

Del. Longo...

R. 7378

AVSONII

BURDIGALENSIS,

VIRI CONSULARIS, OMNIA, QUÆ AD-
HVC IN VETERIBVS BIBLIOTHECIS

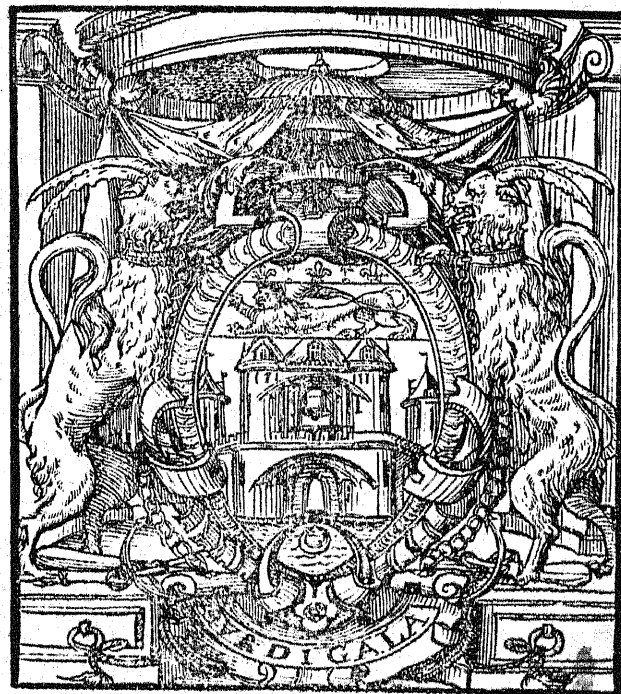
INVENIRI POTVERVNT, OPERA,

ADHÆC,

*Symmachii, & Pontij Paulini littere ad Ansonium scriptæ: tum Ciceronis, Sal-
picie, aliorumque quorundam veterum carmina nonnulla,*

*Cuncta ad varia, vetera, nouaque exemplaria, emendata, commentariisque
illustrata per ELIAM VINETVM. Santonem.*

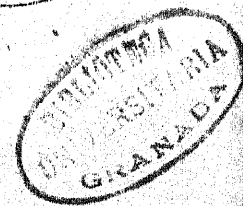
INDICES PRÆFATIONI TRES SVBIVNCTI, Scriptorum
hic contentorum, rerum, & verborum.

Burdigalæ,

Apud Simonem Millangium Typographum Regium.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Del. legu... 800...
R. 7378
M.

AVSONII

BURDIGALENSIS,

VIRI CONSULARIS, OMNIA, QUÆ AD-
HVC IN VETERIBVS BIBLIOTHECIS,

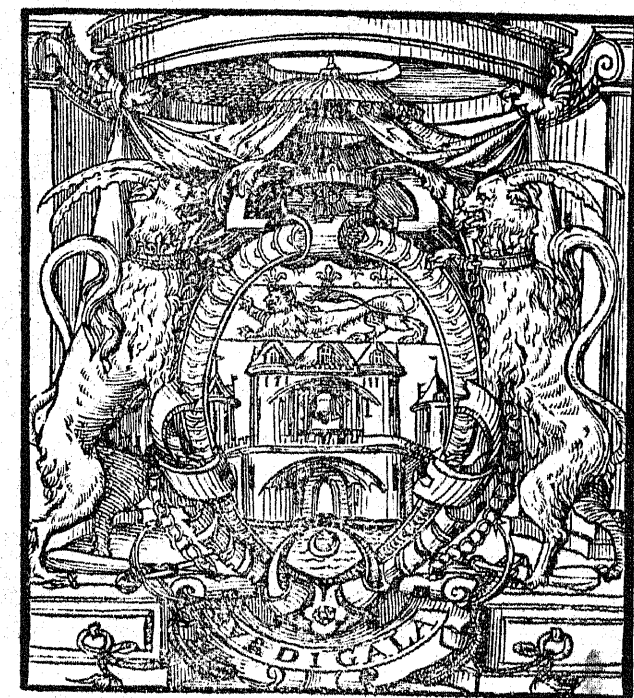
INVENIRI POTVERUNT, OPERA,

ADHÆC,

*Symmachi, & Pontij Paulini littere ad Ansonium scripte: tum Ciceronis, Sub-
picie, aliorumque quorundam veterum carmina nonnulla,*

*Cuncta ad varia, vetera, nouaque exemplaria, emendata, commentariisque
illustrata per ELIAM VINETVM Santonem.*

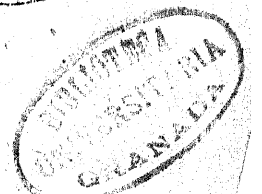
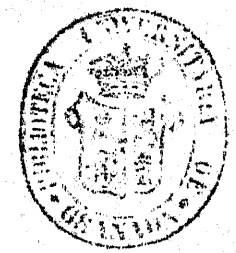
INDICES PRÆFATIONI TRES SVBIVNCTI, Scriptorum
hinc contentorum, rerum, & verborum.

Burdigalæ,

Apud Simonem Millangium Typographum Regium.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

SENATV, P. Q. BURDIGALEN.
AVCTORE, AC AVSPICE, AVSONII
BURDIGALEN. VIRI CONSULAR.
SCRIPTA AB ELIA VINETO
SANT. EMENDATA, COMMENTARIISQ.
ILLVSTRATA, SIMON MILLANG.
LEMOVIX, CLARISSIMÆ CIVITAT
TYPOGRAPHVS AC CIVIS, SVIS
COEPIT FORMIS EDERE, VII. ID. FEBR.
AN. CHR. M. D. LXXV.

ELIAE VINETI
SANTONIS PRÆFATIO
IN SVA COMMENTARIA
IN AVSONII BURDIGALENSIS
SCRIPTA.

*Q*UOD in alijs quibusdam vetustis scriptoribus I. A
sponte susceperam, id in Ausonio Burdigalensi non
tam sponte quam rogatus, tentavi. Burdigalæ
nanque quum litteras iandiu profiterer, petebant
plerique ciues, vt Ausonii sui scriptis valde cor-
ruptis obscurisque, aliquid etiam operæ darem.
Ceterum non videbam, quid hîc possem sine vetustis exemplaribus,
quæ nulla reperire poteram. Mirabar equidem vehementer, quod
quum in antiquissima opulentissimâque ciuitate, multæ essent veteres
bibliothecæ, varijs scriptoribus instructæ, in nulla extarent ciuis tam
nobilis scripta. Cunctabar itaque quicquam aggredi viribus meis
maius, donec ex Senatu tandē & alijs ordinibus viri docti & graues
a me familiariter saepe postularunt, vt quam possem, si non quam vel-
lem, Ausonio, operam quoque suo, vel potius, vt ipsi loquebantur,
nostro nauarem, quem tam perditum legerent & tenebricosum.
* Quibus amicis & viris primarijs, visum est tandem obtemperare. I. B
Itaque cœpi, quæ habui formis exarata exemplaria aliquot conferre,
commentariaque scribere, quibus emendationum rationem redderē,
& obscuriora, si qua possem, elucidarem. Quæ nostra commentaria
dum maturescerent, placuit primo quoque tēpore sola Ausonii scripta,
vt restitueram, emittere. Itaque Lutetiâ misi Iacobo Guppylo Pictoni,
amico Latinis Græcisque litteris doctissimo: qui edenda curauit

anno Christi millesimo quingentesimo & quinquagesimo primo: eam-
que editionem illustrissimo eruditissimoque Cardinali Bellaio, Burdi-
galensi Archiepiscopo dedicavit. Non multo post Stephanus Charpi-
nus Lugdunensis sacerdos ad me scripsit; reperisse se in quadam ve-
tere bibliotheca agri Lugdunensis, antiquum codicem: in quo multa
essent Ausonij, quæ nondum quisquam typis edita vidisset: eaque paul-
lo post Ioanni Tornesio Lugdunensi typographo edenda dedit. Quæ
quum ad nos tandè Burdigalam peruenissent, auide percurrissem, a-
nimadvertissemque, non satis fideliter ex suo exemplari descripta fuis-
se, ad Charpinum scripsi: eiusque studio, opera, merito cum in omnes
litterarum studiosos, tum in Burdigalenses Ausonij ciues collauda-
to, petij, ut si quo modo posset, veteris libri mihi videndi copiam fa-
ceret. Qui rescripsit se libenter facturum, quum primum reddidisset
Iacobus Cuiacius, cui commodauerat. * Anarici tum Iurispruden-
tiam profitebatur Cuiacius, vir non tantum legum Iurisque, verum
etiam omnium bonarum artium peritissimus: qui eum librum non soli
sibi habebat, sed cõmunicabat cum amicis: inter quos Ludouicus Ruf-
sardus collega, multa in eo obseruauerat: de quibus Adrianum Tur-
nebum monuerat: & in sua aduersaria coniecit Turnebus. Cuiacius
ergo, qui iam pridem me audierat emendationem interpretationem-
que scriptorum Ausonij suscepisse, vetustum codicem sponte, pro sua
singulari humanitate, mihi misit: quem quum statim contulissem cum
nouis: ac multa, quæ ex eo restituerã, communicassem cum amicis Bur-
digalensibus philologis, qui & antiquum librum libenter viderunt,
& in eo sunt in primis mirati, quod DIUONA scriberetur, qui
in omnibus alijs, quos vnquam viderãt, Diuona esset, ille prisca Bur-
digala fons, cœperunt instantius efflagitare, ut emendatiorem iam
Ausonium cum commentariis edere nihil cunctarer. Quibus ut ali-
qua ex parte satisfacerem, quando mea commentaria nondum satis
tota esse matura existimabam, in lucem dare visum est, quæ in librum
de claris Urbibus scripseram: ubi multa erant de Burdigala, quæ
illos in primis cupere cognoscere intellexeram. * Hæc igitur Enguil-
bertus Marnesius Pictauis impressit anno Christi millesimo quingen-
tesimo & sexagesimo quinto: nec multo post Antonius Gryphius a
me litteris petijt, ut si manum extremam apposuissem Ausonio, ad

se.

se mitterem, quem esset breui excusurus. Misi ergo, sed sola Auso-
nij scripta mea commentaria adhuc retinui. Quæ quum postea reco-
gnoscere cœpisssem, & in eo me frequenter opere offendisset, quum
crebro inuiseret, Iacobus Salomo Carbonensis, Jurisconsultus, do-
ctus & bonus, qui eo tempore Tolosa Burdigalam, ubi res civiles
paullo pacatiores erant, secesserat, ad Iosephum Scaligerum familia-
rissimum suum scripsit, me in castigando explicandoque Ausonio totum
esse: locaque aliquot ex ijs, quæ emendaueram, insigniora indicauit. Cui
quum rescripsisset Scaliger, ac mihi multa salute ascripta, locum illum de Vi-
uifica pro viuifica mire probasset, addidit, in eodem Mosella esse non pau-
ca, quæ ipse, qui Belgicam illam perlustrauerat, obseruasset: nec multo
post eas datas litteras, ex Aginnesi suo ad audiendum Cuiacium se cõtu-
lit. * Docebat ille tunc Valentia: ad quæ & ad Scaligerum scripsi de
Ausonio ad Gryphium iam ante annos quinque misso. Rescripsit Scaliger
Valentia & Lugduno mense Aprili & Augusto. Promisit omnem ope-
ram, quo posset Ausonius, cuius erat studiosissimus, in lucem castigatior
exire, & meis commentarijs illustratus. Ceterum quum veterem illum
librum, quem eo tempore remissem Cuiacio, nactus esset, conferendum
cum meo exemplari censuit, siquid forte deprehederet, quod me fugis-
set. Barbarica nanque scriptura erat. Quædam litteræ agnitu diffi-
ciles, multæ fugientes, plerique multorum verborum versus in modum
vnicæ dictionis descripti, & nonnulla interdum verba in duo pluraue
diuisa. At plus etiam sibi duxit faciendum Scaliger, quam promiserat.
Scripsit, Ausonianarum lectionum titulo, perquam doctum emendatio-
num expositionumque commentarium: quod mihi pro sua in me bene-
uolentia consecratum, Gryphio tradidit imprimendum. Tardius autem
dum editionem aggreditur Lugdunensis, typographiam interim Bur-
digalenses instituerunt: a meque continuo petierunt, ut aliud emen-
darem exemplar, quo mox in sua ciuitate sui ciuis scripta excuderentur
castigatiora, simulque mea commentaria. * Cœpit itaque Auso-
nius edi Burdigalæ mense Februario, quum ageretur annus a Christo
nato millesimus quingentesimus & septuagesimus quintus, ab-
soluebaturque ineunte æstate, quum a Gryphio accepimus, quod ni-
miùm diu expectaueramus. Typographum autem quia defecit charta, nec
alicunde, ob immanium latrociniorum frequentiam, nancisci statim

A 3

N Ijs autem, quæ consideranda auctorum expositionem aggredienti censentur, si prima est auctoris vita, ab Aufonij vita & nos exordiamur, primique de nominibus eius quæramus. Ipse, qui multis se locis nominat, nusquam se vocat aliter, quàm Aufonium, ut in Epigrammate de factis suis ad Proculum, in extremo Mossella, in iambico ad Probum, & in epistola ad Theonem.

Et Symmachus, quando ad eum scribit, chronicique Prosper Aquitanus, Aurelius Cassiodorus, & Marcellinus Comes, quando consulatus Aufonij meminerunt, Aufonium tantum nuncupant. Plura ille non habuit nomina in exemplari illo Lugdunensi, sed tria reperi in minus antiquo Ioannis Tilij Engulismensis, Decius Magnus Aufonius: & quattuor in Iodoci Badij Typographi Parisiensis editione, Decius Magnus Aufonius Pæonius. Quorum primum qui pro prænomine accipiunt, & sic vulgo notant, D. hi vellem mihi probarent, prænomen aliquando fuisse Decius quod nomē fuit Publitorum Deciorum Muriū, qui nascentis Imperij Romani temporibus se pro patria, dijs Manibus deuouerunt. Quintus, Sextus, Decimus, numeralia nomina, pro prænominibus fuerunt usurpata, & sic notabantur, Q. Sex. D. quam rem qui parum nouerunt, vereor, ut ne notam D. pro Decio multi acceperint, qui pro Decimo debebant. D. Iunium Silanum, & D. Iunium Brutum, non Decios sed Decimos esse in antiquis libris obseruauimus, quum Senecæ & Eutropij historias emendaremus. & sic in multis membranis Iuuenalem poetam vidimus non Decium, sed Decimum Iunium Iuuenalem omnibus expressis litteris appellari: ut in nouis exemplaribus nostris D. Iunius Iuuenalis, Decimus Iunius Iuuenalis nobis esse debere videatur. * De Aufonij ergo prænomine nihil comperi, sed qui primus eius nominibus notam D. præfixit, vnde Decius istud manasse arbitror, hanc pro Diuo potius quàm pro Decio siue Decimo posuisse suspicor. Fuerunt enim, & in ijs abbas Spanhemensis, qui Aufonium poetam, episcopum Burdigalæ fuisse putauerint: ac inter Diuos existimauerint relatum: quum nec inter suos præfules, nec inter sanctos suos eum agnoscant Burdigalenses. Ceterum per sancte colunt Engulismenses, & pro magno habent numine, Aufonium quendam, quem suorum Episcoporum fuisse primum, & a Santonibus Engulismam accersitum dicunt. Aufonius poeta agrum apud Santones habuit, ut meminit in Epistolis ad Axium Paulum: vbi extremis vitæ suæ temporibus, lubens commorabatur. Quibus vero temporibus volunt Engulismenses Aufonium suum vixisse, ea non male quadrant cum Aufonij poetæ sæculo. Primus autem illis Ecclesiæ Christianæ temporibus quia deligebantur Episcopi, viri eruditione, vitæque integritate ceteris præstantes, illique oblatum ab ecclesia munus recusare

I H

80. 271
425. 430

I I

445. 446
456. 459

potuit, commentariorum editionem differre fuit coactus. Quod quid vidi, quia posteriores cogitationes solere sapientiores esse semper audieram, placuit in ista cessatione, Cuiacium per litteras rogare, ut iterum veterem librum mihi commodaret. quem ille statim misit. sicque totum iterum contuli. Rebus interea nostris aliquanto quietioribus, accersitæque charta, imprimere tandem cœpit Simo Millangius nostra in Aufoniū cōmentaria mēse Julio, quattuor annis, post quā Aufonium edidisset. Quæ quam iandiu sui expectationem concitasse audio, an eam sustinere actueri possint, nescio: ceterum magno mihi constituisse nemo dubitet: & de ijs hoc cognoscat, si quis volet legere, in ijs conficiendis me Seruij, Placidi, & aliorum veterum commentariorum exemplum esse secutum. Quæ vulgo nota sunt, ea non attigi. Quæ vero visa sunt obscura, & non adeo cunctis nota, in ijs tantum elaboravi. * Quorum nonnulla si tam tenebricosa etiam fuerunt, ut in ijs nihil prorsus viderim, indicare non sum veritus, quemadmodum in alijs iam multis ostendi me nihil dissimulare solere, sicubi hæsto, ut se rudiores ibi diutius non torqueant: qui vero ceteris ingenio & eruditione præstant, in istis se nodis exerceant, monstrantque, quanto nobis sint superiores: & sic nihil tandem remaneat in bonis auctoribus, quod doctiorum studio & diligentia minus docti non intelligant. Nullā Aufonius disciplinā ignorauit. omnes Latinos Græcosque scriptores, quorum maior pars interciderit, ad vnguē nouit. Hinc in eius scriptis multa se ostendit, & varia eruditio, ut cuius legenti non statim queant intelligi. Deinde per ea tempora vixit, de quibus pauca in litteras extant relata, quare nonnulla, quæ de suæ ætatis rebus solum attigit, quomodo plene explicare queas? Postremo, quod nobis omnium plurimum exhibuit negotij, cuncta eius scripta peruenierunt ad nos mutila, & indignis modis corrupta. in quibus non pauca quidē restituumus, sed non potuimus omnia. Purioribus opus est exemplaribus, quæ fortassis aliquando reperientur: eruntque post nos, qui aliquid quoque operæ nauent Aufonio. Cui quod interim sit a me præstitum, ac in publicam vtilitatem emissum, id iustos rerum estimatores, equi bonique consulturum confido.

AUSO-

I G

I K
sine grādi flagitio non auderent, potest Aufonius Burdigalēsis è Santonico suo ad summū Engulismā sacerdotiū accitus fuisse. * Sed potest & ali^o ab hoc, fuisse Engulismensis ille: quā quispiā Aufoniū Burdigalensē ex eo esse crediderit, quod a Burdigala non plus sexaginta millia passuum abest Engulisma. Quod vero ad Magni cognomentum attinet, potest aliquis existimare Aufoniū poētā eō titulo cohonestatū fuisse propter egregiam eruditionem, & quos gessit summos honores, sed potest & ab auūculo Æmilio Magno Arborio accepisse videri, cui carus fuit non minus quā patri, & in disciplinis omnibus puer, iuuenis, vir, accuratissime institutus, quemadmodum ipse memoriæ prodidit Aufonius in carmine tertio Parentalium, & in septimodecimo de Professoribus. Pæonij autem appellationem non aliunde ortam existimo, quā quod semidoctus quispiam, qui eundem putaret esse Aufonium, patrem medicum, & filium Aufonium poētā, Pæonium pro medico Aufonium poētā vocauerit, a Pæone illo, deorum medico apud Homerum Iliados libro quinto.

I L
BURDIGALENSIS itaque poēta quibus sit dictus nominibus, præterquam vno, quo se ipse nuncupavit, nobis est incompertum: cui pater fuit Iulius Aufonius, Vasatensis ciuis, medicinæ professor, Græce doctior quam Latine; quem commemorat primum filius in Parentalibus, & epicedio honorauit: quæ vtraque carmina satis multa de Aufonio medico dabunt, si quis de illo plura nosse cupiet. Is autem ex patria Burdigalam commigravit longe celebriorem ciuitatem clarioremque, ab Vasatis millia passuum circiter quadraginta distantem: ac ita Burdigalæ genitū Aufonius poēta, patriam suam Burdigalam nuncupat in extremo carmine de claris vrbibus, quod est de Burdigala, in versu quadringentesimo & quadregesimonono Mosellæ, & alibi. Matrem autem habuit Æmiliam Æoniam ex Aquis Augustis: inter quod oppidum Tarbellorum & Vasatas sunt millia passuum circiter centum. Sed de Aufonij genere plura qui volet, vniuersum in tabula extremo Parentalium commentario subiecta exposuimus. * Qui cum Latinas Græcāsque litteras sub Æmilio Magno Arborio auūculo, Tiberio Mineruio, alijsque præceptoribus ad vnguem didicisset, in poēticaque excelleret, grāmaticam primum, deinde Rhetoricam, propinquorum aliquot, multorumque aliorum virorum doctissimorum exemplo, in patria docere cœpit. Sic enim de se ipse memoriæ prodidit in carmine vicesimo quinto de Professoribus Burdigalensibus, in Protreptico ad nepotē, & in semigræca ad Paulum Axiū Epistola. Quæ professio diligens & in primis docta, Aufoniū apud suos Gallos, exterāque gentes adeo clarum reddidit, vt inter omnes ijsdem litteris nobiles, quos ea tempora plurimos habebant, eum delegerit Valentinianus Imperator, cui filium suum Gratianum in disciplinam traderet. * Fuit eidem principi filius alius, qui patris nomen gessit, Gratiano annis duodecim natu minor, de quo est quintum Aufonij Epi-

I M
I N

nij Epigrammatum, & ad Imperium a fratre acciti, mortuo patre, mentio in Gratiarū actione pro Consulatu, ceterū disciplinæ nusquam meminit Aufonius. Gratiano vero præcepisse se diserte meminit in eadē Gratiarum actione. Augustis autem suis dum ob singularem eruditionem & mores probatissimos acceptissimus est Aufonius, nullos non adipiscitur honores eorum beneficio. in quibus, multos gradus nomine Comitis, Quæsturam, Præfecturas, ac Consulatum ipse recenset in Epigrammatibus de Fastis suis, in carmine quarto Parentalium, extremo carmine de Burdigala, Epicedio, extremo Protreptico ad nepotem, Gratiarum actione, epistolis ad Vrsulum & Paulum & Paulinum, ac alibi. Christianus fuit, & litterarum Christianarum apprime sciens, vt testantur ipsius versus Paschales & Rhopalici, & Paulini Epistola *Defore*. Vxorem habuit Attusiam Lucanam Sabinam: cuius mortem deflet in nono carmine Parentalium. Eam iuuenis amisit annos natam non plus viginti octo: nec postea duxit aliā. Ternos ex illa suscepit liberos, quaternosque: de quibus plura nos in carmen nonum Parentalium.

THEODOSIUS Augustus quanti fecerit Aufonium, suis ipse princeps litteris ad eum scriptis testatus est: quæ ante Aufonij Epigrammata poni solent: sed alijs amicis non caruit multis Aufonius. in quibus, quos ipse suis scriptis celebravit, hi fere sunt. Probus Præfectus prætorio, ad quem misit epistolam cum carmine Iambico: quæ numeratur tertia inter Aufonij Epistolas. Proculus poēta: ad quem scribit Epigrammaton tricesimum tertium, & aliud rursus Epigramma de suis fastis. Gregorius quidam, quem filium vocat, quum ei mittit Cupidinem cruxi affixum. Drepanius Pacarus, cui dedicat Ludum septem Sapientum, & Technopægnion, & edullium de Vita humana, vbi & filium vocat. Symmachus, cui mittit Gripum Ternarij numeri, & epistolam, quam inter ipsius epistolas quartam numeramus. Pontius Paulinus Burdigalensis, cui misit Technopægnion & litteras multas. Axius Paulus orator poētāque: ad quem mittit Bissulam, & Centonem nuptialem cum multis litteris. Vrsulus Grammaticus, & Tetradius poēta: ad quos singulæ extant litteræ: Theonque Medulensis, ad quem quaternæ. Quorum quæ manent ad Aufoniū epistolæ, pauculæ sunt, vna, illa Theodosij Imperatoris, sex septemque Symmachi, & Paulini duæ.

QUIBUS autem Consulibus sit natus Aufonius poēta, & quibus è vita migrarit, nusquam legimus. Eius Sabina Vxor anno ætatis duodecesimo mortem obiit: quum ipse tunc quot annos natus esset, tacuerit: sed post eam mortuam, annis triginta sex aut quadragintaquinque carmen illud lugubre de coniuge scribebat, quod nonum est in Parentalibus. Vixit autem, vt diximus, Valentiniano, Gratiano, & Theodosio Imperatoribus: quorum primus Valentinianus imperare cœpit anno vrbis millesimo centesimo & octauodecimo: qui fuit annus Christi trecētesimus & sexagesimus sextus. Post quem annum vixerit adhuc annos mini-

103 mum viginti tres. In carmine nanque de Aquileia mentionem facit de Maximi tyrani nece: quem Aquileiæ Theodosius extinxit, anno Christi trecentesimo & octogesimo octauo. Meminit autē senij multis locis. Senem se consulem esse factum dicit ad Gratianum discipulum. Hæredium suum post Consulatum celebravit: & Paulo Paulinôque quæ scripsit, senem se post Consulatum scripsisse dicit.

384. 385
360. 458
459. 469
O P E S I L L I non defuisse verisimile est, viro multis honoribus functo, & tot tantisque principibus carissimo, ceterum nulla earum mentio. Paruum erat hæredium, quod ipse carmine celebravit, Prædij quod apud Santones habebat, locis aliquot meminit, vt supra indicauimus. Pontius Paulinus in epistola *De fore*, scribit illum Burdigalæ prædium habuisse, ac aliquot alia alijs in locis: sed hæc quanta fuerint, & quam magni redditus, non addidit.

I Q U O D A U T E M ad eius scripta attinet, quæ iam ex ijs impressa in lucem exierunt, ea monstrabit index libri, quæ sint: quorum nullus nec in nouis exemplaribus, nec in veteribus ordo certus: sed quæ nos quam potuimus optimo, constituimus. Plura autem scripserat, quam extant. Fastos nanque suos epigrammatibus quattuor celebrat, quam scriptorum eius potissimam partem studiosi omnes valde desiderant. Quæ vtinam in aliqua vetere Bibliotheca tandem aliquando reperiantur: quemadmodum Parentalia, Commemoratio Professorû Burdigalensium, Epitaphia heroum, & alia quædam eius carmina, de quibus haud dum quicquam audieramus, Charpinus in Araris insula nuper forte reperit. De quibus scriptis, deque ipso adeo auctore quid sit sentiendum, si quis forte roget, Symmachus plurimi facit aliquot epistolis: sed amicus fuit hic intimus & æqualis. Qui vero nuper de hoc iudicarunt, ij non sibi constant. Quidam nanque nihil non admirantur in eo: ac laudant. Alij multa reprehendunt in primisque carminum aliquot lasciuiam Christiano homine prorsus indignam, sed qui nec Epigrammaton secundum videntur legisse, nec epistolæ ad Paulum partem Centoni subscriptam. * Iudicij parum & nitoris nonnullis, veluti Lilio Gregorio de poëtis, in illo esse visum est: sed dubito, hi Critici an vnquã cogitarint, inter extantia Aufonij scripta esse posse multa, quæ non vulgauerit ipse, sed post eius mortem liberi, ac amici. Carmē patris ad filiū suus monebat titulus in suo illo Lugdunensi libro inchoatum duntaxat, repertū fuisse, & de litturarijs descriptum.

347
I R Hopaliam orationem animi gratia scripsisse arbitror, vt tentaret, eo difficili genere aliquid condere, quod amicis fortassis ostenderet, non autem vt aliquando vulgaret rem verbis parum Latinis scatentem, & multis locis syllabarum tempora non satis obseruantem. Ad Theonē vero familiarissimum suum, congeronem lepidissimum, aliquas litteras scientem, quippe qui versus etiam factitaret, quos Aufonianis scilicet iocose opponeret: ad Theonem ergo istum quam pessimos potuit versus per detridiculum condidit Aufonius.

Aufonius.

Aufonius Salue charo mihi dico Theoni.

&

Villa Lucani mox potieris aco.

436
437
Quamobrem considerent Aristarchi isti, Plautum de industria aliquando locutum esse barbare, & quæcunque extant Aufonij scripta non fuisse ab eo ipso in lucem data, sed pleraque, postquam diem obiisset, in eius litturarijs, vt diximus, reperta, amicos edidisse, vt inchoata erant, rudia & impolita: qui nihil non luce dignū existimabant, quod tantus vir aliquomodo scripsisset. Ingeniū & eruditio fuit in illo multa, sed filius tempora illa, inquit Erasmus in Ciceroniano, aulæ delicias & licentiam respicit.

INDEX SCRIPTORVM AVSONII, ET
ALIORVM HIC CONTENTORVM.

H EODOSII Augusti epi- stola ad Ausonium, 1.	Genethliacon ad eundem, 368.
AVSONII Poëta epigram- mata, 5.	CONSULATVS, preces duæ, & gra- tiarum actio, 371, 374, 375.
Ephemeris, 82.	EPISTOLAE,
Parentalia, 100.	Ad patrem, 413.
Commemoratio Professorum Burdigalen- sum, 136.	Vrsulum grammaticum, 417.
Epitaphia heroum, qui bello Troiano inter fuerunt, & aliorum quorundam, 172, 183.	Probum, 419.
Cæsares Imperatores, 188.	Symmachum, 427.
Vrbes clarae, 199.	Theonem, 430, 436, 438, 442.
Ludus septem Sapientum, & eorum sen- tentia, 211, 228.	Filium, 443.
EDYLLIA in quibus hæc sunt.	Hesperium, 444.
Versus Paschales, 233.	Axiuum Paulum, 445, 446, 449.
Cupido cruci affixus, 234.	453, 456, 459.
Mosella, 242.	Tetradium, 462.
Griphus, 274.	Pontium Paulinum, 465, 469, 470, 475, 479, 488, 490.
Technopagnion, 284.	Periocha in Homeri Iliadem, 495. in O- dysseam, 521.
Rose, 298.	Symmachi ad Ausonium epistole, 445.
Ambiguitas vitæ, 301.	Pontij Paulini ad Ausonium epistole, 572.
Vir bonus, 305.	& ad Gestidium vna, 583.
Nad ηγδ ου Πουθαγοριδων,	Oratio ad Deum eiusdem Paulini, 586.
Aetates animalium, 309.	Ciceronis carmen de feminis, 587.
Ratio librae, 310.	Quincti Ciceronis de sideribus, 587.
Ratio puerperij maturi, 312.	Sulpicie de Temporibus Domitiani, 588.
Sigma caelestia, 315.	Cytherij Sidonij de tribus pastoribus, 592.
Ratio dierum anni vertentis, mensum, & aliorum, 316, 317, 318, 319, 320, 322, 326, 327.	Hadriani Imp. de trib. Amazonib. 593.
Lustrales agones, 321.	Sulpicij Luperci Ode, 594. Elegia, 595.
Feria Romana, 332.	Versus sine auctore, quo die ungues, bar- bam, & crines, ponere oporteat, 598.
Bissula, 335.	Octastichon id refellens, 598.
Cento Nuptialis, 339.	In Ausonium poëtam epicedium, 599.
Oratio Consulis Ausonij versibus Rhopa- licis, 351.	
Epicedium in patrem, 354.	
Villula, 360.	
Protrepticon ad nepotem, 362.	

INDEX RERVM ET VERBORVM, QVAE

IN AVSONII ALIORVMQ. SCRIPTIS, ET

simul in Commentarijs continentur. Eius enim numeri, ho-

rum vtrorumq; , numeris quibus subductam videbis

lineam, conueniunt, & eos indicant. Quæ au-

tem littera Italica, fuerint, ea in folis

inuenies commentarijs.

A Littera, 295.	Acroasis, 305 A.	Aemilius Magnus Arbo- rius
Abigei, 431 B.	Acrocorinthus 331 C.	auunculus Ausonij poëta,
Abrincantes, 145 B.	Acta & actæe Athenæ, 282 D.	rhetor, 1 K, 104, 160, 164
Abinthium, 427 C. 445 C.	452.	Aeneas 177, 179, 425. Cum
Absonus, absona, 44.	Actiacus triumphus, 256.	Achille congressus, 516.
Abstemius, 146.	Actorides Patroclus, 508,	nunquam vidit Didonem
Abydus vrbs & Abydenus Lander, 236 B. 261 A.	513	61. Aeneada Romani, 23.
451 B.	ad Cleanthen, 159	Aeol ^p , 234, 530. Aeolia 530
Accentus, 365, 467	adagio, hæc, 287 B.	Aeoles, Aeolida, 295 A.
Accursus Mariæ gelus, 15.	Adam, 232	Aeolis, 439 B.
3 C. & alibi.	Adoneus, 22, 23. adonis, 23 B. 185, 235, 238, 432.	Aeonia, in Aemilia.
Acerbus & Maturus, 119.	Adonea cædes, 292 A.	aequalitas, 217, 230.
Achæmenia telæ 26.	ador, 291 A.	aequanimns, 211.
Achaia regio, 205, 334	Adrastus, 176 D.	Aequinoctia, 316 CD, 330,
Achates lapis, 263	adulo, adolor, 379 D.	332
Achilles quidam, 41	Adulteria, 11, 49, 168	aequipero 117, 291 B.
Achillæa insula, 174 B.	Acacides, achilles, 6, 174.	Aerarium, 119 B.
Achillis epitaphiū & sepul- chrum, 174. Achillis ma- gister, 364. Achillis hasta, 489. ab Agamennone offensus 495, 497. In ira- cūdia permanet, 505. Ar- mis suis permittit Patro- clum armari, 512. quem ab Hectore occisū deflet, 513, 514. Iracundiam de- ponit, & nouis acceptis ar- mis, in prælium exit, 515, 516, 517. Hectorem occi- dit, 518. & mortuum patri Priamo reddit, 520.	Pyrrhus 292. acacide, 175	aeripes, 78 C.
Achillei, & achilli, pro A- chillis, 420 B.	A. A. A.	Aere dirutus, 342.
Achrestus, 28	Aeacus, 6 C.	aes, pecunia, 289
Acindynus, 28	Aeacides, 173	Aesculapius, 18, 275.
Acipenser, 443 C.	Aeas, Ajax 235	Aesopus, 428. Aesopi fabule, 419, 425.
Aconitum, 292 C.	Aediles 213, 334 C.	aestas, 318
	aëdon, 581.	aestus maris, 311 B. 437 D.
	Aedues Aedui & Aeduici, 103, 106, 160.	aetates animalium, 309.
	Aegæon, 497	aeterna Roma, 79.
	Aegens rex, 18 B.	aeternum, 103, 109.
	Aegisthus, 172 B.	Aethiopes, 289.
	Aegyptus 22, 23, 496.	Aebra mater Hippolyti, 18 B.
	Aelius Hadrianus 196	Aetna, 205 C.
	Aemilia Aeoniam mater au- sonij poëta, 103. Aemilia Corinthia Maura, eiusdē Ausonij auia, 107, 109. 160.	Afranius poëta, 40, 284, 339.
	Aemilia Hilaria eiusdem matertera, 130. Aemilia Melania soror, 134	Africa, 290 C.
		Agamemnon rex, 172, 173, 339, 420 B. Achillem of- fendit, 495, 497. Som- niat, 498. Menelao fra- tri, timet, 449. Ad placan-

dum Achillem mittit, 505. *Alphæus flu.* 205 D
 Apud Manes, 542 *Alticos,* 52 C
 Aganippè fons, 271 *Altisonum cælum,* 297 D
 Agathocles rex, 9 *Alueus, aluearia* 29 C
 Agenor, 316 C *Aluta,* 264 C
 Aginnum oppidum, 484 A *Amandus episcop.* 208 K.
Agimenses, 141, 211 A 465 C
 Aglaus, beatus, 218 *Amaræ radices doctrine,* 377
 agna, agnus, 38 *Amat impersonale,* 375 C
 Agones sacri, 331 A *Amazones,* 6 C. 78
 Agricolæ labor, 302 *Ambiuius Turpio,* 549
 Agræcius Rhetor, 158 *Ambrosius D. 149 D.* 465 G
 Aiaces duo, 509, 513. Tella-
 monius, 173, 235, 399, 503
 505, 511. Locrensis, 510
 Aidoneus, 22 *Amineum vinum,* 418 D
 Al, 297 *Amita,* 110
 Alamanj, & Alemanj, 8 G.
 378. *Ammon Iuppiter,* 52
 Alanj populus, 97, 372 *Ammonius græmaticus,* 155
 Alaula piscis, 250 *Amor deus,* 238
 Alba vrbs, 425. Albani ter-
 gemini, 417. Albana fus,
 439. *Amouσότερος,* 274 A
 Alburnus piscis, 250 *Amphiarans,* 236 F
Alciatus, 49 A B. 64 B *Amphimachus,* 179
 Alcides Hercules, 22, 331 C *Amphitheatron,* 212 C
 Alcimus Rhetor, 141 *Amphryfia fata,* 439 C
 Alcinous, 181. Alcinous rex,
 450, 526, 527, 528, 529
Alcmaon, 236 F
 Alemani, 378 A *Ampliatio,* 453
 Alcon medicus, 42 *Amuffis,* 305 C
Aldus Manutius, 341 B *Amyclæ vrbs,* 159, 491 G
 Alethius Latinus Alcimus
 Rhetor, 141. Alethius Mi-
 neruius Rhetor, 150
 Alexander Magnus, 200,
 335, 399, 419 D. Pel-
 læus, 482. *Amythaon,* 535
 Alexander Paris, 496. Paris.
Alexander ab Alexandro 208 G
 Alexandria, 200, 262 C, 388 C.
Anadyomene Venus, 57
 Alipes ceruus, 309 B *Anapæsticum choricum me-
 trum,* 341 C
 Alifontia fluuius, 266 *Anastafius Grammaticus,*
 Allobroges, 207, *Allobrogis,* 207 H
 Almo, 592
 Alpes, alpinus, 106, 207,
 484 B. *Anates maritæ,* 444 D
Annularum festum, 331.
Androgynus, 38
Andromacha, 292.
Angli, 246 C
Angulorum genera, 305 C.
 341 E
Aniciæ matronæ epitaphium
 185. *Anicia gens,* 62, 422,
 425
Animalium ætates, 309 A
Anniagens, & Annij, 422 A
Annianus poëta, 349 B
Annibal Pænus, 202, 293 B
 493.
Annus vertens, 316. Eius tē-

pora quattuor, 318, 371.
 Annus nouus, 371, 372.
 374. Metonicus, 443. Ma-
 gnus, 309 B
 Anseres auidi, 325 B
 Anthedonius Glaucus, 260
 Antemna 296 A
 Antibacchus pes, 435 E
 Anticyræ, 434 B
 Antidotum, 11.
 Antilochus, 175, 513
 Antilogium, 419 D
 Antinous procus, 522, 537,
 542
 Antiochia vrbs, 200, 388 B
 Antiochus, 200 B
 Antiphates, 530
 Antiquarij, 167, 419 B
 Antiqui mores, 7 B
 Antisthenes philosophus, 22
Antros, 208 F
 Antonini Cæsares, 196, 198,
 388, 406, 407.
Aoidσπόλος, αοιδός, ωδός,
 461. A
 Aonia, Bœotia, 280. Aonides
 Musæ, 23, 271, 489
 apalaria, 470 D
 Apelles pictor, 57
 apes Atticæ, 335. apum
 seni pedes, 417. D
 Aphrodita Venus, 320
 Apollo deus, 5, 51, 55, 77.
 145, 146, 223, 280, 334,
 492, 511, 516. apollina-
 res ludi, 332
 apologi AEsopi, 419, 425
 Aponus fons, 210
 Appuleius philosophus,
 349 A
 Aprilis mēsis, 318, 319, 320,
 323, 326, 329
 aqua rerum principium, & o-
 ptima, 223
*Aquæ Augusta vrbs, Aquen-
 ses,* 129 B
aqua ductus, 210 A C
 Aquarius signum, 315, 587
 aquilæ senectus, 146
 Aquileia vrbs, 203
 Aquilinus grammaticus, 169

Aquitani, & Aquitania, 129,
 204, 206, 207, 271
 aræ, maris & flu. 443 C
 Arabes, gens, 23, 483
 Arborij plures, 104, 106, 107,
 160. Arborius fororis au-
 sonij filius, 121. Alius ar-
 borius in Aemilius.
 Arcadia, vbi mortuus poëta
 Terētius, 418. patria Mer-
 curij, 472. Pecus arcadi-
 cura asini, 44
 Archemorus, 331 C
Archimedes, 362 A
 Archita Tarentinus, 36 B
architecti nobiles, 261, 262
 Arcitenens, 315 B
 arctōus, 208, 272
 arcus Vlixis, 486, 541, 542
 Arelas, & arelatus, vrbs, 203,
 484.
 Aremorici, 154, 292, 451
 Aretalogus, 459 A
 Arete regina, 457, 527
 Arethusa, 205 D
Arganthomus, 446 B
Argentina Argentoratum
 242 B C
 argentum viuum, 11
 Argi, argos, 174 E. 176 E.
 411.
 Argicius, 106, 107, 160
 Argyripa vrbs, 174
 Ariadne, 237
 Aries signum cæleste, 315,
 319, 587.
 Arion, equus, 186, 411 A
 arista, 247
 Aristarchus Gram. 157, 211.
 Aristides iustus, 127, 267
 Aristippus, 360 B
 Arpi, vrbs, 174
Arria & Patrus, 135 B
 ars, 287 C
 Arfacidæ, 482
 Arficius, 106
 Arfinoë, regina, 262 C E I
 263. A B
 Aruertini, 208 F
Arunca, 462
Arundo, 6, 490 B

Arx, 289
 as, 294, 310 B
Ascræus Hesiodus, 421 B
 Asia, 466. Asiaticum dicendi
 genus, 282
Asilam, 292 B
 aspasticum 461 D
 aspectus astrorum, 313 A
Asper grammaticus, 418 C
Asteria insula, 524
Astyanax, 178
Astynome, 176 D
Astyoche 177 A
Atax, Atacini, 207 A,
 ater, 458 B
 Athenæ, & athenenses, 205,
 213, 221, 282. Athenæus,
 158.
 Atilius Glabrio grammati-
 cus, 169.
 Atlas, 364 B
 atomi, 310
 Atridæ, 175, 420
 atrium, 245
 Atthis, 158 B
 Atticus Tiro Delphidius
 rhetor, 147. Atticus censo-
 rius Agræcius, 158. Attici
 sales, 554. Athenæ.
 Attius Patera rhetor, 145,
 146
 Attusia Lucana Sabina vxor
 aufonij, 17, 113, 123, 124
 126. Attusia Lucana Tali-
 sia Sabinæ foror, 126
 Attusius Lucanus Talifius, so-
 cer aufonij, 112
 atubus, 476 B
 Aturrus fluuius, 107, 273
 auarus, pauper, 228. auaritia,
 595
 aue, falue, vale, 93, 131, 171
 420, 426, 473, 492, 557
 Auclis rex, 466
 Auernus. Auerna, 256, 531
 Augeas, 78
 Augusta Treuirorum, 201,
 270
Augustodunum opp. 103 B
 Augustus, quid, 389 A. Augu-
 stus Cæsar Octavianus, 2,

188, 189, 190, 191, 214,
 256, 385. Augustus Valen-
 tinianus, 274
 Augustus mensis, 318, 319,
 321, 324, 326, 329.
 Auitianus frater aufonij, 118
Auitus 118
 auri dira fames, 595
 aurora, 298, 507, 524
Aurunca, 462
 Aufonius, nomē Latinū, 271
 Aufonius Iulius, pater poëtae
 aufonij, Vafatenfis, Medici-
 cus, Græce doctior quam
 Latine, nonagenarius mor-
 tuus, &c. in epitaphio, 102,
 & epicedio, 354, 355
 AVSONIVS poëta indica-
 bitur in eius vita.
 Aufonius eiusdem aufonij
 poëtae filius, paruulus ob-
 ijt. 115.
 Aufonius eiusdē aufonij poë-
 tæ nepos ex filia, 361, 370.
*Aufonius Sanctus Engulif-
 mensis,* 17
 Autographus sermo, 1X
 Automedon, 459 C
 autumnus, 316, 318, 330, 371
 372, 485, 587
 Auxilius grammaticus, 71
 Axius Paulus rhetor, & poë-
 ta, 335, 339, 348, 349,
 445, 446, 449, 456, 457,
 459
 Axona fluuius, 272

Blittera 295
 Baccæ, 246
 Bacchus, & liber, 22, 23, 280,
 321, 328, 333, 335.
 Bacchanalia, 249 A
Badius Typographus, 1 H
Batera, 207 O
 Bætis, betis, 566 A
 Baiæ, 265. baiana Ostrea, 439
 451 B
 Batocasses, 145
Baiona ciuitas, 208 Q. 566
 Balbus Cornelius, 213
 Balsama, 64

<i>Baptista Pius</i> , 39 C. 297 A.	breuitas Laconica, 221, 382,	cæcus, & claudus, 68, 69	Canones grammatici, 70	Canfor Seuerus Iulianus, cō-	prouerbiū, 234.
Barba quo die ponenda, 598	492, 550. breuitas non ob-	cæl, cælum, 297 D	canterius equus, 460, 474.	focer aufonij, 127, 135,	Cicero Marcus Tullius verbo
Barbarus, Daniel, 287 A	fcura, 466 A. Comis, 491.	cælebs vita, 302	cantharus, 342.	cenfor cato, 127. cenfo-	pœnitentia nunquam vsus,
Barbus piscis, 248, 250	<i>Briandus V. alex</i> , 208 L. 210 B	cæligena, 23 G. 334	Capaneus, 47, 176 D.	ria regula, 140.	13. Vir cōfularis, 383. Pre-
<i>Barce vrbs</i> , 483 C	Briſeis, 495, 497.	Cælus deus, 23	capitis diminutio, 282 B.	Cenforius Agræcius, 158.	tor primus, conful prior,
Barcino vrbs & Barcinonēſis	Britanni, qui & Britones, 59,	cæneus, & cænis, 38, 239	Capito piscis, 247.	cento, 339, 341 A.	398. concinnator, 421. O-
muria, 470 A. 483, 484, 565	246, 269. <i>Britannus, vnde di-</i>	Cærellia Appuleij, 349	Capitolium Romanū, 207.	centuriæ & centuriata comi-	pulens orator, 428. Eius
<i>Bardus</i> , 208 H	<i>cti Britanni Galli</i> , 246 A.	Cælarea auguſta vrbs, 484 B	Capricornus ſignū, 315, 587.	tia, 379, 392, 393.	Fruentaria, 475. Mellea
Baſilica, 376	<i>Albion Britannia</i> , 246 B.	576	Caprotina Iuno & Nonæ,	Cephalus & Pocris, 236.	eloquentia, 547.
Baſis, 262 E	<i>Britannia Gallica</i> , 246 C	Cæſares, 161, 188, 189, 387 A	332.	at <i>Cephalus piscis</i> , 247 A.	Cicones populus, 180, 529.
Baſtianus cæſar, 198.	Brito bonus, 57. <i>Brito &</i>	<i>cæſpes, cæſpes</i> , 152	Capua. 202, 427, 547.	Cerberus, 78, 184, 278 C.	Cimmerium mare, 292.
Beatum & æternum, 60. Beati	<i>Britannus</i> , 246 C	cæſtus, ceſtus, 52 B	Car, qui è caria, 293.	<i>Cenaculum</i> , 521.	Cindynus, 28.
poſt mortem, 218	<i>Brodæus Turonenſis</i> , 39 D.	cæſuræ verſuum, 341.	Caracalla cæſar, 198.	Ceres dea, 3, 278, 335,	Cineas Epirota, 259.
Beatus Leontius, 151. Beatus	40 C	Caius quidam languens, 43.	Carantonus fluuius, 272.	478 D.	Cinnamum, 279 A.
felix, 218, 229, 230.	Bromius bacchus, 281	Calagorris vrbs, 137, 493 C	Caranus rex, 466 A.	Ceruorū viuacitas, 278, 309.	Cinyreus adonis, 185, 432.
Begerri. Bigerri	bruma, 208 N. 318, 321, 37,	576	carceres & metæ circi, 186	ceſſatio, 491.	Circe, & Glaucus, 160. circe.
Belcægens, 207	557, 587	calantica, 525	Cari cuiuſdem epitaphium,	ceſtus, 52, 510.	& Circaum littus, 530.
Belenus deus, 145	bucolica, 234 B	calathus, 300 A	187.	Cæus Simonides, 157.	531, 532.
Belifaricus, 208 L	bucolice tome, 435 B	Calchas, vates, 497	<i>Carmenta Euandri</i> , 150 C.	Chærea Caligulæ, 190	Circus Romanus, 186, 307 B
Belgæ, 242, 243, 271, 272	bucula Myronis, 34, 35, 36,	Caledoni britanni, 246, 311,	Carneades, 434 C.	Chalcedonium mare, 261.	331 C. 417 C D. Mediola-
<i>Bellaius Cardinalis</i> , 1 B	37.	451.	Carpathium mare, 260.	Chalcidicum, 521.	nenſis, 201.
Bellerophôtes, 178, 494 B C.	Burdigalam, patriam ſuam	calendæ, 327, 318, 328	Carroco piſcis, 433.	Chaldæi, 105, 107, 145 E.	Circenſes ludi, 333 B.
573.	deſcribit aufonius, 208,	Calenus, 591	Carthago, 199, 388, C.	Chamæleon, 427.	Ciſium 445 G. 460.
<i>Bellona dea</i> , 6 C	109, 210. burdigalæ nitor,	Caligula Imperator, 188,	Caſſaliæ Muſæ, 446, 568.	Chamaues, 270.	<i>Ciſſeus</i> , 282.
Belonus, 247 AB	& illecebræ, 243, 445,	189, 190, 192	<i>Caſtellum</i> , 289.	Charites, Gratia, 62, 279.	Ciſtos, 63.
Beneuentus vrbs, 38	577. burdigalenſis ſenatus	Calippio, patruus aufonij,	Caſtor & Pollux, 33, 411 A B.	Charybdis, 532.	Citarius grammaticus, 157.
<i>Beroaldus Philippus</i> , 49 A.	& curia. 112, 210, 235. bur-	III.	Alius caſtor, 62. Alius, 167.	<i>Charpinus Lugdunēſis</i> , 1 B Q	Citherius Sidonius, 592.
63, 64 B	digalenſes litterarum pro-	<i>Callacia, Callæcus, Callæicus</i> ,	Catalecta Virgilij, 297.	Chelæ, 316 B.	Citheron, 280.
<i>Beronice</i> , 262 I	feſſores, 136, 137, 138.	204.	Catamitus, 185.	Chilo ſapiens, 215, 221, 203,	Claranus grāmaticus, 418 C.
Bes, 294 A	burdigalenſe vinum & o-	Callicratæa, 186	Catana, Catina, 205.	231.	Clarentius Narbonenſis, 162
Betis fluuius, 566 A	ſtrea, 252, 450. burdiga-	Calliope Muſa, 77, 588	Cataphronia Iulia, amita au-	Chinera, 280 F. 283 D. 473 A	Clariæ camenæ, 6. Apollo cla-
Bias ſapiens, 216, 226, 228,	lenſes Romæ & conſtanti-	Calpe mons, 465 M. 576.	ſonij, 131.	Chiron centaurus, 364 A.	rius, 334.
231	nopoli litteras docuerunt,	Calpurnius Frugi, 127.	Cataplus, 207.	Chium vinum, 418 O	clafſes Romanæ, 379, 393.
Bigerri, bigerritanus, 103 A.	105, 137, 160.	caluaria, 41.	Catenoplia, 448.	<i>Chlamys</i> , 412 A.	<i>Claudianus</i> , 201 B,
455 C. 577.	Alia de burdigala, 161,	Caluus Nero, 188.	Cathedra docentiū, 30, 151,	Choæpes fluuius, 209 F.	Claudius Imperator, 188,
Bibilis vrbs, 493 B. 576	163, 271, 484, 485. burdi-	calx, 297 E.	153, 156, & alibi.	Chcerilus, 419.	189, 190, 192.
bis pueri ſenes, 362. bis offen-	galæ concilium, 149 D	Calypſo nympha, 524, 525.	Catilina, 336.	Chordarū tria nomina, 283 D	<i>claudio, cludo</i> , 214 A.
dere ad eundē lapidē, 454	<i>Burdigalus</i> , 208 G	camenæ muſæ, 279, 446, 457,	Catina vrbs, 205.	Choriſus, choriambus pes, &	Claudus & cæcus, 68, 69.
<i>Biffextum</i> , 316 C	<i>Burgus opp.</i> 465 A	453.	<i>Catonis diſticha</i> , 298 A B.	choriambicū carmē, 435,	Clazomenæ, 68. clazome-
Biffula, 335, 336	<i>Buzyges</i> , 478 D.	<i>Camers</i> , 78. D.	Catones, 127, 267, 591.	448, 461.	nus, 588.
<i>Biturica vitis</i> , 208 L	<i>Byrſa Carthago</i> , 192.	Campania, 38, 202.	Catullus poëta, 274, 301 A B.	Chreſtus, 28.	Cleanthes Stoicus, 159.
<i>Bituriges</i> , 208 A C	<i>Byzantium Conſtantiнопo-</i>	campi lugentes, & acris, 234,	Catulus conful, 207, 366 B.	Chriſtus, & chriſtiana pietas,	Clemens Domitiani, 385 C.
Blauia vrbs, 447 A	lis, 160, 199, 452	235.	Caucafus mons, 292 C. 303.	232, 233, 351, 558, 560.	Clementinus poëta, 430 C.
bobus, bubus, 36 A. 431 B	C, littera, 296	Canace, 47, 237.	Cebennæ. Cæbennæ.	561, 564, 571, 572, 580.	Cleobulus ſapiens, 216, 222,
Bœotia, 494 C	caballinus fons, 430 C	cancer fidus, 315, 318, 587.	Cecrops, Cecropidæ, cecro-	Chromius, 181	229, 231.
Boij gens, 430 C. 431 A. 566	Cadmus, 434 E. 441	candelabrum, 236 D.	pij, 205, 262, 338, 418, 432.	Chryſes ſacerdos, & chryſeis	Cleonæus leo, 78.
Bolos, iactus, 139.	Cadurci populi, 161	candidati, 379 B	Cedrus, 24.	filia, 497.	cliens & Patronus, 148 A.
Bonus, Brito, 59	Cæbennæ monætes, cæbennæ,	Canentelus flu. 272, 445 F.	Celia potio, 291 B.	<i>Chryſippus</i> , 159 A.	cline, clinice, clinicus, 458 A.
Bootes fidus, 587.	206, 207.	canis animal & fidus, 14, 184.	Celtæ, Galli, 210, 297.	Chuni, Hunni, 5, 372.	Clio Muſa, 77.
Bracara vrbs, 204	Cæcilius arborius	Cannæ, vicus, 242.	Cena dapalis, 450.	<i>Cibala vrbs</i> , 8 B.	clipeus Laconis, 20. clipeus
branchia, 259			<i>Centauri</i> , 292 A. 364 A.	Cicatrices noſtras amamus,	& clypeus, 222 A.

Clonos, 593.
 cludo, 214.
 cluo, clueo, 119, 222 A. 421.
 Clytemnestra, 172.
 Cnidia Venus, 34. Arundo, 434 F. 441.
 cobio, cobius, 250 B.
 cochleæ, 553.
 coctiles muri, 206.
 Cœbus, cubus, 443 C.
 Cœrare, curare, 443 B.
 cœtus, 40, 97.
 cohors Prætoria, 148 A.
 Colchis Medea, 67.
 colonia, colonica, 430 C. D.
 colossus, 282 C. D.
 columba *Arbita*, 36 B.
 coma Achillis, 174.
 comes, 378 B.
 comitatus, 428.
 comitiû, comitia, 212, 292 A. 379, 392, 393.
 Commodus cæsar, 197.
 como verbum, 5 B.
 compedes qui fecit, ipse gestet, 336.
 compitalia festa, 332 A.
 Cœcilius Grammaticus, 154.
 Condas portus, 437 DEF. CO-
 datinus vicus, 578.
 Colum, 433 B.
 Confluentia opp. 242 A. 269, 273 C.
 Confundo, 379 C.
 Coniacus, 272 A.
 confiliator, 393 B.
 confistorium 375 B. 403.
 consobrinis, 125. Consobri-
 na, 133.
 confocer, confocrus, 135.
 conspectus siderum, 313 A.
 Constantinopolis, 105, 137, 160, 199, 388 B.
Constantiensis gens, 145 B.
 Constantinus magnus Impe-
 rator, 160, 199, 242, 387.
 Constantius Imperator, 396.
Constantius Fanensis, 78 C. 423.
 Consules, 79 B. 188, 210 F. 426. Ordinarij & suffecti, 388 A. 469 A.
 Confus & consualia, 38, 205, 290, 333 B.
 contendo, comparo 388 B.
 Côtetus aufonij patruus, III.
 conticinium, 279 C.
 controuerfium, 99.
 conuiuium iustum, 94.
 conus, 262.
 coqui ordinatio, 95.
 cor, 286, 288.
 Kópn, 423.
 corallium, 246.
 Corduba vrbs, 204.
 Corinthia. Aemilia.
 Corinthus vrbs, patria Peri-
 andri Sapientis, 216, 227, 331 C. Corinthus grama-
 ticus Burdigalæ, 152.
 Cornelius Nepos, 301, 419.
 Cornicis & corui viuacitas, 278, 309 B.
 Corollarium, 471 A.
 coronæ Lemniscatæ, 469.
 Coronis, 170.
 correctura, 129.
 Coruinus Valerius, 385.
 Corroco, 433 C.
 coruus auis, 278, 279 B. Piscis 433. E. Coruus Valerius, 385.
 Corydon, 23.
 Cos insula, 294 B.
 Cossio oppidum, 129.
 costos, 63.
 Crates grammaticus, 418 D.
 Creati, designati confu-
 les, 394.
 Crebennus, 457, 460.
 creditor, 384.
 creperum, 444 C.
 crepusculum, 444 C.
 Cres Dædalus, 293. ex insula creta, 236. creffius, cretê-
 fis, 574, 539.
 crines quo die præfeces, 598.
 Crispæ aliquot, 40, 44.
 Crispus grammaticus, 165.
 Crocus iuuenis, 235.
 Croesus rex, 32, 217, 218, 219, 220, 360.
 Crucians canterius, 474.
 crus, 288.
 crusta, crustum, 245 B.
 Ctesippus, 548.
 cubus numerus, 278.
Cubi Bituriges, 208 A. D.
 Cuculus, 253.
 Cucullus, 445 C. D.
Cuiacius Iurisperitus, C, D, E, F, 37, 161.
 culpa, 4.
 curculio, 475.
 Cumana Sibylla, 17. cumanu mare, 255. cumana oræ, 266.
 cuneus & cuneatus, 201. 307 B.
 Cupido deus, 45, 234.
cupressus, 262 D.
 Curatij tergemini, 417 C.
 Curculio Plauti, 475.
 Cures vrbs, 167.
 curia, 212, 307, 355, 375.
Curianum promuntor, 566.
 curulis sella, 210, 366, 412, 469.
Cuspinianus, 387 C. 428.
Cybele, 491 A. B. C.
 Cyclopes, 529.
Cydippe, 449 A.
 Cydones populus, 472.
 Cyllarus equus, 411.
 cymbala, 491 B.
 cymbium, 333 C.
 Cynici philosophi, 22, 32, 184.
 Cynofarges, 22 A.
 Cynthia Luna, 439 B.
 Cypris Venus, 34, 57.
 Cyrus rex Persarum, 219. 220, 403.
 cytos, 63.
 Cythere Venus, 27, 34, 54.
 Cyzicus ostreosa, 451 B.
 D, littera, 296 A.
Decimi & Diui nota, 1 H 7.
 Dædalus, 297 A. 322. Dædalus faber, 35, 237, 262 A. 273 A.
 Dædalia vacca, 237.
 Dalmatius cæsar, 161.
 Damon, 481.
 Daniel Franciscus, 315 A.
 Danubius qui & Hister, flu-
 uius, 8, 10, 249, 270, 337, 372, 377, 392.
 Dapalis cena, 450, 554 B.
 Daphne, 48, 55, 200 A.
 Dardani, 169.
Dares Phrygius, 301 C.
 Darij nummi, 437 B.
 Decas, 189.
 December mensis, 318, 319 321, 325, 326, 329, 333.
 Decimus, & decius, 1 H.
Declamationes, 138.
 decor, decorus, 449 B.
 decumani, 207 A.
 defectus & vbertas, 554.
 degredi, digredi, 521.
 Deipyle, 176 D.
 Deiphobe Sibylla, 17.
 Deiphobus, 177, 518.
 Delenificus, 427 C.
 Delirus Pauli Axij, 454.
 Delius Apollo, 423.
 Delphi, 146, 176 A. 215, 221, 334, delphicola Apollo, 218, 292.
 Delphidius Tiro rhetor, 141, 146, 147, 148, 149 A, B, C, D, E.
Delphinatus, 207 I, O.
Delphinus Burdigalensis, 149, C. 465 C, F.
 Delphis piscis, 241.
 demens, 228.
 Demodocus citharista, 528.
 Demosthenes, 72, 138, 428.
 dentes puerorum, 288.
 Deois Proserpina, 433.
 De Plano, 395.
 designati, creati cõsules, 394.
 deuiare, 149.
 deuota virgo, & virginitas, 110, 131.
 deunx, 311 A.
 Deus, 383, quo sunt omnia plena, 377. epicuri deus, 69.
 dextans, 311 A.
 dextera mensa, 452 B.
 Diana, 279, 331. Troianos iu-
 uit, 516 A.
 dicendi genera, 282.
 Diceros Bacchus, 22.
 didascalicum opus, 429, 548.
 Didius Imperator, 197, 198.
 Dido, 61, 184.
 die dici, 298 C. 311 A. Quid dies, 299.
 dies anni vertentis, & mensû & septimanæ, 316, 317, 326.
 Dies dominicus, 317 E.
 dimetri, versus, 474 A.
 dimidium, 46, 289.
 Dindyma, 491 A.
 Dinocrates architectus, 262.
 Diocles, 523.
 Diogenes philosophus, 22, 32, 184, 360.
 Diomedæa, 177 A.
 Diomedes Thrax, 78, 480. Ae-
 tolus, 174, 176, 501, 502, 505, 506, 519.
 Dione, 46. Dionæus, 321 A.
 Dionysius, Dionysius Bacch⁹ 22, 23, 333, 340.
 ditribitor, 379 BE.
 Dis, 290, 297, 319, 472 B.
 discinctus, 27.
discobolos, 52 C.
disserare, 214 B.
 dissonum, 454.
 distinctio orationis, 365.
 diuerbia, 366 B.
 diues quidam, 21. Diuitiæ, 32.
 Diues quis, 228.
Disicia, 209 C.
 Diuona fons, 1 C. 210 D.
 do, domus, 297 D.
 Dodonæum æs, 491 F.
 Dodra potio, 48.
 dodrans, 311 A.
 dogma, decretum, 308.
 dolium diogenis, 184.
 Dolon occisus, 506.
 Domitianus Imperator, 188, 189, 190, 195, 385, 588, 590, 591, 592.
Domitius Calderinus, 208 G.
 Domnotinus, 433 A.
Dardonia flu. 437 D.
 dos pulcherrima, 228. Nimia 289.
 Draco legislator, 167. Sidus, 587.
 Drahonus fluuius, 266.
 Drepanius Pacatus, 211, 284, 287, 297, 301.
 Driadia Iulia, soror Aufonij, 117. Driadia Driadia Iulia neptis ex filia, 128. Driadia Aemilia matertera Aufonij 130.
 dropax, 68.
 Druentia fluuius, 273.
 Druidæ, 145, D, E, F, G, H, I, K, L 154.
 Druides, 145 L.
 Druna, 273.
 Dryadia. Driadia.
 Duetanum Valeæ, 210 B.
 Duiona, 210 DE.
 Dulichius Vlixes, 166.
 Dummissum, 242.
 Dumnotonus, 433 A.
 Duranius flu. 272, 437 E.
Durus flu. 204 H.
 Duræus equus, 528.
 Dymas, 183.
 Dynamius rhetor, 168.
 E, littera, 295.
 Ebroa vrbs, 210 B. C. 451 C.
 Ebroici gens, 145 B.
 Ebromanus, locus, 473, 475, 478, 487.
 Ecclesia, 485 A.
 Echinus piscis, 476 B.
 Echo, 12, 54, 261, 447, 494.
 Ecloga, eclogarion, 234 B.
 edisserator, 314.
 edifferrator, 214.
 edyllia, 232, 234 B.
Effari, 150 C.
 efferri, 42 B.
 egelidus, 443 C.
 Egeria nympa, 592.
 Elegatus piscis, 433 E.
 elegia, elegæa, elegiûm, 52, 111, 134.
 elementaria, 270.
 ii 2

Elias, 89 176.
 Elis ciuitas, 331 D.
 Elifanido, 51, 199, 237.
Elleborum, 434 C.
Elluchnion, 236 B.
 Eloquentes, 402 A B.
 Elyfij campi, 105. Elyfius Iupiter, Pluto, 185. Elyfij equi, 186.
 Embolimæos, 316 D.
 Emerita vrbs & emeriti, 204, 483.
 Endo, in, 297 D.
 Endymion, 83, 237.
Engulifma ciuitas, I I, K. 463 B
Elufo, Elufates, Elufana, 465 D
 Emporus, 477 B.
 Ennius Rudinus, 297 D.
 Ennomus, 181
 Enoch, 89.
Enyo dea, 6 C.
 Entheus, 58.
 Ephebus, 53.
 Ephemeris aufonij, 82, 83.
 Ephefia Diana, 262.
 Ephyra Corinthus, 227.
 Epicedium, 354, 355.
 Epicurus & epicurei, 7, 60.
 Epirotes Cineas, 159.
 Epitaphia, 172, 183.
 Epitome, 466 A.
 Epitropos, procurator, 576 A
 Epodi, 419, 445, 448.
 Epos, 147 C.
 Epulum, 554.
 Edyllium, 277, 349.
 Equiria, ludi, 334 A.
 Equitum turmæ, 283.
 Equus admirabilis, 186. equi Rhœfi, 506. equi feneftus, 146. equi infrænes, 402. equi martis & Solis, 480 B.
 Erasinus, 336.
 Erato Mufa, 77.
 Erebus, 132.
Erichthonius, 205 A
 Erigone virgo, 184.
Erinaceus, 476 B.
 Erinnyes, 283.
 Eriphyle, 236.
 Erminufcius, affinis aufonij,

Ero puella, 236 B.
 Erotopægnion, 349 C.
 Erubrus fluuius, 265, 266.
 Erymantheus aper, 78, 432.
 Eryx, 240.
 Eftedum, 474 A.
 Eft & non, 307.
Efturio, 433 C.
Eteocles, 71 C.
 Etruria, 174 C. 434 D.
 Eua, 88, 232.
 Euboicus, 256, 262, 265, 293
Euchrotia, 149 C D.
 Euclio Plauti, 274.
Eudocia, 339.
 Euenta, 218.
 Euenus poëta, 350.
 Euerriculum, 433 B.
 Eumæus, 534, 535, 536, 537, 541, 542.
 Eumenides, 53.
Eunomia virgo eloquens, 158.
 Eunomus medicus, 43.
Eunuchi, 58.
 Eunus quidam obfcænus, 63, 64, 65.
 Euphemus, 180.
 Euphorbus, 39, 512, 513.
 Euripus, 209.
 Eurômïus, 119.
 Europa, 105, 466, 596.
 Euralus, Gaius, 176. Troianus, 481.
 Euryclia, 539, 543.
 Eurypalicus verfus, 351 A.
 Eurypylus, 507.
 Eufebius vir eloquens, 121.
 Euterpe Mufa, 77.
 Euxinus Pontus, 8.
 Examen, 305 C.
 Expergitus, experrectus, expergefactus, 511.
 Euperius rhetor, 161, 387 A.

Fabius Quintilianus, Hifpanus Calaguritanus, 127, 138, 268, 387 C.
 fabulæ æfopi, 436.
 fax mellis, 291.

Falcier Saturnus, 334 B.
 Falernum vinum, 319 B.
 fama, 217, 411.
 fames cui prompta, 361. Sargentina, 478.
 far, 291 A.
fari, 150 C.
 Fario pifcis, 250.
 Fas, themis, 290.
 Fafces, 371 A.
 Fasti, 79, 80, 385.
 Fatiloquus, fatidicus, 150 C.
 Fatifcere, 363.
 Fatum, 241. fata tria, 279. fata hominum vereda, 520.
 Fauilla, 489 A.
 Fauni, 253.
 Fauorinus, 355 B.
 Fauorum figura, 418.
 Faustulus nanus, 62 B.
 Februa & februarus mensis. 318, 319, 320, 322, 326, 329.
 Fel, 288.
 Feles, felis, 39, 44.
 Femina sexum fuū odio profequens, 110. femina, 587.
 Ferrum Marti facrum, 34.
 Ferula, 264 B.
 Fefcennini, 348, 349 B.
 Ficedulæ, 583.
 Filij & patres, 428.
 Filix, 584.
 Finem intueri, 215, 217.
 Fifcus, 119 B.
 Fiffipes, 436 A. 441 B.
Fiffulares verfus, 351 A.
 Flaccus Horatius, 13 D. 150.
 165, 275, 335, 366, 458 B.
 Flaminis puluinar, 402.
 Flauia gens, 195.
 Flauius Sanctus, 123, 124.
 Flictus, fligere, 491 B.
 Eloralia, 334 A.
 Fluuiio fecūdo, & aduerfo ferri, 487 B.
 folles, 259.
 fons caballinus, 472. Burdigalenfis, 209 D, E, F, 210 A.
 fors, fortuna, 80, 108, 136, 286, 419 C.

Fortuna

Fortuna, 9, 73, 150, 162, 220, 228, 229, 302.
 Forum, 212, 302.
 Francia, 270, 372.
 Francifcus Corlieus, 463 C.
 Francifcus Guilioteria, 375.
 fratres Pij, 205 C.
 Fraxinus, 486 A.
Fritillus, 139.
 friuola, 297 C.
 Fronto orator, 388 A.
 Frumentaria ciceronis, 475.
 frus, frons, 297 E.
 frux, 291. frugi cognomen tum, 127, 140, 422 C.
 Fulica, 581.
 fulmina trifulca, 278.
 Funalis equus, 186 D.
Funale, funaliū, 236 C.
Functus Olympiades, 129 G.
 Funda, 433 C.
 Fuo, 419 C.
 Furcarū genera tria, 295 C.
 Furuus, 434 E.
 Furia, 283.
 Furippus, 60.
 Galba Imperator, 188, 189, 190, 193.
 Galla puella, 14, 56.
 Galli & gallia, 8, 204, 242, 271, 411.
 Gallorum lingua, 210 F, 273.
 E, 355 B.
 Galli philellenes, 355. gallia vetus, 411.
 gallicinium, 279 C.
Galieni Palatium, 210 G.
 Gallinaceus Euclionis, 274.
 Gallius, 213.
Galloromani, 437 E.
 Gallula Roma Arelas, 204.
 Gangeticus Phoenix, 279, 469.
 Ganymedes, 293 A.
 garum, 490.
 Garumna Tolofam præterfluens, 206. Aequorea, 273, 459. Mare prouocans, 446.
 Lata, 443.
 gau, gaudium, 297.
 Gaurus, & gauranum iugum, 252, 255.
Gebenna, 206 C.
 Gedippa, 432.
 Gelbisfluuius, 265, 266.
 Gelenius Plinij caftigator, 208 D.
 Gemini fidus, 315, 587
Genea hominis, 309 C.
 gener, 135.
Genesis, 107.
Genera duo Gallis, mafcul. & femin. 208 A.
 genethliacon, 369.
Geneua, 307 I
 Genialis hiems & genialia fefta, 318, 321, 328.
Genitura, 107.
 Genonis, 451 C.
 Gentiles, 378 A.
 Germani & Germania, 271, 338, 378, 411 D. Germania gallica, 242.
 gerræ Siculæ, 274.
 Geryones, 78, 283, 417, 439.
 Gelftidius, 583.
 Getæ populus, 5, 372.
 Gigantes, 22 G.
 git, 291 B.
 Glabrio grammaticus, 169.
 Gladiatores, 334 B.
 glans, 291.
 glarea, 246.
 glauca tueri, 253.
 Glauce, & Iafon, 67.
 Glaucia quidam, 185.
 Glaucus deus, 260. Glaucus & Diomedes, 502.
 Glis, 82, 294.
 Gloria, 231.
 glossæ, 64.
 glus, glut, glux, 294 C.
 Glyceræ, 17, 50.
 Gnaruris, 477 A.
 gobio pifcis, 247 B. 250.
 Gcerus, 330, 443 C.
 Gordium iugum, 335.
 Gorgones, 283 D.
 Gortynius Dædalus, 262.
 Gothi, Getæ, 5, 8.

Gracchus maior, 403.
 Gradius Mars, 3, 34, 372.
 Græci, 19, 26. Græco more bibere, 275. Græca fides 448, 477.
 Græculus, 476 A.
 grāmatici infelices, 70. Grammaticus Auxilius, 71. Alij multi grammatici in libro de profefforibus, 136, 137.
 Grāmaticomaflix, 297 A.
 gratia ingrata, 46.
 Gratia deæ, 62.
 Gratianus cæfar, Aufonij difcipulus, 8, 272. cui aufonius gratias agit pro cōfultatu, 375: & pluribus laudes cuius tota ea oratione perfequitur, 376, 377. Interfectus, 149 D.
 Gratianus eius auus, 8 B.
 gratulatio, 375 B.
 Gregorium amicum fuū aufonius filium vocat, 234.
 Griphus, 273.
Gruchius, 379 A. 392 A B.
 grus, 292.
 Guneus, 176.
 Gupylus Picto, I B. 444 A.
 Gytus, 330.

H, littera, 296 A.
 habere reuerenter, 9.
 Hadrianus cæfar, 196, 593.
 Hæmus mons, 208.
 hæredium, hærediolū, 360 A.
 Hamadryas, 242 C. 309 C.
 Hammon deus, 52.
 Hannibal. Annibal.
 harena, 334 B. harenæ Medullicæ, & alia, 208 F.
 Harmonia mulier, 236.
 Harmoni° grāmatic° 418 C.
 Harpocrates, 491 G.
 Harpyiæ, 283 D.
 Haruspex, 42.
 Hebdomas, 189, 262.
 Hebromanus. Ebromanus.
 Hecate, 279, 324, 370.
 Hector Troianorum fortiffimus, cum aiace congredi-

ii 3

tur, 503 portam naualis
 lapide discutit, 508. suos
 gradum referentes firmat,
 509. ab Apolline recrea-
 tur, 511. Patroclum occi-
 dit, 512. & Achillis arma
 induit, 513. Ab Achille in-
 terficitur, & mortuus tra-
 hitur, 178, 179, 518. eo pe-
 reunt, perijt simul & vni-
 uersa Troia, 178, 181, 182.
 Priamo patri pretio resti-
 tuitur, & publice defletus
 sepelitur, 495, 520. eius e-
 pitaphium, 178.
 Hecuba regina Troiæ, 502,
 518, epitaphium habet,
 172.
 Helena soror castoris & pol-
 lucis, 33, 173 A. a Paride ra-
 pta, 172, 496, quem ob iur-
 gat, 499.
 Helenus vates, 502.
 Helicon mons musarum, 430.
 Heliogabalus Imperator, 198.
 Helle virgo, 261.
 Helleponticus Priapus, & A-
 bydus, 240, 451.
 Heluius pertinax Imperator,
 197.
 Hendecasyllabi versus 435 A.
Henricus Stephanus, 135 A.
 172 A.
Hephæstus, 341 BC.
 Herculanus filius sororis Au-
 sonij, 122, 156.
 Hercules, Alcides, 22, 29, 279
 332. herculis labores, 78.
 filius, 501. Romæ cultus
 333 C. Amphitruonis fili-
 364 B.
 heredium Aufonij, 360.
 Hermaphroditus, 38, 54, 55,
 240.
 Hermes termaximus, 277.
 Hermione quædam, 52. sed her-
 mione Menelai filia, 176 C.
 Hermetius, 339 A.
 Herodotus, 164, 461.
 Heroides, 234, 241, 531.
 Heroum epitaphia, 172.
 Hesperides nymphæ, 78.
 Hesperius Aufonij filius, 79,
 116, 362, 444.
 Hesperus, 254, Vesper, 73.
 Hiberi Hispani, & hiberia His-
 pania, 78, 105, 129, 204,
 206, 207, 366, 465, 576.
 Hiberus fluuius, 577.
 hiems, 318, 319, 325, 372.
 Hilaria, in Aemilia.
 Hilerda vrbs, 168, 493 C. 576.
 Hippus pes, 435 E.
 Hippocamelus 36.
 Hippocætauri, 262 A. 364 A.
 Hippocrates medicus, 294.
 Hippocrene fons, 430 C.
 472 B.
 Hippolyte Amazon, 593.
 Hippolytus 18, 303.
 340.
 Hippothous, 180.
 hirundo vigilax, 82.
 Hispania, 576, 577.
 Hispalis, 204.
 Hister in Danubius.
 historici, 61.
 histrio, 47.
 Homerus, 166, 365, 382, 417,
 418, 495. poëta diuinus,
 496.
 homo homini maxima per-
 nicious, 228. hominis feli-
 cis epitaphium, 187.
 honores, 230, 405.
 horas sex olim docebant græ-
 matici, 417 C.
 Horatius, in Flaccus.
Horatij tergemini, 417 C.
Hortensius, 465 E.
 Hunni, chunni.
 Hyacinthus, 235, 292 A.
 Hyades, sidus, 418 B.
 Hylas pugil, 57. Alius, 53.
Hypallage, 301, E.
Hypermetri versus, 305 C.
 316 C.
Hyperionius æstus, 256.
 I, littera, 295 B.
 Inunc, 245 B.
Jacobus Gypylus, I B. 444 A.

Jacobus Fanensis, 451.
 Iaculum, 433 B.
 Iambus, Iambicus versus, 83.
 472.
 Ianus deus, & Ianuarius men-
 fis, 189, 318, 319, 320, 322,
 328, 329, 371.
 Iapis, Iapyx, Iapygia, 18.
 Iarbas rex, 61.
 Iason, & Medæa, 67.
 Ibcus poëta, 292 C.
 Icarus, 262, 468.
Ichnusa, 463.
 Ictinus architectus, 262.
 Iculifna, Engulifna, 463 B.
 Ida mons, 504, 510. Idæus lu-
 cus, 491. Idæus caducea-
 tor, 503.
 Idalia Iulia, 133.
Idalium, 133.
 Idmon vates, 18.
 Idomeneus, 509.
 idus, 327, 328, 370.
Ignigena, ignigenus, 22 F.
 Ilias homeri, 495.
 Ilithia, 314.
 Ilium opp. & Iliacus, 61, 178,
 267, 496, 529.
 Illybanis rex, 466.
 Illyricum & *Illyris*, 8, 359,
 395, 411 C.
 Imminutio, 348.
 Imperium potentissimum, 3,
 4, 339.
 In, & con, non semper mutât
 n, in conpositione, 99.
Incestus, 62, 262 I.
Indecor, 449 B.
 Indi populi, 23.
 Indulgentia, indulgeo, 297 E.
 406.
 Inferiæ, 100.
 Ingratum gratia tarda facit,
 46. Ingratus animus, 72.
 Innocentia, 389 B.
 Innocentius quidam, 545.
 Ino dea, 525.
Insula, 205 C. campus, 207 H.
 Instrumenta Musica, 283 A.
 Intercalaris, intercalatio,
 316 C. Intercalares versus,

372 B
 Interdictorum genera, 282 A.
 Io bos 292 B.
Iocasta, 71 C.
Jolans, 177 A.
 Ionia, 205.
 Ionicus pes, 461 C.
 Iota littera, 65, 295.
 Iouinus quidam, 432.
 Ira, 231.
 Iris, 322. ab Ioue missa, 498,
 504, 511, 520, ab Iunone,
 514.
 Irus mendicus, 538.
 Isis dea, 325 A B C. 333 C.
 Ismarus, mons, 252, ciuitas,
 529.
 Isocrates, 428.
 Isthmia festa, 331 A B C D.
Ister unus dies, 410 A.
 Ithaca insula, 521, 524, 530,
 533. Ithaceus & Ithacæ-
 fis, 382, 522, 538, 540.
 Iubeo saluere, 430.
 Iucundus Grammaticus, 153.
 Iugum hostile, 296 A.
 Iulia lex, 49.
 Iulia, in Caphronia, & Driadia
 & Idalia, & Veneria. *Iulia*
colonia, 207 G.
 Iulianus Seuerus censor, 127.
 Iulianus Imperator, 143,
 147 A.
 Iulius Caius Cæsar, 188, 189,
 190, 191. Vnde Iulius mē-
 fis, 318, 319, 321, 324, 326,
 329. Iulij sunt alij in, Auso-
 nius, Calippio, Titianus.
 Iulus Aeneæ, 425 B.
 Iuniada, 280.
 Iunius mensis, 318, 319, 320,
 323, 326, 329.
 Iuno dea, 57, 278, 290, 292 A.
 320, 497, 500, 504, 511,
 514, 516.
 Iuppiter, 33, 402, 167, 178,
 290, 315. Olympius, 13,
 334. cum Iunone litigat,
 497. Troiam censet delen-
 dum, 500. In Idam montē
 uenit, 504. Ibi dormit,
 510, 511, Deos vetat opē
 ferre Græcis, 504, 511, per-
 mittit, 516. Iubet, vt Achil-
 les in mortuum Hectorem
 sequi desistat, 528. Miner-
 uâ mittit in Ithacam, 521.
 Iuppiter Sidus, 309, 317,
 210 F, 437 F.
 Iure vocatæ Tribus, 393 A.
 Ius multiplex, 282 A.
 Iusta, 101 A.
 Iustina, 8 B C.
 Iuturna, 303.
 Iuuenalis, Iuuenilis, 159.
 Iuuenalis poëta, 349, 246 D.
 Decimi prænominē, I H
 Iuuenta, 230.
 Ixion, 292 A.
 K, littera, 296 C.
Kairos 13 C.
Kivduvos, 28.
 Lac, lactis, 297.
 Lactis litteræ, 489 A B.
Laccus, 319 B.
 Lacedæmon, Lacedæmonij
 Lacæna, Lacones, Laconice
 20, 29, 177, 215, 221, 231,
 382, 492 A. 523, 524, 529
 Lacerta ludus, 324.
 Lachesis, parca, 134, 144, 167.
Lactantius Firmianus, 387 A.
Lactare, 185.
 Lac, *laquear*, 245 C. 319 B C D.
 Lælij Scipionis amicitia, 482.
 Lærtes pater Vlixis, 174, 544.
 Lærtiades, Lærtiades Vli-
 xes, 177.
 Læstrigones gens, 530.
 Lais scortum, 16, 17, 33.
 Lallum, & lallare, 426.
Lampridius Burdigalensis,
 208 K.
Langodoci, 207 M.
 Lanx, 294 A B.
 Laodamia, 237.
Laodice, 200 D.
Laomedon rex, 175 A.
 Lapitha Ixion, 292 A.
Laqueare laquearium, 245 C.

Lar & Larunda, 290.
 Larissa, 174.
 Lars, 292 D.
 Lascius cognomen, 151.
 Latiaris Quirinus, 578.
 Latina via, 187.
 Latinus Alcimus, 141.
 Latmus mons, 237.
 Latoidæ, 183.
 Latona cum filijs pro Troia-
 nis, 516.
 laudatio, 170.
 Lauerna, 435 F.
 laurea & laurus, 55, 189, 200,
 280, 331 A.
 laus, 289, 549.
Leander, 236 B.
 Leda, 33.
 leges aliquot 49.
 Lemannus, lacus, 207.
 Lemma, 100, 234 B. 426.
 Lemniscus, 469 B.
 Lemnus insula, 40.
 Lenæus bacchus, 461 B.
 Lens Telusica, 291.
Leo poëta Burdigalensis, 280 K.
 Leo, sidus, 184, 315, 587.
 Leonem Gratianus occidit, 8.
 Leontius, 465 A. Leontius græ-
 maticus, 151.
 lepidus Marcus, 366.
 lepus a pisce captus, 14.
Leria, 566.
 Lernæa hydra, 78.
 Lesbica quædam, 62. Lesbica
 Sappho e Lesbo, insula, 23.
 Lesbicus sapiens, 215, 226.
 Lesbiacæ sagittæ, 236. Les-
 bium Sapphicum metrum,
 83.
 Lesura fluuius, 266.
Leuca Gallica, 436 D.
 Leucas, Leucates, 51, 236,
 256.
Leuce insula, 184 B.
 Leuconotos ventus, 290.
 Leuis, 68 C.
 Lex, 286. legislator, 228.
Lexonijs popul. 145 B.
 Libanus mons, 293 C.
 Liber, in Bacchus. liberalia

festa, 333. Gallia, 106, 387 D. digalenses, 162
 libertas triplex, 282. Lugentes campi, 234. *Marcia gens*, 207 B.
 Libra, 310, 311. fidus, 315. Lunæ amores, 83, 237. Lunæ, 25, 42, 44, 50
 587. Solisque labores, 309. Lu-
 ne cursus, 439, 587. currus, 491 F.
 Libs, ventus, 290. *Margarita, unioes*, 246 F.
 libum, 84 B. 436 B, 465. lupa, scortum, 21.
 Liburnia opp. 437 D E. lupercus Sebaſtus, 594.
 Libya, Africa, 61, 129; 290. Lupodunum locus, 270.
 Liceria Veria, 121. Lufinus Vtinensis, 393 B.
 Licium, 27. lustrum, 185, 189 D.
 Liger fluuius, 272. *Lutetia Parisiorum*, 129 D.
 Ligures, 293; & eorum Ligu-
 ria, 411 C. lux, dies, 308.
Lila flu. 437 D. Liæus, Bacchus, & vinũ, 252.
 Lindus, & Lindius Cleobul^o, 216. Lyce, 593.
 Linea veſtimenta, 325 A. Lychnias, & Lychnus, 236 B D.
 lintres, 297 C. Lycia regio, 571. Lycius Sar-
 lis quid faciat, 289. Lycus quidam, 52.
 Litteræ in Græciam, 434 E. Lydi, & Lydia, 218, 293, 360.
 Liturarij, 340. Lygos, 199.
 litus, 245 A. 430 B. Lyrici poetæ, 23, 280.
 Liuius Titus historicus, 164. *Lyſippus*, 13 C.
 liuius poeta, * 349 C. M, littera, 295.
Locha piſciculus, 247 B. Macetæ, macedones, 200.
 Locrorum legiſlator, 167. Macedo denaliois, 466 A.
Loifelus Antonius, 37. Macerinus grammaticus, 154.
 Logodædalos, 297 A. Imperator, 198.
 Λόγος, λόγος, 171 A. Mæcenas, 74 C.
 loqui & tacere, 228. Mænalides, & Mænalus, 290 B.
 Lotophagi, 529. Mænas, Baccha, 58.
 Lucæ boues, 463 A. Mænonius homerus, 211.
 Lucana, in attuſia, Magi, 145 E, 466.
 Lucaniacus & Lucanus fūdus, 23, 437, G H, 478, 578. magiſtrorũ mores, 362, 364.
 Lucanus Taliſius, 125. *Magius*, 39 C, 62 A.
 Lucas Frenellus, 08 L. Magnus. arborius
Lucerna, 236 B. Maia & maius menſis, 318,
 Lucifer, ſtella, 73, 99. 319, 320, 323, 326, 329, 370.
 Lucilius poeta, 39, 437 I, 472. Malea promontorium, 529.
 Lucina, 314. Mali plurimi, 216, 225.
 Luciolus rhetor, 144. malum, 442. Malus & malũ,
 Lucius prænomen, & piſcis, 331.
 25, 250. Malus & antenna 296 A.
 Lucretia, 573. Manes, 144, 171, 531.
 Lucumo, 434 D. *Mamertinus*, 375 A.
 Ludi, 213, Romani, 331, 332. Mannus, equus, 445 G.
 333. Græci, 334. Ludus tabu-
 Flæ, 139. Ludi funebres, 519. *Manto fatidica*, 150 C.
 ludius, 214. Mantua vrbs patria Virgilij,
 Lugdunum, & Lugdunenſis 267.
 Marcellus pater & filius Bur-
 picem

picem, cerâ habent, 430 C. Metiſcus, methyſcus, 460.
 431 A. Oſtrea opima, 439. Metro, & metonicus, 443. C.
 450. Medulin^o vêtus, 437 C. metra varia, 277, 435, 461.
 Megaleſia feſta, 332. mi, mihi, 31 B.
 Megantira, 128. Mida rex Lydiæ, 360 B.
 Mel, 291 B. 489 A.
 Melampus vates, 535. Milerus & mileſi^o, 216 C, 223.
 Melania, 134. *Milo Crotoniata*, 304 A.
 Melanthius ſeruus, 542. Mimus, 455 A.
 Melici & Lyrici, 366, A. Min, 247.
 Melicertâ, 331 B. Minerua, Pallas, 27, 37, 57.
 Melo, nilus, 434 E. 104, 497, 500, 501, 502,
 Melos, Melum, 156 C. 503, 504, 508, 521, 522,
 Melpomene, Muſa, 77. 526, 527, 533, 535, 536,
 meminens, 140. 544.
 memoria inſignis, 139. Mineruius, Tiberius,
 Memphiticus, 264. *Minus flu.* 204 H.
 Menander poëta Græcus, 72. minos rex Crete, 167. minous,
 73, 350, 365. 37. minoius, 236. minois,
 Menecrates architectus, 262. 294.
 Menelaus, 39, 172 B. 173, 382, 383, 496, 500, 513,
 521, 523, 524, 535. mirmillo, 294, 342.
 Menestheus grammaticus, 152. Miſenum promuntor, 256 B.
 Menis, 170. miſer, 51, 229.
 mēs, 228, 286, 288, 370, 573. Mitylene patria Pittaci, 226 I.
 menſa ſecundæ, 554. 228.
 menſes, 283, 318, 319, 320, Mnemioſyne mater muſarum,
 322, 326, 328, 329, 374. 433, 456. Mnemioſyne ipſe
 menſura & modus, 216, 222, muſa, 280.
 231. Modestus, Modestinus, 418 C.
 Mentis Taphius, 521. modus optimus, 216.
 Mentor, 522. Molarum vſus, 266 B.
 Mercatores, 302. Molendina, 266 A. B. mo-
 Mercurius pater Hermaphro-
 diti, 54. Deus furti, 294. lendenũ arcuum, 210 A. B.
 Idibus maijs Romę cultus, 332, 370. Græcis contra molere, molitor, 40 C.
 Troianos fauebat, 516. mors, 25, 229, 230, 386. mors
 Priamum ad Achillem dũ-
 xit, 520. Ad Calypſonem obita, 136, 170.
 miſſus ab Ioue, 523. Vlixẽ
 ſeruaui, 530. Procos inter
 fectos ad inferna dũxit, 544. Mercuri^o fidus, 372 A.
 merere, 453. Mulciber Vulcanus, 264.
 Merocẽ & merum, 18. mullus piſcis, 249.
Meffana, 7, 256 B. Mundus, 305 A.
 Metahcœa Prænitentia, 131. Murenæ duo, 213, 275.
 Metellus Pius, 390. murex, 449 B.
 methodus, 442. Muria garum, 470.

mus in auspiciis, 294 D.
 Muſa 5, 23, 27, 61, 77, 430,
 433 E. 459, 558, 568.
 Bœotix numina, 494.
 Tres aut octo, 433, Tres &
 nouem, 280, 472. Earum
 nomina, munera, inuenta,
 77. Mnemioſyne.
 Muſculi pices, 438, 441.
 Muſica triplex, 283.
 Muſicus, 374. B. 453.
 Muſtella piſcis, 249.
 Murum nihil natura, 491.
 Mutuum muli, 287, 547.
 Mycene vrbs, 399.
 Mylaſena pericula, 256.
 Myobarbũm, 23.
 Myrmidones, 512.
 Myron quidã ſenex, 16. Alius
 ſtatuarius, 34, 35, 36, 37.
 Myrrha, 239.
 Myrrus, 238.
 Myſi gens, 22. E.
 Myſta, & myſteria, 22, 23.
 488 A. 236 C, D.

N littera, 295 C

Nania, 101, 120, 122.
 Neuos noſtros amamus, 234.
 Naiades & Naides nymphe,
 53, 247, 253.
 Namia, Pudentilla,
 Nar fluuius, 290.
 Narbo cognomento martius
 deſcribitur, 207. memora-
 tur præterea, 161, 162, 451
 484. Vnde Narbonenſis
 Gallia, 104.
 Narciffus, 53, 54, 235, 292 A.
 Nardum, 63, 187.
 Narycia pix, 431 A.
 Naſci non bonum, 304 B.
 Naſtes homo Græcus, 179.
 Naua fluuius, 282.
 Nauciſeruus, 339.
 Naumachia, 256.
 Nauſicæa virgo regia, 126.
Næus quot modis aguntur,
 244.
Nauplius, 293 A.

Neufum, 47. 283 B.
Nazarius Rhetor, 158.
Ne, Na, 335.
Ne fortasse, 349 A.
Necepsus, 466 B.
Necopinus, 386.
Nemausus, 207 N. 210.
Nemea, 331 ABCD.
Nemefa, 265.
Nemefis mater Castoris, & Pollucis, 23. Dea quæ puniuit Perfas, 19, 482. Latino carens nomine, 267.
Rhánusia, 482, 486. Quæ reuertur Aufonius, 267, 268.
Neoptolemus, 176 B.
Nepa Scorpius, fid., 319, 587.
Nepheleis Helle, 261.
Nepos Cornelius, 301 B. 419.
Nepos Neptis, 121. Nepotes, 449 A.
Nepótianus rhetor, 159.
Neptunus deus maris, 3. qui & Confus suo loco indicatus. Græcis fauet, 509, 510, 516.
Aenean tamen seruat, 516.
Vlixii infensus, 525. Neptunalia festa, 333 B.
Nero Imperator, 188, 189, 190, 192, 387.
Nereus, Nerinus, 433 A.
Nerua Imperator, 195.
Nestor Pyliorum rex, 17, 166, 175, 278, 382, 383, 420, 505, 510, 521, 523.
Neutri genitius, 31 A.
Nex, mors, 293.
Nexo, 147 C.
Nicæa Bithyniæ, 8 C.
Nicer fluius, 270.
Nihil nimis, 231.
Nilus fluius, 8, 10, 18, 200, 434 F. 551.
Niobe, 47, 48, 183.
Nifus & Euryalus, 481.
Nitobriges, 141, 211 B.
Niuomagus vrbs, 242.
Nobilis verbis, 21. Nobilitas, 181, 230.
Nola & Nonali, 40, 465, J, K.
Nomina tria Romanorum,

Oebalius, 292. Oebalie Amyclæ, 491. Oebalos, 593.
Oedipi filij, 71.
Oestrum, 292 B.
Ogygia Thebæ, 23. Infula, 524, 525, 532.
Olenius aper, 432.
Olidum, 431 B.
Olim, 136.
Oliua, 205, 444. Oliuum Atticum, 251.
Olympia, 147, 331, ABCD.
Olympias, 102.
Opicus, 65.
Omnis, prima breui, 150 D.
Omnium, 359.
Omceoteleuton, 235 A.
Onagros, 581.
Oneratus, honoratus, 368.
Omphrius, 387 C.
Onus, honor, 368.
Opalia, 333 C D.
Operæ est, 339.
Opheltes, 331 C.
Opilius macrinus, 198.
Opima spolia, 176, 292 D.
Ops dea, 278, 290.
Oratio vincita, connexa, soluta, pedestris, prosa, 147 C.
Oratio publicata, 548.
Oratorum genera, 282 C.
Orbiterræ tabula, 378.
Orchestra, 222.
Orcus, 433.
Oreæ, 330.
Oreïades nymphæ, 253.
Orestes, 176, 283 C. 481.
Oriundus & ortus, 226.
Ornus, 486 A.
Orpheus, 282.
Os, oris, Os, ossis, & ossium, 288.
Oscines aues, 294 D.
Osculum, 491 G.
Osiris, 22, 23.
Ostia, 332.
Ostrum, 368. Ostriferum, 451 B. 484 C.
Ostrea varia, 438, 439, 449, 450.
Otho Imperator, 188, 189,

190, 193.
Othrys mons, 6 B.
Ouile Romanum, 379.
Ov, 492 B.
P littera, 296.
Pacatus Drepanius.
Padus fluius, 472, 480.
Pagina, 554.
Pæon, & Pæonius, 1 L.
Pæne, pene, 133.
Pæstana rosaria, 298.
Pagus, paganus, paganicus, 253.
Palamon, 331 B.
Palæstra & palæstrita, 52 C.
Palamedes, 296 C.
Palatium, 376.
Palatium Gallieni & Tutela, 210 G H.
Palla vestis, 26.
Palladas poeta, 48 A.
Palladia Tolosa, 104.
pallas, minerua, 5, 27, 205.
Palma, 469 D. palmata, 396, 412 B D E.
Pan & panes, 253, 290.
Panathenaica, 138.
Pandaros Troianus, 500.
Panegyrici libri, 138.
Pangæus mons, 252.
Panni in Circensibus, 186 C.
Pannoniæ, 8, 10.
pannosus, 186.
Panope nympha, 253.
Pantheus Bacchus, 23, & 23, D.
Pantomimus, 455 A.
Paphia Venus, 52, 133, 323.
Pappia lex, 49.
Papyrus, 431 A. 434 E.
Parada, 437 C.
Parcæ tres, 278.
Parecbasis, 84, 388.
Paris qui & Alexander, iudex pulchritudinis, 29. Helenâ rapuit, 496. a menelao victus, 499. a fratre obiurgatus, 502.
Parison, 211 C. 235 A.
Parium marmor, 49 B. 207,

209.
Parmeno Seruus, 82, 83.
Parnafus mós, 292, 334, 539.
Parœmia, 287 A.
Paronomasia, 211 B.
Parrauis, 581 C D.
Parrhasia, 581 D.
Parthenias Virgilius, 350.
Parthi sagittarij, 472.
Partus maturi ratio, 312, 313.
Pascha, 445, 447. paschales versus, 232.
Pasiphaë, 35, 37, 237.
Passer marinus, 455 B.
Paffinaca, 433 D.
Pastornepos Aufonij, 116.
Patera rhetor, 145, 150, 158.
Patera vas, 294 A.
Patres & filij, 428.
Patria patre carior, 354.
Patricida, 190.
Patroclus, 507, 512, 513, 514, 517, 518, 519.
Paua, pauo, pauus auis, 38, 469 E.
Pauliacus, 436 D.
Paulina gens Burdigalæ, nobilis, & potens, Paulinique multi in pontius paulinus.
Paulus apostolus, 353. Paulus Axius, 355.
Pauper quis, 69, 228 paupertas, 302.
Pax perniciofa, 591. pax aduerbium, 297 E.
Pedico, 64 C. 185 B.
Pegasus equus, 186, 410 B. 472.
pegaleus equus, 571.
pegma, 21.
Pelides Achilles, 364.
Pelion mons & pelias hasta, 486 A.
Pelus, 6 C.
Pellæi reges, 466 B. 482.
Pelops, 331 D.
Pelorum promuntorium, 256.
Pelusium oppidum, 291 A.
Penelope, 81, 450, 521, 536, 537, 541, 544.
Pentathlos, 52 C.

penthemimeres, 341 B C. 433.
Penthesilea Amazon, 6 C.
Pentheus, 23 D.
penus, 184.
pera, 23, 184.
Perca piscis, 249.
peregrinatio Aufonij, 646.
Pergameus libellus, 489.
Pergamus seruus, 15.
Periader sapiens, 216, 229, 231.
pergula, 430 B.
Peristylon & Peristylion, 201 C.
Perottus, 403.
perpendicularum, 109.
Perse, 19, 200, 219, 482.
Persephone, 185.
Perseus, 472.
Pertinax Heluius, 197. Seuerus, 198.
Perusia, 478 C.
pes, 288.
pestilentia grauis, 497.
petasus, petasatus, 472 B.
Petoritum, 437 G.
Peuga, 208 Q.
Phæaces populus, 294 B. 545, 526. Phæacia, 533.
Phædra, 18 B. 51, 237.
Phænon stella Saturni, 309, 439.
Phæthon, 62, 309 C. 480.
Phalæcus, & phaleciû, & phalecum metru, 435 A. 588.
Phanaces Bacchus, 22, 23.
Pharus, & pharius, 263, 264.
Phegeus palestrita, 52.
Phemius Citharista, 521, 542.
Pheræ vrbs, 523.
Phidias statuarius, 13, 19 B.
Philadelphus, 262 f.
Philander, 287 B.
Philippus rex macedonum, 492 A B. philippeï nûmi, 417, 437 A.
Philo architectus, 262. philo procurator Aufonij, 475, 476, 477.
Philcetus, 541, 542.
philologus, 172 A.
philomela, 293, 581.
philomusus, 29.
Philon, 475.

Philopœmen, 292 D. *Plautus* poëta, 339, 419, 475.
 philosophi Romæ pulsi, 590. plebs & plebes, 92, 252, 291.
 philosophus primus, 277. Pleiades, 319 A. 418 B.
 philosophiæ partes, 279. Pleuron, & pleuronis, 176
 Phlegethontæ aquæ, 58. Plinius, 38, 145 B. 208 D.
 Phocis, 176 A. 246 E. 349.
 Phœbæus, 200. Plifthenides, 166
 Phœbicij, 146, 154. plurimi mali, 216
 Phœbus Apollo, 5, 146, 223. *Pluto*, 22 F.
 Phœnix avis, 279, 309, 469. *Podium paulini*, 163 C. 465 B
 Phormio Terentianus, 476 B. *Pœas*, 40 A
 Phryges molles, 293. pœnitenda non facienda, 405
 Phryxus, phryxæus, 316 A. Pœnus, phœnix, 448
Phthia vrbs, 174 A. pœnitentia apud Ciceronem
 Phyllis quædam, 63, 65. non legitur, 13.
 Picena oliua, 444 A. *Pœnitudo*, 13 D. 224.
 picta vestis, 396. poëtæ mendaces, 61, 559.
 Pictaui, 155. Pictauicus Rhetor, 311 55.
 Pictones, 155 B. *Palamedes*, 293 A
 Pictonicus, 451, 567. Pollux & Castor, 33, 411 A B.
 Pieriæ & pierides musæ, 23, 268, 446, 456. Polydorus, 179.
 pietas, 160. piorum fratrum Polygiton, 58.
 campus, 205. *Polyhymnia Musa*, 77 A B.
 piger homo, 60. *Polynices*, 71 C.
 Pimpla, Pimpleis, 459. Polyphemus, 529
 Pindarus poëta, 223. Polycena, 182, 292 D.
 Pinga, 431 B. Pomona dea, 318, 319, 372,
 Pirithous, 481. 485.
 Pifa, locus, 331 C D. pomum, Malum, 342.
 pisces multi, 247, 288, 433. Pompeius, 213. Pompeianū
 551. pisces muti, 491 A. bellum, 256
 piscatio & piscatores, 433. Pomponia Urbica, 135.
 pisces signum cæleste 315, 587. Pomponius Maximus, 120,
 Piso, Frugi. Alius, 120, 122, 156.
 Pistratus nestroris, 523, 535. Pons, ponto, 297.
 pistor pistrinum, 266 A. pontifex & pontificalia comi-
 Pitana vrbs, 20. tria, 392 B. 402.
 Pithœus, 49 B. 147 B C. Pontius paulinus poëta Aque-
 pius Antoninus, 196. Pius metellus, 390. tanus Burdigalensis, ad quē
 pix, 294. Aufonius misit Technopæ-
 planete, 309 C. 315 B, 317 C. gnion, 285: & epistolas
 372 A. septē, 465, 469, 470, 475,
 Planipes, 455 A. 479, 488, 490. Rescripsit
 Plasma, 446 A. 496. Aufonio, 557, 564, 568.
 platæa, 209, 447 D. Quas sequitur vna ad Ge-
 Plateiæ pisces, 433. stidium epistola, & carmi-
 Plato, 196, 275, 349. na quædā. Hic aufonio natu-
 plaustrum, 455. minor erat, 468, 469. Au-
 489, illiq̄ se debere discipuli
 nas, dignitatē, litteras pro-
 fitetur paulinus, 563. Ho-
 mo imprimis pius, ut Chri-
 sti cultui liberius vacaret,
 in Hispaniam secesserat, vn-
 de conabatur Aufonius in
 patriam illum reuocare, ijs
 tribus epistolis, quæ sunt
 vltimæ inter epistolas Au-
 sonij, 479, 488, 490. sed
 nihil ab eo potuit impetra-
 re, 557, 558, 564, 568. Ei⁹
 vita narratur, 465. ABCD
 EFGHIKL. Paulini multi,
 128, 129, 255 C. 583.
 Pontus Euxinus, 8.
 Porca, 446 B.
 porta cornea & eburnea, 98,
 241.
Portogalli, 210 B.
 Portunus, 331 B.
 præfectus & præfectus præto-
 rio, 358 A. 419 A.
 præfecturarum tituli, 269.
 præpes Victoria & alæ, 5 A.
 prædes, 224, 294 A.
 prærogatiuæ Tribus, 393 C D.
 prætexta, 138, 412 B. Prætex-
 tatus, 268, 368, 412 C.
 prætexere, 245 A. 392 A.
 prætor, 398, 419 A.
 Praxiteles, 34, 183.
 prensare, 379 B.
 Priamus rex Troiæ, quinquaginta filios habuit, 439 C.
 E. muris pugnantes spectat, 499. Hectorem filium
 rogat, ne cum Achille con-
 grediatur, 518. quem occi-
 sum redimit, 520. Priami
 epitaphia, 181, 182.
 Priapus deus hortorum, 240.
 Priene, Bias,
Prinatus publicus, 375 B.
 Principia, & principius, 71 A.
 Priscillian⁹ hereticus, 149 B.
 prius, 202.
Proba Falconia, 339.
Probi homines, 437 F.
 Probinus, 62.
 Probus grammaticus, 159.
 164. prob⁹ præfectus præto-
 rio, 419 420, 421, 422. Proci-
 pul, 291 A.
 penelopes, 522, 524, 536,
 537, 538, 539. Occisi, 542.
 Ad inferos compulsi, 544.
 Procinctus, 392 B.
 proconsul, Proconsule, 358 B.
 Procris, 236.
Procula, 149 B D E.
 Proculus poëta, 24, 80.
 profatus, & profari, 150 C.
 profesti dies, 363.
profiteri, & professores, 136.
 professores Burdigalenses,
 136, 137.
 Profluus, 272 A.
 prolectare, 453.
 Prometheus, 292, 303.
 Promotus dux, 452 A.
promptarium, 2, 474.
 promus & Condu, 477 A.
 Pronea, 265.
 pronepos, 416.
 Pronunciatio, 365, 430 D. 480.
 properiter, 131.
 propinquo actiuum, 486 B.
 Propontis, 160, 452.
 profa, & profa, 144, 147 C.
 166, 242.
 Proscholus, 167.
 Proserpina, 238.
 Prosporus equus, 186.
 Protefilaus, 18, 177.
 Proteus, 173 A. 524.
 Protrepicon, 362, 429, 547.
 prouincia Narbonensis, & pro-
 uincię multiplices, 207 K,
 M, O.
 pruina, 298 C.
 Ptolemais aula, 262.
 publicus & priuatus, 375 B.
 publicum, 376.
 Pudentilla, 123, 124.
 puellæ duodecim suspensæ,
 542.
 pueri officium apud magistrū
 363, 364, 365.
 puerperium maturum, 312.
pugil, & pugilatus, 52 B C.
 pugillar, 74 E.
 pulcher puer, 57.
 pullatius, 39.
 nullipremo, 39.
 Punicæ bella, 279, 303. Fides
 448. Punicæ zona & crus
 Punicum, 52, 444.
 Pylades, 481.
 Pylæus, 180.
 Pylorum rex, 175 B. pylus
 portus, 535.
 Pyramis vmbra suam con-
 sumens, 262.
 Pyrene, pyrenæus, pyrenæi
 montes, Pyrenæi niues, &
 Pyrenaicæ, 206, 207, 271,
 483, 484, 493, 574.
 Pyrois stella, 309 D.
 Pyrrha, & Pyrrhus Achilles,
 176.
 Pyrus piscator, 39 A.
 Pyrrhus rex Epiri, 159, 292 B.
 Pythagoras primus philoso-
 phus, 277 B. Euphorbus
 39. Pythagorę trames, et
 biuium, 156, 295. Pytha-
 gorica acroasis, 305. Est &
 non Pythagoræ, 307, 492.
 pythagoræi, 135, 304.
 Pythagoras medic⁹, 434 D.
 Pytheas Massiliensis, 255 B.
 Pythia festa, 331 A B C D.
 Pythia sacerdos, 335.
 Pytho vrbs, 176 A.
 Python serpens, 472 B C.
 Q, littera, 396.
Qualus, 300 B C.
 Quadrantal, 281.
 Quadrans, 311 A.
 Quæfitor, 488 B.
 Quandoque, 13 D.
Quasillum, 300 A B.
Quintianus Stoa, 18 E. 29 C
 207 P.
 Quintilianus. Fabius,
 Quintilis mēsis, Iulius, 318.
 Quincunx, 311 A.
 Quinquatrus, 332.
 Quinquertio, 52 C.
 Quirinus & Romulus, 89, 483,
 578.
 Quisquilæ, 301 D.
 R, littera, 295.
 Rætia regio, 411 C.
 Ranis Lucius infestus, 250.
 Raraunum, 767.
 Rationes Libycæ, & rationa-
 les, 129.
 Recurrere, 245 C.
 Reda, 445 H. 460.
 Redo piscis, 247.
 Refuga maria & litora, 449 A.
 Regifugium festum, 333.
 Regulus Erminuscus, 126.
 Reminiscor, 31.
 Remulus, 244, 443.
 Remus & Romulus, 21.
 Renus flu. 8, 201, 208, 169,
 337.
 Repotia, reportia, 452 B.
 Res tria significat, 297 B.
 Residua tributorum, 406.
 Retiarius, 294 A.
 Reus voti, 401.
 Res quis erit, 289.
 Rhamnusia Nemesis,
 Rhea, Ops, 290.
 Rhetores, 30, 31, 137, 141,
 144, 145, 146, 559.
 Rhodope mulier, 167. Mons
 252.
 Rhodos, 282.
 Rhœsus Trax, 506.
Rhœtium litus, 173 D.
 Rhopalicum carmen, 351.
 Ripa, 245 A.
Robertus Cenalis, 247 B.
 Rodanus flu. 204, 207, 273.
 Roma æterna & prima Urbis,
 79, 80, 269. Roma quibus re-
 bus creuit, et stet, 589, 591.
Romanus Blauensis, 447.
 Romulus rex Romanorū, 21.
 Romuli & Romulidæ Roma-
 ni, 212, 482, 591. Romu-
 leus, Romanus, 296.
 Romulus grammaticus, 152.
Rotomagus, 145 C.
 Rosæ, 240, 298 C. 299, 300 C.
 Roscius histrio, 540.
 Rostra locus Romæ, 212, 379.
Rubresus lacus, 207 O.
 öö 3

Rubrij conuiuium, 275. Sarauus fluuius, 248, 266. Segrex, 447 D
Rudinus Ennius, 297 D. Sardæ & Nardum, 63. Seleucus, 200.
Rufus rhetor, 30, 31. Sardanapalus, 303. fella curulis, 210 F.
Ruffardus Iurifconfultus, 1 C. Sarmatæ sauromatæ. Sêma cynôs, 182.
Rutupina tellus Britannia in- Sarpedon, 178, 501, 508. oc- Semele, 236.
fula, 111. Ager, 123. Latro, cifus, 512. Semidies, 316 A.
203. Sarranum ostrum, 97. Semis, 311 A.
Ρύμουλακείν, 244 C. fatin, falue, 408 A. *Senarius numerus*, 417 B.
Saturnus deus, 23 G. 292. Pla- Seneca diues, 385 A.
neta, 315, 317. phænon, Senectus, 14, 17, 230, 248,
309, 439. saturnalia fefta, 303. Aquilæ & equi, 146.
325, 333. saturnigena Lup- feofius, a, um, 307 B.
piter, 303. Seplafia, 63.
Saurna, 242 B C. fepes, & feps, 297 C.
Sauromatæ, sarmatæ, 6, 242, fepia, 434 E.
372. sarmaticus Gratianus, feps ferpens, 297 C.
378 A. Septa, 379 A.
Scabiofus, 58. Septunx, 311 A.
Scææ portæ Troianæ, 178. September mensis, 318, 321,
324, 326, 328, 329, 370.
Scaliger Iulius 492 B. Septembre ablatiuus, 326.
Iofephus filius I D, E, 23 A. *Septimana*, 189, 317 A B.
39 C. 119, 266 A B. 273 C. Sequani, 411 D.
397 B. 315 A. 476 B. 591. fequefter & fequefrare, 1 V.
Scamander fluuius, 516, 517. 379 E.
fcarabæus, 39. Ser, seres, sericû, 21, 293 C.
Scatinia lex, 49. Serare à fera, 214 B.
Scaurus grammaticus, 159, Sertorius, 366, 493.
164, 418 C. Seruius Galba.
Scazon metrum, 461, 474 A. feruorû nomina, ftigmata, &
fçena, 212, 213. compedes, 15. Fefta, 332.
fçhola, 160, 162, 362, 364. feftertius nummius, 407.
fçhola, 160, 162, 362, 364. feftertius nummius, 407.
fçillitum acetum, 434 A. Sefoftris, 466 C.
fçintilla, 489 B. Seltiaca puella Ero, 236. se-
Scipio Africanus, 590. Lælius. ftiacum mare, 261.
Scirpus, 277, 436 C. *Seuera mater Cafaris Gratiani*,
Scitcere, 456. 8 B.
Scitamenta, 554. Seuerus Imperator, 198.
Scoppa, 22 C. 29 C. & *alibi*. Seuerus Cenfor, 127. Cenfor
fçrinium & fçrinij præfectus, Iulianus, 127.
2, 129. Seuerus fulpicius, 465 C.
Scriptor legnis, 15. *Seuillia vrbs*, 204 D.
fçrupus, fçrupeus, 285. feuum albens, 431.
fçutica, 364 B. Sexcenta, 164.
Scylla, 260, 283 D. 532. Sextans, 311 A.
Scytale, 489 B. Sextilis mensis Auguftus,
Scythicum mare, 10. 370.
Sebaftus Sulpicius, 594. fexus mutatus, 38. Neutri ge-
Secani, 207, 411. neris, 278 C.
fêcus, fexus, 278 C. Sibyllæ, 17, 283 E.
Secutor, Mirmillo, 394 A. Sichæus, sicharbas, 184 B.
Sedatus rhetor, 163. Sicania ficilia, 9, 589.
Seditio, 200 B. Sicors

Sicoris fluuius, 493 D. Sophi fapientes, 102, 277 B.
Siculæ gerra, 274. siculû Fre- 559. sophia triplex, 279.
tum, 531. *Sophista*, 284 B. 428.
Sicyon oppid. 13 B. forex fuo perijt indicio, 274.
fidera, 315, 587. Triplex fide- Sorores diffimiles, 55.
rum pofitus, 282 D. Agri- Sofia, 94, 95. sofia Terentia-
colis cognofcenda, 476 C. nus, 428.
Sidonis Dido, 237. Sotadicum metrum, 461.
Sigalion, 491 G. *Spanhemenfis*, 1 I, 272 A.
Sigéum 173, 174. sigeiû, 177. Sparta & Lacedæmon, sparta-
figillaria, 334 C. 339. nus & Lacedæmonius, 29 B.
Sigmatu flu. 566. 33 C. 221.
figna in fyngraphis, 436 D. fpeculum, 257. Laidis, 33.
figna cæleftia, 315, 417 B. fpecum & fpecus, 335.
587. Sperchêus grammaticus, 152.
fignifer Zodiacus, 315 B. fpes, 286, 290.
Sil, 297 C. Sphinx, 280, 293.
Siluius Brito, 59. Alij Siluij, Sphondylus pifcis, 585.
425 B. fpina, 247 A.
Siluius Francifcus, 274 A. Spondeus pes, 474.
283 E. 283 F. Spons, 294 D.
Silurus pifcis, 251. fponfio, 216, 224.
Simius, 48. Stadium, 331 C.
Simois fluuius, 267. Stagnum & Lacus, 319 B C.
Simo Bofus, 298 B. 587. Stella puer, 73.
Simonides poëta, 157. Stadium, 15, 52.
Sindon lintea, 84. Staphylus rhetor, 164.
Sinus, 322. Stemma, 21, 422 A.
Sipylus mons, 183. sipyleium Stephanus martyr, 353.
marmor, 182. Sthenelus, 176.
Sirenes, 159, 279, 532. Stichus feruus, 339.
Sirmium oppidum, 392, 470. *Stigmata & Stigmata*, 15 D.
Siftrum, 325 B C. 211 D.
Smyrna vrbs 267. Stilbon Mercurius, 309 C.
Socer, Socrus, 135 B. Stipendium procedere, 342.
Sociorum garum, 470 C. *Stæflerus*, 289.
Sol, 286, 290, 309, 317, 439, Stlata, 477 B.
587. sol renouatus, 371. 50 Stoici philofophi, 7.
lis armenta, 532. Stolo, 435 E.
Solacus, 208 E, 450. Somation, 341 D.
Solæ, pro folius, 339. *Strasburgus*, 242 C.
Solecifmus, 71. Strenæ, 417 B.
Solium, 129 B. Strix, 293.
Solon fapiens, 167, 215, 221, *Strabo geographus*, 208 D E.
230. Srruthiocamelus, 455 C.
folstitium, 321 B. 329, 332. Stulti proprium, 228.
folstitialis herba, 150. Strymphalus, 78.
fomnia, 96, 97, 98. Styx palus, 290.
fomnus, 82, 376, 510. Sûada dea, 427 C. 479 B.
Sonnici popul. 141. Sub præpofitio, 208.
fons, infons, 297. Subter & fubtus, 305 C.
Sonus pictus, 12. Subdoctor, 167.

Subeffe, 208 C.
Sucuro, 155.
Suffragia, 379 B.
Sueffa urbs, 462.
Suetonius Tranquillus de cę- faribus, 188, 193. de regi- bus, 466.
Sueui pop. 8, 10, 372.
Sulcus, 446 B.
Sulpiciæ carmen, 588.
Sulpicij, 349, 403. Sulpicius Lupercus, 594.
Summittere falces, 204.
Superare, 244.
Suppar, 413.
Sura fluuius, 265.
Suspicio verbû & nomē 479 C.
Sylla felix, 390.
Symmacho homini Romano 557. mittit fuum Griphû Aufonius, 274. & ei rurfus fcribit, 427. Symmachus verò fcribit Aufonio, 545, 546. Symmachum appel- lat filium Aufonius, 428: & patrem Symmachus Aufo- nium, 554, 556.
Symphonia, 491 E.
Symplegas, 58.
Synalæpha, 170 B.
Synecdoche, 245 A.
Syngrapha, 384.
Syracufæ vrbs, 205, 262.
Syrifcus Eunus, 65.
Syrma, 461 B.
Syrtes, 370.

T, littera, 296.

Tabanum, 291 B.
Tabernæ locus, 242.
Tabulæ ludus, 139. Tabulæ duodecim, 282 A. Tabulæ accepti & expenfi, 384.
Tadę Medulorum, 431 A.
Tagus fluuius, 483.
Talaria, 472 B.
Talisia. Attusia.
Talisius Attufius Lucanus fo- cer Aufonij, 112. talisius Lucanus confobrinus, 125.
talisius gener, 556.
Tanais fluuius, 551

Tanaquil, 135, 489 B, 562
Taphij, 521
Tarbelli, 103, 107. Tarbelli-
cus, 160, 487. Tarbellius,
273.
Tarnis fluuius, 273, 477.
Tarpeium templum, 280 G
Tarquinius rex, 207, Tarqui-
nij, 434 D.
Tarraco vrbs, 129, 204, 484 C
376.
Tartessius, & tartessij, 446 B.
465 M
tau, 297
Taurinus quidam, 472
Taurus sidus, 315
Tedo piscis, 247 B
Technopægnion, 284 B, 287
Tectofages, 287.
regula puer occisus, 116
Telemachus, 81, 521, 572,
523, 524, 535, 536, 537,
539, 541, 542.
Telus, Telen, 218
Tempus *καίρος*, 13 C.
Tempus irreuocabile, 14
Noscendum, 215, 226
reporus, 330
Terentini ludi, 280
Terentius Afer poëta, 222,
226, 227, 362, 366, In Ar-
cadia mortuus, 418
Tereus, 303 A, 488 B,
Ter maximus Hermes, 277.
ternarius numerus, 274, 275,
Tersichore Musa, 77
terra in medio pender aëre,
311, Eius umbilicus, 176 A
pictura orbis terræ, 378 B
resta, 41, 236
Tetradius poëta, 462
Tetrici Imperatores, 106,
208 I,
Teutofagi, Tectofagi. 207
Teutras, 593
Thais Afranij, 284
Thalassius grammaticus, 156,
thalassius, thalassius, thala-
sius, gener Aufonij, 556.
Thales sapiens, 216, 223, 231
thalia Musa, 77
theano pythagotea, 135

theatrum, 212, 213, 307 B.
366 B
Thebæ vrbs, & thebanæ res
71, 183, 280
Themis, 167, 290
Theoclimen⁹, vates, 535, 540
Theodoricus rex Gothorum
208 K
Theodosius Imperator, 1 V.
2, 211 A
Theoni familiarissimo suo
scribit Aufonius quattuor
epistolas, 430 436 438,
442. De eodem Alius est
theon, 592 1 R.
Therasia vxor paulini, 465 F
thermæ, 58, 577.
Thersites, 498
thesaurus amissus & inuentus
19.
Theseus & pirithous, 481.
thesides Hippolytus, 18
theta littera græca, 65
Thetis dea, 497 514 520.
Thisbe, 237
Thasibulus, 20
Thrax, & thraces, 252 280,
293 394 506 thracium
mare, 252 Threiciū, 290
Thrax & Mirmillo 280 D
Threnus, 147 B
Tressa, thracia, 6 160
Thymele, 336
Thynni pisces, 433 D
Thyoneus thyonianus, 340
Thyrsis pastor, 592.
thuribulum, 294 A
Tiberis fluuius 551 ribris,
267, Thiberina ostia 331
Tiberius Imperator 188 189
190 192 Tiberius Victor
Mineruius Burdigalensis
orator, 137 138. Miner-
uius Alethius filius, 150
Tilius Engulismensis 1 H 34 A
& alibi.
rimentibus indulgendū, 405
Timauus 210
Timomachus pictor 66 67
Timon misantropos 304 B
Tinca piscis 250
Tineæ 24

Tiresias, vates 38. 531. 532
Tiro Ciceronis 74 C, Delphi-
dius.
Titan & Titanes, 22 G 309
317 D
Titia lex, 49
Titiani duo 387 C 419, 425
A 426
Tithonus, 507. 525
Titus Vespasianus, Imperator
188, 189, 190, 194, 405
Tlepolemus occisus 501
Tofus 598
Toga 312 A B C habitus
forensis, 93 Togatæ fabu-
le 40
Tollenomon, 454
Tolosa, 104, 160, 161, 163
206 484
Tomæ Cæsura 435 C
Terreus, 138
Toxicum 11
Trabea, 395, 396, 412 B C.
D E 483 494
Traianus Imperator 195 406
468
Treueri 201. 234. 388. 443
Triangulorum genera, 281
341 E
Tribunal 269
Tribus, Tribuni Tributa co-
mitia 283. 379. 392. 393 A
Tributa Comitia, 392 A B
Tributorum residua 406
Tridana ostrea 451 C
Tridens 278
Triens, 311 A
Trieteris, 189 Trieterica
282 D.
Trihorium, 247 B 330
Trimatius poëta 5 A
Trimestria tempora 279
Trimetri versus 474 A
Trinacria insula, 532
Tripus, 223, 282 C
Triptolemus, 478 D
Triquetrum, 341 E
Tritonia Pallas, 5, 535.
Troas, 182.
Trocheus, 461 A. 474. Tro-
chaice Cæsura, 341, 341 C,
Trocta piscis, 250 B.

Trogus

Trogus Volca, 207 N.
Troia, quid, 174 B.
Troia trisyllabum, 179.
Troianura & troicum bellū,
439, 495, 496 & troicum
excidium, 528.
Troilus, 179.
Tropæum, trophæum, 279 D
Tropic⁹, 305 C. 316 A C. 373
Tros rex troiæ, 393.
Trutina, 305 C.
Trux, 297.
Trygon piscis, 433 D.
Tryphon, 15 A.
Tullius Cicero, 444 A.
Turdus auis, 444.
Turibulum, thuribulum, 294
Turmæ tres, 283 B.
Turneb⁹ Adrianus, 1 C. 23 A
29 C. 287 A. 365
Tus, thus, 293.
Tuscia, 174 C, 434 D.
Tuzela palatium, 210 H
Tydeus, 174 D. 359. tydides,
501
Tympana typanum, 491 D E.
Tyndareus, tydaridæ, tynda-
ris, 33
Tyrrhenia, tyrsenia, 174 C.
tyrrhenum mare, 484, 577
Tyrys & tyrius, 26, 184 B
V, littera, 295. in œ, 443 B
Vacca Myronis, 34, 35, 36, 37.
paphæ, 35
Vacuna, 435 F.
Vadimonium, 231
Vadum, 244
Vægrandis, 476 B.
Vale, 111.
Valens Imperator, 8, 10
Valentia ciuitas, 1 E.
Valentinianus Augustus, 8,
270, 272, 339, 403, 406.
Valentinianus filius, 8, 377
Valentinus quidam, 120.
Valgus, 287 A
Vallatinus Euromius, 119.
Vallebana, 38.
Vara, varus, 387 A B,
Varro Marcus Terentius, 264,
277, 418 D.
Vades, 22, 294 A.
Vasa sacra, 294.
Vasates, 129, 355. Vasatæ, 578
Vasatica reda, 439 B.
Vascones, 493, 575, Vasconia
574. vasconicæ oræ, 575,
Vatu & Valgi, 287 A.
Vbera Isidis, 325 C
Veneficium 11,
Veneliocasis, 145 B,
Veneria Iulia, 132,
Veneris portus. 451 A.
Veneria, 411 C,
Ventorum rex, 530,
Venus, 17, 238, 240, 299, 453
vnde nata, 23, 57, 292, Ar-
mata, 29. Cnidia, 34, Idalia
& paphia, 133, Aeneadum
genitrix, 320 A. Aeneâ filiū
in prælio adiuuans, vulnera-
tur, 501. troianis tursus a-
dest, 516. Veneris portus, lo-
cus, 451 Veneris cest⁹, 510
Venus planeta, 309, 317,
Ver, 298, 318, 587, ver hie-
mem, 287,
Veratrum 434 C,
Veredus, 445 H, 560,
Veria liceria, 121,
Veritas odium parit, 225,
Vero breui vltima, 60,
Veronensis Catullus, 301 A,
Versus Rhopalicus, Fistularis,
351 A B,
Vertensannus, Mensis, Dies,
316 A, 317 A, 328,
Verticulæ, 241 E,
Veseus mons, 256,
Vespæ, 591
Vespasianus Imperator 188,
189, 190, 198, 405,
Vesper & lucifer, 73.
Vesta dea, 278. ara, 402. Vesta
tis virgines, 439 C.
Vester pro tuus, 581
Vesuna, 129 D
Viana, 204
Vicesima hæreditatum, 406
Victor riberius
Victoria alata, 5 372 B
Victorinus Imperator, 106
Victorius Grammaticus, 167

viëna vrbs, 106, 204, 207, 1484
Vigilax hirundo, 82
Vigilæ noctis, 279
Vindicianus. 298 AB
Vineta Mosellæ, Garumnæ &
alia, 252
Vinum Burdigalense, 450
Virbius, 18 B. 275 A. 340
Vir bonus, 305 A,
Virgilius Maro, 165, 167, 179
234 235 301 339 562
De Didone mentitus 61
Catalecta scripsit 297 B
parthenias dictus 350 Al-
tisonus 366. Idibus Octo-
bris natus 370. Proprieta-
ris studiosus 428
Virga sidus 315 587
Vis deum Iuno 290
Visceratio 554
Visitatio vrbs 387 D
Vita humana 301 302
Vitelli⁹ Imperator 188 169
190 194
Virruuium 287 A
Viuisci Burdigalenses 1 D
208 A 271
Vlgo 449 C
Vlixes pulfus patria 174 C ora
tor vehemens 382 420 B
prudens 383 525 Arcū su-
um solus tendens 486 41
542 Fugientes cohibet 498
Legatur ad Achillē 505 spe-
culatū it cū Diomede, 506
Lueta & cursu alios vincit
519 Reliqua de illo in O-
dyssæa 521 522 Eius epita-
phium 174
Vlmus somniorum 98 99
Vmbra piscis 248
Vncia 311 A,
Vngues quo die resces 598
Unio Margarita 246 F
Volcæ 207 M N
Vonones rex 466 A
Vox absona 44. vox triplex
379 vox pubertatis 288
Vrania Musa 77 323
Vrbica pomponia 135
Vrbicus grammaticus 165
Vrbs, 246. Vrbes claræ, 199

Vrfinus quidam	432	Atricolor,	441 B.C.	Gnaruris,	477.
Vrfulus grammaticus,	417	Auxiliatrix,	352.	Gerns,	330.
Vt vtinam,	494 A			Grates agere,	400.
Vtile & decorum,	229	Burra,	301, D.	Gratulatio, gratiarū actio,	375
Viraque	51				376.
Vulcanus ignis & deus ignis,		Caligena,	333.	Hebere,	38.
275. Ioui & Iunoni mini-		Cathedralis,	353.	Horrificentia,	391.
strat 407 Arma Achilli fa-		Celeripes, 76. Cicero.		Honorus,	581.
bricat 514, 515 PRO GRÆCIS		Chalcidicum,	521, 543.		
decertat 516 Scamandrum		Comitabilis,	580.	Ignicomus	439 B.
fluuiū exurit 517. Vulcana-		Commemoratus substant,	352.	Immaculabilis,	401.
lia	332	Comparilis,	314.	Immaculatus,	352, 401.
Vultus hominis,	305 C	Conditus substantiuum,	159.	Imminutio, 348. Cicero.	
Vxoris mores, 45. Vxor defor-		Confessor,	353.	Improperanter	186.
mis,	73	Congrex,	281, 447, 544.	Ineptiola,	275.
		Consalutare,	379 C.	Inchoator,	353
X, littera, 296 B		Consistorium,	403.	Inimicare,	483
Xenophon, Atheniensis, 403		Consponsus particip.	446.	Inolesti, inoleuisti,	410 A
Xerxes,	209	Constimulator,	353.	Interminus,	422 C.
		Constrator,	290	Iricolor,	444 D.
		Consultus substantiuum,	196.	Irrequies,	289.
Y littera 295 C		Decoramen,	263.	Lacis, Lacubus.	319.
		Dedecor,	449 B.	Lacticolor	441 C.
Z, littera, 295 C		Deiugis,	252.	Lallum,	426.
Zeleucus legislator	167	Delensicus, 427. Fulgent.		Languificus,	387.
Zenodot ^o grāmaticus	57 211	Denians,	149.	Lemna,	234, 427.
Zenon,	159 A 454	Digno dignas,	423	Lentipes,	474.
Zodiacus	417	Diligentia, amor,	546.	Limicola,	441.
Zoilus,	49	Dispositus substantiuū,	209 A.	Limigenis & Limigeris,	245.
		Dixit, dixisse	215 A.	Lora,	530.
		Domine illustris,	577.		
		Duodetriginta,	326.	Mediatrix,	351.
		Duodetriginti,	129.	Melum,	132, 155.
				Memens,	140.
		Endo,	297.	Menis,	170.
		Epitome,	466.	Mensum, mensum,	327.
		Exequialis,	101.	Mino minas,	76.
				Modificus,	132.
		Falsidicus,	61.	Mortificare,	352.
		Falciger,	333.		
		Fissipes,	436, 441.	Nautalis,	256.
		Flerifer,	239.	Nausum,	475, 478.
		Floriparus,	29 C.	Necopinus,	386.
		Frons, & frons,	297.	Ninguidus,	206, 483, 487
		Fructi,	221.		493, 574.
				Nocticolor,	290.
		Gallulus,	204.		
		Glorificare,	353.		

Nonatus

Nonatus substāt quartē, 300 C		Profcholus,	167.	Serietas,	162.
		Puerities,	154.	Sillector,	167.
		Pulliprimo,	39.	Subulo,	39.
Occursator,	357.	Pulificus,	291 A.	Suppilo,	39.
Opulens,	163, 201.			Sufficio,	479, 564.
Orea, 330. Catoa.		Quadrus,	208.		
Ostreofus, ostreofior,	451 B.	Quinquegenus,	291 B.	Teporus,	350.
Oviparus,	250.			Transcabilis,	409.
				Trikorium,	247, 433.
				Triugus,	445 G.
Papyrius,	441.	Remipes,	255, 437, 444 D.		
Parada,	437.	Recreatus	352.	Variogare,	342.
Paupertinus,	550.	Renalescere,	408 A.	Vestifius,	293 C.
Peregris,	428.			Vibrabilis,	486.
Plasma,	446, 496.	Sanctificare,	552.	Vigilatus substant.	353.
Plebes,	92, 232, 252.	Scripse, scripsisse.	215 A.	Vigilax,	82.
Pœnitudo,	224.	Sola, solius,	339.	Virtutum, Virtutum,	560.
Pœtor,	234.	Saltum, saltum,	440.	Vinificator	353.
Potabilis,	210.	Salutiger,	317.	Unanimis, Unanimus,	104 A.
Præsidiatus,	159.	Scisciator,	383.		360 B.
Precaus substantiuum,	93, 568.	Secabilis,	310.	Unanimitas,	521, 583.
Precoquus,	476 C.	Segregus,	112.	Vnigena,	89.
Promptuarium,	2, 474.	Sequestro, as,	5.	Volucripes,	426, 473.
Properiter,	132.	Serenatus,	5.		

FINIS.

T H E O D O S I V S
A V G V S T V S A V S O -
N I O P A R E N T I
S A L V T E M .

MOR meus, qui in te est, & admiratio ingenij, atque eruditionis tuæ, quæ multo maxima sunt, fecit, parens iucundissime, vt morem principibus alijs solitum, sequestrarem: familiarémque sermonem autógraphum ad te transmitterem, postulans pro iure non quidem regio, sed illius priuatæ inter nos caritatis, ne fraudari me scriptorum tuorum lectione patiaris. Quæ olim mihi cognita, & iam per tempus oblita, rursus desidero, non solum vt, quæ sunt nota, recolam: sed vt ea, quæ fama celebri, adiecta memorantur, accipiam. * Quæ tu de promptuario scriniorum tuorum, qui me amas, libens impertiare, fecutus exempla auctorum optimorum, quibus par esse meruisti: qui Octauiano Augusto rerum potienti, certatim sua opera tradebant, nullo fine in eius honorem multa condentes. Qui illos, haud sciam, an æqualiter, ac ego te, admiratus sit: certe non amplius diligebat. Vale, parens.

* * *

I

2

THEODOSIO AVGVSTO
AVSONIVS.

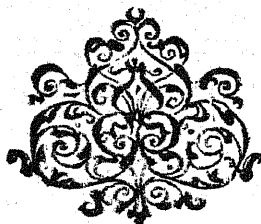
3

GRICOLAM si flava Ceres dare semina terra,
Gradivus iubeat si capere arma ducem,
Solucere de portu classem Neptunus inermem,
Fidere tam fas est, quam dubitare nefas:
Insanum quannuis hic met mare: crudaq; tellus

Seminibus, bello nec satis apta manus.
Nil dubites auctore bono. Mortalia querunt
Consilium. certus iussa capesse Dei.
Scribere me Augustus iubet: & mea carmina poscit,
Pene rogans. Blando vis latet imperio.
Non habeo ingenium: Cæsar sed iussit, habebō.
Cur me posse negem, posse quod ille putat?
Invalidas vires ipse excitat: & inuat idem,
Qui iubet. obsequium sufficit esse meum.
Non tutum rennissse deo. Laudata pudoris
Sape mora est: quotiens contra parem dubites.
Quinetiam non iussa, parant erumpere dudum,
Carmina. Quis nolit Cæsaris esse liber?
Ne ferat indignum vatem, centumq; lituras,
Mutandas semper deteriore nota.
Tu modo te iussisse, pater Romane, memento:
Inq; meis culpis da tibi tu veniam.

4

AVSONII BURDI-

GALENSIS

EPGRAMMATA.

De Augusto, Epigramma primum.

HOEBE potēs numeris, præses Tritonia bellis,
Tu quoque ab aërio præpes Victoria lapsu,
Come serenatam duplici diademate frontem,
Serta ferēs, quæ dona togæ, quæ præmia pugnae.
Bellandi, sandique potens Augustus, honorem
Bis meret: Ut geminet titulos, qui prælia Musis

Temperat: & Geticum moderatur Apolline Martem.
Arma inter, Chunosque truces, furtoque nocentes
Sauromatas, quantum cessat de tempore belli,
Indulget Clarijs tantum inter castra cæmenis.
Vix posuit volucres stridentia tela sagittas,
Musarum ad calamos fertur manus. otia nescit.
Et commutata meditatur arundine carmen,
Sed carmen non molle modis. bella horrida Martis
Odrysij, Thressæque viraginis arma retrahat.
Exulta Æacide. celebraris vate superbo
Rursum: Romanusque tibi contingit Homerus.

De suis poëmatijs. Epig. II.

Nostra simul certant varijs epigrammata nugis.
Stoicus has partes, has Epicurus agit.

a ij

*Salua mihi veterum maneat dum regula morum,
Ludat permistis sobria Musa iocis.*

De fera à Cæsare interfecta. Epig. III.

*Cedere que lato nescit fera saucia ferro,
Armatique urget tela cruenta viri,
Quam grandes paruo patitur sub vulnere mortes,
Et solam leti vim probat esse manum!
Mirantur casusque novos, subitasque ruinas.
Quas ferat a celeri vulnere dextra valens.
Nec contenta ictos letaliter ire per artus,
Comungit mortes una sagitta duas.
Plurima communi pereunt si fulminis ictu,
Hac quoque de celo vulnera missa putes.*

Danubius de Augustis. Epig. IV.

8
*Illyricis regnator aquis, tibi, Nile, secundus
Danubius, letum profero fonte caput.
Saluere Augustos iubeo, natumque, patremque,
Armiferis alui quos ego Pannonijs.
Nuncius Euxino iam nunc volo currere ponto:
Vt sciat hoc superum cura secunda Valens,
Cæde, fuga, flammis stratos perijisse Sueuos:
Nec Renum Gallis limitis esse loco.
Quod si lege maris refluxus mihi curreret amnis,
Huc possem victos inde referre Gothos.*

Sub Valentiniani iunioris signo marmoreo. Epig. V.

*Nunc te marmoreum pro sumptu fecimus: at quum
Augustus frater remeauerit, aureus esto.*

Pictura subditi, vbi Leo vna à Gratiano sagitta
occifus est. Epig. VI.

*Quod leo tam tenui patitur sub arundine letum,
Non vires ferri, sed ferientis agunt.*

De matre Augusti. Epig. VII.

*Ante omnes alias felix, tamen hoc ego dicar:
Sive deum peperit femina, sive virum.*

Exhortatio ad modestiam. Epig. VIII.

*Fama est fœtibus cenasse Agathoclea regem,
Atque abacum Samio sepe onerasse luto.
Fercula gemmatis quum poneret horrida vasis:
Et misceret opes, pauperiemque simul,
Querenti causam, respondit, Rex ego qui sum
Sicania, figulo sum genitore satius.
FORTVNAM reuerenter habe, quicumque repente
Dives, ab exili progrediare loco.*

Danubius ad Augustos. Epig. IX.

*Danubius penitis caput occultatus in oris,
Totus sub vestra iam ditione fluo.
Qua gehadam fontem medijs effundo Sueuis,
Imperijs gravidas qua seco Pannonias,
Et qua dives aquis Scythico soluo ostia ponto,
Omnia sub vestrum flumina mitto iugum.
Augusto dabitur sed proxima palma Valenti.
Inueniet fontes hic quoque, Nile, tuos.*

In Eumpinam adulteram. Epig. X.

*Toxica zelotypo dedit vxor mæcha marito:
Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit argenti letalia pondera viui,
Cogeret ut celerem vis geminata necem.
Diuidat hæc si quis, faciunt discreta venenum.
Antidotum sumet, qui sociata bibet.
Ergo inter sese dum noxia pocula certant,
Cessit letalis noxa salutifera:
Protinus & vacuos alui petiere recessus,*

Lubrica deiectis qua via nota cibus.
 Quam pia cura deum! prodest crudelior uxor.
 Et quum fata uolunt, bina uenena iuuant.

Echo ad pictorem.

Epig. XI.

12 Vane, quid affectas faciem mihi ponere, pictor,
 Ignoramque oculis sollicitare deam?
 Aëris & linguae sum filia. mater manis
 Indicij. uocem quæ sine mente gero.
 Extremos pereunte modos à fine reducens,
 Ludificata sequor uerba aliena meis.
 Auribus in uestris habito penetrabilis Echo:
 Et si uis similem pingere, pinge sonum.

In simulacrum Occasionis & Poenitentiae. Epig. XII.

13 Cuius opus? Phidiae, qui signum Pallados, eius,
 Quique Iouem fecit, tertia palma ego sum.
 Sum dea, quæ rara, & paucis OCCASIO nota.
 Quid rotulae insistis? Stare loco nequeo.
 Quid talaria habes? Volucris sum. Mercurius quæ
 Fortunare solet, tardo ego: quum uolui.
 Crimine tegis faciem. Cognosci nolo. Sed heus tu,
 Occipiti caluo es. Ne tenear fugiens.
 Quæ tibi iuncta comes? Dicat tibi. Dic rogo, quæ sis.
 Sum dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.
 Sum dea, quæ facti, non factique exigo poenas.
 Nempe ut poeniteat, sic METANOEA uocor.
 Tu modo dic, quid agat tecum. Si quando uolui,
 Hæc manet. hanc retinent, quos ego præterij.
 Tu quoque, dum rogitas: dum percontando moraris,
 Elapsam dices me tibi de manibus.

Ad Gallam puellam iam fenescentem. Epig. XIII.

14 Dicebam tibi, Galla, Senescimus. effugit atas.
 Utere rene tuo. Casta puella, anus est.

Spreuisti. obrepfit non intellecta senectus.
 Nec reuocare potes, qui periere, dies.
 Nunc piget: & quereris, quod non aut ista uoluntas
 Tunc fuit: aut non est nunc ea forma tibi.
 Da tamen amplexus: oblitæque gaudia iunge.
 Da, fruuar, & si non quod uolo, quod uolui.

De Lepore capto à cane marino. Epig. XIII.

Trinacrii quondam currentem in littoris ora
 Ante canes leporem ceruleus rapuit.
 At lepus. In me omnis terræ, pelagique rapina est,
 Forsitan & celi: si canis astra tenet.

De Pergamo scriptore fugitiuo: qui captus fuerat. Epig. XV.

Tam segnis scriptor, quam lentus, Pergame, cursor,
 Fugisti: & primo captus es in stadio.
 Ergo notas scripto tolerasti Pergame uultu:
 Et quas neglexit dextera, frons patitur.
 Pergame, non recte punitus. fronte subisti
 Supplicium, lentæ quod meruere manus.
 At tu, qui dominus, peccantia membra coërce.
 Iniustum falsos excruciare reos.
 Aut inscribe istam, quæ non uult scribere dextram:
 Aut profugos, ferri pondere, nocte pedes.

De Myrone, & Laide. Epig. XVI.

Canus rogabat Laidis noctem Myron.
 Tulit repulsam protinus.
 Causamque sensit: & caput fuligine
 Fucavit atra candidum.
 Idemque uultu, crine non idem Myron,
 Orabat oratum prius.
 Sed illa formam cum capillo comparans,
 Similemque non ipsum rata,

Fortasse & ipsum, sed volens ludo frui,
Sic est adorta callidum.
Inepte, quid me, quod recusavi, rogas?
Patri negavi iam tuo.

De se, & uxore. Epig. xvii.

17 Laidas, & Glyceras, lascivæ nomina fama,
Coniux in nostro carmine quum legeret,
Ludere me dixit, falsoque in amore iocari.
Tanta illi nostra est de probitate fides.

Ad uxorem suam. Epig. xviii.

Uxor, vivamus, quod vivimus: & teneamus
Nomina, quæ primo sumpsimus in thalamo.
Nec ferat ulla dies, ut commutemur in ævo,
Quin tibi sim iuuenis, tuque puella mihi:
Nestore sim quamvis prouectior: æmulaque annis
Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben.
Nos ignoremus, quid sit matura senectus.
Scire cui meritum, non numerare decet.

In Meroënanum ebriosam. Epig. xix.

18 Qui primus, MEROE, nomen tibi condidit, ille
Thesidæ nomen condidit Hippolyto.
Nam diuinare est, nomen componere, quod sit
Fortune, morum, vel necis indicium.
Protesilæ, tibi nomen sic fata dederunt:
Victima quod Troiæ prima futurus eras.
Idmona quod vatem, medicum quod Iapida dicunt,
Discendas artes nomina præueniunt.
Et tu sic, Meroe: non quod sis atra colore,
Ut que Niliaca nascitur in Meroe,
Infusum sed quod vinum non diluis undis,
Potare immixtum sueta, merumque merum.

Nemesis, e Græco. Epigram. xx.
Melapidem quondam Persæ aduexere, trophæum
Ut fierem bello: nunc ego sum NEMESIS.
At sicut Græcis victoribus asto trophæum,
Punio sic Persas vaniloquos Nemesis.

19

De varietate fortunæ e Græco. Epigr. xxi.

Thesauro inuento, qui limina mortis inibat,
Liquit ouans laqueum, quo periturus erat.
At qui, quod terræ abdiderat, non repperit aurum,
Quem laqueum inuenit, nexuit, & periit.

Idem aliter. Epigramma xxii.

Qui laqueum collo necebat, repperit aurum:
Thesaurique loco deposuit laqueum.
At qui condiderat, postquam non repperit aurum,
Aptavit collo, quem reperit laqueum.

De Thrasybulo Lacedæmonio. Epig. xxiii.

Excipis aduerso quod pectore vulnera septem:
Arma superueheris quod, Thrasybule, tua:
Non dolor hic patris: Pitane sed gloria maior.
Rarum, tam pulchro funere posse frui.
Quem postquam mæsto socij posuere feretro,
Talia magnanimus edidit orsa pater.
Flete alios. natus lachrymis non indiget ullis,
Et meus, & talis, & Lacedæmonius.

20

De Lacæna matre. Epigramma xxiv.

Mater Lacæna clipeo obarmans filium,
Cum hoc, inquit, aut in hoc redi.

In diuitem quendam. Epigramma xxv.

Quidam superbus opibus, & fastu tumens,
Tantumque verbis nobilis,

21

Spernit vigentis clara saeculi nomina,
 Antiqua captans stemmata,
 Martem, Remumque, & conditorem Romulum,
 Primos parentes nuncupans.
 Hos ille Serum veste contexi iubet:
 Hos calat argento graui,
 Ceris inurens ianuarum limina,
 Et atriorum pegmata.
 Credo, quod illi nec pater certus fuit:
 Et mater est vere lupa.

Antisthenes, Cynicus Philosophus. Epig. xxvi.

22 Inuentor primus Cynices ego. Quae ratio istae?
 Alcides multo dicitur esse prior.
 Alcida quondam fueram doctore secundus:
 Nunc ego sum Cynices primus, & ille deus.

Idem. Epigramma xxvii.

Discipulus melior nulli, meliorue magister
 Eĩs ἀρετῶ σωέει, καὶ κυνικῶ σοφίῳ.
 Dicere me nouit verum, qui nouit utrumque,
 Καὶ θεὸν Ἀλκείδῳ, καὶ κύνα Διογένῳ.

Liberi patri. Epigramma xxix.

Αἰγυπίου μὲν ὄσιος ἐγὼ, Μυσῶν δὲ Φανάκης,
 Βάκχος ἐν ζωῶσιν, ἐν φθιμένοις Αἰθωνεύς,
 Πυρογενής, Διπυρός, πᾶσι πολέτης, Διόνυσος.

Myobarbum Liberi patris, signo marmoreo in villa
 nostra omnium deorum argumenta
 habentis. Epigramma xxix.

23 Ogygia me Baccum vocat.
 Osirin Ægyptus putat.
 Mysta Phanacen nominant.
 Dionyson Indi existimant.
 Romana sacra Liberum

Arabica gens Adoneum.
 Lucaniacus Pantheum.

In Corydonem marmoreum. Epigram. xxx.

Αἰετὸς, χίμαρος, πῆρη, ποιμῶν, ῥαβδούχος, ἐλαίη,
 Εἰς λίθος ἐκ πάντων λίθος ἐγὼ Κορύδων.

In simulachrum Sapphus. Epig. xxxi.

Lesbia Pieris Sappho, soror addita Musis,
 Εἰ ἐνάτη Λυρικῶν, Ἀορίδων δεκάτη.

Deæ Veneris. Epigramma xxxii.

Orta salo, suscepta solo, patre edita Cælo,
 Æneadum genitrix, hic habito alma Venus.

Ad libellum suum de Proculo. Epig. xxxiii.

Si timeas, cariemque pati te, charta, necesse est,
 Incipe versiculis anteperire meis.
 Malo, inquis, timeas. Sapis, erumnose libelle:
 Perfungi mauis, qui leuiore malo.
 Ast ego damnose nolo otia perdere Musæ:
 Iacturam somni quæ parit, atque olei.
 Vtilius dormire fuit, quam perdere somnum,
 Atque oleum. Verum: causa sed ista mihi est.
 Irascor Proculo: cuius facundia tanta est,
 Quantum honor. scripsit plurima, quæ cohibet.
 Hunc studeo ulcisci: & prompta est hæc ultio vati:
 Qui sua non edit carmina, nostra legat.
 Huius in arbitrio est, seu te iuuenescere cedro,
 Seu iubeat duris vermibus esse cibum.
 Huic ego, quod nobis superest ignobilis oti,
 Deputo: siue legat, quæ dabo, siue tegat.

De nomine cuiusdam Lucij, sculpto in
 marmore. Epigramma xxxiv.

Lucius una quidem, geminis sed diffita punctis
 Littera. prænomen sic. L. nota sola facit.

b ij

Post M incisum est: puto sic M. non tota videtur.
 Dissiluit saxi fragmine laesus apex.
 Nec quisquam, Marcus, seu Marcius, an ne Metellus
 Hic iaceat, certis nouerit iudiciis.
 Truncatis conuulsa iacent elementa figuris.
 Omnia confusis interiere notis.
 Miremur periisse homines? monumenta fatiscunt.
 MORS ETIAM SAXIS, nominibusque venit.

De Sabina textrice, carmina faciente. Epig. xxxv.

26 Sine probas Tyrio textam subtegmine vestem:
 Seu placet inscripti commoditas tituli:
 Ipsius hoc domine concinnat utrunque venustas.
 Has geminas artes una Sabina colit.

Versus in veste contexti, de eadem
 Sabina. Epigramma xxxvi.

Laudet Achaemenias Orientis gloria telas:
 Molle aurum pallis Graecia texe tuis.
 Non minus Ausoniam celebret dum fama Sabinam,
 Parcentem magnis sumptibus, arte parem.

De eadem Sabina. Epigramma xxxvii.

27 Licia qui texunt, & carmina: carmina Musis,
 Licia contribuunt, casta Minerva, tibi.
 Ast ego rem sociam non dissociabo, Sabina,
 Versibus inscripsi quae mea texta meis.

Qualem velit amicam. Epigram. xxxix.

Hanc volo, quae non volt. illam quae volt, ego nolo.
 Vincere volt animos, non satiare Venus.
 Oblatas sperno illecebras. detrecto negatas.
 Nec satiare animum, nec cruciare volo.
 Nec bis cincta Diana placet, nec nuda Cythere.
 Illa voluptatis nil habet, haec nimium.

Callida sed mediae Venereis mihi vendit et artem
 Femina: quae iungat, quod Volo-nolo vocet.

De Chresto, & Acindyno fratribus. Epig. xxxix.

Χρήστος, Ακίνδυνος εἰσὶν ἀδελφοί. οἴκτε δὲ τέκνα,
 Moribus ambo malis, nomina falsa gerunt.
 Οὐδ' ἔτος χριστός, οὐδ' οὗτος ἀκίνδυνος ἔστω.
 Vna potest ambos littera corrigere.
 Αἴνευ Χρήστος ἔλη, καὶ Ακίνδυνος ἀλφ' ἀπολέσῃ,
 Κίνδυνος hic fiet, frater ἀχρηστος erit.

28

De iisdem. Epigramma xl.

Germani fratres sunt, Chrestos, Acindynos alter.
 Falsum nomen utrique. sed ut verum sit utrique,
 Alpha suum Chresto det Acindynos: ipse sine alpha
 Permaneat. verum nomen uterque geret.

De Pallade, & Venere armata. Epigramma xli.

Armatam vidit Venerem Lacedemone Pallas.
 Nunc certemus, ait, iudice vel Paride.
 Cui Venus, Armatam, tu, me, temeraria, temnis,
 Quae, quo te vici tempore, nuda fui?

29

Idem aliter. Epigramma xlii.

Armatam Pallas Venerem Lacedemone visens,
 Visne, ut iudicium sic ineamus? ait.
 Cui Venus arridens, Quid me galeata laceffis?
 Vincere si possum nuda, quid arma gerens?

Ad Philomusum grammaticum. Epigr. xliii.

Emptis quod libris tibi bibliotheca referta est:
 Doctum & grammaticum te Philomuse putas?
 Hoc genere & chordas, & pleetra, & barbita conde.
 Hodie mercator, cras citharædus eris.

b iij

In statuam Rufi rhetoris, semiuiri, & elinguis. Epig. XLIV.

30 *Rhetoris hæc Rufi statua est. nil verius ipsa.
Ipsa adeo linguam non habet, & cerebrum:
Et riget, & surda est, & non videt. omnia Rufi.
Vnum dissimile est. mollior ille fuit.*

In tabulam, vbi erat picta imago Rufi rhetoris. Epig. XLV.

*Elinguem quis te dicentis imagine pinxit?
Dic mihi, Rufe. taces. nil tibi tam simile est.*

De eadem tabula. Epigramma XLVI.

*Hæc Rufi tabula est. nil verius. Ipse vbi Rufus?
In cathedra. Quid agit? Hoc, quod & in tabula.*

De eodem Rufo. Epigramma XLVII.

*Reminisco Rufus dixit in versu suo.
Cor ergo versus, immo Rufus non habet.*

Idem. Epigramma XLVIII.

31 *Qui reminisco putat se dicere posse Latine,
Hic vbi co scriptum est, legeret cor, si cor haberet.*

De eodem Rufo. Epigramma XLIX.

*Rufus vocatus rhetor olim ad nuptias,
Celebri fit ut conuiuio,
Grammaticæ ut artis se peritum ostenderet,
Hæc vota dixit nuptiis.
Et masculini, & feminini gignite,
Generis que neutri filios.*

Imago Rufi rhetoris. Epigramma L.

*Ore pulchro, & ore muto, scire vis, que sim? Volo.
Imago Rufi rhetoris Pictauici.
Diceret sed ille, vellem, rhetor hoc mi. Non potest.
Cur? Ipse rhetor est imago imaginis.*

De eadem Rufi statua. Epigramma LI.

*Rhetoris hæc Rufi statua est. Si saxea, Rufus.
Cur id ais? Semper saxeus ipse fuit.*

De Diogene Cynico philosopho. Epig. LII.

*Pera, polenta, tribon, baculus, scyphus, aræta supellex
Ista fuit Cynici: sed putat hanc nimiam.
Namque cauis manibus cernens potare bubulcum,
Cur, scyphe, te, dixit, gesto superuacuum?*

De Cræso, & eodem Diogene. Epig. LIII.

*Effigiem, rex Cræse, tuam, ditissime regum,
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
Constitit ut que procul, solito maiore chachinno
Concussus, dixit, Quid tibi diuitie
Nunc profunt, regum rex ô ditissime, quum sis
Sicut ego solus, me quoque pauperior?
Nam quæcunque habui, mecum fero: quum nihil ipse
Ex tantis tecum, Cræse, feras opibus.*

Lais dicans Veneri speculum suum. Epig. LIV.

*Lais anus, Veneri speculum dico. Dignum habeat se
Æterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus: quia cernere talem,
Qualis sum, nolo: qualis eram, nequeo.*

De Cástore, Pollûce, & Helena. Epig. LV.

*Istos, ter gemino nasci quos cernis ab ovo,
Patribus ambiguis, & matribus asserere natos.
Hos genuit Nemesis: sed Leda puerpera fouit.
Tyndareus pater his, & Iuppiter. hic putat, hic scit.*

De imagine Veneris sculpta à Praxitele. Epig. LVI.

*Vera Venus Cnidiam quum vidit Cyprida, dixit:
Vidisti nudam me, puto, Praxitele.*

Non vidi, nec fas: sed ferro opus omne polimus.
 Ferrum Gradivi Martis in arbitrio.
 Qualem igitur domino scierant placuisse Cytheren,
 Talem fecerunt ferrea cæla deam.

In buculam æream Myronis. Epig. LVII.

Bucula sum, cælo genitoris facta Myronis
 Ærea. nec factam me puto, sed genitam.
 Sic me taurus imit: sic proxima bucula mugit.
 Sic vitulus sitiens vbera nostra petit.
 Miraris, quod fallo gregem? gregis ipse magister
 Inter pascentes me numerare solet.

De eadem bucula. Epigram. LIX.

35 Vbera quid pulsas frigentia matris abenæ,
 O vitule: & succum lactis ab ære petis?
 Hunc quoque præstarem: si me pro parte parasset,
 Exteriores Myron, interiore deus.

Ad Dædalum de eadem bucula. Epig. LIX.

Dædale, cur vana consumis in arte laborem?
 Me potius clausæ subijce Pasiphææ.
 Illecebras vera si vis dare Dædale Vaccæ,
 Vinea tibi species vacca Myronis erit.

Eadem de se. Epigramma LX.

36 Errasti, attendens hæc ilia nostra, iuence.
 Non manus artificis lac dedit vberibus.

Eadem. Epigramma LXI.

Pasce greges procul hinc. ne, queso, bubulce, Myronis
 Æs, veluti spirans, cum bubus exagites.

Eadem. Epigramma LXII.

Me vitulus cernens immugiet. irruet in me
 Taurus amans. pastor cum grege mittet agens.

De eadem Myronis bucula. Epigram. LXIII.

Ærea mugitum poterat dare vacca Myronis:
 Sed timet artificis deterere ingenium.
 Fingere nam similem viua, quam viuere, plus est.
 Nec sunt facta Dei mira, sed artificis.

Eadem bucula de se. Epigram. LXIV.

Ærea bos steteram. mactata est vacca Mineruæ. 37
 Sed dea proflatam transtulit huc animam.
 Et modo sum duplex: pars ærea, pars animata.
 Hæc manus artificis dicitur, illa deæ.

Ad taurum eadem bucula. Epigr. LXV.

Quid me, taure, paras, specie deceptus, imire?
 Non sum ego Minoæ machina Pasiphææ.

De eadem Myronis bucula. Epigr. LXVI.

Nec dum caduco sole iam sub vespere,
 Ageret iuencas quum domum pastor suas,
 Suam relinquens, me minabat, vt suam.

De eadem bucula. Epigramma LXVII.

Vnam iuencam pastor forte amiserat.
 Numerumque iussus reddere,
 Me defuisse conquerebatur, sequi
 Quæ noluissem ceteras.

Quæ sexum mutarint. Epigramma LXVIII.

Vallebana res nota, & vix credenda poetis: 38
 Sed quæ de vera promitur historia.
 Fæmineam in speciem conuertit masculus ales:
 Pavaque de pauo constitit ante oculos.
 Cuncti admirantur monstrum: sed mollior agna
 Astitit in tenerum de grege versa marem.

Quid stolidi ad speciem nota nouitatis hebetis?
 An vos Nasonis carmina non legitis?
 Canea conuertit proles Saturnia Confus.
 Ambiguoque fuit corpore Tiresias.
 Vidit semiuirum fons Salmacis Hermaphroditum.
 Vidit nubentem Plinius androgynum.
 Nec satis antiquum, quod Campana in Beneuento
 Unus epheborum virgo repente fuit.
 Nolo tamen veteris documenta arcessere fame:
 Ecce ego sum factus femina de puero.

Ad Pythagoram de Marco.

Epigramma LXIX.

39 Pythagora Euphorbi, reparas qui semina rerum,
 Corporibusque nouis das reduces animas,
 Dic, quid erit Marcus iam fata nouissima functus,
 Si redeat vitam rursus in aeriam?
 Quis Marcus? Feles nuper pullaria dictus,
 Corrupt totum qui puerile decus,
 Peruersae Veneris postico vulnere fossor,
 Lucili vatis subulo pullipremo.
 Non taurus, non mulus erit, non hippocamelus,
 Non caper, aut aries, sed scarabeus erit.

Subscriptum picturae Crispae mulieris impudicae.

Epigramma LXX.

40 Praeter legitimi genitalia foedera caetus,
 Repperit obscenas Veneres vitiosa libido.
 Herculis heredi quam Lemnia suasit egestas.
 Quam toga facundi scenis agitauit Afrani.
 Et quam Nolanis capitalis luxus inussit.
 Crispa tamen cunctas exercet corpore in uno.
 Deglubit, fellat, molitur per utranque cauernam:
 Ne quid inexpertum frustra moritura relinquat.

De Achilla, qui dissecuit caluariam. Epig. LXXI.

Abiecta in triuiis inhumati glabra iacebat
 Testa hominis, nudum iam cute caluitium.
 Fleuerunt alij: fletu non motus Achilles.
 Insuper & silicis verbere dissecuit.
 Eminus ergo icto redijt lapis ultor ab osse:
 Auctorisque sui frontem, oculoque petit.
 Sic utinam certos manus impia dirigat ictus,
 Auctorem ut feriant tela retorta suum.

41

De Alcone Medico, & Diodoro haruspice. Epig. LXXII.

Languenti Marco dixit Diodorus haruspex,
 Ad vitam non plus sex superesse dies.
 Sed medicus diuis, fati que potentior Alcon,
 Falsum conuicit illico haruspicium.
 Tractauit que manum victuri, ni tetigisset.
 Illico nam Marco sex periere dies.

42

De signo Iouis, & Alcone medico. Epig. LXXIII.

Alcon hesternum signum Iouis attigit. ille,
 Quauis marmoreus, vim patitur medici.
 Ecce hodie iussus transferri ex aede vetusta,
 Effertur: quauis sit deus, atque lapis.

In Eunomum medicum. Epigr. LXXIV.

Languentem Caium moriturum dixerat olim
 Eunomus. euasit fati ope, non medici.
 Paulo post ipsum videt, aut vidisse putauit,
 Pallentem, & multa mortis in effigie.
 Quis tu? Caius, ait. Viuisne? Hoc abnuit. At quid
 Nunc agis hic? Iussu Ditis, ait, venio.
 Vt quia notitiam rerumque, hominumque tenerem,
 Accirem medicos. Eunomus obriguit.
 Tum Caius, Metuas nihil, Eunome. dico ego, & omnes,
 Nullum, qui saperet, dicere te medicum.

43

AVSONII

In hominem vocis ábsonæ. Epigr. LXXV.

44 *Latratus catulorum, hinnitus fingis equorum.
Caprigenúmque pecus, lanigerósque greges.
Balatu adsimulas, ásimos quoque rudere dicas,
Quum vis Arcadicum fingere, Marce, pecus.
Gallorum cantus, & ouantes gutture coruos,
Et quicquid vocum bellua talis habet.
Omnia quum simules ita vere, ut ficta negentur,
Non potes humana vocis habere sonum.*

Ad Crispam. Epigramma LXXVI.

*Deformem quidam te dicunt, Crispa: at ego istud
Nescio, mi pulchra es, indice me, satis est.
Quinetiam cupio, iunctus quia zelus amori est,
Ut videre aliis fæda, decora mihi.*

Qualem velit habere amicam. Epigr. LXXVII.

45 *Sit mihi talis amica, velim,
Iurgia quæ temere incipiat:
Nec studeat quasi casta loqui.
Pulchra, procax, petulante manu,
Verbera quæ ferat, & regerat,
Cæsaque, ad oscula confugiat.
Nam nisi moribus his fuerit,
Casta, modesta, pudenter agens,
Dicere abominor, uxor erit.*

Ad Cupidinem, ex Græco. Epigr. LXXIIX.

*Hoc, quod amare vocant, misce, aut dissolue, Cupido.
Aut neutrum flammis ure, vel ure duos.*

46 Ad Diónen de amore suo. Epigr. LXXIX.

*Aut restingue ignem, quo torreo, alma Dióne,
Aut transire iube, vel face utrumque parem.*

EPIGRAMMATA.

E Græco. Epigramma LXXX.

*Incipe, dimidium facti est coepisse, super sit
Dimidium, rursum hoc incipe, & efficies.*

E Græco,

Α χάρης αὐ βραδύτοις ἀχάρης χάρης. —

Epigramma LXXXI.

*GRATIA QUÆ TARDA est, ingrata est. Gratia nanque
Quum fieri properat, gratia grata magis.*

Idem. Epigramma LXXXII.

*SI BENE QUID FACIAS, facias cito. nam cito factum.
Gratum erit. Ingratum gratia tarda facit.*

In saltorem ineptum. Epigramma LXXXIII.

Deceptæ felix casus se miscuit arti.

Histrion saltabat, qui Capanæa ruit.

Idem qui Nióben saltavit saxeus, ut tum

Spectator veram crediderit Nióben,

In Canace, visus multo felicior ipsa:

Quod non hic gladio viscera dissecuit.

De Eodem Epigramma LXXXIV.

Daphnen, & Nióben saltavit simius idem,

Ligneus ut Daphne, saxeus ut Nióbe.

In Dodralem. Epigram. LXXXV.

Dodra ex dodrante est. sic collige, ius, aqua, vinum,

Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, nouem.

Idem. Epigramma LXXXVI.

Dodra vocor. Quæ causa? Nouem species gero. Quæ sunt?

Ius, aqua, mel, vinum, panis, piper, herba, oleum, sal.

De eadem potione. Epigramma LXXXVII.

Δόξα πῶτος, καὶ ἀειθρὸς, ἔχω μέλι, οἶνον, ἔλαιον,
 Ἄρτον, ἄλας, βοτάνην, ζῶμα, ὕδωρ, πέπερι.

De Iurifconsulto, qui vxorem habebat adulteram.

Epigramma LXXXIIX.

49 Iurifconsulto, cui viuit adultera coniux,
 Papia lex placuit, Iulia displicuit.
 Queritis unde hæc sit distantia? semiuir ipse
 Scatiniam metuens, non metuit Titiam.

Ad Zoilum, qui vxorem mœcham duxerat. Epig. LXXXIX.

Semiuir vxorem duxisti Zoile mœcham.
 O quantus fiet questus vtrunque domi!
 Quum dabit vxori molitor tuus, & tibi adulter,
 Quantum deprenti damna pudoris emunt!
 Sed modo quæ nobis lucrosa libido videtur,
 Iacturam, senio mox subeunte, feret.
 Incipient operas conducti vendere mœchi,
 Quos modo munificos lena inuenta tenet.

Ad Venerem Marcus. Epigramma XC.

50 Hanc amo, quæ me odit: contra, hanc, quoniam me amat, odi.
 Componere inter nos, si potes, alma Venus.
 Perfacile id faciam. mores mutabo, & amores.
 Oderit hæc, amet hæc. Rursus idem patiar.
 Vis, ambas ut ames? Si diligat vtraque, vellem.
 Hoc tibi tu præsta Marce. ut ameris, ama.
 Sua sisti, Venus alma, duas Glyceras ut amarem.
 Odit vtrâque: aliud da modo consilium.
 Vincede datis ambas. Cupio: verum arcta domi res.
 Pellice promissis. Nulla fides inopi.
 51 Attestare deos. Nec fas mihi fallere diuos.
 Peruigila ante fores. Nocte capi metuo.

Scribe elegos. Nequeo, Musarum & Appollinis expers.

Frange fores. Pœnas iudicij metuo.

Stulte, ab amore mori pateris: non vis ob amorem.

Malo miser dici, quam miser, atque reus.

Sua si, quod potui. tu alios modo consule. Dic, quos?

Phædra, & Elisa tibi dent laqueum, aut gladium.

Præcipitem pelago vel Leucados elige rupem.

Hoc das consilium? Tale datur miseris.

Pulchrum dei responsum. Epigramma XCI.

Doctus Hylas castus, Phegeus catus arte palestra,

Clarus Olympiacis & Lycus in stadiis,

An possent omnes venturo vincere agone,

Hammonem Libya consulere deum.

Sed deus ut sapiens, Dabitur victoria vobis,

Indubitata quidem, si caveatis, ait,

Ne quis Hylam castus, ne quis certamine luctæ

Phegea, ne cursu te, Lyce, prætereat.

De Hermiões zona. Epigr. XCII.

Punica turgentes redimibat zona papillas

Hermiões: zona textum elegion erat.

Qui legis hunc titulum, Paphie tibi mandat, ames me:

Exemploque tuo neminem amare vetes.

De Hyla, quem Naiades rapuerunt. Epigr. XCIII.

Aspice, quam blande necis ambitione fruatur,

Letifera experiens gaudia, pulcher Hylas!

Oscula & infestos inter moriturus amores,

Ancipites patitur Naiadas Eumenidas.

Ad Nymphas: quæ Hylam merferunt. Epigr. XCIV.

Furitis, procaces Naiades,

Amore sæuo, & irrito.

Ephebus iste flos erit.

A V S O N I I

De Narcisso, sui ipsius amore, capto. Epig. xc v.

*Si cuperes alium, posses, Narcisse, potiri.
Nunc tibi amoris adest copia: fructus abest.*

De eodem. Epigramma xcvi.

54 *Quid non ex huius forma pateretur amator,
Ipse suam qui sic deperit effigiem?*

In Echo dolentem propter mortem Narcissi.

Epigramma xc vii.

*Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo,
Vocis ad extremos exanimata modos.
Et pereuntis adhuc gemitum rescuta querelis,
Ultima nunc etiam verba loquentis amat.*

De Hermaphrodito. Epigramma xc iix.

*Mercurio genitore satus, genitrice Cythere,
Nominis ut mixti, sic corporis Hermaphroditus,
Concretus sexu, sed non perfectus, utroque:
Ambiguae Veneris, neutro potiundus amori.*

De coniunctione Salmacis cum Hermaphrodito.

Epigramma xc i x.

55 *Salmacis optato concreta est nympha marito.
Felix virgo, sibi se scit inesse virum.
Et tu, formose iuuenis permiste puella,
Bis felix, unum si licet esse duos.*

Ad Apollinem, de Daphne puella fugiente. Epig. c.

*Pone arcum, Pæan: celeresque reconde sagittas.
Non te virgo fugit, sed tua tela timet.*

Ad corticem, quo Daphne tegebatur. Epig. c i.

*Fruide cur properas cortex operire puellam?
Laurea debetur Phæbo, si virgo necatur.*

E P I G R A M M A T A.

In duas sorores diuersorum morum. Epig. cii.

*Delia, vos miramur: & est mirabile: quod tam
Dissimiles estis, tuque, sororque tua.
Hæc habitu casto, quum non sit, casta videtur:
Tu, præter cultum, nil meretricis habes.
Quum casti mores tibi sint, huic cultus honestus,
Te tamen & cultus damnat, & abtus eam.*

Ad Gallam. Epigramma ciii.

*Vado, sed sine me, quia te sine: nec nisi tecum
Totus ero, pars quum sim altera, Galla, tui.
Vado tamen, sed dimidius. Vado minor ipso
Dimidio: nec me iam locus vnus habet.
Nam tecum fere totus ero, quocumque recedam.
Pars veniet mecum quantulacunque mei.
Separor vnus ego: sed partem sumo minorem
Ipse mei, tecum pars mea maior abit.
Si redeam, tibi totus ero, pars nulla vacabit,
Quæ mox non redeat in tua iura. Vale.*

56

In Venerem Anadyoménen. Epigram. c i v.

*Emersam pelagi nuper genitalibus undis
Cyprin Apellæi cerne laboris opus:
Vt complexa manu madidos salis æquore crines,
Humidulis spumas stringit utraque comis.
Iam tibi nos, Cypri, Iuno inquit, & innuba Pallas,
Cedimus: & formæ præmia deserimus.*

57

In puerum formosum. Epigram. c v.

*Dum dubitat natura, marem, faceret ne puellam,
Factus es, ô pulcher, pene puella puer.*

In scabiosum Polygitonem. Epigr. c v i.

*Thermarum in folio si quis Polygizona vidit
Vlcera membrorum scabie putrefacta fouentem,
d.*

58

Præposuit cunctis Spectacula talia ludis.
 Principio tremulis gannitibus aëra pulsat,
 Verba que lasciuos meretricum imitantia cætus
 Vibrat: & obscæna numeros pruriginis implet.
 Brachia deinde rotat, velut enthea demone Menas,
 Pectus, crura, latus, ventrem, femora, inguina, suras,
 Tergum, colla, humeros, luteæ Symplegadis antrum:
 Tam diuersa locis vaga carnificina pererrat.
 Donec marcentem calidi feruore lauacri
 Blandus letali soluat dulcedine morbus.
 Desectos sic fama viros, ubi cassa libido
 Femineos cætus, & non sua bella laceffit,
 Irrita vexato consumere gaudia lecto:
 Titillata breui quum iam sub fine voluptas
 Feruet, & ingestio peragit ludibria morsu.
 Turpia non aliter Polygiton membra resoluit.
 Et quia debentur suprema piacula vitæ,
 Ad Phlegethontæas sese iam præparat undas.

De quodam Siluio Bono, qui erat Brito. Epig. c vii.

59 Siluius ille Bonus, qui carmina nostra laceffit,
 Nostra magis meruit disticha Brito bonus.
 Siluius hic Bonus est. Quis Siluius? Iste Britannus.
 Aut Brito hic non est Siluius, aut malus est.
 Siluius iste Bonus fertur, ferturque Britannus:
 Quis credat ciuem degenerasse bonum?
 Nemo bonus Brito est. si simplex Siluius esse
 Incipiat, simplex desinet esse bonus.
 Siluius hic Bonus est. sed Brito est Siluius idem.
 Simplicior res est, credite, Brito malus.
 Silui, Brito bonus: quanuis homo non bonus esse
 Ferris: nec se quit iungere Brito bono.

In Furippum. Epigramma c iix.

Pars te Furippum vocitat, pars vero Furippum,
 Altera producens, altera corripiens.
 Elige, vtrum malis. aut tende, aut corripe nomen.
 Conueniet quoduis, fur furiose, tibi.

Epicuri opinio. Epigramma c ix.

Quod est beatum, morte & æternum carens,
 Nec sibi parit negotium, nec alteri.

De homine pigro. Epigramma c x.

Sanus piger, febriente multo est nequior.
 Potat duplum: dapésque duplices deuorat.

In Didûs reginæ imaginem.
 Epigramma c xi.

61 Illa ego sum Dido vultu, quam conspicias, hospes,
 Assimilata modis, pulchrâque mirificis.
 Talis eram: sed non, Maro quam mihi finxit, erat mens:
 Vita nec incestis leta cupidinibus.
 Nanque nec Ænéas vidit me Troius unquam.
 Nec Libyam aduenit classibus Iliacis.
 Sed furias fugiens, atque arma procacis Iarbae,
 Seruavi, fateor, morte pudicitiam,
 Pectore transfixo: castos quod pertulit enses.
 Non furor, aut læso crudus amore dolor.
 Sic cecidisse iuuat. vixi sine vulnere fame.
 Vltima virum, positus mœnibus, oppetij.
 Ixuida cur in me stimulaisti Musa Maronem,
 Fingeret vt nostræ damna pudicitiae?
 Vos magis historicis, lectores, credite de me,
 Quam qui furta deum, concubitusque canunt
 Falsidici vates: temerant qui carmine verum:
 Humanis que deos assimilant vitijs.

AVSONII

De tribus incestis. Epigramma CXII.

62 *Tres uno in lecto. stuprum duo perpetiuntur,
Et duo committunt. quattuor esse reor.
Falleris. extremis da singula crimina: & illum
Bis numeres medium, qui facit, & patitur.*

In Castorem. Epigram. CXIII.

*Lambere quum vellet mediorum membra virorum
Castor, nec posset vulgus habere domi,
Repperit, ut nullum fellator perderet inguem.
Vxor is coepit lingere membra sua.*

De amissa puella. Epigramma CXIV.

*Tres fuerant Charites: sed dum mea Lesbia vixit,
Quattuor. ut perijt, tres numerantur item.*

In Eunum liguritorem. Epigramma CXV.

63 *Eune, quid affectas vendentem Phyllida odores?
Diceris hanc mediam lambere, non molere.
Perspice, ne mercis fallant te nomina: vel, ne
Aere Seplasia decipiare, caue:
Dum Ciston, Costonque putas communis odoris:
Et Nardum, ac Sardas, esse sapore pari.
Diuersa infelix & lambit, & olfacit Eunus.
Dissimilem olfactum naris, & oris habet.*

In eundem Eunum. Epigram. CXVI.

64 *Salgama non hoc sunt, quod balsama. cedit odores.
Nec male olere mihi, nec bene olere placet.*

In eundem Eunum. Epigr. CXVII.

*Ααῖς, ἕσος, & ἴτρος, χελῶν, & ἕσος, ἴτρος alter,
Nomina si scribis, prima elementa adime:
Ut facias verbum, quod tu facis, Eune magister.
Dicere me Latium non decet opprobrium.*

EPIGRAMMATA.

In eundem. Epigramma CXIIX.

*Eune, quod vxoris grauida putria inguina lambis,
Festinas glossas non natis tradere natis.*

Ad eundem paedagogum liguritorem. Epig. CXIX.

*Eunus Syriacus inguinum liguritor,
Opicus magister. sic eum docet Phyllis.
Muliebri membrum quadriangulum cernit.
Triquetra coactu Δ litteram ducit.
De valle femorum altrinsecus pares rugas.
Mediumque, fissi rima qua patet, callem,
& dicit esse. nam trifissilis forma est.
Cui ipse linguam quum dedit suam, Δ est:
Veramque in illis esse & notam sentit.
Quid imperite, p putas ibi scriptum,
Vbi locari fōra conuenit longum?
Mifelle doctor, ou tibi sit obsceno.
Tuumque nomen ⊖ seffilis signet.*

65

In Medææ imaginem. Epigramma CXX.

*Medæan vellet quum pingere Timomachi mens,
Voluentem in natos crudum animo facinus,
Immanem exhaust rerum in diuersa laborem,
Fingeret affectum matris ut ambiguum.
Ira subest lachrymis. miseratio non caret ira.
Alterutrum, videas, ut sit in alterutro.
Cunctantem satis est. nam digna est sanguine mater
Natorum, tua non dextera Timomache.*

66

In eandem. Epigramma CXXI.

*Quis te pictorum simulauit, pessima Colchis,
In natos crudum voluere mente nefas?
Vsq̄ue ad eone sitis puerorum haurire cruorem,
Ut ne picta quidem parcere caede velis?*

67

A V S O N I I

*Nummam te pellex stimulat? numme alter Iason,
Altera vel Glauce, sunt tibi causa necis?
Quin ne picta quidem sis barbara. nanque tui vim
Cera tenax zeli concipit immodicam.
Laudo Timomachum: matrem quod pinxit in ense,
Cunctantem, prolis sanguine ne maculet.*

In quendam, qui leuia sibi inguina faciebat.

Epigramma CXXII.

68 *Inguina quod calido leuas tibi dropace, causa est:
Iritant volvas leuia membra lupas.
Sed quod & elixo plantaria podice vellis,
Et teris inclusas pumice Clazomenas:
Causa latet: bimarem nisi quod patientia morbum
Appetit: & tergo femina, pube vir es.*

In cæcum, & claudum.

Epigr. CXXIII.

*Insidens cæco graditur pede claudus utroque.
Quo caret alteruter, sumit ab alterutro.
Cæcus nanque pedes claudo, gressumque ministrat:
At claudus cæco lumina pro pedibus.*

Idem.

Epigramma CXXIV.

69 *Ambulat insidens cæco, pede captus utroque:
Atque alterna subit munia debilitas.
Nam cæcus claudo, pede commodat: ille vicissim
Mutua dat cæco lumina pro pedibus.*

De diuite, & paupere.

Epigram. CXXV.

*Non est diues opum, diues: nec pauper, inopsque,
Infelix: alio nec magis alter eget.
Diues eget gemmis, Cereali munere pauper.
Sed quum egeant ambo, pauper egens minus est.*

E P I G R A M M A T A.

In Grammaticum.

Epigr. CXXVI.

*Felix grammaticus non est, sed nec fuit unquam.
Nec quisquam est felix nomine grammaticus.
At si quis felix præter fatum extitit unquam,
Is demum excessit grammaticos canónas.*

70

De infausto matrimonio grammatici. Epigr. CXXVII.

*Arma, virumque docens, atque arma, virumque peritus,
Non duxi uxorem, sed magis arma, domum.
Nanque dies totos, totasque ex ordine noctes,
Litibus oppugnat meque, meumque larem.
Atque ut perpetuis dotata à Marte duellis,
Arma in me tollit, nec datur ulla quies.
Jamque repugnanti dedam me: ut denique victum
Iurget ob hoc solum, iurgia quod fugiam.*

De Auxilio grammatico.

Epigram. CXXIX.

*Emendata potest quenam vox esse magistri,
Nomen qui proprium cum vitio loquitur?
Auxilium te nempe vocas, inscite magister.
Da rectum casum: iam Solecismus eris.*

71

De fratribus Thebanis.

Epigram. CXXX.

*Nec Stygiis lucis ineunt sua fœdera fratres
OEdipodionide, de misero ab miseri.
Nanque etiam ex uno surgentes aggere flammæ,
In diuersa sui dissiliunt cineris.
Infandos iuvenes! quos nec discordia, cassos
Luce, nec in semet linquit atrox animus.
Atque utinam & Thebas quissent partirier ipsas,
Regnorum & metas, ut cinerum nebulas.*

De ingratis, ex Menandro.

Epig. CXXX.

*Nil homine terra peius INGRATO creat.
Vicinus, hospes, notus, ignotus, cliens,*

72

AVSONII

*Et si qua genera sunt id civium genus,
Si quid petenti promptus opis impertias,
Ut misereare, gratia abtutum perit.*

De Demosthene. Epigramma CXXXI.

*Discere si cupias doctis quam multa licebit, *
Quæ nosti, meditâdo velis inolescere menti.
Quæ didicisti haud dum, dicendo absumere tendas.*

De vxore deformi. Epigram. CXXXII.

73 *Deformis vxor cui sit, ancilla elegans,
Vxorem habere, subigere ancillam velit.*

De Fortunæ varietate. Epig. CXXXIII.

*FORTVNA nunquam sistit in eodem statu.
Semper mouetur: variat, & mutat vices.
Et summa in imum vertit, ac versa erigit.*

In Stellam. Epigramma CXXXIV.

*Stella, prius superis fulgebas Lucifer: at nunc
Extinctus, cassis lumine Vesper eris.*

Ex Menandro. Epigramma CXXXV.

*REFRERE, ut natus mortalis. dilige sed rem,
Tanquam immortalis. fors est in utroque verenda.*

Ad notarium velocissime excipientem.

Epigramma CXXXVI.

74

*Puer notarum præpetum,
Sollers minister aduola.
Bipatens pugillar expedit,
Cui multa fandi copia:
Punctis peracta singulis §
Ut una vox absolvitur.
Euoluo libros. vberes:*

EPIGRAMMATA.

*Instârque densæ grandinis,
Torrente lingua per strepo.*

10

*Tibi nec aures ambigunt,
Nec aucupatur pagina.*

Et mota parce dextera

75

Volat per æquor cereum.

Quum maxime nunc proloquor,

15

Circumloquentis ambitu,

Tu sensa nostri pectoris

Vix dicta iam ceris tenes.

Sentire tam velox mihi,

Vellem, dedisset mens mea,

20

Quam præpetis dextræ fuga,

Tu me loquentem præuenis.

Quis, quæso, quis me prodidit?

Quis ista iam dixit tibi,

Quæ cogitabam dicere?

25

Quæ furta corde in intimo

Exercet ales dextera?

Quis ordo rerum tam nouus,

Veniat in aures ut tuas,

Quod lingua nondum absoluerit?

30

Doctrina non hæc præstitit,

Nec ulla tam velox manus

Celeripedis compendij.

Natura munus hoc tibi,

Deusque donum tradidit,

35

Quæ loquerer, ut scires prius,

Idemque velles, quod volo.

Musarum inuenta, & munera. Epigr. CXXXVII.

CLIO gesta canens, transactis tempora reddit.

77

MELPOMENE tragico proclamat mæsta boatu.

Comica lasciuo gaudet sermone THALIA.

Dulciloquos calamos EUTERPE flatibus urget.

TERPSICHORE *affectus citharis mouet, imperat, auget.*
 PLECTRA *gerens ERATO, saltat pede, carmine, vultu.*
Carmina CALLIOPE libris heroica mandat.
 VRANIE *celi motus scrutatur, & astra.*
 Signat cuncta manu, loquitur POLYHYMNIA *gestu.*
Mentis Apollineæ vis has mouet vndique Musas.
 In medio residens complectitur omnia Phæbus.

Herculis labores. Epigramma CXXXIIX.

78 *Prima Cleonæi tolerata ærumna laboris.*
Proxima Lernæam ferro, & face contudit hydram.
Mox Erymanthæum vis tertia perculit aprum.
Æripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphali pepulit volucres discrimine quinto.
Threïciam sexto spoliavit Amazõna balteo.
Septima in Augéis stabulis impensa laboris.
Octaua expulso numeratur adorea tauro.
In Diomedéis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Hiberia palmam.
Vndecimo mala Hesperidum districta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

AVSONII epigrammata quattuor: quibus fastorum
 à se digestorum meminit.

AVSONIVS Hesperio filio salutem. I.

Ignota æternæ ne sint tibi tempora Romæ,
Regibus, & patrum ducta sub imperiis,
Digesti fastos, & nomina perpetis æui:
Sparsa iacent Latiam si qua per historiam.
Sit tuus hic fructus. vigilas accipe noctes.
Obsequitur studio nostra lucerna tuo.
Tu quoque venturos per longum consere ianos,
Ut mea congescit pagina præteritos.
Exemplum iam patris habes: ut protinus & te
Aggreget Ausoniis purpura consulibus.

79

Supputatio ab Vrbe condita in Consulatu nostrum. II.

Annis undecies centum coniunge quaternos,
Undecies unumque super trieterida nepte,
Hæc erit æternæ series ab origine Romæ.

80

De eodem ad Proculum. III.

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino
Annorum seriem quum Procule accipies:
Mille annos, centumque, & bis fluxisse nouenos
Consulis Ausonij nomen adusque leges.
Fors erit, ut lustrum quum se cumulauerit istis,
Confectam Proculus signet Olympiadem.

In fine eiusdem libri, additi. IV.

Hætenus adscripsi Fastos. si fors volet, ultra
Adijciam. si non, qui legis, adijcias.
Scire cupis, qui sim? titulum, qui quartus ab imo est,
Quære: leges nomen Consulis Ausonij.

e ij

De Penelope, carminis fragmentum inter Aufonij
epigrammata repertum.

* * * * *

81 *In*temerata procis, & tot seruata per annos.
Oscula vix ipsi cognita Telemacho.
Hinc mea virginitas facibus tibi lusit adultis:
Arsit & inuidia principe verus amor.
Sæpe ego mentitis tremui noua femina somnis,
Lapsa que non merito sunt mihi verba sono.
Et tamen ignotos sensi experrecta dolores,
Strata que tentavi sicca pauente manu.
Nam tibi anhelanti, suprema que bella mouenti,
Paruit indulgens, & sine voce, dolor.
Dente nihil violare fero, nihil unguibus ausæ:
Præderanam tacita pace peregit amor.
Denique non auiam tremulo clamore vocavi:
Nec prior obsequio serua cucurrit anus.
Ipsa verecundo tetigi pallore puellas,
Impositum teneri fassa pudoris opus.

* * * * *

AVSONII BURDIGALENSIS EPHEMERIS,

id est, totius diei negotium.

82 **M**ANE iam clarum referat fenestras.
Iam strepit nidis vigilax hirundo.
Tu, velut primam, mediamque noctem,
Pärmeno dormis.

Dormiunt glires hiemem perennem,
Sed cibo parcunt. tibi causa somni,
Multa quod potas: nimia que tendis
Mole saginam.

Inde nec flexas sonus intrat aures:
Et locum mentis sopor altus urget.
Nec coruscantis oculos laceffunt
Fulgura lucis.

83 Annuam quondam iuueni quietem
Noctis, & lucis vicibus manentem,
Fabule fingunt: cui Luna somnos
Continuarit.

Surge nugator, lacerande virgis.
Surge: ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur. rape membra molli
Pärmeno lecto.

Fors & hæc somnum tibi cantilena
Sapphico suadet modulata versu.
Lesbij depelle modum quietis,
Acer lãmbe.

Item Parecbasis.

84

Puer, eia surge: & calceos,
Et linteam da sindonem.
Da, quidquid est, amictui
Quod iam parasti: ut prodeam.
Da, rore fontano abluam
Manus, & os, & lumina.
Pateatque, fac, sacrarium,
Nullo paratu extrinsecus.

PIA VERBA, VOTA INNOXIA,

Rei diuinæ copia est.
Nec tus cremandum postulo,
Nec liba crusti mellei.
Foculumque viui cæspitis
Vanis relinquo altaribus.
Deus precandus est mihi,
Ac filius summi Dei,
Maiestas uniusmodi,
Sociata sacro spiritui
Et ecce iam vota ordior:
Et cogitatio, numinis
Præsentiam sentit, pauens.

O R A T I O.

85

Omnipotens, solo mentis mihi cognite cultu,
Ignorate malis, & nulli ignote piorum,
Principio, extremoque carens: antiquior æuo,
Quod fuit, aut veniet: cuius formamque, modumque,
Nec mens complecti poterit, nec lingua profari:
Cernere quem solus, coramque audire iubentem,
Fas habet, & patriam propter considere dextram
Ipse opifex rerum, rebus causa ipsa creandis,
Ipse Dei verbum, verbum Deus, anticipator
Mundi, quem factururus erat: generatus in illo

86

Tempore, quo tempus nondum fuit: editus ante,
Quam iubar, & rutilus cælum illustraret eous.
Quo sine nil actum: per quem facta omnia. cuius
In cælo solium. cui subdita terra sedenti,
15 Et mare, & obscuræ chaos insuperabile noctis.
Irrequies, cuncta ipse mouens. vegetator inertum.
Non genito genitore Deus. qui fraude superbi
Offensus populi, gentes in regna vocauit,
Stirpis adoptiue meliore propage colendus.
20 Cernere quem licuit proavis: quo numine viso,
Et patrem vidisse datum: contagia nostra
Qui tulit: & diri passus ludibria leti,
Esse iter æternæ docuit remeabile vitæ:
Nec solam remeare animam, sed corpore toto
25 Cælestes intrare plagas, & inane sepulchri
Arcanum vacuis adopertum linquere terris.
Nate patris summi, nostroque salutifer æuo,
Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes,
Nil ex inuidia retinens, plenusque datorum,
30 Pande viam precibus: patriasque hac perfer ad aures.
Da, pater, inuictam contra omnia crimina mentem.
Vipereumque nefas nocituri auerte veneni.
Sit satis, antiquam Serpens quod perdidit Euam,
Deceptumque adiunxit Adam. nos sera nepotum
35 Semina, veridicis ætas prædicta prophetis,
Vitemus laqueos, quos letifer implicat Anguis.
Pande viam: quæ me post vincula corporis ægri
In sublime ferat: puri qua lactea cæli
Semita, ventose superat vaga lumina lune.
5 40 Qua proceres abiire pij: quaque integer olim
Raptus, quadrijugo penetrat super æthera currus.
Elias, & solido cum corpore præuius Enoch.
Da, pater, æterni spiratam luminis auram,
Si lapides non iuro deos, unumque verendæ
10 45 Sufficiens. altare sacri, libamina vitæ

87

88

89

Intemerata fero: si te domini que, dei que
Vnigena cognosco patrem, mistum que duobus,
Qui super æquoreas volitabat Spiritus undas.

Da genitor veniam, cruciat que peccata purga:
Si te non pecudum fibris, non sanguine fuso,

90 Quæro: nec arcanis numen coniecto sub extis.
Si scelere abstineo errori ipse obnoxius: & si
Opto magis, quam fido, bonus, purusque probari.
Confessam dignare animam: si membra caduca
Execror, & tacitum si pœnitet: altaque sensus
Formido excruciat, tormenta que sera Gehennæ
Anticipat: patitur que suos mens saucia manes.
Da pater hæc nostro fieri rata vota precatu.

Nil metuam, cupiamque nihil. satis hoc reus esse,
Quod satis est. nil turpe velim. nec causa pudoris

91 Sim mihi. nec faciam cuiquam, quæ tempore eodem
Nolim facta mihi: nec vero crimine lædar,
Nec maculer dubio. Paullum distare videtur
Suspectus, verè que reus. Male posse facultas
Nulla sit: & bene posse adsit tranquilla potestas.
Sim tenui victu, atque habitu. sim carus amicis:
Et semper genitor, sine vulnere nominis huius.

Non animo doleam, non corpore. cuncta quietis
Fungantur membra officiis. nec saucius ullis
Partibus, amissum quicquam desideret usus.

Pace fruatur. securus agam. miracula terræ
Nulla putem. suprema mihi quum venerit hora,

92 Nec timeat mortem bene conscia vita, nec optet.
Purus ab occultis quum, te indulgente, videbor,
Omnia despiciam. fuerit quum sola voluptas
Iudicium sperare tuum. quod dum sua differt
Tempora, cunctatur que dies, procul exige sæuam
Insidiatorem blandis erroribus anguem.

Hæc pia, sed mæsto trepidantia vota reatu
Christe apud æternum placabilis asserere patrem,

Saluator, deus, ac dominus, mens, gloria, verbum,
Filius, & vero verum de lumine lumen,
Æterno cum patre manens, in sæcula regnans.
Consona quem celebrat modulato carmine plebes.
Et responsuris ferit aëra vocibus. Amen.

Egressio.

Satis precum datum Deo.

Quamuis satis nunquam reis

Fiat precatu numinis.

Habitu forenses da, puer.

Dicendum amicis est, Ave,

Valè que: quod fit mutuum.

Quod quum per horas quattuor

Inclinet ad meridiem,

Monendus est iam Sostas.

Locus inuitationis.

Tempus vocandis nanque amicis appetit.

Ne nos, vel illi, demoremur prandium.

Propere per ædes curre vicinas, puer.

Scis ipse, qui sint. iamque dum loquor, redi.

Quinque aduocauit. Sex enim conuiuium

Cum rege iustum: si super, conuicium est.

Abijt. relictus nos sumus cum Sostia.

Locus ordinandi quoque.

Sostia, prandendum est. quartam iam totus in horam

Sol calet. ad quintam flectitur umbra notam.

An vegeto madeant condita obsonia gustu,

(Fallere nanque solent) experiundo proba.

Concute feruentes, palmis voluentibus, ollas.

Tinge celer digitos iure calente tuos:

Vibranti lambat quos humida lingua recursu.

* * * * *

f

* * * * *

96 *Quadrupedum, & volucrum. vel cum terrena marinis
Monstra admiscuntur: donec purgantibus euris,
Diffata liquidum tenentur in aëra nubes.
Nunc fora, nunc lites, lati modo pompa theatri
Visitur. & turmas equitum, cadésque latronum
Perpetior. lacerat nostros fera bellua vultus:
Aut in sanguinea gladio grassamur harena.
Per mare nauifragum gradior pedes: & freta cursu
Transilio: & subitis volito super aëra pennis.
Infandas etiam veneres, incestaque noctis*

97 *Dedecora, & tragicos patimur per somnia cœtus.
Perfugium tamen est, quotiens portenta soporum
Solvit rupta pudore quies: & imagine fœda
Libera mens vigilat, totum bene conscia lectum
Pertractat securo manus. probrosa recedit.
Culpa tori, & profugi munus cum crimine somni.
Cerno triumphantes inter, me plaudere, rursus
Inter captiuos trahor exarmatus Alanos.
Templa Delum, sanctasque fores, palatiaque aurea
Specto, & Sarrano video discumbere in ostro.*

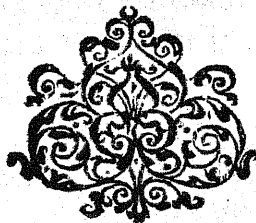
98 *Et mox fumosis conuiuia accumbo popinis.
Diuinum perhibent vatem, sub frondibus ulmi
Vana ignauorum simulachra locasse soporum,
Et geminas numero portas, quæ fornice eburno
Semper fallaces glomerat super aëra formas:
Altera, quæ veros emittit cornea visus.
Quod si de dubiis conceditur optio nobis,
Deesse fidem letis melius, quam vana timeri.
Ecce ego iam malim falli. Nam dum modo semper
Tristia vanescant, potius caruisse fruendis,*

99 *Quam trepidare malis. satis est bene, si metus absit.*

*Sunt & qui fletus, & gaudia controuersorum *
Coniectent: varioque trabant euenta relatu.
Ite per obliquos celi mala somnia Mundos,
35 Inrequieta vagi qua difflant nubila nimbi.
Lunares habitate polos. quid nostra subitis
Limina, & angusti tenebrosa cubilia tecti?
Me finite ignauas placidum traducere noctes:
Dum redeat roseo mihi Lucifer aureus ortu.*

40 *Quod si me nullis vexatum nocte figuris,
Mollis tranquillo permulserit aëre somnus,
Hunc lucum, nostro viridis qui frondet in agro
Vlmeus, excubijs habitandum dedico vestris.*

5
10
15
20
25
30

f ij

A V S O N I I B V R -
D I G A L E N S I S P A -
R E N T A L I A .

P R Æ F A T I O .

100

SCIO versiculis meis euenire, vt fastidiose legantur. quippe sic meritum est eorum. Sed quosdam solet commendare materia: & aliquotiens fortasse lectorem, solum lemma sollicitat tituli: vt festiuitate persuasus, & ineptiam ferre contentus sit. Hoc opusculum nec materia amœnum est, nec appellatione iucundum. Habet mœstam religionem: qua carorum meorum obitus, tristi affectione commemoro. Titulus libelli est, PARENTALIA. Antiquæ appellationis hic dies, & iam inde ab Numa cognatorum inferijs institutus. nec quicquam sanctius habet reuerentia superstitum, quam vt amissos venerabiliter recordetur.

Item præfatio versibus adnotata.

101: *Nomina carorum iam condita funere iusto,
Fleta prius lachrymis, nunc memorabo modis.
Nuda, sine ornatu, fandiq; carentia cultu.
Sufficit inferijs exequialis honos.
Nania funereis satis officiosa querelis:
Annua ne tacitus munera prætereas:
Que Numa cognatis sollempnia dedicat umbris:
Vt gradus aut mortis postulat, aut generis.*

A V S O N I I P A R E N T .

*Hoc satis & tumulis, satis & telluris egenis.
Voce ciere animas, funeris instar habet.
Gaudent compositi cineres sua nomina dici.
Frontibus hoc scriptis & monumenta iubent.
Ille etiam, mæsti cui defuit urna sepulchri,
Nominè ter dicto pane sepultus erit.
At tu, quicunq; es, lector, qui fata meorum
Dignaris mæstis commemorare elegis,
Inconculsa tuæ percurras tempora vitæ:
Et præter iustum funera nulla fleas.*

I V L I V S A V S O N I V S , P a t e r . I .

*Primus in his pater Ausonius. quem ponere primum
Et si cunctetur filius, ordo iubet.
Cura Dei: placida functus quod honore senectæ,
Vndecies binas vixit Olympiadas.
Omnia, que voluit, qui prospera vidit: & idem
Optauit quicquid, contigit, vt voluit.
Non quia fatorum nimia indulgentia: sed quod
Tam moderata illi vota fuere viro.
Quem sua contendit septem sapientibus ætas:
Quorum doctrinam moribus excoluit:
Viuere vt potius, quam diceret arte sophorum.
Quanquam & facundo non rudis ingenio
Præditus, & vitæ hominum ratione medendi.
Porrigere, & satis amplificare mōras.
Inde & perfunctæ manet hæc reuerentia vitæ,
Ætas nostra illi quod dedit hunc titulum.
Vt nullum Ausonius, quem sectaretur, habebat:
Sic nullum, qui se nunc imitetur, habet.*

102

Æ M I L I A Æ O N I A , m a t e r . I I .

*Proxima tu genitrix Æonia, sanguine misto
Tarbella matris, patris & Eduici.
Morigere uxoris virtus cui contigit omnis:
Fama pudicitie, lanificæ que manus,*

103

Coniugijque fides, & natos cura regendi,
 Et gravitas comis, lætæque serietas.
 Æternum placidos manes complexa mariti,
 Vinea torum quondam, functa fove tumulum.

ÆMILIVS MAGNVS ARBORIVS, auunculus. III.

104 *Culta mihi est pietas, patre primum, & matre vocatis.
 Dicere sed rea fit, tertius Arborius. **

*Quem, primum memorare, nefas mihi, patre secundo.
 Rursum non primum ponere, pæne nefas.*

*Temperies adhibenda . . . . .
 Ante alios, quanquam patre secundus erit.*

*Tu frater genitricis, & vnanimis genitoris:
 Et mihi qui fueris, quod pater, & genitrix.*

*Qui me lactentem puerum, iuuenemque, virumque
 Artibus ornasti: quas didicisse iuuat.*

Te sibi Palladiæ antetulit toga docta Tolosæ.

105 *Te Narbonensis Gallia præposuit.*

*Ornasti cuius Latio sermone tribunal,
 Et fora Hiberorum, quæque Nouempopulis.*

Hinc tenus Europam, fama crescente, perito *

*Constantinopolis rhetore te vigit.
 Tu per mille modos, per mille oracula fandi
 Doctus, facundus, tum celer, atque memor.*

*Tu, postquam primis placui tibi traditus annis,
 Dixisti, nato me, satis esse tibi.*

*Me tibi, me patribus, clarum decus esse professus,
 Dictasti satis verba notanda meis.*

*Ergo vale, Elysiam sortitus auuncule sedem.
 Hæc tibi de Musis carmina libo tuis.*

CAECILIVS ARGICIVS ARBORIVS auus. IV.

106 *Officiosa piæ ne desere pagina munus.*

*Maternum post hos commemoremus auum
 Arborium, Æduico ductum de stemmate nomen,*

*Complexum multas nobilitate domus,
 5 Quæ Lugdunensis prouincia, quæque potentes
 Ædues, Alpino quæque Vienna iugo.*

*Inuida sed nimium generique, opibusque superbis,
 Ærumna incubuit. Namque auus, & genitor*

*Proscripti: regnum quum Victorinus haberet
 10 Victor: & in Tetricos imperium recidit.*

*Tum profugum in terris, per quas erumpit Aturrus,
 Tarbellique furor perstrepat Oceani,*

*Grassantis dudum fortuna tela pauentem
 Pauperis Æmilie conditio implicuit.*

15 *Mox tenuis multo quaesita pecunia nisu,
 Solamen fesso, non est opes, tribuit.*

*Tu cali numeros, & conscia sidera fati
 Callebas, studium dissimulanter agens.*

*Non ignota tibi nostra quoque formula vitæ:
 20 Signatis quam tu condideras tabulis.*

*Proditæ non unquam: sed matris cura retexit:
 Sedula quam timidi cura tegebat aui.*

*Tu nouies denos vitam quum duxeris annos,
 Expertus Fortis tela cauenda deæ.*

25 *Amissum flesti post trina decennia natum.
 Saucius, ac læuo lumine cassus, eras,*

*Dicebas sed te solatia longa fouere:
 Quod mea præcipuus fata maneret honos.*

*Et modo conciliis animarum mista priorum
 30 Fata tui certe nota nepotis habes.*

*Sentis, quod questor, quod te, præfectus, & idem
 Consul, honorifico munere commemoro.*

ÆMILIA CORINTHIA MAURA, auia. V.

*Æmiliam nunc fare auiam, pia cura nepotis:
 Coniux prædicto quæ fuit Arborio.*

*Nomen huic iocularè datum: cute fusca quod olim
 Æquales inter, Maura vocata fuit.*

107

108

109

A V S O N I I

*Sed non atra animo: qui clarior esset olore:
Et non calcata qui niue candidior.
Hæc non deliciis ignoscere prompta pudendis,
Ad perpendiculum seque, suosque habuit.
Hæc me præreptum cunis, & ab ubere matris,
Blanda sub austeris imbuit imperiis.
Tranquillos auie cineres præstate quieti
Æternum Manes: si pia verba loquor.*

ÆMILIA HILARIA, MATERTERA,
virgo deuota. VI.

110 *Tuque gradu generis, matertera, sed vice matris,
Affectu nati commemoranda pio,
Æmilia in cunis Hilari cognomen adeptæ,
Quod lata, & pueri comis ad effigiem,
Reddebas verum non dissimulanter ephæbum,
More virum medicis artibus experiens.
Feminei sexus odium tibi semper: & inde
Crewit deuotæ virginitatis amor.
Que tibi septenos nouies est culta per annos.
Quique æui finis, ipse pudicitie.
Hæc, quia uti mater monitis, & amore fouebas,
Supremis reddo filius exequijs.*

CL. CONTENTVS, & IULIUS CA-
LIPPIO, patruus. VII.

111 *Et patruos, Elegæa, meos reminiscere cantu.
Contentum: tellus quem Rutupina tegit.
Magna cui, & variæ quæ sita pecunia sortis,
Heredis nullo nomine tuta, perit.
Raptus enim lætis, & adhuc florentibus annis,
Trans mare, & ignaris fratribus, oppetuit.
Iulius in longam produxit fata senectam,
Affectus damnis innumerabilibus.
Qui comis, blandusque, & mensa commodus unctæ,*

P A R E N T A L I A.

*Heredes solo nomine nos habuit.
Ambo pij, vultu similes, ioca serua misti,
Æui fortunam non habuere parem.
Discreti quanquam tumultis, & honore, iacetis,
Commune hoc verbi munus habete, Vale.*

ATTVSIVS LVCANVS TALISIVS, focer. IIX.

112
*Qui proceres, veteremque volet celebrare senatum,
Claræque ab exortu stemmata Burdigale,
Teque, tuumque genus memoret, Lucane Talisi:
Moribus ornasti qui veteres proauos.
5 Pulcher honore oris, tranquillo pectore comis,
Facundo ciuis maior ab ingenio.
Venatu, & ruris cultu, victusque nitore,
Omne æuum peragens, publica despiciens.
Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans,
10 Ipse tuo viuens segregus arbitrio.
Optabas tu me generum florente iuuenta.
Optare hoc tantum, non & habere, datum.
Vota probant superi, meritisque fauentia sanctis
Implent fata, viri quod voluere boni.
15 Et nunc perpetuis sentis sub honore sepulchri,
Quam reuerens nata, quamque tui, maneam.
Cælebs nanque gener nunc hæc pia munera soluo.
Nam & cælebs nunquam desinet esse gener.*

ATTVSIA LVCANA SABINA, vxor. IX.

113
*Hætenus ut caros, ita iusto funere fletos
Functa pijs cecinit nenia nostra modis.
Nunc dolor, atque cruce, nec conturbabile fulmen,
Coniugis erepta mors memoranda mihi.
5 Nobilis à proavis, & origine clara senatus,
Moribus usque bonis clara Sabina magis.
Te iuuenis primis luxi deceptus in annis,
Perque nouem cælebs te fleo Olympiadas.*

A V S O N I I

Nec licet obductum senio sopire dolorem:
 Semper crudescit nam mihi pœna recens. 10
 Admittunt alij solatia temporis ægri:
 Hæc grauiora facit vulnere longa dies.
 Torqueo deceptos ego vita calibe canos:
 Quoq̄ue magis solus, hoc mage mæstus ago.
 114 Vulnus alit, quod muta domus silet, & thorus alget: 15
 Quod mala non cuiquam, non bona participo.
 Mæreo, si coniux alij bona: mæreo cõtra,
 Si mala. ad exemplum tu mihi semper ades.
 Tu mihi crux ab utraque venis: siue est mala, quod tu
 Dissimilis fueris: seu bona, quod similis. 20
 Non ego opes cassas, & inania gaudia plango:
 Sed iuuenis iuueni quod mihi rapta viro.
 Læta, pudica, grauis, genus inclyta, & inclyta forma,
 Et dolor, atque decus coniugis Ausonij.
 Quæ modo septenos quater impletura decembres, 25
 Liquisti natos, pignera nostra, duos.
 Illa fauore Dei, sicut tua vota fuerunt,
 Florent, optatis accumulata bonis.
 Et precor, ut vigeant: tandẽmque superstite utroque
 Nunciet hoc cineri nostra fauilla tuo. 30

A V S O N I V S, paruulus filius. x.

115 Non ego te infletum memori fraudabo querela,
 Primus nate, meo nomine dicte puer.
 Murrura quem primis meditantem absoluerẽ verbis
 Indolis & pene planximus exequis. *
 Tu gremio in proani funus commune locatus,
 Inuidiam tumuli ne paterere tui.

P A S T O R, nepos ex filio. xi.

116 Tu quoque maturos, puer immature, dolores
 Irrumpis, mæsti luctus acerbis aui,
 Pastor, care nepos. spes cuius certa fuit res, *

P A R E N T A L I A.

Hesperij patris tertia progenies.
 Nomine, quod casus dederat, quia fistula primum
 Pastorale melos concinuit genito.
 Sero intellectum vita breuis argumentum:
 Spiritus afflatis quod fugit è calamis.
 Occidis, emissa percussus pondere testæ,
 Abiecit tecto quam manus artificis.
 Non fuit artificis manus hæc: manus illa cruenti
 Certa fuit fati, suppositura reum.
 Heu, quæ vota mihi! quæ rumpis gaudia, Pastor!
 Illa meum petijt tegula missa caput
 Dignior õ, nostræ gemeres qui fata senectæ:
 Et quererere meas mæstus ad exequias.

I V L I A D R Y A D I A, soror. XII.

Si qua fuit virtus, cuperet quam femina prudens 117
 Esse suam, soror hac Dryadia . . . fuit.
 Quinetiam multas habuit, quas sexus habere
 Fortior optaret, nobilitasque virum.
 Docta satis, vitamque colo, famamque tueri:
 Docta bonos mores ipsa, suosque docens.
 Et verum vita cui carius: unaque cura,
 Nosse Deum: & fratrem diligere ante alios.
 Coniuge adhuc iuuenis caruit: sed seria vitam,
 Moribus austeras equiperavit anus.
 Produxit celerem per sena decennia vitam,
 Inque domo, ac tecto, quo pater, oppetiit.

A V I T I A N V S, frater. XIII.

Auitianum, Musa, germanum meum 118
 Dona querela funebri.
 Minor iste natus me, sed ingenior prior
 Artes paternas imbibit.
 Verum iuuentæ flore læto perfrui,
 Æuique supra puberis

A V S O N I I

Exire metas, vetuit infesta Atropos.

Heu quanta vitæ decora!

Quem cultum spei, quem dolorem sauciis *

Germane pubes deseris!

Germane, carnis lege, & ortu sanguinis,

Amore pane filius.

VALLATINVS EVROMIVS, gener. XIV.

119 *O generis clari decus, ô mihi funus acerbum,*

Euromi, è iuuenum lecte cohorte gener,

Occidis in primæ raptus mihi flore iuventæ,

Lætentis nati vix bene note pater.

Tu procerum de stirpe satus, prægressus & ipsos,

Vnde genus claræ nobilitatis erat.

Ore decens, bonus ingenio, facundus, & omni

Dexteritate vigens, præcipuusque fide.

Hoc præfecturæ sedes, hoc Illyris ora

Præsida te experta est, fiscus & ipse cluens.

Nil ævi breuitate tamen tibi laudis adeptum.

Indole maturus, funere acerbis obis.

POMPONIVS MAXIMVS, adfinis. XV.

120 *Et te germanum, non sanguine, sed vice fratris,*

Maxime, deuinctum, nenia nostra canet.

Coniux nanque meæ tu consociate sorori,

Ævi fruge tui destituis viduam.

Non domus hoc tantum sentit tua: sensit acerbum:

Saucia per casum curia Burdigale,

Te primore vigens, te deficiente relabens:

Inque Valentinum, te moriente, cadens.

Heu, quare nato, qui à fruge, & flore nepotum:

Ereptus nobis, Maxime, non frueris?

Sed frueris, diuina habitat si portio Manes:

Quæ que futura olim gaudia, nosse datur.

Longior hic etiam lætorum fructus habetur,

Anticipasse diu, quæ modo participas.

P A R E N T A L I A.

VERIA LICERIA, vxor Arborij sororis filij. XVI.

Tu quoque vel nurûis mihi nomine, vel vice natæ

Veria, supremi carmen honoris habe.

Cuius si probitas, si forma, & fama, fidésque

Morigeræ vxoris, lanifica que manus,

5 *Nunc laudanda forent, procul, & de manibus imis*

Accersenda esset vox proavi Eusebij.

Qui quoniam functo iam pridem conditus ævo,

Transcripsit partes in mea verba suas,

Accipe funereas, neptis defleta, querelas,

10 *Coniux Arborij commemoranda mei.*

Cui parua ingentis luctus solatia linquens

Destituis natum: quo magis excrucias.

At tibi dilectine desit cura mariti,

Iuncta colis thalamo nunc monumenta tuo.

15 *Hic, ubi primus hymen, sedes ibi mæsta sepulchri.*

Nupta magis dici, quam tumultata potes.

POMPONIVS MAXIMVS HERCVLANVS,
sororis filius. XVII.

Nec Herculanium genitum germana mea,

Modulamine nenia tristi

Tacitum sine honore relinquo.

Super indole cuius adulti.

5 *Magnæ bona copia laudis.*

Verum memorare magis, quam

Functum laudare decebit.

Decus hoc matrisque, meumque,

In tempore puberis ævi,

10 *Vis perculit inuida fati.*

Te quem maxime fructum *

Facunde, & musice, & acer,

Mente bonus, ingenio ingens, *

Volucer pede, corpore pulcher,

g ij

LXX *Lingua facetus, ore canorus, **
Cape munera tristia parentum, *
Lachrymabilis orsa querela. *
Quæ funereo modulatus ore *
Tibi mæstus auunculus offert.

FL. S A N C T V S, maritus Pudentillæ: quæ
 soror Sabinæ meæ. X I I X.

123 *Qui ioca, letitiâque colis, qui tristia damnas,*
Nec metuis quenquam, nec metuendus agis:
Qui nullum insidiis captas, nec lite laceffis,
Sediusta, & clemens vita, magis sapiens: *
Tranquillos manes, supremâque mitia Sancti
Ore pio, & verbis aduenerare bonis.
Militiam nullo qui turbine sedulus egit.
Præsîde letatus quo Rutupinus ager.
Octoginta annos cuius tranquilla senectus
Nulla mutauit deteriore die.
Ergo precare fauens, ut qualia tempora vitæ,
Talia & ad Manes otia Sanctus agat.

N A M I A P U D E N T I L I A, adfinis. X I X.

124 *Tuque Pudentillam verbis adfare supremis,*
Quæ famæ curam, quæ probitatis habes.
Nobilis hæc, frugi, proba, læta, pudica, decora,
Coniugium Sancti iugiter hæc habuit.
Inuiolata tuens castæ præconia vitæ,
Rexit opes proprias, otia agente viro,
Non ideo exprobrans, aut fronte obducta, marito,
Quod gereret totam femina sola domum.
Heu nimium iuuenis, sed læta superstite nato,
Atque viro, patiens fata suprema, obiit.
Vnanimis nostræ, & quondam germana Sabinæ,
Et mihi inoffenso nomine dicta soror.
Nunc etiam manes placidos pia cura retrahat:
Atque Pudentillam fantis honore colit.

L V C A N V S T A L I S I V S curam filij. XX. *

Nec tantum matris spes unica, ephebe Talisi 125
Consobrino, meis immemoratus eris.
Ereptus primis æui florentis in annis,
Iam tamen & coniux, iam properate pater.
Festinasse putes fatum: ne funus acerbum
Duceret hoc genitor, tam cito factus auus.

A T T V S I A L V C A N A T A L I S I A.

E R M I N I S C I V S R E G V L V S, adfinis. X X I.

Notitia exilis nobis Attusia tecum, 126
Cumque tuo plane coniuge nulla fuit.
Verum tu nostra soror es germana Sabinæ.
Adfinis quoque tu, Regule, nomen habes.
Sortitos igitur tam cara vocabula nobis,
Stringamus mæsti carminis obsequio.
Quauis Santonica procul in tellure iacentes
Peruenit ad manes exequialis honos.

S E V E R V S C E N S O R I V L I A N V S; confocer. X X I I.

Desinite, ô veteres, Calpurnia nomina, Frugi, 127
Ut proprium hoc vestræ gentis, habere decus.
Nec solus semper censor Cato: nec sibi solus
Iustus Aristides, his placeant titulis.
Nam sapiens quicumque fuit, verumque, fidemque
Qui coluit, comitem se tibi Censor agat.
Tu grauis, & comis, cum iustitiâque remissus,
Austeris doctus iungere temperiem.
Tu, non adscito tibi me, nec sanguine iuncto,
Optasti nostras consociare domos.
Nempe aliqua in nobis morum simulachra tuorum
Effigies nostri præbuit ingenii.
Aut iam fortune sic se vertigo rotabat,
Vt pondus fati tam bona vota darent.

*Si quid apud Manes sentis, fouet hoc tibi mentem:
Quod fieri optaras, id voluisse Deum.*

PAVLINVS, & DRYADIA, filij Paulini, &
Megentiræ sororis filia. XXIII.

128 *Qui nomen, vultumque patris, Pauline, gerebas,
Amisisti specimen qui genitoris eras:
Propter quem luctus misera decedere matris
Cæperat, offerret quum tua forma patrem:
Redderet & mores, & moribus adderet illud,
Paulinus caruit quo pater, eloquium,
Eriperis lætis, & pubescentibus annis:
Crudaque adhuc matris pectora sollicitas.
Flemus enim raptam thalami de sede sororem,
Heu non maturo funere, Dryadiam.
Flemus: ego in primis, qui matris auunculus: & vos
Natorum tanquam diligo progeniem.
Illa manus inter genitricis, & oscula patris
Occidit, Hispana tum regione procul.
Quam tener & primo, noue flos, decerperis æuo,
Nondum purpureas cinctus, ephebe, genas!
Quattuor ediderat nunc facta puerpera partus:
Funera sed tumulis iam geminata dedit.
Sit satis hoc, Pauline pater. diuisio facta est.
Debetur matri cetera progenies.*

PAVLINVS, sororis gener. XXIV.

129 *Qui lætum ingenium, mores qui diligit æquos:
Quique fidem sancta cum pietate colit,
Paulini manes mecum veneratus, amicis
Inroret lachrymis, annua liba ferens.
Æquæuus, Pauline, mihi, nataeque sororis
Indeptus thalamo: sic mihi pæne gener.
Stirpis Aquitanæ mater tibi, nam genitori
Cossio Vasatum, municipale genus.
Scrinia præfecti meritis. Rationibus inde*

*Præpositus Libycis, præmia opima capis.
Nam Correctura tibi Tarraco Hibera tribunal
Præbuit, adfectans esse clienta tibi.
Tu socrum pro matre colens, ad finis haberi
Non poteras, nati cum fruerere loco.
Inter concordēs vixisti fidus amicos,
Duodeuiginti functus Olympiadas.*

ÆMILIA DRYADIA, matertera. XXV.

3 *Te quoque Dryadiam materteram, 130
Flebilibus modulis,
Germana genitus, prope filius,
Ore pio veneror.
Quam thalamo, tædisque iugalibus
Inuida mors rapuit.
Mutauitque thorum feretri vice
Exequialis honor.
Discebas in me, matertera,
Mater uti fieres.
15 Unde modo hoc mestum tibi de fero
Filius officium.*

IULIA CATAPHRONIA, ámita. XXVI.

20 *Quin & funereis ámitam impartire querelis 131
Musa Cataphroniam.
Innuba deuota que virginitatis amorem,
Parcæque anus, coluit,
Et mihi quod potuit, quanuis de paupere summa,
Mater uti, attribuit.
Ergo commemorata, Aue: mestumque vocata
Progenitrice, Vale.*

IULIA VENERIA, ámita. XXVII.

*Et ámita Veneria properiter obiit. 132
Cui breuia mela modifica recino. **

*Cinis ut placidulus operta vigeat, ✽
Celeripes & adeat loca tacita Erebi.*

IVLIA IDALIA, consobrina. XXIIX.

133

*Parua etiam fuit Idalia
Nomine prædita quæ Paphia,
Et speciem meruit Veneris.
Quæ genita est mihi pæne soror.
Filia nam fuit hæc ámitæ.
Quam celebrat sub honore pio
Nenia, carmine funereo.*

ÆMILIA MELANIA, foror. XXIX.

134

*Æmilia, vix nota mihi soror, accipe questus,
Debent quos cineri mæsta elegia tuo.
Coniunxit nostras æquæua infantia cunas:
Vno quamuis tu consule maior eras.
Inuida sed nimium Lachesis properata peregit
Tempora: & ad Manes funera acerba dedit.
Præmissa ergo, Vale. manesque verere parentum,
Qui maiore æuo, quiq̃ue minore venit.*

POMPONIA VRBICA, confocrus, vxor
Iuliani Censoris. XXX.

135

*Vt generis clari, veterum sic femina morum
Urbica, Censoris nobilitata thoro,
Ingenitis pollens virtutibus, auctaque & illis,
Quas docuit coniux, quas pater, & genitrix:
Quas habuit Tanaquil, quas Pythagoræa Theano,
Quæque sine exemplo est in nece functa viri.
Et tibi si fatum sic permutare dedisset,
Viueret hoc nostro tempore Censor adhuc.
Sed neque tu viduo longum cruciata sub æuo,
Protinus optato sine secuta virum.
Annua nunc mæstis ferimus tibi iusta querelis,
Cum genero, & natis, confocer Ausonius.*

COMMEMORATIO
PROFESSORVM BUR-
DIGALENSIVM.

PRÆFATIO.

*Vos etiam, quos nulla mihi cognatio iunxit,
Sed fama, & cara religio patria,
Et studium in libris, & sedula cura docendi,
Commemorabo, viros morte óbita celebres.
Fors erit, ut nostros manes sic adferat olim,
Exemplo cupiet qui pius esse meo.*

136

TIBERIVS VICTOR MINERVIVS, orator. I.

*Primus Burdigalæ columen dicere, Minerui,
Alter Rhetoricæ Quinctiliane togæ.
Illustres quondam quo præceptore fuerunt
Constantinopolis, Roma, dehinc patria,
Non equidem certans cum maiestate duarum,
Solo sed potior nomine, quod patria.
Adferat usque licet Fabium Calagurris alumnus:
Non sit Burdigalæ dum cathedra inferior.
Mille foro dedit hic iuvenes: bis mille senatus
Adiecit numero, purpureisque togis:
Me quoque. sed quoniam multa est prætexta, filebo:
Teque canam de te, non ab honore meo.
Siue panegyricos placeat contendere libros,
In Panathenaicis tu numerandus eris.
Seu libeat fictas ludorum evolvere lites,*

137

138

Ancipitem palmam Quintilianus habet.
 Dicendi torrens tibi copia : quæ tamen aurum,
 Non etiam luteam volueret inluuiem.
 Et Demosthænicum, quod te primum ille vocavit,
 In te sic viguit, cedat ut ipse tibi.
 139 Anne & diuini bona naturalia doni
 Adiciam, memori quam fueris animo?
 Audita ut, vel lecta semel, ceu fixa teneres:
 Auribus, & libris esset ut una fides.
 Vidimus & quondam, tabulæ certamine longo,
 Omnes qui fuerant, enumerasse bolos,
 Alternis vicibus quos præcipitante rotatu
 Fundunt excisi per caua buxa gradus,
 Narrantem fido per singula puncta recursu,
 Quæ data, per longas quæ reuocata moras.
 140 Nullo felle tibi mens luvida. tum sale multo.
 Lingua dicax, blandis & sine lite iocis.
 Mensa nitens : quam non Censoria regula culpet:
 Nec nolit Frugi Piso vocare suam.
 Nonnunquam pollens natalibus, & dape festa:
 Non tamen angustas ut tenuaret opes.
 Tanquam heredis egens, bis sex quinquennia functus,
 Fletus es à nobis, ut pater, & iuuenis.
 Et nunc, siue aliquid post fata extrema supersit,
 Viuis adhuc, æui, quod perijt, meminens.
 Siue nihil superest, nec habent longa otia sensus,
 Tu tibi vixisti: nos tua fama iuuat.

LATINVS ALCIMVS. ALETHIVS, Rhetor. II.

141 Nec me nepotes, impii silentij
 Reum ciebunt, Alcime.
 Munusque dignum, non & oblitum ferent
 Tuae ministrum memoria.
 Opponit unum, quem viris prioribus
 Ætas recentis temporis.

Palme forensis, & Camenarum decus,
 Exemplar unum in litteris:
 Quas aut Athenis docta coluit Græcia,
 Aut Roma per Latium colit.
 10 Moræne fabor, & tenorem regula,
 Adusque vitæ terminum,
 Quod laude clarus, quod paratus litteris,
 Omnem refugisti ambitum?
 15 Te nemo grauior, vel fuit comis magis,
 Aut liberalis indigis:
 Danda salute, si forum res posceret:
 Studio docendi, si scholam.
 Vient per omnem posterorum memoriam,
 20 Quos tu sacræ famæ dabas.
 Et Iulianum tu magis famæ dabis,
 Quam sceptræ, quæ tenuit breui.
 Salustio plus conferent libri tui,
 Quam consulatus addidit.
 25 Morum tuorum, décoris, & facundie
 Formam, dedisti filis.
 Ignosce, nostri læsus obsequio stili.
 Amoris hoc crimen tui est,
 Quod digna nequiens promere, officium colo,
 30 Iniuriose sedulus.
 Quiesce placidus, & caduci corporis
 Damnum repende gloria.

LUCIOLVS, Rhetor. III.

Rhetora Luciolum cum discipulo, atque magistrum,
 Collegamque debinc, nenia mæsta refer,
 Facundum, doctumque virum, seu lege metrorum.
 Condita, seu prophis solueret orsa modis.
 Eripuit patri Lachesis quem funere acerbo,
 Linquentem natos sexui utroque duos.
 Nequaquam meritis cuius responderit heres.

b iij

Obscuros quamuis nunc tua fama iuuet.
 Mitis amice, bonus frater, fidissime coniux,
 Nate pius, genitor, pœnitet, ut fueris.
 Comis conuiuiis, nunquam inclamare clientes,
 Ad famulos nunquam tristia verba loqui.
 Ut placidos mores, tranquillos sic cole Manes:
 Et cape ab Ausonio munus, amice, Vale.

ATTIVS PATERA pater, Rhetor. IV.

145 *Ætate quanquam viceris dictos prius,*
Patéra, fandi nobilis:
 Tamen quod æuo floruisti proximo,
 Iuuenisque te vidi senem,
 Honore mæstæ non carebis nœniæ,
 Doctor potentum Rhetorum.
 Tu Baiocassis, stirpe Druidarum, satus,
 Si fama non fallit fidem,
 Béleni sacratum ducis è templo genus:
 Et inde vobis nomina:
 Tibi, Patéra. sic ministros nuncupant
 Apollinaris mystici.

146 *Fratri, patrique nomen à Phœbo datum:*
Natôque de Delphis tuo.
 Doctrina nulli tanta in illo tempore,
 Cursus que rotundi & rota. ✽
 Memor, disertus, lucida facundia,
 Carere cultu præditus, ✽
 Salibus modestus, felle nullo perlitus,
 Vini, cibi que abstemius,
 Letus, pudicus, pulcher in senio quoque, ut
 Aquile senectus, aut equi.

ATTICVS TIRO DELPHIDIVS, Rhetor. V.

147 *Facunde, docte, lingua & ingenio celer,*
Iocis amœne, Delphidi,

Subtextus esto flebili threno patris,
 Laudi ut subibas æmulus.
 5 Tu pene ab ipsis orsus incunabulis,
 Dei poëta nobilis,
 Sertum coronæ præferens Olympiæ,
 Puer celebrasti Iouem.
 Mox inde cursim more torrentis freti,
 10 Epos ligaisti metricum:
 Ut nullus aqua lege liber carminum,
 Orationem nexeret.
 Celebrata varie cuius eloquentia
 Domi, forisque claruit:
 15 Seu tu cohortis præfulem pratorie,
 Prouinciarum aut iudices
 Coleres, tuendis addictus clientibus,
 Fame, & salutis sauciis.
 Felix, quietis si maneres litteris,
 20 Opus camenarum colens:
 Nec odia magnis concitata litibus
 Armaret ultor impetus:
 Nec inquieto temporis tyrannici
 Palatio te attolleres.
 25 Dum spem remotam semper arcessis tibi,
 Fastidiosus obuia,
 Tuumque mauius esse, quam fati bonum,
 Desideraisti plurima,
 Vagus per omnes dignitatum formulas,
 30 Meritus que plura, quam gerens.
 Vnde insecuto criminum motu graui,
 Donatus ærumnis patris.
 Mox inde Rhetor, nec docendi pertinax,
 Curam fefellisti patrum.
 35 Minus malorum, munere expertus Dei,
 Medio quod aui raptus es:
 Errore quod non deuiantis filij,
 Pœnâque lesus coniugis.

148

149

ALETHIO MINERVIO, filio, Rhetori. VI.

150

O flos iuuenum,
 Spes leta patris,
 Nec certa tue
 Data res patriæ,
 Non mansuris
 Ornate bonis,
 Ostentatus,
 Raptusque simul,
 Solstitialis
 Velut herba solet,
 Rhetor Alethi.
 Tu, Burdigale
 Lætus patriæ,
 Clara cohortis
 Vexilla regens,
 Cuncta habuisti
 Commoda fati.
 Tu primæuis,
 Doctor in annis,
 Et præceptor
 Pubere in æuo,
 Tempore quo te
 Discere adultum,
 Non turpe foret.
 Prætextate,
 Iam genitori
 Conlatus eras,

Postq̄

Postque Patere,
 Maior utroque.
 Ille superba
 Mœnia Romæ,
 Fama, & meritis
 Inclytus auxit.
 E connubio *
 Nobili soceris. *
 Non sine morsu
 Grauis inuidiæ,
 Vota tuorum, *
 Sine pace patriæ,
 Et rhetoricam
 Floris adulti
 Fruge carentem,
 Et diuitias
 Vtriusque domus
 Sine herede tuo *
 Deseruisti.
 Omnia præcox
 FORTUNA tibi
 Dedit, & rapuit.
 Quam fatiloquo
 Dicte profatu
 Versus Horati!
 — NIHIL EST AB OMNI
 PARTE BEATVM.

LEONTIVS, Grammaticus, cognomento Beatus. VII.

151

Qui colis lætos, hilarosque mores,
 Qui dies festos, ioca, vota, ludum,
 Annuum functi memora Leonti
 Nomine threnum.

Iste lasciuus patiens vocari,
 Nomen indignum probitate vita
 Abnuat nunquam: quia gratum ad aures
 Esset amicas.
 Litteris tantum titulum affecutus,
 Quantus exili satis est cathedræ:
 Possset insertus numero ut videri
 Grammaticorum.
 Tu meæ semper socius iuuenta,
 Pluribus quanuis cumulatus annis,
 Nunc quoque in nostris recales medullis,
 Blande Leonti.
 Et iuuat tristi celebrare cura
 Flebilem cantum memoris querelæ
 Munus ingratum tibi, debitumque
 Carmine nostro.

Grammaticis Græcis Burdigalensibus. IIX.

ROMVLVM post hos prius, an CORINTHI,
 An ne SPERCHEI, pariterque nati
 Atticas musas memorem MENESTHEI
 Grammaticorum?

Sedulum cunctis studium docendi,
 Fructus exilis, tenuisque sermo:
 Sed quia nostro docuere in æuo,
 Commemorandi.

Tertius horum mihi non magister.
 Ceteri primis docuere in annis,
 Ne forem vocum rudis, aut loquendi,
 Sed sine cultu:

Obstitit nostræ quia, credo, mentis
 Tardior sensus: neque disciplinis
 Appulit Græcis puerilis æui
 Noxius error.
 Vos leuis castes tegat: & sepulchri

152

BURDIGALENSES

Tecta defendant cineres opertos:
Ac mea vocis titulus, supremum
Reddat honorem.

IVCVND O Grāmatico Burdigalensi, fratri Leontij. IX.

153 Et te, quem cathedram temere v̄surpassē loquuntur,
Nomen Grammatici nec meruisse putant,
Voce ciebo tamen, simplex, bone, amice, sodalis,
Iucunde, hoc ipso care magis studio,
Quod quauis impar nomen tam nobile amasti,
Et meritos inter commemorande viros.

Grammaticis Latinis Burdigalensibus, philologis. X.

154	Nunc, ut quemque mihi Flebilis officij Religiosus honor Suggeret, expediam. Qui quauis humili Stirpe, loco, ac merito, Ingeniis hominum Introtulere tamen Grammatices studium. Sit MACRINVS in his, Burdigale rudibus Vtilis ingenii. Huic mea principio Credita puerities. Et tu, CONCORDI, Qui	Qui profugus patria, Mutasti sterilem Urbe alia cathedram. Nec reticebo senem NOMINE PHOEBICIVM. Qui Béleni edituus, Stirpe satus Druidum, * Gentis Aremorica, Burdigale cathedram Nati opera obtinuit. Nil opis inde tulit: Sed tamen, ut placitum, Permaneant series. Religiosum etenim Commemorare . . . Grammaticum patrie.
-----	---	--

AMMONIO ANASTASIO, Grammatico
Pictauiorum. XI.

155	Et memora tenuem * Qui rudibus pueris Prima elementa dabat, Doctri-	Doctrina exiguus, Sobrius & puerorum * Moribus implacidis. *
-----	--	--

PROFESSORES.

Proinde ut erat meritum, Famam habuit tenuem. Burdigala hunc genitum, Et libertina * Sacuro progeniem, Transtulit ambitio. Pauper ibi, & tenuem * Victum, habitumque colens, Gloriolam exilem,	Et patria, & cathedra, Perdidit in senio. Sed tamen hunc noster Commemorauit honos: Pictonica que dedit Pante & Anastasio * Flebile Musa melum: Ne pariter tumulus Nomen, & ossa tegat.
--	---

Et pa-

HERCVLANO, sororis filio, Grammatico
Burdigalensi. XII.

Herculane, qui profectus gremio de nostro & schola, Spem magis, quam rem fruendam praeuisti auunculo. Particeps scholae, & cathedrae pene successor meae, Lubrica nisi te iuuenta precipitem flexus daret Pythagoréi non tenentem tramitis rectam viam. Esto placidus: & quietis manibus sedem foue, Jam mihi cognata dudum inter memoratus nomina.	156
---	-----

THALASSO, Grammatico Latino Burdigalensi. XIII.

Officium, nomenque tuum, primaue Thalasse,
Paruulus audiui. vix etiam memini,
Qua forma, aut merito fueris, qua stirpe parentum.
Aetas nil de te posterior celebrat.
Grammaticum, iuuenem tantum te fama ferebat,
Tum quoque tam tenuis, quam modo nulla manet.
Sed quicumque tamen, nostro quia doctor in aeo
Vixisti, hoc nostrum munus habeto, Vale.

CITARIO Siculo Syracusano, Grammatico
Burdigalensi Graeco. XIV.

Et Citari dilecte mihi, memorabere, dignus, Grammaticos inter qui celebrere bonos.	157
---	-----

i ij

Esset Aristarchi tibi gloria, Zenodoti que,
 Graiorum, antiquus si sequeretur honos.
 Carminibus, quæ prima tuis sunt condita in annis,
 Concedit Ceu Musa Simonidei.
 Vrbe fatus Sicula, nostram peregrinus adisti:
 Excultam studiis quam prope reddideras.
 Coniugium nactus cito nobilis, & locupletis,
 Inuidia fati non genitor moreris.
 At nos defunctum memori celebramus honore,
 Fouimus ut vinum munere amicitiae.

CENSORIO ATTICO AGROECIO, Rhetori. xv.

158 Eloquij merito primis æquande, fuisti
 Agræci positus posteriore loco:
 Æuo qui quoniam genitus, functusque recenti,
 Dilatus nobis, non & omissus eras.
 Quocunque in numero, tristi memorabere threno:
 Vnus honos tumuli serus, & ante datus.
 Tam generis tibi celsus apex, quam gloria fandi,
 Gloria Athenæi cognita sede loci:
 Nazario, & claro quondam delata Patère,
 Egregie multos excoluit iuuenes.
 Coniuge nunc, natisque superstitionibus, generoque,
 Maiorum manes, & monumenta, foues.

NEPOTIANO Grammatico, eidem Rhetori. xvi.

159 Facete, comis, animo iuuenali senex,
 Cui felle nullo, melle multo mens madens,
 Æuum per omne nil amarum miscuit:
 Medela nostri Nepotiane pectoris,
 Tam seriorum quam iocorum particeps,
 Taciturne, Amyclas qui silendo viceris.
 Te fabulantem non Vlixes linqueret,
 Liquit canentes qui melodas virgines.
 Probe, & pudice, parce, frugi, abstemie,

10 Facunde, nulli Rhetorum cedens stilo,
 Et disputator ad Cleanthen Stoicon,
 Scaurum, Probumque corde callens intimo:
 Et Epirote Cineæ memor magis.
 Sodalis, & conuictor, hospes iugiter:
 15 Parum quod hospes, mentis agitator meæ.
 Consilia nullus mente tam pura dedit,
 Vel altiore conditu texit data.
 Honore gesti præsidatus inçlytus,
 Decies nouenas functus annorum vices,
 20 Duos relinquens liberos, mortem oppetis,
 Dolore multo, tam tuorum, quam meo.

ÆMILIVS MAGNVS ARBORIVS, Rhetor
 Tolosæ. xvii.

Inter cognatos iam fletus, auuncule, manes:
 Inter Rhetoricos nunc memorandus eris.
 Illud opus pietas, istud reuerenda virorum
 Nomina, pro patriæ religione, habeant.
 5 Bis meritum duplici celebremus honore parentem
 Arborium, Arborio patre, & auo Argicio.
 Stemma tibi patris Æduici, Tarbellica Mauræ
 Matris origo fuit. ambo genus procerum.
 Nobilis, & dotata vxor, domus, & schola, culta
 10 Principum amicitia contigerunt iuueni,
 Dum Constantini fratres opulenta Tolosæ
 Exilij specie sepositos cohibet.
 Byzanti inde arcem, Thressæque Propontidis urbem
 Constantinopolim fama tui pepulit.
 15 Illic dives opum, docto que ibi Cæsare honorus
 Occumbis, patribus, Magne, superstitionibus.
 In patriam sed te sedem, ac monumenta tuorum,
 Principis Augusti restituit pietas.
 Hinc renouat causam lachrymis, & flebile munus,
 20 Annuus ingrata religione dies.

BURDIGALENSES

EXUPERIVS, Rhetor Tolosæ.

XIIX.

161 *Exuperi memorande mihi, facunde sine arte,
Incessu grauis, & uerbis ingentibus, ore
Pulcher, & ad summam, motuque, habituque venusto.
Copia cui fandi longe pulcherrima. quam si
Auditu tenuis acciperet, deflata placeret:
Discussam scires solidi nihil edere sensus.
Palladiæ primum toga te uenerata Tolosæ,
Mox pepulit, leuitate pari. Narbo inde recepit.
Illic Dalmatio genitos, fatalia regum
Nomina, tum pueros, grandi mercede docendi
Formasti, Rhetor, metam prope puberis æui.
Cæsareum qui mox indepti nomen, honorem
Præsidis, Hispanumque tibi tribuere tribunal.
Decedens, placidos mores, tranquillaque uitæ
Tempora prædiues finisti sede Cadurca.
Sed patriæ te iura uocant, & origo parentum.
Burdigalæ ut rursum nomen de Rhetore reddas.*

MARCELLO Marcelli filio, Grammatico
Narbonensi.

XIX.

162 *Nec te, Marcello genitus Marcelle, silebo:
Aspera quem genitrix urbe, domo, pepulit.
Sed fortuna potens cito reddidit omnia, & auxit.
Amisam primum Narbo dedit patriam.
Nobilis hic hospes Clarentius indole motus,
Egregiam natam coniugio adtribuit.
Mox schola, & auditor multus, pretextaque pubes,
Grammatici nomen, diuitiasque dedit.
Sed nunquam iugem cursum FORTUNA secundat,
Præsertim prauis acta uirum ingenij.
Verum oneranda mihi non sunt: memoranda recepi
Fata. sat est dictum, cuncta perisse simul,*

PROFESSORES

Non tamen & nomen, quo te non fraudo, receptum
Inter Grammaticos prætenuis meriti.

SEDATVS, Rhetor Tolofanus.

XX.

163 *Religio est, tacitum si te, Sedate, relinquam,
Quauis docendi munus indeptus foris.
Communis patria est tecum mihi: sorte potentis
Fati, Tolosam nactus es sedem scholæ.
Illic coniugium, natiq̄ue, opulensque senectus,
Et fama, qualis est par magno Rhetori.
Quauis externa tamen à regione reducit
Te patria, & ciuem morte obita repetit.
Quumque uacantem operam diuise impenderis urbi,
Arbitrium de te sumit origo suum.
Et tua nunc soboles morem rescuta parentis,
Narbonem, ac Romam nobilitat studiis.
Sed uelit . . . . . nolit . . . . .
. . . . . fama Burdigalam referet.*

STAPHYLIVS, Rhetor, ciuis Aufcius.

XXI.

164 *Hactenus obseruata mihi lex commemorandi.
Ciues, siue domi, seu docuere foris:
Externum sed fas coniungere ciuibus unum
Te, Staphyli, genitum stirpe Nouempopulis.
Tu mihi quod genitor, quod auunculus, unus utrumque,
Alter ut Ausonius, alter ut Arlorius.
Grammaticæ ad Scaurum, atque Probum, promptissime Rhetor,
Historiam callens Liuij, & Herodoti.
Omnis doctrinæ ratio tibi cognita: quantam
Condit sexcentis Varro uoluminibus.
Aurea mens, uox suada tibi, tum sermo quietus.
Nec cunctator eras, nec properante sono.
Pulchra senectæ, nitens habitus, procul ira, dolusque,
Et placidæ finis congrua meta fuit.*

BURDIGALENSES

CRISPVS, & VRBICVS, Grammatici Latini,
& Græci. XXII.

165 Tu quoque in æuū, Crispe, futurum
Mæsti venies commemoratus
Munere threni.
Qui primæuos, fandi que rudes,
Elementorum prima docebas
Signa nouorum.
Creditus olim feruere mero,
Vt Virgilij, Flacci que locis
Æmula ferres.
Et tibi Latius posthabite orsis,
Vrbice, Graijs celebris Camenis, *
Ελεείσω. *

166 Nam tu Crispo coniuncte tuo, *
Prosa solebas, & versa loqui,
Impete eodem.
Priscos & Heroas olim *
Carminē Homeri commemoratos,
Fando referres,
Dulcem in paucis ut Plutheniden,
Et torrentis ceu Dulichij
Ninguida dicta,
Et mellite nectare vocis
Dulcia fatu verba canentem
Nestora regem.
Ambo loqui faciles, ambo omnia carmina docti,
Callentes mythoplasmata, & historiam.
Liberi & ambo genus, sed quos meruisse deceret
Nasci, ut cluerent patribus ingenuis. *

VICTORIO, Subdoctori, siue Profcholo. XXIII.

167 Victori studiose, memor, celer, ignoratis
Assidue in libris, nec nisi operta legens,

PROFESSORES.

Exesas tinea, opicâsque euoluere chartas,
Maior quam promptis cura tibi in studiis.
5 Quod ius pontificum, quæ fœdera, stemma quod olim
Ante Numam fuerat sacrifici Curibus.
Quod Castor cunctis de regibus ambiguus, quod
Coniugis è libris ediderat Rhodope:
Quod ius Pontificum, veterum quæ scita Quiritum,
10 Quæ consulta patrum, quid Draco, quidue Solon
Sanxerit: & Locris dederit quæ iura Zaleucus:
Sub Ioue quæ Minos, quid Themis ante Iouem,
Nota tibi potius quam Tullius, & Maro nostri,
Et quicquid Latia conditur historia.
15 Eors istos etiam tibi lectio longa dedisset,
Supremum Lachesis ni celerasset iter.
Exili nostræ fucatus honore cathedra,
Libato tenuis nomine Grammatici,
Longinquis posthac Romæ defunctus in oris:
20 Ad quas de Siculo littore transferas.
Sed modo nobilium memoratus in agmine, gaude,
Peruenit ad manes si pia cura tuos.

DYNAMIO Burdigalensi: qui in Hispania docuit,
& obiit. XXIV.

Sed neque te mæsta, Dynamis, fraudabo querela,
Municipem patriæ, causidicumque meæ.
Crimine adulterij quem saucia fama fugauit:
Paruula quem latebris fouit Hilerda suis.
Quem locupletauit coniux Hispana latentem.
Nanque ibi mutato nomine, Rhetor eras,
Rhetor, Flauinij cognomine dissimulatus:
Ne posset profugum prodere culpa suum.
Reddiderat quanuis patriæ te sera voluptas,
Mox residem rursum traxit Hilerda domus.
Qualiscunque tuæ fuerit fuga, famaque vitæ,
Iungeris antiqua tu mihi amicitia.

168

k

BURDIGALENSES

Officiūque meum, sensus si manibus ullus,
Accipe iam verus morte óbita, Dynami.
Diversis quanuis iaceas defunctus in oris,
Commemorat maestas te pia cura elegis.

ATILIO GLABRIONI, Grammatico Bur-
digalensi. XXV.

169 *Doctrinae, vitaque pari breuitate caducum,
Glabrio, te maestas commemorabo elegis.
Stemmata nobilium deductum nomen auorum
Glabrio Aquilini Dardana progenies.
Tu quondam puero compar mihi discipulus: mox
Meque dehinc facto Rhetore, Grammaticus.
Inque foro tutela reis, & cultor in agris,
Digne, diu partis qui fruerere bonis.
Commode, late, benigne, abstemie, tam bone dandis
Semper consiliis, quam taciturne datis.
Tam decus omne tuis, quam mox dolor, omnia acerbo
Funere praeceptus, Glabrio, destituis.
Vxore, & natis, genitore, & matre relictis,
Eheu quam multis perditae nominibus.
Flete diu nobis, nunquam satis, accipe acerbum,
Glabrio, in aeternum commemorate, Vale.*

Coronis. XXVI.

170 *Quos legis à prima deductos manide libri,
Doctores patriae scito fuisse meae,
Grammatici in studio, vel Rhetoris, aut in utroque:
Quos memorasse mihi, morte óbita, satis est.
Viuentum inlecebra est laudatio. nomina tantum
Voce ciere, suis sufficet tumulis.
Ergo, qui nostrae legis otia tristia charta,
Eloquium tu ne quere, sed officium.*

PROFESSORES

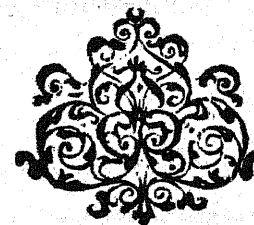
Quo claris, doctis que viris pia cura parentat:
Dum decora egregia commemorat patriae.

POETA. XXVII.

Valete, manes inclytorum Rhetorum:
Valete, doctores probi,
Historia siquos, vel poëticus stilus,
Forumque fecit nobiles:
Medica vel artis dogma, vel Platicum,
Dedit perenni gloria.
Et siqua cunctis cura viuentum placet,
Iuuat que honor superstitum,
Accipite maestum carminis cultum mei
Textum querela flebili.
Sedem sepulchris seruet immotus cinis:
Memoria viuat nominum,
Dum remeat illud, iudicis dono Dei,
Commune cum dis seculum.

171

k ij

E P I T A P H I A H E-
R O V M, Q V I B E L L O
T R O I A N O I N T E R-
F V E R V N T.

Aufonius Lectori suo S.

172

Rem pertinere existimaui, vt vel vanum opusculum materiae congruentis absoluerem: & libello, qui commemorationem habet eorum, qui vel peregrini Burdigalæ, vel Burdigalenses peregre docuerunt, epitaphia subnecterem, scilicet titulos sepulchrales HEROVM, qui bello Troiano interfuerunt. Quæ antiqua quum apud philologum quendam reperissem, Latino sermone conuerti, non vt inferuirem ordini persequendi, sed vt cohærerem libere, nec aberrarem.

AGAMEMNONI. I.

Rex regum Atrides, fraternæ coniugis ultor,
Oppetij manibus coniugis ipse meæ.
Quid prodest Helenes raptum punisse dolentem,
Vindicem adulterii quum Clytemnestra necet?

MENE LA O. II.

173 Felix, o Menelaë, deum cui debita sedes,
Decretumque piis manibus Elysiurum.
Tyndareo dilectæ gener, dilectæ Tomanti,

E P I T A P H I A H E R O V M.

Coniugii vindex, ultor adulterii,
Æterno pollens auro, æternæque iuuenta,
Nec leti passus tempora, nec senii.

AIACI. III.

Aiacis tumulo, pariter tegor obruta virtus,
Inlachrymans bustis funeris ipsa mei,
Incomptas lacerata comas, quod prauus Atrides
Cedere me structis compulit insidiis.
Iam dabo purpureum claro de sanguine florem,
Testantem gemitum crimina iudicii.

ACHILLI. IV.

Non vna Æacidem tellus habet. ossa teguntur
Littore Sigéo. crimem Larissa cremavit.
Pars tumuli . . . . .
Orbe sed in toto . . . . . Homer . . . . .

174

VLIXI. V.

Conditur hoc tumulo Laërta natus Vlixes.
Perlege Odyssæan, omnia nosse volens.

DIOMEDI. VI.

Conditur hic, genitore bono melior Diomédes.
Crimen ob uxoris pulsus dotalibus agris,
Argyripam, clarosque viris qui condidit Arpos,
Clarius urbe noua, patriæ quam sede vetusta.

ANTILOCHO. VII.

Consiliis, belloque bonus, quæ copula rara est,
Carus & Atridis, carus & Æacidis,
Præmia virtutis, simul & pietatis, adeptus,
Seruato Antilochus Nestore patre, obij.
Non hic ordo fuit: sed iustus ille superstes,
Troia capi sine quo perfida non poterat.

175

k ij

E P I T A P H I A

NESTORI.

IIX.

Hoc tegor in tumulo, quarti iam prodigus æui
Nestor, consilio clarus, & eloquio.
Obiecit sese cuius pro morte peremptus
Filius: & nati vulnere vivo pater.
Eheu, cur fati disponere sic placet æuum,
Tam longum, ut nobis: tam breue, ut Antilocho?

PYRRHO.

IX.

176 Orbe tegor medio, maior virtute paterna,
Quod puer, & regis Pyrrhus opima tuli.
Impius ante aras quem fraude peremit Orestes,
Quid mirum? cæsa iam genitrice, furens.

EURYALO.

X.

Nec me non dignum titulo Pleuronia credit:
Cui communis erat cum Diomede domus,
Euryalo, & Sthenelo. Nam tertius hoc ego regnum
Possedi: de quo nunc satis est tumulus.

GVNEO.

XI.

Gunæa pontus habet. tumulus sine corpore. nomen,
Fama homines inter. cælum animus repetit.
Cuncta elementa duci tanto commune sepulchrum.
Quæ? cælum, & tellus, & mare, & ora virum.

PROTESILAO.

XII.

177 Fatale adscriptum nomen mihi Protesilao.
Nam primus Danaum bello obij Phrygio,
Audaci ingressus Sigeia littora saltu,
Captus pellacis Lertiade insidiis.
Qui ne Troianæ premerem pede littora terra,
Ipse super proprium desilui clipeum.

HEROVM.

Quid queror? hoc letum iam tum mea fata canebant,
Tale mihi nomen quum pater imposuit.

DEIPHOBO.

XIII.

Proditus ad pœnam, scelerata fraude Lacena,
Et deformato corpore Deiphobus,
Non habeo tumulum, nisi quem mihi voce vocantis
Et pius Æneas, & Maro composuit.

HECTORI.

XIV.

Hectoris hic tumulus: cum quo sua Troia sepulta est.
Conduntur pariter, qui periire simul.

178

ASTYANACTI.

XV.

Flos Asiæ, tantaque vnus de gente superstes,
Paruulus, Argiuis sed iam de patre timendus,
Hic iaceo Astyanax, Scæis deiectus ab altis.
Pro dolor! fliaci Neptunia mœnia muri
Viderunt aliquid crudelius Hectore tracto.

SARPEDONI.

XVI.

Sarpedon Lycius, genitus Jove, numine patris
Sperabam cælum, sed tegor hoc tumulo,
Sanguineis fletus lachrymis. pro ferrea fata!
Et patitur luctum, qui prohibere potest?

NASTI & AMPHIMACHO.

XVII.

Nastes, Amphimachusque, Nomionis inclyta proles,
Ductores quondam, pulvis & umbra sumus.

179

TROILO.

XIIX.

Hectore prostrato, nec dis, nec viribus æquis
Congressus . . . Troilus Æacida,
Raptatus bigis, fratris coniungor honori.
Cuius ob exemplum nec mihi pœna grauis.

E P I T A P H I A

P O L Y D O R O . X I X .

*Cede procul. myrtumque istam fuge nescius hospes.
Telorum seges est sanguine adulta meo.
Confixus iaculis, & ab ipsa caede sepultus,
Condor in hoc tumulo bis Polydorus ego.
Scit pius Aeneas, & tu, rex impie: quod me
Thracia paena premit, Troiaque cura tegit.*

E U P H E M O . X X .

*Euphemum Ciconum ductorem Troia tellus
Condidit hastati Martis ad effigiem.
Nec satis est titulum saxo incidisse sepulchri:
Insuper & frontem mole onerant statuae.
Ocys ista ruunt: quae sic cumulata locantur.
MAIOR VBI EST CULTUS, magna ruina subest.*

H I P P O T H O O , & P Y L A E O in horto sepultis. X X I .

*Hyppothoum, Pylaumque tenet gremio infima tellus.
Caulibus, & maluis terga superna virent.
Nec vexat cineres horti cultura quietos:
Dum parcente manu molle holus excolitur.*

E N N O M O , & C H R O M I O . X X I I .

*Ennomus hic, Chromiusque iacent: quis Mysia regnum,
Quis pater Alcinus, Oceanusque atavus. *
Nobilitas quid tanta iuuat? quo clarius istis
Est genus, hoc mortis conditio grauior.*

P R I A M O . X X I I I .

*Hic Priami non est tumulus: nec condor in ista
Sede. caput Danaï diripere meum.
Ast ego quum lacerum sine nomine funus haberem,
Confugi ad cineres Hectoreos genitor.
Illic & natum, Troiamque, Asiamque sepultam
Inueni, & nostrum quicquid ubique iacet.*

E P I T A P H I A .

I t e m P R I A M O . X X I V .

*Qui tumulum Priami quaerit, legat Hectoris ante.
Ille meus, nato quem prius ipse dedi.
Hectoris, & patris simul est commune sepulchrum:
Amborum quoniam iuncta ruina fuit.*

H E C U B A E . X X V .

*Quae regina fui, quae claro nata Dymante,
Quae Priami coniux, Hectora quae genui,
Hic Hecuba inietis perij superobruta saxis,
Sed rabie linguae me tamen vltima prius.
FIDITE NE REGNIS, & prole, & stirpe parentum,
Quicumque hoc nostrum cuncta uerba legitis.*

P O L Y X E N A E . X X V I .

*Troas Achilleo coniuncta Polyxena busto,
Malueram nullo caespite functa tegi.
Non bene discordes tumulos miscetis, Achiui.
Hoc violare magis, quam sepelire fuit.*

A L I Q U O T A L I O R V M V E T E R V M
E P I T A P H I A .

N I O B A E in Sipylo monte iuxta fontem
sepultae. X X V I I .

*Thebarum regina fui, Sipyliæ cauitis
Quae modo sum. laesi numina Latoidum.
Bis septem natis genitrix leta, atque superba,
Tot duxi mater funera, quot genui.
Nec satis hoc diuis. duro circumdata saxo
Amisi humani corporis effigiem.
Sed dolor, obstructis quanquam vitalibus, haeret:
Perpetuasque rigat fonte pio lachrymas.*

E P I T A P H I A

*Pro facinus! tantæne animis cælestibus iræ?
Durat adhuc luctus: matris imago perit.*

Eidem   XXIIIX.

*Vinebam. sum facta silex. quæ deinde polita
Praxitelis manibus, viuo iterum Niobe.
Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu.
Hunc ego, quum lesi numina, non habui.*

Eidem.   XXIX.

184 *Habet sepulchrum non id intus mortuum.
Habet nec ipse mortuus bustum super.
Sibi sed est ipse hic sepulchrum & mortuus.*

DIDONI.   XXX.

*Infelix Dido, nulli bene nupta marito,
Hoc pereunte, fugis: hoc fugiente. peris.*

DIOGENI CYNICO, in cuius sepulchro, pro
titulo, canis signum est.   XXXI.

*Dic, canis: hic cuius tumulus? Canis. At canis hic quis?
Diogenes. Obijt? Non obiit, sed abit.
Diogenes, cui pera pennus, cui dolia sedes,
Ad Manes abiit? Cerberus ire vetat.
Quonam igitur? Clari flagrat qua stella Leonis.
Additus est iustæ nunc canis Erigonæ.*

ANICIAE, sedecenni matronæ.   XXXII.

185 *Omnia, quæ longo vitæ cupiuntur in ævo,
Ante quater plenum consumpsit Anicia lustrum.
Infans lactavit. pubes & virgo adoleuit.
Nupsit, concepit, peperit. iam mater obiuit.
Quis mortem accuset? complevit munia vitæ.
Iam merit is anus est, & adhuc ætate puella.*

H E R O V M.

GLAVCIAE immatura morte præuento. XXXIII.

*Lata bis octono tibi iam sub consule pubes
Cingebat teneras, Glaucia adulte, genas.
Et iam desieras puer, an ne puella, videri:
Quum properata dies abstulit omne decus.
Sed neque funtorum socius miscere vulgo:
Nec metues Stygios flebilis Umbra lacus:
Verum aut Persephonæ Cinyreius ibis Adonis:
Aut Iouis Elysi tu catamitus eris.*

CALLICRATEAE.   XXXIV.

*Viginti atque nouem genitrici, Callicratæe,
Nullius sexus mors mihi visa fuit.
Sed centum & quinque expleui bene messibus annos,
Intremulam baculo non subeunte manum.*

EQVO ADMIRABILI, iussu Augusti.   XXXV.

*Prospere, clamosi pannosa per æquora Circi
Septenas solitus victor obire vias,
Improperanter agens primos à carcere cursus,
Fortis prægressis ut poterèis equis,
Promptum & veloces erat anticipare quadrigas:
Victores etiam vincere laus potior.
Hunc titulum vani solatia sume sepulchri,
Et gradere Elysios præpes ad alipedes.
Pegasus hinc dexter currat tibi, leuus Arion.
Funis & ad quartum det tibi Castor equum. **

In tumulo hominis felicis.   XXXVI.

*Sparge mero cineres, & odoro perlue nardo,
Hospes: & adde rosas balsama puniceis.
Perpetuum mihi ver agit illa chrymabilis verna.
Et commutavi secula, non obii.*

l ij

186

187

EPITAPHIA HEROVM.

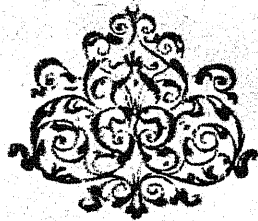
*Nulla mihi veteris perierunt gaudia vitæ.
Felix, seu memini, siue nihil memini.*

Sepulchrum CARI vacuum. XXXVII.

*Me sibi, & uxori, & natis commune sepulchrum
Constituit seras Carus ad exequias.
Jamque diu monumenta vacant. sit que ista querela
Longior: & veniat ordine quisque suo,
Nascendi qui lege datur: placidumque per æuum
Condatur, natu qui prior, ille prior.*

Ex sepulchro Latinæ viæ. XXXIIX.

*Non nomen, non quo genitus, non unde, quid egi.
Mutus in æternum sum, cinis, ossa, nihil.
Non sum, nec fueram. genitus tamen è nihilo sum.
Mitte, nec exprobres singula. talis eris.*

DVODECIM CAE-
SARESPERSVETO-
NIVM TRANQUILLVM
SCRIPTI.

Ausonius Hesperio filio S.

*Cæsareos preceres, in quorum regna, secundis
Consulibus, dudum Romana potentia cecidit,
Accipe bisseos. sua quæque monosticha signant.
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina, res gestas, vitamque, obitumque, peregit.*

188

Ordo Imperatorum.

*Primus regalem patefecit IULIVS aulam
Cæsar: & AVGVSTO nomen transcripsit, & arcem.
Præignus post hunc regnat NERO CLAVDIVS. A quo
CAIVS: cognomen Caligæ, cui castra dederunt.
CLAVDIVS hinc potitur regno. Post quem NERO seunus
Vltimus Æneadum. Post hunc tres, nec tribus annis.
GALBA senex, frustra socio confisus inerti.
Mollis OTHO, infam per luxum degener æuo.
Nec regno dignus, nec morte VITELLIVS. Ut vir.
His decimus, fatoque accitus, VESPASIANVS.
Et TITVS imperij felix breuitate. Secutus
Frater: quem caluum dixit sua Roma NERONEM.*

Tempus Imperij.

*IULIVS, ut perhibent, diuus trieteride regnat.
AVGVSTVS post lustra decem sex prorogat annos.*

189

A V S O N I I

Et ter septenis geminos NERO CLAVDIVS addit.
 Tertia finit hiems grassantia tempora CAII.
 CLAVDIVS hebdomadem duplicem trahit: & NERO dirus
 Tantundem: summa consul sed defuit vnus.
 GALBA senex, OTHO lasciuæ, & famose VITELLI,
 Tertia vos Latio regnantes nescijt æstas,
 Interitus dignos vita properante probrosa.
 Implet fatalem decadem sibi VESPASIANVS.
 Ter, dominante TITO, cingit noua laurea fanum:
 Quindecies sæuis potitur dum FRATER habenis.

Obitus singulorum.

190 IVLIVS interiit CAESAR grassante senatu.
 Addidit AVGVSTVM diuis matura senectus.
 Sera senex Capreis exul NERO fata peregit.
 Exegit pœnas de CAESARE Chærea mollis.
 CLAVDIVS ambiguo conclusit fata veneno.
 Matricida NERO proprio se perculit ense.
 GALBA senex periit, sæuo prostratus Othone
 Mox OTHO famosus, clara sed morte potitus.
 Prodiga succedunt perimendi sceptræ VITELLI.
 Landatum imperium, mors lenis, VESPASIANO.
 At TITVS, orbis amor, rapitur florentibus annis.
 Sera grauem perimunt, sed iusta piacula, FRATREM.

Eiusdem Aufonij Terrastricha, ab Iulio Cæsare
 vsque ad tempora sua.

191 Nunc & prædictos, & regni sorte sequentes
 Expediam: series quos tenet imperii.
 Incipiam ab Diuo: percurramque ordine cunctos:
 Noui Romane quos memor historia.

IVLIVS CAESAR. I.

Imperium, binis fuerat sollemne quod olim
 Consulibus, Cæsar Iulius obtinuit.

CÆSARES.

Sed breue ius regni, sola trieteride gestum.
 Perculit armata factio sæua togæ.

OCTAVIANVS AVGVSTVS. II.

Vltor, successorque dehinc Octavianus, idem
 Cæsar, & Augusti nomine nobilior.
 Longæua, & nunquam dubiis violata potestas,
 In terris positum credidit esse deum.*

TIBERIVS NERO. III.

Prænomen Tiberi natus Nero, prima iuuentæ
 Tempora laudato gessit in imperio.
 Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro,
 Quæ prodit vitis, credit operta locis.

192

CAIVS CALIGVLA. IV

Post hunc castrensis caligæ cognomine Cæsar
 Successit sæuo seuior ingenio.
 Cadibus, incestisque dehinc maculosus, & omni
 Crimine pollutum qui superauit auum.

CLAVDIVS CAESAR. V.

Claudius irrisæ priuato in tempore vitæ,
 In regno specimen prodidit ingenii.
 Libertina tamen, nuptarum & crimina, passus,
 Non faciendo nocens, sed patiendo fuit.

NERO. VI.

Æneadum generis qui sextus, & vltimus heres,
 Polluit, & clausit Iulia sacra Nero.
 Nomina quot pietas, tot habet quoque crimina vitæ.
 Disce ex Tranquillo, quæ meminisse piget.

193

SERVIVS GALBA. VII.

Spem frustrate senex, priuatus sceptræ mereri
 Visus es, imperio proditus inferior.

AVSONII

*Fama tibi melior iuueni: sed iustior ordo est,
Complacuisse dehinc, displicuisse prius.*

MARCUS OTHO. IIX.

*Æmula polluto gesturus sceptrum Neroni,
Obruitur celeri raptus Otho exitio.
Fine tamen laudandus erit: qui morte decora
Hoc solum fecit nobile, quod perijt.*

AVLVS VITELLIVS. IX.

194 *Vita fors, mors fœda tibi, nec digne Vitelli,
Qui fieres Cæsar. SIC SIBI FATA placent.
Umbra tamen breuis imperij. quia PRAEMIA REGNI
Sæpe indignus adit. non nisi dignus habet.*

DIVVS VESPASIANVS. X.

*Querendi attentus, moderato commodus usu,
Augeat, nec reprimat Vespasianus opes.
Olim qui dubiam privato in tempore famam,
Par alijs princeps, transfudit in melius.*

TITVS VESPASIANVS. XI.

*Felix imperio, felix breuitate regendi,
Expers civilis sanguinis, orbis amor.
Vnum dixisti moriens te crimen habere:
Sed nulli de te nos tibi credidimus.*

DOMITIANVS. XII.

195 *Hactenus edideras geminos gens Flavia iustos:
Cur duo quæ dederant, tertius eripuit?
Vix tanti est habuisse illos. quia DONA BONORVM
Sunt breuia. æternum, quæ nocere, dolent.*

NERVA. XIII.

*Proximus extincto moderatur sceptrum tyranno
Nerva senex, princeps nomine, mente parens.*

CÆSARES.

*Nulla viro soboles. imitatur adoptio prolem.
Quam legisse iuuet, quam genuisse velit.*

TRAIANVS. XIV.

*Aggreditur regimen viridi Traianus in æuo,
Belli laude prior, cetera patris habens.
Hic quoque prole carens, sociat sibi sorte legendi,
Quem fateare bonum, diffiteare parem.*

ÆLIVS HADRIANVS. XV.

196 *Ælius hinc subiit mediis præsignis in actis.
Principia & finem fama notat grauior.
Orbus & hic. sociat quæ virum documenta daturum,
Adsciti quantum præmineant genitis.*

ANTONINVS PIVS. XVI.

*Antoninus abhinc regimen capit. ille vocatu
Consultisque Pius, nomen habens meriti.
Filius huic fato nullus: sed lege suorum
A patria sumpsit, qui reget patriam.*

MARCVS ANTONINVS. XVII.

*Post Marco tutela datur: qui scita Platonis
Fecit. ad imperium patre Pio melior.
Successore suo, moriens, sed principe prauo,
Hoc solo patriæ, quod genuit, nocuit.*

COMMODVS. XIX.

197 *Commodus insequitur, pugnis maculosus harenæ,
Threicio princeps bella mouens gladio.
Eliso tandem persoluens gutture pœnas,
Criminibus fassus matris adulterium.*

HELVIVS PERTINAX. XIX.

*Helmi, iudicio, & consulto lecte senatus,
Princeps decretis prodite, non studiis.*

AVSONII CÆSARES.

*Quod doluit malefida cohors, errore probato,
Curia quod castris cesserat imperio.*

DIDIVS IVLIANVS. XX.

*Dii bene, quod spoliis Didius non gaudet opimis:
Et cito periuro pramia adempta seni.
Tuque Severe pater, titulum ne horresce novantis.
Non rapit imperium vis tua, sed recipit.*

SEVERVS PERTINAX. XXI.

198 *Impiger egelido mouet arma Seuerus ab Histro,
Ut parricide regna adimat Didio.
Punica origo illi: sed qui virtute probaret
NON OBSTARE LOCVM, quum valet ingenium.*

BASSIANVS ANTONINVS CARACALLA. XXII.

*Dissimilis virtute patri, & multo magis illi,
Cuius adoptiuo nomine te perhibes,
Fratris morte nocens, punitus sine cruento,
In risu populi tu Caracalla magis.*

OPILIVS MACRINVS. XXIII.

*Principis hic custos, sumptum pro Cæsare ferrum
Vertit in auctorem cæde Macrinus iners.
Mox cum prole ruit. Grauibus pulsare querelis
Cesset perfidiam. que patitur, meruit.*

ANTONINVS HELIOGABALVS. XXIV.

*Tunc etiam Augusta sedis penetralia fædas,
Antoninorum nomina falsa gerens?*

* * * * *

AVSONII BV R-

DIGALENSIS

CLARÆ VRBES.

ROMA, CONSTANTINOPOLIS, CARTHAGO. I.

RIMA vrbes inter, Diuim domus, aurea Roma. 199
Constantinopoli assurgit Carthago priori,
Non toto cessura gradu: quia tertia dici
Fastidit, non ausa locum sperare secundum,
Qui fuit ambarū. Vetus hanc opulencia præfert,
Hanc fortuna recēs. Fuit hæc, subit ista: nouisque
Excellens meritis, veterem perstringit honorem:
Et Constantino concedere cogit Elissam.
Accusat Carthago deos iam plena pudoris,
Nunc quoque si cedat, Romam vix passa priorem.
Componat vestros fortuna antiqua tumores.
Ite pares, tandem memores, quod numine diuim
Angustas mutastis opes, & nomina: tu quum
Byzantina Lygos, tu Punica Byrsa fuisti.

ANTIOCHIA, & ALEXANDRIA. II.

Tertia, Phæbéa lauri domus, Antiochia,
Vellet Alexandri si quarta colonia poni.
Ambarum locus vnus: & has furor ambitionis
In certamen agit. Vitiorum turbida vulgo
Vtraque, & amentis populis male sana tumultu.
Hæc Nilo munita quod est, penitusque repostis

m ij

AVSONII

Infruatâ locis, secunda sitûque, superbit :
 Illa quod infidis opponitur æmula Persis.
 Et vos ite pares : Macetûmque attollite nomen.
 Magnus Alexander te condidit : illa Seleucum
 Nuncupat. Ingenuum cuius fuit anchora signum,
 Qualis iniusta solet, generis nota certa. per omnem
 Nam sobolis seriem natiua cucurrit imago.

TREVERI. III.

201 — Armipotens dudum celebrari Gallia gestit :
 Treuericæque Urbis solium. quæ proxima Reno,
 Pacis ut in mediæ gremio, secura quiescit :
 Imperij vires quod alit, quod vestit, & armat.
 Lata per extentum procurrunt mœnia collem.
 Largus tranquillo prælabitur amne Mosella,
 Longinqua omnigenæ vêtans commercia terra.

MEDIOLANVM. IV.

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
 Innumera cultæque domus, facunda virorum
 Ingenia, antiqui mores. tum duplici muro
 Amplificata loci species : populique voluptas
 Circus, & inclusi moles cuneata theatri :
 Templâ, Palatinaque arces, opulensque Moneta,
 Et regio Herculei celebris sub honore lauacri,
 Cuncta que marmoreis ornata peristyla signis,
 Mœnia que in valli formam circûndata limbo.
 Omnia que magnis operum velut æmula formis
 Excellunt : nec iuncta premit vicinia Romæ.

CAPVA. V.

202 — Nec Capuam pelago, cultuque, penûque potentem,
 Deliciis, opibus, famaque priore, silebo.
 Fortuna variante vices, que freta secundis,
 Nesciuit seruare modum. nunc subdita Romæ,

CLARÆ VRBES.

Æmula tunc. fidei memor, ane infida, senatum
 Sperneret, an coleret dubitans, sperare curules
 Campanis ausa auspiciis, unoque suorum
 Consule : ut imperium diuisi attolleret orbis.
 Quinetiam rerum dominam, Latijque parentem,
 Appetijt bello, ducibus non freta togatis,
 Hannibalis iurata armis. deceptaque in hostis
 Seruitium, demens specie transiit herili.
 Mox ut in occasum vitijs communibus acti
 Corruerent Pœni luxu Campania festo. ✽
 Heu nunquam stabilem sortita SUPERBIA sedem!
 Illa potens, opibusque valens, Roma altera quondam,
 Comere que paribus potuit fastigia conis,
 Octauum reiecta locum vix pone tuetur.

AQVILEIA. VI.

203 — Non erat iste locus : merito tamen aucta recenti,
 Nona inter claras Aquileia cieberis urbes,
 Itala ad Illyricos obiecta colonia montes,
 Mœnibus & portu celeberrima : sed magis illud
 Eminent, extremo quod te sub tempore legit,
 Solueret exacto cui iusta piacula lustro
 Maximus, armigeri quondam sub nomine lixæ.
 Felix, que tanti spectatrix leta triumpho,
 Punisti Ausonio Rutupinum Marte latronem.

ARELAS. VII.

204 — Pande, duplex Arelate, tuos blanda hospita portus.
 Gallula Roma Arelas : quam Narbo Martius, & quam
 Accolit Alpinis opulenta Vienna colonis.
 Præcipitis Rhodani sic intercisâ fluentis,
 Vt mediam facias nauali ponte platæam :
 Per quem Romani commercia suscipis orbis,
 Nec cobibes : populosque alios, & mœnia ditas :
 Gallia quis fruitur, gremioque Aquitania lato.

AVSONII

EMERITA. IIX.

*Fure mihi post has memorabere, nomen Hiberum
Emerita: equoreus quam præterlabitur amnis.
Submittit cui tota suos Hispania fasces.
Corduba non, non arce potens tibi Tarraco certant,
Quæque sinu pelagi iactat se Bracara diues.*

ATHENAE. IX.

205 *Nunc & terrigenis patribus memoremus Athenas,
Pallados & Consî quondam certaminis arcem.
Paciferæ primum cui coniigit arbor oliuæ.
Attica facundæ cuius mera gloria linguæ.
Unde per Ionie populos, & nomen Acheum,
Versa Graia manus, centum se effudit in vrbes.*

CATINA, & SYRACUSAE. X.

*Quis Catinam sileat? quis quadruplices Syracusas?
Hanc ambustorum fratrum pietate celebrem,
Illam complexam miracula fontis & amnis.
Quam maris Ioni subter vada salsa meantes
Consociant dulces placita sibi sede liquores,
Incorruptarum miscentes oscula aquarum.*

TOLOSA. XI.

206 *Non unquam altricem nostri reticebo Tolosam,
Coctilibus muris quam circuit ambitus ingens,
Pérque latus pulchro prælabitur amne Garumna,
Innumeris cultam populis, confirmâ propter
Ninguida Pyrenes, & pinea Cæbennarum,
Inter Aquitanas gentes & nomen Hiberum.
Quæ modo quadruplices ex se quum effuderit vrbes,
Non ulla exhausta sentit dispendia plebis,
Quos genuit cunctos gremio complexa colonos.*

CLARÆ VRBES.

NARBO. XII.

*Nec tu Martie Narbo silebere: nomine cuius
Fusa per immensum quondam prouincia regnum,
Obtinuit multos dominandi iure colonos.
Insinuant qua se Sequanis Allobroges oris:
5 Excluduntque Italos Alpina cacumina fines:
Qua Pyrenæis niuibus dirimuntur Hiberi.
Qua rapitur præceps Rodanus, genitore Lemanno,
Interiúsque premunt Aquitanica rura Cebennæ,
Vsque in Teutosagos primæuo nomine Belcas,
10 Totum Narbo fuit. Tu Gallia prima, togati
Nominis attollis Latio proconsule fasces.
Quis memoret portúsque tuos, montésque, lacúsque?
Quis populos vario discrimine vestis, & oris?
Quodque tibi quondam Pario de marmore templum
15 Tanta molis erat, quantam non sperneret olim
Tarquinius, Catulúsque iterum, postremus & ille,
Aurea qui statuit Capitoli culmina Cæsar?
Te maris Eoi merces, & Hiberica ditant
Æquora: te classes Libyci, Siculique profundi:
20 Et quicquid vario, per flumina, per freta, cursu
Aduchitur. toto tibi nauigat orbe uertitur.*

BURDIGALA. XIII.

*Impia iam dudum condemno silentia, quod te,
O patria, insignem baccho, fluuiúsque, virisque,
Moribus, ingenisque hominum, procerúmque senatu,
Non inter primas memorem: quasi conscius vrbis
3 Exigua, immeritas dubitem contingere laudes.
Non pudor hinc nobis. Nec enim mihi barbarâ Reni
Ora, nec Arctoo domus est glacialis in Hæmo.
Burdigala est natale solum: clementia cæli
Mitis, ubi & riguæ larga indulgentia terræ.
10 Ver longum, brumæque breues. iuga frondea subsunt.*

Feruent æquoreos imitata fluenta meatus.
 Quadrua murorum species, sic turribus altis
 Ardua, ut aërias intrent fastigia nubes.
 209 *Distinctas interne vias mirere, domorum*
Dispositum, & latas nomen seruare platæas,
Tum respondentes directa in compita portas,
Per mediúmque urbis fontani fluminis alueum:
Quem pater oceanus refluxo quum impleuerit aestu,
Adlabi totum spectabis classibus æquor.
Quid memorem Pario contectum marmore fontem
Euripi feruere freto? quanta unda profundi!
Quantus in amne tumor! quanto ruit agmine præceps
Margine contenti bisseua per ostia cursus,
Innumeros populi non unquam exhaustus ad usus!
Hunc cuperes, Rex Mede, tuis coniungere castris,
Flumina consumpto quum defecere meatu.
Huius fontis aquas peregrinas ferre per urbes,
Vnum per cunctas solitus portare Choaspem.
 210 *Salve, fons ignote ortu, sacer, alme, perennis,*
Vitree, glauce, profunde, sonore, illimis, opace.
Salve urbis genius, medico potabilis haustu
 DIVONA, Celtarum lingua fons addite Diuis.
 Non Aponus potu, vitrea non luce Nemausus
 Purior: æquoreo non plenior amne Timausus.
 Hic labor extremus celebres collegerit urbes.
 Vtque caput numeri Roma inclyta, sic capite isto
 Burdigala ancipiti confirmet vertice sedem.
 Hæc patria est: patrias sed Roma superuenit omnes.
 Diligo Burdigalam: Romam colo. cuius in illa,
 Consul in ambabus. Cuna hic, ibi sella Curulis.

LVDVS SEPTEM
SAPIENTVM.

AVSONIVS Consul Drepanio Pacato Proconsuli.

GNOSCENDA istec, an cognoscenda rearis,
 Attento, Drepani, perlege iudicio.
 AEquanimus fiam te iudice, siue legenda,
 Siue tegenda putes carmina, quæ dedimus.
 Nam primum est meruisse tuum, Pacate, fauorem:
 Proxima defensi cura pudoris erit.
 Possum ego censuram lectoris ferre seueri:

Et possum modica laude placere mihi.
 Noui equus plausæ sonitum cervicis amare:
 Noui & intrepidus verbera lenta pati.
 Mæonio qualem cultum quesivit Homero
 Censor Aristarchus, norma quæ Zenodoti,
 Pone obelos igitur, spuriorum stigmata vatam.
 Palmas, non culpas esse putabo meas.
 Et correctæ magis, quam condemnata vocabo,
 Apponet docti quæ mihi lima viri.
 Interea arbitrij subiturus pondera tanti,
 Optabo, ut placeam: sin minus, ut taceam,

PROLOGVS.

Septem sapientes, nomen quibus istud dedit
 Superior ætas, nec secuta sustulit,
 Hodie in orchestram palliati prodeunt.
 Quid erubescis tu, togate Romule?
 Scenam quod introibunt tam clari viri?
 Nobis pudendum hoc, non & Atticis quoque:

Quibus theatrum, curia præbet vicem.
 Nostris negotiis sua loca sortito data:
 Campus comitiis, ut Conscriptis curia:
 Forum, atque Rostra, separatis ciuibus.
 213 *V*na est Athenis, atque in omni Græcia,
 Ad consulendum publici sedes loci:
 Quam in urbe nostra sero luxus condidit.
 Ædilis olim scenam tabulatam dabat
 Subito, excitata nulla mole saxeæ.
 Murena sic, & Gallius. nota eloquar.
 Postquam potentes, nec verentes sumptuum,
 Nomen perenne crediderunt, si semel
 Constructa moles saxeæ fundamine
 In omne tempus conderet ludis locum,
 Cuneata crevit hæc theatri immanitas.
 Pompeius hanc, & Balbus, & Cæsar dedit
 214 *O*ctavianus, concertantes sumptibus.
 Sed ego quid istæc? non hac causa huc prodij,
 Ut expedirem, quis theatra, quis forum,
 Quis condidisset primas partes mœnium:
 Sed ut verendos, disque laudatos viros,
 Prægrederer agere: quid vellent sibi. *
 Pronunciare suas solent sententias:
 Quas quisque providentium anteverterit.
 Scitis profecto, quæ sint: sed si memoria
 Rebus vetustis cludit, veniet Ludius
 E dissinator harum, quas teneo minus.

L V D I V S.

215 *D*elphis Solonem scripse fama est Atticum,
 Γνωθὶ σεαυτὸν, quod Latinum est, NOSCE TE.
 Multi hoc Laconis esse Chilonis putant.
 Spartane Chilon, sit tuum, nec ne, ambigunt,
 Quod introfertur, τέλος οὐρανὸν μακροῦ βίου,
 FINEM INTVERI longæ vitæ quo iubes.

Multi hoc Solonem dixit Cræso existimant.
 Et Pittacum dixisse fama est Lesbium,
 Γήνωσκε καὶ ἐγὼ. TEMPVS ut noris, iubet.
 Sed καὶ ἐγὼ iste, tempestiuum tempus est.
 Bias Prieneus dixit, οἱ ἀλλεῖσοι κακοί:
 Quod est Latinum, PLVRES hominum sunt MALI:
 Sed imperitos scito, quos dixit malos.
 Μελέτη τὸ πᾶν, Periandri est Corinthii:
 Esse MEDITATIONEM totum, qui putat.
 Ἀριστον μέτρον esse dixit Lindius
 Cleobûlus: hoc est, OPTIMVS cunâctis MODVS.
 Thales, ἐγὼ πᾶρα δᾶτα protulit:
 SPONDERE quinos, noxa quia præsto est, vetat.
 Hoc nos monere, fœneratis non placet.
 Dixi. recedam. legifer venit Solon.

SOLON.

De more Græco prodeò in scenam Solon:
 Septem sapientum fama cui palmam dedit.
 Sed FAMA non est iudicij seueritas.
 Neque me esse primum, sed vestrum unum existimo:
 ÆQUALITAS quòd ordinem nescit pati.
 Recte olim ineptum Delphicus lusit deus
 Querentem, quisnam primus sapientum foret,
 Ut in orbe tereti nomina eorum incideret:
 Ne primus esset, ne vel imus quispiam.
 Eorum è medio prodeò gyro Solon:
 Ut quod dixisse Cræso regi existimor,
 Id omnis hominum seclæta sibi dictum putet.
 Græce coactum est, τέλος οὐρανὸν μακροῦ βίου.
 Quod longius fit, si Latine edisseras.
 SPECTARE VITAE iubeo cunâctos terminum.
 Proinde miseros, aut beatos dicier,
 Euenta quod sunt semper ancipiti statu.
 Id adeo sic est. Si queam, paucis loquar.
 Rex, an tyrannus Lydiæ Cræsus fuit

Is in beatis, diues insanum in modum,
 Lateribus aureis templa qui diuis dabat,
 Is me euocauit. Venio, dicto obediens,
 Meliore ut uti rege possint Lydij.
 Rogat, beatum prodam, si quem nouerim.
 Telana dico ciuem non ignobilem.
 Pro patria pugnans icte vitam obiecerat.
 Despexit. alium querit. inueni Aglaum:
 Fines qui agelli proprii nunquam excesserat.
 219 At ille ridens, quo dem me ponis loco,
 Beatus orbe toto qui solus uocor?
 Spectandum dico terminum uitae prius:
 Tum iudicandum si manet felicitas.
 Dicitum moleste Cræsus accepit. at ego
 Relinquo regem. Bellum ille in Persas parat.
 Profectus, victus, uinctus, regi deditus

* * * * *

At ille captus, funeris ipse instar sui, *
 Qua flamma totum se per ambitum dabat,
 Voluens in altum fumidos æstu globos:
 At pene sero Cræsus ingenti sono, *
 O uere uates, inquit, ô Solon, Solon,
 Clamore magno ter Solonem nuncupat.
 220 Qua uoce Cyrus motus, extingui iubet
 Gyrum per omnem, & destrui ardentem pyram.
 Et commodum profusus imber nubibus
 Repressit ignem. Cræsus ad regem illico
 Ministrorum per ducitur lectam manum.
 Interrogatus, quem Solonem diceret:
 Et quam ciendi causam haberet nominis,
 Seriem per omnem cuncta regi edisserit.
 Miseratur ille: vimque FORTUNAE videns,
 Laudat Solonem: Cræsum in amicis habet.

Uinctumque pedicis aureis secum iubet,
 Reliquum quod esset uitæ, totum degeret.
 Ego duorum regum testimonio
 Laudatus, & probatus ambobus fui.
 Quodque uni dictum est, quisque sibi dictum putet.
 Ego iam peregi, qua de causa huc prodij.
 Venit ecce Chilon. Vos ualete, & plaudite.

CHILON.

Lumbi sedendo, oculique spectando dolent,
 Manendo Solonem, quoad sese recipiat.
 Quam pauca, quam diu loquuntur Attici!
 Vnam trecentis uersibus sententiam
 Tandem peregit: meque respectans abit.
 Spartanus ego sum Chilon, qui nunc prodeo.
 Breuitate nota, qua Lacones utimur,
 Commendo nostrum γωδι σαυλον, NOSCE TE,
 Quod in columna iam tenetur Delphica.
 Labor molestus iste, fructi est optimi,
 Quid ferre possis, quid uel non, dignoscere:
 Noctu, diuque qua geras, qua gesseris,
 Adusque puncti tenuis instar, querere.
 Officia cuncta, pudor, honor, constantia,
 In hoc, & illa spreta nobis gloria.
 Dixi. Ualete memores. Plausum non moror.

CLEOBVLVS.

Cleobulus ego sum, parua ciuis insulae,
 Magna sed auctor, qua cluo, sententiae:
 Αριστον μετρον quem dixisse existimant.
 Interpretare tu, qui orchestrae proximis,
 Gradibus propinquis in quatuordecim sedes,
 Αεισον μετρον, an sit OPTIMVS MODVS.
 Dic. annuisti. gratiam habeo. persequar
 Per ordinem iam. Dixisse ex isto loco

Afer poëta videtur, VT NE QUID NIMIS:
 Et noster quidam, Μὴ δ' ἐν ἄγῳ. Huc pertinet
 Vterque sensus, Italus, seu Dorius.
 Fandi, tacendique, & cibi, & somni modus,
 Beneficiorum, gratiarum, iniuriæ,
 Studij, laborum. Vita in omni quicquid est,
 Istum requirit optime pause modum.
 Dixi. Recedam, ut sit modus. venit Thales.

THALES.

223 Milesius Thales sum: AQUAM qui principem
 Rebus creandis dixi, ut vates Pindarus.

* * * * *

Dedere piscatores extractum mari.
 Namque hi, iubente Delio, me legerant.
 Quod ille munus hoc Sapienti miserat.
 Ego recusans non recepi: at reddidi
 Ferendum ad alios: quos priores crederem.
 Dein per omnes septem sapientes viros
 Missum: ac remissum rursus ad me deferunt.
 Ego receptum consecraui Apollini.
 Nam si Sapientem deligi Phœbus iubet:
 Non hominem quenquam, sed deum credi decet.

224 Is igitur ego sum. causa sed in scenam fuit
 Mihi prodeundi, quæ duobus ante me,
 Assertor ut sententiæ fierem mea.
 Ea displicebit, non tamen prudentibus,
 Quos docuit usus, & peritos reddidit.
 Ἐστὶν παρὰ δ' ἄρα, ecce dicimus.
 Latinum id est, SPONDE. NOXA EST PRAESTO tibi.
 Per mille possum currere exempla, ut probem
 Prædes, vadésque pœnitudinibus reos:
 Sed nolo quenquam nominatim dicere.

Sibi quisque vestrum dicat, & secum putet,
 Spondere, quantis damno fuerit, & malo.
 Gratium hoc officium maneat ambobus tamen.
 Pars plaudite ergo: pars offensi explaudite.

BIAS.

Bias Prieneus dixi, οἱ ἀλλεῖστοι κακοί.
 Latine dictum suspicor, PLURES MALI.
 Dixisse nollem. VERITAS ODIVM parit.
 Malos sed imperitos dixi, & barbaros:
 Qui ius, & æquum, & sacros mores negligunt.
 Nam populus iste, quo theatrum cingitur,
 Totus bonorum est. hostium tellus habet,
 Dixisse quos me creditis, Plures malos.
 Sed nemo quisquam tam malus iudex fuit,
 Qui non bonorum partibus se copulet.
 Sive ille vere bonus est, seu dici studet,
 Iam fugit illum nomen inuisum mali.
 Abeo. Valete, & plaudite, plures boni.

225

PITTACVS.

Mitylena oriundus Pittacus sum Lesbicus,
 Γίνωσκε καὶ ἐν, qui dixi sententiam.
 Sed iste καὶ ἐς, TEMPVS VT NORIS, monet:
 Et esse καὶ ἐν, tempestiuum quod vocant.
 Romana sic est vox. Veni in tempore.
 Vester quoque ille Comicus Terentius,
 Rerum omnium primum esse tempus autumat:
 Ad Antiphilam quo venerat seruus Dromo
 Nullo impeditam, temporis seruans vicem.
 Reputate cuncti, quotiens offensam incidat,
 Spectata cui non fuerit opportunitas.
 Tempus me abire, ne molestus. Plaudite.

226

A V S O N I I

PERIANDER.

227 *Ephyra creatus huc Periander prodeo,*
 Μελέτη τὸ πᾶν qui dixi: & qui dictum probo,
 MEDITATIONEM id esse totum, quod geras.
Is quippe solus rei gerendæ est efficax,
Meditatur omne qui prius negotium.
Aduersa rerum, vel secunda prædicat
Meditanda cunctis Comicus Terentius.
Locare sedes, bellum gerere, aut ponere,
Magnas, modicâsque res etiam, paruas quoque
Agere volentem, semper meditari decet.
Nam segniores omnes in cœptis nouis,
Meditatio si rei gerendæ defuit.
Nihil est quod ampliorem curam postulet,
Quam cogitare, quid gerendum sit. debine
Incogitantes fors, non consilium regit.
Sed ego me ad partes iam recipio. Plaudite,
Meditati, ut vestram rem curetis publicam.

E O R V N D E M S E-
 P T E M S A P I E N T V M
 S E N T E N T I Æ, S E P T E N I S
 versibus ab eodem Aufonio
 explicatæ.

BIAS PRIENEVS.

228 *Quenam summa boni? Mens, quæ sibi conscia recti.*
Pernicies homini quæ maxima? Solus homo alter.
Quis diues? Qui nihil cupiat. Quis pauper? Auarus.
Quæ dos matronæ pulcherrima? Vita pudica.
Quæ casta est? De qua mentiri fama veretur.
Quod prudentis opus? Quum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere.

SEPT. SAPIENTES.

PITTACVS MITYLENÆVS.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciet.
Bono probari malo, quam multis malis.
Demens superbis inuidet felicibus.
Demens dolorem ridet infelicium.
Pareto legi, quisque legem sanxeris.
Plures amicos re secunda compara.
Paucos amicos rebus aduersis proba.

CLEOVLVS LINDIVS.

Quanto plus liceat, tam libeat minus.
Fortuna inuidiæ est immeritus miser.
Felix criminibus nullus erit diu.
Ignoscas aliis multa, nihil tibi.
Parcit quisque bonis, perdere vult malos.
Maiorum meritis gloria non datur.
Turpis sæpe datur fama minoribus.

PERIANDER CORINTHIVS.

Nunquam discrepat utile à decoro.
Plus est sollicitus, magis beatus.
Mortem optare malum, timere peius.
Faxis, ut libeat, quod est necesse.
Multis terribilis, caueto multos.
Si fortuna iuuat, caueto tolli.
Si fortuna tonat, caueto mergi.

SOLON ATHENIENSIS.

Dico tunc beatam vitam, quum peracta fata sint.
Par pari iugator coniux. quicquid impar, dissidet.
Non erunt honores unquam fortuiti muneris.
Clam coarguas propinquum, quem palam laudaueris.
Pulchrius multo parari, quam creari nobilem.
Certa si decreta fors est, quid cauere proderit?
Siue sint incerta cuncta, quid timere conuenit?

AVSONII SEPT. SAPIEN.

CHILO LACEDAEMONIVS.

*Nolo minor me timeat, despiciatque maior.
Vive memor mortis, ut sis memor & salutis,
Tristia cuncta exuperans aut animo, aut amico.
Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.
Quae bene facta accipias, perpetuo memento.
Grata senectus homini, quae parilis iuventa.
Illa iuventa est grauior, quae similis senectae.*

THALES MILESIVS.

231 *Turpe quid ausurus, te sine teste time.
Vita perit: mortis gloria non moritur.
Quod facturus eris, dicere sustuleris.
Cruce est, si metuas, vincere quod nequeas.
Quum vere obiurgas, sic inimice iuuas:
Quum falso laudas, tunc & amice noces.
Nil nimium satis est. ne sit & hoc nimium.*

De iisdem septem Sapientibus, è Græco.

*Septenis patriam sapientum, nomina, voces,
Versibus expediam. sua quæque monosticha dicent.
Chilo, cui patria est Lacedæmon, NOSCERE SE IPSVM.
Periander, Trepidam MODERARE Corinthius IRAM.
Ex Mitylenæis, NIMIVM NIL, Pittacus oris.
MENSVRAM OPTIMVM ait Cleobulus Lindius, in re.
EXPECTARE Solon FINEM docet, ortus Athenis.
PLVRES esse Bias PRAVOS, quem clara Priene.
Mileti, FVGISSE Thales VADIMONIA, alumnus.*

AVSONII BURDIGALENSIS EDYLLIA.

VERSVS PASCHALES
PROCODICTI.

Edyllum I.

Antea salutiferi redeunt sollemnia CHRISTI: 232

*Et deuota pij celebrant ieiunia mystæ.
At nos æternum cohibentes pectore cultum,
Intemeratorum cum continuamus honorum.
Annua cura sacris, iugis reuerentia nobis.*

*5 Magne pater rerum, cui terra, & pontus, & aër,
Tartaraque & picti seruit plaga lactea celi,
Noxia quem scelerum plebes tremit, almaque rursum
Concelebrat votis animarum turba piarum,
10 Tu breuis hunc cui cursum, celeremque caduca
Finem animæ donas, æterna munere vitæ.
Tu mites legum monitus, sacrosque prophetas
Humano impertis generi: seruásque nepotes,
Deceptum miseratus Adam: quem capta venenis
15 Implicuit socium blandis erroribus Eva.
Tu Verbum, pater alme, tuum, natumque, deumque,
Concedis terris, totum, similemque, paremque,
Ex vero verum, viuamque ab origine viuum.
Ille tuis doctus monitis, hoc addidit unum:
20 Vt super æquoreas nabat qui Spiritus undas,*

233

Pigra immortalis vegetaret membra lauacro.
 Trina fides, auctore uno. spes certa salutis
 Hunc numerum iunctis virtutibus amplectenti.
 Tale & terrenis specimen spectatur in oris
 Augustus genitor, geminum sator Augustorum.
 Qui fratrem, natumque, pio complexus utrunque
 Numine, partitur regnum, neque diuidit unum,
 Omnia solus habens, atque omnia dilargitus.
 Hos igitur nobis trina pietate vigentes,
 Rectores terræ placidos, calique ministros,
 Christe apud aeternum placabilis asserere patrem.

CUPIDO CRUCI AFFIXVS,
 EDYLLIVM II.

Ausonius Gregorio filio salutem.

234 AN vnquam vidisti nebulam pictam in pariete? Vidisti
 vtique, & meministi. Treuiri quippe in triclinio Æoli fucata
 est pictura hæc. Cupidinem cruci affigunt mulieres amatri-
 ces, non hæde nostro sæculo, quæ sponte peccant, sed illæ
 heroicæ, quæ sibi ignoscunt, & plectunt deum: quarum par-
 tem in Lugentibus campis Maro noster enumerat. Hanc
 ego imaginem specie, & argumento miratus sum. denique
 mirandi stuporem transtuli ad ineptiam poetandi. Mihi præ-
 ter lemma, nihil placet. sed commendo tibi errorem meum.
 NAEVOS NOSTROS & cicatrices amamus: nec soli no-
 stro vitio peccasse contenti, affectamus, vt amentur. Verum
 quid ego huic eclogæ studiose patrocinator? Certus sum,
 quodcunque meum scieris, amabis: quod magis spero, quam
 vt laudes. Vale.

235 A Eris in campis, memorat quos musa Maronis,
 Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,

Orgia ducebant Heroides: & sua quæque,
 Vt quondam occiderant, leti argumenta gerebant,
 5 Errantes silua in magna, & sub luce maligna
 Inter arundinea(que comas, grauidumque papauer,
 Et tacitos sine labe lacus, sine murmure riuos.
 Quorum per ripas nebuloso lumine marcent
 Fleti olim regum & puerorum nomina flores,
 10 Mirator Narcissus, & Oebalides Hyacinthus,
 Et Crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
 Et tragico scriptus gemitu Salaminus Æas.
 30 Omnia, quæ lachrymis, & amoribus anxia mæstis,
 Exercent memores obita iam morte dolores:
 15 Rursus in amissum reuocant Heroïdas æuum. 236
 Fulmineos Semele decepta puerpera partus
 Deslet, & ambustas latera per inania cunas *
 Ventilat ignauum simulati fulminis ignem.
 Irrita dona querens, sexu gausa virili,
 20 Mæret in antiquam Cænis reuocata figuram.
 Vulnera siccant adhuc Procris: Cephali que cruentam
 Diligit & percussa manum. Fert fumida testæ
 Lumina Sestiacæ præceps de turre puella.
 Et de nimbo saltum Leucate minatur
 25 Mascula Lesbiacis Sappho peritura sagittis.
 Harmoniæ cultus Eriphyle mæsta recusat,
 Infelix nato, nec fortunata marito.
 Tota quoque æriæ Minoia fabula Cretæ,
 Picturarum instar tenui sub imagine vibrat.
 30 Pasiphaë niuei sequitur vestigia tauri. 237
 Licia fert glomerata manu deserta Ariadne.
 Respicit abiectas desperans Phædra tabellas.
 Hæc laqueum gerit: hæc vana simulacra coronæ.
 Dædalie pudet hanc latebras subiisse iuuenca.
 35 Præreptas queritur per inania gaudia noctes
 Laodamia duas, vini functique mariti.

Parte truces alia strictis mucronibus omnes
 Et Tysbe, & Canace, & Sidonis horret Elissa.
 Coniugis hæc, hæc patris, & hæc gerit hospitibus ensem.
 Errat & ipsa, olim qualis per Latmia saxa
 40 Endymionæos solita affectare sopores,
 Cum face, & astrigero diademate Luna bicornis.
 Centum alie veterum recolescentes vulnera amorum,
 Dulcibus, & mæstis resouent tormenta querelis.
 238 Quas inter medias, furæ caliginis umbram
 Dispulit inconsultus Amor, stridentibus alis.
 45 Agnouere omnes puerum: memori que recursum
 Communem sensere reum. quanquam humida circum
 Nubila, & auratas fulgentia cingula bullas,
 Et pharetram, & rutilæ fuscarent lampados ignem:
 50 Agnoscunt tamen: & vanum vibrare vigorem
 Occipiunt: hostemque unum loca non sua nactum,
 Quum pigros ageret densa sub nocte volatus,
 Facta nube premunt. trepidantem & cassa parantem
 Suffugia, in coetum medix traxere cateruæ.
 55 Eligitur mæsto myrtus notissima luco,
 Inuidiosa delum pænis. Cruciauerat illic
 Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonim.
 Huius in excelso suspensum stipite Amorem,
 239 Deuinctum post terga manus, substrictaque plantis
 60 Vincula mærentem, nullo moderamine pæne
 Afficiunt. Reus est sine crimine, iudice nullo,
 Accusatus Amor. SE QVISQVE ABSOLVERE gestit:
 Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.
 Cuncta exprobrantes tolerati insignia leti,
 65 Expediunt. hæc arma putant. hæc ultio dulcis,
 Ut quo quæque perit, studeat punire dolorem.
 Hæc laqueum tenet. hæc speciem mucronis inanem
 Ingerit. illa cauos amnes, rupemque fragosam,
 70 Insani que metum pelagi, & sine fluctibus æquor.

Nonnulla flammæ quatiunt: trepido que minantur
 Stridentes nullo igne faces. rescindit adultum
 Myrrha uterum lacrymis lugentibus: inque pauentem
 Gemmea fletiferi iaculatur succina trunci.
 75 Quædam ignoscentum specie, ludibria tantum
 240 Sola volunt: stilius ut tenuis sub acumine puncti
 Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruorem:
 Aut pubi admoueant petulantia lumina lychni.
 Ipsa etiam simili genitrix obnoxia culpæ
 80 Alma Venus tantos penetrat secunda tumultus.
 Nec circumuento properans suffragia nato,
 Terrorem ingeminat. stimulisque accendit amaris
 Ancipites furias. natique in crimina confert
 50 Dedecus ipsa suum: quod vincula cæca mariti,
 85 Depresso Mauorte, tulit: quod pube pudenda
 Hellepontiaci ridetur forma Priapi.
 Quod crudelis Eryx, quod semiuir Hermaphroditus.
 Nec satis in verbis. roseo Venus aurea sero
 Mærentem pulsat puerum, & grauiora pauentem.
 90 Olli purpureum multato corpore rorem
 241 Sutilis expressit crebro rosa verberare: quæ iam
 Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.
 Inde truces cecidere minæ: vindictaque maior
 Crimine visa suo Venerem factura nocentem.
 95 Ipse intercedunt Heroides: & sua quæque
 Funera crudeli malunt adscribere fato.
 Tum grates pia mater agit, cessisse dolentes,
 Et condonatas puero dimittere culpas.
 Talia nocturnis olim simulacra figuris
 100 Exercent trepidam casto terrore quietem.
 Quæ postquam multa perpeffus nocte Cupido
 Effugit. pulsa tandem caligine somni
 Euolat ad superos. portaque euadit eburna.

MOSELLA EDYL. III.

242 **T**Ransferam celerem nebuloso flumine *Naavam*,
 Addita miratus veteri noua moenia *Vico*:
 Aequauit *Latias* ubi quondam *Gallia Cannas*:
 Inflet aequae iacent inopes super arua *cateruae*.
 Vnde iter ingrediens nemorosa per auia solum,
 Et nulla humani spectans vestigia cultus,
 Praetereo arentem sitientibus undique terris
 Dummissum, riguaeque perenni fonte *Tabernas*:
 Aruaque, *Sauromatum* nuper metata colonis:
 Et tandem primis *Belgarum* conspicio oris
Niuomagum, diui castra inclyta *Constantini*.
 Purior hic campis aer: *Phaebus*que sereno
 Lumine purpureum reserat iam sudus *Olympum*.
 Nec iam consertis per mutua vincula ramis,
 243 **Q**ueritur exclusum viridi caligine caelum:
 Sed liquidum iubar, & rutilam visentibus aethram
 Libera perspicui non inuidet aura diei:
 In speciem quum me patrie, cultumque nitentis
Burdigala, blando pepulerunt omnia visu,
 Culmina villarum pendentibus edita ripis,
 Et virides *Baccho* colles, & amena fluentia
 Subterlabentis tacito rumore *Mosella*.
 Salue amnis laudate agris, laudate colonis,
 Dignata imperio debent cui moenia *Belgae*.
 Amnis odorifero iuga vitea consite *baccho*,
 Consite gramineas amnis viridissime ripas,
 Nauiger, ut pelagus: deuexas pronus in undas,
 Vt fluiuis: vitreoque lacus imitate profundo,
 Et riuos trepido potes equiparare meatu,
 244 **E**t liquido gelidos fontes praecellere potu.
 Omnia solus habes, quae fons, quae riuus, & amnis,

Et lacus, & biuio refluus munimine *pontus*.
 Tu placidis praelapsus aquis, nec murmura venti
Vlla, nec occulti pateris luctamina saxi.
 35 Non superante vado rapidos reparare meatus
 Cogaris. extantes medio non aquore terras
 Interceptus habes: iustine demat honorem
 Nominis, exclusum si diuidat insula flumen.
 5 Tu duplices sortite vias, & quum amne secundo
 40 Defluis, ut celeres feriant vada concita remi:
 Et quum per ripas nusquam cessante remulco,
 Intendunt collo malorum vincula nautae,
 Ipse tuos quotiens miraris in amne recursus,
 10 Legitimosque putas prope segnius ire meatus?
 45 Tu neque limigeris ripam praetexeris vluis:
 Nec piger immundo perfundis littora caeno:
 Sicca sed in prima aspergis vestigia *lymphe*.
 F nunc, & *Phrygiis* sola leuia consere crustis,
 Tendens marmoreum laqueata per atria campum.
 50 Ast ego despectis, quae census opeque dederunt,
 Natura mirabor opus: non cura nepotum,
 Lataque iacturis ubi luxuriatur egestas.
 Hic solida sternunt humentia littora harena,
 20 Nec retinent memores vestigia pressa figuras.
 55 Spectaris vitreo per leuia terga profundo,
 Secreti nihil amnis habens. Vt que almus aperto
 Panditur intuitu liquidis obtutibus aer,
 Nec placidi prohibent oculos per inania venti:
 25 Sic demersa, procul durante per intima visu,
 60 Cernimus: arcamque patet penetrabile fluenti.
 Quum vada leue meant, liquidarum & lapsus aquarum
 Prodit caerulea dispersas luce figuras:
 Quod sulcata leui crispatur harena meatu:
 30 Inclinata tremunt viridi quod gramina fundo.
 65 Ut que sub ingenuis agitata fontibus herba,
 Vibrantes patiuntur aquas: lucetque, latetque

Calculus: & viridem distinguit glareæ muscum
 Tota Caledoniis talis pictura Britannis, ❖
 Quum virides algas, & rubra corallia nudat
 Æstus, & albentes concharum germina baccas,
 Deliciâsque hominum locupletes, quæque sub vndis
 Assimulant nostros imitata monilia cultus.
 Haud aliter placidæ subter vada leta Mosellæ,
 Detegit admixtos non concolor herba lapillos.
 247 Intentos tamen vsque oculos errore fatigant
 Interludentes examina lubrica pisces.
 Sed neque tot species, obliquatôsque natatus,
 Quæque per aduersum succedunt agmina flumen,
 Nominâque, & cunctos numero se stirpis alumnos
 Edere fas. haud ille finit: cui cura secunda
 Sortis: & æquorei cessit tutela tridentis.
 Tu mihi flumineis habitatrix Nais in oris,
 Squamigeri gregis ede choros. liquidoque sub alueo
 Differe ceruleo fluitantes amne cateruas.
 Squameus herbosas CAPITO interlucet harenas,
 Viscere præ tenero fartim congestus aristis:
 Nec duraturus post bina trihoria mensis.
 Purpureis que SALAR stellatus tergora guttis.
 Et nullo spina nociturus acumine REDO.
 248 Effugiensque oculos celerileuis VMBRA natatu.
 Tuque per obliqui fauces vexate Sarani,
 Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis,
 Quum defluxisti fame maioris in amnem,
 Liberior laxos exerces BARBE natatus.
 Tu melior peiore æuo. tibi contigit omni
 Spirantum ex numero non inlaudata senectus.
 Nec te puniceo rutilantem viscere SALMO
 Transferim: late cuius vaga verbera caudæ
 Gurgite de medio summas referuntur in vndas,
 Occultus placido quum proditur æquore pulsus.
 Tu loricato squamosus pectore frontem

Lubricus, & dubia facturus fercula cene,
 Tempora longarum fers incorrupte morarum,
 Prasignis maculis capitis: cui prodiga nutat
 70 105 Aluus, opimatôque fluens abdomine venter. 249
 Quæque per Illyricum, per stagna binominis Istri,
 Spumarum indicijs caperis MVSTELLA natantum,
 In nostrum subuecta fretum, ne lata Moselle
 Flumina tam celebri defraudarentur alumno.
 75 110 Quis te natura pinxit color? atra superne
 Puncta notant tergum: qua lutea circuit iris.
 Lubrica ceruleus perducit tergora fucus.
 Corporis ad medium fartim pinguescis: at illinc
 Usque sub extremam squallet cutis arida caudam.
 80 115 Nec te delicias mensarum PERCA silebo,
 Amnigenos inter pisces dignande marinis,
 Solus puniceis facilis contendere nullis.
 Nam neque gustus iners. solidoque in corpore partes
 Segmentis coeunt: sed dissociantur aristis.
 85 120 Hic etiam Latio risus prænominè, cultor 250
 Stagnorum, querulis vis infestissima ranis,
 LVCIVS, obscuras vlua, cænoque lacunas
 Obsidet. hic nullos mensarum lectus ad vsus,
 Feruet fumosis olido nidore popinis.
 90 125 Quis non & virides volgi solatia TINCAS
 Norit, & ALVERNOS prædam puerilibus hamis,
 Stridentésque focus opsonia plebis ALAVSAS?
 Teque inter species geminas, neutrumque, & utrunque,
 Qui necdum Salmo, nec iam Salar, ambiguusque,
 95 130 Amborum medio FARIO intercepte sub æuo?
 Tu quoque flumineas inter memorande cohortes
 GOBIO, non maior geminis sine pollice palmis,
 Præpinguis, teres, ouipara congestior aluo:
 Propexique iubas imitatus Gobio Barbi.
 100 235 Nunc pecus æquoreum celebrabere magne SILVRE: 251
 Quem velut Actæo perductum tergora oliuo

*Annicolam Delphina reor. sic per freta magnum
 Laberis: & longi vix corporis agmina soluis,
 Aut breuibus defer si vadis, aut fluminis vltis:
 Aut quum tranquillos moliris in amne meatus.
 Te virides ripae, te caerulea turba natantum,
 Te liquide mirantur aquae. diffunditur alveo
 Aestus, & extremi procurrunt margine fluctus.
 Talis Atlantiaci quondam ballena profundo,
 Quum vento, motu ve suo, telluris ad oras
 Pellitur, exclusum fundit mare: magna que surgunt
 Aequora: vicinique timent decrescere montes.
 Hic tamen, hic nostrae mitis ballena Mosella,
 Exitio procul est: magnoque honor additus amni.
 Jam liquidas spectasse vias, & lubrica pisces
 Agmina, multiplicisque satis numerasse cateruas.
 Inducant aliam spectacula vitea pompam:
 Sollicitentque vagos baccheia munera visus:
 Qua sublimis apex longo super ardua tractu
 Et rupes, & aprica iugi, flexusque, sinusque,
 Vitibus assurgunt, naturalique theatro.
 Gauranum sic alma iugum vindemia vestit,
 Et Rodopen: proprioque nitent Pangea Lyco.
 Sic viret Ismaricus super aequora Thracia collis.
 Sic mea flauentem pingunt vinea Garumnam.
 Summis quippe iugis tendentis in vltima clui,
 Conseritur viridi fluuiialis margo Lyco.
 Lata operum plebes, festinantisque coloni
 Vertice nunc summo properant, nunc de iuge dorso,
 Certantes stolidis clamoribus. Inde viator
 Riparum subiecta terens, hinc nauita labens,
 Proba canunt seris cultoribus: adstrepit ollis
 Et rupes, & silua tremens, & concavus amnis.
 Nec solos hominum delectat scena locorum.
 Hic ego & agrestes Satyros, & glauca tuentes
 Naidas, extremis credam concurrere ripis,*

252

253

*Capripedes agitat cum laeta proteruia Panas,
 Insultantque vadis: trepidasque sub amne sorores
 Terrent, indoculi pulsantes verberere fluctum.
 140 175 Saepe etiam medius furata è collibus vnas
 Inter Oreiadas Panope fluuiialis amicas,
 Fugit lasciuos paganica numina Faunos.
 Dicitur, & medio quum Sol stetit igneus orbe,
 Vt commune fretum, Satyros, vitreasque sorores,
 145 180 Consortes celebrare choros, quum praebuit horas
 Secretas hominum caetu flagrantior aestus,
 Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas,
 Et Satyros mersare vadis: rudibusque natandi,
 Per medias exire manus: dum lubrica falsi
 150 185 Membra petunt, liquidosque fouent pro corpore fluctus.
 Sed non haec spectata vlli, nec cognita visu,
 Fas mihi sit pro parte loqui. secreta tegatur,
 Et commissa suis lateat reuerentia riuis.
 Illa fruenda palam species: quum glaucus opaco
 155 190 Respondet colli fluuius, frondere videntur
 Fluminei latices, & palmit e confitus amnis.
 Quis color ille vadis, seras quum protulit umbras
 Hesperus, & viridi perfundit monte Mosellam?
 Tota natant crispis iuga motibus: & tremit absens
 160 195 Pampinus, & vitreis vindemia turget in undis.
 Adnumerat virides derisus nauita vites,
 Nauita caudiceo fluitans super aequora lembo.
 Per medium, qua sese amni confundit imago,
 Collis & umbrarum confinia conserit amnis.
 165 200 Hac quoque quam dulces celebrant spectacula pompas!
 Remipedes medio certant quum flumine lembi,
 Et varios ineunt flexus, viridesque per oras
 Stringunt at tonsis pubentia germina pratis,
 Puppibus, & proris. alacres gestire magistras,
 170 205 Impubemque manum super amnica terga vagantem,
 Dum spectat, transire diem. sua seria ludo*

254

255

Posthabet: excludit veteres nova gratia curas.
 Tales Cumanò despectat in æquore ludos
 Liber, sulfurei quum per iuga consita Gauri,
 256 Pèrque vaporiferi graditur vineta Vesuvi:
 Quum Venus Actiacis Augusti læta triumphis,
 Ludere lasciuos fera proelia iussit amores:
 Qualia Niliacæ classes, Latieque triremes
 Subter Apollineæ gesserunt Leucádos arces:
 Aut Pompeiani Mylasena pericula belli
 215 Euboicæ referunt per Auerna sonantia cymbæ:
 Innocuos ratiumpulsus, pugnasque iocantes
 Naumachie: Siculo quales spectante Peloro
 Cæruleus viridi reparat sub imagine pontus.
 Non aliam speciem petulantibus addit ephebis,
 220 Pubertásque amnis, & picti rostra phaselii.
 Hos Hyperionio quum sol perfuderit æstu,
 Reddit nautales vitreo sub gurgite formas:
 Et redigit pandas inuersi corporis umbras.
 257 Utque agiles motus dextra, læuáque frequentant,
 Et commutatis alternant pondera remis,
 Vnda refert alios simulacra humentia nautas.
 Ipsa suo gaudet simulamine nautica pubes,
 Fallaces fluuio mirata redire figuras.
 Sic ubi compositos ostentatura capillos,
 Candentem late speculi explorantis honorem
 Quum primum caræ nutritrix admouit alumne,
 Læta ignorato fruitur virguncula ludo:
 Germanæque putat formam spectare puellæ.
 Oscula fulgenti dat non referenda metallo:
 Aut fixas prætentat acus: aut frontis ad oram
 Vibratis cæptat digitis extendere crines.
 Talis ad umbrarum ludibria, nautica pubes
 Ambiguus fruitur veri falsique figuris.
 258 Jam vero accessus faciles qua ripa ministrat,
 Scrutatur toto populatrix turba profundo.

Heu male defensus penetrati flumine piscis?
 Hic medio procul amne trahens humentia lina,
 Nodosis decepta plagis examina verrit.
 245 Ast hic tranquillo quâ labitur agmine flumen,
 Ducit corticeis fluitantia retia signis.
 Ille autem scopulis subiectas pronus in undas,
 Inclinat lentæ conuexa cacumina virgæ,
 Indutos escis iaciens letalibus hamos.
 250 Quos ignara doli postquam vaga turba natantum
 Rictibus inuasit: patulæque per intima fauces
 Sera occultati senserunt vulnere ferri:
 Dum trepidant, subit indicium: crispóque tremori
 Vibrantis setæ nutans consentit harundo:
 255 Nec mora & excussam stridenti verberere prædam
 Dextera in obliquum raptat puer. excipit ictum
 Spiritus, ut fractis quondam per inane flagellis
 Aura crepat: motóque adsibilat aëre ventus.
 Exultant vda super arida saxa rapinæ:
 260 Luciferique pauent letalia tela diei.
 Quique sub amne suo mansit vigor, aëre nostro
 Segnis anhelantis vitam consumit in auris.
 Iam piger inualido vibratur corpore plausus.
 Torpida supremos patitur iam cauda tremores.
 265 Nec coeunt rictus: haustas sed hiatibus auras
 Reddit mortiferos expirans branchia flatus.
 Sic, ubi fabriles exercet spiritus ignes,
 Accipit alterno cohibetque foramine ventos
 Lanea fagineis alludens parma cauernis.
 270 Vidi egomet quosdam leti sub fine trementes,
 Collegisse animas: mox in sublime citatos,
 Cernua subiectum præceps dare corpora in amnem,
 Desperatarum potientes rursus aquarum.
 Quos impos damni puer inconsultus ab alto
 275 Impetit, & stolido captat prensare natatu.
 Sic Anthedonius Bæotia per freta Glaucus

259

260

Gramina gustatu postquam exitialia Circes
 Expertus, carptas moribundis piscibus herbas
 Sumpfit, Carpathium subijt nouus accola pontum.
 Ille hamis & rete potens, scrutator operti
 Neréos, æquoream solitus conuerrere Tethyn,
 Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.
 Talia despectant longo per cærulea tractu
 Pendentes saxi, instanti culmine, uilla.

261 Quas medius dirimit sinuosus flexibus errans
 Amnis: & alternas comunt prætoria ripas.
 Quis modo Sestiacum pelagus, Nephelidos Helles
 Æquor, Abydeni freta quis miretur ephebi?
 Quis Chalcedonio constratum ab littore pontum,
 Regis opus magni, medijs euripus ubi undis,
 Europæque, Asiæque uetat concurrere terras?
 Non hîc dira freti rabies, non sæua furentum
 Prælia caurorum. Licet hîc commercia linguæ
 Iungere, & alterno sermonem texere pulsu.
 Blanda salutiferas permiscet littora uoces,
 Et uoces, & pane manus. resonantia utrinque
 Verba refert, medijs concurrunt fluctibus Echo.

Qui potis, innumeros cultusque, habitusque retexens,
 Pandere tectonicas per singula prædia formas?
 262 Non hoc spernat opus Gortynius aliger, ædis
 Conditor Euboicæ. casus quem fingere in auro
 Conantem Icarios, patrij pepulere dolores.
 Non Philo Cecropius: non qui laudatus ab hoste,
 Clara Syracosij traxit certamina belli.
 Forsan & insignes hominumque, operumque labores
 Hîc habuit decimo celebrata uolumine Margei
 Hebdomas. hîc clari uigere Menecratis artes,
 Atque Ephesi spectata manus: uel in arce Mimeruæ
 Ictinus. magico cui noctua perlita fuco
 Allicit omne genus uolucres: perimitque tuendo.
 Conditor hîc forsân fuerit Ptolemaidis aula

Te clari proceres, te bello exercita pubes,
 Æmula te Latie decorat facundia linguæ.
 Quinetiam mores, & letum fronte seuera
 280 385 Ingenium, natura tuis concessit alumnis.
 Nec sola antiquos ostentat Roma Catones:
 Aut unus tantum iusti spectator & equi
 Pollet Aristides, ueteres qui illustrat Athenas.
 Verum ego quid laxis nimium spatiatus habenis
 285 390 Victus amore tui præconia detero? conde
 Musa chelyn, pulsus extremo carmine neruis.
 Tempus erit, quum me studiis ignobilis otij
 Mulcentem curas, semique aprica fouentem,
 Materia commendet honos: quum facta uiritem
 290 395 Belgarum, patriosque canam decora inclyta mores.
 Mollia subtili nebunt mihi carmina filo
 Pierides: tenuique aptas subtegmine telas
 Percurrent. dabitur nostris quoque purpura fufis.
 Quis mihi tum non dictus erit? memorabo quietos
 295 400 Agricolas, legumque catos, fandi que potentes,
 Præsidium sublime reis. quos curia summos
 Municipum uidit proceres, propriumque senatum.
 Quos prætextati celebris facundia ludi
 Contulit ad ueteris præconia Quintiliani.
 300 405 Quique suas rexere urbes, purumque tribunal
 Sanguine, & innocuas illustrauere secures.
 Aut Italum populos, aquilonigenasque Britannos
 Præfecturarum titulo tenuere secundo.
 Quique caput rerum Romam, populumque, patresque,
 305 410 Tantum non primo rexit sub nomine, quanuis
 Par fuerit primis. Festinat soluere tandem
 Errorem fortuna suum: libatque supplens
 Præmia, iam ueri fastigia reddet honoris
 Nobilibus repetenda nepotibus. At modo ceptum
 310 415 Detexatur opus, dilata laude uirorum.
 Dicamus lato per rura uirentia tractu

Felicem fluvium: Renique sacremus in undis.
 Ceruleos nunc Rene sinus, hyaloque virentem
 Pande peplum: spatiumque novi metare fluenti,
 270 Fraternalis cumulus aquis. nec premia in undis
 Sola, sed Augusta veniens quod membris urbis,
 Spectavit iunctos nati que patrisque triumphos,
 Hostibus exactis Nicrum super, & Lupodunum,
 Et fontem Latiis ignotum annalibus Histri.
 Hæc profligati venit modo laurea belli.
 Mox alias aliisque feret: Vos pergite iuncti:
 Et mare purpureum gemino propellite tractu.
 Ne vereare minor pulcherrime Rene videri,
 Invidia nil hospes habet. potiere perenni
 Nomine. tu fratrem, famæ securus, adopta.
 Diues aquis, diues nymphis, largitor utrique
 Alveus extendat geminis diuortia ripis:
 Communisque vias diuersa per ostia fundet.
 271 Accedent vires, quas Francia, quasque Camaues,
 Germanique tremant. tunc verus habebere limes.
 Accedet tanto geminum tibi nomen ab amni.
 Quumque uno de fonte fluas, dicere bicornis.
 Hæc ego, VIVISCA ducens ab origine gentem,
 Belgarum hospitibus nunc per noua fœdera notus,
 AVSONIVS nomen Latium, patriaque, domoque
 Gallorum extremos inter, celsamque Pyrenem,
 Temperat ingenuos qua leta Aquitania mores,
 Audax exigua fide concino. Fas mihi sacrum
 Perstrinxisse amnem tenui libamine musæ.
 Nec laudem affecto. veniam peto. Sunt tibi multi
 Alme amnis, sacros qui sollicitare fluores
 Aomidum, totamque solent haurire Aganippen.
 Ast ego, quanta mei dederit se vena liquoris,
 Burdigalam quum me in patriam nidumque senectæ
 272 Augustus pater, & natus mea maxima cura,
 Fascibus Ausoniis decoratum, & honore curuli

Dinochares: quadro cui in fastigia cono
 Surgit, & ipsa suas consumit pyramis umbras.
 Iussus ob incesti qui quondam fœdus amoris,
 420 315 Arsinœen Pharij suspendit in aere templi.
 Spirat enim tecti testudine totus Achates, *
 Afflictamque trahit ferrato crine puellam.
 Hos ergo, aut horum similes, est credere dignum
 Belgarum in terris scenas posuisse domorum,
 425 320 Molitos celsas fluuij decoramina villas.
 Hæc est natiui sublimis in aggere saxi.
 Hæc procurrentis fundata crepidina ripæ.
 Hæc refugit: captumque sinu sibi vindicat amnem.
 Illa tenens collem, qui plurimus imminet amni,
 430 325 Vsurpat faciles per culta, per aspera, visus:
 Ut que suis, fruitur diues speculatio terris.
 Quinetiam riguis humili pede condita pratis
 Compensat celsi bona naturalia montis:
 Sublimique minans irrupit in æthera tecto,
 435 330 Ostentans altam, Pharos ut Memphitica, turrim.
 Huic proprium est clausos conserto gurgite pisces
 Apricas scopulorum inter captare nouales.
 Hæc summis innixa iugis, labentia subter
 Flumina despectu iam caligante tuetur.
 440 335 Atria quid memorem viridantibus affita pratis?
 Innumerisque super nutantia tecta columnis?
 Quid, que sulfurea substructa crepidine fumant
 Balnea, feruenti cum Mulciber haustus operto
 Voluit anhelatas tectoria per caua flammæ,
 445 340 Inclusum glomerans astu expirante vaporem?
 Vidi ego defessos multo sudore lauacri,
 Fastidisse lacus, & frigora piscinarum,
 Ut viuis fruerentur aquis: mox amne refotos
 Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.
 450 345 Quod si Cumanis huc afforet hospes ab oris,
 Crederet Euboicas simulacra exilia Baias

263

264

265

*His donasse locis: tantus cultusque, nitorque
Allicit, & nullum parit oblectatio luxum.*

*Sed mihi qui tandem finis tua glauca fluenta
Dicere? dignandumque mari memorare Mosellam?*

*Innumeri quod te diuersa per ostia late
Incurrunt amnes? quanquam differre meatus*

Possent: sed celerant in te consumere nomen.

*Nanque & PRONAEAE NEMESAEQUE adiuta meatu
SVRA, tuas properat non degenerare sub undas:*

Sura interceptis tibi gratificata fluentis:

Nobilius permista tuo sub nomine, quam si

Ignoranda patri confunderet ostia ponto.

Terapidus GELBIS, te marmore clarus ERVBRVS,

266 Festinant famulis quam primum ad lambere lymphis.

Nobilibus Gelbis celebratur piscibus. ille,

Præcipiti torquens cerealia saxa rotatu,

Stridentisque trahens per leuia marmora ferras,

Audit perpetuos ripa ex utraque tumultus.

Prætereo exilem LESVRAM, tenuemque DRAHONVM,

Nec fastiditos SALMONAE usurpato fluores:

Nauiger undifona dudum me molle SARAVVS

Tota veste vocat: longum qui distulit amnem,

Fessa sub Augustis ut volueret ostia muris.

Nec minor hoc, tacitum qui per sola pingua labens,

Stringit frugiferas felix ALISONIA ripas.

Mille alij, prout quenque suus magis impetus urget,

Esse tui cupiunt. Tantis properantibus undis

Ambitus, aut moles. Quod si tibi dia Mosella

267 Smyrna suum vatem, vel Mantua clara dedisset,

Cederet Iliacis Simois memoratus in oris:

Nec præferre suos auderet Tiberis honores.

Da veniam mihi, Roma potens. pulsa, oro, faceffat

Invidia: & Latie Nemesis non cognita lingua,

Imperij sedem, Romæque tuere parentes.

Salve magne parens frugumque, virumque Mosella.

dum versiculos, ante cenæ tempus absolui, hoc est, dum bi-
bo, & paulo ante, quam biberem. Sit ergo examen pro mate-
ria, & tempore. Sed tu quoque hoc ipsum paullo hilarior, &
dilutior lege. Nanque iniurium est de poeta male sobrio le-
ctorem abstemium iudicare. Neque me fallit, fore aliquem,
qui hunc iocum nostrum acutis naribus, & caperata fronte
condemnet: negatque me omnia, quæ ad ternarium, & no-
uenarium numeros pertinēt, attingisse: quem ego verum dice-
re fatebor, iuste negabo. Quippe si bonus est, quæ omisi, non
oblita mihi, sed præterita existimet. Dehinc qualiscunque est,
cogitet secum, quam multa de his non reperisset, si ipse quæ-
sisset. Sciat etiam me nec omnibus erutis usum, & quibusdam
oblatis abusum. Quam multa enim de ternario sciens negle-
xi! tempora, & personas, genera, & gradus, nouem naturalia
metra cum trimetris, totâ grammaticam, & musicam: librô-
que medicine, Termaximum Hermen, & amatorem primum
philosophiæ, Varronisque numeros, & quicquid prophanum
vulgus ignorat. Postremo, quod facile est, quum ipse multa
inuenerit, cômparet se atque me, occupatum cum otioso,
pransum cum abstemio, iocum & ludum meum, diligentiam
& calumniam suam. Alius enim alio plura inuenire potest:
nemo omnia. Quod si alicui & obscurus videbor: apud eum
me sic tuebere. Primum eiusmodi epyllia, nisi vel obscura
sint, nihil futura. deinde numerorum naturam non esse scir-
pum: ut sine nodo sint. Postremo si etiam tibi obscurus fue-
ro, cui nihil neque non lectum est, neque non intellectum, tū
vero ego beatus, quod affectaui assequar, me ut requiras, me
desideres, de me cogites. Vale.

TER bibe, vel totiens ternos. sic mystica lex est:

Vel tria potanti, vel ter tria multiplicanti,

Imparibus nouies ternis contexere cubum.

Iuris idem tribus est, quod ter tribus. omnia in istis,

Forma hominis cæpti, pleni que exactio partus:

Quique nouem nouies fati tenet ultima finis.

350

355

360

365

370

375

380

277

278

Tres ope progeniti fratres. Tres ordine Parca.
 Vesta, Ceres, Iuno sexus muliebres sorores.
 Inde trifurca Jovis sunt fulmina. Cerberus inde,
 Inde tridens. Triplexque Helenes cum fratribus ovum.
 Ter noua Nestoreos implevit purpura fusos.
 Et totiens trino cornix viuacior æuo.
 Quam nouies terni glomerantem sæcula tractus
 Vincunt aripedes ter terno Nestore cerui.
 279 Tris quorum ætates superat Phæbeius oscen.
 Quem nouies senior Gangeticus anteit ales,
 Ales Cinnameo radiatus tempora nido.
 Tergemina est Hecate. Tria virginis ora Diane.
 Tres Charites. Tria Fata. Triplex vox. Trina elementa.
 Tres in Trinacria Sirenes, & omnia trina,
 Tres volucres, tres semideæ, tres semipuellæ
 Ter tribus ad palmam iussæ certare camenis,
 Ore, manu, flatu: buxo, fide, voce canentes.
 Tres sophiæ partes. Tria Punica bella. Trimestres
 Annorum calique vices, Noctisque per umbram
 Tergemini vigiles. Ter clara instantis eoi
 Signa canit serus deprenso Marte satelles.
 Et qui conceptus triplicatæ vespere noctis,
 Iussæ quater ternis suspendit opima trophæis.
 280 Et Lyrici vates numero sunt Mnemosynarum,
 Tris solas quondam tenuit quas dextera Phæbi.
 Sed Citheron totiens ternas ex ære sacrauit
 Religionem patrum: qui sex perijsse timebant.
 Trina Terentino celebrata trinocæta ludo:
 Qualia bis genito Thebis Trieterica Baccho.
 Tris primas Thracum pugnas tribus ordine sellis
 Iuniadæ patri inferias misere sepulto.
 Illa etiam thalamos per trina ænigmata querens,
 Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes, omnia solus,
 Terruit Aoniam volucris, leo, virgo, triformis
 Sphinx, volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Mittent, emerita post tempora disciplina,
 Latius arctoi præconia persequar amnis.
 Addam vrbes, tacito quas subterlaberis alueo:
 455 Mæniæque antiquis te prospectantia muris.
 Addam præsidis dubiarum condita rerum,
 Sed modo securis non castra, sed horrea Belgis.
 Addam felices ripa ex vtraque colonos.
 Teque inter medios hominumque, bouumque labores,
 460 Stringentem ripas, & pingua culta secantem.
 Non tibi se LIGER anteferet, non AXONA præceps,
 MATRONA non, Gallis, Belgisque intèrsita fines,
 Santonico refluxus non ipse CARANTONVS æstu.
 Concedet gelido DVrani de monte volutus
 465 Amnis: & auriferum postponet Gallia TARNEM.
 In sanumque ruens per saxa rotantia late
 In mare purpureum, domina tamen ante Mosella
 Numine adorato, Tarbellius ibit ATVRRVS.
 (Corniger externas celebrande Mosella per oras,
 470 Nec solis celebrande locis, vbi fonte supremo
 Exeris auratum taurinæ frontis honorem:
 Quaque trahis placidos sinuosa per arua meatus:
 Vel qua Germanis sub portibus ostia soluis,
 Si quis honos tenui volet aspirare camena,
 475 Perdere si quis in his dignabitur otia musis,
 Ibis in ora hominum, letoque fouebere cantu.
 Te fontes, vini que lacus, te cærulea noscent
 Flumina: te veteres pagorum gloria luci,
 Te DRVNA, te sparsis incerta DRVENTIA ripis,
 480 Alpini que colent fluij, duplicemque per urbem
 Qui meat, & dextræ Rodanus dat nomina ripæ.
 Te stagnis ego cæruleis, magnumque sonoris
 Amnibus, æquorea te commendabo Garumnae.

GRIPHVS TERNARI

NVMERI,

EDYLLIVM IV.

Ausonius Symmacho S.

274 LATEBAT inter nugas meas libellus ignobilis, utinam-
que latuisset: neque indicio suo, tamquam forex, periret. Hunc
ego quum, velut gallinaceus Euclionis, situ chartei pulueris
eruissem, excussum relégi: atque ut avidus foenerator, impro-
bum nummum malui occupare, quam condere. Dein cogi-
tans mecum, non illud Catullianum,

Cui dono lepidum novum libellum,
sed ἀμυσότερον, & verius,

Cui dono illepidum, rudem libellum,

non diu quæsiui. Tu enim occurristi: quem ego, si mihi pote-
tas sit ex omnibus deligendi vnum, semper elegerim. Misi
itaque ad te friuola gerris Siculis vaniora: ut quum agis nihil,
275 hæc legas: & ne nihil agas, defendas. Igitur iste nugator li-
bellus, iam diu secreta quidem, sed vulgi lectione laceratus,
perueniet tandem in manus tuas. Quem tu aut ut Æscula-
pius, redintegrabis ad vitam: aut ut Plato, iuuante Vulcano,
liberabis infamia: si peruenire non debet ad famam. Fuit au-
tem ineptiolæ huius ista materia. In expeditione, quod tem-
pus, ut scis, licentiæ militaris est, super mensam meam facta est
inuitatio, nõ illa de Rubrij conuiuio, ut Græco more bibere-
tur, sed illa de Flacci ecloga: in qua propter mediam noctem,
& nouam lunam, & Murenę auguratum, ternos ter cyathos at-
tonitus petit vates. Hunc locum de ternario numero, illico
nostra illa poëtica scabies coepit excalpere. Cuius morbi
quoniam facile contagium est, utinam ad te quoque prurigo
cómigret: & fuco tuæ emendationis adiecto, impingas
276 spongiam: quæ imperfectum opus equi male spumantis ab-
soluat. Ac ne me nescias gloriosum, coeptos inter pranden-

Trina in Tarpeio fulgent consortia templo.
Humana efficiunt habitacula tergenus artes,
Parietibus qui saxa locat, qui culmine tigna:
45 Et qui supremo fucat tectoria cultu. 281
Hinc Bromij quadrantal, & hinc Sicana medimna.
Hoc tribus, hoc geminis tribus explicat usus agendi.
In physicis tria prima, Deus, Mundus, data forma.
Tergenus omnigenum, genitor, genitrix, generatum.
50 Per trinas species trigonorum linea currit,
Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.
Tris coit in partes numerus perfectus: ut idem
Congrege ter terno per ter tria dissoluatur. ✽
Tris primus par impar habet, mediúmque: sed ipse
55 Qui medius, quinque & septem quoque diuidit vnus.
Et numero in toto positus sub acumine centri,
Distinguit solidos cubo pereunte trientes,
Equipares dirimens partes ex impare terno:
Et paribus triplex medium, quum quattuor, & sex,
60 Bisque quaternorum secernitur omphalos idem. 282
Ius triplex, tabule quod ter sanxere quaterne,
Sacrum, priuatum, & populi commune quod vsquam est.
Interdictorum trinum genus, Vnde repulsus
Vi fuero, aut V trobi fuerit, Quorum ve bonorum.
65 Triplex libertas, Capitisque minutio triplex.
Trinum dicendi genus est, sublime, modestum,
Et tenui filo. Triplex quoque forma medendi,
Quæ logos, aut methodos, cuique experientia nomen.
Et medicina triplex, seruare, cauere, mederi.
70 Tres oratorum cultus, regnata Colosso
Quem Rhodos, Actææ quem dilexistis Athenæ,
Et quem de scenis tetrica ad subsellia traxit
Prosa Asiæ, in causis numeros imitata chororum.
Orphéos hinc tripodes: quia sunt tria, terra, aqua, flamme.
75 Triplex sideribus positus, distantia, forma,
Et modus. Et genitrix modulorum musica triplex, 283

Mista libris, secreta astris, vulgata theatris.
 Martia Roma triplex, equitatu, plebe, senatu.
 Hoc numero Tribus, & sacro de monte Tribuni.
 Tres equitum turmae. Tria nomina nobiliorum.
 Nomina sunt chordis tria. Sunt tria nomina mensi.
 Geryones triplex. Triplex compago Chimerae.
 Scylla triplex commista tribus, cane, virgine, pisce.
 Gorgones, Harpyiaeque, & Erinnyes agmine terno.
 Et tres fatidica nomen commune Sibyllae:
 Quarum ter gemini fatalia carmina libri:
 Quos ter quinorum servat cultura virorum.
 Ter bibe. Tris numerus super omnia. ter Deus unus.
 Hic quoque ne ludus numero transcurrat inertis,
 Ter decies ternos habeat, deciesque novenos.

T E C H N O P A E G N I O N

E D Y L L I V M V.

Ausonius Pacato Proconsuli.

284

SCIO mihi apud alios pro laboris modulo, laudem non posse procedere. quam tamen si tu indulseris, ut ait Afranius in Thaide, maiorem laudem, quam laborem inuenio. Quae lecturus es, Monosyllaba sunt, quasi quaedam puncta sermonum: in quibus nullus facundiae locus est, sensuum nulla conceptio, propositio, redditio, conclusio, aliaque sophistica, quae in vno versu esse non possunt, sed cohaerentia, ut circuli catenarum separati. Et simul ludicrum opusculum texui, ordiri maiuscula solitus: sed in tenui labor, at non tenuis gloria. Si probantur, tu facies, ut sint aliquid. Nam sine te Monosyllaba erunt, vel siquid minus: in quibus ego, quod ad usum pertinet, lusi: quod ad molestiam, laboravi. Libello TECHNOPÆGNII nomen dedi: ne aut ludum laboranti, aut artem crederes defuisse ludenti.

Ausonius Paulino suo.

285

MISI ad te Technopægnion, inertis otij mei inutile opusculum. Versiculi sunt monosyllabis ccepti, & monosyllabis terminati. Nec hic modo stetit scrupula difficultas, sed accessit ad miseriam cogitandi, ut idem monosyllabum, quod esset finis extremi versus, principium fieret insequentis. Dic ergo, ô mora, & ô poena. rem vanam. quippe cura exigua est. Et fastiditur inconnexa, & implicatur: quum sit aliquid nihili, vel deprehenditur. Laboravi tamen, ut haberet aut historicon quippiam, aut dialecticon. Nam poetica, vel sophistica leuitatem necessitas obseruationis exclusit. Ad summam, non est quod mireris, sed paucis litteris additis, est cuius miserearis: neque æmulari velis. Et si huc quoque descenderis, maiorem molestiam capias, ingenij & facundiae detrimento, quam oblectationem, imitationis affectu.

Versus monosyllabis ccepti, & finiti, ita, ut à fine versus ad principium recurrant.

	R ES hominum fragiles agit, & regit, & perimit	fors.	286
	Fors dubia, æternumque labans: quam blanda fouet	spes.	
	Spes nullo finita æuo: cui terminus est	mors.	
	Mors auida, inferna mergit caligine quam	nox.	
5	Nox obitura vicem: remeauerit aurea quum	lux.	
	Lux dono concessa deum: cui praeuius est	sol.	
	Sol, cui nec furto Veneris latet armipotens	Mars.	
	Mars nullo de patre satus: quem Thressa colit	gens.	
	Gens infrena virum: quibus in scelus omne ruit	fas.	
10	Fas hominem mactare sacris. feras iste loci	mos.	
	Mos feras audacis populi: quem nulla tenet	lex.	
	Lex, naturali quam condidit imperio	ius.	
	Ius genitum pietate hominum, ius certa Dei	mens.	
	Mens, quae caelesti sensu rigat emeritum	cor.	
15	Cor vegetum mundi instar habens, animæ vigor, ac	vis.	
	Vis tamen hic nulla est: verum est iocus, & nihili	res.	

287 Vt in vetere verbo est, Sequitur verhiemem. vbi iam similiam nugarum subtexo nequitiam, & hi versiculi monosyllabis terminantur, exordio tamen libero, quanquam sine legitimo. Sed laboravi, vt quantum posset videri apud aures indulgentissimas, absurda concinerent, insulsa resiperent, hucula congruerent: denique haberent & amara dulcedinem, & inamœna venerem, & aspera lenitatem. Quæ quidem omnia quoniam insuavis materia deuenustat, lectio benigna conciliet. Tu quoque mihi tua crede securior, quippe meliora. Sed, vt, quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus, Mutuum muli scabant.

<i>Aemula dijs, natura imitatrix, omniparens</i>	ars,	
<i>Pacato ut studeat labor hic meus, esto operi</i>	dux.	
<i>Arcta, inamœna licet, nec congrua carminibus</i>	lex:	
<i>Iudice sub tanto fandi tamen accipiet</i>	iur.	20
<i>Quippe & ridiculis data gloria, ni prohibet</i>	fors.	

De membris.

288 <i>Iudicat in pueris septennia prima nouus</i>	dens.	
<i>Pubentes annos robustior anticipat</i>	vox.	
<i>Inuicta & ventis & solibus est hominum</i>	frons.	
<i>Et durum nerui cum viscere consociant</i>	os.	25
<i>Palpitat irrequies, vegetum, teres, acre, calens</i>	cor:	
<i>Vnde vigent sensus: dominatrix quos vegetat</i>	mens.	
<i>Atque in verba refert modulata lege loquax</i>	os.	
<i>Quam validum est, hominis quota portio, caruleum</i>	fel!	
<i>Quam tenue, & molem quantam fert corpoream</i>	crus!	30
<i>Pondere sub quanto nostrum moderatur iter</i>	pes!	

De inconnexis.

289 <i>Sæpe in coniugiis fit noxia, si nimia est</i>	dos.	
<i>Sexus vterque potens, sed præualet imperio</i>	mas.	
<i>Qui recte faciet, non qui dominatur, erit</i>	rex.	
<i>Vexat amicitias, & fœdera dissociat</i>	lis.	35
<i>Incipe. quicquid agas, pro toto est prima operis</i>	pars.	
<i>Insinuat cælo, dijsque inserit emeritos,</i>	laus.	

<i>Et disciplinis conferta est, & vitius,</i>	urbis.
<i>Vrbibus in tutis munitior vrbibus est</i>	arx.
40 <i>Auro magnus honos. auri pretium tamen est</i>	æs.
<i>Longa dies operosa viro, sed temperies</i>	nox,
<i>Qua caret Æthiopum plaga, peruigil, irrequies</i>	gens:
<i>Semper vbi æterna vertigine clara nitet</i>	lux.

De dijs.

<i>Sunt & calicolum monosyllaba. Prima deum</i>	Fas, 290
45 <i>Quæ Themis est Graiis. post hanc Rhea, quæ Latius</i>	Ops.
<i>Tum Iouis, & Consi germanus, Tartareus</i>	Dis.
<i>Et soror, & coniunx fratris, regina deum,</i>	Vis.
<i>Et qui quadrijugo curru pater inuehitur</i>	Sol.
<i>Quique truces belli motus ciet armipotens</i>	Mars:
50 <i>Quem nunquam pietas, nunquam bona sollicitat</i>	Pax.
<i>Nec cultor nemorum reticere, Menalide</i>	Pan.
<i>Nec Genius domuum, Larunda progenitus</i>	Lar.
<i>Fluminibusque Italis præpollens sulfureus</i>	Nar.
<i>Quæque piat diuum periuria, nocticolor</i>	Styx.
55 <i>Veliuolique maris constrator Leucónotos</i>	Libs.
<i>Et nunquam in dubiis hominum, bona destituens</i>	Spes.

De cibis.

<i>Nec nostros reticebo cibos, quos priscus habet</i>	mos. 291
<i>Irritamentum quibus additur equoreum</i>	sal.
<i>Olim communis pecori cibus atque homini</i>	glans,
60 <i>Ante equidem, campis quàm spicea suppeteret</i>	frux.
<i>Mox ador, atque adoris de polline pultificum</i>	far.
<i>Instruxit mensas quo quondam Romulidum</i>	plebs.
<i>Hinc cibus, hinc potus, quum diluëretur aqua</i>	puls.
<i>Est inter fruges morsu piper æquiparans</i>	git.
65 <i>Et Pelusiaco de semine plana, teres,</i>	lens.
<i>Et duplici defensa putamine quinquegenus</i>	nux.
<i>Quòdque cibo & potu placitum, labor acer apum,</i>	mel.
<i>Naturæ liquor iste noua: cui summa natat</i>	fax.

De historijs.

292	Solamen tibi, Phœbe, nouum dedit Oebalius Flore alio reus est Narcissi morte sacer Cedis Adonæa mala gloria fulmineus Periurum Lapitham Iunonia ludificat Ludit & Æaciden Parnassia Delphicola Threicium, Libycum, freta, Cimmeriumque secat Non sine Hamadryadis fato cadit arborea Quo generata Venus, Saturnia desecuit Sæua inter rupes Scythicas stetit alitibus Vnde Promethæo de corpore sanguineus Aspergit cautes: & dira aconita creat Ibycus ut perijt, vindex fuit altiuolans Æacide ad tumulum mastrata est Andromachæ Carcere in Argiuo Philopœmena lenta adijt Tertia opima dedit spoliatus Aremoricus	flos. fons. 70 sus. nubs. fors. bos. trabs. 75 falx. crux. ros cos. grus. 80 glos. mors. Lars. nex. fax. 85 Tros. Cres. Thrax. Phryx. fraus! 90 Car. Sphinx. Strix.
293	Sera venenato potu abstulit Annibalem Vlrix flagrauit de rupibus Euboicis Stat Iouis ad cyathum, generat quem Dardanius Præpetibus pennis super aëra vectus homo Intulit incestam tibi vim Philomela ferus Barbarus est Lydus, seruus Geta, femineus Res Asiæ quantas leto dedit immeritas Fallaces Ligures. Nullo situs in pretio Nota in portentis Thebana tricorporibus Nota & paruorum cunis muliebre scelus	

De vère primo.

Annus ab exortu cum floriparum referat Cuncta vigent: nemus omne viret: mitet auricomum Et fusura umbras radicitus exigitur Non denso ad terram lapsu glomerata fluit Florum spirat odor, Libani ceu montis honor Iam pelago volitat mercator vestifluus	ver, rus. 95 stirps. nix. tus. Ser.
---	--

Per interrogationem, & responsonem.

100	Quis subit in pœnam capitali iudicio? Quid quum lis fuerit nummaria? quis dabitur? Quis Mirmilloni contenditur equimannus? Inter virtutes quod nomen Mercurio? Turibula, & patera, quæ tertia vasa deum? Cincta mari quenam tellus creat Hippocratem? Grex magis, an regnum Minoida sollicitat? Quid præter nubem Phæacibus impositum? Dic, cessante cibo, somno quis opimior est? Tergora dic clipeis accommoda quæ faciat?	vas. 294 pres. Thrax. fur. lanx. Cos. grex. mons. glis. glut. spons. mus. pix. as. bes.
110	Sponte ablatini casus quis rebus erit? Quadrupes oscinibus quis iungitur auspicijs? Quid fluitat pelago, quod non natat in fluuio? Bissenas partes quis continet equipares? Tertia defuerit si portio, quid reliquum?	

De litteris monosyllabis Græcis, ac Latinis.

115	Dux elementorum studijs viget in Latius Et suprema notis ascribitur Argolicis Ηττα quod Æolidum, quodque e valet, hoc latiare Præsto, quod e Latium semper breue, Dórica vox Hoc tereti argutoque sono legit Attica gens Ω quod & Υ Græcum compensat Romula vox Littera sum Iotæ similis, vox plena, iubens, Cecropiis ignota notis, ferale sonans, Pythagoræ biuium ramis pateo ambiguis Vocibus in Graiis nunquam vltima conspicior	a 295 ω e ι. o. o. I. V. Y μ. N. ξ. B. D. 296 Π. ρ.
125	Zeta iacens, si surgat, erit nota, quæ legitur Meandrum, flexusque vagos imitata, vagor Diuiduum Beta monosyllabon Italicum Non formam, at vocem Delta gero Romuleum Hostilis quæ forma ingi est, hanc efficiet	
130	Ausonium si P scribas, ero Cecropium	

Et Rho de Græco mutabitur in Latium
 Malus ut antennam fert vertice, sic ego sum
 Spiritus hic, flatu tenuissima vivificans,
 Hæc tribus in Latio tantum addit nominibus
 Prævaluit postquam Gamma vice functa prius
 Atque alium pro se titulo replicata dedit
 Ansis cincta duabus erit quum Iota, leges
 In Latio numerus denarius, Argolicum
 Hæc gruis effigies Palamedica porrigitur
 Quæ fuit quondam Bæotia, nunc Latium
 Furca, tricornigera specie, pene ultima sum

Grammaticomastix.

297 E Logodædalia stridet modo quid nimium?
 Friuola condemnas? nequam quoque cum pretio est
 Ennius ut memorat, replet te latificum
 Liuida mens hominum concretum felle coquat
 Dic, quid significant catalecta Maronis. in his
 Celtarum posuit. sequitur non lucidus
 Imperium, litem, venerem, cur una notet
 Estne peregrini vox nominis, an Latij
 Et quo germano mistum male letiferum
 Lintribus in geminis constratus ponto sit, an
 Bucolico sepes dixit Maro, cur Cicero
 Vox solita, & cunctis notissima, si memor es,
 Cur condemnetur, ratio magis ut faciat
 An Libyæ ferale malum, sit Romula vox
 Si bonus est insons, contrarius, & reus est
 Diues opum cur nomen habet Ioue de Stygio
 Unde Rudinus ait Diuum domus altisonum
 Et cuius de more, quod astruit, endo suam
 Aut de fronde loquens, cur dicit populea
 Sed quo progredior? que finis? quis modus, &
 Indulge, Pacate, bonus, doctus, facilis
 Totum opus hoc sparsum, criminis velut Antiphilæ.

P.
 T.
 H.
 K.
 C. 135
 Q.
 O.
 X.
 O.
 K. 140
 Y.
 trux.
 merx.
 gau.
 pus. 145
 al
 tau.
 res.
 sil.
 min. 150
 pons.
 seps.
 lac.
 labt.
 seps. 155
 sons.
 Dis.
 cæl.
 do.
 frons. 160
 calx?
 vir.
 pax.

ROSÆ,

EDYLLIUM VI.

VER erat: & blando mordentia frigora sensu
 Spirabat croceo mane reuecta dies. 298
 Strictior eoos præcesserat aura iugales,
 Æstiferum suadens anticipare diem.
 5 Errabam riguis per quadrua compita in hortis,
 Maturo cupiens me vegetare die.
 Vidi concretas per gramina flexa pruinas
 Pendere, aut olerum stare cacuminibus,
 Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
 10 Et celestis aquæ pondere tunc gravidas.
 Vidi Pastano gaudere rosaria cultu,
 Ex oriente nouo roscida lucifero.
 Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
 Ad primi radios interitura die.
 15 Ambigeres, raperetne rosis aurora ruborem,
 An daret: & flores tingeret orta dies.
 Ros unus, color unus, & unum mane duorum.
 Sideris & floris nam domina una Venus.
 Forsan & unus odor, sed celsior ille per auras
 20 Diffatur: spirat proximus iste magis.
 Communis Paphie dea sideris, & dea floris,
 Præcipit unius muricis esse habitum.
 Momentum intererat, quo se nascentia florum
 Germina comparibus diuiderent spatiis.
 25 Hæc viret angusto foliorum tecta galero:
 Hanc tenui folio purpura rubra notat.
 Hæc aperit primi fastigia celsa obelisci,
 Mucronem absolvens purpurei capitis.
 Vertice collectos illa ex sinuabat amictus,
 30 Iam meditans foliis se numerare suis:
 Nec mora, ridentis calathi patefecit honorem,
 Prodcens inclusi semina densa croci.

298

299

300

Hæc modo quæ toto rutilauerat igne comarum,
 Pallida collapsis deseritur foliis.
 Mirabar celerem fugitiua atate rapinam,
 Et dum nascuntur, consenuisse rosas.
 Ecce & defluxit rutili coma punica floris,
 Dum loquor: & tellus tecta rubore micat.
 Tot species, tantosque ortus, variosque nouatus,
 Vna dies aperit: conficit vna dies.
 Conquerimur, Natura, breuis quod gratia florum est.
 Ostentata oculis illico dona rapis.
 Quam longa vna dies, atas tam longa rosarum.
 Quas pubescentes iuncta senecta premit.
 Quam modo nascentem rutilus conspexit Eous,
 Hanc rediens sero vespere vidit anum.
 Sed bene, quod paucis licet interitura diebus,
 Succedens æuum prorogat ipsa suum.
 Collige virgo rosas, dum flos nouus, & noua pubes:
 Et memor esto æuum sic properare tuum.

EX GRAECO, PYTHAGORI-
 CON, DE AMBIGVITATE
 ELIGENDAE VITAE.

EDYLLIVM. VII.

Ausonius Drepanio filio.

Cui dono lepidum nouum libellum?
 Veronensis ait poëta quondam.
 Inuentoq; dedit statim Nepoti.
 At nos illepidum, rudem, libellum,
 Burras, quisquilias, ineptiasq;
 Credemus gremio cui fouendum?
 Inueni. trepide filete nata,
 Nec doctum minus, & magis benignum,
 Quam quem Gallia præbuit Catullo.
 Hoc nullus mihi carior meorum.

301

Quem pluris faciunt nouem sorores,
 Quam cunctos alios, Marone dempto.
 Pacatum haud dubie, poëta, dicis.
 Ipse est. intrepide volate versus.
 Et nudum in gremio fouete tuto.
 Hic vos diligere, hic volet tueri.
 Ignoscenda teget. probata tradet.
 Post hunc, iudicium timete nullum.

35
 40
 5
 45
 10
 50
 15
 20
 25

Quod vite sectabor iter? si plena tumultu
 Sunt fora: si curis domus anxia: si peregrinos
 Cura domus sequitur: mercantem si noua semper
 Damna manent: cessare vetat si turpis egestas:
 Si vexat labor agricolam, mare naufragus horror
 Infamat, pœnaque graues in calibe vita,
 Et grauior cautis custodia vana maritis.
 Sanguineum si Martis opus: si turpia lucra
 Fœnoris, & velox inopes vsura trucidat.
 OMNĒ AEVVM CVRAE: cunctis sua displicet atas.
 Sensus abest paruis lactentibus: & puerorum
 Dura rudimenta, & iuuenum temeraria pubes.
 Afflicta FORTVNA viros per bella, per equor,
 Iras, insidiisque, catenatosque labores
 Mutandos semper grauioribus. Ipsa SENECTVS
 Expectata diu, votisque optata malignis,
 Obijcit innumeris corpus lacerabile morbis.
 SPERNIMVS in commune omnes presentia. Quosdam
 Constat nolle deos fieri. Iuturna reclamationat,
 Quo vitam dedit eternam? cur mortis adempta est
 Conditio? Sic Caucaſea sub rupe Prometheus
 Testatur Saturnigenam, nec nomine cessat
 Incusare Iouem, data sit quod vita perennis.
 Respice & ad cultus animi. sic nempe pudicum
 Perdidit Hippolytum non felix cura pudoris.
 At contra illecebris maculosam ducere vitam
 Quem iuuat, aspice & ad pœnas, & crimina regum,
 Teréos incesti, vel mollis Sardanapali.

302

303

f ij

304 *Perfidiam vitare monent tria Punica bella:*
Sed prohibet seruire fidem deleta Saguntos.
Vive, & amicitias semper cole. crimen ob istud
Pythagoreorum perijt schola docta sophorum.
Hoc metuens igitur, nullas cole. crimen ob istud
Timon Palladis olim lapidatus Athenis.
 DISSIDET AMBIGVIS *semper mens obuia votis.* 35
Nec voluisse homini satis est: optata recusat.
Esse in honore placet, mox pœnitet: & dominari
Vt possint, seruire volunt. Idem auctus honore,
Inuidiæ obijcitur. Pernox est cura disertis:
Sed rudis, ornatu vitæ caret. Esto patronus,
Et defende reos. sed gratia rara clientis.
Esto cliens. grauis imperiis persona patroni.
Exercent hunc vota patrum. mox aspera curis
Sollicitudo subit. Contemnitur orba senectus.
Et captatoris præda est, heredis egenus.
Vitam parcus agas: auidi lacerabere fama.
Et largitorem grauius censura notabit.
Cuncta tibi aduersis contraria casibus. ERGO
 OPTIMA GRAIORVM *sententia. quippe homini aiunt*
 NON NASCI ESSE *bonum, natum aut cito morte potiri.* 50

V I R B O N V S,

Πυθαγορικὴ ἀρεθαισις.

E D Y L L I V M I I X.

305 *VIR bonus, & sapiens, qualem vix repperit unum*
Millibus è multis hominum, consultus Apollo,
Judex ipse sui, totum se explorat ad unguem.
Quid proceres, vanique leuis quid opinio vulgi,
Securus: mundi instar habens, teres, atque rotundus:
Externe nequid labis per leuia fidat.
Ille, dies quam longus erit sub sidere Cancri,
Quantaque nox tropico se porrigit in Capricorno,

10 *Cogitat: & iusto trutinæ se examine pensat:*
Nequid hiet, nequid protuberet: angulus equis
Partibus ut coëat, nihil ut deliret amussis.
Sit solidum, quodcunque subest: nec inania subtus
Judicet admotus digitis pellentibus ictus. 306
Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
 15 *Omnia quam longi reputauerit acta diei.*
Quæ prætergressus? quid gestum in tempore? quid non?
Cur isti factæ decus absuit, aut ratio illi?
Quid mihi præteritum? cur hæc sententia sedit,
Quam melius mutare fuit? miseratus egentem
 20 *Cur aliquem fracta persensimente dolorem?*
Quid volui, quod nolle bonum foret? vtile honesto
Cur malus antetuli? num dicto, aut denique vultu
Perstrictus quisquam? cur me natura magis, quam
Disciplina trahit? Sic dicta & facta per omnia
 25 *Ingrediens, ortoque à vespere cuncta reuoluens,*
Offensus prauis, dat palmam & præmia rectis.

ΝΑΙ, ΚΑΙ ΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΟΝ.

E D Y L L I V M I X.

EST & Non, *cuncti monosyllaba nota frequentant.* 307
His demptis nihil est, hominum quod sermo volutet.
Omnia in his, & ab his sunt omnia, siue negoti,
Siue otiquicquam est, seu turba, siue quietis.
 5 *Alterutro pariter nonnunquam, sepe seorsis*
Obstunt studiis: ut mores, ingeniumque
Vel faciles, vel difficiles contentio nata est.
Si consentitur, mora nulla interuenit, Est, Est.
Sin controuersum, dissentio subijciet, Non.
 10 *Hinc fora dissultant clamoribus. hinc furiosi*
Iurgia sunt Circi. cuneati hinc leta theatri
Seditio. & tales agitat quoque curia lites.
Coniugia, & nati cum patribus, ista quietis

Verba serunt studiis, salua pietate loquentes.
 Hinc etiam placitis schola consona disciplinis,
 Dogmaticas agitat placido certamine lites.
 Hinc omnis certat dialectica turba sophorum.
 Est lux: est ne dies ergo? non conuenit istuc.
 Nam facibus multis, aut fulguribus quotiens lux
 Est nocturna homini, non est lux ista diei.
 Est & Non igitur quotiens lucem esse fatendum est,
 Sed non esse diem mille hinc certamina surgunt.
 Hinc pauci, multi quoque, talia commeditantes,
 Murmure concluso rabiosa silentia rodunt.
 Qualis vita hominum, duo quam monosyllaba versant!

AETATES ANIMALIVM.

309 TER bimos, deciesque nouem superexit in annos
 Iusta senescentum quos implet vita virorum.
 Hos nouies superat uiuendo garrula cornix,
 Et quater egreditur cornicis secula ceruus.
 Alipedem ceruum ter vincit coruus. & illum
 Multiplicat nouies phœnix, reparabilis ales.
 Quam vos perpetuo decies præuertitis æuo
 Nymphæ Hamadryades: quarum longissima vita est.
 Hi cohibent fines viuacia fata animantum.
 Cetera secreti nouit Deus arbiter æui
 Tempora: quæ Stilbon voluat, quæ secula Phœnon:
 Quos Pyrois habeat, quos Iuppiter igne benigno,
 Circumitus: quali properet Venus alma recursum:
 Qui Phœben, quanti maneant Titæna labores:
 Donec consumpto, magnus qui dicitur, anno,
 Rursus in antiquum veniant vaga sidera cursum:
 Qualia dispositi steterant ab origine mundi.

RATIO LIBRÆ.

15 MIRaris quicumque manere ingentia Mundi
 Corpora, sublimi cæli circumdata gyro,
 Et tantæ nullam moli intercedere labem,
 20 Accipe, quod mirere magis. Tenuissima tantis
 5 Principia, & nostros non admittentia visus,
 Paruarum serie constant commexa atomorum:
 Sed solidum in paruis, nullique secabile segmen.
 Vnde vigor, virisque manent, æternæque rerum
 25 Mobilitas, nulloque vnquam superabilis æuo.
 10 Diuinis humana licet componere. Sic est
 AS solidus, quoniam bis sex de partibus æquis
 Constat: & in minimis paribus tamen vna manet vis.
 Nan siquid numero minuatur, summa vacillat:
 Conuulsaque ruunt labefacto corpore partes.
 15 Ut medium si quis vellat de fornice saxum,
 Incumbunt cui cuncta, simul deuexa sequentur
 Cetera, communemque trahent à vertice lapsum.
 Non aliter LIBRA est. si defuit uncia, totus
 Non erit as: nomenque deunx iam cassus habebit.
 20 Nec dextans retinet nomen sextante remoto:
 Et dodrans, quadrante satius, auctore carebit.
 Diuulsusque triens prohibet persistere bessem.
 Iam quincunx tibi nullus erit, si prima reuellas:
 10 Et semis, cui semis erit, pereuntibus assis
 25 Partibus, & cuius libræ pars septima septunx?
 Libra igitur, totum si nulla in parte vacillet,
 Ponderis, & numeri, morumque, operumque, & aquarum
 Libra: nec est modulus, quem non hoc nomine signes.
 15 Telluris, medio quæ pendet in aëre, libra est.
 30 Et Solis, Lunæque vias sua Libra coërcet.
 Libra dij, somni que pares determinat horas.
 Libra Caledonios sine litore continet æstus.
 Tu quoque certa mane morum mihi Libra meorum.

RATIO PVERPERII MATVRI,

EDYLLIVM XII.

312 **O**MNIA, quæ vario rerum metimur in actu,
Astrorum dominatus agit. terrenâque tantum
Membra homini. è superis fortuna, & spiritus auris,
Septeno moderanda choro. sed præsidet ollis
Sortitus regimen nitidæ SOL aureus æthra.
Nec Sol in nobis moderatur tempora vite,
Dum breue solliciti spatium producimus æui,
Creditur occultosque satus, & tempora vite
Materno ducenda utero, formare videndo,
Et nondum exortæ leges componere vite.
Nanque ubi conceptus genitali infederit aluo,
Haud dubium, Solem cuicumque insistere signo.
Qui quum vicini stationem ceperit astri,
Contiguos nullum transfundit lumen in artus.
 313 *Ast ubi conuersis post menstrua tempora habenis,*
Scandit purpureo iam tertia sidera curru,
Obliqua exilem dimittit linea lucem,
Aspirans tenues per inertia pondera motus.
Quarta in sede viget primi indulgentia Solis.
Suadet & infusus teneros coalescere fetus.
Fulgor tetragono aspectu vitale coruscat,
Clarum & lene micans. Quinti qui cardine signi
Incutit attonitam vegetato infante parentem.
Nam sexto vis nulla loco. quia nulla tuendi
Æquati lateris signatur regula Phœbo.
Ast ubi, signiferi media in regione, cohortes
Septimus accepit limes, rutilantia flammis
Recto castra situ, turgentis fœdera partus
Iam plena sub luce videt. nec fulgura parci
 314 *Luminis intendens, toto fouet igne corona.*
Hinc illud: quod legitimos Lucina labores
Præuenit: & grauidos sentit subrepere nixus
Ante expectatum festina puerpera votum.

35 *Quod nisi septeno quum lumina fudit ab astro,*
Impulerit tardi claustra obluētantia partus,
Posterior nequeat, possit prior. an quia sexto
Æmulus, octauæ conspectus inutilis astri,
Nescit compariles laterum formare figuras?
Sed nono incumbens signo, cunctantia matrum
 40 *Vota leuat, trigono viris sociante sequenti.*
* si difficilis trahit * Ilihyia *
Tetragono absoluet dubiarum vincula morarum.

SIGNA CAELESTIA,

EDYLLIVM XIII.

10 **A**D Boreæ partes, Arcti iunguntur, & Anguis. 315
Post has Arctophylax, pariterque Corona, Genuque
Prolapsus, Lyra, Avis, Cepheus, & Cassiopea,
Auriga, & Perseus, Delotôn, & Andromedæ astrum,
 15 *Pegasus, & Delphinus, Telum, Aquila, Anguitenensque.*
Signifer inde subest. bis sex & sidera complent.
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnæ
Qui tenet, & Pisces. Post hos in partibus Austri
 20 *Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,*
Hydrus, Chiron, Turibulum quoque, Piscis & ingens.
Hunc sequitur Pistris, simul Eridanique fluenta.
Sed vaga præterea dicuntur lumina septem,
Luna, & Mercurius, Venus, ac Sol, Mars quoque fulgens.
 25 *Hic Iouis & sidus super omnia sidera lucens.*
Celsior his Saturnus, tardior omnibus astris.

RATIO DIERV M ANNI

VERTENTIS,

EDYLLIVM XIV.

30 **N**ONAGINTA dies, & quattuor, ac medium, Sol 316
Conficit, à tropico in tropicum dum permeat astrum,

Oetipedem in Cancrum Phryxéo ab Ariete pergens.
 Hoc spatio aestivi pulsusque, & meta diei.
 Semidiémque, duosque dies, deciesque novenos,
 A Cancro in Chelas aequata tempora noctis
 Atque dij, cursu peragit Sol aureus altero,
 Autumni aestatisque simul confinia miscens.
 Vnde autumnales transcurrens ordine menses,
 Ad tropicum pergit signum gelidi Capricorni,
 Octo dies, decies octonis insuper addens,
 Quadrantémque dij. Quinto qui protinus anno
 Mense Numæ extremo nomen capit embolomæi.
 Inde ad Agenorei festinans cornua Tauri,
 Scandit Lanigeri tropicum Sol aureus astrum,
 Nonaginta dies decreto sine coërcens.
 Hic tibi circus erit semper vertentibus annis,
 Tercentum, ac senis decies, & quinque diebus.

DE NOMINIBVS SEPTEM
 DIERVM,
 EDYLLIVM XV.

317 NOMINA, quæ septem vertentibus apta diebus
 Annus habet, totidem errantes fecere planeta.
 Quos indefessa voluens vertigine Mundus,
 Signorum obliqua iubet in statione vagari.
 Primum, supremumque diem radiatus habet Sol.
 Proxima fraternæ succedit Luna coronæ.
 Tertius assequitur Titania lumina Mauors.
 Mercurius quarti sibi vindicat astra diei.
 Inlustrant quintam Iouis aurea sidera zonam.
 Sexta salutigerum sequitur Venus alma parentem.
 Cuncta supergrediens Saturni septima lux est.
 Octauum instaurat reuolubilis orbita Solem.

MENSES, ET QUATTVOR
 ANNI TEMPORA,
 EDYLLIVM XVI.

ÆTERNOS menses, & tempora quattuor anni,
 Quattuor ista tibi subiecta monosticha dicent.
 Martius, Aprilis, Maius sunt tempora VERIS.
 Iulius, Augustus, nec non & Iunius, ÆSTAS.
 Septembri, Octobri, AUTVMNVS, totóque Nouembri.
 BRVMALES, Ianus, Februarius, atque December.

318

DE MENSIBVS MONOSTICHA,
 EDYLLIVM XVII.

PRIMVS Romanas ordiris Iane Calendas.
 Februa vicino mense Numa instituit.
 Martius antiqui primordia protulit anni.
 Fetiferum Aprilem vindicat alma Venus.
 Maiorum dictus patrum de nomine Maius.
 Iunius ætatis proximus est titulo.
 Nomine Casareo Quintilem Iulius auget.
 Augustus nomen Casareum sequitur.
 Autumnum Pomona tuum September opimat.
 Triticeo October fenore ditat agros.
 Sidera precipitas pelago intempesta Nouember.
 Tu genialem hiemem feste December agis.

DE MENSIBVS ALIA
 MONOSTICHA,
 EDYLLIVM XIIX.

DIRA patet Iani Romanis ianua bellis.
 Vota deo Diti Februa mensis habet.

319

*Incipe Mars anni felicia fata reduci.
Tunc Aries Veneri lutea ferta legit.
Dulcia, Maia, tuis lucent examina Nonis.
Arce poli Geminos Iunius ecce locat.
Iulius ardenti diuertit lumina Solis
Aëre. Flammigero cuncta Leone calent.
Poma legit Virgo maturi mitia Solis.
Fundit & October Vina Falerna lacis.
Aret tota soli species vi dura Nepai.
Inde December amat te genialis hiems.*

DE MENSIBVS DISTICHA,

EDYLLIVM XIX.

320 **I**ANE noue, primo qui das tua nomina mensi,
Iane bifrons, spectans tempora bina simul.
Post, superum cultus, vicino Februa mense.
Dat Numa cognatis Manibus inferias.
Martius & generis Romani praesul, & anni,
Prima dabat Latus tempora consulibus.
Aeneadum genitrix vicino nomen Aprili
Dat Venus, est Marti nanque Aphrodita comes.
Maia dea, an maior, Mai, te fecerit atas,
Ambigo: sed mensi est auctor uterque bonus.
Iunius hunc sequitur duplici celebrandus honore,
Seu nomen Iuno, siue iuuenta dedit.
321 **I**nde Dionæo praesulgens Iulius astro,
Aestatis media tempora certa tenet.
Augustus sequitur, cognatum à Cesare nomen,
Ordine sic anni proximus, ut generis.
Nectuntur post hos, numerumque ex ordine signant,
September Bacchi munere praela rigans:
Et qui sementis per tempora, fenore letus
October, cupidi spem fouet agricola:
Quique salo mergens sollempnia signa Nouember

*Praecipitat, caelo mox reditura suo.
Concludens numerum, genialia festa December
Finit: ut à bruma mox nouus annus eat.*

DE MENSIB. TETRASTICHA,

EDYLLIVM XX.

IANVARIVS.

HIC Jani mensis sacer est. en aspice, ut aris
Tura micent: sumant ut pia tura Lares.
Annorum, saeclicque caput, natalis honorum.
Purpureos fastis qui numerat proceres.

322

FEBRVARIVS.

*At quem caeruleus nodo constringit amictus,
Quique paludicolam prendere gaudet auem,
Dadala quem iactu pluuio circumuenit Iris,
Romuleo ritu Februa mensis habet.*

MARTIVS.

*Cinctum pelle Lupæ promptum est cognoscere menssem.
Mars oli nomen. Mars dedit exuuias.
Tempus ver, haedus petulans, & garrula hirundo
Indicat, & sinus lactis, & herba virens.*

APRILIS.

*Contestam myrto Venerem veneratur Aprilis.
Lumen iuris habet, quo nitet alma Ceres.
Cereus è dextra flammam diffundit odoras.
Balsama nec desunt: quis redolet Paphie.*

323

MAIVS.

*Cunctas veris opes, & picta rosaria gemmis
Laniger in calathis, aspice, Maius habet,
Mensis Atlantigenæ dictus cognomine Maie:
Quem merito multum diligit Uranie.*

EDYLLIVM XX.

IUNIUS.

*Nudus membra, dehinc solares respicit horas
Junius: ac Phœbum flectere monstrat iter.
Idem maturas Cereris designat aristas.
Floralésque fugas, lilia fusa docent.*

IULIUS.

324 *Ecce coloratos ostentat Iulius arcus.
Crines cui rutilos spicea ferta ligant.
Morus sanguineos præbet gravidata racemos:
Quæ medio Cancris fidere læta viret.*

AVGVSTVS.

*Fontanos latices, & lucida pocula vitro,
Cerne, ut demerso torridus ore bibat
Æterno regni signatus nomine mensis:
Latona genitam quo perhibent Hecátē.*

SEPTEMBER.

*Surgentes acinos varios, & præsecat vuas
September, sub quo mitia poma iacent,
Captiuam filo gaudens religasse lacertam:
Quæ suspensa manu nobile ludit opus.*

OCTOBER.

325 *Dat prensum leporem, cùmque ipso palmite fetus
October. pinguis dat tibi ruris aues.
Jam bromios spumare lacus, & musta sonare
Apparet. vino vas calet ecce nouo.*

NOVEMBER.

*Carbaseo surgens post hunc indutus amictu
Mensis, ab antiquis sacra deamque colit.
A quo vix audus sistro compefcitur anser.
Deuotusque satis ubera fert humeris.*

EDYLLIVM XXI.

DECEMBER.

*Annua sulcata coniecta & semina terra
Pascit hiems. pluuio de Ioue cuncta madent.
Aurea nunc reuocet Saturni festa December.
Nunc tibi cum domino ludere verna licet.*

QVOTENI DIES SINT MEN-
SIVM SINGVLORV M,

EDYLLIVM XXI.

IMPLENT tricenâs per singula menstrua luces
Junius, Aprilisque, & cum Septembre November. 326
Vnum ter denis cumulatius adde diebus
Per septem menses, Iani Martisque Calendis,
Et quas Maius agit, quas Iulius, Augustusque
Et quas October, positusque in fine December.
Vnus erit tantum duodeviginti dierum:
Quem Numa præposito voluit succedere Iano.
Sic ter centenis decies accedere senos,
Quadrantemque, & quinque dies sibi computat annus.

DE TRIBVS MENSTRVIS

MENSIV M,

EDYLLIVM XXII.

BIS senas anno reparat Lucina calendâs:
Et totidem medias dat currere Iupiter Idus.
Nonarumque diem faciunt infra octo secundi.
Hæc sunt Romano tantum tria nomina mensi.
Cetera per numeros sunt cognomenta dierum. 327

EDYLLIVM XXIII.

Quo mense quotæ Nonæ, vel Idus sint.

*At Nonas modo quarta aperit, modo sexta refert lux.
Sexta refert Maij, Octobris, Martisque recursu,
Et qui solstitio sua tempora Iulius infert.
Cetera pars mensum quartis est predicta Nonis.
Omnes vero idus octava luce recurrunt.*

Quotæ Calendæ sunt mensium singulorum.

328 *Post Idus, quas quisque suas habet ordine mensis,
Diuersæ numero redeunt variante Calendæ:
Dum rursumque, iterumque . . . vocantur,
Ut tandem oblatis procedant temporis ortu,
Ter senis, unôque die, genialia festa
Porrigit, ut Ianum arcessat noua bruma morantem.
Hoc numero mensisque Numæ redit, autumnique
Principium referens Bacchi September alumnus.
Iulius, & Maius, positusque in fine December,
Octoberque die reuocatur tardius uno.
Inde dies redeunt minus uno, quattuor, ultra, *
Quos numero adijciam, Sextilis, Iunius atque
Aprilis, post quos pænultima meta Nouember.
Ter quinis, unôque die, Iunonie Mauors,
Ut redeas, referasque exordia prima, cieris.
Hoc numero, ad plenum, uertens reparabitur annus.*

IN QVO MENSE QVOD
SIGNVM SIT AD CVR-
SVM SOLIS.

EDYLLIVM XXIII.

329 *PRINCIPIVM Iani sancit tropicus Capricornus.
Mense Numæ in medio solidi stat sidus Aquari.
Procedunt duplices in Martia tempora Pisces.
Respicis Apriles, Aries Phryxæe, Calendas.*

EDYLLIVM XXIV.

*Maius Agenorei miratur cornua Tauri.
Iunius equatos celo videt ire Laconas.
Solstitio ardentis Cancris fert Iulius astrum.
Augustum mensem Leo feruidus igne perurit.
Sidere Virgo tuo Bacchum September opimat.
Æquat & October sementis tempore Libram.
Scorpius hibernum præcepit ire Nouembrem.
Terminat Arcitenens medio sua signa Decembri.*

A SOLSTITIO IN AEQVI-
NOCTIVM RATIO,
EDYLLIVM XXIV.

SOL profectus à teporo veris æquinoctio, 330
Post semidiem, postque totos nonaginta & quattuor,
Feruidus flagrans habenis, pulsum æstiuum conficit.
Inde Autumnus noctis horas librans æquo lumine
Octo & octoginta Goëris, & super trihorio.

* * * * *

*Inde floridum reflexit ver reuisit oreis *
Additis ad hos priores Goëres geminis orbibus.*

DE FERIIS ROMANIS,

EDYLLIVM XXV.

NVNC & Apollineos Tiberina per ostia ludos, 331
Et Megalesiaca matris operta loquar.
Vulcanique dies autumnus exordia primi:
Quinquatrusque Deæ Pallados expediam.
Et medias Idus, Maij, Augustique recursu,
Quas sibi Mercurius, quasque Diana, dicat.
Matronæ, que sacra colant pro laude virorum,
Mauortis, primi quum rediere dies.

Festa Caprotinis memorabo celebria nonis:

Quum stola matronis dempta teget famulas.

Quattuor illa etiam discretis partibus anni

Solstitia, & luces nocte diéque pares.

332 *Nec Regifugium pulsus ex Vrbe tyrannis,*

Lætum Romanis fas reticere diem.

Vis neopesunie sacrum, vel Saturnalia dicam? ❖

Festâque seruorum, quum famulantur beri?

Et nunquam certis redeuntia festa diebus,

Compita per vicos quum sua quisque colit?

Aut duplicem cultum, quem Neptunalia dicunt,

Et quem de Conso consiliisque vocant?

Festa hæc, nauigiis, aut que celebrata quadrigis,

Iungunt Romanos, finitimisque duces.

Adijciam cultus, peregrinâque sacra deorum,

Natalem Herculeum, vel ratis Isiacæ.

333 *Nec non lasciui Floralia læta theatri,*

Que spectare volunt, qui voluisse negant.

Nunc etiam veteres celebrantur Equiria ludi.

Prima hæc Romanus nomina Circus habet.

Et Dionysiacos Latio cognomine ludos

Roma colit: Liber que sibi vota dicat.

Ædiles plebei etiam, ædilisque curules,

Sacra, Sigillorum nomine dicta, colunt.

Et gladiatores funebria prælia notum

Decertasse foro: nunc sibi harena suos

Vindicat: extremo qui iam sub fine Decembris,

Falcigerum placant sanguine cæligenam.

DE LVSTRALIBVS

AGONIBVS,

EDYLLIVM XXVI.

334 *Quattuor antiquos celebravit Achaia ludos.*

Cælicolùm duo sunt, & duo festa hominum.

Sacra Iouis, Phœbique, Palemonis, Archemorique.

Serta quibus pinus, malus, oliua, apium.

De locis agonum.

Prima Ioui magno celebrantur Olympica Pisæ.

Parnassus Clario sacrauit Pythia Phæbo.

Isthmia Portuno bimaribus dicat alta Corinthos.

Archemori Nemeæa colunt funebria Thebæ.

De auctoribus agonum.

Primus Olympiæ sacrauit festa coronæ

Iuppiter Argiuis stadia ad longissima Circi.

Proximus Alcides Nemeum sacrauit honorem.

Hæc quoque temporibus quinquennia sacra notandis,

Isthmia Neptuno data sunt, & Pythia Phæbo,

Ancipiti cultu diuorum hominumque sepultis.

Quod ijdem, qui sacri agones sunt, & funebres ludi habeantur.

Tantalida Pelopi mestum dicat Elis honorem.

Archemori Nemeæa colunt quinquennia Thebæ.

Isthmia defuncto celebrata Palemone, notum.

Pythia placando Delphi statuere Draconi.

B I S S V L A,

EDYLLIVM XXVII.

Ausonius Paulo suo S. P. D.

PERVINCIIS tandem: & opera musarum mearum, quæ 335
initiorum velabat obscuritas, quanquam non profanus, ir-
rumpis, Paule carissime. Quanuis enim te non eius vulgi exi-
stimen, quod Horatius arcet ingressu: tamen SVA CVI-
QUE SACRA: nec idem Cereri, quod Libero, etiam sub
ijsdem cultoribus. Poëmatia, quæ in alumnam meam luse-

ram, rudia, & inchoata ad domesticæ folatium cantilenæ, quum sine metu arcana securitate fruerentur, proferre ad lucem caligantia coëgisti. Verecundiæ meæ scilicet spolum concupisti, aut, quantum tibi in me iuris esset, ab inuito indicari. Ne tu Alexandri Macédonis peruicaciam supergressus: qui fatalis iuglora quum soluere non posset, abscidit: & Pythiæ specum, quod nefas erat patère, penetrauit. Vtere igitur vt tuis, pari iure, sed fiducia dispari. quippe tua possunt populum non timere: meis etiam intra me erubesco.

336 *Vt voluisti, Paule, cunctos Biffule versus habes:
Lusimus quos in Sueuæ gratiam virguncula,
Otium magis fouentes, quam studentes gloriæ.
Tu molestus flagitator lege molesta carmina.
Tibi, quod intristi, exedendum est. sic vetus verbum inbet:
COMPEDES, QVAS IPSE FECIT, ipse ut gestet faber.*

Ad lectorem huius Libelli.

*Carminis incompti tenuem lecture libellum,
Pone supercilium.
Seria contractis expende poemata rugis.
Nos Thymélen sequimur.
Biffula in hoc schedio cantabitur, aut Erasinus.
Ammonco, ante bibas.
Ieiunis nil scribo. meum post pocula si quis
Legerit, hic sapiet.
Sed magis hic sapiet, si dormiet: & putet ista
Somnia missa sibi.*

Vbi nata sit Biffula, & quomodo in manus domini venerit.

337 **B**ISSVLA trans gelidum, stirpe, & lare profata, Renum,
Conscia nascentis Biffula Danubij,
Capta manu, sed missa manu, dominabitur in eius
Deliciis, cuius bellica præda fuit.
Matre carens, nutricis egens, nesciuit herai
Imperium. domina vult domina esse manu.
Fortuna, ac patriæ quæ nulla opprobria sensit,

*Jllico in experto libera seruitio.
Sic Latius mutata bonis, Germana maneret
Vt facies, oculos cærule, flaua comas.
Ambiguam modo lingua facit, modo forma puellam.
Hæc Reno genitam prædicat, hæc Latio.*

De eadem Biffula.

*Delicium, blanditiæ, ludus, amor, voluptas,
Barbara, sed quæ Latias vincis alumna pupas.
Biffula nomen teneræ rusticulum puellæ,
Horridulum non solitis, sed domino venustum.*

338

Ad pictorem, de Biffulæ imagine.

*Biffula nec ceris, nec fuco imitabilis vlllo.
Naturale decus fictæ non commodat arti.
Sandyx, & cerussa, alias simulate puellas.
Temperiem hanc vultus nescit manus. Ergo age pictor,
Pumiceas confunde rosas, & lilia misce.
Quique erit ex illis color aëris, ipse sit oris.*

Ad pictorem, de Biffula pingenda.

*Pingere si nostram pictor meditaris alumnam,
Æmula Cecropias ars imitetur apes.*

CENTO NVPTIALIS,

EDYLLIVM XXIIX.

Ausonius Paulo S.

PERLEGE hoc etiam, si operæ est, friuolum, & nullius pretij opusculum: quod nec labor excudit, nec cura limauit, sine ingenij acumine, & moræ maturitate. CENTONEM vocant, qui primi hac concinnatione luserunt. Solæ memoriæ negotium, sparsa colligere, & integrare lacerata: quod ridere magis, quam laudare possis. Pro quo, si per Sigillaria in

339

auſtione veniret, neque Afranius Nauci daret, nec Stichum suum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis dignitatem tam ioculari dehonestasse materia: sed quid facerem? iuſſum erat: quodque est **POTENTISSIMUM IMPERANDI GENVS**, rogabat, qui iubere poterat, Imperator Valentinianus, vir meo iudicio eruditus: qui nuptias quondam eiusmodi ludo descripserat, aptis equidem versibus, & compositione festiua. experiri deinde volens, quantum nostra contentione præcelleret, simile nos de eodem concinnare præcepit. 340 Quam scrupulosum hoc mihi fuerit, intellige. Neque anteferri volebam, neque posthaberi: quum aliorum quoque iudicio, detegenda esset aduſatio inepta, si cederem: insolentia, si, vt æmulus, emerem. Suscepi igitur similis recusanti: feliciterque & obnoxius gratiam tenui, nec victor offendi. Hoc, die vno, & addita lucubracione properatum, modo inter liturarios meos quum reperissem, tâta mihi candoris tui, & amoris fiducia est, vt seueritati tuæ nec ridenda subtraherem. Accipe igitur opusculum de inconnexis continuum, de diuersis vnum, de ferijs ludicrum, de alieno nostrum: ne in sacris, & fabulis, aut Thyonianum mireris, aut Virbium. illum de Dionysio, hunc de Hippolyto reformatum. Et si pateris, vt doceam, docendus ipse, **CENTO** quid sit, absoluam. Varijs de locis, sensibusque diuersis, quædam carminis structura solidatur: in vnum versum vt coëant aut cæsi duo, aut vnus & sequens cum medio. Nam duos iunctim locare, ineptum est: & tres vna serie, meræ nugæ. Diffunditur autem per cæsuras omnes, quas recipit versus Heroicus: cõuenire vt possit, aut penthemimeris cum reliquo anapæsto: aut trochaice cum posteriore segmento: aut septem semipedes cum anapæstico chorico: aut post dactylum atque semipedem, quicquid restat hexametro. simile vt dicas ludicro, quod Græci *ὁμομεχίαν* vocauerunt. Officula ea sunt ad summam * quattuordecim. Figuras geometricas habent. Sunt enim æquilatera, vel triquetra extentis lineis, aut rectis angulis, vel obliquis. *ἰσομελή* ipsi vel *ἰσόπλευρα* vocant, ὀρθογώνια quoque, & *σκα-*

340

341

λυρά. Harum verticularum varijs coagmentis simulantur species mille formarum, Elephanta belua, aut aper bestia, anser volans, & mirmillo in armis, subsidens venator, & latrans canis: quin & turris, & cantharus, & alia huiusmodi innumerabilium figurarum: quæ alius alio scientius variegant. Sed peritorum cõcinnatio miraculum est: imperitorum iunctura ridiculum. Quo prædicto, scies, quod ego posteriorem imitatus sum. Hoc ergo centonis opusculum, vt ille ludus tractatur, pari modo, sensus diuersi vt cõgruant: adoptiua quæ sunt, vt cognata videantur: aliena ne interluceant: accersita ne vim redarguant: densa ne supra modum protuberent: hiulca ne pateant. Quæ si omnia ita tibi videbuntur, vt præceptum est, dices, me composuisse Centonem. Et quia sub imperatore meo tum me: ui, procedere mihi inter frequentes stipendium iubebis. sin aliter, ære dirutum facies: vt cumulo carminis in fiscum suum redacto, redeant versus, vnde venerunt.

Vale.

- A.5. **A**CCIPITE hæc animis: lætæque aduertite mentes, 343
 A.11. *Ambo animis, ambo insignes præstantibus armis,*
 B.7. *Ambo florentes, * genus insuperabile bello,* A. 4.
 A.6. *Tuque prior. * nam te maioribus ire per altum* A. 3.
Auspiciis manifesta fides. * quo iustior alter A. 1.
Nec pietate fuit, nec bello maior & armis.
 A.4. *Tuque puerque tuus, * magnæ spes altera Romæ,* A.12.
 A.8. *Flos veterum, virtusque virum, * mea maxima cura,* A.1.
 A.12. *Nomine auum referens, animo, manibusque parentem.*
 A.6. *Non iniussa cano. * sua cuique exorsa laborem,* A.10.
Fortunamque ferent. * mihi iussa capessere fas est. A. 1.

Cena nuptialis.

- A.5. *Expectata dies aderat. * dignisque hymeneis.* A.11. 344
 A.6. *Matres atque viri, * iuuenesque ante ora parentum.* G.4.
 A.1. *Conueniunt: stratoque super discumbitur ostro.*
Dant famuli manibus lymphas. * onerant que canistris A.8.
Dona laborate Cereris. * pinguisque ferina A.1.

- A.8. *Viscera tosta ferunt.* * series longissima rerum. A.1.
 A.8. *Alituum pecudumque genus,* * capreaeque sequaces G.2.
Non absunt illis, * nec oues, haedique petulci, G.4.
 G.3. *Et genus equoreum,* * damae ceruique fugaces. G.3.
 A.II. *Ante oculos,* interque manus sunt * mitia poma. B.1.
 A.8. *Postquam exempta fames,* & amor compressus edendi,
 A.1. *Crateras magnos statuunt,* * bacchumque ministrant. A.8.
 A.2. *Sacra canunt.* * plaudunt choreas, & carmina dicunt. A.6.
 A.6. *Nec non Threicius longa cum veste sacerdos,*
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.
 A.9. *At parte ex alia,* * biforem dat tibia cantum. A.10.
 A.4. *Omnibus una quies operum.* * cunctique relictis A.8.
Consurgunt mensis. * per limina lata frequentes A.1.
 A.9. *Discurrunt.* variantque vices * populisque, patresque, A.9.
 A.II. *Matronae, pueri.* * vocemque per ampla volutant A.1.
Atria. dependent lychni laquearibus aureis.

Descriptio egredientis sponsae.

- 345 A.4. *Tandem progreditur* * Veneris iustissima cura, A.10.
 A.7. *Iam matura viro,* iam plenis nubilis annis,
 A.1. *Virginis os,* habitumque gerens. * cui plurimus ignem A.12.
Subiecit rubor: & calefacta per ora cucurrit,
 A.7. *Intentos voluens oculos:* * vritque videndo. G.3.
 A.7. *Illam omnis tectis,* agrisque effusa iuventus,
Turbaque miratur matrum. * vestigia primi A.5.
Alba pedis. * dederatque comam diffundere ventis. A.1.
 A.3. *Fert picturatas auri subtegmine vestes,*
 A.1. *Ornatus Argivae Helenae.* * qualisque videri, A.2.
Calicolis, & quanta solot * Venu aurea contra: A.10.
 A.6. *Talis erat species.* * talem se leta ferebat A.1.
 A.2. *Ad soceros.* * solioque alte subnixam resedit. A.1.

Descriptio egredientis sponsi.

- A.9. *At parte ex alia* * foribus se se intulit altis A.II.
 A.9. *Ora puer prima signans intonsa iuventa,*

- Pictus acu chlamydem auratam.* * quam plurima circum A.5.
Purpura maandro duplici Melibaea cucurrit:
 A.10. *Et tunicam molli mater quam neuerat auro.*
 A.1. *Os,* humerosque deo similis, * lumenque iuventa. A.1.
 A.8. *Qualis ubi oceani perfusus lucifer unda*
Extulit os sacrum caelo, * sic ora ferebat, A.3.
Sic oculos. * cursuque amens ad limina tendit. A.2.
 A.12. *Illum turbat amor,* figitque in virgine vultus.
 A.1. *Oscula libavit.* * dextramque amplexus inhaesit. A.8.

Oblatio munerum.

- A.5. *Incedunt pueri.* pariterque ante ora parentum 346
Dona ferunt. * pallam signis, auroque rigentem, A.1.
 A.II. *Munera portantes,* aurique eborisque talenta,
Et sellam: * & pictum croceo velamen achanto. A.1.
 A.1. *Ingens argentum mensis,* * colloque monile A.1.
Baccatum, & duplicem gemmis auroque coronam.
 A.5. *Olli serua datur,* * geminique sub ubere nati. A.5.
 A.10. *Quattuor hic iuvenes,* totidem * innuptaeque puellae: A.2.
 A.5. *Omnibus in morem tonsa coma.* * pectore summo A.5.
Flexilis obtorti per collum circulus auri.

Epithalamium vtrique.

- A.12. *Tum studio effusa matres* * ad limina ducunt. A.10.
 G.4. *At chorus aequalis,* * pueri innuptaeque puella A.2.
 G.2. *Verfibus incomptis ludunt,* * & carmina dicunt. A.6.
 B.8. *O digno coniuncta viro,* * gratissima coniunx, A.10.
 A.1. *Sis felix,* * primos Lucinae experta labores, G.4.
 G.4. *Et mater,* Cape Maonij carchesia Bacchi.
 B.8. *Sparge marite nuces.* * cinge haec altaria vitta, B.8.
 A.8. *Flos veterum,* virtusque virum. * tibi ducitur vxor, B.8.
 A.1. *Omnes ut tecum meritis pro talibus annos*
Exigat: & pulchra faciat te prole parentem.
 A.9. *Fortunati ambo.* * si quid pia numina possunt. A.4.
 A.3. *Vivite felices,* * dixerunt, currite, fufis, B.4.
Concordes stabili fectorum numine Parcae.

Ingressus in cubiculum.

- 347 G.4. *Postquam est in thalami pendentia pumice tecta*
Peruentum: * licito tandem sermone fruuntur. A.8.
 A.8. *Congressi iungunt dextras: * stratisque reponunt.* A.4.
 A.1. *At Cytherea novas artes, * & pronuba Iuno* A.4.
 A.11. *Sollicitat: suadetque ignota laceffere bella.*
 A.1. *Ille ubi complexu * molli fouet: atque repente* A.8.
Acceptit solitam flammam, * lectumque iugalem: A.4.
 A.6. *O virgo noua mi facies, * gratissima coniunx,* A.10.
 A.6. *Venisti tandem, * mea sola, & sera voluptas.* A.8.
 A.2. *O dulcis coniunx, non hac sine numine diuum*
 A.12. *Proueniunt. * placidone etiam pugnabis amori?* A.4.
 A.4. *Talia dicentem iam dudum auersat uetur,*
 A.12. *Cunctaturque metu: telumque instare tremiscit,*
 A.1. *Spemque, metuque inter. * funditque has ore loquelas.* A.5.
 A.10. *Per te, per, qui te talem genuere, parentes,*
 B.2. *O formose puer, * noctem non amplius unam* A.1.
 A.9. *Hanc tu, oro, solare inopem. * & miserere precantis.* A.10.
 A.12. *Succidimus. non lingua valet. non corpore nota*
Sufficiunt vires. nec vox, aut verba sequuntur.
 A.9. *Ille autem, Causas ne quicquam nectis inanes.*
 A.12. *Præcipitatque moras omnes. * soluitque pudorem.* A.4.

Parecbasis.

- 348 HACTENVS castis auribus audiendum mysterium nuptiale, ambitu loquendi, & circumitione, velaui. Verum quoniam Fescenninos amat celebritas nuptialis: verborumque petulantiam notus vetere instituto ludus admittit, cetera quoque cubiculi, & lectuli operta prodentur, ab eodem auctore collecta: ut bis erubescamus, qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos, si placet, hic iam legendi modum ponite.
 cetera curiosis relinquire.

Imminutio.

- A.11. *Postquam congressi * sola sub nocte per umbram,* A.6.
 G.3. *Et mentem Venus ipsa dedit, * noua praelia tentant.* A.3.
 A.10. *Tollit se arrectum. * conantem plurima frustra,* A.9.
 A.10. *Occupat, os, faciemque. * pedem pede feruidus urget.* A.12.
 A.7. *Perfidus alta petens, * ramum qui veste latebat,* A.6.
 B.10. *Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem,*
 A.12. *Nudato capite, * & pedibus per mutua nexis,* A.7.
 A.3. *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,*
 A.10. *Eripit à femore, & trepidanti feruidus instat.*
 A.1. *Est in secessu, * tenuis quo semita ducit,* A.11.
 A.8. *Igne a rima micans. * exhalat opaca mephitim.* A.7.
 A.6. *Nulli fas casto sceleratum insistere limen.*
 A.7. *Hic specus horrendum. * talis se se halitus atris* A.6.
Faucibus effundens, * nares contingit odore. A.9.
 A.11. *Huc iuuenis nota fertur regione viarum.*
 A.5. *Et super incumbens * nodis, & cortice crudo,* A.9.
 A.9. *Intorquet summis adnixus viribus hastam.*
 A.11. *Hæsit: virgineumque alte bibit acta cruorem.*
 A.2. *Insonuere caue, gemitumque dedere cauernæ.*
 A.11. *Illa manu moriens telum trahit: ossa sed inter*
 G.3. *Altius ad viuum per sedit * vulnere mucro.* A.11.
 A.4. *Ter sese attollens, cubitoque innixa leuauit.*
Ter reuoluta toro est. * manet imperterritus ille. A.10.
 A.3.5. *Nec mora, nec requies. * clauumque affixus & hærens* A.5.
Nusquam amittebat: oculosque sub astra tenebat.
 A.6. *Itaque, reditque viam totiens: * uterque recusso* A.2.
 A.9. *Transadigit costas: * & pectine pulsat eburno.* A.6.
 A.5. *Iamque fere spacio extremo, fessique, sub ipsam*
Finem aduentabant. * tum creber anhelitus artus, A.5.
Aridaque ora quatit. sudor fluit undique riuis.
 A.11. *Labitur exanguis. * distillat ab inguine virus.* G.3.
Contentus esto, Paule mi,
Lasciua, Paule, pagina.
Ridere nil ultra expeto.

349 SED quum légeris, adesto mihi aduersum eos, qui, vt Iu-
uenalis ait,

— *Curios simulant: & Bacchanalia viuunt.*
ne forte mores meos spectent de carmine.

Lasciua est nobis pagina, vita proba,
vt Plinius dicit. Meminerint autem, quippe eruditi, probatissimo viro Plinio in poëmaticis lasciuia, in moribus cōstitisse censuram. prurire opusculum Sulpicij, nec frontem caperare. esse Appuleium in vita philosophum, in epigrammatis amatorem, in præceptis omnibus extare seueritatem, in epistolis ad Cærelliam subesse petulantiam. Platonis Symposium composita in ephebos epyllia continere. Nam quid Anniani fescenninos? quid antiquissimi poëtæ Liuij Erotopægnίων libros loquar? quid Euënum, quem Menander sapientem vocauit? quid ipsum Menandrum? quid comicos omnes? quibus seuera vita est, & læta materia. quid etiam Partheniam, dictum causa pudoris? qui octauo. Æneidos, quum describeret coitum Veneris atque Vulcani, γλιγοσεμνίαν decenter immiscuit. Quid in tertio Georgicorum de summissis in gregē maritis? nonne obscenam significationem honesta verborum translatione velauit? Et siquid in nostro ioco, aliquorum hominum seueritas vestita condemnat, de Virgilio accersitum sciat. Igitur cui hic ludus noster non placet, ne legerit: aut quum legerit, obliuiscatur: aut non oblitus, ignoscat. Etenim fabula de nuptijs est. & velit, nolit, aliter hæc sacra non constant.

ORATIO CONSVLIS AVSO-

N I I, V E R S I B V S

R O P A L I C I S,

E D Y L L I V M XXIX.

351 SPES *Deus, æternæ stationis conciliator,*
Si castis precibus veniales inuigilamus:
His, pater, oratis placabilis adstipulare.

Da, *Christe, specimen cognoscere inreprehensum,*
5 *Rex bone, cultorum famulantum viuificator,*
Cum patre maiestas altissima ingenerato.
Da trinum columen paracletico consociante,
Vt longum celebris deuotio continuetur.
Ad temet properant vigilatu conuenientes.
10 *Nox lucem reuebet funalibus anteferendam:*
Nox lumen pariens credentibus indubitatum:
Nox flammis operum meditatatrix sidereorum.
Tu mensis dirimis ieiunia relligiosa,
Tu bona promittens surgentia, concelebraris.
15 *Da rector modicos effarier omnipotentem.*
Fons tuus emundat recreatu iustificatos,
Dans mentem oblitam positorum flagitiorum,
Dans agnos niueos splendescere purificatos,
Vt noua Iordanis ablutio sanctificauit,
20 *Quum sua dignatum tingentia promeruerunt.*
Lux verbo induceta, peccantibus auxiliatrix,
Et Christus regimen elementis irrequietis,
Fert vndam medici baptismatis intemerati,
Vt noxam auferret mortalibus extenuatam.
25 *Cruis pœna extremum properata immaculato,*
Vt vitam amissam renouaret mortificatus.
Quis digne domine præconia continuauit,
Tot rerum titulis obnoxius immodicarum?
An terra humano locupletat commemoratu?
30 *Quem uocum resonat modulatus angelicarum,*
Dans aulam Stephano pretiose dilapidato:
Dans clauas superas cathedrali inchoatori.
Quin Paulum infestum copularis adglomeratu.
Fit doctor populi, lapidantum constimulator:
35 *Vt latro confessor paradisum participauit.*
Sic credo adnectens durissima clarificandis,
Nos seros famulos ad crescere perpetieris
Sub tali edoctos antistite relligionis.

352

353

*Da sensum solida stabilitum credulitate.
Fac, iungar numero rediuuo glorificatus,
Ad caelum inuitans consortia terrigenarum,
Spes Deus, aeternae stationis conciliator.*

EPICEDIVM IN PATREM
SVVM IVLIVM
AVSONIVM,

EDYLLIVM XXX.

354 **P**OST Deum semper patrem colui: secundamque reuerentiam genitori meo debui. Sequitur ergo hanc summi Dei venerationem Epicedion patris mei, titulus a Graecis auctoribus, defunctorum honori dicatus, non ambitiosus, sed religiosus. quem commendo lectori meo, siue is filius est, seu pater, siue vtrunque. Neque vt laudet, exigo, sed vt amet, postulo. Neque vero nunc patrem meum laudo, quod ille non eget: & ego functum oblectatione viuientium onerare non debeo. Neque dico, nisi quod agnoscunt, qui parti aetatis eius interfuerunt. Falsum me autem, morte eius obita, dicere, & verum tacere, eiusdem piaculi existimo. Imagini ipsius hi versus subscripti sunt: neque minus in opusculorum meorum feriem relati. Alia omnia mea displicent mihi. hoc relegisse amo. Vale.

355 **N**OMINE ego Ausonius, non vltimus arte medendi:
*Et mea si nosset tempora, primus eram.
Vicinas vrbes colui, patriaque domoque,
Vasates patria, sed lare Burdigalam.
Curia me duplex, & vterque senatus habebat
Muneris exortem, nomine participem.
Non locuples, nec egens: parcus, sine sordibus egi.
Vistum, habitum, mores semper eosdem habui.
Sermone impromptus Latio: verum Attica lingua
Suffecit culti vocibus eloquij.*

40

5

10

*Obtuli opem cunctis poscentibus artis inempta.
Officiumque meum cum pietate fuit.
Iudicium de me studui prestare bonorum:
Ipse mihi nunquam, iudice me, placui.
15 Officia in multos diuerso debita cultu
Personis, meritis, tempore, distribui.
Litibus abstinui: non auxi, non minui rem.
Indice me nullus, sed neque teste perit.
Inuidi nunquam. cupere atque ambire refugi.
20 Iurare, aut falsum dicere, par habui.
Factio me sibi non, non coniuratio iunxit.
Sincero colui fœdere amicitias.
FELICEM sciri, non qui, quod vellet, haberet:
Sed qui per fatum non data, non cuperet.
25 Non occurfator, non garrulus. obuia cernens,
Valuis & velo condita, non adij.
Famam, quae posset vitam lacerare bonorum,
Non sinxi: vera & siqua fuit, tacui.
Ira procul. spes vana procul. procul anxia cura.
30 Inque bonis hominum gaudia falsa procul.
Vitati cœtus, eiurati que tumultus,
Et semper fictæ principum amicitiae.
Deliquisse nihil nunquam laudem esse putari,
Atque bonos mores legibus antetuli.
35 Ira sci promptus, properaui condere motum:
Atque mihi pœnas pro leuitate dedi.
Coniugium per lustra nouem sine crimine concors
Vnum habui. natos tres numero genui.
Prima obiit lactens. at, qui fuit vltimus aui,
40 Pubertate rudi non rudis interijt.
Maximus ad summum culmen peruenit honorum,
Praefectus Gallis, & Libyæ, & Latio,
Tranquillus, clemens, oculis, voce, ore serenus,
In genitore suo mente animoque pater.
45 Huius ego & natum, & generum pro-Consule vidi.*

356

357

358

EDYLLIVM XXXI.

Consul ut ipse foret, spes mihi certa fuit.
Matronale decus possedit filia. cuius
Egregia & nupta laus erat, & vidua.
Quæ nati, generique, & progeneri, simul omnium
Multiplici illustres vidit honore domos.
 359 *Ipsæ nec affectans, nec detrectator honorum,*
Præfektus magni nuncupor Illyrici.
Hæc me fortunæ largæ indulgentia suasit,
Numine adorato, vitæ ab itum petere.
Ne fortunatæ spatium inuiolabile vitæ,
Fatali admorsu stringeret ulla dies.
Obtinui: auditæque preces. spem, vota, timorem,
Sopitus placido sine, relinquo aliis,
Inter mærentes, sed non ego mæstus, amicos
Dispositis iacui funeris arbitriis.
Nonaginta annos baculo sine, corpore toto
Exegi, cunctis integer officiis.
Hæc quicumque leges, non aspèrnabere fari:
Talis vitæ tibi, qualia vota mihi.

A V S O N I I V I L L V L A,

EDYLLIVM XXXI.

360 *QVVM de palatio, post multos annos honoratissimus,*
quippe iam Consul, redisset ad patriam, villulam, quam pater
reliquerat, introgressus, his verbis lusit, Luciliano stilo.
SALVE herediolum maiorum regna meorum,
Quod proavus, quod avus, quod pater excoluit.
Quod mihi iam senior, properata morte, relinquit.
Heheu, nolueram tam cito posse frui.
Iusta quidem series patri succedere: verum
Esse simul dominos, gratior ordo piis.
Nunc labor & curæ meæ sunt. sola ante voluptas
Partibus in nostris. cetera patris erant.

PROTREPTICON.

Paruum herediolum, fateor: sed NULLA FVIT RES
 10 *Parua unquam æquanimis, adde etiam unanims.*
EX ANIMO REM STARE æquum puto, non animum ex re.
Cuncta cupit Cræsus, Diogenes nihilum.
Spargit Aristippus medius in Syrtibus aurum.
Aurea non satis est Lydia tota midæ.
 15 *CVI NULLVS FINIS cupiendi est: nullus habendi.*
Ille opibus modus est, quem statuas animo.
Verum ager iste meus, quantus sit nosce, etiam ut me
Noveris, & noris te quoque, si potis es.
Quanquam difficile est se noscere. Γωσδι σραυτόν,
 20 *Quam prope legimus, tam cito negligimus.*
Agri bis centum colo iugera. vinea centum
Iugeribus colitur, pratæque dimidium.
Silva supra duplum, quam prata, & vinea, & aruum.
Cultor agri nobis nec superest, nec abest.
 25 *Fons propter, puteusque brevis: tum purus & amnis*
Nauiger. hic refluxus me vehit, ac reuehit.
Conduuntur fructus geminum mihi semper in annum.
CVI NON LONGA penus, huic quoque propta fames.
Hæc mihi non procul urbe sita est, nec prorsus ad urbem.
 30 *Ne patiar turbas, ut que bonis potiar.*
Et quotiens mutare locum fastidia cogunt,
Transco: & alternis rure, vel urbe fruor.

361

PROTREPTICON AD NEPO-

TEM AVSONIVM, DE

STUDIO PVERILI,

EDYLLIVM XXXII.

Ausonius Hesperio filio.

LIBELLVM, quem ad nepotulum meum sororis tuæ fi- 362
 lium, instar protreptici luseram, venturus ipse præmii legen-
 dum. Hoc enim malui, quam ipse recitare: esset ut tibi censu-

ra liberior : quæ duabus causis impediri solet. quod aures nostras audita velocius, quam lecta prætereunt: & quod sinceritas iudicandi, præsentia recitantis oneratur. Nunc tibi vtrunque integrum est. Quia & legenti tibi libera mora est: & iudicatur non obstat nostri verecundia. Sed heus tu, fili dulcissime, habeo, quod admoneam. Si qua tibi in his versiculis videbuntur (nam vereor, ut multa sint) fucatius concinnata, quam verius: & plus coloris, quam succi habere, ipse sciens fluere permisi, venustula ut essent magis, quam forficula, instar virginum:

————— *quas matres student*

Demissis humeris esse, vincto pectore: ut graciles fient.
 nosti cetera. Superest igitur, ut dicas: Quid moraris iudicationem meam de eo, quod ipse pronuncias esse mendosum? dicam, scilicet me huiusmodi versibus foris erubescere: sed intra nos minus verecundari. Nanque ego hæc annis illius magis quam meis scripsi: aut fortasse & meis. Δις τοῦδε οἱ γέροντες. Ad summam, valeat austeritas tua. mihi cum infante ratio est. Vale, fili dulcissime.

363 **S**VNT etiam musis sua ludicra. mista camenis
 Ocia sunt, mellite nepos. nec semper acerbi
 Exercet pueros vox imperiosa magistri,
 Sed requies, studijque vices rata tempora servant.
 Et satis est puero memori legisse libenter.
 Et cessare licet. Graio schola nomine dicta est,
 Iusta laboriferis tribuantur ut otia musis.
 Quo magis alternum certus succedere ludum,
 Disce libens. longum delentura laborem
 Interualla damus. Studium puerile fatiscit,
 Lata nisi austeris varientur festa profestis.
 Disce libens. tetrici nec præceptoris habenas
 Detestere, nepos. nunquam horrida forma magistri.
 Ille licet tristis senio, nec voce serenus,
 Aspera contractæ minuetur iurgia frontis,

Nunquam immanis erit. placet assuetudine vultus.
Qui semel imbuerit, rugas nutricis amabit,
Qui refugit matrem. pappos, auis que trementes
Anteferunt patribus seri noua cura nepotes.
 20 *Sic neque Peliden terrebat Achillæa Chiron*
Thessalico permistus equo. nec pinifer Atlas
Amphitryoniaden puerum. sed blandus vterque
Mitibus alloquiis teneros mulcebat alumnos.
Tu quoque ne metuas: quanuis schola verberere multo
 25 *Increpet, & truculenta senex gerat ora magister.*
Degeneres animos timor arguit: at tibi consta
Intrepidus. nec te clamor, plage que sonantes,
Nec matutinis agitet formido sub horis.
Quod sceptrum vibrat ferula: quod multa supellex
 30 *Virgea: quod fallax scuticam prætexit aluta:*
Quod feruent trepido subsellia vestræ tumultu,
Pompa loci, & vani fugiatur scena timoris.
Hæc olim genitorque tuus, genitrix que secuti
Securam placido mihi permulcere senectam.
 35 *Tu senium, quodcunque super labentibus annis*
Fata dabunt, qui nomen aui geris indole prima,
Prime nepos, vel re, vel spe mihi porge fruendum.
Nunc ego te puerum, mox in iuuenalibus annis,
Iamque virum cernam, si fors ita iusserit: aut si
 40 *Inuidia est, sperabo tamen: nec vota fatiscunt.*
Ut patris, ut que mei non immemor, ardua semper
Premia musarum cupias: facundus & olim
Hac gradiare via, qua nos præcessimus: & cui
Proconsul genitor, præfectus auunculus instant.
 45 *Perlege quodcunque est memorabile, prima monebo.*
Perlege, quodcunque est memorabile, & ut tibi prosit. *
Conditor Iliados, & amabilis orsa Menandri
Euoluenda tibi. Tu flexu, & acumine vocis,
Innumeros, numeros doctis accentibus effer:
 50 *Affectusque impone legens. Distinctio sensum*

364

365

y ij

Auget: & ignavis dant interualla vigorem.
 366 *Ecquando ista mea contingent dona senectæ?*
Quando oblita mihi tot carmina, tot que per æuam
Connexa historia, soccos, aulæque regum,
Et melicos, lyricosque modos, præfando nouabis,
Obductosque seni facies puerafcere sensus?
Te præeunte, nepos, modulata poemata Flacci,
Alti sonumque iterum fas est didicisse Maronem.
Tu quoque, qui Latium lecto sermone Terenti
Comis, & astricto percurris pulpita socco,
Ad noua vix memorem diuerbia coge senectam.
Iam facinus, Catilina, tuum, Lepidi que tumultum:
Ab Lepido & Catulo iam res & tempora Rome
Orsus, bis senos seriem connecto per annos.
Iam lego civili mistum mauorte duellum,
Mouit quod socio Sertorius exul Hiberno.
 367 *Nec rudis hoc auus admoneo, sed mille docendo*
Ingenia, expertus. Multos lactantibus annis
Ipsæ alui: gremioque fouens, & murmura soluens,
Eripui tenerum blandis nutricibus æuam.
Mox pueros molli monitu, & formidine leni
Pellexi, ut mites peterent per acerba profectus,
Carpturi dulcem fructum radicis amaræ.
Idem vesticipes motu iam puberis æui,
Ad mores, artesque bonas, fandi que vigorem
Produxi: quanquam imperium ceruice negarent
Ferre, nec insertis præberent ora lupatis.
Ardua temperies, dura experientia, rarus
Euentus, longo rerum spectatus ab usu,
Ut regat indocilem mitis censura iuuentam.
Quæ tolerata mihi, donec iam ærumna iuuaret,
Leniretque usum bona consuetudo laborum:
Donec ad Augustæ pia munera disciplinæ
Accirer, varioque accingerer auctus honore:
Aurea quum parere mihi palatia iussum.

55
60
65
70
75
80
85

Abstat Nemesis: ferat & Fortuna iocantem.
Præfedi imperio, dum prætextatus in ostro,
Et sceptro, & solio, sibi præfert iura magistri,
Maioresque putat nostros Augustus honores.
 90 *Quos mox sublimi maturus protulit auctu:*
Quæstor ut Augustis patri, natoque, crearer:
Vt præfeturam duplicem, sellamque curulem:
Vt trabeam, pictamque togam, mea præmia, consul
Induerer: fastisque meis prælatus haberer.
 95 *His ego quæsiui meritum quam grande nepoti*
Consul auus: lumenque tuæ præluceo vitæ.
Quauis & patrio iam dudum nomine clarus,
Posses ornatus, posses oneratus haberi,
Accessit tamen ex nobis honor inclutus. hunc tu
 100 *Effice, ne sit onus: per te ut connixus in altum*
Conscendas: speresque tuos, te consule, fasces.

368

GENETHLIACON AD EVN-
 DEM AVSONIVM NEPOTEM,
 EDYLLIVM XXXIII.

*C*ARMINA prima tibi, quum iam puerilibus annis
Traderet assidui permulcens cura magistri,
Imbueretque nouas auris, sensusque sequaces,
Vt respondendas docili quoque murmure voces
Emendata rudi proferret lingua palato,
Addidimus nil triste senes: ne cura monendi
Laderet, aut dulcis gustus vitaret amaris:
 80 *At modo quum motu vigeas iam puberis æui,*
Fortiaque à teneris possis discernere, & ipse
Admonitor morumque tibi, fandi que videri,
Accipe non præcepta quidem, sed vota precantis,
Et gratantis aui festum ad sollemne nepotis

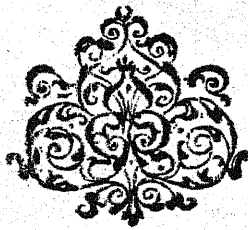
369

* * * * *
 y iij

* * * * *

*Adnuit, ut reducem fatorum ab fine senectam *
Sospes agam: festumque diem, dubitatque cernam
Sidera, deposito prope conclamatus in auro.*

370 *Hoc, mellite nepos, duplicato scenore partum
Natali accedente tuo: munusque salutis
Plenius hoc nostra, quod iam tibi puberis æui
Crescit honos: iuuenemque senex iam cerno nepotem.
Sexta tibi hæc primo remeat trieteris ab anno,
Septembres notis referens natalibus Idus.
Idus alma dies, genis quoque culta deorum.
Sextiles Hecate Latonia vendicat Idus,
Mercurius Maias, superiorum adiunctus honori.
Octobres olim genitus Maro dedicat Idus.
Idus sæpe colas bis senis mensibus omnes,
Ausonij quicumque mei celebraueris Idus.
Vale, nepos dulcissime.*

A V S O N I I B V R -
D I G A L E N S I S
C O N S V L A T V S .

PRECATIO AVSONII, CONSVLIS
designati, pridie calendas Ianuarij,
fascibus sumptis.

ANE, veni: nouus anne, veni: renouate veni Sol, 371

*Consulis Ausonij Latiam visure curulem,
Et quid ab Augusta nunc maiestate secundum
Quod mireris, habes. Roma illa, domusque
Quirini,*

5 *Et toga purpurei rutilans prætexta senati,
Hoc capite, æternis signat sua tempora fastis.
Anne bonis cæpte auspiciis, da vere salubri
Apricas ventorum animas. da roscida Cancro
Solstitia: & gelidum Boream Septembribus horis.*
10 *Mordeat autumnas frigus subtile pruinas.
Et tenuata modis cesset mediocribus æstas.
Sementem Notus humificet. sit bruma niualis,
Dum pater antiqui renouatur Martius anni.
Spiret odorato florum noua gratia Maio.*
15 *Julius & segetes coquat: & mare temperet euris.
Sirius ardentem non augeat igne Leonem.
Discolor arboreos variet Pomona sapes.
Mitiget autumnus, quod maturauerit æstas.
Et genialis hiems parta sibi dote fruatur.*

Pacem mundus agat: nec turbida sidera regnent.

Nulla tuos Gradiue offendat stella penates,

Quae non aqua tibi, non Cynthia, non celer arcus

Finitimus terris: non tu Saturne supremo

Vltime circumitu procul à Pyroënte remotus

Tranquillum properabis iter. Vos cominus ite

Stella salutigeri Iouis, & Cythereë Vesper.

Non unquam hospitibus facilis Cyllenius adsit.

Fane, veni: nouus anne, veni: renouate veni Sol.

Hostibus edomitis, qua Francia mista Suenis,

Certat ab obsequium, Latius ut militet armis.

Qua vaga Sauromates sibi iunxerat agmina Chuni,

Quaque Getes sociis Histrum adsultabat Alanis.

Hoc mihi præpetibus victoria nuntiat alis.

Iam venit Augustus: nostros ut comat honores,

Officio exornans, quos participare cupisset.

373 *Fane, veni: nouus anne, veni: renouate veni Sol.*

Aurea venturo sol porrige gaudia Iano.

Fascibus Ausonij succedet Caesar in annum,

Quintam Romulei prætextam habiturus honoris.

Ecce ubi se cumulat mea purpura (mitibus audi

Auribus hoc Nemesis) post me dignatur oriri

Augustus consul. Plus, quam conferre videtur

Me sibi, qui iussit nostros præcedere fasces.

Fane, veni: nouus anne, veni: renouate veni Sol.

Coge secuturos bis sena per ostia menses.

Tu tropicum Soli da cedere, rursus & illum

Terga dare: ut duplex tropico varietur ab astro,

Et quater ac ternis properet mutatio signis.

Æstiuos impelle dies, brumamque morantem.

Noctibus adceleret promissus Caesaris annus.

Illum ego si cernam, tum terque, quaterque beatus:

Tunc ero bis consul: tunc tangam vertice calum.

Eiusdem precatio Calendis Ianuarijs.

20 **A**NNE bonis cæpte auspiciis, felicia cernis

Consulis Ausonij primordia. prome coruscum

Sol aeterna caput: solitoque inlustrior, almo

Lumine, purpureum iubar exere lucis eoræ.

25 *Anne pater rerum, quas Iani mense bifrontis*

Voluis in hibernum, glaciali fine, Decembrem,

Anne, veni: & festum veteris nouus aspice Iani.

Sollemnes peruade vias. bis senaque Munro

Curricula equatis varians per tempora signis,

30 *Præcipitem aeterna perfer vertigine cursum.*

Sic pronò raptare polo. contraria Phæbus

Et momenta ferat seruata parte dierum:

Et nouus hiberno reparat sua lumina pulsu,

Menstrua ter decies redeunt dum cornua Lune.

35 *Exortus obit usque, manu volente, rotabis,*

Legitimum Phæbi cohibens per signa meatum.

A V S O N I I A D G R A T I A N V M

IMPERATOREM DISCIPVLVM

GRATIARVM ACTIO PRO

C O N S V L A T V.

GO tibi gratias, Imperator Auguste. si possem 375

etiam referrem. Sed nec tua fortuna desiderat re-

munerandi vicem: nec nostra suggerit restituen-

di facultatem. Priuatorum ista copia est, inter se

esse munificos. tua beneficia vt maiestate præcellunt, ita mu-

tuum non repossunt. Quod solum igitur nostræ opis est, gra-

tias ago, verum ita, vt apud Deum fieri amat, sentiendo co-

piosius, quam loquendo, atque non in sacrario modo Impe-

rialis oraculi, qui locus horrore tranquillo, & pauore vene-

rabili raro eundem animum præstat, & vultum, sed vsque qua-

que gratias ago, tum tacens, tum loquens, tum in coetu homi-

num, tum ipse mecum, & quum voce patui, & quum meditatione

secessi, omni loco, actu, habitu, & tempore. Nec mirū, si ego terminum non statuo tam grata profitendi, quum tu finem facere nescias honorandi. Quis enim locus est, aut dies, qui nō me huius aut similis gratulationis admoneat? admoneat autem? ³⁷⁶ *ō inertiam significationis ignauæ?* * Quis, inquam, locus est, qui non beneficijs tuis agitet, inflammet? Nullus, inquam, Imperator Auguste, quin admirandam speciem tuę venerationis incuriat: non palatium, quod tu quum terribile acceperis, amabile præstitisti. non forum, & basilica olim negotijs plena, nunc votis, votisque pro tua salute susceptis. Nam de sua, cui non, te Imperante, securitas? non curia, honorificis modo læta decretis, olim sollicitis mæsta querimonijs. non publicum, in quo occursum gaudētium plurimorum neminem patitur solum gratulari. non domus commune secretum. Lectus ipse ad quietem datus, beneficiorum tuorum reputatione tranquillior. Somnus abolitor omnium, imagines tuas affert. Ipsa autem sedes honoris, Sella curulis, gloriosa pompis Imperialis officij, in cuius me fastigio ex qua mediocritate posuisti! quotiens a me cogitatur, vincor magnitudine, & redigor ad silentium, non ingratus beneficijs, sed oppressus. ³⁷⁷ Ades enim locis omnibus. * Nec iam miramur licentiam poetarum, qui omnia Deo plena dixerunt. Spem superas, cupienda præuenis, vota præcurris. quæque animi nostri celeritas Diuūm instar affectat, beneficijs præeuntibus anteceditur. Præstare tibi est, quàm nobis optare, velocius. Ago igitur gratias, optime Imperator. Ac si quis hunc sermonem meū, ijsdem verbis tam sæpe repetitum, inopiæ loquentis assignat, experiatur hoc idem prosequi: sed nihil poterit proferre facundius. Aguntur enim gratiæ non propter maiestatis ambitum, nec sine argumentis, Imperatori fortissimo. Testis est vno pacatus anno & Danubij limes, & Rheni. Liberalissimo. ostentat hoc diues exercitus. Indulgētissimo. docet securitas erroris humani. Cōsultissimo. probat hoc tali principe oriens ordinatus. Pijssimo. huius vero laudis locupletissimum testimonium est pater diuinis honoribus consecratus:

instar filij, ad imperium frater ascitus: à contumelia belli patruus vindicatus: ad præfecturæ collegium filius cum patre coniunctus: ad consulatum præceptor electus. * Possum ire per omnes appellationes tuas, quas olim virtus dedit: quas proxime fortuna cōcessit: quas adhuc indulgentia diuina meditatur. ³⁷⁸ Voca Germanicum, deditio gentilium: Alemanicum, traductione captorum: vincendo & ignoscendo, Sarmaticum. Connecterem omnia merita virtutis, & cognomina felicitatis, sed alia est ista materia, & suo parata secreto: quum placuerit signāter, & breuiter omnia, quæ nouimus, indicare, nec persequi, vt qui terrarum orbem vnus tabulę ambitu circumscribunt aliquanto detrimento magnitudinis, nullo dispendio veritatis. Nunc autem, quod diei huius propriū, de consulatu gratias agam. sed procurrunt & aliæ dignitates, atque in vocem gratulationis erumpunt, ac se prius debere profitentur: tot gradus, nomine comitis, propter tua incrementa congesti ex tuo merito: te ac patre principibus, quæstura communis: & tui tantum præfectura beneficij: quæ & ipsa non vult vice simplici gratulari, liberalius diuisa, quàm iuncta. quum teneamus duo integrum, neuter desiderat separatum. Sed illa, vt paulo ante promisi, habebunt sui muneris peculiare secretum. * Consulatus hic meus orat, atque obsecrat, vt obnoxiam tibi vni sinas fieri eius dignitatem, quem omnibus prætulisti. Quod quidem & ipse sibi inuenit gradus, cum clarissimo viro collega meo honore coniunctus, nuncupatione prælatus. Consul ego, Imperator Auguste, munere tuo, non passus septa, neque campum: non suffragia, non puncta, non oculos, qui non prensauerim manus: nec consalutantium cōfusus occursum, aut sua amicis nomina non reddiderim, aut aliena imposuerim: qui tribus nō circumuiui, centurias non adulauim, vocatis classibus non intremui, nihil cum sequestre deposui, cum diribitore nil pepigi. Romanus populus, Martius campus, equester ordo, rostra, ouilia, senatus, curia, vnus mihi omnia Gratianus. * Iure meo, Auguste ³⁸⁰ Maxime, affirmare possum, incolumi omnium gratia, qui ad hunc

honorem diuersa vnquam virtute venerunt, venturique sunt. suus enim cuique animus, suum meritum, sibi que mens conscia est. iure, inquam, meo affirmare possum, me mihi videri à ceteris esse secretum. Sunt, quos votorum cruciat inanita: non optaui. quos exercet ambitus: non petiui. qui assiduitate expriment: non coëgi. qui offeruntur occasione: non affui. quos iuuat opulencia: obstat temporum disciplina. non emi, nec possum continentiam iactare: non habui. vnum prestante tentauit, & hoc ipsum quasi meum vendicare non possum.

381 in tua enim positum est opinione, si merui. * Fecisti autem, & facies alios quoque consules, piissime Gratiane, sed non & causa pari. Viros gloriae militaris. Habet enim tecum ut semper laboris, ita dignitatis plerunque consortium, virtutis quam honoris antiquiore collegio. Viros nobilitatis antiquae. dantur enim multa nominibus: & est Roma pro merito. Viros fide inlytos, & officijs probatos. quorum me etsi non fecerim numero, tamen, quod ad honoris viam pertinet, ratione dispertio. Quartum hunc gradum noui beneficii tu, Auguste, constituis deferre tibi ipsi, quo alter ornatur, bona animi tui ad alienam referre praestantiam, eruditionemque naturae, quam Deo, & patri, & tibi debes, ad alterius gratiam rectius retorquere, quam verius. Tua haec verba sunt à te mihi scripta:

382 * *Soluere te quod debebas, & adhuc debere quod solueris.* O mentis aureae dictum bracteatum! ô de pectore candidissimo, lactei sermonis alimoniam! Quisquam ne tam parcus est in ostentatione beneficii? quisquam pondus gratiae suae, vim meriti profiteretur alieni? quisquam denique quod indulget, quasi ab obnoxio deferatur, pretium mauult vocare, quam donum? Certent huic sententiae veteres illi & Homerici oratores, subtilis deducta oratione Menelaus, & instar profundae grandinis ductor Ithacesius, & melleo delibutus eloquio iam tertiae Nestor aetatis: sed neque ille concinnius eloquetur, qui se Laconica breuitate collegit: neque ille contortius, qui cum sensibus verba glomeravit: nec dulcius, cuius lenis oratio mulcendo potius quam extorquendo persuasit. Soluere te

dicis, quod debebas, & debitum esse, quum solueris. * Auguste iuuenis, caeli tibi, & humani generis rector, hoc tribuat, ut praelatus antiquis, quos etiam elegantia sententiae istius antecessisti, vincas propria singulorum, in Menelao, regiam dignationem: in Ulixo, prudentiam: in Nestore, senectutem. Subijciat aliquis: ista quidem adeptus es, sed effare, quo merito. Quid me oneras sciscitator? RATIONEM FELICITATIS NEMO REDDIT. Deus, & qui Deo proximus, tacito munera dispertit arbitrio. & beneficiorum suorum indignatus per homines stare iudicium, mauult de subditis dedisse miraculum. Quo, inquis, merito? ego nullum scio, nisi quod, tu, piissime Imperator, debere te dicis. & hoc debere latissime pertinet: siue hoc eruditionis tuae foenus existimas, siue sine foenore gloriam liberalitatis affectas, siue te pondere conceptae sponsonis ex oneras, seu fideicommissum patris exoluis, seu magnanimitate, caelesti ostentatione suppressa, Dei munus imitaris. * Debere te dicis. cui? quando? quo nomine? lege syngrapham. nomina creditorem. accepti & expensi tabulae conferantur. Videbis alio summam istius transire rationem. Tibi coepit Deus debere pro nobis. Quid autem mihi debes, gratissime Imperator? Patitur enim humanitas tua, ut praeter regias virtutes, priuata appellatione lauderis. Quid tu mihi debes? & contra, quid non ego tibi debeo? An ne, quod docui? hoc ego possum verius retorquere, dignum me habitum, qui docerem: tot facundia, doctrinaque praestantes, inclinata in me dignatione, praeteritos: ut esset, quem tu, matura iam aetate subcinctum per omnes honorum gradus, festinata bonitate, proueheres: timere ut videreris, ne in me vita deficeret, dum tibi adhuc aliquid, quod deberes praestare, superesset. * Negat Cicero consularis ultra, se habere, quod cupiat. Ego autem iam consul, & senex, adhuc auiditatem meam fatebor. Te videre saepius in hoc magistratu, Gratiane, desidero: ut & sex Valerij Coruini, & septem Caij Marij, & cognominis tui Augusti tredecim consulatus, vnus aequipares. Tibi plures potest aetas, & fortuna tua praestare:

verum ego in numero parcius, quia tu in munere liberalior. Ipsum enim te sepius hoc honore defraudas, ut & alijs largiaris. Scis enim, Imperator doctissime, rursus enim utar laude priuata. scis, inquam, septem ac decem Domitiani cōsulatus, quos ille, inuidia alteros prouehendi, cōtinuando conferuit, ita in eius auuiditate derisos, ut hoc eum pagina Fastorum suorum, immo fastidiorum, fecerit insolentem, nec potuerit prestare felicem. * Quod si principi, honoris istius temperata, & quæ vocatur, aurea, debet esse mediocritas, quid priuati status hominibus? quid æquanimis? quid iam senibus erga se oportet esse moderaminis? Ego quidem, quod ad honores meos perinet, & vota saturavi: tu tamen, Imperator optime, tu piissime, tu quem non fatigat liberalitas, nisi quando cessauit: tu, inquam, indulgentissime Gratiane, ut ad beneficiendum subito es necopinus ingenio, adhuc aliquid, quod hoc nomine mihi præsteretur, inuenies. Sic intellexere omnes. sic nobis ordinem ipse fecisti. sic amicus Deo es, ut à te iam impetratum sit, quod optatur: à quo & quod nondum optamus, adipiscimur. * Et rursus aliquis adjiciet, aut sermone libere, aut cogitatione liberius, Nonne olim & apud veteres multi eiusmodi doctores fuerunt? an tu solus præceptor Augusti? Immo ego cum multis cōiunctus officio, sed cum paucissimis secretus exemplo. Nolo Constantini temporum taxare collegas. Cæsares docebantur. superiora contingam. Diues Seneca, nec tamen consul, arguetur rectius, quam prædicabitur, non erudisse indolem Neronis, sed armasse sæuitiam. Quinctilianus consularia per Clementem ornamenta sortitus, honestamenta nominis potius videtur quam insignia potestatis habuisse. quomodo Titianus magister. sed gloriosus ille, municipale scholam apud Vifontionem, Lugdunumque, variando, non ætate quidem, sed vilitate confenuit. * Vnica mihi amplectenda est Frontonis imitatio: quem tamen Augusti magistrum sic cōsulatus ornauit, ut præfectura non cingeret. Sed consulatus ille cuiusmodi? ordinario suffectus, bimestri spatio interpositus, in sexta anni parte consumptus: quæren-

dum ut reliquerit tantus orator, quibus cōsulibus gesserit cōsulatum. Ecce aliud, quod aliquis opponat. In tanti ergo te oratoris fastigium, te gloriosus attollis? cui talia requirenti respondebo breuiter. Non ego me contendo Frontoni, sed Antonino præfero Gratianum. Celebrat quidem sollemnes istos dies omnes ubique vrbes, quæ sub legibus agunt, & Roma de more, & Constantinopolis de imitatione, Antiochia pro luxu, & Carthago discincta, & domus fulminis Alexandria: sed Treuiri principis beneficio, & mox cum ipso auctore beneficij. Loca inter se distant, vota consentiunt. * Vnus in ore omnium Gratianus, potestate Imperator, virtute victor, Augustus sanctitate, pōtifex religione, indulgentia pater, ætate filius, pietate utrunque. Non possum fidei causa, ostendere imagines maiorum meorum, ut ait apud Sallustium Marius: nec deductum ab heroibus genus, ad deorum stemma replicare: nec ignotas opes, & patrimonia sparsa sub regnis: sed ea quæ nota sunt, dicere potius, quam prædicare, patriam non obscuram, familiam non poenitentiam, domum innocentem, innocentiam non coactam, angustas opes, veruntamen libris, & liberis dilatas: frugalitatem sine sordibus, ingenium liberale, animum non illiberale, victum, vestitum, supellectilem, munda, non splendida: veteribus ut illis consulibus, excepta, quæ tum erat, bellicarum collatione virtutum, si quis me conferre dignetur, seponat opulentiam, non derogaturus industriam. * Verum quoniam gratijs agendis, iam dudum succumbo materiæ, tu orationi meæ, Gratiane, succede. Tu, Gratiane, qui hoc nomen sic per fortunam adeptus es, ut nemo verius ambitione quæsierit. Neque enim iustius Metellus, cognomento Pius, patre reuocato, qui esset impius exulante: aut verius Sylla, Felix, qui felicior ante, quam vocaretur, quam tu, Gratianus: cui & hoc nomen est, & illa Metelli, Syllæque cognomina. Tu, inquam, Gratiane, qui hoc non singulis factis, sed perpetua grate agendi benignitate meruisti, cui, nisi ab auo deductum esset, ab omnibus adderetur. Tu ipse tibi, inquam, pro me gratiam refer, tu, tuæque virtutes, Bonitas, qua in om-

nes prolixus es, perpetuus in me: pietas, qua orbem tuum temperas, quamque in vlciscendo patruo probas, tuendo in
 391 fratre cumulas, ornando in præceptore multiplicas. * Agat gratias clementia, quam humano generi impertis: liberalitas, qua ditas omnes: fortitudo, qua vincis: & mens ista aurea, quam de communi Deo plus, quam vllus, hausisti. Agant & pro me gratias, voces omnium Galliarum: quarum præfecto hanc honorificentiam detulisti. Ultra progredior, & hoc, quia debere te dicis, agat, quæ optime agere potest, vox ista, quam docui. Iam dudum autem quam grati animi, tam sermonis exigui, vt supra dictum est, succumbo materiæ: neque adhuc illa perstrinxi, quæ ne infantissimus quidem, nisi idem impijssimus, eminentia per famam, & omnium gaudijs testata, supprimeret: quæ supra vires dicendi meas posita, cunctos attingere, aut ingrati crimine arguendus, aut temerarij professione culpandus: tamen alterum cum subeundum
 392 sit, audaciam, quam maliuolentiam malo reprehendi. * Tu, Auguste venerabilis, districtus maximo bello, assultantibus tot millibus barbarorum, quibus Danubij ora prætextitur, comitia consulatus mei armatus exerces. Tributa ista, quod in vrbe Sirmio geruntur, an, vt quod in procinctu, centuriata dicentur: an, vt quondam, pontificalia vocabuntur, sine arbitrio multitudinis, sacerdotum tractata collegio? Sic potius, sic vocentur, quæ tu Pontifex maximus, deo participatus, habuisti. Non est ingenij mei, pijssime Imperator, talia comminisci. Verba sunt litterarum tuarum: quibus apud me auctoritatem summi numinis, & vt tuæ volûtatis, amplificas. sic enim loqueris. *Quum de consulibus in annum creandis solus mecum volutarem, vt me nosti, atque vt facere debui, vt velle te sciui, consilium meum ad Deum rettuli. Eius auctoritati obsecutus, te*
 393 *consulem designaui, & declaravi, & priorem nuncupaui.* * Cuius orationis ordo lucidior? quæ doctrina tam diligens, proprijs comitorum verbis loqui, nec vocabulis moris antiqui, nomina peregrina miscere? Valete modo classes populi, & vrbarnarum tribuum prærogatiuæ, & centuriæ iure-vocatæ. Quæ

comitia pleniora vnquã fuerunt, quam quibus præstitit Deus consilium, Imperator obsequium? Et nunc ego, pijssime Imperator, ne fastigium auditorij sacri, dictorum tuorum timidus interpretes, offendam, diuinitatis tuæ própe cum piaculo verba transcurro. *Quum de consulibus*, inquis, *in annum creandis*. Erudita vox. Et quum *solus mecum volutarem*. O profunditudo secreti! habes ergo consiliatorem, & non metuis proditorem. *Vt me nosti, vt facere debui, vt velle te sciui*. Quid familiarius? quid cõstantius? quid dici blandius potest? * *Consilium meum ad Deum rettuli*. Et quemadmodum *solus*: cui præstito est tam grande consilium? an plenius cum senatu, cum equestri ordine, cum plebe Romana, cum exercitu tuo, & provincijs omnibus deliberasses? *Consilium meum ad Deum rettuli*. Non vt, credo, nouũ sumeres, sed vt sanctius fieret, quod volebas, eius auctoritati obsecutus scilicet: vt in consecrando patre, in vlciscendo patruo, in cooptando fratre fecisti. *Te consulem designaui, & declaravi, & priorem nuncupaui*. Quis hæc verba te docuit? Ego tam propria, & tam Latina nesciui. *Designaui, & declaravi, & nuncupaui*. Non fit hoc temere. habet moras suas dispertitis gradibus tam matura cunctatio.
 395 * Has ego litteras tuas si in omnibus pilis, atque porticibus, vnde de plano legi possint, instar edicti pendere mandauero, nõne tot statuis honorabor, quot fuerint paginae libellorum? Sed ad blandiora festino. Ab hac enim litterarum ad me datarum parte digressus, eo quoque descendisti, vt quæres: qualis ad me trabea mitteretur. Omne largitionum tuarum ministerium sollicitudine fatigasti. Non ergo supra consulatum mihi est adhibita per te cura tam diligens, pro me cura tam felix? In Illyrico arma quatiuntur. tu, mea causa, per Gallias, ciuilium decorum indumeta dispensas. Loricatus de toga mea tractas. In procinctu, & maxime dimicaturus, palmarum vestis meæ ornamenta disponis, feliciter, & bono omine. Nanque iste habitus, vt in pace consulis est, sic in victoria triumphantis. * Parum est, si qualis ad me trabea mittatur, interrogas: te
 396 cõram promi iubes. Nec satis habes, vt largitionum ministri

ex more fungantur. eligis ipse de multis: & quum elégeris, munera tua verborum honore prosequeris. *Palmatam*, inquit, *tibi misi: in qua diuus Constantius parens noster intextus est.* Me beatum! quum insignibus talis cura præstetur. Hæc plane, hæc est picta, vt dicitur, vestis non magis auro suo, quã tuis verbis. Sed multo plura sunt in eius ornatu, quæ per te instructus intelligo. Geminum quippe in vno habitu, radiat nomen Augusti. Constantius in argumento vestis intexitur: Gratianus in muneris honore sentitur. * Accessit tam impensio beneficio tuo, pondus quorundam sciscitatione cumulatam. Interrogatus, quem priorem decerneres cõsulem, Nec dubitandum esse dixisti tu: &, qui tecum boni sunt, dubitare non poterant. Sed tamen ad hoc dictum erexerant animos, qui libenter clarissimum virum, collegam meum, quem præsentem habebat occasio, prælatum credidissent. Fatigantes tamen, quod intellexerant, requirebant. Hic tu, sicut mihi renunciatum est, noto illo pudore tuo paulisper hæsisti, non rationis ambiguus, sed eorum dubitationem vultu, & rubore condemnans, qui studium tuum, interpretationis errore, palpabant. Deinde illico subdidisti. *Quid de duobus consulibus designatis queritis, quis ordo sit nuncupationis? an ne alium, quam quem præfectura constituit?* O felicem verecundiam tuam, cui ista popularis ratio tam prudenter occurrit. * Scisti aliud, Gratiane, quam diceres: sed propter quorundam verecundiam dicere noluisti. Scrupulosus hic mihi locus est: & propter eam, quã nunquam appetiui, gloriam, recusandus. Quum prior renunciatus sum, satis est tuum tenere iudicium. Interpretes valete meritorum. Neque autem ego, sacratissime Imperator, in tenui beneficio, gradum nuncupationis amplector. Num est hæc gloria ignota Ciceroni? Prætozem me, inquit, populus Romanus primum fecit, cõsulem priorem. Ex ipsa eius sententia intelligitur commendabilius ei videri vni, quam pluribus esse præpositum. Nulla enim est quidem contumelia secundi, sed ex duobus gloria magna prælati.

399

* Alexandri Macedonis hoc fertur, quum legisset illos Ho-

mericos versus, quibus, Hectore prouocante, è nouem ducibus, qui omnes pugnare cupiebant, vnum deligi placeret, fortis euentu, trepida vbi conceptione votorum Iouem Optimum Maximum totus precatur exercitus, vt Aiacem, vel Tydei filium, aut ipsum regem ditium Mycenarum fortiri patiatur Agamemnonem, Occiderem, inquit, illum, qui me tertium nominasset. O magnanimitatem fortissimi viri! nominari inter nouem tertius recusabat, vbi certe pluribus antecelleret, quam subesset. Quanta hinc verecundia grauaretur posterior de duobus! Est enim in hoc numero arduæ plena dignationis electio. Quum vniuersis mortalibus duo, qui fiant cõsules, præferuntur, qui alteri præponitur, non vni, sed omnibus antefertur. * Expectare nunc aures præsentium scio, & eminare, in omnium vultu intelligo, quod desiderio concipiatur animorum. Existimant enim quum ea, quæ ad grates agendas pertinebant, summatim, tenuiore filo, vt dicitur, deducta liberim, aliqua me etiã de maiestatis tuæ laudibus debere perstringere. Quanquam me istam dixerim seposuisse materiam, & in tempus aliud reseruare, nihilominus tamen, vt nunc aliqua contingam, nutu, & prope murmure cohortantur. Itaque faciam: quando cogunt volentem. sed maioribus separatis, tenuiora memorabo, nulla spe ad plenum exequendi: sed vniuersi vt intelligant, eorum, quæ intus prædicanda sunt, a me poscendam esse notitiam, ab alijs dignitatem. Nec excellentia, sed cotidiana tractabo. * Nullum te vnquã diem ab adolescentia tua, nisi adorato Dei numine, & reus voti, & illico absolutus, egisti, lautis manibus, mente pura, immaculabili conscientia, & quod in paucis est, cogitatione sincera. Cuius autem vnquam egressus auspiciator fuit, aut incessus modestior, aut habitudo cohibitor, aut familiaris habitus condecior, aut militaris accinctior? In exercendo corpore, quis cursum tam perniciousiter incitauit? quis palæstram tam lubricus expediuit? quis saltum in tam sublime collegit? Nemo abductius iacula contorsit. nemo spicula crebrius iecit: aut certius destinata percussit. Mirabamur poëtam, qui in franos dixerat

400

401

Numidas: & alterum, qui ita collegerat, vt diceret, in equirando, verbera, & præcepta esse fugæ, & præcepta sistendi.

402 * Obscurum hoc nobis legentibus erat. intelleximus te videntes, quum idem arcum intenderes, & habenas remitteres: aut equum segnius euntem verberare concitares, vel eodem verberare intemperantiam coërceres. Qui te visi sunt hoc docuisse, non faciunt: immo qui visi sunt docuisse, nunc discunt. In cibis autem, cuius sacerdotis abstinentior cerimonia? in vino, cuius senis mensa frugalior? Operto conclavis tui, non sanctior ara Vestalis, non Pontificis cubile castius: nec puluinar Flamini tam pudicum. In officijs amicorum nõ dico paria reddi: anteuenis. & quotiens in obsequendo præcedimus, erubescis pudore tam obnoxio, quam in nobis esse

403 * deberet ab Imperatore præuentis. * In illa vero sede, vt ex more loquimur, consistorij, vt ego sentio, sacrarij tui, nullus vnquam superiorum aut dicenda pensius cogitauit, aut consultius cogitata disposuit, aut disposita maturius expediuit. Et aliqua de oratorij virtutibus tuis dicerem, nisi vererem mihi gratificari. Non enim Sulpicius acrior in concionibus, nec maioris Gracchi commendabilior modestia fuit, nec patris tui grauior auctoritas. Qui tenor vocis, quum incitata pronuncias! quæ inflexio, quum remissa! quæ temperatio, quum vtraque dispensas! Quis oratorum læta iucundius, facunda cultius, pugnancia densius, densata glomeratius, aut dixit, aut quod est liberum, cogitauit? Vellem, si rerum natura pateretur, Xenophon Attice, in æuum nostrum venires, tu qui ad Cyri virtutes exequendas votum potius, quam historiam commodaisti, quum diceres, non qualis esset, sed qualis esse deberet.

404 * Si nunc in tempora ista procederes, in nostro Gratiano cerneres, quod in Cyro tuo non videras, sed optabas. Atque ista omnia quasi punctis quibusdam acuminata signaui. Si facundia pro voluntate suppeteret, quanquam non copiosus, exquerer, vbertatem stilo, rerum magnitudine suggerente: sed nec huius diei, nec huius ista materiæ. Qui dicturi estis laudes principis nostri, habetis velut seminarium, vnde orationum

vestrarum iugera compleatis. Ego ista perstrinxi: atque vt sciunt omnes, possum videri familiaris notitiæ secretus interpret, domestica istæ, non tam prædicare, quam prodere. Atque vt ista dixi de cognitis mihi, atque intra aulam familiaribus, possem & foris celebrata memorare, nisi omnia omnes, & separatim sibi quisque nouisset. Possem pari breuitate dicere superiora. * EMENDATISSIMI VIRI EST PŒNITENDA non facere: at tu nunquam pœnitenda fecisti: & semper veniam pœnitentibus obtulisti. PVLCHRVM EST INDVLGERE TIMENTIBVS: sed tu perpetuæ bonitatis edictis occurristi omnibus, ne timerent. MAGNIFICVM LARGIRI HONORES: tu honoratos & liberalitate ditasti. LAVDABILE EST IMPERATOREM FACILES INTERPELLANTIBVS PRAEBERE ADITVS, NEC DE OCCVPATIONE CAVSARI: tu confirmas adire cunctantes. etiam querimonijs explicatis, ne quid adhuc fileatur, interrogas. Celebre fuit Titi Cæsaris dictum, PERDIDISSE SE DIEM, QVO NIHIL BONI FECERAT: sed celebre fuit, quia Vespasiani successor dixerat, cuius nimia parsimonia, & austeritas vix ferenda, miram fecerat filij lenitatem. * Tu Valentiniano genitus, cuius

405
406
alta bonitas, præsens comitas, temperata seueritas fuit, parto & condito optime reipublicæ statu intelligis posse te esse lenissimum sine dispendio disciplinæ. Neque vero vnum aliquod bonum vno die præstas, sed indulgentias sæculares per singula horarum momenta multiplicas. Vel illud vnum cuiusmodi est, de condonatis residuis tributorum? quod tu quam cumulata bonitate fecisti! Quis vnquam Imperatorum hoc prouincijs suis aut vberiore te indulgentia dedit, aut certiore securitate prospexit, aut prudentia consultiore munivit? Fecerat & Traianus olim: sed partibus retentis, non habebat tantam oblectationem concessi debiti portio, quanta suberat amaritudo seruati. Et Antoninus indulserat: sed imperij, non beneficij successor, inuidit: qui ex documentis tabulisque populi, condonata repetiuit. Tu argumenta omnia flagitan-

407 di, publicitus ardere iussisti. * Videre in suis quæque foris omnes ciuitates cōflagrationem salubris incendij. Ardebant stipes fraudum veterum: ardebant seminaria futurarum. Iam se cum puluere fauilla miscuerat: iam nubibus fumus inuoluerat, & adhuc obnoxij in paginis concrematis ductus apicum, & festertiorū notas cum iuuantia de ratione cernebant: quod meminere legi posse & veteres. Quid te, Imperator Auguste, indulgentius? quid potest esse consultius? Quæ bona præstas, efficis ne caduca sint: quæ mala adimis, prospicis, ne possint esse recidua. Hæc prouincialibus indulgentiæ bona: quid illa nostro ordini? Quid illa militibus, Antoninorum comitas fuit, & iam inde Germanicorum cohorti amicorum, & legionibus, familiaris humanitas? Sed ego nolo beneuolentiam tuam aliorum collatione præcellere. * Abundant in te ea bonitatis, & virtutis exempla, quæ sequi cupiat ventura posteritas: & si rerum natura pateretur, adscribi sibi voluisset antiquitas. Necessè est tamen aliquid comparari, vt possit intelligi, bona nostra quo præstent. Egrotantes amicos Traianus visere solebat: hæcenus in eo comitas prædicanda est. tu & visere solitus, & mederi, præbes ministros, instruis cibos, fomenta dispensas, sumptum adijcis medelarum, consolari affectos, reualescentibus gratularis. In quot vias de vna eius humanitate progredieris? Legionibus vniuersis, vt in cōmuni Marte euenit, si quid aduersi acciderat, vidi te circumire tentoria: fatin' salue, quærere: tractare vulnera fauciorum: & vt salutiferæ apponerentur medelæ, atque vt non cessaretur, instare. * Vidi quosdam fastidientes cibum, te cōmendante, sumpsisse. Audiui confirmantia ad salutem verba profari, occurrere desiderijs singulorum. huius sarcinas mulis aulicis vehere, his specialia iumenta præbere, illis ministeria perditorum instaurare lixarum. aliorum egestatem tolerare sumptu, horum nuditatem velare vestitu. omnia agere indefesse, & benigne, pietate maxima, ostentatione nulla. omnia præbere ægris, nihil exprobrare sanatis. Inde cunctis salute nostra carior factus, meruisti, vt haberes amicos obnoxios, prom-

ptos, deuotos, fideles, in æuum omne mansuros: quales caritas, non fortuna conciliat. Concludam deinceps orationem meam, pijsime Auguste, sermonis magis sine, quam gratiæ. nanque illa perpetua est: & spatio non transmeabili, terminum calcis ignorat. Flexu tamen paruo, nec à te procul, conuertar ad Deum. * Æterne omnium genitor, ipse non genite, opifex, & causa Mundi, principio antiquior, sine diuturnior, qui templa tibi & aras penetralibus initiatorum mentibus condidisti: tu Gratiano humanarum rerum domino, eiusmodi semina nostri amoris inolesti, vt nihil in digressu segnior factus, meminisset & relictis: illustraret absentem, præsentibus anteferet. Dein, quia interesse primordijs dignitatis, per locorum interualla non poterat, ad sollemnitatem condendi honoris occurreret, beneficijs ne deesset officium. Quæ enim memoria, memoria, inquam, transcursum tantæ celeritatis, vel in audacibus Græcorum fabulis, commenta est? Pegasus volucer, actus a Lycia, non vltra Ciliciam permeauit. * Cyllarus, atque Arion, inter Argos, Nemeámque fenuerunt. Ipsi Cæstorum equi, quod longissimum iter est, non nisi mutato vectore, transcurrunt. tu Gratiane, tot Romani imperij limites, tot flumina, & lacus, tot veterum intersepta regnorum, ab vsque Thracia, per totum, quam longus est, locum Illyrici, Venetiam, Liguriámque & Galliam veterem, insuperabilia Rætiæ, Reni accolas, Sequanorum inuia, porrecta Germaniæ, celeriore transcurso, quam est properatio nostri sermonis, euoluis, nulla requie otij, ne somni quidem, aut cibi munere liberali, vt Gallias tuas inopinatus illustres. vt consulem tuum, quanuis desideratus, anticipes. vt illam ipsam, quæ auras præcedere solet, famam, facias tardiozem. Hoc senectuti meæ, hoc honori à te datum. * Supremus ille Imperij, & consiliorum tuorum Deus conscius, & arbiter, & auctor, indulsit, vt sellam curulem, cuius sedem frequenter ornabis: vt prætextam meam purpuræ tuæ luce fucatam: vt trabeam nõ magis auro suo, quam munere tuo splendidam, quæ ab Illyrico sermonis dignitas honestauit, apud Gallias

410

411

412

AVSONII CONSULA.

illustriora præstares, quæstorem vt tuum, præfectum vt tuo
prætorio, consulem tuum, & quod adhuc cunctis meis nomi-
nibus anteponis, præceptorem tuum, quem pia voce
declaraueras, iusta ratione prætuleras, liberali
largitate ditaueras, Augustæ dignatio-
nis officijs consecreres.

¶
APVD GRATIANVM AVGVSTVM.

AVSONII BURDI.
GALENSIS EPISTOLAE.

EPISTOLA I.

AVSONIVS ad patrem de suscepto filio.

REDIDERAM nil posse meis affectibus addi, ⁴¹³
Quo, venerande pater, diligere magis.
Accessit gratis super his medióque nepoti. ✱
Bina dedit nostris qui iuga nominibus.
7 Ipse nepos te fecit auum. mihi filius idem,
Et tibi ego. hoc nato nos sumus ambo patres.
Nec iam sola mihi pietas mea suadet amorem:
Nomine te gemini iam genitoris amo.
Accessit titulus, tua quo reuerentia crescat:
10 Quo doceam natum, quid sit amare patrem.
Quippe tibi æquatus videor: quia paruulus iste
Nomine honoratum me quoque nobilitat,
Non ætas quia nostra eadem. nam supparis æui
Sum tibi ego, & possum fratris habere vicem.
15 Nec tantum nostris spatium interponitur annis,
Quanta solent alios tempora diuidere.
Vidi ego natales fratrum distare tot annis,
Quot nostros. Æuum nomina non onerant.
Pulchra iuuenta tibi, senium sic iungit, vt æuum,
20 Quod prius est, maneat: quod modo, vt incipiat.
Et placuisse reor geminis ætatibus, vt se
Non festinato tempore vtraque daret.

B

415 *Leniter hæc flueret, hæc non properata veniret,
Maturam frugem flore manente ferens.
Annos me nescire tuos, pater optime, testor,
Tótque putare tuos, quot reor esse meos.
Nesciat hoc natus. numeret properantior heres,
Testamenta magis, quam pia vota fovens,
Exemplóque docens pravo iuvenescere natos,
Vt nolint patres se quoque habere senes:
Verum ego primæuo genitus genitore, fatebor
Supparis hæc aui tempora grata mihi.*

416 *Debeo, quod natus. suadet pia cura nepotis,
Addendum patri, quo veneremur auum.
Tu quoque, mi genitor, geminata vocabula gaude,
Nati primæui nomine factus auus.
Exiguum quod auus. faueant pia numina diuùm,
Déque nepote suo fiat auus proauus.
Largius & poterunt producere fata senectam,
Sed RATA VOTA REOR, quæ moderata magis.*

EPISTOLA II.

Ad Vrsulum Grammaticum Treuirorum. cui strenas calendis Ianuarijs ab Imperatore non datas, reddi fecit.

417 *PRIMVS iucundi fuit hic tibi fructus honoris,
Augustæ faustum munus habere manus.
Proximus ex longo gradus est, Quæstoris amici
Curam pro strenis excubuisse tuis.
Ergo interceptos regale nomisma Philippos
Accipe tot numero, quot duo Geryones.
Quot terni bijuges: demptóque triente Camenæ:
Quótque super terram sidera Zodiaci.
Quot commissa viris Romana, Albanáque fata:
Quótque doces horis, quótque domi resides.
Ostia quot pro parte aperit stridentia Circus:
Excepto, medium quod patet ad stadium.
Quot pedibus gradiuntur apes, & versus Homeri:*

15 *Quótque horis pelagus profluit, aut refluit.
Protulit in scenam quot dramata fabellarum,
Arcadiæ medio qui iacet in gremio.
Vel quot iuncturas geometrica forma fauorum
Conserit extremis omnibus & mediis.
Quot telios primus numerus, solúque probatur,
Quot par, atque impar partibus æquiparat.
Bis ternos, & ter binos quia conserit vnus:
Qui solus totidem congeminatus habet,
Quot faciunt iuncti subtérque, supráque locati,
Qui numerant Hyadas, Pleiadáque simul.*

25 * * * * *

30 *Ursule collega nobilis Harmonio,
Harmonio, quem Claranus, quem Scaurus, & Asper,
Quem sibi conferret Varro, priorque Crates:
Quique sacri lacerum collegit corpus Homeri,
Quique notas spurijis versibus apposuit:
Cecropiæ commune decus, Latiaque camenæ,
Solutus qui Chium miscet, & Ammineum.*

EPISTOLA III.
Aufonius Probo Præfecto prætorio S.

OBLATA per antiquarios mora, scio promissi mei gratiam expectatione cõsumptam, Probe vir optime. In secundis tamen habeo, non fefellisse. Apologos Titiani, & Nepotis chronica, quasi alios apologos (nam & ipsa instar sunt fabularum) ad nobilitatem tuã misi, gaudens, atque etiam glorians fore aliquid: quod ad institutionem tuorum, sedulitatis meæ studio, conferatur. Libello tamen apologorum antetuli paucos epódos, studio in te obseruantia meæ impudentissimos: paucos quidem, vt ego loquax iudico, verum tu, quum legeris, etiam nimium multos putabis. Adiuro beniuolentiã tuam, verecundia meæ testem, eos mihi subita persuasione

fluxisse. Nam quis hoc diu cogitaret? Quod sane ipsi per se probabunt. Fors fuat, vt, si mihi vita suppetet, aliquid rerum tuarum, quanuis incultus, expoliam: quod tu & si lectum nō probes, scriptum boni consules. Quumque ego imitatus sim vesaniam Chœrili, tu ignoscas magnanimitate Alexandri. Hi igitur, vt Plautus ait, interim erunt antilogium fabularum, garuli, & deceptores. Qui compositi ad honorificentiae obsequium, ad aurium conuiciū concurrerunt. Vale, & me dilige.

Ad Librum: vt eat ad Probum.

420

Perge, ô Libelle, Sirmium:

Et dic hero meo, ac tuo,

Aue, atque salue plurimum.

Quis iste sit nobis herus,

Nescis libelle? an, quum scias,

Libenter audis, quod iuuat?

Possẽm absolute dicere,

Sed dulcius circumloquar:

Diuque fando perfruar.

Hunc dico, qui lingua potens,

Minorem Atridam præterit,

Orando pauca, & musica.

Qui grandines Vlixei,

Mellifluentem Nestora,

Concinnatorem & Tullium.

Qui solus, exceptis tribus

Heris, herorum primus est,

Prætorioque maximus.

Dico hunc senatus præulem,

Præfectum eundem, & consulem,

(Nam consul æternum cluet.)

Collegam Augusti consulis,

Columen curulis Romulæ,

Primum in secundis fascibus.

Nam primus è cunctis erit

421

5

10

15

20

25

Consul, secundus principi.

Generi hic superstes aureo,

Satorque prolis aureæ,

Conuicit Ascræum senem:

Qui sæculum omne ferreum:

Qui vincit cui iniuriam.

Stirpis nouator Annæ,

Paribusque comit infulis,

Aniciorum stemmata.

Probum loquor. scis optime.

Quem nemo fando dixerit,

Qui non prius laudauerit.

Perge, ô libelle: & utere

Felicitate intermina.

Quin & require, si sinet

Tenore fari obnoxio.

Age vera proles Romuli,

Effare causam nominis.

Vtrum ne mores hoc tui

Nomen dedere: an nomen hoc

Secuta morum regula?

An ille venturi sciens

Mundi supremus arbiter,

Qualem creauit moribus

Iussit vocari nomine?

Nomen datum præconis,

Viteque testimonio.

Libelle felix, quem sinu

Vir tantus euoluet suo.

Nec occupari tempora

Grato queretur otio.

Quem mille cum vocis modis,

Leni aut susurro impertiet.

Cuique vigiles luminum

Vacare dignabunt coræ.

422

30

35

40

45

50

55

60

423

424

Quem mente, & aure conscis,
Quibusdam omissis, pelleget.
Quæcumque fortuna est tibi,
Perge, ô libelle: & utere
Felicitate intermina.

Dic me valere, & vivere.
Dic vivere ex voto pio,
Sanctis precantem vocibus:
Ut quem curulis proxima
Collegio nati dedit,

425

Hunc rursus Augustus prior
Suis perennet fascibus.
Subnecte & illud leniter.
Apologos, en, misit tibi
Abusque Reni limite
Ausonius, nomen Italum,
Præceptor Augusti tui,
Æsopiam trimetrium:
Quam vertit exili stilo
Pedestre concinnans opus,
Fandi Titianus artifex.
Ut hic aui, ac patris decus
Misto refulgens sanguine,
Probianoque, ac Anicio:
Ut quondam in Albæ mœnibus

426

Supremus Ænea satus,
Silvios Iulis miscuit:
Sic iste, qui natus tuus,
Flos flosculorum Romuli,
Nutricis inter lemmata,
Lallique somniferos modos,
Suescat peritis fabulis,
Simul iocari, & dicere.
Et adde votum, quod pio
Concepimus rei Deo.

Ut genitor Augustus dedit
Collegio nati Probum,
Sic Gratianus hunc novum
Stirpi futura copulet.
Rata sunt futura, quæ loquor.
Sic merita, sic fatum iubet.
Sed iam ut loquatur Julius,
Fandi modum inuita accipe
Volucripes dimetria:
Aueque dicto, dic Vale.

Aufonius Symmacho. EPIST. IV.

MODO intelligo, quam melleares sit oratio: quam de-
lenifica, & quam suada facundia. Persuasisti mihi, quod epi-
stolæ meæ apud Capuam tibi redditæ concinnatio humana
non esset: sed hoc non diutius, quam dum epistolam tuam
legi. quæ me blanditijs inhiantem tuis, velut succo nectaris
delibuta, ducit. Vbi enim chartulam pono, & me ipsum in-
terrogo, tum absinthium meum resipit: & circumlita melle
tuo pocula deprehendo. Si vero, id quod sæpe facio, ad epi-
stolam tuam redij, rursus inlicior: & rursus ille suauissimus,
ille floridissimus tui sermonis adflatus, deposita lectione, va-
nescit, & testimonij pondus prohibet inesse dulcedini. Hoc
me velut aërius bractæ fucus, aut picta nebula, non longius,
quam dum videtur, oblectat, Chamæleontis bestiolæ vice,
quæ de subiectis sumit colorem. Aliud sentio ex epistola tua,
aliud ex conscientia mea, & tu me audes facundissimorum
hominum laude dignari? tu, inquam, mihi ista, qui te ultra cõ-
mendationem omnium protulisti? Aut, quisquàm ne ita niter,
ut comparatus tibi non sordeat? Quis ita ad Æsopi venustata-
tem, quis ita ad sophisticas Isocratis conclusiones, quis ita ad
enthymemata Demosthenis, aut opulentiam Tullianam, aut
proprietas nostri Maronis accedat? Quis ita affectet sin-
gula, ut tu imples omnia? Quid enim aliud es, quam ex omni
bonarum artium ingenio collecta perfectio? Hæc, domine

427

428

mi, fili Symmache, non vereor, ne in te blandius dicta videantur esse, quam verius. & expertus es fidem meam mentis atque dictorum, dum in comitatu degimus ambo, æuo dispari: vbi tu veteris militiae præmia tiro meruisti, ego tirocinium iam veteranus exercui. In comitatu tibi verus fui, nedum me peregre existimes composita fabulari. IN COMITATV, inquam, QUI FRONTEs HOMINVM APERIT: MENTES TEGIT. Ibi me & parentem, & amicum, & si quid vtroque carius est, cariorem fuisse sensisti. Sed abeamus ab his: ne istæc commemoratio ad illam Sôsiae formidinem videatur accedere. Illud quoque, quod pæne præterij, qua affectione addidisti, vt ad te didascalicum aliquod opusculum, aut sermonem protrepticum mitterem! Ego te docebo, docendus adhuc, si essem id ætatis, vt discerem? aut ego te vegetum, aut alacrem commonebo? Eadem opera & Musas hortabor, vt canant: & maria, vt effluent: & auras, vt vigeant: & ignes vt caleant, admonebo: & si quid inuitis quoque nobis natura fit, superfluus instigator agitabo. Satis est vnus erroris: quod aliquid meorum, me pœnitente, vulgatum est: quod bona fortuna, in manus amicorum incidit. Nam si cóntra id euenisset, nec tu mihi persuaderes, placere me posse. Hæc ad litteras tuas responsa sint. cetera, quæ noscere habes, compendij faciam. sic iam quoque longa est epistola. Iulianum tuum, familiarem domus nostræ, si quid de nobis percontandum arbitraris, tibi allego: simul admoneo, vt quum causam aduentus eius agnoueris, iuues studium, quod ex parte fouisti. Vale.

EPISTOLA V.

430 AVSONIVS, cuius ferulam nunc scepra verentur,
Paganum è Medulis iubeo saluere Theonem.

QVID geris, extremis positus telluris in oris,
Cultor harenarum vates? cui littus arandum,
Oceani finem iuxta, solémque cadentem.

Vilis arundineis cohibet quem pergula testis:
Et tingit piceo lachrymosa colonica fumo.
Quid rerum, Musæque gerunt, & cantor Apollo?
Musæ non Helicone sata, nec fonte caballi,
10 Sed quæ secundo de pectore Clementini,
Inspirant vacuos aliena mente poetas.
Iure quidem: nam quis malit sua carmina dici,
Qui te securo possit proscindere risu?
Hæc quoque ne nostrum possint urgere pudorem,
15 Tu recita: & vere poterunt tua dicta videri.
Quam tamen exerces Medulorum in litore vitam?
Mercatusne agitas? leuiore nomismate captans.
Insanis quod mox pretiis grauis auctio vendat,
Albentis seui globulos, & pingua ceræ
20 Pondera, Naryciamque picem, scissamque papyrum,
Fumantesque olidum paganica lumina tædas.
An maiora gerens, tota regione vagantes
Persequeris fures? qui te, postrema timentes,
In partem, prædamque vocent. tu mitis, & osor
25 Sanguinis humani, condonas crimina nummis:
Errorémque vocas. pretiumque imponis abactis
Bobus, & in partem scelerum de iudice transis.
An cum fratre vagos dumeta per auia ceruos
Circundas maculis, & multa indagine pinne?
30 Aut spumantis apri cursum clamoribus urges,
Subsidisque fero? Moneo tamen, vsque recuses
Stringere fulmineo venabula cominus hosti.
Exemplum de fratre time. qui veste reducta
Ostentat fœdas prope turpia membra lacunas:
35 Perfossasque nates vicino podice nudat.
Inde ostentator volitat: mirentur vt ipsum
Gedippa, Vrsinusque suos, prolésque Fouini,
Taurinusque, ipsum priscis heroibus æquans:
Qualis in Olenio victor Calydonius apro,
40 Aut Erymanthéo pubes fuit Attica monstro.

431

432

C

Sed tu parce feris venatibus, & fuge nota
 Crimina siluarum: ne sis Cinyreia proles,
 Accedásque iterum Veneri plorandus Adonis.
 Sic certe crinem flauus, niueúsque lacertos,
 Cesariem rutilam per candida colla refundis.
 Pectore sic tenero, plana sic iunceus aluo,
 Per teretes feminum gyros, surásque nitentes
 Descendis, talos à vertice pulcher adimos.

433 *Qualis floricomâ quondam populator in Ætna,
 Virgineas inter choreas Deoïda raptam
 Sustulit, emerſus stygiis fornacibus, Orcus.
 An quia venatus ob tanta pericula vitas,
 Piscandi traberis studio? nam tota supellex
 Domnotini tales solita est ostendere gazas,
 Nodosas vestes animantium nerinorum,
 Et iacula, & fundas, & nomina villica lini,
 Coláque, & insutos terrenis vermibus hamos.
 His opibus confise tumes. domus omnis abundat
 Littoreis diues spoliis. referuntur ab vnda
 Carroco, letalisque trygon, mollésque platessæ,
 Vrentes thynni, & male tecti spina elegati,
 Nec duraturi post bina trihoria corui.
 Ante carminibus iuuat incestare canoras
 Mnemosynes natas, aut tris aut octo sorores?
 Et quoniam huc ventum, si vis agnoscere, quid sit
 Inter doctrinam, deridendásque camenas,
 Accipe congestas mysteria frivola nugas:
 Quas tamen explicitis nequeas deprendere chartis,
 Scillito decies si cor purgeris aceto,
 Anticyrásque bibas Samij Lucumonis acumen.*

*Aut adsit interpres tuus,
 Ænigmatum qui cognitor
 Fuit meorum, quum tibi
 Cadmi nigellas filias,
 Melonis albam paginam,*

45

50

55

60

65

70

75

Notásque furvæ sepie,
 Cnidiosque nodos prodidit,
 Nunc adsit: & certe modo
 Præsul creatus litteris,
 Enucleabit protinus,
 Quod militantes scribimus.

Notos fingo tibi poëta versus
 Quos scis hendecasyllabos vocari:
 Sed nescis modulis tribus moueri.
 Istos composuit Phalæcus olim,
 Qui penthemimerin habent priorem:
 Et post semipedem duos iambos.
 Sunt, quos hexametri creant reuulsi,
 Vt penthemimeris prior locetur:
 Tum, quod bucolice tome relinquit.
 Sunt & quos generat puella Sappho:
 Quos primus regit Hippius secundus.
 Vt claudat Choriambon Antibacchus.
 Sed iam non potes, ô stolo, doceri:
 Nec fas est mihi regio magistro
 Plebeiam numeros docere pulpam.
 Verum protinus ede, quod requiro.
 Nil quero, nisi quod libris tenetur:
 Et quod non opice tegunt papyri.
 Quas si solueris, ô poëta, nugas,
 Tostam trado tibi simul Vacunam.
 Nec iam post metues ubique dictum,
 Hic est ille Theon, poëta falsus,
 Bonorum mala carminum taberna.

435

80

85

90

95

100

EPISTOLA VI.

AVSONIVS Salve caro mihi dico Theoni,
 Versibus experiens, quod volo, quodque queror.

436

TERtia fissipedes renouavit Luna iuuenas,
 Dum fugitas nostram, dulcis amice, domum.

Nonaginta dies sine te, carissime, traxi,
 Huc adde aestivos: hoc mihi pæne duplum est.
 Vis novies denos, dicam, deciesque novenos
 Isse dies? anni portio quarta abiit.
 Sexaginta horas, super & duo millia centum
 Te sine consumpsi: quo sine & hora gravis.
 Millia bis nongenta iubet demensio legum
 Adnumerata reos per tot obire dies.
 Jam potui Romam pedes ire, pedesque reverti,
 Ex quo te dirimunt millia pauca mihi.
 Scirpea Domnotonis tanti est habitatio vati?
 Pauliacus tanti non mihi villa foret.
 An quia per tabulam medica pugna notatam,
 Debita summa mihi est, ne repetamus, abes?
 437 Bis septem rutilos regale nomisma Philippas,
 Nec tanti fuerint, perdere malo, Theon,
 Implicitum quam te nostris interne medullis
 De fore tam longi temporis in spatio.
 Ergo aut predictos iam nunc rescribe Darios:
 Et redime, ut mora sit libera desidia:
 Aut alios à me totidem dabo, dum modo cari
 Conspicer ora viri, pauperis usque licet.
 Puppe citus propera: sinuosaque lintea veli
 Pande. Medullini te feret aura noti
 Expositum subter paradas, lectoque iacentem:
 Corporis ut tanti non moueatur onus.
 Vnus à Domnotoni te littore perferet aestus
 Condatem ad portum, si modo deproperes:
 Inque vicem venti, quotiens tua flamina cessant,
 Remipedem iubeas protinus ire ratem.
 Inuenies præsto subiuncta petorita mulis:
 Villa Lucani mox poteris aco.
 Rescisso disce componere nomine versum.
 Lucilij vatis sic imitator eris.

Aufonius Theoni, quum ei triginta Ostrea, grandia
 quidem, sed tam pauca misisset.

EXPECTAVERAM, ut rescriberes ad ea, quæ dudum io- 438
 culariter luferam de cessatione tua valde impia, & mea ef-
 flagitatione. cuius rei munus reciprocum, quoniam in me
 colendo fastidisti, inuenta inter tineas epistola veteri, quam
 de Ostreis, & Musculis affectata obscuritate condideram,
 quæ adolescens temere fuderam, iam senior retractavi. Sed
 in eundem modum instaurata est satyrica & ridicula concin-
 natio: saltem ut nunc respondeas notissimæ cantilenæ, qui il-
 lam nouitiam silentio condemnasti.

OSTREA Baianis certantia, quæ Medulorum 439
 Dulcibus in stagnis reflui maris aestus opimat,
 Accepi, dilectæ Theon, numerabile munus.
 Verum quot fuerint, subiecta monosticha signant.
 5 Quot ter luctatus cum pollice computat index:
 Geryones quot erant, decies si multiplicentur:
 Ter quot erant Phrygij numerata decennia belli:
 Aut ter ut Æolidi mensis tenet ignicomus Sol:
 10 Cornibus à primis quot habet vaga Cynthia noctes:
 Singula percurrit Titan quot signa diebus:
 Quotque annis sublimis agit sua sæcula Phænon:
 Quot numero annorum Vestalis virgo ministrat:
 15 Dardaniusque nepos regno quot protulit annos:
 Priamidæ quot erant, si bis deni retrabantur:
 Bisque viros numeres, qui fata Amphrysia seruant:
 Quot genuit fætus Albana sub ilicibus sus:
 Et quot sunt asses, ubi nonaginta trientes:
 20 Vel quot habet iunctos Vasatica reda caballos.
 Quod si figuras fabulis adumbratas,
 Numerumque doctis inuolutum ambagibus
 Ignorat alto mens obesa viscere,
 Numerare saltim more vulgi ut noueris,

A V S O N I I

In se retortas explicabo summulas.

Ter denas, puto, quinquiesque senas:
 Vel bis quinque, dehinc decem, decemque:
 Vel senas quater, & bis adde ternas:
 Septenis quater adde unum & unum:
 Duc binas decies, semelque denas:
 Aut ter quattuor, adde bis nouenis:
 Octonis quater hinc duæ recedant:
 Binas terdecies, semel quaternas.
 Et sex adde nouem, vel octo septem:
 Aut septemgeminis, bis octo iunge:
 Aut ne sim tibi pluribus molestus,
 Triginta numero fuere cunctæ,

441 Iunctus limicolis musculus ostreis
 Primo composuit fercula prandio,
 Gratus delicijs nobilium cibus,
 Et sumptu modicus pauperibus focus.
 Non hic nauifrago quaritur æquore,
 Ut crescat pretium grande periculis,
 Sed primore vado, post refugum mare,
 Algofo legitur littore concolor.
 Nam testæ duplicis conditur in specu,
 Quæ feruentis aquæ fota vaporibus,
 Carnem lacteoli visceris indicat.

Sed damnosa nimis panditur area.
 Fac, campum replices, Musa, papyrium:
 Nec iam fissipedis per calami vias
 Grassetur Cnidia sulcus arundinis,
 Pingens aridula subdita pagine,
 Cadimi filiolis atricoloribus.
 Aut cunctis pariter versibus oblinat
 Furuam lacticolor spongia sepiam.
 Parcamus vitio Domnotinæ domus:
 Ne sit charta mihi carior ostreis.

E P I S T O L Æ.

EPISTOLA IIX.

AVSONIVS consulvatem refaluto Theonem.

442

25 AVREA mala, Theon, sed plumbea carmina mittis.
 Vnius massæ quis putet has species?
 Vnum nomen utrisque: sed est discrimen utriusque,
 Poma ut mala voces, carmina vero mala.
 30 Vale beatus, nomen à diuis Theon.
 Metrochè sed ista sepe currentem indicat.

EPISTOLA IX.

Pater ad filium. quum temporibus tyrannicis, ipse
 Treueris remansisset: & filius à patre
 profectus esset.

Hoc incoatum neque impletum sic de litavarijs scriptum.

40 DEBEO & hanc nostris, fili dulcissime, curis
 Historiam: quanquam titulo non digna sereno
 Anxia mastarum fuerit querimonia rerum.
 5 Iam super egelidæ stagnantia terga Mosellæ
 Protulerat te, nate, rates: mastique parentis
 Oscula & amplexus discreuerat inuidus amnis:
 Solus ego, & quanuis cætu celebratus amico,
 45 Solus eram: profugæque dabam pia vota carinæ,
 Solus adhuc te, nate, videns. ceterisque remulci
 10 Culpabam properos aduerso flumine cursus.
 Quis fuit ille dies? non annus longior ille est,
 Attica quem docti collegit cura Metonis.
 Desertus, vacuis solisque exerceor aris.
 50 Nunc ego pubentes salicum deuerbero frondes:
 15 Gramineos nunc frango toros: viridisque per vluas
 Lubrica substratis vestigia libro lapillis.
 Sic lux prima abiit, sic altera meta diei.
 Sic geminas alterna rotat vertigo tenebras,
 60 Sic alias: totusque mihi sic annus abibit,
 20 Restituant donec tua me tibi fata parentem.

443

AVSONII

*Hæc ego conditione licet vel morte paciscar,
Dum decores suprema patris tu, nate, superstes.*

EPISTOLA X.

AVSONIVS Hesperio.

444 **Q**VALIS Picenæ populator turdus oliuæ,
Clunes opimat cereas,
Vel qui lucentes rapuit de vitibus uvas,
Pendet que nexus retibus,
Quæ vespertinis fluitant nebuloſa ſub oris,
Vel mane tenta roſcido,
Tales, hibernis ad te de ſepibus, ipſos
Capi volentes, miſimus
Bis denos. tot enim crepero ſub lucis eor
Præceps volatus intulit.
Tum quas vicinæ ſuggeſſit præda lacunæ,
Anates maritas iunximus,
Remipedes, lato populantes cærule roſtra,
Et crure rubras punico:
Iricolor vario pinxit quas pluma colore,
Collum columbis æmulas.
Defraudata mea non ſunt hæc fercula menſe.
Veſcente te, fruimur magis.
Vale bene, ut valeam.

EPISTOLA XI.

AVSONIVS Axio Paulo Rhetori Sal.

445 **T**ANDEM eluctati retinacula blanda morarum,
Burdigalæ molles liquimus illecebras:
Santonicamque urbem, vicino acceſſimus agro.
Quod tibi ſi gratum eſt, optime Paule, proba.
Cornipedes rapiant impoſta petorita mula:
Vel ciſio trijugi, ſi placet, inſilias:
Vel celerem mannum, vel ruptum terga veredum

EPISTOLÆ.

*Conſcendas, propere dummodo iam venias.
Instantis reuocant quia nos ſollemnia Paſchæ:
Libera nec nobis eſt mora deſidiæ.
Perfer in excuſſu vel teringa millia epodôn,
Vel falſas lites, quas ſchola veſtra ſerit.
Nobiſcum inuenies nullas, quia liquimus iſtic
Nugarum veteres cum ſale reliquias.*

EPISTOLA XII.

AVSONIVS Paulo.

SI qua fides falſis unquam eſt adhibenda poëtis,
Nec plaſma ſemper allunt,
Paule, Camenarum celeberrime Caſtaliarum
Alumne quondam, nunc pater,
3 Aut auus, aut proavis antiquior, ut fuit olim
Tarteſſiorum regulus,
Intemerata tibi maneant promiſſa, memento.
Phæbus iubet verum loqui.
Et ſi Pierias patitur lirare ſorores,
10 Nunquam ipſe torquet æuere.
Te quoque ne pigeat conſponſi fœderis: & iam
Citius veni remo, aut rota,
Æquoris undoſi qua multiplicata reſuſu,
Garumna pontum prouocat.
15 Aut iteratarum qua glarea trita viarum
Fert militarem ad Blauiam.
Nos etenim primis ſanctum poſt Paſcha diebus
Auemus agrum viſere.
Nam populi cætuſ, & compita ſordida rixis
20 Faſtidientes, cernimus
Anguſtas ſeruere vias, & congrege vulgo
Nomen platæas perdere.
Turbida congeſtis referitur vocibus Echo,
Tene, feri, duc, da, caue.
25 Sus lutulenta fugit, rabidus canis impete ſæuo,

446

447

D

Et impares plastro boues.
Nec prodest penetrare domus, & operta subire:
Per tecta clamores meant.

448 Hæc, & quæ possunt placidos offendere mores,
Cogunt relinqui mœnia:
Dulcia secreti repetantur ut otia ruris
Nugis amœna feruis:
Tempora disponas ubi tu tua: iusque tuum sit,
Ut nil agas, vel quod uoles.
Ad quæ si properas, tota cum merce tuarum
Veni camenarum citus.
Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos,
Socci & cothurni musicam
Carpentis impone tuis: nam tota supellex
Utatum piorum, chartea est.
Nobiscum inuenies ἡγεμόνια, si libet uti;
Non Pœna, sed Græca fide.

AVSONIVS PAULO.

EPISTOLA XIII.

449 OSTREA nobilium cenis, sumptuque nepotum
Cognita, diuersoque maris defossa profundo,
Aut refugis nudata vadis, aut scrupea subter
Antra, & muriceis scopulorum mersa lacunis,
Quæ viridis muscus, quæ dedecor alga recondit,
Quæ testis concreta suis, ceu saxa coherent,
Quæ mutata loco, pingui mox condita limo,
Nutrit secretus conclusæ viginis humor,
Enumerare iubes, vetus ô mihi Paule sodalis,
Assuefacte meis ioculari carmine nugis.
Aggrediar: quauis curam non ista senilem
Sollicitent, frugique viro dignanda putentur.
450 Nam mihi non saliare epulum, non cena dapalis,
Qualem Penelopæ nebulonum mensa procorum,
Alcinouque, habuit, nitidæ cutis unctæ iuuentus.
Enumerabo tamen, famam testisque, secutus

Pro studijs hominum semper diuersa probantur.
Sed mihi præ cunctis ditissima, quæ Medulorum
Educat Oceanus, quæ Burdigalensia nomen
20 Vsq; ad Cæsareas tulit admiratio mensas,
Non laudata minus, nostri quam gloria vini.
Hæc inter cunctas palmam meruere priorem,
Omnibus ex longo cedentibus. ista & opimi
Visceris, & niuei, dulci que tenerima succo,
25 Miscent æquoreum tenui sale tincta saporem.
Proxima sint quauis, sed longe proxima multo
Ex interuallo, quæ Massiliensia: portum
Quæ Narbo ad Veneris nutrit: cultuque carentia,
Hellepontiaci quæ protegit æquor Abydi:
30 Vel quæ Baianis pendent fluitantia palis:
Santonico quæ tecta salo: quæ nota Genonis:
Aut Eboræ mistus pelago quæ protegit amnis:
Ut multo iaceant algarum obducta recessu:
Aspera quæ testis, & dulcia farris opima.
35 Sunt & , Aremorici qui laudent ostrea ponti,
Et quæ Pictonici legit accola littoris: & quæ
Mira Caledonius nonnunquam detegit æstus.
Accedunt, quæ fama recens, Byzantia subter
Littora, & insana generata Propontidis æta,
40 Promoti celebrata ducis de nomine, laudat.
Hæc tibi non vates, non historicus, neque toto
Orbe vagus conuiua, loquor, sed tradita multis,
Ut solitum, quotiens dextre inuitatio mensæ
Sollicitat lenem comi sermone Lyæum.
45 Hæc non per vulgum mihi cognita, perque popinas,
Aut parasitorum collegia Plautinorum:
Sed festos quia sæpe dies partim ipse meorum
Excolui, inque vicem conuiua vocatus adui.
Natalis si forte fuit sollemnis amico,
50 Coniugioque dapes, aut sacra repotia patrum,
Audiui: meminique bono laudare frequenter.

A V S O N I I

EPISTOLA XIV.

AVSONIVS Paulo. S.

453 **V**ERSVS meos utili, & conscio sibi pudore celatos, carmine tuo, & sermone præmissis, dum putas elici, repressisti. Nam qui ipse facundus, & musicus, editioni alienæ prolestat audaciam, consilio, quo suadet, exterret. Tegat, oportet, auditor doctrinam suam, qui volet ad dicendum sollicitare trepidantem. nec emerita aduersum tirunculos arma concutiat, veterana calliditas. Sensit hoc Venus, de pulchritudinis palma diu ambiguo ampliata iudicio. Pudenter enim, vt apud patrem, velata certauerat: neque deterrebat æmulas ornatus æqualis: at postquam in pastoris examen deducta est lis dearum, qualis emerferat mari, aut cum Marte conuenerat, & consternauit arbitrum, & contententium certamen oppressit. * Ergo nisi **D**ELIRVS tuus in re tenui non tenuiter laboratus, opuscula mea, quæ promi studueras, retardasset, iam dudum ego, vt palmas audacior, in hibernas adhuc auras improbum germen egissem, periculum iudicij grauis, inconsulta festinatione subiturus. Denique dissonum, quem Tollenomen existimo proprie a philologis appellatum, adcreui, vt iubebas recenti versuum tuorum lectione, non ausus ea, quæ tibi iam cursim fuerant recitata, transmitti. Etenim hoc poposci, atque id ego malui: tu vt tua culpa ad eundem lapidem bis offenderes: ego autem, quæcunque **455** fortuna esset, semel erubescerem. * Vide, mi Paule, quam ineptum lacefferis, in verbis rudem, in eloquendo hiulcum, à propositis discrepantem, in versibus, concinnationis expertem: in cauillando, natura inuentum, nec arte conditum: diluti falis, & fellis ignaui: nec de mimo planipedem, nec de comædis histrionem. ac nisi hæc à nobis missa ipse lecturus esses, etiam de pronuntiatione rideres. Nunc commodiore fato sunt, quod licet apud nos genuina, apud te erunt adoptiua.

Vinum quum bijugo parabo plastro

EPISTOLÆ.

*Primo tempore Santonos uehendum,
Ouum tu quoque passeris marini,
Quod nunc promus ait procul relictum
In fundo patriæ Begerritanæ.*

EPISTOLA XV.

AVSONIOS Παύλω.

ΕΛΛΑΔΙΚΗΣ μελέων μουσῆς, Latiaq; camena,
Αξίω Αυσονίος sermone alludo bilingui.

*Muse quid facimus? τί κενῶσιν ἐπὶ ἑλπίσιν αὐτῶς
Ludimus ἀφραδίησιν ἐν ἡμέτῃ γελοιοῦντες,*

5 *Σαντονικοῖς κἀμποισιν, ὅποι κρύος . . . ἐσίν,
Erramus gelido-χομεροῖ, rigididῆ ποῖτα,*

Πιερίδων τερενοπολοκῆμων τεραποῦντες inertes.

Πάντα δ' ἔχει παλετός τε pedum, ἢ κρύμδος ὀδύτων,

Θαλωρῆ quia nulla πᾶλει χροῶδει χῶρη,

10 *Et duplicant frigus ψυχρὰ carmina μήλιόωντες.*

Ἀρχόμενος δ' ἄρα μῆνιν ἐώϊα . . .

Primitias παύλω nostræ πέμψω μελοειδεῖς.

Μνημοσύνης κρηδεμοκόμης πολυκλή πνὰ τέκνα

Ἐνεα verbose, κρινοςέφανοί τε puella.

15 *Ἐνθα τε μοι πολὺ . . . ἐπηκουρωδέα μολωτῶν*

Frontibus ὑμετέραις πτέρινον praeferte libellum

Τματὰρ . . . σιχρὸν . . .

Παύλω ἐφαρμόζητε μεμιμῆμενον . . . φάδην.

Οὐ γάρ μοι θέμις ἐστίν in hac regione μένοιναι

20 *Ἄξιον ab nostris ἐπιιδεία esse κρήνηαις.*

Κείνος ἐμοὶ πάντων μέτοχος. qui seria nostra,

Qui ioca παύλωδαπῆ nouit tractare παλαιστῆρη.

Καὶ νῦν σεροσίτης μοναχῶ ἐνὶ rure Κρεβέννων,

Ἀσαφύλω ἐνὶ χάρῳ, habet θυμαλγέα λέσχην,

25 *Οὔτε φίλοις ἐτάροις, nec mensæ accommodus ὕλλι,*

Ὅττι ἀδελξινόοις . . . μέμφετο Μέσαις.

Ἰαμ satis, ὦ φίλε Παύλε, πόνων ἀπεπειρήθημεν, *

Ἐν τε φόρῳ καυσώσει, ἢ ἰνγράτασι κηδέραϊς, *

Ῥήτορικοῖς λούδοισι, ἢ ἐπώλετο οὐδ' ἐν δνειαρ.

30 *Ἀλλ' ἤδη κείνος μὲν ἀπας ἰουενάλιος ἰδέσθαι*

Ἐκκέχτυα μελέων. Ἰομερῆ λάβε βλέμμα senectus,

Καὶ mihi in sumptum δαπανᾶς leuis arca mimiistrat.

Οὐ γὰρ ἔχει ἀπάλαμνος ἀνὴρ . . .

Κλεινὸς ἐστ' ὁ γέρον, . . .

D iij

456

457

458

Aequanimitus si qua fueris, ἐς πάντα μελωδῆν
Malueris. λήθη γὰρ πάνου ἔπειτ' ἤδε πηνίης.
Κεῖνο δὲ παλιγγύλιον, ut omnibus undiq. Musis
Σὺν φιλίῃ δέ τε, κὶ σὺν ὁποῖονι τῶν Μουσῶν
Θυμῶ ἀκηχμένου solatia blanda requiras.
Hic erit & fructus δημήτερος ἀλαοιφάρπου,
Ἐνθα σὺ ἔδλαρε οἱ πολλοὶ χαλδῆα ποκίλα, ἔνθα
Κιριζὴν εἶκε θελής νέκταρ οὐίνοιο βόνοιο.
Ambo igitur nostrae παραλλάξομεν οἷα vitæ,
Dum res & atas & sororum * *
Νήματα πορφυρέων κλέμεται. * *

EPISTOLA XVI.

AVSONIOS Παύλῳ.

459 **P**ΩΜΑΙΩΝ ὑπάτος, ἀρεταλόγων δὲ ποιήτης *
 Αυσονίος Παύλῳ. Σπεῦθε φίλους ἰδέειν.

EPISTOLA XVII.

Ad eundem Paulum.

ÆQVOREAM liqui te propter amice, Garumnam:
Te propter, campos incolo Santonicos.
Congressus igitur nostros pete. si tibi cura,
Quæ mihi, conspectu iam potiere meo.
Sed tantum appropera, quantum pote corpore, & auro.
Vt saluum videam, sat cito te video.
Si post infæustas vigor integratus habenas,
Et redijt membris iam sua mobilitas:
Si riguam letis recolis Pimpleïda Musis
Iam vates, & non flagrifer Automedon,
 460 *Pelle soporiferi senium, nubemque veterni:*
Atque alacri mediam carpe vigore viam.
Sed cistum, aut pigrum cautus conscende veredum.
Non tibi sit redæ, non amor acris equi.
Canteri, moneo, male nota petorita vitæ.
Nec celeres mulas ipse Meriscus agas.
Sic tibi sint Musæ faciles, meditatio prompta,
Et memor: & liquidi mel fluat eloquij.

Sic qui venalis tam longa atate Crebennus
 20 *Non habet emptorem, sit tibi pro pretio.*
Attamen ut citius venias, leuiusque vehare,
Historiam, mimos, carmina, inque domi.
Grande onus in musis. Tot secula condita chartis,
Quæ sua vix tolerant tempora, nostra grauant.
 25 *Nobiscum inuenies ἐπέων πολυμερφέα κληθῆν,*
Γραμματικῶν τε πολλοῦς, κὶ λοδοαιδελίν,
Δάκτυλον ἠεσίον, καὶ λοιδοπόλον χορίαμβον,
Σὺν Θαλείης τε χόρῳ, σύρματα Τερψιχόρης.
Σώταδικόν τε κίναεδον, ἰωνικὸν ἀμφοτέρωθεν.
Ῥυθμῶν κωνδαρικῶν ἔννομον ἑυεπίην.
 30 *Εἰλιπόδην κἀζοῖτα, καὶ οὐ κἀζοῖτα τειμήξον.*
Οκτώ Θεκιδίδε, ἔννεα Ηροδότα.
Ῥήτορικῶν θαυμαστὰ σφῶν ἐρικυδέα φῶλα
Πάντα μελ' αἰδ' ἐθέλοις, καὶ κλέον εἶκε θέλοις. * *
 35 *Hoc tibi de nostris ἀσπασικὸν offero libris.*
Vale. Valere si voles me, iam veni.

461

EPISTOLA XIIX.

AVSONIVS Tetradio Salutem.

O QUI venustos uberi facundia
Sales opimas, Tetradi,
Cauésque, ne sit tristis, & dulci carens
Amara concinnatio.
 5 *Qui felle carmen, atque melle temperans,*
Torpere musas non finis.
Paritérque fucas, quæ quæ gustu ignaua sunt,
Et quæ sapore tristia.
Rudes camenas qui Sueffa præueuis:
 10 *Æuoque cedis, non stilo,*
Cur me propinquum Santonorum mænibus
Declinas, ut Lucas boues
Olim, resumpto præferoces prælio,
Fugit iuuentus Romula?
 15 *Non ut tigris te, non leonis impetu,*

462

463

Amore sed caro expeto.
 Videre alumni gestio vultus mei,
 Et indole optata frui.
 Inuitus olim deuoravi absentia
 Necessitatem pristinae. 29
 Quondam docendi munere astrictus graui:
 Iculisna quum te absconderet.
 Et inuidebam deuio, ac solo loco,
 Opus Camenarum tegi.
 464 At nunc frequentes, atque claros, nec procul,
 Quum floreas inter viros:
 Tibique nostras ventus auras deferat:
 Aurisque sermo verberet:
 Cur me supino pectoris fastu tumens,
 Spernis poetam consulem? 30
 Tuique amantem, teque mirantem, ac tua
 Desiderantem carmina,
 Oblitus alto negligis fastigio?
 Plectendus exemplo tuo,
 Nisi stabili auro pectoris nostri fides
 Quamquam recusantes amet. 35
 Vale. Valere si voles me, peruola
 Cum scrinio, & musis tuis.

EPISTOLA XIX.

AVSONIUS Pontio Paulino.

465 CONDIDERAT iam Solis equos Tartesia Calpe,
 Stridebatque freto Titan insignis Hiberno.
 Iam succedentes quatibat luna iuencas,
 Vinceret ut tenebras radius, velut amula fratris.
 Iam volucres, hominumque genus superabile curis,
 Mulcebant placidi tranquilla obluvia somni.
 Transferant idus: medius suprema December
 Tempora venturo properabat iungere Jano.
 Et nona decimas ab se nox longa calendis

Fugiter acciri celebranda ad festa iubebat.

Nescis, puto, quid velim tot versibus dicere. Mediusfidius neque ipse bene intelligo. tamen suspicor, iam prima nox erat ante diem nonumdecimum calendarum Ianuariarum, quum redditæ sunt mihi litteræ tuæ oppido quam litteratæ.
 * His longe iucundissimum poemata subdideras: quod de tribus Suetonij libris, quos ille de regibus dedit, in epitomen coëgisti, tanta elegatia, solus ut mihi videre affecutus, quod contra rerum naturam est, breuitas ut obscura non esset. In his versibus ego ista cognoui.

Europamque, Asiamque, duo vel maxima terre
 Membra. quibus Libyam dubie Sallustius addit
 Europæ adiunctam: possit quum tertia dici.
 Regnatas multis, quos fama obliterat: & quos
 Barbara Romana non tradunt nomina lingue,
 Illibanum, Numidamque Auelim, Parthumque Vononem,
 Et Caranum, Pellea dedit qui nomina regum.
 Quique magos docuit mysteria vana Nechepsus.
 Et qui regnavit sine nomine mox Sesoostri.

Hæc tu quam perite, & concinne, quam modulate, & dulciter, ita iuxta naturam Romanorum accentuum enuntiaſti, ut tamen veris, ac primigenijs vocibus, sua fastigia non perirent. Iam quid de eloquentia dicam? liquido adiurare possum, nullum tibi ad poetam facundiam Romanæ iuuentutis æquari. Certe ita mihi videris. si erro, pater sum. fer me: & noli exigere iudicium, obstate pietate. Verum quum pie diligam: sincère, ac feuere iudico. Affice me, oro, tali munere frequenter: quo & oblector, & honoror. Accessit tibi ad artem poeticam mellea modulatio. Quid enim aliud agunt,

Audax Jcario qui fecit nomina ponto,
 Et qui Chalcidicas moderate enauit ad arces,

nisi ut & vegetam, & sublimem alacritatem tuam, temeritatem voces: me vero, & consultum, & quem filius debeat imitari, salutari prudentia præditum dicas? quod equidem contra est. Nam tu summa sic appetis, ut non decidas: senectus mea

fatis habet, si consistat. Hæc ad te breuiter, & illico, vesperis illius secuto mane, dictaui. Itâ enim tabellarius tuus, vt epistola referret, instabat. Nam si mihi otium fuerit oblectabile, negotium erit ad te prolixius delirare, te vt eliciam, mihi vt satisfaciam. Vale.

EPISTOLA XX.

469 **P**AULINO *Ausonius. Metrum sic suasit, vt essis*
Tu prior: & nomen prægrederere meum,
Quanquam & fastorum titulo prior, & tua Romæ
Præcessit nostrum sella curulis ebur:
Et que iam dudum tibi palma poëtica pollet,
Lemnisco ornata est: quo mea palma caret.
Longæuæ tantum superamus honore senectæ:
Quid refert? cornix non ideo ante cygnum.
Nec quia mille annos uiuit Gangeticus ales,
Vincit centum oculos, regie pauo, tuos.
Cedimus ingenio, quantum præcedimus æuo.
Assurgit musæ nostra camena tuæ.
Viue, vale: & totidem venturos congere Ianos:
Quot tuus, aut noster conseruere patres.

EPISTOLA XXI.

A V S O N I V S Paulino suo salutem dicit.

470 **Q**UANTO me affecit beneficio, non delata quidem, sed suscepta querimonia mea, Pauline fili! Veritus duplicuisse oleum, quod miseris, munus iterasti. addito etiam Barcinonensis muræ cōdimento, cumulatius præstitisti. Scis autem me id nomen M V R I A E, quod in vsu vulgi est, nec solere, nec posse dicere: quum scientissimi veterum, & Græca vocabula fastidientes, Latinum in G A R I appellatione non habeant. Sed quocunque nomine loquar, liquor iste, S O C I O R V M vocatur. Vale.

Iam patinas implebo meas: vt parcior ille
Maiorum mensis apalaria succus inundet.

471 Quid autem tam amabile, tamque hospitale, quam quod tu, vt me participes delicias tuas, in ipsa primitiarum nouitate defraudas? ô melle dulcior, ô gratiæ venustate festiuior, ô ab omnibus patrio stringende complexu! Sed hæc, atque alia huiusmodi, documenta liberalis animi aliquis fortasse, & aliquando, quanuis rarius: illud de epistolarum tuarum eruditione, de poëmatibus iucunditate, de inuentione, & continuatione, iuro omnia, nulli vnquam imitabile futurum: etsi fateatur imitandum. De quo opusculo, vt iubes, faciam. Exquisitius vniuersalimabo: & quanuis per te manus summa contigerit, cælum superfluæ expolitionis adhibebo, magis vt tibi paream, quam vt perfectis aliquid adijciam. Interea tamen ne sine corollario poëtico tabellarius tuus rediret, paucis iambicis præludendum putauit: dum illud, quod à me heroico metro desideras, inchoatur. Isti tamē, ita te & Hesperium saluos habent, quod spatio lucubratiunculæ vnus effusi, quamquam hoc ipsi de se probabunt, tamen nihil diligentiae vltioris habuerunt. Vale.

472 *Iambe, Parthis & Cydonum spiculis,*
Iambe pinnis alitum velocior,
Padi ruentis impetu torrentior,
Magna sonore grandinis vi densior,
Flammis corusci fulminis vibratior,
Iam nunc per auras Persei talaribus,
Petasoque ditis Arcados uetus, uola.
Si vera fama est Hippocrene, quam pedis
Pulsu citatam cornipes fudit fremens,
Tu fonte in ipso procreatus Pegasi,
Primus nouorum metra iunxisti pedum:
Illicque Musis concinentibus nouem
Cadem in draconis concitasti Delium.
Fer hanc salutem præpes, & volucripes,
Paulini ad usque moenia. Ebromatum loquor.
Et protinus iam si resumptis viribus
Alacri refecti corporis motu uiget,

Saluere iussum mox repose mutuum.
 Nihil moreris : iamque dum loquor, redi
 Imitatus illum stirpis auctorem tuæ,
 Triplici furentem qui Chimæram incendio
 Superuolauit tutus igne proximo.
 Dic & Valere : dic, Auere te iubet
 Amicus, & vicinus, & fautor tuus,
 Honoris auctor, altor ingenij tui.
 Dic & magister, dic parens, dic omnia
 Blanda, atque sancta caritatis nomina.
 Auéque dicto, dic Vale : & actutum redi.
 Quod si rogabit, quid super scriptis nouis
 Maturus eui, nec rudis, dijudicem,
 Nescire dices, sed paratum iam fore
 Heroicorum versuum plenum essedum.
 Cui subiungabo de molarum ambagibus,
 Qui machinali saxa voluunt pondere,
 Tripedes caballos terga ruptos verberere,
 His ut uehantur tres sodales nuntij.
 Fors & rogabit, quos sodales dixeris
 Simul venire : dic, Trimodem dabtylum
 Vidi paratum crucianti canterio.
 Spondæus illi lentipes ibat comes,
 Paribus moratur qui locis cursum meum,
 Mihi que similis, semper aduersus tamen,
 Nec par, nec impar, qui Trochæus dicitur.
 Hæc fare cursim, nec moratus peruola,
 Aliquid reportans interim munusculi
 De largitate musici promptarij.

EPISTOLA XXII.

AVSONIUS Paulino suo.

475 **M**VLTA S, & frequentes mihi gratiæ tuæ causas, & occasio subinde nata, concinnat, & naturæ tuæ facilitas benigna conciliat, Pauline fili. Nam quia nihil, poscente me, ab-

nuis, magis acuis procaciam, quam retundis: ut nunc quoque in causa Philonis procuratoris quondam mei experiere. Qui apud Ebrómanum cónditis mercibus, quas per agros diuersos coëmit, concessio ab hominibus tuis vsus hospitio, immature periclitatur expelli. Quod nisi indulseris, rogante me, ut & mora habitandi ad commodum suum utatur: & nauiso, aliaue quauis naui vsque ad oppidum præbita, frugis aliquantum nostræ aduehi possit, Lucaniacus ut inopia liberetur mature, tota illa familia hominis litterati non ad Tullij Frumentariam, sed ad Curculionem Plauti pertinebit. Hoc quo facilius impetrarem, aut quo maiorem verereris molestiam, si negares: concinnatam iambis, signatamque epistolam missi: ne subornatum diceres tabellarium, si ad te sine signi fide veniret. Signaui autem, non, ut Plautus ait,

Per ceram, & linum, litterasque interpretes,
 sed per poëticum characterem magis notauimus, tanquam signum impressum iudicares.

PHILON, meis qui villicatus prædiis,
 Ut ipse vult ἐπιτροπος.
 Nam gloriosum Græculus nomen putat,
 Quod sermo fucat Doricus.
 Suis querelis asserit nostras preces:
 Quas ipse lentus prosequor.
 Videbis istum, qualis astat cominus.
 Imago fortune suæ,
 Canus, comosus, hispidus, trux, artubus
 Teréntianus Phormio,
 Horrens capillis ut marinus asperis
 Echinus, aut versus mei.
 Hic sæpe falsus messibus uegrandibus,
 Nomen perosus villici,
 Semente sera, siue multum præcoqua,
 Et siderali inscitia,
 Calum laceffens, seque culpæ subtrahens,
 Reos peregit celites,

20

25

30

35

40

45

5

10

15

474

476

477

AVSONII

Non cultor instans, non arator gnâruris,
Promûsque, quam condus, magis,
Terram infidelem, nec feracem criminans,
Negotiarî maluit.

Mercatur rem quoquo foro venalium.
Mutuatur ad Græcam fidem.

Sapiensque supra Græciæ septem viros,
Oÿtauus accessit sophos.

Et nunc paravit caseo triticum, & sale:
Nouûsque pollet emporus.

Adit inquilinos, rura, vicos, oppida,
Soli & sali commercio.

Acatis, phaselis, lintribus, stlatis, rate,
Tarnim & Garumnâ permeat.

Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus,
Se ditat, & me pauperat.

Js nunc adusque veëtus Ebromanum tuam,
Sedem locavit mercibus,

* * *

Vt inde nauis deuehat.

* * *

Nostros in usus ut refert.

Hunc ergo paucis ne graueris hospitem.

* * *

Adiutus ut mox nauis auxilio tuæ,
Adusque portus oppidi,

Iamiam peresam vel Saguntina fame,
Lucaniacum liberet.

Hoc si impetratum munus abs te accepero,
Prior colere quam Ceres.

Triptolemon olim, siue Meden, quem vocant,
Aut Tullianum Buzugen,

EPISTOLÆ.

Tuo locabo postferendos nomini.
Nam munus hoc fiet tuum.

EPISTOLA XXIII.

AVSONIVS Paulino S.

DISCVTIMVS, Pauline, iugum, quod certa fouebat
Temperies: leue quod positum. & tolerabile iunctis,
Traÿtabat paribus concordia mitis habenis.

Quod per tam longam seriem, voluentibus annis,
Fabula non vnquam, nunquam querimonia mouit,

Nulla querela loco pepulit, non ira, nec error,
Nec, quæ compositis male suadæ credula causis,

Concinнат Verisimilis suspicio culpas.

Tam placidum, tam mite iugum: quod vterque parentes

Ad senium nostri traxere ab origine vitæ:

Impositumque piis heredibus, vsque manere

Optarunt, dum longa dies dissolueret æuum.

Et mansit, dum lata fides. nec cura laborat

Officij seruare vices, sed sponte feruntur

Incustoditum sibi continuantia cursum.

Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent

Martis equi, stabuloque feri Diomedis abacti:

Et qui mutatis ignoti Solis habenis

Fulmineum Phaëthonta Pado mersere iugales:

Discutitur, Pauline, tamen: nec culpa duorum

Ista, sed vnus tantum tua. Nanque ego semper

Contenta ceruice feram. consorte laborum

Destituor. nec tam promptum gestata duobus

Vnum, deficiente pari, perferre sodalem.

Non animus, virisque labant, sed iniqua ferendo

Conditio est oneri, quum pondus vtrunque relicto

Ingruit: acceduntque alienæ pondera libræ.

Sic pars ægra hominis trahit ad contagia sanum

Corpus: & exigui quanuis discrimine membri

Tota per innumeros artus compago vacillat.

481 *Obruar usque, tamen veteris ne desit amici*
Me durante fides: memori que ut fixa sub evo
Restituant profugum solatia cassa sodalem.
Impie, Pirithoo distingere Thesea possis,
Euryalumque suo socium secernere Niso?
Te suadente fugam, Pylades liquisset Orestem,
Nec custodisset Sículus vadimonia Damon?
Quantum oblectamen populi, que vota bonorum
Sperato fraudata bono! gratantia cuncti
Verba loquebantur. iam nomina nostra parabant
Inserere antiquis cui melioris amicis.
Cedebat Pylades. Phrygi quoque gloria Nisi
Iam minor: & promissa obiens vadimonia Damon.

482 *Nos documenta magis felicia: qualia magnus*
Scipio, longæque dedit sapientia Leli.
Nos studiis, animisque iisdem, miracula cunctis
Hoc maiora, pares fuimus quod dispare in ævo.
Ocyus illa iugi fatalis solvere lora
Pelleum potuisse ducem reor, abdita opertis
Principiis, & utroque caput celantia nodo.
Grande aliquod verbum nimirum diximus, ut se
Inferret nimis vindex Rhamnusia votis:
Arsacide ut quondam regis non leta triumphis,
Grandia verba premens ultrix dea Medica belli,
Sistere Cecropidum in terris monumenta paranti
Obstitit: & Graio iam iam fingenda trophæo,
Vltro etiam victis Nemesis stetit Attica Persis.

483 *Que tibi Romulidas proceres vexare libido est?*
In Medos, Arabasque tuos, per nubila & atrum
Perge chaos. Romana procul tibi nomina sunt.
Illic quere alios oppugnatura sodales,
Liior ubi iste tuus, ferrugineumque venenum
Opportuna tuis inimicat pectora fucis.
Paulinum, Ausoniumque, viros, quos sacra Quirini
Purpura, & auratus trabæ velavit amictus,

Non decet insidiis peregrine cedere diuæ.
Quid queror, eoque insector crimina monstri?
Occidui me ripa Tagi, me Punica lædit
Barcino, me bimaris iuga ninguida Pyrenæi.

35 70 *Mœnibus è patriis forsân quoque vestis & oris *
 Quemque suo longo dirimat provincia tractu *
 Trans montes, Solemque alium, trans flumina & urbes
 Et quod terrarum, cælique extenditur inter
 Emerita que amnes, lateque fluenta Garumna.*

40 75 *Quod si interualli spatium tolerabile limes
 Poneret exiguus, quannuis longa omnia credant,
 Qui simul esse volunt, faceret tamen ipsa propinquos
 Cura locos, mediis iungens distantia verbis.*

45 80 *Santonus ut sibi Burdigalam, mox iungit Aginnum
 Illa sibi, & populos Aquitanica rura colentes:
 Utque duplex Arelas, Alpina teçta Vienna,
 Narbonemque pari spatio sibi conferit, & mox
 Quincuplicem socias tibi Martie Carbo Tolosam:
 Hoc mihi si spatium vicinis mœnibus esset,*

50 85 *Tunc ego te ut nostris aptum complecterer vlnis:
 Adflaretque tuas aures nostræ aura loquela.
 Nunc tibi trans Alpes, & marmoream Pyrenem
 Cæsareæ Augustæ domus est. Tyrrenica propter
 Tarraco, & ostrifero superaddita Barcino ponto.*

55 90 *Teriuga Burdigale, trino me flumina cœtu,
 Secernunt turbis popularibus: otiâque inter,
 Vitiferi exercent colles, lætùmque colonis
 Vber agri: tum prata virentia, tum nemus umbris
 Mobilibus, celebrique frequens ecclesia vico:*

60 95 *Tot que mea in Nouero sibi proxima prædia pago,
 Dispositis totum vicibus variata per annum,
 Egelide ut tepeant hiemes, rabidosque per æstus
 Adspirent tenues frigus subtile aquilones:
 Te sine sed nullus grata vice prouenit annus.*

484

485

*Ver pluuium sine flore fugit. canis estifer ardet.
 Nulla autumnales variat Pomona sapes.
 Effusa que hiemem contristat Aquarius vnda.
 Agnosces ne tuam, Ponti dulcissime, culpam?
 Nam mihi certa fides, nec commutabilis unquam
 Paulini illius veteris reuerentia durat:
 Que que meo, at que tuo fuerat concordia patri.
 486 Si tendi facilis cuiquam fuit arcus Vlixi,
 Aut prater dominum vibrabilis ornus Achilli,
 Nos quoque tam longo Rhamnusia fœdere soluet.
 Sed cur tam mæsto sero tristia carmina versu?
 Et non in meliora animus se vota propinquat?
 Sit procul iste metus. certa est fiducia nobis,
 Si genitor, natúsque Dei, pia verba volentum
 Accipiat, nostro reddi te posse precatu:
 Ne sparsam, raptamque domum, laceratamque centum
 Per dominos, veteris Paulini regna fleamus,
 Téque vagum toto, quam longa Hispania tractu,
 Immemorem veterum peregrinis fidere amicis.
 Accurre, ó nostrum decus, ó mea maxima cura.
 487 Votis, ominibusque bonis, precibusque vocatus,
 Appropera: dum tu iuuenis, dum nostra senectus
 Seruat inexaustum tibi gratificata vigorem.
 Et quando iste meas impellet nuntius aures?
 Ecce tuus Paulinus adest. iam ninguida linquit
 Oppida Hiberorum. Tarbellica iam tenet arua.
 Ebromani iam tecta subit. iam prædia fratris
 Vicina ingreditur. iam labitur amne secundo.
 Iamque in conspectu est. iam prora obuertitur amni.
 Ingressusque sui celebrata per ostia portus,
 Totum occurstantis populi præuertitur agmen.
 Et sua præteriens, iam iam tua limina pulsat.
 Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?*

AVSONIUS Paulino.

100
 105
 5
 110
 10
 115
 15
 120
 20
 125
 25
 130
 30
*PROXIMA, que nostra fuerat querimonia chartæ,
 Credideram, quod te, Pauline, inflectere posset:
 Eliceret que tuam blanda obiurgatio vocem:
 Sed tu iuratis velut alta silentia sacris
 Deuotus teneas, perstas in lege tacendi.
 Non licet. an ne pudet, si quis tibi iure paterno
 Viuat amicus adhuc, maneasque obnoxius heres?
 Ignauos agitet talis timor. ac tibi nullus
 Sit metus: & morem missæ, acceptæque salutis
 Audacter retine. vel si tibi proditor instat,
 Aut quæstoris grauior censura timetur,
 Occurre ingenio, quo sæpe occulta teguntur.
 Threicij quondam quam sæua licentia regis
 Fecerat elinguem, per licia texta querelas
 Edidit: & tacitis mandauit crimina telis.
 Et pudibunda suos malo commisit amores
 Virgo, nec erubuit tacituro conscia pomo.
 Depressis scrobibus vitium regale minister
 Credidit, idque diu texit fidissima tellus:
 20 Inspirata dehinc vento cantauit arundo.
 Lacte incide notas: arefcens charta tenebit.
 Semper in aspiciuis proidentur scripta fauillis,
 Vel Lacedæmoniam Scytalen imitare, libelli
 Segmina Pergamei tereti circumdata ligno
 25 Perpetuo inscribens versu: qui deinde solutus
 Non respondentes sparso dabit ordine formas,
 Donec consimilis ligni replicetur in orbem.
 Innumeras possum celandi ostendere formas,
 Et clandestinas veterum referare loquelas.
 30 Si prodi, Pauline, times: nostræque vereris
 Crimen amicitie, Tanaquil tua nesciat istud.
 Tu contemne alios, nec dedignare parentem*

488

489

Adfari verbis. Ego sum tuus altor, & ille
Præceptor primus, primus largitor honorum,
Primus in Aonidum qui te collegia duxi.

EPISTOLA XXV.

AVSONIVS Paulino suo S.

490 **Q**UARTA tibi hæc notos detexit epistola questus,
Pauline, & blando residem sermone laceffit:
Officium sed nulla pium mihi pagina reddit,
Fauſta ſalutigeris adſcribens orſa libellis.
Vnde iſtam meruit non felix charta repulſam?
Spernit tam longo ceſſatio quam tua faſtu.
Hoſtis ab hoſte tamen per barbara verba ſalutem
Accipit: & ſalue medus interuenit armis.
Reſpondent & ſaxa homini. percuffus ab antris
Sermo redit. reboat nemorum vocalis imago.
Littoræi clamant ſcopuli. dant murmura riui.
Somniferumque canit ſæpes depaſta ſuſurrum.
Eſt & arundineis modulatio muſica ripis.
Atque arguta ſuis loquitur coma pinea ventis,
491 Incubuit foliis quotiens leuis eurus acutis.
Dindymaque Ideo reſpondent cantica luco.
Nil mutum natura dedit. non aëris ales,
Quadrupes ne ſilent. habet & ſua ſibila ſerpens.
Et pecus æquorem tenui vice vocis anhelat.
Cymbala dant fluctu ſonitum, dant pulpita ſaltu
Iſta pedum. tentis reboant caua tympana tergis.
Iſiacos agitant Mareotica ſiſtra tumultus.
Nec Dodonei ceſſat tinnitus aheni,
In numerum quotiens radiis ferientibus iſtæ
Reſpondent dociles moderato verbere pelues.
Tu velut Oebaliſ habites taciturnus Amyclis,
Aut tua Sigalion Ægyptius oſcula ſignet,
Obnixum Pauline taces. agnoſco pudorem:
Quod vitium fouet ipſa ſuum ceſſatio iugis.

30 Dumque pudet tacuisse diu, placet officiorum
Non seruare vices: & amant longa otia culpam.
Quis prohibet Salue, atque Vale, breuitate parata
Scribere? felicis que notas mandare libellis?
Non ego longinquos ut texat pagina versus,
35 Postulo: multiplicique oneres sermone tabellas.
Vna fuit tantum, qua respondere Lacones
Littera: & irato regi placuere negantes.
Est etenim comis breuitas. sic fama renatum
Pythagoram docuisse refert. Quum multa loquaces
40 Ambiguus sererent verbis, contra omnia solum
Est, respondebat, vel Non. O certa loquendi
Regula. nam breuius nihil est, nec plenius istis:
Que firmata probant, aut infirmata relidunt.
Nemo silens placuit: multi breuitate loquendi.
45 Verum ego quo stulte dudum spatiosa locutus
Prouehor? Ut diuersa sibi, vicinamque culpa est,
Multa loquens, & cuncta silens, non ambo placemus:
Nec possum reticere, iugum quod libera nunquam
Fert pietas, nec amat blandis postponere verum.
50 Vertisti Pauline tuos dulcissime mores.
Vasconis hoc saltus, & ninguida Pyrenæi
Hospitia, & nostri facit hoc obliuio celi.
Imprecer ex merito quid non tibi, Hiberica tellus?
Te populent Pæni: te perfidus Annibal urat:
55 Te belli sedem repetat Sertorius exul.
Ergo meum, patriæque decus, columenque senatus,
Bilbilis, aut hærens scopulis Calagorris habebit?
Aut qua deiectis iuga per scruposa ruinis
Arida torrentem Sicorim despectat Hilerda?
60 Hic trabeam Pauline tuam, Latiamque curulem
Constituis? patriisque istic sepelibus honores?
Quis tamen ista tibi tam longa silentia suavit
Impius? Ut nullos hic vocem vertat in usus.
Gaudia non illum vegetent, non dulcia vatum

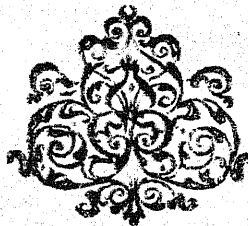
492

493

494

AVSONII EPIST.

*Carmina, non blanda modulatio flexa querela.
 Non fera, non illum pecudes, non mulceat ales,
 Non quæ pastorum nemoralibus abdita lucis
 Solatur nostras Echo ressecuta querelas.
 Tristis, egens, deserta colat, tacitûsque pererret
 Alpini conuexa iugi, ceu dicitur olim
 Mentis mops, cætus hominum, & vestigia vitans,
 Auiâ perlustrasse vagus loca Bellerophontes.
 Hæc precor. hanc vocem Bæotia numina Musæ
 Accipite: & Latij vatem reuocate Camenis.*

65

70

AVSONII BURDI
 GALENSIS PERIOCHAE
 IN HOMERI ILIADAM
 ET ODYSSEAM.

IN ILIADAM.

IN HOMERVM scriptorem Troici belli ea-
 tenus, qua Iliadem suam incipit, quaque fi-
 nit, percenseamus, orsum ab iracundia Achil-
 lis ad sepulturam Hectoris, quattuor & vi-
 ginti libros contexuisse monstrabimus. Hæc
 eius species apparet summam cutem primi
 operis intuenti: verum hoc scripturæ ipsius tempus Troiano
 bello non totum, sed pæne vltimum fuit. Nam si ratio putan-
 da est oppugnationis decennis, nonus fere annus, idemque
 prope finem sui, ea negotia continebit, quæ ab iniuria Aga-
 memnonis, ac Briseïdis vsurpatione, vsque ad funus Hectoris,
 digna memoratu erunt. illa temporum series, quæ ab eiuf-
 dem belli causis, atque origine, pertinet ad vrbs excidium.

495

* Atque ex eo eueniet, vt ignaris iudicandi, & poëtice œco-
 nomix expertibus, multa nobilia ab exordio belli vsque ad
 Achillis iurgium omiffa videantur: nec minus multa ab He-
 ctoris funere ad vsque deletum Ilium: quorum quidem ma-
 xima expectatio erat, propter tam longi certaminis consum-
 mationem: sed vt diuinum poëtam nihil, quod illustre fuerit,
 omiffisse appareat: atque omnia, quæ finiri oportuit, conti-
 gisse, breuiter, & in epitomæ speciem, belli Troici causam o-
 riginis, apparatusque, quæ annis superioribus acciderunt, re-

496

texuimus. Horum omnium prima origo est, Paridis iudicium inter deas, denique classis contextio: qua idem Paris in Europam nauigauit. Tum raptio Helenæ. quæ opinione veterum, bipertita est. quod plerique Helenam iuxta Homericum plasma, ad Troiam, deportatam fuisse existimauerunt. nonnulli autem opinati sunt, quum Alexander cursu deerrasset, delatusque ad Ægyptum fuisset, cognita hospitalis fœderis iniuria, per Ægyptium regem seruantissimum iusti virum, Helenam cum ijs, quæ vna cum eadem fuerant abrepta, Paridi sublatam, expugnatóque demum Ilio, Menelao restitutam.

497

Periocha Iliados libri primi.

IRAM, Diua, refernati Pelæos Achilli
Pestiferam: quæ mille dedit discrimina Achiuis.

CHRYSES Apollinis sacerdos, ob redimendam filiam quæ Agamemnoni supplicasset, cõtumeliose repulsus, deum precatur ultorem. Insecuta subinde graui pestilentia, quum Græcorum exercitus interiret: cogit Achilles concilium. & ab eodem inuitus Calchas morbi causam compellitur indicare. Qua cognita, Agamemnon concitatur in Achillem. qui percitus iracundia, etiam cædem regis audebat, nisi eum in vltimum furorem progredi Minerua vetuisset. A quo Briseis concubina, in locum Chryseidis, quæ patri reddebatur, abducta est. Inde Thetis mater ad cælum, lachrymas, & contumeliam filij miserata, proficiscitur. Quæ, fiducia defensi quondam cum Ægeone Iouis, vltum iri affectans iniuriam, obtestatur summum deorum: vt Troianos in rebus belli superiores esse patiatur. Quibus Iuno compertis, iracunde aduersum coniugem commouetur: sed gliscens iurgium, per deridiculum, ministrante Vulcano, simul consilij specie intercedente, lenitur.

498

Periocha Iliados I I.

*Cælestes, hominúmque genus superabile curis,
Tranquilla obscuri carpebant munera somni.*

*At non peruigilem nox irrequieta tonantem
Lenijt, immodicos voluentem corde paratus:
Cædibus ut Graiúm, læsum ulciscatur Achillem.*

IUPPITER Agamemnonem somno monet, prælij faciendi tempus adesse, ne cunctetur dimicare. Tum ille in cõcilium proceribus aduocatis, mandatum Iouis, & speciem nocturnæ quietis, explanat. Mox in concione, multitudine congregata, pertentat militum voluntatem: vt que deposito bello ad sua quique redeant, cohortatur. Iámque omnibus nauigationem adornantibus, fœda discessio ab Vlixæ cohibetur. à quo etiam Therfites deformis & loquax, in heroum contumelias, verborum licentia promptus, cum acerba oburgatione pulsatur. ipse Mineruæ monitu cunctos à profectioe deterret. Sumpto deinde cibo, armatur exercitus. Neque secius à Troianis instructa acies, Iride ita monente, producitur. Sequitur enumeratio copiarum viritim: vt per catalogi seriem milites, naues, duces, patriæ, referantur.

Periocha Iliados I I I.

499

*Argiuos, sua quenque, acies in bella sequuntur.
Dispositi in turmas equitum, cuneosque pedestres,
Turbida clangentes confundunt agmina Troës.*

INSTRVCTVM prælio exercitum, priusquam feriret acies, Priamus spectat è muris: & monstratu Helenæ, de viris insignibus edocetur. Dehinc Menelaus ad singulare certamen ab Alexandro prouocatur. Qui, frustra Agamemnone dehortante, congreditur, facta inter vtrosque populos sponsione, & fœdere per sacra firmato, sub ea conditione, vt victorem Helena cum dote sequeretur. Sed superatus Paris, regressusque ad urbem, iurgio vxoris excipitur. Ab Agamemnone fœderis pacta reperuntur.

Periocha Iliados I V.

500

*Juppiter interea cum dijs genitalibus vna
Concilium cogit superúm de rebus Achiuis.*

G

I O V I placet delere Troiam: ad quod pertinacia Iunonis vrgetur. Quúmque id fieri Minerua properaret, diffidium foederis comminiscitur: & Pándarum sagittandi peritum, astu suadentis aggreditur: vt clam vulnerato Menelao, belli causa crudescat. Quo facto à Græcis proelium instauratur: congressusque exercitibus, mutua clade decernitur.

501

Periocha Iliádos v.

*Hic & Tydidem monitum Tritonia Pallas
Audaci virtute replet. vomit aurea flammæ
Cassis: & undantem clipeus defulgurat ignem.
Ipse autumnali clarum micat æmulus astro.*

D I O M E D E S auxilio Mineruæ strenue proeliatur. Venus quoque filio subuenire conata, vulnere affecta, digreditur. Mars etiam fit faucius, exceditque bello. Sequitur Tlepolemi Sarpedonisque congressio: & Tlepólemus Herculis filius, certamine victus, occiditur.

502

Periocha Iliádos vi.

*Sole decertant acies sine numine diuim.
Cessante auxilio, sua cuique exorsa laborem,
Fortunámque ferunt, proprij discrimine fati.*

T R O I A N I S fortuna inclinatioe pugnantibus, vates Hélenus suadet, vt Minerua placetur. Igitur Hecuba ab Hectore mónita, vt peplum in arcem inferat, peragit vota cum matribus. Alexander obiurgatus à fratre, pergit in proelium. Glaucus Lycius, Ætolúsque Diomedes, congressi, vt dimicaret, quum iam certamen oriretur, paterna inter se hospitia recordati, facta armorum permutatione, discedunt.

503

Periocha Iliádos vii.

Hæc vbi dicta dedit, portis sese extulit Hector.

M I N E R V A E, Apollinisque consensu, fortissimus Græcorum ab Hectore prouocatur. Nouem ducibus ad dimicandum paratis, pugnaturum deligi placet fortis euentu. Ab

Aiace Telamonio proelium singulare conferitur: in quo Hector lapide ictus, in suorum se recipit multitudinem. Perseuerante certamine caduceator Idæus interuenit. Tum inuicem missis muneribus pugna sedatur. Hector Aiace gladio, Ajax Hectorem balteo, muneratur. Intercessu noctis exercitus quique in sua discedunt. Die altero, interfectorum humanatio procuratur. Græcorum etiam naualia, fossa ac vallo circumdata, muniuntur.

Periocha Iliádos iix.

504

Aurora in croceis fulgebat lutea bigis.

A C T O deorum concilio, Iuppiter pro parte pronuntiat, sua quisque exercitus sorte decernat. Nullus deorum odio in alteros, vel fauore, procedat. In Idam montem ipse digressus. Vnde Græci immisso terrore conterriti, turpi fuga ad munimenta compulsi, fossa & aggeribus sese tuentur. Iunonem & Mineruam Græcis auxiliari volentes, monitis Iouis Iris terret: diremptoque ob noctem certamine, victores Troiani in ipso proelij loco excubias obsidionis instituunt. Multisque ignibus factis, per totam noctem de belli ratione consultant.

Periocha Iliádos ix.

505

Interea vigilum excubijs cohibentur Achiui.

G R A E C I S & præterita dimicatione percussis, & instante conterritis, proceres ab Agamemnone cõuocantur. Quibus rex fugæ consilia & apparatus ordinandæ per noctem nauigationis indicit, Diomede & Nestore dehortantibus. Suadente autem Nestore, Ajax & Vlixes legantur ad Achillem, dona ingentia pollicentes, si desistat irasci, & se auxiliatorem fessis rebus accommodet. Sed Achille in iracundia pertinaciter permanente, legati Achiuorū, re non impetrata, irriti reuertuntur.

Periocha Iliádos x.

506

*Cetera per naues somno sopita manebat
Turba ducum, solum cura anxia vexat Atridem.*

G ij

V L I X E S & Diomedes speculatum nocte progressi, Dolonem conspiciunt: qui & ipse promissis Hectoris incitatus, Græcorum consilia exploratum prodierat: & fateri vniuersa compulsus, eodem loco interficiunt. A quo de aduentu Rhœsi Thracum regis edocti, ipsum etiam cum duodecim obruncant: equosque eius præmium simul & testimonium grassationis abducunt insignes candore & celeritate, vt & niuibus & ventis antecederent.

507

Periocha Iliados XI.

*Tithoni croceum linquens aurora cubile
Spargebat terras, referens opera atque labores.*

Ab omnibus Græcis egregie quidem, sed improspere, dimicatur. Quorum proceribus vulneratis, incognitæ multitudini pugna committitur. Qua afflictione fortunæ Achilles paulisper inflexus, Pátroclum mittit præsentia cogniturum. Qui quum aduersi status nuncius reuerteretur, Eurypylum contemplatur ægrum ex vulnere: fomentisque medicæ artis admotis, redintegrat sanitati.

508

Periocha Iliados XII.

Aëtorides fouet Eurypylum dum vulnere fessum,

RES dubiæ apud Græcos, vel potius afflictæ, vltimæ fortunæ statu aguntur, præstantibus procerum vulneratis, cetero exercitu fugato, aut formidine perculso. Troiani naualium munimēta rescindunt: vallumque transgressi, augurijs iuuantur ex euentu ambiguis. Itaque & pars muri ab Sarpédone conuellitur: & ab Hectore ictu lapidis porta discutitur: & in ipsis naualibus pugna conferitur.

Periocha Iliados XIII.

509

Juppiter admonit Troas, atque Hectora classi.

NEPTVNVS miseratione commotus, Argiuorum tuendis nauibus auxiliator accedit: & vsurpata vatis effigie, Aiaces duos in proelium cohortatur: nec minus ceteram multi-

tudinem præsentia maiestatis instigat. Idomeneus egregio certamine eminet. Troiani iam referentes gradum, firmati rursum per Hectorem, contrahuntur. & ingenti clamore vtrinque certatur.

Periocha Iliados XIV.

510

*Concussit quannuis potantem Nestora clamor.
Attonitâsque aures pepulit gravitate tumultus.*

I V N O vinculum Veneris, cui Cesto nomen est, mutuata, ad Iouem pergit in secessum mōtis Idæ: exhortatōque Somno, vt eum committeret in soporem, dehinc vigilias eius vxorij labefactat illecebris. Cuius ignoratione Neptunus abutitur: fortunamque Græcorum, promptius auxiliando, restituit, Aiace Locro vltra ceteros proeliante.

Periocha Iliados XV.

511

*Jam vallum, fossamque super, Troiana iuuentus
Institerat, captæ minitans incendia classis.*

I V P P I T E R somno expérgitus, videt statum certaminis innouatum, pellique Troianos, Græcis opem ferente Neptuno. Itaque aspere Iunone increpata, & minaciter per Iridē conterrito fratre, iubet auxiliatorem desistere. ipse Apollinem, recreando allêgat Hectori: monétque pro Phrygibus belli instaurare fortunam. Tum & Ajax Telamonius strenue proeliat: & ab eodem plurimis hostium interfectis, conflagratio classis arcetur.

Periocha Iliados XVI.

512

*Dum face, dum ferro celsam oppugnare carinam
Troës, & Argolici pergunt defendere reges,*

A C H I L L E S Græcorum statum iam sub extrema sorte miseratur. Armis suis Pátroclum permittit armari. Qui quum Myrmidonum produxisset exercitum: consternatōsque Troianos Achillis specie fefellisset, ruentes supra vallum, & inuicem officientes, cæco pauore vsque ad campi aperta com-

pellit. Deinde congressus, Sarpédonem perimit: multísque hostium cælis, ipse ab Hectore interficitur, prius ab Euphorbo vulneratus.

513

Periocha Iliádos xvii.

Afforidem caesum nec te, Menelaë, sefellit.

CIRCA interemptum Pátroclum pugna contrahitur. Quum in diuersa exercitus contenderent, Græci vt corpus defenderent, Troiani vt ad ludibrium cadauer eriperent, à Menelao Euphorbus occiditur: & ad ostentationem gloriosi facinoris, Achillis exuuijs Hector armatur. Antilochus ad Achillem, nuncius cladis acceptæ, Menelao instante, festinat. Qui & ipse postea cum Merione intra naualiũ munimenta se recipit: quum tota moles belli & Aiaticibus ingruisset.

514

Periocha Iliádos xix.

Dum furit in medio belli vis ignea Martis,

ACHILLES in miserabilem modum Pátrocli deflet interitum. quem vi doloris affectum, consolantibus verbis mater alloquitur: nec inultum amicum fore pollicens, perlaturam sese Vulcani arma promittit. Interea & Iris ab Iunone dimittitur. cuius instantia Achilles extravallum, quanquam inermis, egreditur: cõterritísque Troianis super altos alijs præcipitantibus, late fuga, & latius formido, porrigitur. Eodémque tempore & Vulcanus exoratus à Thetide, tota nocte, quam longa est, cælestia in gratiam Nymphæ arma molitur.

515

Periocha Iliádos xix.

Oceanum interea surgens aurora reliquit.

ACHILLES armis cælestibus ope Vulcani, & munere matris instruitur. Dein Græcorum primoribus in concilium vocatis, iracundiam sua abolitione deponit: & promissis ab rege muneribus, coram concione ditatur. Tum militibus cibum capere iussis, ipse abstinet. infesto deinde, atque intento exercitu pergit in proelium.

Periocha Iliádos xx.

516

*Jámque adeo celsis armati è nauibus ibant
Millia, quæ magnis unquam venere Mycenis.*

AT integris amborum copijs inter vtrosque exercitus pugna conferitur. Dein permissu Iouis, in partes, deorum studia diuiduntur. Quum pro Græcis Iuno, & Minerua decertarent: neque fecius eos Neptunus, & Mercurius, & Vulcanus assererent: Troianos Apollo cum Venere, & Diana cum matre, Mars etiam, & cum eis Scamãder, adiuuarent: tum Ænêam, dijs, & viribus iniquis cum Achille congressum, quanquã studens Græcis, nube circumdatum Neptunus eripuit.

Periocha Iliádos xxi.

517

Intulerat fluuio trepidas fuga fœda catervas.

TROIANIS vsque ad Scamandri fluminis alueum fuga & terrore compulsis, quum iam longius abeundi spatium nõ pateret, in ipso amne, quum flumen exundat. ibi ab Achille duodecim Troianorum iuuenum vincuntur: qui Pátrocli inferijs immolarentur. Ipse Vulcanus ardoribus suis vim torrentis exurit. Tum in campum Achille progresso, passim studia deorum pro sua singulari parte depugnant. Troianorum exercitus, instante victore, in mœnia vrbs impingitur.

Periocha Iliádos xxii.

518

Pulsa metu Phrygios lustrabant agmina muros.

HECTOR singulari certamine cum Achille cõgreditur, Priamo atque Hecuba, ne pugnaret, orantibus, Minerua è cõtrario, specie Deiphobi, vt dimicet, adhorrãte. Hector interfectus, & religatus ad currũ, ter circum mœnia Troiana raptatur. Deinde lacerũ corpus defertur ad naues, vltione Pátrocli, & victoris iracundia, ad vltiora supplicia referuandum.

Periocha Iliádos xxiii.

519

Troia vacat lachrymis, ludis Argiua iuuentus.

I L I A D. H O M E R I

FVNEBRES Iudi in honorem Pátrocli frequentantur. Quibus Diomedes equis superat: lucta, & cursu Vlixes: alióque alij genere certationis antestant.

520

Periocha Iliádos XXIV.

Quisque suas repetunt, misso certamine, naues.

I V P P I T E R Thetidem mittit ad filium cum mandatis eiusmodi: vt in defunctum sæuire desistat, fatáque hominum in exanimo hoste vereatur, ad sepulturam corpore restituto. Eiusdem iussu & Iris cohortatur Priamum, vt auro filium re- pendat exanimum. Qui Mercurio duce inter nocturnas hostium profectus excubias, Achilli supplex aduoluitur: redemptúmque filium iustitio publico & deflet, & sepelit.

521

PERIOCHA ODYSSEAE
LIBRI PRIMII.

DIC mihi musa virum captæ post tempora Troia
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.

M I N E R V A in Ithacá, Ioue ita volente, descendit: Men- tisque Taphiorum ducis sumit effigiem, suafura Telemacho, vt ad Nestorem Menelaúmque festinet: qui recens domum regressi, certi aliquid de Vlixenouissent. Tunc Phemius ci- tharista adhibitus conuiuio procorum, inchoat flebilem can- tilená nauigationis improspere: quæ profectos ab Ilío Græ- cos diuersis sparsit exilijs. Quem Penelope degressa chalci- dico, argumento tam miserabilis offensa materie, vt alia cón- cinat, adhortatur.

522

Periocha Odyssææ II.

Oceano extulerat roseos aurora iugales.

T E L E M A C H V S Ithacesios proceres cogit ad curiam: atque ibidem de contumelia domus, & bonorum profliga-

P E R I O C H A.

tionem conquestus, consilia profectiois exponit, Antinoo re- sistéte: qui eum priusquam mater nuberet, abire prohibebat. Qua altercatione diu protracta, concilium dissolutum est. Telemachus ad littus, procis ignorantibus, pergit. Astantem sibi adorans Mineruam, peregrinationi accommoda parat, hortáte maxime dea, quæ populum, ipsumque Telemachum, Méntoris simulatione fallebat. Instructo ergo remigio, & na- ue deducta, Telemachus, & Minerua de portu, vespere in- stante, soluerunt.

Periocha Odyssææ III.

523

Iam Solo oceano radiatos prompserat ortus.

T E L E M A C H V S Nestorem de patre percontatus, nihil noui accipit ab ignorante, verum idem senex sequenti die cum Pisistrato filio, vt ad Menelaum pergat, hortatur. nec mora facta consilio. Nocte quippe ea, quæ consecuta est, apud Pheras oppidum hospitio Dioclis versati, altera Lacedæ monem peruehuntur.

Periocha Odyssææ IV.

524

Iámque adeo ventum validae ad Lacedæmonis arces.

T E L E M A C H V M, & qui cum eo venerant, Menelaus comiter hospitio accipit. sanéque sub vespera quædam de Vlixenouissent. Die vero altera, totum nauigationis ordi- nem Menelaus explanat: quódque in Ogygia insula promif- sis, & illecebris nymphæ Calypsonis Vlixes remoratur, ex- ponit. quæ quidem Proteus eidem narrauerat, de Græcorum ducibus requirenti. Proci autem postquam de ábitu Telema- chi compererunt, instructa deductaque nauí, viginti, qui sese legerant, nauigauere, re deunti iniidias molientes. Circa Aste- riam ergo insulam, quæ Ithacam Samúmque interiacet, deli- tescentes, occasionem fraudis expectant.

Periocha Odyssææ V.

525

Liquerat in tepido Tithonum aurora cubili.

H

MERCURIUS in Ogygiam insulam deuolat: vt Iouis monitis Calypso conterrita, Vlixem patiaturo discedere. Qui contexturatis temere properare nauigationem solus aggreditur. Duodeuigesima die tempestate commota, ex iracundia infestante Neptuno, trabium compago dissoluitur. quo casu proditur vltimæ spei: & irritis conatibus nando ab Ino dea misericorde seruatur. Quæ calanticam capiti suo demptam natanti accommodat. Cuius ille sustentatu ad vsque Phæacum littus euadit.

526

Periocha Odyssææ VI.

Carpebat somnos dudum ærumnosus Vlixes.

VLIXES postquam ad Phæacum littus enauerat, fatigationem diluit somno. Sed quum virgo Nausicaa regis Alcinoi, ludum in acta cum æqualibus exerceret, somno excitatus, vt erat nudus erupit, foliorum oppositu pudenda velatus: & quum supplex ad genua regis virginis aduolueretur, Mineræ instinctu mouit misericordiã salutarem: impositusque carpento, & veste donatus, vsque ad templum Mineræ, quod ante urbem est, ita suadente virginis pudore, prouehitur: ibique familiare sibi numen solita veneratione precatur.

527

Periocha Odyssææ VII.

Orabat superos dudum Laertia proles.

MINERVA in puellæ speciem mutata, Vlixem, primum, in oppidum, mox in domum regiam ducit. Quumque Arête vxor Alcinoi, & vnde vestem haberet, & cuias esset, & qua sorte delatus, sermone ipsius comperisset, bonum animum habere iussus, suadente vespera concedit quieti.

528

Periocha Odyssææ IIX.

Iam cælum rutilat roseis aurora quadrigis.

ALCINOVS nauigationis ærumnam summatim ab Vlixem cognoscit. Exinde iussis primoribus in curiam conuenire, aduentum hospitis, & infortunia diutine iactationis explanat.

Accitôque ad conuiuium Vlixem, citharam iubet pulsare Demodocum, qui quum de Duréo equo, & de Troico cantaret excidio, lachrymas Vlixem memoria fortunæ superioris, elicit. Quas cum occultare sedulo conaretur, aut vultu dissimulans, aut veste detergens, oculos in se omnium, & maxime regis aduertit. Tum Alcinoi, causa fletuum cognita, vt cuncta ex ordine tolerata differeret, benigne omnia pollicitus adhortatur.

Periocha Odyssææ IX.

529

Tum vice sermonis faturo Laertius heros.

QUATTUOR istinc libri de Vlixem errore contexti sunt. Nanque ab Alcinoo rogatus, seriem multiplicis erroris exponit, vt ab Ilio profectus, primum ad Ciconas delatus sit: atque illic expugnata Ismaro ciuitate, multis amissis fugatus abscefferit: vtque inde Malêam Laconicæ promuntorium circumegerit, ac deinde Lotophagos venerit: mox ad Cyclosum insulam, quæ Lotophagis adiacebat, cum vna naue processerit. eaque sedulo occultata, ipse cum duodecim socijs, in antrum Polyphemi penetrauerit: qui cruentis dapibus expletus, quas cæde sociorum eius instruxerat, vino etiam, quod Vlixem ingesserat temulentus, quum in somnum procubisset ab Vlixem cæcatus, poenas immanitatis exoluit.

Periocha Odyssææ X.

530

Æoliam ventorum agimur patriamque domumque.

HINC refert Æoliam se fuisse peruectum, donisque donatum ab Æolo rege ventorum. qui omnibus comiter præbitis, quo securior nauigaret, ventos etiam dederit vtre conclusos. vtque quum iam Ithacæ propinquaret, refusus sit in soporem: socijque eius opes aliquas in lora inesse existimantes, dormiente ipso vincula dissoluerint: aduersisque flatibus ab ipsa patria iam sint relati. Inde vt Antiphatem, Læstrygonasque delatus sit. Ibi amissis, vna minus, ceteris nauibus, Circaum littus accesserit: ibique veneficio potentis deæ Eury-

lochus, & præmissi cum eo focij in ferarum ora conuersi sint. Ipse etiam similia passurus, Mercurio procurante vitauerit: ceterosque focios ad speciem pristinam redigi, virtutis admiratione, compulerit.

531

Periocha Odyssææ XI.

At postquam ventum ad naues, & littora ponti.

DIGRESSVS à Circe, Auernum pèruenit: qui locus descensus ad Manes existimatur. Ibi sacris rite perfectis, scrobem complet sanguine victimarum: & circumuolitantibus animabus nullam sinit haustum cruoris attingere, nisi, vt Circe monuerat, prius Tiresias vates inde libasset. Ibi & herodas plurimas videt. Quarum enumerationem multa veterum fabularum venustate contexit.

532

Periocha Odyssææ XII.

Jàmque adeo Oceani liquidos pede liquerat amnes.

COMPERTIS à Tiresia vate, quæ oportuit scire, regreditur ad Circen: ab eaque, vt euitet mala cetera, edocetur: vt Sirenas prætereat, letalem nauigantium cantilenam: vt Scyllam præteruehatur, & Charybdim, freti Siculi famosa portenta. Quibus malis non sine graui perpeffione superatis, Trinacriam peruehitur. vbi incustodita Solis armenta, frustra prohibente ipso, ceteri focij, pænuria cogente, dilaniant: dirisque prodigijs, admissa boum cæde, terrentur: ac mox inde nauigantes, fulmine ad vnum omnes intereunt, excepto Vluxe, qui fragmento carinæ cohærens, & adminiculo eius adiutus, ad Ogygiam insulam solus enauit.

533

Periocha Odyssææ XIII.

Conticuere omnes intentique ora tenebant.

ENARRATIS omnibus, quæ in multiplici errore pertrulerat, à principibus Phæaciæ viris, donis plurimis honoratur. à quibus remigio & necessarijs omnibus nauis instruitur: dormiensque in Ithacam, quietissima nauigatione, deuehitur.

atque illic in portu patrio, cū muneribus vniuersis quiescens, & omnium ignarus, exponitur, Phæacibus, eo dormiente, remeantibus. Somno expèrgitus, admiratur, vt aduectus, vt expositus, vt relictus sit, vt cuncta nesciret. Requirit vniuersa donorum: quæ postquam incolumbia videt, quam potest tutissime occultat: consilijque à Minerua confirmatus, portum, & littus patriæ, non sine animi consternatione cognoscit.

Periocha Odyssææ XIV.

534

Egreditur portu, tenuis quo semita ducit.

VLIXES ad seruum suum Eumæum subulcum simulatus accedit, naufragi & mendicantis imitatu. Interrogatus deinde quis esset, ait se esse Cressium. in Ægyptum, nauigantem Troiam, fuisse delatum. Eumæum etiam cum affectione mæstissima perurgens, & cogente denique vespere, & imbre continuo, sagulo amicitur. atque ibidem multa secum voluens, tandem concedit quieti.

Periocha Odyssææ XV.

535

At Lacedemonias arces Tritonia Pallas.

TELEMACHVS à Minerua per somnium cōmonetur, domum vt rediret. maturoque digressus cubili, à Menelao veniam reuersionis exorat. qua comiter impetrata, regreditur ad nauem in portu Pylio manentem. Pisistratoque ad urbem, atque ad patriam emisso, ipse propere soluit è littore, comite nauigationis assumpto Theoclymeno vate Argiuo, vno exijs, quos Melampus Amythæonis erudiuit. Vitatisque insidiatoribus procis, aduehitur in patriam. & focijs quidem portum petere iussis, ipse diuerso itinere ad agrum Eumæumque proficiscitur.

Periocha Odyssææ XVI.

536

Commune Eumæus mapale & diuus Vluxe.

TELEMACHVS Eumæum nuntium reditus mittit ad matrem. ipse, Minerua ita volente, patrem cognoscit: & cum

eo deinceps agenda disponit. Penelope autem cognito reditu filij, in conuentum procorum, qua verecundia sinebat, egreditur. increpatisque insidiatoribus filij, non minus irata quam mæsta discedit.

537

Periocha Odyssæ XVII.

Jam cælum roseis rutilat Tritonia bigis.

TELEMACHVS anxie matri ordinem peregrinationis enarrat. Vlixes ad oppidum, Eumæo opitulante, perducitur. Domum, in qua proci epulabantur, ingressus, emendicat cibos, miserabiliter ambiendo. Inde ab Antinoo iniuriose afficitur. Cui Penelope diras ob inhumanum facinus imprecatur. à qua missus Eumæus est, vt hospes, sic enim se ferebat, ad eam prouocaretur. Quod tum quidem inuitatus gratiam facit, sed venturum sese ad vesperam pollicetur.

538

Periocha Odyssæ XIX.

Irus adest, populi per mendicabula notus.

MENDICANTE intra proprios lares Vlixæ, alius quoque pari egestate Irus accessit popularis Ithacesius, stipes in triuijs solitus rogare. Iurgium ergo, inopiæ communis æmulatione conferitur. quod ex verbis processit ad manus, hortantibus procis, quò magis rixa crudesceret, propositoque præmio caprini ventris omento. Victor igitur Vlixes seminecem Irum extra ianuam proijcit, ridicula adhortatione cõpellans. Penelope etiam munera sibi à procis pro opibus cuiusque conferri, singulorum studia experiens, deponit. quæ mature, vtpote à cupientibus, offeruntur.

539

Periocha Odyssæ XIX.

At parte interiore domus secretus Vlixes.

VLIxes cum Telemacho arma omnia de medio amoliuntur, procis perniciem cõparantes: nequid aut munimenti, aut teli relinqueretur, qui vel cauere vim, vel inferre pos-

sent. Ad Penelopen inde, accitu ipsius, pergit: ibique, vt Eumæo dixerat, Crentsem se esse mentitur: Vlixemque apud se hospitio diuersatum comminiscitur. Mox quum Euryclyia eius nutrix, hospitalis officij causa, pedes eius elueret, tactu manus animaduertit cicatricem: quam habebat ex vulnere, in Parnaso quondam suis dente percussus. Quo argumento alumnum suum esse agnoscit. Sed ab eodem, ne quid ultra vel quærat, vel garriat, coërcetur.

Periocha Odyssæ XX.

540

Iámque procos genua amplectens orabat Vlixes.

EPVLANTIBVS procis Ctesippus in Vlixem crusbulum iacit: sed destinatione non potitur. Theoclymenus autem apud Ithacenses diuinationis expertæ, imminens procis vaticinatur exitium. Quorum multa cauillatione derisus, mensa, & domo tanquam furiosus excluditur.

Periocha Odyssæ XXI.

541

Hic mentem dedit Icarie Tritonia Pallas.

VLIxes Eumæo & Philætio, fidei eorum industriæque confusus, quis sit, reuelat. Et postquam facta cognitio est, cædem procorum pro tempore instrui placet. Quos Vlixes astu aggreditur: vt ipsum quoque intendendo arcum, vires feniles explorare patiantur, quem vni quondam Vlixæ facilem, si quis intenderet, habiturus esset præmium, ius Penelopes nuptiarum. Sed prohibentibus procis, ne id ridiculus & mendicus auderet, quod frustra iuuentus tam lecta tentasset, dat Telemachus Vlixæ, ceteris abnuentibus, experiendi potestatem. Et hinc nascitur admiratio prima virtutis, de decore suo ceteris erubescens: quorum ignauiam senex & mendicus arguerit.

Periocha Odyssæ XXII.

542

Squalentes humeris habitus reiecit Vlixes.

Vlixes loco ulteriore capto, intendit arcum: omnibusque foribus occlusis, ne qua pateret effugium, plerosque vino saucios, aut nouitate rei stupidos, aut quidlibet aliud meditantes, conficit. Quum primum omnium confixisset Antinoum, qui audacia & petulantia ceteros superauerat: Eumæus, & Telemachus, & Philœtius, sumptis & ipsi armis, egregia in consternatos cæde grassantur. Iamque omnibus interemptis, duobus tantum modo parcitur: Phemio citharædo: qui ministerij causa adhibitus, nihil omnino in Vlixis domo, quod contumeliosum esset, ediderat: & Medonti, vni cuius modestiæ etiam Telemachus suffragabatur, & qui cum Telemacho erant. Melanthium famulorum Vlixis vnum, qui procorum proteruiam semper armauerat, cruciabiliter occidunt. Puellas inde duodecim, quæ cum procis flagitiose consueuerant, suspendio perimunt. Vlixes cæde ad plenum perpetrata, ignem adoler, incensoque sulfure domum piaculo purgat.

543

Periocha Odyssææ XXIII.

Chalcidicum gressu nutrix superabat anili.

EVRYCLIA nutrix gestæ rei nuntia, Penelopem de somno excitat. Quæ aduenientem ad se maritum non temere ipsum esse persuadet. Quadam cubiculi lege, & genialis lectuli positu sibi tantum & Vlixis cognito, an ipse sit maritus, explorat. In cœtum deinde conueniunt: totamque noctem mutuo sermone consumunt. Et hinc quidem elegans replicatio laborum, quos Vlixes pertulit, mira concinnatione colligitur.

544

Periocha Odyssææ XXIV.

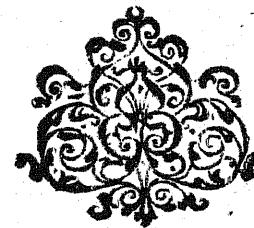
Tartaream vocat in sedem Cyllenius umbras.

PROCORUM animas recenti, & communi cæde congestas, cateruatim Mercurius ad inferna compellit. Tunc circa Agamemnonem manes heroici congregantur. Miræ tique lectorum iuuenum congregem densitatem vno agmine comitantem, causas interitionis accipiunt. Tum apud

inferos quoque virtus Vlixis, & Penelopes pudicitia prædicantur, ab Agamemnone præ ceteris, cui dispar fuerat in vtraque, fortuna. Vlixes ad Laërtem patrem in agrum profectus, inopinato & reditu & rerum gestarum relatu, affecit senem. afficitur ab eo cognitis, quas exantlasset, ærumnis. Subinde & patres procorum, neces iuuenum properant ultum ire. consilioque, & vi communicationis, ante expectatum agro superueniunt. Sed eos iam comitator Vlixes fundit, fugatque. Verum gliscentibus odijs, & maiore seditione aut tumultu spectato, ex sententia Iouis in Ithacam Minerua descendit: conciliata vtrinque pace, studia & motus partium, rerum gestarum ab solutione, componit.

*

f

SYMMACHI VIRI
CLARISSIMI, PRAEFECTI
URBI, EPISTOLÆ
AD AVSONIVM.

EPISTOLA I.

Symmachus Ausonio.

545

INTERPELLO occupationes, assiduitate colloquij. Nam & ipse huiusmodi pascor officio: & peregrinationem tuam solatijs talibus credo recreari. Tuas autem litteras vicissim expecto, non exigo. In iurium quippe est, magnopere flagitare, quod speres: ne, quod est voluntarium, videatur extortum. Sane fratri meo Innocentio gratulor, amicitias tuas prius, quam scriberem, contigisse. quia facilior mihi cœpit esse eius cōmendatio, quem probasti, quam fuisset incogniti. Itaque hoc vnum beneficij loco postulo, vt qui sui commendatione iam nititur, testimonij nostri gratia cumulatius diligatur. Vale.

EPISTOLA II.

Symmachus Ausonio.

546

PLENAB inter nos amicitia nihil adijci posse credideram. inuenisti tamen, quo perfectam diligentiam tui, in fastigium tolleremus. Amabili enim fiducia, Ausoni, tu præbenda mandasti, quæ peregrinatio poscebat. Tu vere abundans omnibus, studio dandi beneficij, excogitasti causam petendi. Sed dedisse te ex hoc gratiâ, satis constat: quia **PLVS ACCIPIT, DE QVO** aliquid sibi alterius amor vindicat. Vno tantum lapsu (fas sit dicere) amica vindicatio claudicauit, quod remunerandum me de audacia polliceris, vbi ad patrium larem veneris. Nollem constantiam boni facti, in hæc trepidæ verecundiæ verba descendere. Sed prætereo laudatæ epistolæ leue fascinum. neque enim me tantæ gratiæ

SYMMACHI EPIST.

obligatio, sermonum esse interpretem finit. Cur autem multa loquimur, parua missuri? Descriptio tradendarum tibi vestium, paginam secundam tenet. Quid de mediocritate sentias, ipse videris. vlti enim magis, quam cultui apta indumenta voluisti. Vale.

EPISTOLA III.

Symmachus Ausonio.

MERVVM gaudium mihi eruditionis tuæ scripta tribuerunt: quæ **547** Capuæ locatus accepi. Erat quippe in his oblita Tulliano melle festiuitas, & sermonis mei non tam vera, quam blanda laudatio. Quid igitur magis mirer, sententiæ incertus addubito, ornamenta oris, an peccatoris tui. Quippe ita facundia antestas ceteris, vt sit formido rescribere. ita benigne nostra comprobas, vt libeat non tacere. Si plura de te prædicem, videbor mutuum scabere, & magis imitator tui esse alloquij, quam probator. Simul quod ipse nihil ostentandi causa facis, verendum est, genuina in te bona tanquam affectata laudare. Vnum tamen hoc à nobis indubitata veritate cognosce, neminem esse mortaliū, quem præ te diligam. sic vadatum me honorabili amore tenuisti. * Sed in eo mihi verecundus plus nimio videris: quod libelli tui arguis proditorem. Nam facilius est ardentis fauillas ore comprimere, quam luculenti operis seruare secretum. Quum semel à te carmen profectum est, ius omne perdidisti. **ORATIO PVBLICATA, RES LIBERA EST.** An vereris æmuli venena lectoris: ne libellus tuus ad morsu duri dentis vratur? Tibi vni ad hoc locorum nihil gratia præstitit, aut dempsit inuidia. Ingratissimo cuique proboque es laudabilis. Proinde cassas dehinc seclude formidines: & indulge stilo, vt sæpe prodaris. Certe ali quod didascalicum, seu protrepticum, nostro quoque nomini carmen adiudica. Fac periculum silentij mei. Quod & si tibi exhibere opro, tamen spondere non audeo. Noui ego, quæ sit prurigo emittendi operis, quod probatur. * Nam quodam pacto **SOCIETATEM LAVDIS** **549** **AFFECTAT, QVI ALIENA BENE dicta primus enunciat.** Eapropter, in comœdijs summatim quidem gloriam scriptores tulerunt: Roscio tamen, atque Ambiuio, ceterisque actoribus, fama non defuit. Ergo tali negotio expende otium tuum: & nouis voluminibus ieiunia nostra sustenta. Quod si iactantiæ fugax, garrulum indicem pertimescis, præsta etiam tu silentium mihi, vt tuto similem nostra esse, quæ scripseris. Vale.

EPISTOLA IV.

Symmachus Ausonio suo Salutem.

PETIS à me litteras longiores. Est hoc in nos veri amoris indicium: **550** sed ego, qui sum paupertini ingenij mei conscius, Laconicæ malo

studere breuitati, quam multijugis paginis infantiae meae maciem publicare. Nec mirum, si eloquij nostri vena tenuata est: quam du dum neque vilius poë' maris tui, neque pedestrium voluminum lectione iuisti. Vnde igitur sermonis mei largam poscis vsuram, cui nihil litterati fœnoris credidisti? Volitat tuus Mosella per manus, sinuſque multorum, diuinis à te versibus consecratus: sed tantum nostra ora prælabitur. Cur me, quæso, istius libelli exortem esse voluisti? Aut *ἀμυστέπερος* tibi videbar, qui iudicare non possem: aut certe malignus, qui laudare nescirem. Itaque vel ingenio meo plurimum, vel moribus derogasti. Et tamen contra interdictum tuum, mox ad illius operis arcana perueni:

551 * Velim tacere, quid sentiam: velim iusto de te silentio vindicari: sed admiratio scriptorum, sensum frangit iniuriæ. Noui ego istum fluuium, quum æternorum Principum iam pridem signa comitarer, parem multis, imparem maximis. Hunc tu mihi improviso clarorum versuum dignitate, Ægyptio Nilo maiorem, frigidiorum Scythico Tanai, clariorumque hoc nostro populari Tiberi reddidisti. Nequaquam tibi crederem de Mosellæ ortu ac meatu magna narrâti, ni certo scirem, quod nec in poëmate mentiaris. Vnde illa amnicorum piscium examina reperisti, quam nominibus varia, tam coloribus: vt magnitudine distantia, sic sapore? quæ tu pigmentis istius carminis supra naturæ dona fucasti. * Atqui in tuis mœtis sæpe versatus, quum pleræque alia, quæ tunc in pretio erant, esui obiecta mirarer, nunquam hoc genus piscium deprehendi. Quando isti pisces tibi nati sunt in libro, qui in ferculis non fuerunt? Iocari me putas, atque agere nugas: ita me dii Dominis probabilem præstent: vt ego hoc tuum carmen libris Maronis adiungo. Sed iam desinam, mei oblitus doloris, inhærere laudibus tuis: ne hoc quoque ad gloriam tuam trahas, quod te miramur offensi. Spargas licet volumina tua, & me semper excipias, fruemur tamen tuo opere, sed aliorum benignitate. Vale.

EPISTOLA V.

Symmachus Ausonio.

553 **A**IVNT Cochleas, dum sitiunt, atque illis de cælo nihil illi quitur, succo proprio victitare. Ea res vsu mihi venit: qui desertus eloquij tui pastu, meo adhuc rore sustentor. Diu scribendi operam distulisti: & vere or, ne in nos parentis claudicer affectio. Si falsa me opinio habet, fac, vt ceteris tuis negotijs respondendi cura præuortat. Vale.

EPISTOLA VI.

Symmachus Ausonio.

554 **P**OST longum silentium tuum, non minus desiderabam, quam sperabam, litteras largiores. Nanque his vicibus humana variantur: vt

DEFECTVI SVCCEDAT VBERTAS. Ea me opinio frustra habuit. Siquidem breuis in manus meas pagina recens à te profecta, peruénit. Erat quidem illa Atticis salibus aspersa, & thymo odorata, sed parcior. quæ magis fastidium detergeret, quam famem frangeret. quasi ego cenâs dapales, & saliare conuiuium, tum viscerationes atque epulum postulassem: tu mihi mensas secundas, & scitamenta exiguæ lancis apponeres. Fac veniat in mentem, quid Græca super hoc dicat oratio. *Paruis nutrimentis*, inquit, *quanquam à morte defendimur, nihil tamen ad robustam valetudinem promouemur.* Putâsne me de occupationibus tuis taciturnum? * Quæstor es: memini. consilij regalis particeps: scio. precû conditor: recognosco. adde huc alia mille. ille rerum euentus nequaquam eueniet, vt ingenium tuum labor deterat: benignitatem cura fleat: facundiam vsus exhauriat. Sed diurna negotia nunquam distinguas quiete. Certe antelucano somno nullus indulserit, vt detur aliquod tēpus officijs. An tibi parum videtur exempli, in Comico, quum ait, *Quam vellem etiam noctu amicis operam vt mos sit dari!* Sed cur ego diutius sermonis pauper obgannio? Imitanda est mihi epistola recens: ne forte plurimis occupatus, recuses litteras longiores. Id ita esse, recte coniecto. Video enim, quam nolis multa legere, cui vix otium est pauca dictare. Vale.

555

EPISTOLA VII.

Symmachus Ausonio.

556 **E**T SI plerumque vera est apud parentes filiorum prædicatio: nescio quo tamen pacto detrimentum meriti sui patitur, dum personarum spectare gratiam iudicatur. Quæro igitur, incertus animi, quæ mihi nunc potissimum super viro honorabili Thalasio tuo genero verba sumenda sint. Si parce morum eius decora attingam, liuenti similis existimabor: si iuste persequar, ero proximus blandienti. Imitabor igitur Sallustiani testimonij castigationem. Habes virum dignum te, & per te familia consulari: quem fortuna honoris parti, maiorem beneficijs suis reperit: emendatio animi, & sanctitas, honoribus æquiparauit. Vale.

*

f iij

PONTII PAVLINI EPISTOLAE
TRES AD AVSONIUM
RESCRIPTAE.

EPISTOLA I.

Aufonio Paulinus.

557 **Q**UARTA redit duris hac iam messorib. aestas,
Et totiens cano bruma gelu riguit,
Ex quo nulla tuo mihi littera venit ab ore:
Nulla tua vidi scripta notata manu:
Ante salutifero felix quum charta libello
Dona negata diu multiplicata daret.
Trina etenim vario florebat epistola textu:
Sed numerosa triplex pagina carmen erat.
Dulcia multimodis quadam subamara querelis
Anxia censura miscuerat pietas,
Sed mihi mite patris plusquam censoris acerbum
Sederit, & blandis aspera penso animo.
Ista suo retegenda loco tamen, & gaudio
Vindicis heroi sunt agitata sono.
Interea lenior paucis praecurrit iambus,
Discreto referens mutua verba pede.
Nunc elegi saluere iubent. dicta q. salute,
Vt fecere alias, orsa gradumq. silent.

558 **Q**UID abdicatas, in meam curam, pater,
Redire musas praecipis?
Negant Camenis, nec patent Apollini
Dicata Christo pectora.
Fuit ista quondam non ope, sed studio pari,
Tecum mihi concordia,
Ciere surdum Delphica Phoebum specu,
Vocare Musas numina:
Fandi q. munus munere indultum Dei,
Petere fonte, nemoribus, iugis:
Nunc alia mentem vis agit, maior deus:
Alioq. mores postulat,
Sibi reposcens ab homine munus suum:
Vinamus ut vite patri.

559 **V**acare vanis otio aut negotio,
Et fabulosis litteris,
Vetat: suis ut pareamus legibus:
Lucemq. cernamus suam.
Quannus saphorum, callida ars q. rhetoru, &
Fragments vatum nihilent.
Qui corda falsis atque vanis imbuunt,
Tantumq. linguas instruunt,

Nihil adferentes, ut salutem conferant:
Quod veruatem detegat.
Quid enim tenere vel bonum, aut veru queant,
Qui non tenent summum caput,
Veri boniq. fontem & fontem Deum?
Quem nenno nisi in Christo videt.
Hic veritatis lumen est, vite via,
Vis, mens, manus, virtus patris.
Sol aequitatis, foras bonorum, flos dei.
Natus deo, Mundi sator,
Mortalitatis vita nostra, & mors necis.
Magister hic virtutum,
Deusq. nobis, atq. pro nobis homo,
Nos induendo, se exiit,
Aeterna iungens inter homines & Deum,
Vtrunque se commercia.
Hic ergo nostris ut suum praecordijs
Vibraverit celo inbar,
Abstergat agrum corporis pigri situm,
Habitumq. mentis innovat.
Exhaurit omne, quod iuuabat antea
Caste voluptatis vice:
Totiq. nostra iure domini vindicat
Et corda, & ora, & tempora.
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
Se vult timeri, & diligi.
Aestus inanes, quos mouet vita labor,
Praesentis aui tramite,
Abolet futura cum deo vita fides.
Qua, quas videmur spernere,
Non ut profanas abiicit, aut viles operes,
Sed ut magis caros monet
Celis repom creditas Christo deo:
Qui plura promissis datis,
Contempta praesens, vel mage deposita sibi,
Multo ut rependat faenore.
Sine fraude custos, aucta creditoribus
Bonus era reddidit debitor.
Multaq. spretam largior pecuniam
Restituet vsura Deus.
Huic vacantem, vel studentem, & deditum,
In hoc reponentem omnia,
Ne, quaeso, segnem, neve peruersum putes:

Nec crimineris impium.
Pietas abesse Christiano qui potest?
Nanque argumentum mutuum est,
Pietatis esse Christianum, & impij
Non esse Christo subditum.
Hanc quum tenere dicimus, possum tibi
Non exhibere, id est patri?
Cui cuncta sancta iura, cara nomina
Debere me voluit Deus.
Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,
Lingua, & toga, & fame decus,
Prouectus, altus, institutus, debeo
Patrone, praeceptor, pater.
Sed cur remotus tandiu degam, arguis:
Proque motu irascaris.
Conducit istud, aut necesse est, aut placet.
Veniale, quicquid horum erit.
Ignosce amanti, si geram, quod expedit.
Gratare, si viuam, ut libet.

EPISTOLA II.

Paulinus Aufonio.

564 **C**ONTINVATA meae durare silentia linguae,
Te nuqua tacito, memoras, placitaq. latebris
Desidiam exprobras: neglectaq. insuper addis
Crimea amicitia: firmidatq. iugalem
Obiicis: & durum iacis in mea viscera versum.
Parce, precor, lacerare tuum: nec amara paternis
Admiscere velis, ceu mellis absinthia, verbis.
Cura mihi semper fuit, & manet, officijs te
Omnibus excolere, affectu obseruare fideli.
Non vnquam tenui saltem tua gratia nauo
Commaculata mihi est. ipso te ladere vultu
Semper, & incauta timui violare figura.
Quunque tua accessi veniens, mea cautius ora
Composui: & leto formam lumine frontem:
Ne qua vel a tacito contractam pectore nubem
Duceret in sanctum suspicio falsa parentem.
Hoc mea te domus exemplo coluitq. coleretque.
Inq. tuo tantus nobis consensus amore est,
Quantus & in Christi connexa meite colendum.
Quis tua, quaeso, tuis obduxi pectore liuor?
Quo rumore pius facilis tibi fama per aures
Irripit, pepulitq. animum? contraque vetustata
Experta pietate fidem noua vulnera mouit,
Laderet ut natus placidum malesuada parentem?
Sed mihi non ficta mens conscia simplicitatis:
Nec patris inculti pietas rea, respuit omne
Immeritum: & falso perstringi crimine non fert.

566 **I**mmunis merito grauius violatur iniquo.
Vulnera tam tenera offensa, quam libera culpa.
Discussisse iugum queresis me: quo tibi doctis
Iunctus eram studijs. hoc nec gestasse quidem me
Affero. nanque pares subcunt iuga, nemo valentes
Copulat infirmis: neque sunt concordia frana,
Si sit compulsis mensura iugalibus impar.
Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aedona parre,
Castaneis corylos equas, viburna cupressis,
Me compone tibi, vix Tullius, & M aro tecum
Sustineant aequale iugum. Si iungar amore,
Hoc tantum tibi me iactare audebo iugalem,
Quo modicum socijs magno contenti habenis,
Dulcis amicitia aeterno mihi foedere tecum,
Et paribus semper redamandi legibus aequa.
Hoc nostra ceruice iugum non sana resoluit
Fabula: non terris absentia longa diremit,
Nec perimet. Toto licet abstrahar orbe vel auro,
Nunquam animo diuisus agam prius ipsa recedet
Corpore vita meo, quam vester pectore vultus.
Ego te per omne, quod datum mortalibus
Et destinatum saeculum est,
Claudente donec continebor pectore,
Discernar orbe quolibet,
Nec orbe longum, nec remotum lumine
Tenebo fibris insitum.
Videbo corde, mente complectar pia
Ubiq. praesentem mihi.
Et quum solutus, corporali carcere,
Terraque prouoluero,
Quo me locarit axe communis pater,
Illic quoque te animo geram.
Neque finis idem, qui meo me corpore,
Et amore laxabit tuo.
Mens quippe lapsus qua superstes artibus,
De stirpe durat caliti.
Sensus necesse simul & affectus suos
Teneat aequae, ut vitam suam.
Et vi mori, sic obliuisci non capit
Perenne viuax, & memor.

EPISTOLA III.

Paulinus Aufonio.

568 **D**EFORE me patrijs tota trieteride terris,
Atque alium legisse vagis erroribus orbem,
Culta prius vestra oblitum consortia vita,
Inceptas, sanctis mota pietate querelis.
Amplector patrios venerando pectore motus,

*Et mihi gratandas saluis affectibus iras:
Sed reditum inde meum, genitor, te poscere mallet,
Unde dari possit. Reuocandum me tibi credam,
Quum steriles fundas, non ad diuina precatus,
Castalidis supplex auerso numine Musus?
Non his numinibus tibi me, patriaq; reduces.
Sarada vocas, & nulla rogas. leuis hoc feret aura,
Quod datur in nibilum sine numine nomina
Musas.*

559 *Fruta ventose rapiunt haec vota procella.
Quae non missa deo, vacuis in nubibus haerent:
Nec penetrant superi stellantem regis in aulam.
Si tibi cura mei reditus, illum aspice, & ora,
Qui tonitru summi quatit ignea culmina caeli:
Qui trifido igne micat, nec inania murmura mi-*

*scet:
Quaeque satis caelo Soles largitur, & imbres:
Qui super omne quod est, & in omni totus ubique
Cmmbus infuso rebus regit omnia Christo:
Quo mentes tenet, atque mouet: quo tempora nostra
Et loca disponit. Quod si contraria votis
Constituat nostris, prece deflectendus in illa est,
Quae volumus. Quid me accusas? si displictactus,
Quem gero agente deo, prius est, fiat reus auctor,
Cui placet aut firmare meos, aut vertere sensus.*

570 *Nam mea si reputes, quae pristina, quae tibi nota,
Sponte scitebor, eum modo me non esse, sub illo
Tempore qui fuerim: quo non peruersus habebam,
Et peruersus eram, falsi caligine cernens
Stulta dei sapiens, & mortis pabula viuens.
Quo magis ignosci mihi fas: quia propius ex hoc
Agnosci datur a summo genitore nouari,
Quod non more meo geritur, non arbitror istis
Confessus dicar mutata in praua notandum
Errorem mentis: quoniam sim sponte professus,
Me non mente mea vitam mutasse priorem.*

*Mens noua me, fateor, cepit, mens no mea quondam,
Sed mea nunc auctore deo. qui si quid in actu
Ingeniove meo sua dignum ad munia vidit,
Gratia prima tibi, tibi gloria debita cedit:*

571 *Cuius preceptis partum est, quod Christus amaret.
Quare gratandū magis est tibi, quam queritandū,
Quod tuus ille tuis studiis & moribus ortus
Paulinus, cui te non inficiare parentem,
Nec modo quum credis peruersum, sic mea veri
Consilia, ut sim promeritus Christi fore, dum sum
Ausonii. feret ille tuae sua premia laudi:
Deque tua primum tibi deseret arbore fructum.
Vnde, precor, meliora putes: nec maxima perdas
Premia, detestando tuus bona fontibus orta.*

*Non etenim mihi mēs vaga: sed neque participantū
Vita fugax hominum, Lycia qua scribis in antris
Pegasus vixisse equitem. Licet auia multi
Numine agente colant, clari velut ante sophorum
Pro studiis musisq; suis, ut nunc quoque castis
Qui Christū sumpserē animis, agitare frequentāt:*

572 *Non inopes animi, neque de feritate legentes
Desertis habitare locis: sed in ardua versi
Sidera, spectantēsq; deum, verique profunda
Prosperare intenti, de vanis libera curis
Otia amant, strepitūsq; fori, rerūque tumultus,
Cunctaque diuinis inimica negotia domis,
Et Christi imperijs, & amore salutis abhorrent:
Spēque fidēque deum sponsa mercede sequuntur.
Quam refer et certus non desperantibus auctor.
Si modo non vincant vacuis praesentia rebus:
Quaēq; videt, spernat: quae non videt, expetat ut
mens.*

*Namque caduca patent: nostris aeterna negantur
Visibus. & nunc spe sequimur, quod mēte videmus
Spernentes varias rerum spectacula formas,
Et male corporeos bona sollicitantia visus.
At tamen haec sedisse illis sententia visa est,
Tota quibus iam lux patuit verique, bonique
Vcenturi aeternum saeculi, & praesentis inane.*

573 *At mihi non eadem cui gloria, cur eadem sit
Fama? fides voti par est, sed amēna colenti,
Nunc etiam & blanda posito locupletis in acta
Littoris. unde haec iam tam festinata locorum
Inuidia est? vitinam iustus me carpere liuor
incipiat. Christi sub nomine probra placebunt.
Nō patitur tenerum mens numine firma pudorē.
Et laus hic contempta redit mihi iudice Christo.
Nē me igitur, venerande parēs, his ut male versum
Increpites studiis: neque me vel coniuge carpas,
Vel mentis vitio. Non anxia Bellerophonis*

*Mens est: nec Tanaquil mihi, sed Lucretia cōiux.
Nec mihi nunc patri est, ut vis, obliuio cali,
Qui summum suspecto patrem, quē qui colit unū,
Hic vere memor est cali. Crede ergo, pater, nos
Nec cali immemores, nec viuere mentis egentes,
Humanisque agitare locis. Studia ipsa piorum
Testatur mores hominum. nec enim impia summi
Gens poterit nouisse deum. Sint multa locorum,
Multa hominum studiis inculta, expertia legum.
Quae regio agresti ritu caret? aut quid honestis
Improbis aliena nocet? Quid tu mihi vastos
Vasconia saltus, & ningitida Pyrenaei*

574 *Obiicis hospitibus? in primo quasi limine fixus
Hispana regionis agam: nec sit locus usquam*

*Rure vel vrbe mihi, summum qua diues in orbem
Vsque patet, merfos spectans Hispania Soles.*

575 *Sed fuerit fortuna, rugis habitasse latronum:
Non lare barbarico rigui, mutatus in ipsos
Inter quos habui socia feritate colonos.*

576 *Non recipit mens pura malū: neque leuibus haerēt
Inspersa fibris macula. sic V ascone saltu
Quisquis agit, purus sceleris, vitam inter iniquos,
Nulla ab inhumano morum contagia ducit
Hospite. Sed mihi cur sit ab illo nomine crimen
Qui diuersa colo, ut colui, loca iuncta superbis
Vrbibus, & laeis hominum celeberrima cultis?
Ac si Vasconicis mihi vita fuisset in oris,
Cur non more meo potius formata ferinos
Poneret, in nostros migrans gens barbara ritus?
Nā quod in euer sis habitacula ponis Iberis
Vrbibus, & deserta tuo iacis oppida versu,*

577 *Montanaq; mihi Calagorrim, & Bilbilibil acutis
Pendentem scopulis, collēmq; iacentis Hilerda
Exprobras, velut his habitum laris exul & vrbis,
Extra hominū tecta atque vias: an credis Iberia
Has telluris opes? Hispani nescius orbis,
Quo grauis ille poli sub pondere constitit Atlas,
Ultima nunc eius mons portio, metaque terra,
Discludit bimarem celsi qui vertice Calpen.
Bilbilis huic tarum, Calagorris, Hilerda notatur,
Caesarea est Augusta cui, cui Barcino amēna,
Et capite insigni despectans Tarraco pontum.*

578 *Quid numerem egregias terris, & moenibus vrbes?
Qua geminum felix Hispania tendit in aquor,
Qua Betis Oceanū, Tyrhēnuq; augeat Iberus,
Lataque distantis pelagi diuortia complet
Orbe suo finem ponens in limite Mundi.
An tibi me, domine inlustris, si scribere sit mens,
Qua regione habites, placeat reticere nitentem
Burdigalam, & piceos malis describere Boios?
Quinque Meroialicis tua prodigis otia thermis,
Inter & umbrōsos donas tibi viuere lucos,
Lata locis & mira colens habitacula tectis,
Nigrantēsq; casas, & tecta mapalia culmo,
Dignaque pellitis habitas deserta Bigerris?*

579 *Quinque superba tua contemnens moenia Romę,
Consul hareno fas non dedignare V asatas.
Vel, quia Pictonicis tibi ferule rus viret aruis,
Romanum Ausonias huc denexisse curules
Conquerar, & trabeam veteri fordescere fano?
Quae tamen Augusta Latiaris in vrbe Quirini
Caesareas inter paruli titulo palmatas
Fulget natino longe venerabilis auro,
Florentem retinens meriti viuacis honorem.*

*Aut quum Lucani retineris culmine fundi,
Amula Romuleis habitans fastigia tectis,
Materiam praebente loco, qui proxima signat,
In Condatino dicēris degere vico?*

579 *Multa iocis pateant: liceat quoque ludere fictis:
Sed lingua mulcente, grauem interliedere dentem,
Ludere blanditijs vrentibus, & male dulces
Fermentare iocos satyra mordacis aceto,
Saepe poetarum, nunquam decet esse parentum.
Nāq; fides pietasq; petunt, ut quod mala neētens
Insinuāt castis fama auribus, hoc bona noti
Mens patris affigi, fixūque hērescere cordi
Non sinat, ut vulgus seuo rimore malignum.
Ante habitos mores, non semper flectere vitam
Crimē habet. nāque est laudi bene vertere. Quū me
Inmutatum audis, studium officiumque require.
Si prauo rectum, si religiosa profanis,
Luxuriae parcum, turpi mutatur honestum,
Segnis, iners, obscurus ago, miserere sodalis
In mala peruersi. blandum, licet, ira parentem
Excitet, ut lapsum rectis instaurēt amicum
Moribus, & monitu reparēt meliora seuero.*

580 *At si forte id idē, quod legi, & quod sequor, audis,
Corda pio vouisse deo, venerabile Christi
Imperium docili pro credulitate sequentem,
Persuasumq; Dei monitis aeterna parari
Premia mortali damnis praesentibus emptā,
Non reor id sano sic displicuisse parenti,
Mentis ut errorem credat sic viuere Christo,
Ut Christus sanxit. Inuat hoc, nec poenitet huius
Erroris. stultus diuersa sequentibus esse
Nil moror, aeterno mea dum sententia regi
Sit sapiēs. breue, quicquid homo est, ut corporis egri,
Temporis occidui, & sine Christo puluis & umbra.
Quod pbat, aut danat tantū est, quātū arbiter ipse.
Ipse obit, atqui illi suus est comitabilis error:
Cumq; suo moriens sententia iudice transit.*

581 *At nisi dum tempus praesens datur, anxia nobis
Cura sit ad Domini praecipuum viuere Christi,
Sera erit excutis homini querimonia membris:
Dum leuita humane metuit conuicia linguae,
Non timuisse graues diuini iudicis iras.
Quem patris aeterni solio, dextraque sedentem,
Omnibus impositum regem, & labentibus annis
Venturum, ut cunctas equato examine gentes
Iudicet, & varijs referat sua premia gestis,
Credo equidē: & metuens studio properate laboro,
Si qua datur, ne morte prius, quam crimine soluar.
Huius in aduentum trepidus mihi credētia fibris
Corda tremūt: gestitq; anima, id iam canta futurō*

Præmetuens, ne vineæ agris pro corpore curis,
Ponderibusque grauis rerum, si forte recluso
Incipit tuba vastâ polo, non posset in auras
Regis ad occursum leuibus se tollere pennis,
Inter honora volans sanctorum millia celo.

82 Qui per inane leues, neque Mundi cōpede victos,
Ardua in astra pedes facili molimine tollent:
Et teneris veçti per sidera nubibus ibunt:
Celestem ut medio venerentur in aere regem:
Clarâque adorato coniungant agmina Christo.
Hic metus est, labor iste: dies ne me ultimus atris
Sopitum tenebris sterili deprendat in actu
Tempora sub vacuis ducentem perdata curis.
Nam quid agam? lentis si dum conuineo votis,
Christus ab aethera mihi proditus arce coruscet,
Et subitis Domini calo venientis aperto
Præstrictus radijs, obscura & tristia noctis
Suffugiat in lato confusus lumine queram.
Quod mihi ne pareret vel diffidentia veri,
Vel præsentis amor vite rerumue voluptas,
Curarumue labor, placuit præuertere casus
Proposito, & curas finire superstite vita,
Communique Deo ventura in sacula rebus
Expectare truce securo pectore mortem.
Si placet hoc, gratare tui spe diuite amici.
Si cōtra est, Christo tantum me linque probari.

EIDEM PAVLINO ET
HÆC INSCRIBEBAT ANTIQVVS
codex: quæ inter alia eius scripta à
Badio Ascensio Lutetia for-
mis primum edita, non
inuenias.

Domino merito suspiciendo Gestidio Paulinus.

83 INIVRIA quidem est patrifamilias, mariti-
mis deliciis abundanti, terrenum aliquid, & a-
greffe præbere: sed ego vt & causa mihi esset
apud vnanimitatem tuam aliquid conloquendi,
& aliquod sermoni huic obsequium viderer ad-
iungere, pauculas de paucissimis, quas pueruli
vespere inferunt, ficedulas mihi. Quarum quum
erubescerem paucitatem, plura etiam versiculis
verba subtexui, quasi vero numerum loquacita-
te facturum. Sed quia vtraque culpabilia sunt, tu
vtrisque benigne & familiariter ignoscendo, faci-
es: vt nec inhumana videatur paucitas, nec o-
diolosa garrulitas.

Sume igitur pastas dumoso in rure volucres:
Quas latitans filicis sub tegmine callidus auceps,
Dum simili mentitur aues, fallitque susserro,
Agmina viscatis suspendit credula virgis.
Tunc referens tenuem non paruo munere prædam,
Digerit aucupium tabulis. & primus optimis
Ordo nitet, sensum tenuatus ad ima tabella:
Vt minus offendant macies prælata sagina.
Gratia præuentas pingui inuolat alite visus. *

Ad eundem.

584
585
PAUPERIS vt placeat carum tibi munus
amici,
Munera nec reputes, qua mittis ditia nobis.
Nam tibi quid dignum referam pro piscibus illis,
Quos tibi vicinum locupleti gurgite luttus
Suppeditat, miros specie, formaque direptos? *

Oratio ad Deum, eiusdem Paulini.

586
OMNIPOTENS genitor, rerum cui summa
potestas,
Exaudi, si iusta precor, ne sit mihi tristis
Vlla dies, placidam nox rumpat nulla quietem.
Nec placeant aliena mihi: quin & mea prosint
Supplicibus, nullusque habeat mihi vota nocendi,
Aut habeat nocitura mihi. Male velle facultas
Nulla sit: at bene posse adsit tranquilla potestas.
Mens contenta suo, nec turpi dedita lucro,
Vincat corporeas, casto bene conscia lecto,
Inlecebras, turpesque iocos, obscenâque dicta,
Oderit illa nocens, & multum grata malignis
Auribus, effuso semper rea lingua veneno.
Non obitu adflagar cuiusquam, aut funere crescâ.
Inuideam nunquam cuiquam, nec metiar vnquam.
Adsit læta domus: epulisque aditu inemptis
Verna satur, fidusque comes, nitidusque minister.
Morigera & coniux, caraq; ex coniuge nati.
Moribus hæc castis tribuit Deus, hi sibi mores
Perpetuam spondent ventura in sacula vitam.

QUAEDAM VETERVM QVORVNDAM
POETARVM CARMINA. QVÆ
INTER AVSONIANNA ADHUC
SERVATA SVNT.

CICERONIS.

587
Ex vet. **C**REDE ratem ventis: animi ne crede puellis.
sed. Sime *N*anque est feminea tutior vnda fide.
onis Bo- *F*emina nulla bona: vel si bona contigit vlla,
fii Lem. *N*escio quo fato res mala, facta bona.

588
Hic fuit **Q**VINTI CICERONIS. HI
iulius in **V**ERSVS EO PERTINENT, VT
vet. cod. quod signum, quo tempore illustre
Lugdun. sit, nouerimus, quod superius
Sup. 329 quoque nostris versibus
expeditur.

FLVMINA verna ciet obscuro lumine Pisces.
Curriculumque Aries aequat noctisque diu.
Cornua quem comunt florum prænuncia Tauri.
Arida q; æstatis Gemini primordia pandunt.
Longaque iam minuit præclarus lumina Cancer.
Languificusque Leo proflat ferus ore calores.
Post modicum quatiens Virgo, fugat orta vaporē.
Autumni referat portas: æquatque diurna
Tempora nocturnis dispenso sidere Libra.
Et fetos ramos denudat flamma Nepai.
Pigra Sagittipotens iaculatur frigora terris.
Bruma gelu glaciâs inbar est spiras Capricorni. *

SVLPICIAE, De statu Reipublicæ, & temporibus Domitiani.

588
MUSA, quibus numeris heroas, & arma fe-
quentas,
Fabelam permittite mihi detexere paucis.
Nam tibi secessi, tecum penetrabile retractans
Consilium: quare nec carmine curro phalaco,
Nec trimetro iambo: nec qui pede fractus eodem

Fortiter irasci didicit duce ClaZomenis.
Cetera quinetiam, quot denique millia lusi,
Primâque Romanos docui contendere Grauis,
Et salibus variare nouis, constanter omitto:
Teque, quibus princeps, & facundissima calles,
Aggredior. precibus descende clientis, & audi.
Dic mihi, Calliope, quidnam pater ille deorum
Cogitat? an terras, & patria secula mutat?
Quasque dedit quodam, morientibus eripit artes,
Nosque iubet tacitos, etiam rationis egenos,
Non aliter, primo quam quum surreximus auro,
Glandibus, & pura rursus procurrere lympha?
An reliquas terras conseruat amicus & vrbes,
Sed genus Aufoniû, Romulq; exturbat alienos? *

Ergo Numantinus, Libycisque erravit in isto
Scipio, qui Rhodio crevit formante magistro:
Cetera & illa manus bello facunda secundo.

591

Quos inter prisca sententia dia Catonis
Scire duo magni fecisset, Virum ne secundis,
An magis aduersis staret Romana propago.
Scilicet aduersis. Nam quum defendier armis
Suadet amor patria, & captiva penatibus uxor,
Conuenit, ut uespis, quarum domus arce Monet
Turba rigens strictis per lutea corpora telis.
Ast ubi apes secunda redit oblita fauorum,
Plebs, fraterque una somno moriuntur obes.
Remulidarum igitur loga & grauis exitum pax.
Hac sabella modo pausam facit. Optima posthac
Musa, uelim, moneas, sine qua mihi nulla voluptas
Viure, uti quodam Smyrnalibus . . . peribat.
Nunc itidem migrare uelint, uel denique quid uis,
Vt dea, quare aliud, tantum Romana Caleno

592

Menia, iucundos pariterque auerte Sabinos.
Hac ego, tum paucis dea me dignarier, in sit.
Pone metus equos, cultrix mea, summa tyranno
Hac instans odia: & nostro periturus honore est.
Nam laurata Numae, fontisque habitamus eosdem.
Et comite Egeria ridemus inania coepta.
Uiuere, uale, manet huic pulchrum tua fama dolori.
Musarum spondet chorus, & Romanus Apollo.
CYPHERII SIDONII oratoris epigramma
de pastribus tribus.

ALMO, Theon, Thyrsis, orti sub mote Pelori,
Sernine disparili, Laurente, Lacone, Sabina.
Vite Sabina, Lacon sulco, sue cognite Laurens.
Thyrsis oues, uitulos Theo egerat, Almo capellas.
Almo puer, pubesque Theon, & Thyrsis ephabus.
Canna Almo, Thyrsis stipula, Theo ore melodius.
Nais amat Thyrsin, Glauce Almona, Nisa
Theonem.
Nisa rosas, Glauce violas, dat lilia Nais.

HADRIANI Imperatoris epigramma de
trium Amazonum pugna.

593

Velli sonuere tube, uolenta peremit
Hippolyte Teuthranta, Lyce Clonon, Oe-
balon Alce:
Oebalon ense, Clonon iaculo, Teuthranta sagitta.
Oebalus ibat equo, curru Clonon, at pede Teu-
thras:
Plus puero Teuthras, puer Oebalus, at Clonon
heros.
Figitur ora Clonon, latus Oebalus, ilia Teuthras.

Epichy Teuthras, Deracly Clonon, Oebalus 7 de.
Argolicus Teuthras, Mæsus Clonon, Oeba-
lus Arcas.

In Faustulum statura breuis Anicii
Prohini.

FAUSTVLVS insidens formica, ut magno ele-
phanto,
Decidit, & terra terga supina dedit.
Moxq; idem ad mortem est multatus calcibus eius:
Perditus ut posset uix retinere animam.
Vix tamen est fatuus, Quid rides improbe Linor?
Quod cecidi, cecidit non aliter Phaethon.

Sulpicii Luperci Sebastii Iunioris.

594

OMNE, quod natura parens creauit,
Quantilibet firrum videas, labascit
Tempore: ac longo fragile, & caducum
Solutur usu.

Amnis insueta solet ire ualle:
Mutat & rectos uia certa cursus:
Rupta quum cedit male pertinaci
Ripa fluento.

Decidens scabrum canat unda tosum.
Ferreus uomis tenuatur agris.
Splendet adrito digitos honorans
Anulus auro.

Eiusdem de Cupiditate.

HEVS misera in nimios hominum petulantia
census!

595

Cacus inutilium quo ruit ardor opum?
Auri dira farnes, & non expleta libido.
Ferali pretio vendat ut omne nefas.
Sic latebras Eriphyla uiri patefecit, ubi aurum
Accepit turpis materiam sceleris.
Sic quondam Acrisia in gremio per claustra puella,
Corruptore auro, fluxit adulterium.

O quam mendose uotum insaturabile habendi
Imbuo infami pectora nostra malo!
Quantilibet immenso diues uigil incubet auro,
Aestuat augenda dira cupido rei.

Heu mala paupertas nunquam locupletis auari!
Dum struere immodice, quod tenet, optat, eget.
Quis metus hic legum? quæne est reuerentia veri!
Crescente nummo si mage cura subest.
Cognatorum animas promptum est, fratrumq; cruore
Fundier, affectus vincit auara farnes.
Diuitis est, semper fragiles male querere gazas.
Nulla huic in lucro cura pudoris erit.

596

Illud templorum damno, excidioque requirit.
Hoc calo, iubeas, ut peiat, inde peiet.
Mirum, ni pulchras artes Romana inuentus
Difcat, & egregio sudet in eloquio,
Vt post iurifona sumosa stipendia lingua,
Barbarica ingenys anteferantur opes.

597

At qui sunt, quos propter honestum rumpere foedus
Audeat inlicite pallida auaritia.
Romani sermonis egent: ridendaque uerba
Frangit ad horridos turbida lingua sonos.
Sed tamen exulta adpetitur spes grata nepotum
Saltim istud nostri forsitan honoris habent.
Ambusti torris species, exesq; saclo
Aptantur prisca corpora de tumulis
Perplexi crines, frons improba, tempora pressa,
Extantes mala deficiente gena,
Sima intusque iacent pando sinuamine nares:
Territat os nudum, castaq; labra tument.
Defissum in uentrem propulso pondere tergum
Frangitur, & uacuo crure tument genua.
Discolor in manibus species. ac turpius illud,
Quod cutis obscura paller in inuidiam.

Verfus sine auctore. Quo die quid demi
de corpore oporteat.

598

UNGUES Mercurio, barbam Ioue, Cy-
pride crines.

Hoc sic refellendum.

MERCVRIVS furti probat unguis semper
acutos:
Articulisque aciem non sinit imminui.
Barba Ioue, crines Veneri decor, ergo necesse est,
Ut nolent demi, quo sibi uterque placent.
Mauros, imberbes, & caluos, Luna, adamasti.
Non prohibent corni tum caput, atque genas.
Sol & Saturnus nihil obstant unguibus. Ergo
Non placitum diuis, tolle monostichium.

In Aufonium quoque poetam extant hæc, ex
uariis eius uersibus confarcinata.

599

AUSONIUS genitor nobis. Ego nomine eode,
Qui sim, qua sceta, stirpe, lare, & patria,
Adscripsi: ut nosset, bone uir, quicumque fuisset:
Et notum memori me coleres animo.
Vasates patria est patri: gens Adua matri
De patre: Tarbellis sed genitrix ab Aquis.
Ipse ego Burdigala genitus, diuisa per urbes
Quattuor antiquas stirpis origo mea,

Hinc late fusa est cognatio. nomina multis
Ex nostra, ut placitum, ducta domo ueniunt
Deriuata alijs, nobis ab stemmate primo
Et non cognati, sed genitiua placent.
Sed redeo ad seriem. Genitor studuit medicina:
Disciplinarum qua dedit una deum.

Nos ad Grammaticen studium conuertimus: &
mox
Rhetorices etiam quod satis, attigimus.

Nec fora non celebrata mihi: sed cura docendi
Cultior. & nomen Grammatici merui,
Non tam grande quidem, quo gloria nostra subiret
Emilium aut Scaurum, Berytiumq; Probum,
Sed quo nostrates, Aquitanasq; nomina, multos
Conlatum, sed non subditum, aspicerem.

Exactisque dehinc per trina decennia fastis,
Adserui doctore municipalem operam.
Aurea & Augusti palatia iussus adire
Augustam subolem Grammaticus doctui,
Mox etiam Rhetor. Nec enim fiducia nobis
Vana, aut non solidi gloria iudicij.
Cedo tamen, fuerint fama potiore magistri,
Dum nulli fuerit discipulus melior.

Alcides Atlantis, & Acides Chironis,
Pere Ioue iste satus, filius ille Iouis,
Thessaliam, Thebasque suos habuere penates:
At meus hic toto regnat in orbe suo.
Cuius ego Comes, & Quæstor, & culmen honorum,
Præfictus Gallis, & Libye, & Latio:
Et prior indeptus fasces, Latiâque curulem,
Consul, collega posteriore, fui.

Morigere uxoris uirtus cui contigit omnis:
Fama pudicitia, lanificasq; manus,
Coniugisq; fides, & natos cura regendi,
Et grauitas comis, lataque serietas.
Pulcher honore oris, tranquillo pectore comis,
Facundo ciuis maior ab ingenio.

Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans,
Ipse tuo uiuens se reges arbitrio.
Nullo felle tibi mens liuida, tum sale multo
Lingua dicax, blandis & sine lite iocis.
Mensa nitens, quam non censoria regula calpet.
Nec nolit Frangi Pifo uocare suam.

Comis conuiuis, nunquam inclamare clientes.
Ad famulos nunquam tristia uerba loqui.
Grammaticæ ad Scaurum, atque Probum, prom-
ptissime Rhetor,
Historiam callens Liuij, & Herodoti.

Omnis doctrina ratio tibi cognita, quantam
Condit siccantis Varro voluminibus.

600

601

Epiced.
358.

Epitaph.
Aemilij
102.

Epitaph.
Austij,
112.

Epitaph.
Tiberij,
140.

Epitaph.
Lucioli,
144.

Epit.
Stat.
philyj,
164.

602

VETERVM QVORVND. CARM.

Aurea mens, vox suada tibi. tum sermo quietus,

Nec cunctator erat, nec properator erat.

Pulchra senecta, nitens habitus, procul ira dolusq;

Et placida finis congrua meta tibi.

Epigr. ph. Comode, lete, benigne, abstemie, tam bone dandis

169. Semper consilijs, quam taciturne datis.

Ex coro- Ergo qui nostra legis otia tristia charta,

nide, 170 Eloquium ne tu quare sed officium,

Quod claris doctisq; viris pia cura parentat,

Dum decus egregia commenit patria.

AVSONIVS SVAGRIO.

Hic ego Ausonius sed tu ne temne, q' ultro
Patronum nostris te paro carminibus.

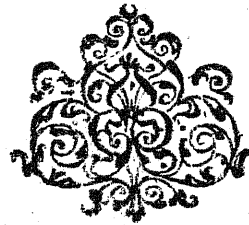
Pectoris ut vestri sedem colis alme Syagri:

Communemq; habitas alter ego Ausonium:

Sic etiam nostro praefatus habebere libro,

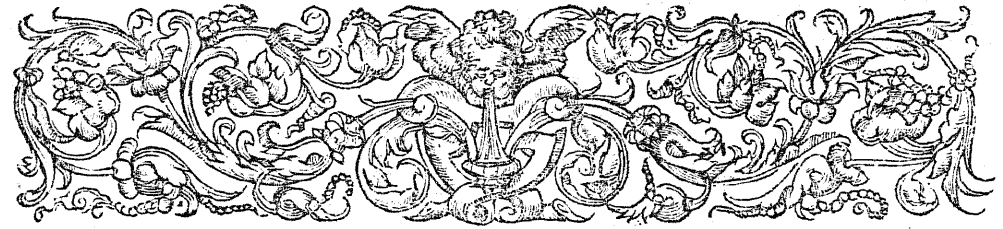
Differat ut nihilo, sit tuus, an ne meus.

FINIS.

ERRATA.

Ad numerum 17, scribendum, Scire aui merit. 54, epigramma XCIX est hexametrum: nec debuit in modum elegi describi. I bidem, lege, Et tu formosae iuuen. 66, dextera, Timomache. 90, nec arcantis num. 118, sed ingenio prior. 123, PYDENTILLÆ: que sor. 126, ERMINVSCIVS REG. 190, Laudatum imp. 200, amentis populi mal. 218, pugnans iste vit. 292, Parnasia Delph. 334, Parnasus Clar. 337, dominatur in eis. 407, militibus Antoninor. 441, Cadmi filiol. 465, Tartessia Calp.

ELIAE VINETI S A N T O

NIS COMMENTARIUS IN AVSONII

BURDIGALENSIS EPIGRAMMATA.

N vetere Lugdunensi codice, qui multa illa Ausonij I S
 Burdigalensis habuit scripta, quæ Charpinus publi-
 canda primus curavit, titulus hic fuit, AB HINC AV-
 SONII OPUSCULA. quem sequebatur carmen, *Carmen*
Ausonius genitor nobis, cum titulo, AVSONIUS LE- *hoc inue-*
 CTORI SALVTEM. sed libros suos Ausonius tam *nies 599.*
 inepte inscripserit? Et carmen istud quis credat Au-

sonium poetam cõdidisse? Quod semidocti cuiuspiam versificatoris foetus fuerit: qui Ausonij tamen studiosus, eius Epicedium in patrem Iulium imitari conatus est: carmenque ex varijs ipsius carminibus composuit. Mariangelus Accursius, qui ante Charpinum hoc ediderat in Diatribis, disticha triginta tria in eo inuenerat, quum in Lugdunensi exemplari vnde viginti tantum essent, ita iudicauerat: qui inscripsit, Epicedion in Ausonium poetam incerto auctore. Ceterum qualequale sit carmen, & à quocunque prisorum hominum sic compactum, non contemnendū videtur, sed loca etiam eius quædam illustranda. ¶ *Quattuor antiquas. Vasatas, Æduos, Aquas, Burdigalam.* Hæc tibi confirmabunt 103.
 Epitaphia Æmiliæ matris, & Cæcilij aui, ac Epicediū in patrem ¶ *Dis-* 106. 355.
ciplinarum. Æsculapius ob insignem Medicinæ artis peritiam pro deo habitus. ¶ *Pene ioue iste satius.* Alcides, Hercules, Atlantis discipulus, Iouis filius fuisse perhibetur. Æacides vero Achilles discipulus Chironis Iouis fere fuit filius. Peleum enim patrem habuit: Peleus Æacum Ioue genitū. ¶ *At meus hic.* discipulus Gratianus Augustus. ¶ *Præfectus Gallis.* versus quadragesimus secundus epicedij in patrem. ¶ *Morigera uxoris.* 358.
 ex epitaphio Æmiliæ. ¶ *Pulcher.* Ex carmine de Attusio Lucano. ¶ *Nullo felle.* Quattuor hi versus de Tiberio Mineruo oratore. ¶ *Comis conui-* 103.
uis. Et hoc distichon de Luciolo Rhetore. ¶ *Grammatica ad.* Et hæc di- 112.
 sticha quattuor de Staphylio Rhetore. ¶ *Commode.* Hi vero versus duo 140.
 de Atilio Glabrione: sed reliqui quattuor ex Coronide sumpti. 144.
164.
169.
170.

ELIAS VINETVS

In *Aufonij hexasticon ad Suagrium.*

I T HIC EGO AVSONIVS. Absque synaloepha pronunciandū hoc. Verum quis hic Aufonius & quis Suagrius Syagriusue? vt vtroque modo sine vitio scribebat antiquum exemplar. ac si poëta fit Aufonius, quando hoc ipse scripsit hexasticon? & cui suo libro præscripsit? At hoc vide, quomodo in vetusto illo Lugdunensi libro positum erat. Diximus modo illic decem & nouem tantū habuisse disticha Epicedium in Aufonium, cuiuscunque sit auctoris. eorum nonodecimo, quod est, *Et prior indeptus fasc.* continuabat antiquus liber distichon, *Hic ego Aufonius.* Huic disticho subiiciebat titulum, AVSONIVS SVAGRIO. & titulo tetra- stichon, *Pectus ut nostri.* Quam rem quum minus recte habere censuis- sent Lugdunenses, distichon *Hic ego Aufonius* separarunt à superiori carmine: eisque titulum illum superscripserunt.

IN THEODOSII AVGVSTI EPI-
stolam ad Aufonium.

I V ET in hanc epistolam quædam monere visum est: quæ in libris cala- mo exaratis, quibus vsus sum, non fuit, sed impressi omnes habuerunt: scriptisque Aufonij præscribebant, & merito, quando in causa fuisse vi- detur, cur ea sint edita. Rogat enim perhumaniter honorificentissimè- que Aufonium poëtam potentissimus Imperator his litteris, vt vetera nouaque, cuncta, sua scripta mittat. Est autem hic Theodosius Augu- stus, qui alijs Magn^o, alijs Senior Superiõrue Theodosius vocatur, à Gra- tiano Augusto, Aufonio eodẽ, & Olybrio cõsulibus, id est, anno Christi trecentesimo & octogesimo secundo, Augustus factus, atque aduersus Gothos in Thraciam missus: qui Valentem Augustum ceciderat. Theo- dosium enim, qui Iunior & Minor est appellatus, Theodosij magni ne- potem, Aufonium vidisse haudquaquam crediderim. ¶ *parens iucundis- sime.* Parentem ideo, vt arbitror, appellat Theodosius Aufonium, quod se non paullo maior natu esset. Auctores sunt Sextus Victor, & Prosper Aquitanus, Theodosiũ quidem annos solum quinquaginta vixisse, sed Imperatorẽ à Gratiano Augusto creatum esse annos natum triginta tres in Aufonij & Olybrij consulatu, vt modo diximus: quo tempore iam se- nex erat Aufonius, vt ostendimus in eius vita. * ¶ *morem principibus a-*

I X *lijs solitum.* Viri namque principes aliena manu solent vt in exarandis lit- teris: habentque quos librarios Cicero, ab epistolis Suetonius, nos *Se- cretarios* vocitamus. ¶ *sequestrarem.* Apud sequestrẽ deponere & po- nere sequestro, per aduerbium, dicebant antiqui, auctore Aulo Gellio, *Cap. 10.* libro vicesimo: quod nescio, quando coeptum est vnico verbo dici *seque- strare*: vnde hoc loco Theodosius Augustus, Pollio Trebellius in tyran- nis, Sidonius Apollinaris in epistolis, *sequestrare* vsurparunt, pro tollere, abducere, seponere. ¶ *sermonem autographum.* Sic epistolam autogra- pham,

IN AVSONII EPIGRAM.

pham, & litteras autographas Augusti, Suetonius dixerat: quas ipse sua manu scripserat Augustus. Est *ἄστος*, ipse: & *ἑρῆστος*, scribo: vnde fit *ἄστος- ἑρῆστος*. Gratiores autem veniunt nobis à principibus litteræ, quas ipsi sua manu scripserint. ¶ *regio. principali. Imperatorio.* ¶ *sed illius priua- te.* quæ inter nos fuit consuetudo & familiaritas, quum priuatus essem, & versarer in comitatu Valentiniani Augusti, & Gratiani filij, discipuli tui, nondum Imperator. ¶ *recolam. repetam, & in memoriam reuocem ve- tera, ac noua tua carmina abs te accipiam.** ¶ *de promptuario scriniorum.* 2. quæ de scrinijs tuis, in quibus condita latent, depromas: & ad me mittas. Ita Promptuarium à promendo originem habet vel ipso Sofia Plautino auctore,

Inde quasi è promptuaria cella depromar ad flagrum:

ac ita sine promptuarium scriberet Marius Victorinus, qui à fumo, de- mo, emo, sumtum, demtum, emtum scribere præcepit. Sed v in istius ver- bi medium vnde irrepserit, miror: quod nec habent codices Plautini in Italia annis ante septuaginta editi, quam hæc commentarer: nec probat analogia. Commodatum enim, depositum, legatum, cur commodatarium depositarium, legatarium, faciant: promptum vero promptuarium potius quam promptarium? Est autem apud Catonem adiectiuum, vt arbitror, promptuarium, quum dicit armarium promptuarium, æque, atque in pri- mo actu Amphitruonis Plautinæ. Sed in his Theodosij litteris substanti- uum est, & in extremo iambico epistolarum Aufonij vicesimæ primæ, sicut & apud Paullum iuriconsultũ in capite de penu legata libro trice- simo tertio Digestorum Iustiniani, *Sicut, quæ in promptuario sint, legata fue- rint, non omnis penus legata est.* Definiturque Promptuarium, locus, in quo repositæ sunt res: vt quum vsus fuerit, statim illinc proferri promique possint. SCRINIA vero sunt arcæ, plutei, & armaria: quibus commenta- rij, libelli, litterariæque monumenta concludi solent, vt in carmen vicesi- mum quartum parentalium monuimus. ¶ *auctorum optimorum.* Virgilij, Horatij, Manilij, Ouidij, Vitruuij. Omnibus autem modis Octavianum Augustum ingenia sui sæculi fouisse scribunt Suetonius, Solinus, Sextus Victor, Eutropius. 474 129

IN CARMEN AVSONII AD
Theodosium Augustum.

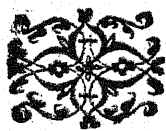
RESPONDET Aufonius Theodosij Augusti litteris: 3. dicitque negare non posse, quod optimus maximus princeps peteret. ac ita carmina sua emisit. Est CERES dea frugum, & agricolarum: quam Aufonius flauã vo- cat, sicut Virgilius libro primo Georgicõn. GRADIVVS *Vers. 96* Mars, deus belli, prima syllaba ancipiti. NEPTVNVS, deus maris. ¶ *Nil dubites auctore bono,* vt si quis ma- gnus princeps, & deus quispiam tibi fit auctor, cõfiliarius, suator, horta-

tor, impulsor, ne cuncteris. ¶ *Mortalia.* iussa hominū mortaliū. ¶ *Querunt consilium.* consilio egent: vt consultandum tibi sit, facere debeas an non, quod tibi sit imperatum. ¶ *certus.* nihil dubitans sine cunctatione. ¶ *Iussa capeſſe dei.* fac, & exequere, quicquid deus imperauerit, vt Ceres agricolæ, Mars militi, Neptunus nauæ. *Mihi iussa capeſſere fas eſt*, hemistichium est versus octogefimi primi Æneidos. ¶ *Blando.* In blando imperio vis inest. Idē Aufonius in epistola Centonis. *Potentissimum imperandi genus est, quum is rogat, qui iubere potest.** ¶ *Obsequium sufficit esse meum,* satis fuerit me Theodosio Augusto obsequi, & morem genere. ¶ *Non tutum remiſſe deo.* Assentatio principes illos Romanos, dominos, & deos tandem appellauit. Vide, quid annotatum sit in versum centesimum & tricesimū sextū epistolæ Paulini primæ. ¶ *Non iussa.* sua sponte. ¶ *Erumpere.* prodire, egredi à me carmina mea, & ad te, Cæsar, ire. ¶ *Indignum vatem.* Auctorem suum miserum. Hoc enim vitio laborant fere scriptores: vt si opus à se conditum, & cui summam manum imposuisse sibi videantur, relegant, nondum perfectum inueniant: addant semper aliquid, aliquid etiam detrahant, non pauca mutant. Quo fit, vt interdum non satis sibi constante iudicio, quæ bona erant corrumpantur, & sicut hîc ait, deteriora fiant, quæ mala erant. *Diligentiam in retractandis operibus valde probo,* ait Plinius Appio I bro nono epistolarum: *est tamen aliquis modus. Primum, quod nimia cura deterit magis, quã emendat. deinde & reliq.* Martialis libro primo ad librum suum.

Sed tu ne totiens domini patiare lituras:

Néne notet lusus tristis arundo tuos,

Aetherias, &c. Quintilianus in hanc sententiam plura libro decimo de emendatione. ¶ *Pater Romane.* Theodosi, Romanorum pater, & Imperator. ¶ *Inque meis culpis.* Legitur &, *tuis pro meis.* In cogente, culpa esse videtur maior, quam in eo, qui coactus inuitusque facit. *Culpas autem eodem modo positas vide in versu quartodecimo prefationis in ludum Sapientum.*

IMPERATOR à multis hoc primo epigrammate laudatur, nēpe quod egregius sit poëta, orator, pugnator, victor. 5 A
 ¶ *Phæbe potens numeris.* Phœbus, Apollo, Sol, idem numen apud antiquos. à quo, & à Musis dicunt poëtæ sibi inspirari versus, quos numeros frequēter appellant. ¶ *præſes Tritonia bellis.* Παλλὰς, quæ Latinis Minerua, à Tritone fluuio, & Tritonide palude Africæ cognominata, bellis etiam, vt Mars, præſidere credita est: vnde & armata fingitur nata. ¶ *Tu quoque ab aërio præſes Victoria lapsu.* quæ laberis & descendis è cælo: quæ dei donum es: & ab eo è cælo in terram hominibus mitteris. aërio autem, aëreo, athereo, & atherio hîc legitur pro eodem. Monuit vero Mariangelus Accursius in Diatribis, Aufonium imitatum esse poëtam Trimatiū: ex cuius Iliade hunc versum legerat libro sexto Noctium Atticarum Auli Gellij. Cap. 6.

Dum dat vincenti præſes Victoria palmam.

Vbi præpetem Gellius volucrem Victoriæ exponit. Victoriæ nanque, quam inter deos quondam habitam fuisse Lilius Ferrariensis pluribus ostendit, alæ affigebantur, quas etiam præpetes dixit post Virgiliū idem Aufonius in Technopægnio. Lampridius in vita Augusti Alexandri. *Pater eadē nocte in somnis vidit alis se Romana Victoria, quæ in senatu, ad celum vehi.* Piffhetærus in Auiibus Aristophanis.

Αὐτίνα Νίχνη πέρταται πτέρυγων χρυσάιν.

Est & libro quarto Anthologiæ distichon in statuam Victoriæ, quæ alas amiserat*. ¶ *Come.* orna, vt in sexagesimo versu Protrepticî, & in tricesimo tertio iambici ad Probum. ¶ *serenatam.* exhilaratã, lætam, deuictis hostibus. ¶ *duplici diademate.* duadus coronis, togæ, & pugna: fandi, & bellandi: rei litterariæ, & bellicæ. ¶ *Bellandi fandi que potens.* Quanquam scio in vtroque hoc genere magnum fuisse Augustum Valentianorum patrem Gratiani, tamen placet Augustum hic intelligere Gratianum, Aufonij discipulum: qui valde iuuenis apud Argétarium oppidum Galliæ, longe impari militum numero hostem aggressus, plusquam triginta Alemanorum millia minimo suorum detrimento, interfecit in proelio, anno à Christo nato trecentesimo & octogesimo. Fuisse præterea Gratianum litteris haud mediocriter institutum, carmen fecisse probatum, ornate locutum, explicasse controuersias, Rhctorum more, Sextus Victor scribit. ¶ *Geticum moderatur Apolline Martem.* Carminibus bellum tēperat, quod cōtra Getas gerit. Sunt autem GETÆ populus Thraciæ, quos eisdem & Gothos esse Spartianus, Claudianus, Orosius, Si-

ELIAS VINETVS

5 C donius, & Iornandes auctores sunt.* ¶ *Chunosque*. Ioannes Scoppa hic inuenerat scriptum Conos, sed quum eam gentem non nosset, mendum putauit esse, & mutauit in Cimbras. Mariangelus Cuneos: sed pro eo verbo Chunos ex Ptolemæo & Ammiano legendum censuit. Placet autem Mariangeli emendatio. Nam in ijs, quæ in Sidonium Apollinarem scripsimus, monuimus in antiquis libris frequenter Chunos scribi, aut etiam sine n Cunos, quomodo habuit quoque membraneus codex 372 in preceatione Consulis Aufonij, qui vulgo Hunni seu Huni, Dionysio etiam Geographo Ουνοι, id est, Vnni appellantur. Epitome Victoris sic habet de Gratiano Augusto. *Hic quum animaduertisset Thraciam Daciæque, tanquam gentales terras possidentibus Gothis, Triballisque, atque omni perniciæ atrocioribus Hunnis & Alcanis*, & reliq. Recensentur autem Hunni inter gentes Scythicas & Septentrionales. de quibus plura Iornandes in Gothicis & Ammianus libro tricesimo primo.* ¶ *Sauroma-*
6 A 242. *tus*. qui & in nono versu Mosellæ memorantur. ¶ *Indulget*. vacat, dat operam, studet. ¶ *Latijs*. Latinis. Habent tamen quidam libri *Clariis*, id est Apollineis Camenis, & Musis. ¶ *Et commutata arundine*. Est arundo, qua ferimus, vt in epigrammate sexto, & libro quinto *Æneidos*.

Extremus volucris qui fixit arundine malum.

Verf. 544 & septimo. ————— *actaque multo*

Verf. 500,
434.

Pérque vterum sonitu, pérque illa venit arundo.

6 B Est & qua scribimus: vt dicetur in epistolam ad Theonem.* ¶ *Martis Othrysijs*. Sic omnes nostri codices habent, verum nec mons Thessaliæ Othrys, nec vt: puto, quicquam aliud loci reiue cognomentum huiusmodi, Marti indiderit. Othrysijs legendum arbitror pro Othrysijs, vt Othrysius Mars sit idem quod Thracius. Martem enim deum belli, Thraces in primis colebant. Idem Aufonius in Monosyllabicis.

285

Mars nullo de patre fatus, quem Thressa colit gens.

eumque in Thracia sua, regione Europæ Septentrionali, natum ex Iunone sine patre iactabant. quæ fabula narratur Ouidio libro quinto *Fastorum*. Fuerunt autem Thraciæ gens *ὀδρυσαι* ab vrbe sua Odrysa dicti: quorum meminerunt Strabo, Plinius, Solinus, Stephanus, & alij, Odryse Latine scripti apud Cornelium Tacitum libro tertio, vnde Odrysius pro Thracius, quomodo diximus. Stautius libro quarto *Thebaidos*.

Verf. 794

Sic tener Odrysia Maors nune. ————— & libro duodecimo de

Verf. 156

Diomedis Thraciæ tyrani equabus, *Odrysi que farnæ stabuli.* —————

Verf. 433

Silius libro quarto. ————— *at Maors in prælia currus*

Odrysia tellure vocat. —————

Cui & libro septimo Odrysius Boreas dicitur, qui spiret à Thracia. Sic Odrysius vates Sidonio Apollinari epistola vndecima libri octauo, Thracius Orpheus Virgilio appellatus, & eius antrum Odrysi in versu centesimo & octogesimo primo carminis vicesimi tertij. eidemque Odrysijs mystæ in versu quadringentesimo & nonagesimo octauo carminis quinti,

IN AVSONII EPIGRAMM.

quinti, qui in Thracia, Orgia Bacchi celebrabant. At apud Claudianum in carmine de tertio Honorij Consulatu, idem similiter corruptum vocabulum.

Othrysum pariter Getico fedauimus Hebrum

Sanguine. —————

Fuitque quum libro sexto

Metamorphoseon Ouidij in hoc versu de Tereo Thraciæ Rege, Verf. 495

At rex Odrysius, quauis secessit ab illa,

modo Othrysius, modo Orthysius excuderetur, pro Odrysius.* ¶ *Thres- 6 C*

seque. Thrax, qui è Thracia est, vir. Thraffa, & Thressa, quæ è Thracia est femina. Idem nomen in carmine septimodecimo de professoribus Bur-

160.

digalensibus. ¶ *Viraginis*. Penthesilææ Amazonum reginæ. quæ quum aduersus Græcos strenuam Troianis nauaret operâ (eam inter reliquos pictam agnoscit *Æneas* libro primo *Æneidos*) ab Achille interfecta Verf. 495 refertur Quinto Calabro. Thraciâ autem Amazones primum tenuisse scribit Seruius in illud vndecimi *Æneidos*, verf. 659

Quales Threiciæ quum flumina Thermodootis

Pulsant, & pictis bellantur Amazones armis.

Sic autem in carmine de laboribus Hercullis, Threiciam dictam Ama- 78.

zonæ inuenies. Lilius tamen Ferrariensis, Enyo hic significari vult: quam Bellonam Latini dicunt, deam scilicet belli, quod bellaces semper fuerunt Thraciæ populi. ¶ *Æacide*. O Achilles, quem in Iliade celebravit Homerus. Peleus autem pater Achillis patrem habuit *Æacū*. vnde *Æacides* dictus Achilles. ¶ *Romanus Homerus*. Imperator Romanus, Latinus homo, est tibi alter Homerus in tuis rebus canendis.

IN EPIGRA. II. ¶ *Nostra simul certant varijs epigrammata nu- 7 A*

gis. pro hoc versu alium Mariangelus reperit.

Est iocus in nostris, sunt seria multa libellis.

¶ *Stoicus has*. Stoici, qualis apud Romanos Cato ille fuit, erant tetrici, graues, seueri, temperantes: contra, Epicuræi, voluptuosum genus, leui-ores. ¶ *Salua mihi veterum*. Maiorum nostrorum vitam, instituta, mores, res gestas, nostris fere præferimus: quod & fortasse merentur: vnde Hesiodus ex quinque hominum generibus, seu ætatibus (sic imitati Latini appellarunt, vt Ouidius libro primo *Metamorphoseon*) primum vt vultuosissimum, ita optimū præstantissimumque facit, & dijs ipsis plane par: quintum vero, vt postremū, ita pessimum miserimūque. Hinc Tro-
gus Iustino vir præcæ eloquentiæ appellatur, & Paterculo Apronius vir antiquissimi moris, & præcæ grauitatis. & Fauorinus Gallus Arelaten- sis iuuenem viuere moribus præteritis iubet apud Aulum Gellium libro primo: quod antiquitas, qua delectabatur, sobria, modesta, bona fuisset. Sic Plauto, Terentio, Ciceroni apud Augustinum libro secundo de ci-
uitate Dei, Aufonio rursus eidem in postremo carmine Parentalium, & alijs, commendantur antiqui mores. ¶ *Dum, dummodo*. ¶ *permissis, per-*
missis habet Parifinū exemplar. Seria iocis, grauiam leuibus est commistu- Cap. 10.

E L I A S V I N E T V S

rus in hoc epigramma tum libro Aufonius & temperaturus: quod & alij ante eum fecerant, quorum exemplo se tutum fore putat. Vide autem, quæ Centoni subiecit idem Aufonius de lasciuis scriptis.

349
7 B IN EPIGRAM. III. Aurelius Victor ubi de Gratiani Cæsaris moribus & studijs agit, eum solitum scribit, nihil aliud die, noctûque agere, quam spiculis meditari: summeque voluptatis, diuineque artis credere, ferire perite sibi destinata. Eadem habet etiam Paulus Diaconus. ¶ *Quam grandes*. Idem *grandis*, in Ioannis Tilij uerusto codice: qui & *Mirantur* habebat pro *Miratur*. ¶ *lato ferro*. Venabulo lati ferri, vt exponit Seruius. Est enim hoc ex libro quarto Æneidos Virgilij: qui ea coniungit ad hunc modum.

Verf. 131 *Retia rara plage, lato venabula ferro.*

¶ *Dextra manus Gratiani*. ¶ *valēs*. certa, fortis, valida. Pro hoc autē uersu, *Quas ferat à celeri vulnere dextra valens,* Mariangelus reperit, *Quæritur, & fallit lumina plaga recens.*

¶ *Coniungit mortes*. Fera illa grauida erat. In eandem sententiam est epigramma sextum. Est & apud Martialem epigrammatum in Domitianum, vndecimum de sue, quæ ex vulnere peperit.

8 A IN EPIGRAM. IV. ¶ *Illyricis regnator aquis*. Id est, ego qui regno. Alloquitur Nilum Danubius. Quam longe latèque pateat Illyris, Illyricum in Epicedio & Gratiarum actione, & quæ regio sit, cognoscas ex Appiano Alexadrino, ex Ptolemæo, Plinio, & alijs Geographis: apud quos multa de Danubio, & Senecam in Naturalibus quæstionibus.

359.
395.
¶ *Tibi Nile secundus*. Nilus & Danubius sunt fluuiorum omnium in mare internum influentium, maximi, Nilus Africæ, alter Europæ. sed Danubius tamen Nilo minor, teste Pomponio Mela libro secundo, & Gellio libro decimo: quare se hîc illi secundum facit. De Nilo plurima Seneca in libris Naturalium quæstionum. ¶ *Augustos*. Anno ab vrbe Roma condita millesimocentesimo & nonodecimo, vt Eutropius scribit, qui annus Christi trecentismus & sexagesimus nonus putatur, Valentinianus quum esset Tribunus Scutariorum, fuit apud Nicæam Bithyniæ metropolin, Iouiano mortuo, Augustus nuncupatus, sexto Calendas Martias.

Cap. 7.

8 B Illi patria fuit Cibalæ Pannoniæ oppidum. Pater Gratianus, vir ignobili stirpe ortus, sed strenuus. Frater Valens (Huic Eutropius suum Romanæ historiæ breuiarium dedicat) quem hoc ipso anno Calendis Aprilis Augustum pronunciauit Constantinopoli Valentinianus, atque in communionem imperij assumpsit. Vxores simul duæ, Seuera ex qua Gratianus: & Iustina ex qua Valentinianus iunior, & filię tres, Iusta, Grata, Galla, Gratianus patre haud dum Imperatore natus, magistrum litterarum Aufonium Burdigalensem habuit: & à patre Ambianis in Gallia Imperator creatus est, Idibus Augusti, Lupicino, & Iouiano consulibus, vt tradunt, annos nondum natus octo. Hieronymi, puto, non fallunt rationes, qui illa tempora vidit, & Eusebij chronicis adiecit. * In quo ne-

8 C

gotio

I N A V S O N I I E P I G R A M M .

gotio Valentinianus Cæsar morem institutum antiquitus supergressus, non Cæsares sed Augustos germanum nuncupauit, & filium, beneuole, satis, inquit Ammianus vicefimo septimo. Neque enim quisquam antehac asciiuit sibi pari potestate collegam præter Principem Marcum. Valentinianus vero, Valentiniano iam Cæsare, ἐν τοῖς ἐσπέρτοις μέρεσιν, inquit Socrates, fratre gratiano & Dagalæpho Consulibus natus, mortuo patre, ab eodem Gratiano Augusto fratre, qui t umagebat in Gallia, Treuiris, vt quidam referunt, paruulus admodum, imperij socius factus est. Valentinianusque Iunior dictus. Alij in Italia illum a militibus Cæsarem creatum die sexta à patris morte, scribunt. Legendi horum auctores Socrates Constantinopolitanus, Zosimus, Ammianus, Victor, Orosius, Diaconus, Beda Anglus.

8 C

Pater, Gratianus, Funarius dictus.

8 D

Frater, Valens Imperator.

Vxores duæ, {
Seuera
Et
Iustina.

Valentiniani
Imperatoris

Filij duo, {
Gratianus Imperator ex Seuera,
Et
Valentinianus Iunior Imperator ex Iustina.

Filiæ tres, {
Iusta,
Grata,
Galla. Hanc duxit Theodosius Magnus
Imperator.

¶ *natumque*. Gratianum. ¶ *patrèmq.* Valentinianum. ¶ *Armiferis*. ferocibus, bellicosis. Coelius Rhodiginus, libri duodeuicesimi capite vicefimo primo. ¶ *pannonijs*. Barbarorum continuæ irruptiones, atque haud facile cedēs immanitas, in Pannonijs Imperatores Romanos diutissime agere coëgit, vnde multi in ea regione nati, & educati Cæsares: quod videre licet apud eos, quos modo citauimus auctores, aliósque 10. A. cõplures. Est autē PANNONIA duplex Geographis, vt Ptolemæo libro secundo, superior & inferior. Vtramque fere postquam tenuere Hunni: & Auares, Hungariam composito nomine appellarunt: per quas multæque alias terras in Euxinũ Pontum grandis defluit Danubius. * ¶ *Euxino* Pontus Euxinus est pars maris interni ad septentriones, circa quem lo-

8 E

8 F

B

eum bellum gessit Valens Imperator. ¶ *Vt sciat hoc.* quod sequitur. ¶ *Superum cura secunda Valens.* Vt deorū prima cura sit Valentinianus. Duo autem illi fratres quum Constantinopoli in Pannoniam rediissent, ibi diuisa inter se imperij cura, Valentinianus in Galliam seu Occidentem, Valens in Thraciam Orientem profectus est: atque ita aliquandiu in duo māsit diuisus orbis Imperij Romani, Gratiano puero Augusto cum patre agente. ¶ *Stratos.* à Valentiniano patre Augustorum. *fractos* pro *stratos* Tilianus codex.* ¶ *Sueuos.* Sueuj, qui & Suebi, populi sunt Germaniæ, quorum meminerunt, Cæsar, Mela, Plinius, Strabo, Ptolemæus, & Aufonius ipse in epigrammate nono, & in Trochaico de Biffula, & in precatione Cōsulatus, sed hoc loco Sueui intelligendi sunt, auctore Beato Renano libro primo rerum Germanicarum, qui alijs, vt Ammiano, Alemanni dicuntur, collecticia gens, qui se appellarēt Sueuos: quod eorū ex Sueuis maior esset fortasse pars. ¶ *Nec Renum Gallis.* id est, Renum fluuium, qui Galliam à Germania determinat, quem olim Iulio Cæsari quarto Cōmentariorum responsū est à Germanis, Romanum Imperium finire, nunc Romani Imperatoris auspicijs passim transiri à Gallis & Romanis, & proinde ab ijs subigi Germaniam. ¶ *lege maris refluus.* Id est, si liceret à Ponto, in fontem vsque, mihi refluere, sed non refluunt, amnes, nisi quousque exæstuatīs maris accessibus repelluntur.* ¶ *Gothos.* prima breui, vt in Getis, quos eandem esse gentem in primum epigramma scripsimus. Γότθου vero prima syllaba positione longa in Stephani Byzantij, & aliorum Græcis plerumque scribuntur. Porro quauis aliquot expeditionibus primum ex sententia Gothos fregerit Valens, tamē ab ijs tandē victus, ac in proelio sagittis faucibus, in casam quum deportatus fuisset vilissimam, ait Aurelius Victor, à superuenientibus Gothis igni supposito, incendio concrematus est, nono die Augusti, in suo sexto & Valentiniani Iunioris secūdo Cōsulatu, inquit Socrates quarto Ecclesiasticæ historiæ, id est, anno Christi trecentesimo octogesimoque primo.

8 G

336.
372.

8 H

8 I

IN EPIGRAM. V. ¶ *Augustus frater.* Binos legimus his temporibus Augustos fratres, Valentinianum & Valentem, Gratianum & Valentinianum Iuniorem, vt diximus in epigramma quartum: Quod si Cæsaris & Augusti differentia illic ex Ammiano adscripta locum haberet, posset Augustus frater, Valens intelligi, vt sit sensus, quum redierit è Thracia profigatis Barbaris Valens ad nos, ad Valentinianum. Parisinus tamen codex admonet, hos versus sub Valentiniani Iunioris signo marmoreo fuisse positos: reliqui imitationem duntaxat Maronianam esse. Est enim in Ecloga septima Virgilij ad Priapum,

Nunc te marmoreum pro tempore fecimus: at tu

si factura gregem supplenerit, aureus esto.

8 K

IN EPIGRAM. VI. ¶ *Quod leo.* Si hæc ea fera sit, de qua est epigramma tertium, leonē pro femina leæna, seu lea, vsurpauerit Aufonius.

IN

IN EPIGRAM. VII. ¶ Matris Augustæ verba sunt de filio: quem Gratianum Augustum intelligas, per me licebit. Ego, inquit, sum hoc filio meo felix, quæ alioqui felicitate cedebam feminarum nulli. ¶ *Siue deum peperit.* assentatio est immodica.

IN EPIGRAMMA VIII. ¶ *Agathoclea.* Accusatiuus Græcus est. Fuit autem Agathocles Siciliæ tyrannus, de quo non pauca Iustinus, Suidas, Polybius. ¶ *Samio.* Samos clara Cariæ adiacens insula, quæ prius Parthenia, & Dryūsa, & Anthemūsa, & Melamphylos dicta fuit, auctore Stephano: ex cuius terra, elegantia quondam fiebant vasa fictilia. *Samia*, inquit P. inius libro trigesimo quinto, *etiamnum in esculentis laudantur.* ¶ *opes pauperumque.* Aurea vasa, fictiliæque pretiosa, quibus soli diuites vti solent, & terrena, quibus pauperes. ¶ *Sicania.* Siciliæ insulæ. producit autem primam syllabam Sicania, sicut & Italia: quæ in Sicano & Siculo breuis est. ¶ *figulo sum genitore satius.* Ita ex Trogo scribit Iustinus vicesimo secundo. ¶ *Reuerenter habe.* reuerere. Sicut suū ἔχει Græci, ita Latini habere suum cum aduerbio frequenter construunt. Dicunt enim hi bene, male, recte, ægre, habere, quemadmodum Καλῶς, ὀρθῶς, μελαγχῶς ἔχειν, Græci. Cornelius Tacitus libro primo. *Populum per tot annos molliter habitum, nondum audebat ad duriora vertere.* Idem secundo. *Neque coniugem & filium eius hostiliter haberi.* Salustius. *Sylla exercitum luxuriose nimisque liberaliter habuerat.* Ouidius secundo de arte amandi.

Riualem reuerenter habe. — ¶ *exili.* tenui, obscuro, paupere.

IN EPIGRAMMA IX. Danubij fluminis ἀποπροπή est ad Valentinianum, Valentem, & Gratianum Imperatores. ¶ *penitis.* intimis, latentibus, reconditis, & ob id ignoratis locis. Sic autem lego, pro penitus, sicut Plautus dixit in Asinaria, excreare ex penitis faucibus. ¶ *caput.* fontem, de quo Strabo, Plinius, Tacitus in libro de situ & moribus Germaniæ, Solinus, Aufonius ipse in Mosella & Biffula, Beatus Rhenanus tertio rerum Germanicarum, & Munsterus in Solinum. ¶ *Imperii grauidas.* quæ multos pepererunt Imperatores, vt Decium, Iouianum, Valentinianum, Valentem, Gratianum. Sic Virgilius Italiam imperii grauidam dixerat libro quarto Æneidos. Duplicem autem esse Pannoniam monuimus in epigramma quartum. ¶ *diues aquis.* Plinius libro quarto de Danubio sic scribit. *Ortus hic in Germanie iugis montis Abnoæ, ex aduerso Raurici Gallie oppidi, multis, ultra Alpes millibus, ac per innumeras lapsus gentes, Danubij nomine, immenso aquarum auctu, & vnde primum Illyricum alluit, Hister appellatus, sexaginta annibus receptis, medio ferme numero eorum nauigabili, in Pontum vastis sex fluminibus enoluitur.* Hæc Plinius, qui etiam ostiorum Danubij nomina tradit, vt Solinus, & alij. * ¶ *Scythico soluo ostia Ponto.* Qua parte Pontus Euxinus Scythiam regionem alluit, Scythicum appellat

9

Cap. 12.

10 A

270.

337.

vers. 129

vers. 129

8. E. 4

Cap. 12.

10 B

B 2

ELIAS VINETVS

Pontum. ¶ *Inueniet fontes.* Ex vetustioribus Græcis, Latinisque per multi fontes Danubij, & Nili ignorarunt. Horatius in Ode quartadecima libri quarti.

*Te fontium qui celat origines
Niliſque, & Hister.*

270 Aufonius in Mosella.

Et fontem Latius ignotum annalibus Histri.

249 Est enim idem fluius Hister & Danubius, vnde & binominis dicitur in versu centesimo sexto Mosellæ. Inuentus tamen tandem etiam ab antiquis Danubij fons, vt ex Strabone, Plinio, Tacito, & aliis cognosces: scd de Nili fontibus & ortu Pomponius Mela nihil comperit habebat. Dio in Seueri Augusti historia, ex Atlante monte Mauritaniæ, Ptolemæus & plerique alij ex Æthiopia, Australi Africæ parte oriri tradiderunt: quod & nostris temporibus certius compererunt Lufitani. Vult dicere itaque Aufonius, quum Danubij & Nili fontes ignoti essent antiquis, Danubij ortum iam tandem inuentum esse in Germania, deuictis barbaris, qui accolabant: sicque totum iam fluium principibus Romanis parere. Restare autem Nili fontes ad partem Mundi aduersam inueniendos. Inuenturum autem eos Valentem Augustum, & eam orbis terrarum partem subacturum. Sic solent Poëtæ assentari.

II

IN EPIGRAMMA X. ¶ Carminis huius titulus erat in veteri codice Lugdunensi, IN EUMPINAM ADULTERAM. seu sic Barbarice Eumpina diceretur venefica illa mulier, seu librarij aliquid corruperint in eo nomine. Alij libri inscribebāt, *De uxore, que virum voluit veneno necare.* ¶ *Toxica zelotypos.* Toxicum veneni genus: de quo Plinius & Dioscorides. ¶ *Argenti letalia.* Quod Plinius dicit Argenti viuum venenum esse rerum omnium, id scribit Dioscorides, porum, suo pondere interna exesse. ¶ *vis geminata.* Existimabat duplex venenum fortius, præsentiusque futurum. ¶ *Antidotum. αντίδοτον,* remedium, quasi dicas, contradatum, quod aduersus venenum datur. Toxicum, inquit, & argentum viuum si quis separata biberit, morietur. sed illa sociata & commista si hausta sint, non interiment. Sic enim temperantur contrariæ qualitates, vt calidum frigido, humidum sicco: sicque *venenorum venena sunt,* vt ait Plinius libro viceſimo de ruta & cicuta differens. *Sumit autem & bibit,* erant in Tilij codice, *prosumet & bibet:* quæ magis respondent ei, quod præcessit, *faciunt.* Tum *mortalis pro letalis,* in sequente pētometro. ¶ *crudelior.* Crudelitatis insignioris in ea muliere argumentum est, geminatum venenum. Si vno contenta fuisset, minus crudelis in virum videretur: quæ sic tamen eum sustulisset, quem seruauit.

12 A

IN EPIGRAMMA XI. ¶ *Vane, quid affectas.* Dæx verba sunt ad pictorem. De ea Ouidius tertio Metamorphoseon. Luserunt etiam in eam multi in libris epigrammatum Græcorum. ¶ *Ignorant*

IN AVSONII EPIGRAMM.

támque oculis. Auribus percipitur ἠχώ, id est, sonus, vox, non oculis. ¶ *Aëris & lingua sum filia.* Quid enim est vox nisi intentio aëris, vt audiat tur lingue formata percussu? Seneca libro secundo quæſtionum Naturalium. De sono & voce multa Seuerinus libro primo eis τὸ πρὸς ἔρμηνείας Aristotelis. ¶ *Extremos pereunte modos.* τὴν Echo appellat Euidus libro quarto Græcorum epigrammatum.

ἠχώ μιμολόγον, φωντῆς τρύχα, ῥήματος οὐρίν,

Id est,

Echo imitatricem sermonis, vocis fecem, verbi caudam. Vide & epigramma nonagesimum septimum, & versum ducentessimum & nonagesimum septimum Mosellæ, & viceſimum tertium epistolæ Aufonij duodecimæ, & viceſimæ quintæ sexagesimum octauum.

54.
261
447.
494.

IN EPIGRAMMA XII. ¶ *Cuius opus? Phidie.* Dialogi huius personæ sunt hospes aliquis, Occasio, Pœnitentia. Producit autem primam syllabam Φειδίας, quâ hoc loco corripere metrum cœgit. Atheniensis fuit statuarius, cuius inter alia multa opera egregia, celebrantur Iuppiter Olympius, & Minerua Atheniensis, ex ebore & auro facti, vt meminit Plinius libro tricesimo quarto. Quam autem dicit Aufonius à Phidia factam Occasionem, quæ inter eius opera tertium locum tenuerit, hanc nos aliunde non nouimus. Aufonium ipsum eius platen esse putat Politianus in capite vnde quinquagesimo Miscellaneorum, Erasmus in prouerbio nosce tempus, ac alij, ex illa Lysippi, quam Posidippus epigrammate describit, quod sic habet libro quarto τῆς ἀποδοχίας epigrammatum Græcorum.

13 A

Cap. 8.

Τίς; πτόθεν ὁ πλάστης; Σικυώνιος, ὁ ὄνομα δὴ Τίς;
Λύσιππος. Σὺ δὲ Τίς; Καίρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
Τί πτεδ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; Ἄει τροχάω. Τί δὲ τάρσους;
Ποσσὶν ἔχεις διφθεῖς; Ἰπταμαὶ ὑπὴνέμιος.
Χεῖρὶ δὲ δεξιτέρῃ, τί φέρεις ξυρόν; Ἄνδράσι δ' εἴγμα.
Ὡς ἀμυῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Ἡ δὲ κόμη τί κατ' ὄψιν; Ὑπαυλιδάσαντι λάβεσθαι.
Νῆ δ' ἰατ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλεις;
Τὸν γὰρ ἀπαξ πλιννοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν
Ὅστις ἐδ' ἰμείρων δ' ἰατ' ἐξόπιθεν.
Τοῖδ' ὁ τεχνίτης με δ' ἐπλάσεν εἶνεκεν ὑμέων,
Ἐἶνεκεν ἐν περὶ οὐροῖς θῆκε διδισκαλίην.

13 B

Id est,

Quis? unde plastes? Sicyonius. Nomine vero quis? Lysippus. Tu vero quis? Occasio omnia domans. Cur nam autem summis digitis ingrederis? Semper rotor. Cur vero talaria Pedibus habes gemina? Volo sublimis. At anu vero dextra cur fors non aculam? Hominiibus indicium.

B 3

ELIAS VINETVS

Quod acie qualibet acutior sum.

At coma cur per faciem? Occurrenti ut capiar.

Per Ionem, posteriora cur calua sunt?

Nam semel volucris praeergressam me pedibus

Nemo amplius desiderans capiet postea.

Talem artifex me finxit causa vestra

O hospes, & pro foribus posuit magistram.

13 C

Sic Græca adscribere, eorumque interpretationem huius modi, in gratiam eorum, qui Græci sermonis rudiores fuerint, subiicere placuit, siqua nouisse meminimus, quæ Aufonius interpretatus, aut aliquo pacto æmulatus esse videatur: quod Latinis semper aliquid lucis collata Græca, allatura esse existimauimus. Vides itaque, Phidiaca Aufonij Occasio quam diuersa sit à Lysippéo Posidippi Cæro. cui Posidippi *Καιεσ* Ioannes Tzetzes in historiis hoc etiam addit, quod surdus esset, super globum staret, vt rotulæ insistere suam Occasionem dicit Aufonius: & sequenti se alicui gladium porrigeret. Calistratus quoque illi alia adiicit, quæ apud Politianum fere inuenies. Hic porro Lysippus, nobilis ille est statuarius, à quo solo fingi voluit Alexâder magnus: eiq;: occasionem huius fingendæ Occasionis dedit, quum eum stomachari, & valde animi se angere ob amissam negotij cuiusdam bene gerendi occasionem, aliquando vidisset. Addit Callistratus, ex ære id opus factum, publicatûmque fuisse à Lysippo Sicyone: quæ Peloponnesi vrbs, eius patria fuit. ¶ *Sum dea, quæ rara.* Dea hîc fingitur, qui deus est apud Græcos: propterea quod occasio nomen est femininum, quo Græcorum masculinum *καιεσ* redditur. *Καιεσ* tamen hunc, tempus etiam

215.226

13 D

interpretatus est idem Aufonius in ludo Sapientum, sicut illum Lysippi *Καιεσ*, χρόνον quoque dixit Ioannes Tzetzes: sed cui tempestiui nomen addiderit tam Pittacus ipse, quam Ludius. * ¶ *quæ rara, & paucis Occasio nota.* Non semper adest occasio: & eam per quam pauci cognoscunt: vt cum vltro se offert, illam complectentes retineant. Est autem Occasio, vt definit Cicero libro primo de Inuentione, *pars temporis, habens in se alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem.* ¶ *Sum dea, cui nomen nec Cicero.* Pœnitentiæ verba sunt. ceterum vt Ciceronianum verbum non sit pœnitentia, apud quem pœnitet & pœnitens leguntur, tamen Liuius, Plinius & alij recentiores Latini eo nomine libenter vsi sunt. Pœnitudo autem, nescio, quanto sit antiquius: quod pro pœnitentia vsurpauit Aufonius in ludo Sapientum, Sidonius in libri sexti epistola nona, & alibi. ¶ *sic Metanæa vocor.* Vocabulum pœnitentia cum hoc genus carminis subire nequeat (prima parte amphimachrum habet) Græco vsus est poëta pro illo. Sicut enim Latinis est pœnitere & pœnitentia, ita Græcis *μετανοεῖν*, & *μετάνοια*: quæ Lactantius libro sexto Diuinarum institutionum, resipiscere & resipiscenciam Latine dici posse existimat. ¶ *Tu modo dic, Tu modo dic, ô Oc-*

224.

IN AVSONII EPIGRAMM.

casio, inquit hospes, quid te comitetur Pœnitentia. ¶ *Si quando volani.* Quandoque volauit Ioannis Tiliij liber vetus, & non male, si quandoque pro quandocûmque sumatur, vt apud Horatium de Arte poëtica, *quandoque bonus dormitat Homerus.* vers. 349

IN EPIGRAMMA XIII. * ¶ *Dicebam tibi.* Ode decima libri quarti carminum Horatij. Est & libro septimo epigrammatum Græcorum eiusdem fere sententiæ epigramma in Prodicen. ¶ *rene tuo.* legitur, & *vere tuo.* Adolescentia enim cum vere comparatur. ¶ *anus est.* similis est anui. ¶ *ista voluntas.* Quæ tibi nunc est, quum anus es deformis. ¶ *Da tamen amplexus.* Amplectere tamen, inquit, interim me, quamuis ea sit ætas nostra, vt nihil gaudij ex eo percipere possimus: liceâtque mihi tandem aliquando eo frui, non quod nunc volo senex de anu, sed quod maxime petiui, cum vtriusque ferret ætas. 14 A

IN EPIGRAMMA XIII. Germanici Cæsaris duo sunt epigrammata in leporem hunc libro primo epigrammatum Græcorum: quorum sententiam in hoc suum Latinum Aufonius fere transtulit: prius est. 14 B

Ούρεος ἐξ ὑπάτοι λαγῶς πέσεν ἐς ποτε βένθος
 Ἐκασσοφυγεῖν μεμαῶς τρηχῶν ὀδόντα κυνός.
 Ἀλλ' οὐδ' ὡς ἠλυξε κακὸν μόρον ἀΐλινα γὰρ μιν
 Ἐὐνάλιος μάρψας πνεύματος ὀρράνισεν.
 Ἐκ πυρὸς ὡς αἶνος πέσες ἐς φλόγας. ἢ πᾶ σε δαίμων
 Κ' ἴν' ἀλλ', Κ' ἴν' χέρισθ' ἠρέψε κύνεσσι βορὴν.

Id est,

*Monte ex summo lepus cecidit aliquando in mare
 Effugere conatus asperum dentem canis.
 At neque sic effugit malam mortem. Statim enim ipsum
 Marinus correptum spiritu priuauit.
 Ex igne, vt dicitur, cecidisti in flammis: siquidem te Deus
 Et in mari & in terra nutriuit canibus cibum.*

Alterum est,

Ἐκ κυνός εἶλε κύων μα. τί τὸ ξένον; αἶς ἐμὲ θῆρες
 Ἦ γὰρ καὶ πρὸς οἱ θυμὸν ἔχουσιν ἕνα.
 Αἰθέρα λοιπὸν ἔχοιτε λαγὸς βατόν. ἀλλὰ φοβέμαι,
 Οὐρανέ, καὶ σὺ φέρετε ἀστ' ἐροῦντα κύνα.

Id est,

*Ex cane cepit canis me. Quid hoc mastris est? in me fere
 Aquatiles & terrestres animum habent unum.
 Aetherem reliquum habeatis, ô lepores, peruium. sed metuo,
 O calum: etiam tu fers stellatum canem.*

* ¶ *Trinacrij.* Siculi. Fingit Aufonius hoc gestum in litore maris Siciliae insulæ. ¶ *Caruleus.* Sic in Græco *εινάλιος*. subauditur *Κύων*, id est canis. De cane autem pisce Plinius. ¶ *Si canis astra tenet.* Est canis maior 14 C

IN AVSONII EPIGRAM.

& minor in cælo: de quibus Aratus, Plinius, Hyginus. Seneca libro secundo de beneficijs. *Ingens*, inquit, *copia est rerum sine nomine, quas non proprijs appellationibus notamus, sed aliunde commodatis: qui Pedem & nostrum dicimus, & lecti, & veli, & carminis. Canem & venaticum, & marinum, & fidus.* Hæc ille. Sic triplex memoratur Lepus, in terra, mari, cælo. Hunc nouerunt astronomi: de marino Plinius, & Appuleius in Apologia.

15 A IN EPIGRAMMA XV. ¶ Ante inuentam diuinam illam libros formis & prælo excubendi rationem, vt in reliquis artibus, ita in libris scribendis antiqui, seruorum manu utebantur. Tales fuisse scriptores multos Tryphoni, cuius de Institutione oratoria libros Quintilianus emittendos dedit, alijq; tales bibliopólis, nemo dubitauerit. quin Cicero, Atticus, Varro tales seruos habuisse leguntur. Ex eo itaq; genere fuit, in quem hoc epigramma scribitur. ¶ *Pergame*. Pergamum, & Pergamus, & plurali Pergama, locus in Asia, vnde huius serui nomen. A patria enim plerunq;, & ab ijs locis, vnde venerant, seruis antiqui nomina imponebant, vt de Dauis & Getis meminit Strabo libro septimo. Sic apud Comicos Syrus, Lydus, Mysis, Phrygia appellati, à

15 B Syria, Lydia, Mysia, Phrygia regionibus.* ¶ *primo captus es in stadio*. Ante quam stadium vnum progressus fuisset, a persequente domino captus es. Valeret autem *stadiou* centum & viginti quinque passus auctore Plinio. ¶ *Ergo notas scripto*. Talia monstra hodie non videt nostra Gallia, nisi si quod fugerit ex Hispania vel Italia in hoc asylum: aut cum domino suo venerit. Leges itaq; in miserorum vultibus, modo suorum dominorum nomina scripta, modo aliquam sententiam, vt, Nequid nimis. Nosce te. modo aliud. Nulla interdum fuerit littera, sed varij flores picti, herbæ, arbores, cerui, canes, aues, figuræ geometricæ, vt pro dominorum libidine, & frons, & vultus totus miserorum varie deformatur. Fiunt autem notæ illæ indelebiles, acutissimis ferreis stilis, vt quibus cultellulis in apparandis calamis utimur, cutem compungendo, aperiendóq; eo altitudinis, vt sanguis emânet: tum atramento paullo crassiore, aut alio aliquo colore læsum locum oblinendo.*

15 C Adhunc modum omnium ætatum vultus minimo dolore inscribuntur. Sic quondam glasto herba se totos Britanni pingebant, vt auctores sunt, Cæsar, Plinius, Solinus: sicq; potest serui caput inscripsisse ille in libro septimodecimo Noctiũ Auli Gellij. Notant vero domini ob eam fere causam seruos suos, ob quam nos boves & equos nostros, nempe vt suos ex nota & litteris probet, si quo pacto amiserint. Sed in equis, & bobus, ob hispida & crassiore cutem, candente ferro nobis opus est: quod in homine maior esset barbaries, nisi si quis ob flagitia sua, eam poenã & ignominia meritus esset, vt hic videtur Pergamus, qui fugisset. Quibus etiam cauterijs frontes, & humeros furum, & falsariorum apud nostra iudicia aliquando inuri videmus.

15 D ¶ Qui autem seruorum vultus ita deformati erant, Plinio inscripti appellantur libro duodecesimo de agricultura scribenti: talisq; serui Plauti in

IN AVSONII EPIGRAMM.

to in Casina dicuntur litterati, Græcis *στιγματίαι*: qui eas notas stigmata vocant (alia nota stigmata in Ludo Sapientum) quibus se signatum Christi seruus Paulus scribit in extremis litteris ad Galatas. Sed te istis notis & frontium inscriptionibus, vt alicubi Seneca appellauit, legere poteris etiam, quæ scribit Franciscus Connanus secundo commentario Iuris ciuilib. ¶ *Aut profugos, ferris pondere nocte pedes*. Sic compedibus & catenis conuincuntur serui, ne fugiant. Aegio in Captiuus Plauti.

*Aduerte animum sis tu. Istos captiuos duos,
Hæc quos emi de præda de questoribus,
His indito catenas singularias:
Istas maiores, quibus sunt vincti, demito.
Sinito ambulare, si foris, si intus volent
Sed uti aseruentur magna diligentia.
Liber captiuos, auis fere consimilis est.
Semel fugiendi si data est occasio,
Satis est nunquam postilla possis prendere.*

IN EPIGRAMMA XVI ¶ *Canus rogabat. Ioca eius plurima extant. Nam fuit etiam dicaculus. Vnde illud quoque innotuit, quod quum quidam canescenti, quiddam negasset, eidem iterum petenti, sed infecto capite, respondit, Iam hoc patri tuo negavi.* Hoc Ælius Spartianus de Hadriano Cæsare: quod scomma Aufonium finxisse à Laide in Myronem detortum, vult Baptista Pius in annotationibus posterioribus: vbi hoc epigramma explicatur, sicui forte in eo obscurius quicquam occurrerit. Est autem hic primus versus Iambicus trimeter: secundus Iambicus dimeter. Sicq; habent alij deinceps. De scorto Laide, vide quæ monuimus in epigramma quinquagesimum quartum. ¶ *Fucauit, βαψή ἐπειεῖτο ἀφαιζέειν* dixit de sene Ceo Ælianus septimo Variæ historiæ. ¶ *oratum prius*. Id quod iam ante rogauerat, noctem Laidis.

IN EPIGRAMMA XVII. Lais & Glycere scortorum nomina. de Laide vide quæ scripsimus in epigramma quinquagesimum quartum. ¶ *Coniux. vxor mea Attusia Lucana Sabina*. De qua est nonum carmen Parentalium.

IN EPIGRAMMA XVIII. ¶ *Nomina. sponsi & sponsæ. Nestore sim quamuis prouectior*. Etiam quum tres Nestoris ætates super auero, & tu annorũ numero Sybillam Cumanã viceris. Vxor tamen Aufonij Attusia Sabina annos vixit tantum viginti octo, vt in parentalibus luget maritus. Nestoreæ autem senectæ, quæ in prouerbium abiit de longissima vita ex Homeri fabulã, sit rursus mentio, ac mellitæ eloquentiæ Nestoris, in carmine vicesimo secundo Professorum, epitaphio octauo Heroum, versu vndecimo Griphi, in Gratiarum actione, in Iambico ad probum: suntq; de Nestore Pyliorum rege alia in periochis Iliados & Odyssææ Homeri. Sybilla vero illa Cumana (vrbs fuit Campaniæ Italicæ, Cumæ) Deiphobe dicebatur, Glauci filia, Triuia Phœ-

vers. 104
vers. 628

biq; Sacerdos, viuax Ouidio quartodecimo Metamorphoseon appellata, quæ iam sacula septē vixisset: ac lōgæua Virgilio Aeneidos sexto.
* ¶ *Nos ignoremus quid sit matura senectus.* Marcus Porcius Cato de senectute differēs apud Ciceronem. *Nec enim vnquam sum assensus illi veteri laudatō que prouerbio, quad monet, Mature fieri senem, si diu velis esse senex. Ego vero me minus diu senem esse malle, quam esse senem antequam essem.* Hęc ille: sed de qua sentētia vide Erasimum in Adagio, Mature fias senex. ¶ *eui meritum.* quid possit ætas, & ferat. ¶ *non numerare decet.* Numerare æuū, & computare annos, inquit, non decet: quoniam annum iam quinquagesimum, sexagesimum, septuagesimum vitæ tráfactum fuisse, tristis est recordatio.

18.A. IN EPIGRAMMA XIX ¶ *Qui primus Meroë.* Meroen anum poëta alloquitur. ¶ *Theſide.* filio Theſei regis Athenarum Hippolyto. Est autem ἵππος equus, & λ'ομαι soluo. Fuit enim distractus ab equis, vnde illi nomen erat: verum quod ridet Aufonius, quum hoc illi nomen impositum fuit, quis mortaliū sic eum periturum præscierat? Narratur autem hæc fabula de Hippolyto, Nasoni Ouidio libro quintodecimo Metamorphosēō, Euripidi, Senecæq; in tragœdia Hippolyto, Hygino, Seruio, & alijs. Cuius hæc summa est, vnde cognoscantur, quæ de illa hoc loco attingit Aufonius, & in epigrammate nonagesimo, & in Cupidine cruciato, & Edyllio de Vita humana, & in epistola

50.237.
303.340.

18.B. Centoni præfixa. * Theſeus Atheniensium rex, patres habuit deū Neptunum, & Athenarum regem Aegeum, - at matrem Aethram. Illi filius fuit Hippolytus ex vxore Hippolyta, siue vt alibi legitur, Antiopa. Qua mortua, Phædræ Minois regis Cretæ insulæ filiam duxit Theſeus. Hęc priuignum suum egregia forma iuuenem, amore capta, marito absente, de stupro interpellauit. Hippolytus, qui cunctarum alioqui mulierum commercium auerſabatur, tantum scelus exhorruit. Quem cōtemptum Phædra impatientius ferens, litteras ad Theſeum dedit, quibus ab Hippolyto se per vim stupratam mentiebatur. & suspendio se necauit. Theſeus litteris cōiugis credidit: & quum non facile posset ipse de filio pœnas sumere, patrem Neptunum rogauit, vt Hippolytum puniret. Neptunus itaq; è mari phocam, vitulum marinum, immanem, emisit: cuius forma, & horribili mugitu, equi, quibus iunctis Hippolytus secundum mare vehebatur, territi, dominū suum distraxerunt. Dianā autem quum Hippolytum propter castitatem vnice carum haberet, eum in vitam per Æsculapium fratris filium Apollinis reuocauit: indēque Latinī pro Hippolyto Virbium, quasi Bisuirum vocauerunt. * ¶ *Protesilæ tibi.*

18.C
177.

De quo epitaphium inter heroica duodecimum. ¶ *Idmona quod vatem.* Ἴδμων interpretari potest sciens & peritus, quum deriuetur à verbo εἶδω, quod est scio, noui. Fuit autem Idmon augur & vates insignis inter Argonautas. de quo lege plurima apud Herodotum, Apollonium Rhodium, Valerium Flaccum, Hyginum, Ammianum libro vicesimo

cesimo secundo. ¶ *medicum quod Iapida dicunt.* Aptum nomen medico. *Νᾶ ἰαδαί* Græci dicunt curare. Sic medicinomen, qui ictum sagitta Æneam curauit, ἐτυμολογεί Seruius in versum trecentesimum & nonagesimum primum duodecimi Æneidos: siue Iapis hic fuerit, siue Iapix, siue Iapyx. Tot enim modis variare Virgilij exēplaria monuit castigator Pieri.

Iamque aderat, Phæbo ante alios dilectus Iapis.

Fouit ea vulnus Lympha longæuus Iapis.

18.D

* Iapida autem, id est Iapidem, si hic legas, vt pleraque scribunt exemplaria, is accusatiuus erit a recto Iapis: sin Iapiga g, pro d, vt in Tilianno codice scribebatur, ab Iapix erit, vt arbitror: si forte vnquam fuerit hic Iapix. Iapygia fuit olim dicta Apulia Italiæ prouincia: & Iapyx Apulus, veluti ventus Iapyx apud Horatium, Lucanū, Aulum Gellium: & Iapyx equus apud Siliū libro quarto, quarta littera u in Herodoti, Strabonis, Diodori, Plurarchi, Arrianj, Stepiani, Hesychij, Suidæ, & Græcis. Itaque Iapyx pluribus notum vocabulum, & familiare magis quam Iapis, Iapis illud Virgilianum corrupit. Iapides gentem quandam Carnis iungit in decima regione Italiæ Plinius. cuius nominis singularē genitiuum in extremo tertio Georgicōn,

ver. 357

Castella in tumultis & Iapidis arua Timaui, in genitiuum Iapygis ab illo Iapyx, quæritur imperitos deprauasse vetus Virgilij interpret. * ¶ *DISCENDAS ARTES.* Augur Idmon, & medicus Iapis, Auguris & medici nomina sunt ante sortiti, quam augurandj & medicandj artem discere cœpissent. Sic Probum præfectum prætorio, probum esse ante vocatum quam probus esset, dixit idem Aufonius in Iambico ad eum ipsum scripto. ¶ *Meroë.* Insula est Æthiopiæ, quam Nilus facit. Sunt autem nigri Æthiopes. ¶ *merumque merum.* Purum vinum, non dilutū. Ita vinoſa femina Meroe nomen deducit à mero, id est vino, quemadmodum Appuleius quoque libro primo Asini aurej: vnde fortasse epigrammatis huius argumentum. Sed quid si cum Quinctiano Stoa legamus? *Potare immixtum sueta merum Meroë.*

18.E

IN EPIGRAMMA XX. Græca Leonidæ sunt hæc libro quarto anthologiæ.

19.A

Καί με λίθον Πέρσαι δ'εὐρ' ἠγαγον, ὄφρα τρόπαιον

Στήσωνται Νίχας. εἰμὶ δ' ἐν Νέμεσις.

Ἀμφοτέρωθεν δ' ἔστηκα, καὶ Ἐλλήνεσσι Τρόπαιον

Νίχας, καὶ Πέρσαις τοῦ πολέμου Νέμεσις.

Id est,

Et me lapidem Persæ huc aduexerunt, vt trophæum

Statuerent victoriæ. sum vero nunc Nemesis.

Vtrisque autem steti, & Græcis trophæum

Victoriæ, & Persis bellj Nemesis.

Sunt alia quoque in eodem libro non minus lepida Græcorum poëtarum epigrammata in Nemesis: quæ significat iram, inuidiam, indigna-

tionem ex improborum prosperiore successu, vim quandam fortunæ, ait Capitolinus in Maximo & Balbino: animaduersionem diuinam, inquit Budæus libro primo rerum fortuitarum, in eos vindicantem, qui superbe, arroganter (& eam reueretur Aufonius se iactans in Mosellæ versu trecentesimo & septuagesimonono, & octogesimo sexto Protreplici, & alibi insolenter) scelerate perfide aut proterue in vita versentur. Vnde vlticem facinorum impiorum, præmiatricemque bonorum appellauit Ammianus Marcellimus libro quartodecimo. Finxerunt deam Græci (Romanæ incognitam linguæ dicit Aufonius in versu trecentesimo & septuagesimo nono Mosellæ, in versu sexagesimo epistolæ vicesimæ tertiæ) filiam Oceani & Noctis, vt est apud Hesiodum & Pausaniam: matrem Cæstoris, Pollucis, & Hælenæ, quomodo est in epigrammate quinquagesimo quinto: nisi illa sit alia. Persæ itaque, qui in Marathone ab Atheniensibus, duce Miltiade, victi fuerunt (historiâ narrat, Plutarchus, Iustinus, & alij) secū ex Paro insula marmor aduexerāt, quo tropæum erigerent, profligatis, quod factu facile sperabant, Atheniensibus: verum tantam barbarorum superbiam, insolentiâque non tulit Nemesis. Cui deæ postea ex eo marmore (cōmendatur plurimum in operibus marmor Parium) Phidias statuam fecit. Aufonius in epistola vicesima tertia, Rhamnusiâ appellauit: quæ Adrastia dicitur. Sed de illa plura Erasmus in prouerbij, Adrastea Nemesis, Nemesis in dorso, Ne magna loquaris. Petrus Crinitus libri vndeicesimi capite sexto de Honestâ disciplina, & Rhodiginus.

Inf. 269
368.483

19 B

Inf. 33.

Inf. 482

19 C

Cap. 84.

IN EPIGRAMMA XXI, ET XXII. Latina hæc ex Græcis illis facta sunt, quæ libro primo Anthologiæ leguntur duobus distichis: quorum prius est.

Χρυσὸν ἀνὴρ ὃ μὲν εὐρεν, ὃ δ' ὄλεσεν. ἄν ὁ μὲν εὐρῶν
 Πῖψεν, ὃ δ' ὄυχ εὐρῶν, λυγρὸν ἔδησε βέρον. Id est,
 Aurum vir hic quidem inuenit, ille vero amisit: quorum hic quidem qui inuenit.
 Abiecit: ille vero qui non inuenit, letalem ligauit laqueum.

Alterum est.

Χρυσὸν ἀνὴρ εὐρῶν ἔλιπε βέρον. αὐτὰρ ὃ χρυσὸν
 ὄν λιπεν, ὄυχ εὐρῶν, ἦψεν ὄν εὐρε βέρον. Id est,
 Aurum vir qui inuenit, reliquit laqueum, sed aurum
 Quod reliquerat, non inuenit, nexuit, quem inuenit, laqueum.

De quorum Græcorum auctoribus inter Diogenem Laertium, & illum, qui epigrammata illa collegit, non conuenit. Quoniam prius ille Platoni vel Antipatro inscribit, & postorius Statyllio Flacco: Diogenes vero postorius Platoni, alterius non meminit. ¶ Quans. Lætus. In Lugdunensibus autem membranis non fuit hoc tetra-stichum, sed alterum hoc titulo. De eo qui thesaurum reperit, quum se laqueo vellet suspendere.

20 A

IN EPIGRAMMA XXIII. Legitur hoc Græcum apud Plutarchum in Apophthegmatis Laconicis, tacito auctoris no-

ris nomine. Dioscuridi ascribitur libro tertio epigrammatum Græcorum.

Τὰ Πιτάνη Θεασύβηλος ἐπ' ἀσπίδος ἠλυθεν ἄπνου,
 Ἐπὶ τὰ πρὸς Ἀργείων τεσούματα δεξάμενος,
 Δειγνὸς πρὸς ὅθια πάντα. τὸν αἰματόντα δ' ὁ πρὸς βυβ
 Παῖδ' ἐπὶ πυργαίς Τύννικος εἶπε πθεῖς.
 Δειλὸν κλαίεσθωσαν. ἐγὼ δὲ σε, τέκνον, ἄδακρυς
 Θάψω, τὸν, καὶ ἐμὸν, καὶ Λακεδαιμόνιον. Id est,
 Pitana Thrasibulus in clipeo venit exanimus,
 Septem ab Argiuis plagas quum accepisset,
 Ostendens aduersas omnes. Quum cruentum senex
 Filium in rogam, Tyrrichus dixit, ponens,
 Ignauī fleantur. Ego vero te, fili, sine lachrymis
 Sepeliam, talem, & meum, & Lacedæmonium.

¶ Pitana. Pitana legi duas. Vnam in Asia Pomponius, Plinius, Stephanus ponunt. Alteram idem Plinius libro quarto, inter Laconicas vrbes recenset. Sunt autem Lacones, qui & Lacedæmonij.

IN EPIGRAMMA XXIV. Plutarchus hoc recenset inter Lacænarum apophthegmata. Latina autem Aufonij, Græca Politianus fecit ad hunc modum.

Παῖδ' Ἰάκωνα σάκος πολυμησιόσι διδύσα,
 Παῖ, ἔφη, ἢ σὺν τῷ δ' ἢ ἐπὶ τῷ δεύρου. Id est,
 Filio Lacæna clipeum in bellum profecturo porrigens,
 Fili, inquit, aut cum hoc, aut in hoc reuertere.

Laconice magis, id est, concise magis & breuiter, quod genti peculiare fuisse iactat Chilo in Sapientum ludo, mater Lacedæmonia in oratione soluta quam in vincula sic ad filium, Τέκνον, ἢ τὸν, ἢ ἐπὶ τῷς. Id est, Fili, vel hunc, vel in hoc: pro eo, quod est, Fili, aut clipeum hunc è pugna referto, aut in eo tibi saluo ipse refertor, morte pro patria fortiter oppetita. Lacedæmonij bellicosi homines ac strenui, qui ex Lycurgi sui legibus, vti meminit Suidas, pueros in scutis alebant, turpissimum existimabant clipeum in proelio siquis amississet, quemadmodum & Isocrates ad Philippum scribit: idemque sentit Epaminondas Thebanus libro secundo de finibus Ciceronis, & in extremo sexto historiæ Trogi Pompeij. Iambici autem huius distichi, prior versus trimeter est, alter dimetros.

IN EPIGRAMMA XXV. Idem metri genus. ¶ vigentis. præsentis, huius sæculi: in quo sunt etiam clari, & nobiles viri. ¶ Stemmata. claras origines, nobiles familias. ¶ parentes. suos. ¶ Serum veste. serica veste. Σῆρ. singulare, plurale habet Σῆρες. Populus est Asiæ, qui lanificio siluarum nobiles, aquarum aspergine inundatis frondibus, vellera arborum ac admimiculo depectum liquoris: lanuginis teneram subtilitatem humore domant ad obsequium. Hoc illud est Sericum, in usum publicum damno seueritatis admissum: & quo ostentare potius corpora quam vi-

Stire primo feminis, nunc etiam viris persuasit luxuria libido. Julius Solinus.
 ¶ *Et atriorum pegmata.* πῆμα machinæ, ornamentique genus in principum ædibus. ¶ *nec pater certus fuit.* Romani urbis suæ conditores Romulum & Remum fratres incerto patre natos, Martis filios finxerunt. ¶ *vere lupa.* scortum. Meretricum enim mores, voraci luporum ingenio, haud sunt dissimiles. Alludit autem ad fabulam de Romulo & Remo à lupa lactatis, apud Liuium, Plutarchum, Halicarnassum.

22 A

IN EPIGRAMMA XXVI. Atheniensem Antisthenem scribit Diogenes Laërtius, quum a Socrate tolerantiam didicisset, Cynicam primum instituisse sectam, principemque in ea fuisse. ¶ *Cynices.* Secta hæc tum, Κυνική tum Κυνισμός Græcis appellatur. Antisthenes autem, auctore eodē Laertio, differēbat in Gymnasio, cui Cynosarges nomen, haud procul portis Athenarum. a quo loco sectam Cynicā nonnulli dictum volunt. alij vero a Canis, qui Græce Κυνὼν dicitur, ingenio, dictos opinantur Cynicos: quod eorum mores caninis perfimiles essent, qui allatrarēt, male dicerent omnibus, riderent omnes contemnerentque, & postremo etiam morderent. Lucianus cum alijs in locis, tum in vitarum auctione, præc' ara Cynicorum philosophorū instituta scite elegantēque depingit.* ¶ *Alcides.* Hercules à patris Amphitryonis patre Alcæo, non ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, id est, à viribus & fortitudine. Seruius in sextum

22 B

Vr. 392

Aeneidos. Antisthenē Cynicum scribit idem Laertius, quod labor bonum esset, Herculis exemplo comprobare solitum, qui etiam doceret ἐν Κυνὼ στέργει, vbi Hercules templum habebat, auctore Suida. & Diogenes Συνοπιεύς, Antisthenis pertinacissimus affectator, aliud Cynicæ familiaræ colūmē, in auctione vitarum Luciani, imitatoremsē profitetur Herculis. Idem facit Alcidas quoque, in Cynico ordine, Antisthene Diogeneque maioribus suis non inferior. Talem describit Idem Lucanus in Symposio seu Lapithis. Cuius hæc sūt verba, Erasmo interprete. *Quin ego tibi, inquit, vel stans cenauero, in ipso interim conuiuio etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero, tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem videlicet Hercule pingui.* Atque paullo post egregius ille Cynicus, Hercule deū suū appellat.* ¶ *Nūc ego sum Cynices.* Pro Cynices, Cynicus legit Scoppa. ¶ *Et ille deus.* Hercules, qui quo pacto exuta immortalitate, ex Oeta monte ad deos abierit, Oetaus ipse Hercules Senecæ ostendit, & Ouidius libro nono Metamorphoseon.

22 C

IN EPIGRAMMA XXVII. Idem de se Antisthenes: dicitque se discipulum quidem optimum Herculis, magistrum vero Diogenis optimum & diligentissimum fuisse: quod non minus studiose Diogenes sit Antisthenem imitatus, quam Antisthenes prius Herculem. Vult autem Mariangelus hoc, esse partem superioris epigrammatis. ¶ *ἐς ἀρετήν.* id est, ad virtutem contigit, & Cynicam sapientiam. ¶ *Καὶ θεόν.* hoc est, Et deum Alciden, & Canem Diogenem. Inuenies autem Diogenis epitaphium infra inter Heroum epitaphia.

134.

IN

¶ *Αἰγυπίου μὲν.* Id est,

*Aegypti quidem Osiris ego, mystarum vero Phanaces,
 Bacchus inter viuos, inter mortuos Aedoneus,
 Ignigena, bicornis, Titanicida, Dionysus.*

Græcum hoc carmen hexametrum, & quod sequitur Latinum eiusdem argumenti, Iambicum dimetrum, cuius auctoris sint, vt dubitem, facit, quod quum ad hanc partem scriptorum Ausonij pertinēat, vnicum fuit exemplar inter multa, quibus vsi sumus, quod hoc loco Latinum inferret, reliqua omnia id cum Græco in calce libri post periochas in Homerum, ponerent. Quisquis autem vtriusque auctor sit, Græcū transferre huc, Latinoque adscribere visum, propter argumenti similitudinem: vt commodius conferri possint. Est & hoc notandum, Parisinum codicem monere Græcum carmen fragmentum esse, vt verear, ne tam Latinū quam Græcū, vt mendosa sunt, ita neque caput, neque pedes habeant.* Sūt autem illa de varijs Bacchi cognominibus apud varias gentes, si intelligi possint. Primo itaque loco vult Aegyptiorum deum Osirim, eundem esse cum Baccho: sed hic pro Αἰγυπίου μὲν Ὀσίρις, habebat Parisiense exemplar Αἰγυπιοισιν Ὀσίρις: pro eoque legit Αἰγυπτίαν μὲν Ὀσίρις, Mariangelus ¶ *Μυστῶν δὲ φανάκης.* Mystæ dicuntur vates, sacerdotes, sacras res & arcanas tractantes, sed hic tamen pro Μυστῶν, legit Μυστῶν Lilius, sicut in Latino *Myfi Phanacen*, pro *Mystæ Phanacē*. Mariangelus vero in Diatribis dubitat, num pro φανάκης, scribendum sit φανάτης, qui legerat in Macrobij Saturnalibus, apud Thraces gentem Myfis conterminam, eundem haberi deum Solem & Bacchum, eundemque φάντα appellari in quodam Orphei carmine.* ¶ *ἐν φθιμένοις Αἰδωνεύς.* Legitur & ἐν φθιμένοισιν Αἰδωνεύς. Sic incertū Αἰδωνεύς, seu Αἰδωνεύς, an Αδωνεύς, scripserit auctor. Est autem Aidoneus Pluto inferorum deus, & quidem Molossorum rex in extremo Theseo Plutarchi: at Adoneus prima breui, Adonis, vt mox docebimus. Plutoni vero & Adonidi eadem attribuuntur apud Macrobiū primo Saturnaliorum, & in hymnis Orphei, vt idem numen esse videatur: quare vtro modo hic legas, non multum interfuerit. ¶ *Πυεργάνης. & πυεργάνης,* ignigena Ouidio libro quarto Metamorphoseon. Ignigenus Appuleio, libro septimo. Quod autem ita dicatur Bacchus, id pertinet ad fabulam de Semele, quæ paucis memoratur in Cupidine cruci affixo.* ¶ *δις κέρα.* Duo habens cornua. Sic in Orphei hymno. Est autē δις, bis: κέρα, cornu. Sidonius Appollinaris in Burgo de Baccho.

22 E

22 F

236.

22 G

caput aurea rumpunt

Cornua: & indigena miculantur fulminis ignem.

¶ *Τιτανολέτης.* Lilius Gregorius *Τιτανολύτης* videtur legisse: sed vt *Τιτανολέτης*, sic *γίγαντολέτης*, in eo carmine, quo lex primo libro epigrammatū adducit. Quos autem Titanes, Gigantes, Heroes, gētes sub-

egerit Bacchus, narrabunt Herodotus, Diodorus Siculus, Ouidius, & alij. ¶ Διόνυσος. Sicut Nyssa & Nyfa eadem insula, mons, vrbs: sic qui ab ea cognominatus est Bacchus, Διόνυσος, & Διόνυσος mihi scribi inuenitur: at hinc nusquam Dionysius, Dionysius, quod meminerim. Disputat tamen Macrobius libro primo Saturnaliorum vnde Dionysij nomen sit factum.* Pro Myobarbum autem, & Myobarbum verbo parum noto in Latini epigrammatis Icmate, legendum putat Lilius Mixobarbarum, id est, μίξοβαρβαρον, quod Græcis & Latinis miscantur barbara Bacchi nomina: sed Myobarbum Turnebus & Scaliger.

23 A

¶ Ogygia. Bœotia. Thebæ. Ogyges apud Varronem libro tertio de Rustica, sed Οἰγυθός apud Strabonem & Pausaniam, appellatur rex Thebarum Bœotix; vnde hoc nomen factum. Thebanus autem genere fuit Bacchus. ¶ Romana sacra liberum. Liber Romanis & Latinis appellatur deus vini Bacchus: quod vt volunt, animum curis vinum liberet.* ¶ Arabica gens Adoneum. Legitur & Aedoneum prima diphthongo, vt Αἰδωνεύς supradictus: sed Adoneum prima breui malo: intelligoque, vt Lilius, Adonidem illum, Veneris deæ amores, & delicias: quomodo apud Plautum in Menæchmis.

13 B

*Dic mihi, nunquid vidisti unquam tabulam pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum?*

Natum autem Adonidem apud Sabæos gētem Arabiæ fabulatur Ouidius decimo Metamorphoseon. Idemque numen esse Bacchum & Adonidem ex Plutarchi symposiacis tradit Cœlius Rhodiginus: atque Διόνυσος, vterque appellatur, Orpheo in hymnis. Adonidis præterea meminit Aufonius in Glauiciæ epitaphio, in cupidine cruci-affixo, & in epistolarum quineta ad Theonem.* ¶ Lucaniacus Pantheum. Lucaniam aliam non noui, quam quæ in vltima Italia est: vnde nescio, an possit esse hoc Lucaniacus. Quum autem Lucaniacus a Lucania ea forma factum videatur, qua, ab Illo, Ἰλιανός fit, & a Phidia Φειδιανός, quæ, & reliqua huiusmodi, penultimam corripunt, hic post primum pedē spondeum luca Pyrrhichius erit nia pro Iambo. quare Lilius legit, Lucaniacus sed Pantheum: vt sit secundo loco anapæstus pro Iambo: qui peso vno tempore Iambum superat quanto Pyrrhichius Iambo breuior. Ego vero nihil ausim addere, quod sciam Aufonium, Sidonium, & eorum æquales poetas multa sibi in metris permisisse. Nolu it enim fortasse Aufonius penultimam illam breuem esse Græcorum more, ne sit Pyrrhichius, sed longam, vt fit legitimus pes Iambus, quomodo Latina nomina, opacus meracus, eam producūt. Lucaniacum certe idem rursus Aufonius eodem modo protulit in Iambico ad Paulinum, penultima scilicet nobis ancipiti, ceterum ea prorsus breui in carmine ad Theonem: quicquid id loci sit.* Pantheum autem & Pentheum quidem ferre potest versus, sed in ijs tamen, quæ ad Bacchum pertinent, nihil memini de hoc legere, nisi quod Pentheus quidam fuit, quem Bacchæ discerpserint

185. 235. 432.

23 C

478. 437.

23 D

¶ Dic mihi, nunquid vidisti unquam tabulam pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum?
Natum autem Adonidem apud Sabæos gētem Arabiæ fabulatur Ouidius decimo Metamorphoseon. Idemque numen esse Bacchum & Adonidem ex Plutarchi symposiacis tradit Cœlius Rhodiginus: atque Διόνυσος, vterque appellatur, Orpheo in hymnis. Adonidis præterea meminit Aufonius in Glauiciæ epitaphio, in cupidine cruci-affixo, & in epistolarum quineta ad Theonem.* ¶ Lucaniacus Pantheum. Lucaniam aliam non noui, quam quæ in vltima Italia est: vnde nescio, an possit esse hoc Lucaniacus. Quum autem Lucaniacus a Lucania ea forma factum videatur, qua, ab Illo, Ἰλιανός fit, & a Phidia Φειδιανός, quæ, & reliqua huiusmodi, penultimam corripunt, hic post primum pedē spondeum luca Pyrrhichius erit nia pro Iambo. quare Lilius legit, Lucaniacus sed Pantheum: vt sit secundo loco anapæstus pro Iambo: qui peso vno tempore Iambum superat quanto Pyrrhichius Iambo breuior. Ego vero nihil ausim addere, quod sciam Aufonium, Sidonium, & eorum æquales poetas multa sibi in metris permisisse. Nolu it enim fortasse Aufonius penultimam illam breuem esse Græcorum more, ne sit Pyrrhichius, sed longam, vt fit legitimus pes Iambus, quomodo Latina nomina, opacus meracus, eam producūt. Lucaniacum certe idem rursus Aufonius eodem modo protulit in Iambico ad Paulinum, penultima scilicet nobis ancipiti, ceterum ea prorsus breui in carmine ad Theonem: quicquid id loci sit.* Pantheum autem & Pentheum quidem ferre potest versus, sed in ijs tamen, quæ ad Bacchum pertinent, nihil memini de hoc legere, nisi quod Pentheus quidam fuit, quem Bacchæ discerpserint

rint apud Ouidium & Hyginum: quod Bacchi sacra contemneret, τὸ πῶς πένθος, id est, à luctu, nomine factò. Sed neque de Panthei Bacchi cognomine aliud comperi. quod ex eo factum apparet; quod omnes dij vnus Bacchus esse videatur: sicut Macrobius libro primo Saturnaliorū ostendit, omnes pæne deos ad solem referri. Est nāque πῶς, πῶσι, πῶν, omnis omne, θεός Deus: vnde πάνθεος, hic Bacchus: & Πανθεον Romæ, omnium deorum tēplum, cuius meminerunt, Plinius, Dio, Spartianus in Hadriano, Eusebius in chronicis, Paulus Diaconus, & alij.

IN EPIGR. XXX. ¶ Αἴξ, χίμαιρας. Id est.

23 E

*Capra, caper, pera, pastor, virgifer, oliua,
Vnus lapis ex cunctis exilis ego Corydon.*

Quidam tamen codices pro λιπός minutus, habent ἀνός, ipse. Corydonis ergo pastoris statua erat: & in vno eodēque lapide hæc omnia, Capra, & Caper, quos ipse pascebat. Pera, in qua panem, & siquid aliud erat cibi, gestabat. Pastor, ipse Corydon. Pedum, bacuum pastorale. & oliua, arbor, cui fortassis incumbebat, vt Damon apud Virgilium.

Ecolg. 8.

IN EPIGRAMMA XXXI. Plato primo epigrammatum libro, capite, εἰς ποιητάς.

23 F

Ενεία τὰς Μούσας φασὶν πνεὺς ὡς ὀλιγώροος.

Ἥνδ δὲ καὶ Σάπφω λεοβόθεν ἠδεύειν. Id est,

Nonem Musas dicunt quidam quam oscitanter.

Ecce autem & Sappho è Lesbo decima.

¶ Lesbica. è Lesbo maris Aegei insula, Troadi adiacente: vnde Lesbiū carmen in Ephemeride, & Lesbius Pittacus in ludo Sapientum, & Lesbiacæ sagittæ in Cupidine cruci affixo. Alia Lesbica in epigrammate ceterimo & quartodecimo. ¶ Pierijs. a Pieria regione amoenissima, & vrbe in Thessalia siue Macedonia. Sapphones autem duas facit Suidas, ambas Lesbias, alterā hanc poëtriam, quæ floruerit, quo tempore Alcæus, Stesichorus, & septem illi sapiētes. De altera in epigramma nonagesimum, & in Cupidine cruci affixo. ¶ Ἐξ ἐνάτην. hoc est, Es nona Lyricorū, Aonidum decima. Ita habuit Parisiense exemplar. alia, Ἐξ ἐνάτην. id est, Sum nona. Adeo autem præstans poëtria fuit Sappho (ab ea & Sapphicum carmen nominatū) vt non solum inter Græcos Lyricos poëtas nona habitata sit, sed etiam decimi loci honorem femina inter deas Aonides meruerit. Dicuntur Aonides, Musæ, ab Aonia regione Bœotix, auctore Stephano, quam credebantur in colere. Idem patronymicum in vltimo versu epistolæ vicesimæ quartæ, & alibi. Ceterum Lyrici illi, sunt Pindarus, Simonides, Stesichorus, Ibycus, Alcman, Bacchilides, Anacreō, Alcæus, cum Sappho: quibus, vt decem sint, Corinnam poëtriā addit Lycophronis interpres. De his omnibus multa in epigrammatibus Græcis. Sapphus autem scripta recenset Suidas, quæ interciderunt.

85. 215. 226. 236. 62

51. 236.

489

IN EPIGRAM. XXXII. ¶ salo. mari. ¶ solo. terra. Est autem παρονομασία in his, salo, solo, çalo. Sic in versu tricesimo Iambi-

23 G

477. ci epistolæ vicefimæ secundæ, Soli & salii commercio. ¶ *patre edita celo.* Hesiodus in theogonia terram & Cælum inter primos deos nominat: Cæ-
 334. liq; filium facit Saturnum, qui ex eo cæligena cognominatur in extremo
 292. edyllio de Ferijs Romanis. Saturnus ergo iste quum patris sui Cæli viri-
 lia falce amputasset, eaque in mare decidissent, Venerem deam genuerunt. Idem Aufonius in versu septuagesimo sexto Technopægnij, ex eadē Theogonia Hesiodi. ¶ *Aeneadum genitrix.* His duobus verbis suum carmen incipit Lucretius. Aeneadum autem pro Aeneadarum, a recto Græco Aeneades. Sic solent poetæ Aeneadas vocitare Romanos, qui ab Aenea Troiano Veneris filio genus duxissent. ¶ *hic habito.* hunc incololo locum. Veneris statuę aliquo in loco positæ subscriptum fuerat hoc distichum.

24. IN EPIGRAMMA XXXIII ¶ *Si tineas cariem-que pati.* Id est, si nemo est lecturus, euoluturusque te. Nam infestantur situ, & carie: depascuntur à blattis, & tineis, atque tandem perierint chartæ, quas excutit, contrectat, legit nemo. Est apud Erasmum prouerbi-
 438. um Tineas pascere. Sed istarum quoq; tinearum meminit idem Aufonius in epistola prosaica ad Theonem. ¶ *versiculis anteperire meis.* Anteperire dixit cum datiuo quemadmodum antecedo, anteeo, antefero tibi, dicimus. ¶ *Perfungi.* Sic vetus liber. Alij quidam Perfundi, D pro G. Idem post, vetus, quod, pro, qui bene auis, pro, verum. ¶ *Irascor Proculo.* Ad quem est epigramma de Fastis Aufonij. ¶ *Hinc studeo.* Hunc pro hinc idem vetus. Proculum inquit, qui sua optima scripta nos celat, vlciscar meorum lectione malorum. ¶ *cedro.* Cedrus arboris genus in Creta, Africa, Syria. cuius oleo perunctæ res, vt etiam libri, nec tineam, nec cariem sentiunt. Vitruuius, Plinius & alij. ¶ *sive tegat.* abscondat, premar, indignum editione iudicet. Paronomasia etiam in verbis, legat, & tegat. Vide multas in præfatione Ludi Sapientum.

211. 25 A IN EPIGRAMMA XXXIII ¶ *geminis sed disita punctis.* sic ne? L. MARCIVS. an vero sic? L. MARCIVS. Posteriore modo, ni fallor. Nam ita aliquando obseruauimus in antiquis marmoribus, quum id esset inscriptionis principium. Duo vero puncta, quorum alterum præcederet, alterum sequeretur litteram, non memini obseruare nisi in medio inscriptionis, verborum distinguendi gratia, vt Burdigalæ

25 B Quorum tamen punctorum quod notę præponitur, id in principio inueniri potest, si forte marmore effracto, principium inscriptionis exciderit. ¶ *Post M incisum.* Periculū ἐκλίψεος poterat sic vitari in huius versus principio, M post incisum.* ¶ *Nec quisquam Marcus.* Est nanq; M prima littera horum trium nominum Marci, Marcij, Metelli: vt aliquod ex ijs ibi scriptum fuisse possis suspicari tantum, non autem affirmare, quodnam fuerit ex illis, nisi M sola cum punctis cernatur, sicut L dixit, quando Marcum significat, vt M. Tullius Cicero. ¶ *Mors etiam saxi.* Iuuenalis versu centesimo & quadragesimo sexto libri quarti,

Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulchris.
 & Ouidius quinto fastorum. ——— longa vetustas

Destruit, & saxo longa senecta nocet.
Nihil enim est opere aut manu factum, inquit Cicero pro Marcello, *quod aliquando non conficiat & consumat vetustas.* Rutilius Numatianus poeta Gallus in itinerario de Populonia euerfa.

Non indignemur mortalia corpora solui:
Cernimus exemplis oppida posse mori.

ELIAS VINETVS.

26 IN EPIGRAMMA XXXV Potest Aufonius hæc scripsisse de Attusia Sabina coniuge sua: de qua est carmen nonum Parentalium. ¶ *Tyrus*. purpureo, pretioso.

Non modo fulgentem Tyrus subtegmine vestem.

Albius Tibullus in principio libri quarti. Tyrus olim insula, nunc continens Phœnicia, conchylio atq; purpura nobilis. Plinius libro quinto.

Cap. 19.

IN EPIGRAMMA XXXVI ¶ *Achæmenias*. Persicas, Parthicas, Babilonicas, Orientales. Achæmenidæ, auctore Herodoto, libro primo, sunt gens Persidis: unde Persarum reges oriundi, & Achæmenes dicti. Meminit Stephanus etiam, & Solinus. ¶ *telas tapetia, aulæa*: ut quæ Babilonica, & belluata dicta sunt Plauto, & aliis. Vide carmen, quod est posterius in epistola tertia decima libroni epistolarum Sidonij Aruerni. ¶ *pallis Græcia*.

pallam signis aurôque rigentem,

ver. 652

Ornatum Argina Helena, ——— dixit Virgilius libro primo Aeneidos. Plura de palla Paifius in libro de Re vestiaria: quæ in vetere glossario *μίτρα, πέπλος, παραιέτασμα* exponitur. ¶ *Aufoniam*. Italiam Romanam, quæ telas tam pretiosas non habet quidem, sed arte tamen non cedit neque Græcis, neque orientalibus illis.

27 IN EPIGRAMMA XXXVII. Loquitur de se Sabina. ¶ *Licia*. telas. Licium, quo stamen implicatur in tela. ¶ *casta Minerva*. Minerua, quæ & Pallas, non tantum armorum, sed etiam lanificij dea est. Seruius in extremum septimum Aeneidos, & Ouidius in principio sexti Metamorphoseon

IN EPIGRAMMA XXXVIII. Legerat Aufonius Valerij Martialis epigramma vicesimum quintum, & centesimum & octauumdecimum libri primi. ¶ *Nec discincta*. Pro hoc habebat *bis cineta* Tilij codex. discincta enim eandem cum nuda significationem habere videtur: quum contrariam hic habere debeat. *Succincta* mallé, quomodo istam dixerat deam Ouidius versu centesimo & quinquagesimo sexto tertij Metamorphoseon & aliam venatricem similiter Virgilius versu trecentesimo & vicesimo septimo primi Aeneidos. ¶ *Ille*. Diana, quæ virgo perstitit. ¶ *hæc*. Cythere, id est Venus. ¶ *quod Volozolo vocet. vocant*, Tilij codex.

28 IN EPIGRAMMA XXXIX. ¶ *χρήστος*. id est, Chrestus, Acindynus sunt fratres: miseri autem filij. *Οὐδ' οὐτος*. Id est, Neque hic Chrestus, neque ille Acindynus est. ¶ *Αἴκεν*. id est, si Chrestus sumpsit, & Acindynus A amiserit. Parisiensis tamen codex hic habet,

Αἴκεν χρήστος ἔχη παρ, Ακινδύνου ἀδελφῶν ἀδελφου, Id est,

Si Chrestus habeat ab Acindyno A fratre.

Sic & in primo versu legitur, & *αὐτοὶ ἀδελφοί*, pro, *εἰσὶν ἀδελφοί*. Est autem *χρήστος*, bonus frugi, vt ilis: *ἀχρηστος* contrarium. *κίνδυνος* periculum, discrimen: *ἀκίνδυνος*, sine periculo, & tutus. Producunt tamen poëtæ Græ-

IN AVSONII EPIGRAMM.

ei pænultimam syllabam huius verbi, quam Aufonius corripit, vt Solon in elegia.

Πᾶσι δέτοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν. ———

IN EPIGRAMMA XL. Vereor, vt nequid huic acciderit tetraistico de iisdem fratribus: cuius tres primi versus sunt hexametri: quartus, solus pentameter.

IN EPIGRAMMA XLI. ET XLII. Sunt in hanc sententiam aliquot epigrammata quarto Anthologia: inter quæ est hoc tetrastickon. 29 A

Παλλὰς τὰν κηθέρειαν ἐνόπλιον ἔειπεν ἰδοῦσα,

Κύπρι, θέλεις οὕτως ἐς κείσιν ἐρχόμεθα;

Ἢ δ' αἰπαλὸν γελάσασα. Τί μοι σάκος ἀγπίον ἀρείν;

Ἐἰ γυμνὴ νικῶ, πῶς ὅταν ὄπλα λάβω; Id est,

Pallas Cytheream armatam, dixit, quum vidisset,

Cypri, vis sic in iudicium veniamus?

Illa vero molliter ridens, quid mihi scutum contra te capere opus est?

Si nuda vincō, quomodo quando arma cepero?

Apud Lacedæmonios autem armata colebatur Venus, vt indicant epigrammata Græca in eam libro quarto: quod & cognosces ex Plutarcho, Pausania, Quintiliano, Lactantio libro primo Institutionum. Epigrammatum quoque Græcorum libro primo est Leonidæ in eam rem festiuum carmen. *¶ *Lacedæmone*. Clarissima Peloponnesi vrbs Lacedæmō, quæ prius Sparta. Stephanus, & alij. ¶ *iudice vel Paride*. Paris, qui & Alexander, filius Priami regis Troiæ, pastor in Ida, iudex fuit de pulchritudine trium dearum, Iunonis, Palladis, Veneris. ¶ *Vincere si possum nuda*. Iudicaturus de forma Paris, Deas videre nudas voluit. Vide Isocratis orationem de Helena, & Luciani dialogum, qui *κρίσις θεῶν* inscribitur. 29 B

IN EPIGRAMMA XLIII. Luciani quoque extat oratio in eum; qui quum litteras non nosset, multos sibi cōparabat libros. Huius autem epigrammatis titulus fuit in antiquo libro, *De Philomuso Græmatico*. ¶ *Omnia mercatus cras*. Parisiensis codex, *Hodie*, pro, *Omnia* habebat, hoc est anapestum pro dactylo: & *mercator* pro, *mercatus*. Lucius Scoppa hîc vult legere, *huc die mercator*: sed ipse viderit, quomodo poterit sic constare metrum. Quintilianus vero *Stoa mercatus* & non *mercator* legit: qui etiam *hoc die*, quod primo loco probat Scoppa, castigandum censet, Hoc here. vt sit here pro heri, respondeatque ei, quod est cras: quanuis vidisset antiquum librum, vt ait, in quo legebatur, *Omnia mercatus. Mercator hodie* legi potest, vt, h, yim consonantis habeat: & secunda sede sit dactylus. 29 C

IN EPIGRAMMA XLIV. Siquis Latina hæc in Rufum Rhetorem, cum ijs contulerit, quæ in Græcorum epigrammatum libris in Rhetores scripta habentur ineptos, & indoctos, hæc fere ex Græcis, vel contra etiam fortasse ex his facta Græca. comperiet. Quis enim. 30 A

ELIAS VINETVS

pro certo affirmet, Græca illa Aufonio visa, atque ideo ante eius mortem scripta fuisse omnia? ¶ *Ipsa adeo. Ipse adeo* multi legunt. ¶ *mollior*. Mollis ad res & ad mores pertinet. Non autem mollis statua, sed mollis ipse Rhetor, id est femiuit, effeminatus, libidinosus.

30 B IN EPIGRAMMA XLV. Extat libro quarto anthologiae distichon hoc.

Τίς σε τὸν οὐ λαλέοντα τύπῳ ρητῆρος ἔγραψες;
Σιγᾶς. οὐ λαλεῖς. οὐδὲν ὁμοίωτερον. Id est,
Quis te non loquentem, forma dicentis pinxit?
Taces. non loqueris. nihil similis.

31 A IN EPIGRAMMA XLIX. Genus carminis vt epigrammatis sextidecimi. ¶ *Generisq̄ neutri filios*. Hermaphroditos, androgynos, neutrius generis filios, qui habeant vtrumque sexum. Est Palladae libro primo epigrammatum Græcorum non dissimile distichon. De Genitio neutri, Priscianus libro sexto.

IN EPIGRAMMA L. Carminis huius primus tertiūque versus sunt Throchaici tetrametri catalectici. secundus & quartus Iambici trimetri. ¶ *que sim?* Imago ipsa loquitur. ¶ *Pictauici*. Sic hoc loco ediderunt Lugdunenses, quum in vetusto codice reperissent scriptum Pictauice pro Pictalici, Pictatici, Picti vici, quæ in alijs codicibus

legebantur, a Pictauis, Pictonum metropolj, de qua nos in carmen vndecimum libri de professoribus Burdigalensibus quæremus, verbum factum suspicantes, vti putō. * ¶ *Hoc mi*. Mi pro mihi, vt, & *mi genus ab Ioue summo*, libro sexto Aeneidos: & in epigrammate septuagesimo sexto. ¶ *Imago imaginis*. sua. Vt minus rhetoris, & dicentis hominis habeat, quam sua ipsius imago, & effigies. Incerti autem auctoris distichon libro secundo anthologiae,

Ἐκὼν ἢ Σέξτου μελετᾶ. Σέξτος δ' ἐσιώπᾳ.
Ῥήτωρ ἢν εἰκὼν. ὁ δ' ἐ Ῥήτωρ εἰκόνος εἰκὼν. Id est,
Imago Sexti declamat. Sextus autem tacet.
Rhetor est imago. sed rhetor imaginis imago.

Quia rhetorem istum, Sextum vocat, quem Aufonius Rufum, nomine vtroque Romano, videris, hic ineptus rhetor an non possit esse Sextus Rufus, cuius extat de historia Romana libellus ad Valentinianum Augustum scriptus.

IN EPIGRAMMA LI. ¶ *Sifaxea Rufus*. Si hæc statua est faxea, Rufus ipse est, non statua. Quoniam ipse semper fuit lapis, caudex stipes, asinus, plumbeus.

IN EPIGRAMMA LII ¶ *Pera. πήρα*. quæ Ionice *πήρη*, & in epigrammate tricesimo. Eiusdem mentio & in epitaphio eiusdem Diogenis post Heroum epitaphia. ¶ *polenta*. Quod genus farinæ & cibi hoc fuerit, discite ex Plinio, libro duodeuicesimo de frugum generibus & natura. Iubet tamen idem Diogenes in Vitarum auctione

23.
184.
Cap. 7.

IN AVSONII EPIGRAM.

apud Lucianum peras suorum, lupinis & libris opisthographis plenas esse. ¶ *tribon. τριβων*, pallium. ¶ *bubulcum. παιδίον*, id est puerulum, dicit Diogenes Laërtius: puerum Seneca in epistolarum nonagesima prima quæ est secunda in libro quarto decimo. Est autem in extremo libro tertio Anthologiae distichum in canem Diogenem.

Βάκτρον, κ' ἡ πῆρη, καὶ διηπλόον εἶμα σοφοῦ
Διογένης, βιοτου φόρτος ὁ κουφότατος. Id est,
Baculus, & pera, & duplex pallium sapientis
Diogenis, vitæ onus lenissimum.

IN EPIG. LIII. Est & hoc incerti auctoris in eorumdem Græcorum epigrammatum libro primo, capite eius ἀντάρκειαν.

Ἐλθὼν εἰς αἶ' Ἄθην, ὅτε δὴ σοφὸν ἦνυσε γῆρας
Διογένης ὁ κύνων, Κροῖσον ἰδὼν ἐγέλα.
Καὶ στρώσας ὁ γέρων τὸ τριβώνιον ἐγγύς ἐκείνου
Τοῦ πολὺν ἐκ ποταμοῦ χρυσὸν ἀφυσσαμένου,
Ἐἶπεν, ἐμοὶ κ' ἢ νῦν πλείων τόπος. ὅσα γὰρ εἶχον,
Πάντα φέρων σὺν ἐμοὶ, Κροῖσε, σὺ δ' οὐδ' ἐν ἔχεις, Id est,
Profectus ad inferos, quum sapientem exegisset senectutem
Diogenes canis, Cræsum intuitus ridebat.
Et strato senex pallio prope illum,
Qui multum ex fluuio aurum hauserat,
Dixit, Mibi & nunc plus loci. quacunque enim habebam,
Omnia fero mecum, Cræse. tu vero nihil habes.

¶ *Effigiem*. manes, vmbra. ¶ *rex*. Lydiae in Asia: vt referet Solon in Ludo Sapientum.

IN EPIGRAMMA LIV. Platoni cuidam hæc Græca inscribuntur libro sexto epigrammatum.

Ἦ σοβαρὸν γελᾶσαι καὶ ἑλλάδος, ἢ τὸν ἐρώντων
Ἐσμὸν ἐνὶ προθύροις Λαίης ἔχουσα νέων,
Τῆ Παφίη τὸ κατόπρον. ἐπεὶ τό μιν ὄρασθαι
Οὐκ ἐθέλω. οἶν δ' ἦν πάρος, οὐδ' ἄναμαι. Id est,
Quæ procaciter derisi Græciā, quæ amantium
Examem pro foribus Laïs habebam iuuenum,
Veneri speculum: postquam talis quidem videri
Non volo: qualis vero eram prius, non possum.

Sunt eiusmodi illic in Laidem epigrammata: sed epitaphia libro tertio. Fuit autem Laïs, quod nomen etiam in epigrammate sextodecimo & septimodecimo, meretrix nobilissima Corinthi, quæ vrbs est Achaiae, quum tamen Siciliam haberet patriā, auctoris Strabone, Plutarcho in Nicia, Athenæo, & Solino. De illa Aulus Gellius libro primo, & Erasmus in prouerbio, Non est cuiusuis Corinthum appellere. Plutarchus in Alcibiade Laidi matrem facit Timandram. Suidas in verbo *χελώνη* à Theffalis mulieribus zelotypia in templo Veneris interfecit fuisse scribit, ex Athenæo.

218
33 A

33 B IN EPIGRAMMA LV ¶ *Istos tergemino.* Quod hic tergeminum, in Gripho triplex ouum appellatur: quod illos tres excluderit, Castorem, Pollucem, & Helenam. Alia paullo ratione vno partu editi tres Curatij, & tres Horatij, Tergenimi Liuius, & reliquis Latinis dicuntur. Ceterum sunt, qui dicant duo oua fuisse, ex quorum vno Castor & Helena, ex altero Pollux & Clytæmnestra nati sint. ¶ *Patribus ambiguis.* Tyndarei filij putabantur, qui Iouis erant ex adulterio. ¶ *Et matribus etiam ambiguis.* incertum enim Ledæ, an Nemefi. ¶ *Hos genuit Nemesis, sed Leda.* Sic Hyginus & Pausanias in Atticis. Nemesis enim ab Ioue in olorem verso compressa (conuersam & eam in anferem quidam tum fuisse finxerunt) actis mensibus, ouum procreauit: quod Mercurius iussu Iouis auferens, detulit Spartā: & Ledæ sedenti proiecit in gremium: quod ab illa fotum, Castorem, Pollucem, & Helenam edidit. Multi tamen hæc omnia soli Ledæ attribuunt. Quare Lactantius Firmianus eandem Nemefim, & Ledam fuisse existimat, licet Isocrates in Helenæ encomio, & duas, & ab Ioue cygno vtramq; compressam fuisse referat. Vide Lycophronis interpretem in versum octogesimum septimum Alexandræ. De Nemefi plura ad epigramma vicesimū. Leda vero hæc Thyestæ filia fuit, & Tyndarei coniux. ¶ *Tyndareus.* Vnde Tyndareo obliquus in epitaphio Menelai. *Τυνδαρεύς, & Τυνδαρέως* Græcis hic dictus, Spartæ, quæ & Lacedæmon, rex fuit. a quo Helena apud poetas Tyndaridis, & Tyndaridæ Castor & Pollux. Synesij philosophi versus, est libro quarto epigrammatum.

Oi τρεις τυνδαρίδαι, Κάστωρ, Ελένη, Πολυδευκης.
¶ *hic putat.* Tyndareus. ¶ *hic scit.* Iuppiter. Si quis in hunc locum plura velit, legat caput octogesimum secundum Collectaneorum Iacobi Constantij Fanensis, & caput vnde vicesimum libri vndecimi Cælij Rodigini, & Lilij Gregorij syntagma quintum de dijs.

34 A IN EPIGRAMMA LVI. ¶ *Vera Venus factam.* Cnidiam pro fictam habuisse veteres libros monuit Mariangelus: ceterum Græca subijciebat Tilij nostri codex, ex quibus sua Latina fecisse videtur Aufonius.

Α΄ Κύπρις τὰν Κύπριν ἐνὶ Κνίδῳ εἶπεν ἰδοῦσα,
Φεῦ, Φεῦ. ποῦ γυμνὴν εἶδ' ἄγε με Πραξιτέλης;
Πραξιτέλης ὁ οὐκ εἶδεν, ἄ μὴ θέμις, ἀλλ' ὁ σιδνεός
Ἐξυεν, οἶαν Ἀρῆς ἦδελε τὴν Παφίην. Id est,
Cypris Cyprin in Cnido dixit intuita,
Papa. ubi nudam vidit me Praxiteles?
Praxiteles non vidit, quæ non fās: sed ferrum
Poliuit, qualem Mars volebat Paphiam.

Cap. 12. Quæ Græca, quarto quidem libro Anthologiæ inuenies, sed separata: prius distichon, solum, incerto auctore: alterum, tertium in hexasticho, quod Platoni inscribitur: quisquis hic sit Plato. De Praxitele statuaria, & eius

eius Venere Plinius libro tricesimo sexto, Arnobius sexto, Lucianus in dialogo, cui nomen Ἐρωτις. Est autem Cnidus vrbs Asiæ, vt dicitur in epistolam ad Theonem. ¶ *Cyprida.* Cypris, & Cythere seu Cytheræa cur Venus dicatur, disce ex theogonia Hesiodi. ¶ *Ferrum.* Mars, est deus Belli & armorū, quæ fere de ferro fiunt. Gradius in carmine ad Theodosium. ¶ *Qualem igitur.* Martis & veneris adulterium narratur libro quarto Metamorphoseō Ouidij, & apud Lucianū in Dialogis Deorum.

35 B IN EPIGRAMMA LVII ¶ *Myronem Eleutheris natum, & ipsum Ageladis discipulum, bucula maxime nobilitauit, celebratis versibus laudat: quando alieno plerique ingenio magis, quam suo, commendantur.* Plinius libro tricesimo quarto: vbi clara Myronis huius statuarij opera recenset. De eodem Petronius Arbitrator. *Myron, qui pene hominum animas, ferarūque, ære comprehendit, non inuenit heredem.* Extant autem veterum poëtarum epigrammata in Vaccam hanc nō pauca libro quarto epigrammatum Græcorum, quos multa cum laude Aufonius non solum imitatus est, sed etiam aliquando interpretatus feliciter, vt cōferenti palam fiet. B V C C V L A autē diminutiuum a bucca crediderim c c merito geminare: sed à bos deminutum bucula, vnico c scriberem. quod miror, cur bucula quoque scribatur hoc loco. ¶ *genitoris.* qui me genuit, id est fecit, finxitue ex ære. ¶ *nec factam me puto.* Epigrammatum in hanc buculam Græcorum quinctidecimi versus est.

Α΄ δὲ Μύρωνος χεῖρ ὄυ πλάσεν, ἀλλ' ἔτεκεν. Id est,

Myronis autem manus non finxit, sed peperit. Huc ita alludunt Latina Aufonij, vt credam scripsisse non factam sed fictam. Est autem naturæ gignere, fingere artis.

35 IN EPIGRAMMA LIX ¶ *Dædale cur.* Dædalus faber insignis vaccam fecit ligneam, & verè vacce corium induxit: in qua inclusa Pasiphaë vxor Minois regis Crete insulæ, à tauro fuit inita. Cuius infandum amorem illi Venus obiecerat. Hyginus, Philostratus in Iconibus, Seruius in sextum Æneidos, idem Aufonius in epigrammate, sexagesimo quincto, in Cupidine cruce affixo, & in Technopægnio.

36 A IN EPIGRAMMA LX. Hoc ad Græcum Antipatri Sidonij proxime accedit, quod est,

Μοσχέ, τί μοι λαγόνεσσιν προσέρχεται, τίπττε δὲ μυκάς,
Α΄ τέχνα μάλισι οὐκ ἐνέθηκε γάλα. Id est,
Vitule, quid mihi illa accedit? quidnam vero mugis?
Ars uberibus non imposuit lac.

IN EPIGRAM. LXI Ethoc è Græco Anacreontis conuersum non ambigo.

Βουκόλε, τὰν ἀγέλαν πὸρ' ῥω νέμις, μὴ τὸ Μύρονος
Βόδιον ὡς ἔμνου βουσί στωξελάσσης. Id est,
Bubulce, armentum procul pasc: ne Myronis
Buculam ut sperantem vna cum bobus coegeris.

Grammatici autem, qui ab eo, quod est bos, datiuo & ablatiuo plurali bobus & bubus fieri monuerunt, nescio, an hic obseruauerint, bubus priorem syllabam corripere, quam producat bobus.

36 B

IN EPIGRAM. LXII Lepidius multo, me-hercule hoc Græce, quam Latine. Sic enim Demetrius.

Ἦν μὲν σὶ δ' ἠ' μόσχος, μνησεται, ἢν δέ γε τᾶυτος,
βήσεται. ἢν δέ νομεύς, εἰς ἀργέλην ἐλάσει. Id est,

Si me uiderit vitulus, mugiet: si uero taurus,
Inibit: si uero pastor, ad gregem coget.

¶ *mittet amans. onans* pro *amans* hoc postremo loco legeret Mariangelus. alij *agens*.

IN EPIGRAM. LXIII ¶ *Nec sunt facta Dei mira.* Quæ deus & natura facit, maxime quidem mira sunt, sed non miratur tamen vulgus veluti, quas aues deus ex elementis iisdem cum ceteris animantibus fecit, non miramur, quod volent: sed quod volauerit Colubæ simulachrum è ligno ab Archita Tarentino, ratione quadã, ait Gellius libro decimo, disciplinãq; mechanica factum, hoc quis non admiretur?

Cap. 12.

IN EPIGRAMMA LXIII ¶ *Sed dea.* Minerua, inquit Myronis vacca, animam veræ vaccæ sibi sacrificatæ in me transtulit. Ita fingitur ærea ista vacca etiã animã habuisse, sensum, & vitã. ¶ *Hæc.* pars ærea.

37

IN EPIGRAM. LXV ¶ *Minoa.* Minois regis Cretæ, vxor fuit Pasiphaë. Vide epigramma quinquagesimum nonum.

35

IN EPIGRAM. LXVI Hoc metrum est iambicum trimetrum. ¶ *me monebat. minabat* pro *monabat* quum legendum cõfuisset Antonius Loiselus, assensit Iacobus Cuiacius: probauitq; in tiulum septimumdecimum libri primi receptarum sententiarum Iulij Pauli, Appuleio & Hieronymo testibus, Latinos MINARE, pro eo quod est, ducere, agere, ante se pellere, aliquando dixisse nostrumq; Romano francum verbum *mener*, quod istius minare significationem prorsus habet, ex eo ipso fuisse ortum. Ex hodi tertio capite, vt sacros illos libros in nescioque capita capitulãue nos non ita dudum secuimus. *Quumq; minasset gregem ad interiora deserti.* Capite sexto secundi Regum. *Filij Abinadab minabant plaustrum nouum.* Isaia capite decimo. *Leo & onis simul morabuntur: & puer paruulus minabit eos.* Actorum Apostolicorum capite vndeicesimo. *Et minauit eos à tribunali.* Appuleius septimo de Asino Aureo. *Adueniunt illi, vimarios vitres ferentes, & gregatim pecua comminantes.*

38 A

IN EPIGRAMMA LXVII. Metra, quæ epigramatis sextidecimi.

IN EPIGRAM. LXVIII. In eum, qui muliebria patiebatur. ¶ *Valle Bane.* Duo vt puto vocabula ex vno loci nomine mihi incogniti. Memoratur vall' s' Ibana, siue Vallaihana, vallis. quædam Hispaniæ, in rebus Ludouici pij Francorũ regis. Est & in Alpibus Vallis bona, cuius meminit Tscudus, sed quid hic diuines? ¶ *conuertit.* conuersus fuit, neutra significatione, ¶ *Pauãque de pauo.* Apud Plinium & alios

Latinos.

Latinos pauus & pauo recti inueniuntur, genere, vt appellant, epicæno: Aufonius autem, vt feminã comodiùs significaret, pauam dixit: quod respondeat ei, quod est pauus. ¶ *hebetis.* obstupescitis. attoniti estis. Sic Parisiense Iodoci Badij exemplar. alia, *habetis.* ¶ *Cænæa.* Accusatiuus Græcus est. Cænæus Elati filius, Magnesi, auctore Hygino, primũ Cænis puella fuit. Sicq; appellatur in Cupidine cruci affixo, quam pro concubitus præmio, in virum transformauit Neptunus. Ouidius Naso duodecimo Metamorphosẽ, & Phlegon Trallianus de Mirabilibus & longæuis. ¶ *proles Saturnia Confus.* Filius Saturni Neptunus. Consum enim quidam Neptunũ dicunt, vt hic Aufonius, & in carmine de Athenis, & in Technopægnio. Alij alium faciunt, consilij deum, vt idem Aufonius in carmine de ferijs Romanis. ¶ *Ambiguõque.* Tiresias vates, vir natus, femina annos septem fuit, cui octauo demum anno,

236

38 B

Forma prior redijt, genitiuãque venit imago.

Ouidius tertio Metamorphosẽ. ¶ *semiuirum.* sic in versu octagesimo septimo cupidinis cruci affixi. Semimarem dixerat Ouidius, non tantum mollem & eneruum, sed etiam, qui vtrumq; gereret sexum. ¶ *fons Salmacis.* Est Salmacis Nympha, & fõs Cariæ, de quo Vitruuius libro secundo tibi legendus. ¶ *Hermaphroditum.* Fuit hic Mercurij, & Veneris filius,

240

Cap. 8

*Cuius erat facies, in qua matérque patérque
Cognosci posset, nomen, quoque traxit ab illis.*

Nam Ερμῆς Mercurius, Αφροδίτη Venus Græcis nominatur. Ouidius libro quarto Metamorphosẽ sic de Salmacidis, & Hermaphroditi coitu canit

Ver. 377

*Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
Nec duo sunt, sed forma duplex: nec femina dici
Nec puer ut possit, neutrũque & vtrũque videtur.*

In eisdem sunt epigrammata nonagesimum octauum, & nonagesimum nonum. ¶ *Vidit nubentem Plinius.* Eius sunt verba libro septimo. *Ex feminis mutari in mares, non est fabulosum. Ipse in Africa vidi mutatum in marem, nuptiarum die, Lucium Cassicum, ciuem Trisdrjanum.* ¶ *Androgynum.* Græcis vir ἀνδρ dicitur, cuius nominis obliquus casus est ἀνδρὸς: mulier vero γυνή. Ex ijs est androgynos. Idem Plinius in eodem libro septimo. *Gignuntur & vtriusque sexus, quos Hermaphroditos vocamus, olim Androgynos vocatos, & in prodigijs habitos, nunc vero in delicijs.* hæc ille. Aufonius autem appellat Androgynum, quem Plinius è femina in marem mutatum vidisse se refert. De Androgynis & Hermaphroditis multa in Symposio Platonis, & apud Cælium Rhodiginum. Porro quæ modo Plinij citauimus, ea leguntur libro nono Noctium Gellij: quæ si quis contulerit, inueniet plura, quam in Plinij libro vulgo legantur. ¶ *Campana in Beneuento.* A recto Beneuentus est hic ablatiuus. Inuenitur enim Βενεβεντος, & Βενεβεντον apud Ptolemæum, Stephanum, & Suidam: quamuis Beneuentum sit frequentius. Vrbs est Campaniæ in Italia. ¶ *Ecce ego*

38 C.

Cap. 4

39 A *sum.* Catamitū, Pathicūmue quēpiam hæc de se dicere, finxit Aufonius. IN EPIGRAM. LXIX. ¶ *Pythagora Euphorbi.* Pythagoram Philosophum poëta alloquitur: qui quum animorum immortalitatem doceret, eos prioribus mortuis corporibus, in alia commigrare dicebat. Lege orationem eius libro quictodecimo Metamorphóseon Ouidij, & vitam apud Laërtius. Euphorbus autem Panthi & Phrontidis filius fuit: quem Menelaus interfecit, Ilíados septimodecimo. Pythagoras autem se troiano bello Euphorbum illum fuisse afferebat. quo mortuo, animā in Hermotimi corpus transfisse: ab illo in Pyrrhum, Delium, piscatorē: a Pyrrho in Pythagoram. Hinc renatum inuenies dictum Aufonio Pythagoram in versu tricesimo octauo epistolę vicesime quinctę. * ¶ *Quis Marcus?* Est hoc Pythagorę. cui poëta respōdet. ¶ *Feles nuper pullaria dicitus.* Παιδεας ης, puerorum amator, & cum pueris nefandam libidinem excercens, pedico, is pullarius interpretatur in vetere glossario. Pullarius quondam dictus fuit, qui pullos aues in cauea aleret, ac ex ijs futura se cognoscere profiteretur. verum pullarius hic pæderastes, a pullis pueris, qui & puelli, & pueruli, per diminutionem, & inde pulli per Synæresin sunt dicti, appellatus est. Pullarius ergo hic, pullaria felles ideo vocitabatur, quod sicut feles solet auiculas, & musculos, ita ipse pueros captaret, raperetque: ac ijs ad libidinē suam abuteretur. Sicque monet Turnebus, felem virginalem Plauto in Rudente dictum leonem, qui virgines subriperet. Est Feles, quem *Catum* vulgo dicimus, nomen quidem femininum & epicœnum, apud omnes auctores: sed quod dubito, felesne, vt moles: an felis vt bilis: an vtroque modo recto casu dici debeat. Vtrūque enim reperio in iisdē etiā veterū scriptorū locis, veluti libro sexto Naturalis historię Plinij de ciuitate Radāta, feles aurea, & felis aurea. quamuis inter nomina in es desinentia ponat Carisius Fæles. Sic enim apud eum diphthongum habet hoc nomē. sed de fele etiam quædam in epigramma septuagesimum quinctum. * ¶ *Puerile decus.* puerile fecus Scaliger, vt monuimus in versum nonagesimum tertium Technopægnij. ¶ *Lucili.* Lucilij. vt peculi pro peculi apud Virgilium. Fuit autem Lucilius antiquissimus poëta Latinus, memoratus etiam in extrema sexta epistola ad Theonem, & in epistola octauadecima ad Tetradium: in cuius satyris ea verba legerat Aufonius, quibus vsus est in exprimendo Marci sui scelere turpissimo. Mendosa autem esse, arguit varia lectio. Parisiensis editio habet, *subulo pullipremo.* alię *suppilo pullipremo.* Rhodiginus legit, *subulo pullo premor.* Quinctianus Stoa similiter, præterquam quod in fine vltimi verbi non ponit, r: qui & ex duobus illis postremis vnum faciendū censet, quod sit pullipremo: vt appellet poëta pullipremoneū qui pullos puellōsue premeret, & subigeret. In capite quarto secūdi Miscellaneorum Magij, est *pullopremor.* In Scaligeri nostri lectionibus *pulliprema*, qui puerorum plagiarium accipit, & pueros prementem, furantem. Subulo vero quid hic fuerit? Eo nomine significatur

tibicem.

tibicem apud Tuscos, Varrone, Festoque auctoribus. Sūtque in naturali historia Plinij, subulones cerui, cornuum minime ramosorum: quos inuit ita esse dictos, quod eorum cornua sint subulę similia, instrumento, quo futores, quū calceos suūt, coria perforant. Eius apponam verba ex libro vndecimo. *Nec alibi maior natura lasciuia. Lusit animalū armis. Spar- Cap. 37. sit hæc in ramos, vt ceruorum. Alijs simplicia tribuit, vt in eodem genere subulonibus, ex argumento dictis.* Baptista Pius in Casinā Plauti, & in epistolā quinctā libri primi Sidonij Apollinaris, Subulonē Lucilij in suppilonē mutauit: sed homo hic fuit paullo audacior in commutadis, quæ in antiquis auctoribus non intelligebat. Doctior multo, modestiorque Turnebus: qui nihil mutandum vidit: sed Subulonem hęc ex Plinij etymo pediconē esse appellatum: qui quasi subula pertunderet, perforaretque pueros. * ¶ *Non taurus.* Hęc sunt respondentis Pythagorę: qui dicit apud Quidium, quod

quælibet occupat artus

*Spiritus: eque feris humana in corpora transit,
Inque feras noster, nec tempore deperit vlllo.*

Lib. 15.
Met.

¶ *Non hippocamelus.* De equis & camelis multa apud Aristotelē, Pliniū, Ælianum: sed de animalibus, quæ ex vtrisque fiant, nihil memini legere. *ἵππος* tamen non semper equum significat in compositione, sed interdum *ἵππιον* tantum, hoc est intentionem, quemadmodum & in epigramma centesimum & octauum diximus: vt hippocamelus sit magnus aliquis camelus è montibus Caspijs. ¶ *sed scarabeus erit.* in quo insecti genere non sunt feminae sed mares tantum: qui fimo & stercore gaudentes, ex eo pilas faciunt & in ijs generant vt scribit Plutarchus de Iside, & Claudius Ælianus libro decimo de Animalibus. Locum hęc explicare conati sunt Coelius Rhodiginus libri octauo capite quincto lectionum antiquarum, & Brodeus Turonensis primi Miscellaneorum capite sexto. Multa autem de Scarabæo Erasmus in Adagijs.

60

IN EPIGRAMMA LXX. ¶ *genitalia fœdera.* quæ generandi causa ineuntur. ¶ *Cætus.* coitus, concubitus, vt in extrema Exphemeride, & in Tertulliani Apologetico. *Neque eas cæti incesti sanguinis agnoscat.* Lucretius in extremo libro primo.

Cap. 35.

97.

Omne genus motus, & cætus.

vt possint à cætu libera ferri.

& libro tertio,

Nil tamen ad nos: qui cætu, coniugioque

Corporis, atque animæ, consistimus vniter apti.

¶ *Herculis heredi.* Philoctetę Pœantis filio, quem Hercules rogū subiturus, arcu & sagittis donauit. Ipse hoc Philoctetes in Hercule Octæo Senecæ narrat. ¶ *Quam venerē libidinem, pathicam scilicet.* * ¶ *Lemnia suavit egestas.* Lemnos insula est ante thraciā, celebris. Quod autem Aufonius Philocteten, quum post mortem Herculis in Lemno ageret,

40 B

egestate coactum fecisse vult, id alij Veneri vltatrici adscribunt: remque ad hunc referunt modum. Quum iam paullo serius responsum Græcis fuisset, Herculis sagittis, ad Ilij expugnationem opus esse, acercitus è Lemno Piloctetes, Paridem læsit. quo vulnere ille mortuus est. Paridis itaque sui mortem irata vt vlcisceretur Venus insanum pathicæ libidinis amorem Piloctetæ iniecit. Hanc tamen fabulam non infestiuiter ridet

Epig. 84 Martialis libro secundo, epigrammate in Sertorium quendam. Ceterū si de Philoctete plura vis, eaque inter se nonnunquam pugnantia, lege Sophoclis Philocteten, Quintum Calabrum, Diodorū, Philostrati iunioris ἐκόντας & ἡρωικά, & Marcum Ciceronem de Finibus secundo, & quincto: & questionum Tusculanarum libro secundo, Seruium in Virgilium, Ludouicum Cælium libri sexti capite primo, & postremo Andream Alciatum Παρήργων libri quincti sexto capite. * ¶ Quam toga.

40 C Venerem Cinædicam significat. Toga Romanorum vestis fuit, vnde rogatæ comœdiæ dictæ: quarum scenica atque argumenta Latina essent, vt scribit Terentij interpres. Tales edidisse Afranium Poëtam vel ex Varronis fragmento de lingua Latina disces. Citant Aulus Gellius, Festus Pompeius, Nonius Mercellus multas ex eius fabulis. Suetonius vero in ludis Neronis, inductam fuisse Afranij Togatam, quæ incendium inscribatur, memoriæ prodidit. concessūque, vt scenici, ardētis domus supellectilem, diriperent, ac sibi haberent. De Afranio itaque sic Quintilianus libro decimo. *Togatis*, inquit, *excellit Afranius: utinamque non inquinasset argumenta, puerorum fœdis amoribus, mores suos fassus.* Illi prænomen est Lucio apud Ciceronem in Bruto: citatque Thaidem Afranij comœdiam idem Aufonius in præfatione in Technopægnion. sed de hoc poëta plura Crinitus & Gregorius. ¶ *Et quam Nolanis.* Nihil de Nolanis habeo quod ad loci huius explicationem faciat: nisi forte, quod Nola est vrbs Campaniæ: & Campani, vt scribunt vetusti commentatores Horatij in hunc versum sermonis quincti.

Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,

Campani ergo, oris immundi habitus sunt. vnde Oscos, dictos putant, inquit Porphyrio, quasi obscenos. Vide, si vacat, caput vnde uicesimum tertij aduersariorum Turnebi, & vicesimum quartum tertij Miscellaneorum Brodæi. ¶ *molitur.* Molo verbum, quod à mola fit, notæ est significationis: sed vsi sunt eo verbo poëta in re obscæna, vt hic, & in epigrammate centesimo & sextodecimo: indeque verbali in epigrammate octogefimonono. ¶ *Ne quid inexpertum.* Quarti Æneidos Virgilij versus quadridgentesimus & quinctusdecimus.

41 A IN EPIGRAMMA LXXI. Legitur ἀδηλον, hoc, libro primo epigrammatum Græcorum.

Κεαντόν ἐν τελόδοισι κατοικημένου τῆς ἑσάρθεον,
Εἰκόνα τὴν κοινὴν οὐκ ἐδάκρυσε βίου.
Δεξιτέραν δ' ἔρειψεν ἐπὶ χθόνα, καὶ λίθον ἦκε

Κωφὸν μὲν δοιέοντ', ἀλλὰ πνέοντα δίης.
Ὅστέον ὡς γὰρ ἐπλήξεν, ἐφήλατο, καὶ τὸν ἀφέντα.
Πήρασε, γλυκεροῦ βλέμματος ὀφρασίνας.
Καὶ πάλιν εἰς αἶθρα ἐπολάζετο. τὴν ἰδίην δὲ
Ἐκλαυσεν χειρῶν ἔυσορον ἀφροσύνην.

Id est,

*Caluariam in truiis mortui quidam aspiciens.
Imaginem communem non fleuit vitæ.
Dextram vero iniecit in terram, & lapidem misit
Stupidum quidem apparentem, sed tamen qui spirabat vltionem.
Osbum enim vt percussit, resiliit. & eum, qui iecerat,
Mutilauit, dulci visu priuans.
Et rursus in infernum vsque puniebat. Suam autem
Fleuit manuum certam stultitiam.*

* ¶ *testa hominis.* Testæ, vasa ex argilla, à quorum similitudine, quæ 41 B Latinis Caluaria, Græcis κεανίων dicitur, testam hominis Aufonius vocat, sicut & nos hodie Galloromani: sed qui testam vulgo vocitemus, non nudum humani capitis offum, sed totum ipsum plenum, & suis partibus absolutum cuiusque caput animalis. Ita vocabulum hoc à Latinis fumus mutuati: indeque *tes* contraximus, quum volumus dicere, quas iidem Latini testas quoque, vasorum scilicet fictilium fragmenta, eaque quibus oua, ostrea, aliæque eiusmodi teguntur: quæ & in ouis putamina Plinius appellat libro decimo. Sed de testa quædam rursus in cupidinem cruci affixum, & in epistolas Paulini. ¶ *Auctorem vt feriant tela retorta suum.* Alia exemplaria, In proprium vt redeant tela retorta caput. ceterum qui fuit in impressis exemplaribus titulus, De Achilla, qui dissecuit caluariam, is fuit in vetere. DE EO QUI TESTAM HOMINIS IMMISERICORDITER DISSIPARE VOLUIT. Neuter Aufonij videtur.

IN EPIGRAMMA LXXII. Lucillius secundo epigrammatum Græcorum libro, quisquis hic sit.

Ἐρμογένη τὸν ἰατρὸν ἀστρολόγος Διόφαντος.
Εἶπε μόνους ζωῆς ἐννέα μῆνας ἔχειν.
Κ' ἀκείνος γελᾶσσι, πὶ μὲν ὁ χρόνος ἐννέα μηνῶν.
Φησὶ, λέγει, σὺ νόει. Τὰ μὲν δὲ σωτόμασσι.
Εἶπε, καὶ ἐπὶ τὰς μόνον ἤφατο, καὶ Διόφαντος.
Ἄλλον ἀπελπίζων ἄνωγος ἀπισηδέισε.

Id est,

*Hermogenem medicum astrologus Diophantus.
Dixit, solos vitæ nouem menses habere.
Et ille ridens, Quidnam tempus nouem mensium
Inquit, dicat, tu considera. Mea autem breuia tibi.
Dixit: & extensa manu, solum tetigit. & Diophantus
Alium desperans, ipse expirauit.*

ELIAS VINETVS

¶ *Alcon.* Est & apud Martialem Alcon medicus. ¶ *victuri, ni tetigisset.* Victurus erat Marcus dies sex, à Diodoro aruspice ex deum fatorum-ue præscripto reliquæ vitæ definitos, nisi diis, fatisque potentior medicus Alcon, decumbentis manum tetigisset, quia parte, motu, atque pulsu, habitum & modum febris, arteria indicat. Efflauit enim ille statim animam. Mirum autem genus hoc medicorum, quod solo contactu manuum, vt præsentissimo veneno, homines enecat.

42 B IN EPIGRAMMA LXXIII. Et hanc sententiam eleganti complexus est disticho idem Lucillius eodem libro secundo.

Τοῦ λιθίνου Διὸς ἐχθρὸς ὁ κλινικὸς ἤφατο Μάρκος.
Καὶ λίθος ὄν, καὶ Ζεὺς, σήμερον ἐκφέρεται. Id est,
*Lapidem Iouem heri Clinicus tetigit Marcus,
Et lapis qui erat, & Iuppiter, hodie effertur.*

¶ *hesterno* scilicet die. ¶ *medici.* Alconis. ¶ *Effertur.* Scilicet Iuppiter, seu statua Iouis, & non Alcon. Efferrunt autem dicuntur mortui, cadauera, funera. Aliæ à ferendo verbi significationes, notæ sunt: in quo consistit huius loci focus.

43 IN EPIGRAMMA LXXIII. ¶ *moriturum dixerat agrum. olim pro agrum, vetus liber.* Olim nanque de futuro quoque dicitur. ¶ *Ipsum videt.* In somnis visus est Eunomo indocto medico mortuus Caius. Qua specie territus, rogauit, quis esset. ¶ *Caius, ait.* Ego, inquit Caius, sum Caius, quem moriturum prædixeras, Eunome. ¶ *Hoc abnuit.* Negat. Respondet Caius se esse mortuum, & à Dite inferiorum deo, ad superos missum. *Hic autem pro hoc antiquus liber, ac Et pro At.* Et quid. ¶ *Accirem medicos.* ad inferos. Accirem autem rectius quam acciperem, aut arriperem. ¶ *dico ego & omnes.* Non solum ego, sed etiam quicunque te norunt. Quidam tamen codices, dico ego ad omnes. In Caius autem, & Straius, & Pópeius, & Vultei, i consonans est: & vocales eam præcedentes producantur: sed eadem consonans vim vocalis ibi recipit interdum: & sic fit dactylus ex trochæo Caius, vt apud Martialem in epigrammate nonagesimo quarto libri noni.

Peruigil in pluma Caius ecce iacet.

44 IN EPIGRAMMA LXXV. In quem vocis absone hominem scribitur hoc epigramma, Marcum sic appellabat vetus liber, in versu quarto,

Quum vis Arcadicum fingere, Marce, pecus.

si legere valuisset Lugdunensis librarius. Vocem autem non solum dicit absone Cicero, verum etiam hominem absone, qui voce sit absone, absurda & dissona. ¶ *Arcadicum pecus.* alinos. Arcadiæ pecuaria, apud Aulum Persium. ¶ *& ouantes gutture cornos.* Virgilium hemistichium, ex versu quadragesimo vicesimotertio primi Georgicon. ¶ *bellua talis.* aliqua huiusmodi bestia. Sic fuit in vetusto codice. sed felis pro

IN AVSONII EPIGRAMM.

felis pro talis scripserunt Lugdunenses, quum in mentem venisset, quam prodigialiter vocem suam variare nouerit felis, quæ & feles potius: vt in epigramma sexagesimum nonum diximus.

IN EPIGRAMMA LXXVIII, ET LXXIX. Lucillij Græca libro primo epigrammatum Græcorum.

Ἡ τὸ φιλεῖν παρὲν γράφον ἔσθ' ὄλον, ἢ τὸ φιλεῖσθαι
Περὶ δὲ. ἴν' ἢ λύσης τὸν πόθον, ἢ κερῆσης. Id est,
*Aut amare illud expunge, ὁ Amor, totum, aut amari
Adiunge, vt vel soluas desiderium, vel misceas.*

Extat Ruffini cuiusdam, & hoc distichon.

Ἡ δύσιν οὐκ ἴχυσας ἴσθη φλόγα, πυρφόρε, κεύσσει,
Τὴν ἐνὶ καιομένῃ ἡσάου, ἢ μετὰ δες. Id est,
*Si duobus non potuisti equalem flammam, ὁ ignifer amor, incendere,
Vni incensam vel serua, vel transfer.*

¶ *Alma Dione.* Dione hoc loco Venus ipsa, alias Veneris mater: vnde Dionæus in distichis de Mensibus. Hyginus, Seruius, Hesiodus in Theogonia.

IN EPIGRAMMA LXXX. ¶ *Incipe.* Titulus huius epigrammatis in vetusto Lugdunensi libro, Ἀρχὴ τὸ ἡμῶν παντός. Legitur hemistichium heroicum in Luciani vita.

— ἀρχὴ δὲ τοῖ ἡμῶν παντός,
quod Hesiodo videtur attribuere in Hermotino his verbis. Ἀλλὰ τίνα ἀρχὴν ὁ ἄνωτος οὗτος ἡσίοδος ἡμῶν τοῦ παντός ἔφη εἶναι. Idem Aufonius in Technopægnio.

Incipe, quidquid agas, pro toto & primo operis pars.

Caius in digestis Iustiniani de origine Iuris. *Et certe cuiusque rei potissima pars, principium est.* Meminit veteris prouerbij Polybius libro quineto. sed vide apud Erasmus Adagium, *Principium dimidium totius.*

IN EPIGRAMMA LXXXI. ¶ *Gratia, qua.* Ex his Græcis, quæ in antiqui etiam libri titulo reperimus,

Ἀ χεῖρ, ἀ βραδύπους ἀ χεῖρ χεῖρ,

fecit sua Latina Aufonius. quorum Græcorum dialectus Doris est. Monet autem Erasmus Roterodamus in prouerbio, *Bis dat, qui cito dat,* heroici versus initium esse, ex epigrammate quoque iam, quod perierit.

IN EPIGRAMMA LXXXIII. Lucillij hæc sunt Græca libro secundo anthologiae.

Πάντα κατ' ἰσοεῖν ὀρχοῦμενος, ἐν τὸ μέγιστον
Τῶν ἔργων παιδῶν ἠΐσαται μεγάλως.
Τὴν μὲν γὰρ Νιόβην ὀρχοῦμενος, ὡς λίθος ἔσθ' ἔσθ'
Καὶ πάλιν ὄν Καταινεὺς ἐξ ἀπίνης ἔπεσες.
Ἀλλ' ἐπὶ τῆς Κανάνης ἀφύως. ὅτι καὶ εἶφος ἦν σοι,
Καὶ ζῶν ἔξῃ λθες. Τοῦτο παρ' ἰσοεῖν. Id est,

Omnia iuxta historiam saltans, unum, quod erat maximum.

ELIAS VINETVS

*Operum prætermittens, offendisti graviter.
Nam Nioben saltans, ut lapis stetit.
Et rursus referens Capaneum, repente cecidisti.
Verum in Canace, inepte, quoniam & gladius erat tibi,
Et vivens existi. Hoc contra historiam.*

47 B Saltare autem, & ruere Nioben, Capaneum, Canacem, est saltando, cadendo imitari, referre Nioben, Capaneum, Canacem. ¶ Capaneus. Accusatius Græc^o Ionicus Καπανηία a recto Καπανεύς. Fuit Capaneus ex iis, qui cum magno exercitu aduersus Thebas profecti sunt, ut narrant Diodorus Siculus, Hyginus, & Statius in Thebaide. Flavius Vegetius rei militaris libro quarto sic scribit. *Hoc factò, scalaris appositis occupant ciuitatem. sed qui scalarum nituntur, frequenter periculum sustinent, exemplo Capanei, à quo primum hæc scalarum oppugnatio perhibetur inuenta. qui tanta vi occisus est à Thebanis, ut extinctus fulmine diceretur.* ¶ saltauit saxeus. saxum potius, quam saltator, ille videbatur. Ex sex autem epigrammatis huius versibus, duo hi soli fuerunt in uetere libro, cum hoc titulo. DE EO QUI CAPANEVM SALTANS RVIT. De Niobe tria sunt epigrammata inter Heroum epitaphia: quæ tibi locum hunc explicabunt. ¶ In Canace. Fuit hæc Æoli ventorum regis filia. quæ missa à patre gladio se interfecit, quum ex suis & fratris nefandis amoribus, concubituque natus puer esset. Cupido cruci affixus, Hyginus, Canaces litteræ Macareo apud Ouidium.

237 IN EPIG. LXXXIV. Palladæ Græcum est libro secundo. anthologiae.

Δάφνην καὶ Νιόβην ἀρχήσαστο Μέμφεις ὁ σιμῶς,
Ὡς ἔξυλινος Δάφνην, ὡς λίθινος Νιόβην. Id est,
Daphnem & Nioben saltauit Memphis ille simus,
Ut ligneus Daphnem, ut saxeus Nioben.

Sicut autem compertum foret, quibus temporibus vixerit Palladas ille, poëta epigrammatographus, sciri fortasse posset, vter huius argumēti auctor sit: atque hoc ego aliquando quaesivi. Lilius Ferrariensis tabulae illæ, profecto quid sibi velint, non video, quæ Palladam medium inter Archimelum & Theætetum pingunt. Nam est libro secundo Anthologiae Palladæ epigramma, quod fertur scripsisse in Themistium philosophum, Valentiniano Valentēque fratre Cæsaribus, Constantinopoli prefectum: quod si ita habet, certe Palladas Ausonio ætate non præstitit. Quare, qui Ausonium Græcorum semper interpretem fuisse existimant, videant: quam tuto id credere possint. De Niobe iam monuimus. Δάφνη est laurus, & Daphne puella, quæ in laurum mutata fingitur, Parthenio in Eroticis, & Ouidio libro primo Metamorphoseon. De ea sunt epigrammata, centesimum, & centesimum ac primum.

48 B IN EPIGRAMMA LXXXVII. ¶ Δόδρα πότος καὶ αἰθμός. id est,
Dodra potio & numerus, habeo mel, vinum, oleum.

IN AVSONII EPIGRAMM.

Panem, sal, herbam, ius, aquam, piper.

Parisiensis tamen codex, Δόδρα πότος καὶ αἰθμός. Alij. Δόδρα πότος, καὶ αἰθμός. Lugdunensis vetustus Græcum epigramma non habebat, sed priori Latinorum titulum præfigebat, IN DODRALEM. & alteri, IDEM. Quis autem huius potionis usus foret & vis, parum comperi.

IN EPIGRAMMA LXXXVIII. ¶ Pappia lex. Hæc tulit Augustus, sed ab ijs, qui tum consules erant, Pappia & Poppæa dicta est, inquit Dio libro quinquagesimo sexto. Ea fuit de maritandis ordinibus: ut loquitur Suetonius. Continebat enim, ut si vir & vxor filios non haberent, quod alter alteri reliquisset, decima pars fisco addiceretur. Piacuit itaque ea lex iurifconsulto illi, qui vxoris adulterijs fauere videbatur: quo ex illa nullo non modo prolem susciperet. Andreas Alcinius locum hunc exponit libri tertij capite tertio Dispunctionum, & περιεργων decimi capite sexto. ¶ Iulia displicuit. Et huius legis plura capita: quorum vno plecebantur: ut lenocinij rei, mariti, qui adulteras vxores in matrimonio retinebant. Tulit Diuus Augustus, inquit Vlpianus quadragesimo octauo digestorum, Titulo quinto. ¶ Scatiniam metuens. Lauronia apud Iuuenalem libro primo.

*Quod si vexantur leges ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. Respice primum,
Et scrutare viros, faciunt hi plura.*

Sic Ausonius corripuit secundam syllabam nominis Scatiniae, quam Iuuenalis produxerat. Primæ vero sunt, qui addunt N, sicut Caius Scantinius scribitur apud Valerium Maximum libro sexto de pudicitia, & ut Publius Scantinius appellatur Pomponio Laeto, is, qui legem tulit, homo mihi parum notus. Quin ne lex illa quidem quæ fuerit, satis nobis compertum. Quidam dixerunt in pedicones, & puerorum concubitores latam, quos Beroaldus Suetonij interpres (Scatiniae meminit Suetonius in Domitiano) reprehendit: asseritque in eos latam, qui muliebria paterentur, hoc est, qui viri viris se, feminarum more, prostituerent. Quare hic noster iurifconsultus, sit dictus semiuir, & in hoc, & in sequenti epigrammate. ¶ non metuit Titiam. Titiam legem Caius Titius tulit: qua cauetur antiquitus, inquit Cornelius Tacitus libro vndecimo historiae Augustæ, ne quis ob causam orandam, pecuniam donumue acciperet. Illam hic Iurifconsultus timere non debuit. Quis enim unquam sanæ mentis, rudem profus, & imperitum hunc adeat, roget, causam oret, & muneretur? Egregij tantum, & celebres hic quaeruntur: quos periculum est in legem peccare; ubi pecunia donumue offertur: Quem autem non satis viderat Alcinius elegantissimi epigrammatis nasum, pulchre detexit Pithoeus noster in capite secundo libri secundi aduersariorum.

IN EPIGRAM. LXXXIX In eundem iurifconsultum est & hoc. ¶ Zoile. Inuide, obrektor alienarum laudum, & alienorum

ELIAS VINETVS

laborum reprehensor. Erasmus in prouerbio octauo Centuriæ quintæ, Chiliadis secundæ. ¶ *molitor tuus*. De hoc verbo in epigramma septuagesimum.

50 IN EPIGRAMMA XC, ¶ *Perfacile id faciam*. Hęc sunt Veneris. ¶ *rursus idem patiar*, ac prius, inquit Marcus, si nostros omnium mores, & amores mutaueris, vt amet, quæ ante oderat: & oderit, quæ prius amabat. ¶ *Marce, vt ameris, ama*. Hemistichium ex vndecimo epigrammate libri sexti Martialis. ¶ *Suasisti, Venus alma, duas Glyce- ras vt amarem*. Antiquus codex.

Suasisti, Venus, ecce, duas dyseros vt amarem.

51 A qui & hoc facit alterius epigrammatis principium, præfixo titulo, ΔΥ- ΣΕΡΩΣ. Dicitur autem *δυσερος* morosus in amore, & infelix. * *Stulte, ab omore*. Ita fere Syrus ad Clitiphonem in Tarentij Heautontimoromeno.

*Vis amare, vis petiri, vis, quod des illi, effici:
Tuum esse in potiundo periculum non vis, haud stulte sapis.*

¶ *Odit utraque*, Notandum *utraq;* media producta, recto etiam casu, quo natura breuis est, vt ante tres versus — *Si diligit utraque: vellem*. Eandem similiter productam inuenies in versu vicesimo secundo epistolę ad patrē. ¶ *datis*, donis, muneribus. ¶ *Suasisti, quod potui*. Marce, inquit Venus, malo tuo nullum aliud ego inuenire possum remedium.

51 B consule iam alios. * ¶ *Phædra*. Hęc amoris impatientia se suspendit, vt diximus in epigramma vndeciesimum. Elisa Dido gladio incubuit. Sappho in mare se præcipitauit. Eadē fabulę in Cupidine cruci affixo, & in epigrammate centesimo & vndecimo. Pro his autē duobus versibus,

*Phædra, & Elisa tibi dent laqueum aut gladium,
Præcipitem pelago vel Leucados elige rupem,*

*Quod sibi suaserunt Phædra & Elisa dabunt
Quod Canace Phyllisque & fastidiata Phaonis*

47 De Canace in epigrammate octogesimotertio. Phyllis, quæ scribit Demophoonti apud Ouidium. Sed quid verbi, fastidiata Phaonis? fastidita Phaoni potius. A Phaone autem fastidita & spreta Sappho, se ex summa Leucadis insulę rupe in mare deiecit, vti modo dictum fuit. ¶ *Hoc das consilium?* ait Marcus. cui statim Venus. ¶ *Tale datur miseris*, qualis supra dici & esse mauiisti.

52 A IN EPIGRAMMA XCI. Lucillij Græca sunt libro secundo anthologię titulo secundo.

*Ἡδὸς τὸν μέντην Ὀλυμπιον Ὀνήσιμος ἦλθ' ὀπαλαίσης.
Καὶ πάνταθλος Ἴλας, καὶ σταδίου Μενεκλῆς,
Εἰς μάλλει νικᾶν τὸν ἐγῶνα, θέλοντες
Γῶνα, κ' ἀκείνος τοῖς ἱεροῖς ἐνιδῶν,
Πάντες, ἐφη, νικᾶτε, μόνον, μὴ τίς σε παρέλθῃ.*

IN AVSONI EPIGRAMMA.

Καὶ σε κατὰς βέλη, καὶ σε παρὰ σταδίου. Id est, *Ad vatem Olympum Onesimus venit palestrita, Et quinquertio Hylas, & cursor Menecles, Quis victurus esset ipsorum certamen, volentes Scire: & ille sacris inspectis, Cuncti, inquit, vincitis. solum nequis te superauerit, Et te deiecerit, & te præcurrerit.*

¶ *Ammonem Libye*. Quod in prædictione Onesimi astrologi Lucillius, Aufonius in æque incertum Iouis Ammonis oraculum scribit. De quo mumine Libyco Diodorus Siculus, Lucanus, Curtius, & alij. * Sunt & alia in his epigrammatibus mutata, sed eodem manente ioco. De ludis & agonibus Græcię est carmen Aufonij infra. CÆSTVS per diphthogum scribitur, auctore Seruio in versum sexagesimumnonum quinti Æneidos, quando arma pugilum significat, & per quartam declinationem fluctitur, vtroque numero, quum cestus sine diphtongo, & numero tantum singulari, Veneris balteum significet. Cæstus istos Apollonius in principio secundi Argonauticorum, *ἰμάνας* vocat, hoc est lora, vt lora erant, bubula, perdura: quibus pugnaturi manus armabant, & inter se nudi feriebant, os & tempora in primis petentes: sed eorum alia etiam nomina apud Iulium Pollucē. Qui cæstibus pugnabant, vt Pollux & Amycus apud eundem Apollonium, Entellus & Dares quinto Æneidos, ij Græcis *πύκται*, Latinis pugiles: & res ipsa illis *πυγμή*, his pugilatus dicitur: hæc q; pugna proprie dicta videtur, quæ *πύξ*, hoc est, pugnis peragitur, quemadmodum *ἐτυμολογεί* Donatus. * Pugil ergo dicebatur, qui cæstibus: *παλαίσης* & *palestrita*, qui lucta, quæ *πάλη* & *παλαίστρα* Græcis appellatur: *σταδίους*, qui in stadijs & circis cursu: *δισκοβόλος*, qui disci in sublime iaculatione: *ἀλτιπὸς*, qui *ἀλματι*, id est saltu certabat. Quæ quinque *πένταθλον* Græcis (*πέντε* quinq; sunt, & *ἀθλος* certamen) Latinis quinquertiū dicebatur, vel Budeo auctore ex Festo: & is, qui in illis quinque vicerat, ijdem Græcis *πένταθλος*, quinquertio Latinis. *Πένταθλος* tamen Lucillij, pugil Aufonio hic esse videtur. ¶ *Catus*, doctus, vt in ode decima libri primi Horatij, ac in duodecima tertij.

IN EPIGRAMMA XCII ¶ *Punica*, punice coloris, & purpurei, vt in epistola Aufonij decima. Hęc autem, de Hermione illa nō possunt accipi, cuius ad Oresten apud Ouidiū est epistola. ¶ *ἐλεγείον* distichon elegiacum, quod sequitur. Huius autem elegi plurale est elegia in pænultimo carmine Parentalium. ¶ *Paphie*, Venus.

IN EPIGRAMMA XCIII. Hylas, non qui dictus est pugil in epigrammate nonagesimo primo, sed egregia forma iuuenis, Theodamantis & Menodices filius, Herculis ad Colchos proficiscentis comes, qui quum ex Argo descendisset, aquatum profectus, à Nymphis in Mœsia raptus est. Fabulam narrat Apollonius libro primo Argonauticōn, Seruius, Strabo, Solinus, Theocritus, Erasmus in prouerbio, *Εγ-*

52 B

52 C

444

13
53

ELIAS VINETVS

lam in clamas. ¶ Naiadas Eumenidas. Naiades sunt fontium fluuioꝝ muē deæ. Eumenides, furiā infernæ & diræ. Vtrum autem dixeris nymphas illas, quæ amore captæ, ipsum ad se dæmerferunt Hylam, Naiadas, an Eumenidas? Pro Naiadas autem legitur & Naidas a recto Nais, qui est versu octogesimo secundo Mosellæ.

247.

IN EPIGRAMMA XCIIII. Quomodo ad Hylam hoc pertineat, non satis video. Ad Narcissum potius, qui in florem mutatus est. Est autē metrū Iambicum dimetrū. ¶ *Ephēbius. ἐφηβος.* Ephēbia, prima pars adolescentiæ, & extrema pueritiæ, ait Donatus in Andriam.

IN EPIGRAMMA XCV. De infano Narcissi amore, atque in florem sui nominis transformatione, legendus Ouidius tertio Metamorphōseon. Is sui mirator dicitur in Cupidine cruci affixo, rursumque mæmorabitur in versu septuagesimo Thechnopægnij.

135,

292

54

55

38.

IN EPIGRAMMA XCVII. Hoc quoque de Echo & Narcisso, ibidem Ouidius. De Echo epigramma vndecimum.

IN EPIGRAMMA XCI. De Hermaphrodito & Salmacide, epigramma sexagesimum octauum.

IN EPIGRAMMA C. De Apollinis arcu, sagittis, amoribus in Daphnen, Ouidius libro primo Metamorphōseon. ¶ *Paan.* Phœbe. Apollo.

48.

IN EPIGRAMMA CI. De Daphne quædam annotata supra in epigramma octogesimo quartum. Est laurus sacra Apollini. *Apollo Daphnen*, inquit Hyginus, *Penei fluminis filiam, quum virginem persequeretur, illa à terra præsidium petijt: quæ eam recepit in se, & in arborem laurum commutauit. Apollo inde ramum fregit, & in caput imposuit.* Vide finem fabulæ apud Ouidium, & commentarium in sextum Cassandræ Lycophronis versum. Aphthonij Sophistæ progymnasmaton caput quoddam de hac etiam est fabula. meminit & Aufonius in carmine de Antiochia & Alexandria:

209

57

IN EPIGRAMMA CIV. Ex Antipatri Sidonij Græcis, quæ extant libro quarto Græcorum epigrammatum.

Τὴν ἀναδυομένην ἀπὸ μητέρος ἄρτι θαλάσσης

Κύπελλοι Απελλείου μόχθον δεῖν γεφύρας,

Ὡς χεεὶ συμμάρψασα διάβροχον ὕδατι χεῖταν,

Ἐκθλίβει νοσηρῶν ἀφ᾽ ἑνὸς ἀπὸ πλοκάμων.

Αὐταῖς νῦν ἐρέουσι Αθηναῖη τε καὶ Ἡέρη,

Ὅτι ἐπὶ σοὶ μορφᾶς εἰς ἑρὶν ἐρχόμεθα.

Id est,

Emergentem ex matre modo aqua marina

Cypri Apelleæ laborem aspice picturæ:

Quomodo manu comprehendens madentem aqua crinem

Exprimit humidis spumam a cornis.

Ipsæ iam dicent Pallas & Iano,

Non amplius tibi de forma in contentionem venimus.

Hæc

IN AVSONII EPIGRAMM.

Hæc est autem Venus, cuius patrem Cælum esse dixit epigramma tricesimum secundum. Eius vero matrem eleganter poëta Græcus *ὠκυπέταν* appellat: quod hoc nomen sit femininum, pro quo sunt Latinis mare, pelagus, & alia alio genere. Porro Plinius libro tricesimo quinto, Venerem hanc modo anadyomenen, modo Græcum verbum interpretas, Venerē exeuntē è mari nominat. ¶ *Appellēi.* Appellis, pictoris clarissimi. ¶ *Iam tibi nos.* Epigramma quadragesimū primū, & quadragesimū secundū. ¶ *innuba Pallas.* inupta Minerua in principio secūdi Æneidos.

23

Cap. 10.

29

IN EPIGRAM. CVI. ¶ *Thermarum in solio.* vbi ille suam scabiem lauabat. Solium inter alia significat lacum, vas iuxta thermas & aquæ calidæ fontes, in quod deriuatur aqua, lauandi corporis gratia. Aliquot vidimus antiqua folia marmorea in margine fontis multæ aquæ & perferuidæ Aquis Augustis. Cuius urbis Aquitanie meminimus in Pætalium carmine secundo. ¶ *entheæ demone Manas.* Martialis in epigrammate octogesimo quinto libri vndecimi.

58 A

103

Quum furit ad Phrygiæ entheæ turba modos.

Θεός, deus & adiecta præpositione ἐν, id est, in, ἐν θεός, in quo est deus, numine agitatus quispiam, & afflatus. Vnde & entheatus apud eundem Martialem in libri duodecimi epigrammate quinquagesimo septimo,

Nec tuba cassat. entheata Bellone.

Scite vero, & vere entheæ demone, id est, deo seu numine, describitur. libro sexto Æneidos Virgilij, Sibylla,

quum virgo, poscere fata

Tempus, ait, deus ecce deus. Cui talia fanti

Ante fores, subito non vultus, non color vnus,

Non compta mansere comæ: sed pectus anhelum

Et rabie fera corda tument: maiorque videri,

Nec mortale sonans, afflata est numine quando

Iam propiore dei. ¶ *Manas.* Est *μαίνεσθαι* furere, insanire, numine perciri. vnde Mænades furiosæ feminæ: quales cōtra Pentheū des-

¶ vs. 45.

58 B

cribūtur in Theocriti Idyllio tricesimo tertio, & contra Orpheum libro vndecimo Metamorphōseon Ouidij. ¶ *Symplegados antrum.* podicem. Vide Martialis epigramma centesimum libri vndecimi. Sunt Symplegades Geographis, & Apollonio libro secundo Argonauticōn, & Ouidio quinctodecimo metamorphōseō scopuli seu insulæ duæ paruæ, paruoque distantes spatio, cōtra Thracium Bosporon, aliquando creditæ dictæque concurrere: & inde nomen a se inuicem concutiendo, sortitæ. Πλάτω enim simplex verbum cædere & percutere significat: σὺν vero est con præpositio: ex quibus *συμπληγades*. ¶ *Defectos viros.* castratos, & eunuchos Græcis dictos: quos Terētiana illa Pythias, mulierum amatores esse maximos, sed nihil posse, audierat. ¶ *Ad Phlegethontēas.* Φλεγέθων apud inferos rapidus flammis torrentibus amnis, ait Virgilius sexto Æneidos. vnde Φλεγέθωντιος id est Phlegethontæus.

F 4.

IN EPIGRAMMA CVII. In quendam Siluium Britanum, cognomento Bonum. ¶ Britto bonus. verus Britto. Sic infra, *Silui Britto Bonus*. Arbitror autem cum ex Sidonio Apollinare, & Beda, tum ex hoc Aufonij epigrammate, satis liquere, Brittones a Britannis nihil differre: & proinde non leuiter illos errare, qui Brittones, eos solum nuncupari volunt, qui in Gallia ad Ligerim habitant. Sed de his plura in versum sexagesimum octauum Mosellæ. ¶ *Si simplex Siluius*. vt pro Siluio bono, duplici nomine, sit illi simplex & vnicum vocabulum Siluius. ¶ *Nec se quit iungere Britto bono*. Omnes libri, quot quot vidi, Britto & homo habuerunt sed quis non videt corruptum locum, si ita legatur, & sententiam ineptam? Quis enim Brittonem, hominem effeneget? Est itaque sensus. O Silui, tu es bonus Britto (bonus in malam partem, vt nobile scortum, in si gnificarius) quamuis dicaris esse non bonus homo, & Britto non possit esse bonus.

IN EPIGRAMMA CVIII. Furippus si primam producit, vult à furando factum: si vero corripit, à furendo. Ἰππος autem & βοῦς, quæ animalium genera sunt, id est equus & bos, in compositione sicut & in epigramma sexagesimum nonum meminimus, fere τὸ μέγα, id est valde, significant, vt etiam ex Budæi commentarijs discere poteris quare Furippus, vt ex Latino & Græco sit compositum, insignem furem, aut valde furiosum hominem, significabit. ¶ *Pars vero*. Sic Parisiense exemplar. Corruerat quispiam germanam lectionem, qui vero in vera commutauerat, quam ignoraret in coniunctione vero syllabam ro sæpius quidem produci, sed interdum etiam corripit.

IN EPIGRAMMA CIX. Carmen hoc, Iambicum trimetrum. Cicero libro primo de Natura deorum. *Qua enim nobis Natura informationem deorum ipsorum dedit eadem insculpsit in mentibus, vt eos æternos & beatos haberemus. Quod si ita est, vere exposita illa sententia est ab Epicuro, Quod æternum, beatumque sit nec habere ipsum negotij quicquam, nec exhibere alteri.* & eodẽ post libro. *Vbi igitur illud vestrum, Beatum & æternum? quibus duobus verbis significatis deum.* Quæ sententia Epicurific Græce habet apud Diogenem Laërtium. τὸ μακροῦ καὶ ἀφθαρτοῦ, ὅτι αὐτὸ πράγματα ἔχει, ὅτε ἄλλω παρέχει. Seneca in Claudiū Cæsarem, eiusdem meminit. Contra quam disputat Lactantius Firmianus in libro de ira Dei, & Maximus Tyrius sermone vicesimo nono.

IN EPIGRAMMA CX. Si non fallit Stobæus in capite περι ἀργίας, Hæc Menædri poetæ Comici Græca, fecit Aufonius Latina,

Ἀργὸς δ' ὑγιάνων τοῦ πύρελλοντος πολὺ
Ἔστ' ἀθλιώτερος. διπλᾶ οἶα γοῦν μάτην
Ἔστει. ————— Id est,

*Piger vero beuenalens, febricitante multo
Est inferior. duplum videlicet frustra.*

Comedit. ————— Est autẽ metrum Iambicũ trimetrum tam Græcũ

hoc Menandri, quam Latinum Aufonij.

IN EPIGRAM. CXI. Ἀποστολὴν hoc libro quarto anthologiae.

Ἀρχέτυπον Διδούς ἐρικυδέος, ὃ ξένη, λαύσεις
Ἐἰκόνα θεοπέσιφ καλλι λαμπομένην.
Τόση καὶ γενόμεν. ἀλλ' οὐ νόον, οἶον ἀκούεις,
Αἰχρὸν ἐπ' εὐφήμοις δόξαν ἐνεγκάμεν.
Οὐδὲ γὰρ Αἰνείαν ποτ' ἐσέδρακον, οὐδὲ χεῖνοισα
Τεγίης περδομένης, ἠλυθον ἐς λιβύην.
Ἀλλὰ βίας φείγουσα Ιαρβάων ὑμεναίων,
Πήξα κατὰ κραδίης φάσγανον ἀμφίτομον.
Πιερίδες τίμοι ἀγὸν ἐφωπλίσασθε Μάεθονα;
Τοῖα καὶ ἡμετέρης ψεύσατο σφραγισμένης. Id est,
Ἀρχέτυπον Didonis clarissima, o hospes, vides
Imaginem diuina pulchritudine splendentem.
Talis etiam fui: sed non qua mente fuisse audis,
Turpem ob honesta gloriam consecuta.
Neque enim Aeneam vnquam vidi, neque temporibus
Troia cadentis, venit in Lybiam.
Sed vim fugiens Iarbae nuptiarum,
Fixi in cor gladium ancipitem.
Pierides, quid in me castum arma sis Maronem?
Talia contra nostram mentitus est pudicitiam.

¶ *Sed non Maro*. Publius Virgilius Maro quarto Æneidos. * ¶ *Nā* que nec Æneas. Quod commentus est Virgilius in odiũ Carthaginensiu. Macrobius libro quinto Saturnaliorum. ¶ *Nec Libyam*. Nec in Africã venit. Dionysius Halicarnassensis libro primo. ¶ *procacis Iarbae*. Iouis fuit filius Iarbas rex Libyæ. Vide Virgilium, & eius commentatores. ¶ *Vlta virum, Positis manibus*. Allusio est ad illa, quæ moriens Dido dicit quarto Æneidos.

Vrbem præclaram statui, mea mænia vidi.

Vlta virum, pænas inimico à fratre recepi.

Narrat autem Virgilius primo Æneidos, & Iustinus libro duodecesimo, quo modo sit vlta Dido virum suum Sichæum a Pygmalione fratre interfectum. Cuius etiam rei nos mentionem fecimus in epitaphium ipsius Didonis. Ceterum alij, quam Dido, traduntur Chartaginis conditores in Eusebij chronicis, & Libycis Appiani. ¶ *Vos magis historicis*. His nihil simile in Græco. ¶ *Falsidici vates*. falsi poetæ, in epistola duodecima, Homerus in primis, auctore Lactantio, & Cicerone, & alijs.

IN EPIGRAM. CXII. ¶ *Tres vno in lecto*. Strato libro secundo anthologiæ capite εις ἀστολαγείας, vtercunque poetarum maior natu fuerit.

Ἡ κλίνη πάσχοντα ἔχει δύο, καὶ δύο δρώντας.
 Οὐσὸν δουεὶς πάλῳ τείσαεας, εἰσὶ δὲ τρεῖς.
 Ἡ γὰρ δὲ πύθη, πῶς τοῦτο, τὸν ἐν μέσῳ δὲ ἀεὶ θυμῷ.
 Κοινὰ δὲ ἀμφοτέρους ἔργα σαλεύομενον.

Id est,

*Lectus patientes habet duos, & duos patrantes.
 Quos tu putas omnino quatuor. sunt autem tres.
 Si vero roges, quo modo hoc, illum, qui est in medio, bis numera,
 Communia cum utroque aliorum opera agitantem.*

Terni autem isti se sic inuicem incestantes, si sint quos spurcissimus ille Tiberius appellat Spintrias apud Suetonium, de isto vocabulo quaerit Magius, secundi Miscellaneorum capite quarto post Beroaldum, Sabellicum, Pium, & alios. ¶ *qui facit & patitur.* Nefandae libidinis historiam narrat Seneca in extremo libro primo Naturalium quaestionum.

IN EPIGRAMMA CXIII. *χαίριτες*, id est, Gratiae, Hesiodo in Theogonia, Iouis & Eurynomes ἀγκαινοῦ κόρυς filiae, tres sunt Aglaia, Euphrosyne, Thalia. Iis quartam addit, suam Lesbiam Aufonius. Alia Lesbia in epigrammate tricesimo primo.

23
62 B

IN EPIGRAMMA CXV. Est libro secundo Anthologiae diuerforum epigrammatum Graecorum caput *εἰς λεπτοῦς*, in parua nimis stature homines, quos Sulpicius Apollinaris dicit in extremo libro nonodecimo Noctium Atticarum Aulli Gellij, Latinis pumiliones esse dictos, Graecis *νάτους*, quomodo & Galloromani vulgo vocitamus. Cuius verbi etymon dare sunt conati Hesychius & Suidas. In eo igitur capite tetrastichon hoc inuenies in Menestratum quendam.

Ἰππέων μέρμημι Μένεστρατος, ὡς ἐλέφαντι,
 Δύσμορος ἐξαπίνης ὕπτιος ἐξετάθη.
 Λακκοδεὶς δ' ὡς εἶχε τὰ καίριον, ὃ φθόνη, φησὶν,
 Οὕτως ἰππέων ὄλετα καὶ Φαέτων.

Id est,

*Equitans in formica Menestratus ut in elephanto,
 Infelix repente supinus prostratus est.
 Calcibus autem impetitus, ut habebat, letaliter, o liuor, ait,
 Sic equitans periit etiam Phaëton.*

De casu Phaëtonis lege Ouidium secundo Metamorphoseon. Ceterum dubitari video, Aufoniine sit hoc epigramma in Faustulum Anicij Probinum nanum, an vero ipsius Probinum in Faustulum quendam. In quo duo haec iam pridem emendanda censui. Primum enim quum *Anci-Probinum* scriberent libri omnes, tametsi Ancos etiam habuit Latium, tamen Probinum hunc semper esse existimaui, de quo in Iambicum ad Probum mentionem fecimus: qui non Anicus sed Ancius Probinus ab Anicia, Anicianae familia dicebatur. Deinde, *Quid rides improbe liber*, habebant omnia exemplaria: ubi *liuor* pro liuide & inuide, non li-

426

ber legendum indicarunt Lucilij Graeca.

IN EPIG. CXVI. ¶ *Aëre. odore. fragrantia.* ¶ *Seplasia.* Capuae, quam inter claras vrbes suas celebrat Aufonius, platea fuit Seplasia: in qua vnguentarij negotiabantur, ait Aufonius in orationem contra Lucium Pisonem. Meminit Cicero in Verrem, & Valerius Maximus libro nono in capite de luxuria, ubi de Annibale & exercitu Punico. ¶ *Dum custon costonque.* Philippus Beroaldus in Annotationibus, ita hic legendum censuit, quum scriptum reperisset, *Dum ciston costonque*: verum ut hoc recte restituisse demus, cur ex illo non fecerit *cistum* potius, quam *cyston* siue *custon*? Est *κίστος* quidem, siue ut in Acarnensibus Aristophanis aspiratur *κίσθος*, vulua & pudendum mulieris, sed *κίστος* fruticis genus est, quemadmodum & *κόςτος*, costo longe cedens odore, quamuis vnica litterula ab eo differat. Sic *nardum* & *sardam*, *salgamum* & *balsamum* ille idem esse putabat, ut iocatur Aufonius propter vocum similitudinem. De *cisto* & *costo* Dioscorides & Plinius. ¶ *Et nardum ac sardas.* Dicitur Nardus femineo genere, & neutro Nardum. Frutex est graui & crassa radice, sed breui ac nigra fragilique. *Sincerum.* inquit Plinius libro duodecimo, *Nardum leuitate deprehenditur, & colore rufo, odorisque suauitate, & gustu maxime siccante os, sapore iucundo.* & reliq. Hinc nardinum vinum, & nardinum vnguentum. Sardas vero, quae Graecis *τερχαι*, & *τερχιδες*, *Sardinas* nostras esse putant. Sunt ingratiissimi saporis pisciculi, nisi recentes edantur.

63
202

IN EPIGRAMMA CXVII. Eundem obscenum, qui *coston* & *ciston* communis putabat odoris, & *nardum ac sardas* eiusdem esse saporis, monet rursus, *salgamum* & *balsamum* non esse idem, licet vocabula sint inter se admodum similia. *Salgama* autem videntur à sale nomen inuenisse. Sunt enim ita appellata, quaecunque ex herbis, pomis, radicibus condiebantur sale, muria, aceto: & asseruabantur ad comedendum: cuiusmodi sunt portulaca, pira, oliuae, cucumeres. Columella libro duodecimo. *Post hoc praeceptum, locum & vasa idonea salgamis, preparari iubent. Locum esse debere auersum à sole, quam frigidissimum, & siccissimum: ne situ penora mucorem contrahant. Vasa autem, fictilia, vel vitrea, plura potius, quam ampla: eorum alia recte picata, nonnulla tamen pura, prout conditio conditura exegerit. Haec vasa, dedita opera fieri oportet patientiore, & vsque ad imum aequalia, nec in modum doliorum formata, ut exemptis ad usum salgamis, quicquid superest, aequaliter pondere vsque ad fundum deprimatur: quum ea res innoxia penora conseruet, ubi non immatent, sed semper sint iure submersa, & reliq. Idem libro decimo.*

Cap. 12.

64 A

*Tempore non alio, vili quoque salgama merce,
 Capparis, & tristes inula, ferulae, minaces,
 Plantantur.*

64 B * Inde SALGAMARII, qui condiunt salgama, dicti apud eundem auctorem in extremo eodem libro duodecimo. *Raporum*, inquit, *quamrotundissima sumito. eaque, si sunt lutosa, detergito: & summam citem nonacula decerpito. deinde, sicut consueverunt salgamarij, decussatim ferramento lunato incidito.* Est in libro duodecimo Codicis Iustiniani, Titulus de Salgamo hospitibus non prestando. quem locum Andreas Alciatus, & Philippus Beroaldus quomodocunque legerint, is sic habet in aliquot vetustis exemplaribus, quæ contuli. *Nequis comitum, vel tribunorum, aut prepositorum, aut militum, nomine Salgami, culcitram, lignum, oleum, a suis extorqueat hospitibus: sed nec volentibus hospitibus in prædictis speciebus aliquid auferat sed provinciales sint nostri hac præbitione securi, comitibus Tribunis, vel certe prepositis militibusque, graui vexationi subiacentibus.* De Balsamo autem quod & in epitaphio tricesimo sexto memoratur, & omnibus odoribus præfertur, arbutuscula vni terræ Iudææ concessa, Plinius, & Solinus. ¶ *Cedite, faceffite. recedite. fugite a me.*

187

64 C IN EPIGRAM. CXVIII ¶ *Lais, Eros.* Vt habeatur verbum tertiæ personæ singularis *λείχει*, id est lingit, sic scribendus versus.

Lais, E' eros, & I' tos, Xείρον, & E' eros, I' tos alter.

Ita veterum quispiam poetarum ex primis syllabis nominum Penelope, Dido, Canus, Remus, obscœnum composuerat verbum PEDICARE.

Penelopes primam, Didonis prima sequatur,

Et primam Cami syllaba prima Remi.

Vnde didicissent Grammatici quidam diligētes turpium verborum expositores, non esse pædicare scribendum, *ἀπὸ τοῦ παιδός*, id est, a puero. Sed est & in eodem obscœno poemate epigramma aliud, quod hanc rem confirmet.

Quum loquor, vna mihi peccatur littera. nam T

P dico semper: blasaq; lingua mihi est.

De Laide scorto, supra. *E' eros* est amor. Itys & Chiron virorum propria

17 ¶ *Dicere me Latium.* Pudet me Latino verbo enunciare id, quod tu facis: adeo obscœnum, & turpe est, ac flagitiosum.

IN EPIGRAM. CXIX ¶ *Festinas glossas.* Γλωσσα lingua proprie, qua ille sceleratus lingebat: & glossa expositio, interpretatioque eorum, qui litteras docent, vt apud Quintilianum libro primo institutionum oratoriarum. Hunc autem postea magistrum vocat Aufonius. ¶ *non natis.* qui nondum nati, adhuc in vxoris tuæ sunt utero. ¶ *natis.* filijs tuis.

65

IN EPIGRAM. CXX Carmen est Iambicum trimetrum scazon, non minus obscœnum quam obscœnum. Eunus autem is appellabatur, qui Scruile bellum commouit: eumque natione Syrum fuisse Liuius scribit, & Lucius Annæus. Quare suū Eunū Aufonius quod Syrisum appellet, id ad Eunum illum Syrum alludere videtur. Est enim

Συρίσκος diminutium ab eo, quod est *Σύρος*, vel vetusto Terentij interprete auctore ¶ *Opicus. fetidus. immundus. obscœnus. indoctus.* Idem verbum carmine vicesimo tertio de Professoribus, & in epistola quinta ad Theonem. ¶ *O'u tibi.* Quid si *ουαί*. id est, vae, legas? *ου* certe, id est non, quid hinc sit, non video. ¶ *Tuumque nomen θ.* Theta, mortis erat nota in iudicijs: quod ea littera in verbo *θάνατος*, hoc est mors, prima sit. Vide apud Erasmus prouerbium, *θ præsfigere.* Nomen autem neutrum, vt apud Persium,

167.
435.

Et potis es nigrum vitio præfigere Theta,
cur hinc sit femininum, causa, quod respexit Aufonius nomen commune littera, & genus eius femininum. sed cur θ fecundus? an quod eam transuersam fecerit lineola? De qua etiam in versu centesimo & tricesimo septimo Technopægnij.

296.

IN EPIGRAM. CXXI. Antiphilus Byzantius libro quarto Anthologiae.

66 A

*Τὴν ὀλοὴν Μήδειαν ὅτ' ἔγραφε Τιμομάχου χεῖρ
Ζάλω καὶ τέκνοις ἀνημεθελομένην,
Μυρίον ἄρατο μόχθον, ἢ ἦδ' αὖθις διὰ χαρᾶς,
Ὡν τὸ μὲν εἰς ὄργην νέε, τὸ δ' εἰς ἔλεον.
Ἄμφω δ' ἐπλήροσεν. ὄρα τύπον ἐν γὰρ ἀπειλᾷ
Δάκρυον. ἐν δ' ἔλεῳ θυμὸς ἀνασρέφεται.
Ἀρκεῖ δ' αὖ μέλλησις, ἔφα σοφός. αἶμα δὲ τέκνων
Ἐπρεπε Μηδεία, κ' οὐ χεῖρ Τιμομάχου.* Id est,
*Crudelem Medeam quando pingebat Timomachi manus,
Zelotypia & filijs in diuersa tractam,
Immensum cepit laborem, vt affectus duos exprimeret,
Quorum vnus in iram nuebat, alter ad misericordiam.
Ambos autem expressit. aspice imaginem. nam in minis
Lachryma, in misericordia vero ira versatur.
Sufficit autem cunctatio, inquit sapiens. sanguis enim filiorum
Conueniebat Medea, & non manui Timomachi.*

¶ *Timomachi mens.* Τιμομάχου χεῖρ, id est, Timomachi manus. *Timomachus Byzantius Caesaris Dictatoris etate.* *Aiacem ei pinxit, & Medeam: ab eo in Veneris genitricis ade positas, octoginta talentis venundatas.* Plinius tricesimo quinto Naturalis historię. ¶ *in natos.* in filios suos Mermerū, & Phereten: quos ex Iasone procreatos, zelotypia interfecit. Ita illos nominat Pausanias in Corinthiacis: Hyginus Mercerum & Pheretum, nisi sit mendum. ¶ *Cunctantem satis est.* subaudiendum, esse, pinxisse, aut aliquid huiusmodi. Plinius libro tricesimo quinto, sic huius Medæ, & sui pictoris meminit. *Illud vero perquam rarum, ac memoria dignū, etiam suprema opera artificum, imperfectasque tabulas, sicut Irin Aristidis, Tyndaridas Nicomachi, Medeam Timomachi, & quam diximus, Venerem Appellis, in maiori admiratione esse quam perfecta. quippe in ijs lineamenta reliqua, ipse q;*

Cap. II.

66 B

ELIAS VINETVS

cogitationes artificum spectantur: atque in lenocinio commendationis, dolor est. Manus, quum id agerent, extinctæ, desiderantur. Hęc Plinius. Extat autem & hoc in eodem anthologiæ capite, εις ηεραιδαις.

Α'δηλον, εις εικονα Μηδαιας εν Ρωμη.

Τεχνη Τιμομαχου σοργην η ζηλον εδειξε

Μηδειας, τεκνων εις μορον ελπομενων.

Τη μεν γαρ συνενευσεν επι ξεφος, ηδ' ανανεινει,

Σωζειν, η κτεινειν βουλομενη τευαα.

Id est,

Incerti auctoris in imaginem Medea, qua in urbe Roma est.

Ars Timomachi amorem in filios, & Zelotypiam ostendit

Medea, filijs ad caedem destinatis.

Hac enim parte innuebat in gladium, illa renuit,

Seruare & interficere volens filios.

66 C * ¶ *Indigna est sanguine.* Satis Græca monent, Aufonium interpretem hic aliter scripsisse. Suspico locum a femidocto quopiam deprauatum, qui vidisset in epigrammate sequenti, pictorem ob id laudari, quod Medeam sanguine filiorum maculare in tabula, nefas duxisset. quare pro *indigna*, si condigna cum Mariangelo legere non placet, *nam digna* idem efficiet quod condigna, hoc sensu. Medea proprios filios interfecit. quare eam in tabula ex historiæ veritate, decuit filiorum sanguis. Tuam autem manum, ô Timomache, eorum caedes non decuit, qui ipsos non iugulasti. Quamobrem matrem pinxisti non occidētem, sed cunctantem tantum, & dubitantem, an suos occideret.

67

IN EPIGRAMMA CXXII Philippi cuiusdam eodem libro quarto.

Τις σου, Κολχης αθεσμε, σωε γεαφειν εικονι θυμων;

Τις η εν ειδωλω βαρβαρον ειργασατος;

Α'ιει γαρ διψας βρεφειων φονον. Η τις Ιδισων;

Δευτερος, η Γλαυκη τις πάλι σοι πεθοφασις?

Ε'ρη η εν κρη παιδοκτονε. σων γαρ αμετρων

Ζηλων εις α θελεις η γεαφισ αισθανεται.

Id est,

Quis tuae, o Colchis impia, compinxit imagini iram?

Quis etiam in simulachro barbaram fecit?

Semper enim sitis infantium caedem. An aliquis Iason

Alter, aut Glauce aliqua rursus tibi causa?

Male peri etiam in cera filiorum interfectrix. Tuas enim immodicas

Zelotypias in qua vis etiam pictura sentit.

¶ *Colchis.* Medea, filia Aeetæ regis Colchorum gentis Asiaticæ. Patronymicum est. ¶ *Alter a vel Glauce.* Fuit Glauce, quæ & Creusa, filia Creontis regis Corinthi: quam, repudiata Medea, duxit Iason vxorem. ob quam iniuriam Medea suos ex Iasone filios interfecit. Fabula est apud Euripidē, Apolloniū Rhodium, Ouidium, Hyginū, Valerium Flaccum.

¶ *naque tui vim.* Legitur. & *tua mens,* & *tua amens,* & *tui mens,* pro *tui vim*

annota-

IN AVSONII EPIGRAM.

annotatque Mariangelus ex Aleandro, legi posse, *namque tumētis.* Sic creta pro cera, & cæli pro zeli: sed in Græco cera, hoc est cerata tabula, vel cerea imago: & zelus amor vel zelotypia.

IN EPIGRAMMA CXXIII. ¶ *leuas dropace.* Δρῶ- 68 A
μαξ vnguenti genus, ex refina ceu pice, ad pilos euellendos & leuigandam cutē. De eo Paulus Aegineta libro septimo, & Aëtius tertio. Epigramma Martialis, tricësimum secundū libro tertio sic habere debet.

Psilothro faciem leuas, & dropace caluam.

Nunquid tonsorem Gargiliane, times?

Quid facient unguēs? nam certe non potes illos

Resina, Veneto nec refecare luto.

Quod commentatores, & Coelius Rhodiginus libri quindēdecimi capite vndecimo Antiquarum lectionum, legisse videntur corruptum. Idē Martialis ad Carmenionē libri decimi epigramate sexagesimo quincto.

Leuis dropace tu cotidiano,

Hirsutis ego cruribus genisque.

* ¶ *vulsas lupas.* vulsas, glabras, & depiles meretrices. ¶ *leuia.* non fetosa. Leue, quod opponitur graui, priorem corripit syllabam, vt in prima Virgilij ecloga, 68 B

Ante leues ergo pascentur in aethere ceruū

sed L E V E pro eo, quod est glabrum, nitidum, politū, non scabrum, non asperum, vt quum leues fibras dixit Paulinus ad Aufonium: vnde sunt leuare, & leuigare verba, æquare, complanare glabrare, radere, polire significātia, hoc quia eandem syllabā producit, sunt illam qui per æ scribant: sicut memini in Technopægnion. ¶ *plantaria.* pilos. Imitatus Persium in Satyra quarta. 564

Tu cum maximis balanatum gausape pectas,

Inguinibus quare detonsus gurgulio extet?

Quinque palæstrita licet hæc plantaria vellant,

Elixæque nates labefactent forcipe adunca,

Non tamen ista filix vllō mansuescit aratro.

¶ *pumice.* Pumex, lapidis genus, quo leuantur, poliunturque aspera & scabra. Plinius de illo. * ¶ *Clazomenas.* Sic quidem habent libri, alij *Clazomeccas.* verum hoc quid verbi sit, non noui. *Clazomenas* vero si germana sit lectio, sūt Clazomenæ vrbs Asiæ, vt & in carmē Sulpiciæ diximus, & participio, substantiuo nomine intelligam appellari scissuras, fissuræ, ue, quæ medicis *εγάδες* dicuntur: quod verba *κλαζεσθαι,* & *πίγνυσθαι,* vnde ea fiunt nomina, eandem habeat significationē, hoc est, frangendi scindēdīq: & fissuras illas Cornelius Celsus, Plinius, & alij inter ani vitia enumerent: quibus vix carere possunt, qui se vulgo pedicandos prostituum: vt in quem hoc scriptum epigramma. *inclusas* autem clausas & latentes inter nates. 582 B

IN EPIGRAMMA CXXIV. In hanc sunt sen-

E L I A S V I N E T V S

tentiam aliquot epigrammata libro primo anthologiae. quorum hoc Πλάτωνος νεωτέρου, omnium est tum breuissimum, tum lepidissimum.

Ανέεα πὶς λιπόγειον ὕπερ νότοιο λιπαυγῆς

Ἦ γὰρ πόδας χρίσας ὄμματα χρυσάμενος. Id est,

Virum quidam cassum pedibus super humerum cassus oculis

Ducebat, pedes mutuans, oculos mutuatus.

69 IN EPIGRAMMA CXXVI. Cereali munere. farre, quod Ceres dicitur inuenisse, & pane.

70 IN EPIGRAMMA CXXVII. In grammaticos est caput septimumdecimum primi libri Græcorum epigrammatum.

¶ *Canonas.* Accusatiuus est Græcus ὁ κανὼν, regula.

IN EPIGRAMMA CXXIIX. ¶ *Arma virumque* Hoc AENEIDOS Virgilianæ principium Tucca & Varus esse voluerunt. Similis est Palladæ lusus libro primo anthologiae, ex principio Iliados Homeri. Hos enim præ ceteris poetas grammatici enarrare solent.

71 A IN EPIGRAMMA CXXIX. Vetusto illi Lugdunen- si libro soli debemus hoc epigramma in quo, quæ scribebantur Ausilio, & Ausilium, nemo dubitet, quin Auxilio, & Auxilium esse debeant. Sic enim in illo, quum etiam propriam suam significationem adiuuandi retineret auxiliū, mendose scriptum obseruauimus. Auxilium autē, & quædā alia eiusmodi appellatiua neutra in vniuersum, vt consiliū, desiderium, præsidium, principium, studium, aliquando hominum propria sunt effecta: quomodo ex Sidonij, Augustini, Hieronymi, Ambrosij, & aliorum scriptis cognosces: tumque syllabam vltimam verterunt in us pro viris, fueruntque Auxilius, Cōsilius, Desiderius, Præsidius, Principius, Studiū: ac in a pro feminis: vt virgō quædam, Principiā appellatur, ad quā scribit Hieronymus. Locatur ergo poëta cum grammatico, cui Auxilij nomē erat: & ludit in ambiguo. ¶ *Da rectum casum.* Auxilius. Sed quis ferat tantum solœcismum, præsertim in Grammatico? Quis veterū Latinorum auxiliū vnquā dixit? ¶ *iam solœcismus eris.* Qui grāmatici vitium, & Solœcismum ridet, ac reprehendit, Solœcismum ipse aperte committit, siue de industria id faciat cum suo grammatico, siue metro coactus. Solœcismi namque secundam naturam longam, corripit. In vetusto tamen illo libro erat solœcismus, hoc est σολοικισμός, pro σολοικισμός, si forte sic Aufonius diphthōgi vocalem præpositiuā syllabæ longæ corripiedæ gratia reiecit.

71 B IN EPIGRAMMA CXXX. ¶ *Nec Stygijs lucis.* in morte rogo. busto. Leguntur autem hæc Bianoris Græca libro tertio epigrammatum, capite εἰς ἥρωας.

Ὁ δὲ ποδὸς παίδων Θήβη τὰ φος, ἀλλ' ὁ πανώλης

Τύμβος, ἐπὶ ζώντων αἰσθάνεται δοξαίων.

Κείνους οὐτ' αἰδῆς ἔδαμά σσατο. κ' ἦν Αχέροντι

Μάρνανται. κείνου χά τὰ φος ἀντίπαλος.

I N A V S O N I I E P I G R A M M A

Καὶ πῦρ πὸρ ἠλεγεῖαν ἐναντίον. Ὡ ἐλεεινὸν

Παῖδες, ἀκοιμήτων ἀλγέμενος δοξαίων.

Id est,

Oedipodis filiorum Thebe sepulchrum. sed infelix

Bustum adhuc viuentium sentit hastas.

Illos neque infernus domuit. & in Acheronte

Pugnant. Illorum etiam tumultus secum luctans.

Et igni ignem arguerunt contrarium. ὦ miserabiles

Filij, insopibiles qui contrectastis hastas.

¶ *Fratres Oedipodionide.* Eteocles, & Polynices filij Oedipodis. ¶ *de 71 C* *mifero.* patre Oedipode, qui patrem suum Laium interfecit, matrem duxit vxorem, quam diximus Iocastam fuisse vocatam in Griphi versum tricesimum octauum, & prolem habuit tam infelicem. ¶ *ab miseri. 20 F* ob quos tam cruentum bellum exortum. qui mutuis conciderunt vulneribus, & reliq. ¶ *ex vno surgentes.* Eteoclis & Polynicis fratrum, quum simul cremarentur cadauera, etsi ventus erat vehemens, tamen fumus se nunquam in vnam partem conuertit, sed alius alio seductus, ac diuisæ flammæ. ¶ *Atque utinam & Thebas.* Thebæ vrbs Bœotiae. Eteocles & Polynices iam grandiores facti, domestica impietate cognita, Oedipum patrem coegerunt, ob dedecus, domum non egredi. ipsi sumpto regno, foedere inuicem sanxerunt, vt alternis annis imperarent: primūque imperij annus Eteocli cederet, maiori natu. Is autem exacto anno, petenti ex foedere renuit tradere regnum fratri, quæ bellorum inter eos causa fuit. Hyginus, Euripides in Phœnissis, Statius in Thebaide, Ouidius libri quinti Tristium elegia sexta, Pausanias in Bœoticis, Diodorus Siculus, Seneca Tragicus, ¶ *quissent.* quiuissent. potuissent.

IN EPIGRAMMA CXXXI. Metrum Iambicum trimetrum. ¶ *gratia.* Gratiam non nouit habere ingratus, nedum referre. ¶ *aut totum.* Hoc est, & ipsa gratia, quam non habet tibi, & studium tuum in eum, labor insumptus, beneficium, & reliq. Sed puto tamen *actutum*, id est, continuo, statim, legendum, pro illo, *aut totum*, Habet enim Florentinum exemplar, at tantum, quod proxime accedit ad *actutum*.

IN EPIGRAMMA CXXXII. Hoc, quod de Demosthene inscribitur, nunquam quui intelligere, quid sibi velit. Vbi absumere est adsumere in quibusdam codicibus. Demosthenis autem oratoris clarissimi etiam fit mentio in carmine primo de Professoribus, & in epistola 138 428 ac Symmachum.

IN EPIGRAMMA CXXXIII, ET CXXXIIII. 73 A Iambica trimetra hæc.

IN EPIGRAMMA CXXXV. Aufonius conuertit Græca Platonis, quæ apud Diogenem Laërtium in vita Platonis, &

ELIAS VINETVS

Appuleium in priore apologia, & in libro tertio epigrammatum, hæc inuenies.

Ἀστὴρ, πρὶν μὲν ἑλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν ἑῶος.
 Νῦν δὲ θανάτων λαμπρῆς ἔσπερος ἐν φθιμένοις.

Id est,

Stella prius quidem lucebas inter viuos Lucifer.
 Nunc vero mortuus lucas Vesperus inter mortuos.

Ἀστὴρ, stella. Hoc fuit nomen puero, quem amauit insignis ille vir. Venus autem pulcherrimum lucidissimumque post Solem & Lunam, fiderum omnium, præueniens, & ante matutinum exoriens, Luciferi nomen accipit, ut sol alter diem maturans. Contra, ab occasu resurgens, nuncupatur Vesper, ut prorogans lucem, vicemque Luna reddens. Plinius libro secundo.

73 B

IN EPIGRAM. CXXXVI. Ex Menandro hoc conuersum esse, monet titulus: sed eius poetæ nihil extat, præter aliquot sententias, quas suis scriptis veteres alij interseruerunt. Græca vero illa, quæ Luciano libro primo epigrammatum inscribuntur, Aufonij Latinis omnino conueniunt.

Ὡς τε θνητός τις τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε.
 Ὡς δὲ βιωσόμενος φείδει τῶν κτεάνων.
 Ἐστὶ δ' αἴψα σοφὸς οἷτος, ὃς ἀμφὼ τὰυτὰ νοήσας,
 φειδοῖ καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

Id est,

Tanquam moriturus tuis bonis frue:
 Vt vero victurus parce tuis opibus.
 Est enim vir sapiens hic: qui ambobus his consideratis,
 Parsimonie & sumptui modum adhibuit.

Hocrates Demonico, patris sui Hipponici exemplum proponens, οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρὰ κτελεος ἠγάπα, inquit, ἀλλ' ἀπὴ λαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν, ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ἐπαρχόντων, ὡς ἀθάνατος. Neque diuitias importune amabat, sed fruebatur quidem presentibus bonis, ut mortalitatis: curabat vero suas opes, ut immortalis.

74 A

IN EPIGRAM. CXXXVII. Hoc carmen est Iambicum dimetrum. In vetusto Tiliij libro erat titulus, In notarium in scribendo velocissimum. ¶ notarum præpetum. Velocium notarum, velociter excipiens & scribens, quæ alius dictat. Suetonius de Tito Vespasiano. E pluribus comperi, notis quoque excipere velocissime solitum. Dieuntur ergo hic notæ, A, B, C, D, & reliquæ litteræ, seu quælibet alia signa, quibus pro litteris, quas omnes nouerunt, utimur. Vtimur autem his notis, ut interdum, quum nolumus à quoquam legi, quæ scribimus: veluti de Iulio Cæsare Suetonius, & Gellius memoriæ prodiderunt. Huius verba apponam ex libro septimodecimo. Libri sunt epistolarum Caij Cæsaris ad Caium Oppium, & Balbum Cornelium: qui res eius absentis curabant. In his epistolis, quibusdam locis inueniuntur litteræ singularia sine

cap. 9.

IN AVSONII EPIGRAM.

congmentis syllabarum: quas tu putes positas incondite. Nam verba ex his litteris confici nulla possunt. Erat autem conuentum inter eos clandestinum de commutando situ litterarum, ut in scripto quidem alia alie locum & nomen teneret, sed in legendo locus cuique suus & potestas restitueretur. Quenam vero littera pro qua subderetur, ante is, sicuti dixi, complacebat, qui hanc scribendi latebram parabat. * Est adeo Probi Grammatici commentarius satis curiose factus, de occulta litterarum significatione, epistolarum Caij Cæsaris. Hæc Gellius. Suetonius vero de eisdem Cæsaris litteris loquens, Extant, inquit, & ad Ciceronem, item ad familiares domesticis de rebus: in quibus si qua occultius perferenda erant, per notas scripsit, id est, sic structo litterarum ordine, ut nullum verbum effici posset. Quæ si quis inuestigare & persequi volet, quartam elementorum litteram, id est D, pro A, & perinde reliquas commutet. Sic Suetonius, qui præterea hoc memoriæ prodidit, Augustum, quotiens per notas scriberet, B pro A, C pro D, ac deinceps eadem ratione sequentes litteras ponere. Notatum: pro X autem duplex A A. Vtimur rursus interdum eo compendio scribendi genere, quum difficultatem, laborem, & tædium, omnia omnibus suis litteris scribendis, fugere volumus: veluti quando sola M, littera pro Marco, aut Mille ponitur. L, pro Lucio aut quinquaginta aut lege, vnica scilicet notula, decem plerumque litterarum vicem redente, commodissimo compendio * Cuiusmodi notis, nemini dubium esse debet, quin ante Ciceronem quoque illi vsi sint, qui ex ipso dicentium ore, orationes totas excepisse traduntur: quemadmodum hodie sunt in parlamentis nostris, qui faciunt, Actuarius miranda solertia, ut scribit Budæus in annotationibus, omnia propemodum dicta aduocatorum quoque, nedum iudicum excipientes. Vix enim crediderim cuiquam vnquam fuisse tantam manus agilitatem, ut potuerit omnibus suis litteris singula dicentis verba subsequi, & excipere. Priscis ergo scriptoribus, parum compertum fuisse video, quis notas illas compendiaras primus commentus sit. Seneca ad Lucilium libri quartidecimi epistola secunda. Quid verborum notas, quibus quamuis citata excipitur oratio: & celeritatem lingue, manus sequitur? Vtilissimorum mancipiorum ista commenta sunt. Sic Seneca. Plutarchus vero in Catonis Uticensis vita, Marcum Tullium Ciceronem inuentorem facere videtur. In Eusebii chronica Latinis non Ciceronem sed eius libertum Tironem inuenisse legimus. Dio libro quinquagesimo quinto, neque si quid Cicero, neque si quid eius libertus inueniret, meminit: sed Mecenatem πρώτον σιμεῖν τινὰ γραμμῶν πρὸς τάχος excogitasse, & multos docuisse per Aquilam libertum suum * Ceterum hanc controuersiam componet fortasse Diaconi liber de Notis, si vsquam sine mendo extat, ad Conradum primum, imperatorem scriptus. In quo leges, Lucium Annæum Senecā postremo, ab alijs ante se iuventas, contraxisse notas; digessisse, & auxisse, adeo numerum, ut opus in quinque millia extenderetur. Hæc sunt ita-

74 B

74 C

74 D

que notæ, quas signa appellat Sidonius Appollinaris in epistola nona libri noni. *Tribuit*, inquit, & quoddam *dicere celeranti*, scribarum *seu-ritas saltuosa, compendium: qui comprehendebant signis, quod litteris non tenebant*. Græci *σημεία*, vt *διὰ σημείων*, scribere, pro scribere notis, seu per notas dixit Cicero libro tertio decimo epistolarum ad Atticum, ad hunc modum. *Et quod ad te de decem legatis scripsi, parū intellexisti. credo, quia δία σημείων scripserā*. Inde *σημειογράφω* apud Plutarchum, qui ita velociter γράφειν, id est scribere δία σημείων, nouerant. Quos etiā a suis notis Notarios Latini appellarunt, vt in notarium velocissime excipientem hoc Aufonij epigramma inscribitur: & Notarius hoc Martialis distichon libro quartodecimo.

208

Currant verba licet, manus est velocior illis.

Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

Et notarium velocem dicit idem Martialis in epigrammate sexagesimo secundo libri decimi, quemadmodum præpetes notas, præpetem dextram, alitem dexteram, velocem manum Aufonius.

74 E

¶ *Bipatens pugillar.* vt liber quum aperitur, & explicatur. Sunt autem in frequenti vsu pugillaria neutro plurali, & masculino plurali pugillares: sed pugillar raro inuenies. Pugillaria autem illa quomodo quondam fuerent clarissime intelliges ex illo Auli Gellij capite nono libri septimidecimi. Quibus vero nunc utimur, ea non egent cera, ex tabellis buxeis, vel ex crassiori membrana, facta, in quibus stilo æneo scribitur. Fiunt cum suo stilo & ex lapide atro, quam *Ardæsiam* appellamus, in tenuissimas laminas dissecto, quaternis quinisque in vnum veluti librum compactis tabellulis. ¶ *per æquor cereæ*, per tabellas cera illitas. Titinnius apud Carisium.

— velim ego esse arare campum ceræum.

76

lib. 4.

¶ *Quod lingua nondum absoluerit.* Marcus Manilius, vbi de eius differit ingenio, qui sub Virginis signo natus sit.

Hic & scriptor erit felix, cui littera verbum est.

Quique notis linguam superet, cursūque loquentis.

Excipiet longas noua per compendia voces.

Epist. 6.

¶ *Celeripedis compendij.* Cicero epistolarum nono ad Atticum. *Veniit autem eo ipso die ille celeripes, quem Saluius dixerat. Attulit uberrimas* tuas litteras. Volucripes autem est etiā in versu penultimo Iābici ad Probum.

426

77 A

280

IN EPIGRAMMA CXXXVIII. Vide, quæ de numero Musarum monuimus in versum tricesimū Griphi. quæ hoc ordine Hesiodo in Theogonia, & Herodoto, qui nouem suis libris earum nomina indidit, & Phornuto, recensentur.

Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θ' ἄλεια τ', Μελπομένη τε,

Τερψιχόρη τ', Ερατώ τε, Πολύμνια τ', Ὀυρανία τε,

Καλλιόπη θ', ἧ δὲ περὸ φερεσάτη. ἔσιν ἅπασάν.

Discrepant autem nonnihil hæc Latina de Musis, abijs, quæ extant libro primo epigrammaton Græcorum, capite *ἐς ποιητάς*.

Καλλιόπη σοφίῳ ἠροσίδης εὐρεν ὀϊδίης.
Κλειώ, καλλιχόρου κιθάρης μελιδέα μολπην.
Εὐτέρπη, τραγικοῖο χοροῦ πολυχέα φωνήν.
Μελπομένη θνατοῖσι μελίφρονα βάρβιτον ἦρε.
Τερψιχόρη χάριεσσιν ἴσπερ τεχνήμονας αὐλοῦς.
Υμνους ἀθανάτων Ἐρατῶ πολυτερπείας εὔρε.
Τέρψιας ὄρχηθμοῖο Πολύμνια πάνσοφος εὔρε.
Ἀρμονίην πάσαισι Πολύμνια δῶκεν ἀοιδαῖς
Ὀυρανίην πόλον εὔρε καὶ Ὀυρανίων χοροῦ ἄρεον.
Κωμικὸν εὔρε Θάλεια, βίον τε, καὶ ἠῆρα κεδνά.

Id est,

Calliope scientiam heroici inuenit carminis.

Clio dulcifona cythara suauem cantum.

Euterpe tragici chori multifonam vocem.

Melpomene mortalibus dulcem barbitam constituit,

Terpsichore gratiosa suppeditauit artificiosas tibias.

Hymnos immortalium Erato multum oblectantes inuenit.

Obletamenta saltationis Polymnia omnino sapiens inuenit.

Harmoniam cunctis polymnia dedit cantionibus.

Trauie polum inuenit, & caelestium chorum astrorum.

Comicam inuenit Thalia vitamque, & mores honestos.

Vbi nouem tantum fuissent versus, quot scilicet numero Musæ sunt, nisi 77 B Polymnia duos sola, nescio quo pacto nata esset. Latinus poeta de Musis plures non fecit, quam singulos: sed duos de Apolline, quem Musarū choro præesse voluit, subiecit. Inuentum hende castichon hoc de Musis & Apolline inter minora Virgilij carmina, commentatus est Iodocus Badius Ascensius, & quod sequitur de laboribus Herculis. ¶ *loquitur ἄ. Polymnia gestu.* Sic legit Ascensius, alij, loquitur Polyhymnia gestu. Grammaticos enim torquet huius Musæ nomen, quod omnes quidem compositum vident, ac in eius priore parte πολυ, id est multum agnoscunt: sed altera eius pars vtrum ἕμνος, id est hymnus & laus, an vero μνεῖα, hoc est mentio & memoria intelligi debeat, ambigitur. Πολύμνια penultima breui est apud Hesiodum; quam putat interpretes sic nuncupatam a celebrando, ὡς πολλοὺς ἕμνοῦσαν καὶ δόξα ζουσαν: sed eadē penultima diphthongo Πολύμνειαν vocant Lucianus περὶ ὄρχησεως, a multa memoria. Vtra vera appellatio? Præterea quod vocabulum sæpius est tetrasyllabum, id pentasyllabum inuenitur in primo carmine Horatij, & in Ciri Virgilij, Polyhymnia, & Polymneia, hoc est Πολυμνήια ab illo tetrasyllabo Πολύμνεια, soluta diphthongo ei, & vocali ε breui iu longam η mutata, vt in multis Græci faciunt. Vbinanque Calderinus, & Ascensius legerunt,

Nam verum fateamur. amat Polyhymnia verum, alij postea ediderunt.

Nam verum fatamur. amat Polymneia verum.

78 A IN EPIGRAM. CXXXIX. Ioannes Tzetzes in Chilia-
de secunda Historici, res gestas Herculis commemorat. ibique Quinto
Smyrnaeo attribuit hoc carmen, quod sine auctore legitur libro quarto
epigrammatum Græcorum.

Πρῶτα μὲν ἐν Νεμέῃ βριαρὸν κατέπεφνε λέοντα.
Δεύτερον ἐν Λέρνῃ πολυάυχον ὄλεσεν ὕδρην.
Τὸ τρίτον αὖτ' ἐπί τοῖς Ἐρυμάνθιον ἔκτανε κάπρον.
Χρυσόκερον δ' ἔλαφον μετὰ ταῦτ' ἠγρευσε τέταρτον.
Πέμπτον δ' ὄρνιθας Στυμφηλίδας ἐξεδίωξεν.
Ἐκτὸν Ἀμαζονίδος κόμισε ζωστήρα φαινόν.
Ἐβδόμον Ἀργείου πολλῶν κόπρον ἐξεκάρην.
Ὅγδοον, ἐκ Κρήτης δ' ἐπειπνοὸν ἠλασε ταύρον.
Ἐνάτον, ἐκ Θρήκης Διομήδεος ἠγάγευ ἵππους.
Γηρύονου δέκατον βόας ἠγάγευ ἐξ Ἐρυθίας
Κέρβερον ἐκ δ' ἕκτον κύν' ἀνήγαγευ ἐξ Αἰδαο
Δωδέκατον δ' ἐκόμισσεν ἐς Ἑλλάδα χύσασα μῆλα.
Τὸ τρισηκδέκατον τοῖον λυγρὸν ἔσχεν ἄεθλον,
Μουνορυχὶ περὶ ἠκούσα ξυνελέξατο κούραις. Id est,
Primo quidem in Nemea fortem interfecit leonem.
Secundo, in Lerna multiceruicem perdidit hydram.
Tertio, rursus post hac Erymanthium interfecit aprum.
Auricornum vero ceruum post hac cepit, quarto.
Quinto vero aues Stymphalidas abegit.
Sexto, Amazonidis abstulit balteum splendidum.
Septimo, Augéa multum firmum purgavit.
Octauo, ex Creta igniuomum expulit taurum.
Nono, ex Thracia Diomedis abducit equas.
Geryonæ decimo boues abducit ex Erythæa:
Cerberum undecimo canem eduxit ex inferno.
Duodecimo vero portauit in Græciam aurea mala,
Tertiodecimo tale graue habuit certamen,
Vna nocte quinquaginta concubuit puellis.

78 B De laboribus Herculis Ouidius, Hyginus, Pausanias, Diodor^o Siculus,
Apollodorus, & alij multi. de quibus est & aliud carmen in Opusculis,
quæ vulgo feruntur Virgilij.

Compeffit Nemea primum virtute Leonem.
Extincta est auis quæ pullulat Hydra, secundo.
Tertius emictus sus est Erymantius ingens.
Cornibus auratis ceruum necat, ordine quarto
Deicit horri sono quinto Stymphalidas arcu.
Abstulit Hippolite sexto sua vincula victæ.
Septimus Augiæ stabulum labor egerit undis.
Octauo domuit magno ludæamine Taurum.

Tum Diomedis equos nono cum rege peremit.

Geryonem decimo triplici cum corpore vicit.

Vndecimo abstractus vidit noua Cerberus astra.

Postremo Hesperidum victor tulit aurea poma.

¶ *Cleonæ.* κλεωνή oppidum, cui propinqua loca hic leo infestabat. 78 C
¶ *Proxima.* secunda. Lerna autem vrbs fuit Laconiae, & palus, quæ ser-
pentem illam multorum capitum habuit, quam Hercules interfecit.
¶ *Erymanthéum.* Erymanthus, mons Archadiæ. Vnde Ερημάνθειος, id est
Erymanthéus, seu Erymanthius. ¶ *Aripedis quarto.* χαλκός est æs, &
πούς pes: vnde equos χαλκόποδας Homerus Iliados θ, & alibi, id est, eri-
pedes dixit, vt putant interpretes, quod eorum solido grauius sonet vn-
gula cornu, vt inquit Virgilius tertio Georgicôn. Idem autem Vir-
gilius quum libro sexto Aeneidos, ceruam hanc (femina est illic qui hic
mas) dixit æripedem, quem imitâs Aufonius, æripedes ceruos in Griphi
versu quartodecimo dixit, Homeri χαλκόπουν exprimere ad verbum
voluisse, Apronianus, vt audio, existimauit: at Sosipater Carisius, Diome-
des, & Priscianus clarissimi rei grammaticæ auctores, aliter acceperunt,
nempe tetrasyllabum nomen Virgilio pro pentasyllabo prolatum, eri-
pedem pro æripede per episynelephen: vt non ab ære metallo, sed ab
aëre elemento dicantur cerui æripedes, quasi qui aërios pedes habeant,
leues nimium, & veloces, sicut & alipedes ab eadem velocitate, leuita-
tèque, & ceruos & equos dixerunt Lucretius, Catullus, Virgilius, & idē
Aufonius in Equi epitaphio. * ¶ *Stymphali,* legitur & Stymphalides, sed
mendose, quemadmodum Constantius Fanensis monuit: quod eius no-
minis syllaba secunda sit natura longa. Pro *discrimine* quidam libri *cer-*
tamine. ¶ *Threiciam.* è Thracia. Vide, quæ de Amazonibus diximus in ex-
tremum epigramma primum. Hippolytæ autem nomen fuisse traditur
illi Amazonum reginæ, cui balteum abstulit Hercules. ¶ *Augei.* αυγίας
& apud poëtas etiam Αυγίας appellatur rex ille, cuius stabula purgavit
Hercules: Latinisque, vt Græcis suis, prima inflectione declinatur: quare
putat Camers Solini interpres hoc loco legendū *Augeis stabulis.* Ego
Augeus pro Augeas non memini quidem legere, sed viderit tamen Ca-
mers, quid sit idem obliquus, apud Hyginum, vbi sic legitur. *Augei re-*
gis stercus bouile, vno die purgavit, maiorem partem Ioue adiutore. Genitiuus
Αυγείου. in septimo versu Græci carminis potest certe lectorem facile
fallere, qui animum minus aduertat, quod eius terminatio sit primæ &
tertiæ Græcorum declinationis communis: quæ duæ declinationes cū
primæ & secunda Latinorum conueniunt. Αυγείος enim Α' αυγείου habe-
ret, sicut & Αυγίας facit Αυγίος. * ¶ *adorea.* corona. victoria octaua de
tauro Cretensi. ¶ *Diomedis.* Rex Thraciæ fuit hic Diomedes, quem in-
terfecit Hercules, & eius equos humana carne vescentes. Quadrigas
autem dixit, quia quatuor erant equi, quorum nomina apud Hyginum.
¶ *Hiberia.* Hispania, quæ regem habuit tricorporem illum Geryonem.

78 C

Vers. 88

274

186

78 D

78 E

ELIAS VINETVS

De quo nomine in versum octogefimum secundum Griphi. ¶ *mala Hesperidum.* Harum Nympharum hortum in Oceano Atlantico situm Draco custodiebat, quem interfecit Hercules. Qui autem hic vndecimus numeratur Herculis labos, in Græco, & altero Latino est duodecimus. ¶ *Cerberus.* cuius mentio in Diogenis epitaphio. Addit autem Græcus poëta tertiumdecimum, stupratus vna nocte quinquaginta filias Thespij regis. Sed plures etiam apud Hyginum Herculis labores, & Tretzen.

79 A IN EPIGRAMMATA, QVAE
DE SVIS FASTIS SCRIPSIT
AVSONIVS.

IGNOTA AETERNÆ. Patrem se dicit Aufonius eius, ad quē scribit hoc carmen, siue pater ipsius natura fuerit, seu caritate. ceterum in vetere Lugdunensi codice titulus erat, CONCLUSIO AVSONIVS HESPERIO FILIO SALVTEM. In alijs, DESVO FASTORVM LIBRO AD GREGORIVM. Ad Gregorium mittitur etiam Cupido cruxi affixus: filiūque illic salutatur, sed de hoc dubitare me scripsi in carmen nonum Parentalium. Aufonio vero ex Sabina coniuge filium fuisse nomine Hesperium, ibidem ostendimus. Parum autem sapuerunt, qui hoc loco Hectoreæ pro æternæ legendum censuerunt. Roma namque tametsi Hectorea & Troiana dici potuit, tamē Ammianus Marcellius eam passim æternam vocat, & Iulius Frontinus, Ovidius Naso, & alij: Romaque non solum, verum etiam Romani principes fuerunt æterni nuncupati: vt in quarta Symmachi epistola ad Aufonium, *quum æternorum principum iam pridem signa comitarer.*

19 B ¶ *Regibus & Patrum.* Tempora traducta sub regibus septem, & quum exacti fuissent reges, sub consulibus, qui pro rege vno bini quotannis creabantur ex Patribus Senatoribusque appellatis, & sub Regibus rursus Imperatorum nomine. ¶ *Digesti Fastos.* Opus hoc ad nos non peruenit, siue carmen id esset, seu soluta oratio. *Fastos* autem, & id est, æui nomina perpetui (perpetis enim hic, quam præpetis legere malim) temporum seriem, omnes ciuitatis Romanæ annos ab Vrbe condita ad mea vsque tempora, quid singulis gestū, qui principes Romani fuerunt, qui Cōsules, alijque magistratus. ¶ *Sparsa iacet.* Collegi ex Romanis historicis, Fabio Pictore, Porcio Catone, Valerio Antiate, Marco Tuberone, Cnæo Gellio, Hemina, Quadrigario, Varrone, Tito Liuius, Cornelio

79 C Tacito, & alijs, qui de rebus Romanis scripserunt. ¶ *perlongum.* Aduerbium est. Hesperio illi precatur longam vitam. ¶ *Ianos.* Ianuarios. annos vt protinus

NI AVSONII EPIGRAM.

¶ VT PROTINVS ET TE. hoc est, fias etiam tu protinus Consul post me. De Hesperij ramē filij Aufonij poëtæ Consulatu nihil comperi, sed fuisse saltem eum Proconsulem ex Aufonij in patrem Iulium epicedio cognosces: potestque Hesperius is esse Proconsul Gratiano Imperatore, cuius æquitatem vna cum grauitate commendat Ammianus Marcellinus in extremo libro vicesimo octauo. *Applicet* autem alij, *Aggreget* vetus codex Lugdunensis. Sed Tilius hoc distichon ita legit.

*Exemplo confide meo. Sic protinus & te
Explicit Aufonius purpura Consulibus.*

¶ *Aufonius.* Romanis, seu mihi Aufonio. De Consulibus Romanorum purpura in extremam Gratiarum actionem.

¶ *Annis vndecies.* Solis Lugdunensibus illis membranis debemus hoc tetra-stichon cum suo hoc titulo, SUPPVATIO AB VRBE CONDITA INCONSULATVM NOSTRVM.

Anni autem vndecies centum, hoc est mille & centum, & quatuor anni, & vndecies vnus annus, id est anni vndecim, ac *τριετης*, hoc est tres anni, vt etiam scripsimus in carmen de Cæsaribus, sunt anni mille & centum & decem & octo: quot efficient & insequenti carmine ad Proculum mille & centum, & bis noueni, à condita Vrbe vsque ad Consularum Aufonij: sed quæ sunt hæ rationes? Alciatus, Haloander, Onuphrius, ac alij, qui nostra ætate in recognoscendis Romanæ

1100	1000
4	100
11	9
3	9
1118	1118

ciuitatis temporibus, & restituendis Fastis operam posuerunt, annos hic tredecim quattuordecimue desiderat. Putant enim Aufonium fuisse Consulem collega Hermogeniano Olybrio, anno vrbs millesimo centesimo & tricesimo primo secundoue: sed potest Aufonius alios hinc esse secutus auctores, quam ipsi. Ignorarunt namque veteres Romani Græcique scriptores, vt ex Dionysio Halicarnasensi, & Iulio Solino cognosces, non solum à quo, verum etiam quibus temporibus Roma fuerit condita. Eratosthenes, Pomponius Atticus, Marcus Tullius, Cornelius Nepos, & alij quidam, quos noui sequuntur chronologi, Olympiade sexta septimæue conditam putarunt, sed alij tardius, vt Fabius Pictor, Olympiade octaua: Lucius Cincius extrema duodecima.

¶ *Vrbs ab æterna.* Proculum, ad quem scribitur hoc carmen, eum esse arbitror, de quo est epigramma tricesimum tertium: potestque ille Proculus esse, qui in codice Theodosiano aliquot Valentiniani, Theodosij Arcadij, rescriptis, Præfectus prætorio vocatur. ¶ *Quirino.* Romulo. ¶ *Fors erit.* Fors, fortuna, casus. Fors, fortasse. Epigramma sequens. Epistola ad Probum. Iambicum trimetrum ad Paulinum. ¶ *vt lustrum.* Quod est quinque annorum, at Olympias quattuor, vt in Censorinū do-

358

418
80 A

189

80 B

24

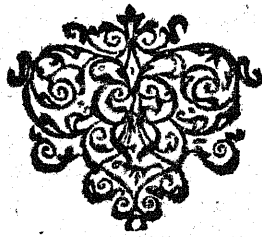
419
474

ELIAS VINETVS

hócque dicit Aufonius, intra paucos annos post suum consulatum, con-
sulem fore Proculum.

¶ *Si Fors.* si fortuna. si fatum. si diutius vixero, & valero ¶ *Si non.*
Si non volet fors, si nihil addere ego potuero, adijcies tu, quisquis es
nostris factis, quod ipse eram additurus. ¶ *qui quartus ab imo.* Sic
omnes nostri libri, quicquid hoc sit: at Scoppa pro *imo, vno*
legit cum verbo *est*: intelligitque versum huius tetra-
sti-
chi quartum *ab vno*, hoc est a primo, qui habeat no-
men auctoris Aufonij.

IN AVSONII BURDIGALENSIS

EPHEMERIDEM ELIÆ VINETI

Commentarius.

EPHemeridum, in, apud, super, & alia: *ημερα*, dies. ex quibus *εφ- 82*
μερις, diarium Sempronio Asellioni apud Aulum Gel-
ium libro quincto Noctium Atticarum: vbi scribit eph- *Cap. 17.*
meridem in historijs dici, quum per dies singulos res
gestae scribuntur. Ita Ephemeridem inscripsit Auso-
nius carmen hoc, quo fuerat complexus quicquid vno
quoque die gerere facereue solitus esset, ipso etiam interprete titulo,
qui sic omni no habebat in suo illo Lugdunensi codice. INCIPIT EPHE-
MERIS ID EST TOTIVS DIEI NEGOTIVM. Seneca librum duodecimū
epistolarum ad Lucilium sic incipit. *Singulos dies tibi meos & quidem to-
tos, indicare iubes. bene de me iudicas.* ¶ *Mane iam clarum.* Dixerat Aulus
Persius.

— *Iam clarum mane fenestras*

Intrat. ¶ *Iam strepit nidis.* Poëta quidam apud Senecam libro
vicesimo secundo epistolarum ad Lucilium. *Vigilax*, minimi somni, sum- *Epist 123*
mo mane excitari & garrere per tectum solita hirundo. Sic canes dixit
vigilaces Columella libro septimo ¶ *Tu velut primam.* *Cap. 12.*

Tempus erat, quo prima quies mortalibus agris *Vers 68.*

Incipit, & dono diuū gratissima serpit.

Virgilius secundo Æneidos. ¶ *Parmeno.* Serui nomen, sicut & in fabulis
Comicorum. ¶ *Dormiunt Glires,*

Tota mihi dormitur hiems: & pinguior illo

Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Glis apud Martialem libro tertiodecimo, genus muris. de quo plura *Lib. 2. c.*
Plinius. ¶ *Multa, multum, nimium.* * ¶ *Annua.* non vnum, sed triginta *57.*
totos annos dormisse Endymionem fabulantur, & plus eo. Cupido cru- *83*
ci affixus. ¶ *ne longus tibi Somnus.* mortis. Ne te verberibus excitem, oc- *237*
cidā. Horatius libri tertij carmine vndecimo de Hypermnestra, qua no-

Et Danaides viros suos iugularunt.

Surge, quæ dixit iuueni marito.

Surge, ne longus tibi somnus, unde,

Non times, detur. Socerum & sœlestas

Falle Sorores.

80. ¶ *fors*. fortasse. vt in Epigrammate ad Proculum de fastis. ¶ *Sapphico Versu*: à Sappho poëtria dicto. ¶ *Suadet*. affert, conciliat tibi somnum. Mutabo itaque hoc gen^o in aliud, quod te fortassis excitet ex isto veterno.

¶ *Lesbij depelle modum*. Sic prorsus exēplar, nisi quod supra *um* habebat syllabam *lu*, sed alio additum calamo, & quæ versum corrumpat, si modulum legas. Ordo autem & sensus loci huius esse poterit, O iambe & iambicum metrum vehemens & acre, vt pluribus effertur in Iambico ad Paulinum, depelle & abige a quiescente, & tam altum dormiente.

472. verberone, lenē, mollem, & somnificum modum, cantilenamque versus Lesbij & Sapphici. Fuit enim Sappho, quæ Sapphico metro nomen dedit, è Lesbo insula, vt diximus in epigramma tricesimum primum.

23.F

84 A ¶ *Puer*. Modo Parmenonem nominabat. Est autem hoc metrum Iambicum dimetrum. Cuius titulus, ITEM PARECBASIS A SAPPHICO AD DIMETRUM. Interpretatur autem *παρεχθασίς* excessus & transcursus, Vetus glossarū auctori: egressus vel egressio Quintiliano, libro quarto De digressionē. ¶ *Et linteam da sindonem*. quā nunc nos *camisiam* vocamus, sicut & Eginardus appellauit in eo, quod ante annos septingentos & quinquaginta scripsit de Carolo Magno Francorum rege. Græcum est *σινδών*. ¶ *Sacrarium*. locus in ædibus religiosus, & cultui numinis sacer. Sed de sacrario plura in Gratiarum actionem pro Consulatu Aufonij; ¶ *Nulla paratu extrinsecus*. nihil quicquam mihi pares alicunde, tus, libum, &c. ¶ *Rei diuina copia est*. Hæc ad sacrificium satis sunt, pię preces, & vota innoxia, quę aperta Persius appellat: & in ijs ponit mentem bonam, famam, fidem. vide eius Satyram ad Macrinum. Metrum autem hoc & octauum ab eo, spondēum habent pro iambo in secundo loco: quod rarius fieri solet. * ¶ *Nec liba*. Scribit vetus Virgilij interpres in septimi Æneidos versum centesimum & nonum, LIBA esse placentas de farre, ex melle & oleo, sacris aptas. ¶ *Foculūmque vini cespitis*. Horatius in ode vndeicesima sic dixerat.

Hic vinum mihi cespitem, hic

Verbenas pueri ponite, thurā que

Bimi cum patera meri.

Maçtata venies lenior hostia.

¶ *Panis*. falforum deorum. ¶ *Precandus*, passiue significationis participium à deponenti verbo, etiā apud Ouidium & Tacitum. ¶ *Spiritu*. Anapestus; seu potius tribrachus pro iambo. Pro *Spiritu* tamen, Spiritu scripsisse potest Aufonius, vt ex ijs discēs, quæ scripsit de datiuo quartæ declinationis Priscianus in extremo libro septimo. ¶ *Et cogitatio*. mea

¶ *Præsentiam sentit pauens*. Habebat hic versiculos tres margo interior: in quorum primum nullam potui agnoscere litteram. in reliquis duobus erat, *Pauet neme quam spes fides*. quod non intelligo, quod sibi velit

¶ *Omnipotens, solo mentis mihi cognite cultu*. Sic vetus exemplar Lugdunense, cum hoc titulo, ORATIO. Alia ad hunc modum,

Omnipotens, quem mente colo, pater vnice rerum,

Hoc lemmate, PRECATIO MATVINA AD OMNIPOTENTEM DEVM, cum sola extaret, ex media sua Ephemeride excerta ¶ *Fas habet*. Soli filio datum est, & licet, omnium rerum opifici & auctori, patrem deum cernere, &c. ¶ *Et patriam propter*. ad dexteram patris sedere. ¶ *causa ipsa, ipse pro ipsa*, vetus liber. ¶ *Anticipator Mundi*. ante Mundū factus. Apud Ciceronem est Anticipatio.* ¶ *Eous E'ōos*, in epigrammate centesimo & tricesimo quinto. ¶ *Per quem facta omnia*. ex principio Euangelij Ioannis Apostoli. ¶ *& obscura chaos*. Inferi, tristes sine Sole domus, loca turbida, tartara, & quibuscunque nominibus alijs apellauit Virgilius sexto Æneidos. ¶ *Vegetator inertum*. qui vegetat inertia, pigra, torpentia, nihil creantia, emortua. Sic glebas dixit inertes Virgilius versu nonagesimo quarto primi Georgicon: & pondus iners, Ouidius in principio primi Metamorphoseon, chaos illud Hesiōdēum, rudē, indigestamque molem. ¶ *superbi populi*. Iudæorum.

¶ *gentes*. eos, qui ex Iudæorum genere non erant. Epistola Pauli ad Romanos. ¶ *Stirpis adoptiue*. Allusio ad ea, quæ in illa tractantur epistola de oliua, oleastro, insitione.* ¶ *Cernere quem*. filium Christū. ¶ *quo numine viso*. filio. Sic enim ille in Euangelio Ioannis ad Philippum *ὁ ἐώρακώς ἐμὲ, ἐώρακε τὸν πατέρα*. hoc est, qui vidit me, vidit patrem meum.

Porro preces hæc Aufonium Christianarum litterarum studiosum valdeque peritum fuisse indicant. ¶ *cont agia nostra*. ex priore epistola ad Corinthios de mortuo Christo pro peccatis aliorum, & de Resurrectione mortuorum.* ¶ *atas prædicta*. Prædixerant Prophetæ venturum Christum. ¶ *quæ me ferat*. qua me feram, alij libri. ¶ *Lactea semita*. Via lactea Ouidio, orbis lacteus, γαλαξίας, est in octaua Sphæra: Luna vero in prima. Sedi autem beatorum summum cælum Theologi deputant.

¶ *Qua proceres*. Quæ pro qua duobus locis vetus codex, & olim pro *atas*, perdidit pro *prodidit*, *æra* pro *æthera*, *spiratā* pro *speratē*. ¶ *Raptus Elias*. libro quarto Regū Hebræorū, hoc refertur. ¶ *præuius Enoch*. Ante Eliam eo etiam abierat Enoch. Hoc in Genesi. ¶ *Si lapides non iuro deos*. Hoc faciunt, qui lapides colunt idololatræ. ¶ *Vnigena*. legitur & *Vnigeni*. Vnigena autem in nuptiali carmine Catulli, & in Coma Berenices. ¶ *nec arcano*. Vetus exemplar Lugdunense, *arcanis*. Tilianum, & Parisiense, *Quero, nec carnis num*. ¶ *Gehenna*. Verbum frequens in sacris libris: de quo consulendus Heronymus, & Erasmus in Annotationibus. Nam & locum significat, & pœnas, quas mali perpetuas daturi sunt post hanc vitam ¶ *patiturque suos*. Anchises libro sexto Æneidos. *Quisque suos pa-*

85

86

73

Cap. 14.

88

98

90

743

ELIAS VINETVS

vinour manes. — vbi *manes* alij supplicia, alij aliud accipiunt. Turne-
bus capite primo libri vicesimi secundi Aduersariorum. * ¶ *male posse*
91 *facultas.* Mala pro male codex antiquus. Sed in Paulini oratione etiam
male ————— *male velle facultas*

586 *Nulla sit: ac bene posse adsit tranquilla potestas.*
¶ *genitor.* o deus pater. ¶ *Miracula terra.* non mirer, sed contemnam
hæc terrena caducaque, vt somnians audiuit Scipio apud Ciceronem.

92 * ¶ *anguem.* Serpentem. Satanam, Diabolum. ¶ *plebes.* plebs. Cari-
sius Sospiter. Quod autem antea legebamus,
Consona quem celebrat modulato carmine plebes,
hoc fuit in codice membraneo,

Consona quem celebrant modulati carmina David.

¶ *responsuris.* Vetus hic Ecclesiæ Christianæ mos: cuius meminit ip-
se quoque Paulus in epistola priore ad Corinthios.

93 ¶ *Satis precum.* Iambicum dimetrū hoc titulo, EGRESSIO. ¶ *Ha-*
bitum forenses. Cuius in causarum foro est vsus. In Vrbe autem Romani
toga utebantur, in primisque causarum actores, & qui amicos potentio-
resque salutatu ibant, ac aliquo deducebant. Sed p'ura de Toga Budæus
& Baius. ¶ *Aue Valæque.* Aue habe erat in vetere exemplari. sed de
verbis Aue, Salue, Vale, vide Antonij Cōtij disputationem in ijs, quæ de
iure ciuili disputauit: simulque obserua, quomodo sit ijs vsus Aufonius
alibi, vt in carmine septimo, & vicesimo sexto Parentalium: in carmine
111. 131.
144. 156.
171. 420
426. 473
492. 572
tertio, tertiodécimo, vicesimo septimo de Professoribus: in Iambico e-
pistolæ tertiæ ad Probum, principio & fine: in Iambico epistolæ vicesi-
mæ primæ ad Paulinum: in versu tricesimo secundo epistolæ vicesimæ
quinctæ: & Paulinus in elegiaco ad Aufonium. ¶ *Quod quum per horas*
quattuor. Ita in voce quattuor, tt, geminabat vetus liber. Hic autem ti-
meo, vt nequit interciderit, vel corruerint quippiam librarij. Martialis
epigramma octauum libri quarti. ¶ *Sofias.* Græcum est Σωσίας. Sofia
apud Plautum & Terentium.

94 ¶ *Tempus vocandis.* Carmen Iambicum trimetrum. cui fuit titulus,
LOCVS INVITATIONIS ¶ *ne nos vel illi.* ne nos demoremur, vel
illi demorentur prædium. Sic fuit in exēplari, nisi quod quispiam prono-
mini illi s supra addiderat, quasi legendum foret illis. ¶ *Sex enim conui-*
uium. Vetus enim prouerbium de numero conuiuarum sic habet in Lu-
cio Vero Iulij Capitolini. *Septem conuiuium, nouem vero conuicium.* Mar-
cus Varro tamē dicebat conuiuarū numerū incipere oportere à Gratia-
rum numero, & progredi ad Musarum. Sed de hoc vide Aulum Gellium
libro tertiodécimo, Athænxæum in principio libri primi, & Erasmmum in
Adagio, *Septem conuiuium.* ¶ *Si super.* si sint plures quam sex.

95 ¶ *Sofia.* Et hoc elegiacum, titulum habuit, *Locus ordinandi coqui.* sed ne-
que hic neque duo priores fati probi mihi videntur. Est autem vocan-
di casus Sofia siue a recto Sofias sit, seu Sofia. ¶ *ad quinctam flectitur um-*

IN AVSONII EPHEMERIDEM

bra notam. Quinctam solarij lineam dixerat Persius in Satyra tertia. In
quem locum, quæ nos nuper scripsimus, & in scholio quodam in Sacro-
boscanum de dierum & horarum generibus, hunc etiam Aufonij locū
de suæ diei horis explicare poterunt. Veteres enim illi diem naturalem,
hoc est tempus ab oriente sole vsque ad occidentem, seu breuis esset,
seu longa, in duodecim horas diuidebant, quarum prima cum ortu solis
incipiebat. Sextam merides, duodecimam solis occasus finiebat. Quam
itaque dicit Aufonius quartam diei horam, hæc decimæ nostræ Gallicæ,
Germanicæ, Hispanicæ antemeridianæ fere respōdet. circiter quam &
nos prandere solemus. Sed de prandio & cena, deque eorum temporibus,
multa Rhodiginus & Alexander ab Alexandro.

¶ *Quadrupedum & volucrum.* Versus hic tametsi priori *Vibranti lambat,*
pro eius pentametro iunctus continuatusque erat in exemplari, tamen
Scholion eadem manu, ac utiōre tantum calamo, in margine appictum,
quod huc descripsissem, si totum potuissem legere, deesse superiori ele-
giaco finem, & huic heroico initium, monebat. Ego vero non tantum
quas dicit portiones, verum etiam multa alia carmina hic tota deside-
ro, si quomodo coeperat Aufonius, vniuersa suæ diei acta diuersis carmi-
num generibus fuerat persecutus. Continuata ergo ab oriente sole in
occafum Ephemeride, quantulacunque sit hæc eius portiuncula, postre-
mo carmine Aufonius de ijs questus est, quæ noctem plerumque homi-
nibus molestam reddunt, de somnijs, & eorum visis. ¶ *curis.* Luce, & so-
le ex oriente. Euris dicitur. ventus ab ortu spirans. ¶ *visitur.* videtur in
somnia, & se ostendit dormienti. Quæ nanque vigi latibus cogitata, quæ
audita, quæ visa, quæ gesta, ex ijs somniorum visa emanant. ¶ *lacerat no-*
stros. Mihi videor a leone aut aliqua alia bestia laniari, vt ad bestias dam-
natorum aliquis. Quod quid sit discite ex Budei annotationibus, & An-
drodi historia apud Aulum Gellium. ¶ *grassamur.* mihi grassari videor,
pugnare, & harenam sanguine conspergere, vt in muneribus gladiato-
rijs fiebat. de quibus vide que annotauimus in extremum edyllium de
ferijs Romanis. * ¶ *cætus coitus,* vt in epigrammate septuagesimo. *Tra-*
gicos autem dicit nefarios & sceleratos, de quibus facinoribus sumuntur
Tragoediarum argumēta. ¶ *Quum crimina somni.* cū crimine legerem hoc
sensu & ordine. & munus somni profugi, ipseque adeo fugiens somnus,
qui me turpibus & nefandis vexabat infomnijs, recedit à me cum suo
crimine ¶ *Alanos,* quos & in precatōne pro Consulatu memoratos
inuenies. * ¶ *aurea.* Sic aureo & aureis apud Virgilium siue dactylus sit
pro spondēo in fine versus, siue per synalœphen spondeus. ¶ *Sarrano o-*
stro. Tyria purpura ————— *stratoque super discubitur ostro,* In extremo pri-
mo Æneidos. ————— *Sarrano dormiat ostro,* in extremo secundo Geor-
gicōn. ¶ *Diuinum vatem.* Virgilium sexto Æneidos.

In medio ramos, annosaque brachia pandit
Vlmus opaca, iugens: quam sedem somnia vulgo

96

334
97

40
372

98

V. 1. 93.

ELIAS VINETVS

Vana tenere ferunt, folijsque sub omnibus haerent.

¶ *que fornice eburno.* quarum portarum altera eborea sit, cornea altera. idem poeta in extremo eodem sexto.

Sunt geminae somni portae, quarum altera fertur

Cornea, &c. ex vndeicelimo Odyssæ. Sed istarum portarum fit etiam mentio in extremo Cupidine cruci affixo: quæ quid sint, quærunt poetarum interpretes, & Macrobius in priore cõmentario in Somnium Scipionis, & Lilius Gregorius de dijs. ¶ *melius.* melius est, præstat. ¶ *potius.* melius est. ¶ *fruentis.* bonis. * ¶ *& gaudia controuersorum.* Sic fuit in exemplari: sed vna syllaba versus est longior, quam debeat. controuersa legi posset. Controuersum secundam quoque producit syllabam in Edyllio nono, sed cõtrouersia corripit in Phalæcio Sidonij Apollinaris, libri octauæ epistola vndeicima ¶ *Inrequieta.* pro Irrequieta. Sic frequenter præpositiones in & con suum n, in compositione retinere reperiuntur in antiquis exemplaribus. ¶ *Lunares polos.* cælum & Sphæram Lunæ: quando Luna ita vobis placet, vt non nisi cum ea & noctu cernamini. Habitari autem in Luna aiebat Xenophanes: *eamque esse terram multarum urbium & montium.* Cicero in Lucullo ¶ *Hunc lucum.* Vnica somniorum vltimus apud Virgilium. Liberalior Ausonius, nemus plurimarum vltimorum totum illis pollicetur, & deuouet.

IN AVSONII BURDIGALENSIS

PARENTALIA ELIAE VINETI

100

COMMENTARIVS.

EMMMA. Idem verbum in præfatione in Cupidinem cruci affixum. ¶ *Parentalia.* Vt à parentibus nomen inuenerunt parentalia, ita parètum sunt propria: ceterum de propinquis quoque, & aliis dicuntur, iusta, & conuiuia, quæ in funere, & pro mortuis celebrantur. Hinc parentare, iusta soluere. ¶ *ab Numma.* Secundo Romanorum rege. Ouidius secundo Fastorum, Macrobius, Cenforinus. ¶ *inferiis.* Inferias definit Festus sacrificia, quæ diis Manibus inferebantur. Verus interpres Virgilij, sacra mortuorum, quæ inferiis soluuntur.

¶ *Nomma carorum.* Carmine huius titulus erat, **ITEM PRÆFATIO** **IOI A**
TIO VERSIBVS ADNOTATA, quum liber sic inscriptus fuisset, & eius principium, **INCIPIUNT PARENTALIA FELICITER.** PRÆFATIO IN PROSA. qui tituli multique sic alibi alij alterius omnino sunt artificis, quam ipsius Ausonij. ¶ *funere iusto.* vt Iusta plurali numero dicuntur exequiæ, inferiæ, parentalia, sacrificia, quæ mortuis impenduntur, & funerandi sollemnitas. Budæus in Annotationibus & Commentariis Græcis. ¶ *Fleta prius.* cum sepelirentur. ¶ *modis.* versibus. quos vocat pios, de Attusia Sabina coniuge. ¶ *exequialis.* exequiarum. Exequialis honos rursus in carmine de Attusia Talisia & Regulo, & de Aemilia Driadia. sed exequialia carmina dixerat Ouidius quartodecimo Metamorphoseon. ¶ *satis.* satis est & sufficit. *Neniam* definit Nonius Marcellus, ineptum & inconditum carmen, quod adducta pretio mulier, quæ præfica diceretur, iis, quibus propinqui non essent, mortuis exhiberet. Sed de hoc verbo plura Festus. ¶ *Annua munera.* iusta, quæ quotannis persoluere mortuo debeas. Virgilius de Daphnide in quinto bucolico, & de Anchise libro quinto Æneidos. ¶ *Cognatis.* cognatorum & propinquorum animis. ¶ *reluris egenis.* inhumatis, inséputis. * ¶ *Voce ciere.* Idem & in Coronide

101 B

K

E L I A S V I N E T V S

170 libri de Professoribus. Locum autem hunc Turnebus, in capite decimo libri vicefimi secundi, & tricesimo secundo duodeuicesimi Aduersariorum, cum aliquot Homeri & Virgilij locis contulit. Virgilius tertio *Aeneidos.*

— *Animamque sepulchro
Condimus, & magna supremum voce ciemus.*

Ver. 303 In eodem.
*Libabat cineri Andromache, Manesque vocabat
Hectorum ad tumulum.* — In sexto.

Ver. 505. *Tunc egomet tumulum Rhæteo in litore inanem
Constitui: & magna Manes ter voce vocavi.*

Lib. 9. Vlixes apud Homerum de suis sociis, quos Cicones interfecerant.

Ver. 60. *Oud' ἀε μοι πρῶτέρω νῆες κίον ἀμφιέλισσαι,
Πεὶ νῆα τῶν δειλῶν ἐπέεον τελεῖς ἔχουσι ἄνθρωποι,
Ὅν δῶνον ἐν πεδίῳ, Κιβόνων ὑπο, δῆϊω δέντες*

Chil. 5. In quem locum, quæ memoret Eustathius de prisco more, legere poteris: & quæ Ioannes Tzetzes in historiis. ¶ *Funeris instar habet.* Vocare animas mortuorum, est pro funere, pro tumulo, & sepultura. ¶ *Compositi cineres.* mortui. animæ mortuorum. ¶ *Fonibus hoc scriptis.* Marmoribus enim insculpi solent nomina ibi iacentium. ¶ *Cui defuit urna sepulchri.* qui sit telluris egenus, vt supra dixit, & inhumatus: sicut Palinurus sexto *Aeneidos* & in extremo quinto. ¶ *inconcussa.* nullis aduersis concussa: vt hilares, inconcussosque penates dixit Statius in primo carmine libri quinti Siluarum. ¶ *et præteritum.* funus senile.

I N P R I M V M C A R M E N

P A R E N T A L I V M.

102

ET s. I cunctetur filius. mœrore & desiderio. ¶ *Cura Dei.* fuit, subaudiendum est, aut aliquid simile. ¶ *Vndecies binas Olympiadas.* octoginta octo annos. Est enim ὀλυμπιάς quadriennium, vt alibi diximus. Nonaginta tamen annos vixisse dicitur Iulius Aufonius in Epicedio.

359. ¶ *nimia indulgentia.* fuit erga eum, sed modicus voti fuit, vt in Satyra quinta dicit Persius. ¶ *Septem sapientibus.* qui suo libro nominantur.

211. ¶ *sophorum.* sapientum & philosophorum. Ex quibus bonos mores maluit discere, quam eloquentiam. Qui in epicedio dicit de se,

*Sermone impromptus Latio, verum Attica lingua
Suffecit culti vocibus eloquij.*

¶ *Porrigere.* producere. prolatare. ¶ *vt nullum.* Iulius Aufonius medicus nullum antiquorum in curandis morbis sequebatur, non Hippocratem, non Galenum, non alium quenquam. Marcellus autem Empiricus, de quo

I N C A R M E N P A R E N T.

quo mentionem fecimus in carmen vndeicesimum de professoribus Burdigalensibus, huc Aufonium de re medica scripsisse tradit: nisi sit alius hic Aufonius: remediumque præscribit Isciadicis, Arthriticisque: quo fuisse sanatum eundem Aufonium medicum refert. 162

I N C A R M E N I I. P A R E N T A L I V M. ¶ *Tarbelle matris.* Tarbellicæ, in carmine septimodecimo de Professoribus. Tarbelli, & Terbelli in Latinis exemplaribus: sed Τάρβελλοι solum in Græcis, inter Aquitanas gentes recensentur Plinio: qui Aquitaniam vocat eam Galliæ partem, quæ est inter fluuium Garumnam & montes Pyrenæos. Ptolemæus secundo Geographicôn eos collocat inter eosdem Pyrenæos, & agrum Burdigalensem: Strabo libro quarto, Lucanus in primo, & Aufonius in quarto huius libri carmine, ad Pyrenæum &, Oceanum. Idem rursus Ptolemæus & incerti auctoris carmine de Aufonio, Aquas etiam Augustas, quod paruum oppidum, sed perquam vetus, vt in carmine de Burdigala meminimus, hodie *Act*, ab Latino illo Aquarum vocabulo nuncupatur, Tarbellis assignant. Idem Aufonius Tarbellium vocat fluuium Aturum in extremo Mossella: qui Aturus per Tarbiam Bigerrorum Metropolim, Aquas Augustas & Baionem in Oceanum exit: ac Tarbellum oceanum in carmine huius libri quarto, in quem Aturus influit. Et quam diximus Tarbam, nemo non putat ab istis veteribus Tarbellis nomen adhuc retinuisse, quatenus gentis alterius hodie caput, habeatur. Ex his ergo liquere arbitror, qui nunc Tarbienses, Bearnenses, Aquenses, Baionenses, nuncupantur, omnes hos quondam Tarbellos fuisse appellatos. 103 A

* ¶ *Patris & Aeducij.* Ita fuit in exemplari: sed Aeduici, pro isto Aeducij, omnino legendum, ac pro Aedui in carmine septimodecimo de Professoribus: sicut Aeduico recte habuit in proximo carmine quarto, ab Aeduis, siue Aedibus. Nam secunda declinatione apud Cæsarem, Liuium, & alios, elatum Gallicæ gentis vocabulum, tertia enunciatum in quarto carmine huius libri. Prima vero eius syllaba, Ae diphthongus hic fuit, eaque sine spiritu, sicut vetusta marmora, quod in Lucium Senecam monuimus, Aeduos scribere reperiuntur. Sed eandem quoque obseruauimus & Hæ, & E, & He, aliis in locis. Sunt autem Aedui, quorum antiquissimum oppidum Augustodunum, nunc *Autum* vocitatur apud Secanos, & in ea Galliæ parte, quæ Burgundia appellatur. Aemilia ergo Aeoniam mater poetæ Aufonij patrem habuit Aeduum, Cæcilium Argicium Arborium, de quo est carmine quartum: matrem vero Tarbellam, & Aquensem Augustanâ, Aemiliam Corinthiam Mauram, carmine sexto celebratam, Aquis ipsis, vt arbitror, Augustis, ipsa genita. ¶ *latæque ferietas.* hilaris & iocosa grauitas, seueritasque. Ab eo quod est ferius, apud vetustiores Latinos mihi nondum lectum hoc denominatum. Sidonius Apollinaris in Narbone. 103 B

Risus, ferietas, dicacitates. ¶ *Aeternum.* æterno in æternum. Aduer-

bium, vt apud Virgilium multis locis.

104A **IN CARMEN. III. PARENTAL.** Quisquis ille sit Arborius, cuius mentionem facit Seuerus Sulpicius in vita Sancti Martini, duo celebrantur Aufonio Arborij, pater, & filius. Pater, Cæcilius Argicius Arborius, Aufonij auus maternus, de quo est carmen quartum. Filius vero Aemilius Magnus Arborius, aunculus Aufonij, rhetor, de quo est hoc carmen tertium, & septimum decimum de Professoribus, quiq; post in vicesimo primo memoratur. Huic se semper ab incunabulis tam carum fuisse scribit Aufonius, eiusque tam multa in se agnoscit merita, vt dubitet, vtrum anteponeat, patrem an auunculum. ¶ *Dicere sed rea sit.* Sic fuit scriptum hoc loco, & non, *Dicetur serie*, vt ediderunt, qui quod erat in vetere libro nõ potuerant legere. Quamquã hoc *Dicere set rea sit* (ita illic *set* àtquo more, pro *sed*) nõ satis videt, quid sit, nec quomodo cohæreat cum eo, quod sequitur. ¶ *unanimes genitoris.* vno atq; eodem animo, singularique concordia cum patre meo. Idem vocabulum in villula Aufonij. ¶ *Et mihi qui fueris.* Qui me pro filio habuisti: & cui æque carus fui, atque parentibus ipsis meis. Parentem etiam vocat in illo carmine de professoribus* ¶ *Te sibi Palladia.* Tolosanõs & Narbonenses omnes eloquentia & bene dicendi scientia superasti. Aquæsis ergo ciuis, vti puto, Aemilius Magnus Arborius, Tolosæ aliquando egit, vt ex eo quoque altero carmine de illo cognosces. Quo tempore, Aufoniũ puerũ, quẽ vnice diligebat, fororis suæ Aemiliæ Aconiæ filiũ, secum habebat, vt arbitror, & instituebat. vnde quum inter Vrbes claras Tolosam celebraret Aufonius, eam sui altricem dixerit. Quod autem ad Palladiæ epithetum attinet, quod & in carmine duodeuicesimo de Professoribus inuenies, quum Palladiam dixisset ante Aufonium sæculis aliquot Martialis poëta epigrammate centesimo primo libri noni,

Marcus Palladiæ non inficienda Tolosæ

Gloria, quem genuit pacis amica quies,

scripserunt eius interpretes sic eã ideo appellasse, quod tũ ibi studia litterarũ, sicut & nunc, colerentur. Palladem enim artium sapientiæque deã & præsidem veteres crediderunt. Sed sicut Athenæ fuerunt Palladiæ quoque appellatæ, vt Ouidio libro Septimo Metamorphoseon,

Palladiasque in eo non cognoscendus Athenas,

quod urbem suam a Pallade conditam iactarent Athenienses, & eam persancte colerent, sic potest & Tolosa Martiali, Aufonio, Sidonio, Palladia ab eadem dea sua esse appellata. Mineruam namque, quomodo illam Latini vocant, quam Græci Παλλάδα, vnum ex præcipuis Tolosanorum numinibus, olim fuisse, mihi videtur innuere Sidonius Apollinaris, quum in Sapphico vltimæ epistolarum sic scribit de diuo Saturnino: quem primum ac summum suum, vt ait Gregorius Turonensis, sacerdotem, circiter annum a Christo nato ducentessimum quinquagesimumque, Tolosani in media sua Tolosa occiderunt.

Quem negatorem Ionis, ac Mineruæ,

Et crucis Christi bona confitentem,

Iunxit ad Tauri latus iungati

Plebs furibunda.

¶ *toga docta.* docti causarum patroni & oratores. Sed vide quæ de toga nonuimus in Ephemeridem.* ¶ *Latio.* Latino sermone & Romano. Hi namque Galli, sicut & Hispani, Itali omnes, alijque, a Romanis domiti, eorũque imperio iam diu parentes, Latinum sermonem ea tempestate satis nouerant, qui Latine hodiẽque fere loquuntur, sermonẽ suum, Romanum vulgõ appellantes. ¶ *Tribunal.* in quo, qui ius reddebant, iudicabantque, confidebant. Plura de Tribunali Budęus in annotationibus. ¶ *Hiberorum.* Hispanorum. ¶ *quæque.* & quæ fora erant Nouempopulis. Qui autem sint hi NOUEMPOPULI, patria scilicet Staphylj Rhetoris, inter Professores Burdigalenses vicesimo primo carmine decantati, quærendũ, Aufcorũ Metropolis, an aliqui alij. Aquitaniam quum inter fluuium Garumam & montem Pyrenẽum constituissent Iulius Cæsar, & Pomponius Mela, Aufcos nominauit ille inter Aquitanorũ clarissimos dixit: apud quos, vrbium opulentissima, esset Elusaberris, nomen varie deprauatum in nostris veteribus nouisq; exemplaribus, siue hæc eadem sit cum Augusta, quã non multo iunior Pomponio Ptolemeus, Aufcorũ Urbem memorauit, siue diuersa ab illa.

* Hanc nos hodie Aquitanicam gentem satis nouimus: quos etiam pro Aufcis Aufcios tribus syllabis Strabo & Ptolemæus: Sidonius Apollinaris libri septimi epistola sexta Aufcenses appellauit. ceterũ nomen suum illud priscum amisit eorũ metropolis: Aufciq; nunc vulgo, id est *Ausch*, gentis vocabulo nominatur. Quod autem Nouempopuli aliquando dicti sint Aufci, auctorem habemus Ammianum Marcellinum: qui licet histantummodo verbis eius gentis meminerit in extremo libro quindodecimo, *Nouempopulos Aufci commendant*, tamen ex ijs satis cognoscimus, quos intelligat Aufonius Nouempopulos, apud quos auunculus causas orauerit: nisi quod non adeo liquet, ipsane princeps Aufcorũ vrbs, an prouincia sit eo nomine nuncupata: vrbs nimirum illa, quæ intra sua mœnia, nouẽ aliquos populos, vt colonia, exceperit: prouincia vero, in qua essent populi nouem, qui sub Aufcorũ imperio degerent. Atqui prouinciam Aufcensem, quæ nunc Auxitania in Põtificalibus litteris dicitur, sicut & Auxitanus, eius gentis Archiepiscopus, hæc ab istorum Nouempopulorum vocabulo Nouempopulanã prouinciam apud Sextum Rufum, ac substantiue Nouempopuloniam in vetere prouinciarum momenclatore appellatam legimus. vbi recensentur plures duobus quam nouem, populi, quibus & eorum episcopis Aufcorũ Archiepiscopus ius dicit, Aquæses, Lactorates, Cõuenæ, Consurani, Boij, Bearnenses, Aturenses, Valates, Bigerrones, Elloronenses, Ellosates.* ¶ *binc.*

genus Europam. Hoc, quid sibi velit, non video. Tenuis hinc ablatium postularer: & Gallia Hispaniaque tam sunt in Europa, quam Thracia, in qua est Constantinopolis. ¶ *Placui tibi.* perspecto ingenio, & præclara indole pueri ¶ *satis esse tibi.* te nihil amplius optare. ¶ *me patribus.* Parentibus meis. ¶ *Dicisti satis.* Sic fuit *satis* in exemplari, non *fastis*, Statius undecimo Thebaidos.

*Quisnam fuit ille deorum,
Qui stetit orantem iuxta, præceptaque verba
Dixit satis?*

Matheseos ergo peritus fuit Aemilius Arborius, eiusque pater Cæcilius, ut ex insequenti carmine cognoscas: qui horoscopo, & cognita Aufonij genitura, quantus vir olim futurus esset, notauerant. Sed de istis Chaldæis & Genethliacis quid sentiret Favorinus philosophus, homo nostras, vide apud Gellium in principio quartodecimi Noctium Atticarum. ¶ *de musis tuis.* de litteris, quas me docuisti, & iure tibi vindicare potes.

106

IN CARMEN IV. PARENTALIVM. Duos in his

104. A

Aufonij carminibus obseruasse Arborios iam supra dixi, patrem & filium, & patrem quidem Aufonij auum maternum: filium vero auunculum. In iisdem similiter Argicios duos inuenio, hunc Aufonij auum: & illum, Aufonij proauum, qui memoratur in carmine septimodecimo de Professoribus.

160.

¶ *Quamquam ibi Arficius ille scribitur,* pro quo, ut ambigi possit utro modo illi vocarentur, Argicijne, an Arficij. ¶ *Aeduico ductum de Stemmate.* Aeduum genere de quo gentis vocabulo in carmen secundum. ¶ *quaque Vienna.*

103. B

¶ *Alpinis opulenta Vienna colonis,* in carmine de Arelate, libro de claris urbibus. ¶ *Namque auus tuus,* & pater tuus fuerunt proscripti. ¶ *Regnum quum Victorinus haberet.* Gallienus Mediolani occisus fuit anno Imperij quindecimo, at Christi, ut putatur, ducentesimo & septuagesimo. Sub eo rem Romanam male administrante, Victorinus Galliarum inuasit imperium, *vir strenuissimus,* inquit Eutropius, sed qui quum nimie libidinis esset, & matrimonia aliena corrumpere, Agrippinae Coloniae, imperij sui anno secundo, interfectus fuit. Huic successit Tetricus, Senator Romanus: *qui Aquitania honore Praesidis administras* (Eutropij verba sunt) *absens a militibus Imperator electus est: & apud Burdegala purpuram sumpsit.* Huius quoque filius, Tetricus minor cognominatus, Cæsar appellatus fuit, plura de istis Tyrannis Trebellius Pollio. sed aliud nihil vsquam de Arborijs nostris, & eorum proscriptione.

204.

¶ *In Tetricos recidit imperium.* Sic fuit in exemplari: sed quia *re,* corripitur solet, quæ hoc loco producenda est, qui *re* in *de* mutauerunt, emendassent potius, *in Tetricos imperium recidit.* ¶ *Per quas erumpit.* exit in Oceanum fluuius

107

273. A

ATVRRVS. De quo plura in Mosellam. ¶ *pauperis Aemiliae.* Aemiliae Corinthiae Mauræ auic Aufonij, de qua proximum carmen Quintum. Cuius Aemiliae Mauræ filia Aemilia Aonia, mater Aufonij poetæ, quia Aquensis Augustana fuit, ut in secundum carmen ostendimus: & Arborium auum suum,

nū suum, istius Mauræ maritum dicit Aufonius apud Tarbellos Oceani accolas; in quo tractu sunt, Aquæ Augustæ, exulasse: nō dubito quin profugus ille patria, Aquis Augustis tandem confederit: ibique Aquensē ciuē Aemiliam illam Mauram duxerit. ¶ *tenuis.* exigua pecunia multo labore parata. ¶ *Tu cali numeros.* Chaldæus erat seu genethliacus hic Aufonij auus: de quo genere hominū Aulus Gellius libro quartodecimo. * ¶ *conscia sidera fati.* Virgilius quarto Aeneidos.

Cap. 1.

Testatur moritura deos, & conscia fati.

Vers. 19.

Sidera. Manilius vero sic Astronomica sua exorsus est post Virgilium.

Carmine diuinas artes & conscia fati

Sidera, diuersos hominum variantia casus.

¶ *Proditā nō unquam.* formulā meæ vitæ, & quā Suetonius geniturā, Græci γένειον vocāt, non publicasti. ¶ *Matris meæ, filię tuæ.* ¶ *Tu nonies denos.* Nonaginta annos. ¶ *Fortis dea.* fortunæ, de qua satis multa Lilius Gregorius syntagmate sextodecimo. ¶ *Post trina decennia,* triginta annos natum, & plus eo. ¶ *ac lauo lumine cassus eras.* oculum sinistrum amiseras. *Extincto lumine* ediderant Lugdunenses, sed exemplar habebat, *ocleuo lumine.* ¶ *præcipuus honos.* ut quæstor fui, consul, & c. ¶ *animarum mista priorum.* *Miste* pro *mista* legerē, ut sit, O aue Arbori, qui iam mistus es coetui animorum piorum. & sic piorum piarū me, pro priorum. ¶ *Sentis quod quæstor.* vide protrepticon ad nepotem ¶ *Commemoro.* Non video, cur hoc in *commemorem* mutari debuerit.

108

368

IN CARMEN V. Parentalium. ¶ Aemiliam auiam, matrem Aemiliae Aoniae matris Aufonij, Aquensem ciuem, uti modo diximus. ¶ *Maura vocata fuit.* Sic hodiēque Romanogalli Mauros vocitamus Indos, Aethiopes, & qui eo colore sunt. Mauri tamen proprie dicti sunt, qui eum incolebant Africae angulum, qui ante Gades est, Mauritaniae nomine, non multo fusciores Hispanis, angusto freto ab Hispania separatis. ¶ *Hæc non delicijs.* grauis Matrona, & seuera. ¶ *ad perpendicularum.* ad amussim, ad normam, & regulam ¶ *præceptum cunis.* quæ ex ipsis cunis, & adhuc infanrulum rapuit in suas ædes. ¶ *A Eternum.* in secundo carmine.

109.

IN CARMEN VI. Parentalium. ¶ *Tuque gradu generis.* O Aemilia Hilaria, quæ matris meæ Aemiliae Aoniae soror, genere quidem mihi, cognationeque matertera fuisti (amita dicitur, quæ patris sit soror) sed amore & beneficijs mater, & sic vere matertera, id est mater altera (hoc materteræ est etymum apud Festum) commemorabo ego te quoque, ceterum eo affectu, studio, officio, quo filius propriam matrem debeat. ¶ *Hilari cognomen.* ab Hilaritate vultus, Hilarjus pro Hilaria dicta, quæ marem potius quam feminam ore referret. ¶ *verum ephēbū.* puerum. ¶ *non dissimulante.* non arte aliqua, sed naturali facie ¶ *More virum.* ut vir femina rei medicæ perita. ¶ *Feminei sexus odium tibi.* femi-

110

tenus Europam. Hoc, quid sibi velit, non video. Tenus hinc ablatiuum postulare: & Gallia Hispaniaque tam sunt in Europa, quam Thracia, in qua est Constantinopolis. ¶ *Placui tibi.* perspecto ingenio, & præclara indole pueri ¶ *fatis esse tibi.* te nihil amplius optare. ¶ *me patribus.* Parentibus meis. ¶ *Dictasti fati.* Sic fuit *fatis* in exemplari, non *fatis*, Statius undecimo Thebaidos.

Quisnam fuit ille deorum,
Qui stetit orantem iuxta, præceptaque verba
Dictauit fati? Matheseos ergo peritus fuit

Aemilius Arborius, eiusque pater Cæcilius, ut ex insequenti carmine cognoscet: qui horoscopo, & cognita Aufonij genitura, quantus vir olim futurus esset, notauerant. Sed de istis Chaldaeis & Genethliacis quid sentiret Fauorinus philosophus, homo nostras, vide apud Gellium in principio quartidecimi Noctium Atticarum. ¶ *de musis tuis.* de litteris, quas me docuisti, & iure tibi vindicare potes.

106 IN CARMEN IV. PARENTALIUM. Duos in his

104. A Aufonij carminibus obseruasse Arborios iam supra dixi, patrem & filium, & patrem quidem Aufonij auum maternum: filium vero auunculum. In iisdem similiter Argicios duos inuenio, hunc Aufonij auum: & illum, Aufonij proauum, qui memoratur in carmine septimodecimo de Professoribus. Quanquam ibi Arficius ille scribitur, s pro g, ut ambigi possit utro modo illi vocarentur, Argicijne, an Arficij. ¶ *Aeduico ductum*

160. de *Stemmata.* Aeduum genere de quo gentis vocabulo in carmine secundum. ¶ *quaque Vienna.* — *Alpinis opulenta Vienna colonis,*

103. B in carmine de Arelate, libro de claris urbibus. ¶ *Nanque auus tuus,* & pater tuus fuerunt proscripti. ¶ *Regnum quum Victorinus haberet.* Gallienus Mediolani occisus fuit anno Imperij quinquodecimo, at Christi, ut putatur, ducentesimo & septuagesimo. Sub eo rem Romanam male administrante, Victorinus Galliarum inuasit imperium, *uir strenuissimus*, inquit Eutropius, sed qui quum nimia libidinis esset, & matrimonia aliena corrumpere, Agrippinae Coloniae, imperij sui anno secundo interfectus fuit. Huic successit Tetricus, Senator Romanus: *qui Aquitania honore Praesidis administras* (Eutropij verba sunt) *absens a militibus Imperator electus est: & apud Burdegala purpuram sumpsit.* Huius quoque filius, Tetricus minor cognominatus, Cæsar appellatus fuit. plura de istis Tyrannis Trebellius Pollio. sed aliud nihil usquam de Arborijs nostris, & eorum proscriptio. ¶ *In Tetricos recidit imperium.* Sic fuit in exemplari: sed quia *re*, corripitur solet, quæ hoc loco producenda est, qui *re* in *de* mutauerunt, emendassent potius, in *Tetricos imperium recidit.* *

107 273. A *Per quas erumpit.* exit in Oceanum fluuius A T V R R V S. De quo plura in Mosellam. ¶ *pauperis Aemiliae.* Aemiliae Corinthiae Mauræ auie Aufonij, de qua proximum carmen Quintum. Cuius Aemiliae Mauræ filia Aemilia Aonia, mater Aufonij poetæ, quia Aquensis Augustana fuit, ut in secundum carmen ostendimus: & Arborium auum suum,

uū suum, istius Mauræ maritum dicit Aufonius apud Tarbellos Oceani accolat; in quo tractu sunt, Aquæ Augustæ, exulasse: nō dubito quin profugus ille patria, Aquis Augustis tandem confederit: ibique Aquensē ciuē Aemiliam illam Mauram duxerit. ¶ *tenuis.* exigua pecunia multo labore parta. ¶ *Tu celi numeros.* Chaldaeus erat seu genethliacus hic Aufonij auus: de quo genere hominū Aulus Gellius libro quartodecimo. * ¶ *conscia sidera fati.* Virgilius quarto Aeneidos.

Testatur moritura deos, & conscia fati. Cap. 1. Voss 19.

Sidera. — Manilius vero sic Astronomica sua exorsus est post Virgilium.

Carmine diuinas artes & conscia fati
Sidera, diuersos hominum variantia casus.

¶ *Prodiua nō vnquam.* formulā meæ vitæ, & quā Suetonius geniturā, Græci *γένησιν* vocāt, non publicasti. ¶ *Matris.* meæ, filiæ tuæ. ¶ *Tu nouies denos.* Nonaginta annos. ¶ *Fortis dea.* fortunæ, de qua fati multa Lilius Gregorius syntagmate sextodecimo. ¶ *Post trina decennia,* triginta annos natum, & plus eo. ¶ *ac laeo lumine cassus eras.* oculum sinistrum amiseras. *Extincto lumine* ediderant Lugdunenses, sed exemplar habebat, *ocleuo lumine.* ¶ *præcipuus honos.* ut quæstor fui, consul, & c. ¶ *animarum mista priorum.* Miste pro *mista* legerē, ut sit, O aue Arbori, qui iam mistus es cœtui animorum piorum. & sic piorum piarumue, pro priorum. ¶ *Sentis quod quæstor.* vide protrepticon ad nepotem ¶ *Commemoro.* Non video, cur hoc in *commemorem* mutari debuerit. 368

IN CARMEN V. Parentalium. ¶ Aemiliam auiam matrem Aemiliae Aoniae matris Aufonij, Aquensem ciuem, uti modo diximus. ¶ *Maura vocata fuit.* Sic hodieque Romanogalli Mauros vocitamus Indos, Ethiopes, & qui eo colore sunt. Mauri tamen proprie dicti sunt, qui eum incolebant Africae angulum, qui ante Gades est, Mauritaniae nomine, non multo fusciore Hispanis, angusto freto ab Hispania separatis. ¶ *Hæc non delicijs.* grauis Matrona, & seuera. ¶ *ad perpendicularum.* ad amissim, ad normam, & regulam ¶ *præceptum cuius.* quæ ex ipsis cunis, & adhuc infantulum rapuit in suas ædes. ¶ *A Eternum.* in secundo carmine.

IN CARMEN VI. Parentalium. ¶ *Tu que gradu generis.* 110 O Aemilia Hilaria, quæ matris meæ Aemiliae Aoniae soror, genere quidem mihi, cognationeque matertera fuisti (amita dicitur, quæ patris sit soror) sed amore & beneficijs mater, & sic vere matertera, id est mater altera (hoc materteræ est etymum apud Festum) commemorabo ego te quoque, ceterum eo affectu, studio, officio, quo filius propriam matrem debeat. ¶ *Hilari cognomen.* ab Hilaritate vultus, Hilarjus pro Hilaria dicta, quæ marem potius quam feminam ore referret. ¶ *verum ephēbū.* puerum. ¶ *non dissimulante.* non arte aliqua, sed naturali facie ¶ *More virum.* ut vir femina rei medicæ perita. ¶ *Femine sexus odium tibi.* femi-

ELIAS VINETVS

na sexum suum oderat, & vir nata esse maluisset: contra quam Nero Cæsar, Heliogabalus, & quidam alij, qui se in feminas pro viribus transformauerunt. ¶ *Deuote virginietatis amor.* Quas Aufonius Virgines Deuotas hoc loco & in carmine vicefimo sexto appellat, ac Ambrosius in libro ad Virginem Deuotam, virginēs erant deo dicatæ, consecratæ, deuotæ, quas nos Galloromani *Nōnas* hodie vocitamus: quod vocabulum iuuenies apud Hieronymum in eo, quod scripsit ad Eustochium de Custodia virginietatis. ¶ *Septenos nouies.* sexaginta tres annos. ¶ *ipse pudicitia.* finis fuit. id est, perpetuam seruaſti virginietatem. Syllaba autem illa, *nis* que natura breuis est, nec positione producit, pro longa haberi debet. quomodo post totidem pedes breuem producit Virgilius in hoc extremi bucolici versu.

Omnia vincit amor. & nos cedamus amori.

III

IN CARMEN VII PARENTAL. CL. in titulo huius carminis, Claudiſne est, an Clemēs, an aliquid aliud? Calippio non LL sed PP geminabat, vt edidimus: quicquid id sit nominis. ¶ *Et patruos.* fratres patris Iulij Aufonij medici. ¶ *elegea,* sic fuit in exemplari, que vulgo elegia dicitur. Græcum enim est ἐλεγία, vt & ἐλεγείον, in epigrammate nonagesimo secundo: & diphthongus ista *ei* tam in ê, quam in î, a Latinis verti solet. de qua re Priscianus libro primo. Sed totus versus sic illic habebat.

Et paruos elegea meos reminiscere cantus.

203

¶ *tellus Rutupina.* terra Britannia, vt in carmine de Aquileia. ¶ *Hæredis nullo nomine tuta.* Claudius Contētus quum trans mare, & in Britannia insula negotiaretur in morbum incidit: eoque ibi perijt pecuniosus, vbi nec fratrum, nec aliorum suorum quisquam fuit, qui se pro herede gereret. ¶ *mensa vncta.* pingui, vt Carulus in carmine nuptiali, & lauta. ¶ *Hæredes solo nomine.* Claudius Calippio, patruorum alter, inquit Aufonius, quum sine liberis decessisset eius hæres fuisset, siquid bonorū reliquisset. ¶ *ioca seria misti.* qui seria iocis miscerent, & temperarent. ¶ *Discreti tumulis.* Alter in Britannia sepultus, alter in Aquitania, Burdigalæ, vt puto. ¶ *commune munus.* vt vterque hoc verbum Vale sibi dictum accipiat. Quo vtimur non solum viuentes inter nos verum etiam viuentes ad mortuos, & mortui ad viuentes. Vt in his Parentalibus ad multos vita functos Aufonius: ac Aeneas ad interfectum in proelio Pallantem vndecimo Aeneidos.

Vers. 97.

salue æternum mihi maxime Palla,
Aeternūque vale _____ At contra Creusa in extremo secundo mortua, ad suum Aeneam viuentem.

Iamque vale: & nati serua communis amorem.

Vers. 67

Sed de hoc verbo hæc in commentarijs Seruij scripta legimus, quum dixisset Aeneas libro tertio Aeneidos de Polydori funere,
animamque sepulchro

Condimns,

IN AVSONII PARENTALIA.

Condimns & magna supremum voce ciemus.

Hoc loco dicimus more solempni, Vale. Nos te ordine, quo natura permisit, cuncti sequemur. In iisdemque in quintū & vndecimū, Quando mortuis Salue, & Vale dicimus, nō considerandā etymologiam, quū is bonā valetudinem salutēq; optemus, in quibus nulla esse possit: sed notandā consuetudinem, quod iis Vale dicere soleamus, a quibus recedimus. Sed de hoc monuimus supra. 93

IN CARMEN VII. PARENT. ¶ *Publica despiciens,* Qui rempublicam attingere, præfecturas, magistratus villos gerere noluit. ¶ *prior.* alios præcedere. ¶ *segregus.* segregatus, seiunctus ab aliis. Idem segrex apud Sidonium Apollinarem. ¶ *reuerens nata.* filia tuæ, meæ vxoris: quam tamen iuuenis amisi, tamen aliā non duxi. ¶ *Nam & celebs.* In cælibatu permanebo gener tuus.

IN CARMEN IX. PARENT. ¶ *& origine clara senatus.* Ita hîc legendum diuinarunt Lugdunenses, quum clara non esset, nisi forte prima syllaba. Senatū autem, Burdigalensem Senatū intellige ex priori carmine de Socero. ¶ *Primis luxu deceptus.* luxi præteritum à lugeo, pro isto luxu est legendum. Est autem Virgilij imitatio: apud quem Dido de amisso marito dicit libro quarto Aeneidos.

Postquam primus amor deceptam morte fefellit.

¶ *Pérque nouem Olympiadas.* nouies quaternos, seu quater nouenos, hoc est triginta sex annos: nisi Olympiadem pro quinqueennio accipias, vt sint quadragintaquinque anni.* ¶ *Quod mala.* Non est mihi domi post amissam te, ô vxor, quicum communicem consilia: siquid boni, siquid mali, mihi acciderit, quem participem habeam. ¶ *opes cassas.* Inanes, fluxas, & nihili faciendas: quarum in morte tua iacturam feci. ¶ *Septenos quater Decembres.* viginti octo annos. ¶ *Et dolor atque decus coniugis.* Dolor, quod iuueni mihi iuuenis sis rapta: & decus mariti, quod læta esses, pudica, grauis, & reliqua. Sic autem fuit in exemplari, nec quicquam mutassent Lugdunenses, si meminissent vnde Aufonius esset mutuatus. Virgilius decimo Aeneidos de Pallante in pugna occiso,

O dolor atque decus magnum rediture parenti.

¶ *Natos duos.* Mares ambos, an marem & feminam? Primus Aufonij, horum poëtæ filius, fuit Aufonius: qui obiit infantulus, & vt arbitror, ante matrē. De hoc est proximum carmen. Filiū etiam habuit Hesperium: quē nominat pater in carmine vndecimo, quū nepotis sui eius filij Pastoris acerbū fatum mæret: & in cuius Hesperij gratiam se Fastos scripsisse dixit, in epigrammate de iisdē Fastis: & ad quē misit carmen de Cæsaribus, & Protrepticon ad nepotem, epistolamque, *Qualis Picena,* & cuius meminit in epistola ad Paulinū, *Quanto me affe.* Habuit & filiam, quam nusquā quidem nominat, sed eius meminit in Proptreptico illo ad suum ex ea nepotem Aufonium, & in litteris ad Hesperium filium tunc scriptis, quum idē ipsum carmen ei misit. Gregoriū vero, cui mititur Cupido cruci affixus, hunc appellat filium, sed miror, quod huius

L

alibi nullam mentionē fecerit, qui soleat filios etiam vocare alios, quam quos generis, veluti Symmachum in suarum epistolarū quarta, & Por-
 428
 470
 489
 115

489
 115
 IN CARM. X. PARENT. ¶ *Primus nate.* Sic poëta Auso-
 nius ex Attusia Sabina coniuge filios minimum tres susceperit, hunc
 primum nomine patris Ausonium appellatum, & duos illos, quos non
 nominauit in priori carmine ad vxorem, sed quorum alter est Hesper-
 rius in carmine insequenti. ¶ *Indolis & plene.* Ita Lugdunenses edide-
 runt, quum non plene, sed absque l. pene esset in exemplari: quomodo-
 cumque legendum sit. ¶ *Tu gremio in proau.* Vtrius proau, paternine,
 qui hic non lugetur, an materni, Cæcilij Argicij Arborij? de quo est
 carmen quartum. ¶ *Inuidiam tumuli.* In eodem cum proauo, sepultus
 es tumulo, vt ne quis inuideret, si tibi separatim tantillo puerulo mo-
 numentum esset extructum.

116
 IN CARM. XI. PAR. ¶ *mesti aui.* Ausonij hæc scribentis.
 ¶ *spes cuius certa fuit res.* hoc nō video, quod sibi velit. ¶ *Hesperij patris.*
 filij mei. ¶ *vita breuis argumentum.* Versus spondiacus. Quæ pastoralis
 fistulæ cantio tibi portendebat vitam breuem, sed id non ante fuit intel-
 lectum, quam tegula è tecto missa sis occisus. ¶ *manus artificis.* ædes te-
 gentis. ¶ *manus hæc.* quæ te percussit. ¶ *manus certa.* Vt certos ictus di-
 41
 767
 117 A
 IN CARM. XII. PARENT. ¶ *Esse suam cupiit hæc Dryadæia*
soror. Ita Lugdunenses ediderunt, quum haberet exemplar.
Esse suam soror hac Driadia, non ruit. quod quum legisset stu-
 diosorum quispiã veterū doctorūmq; hominum, mendosūmq; animad-
 uertisset, singulas negationis litteras perscripserat: & inter eas aliquid
 scripserat, sed quod ipse legeret, alij non item, nisi forte syllabã vi repo-
 sitã voluerit. Conueniret nãque satis *uiruit* pro *non ruit*: & pleraque pen-
 tamentra sic trisyllabis finit Ausonius. Aliæ porro sunt Driadiæ in car-
 mine vicesimo tertio & vicesimo quinto, quas per vocalem Latinã cun-
 ctas scribebat antiquus librarius: ceterū Lugdunensis Typographus pri-
 mam i, mutauit in y, quasi Græcum sit vocabulum potius, quã Aquita-
 nicum, & sic Driadarum, Dryadūque cognatum. Producent vero
 cunctæ primam syllabam: & hic Driadia, cui Lugdunenses e non de-
 buerunt addere, sic notata erat, *Driadia*: quibus apicibus multas syllabas
 117 B
 408
 longas per totū illum librum notatas obseruauimus. * ¶ *Vitamque colo.*
 calathisque Mineruæ, lana & tela. Virgilius octauo Æneidos.

quum femina primum
 Cui tolerare colo vitam tenuique Mineruæ.

*Impositum cinerem, & sopitos suscitāt ignes,
 Noctem addens operi. famulāsque ad lumina longo
 Exercet penso. castum vt seruare cubile
 Coniugis, & paruos possit educere natos.*

Colu autem pro celo ab eodem recto colus dixit Stadius auctore Pri-
 sciano. ¶ *& verum.* veritas. ¶ *& fratrem.* me. ¶ *Coniuge ad huc iuuenis car-*
ruit. Ea quum adhuc esset ipsa iuuenis, maritum amisit, Pomponium
 Maximū, vt suspicor, qui carmine quindodecimo celebratur. ¶ *Sed vi-*
duata marito. Hoc Lugdunenses post verbum *caruit*, nescio quo metri
 genere, subiecerūt, cum in suo exemplari esset, *sed seria vitam*, si quid in eo
 videre potui. Dixit autē Ausonius, mulier seria vitã pro muliere graui
 & seria vita: vt os humerósque similis dixit Virgilius. Fuit & in eodē li-
 bro equiperauit pro æquiparauit. ¶ *Per sena decennia.* sexaginta annos.

118
 IN CARMEN XIII. PARENTAL. ¶ *Auitianum.* Metra
 hæc, vt epigrammatis sextidecimi. Auitiani autem vocabulū ab Aui-
 to deriuatum videtur, sicut ab Aemilio Aemilianus, ab Octauo Octa-
 uianus, a Rullo Rullianus: quare duæ priores syllabæ iambus pes in Aui-
 tiano æque, atq; in Auito fuerit, siue proprium nomen sit Auitus, siue
 appellatiuum. Ouidius primo Fastorum.

At Numa nec Ianum, nec Auitas praterit umbras.

Martialis ad Auitum libro primo.

Quæ legis hic aliter non fit, Auite, liber.

¶ *Minor iste natu me sed ingenio prior.* Sic fuit in exemplari: si contaminata
 verba Lugdunensis distinguere nouissent. ¶ *Artes paternas.* Iulius Au-
 sonius pater, fuit medicus: vt ex primo carmine didicisse potes. ¶ *Atro-*
pos. parca, fatum, mors. ¶ *Quem cultum spei.* Hoc si sic edidit Auso-
 nius, secundum iambici metri pedem, spondæum fecerit aut Trochæum.
 Non autē recipit Trochæum hoc metrum. Spōdēū igitur posuerit pro
 iambo, in secundo loco iambici: quod ipsum interdum facere ostendi-
 mus in primum carmen Iambicum Ephemeridis. Itaque priorem spei
 syllabam produxerit, sicut Lucretius rei aliquot locis, vt libro primo.

Præterea rei quæ corpora mittere possit.

¶ *Quem dolorem faucis.* Sociis hic per metrum legere non licet, sed *faucis*
 pro fauciatis, læsis, exulceratis morte immatura talis adolescentuli.

119 A
 IN CARMEN. XIV. PARENT. ¶ *Euromi, è iuuenum.*
 quem ego mihi delegeram generum ex multis iuuenibus. Sic Euro-
 mius hoc loco, qui in titulo Euronius, in eodem exemplari, Vnicam
 fuisse filiam Ausonio diximus supra in nono carmine, ceterum quot ge-
 neros habuerit ex vna, nobis incompertū. Ausoniū Nepotem, ad quem
 lusit Proptrepticon, filia sua natum dicit, quam non nominat. Hic Valla-
 tinus (quæ Valerium Latinum vocandum putat Scaliger) Euromius ge-
 ner, potest Nepotis illius pater esse: nec video quicquam causæ esse,
 quem Symmachus in epistola, *Et si plerumque,* cōmendat Talisiū Ausonij

generum, cur non idem videatur Vallatinus: ut illi tria fuerint nomina, Vallatinus, Euromius, Talisius: qualia habet totidem Aufonij ipsius focer Attusius Lucanus Talisius. ¶ *Prægressus*, prætergressus, qui superasti maiores tuos.* ¶ *Hoc præfectura*. Quæ præfectura hæc fuerit, nescio: sed de præfecturis quædam scripsimus in quadringentesimum & octauum versum Mosellæ ex Budeo & Alciato. Pater Aufonij se præfectum Illyrici nuncupat in versu quinquagesimo secundo Epicedij, si forte eidem præfuit Illyridi post eum Vallatinus. Quod si Aufonij nepotis, ad quem Protrepticon lusit Aufonius, pater fuit hic Vallatinus, eum suum generum in versu illius Edyllij quadragesimo quarto Proconsulê fuisse scribit Aufonius. ¶ *Fiscus & ipse cluens*. Quæstura illustris, ut quam se gessisse prædicat focer Aufonius in extremo protreptico ad Nepotem. Fiscum pro ærario locis aliquot Eutropius accipit, sed Budeus scripsit in annotationibus Aerarium proprie pecuniam publicam & Imperij. Fiscum vero pecuniâ Imperatoris & principis. Quod autem Lugdunenses cliens hic scripserant, cluens fuit in exemplari, de quo verbo in Iambicum ad Probum. ¶ *Indole maturus*. O gener, inquit, tu maturus & acerbus mortem obiisti, ut poma dicuntur acerba & immatura: ac maturus quidem indole, in quo scilicet iuvene nullum non virtutis genus spectatum sit: acerbus vero funere, cuius mors fuit immatura, & ante iustam ætatem.

IN CARMEN XV. PARENT. ¶ *Nania nostra canet*. Canent plurale, in exemplari. ¶ *mea sorori*. Iuliæ Driadæ, ut coniiicio, de qua est carmen duodecimum. ¶ *sensit acerbum saucia percassum*. Curia Burdigalensis, de qua in Epicedium, hoc etiam sensit, saucia isto acerbato fato. ¶ *Te primore*. Principe Senatus Burdigalensis. ¶ *inque Valentinum*. Improbum hominem aliunde non noui. ¶ *Hec quare nato*. Pomponio Maximo Herculano, de quo carmen septimum decimum. ¶ *non frueris?* cur ille non viuit adhuc, diuque vixit tibi superstes? ¶ *sed frueris*. correctio. Eo iam frueris, quando mortuus est, siquidem diuinæ eius portio, id est, anima, nunc tecum est apud Manes. ¶ *Anticipasse diu*. quando is diu ante mortuus sit, quam oportuit.

IN CARMEN XVI. PARENTAL. ¶ *Tu quoque vel nurus*. Priorem syllabam ubique corripit nurus. *Nurus* legi potest, more vetusto: sed *neptis* fortasse melius, ut eam postea vocat. ¶ *De Manibus imis*. ab inferis. ¶ *Accersenda est vxor proauis Eusebij*. sic restituendum putarunt Lugdunenses, quod in exemplari erat, *Accersenda vxor est proauis*. Verum quid hic sibi voluerit verbum *vxor*? Ego *vox* pro isto *vxor*, omnino reponendum censeo, & sic legendum versum, *Accersenda esset vox proauis Eusebij*. Eusebius namque iste, Veriæ Liceriæ proauus, homo nobis aliunde incognitus, orator quispiam fuerat egregius, aut poëta. Cuius se vice functurum proximo disticho dixit Aufonius. ¶ *Neptis*. Neptos meus, est filius filij, filiaue meæ. Neptis mea, filia filij, filiaue meæ. Neptos etiam aliquando dictus, quomodo & nos

Galloromani appellamus, fratris sororisue filius: ac Neptis, fratris sororisue filia. Sic enim Eutropius Octavianum Augustum, Iulij Cæsaris Nepotem dixit. Neptem itaque videretur Aufonius Veriæ appellare, quæ esset vxor Arborij nepotis, id est filij suæ sororis. ¶ *Arborij mei*. Arborium auunculum suum commemoravit Aufonius carmine tertio, & auum Arborium quarto, sed hic Arborius sororis filius, quo patre quaque matre, Aufonij sorore, genitus sit, non habeo compertum. ¶ *Iuncta colis*. sepulta prope ædes mariti.

IN CARMEN XVII. PARENTAL. ¶ *Nec Herculannum*. filium Pomponij Maximi ante carmine quindodecimo defleti, grammaticum inter Burdigalenses Professores carmine duodecimo commemoratum. Est autem metrum hoc primum, iambicum trimetrum: reliqua eiusdem carminis, anapestica dimetra catalectica & hypercatalecta: siquid in ijs sani reperimus. ¶ *Te quem maxime fructum*. Hunc versum vndecimum quum nec hic quicquam agentem, nec plenum cernerent Lugdunenses, eum sic emendandum, ac in nonum locum transferendum putauerunt.

Et spei maxime fructum. quum esset in exemplari, *ee* quem maxime fructum, & Pomponio huic vnum ex nominibus foret Maximus. Istud autem duplex *ee* quid prius fuerit, nescio: inter quæ aliquid scalptum fuisse apparebat: sed Scaliger putat legendum, *Ehe*, quod Hehe quoque scribitur, vox dolentis, lamentantisue. Idem prætermiserat versum,

Lacrimabilis fors querelle
Quem existimaui restituendum,

Lacrymabilis orsa querela. ¶ *lingua facetus*. Sic in exemplari: sed catus pro facetus legeret Scaliger, & munus pro munera: *Que funereum modulatus*, pro, *Que funereo modulatus ore*.

IN CARMEN XVIII. PARENTAL. Aufonius vxorem suam vocauit Attusiam Lucanam Sabinam in carmine nono: cuius soror Namia Pudentilla maritum habuit Flauium Sanctum, qui hic defletur, ut & ipsa in carmine insequenti. ¶ *Vita magis sapiens*. Erat *vitam* in exemplari, *vitam agis sapiens*. legi posset, *Sed iustam & clemens vitam agis & sapiens*. ¶ *Supremaque funera*. pro *funera* erat in exemplari *mittia gemino, it.* ¶ *Rutupinus ager*. Britannia insula. Carmen de Aquileia.

IN CARMEN XIX. PARENTAL. ¶ *Sancti*. Flauij Sancti carmine priore. ¶ *fratris amore. onore sine h*, pro isto *amore*, in exemplari: & *fantis* pro fratris. *fantis honore legendum*. Vide primum versum, & libri huius præfationem versibus scriptam.

IN CARMEN XX. PARENTAL. LUCANVS TALISIVS CVRAM FILII. Huius carminis titulus hic fuit. Restitue, si potes. ¶ *Nec tantum matris spes vnica*. qui non fuisti solus matris, verum etiam aliorum spes. Quibus autem parentibus hic sit genitus, quem consobrinum vocat Aufonius, non cõperi. Attusius Lucanus Talisius dictus carmine octauo Aufonij focer.* ¶ *meis*. elegis. ¶ *immemoratus*. non memoratus nõ

ELIAS VINETVS

defletus. Horatius hoc verbo vsus in epistola vndeicesima libri prioris.

¶ *iam properate*. prope factus pater. Vocatiuus pro nominatiuo. qua Antiptosi plurimis locis vsus est Aufonius, veluti in carmine de Pomponio Maximo, *Coniux namque mea tu consociate sorori.*

& de Burdigala, infra,

Distinctas interne vias mirere.

& in Thaletis

sapientis pentametris, & in principio Mosellæ, ac alibi. Sic *millesime* pro

millesimus, & *trabeate* pro *trabeatus* dixit Persius in Satyra tertia, & *macte*

pro *mactus* Horatius in Sermonibus secundo libri prioris, auctore Prisciano in extremo septimodecimo libro: ac ita Virgilius secundo Aeneidos *expectate* pro *expectatus*.

Quibus Hector ab oris Expectate venis?

¶ Tam cito factus auus, ex te adhuc adolente natis filijs.

IN CARMEN XXI. PARENTAL.

¶ *Adfinis quoque tu Regule*. Ita semper adfinis integra præpositione, nunquam affinis, exemplar illud. Modestinus autem in lege quarta tituli decimi libri tricesimi octauo Digestorum Iustitiani, Adfines his verbis definiuit. *Adfines sunt viri & uxoris cognati, dicti ab eo, quod due cognationes, quæ diuersæ sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem accedit. Namque coniungende adfinitatis causa, fit ex nuptiis*. Reguli autem istius nomen alterum non *Erminiscius*, sed *Erminuscus* scribebatur. ¶ *Santonica tellure iacentes*. Sepultos apud Santones, quorum metropolis ab vrbe Burdigala non plus duorum dierum itinere abest. Sed de Santonibus plura in epistolam ad Paulum.

IN CARMEN XXII PARENT. Seueri huius Cen-

foris vxorem Pomponiam Urbicam carmine ultimo lamentabitur Aufonius. In quod extremum dicemus, quid consocer sit, & consocrus. ¶ *Calpurnia nomina Frugi*. Frugi hominem antiquus Terentij cõmentator exponit vtilem, & necessarium, vt fruges humano generi: & sic frugi, in quo fit aliquid, quo fruamur, idest vtamur. Cicero vero in tertia & quarta Tusculana scribit, frugi esse hominem, qui sit moderatus, temperans, continens, constans, tum frugalitatem, quæ tres virtutes fortitudinẽ, iustitiam, prudentiam complectatur. Sed de verbo frugi plura annotauit Budeus.

Lucius autem Calpurnius Piso, cuius & in carmine primo de Professoribus meminit Aufonius, & quem Caius Gracchus homo seditiosus inimicum suum vocat apud eundem Ciceronem in oratione pro Fonteio: & marmora Romana, consulem faciunt, collega Mucio Scauola, anno ab Roma condita sexcentesimo & vicesimo primo, is quum vir eximia virtute esset, ac integritate, Frugi vulgo nominari primus coepit: ab eoque cognominata Frugi fuit Calpurnia familia. Vult ergo Aufonius consocerum suum Seuerum Iulianum, etiam Frugi, prætereaque

Censorij, ac Iusti cognomentis dignum videri. * ¶ *Censor Cato*.

Duo Marci Porcij Catones Romæ fuerunt, in primis tetrica, graui in-

IN AVSONII PARENTAL.

ui integræque vita, minor, Vticensis, qui se Vticæ in Africa interfecit: maior, Censorius, qui Censor fuit anno ab Vrbe condita quingentesimo & septuagesimo nono, vt est notatum in marmoribus Romæ nuper effossis. In qua Censura quomodo se gesserit, & qui hominis mores fuerint, vnus tibi satis declarauerit Titus Liuius libro tricesimo nono. Ceterum eorundem Catonum & Aristidis mentio fit etiã in Mosella. ¶ *Nostras consociare domos*. per liberorum nostrorum matrimonia: vt sic consoceri essemus, ego tuorum, tu meorum socer. ¶ *Id voluisse deũ*. sed te iã vita defuncto.

IN CARMEN XXIII.

PARENTALIVM.

In exemplari erat, PAVLINVS ET DIADRIA FILII PAVLINI ET MEGENTIRE SORORIS FILIA. Sic restituendum putauim. PAVLINVS ET DRIA DIA FILII PAVLINI, ET MEGENTIRAE SORORIS FILIÆ. & sic intelligendum, de Paulino & Driadia carmen esse: qui parentes habuissent Paulinum, de quo est insequens carmen, & Megentiram sorore Aufonij genitam. ¶ *specimen*. species & imago patris. Sic vsurpatum specimen in extremo carmine de Dominica resurrectione. ¶ *offerret*. offerret, o pro prima verbi littera in exemplari. exhiberet, redderet, referret. ¶ *eloquium*. eloquentiam, quæ non fuit in tuo patre. * ¶ *Crudaque*. quasi crudata, & recenti adhuc vulnere accepto de patre tuo mortuo moerentia ¶ *sororem tuam Driadiã*. Alias in hoc libro esse Driadias in carmine duodecimum monuimus. ¶ *qui matris auunculus*. qui sum auunculus Megentire matris vestræ. ¶ *Hispana tum regione procul*. Quum esset in Hispania procul a patria cum patre Correctore Hispaniæ, vt in sequenti proximo carmine dicitur. ¶ *Nondum cinctus genas*. adduc imberbis. ¶ *Quattuor ediderat*. mater tua Megentira. Ceterum hic aut deest aliquid: aut nescio quo pacto hæc turbata, si sint integra. ¶ *Funera sed tumulis*. Megentira duo ex suis quattuor illis, iam sepeliuit. ¶ *Debetur matri*. Megentiræ: quæ tibi, O Pauline pater, viro suo, & filijs Paulino ac Driadiæ superuixit. ¶ *Cetera progenies*. duo reliqui ex illis quattuor cum matre viuunt. Eiusdem argumenti epitaphium Lucillæ, in extremo commentario in carmine de Burdigala.

IN CARMEN XXIV.

PARENTALIVM.

Paulinus hic maritus Megentire filie sororis Aufonij, & pater Paulini ac Driadiæ: de quibus prius carmen. ¶ *Inroret*. Irroret, irriget. ¶ *nataeque sororis*. Megentiram, filiam meæ sororis. ¶ *Indeptus adeptus erat*: sed iambus esset pro spondeo. ¶ *Stirpis Aquitanae*. Quemadmodum duplex est Asia, & Africa duplex, altera nimirum alterius pars, ita duplices Aquitani. Plinius libro quarto Naturalis historię. *Gallie Aquitanicae sunt*, inquit, *Ambilatri, Anagnutes, Pictones, Santones liberi, Bituriges liberi cognomento Bisici, Aquitani, vnde nomen prouinciæ: Sediboniatæ*, & reliqui. Istos autem proprie nomen Aquitanorum vsurpantes, & minores Aquitanos, alios esse non video, quam quos vulgo Aquenses appellamus.

129 B * Tarbellorū est oppidū, cuius meminimus in carnē secundum, *ὁ δὲ τὰ*
 101 *ἄγρως*, libro secundo Geographicorum Ptolemæi, id est, Aquæ Augustæ, in Aturi situm ripa, ab oceano extremum Pyrenæum alluente non plus diei itinere vnus distans, parū quidem illud, sed munitissimum, vetustatem in mœnibus non paruam ostentans. In eo medio fons est callidus, perpetuo feruens, aquam multam in propinquum Aturrū emittens, ex quibus aquis calidis Latini homines, qui eas frequentabāt, non dubito, quin locum illum iam tum Aquas appellare cœperint, ex quo Galliam Narbonensem, quæ ab illis non plus quatruidi itinere abest, tenuerunt, nō minus septuaginta annis ante quā Iulius Cæsar consul Alpes transisset. Habet hic quidem tractus propius Pyrenæum multos alios fontes callidos, magis celebres hoc tempore, quod valetudini magis salutare sentiantur: verum Aquensem olim celeberrimum fuisse argumento sunt vetusta folia marmorea: quæ in eius margine adhuc extant. Ab hac igitur ciuitate Aquis, à quocunque Augusto ante Ptolemæū cognomē inuenit, qui Gregorio Turonensi, alijsq; Aquenses sūt appellati, episcopus, diœcesis, & ciues, eos Aquitanos fuisse dictos arbitrator, qua forma Græca Auscitani, Emporitani, Calaguritani, Neapolitani, alijque, a suis vrbibus dicti fuerunt. atque sic *stirpis Aquitanæ* Aufonio dictam esse Paulini matrem, quæ Aquensis fuisset id est ex Aquis Augustis, alioqui pater illius etiam Aquitanus, qui Vasatensis erat. Quæ vero sunt Aquæ paruum oppidulum, & hinc Aquenses, in agro Fuxensi, supra Tolosam, prope Pyrenæum, ac trās Garumnā, Narbonensis prouinciæ erant non Aquitaniæ. ¶ *Cossio Vasatum*. Vasatum primam syllabam Aufonius producit, etiam in Epicedio, & denominatiui Vasatica in epistola septima: corripit Pontius Paulinus ad ipsum rescribens,

123 C

353

439

567

Consul, harenosas non dedignare Vasatas.

Quare sunt, qui natura breuem esse putantes, quum eam inueniunt longam, consonantem s̄geminant. sed barbarici vocabuli syllabam fortassis ancipitē esse iusserunt sui poëtæ: quam ego in antiquis codicibus simplici cōsonante, etiam quum producitur, scriptam reperio. Est autem Vasatum a recto Vasates. Integer genitiuus Vasatium legitur apud Sidonium Apollinarem in epistola duodecima libri octauī. *Tantumne te Vasatium ciuitas, non cespiti imposta, sed pulueri: tantum Syrticus ager, ac vagum solū, & volatiles ventis altercantibus harena sibi possident, &c.* * Vbi Sidonius Vasatium ciuitatem dixit, quam Pontius Paulinus, ac, vt arbitrator, Ammianus Marcellinus, Aufonij & Paulini æqualis, Vasatas prima inflexione, a Vasatibus, populi scilicet nomine, tertiar: quum ea prisco nomine Cossio apellaretur. Sic enim eam vocauit non solum Aufonius verum etiam Claudius Ptolemæus: apud quem Vasates, sunt *ὄασαίροι*, id est Vasarij: & *Κόσσιον*, id est Cossium mendose scriptum, pro *Κοσσίον*, hoc est Cossio, tertia declinatione. Quod nomen abōlitum prorsus fuit, sicut Vesunæ apud Petrocoros, Mediolani apud Santones & Ebroicos,

Auarici

Auarici apud Bituriges, Lutetiæ apud Parisios, aliorūque multorum, receptis in eorum locum populi prouinciæq; vocabulis, mutata solum declinatione tertia in primam vel secundam. *Bazas*, nunc vulgo dicitur, paruum oppidum viginti fere iugerum, in harenoso solo, vt illi scripserunt, vnus diei itinere à Burdigala, duorum ab Aquis Augustis. Cuius moenia quum aliquando lustrarem, obseruaui in illis alicubi, quod earundem Aquarum, & vetustioris Burdigalæ antiquitatem mihi referret. ¶ *Scrinia præfecti*. Præfecturam scriniorum. Vt tramam figuræ pro figura tramæ dixit in extremo satyrarum libro Persius. Quo munere quiungebatur, & magistri, & Comites scriniorum dicebantur, & vnico verbo scrinarij: quod Suidas, quid esset, Græcis suis expositum voluit. Scrinia autem, sunt, quod diximus in epistolam Theodosij: sed de his Budæi annotationes plura, commentariūque Andreæ Alciati & aliorum Iurisprudentum in libros posteriores Codicis Iustiniani. * ¶ *ratio-*
 129 E *nibus inde Præpositus Libycis*. Libya, Africa est, & Africæ pars. Ab rationibus autem rei pecuniariæ, Rationales sub Cæsaribus dicti sunt. Ælius Lampridius de Alexandro Augusto. *Vbi aliquos voluisset vel rectores prouinciis dare, vel præpositos facere, vel procuratores, id est rationales, ordinare, nomina eorum proponebat.* Iulius Capitolinus in Maximino seniore. *Erat fisci procurator in Libya, qui omnes, Maximini studio, spoliauerat. Hic per rusticā plebem, deinde & quosdam milites interemptus est. sed quum per eos, qui rationalem in honorem Maximini defendebant, viderent auctores cedis eius, &c.* Flavius Vopiscus. *Fuit sub Aureliano etiam monetariorum bellum, Felicissimo rationali auctore.* Et paulo post ex epistola eiusdem principis ad Vlpium. *Monetarij, auctore Felicissimo, ultimo seruorum, cui procuratorum fisci mandaueram, rebelles spiritus extulerunt.* Est libro primo digestorum Iustiniani caput, *de officio Procuratoris Cæsaris vel Rationalis*. Ex quibus locis eundem esse dicas, rationalem, procuratorem fisci, & procuratorem Cæsaris. Sed de his plura Budæus, Alciatus, Cuiacius, & alij. ¶ *Nam Correctura*. A correctore Correctura, sicut à
 129 F *Præto, Dictatore, Censore, Prætura, Dictatura, Censura.* Hermogenianus libro primo digestorum Iustiniani, titulo de Officio Præsidis. *Ex omnibus causis, de quibus vel præfectus urbi, vel præfectus prætorio, itēque consules, & prætores, ceterique Romæ cognoscunt, Correctorum & Præsidium prouinciarum est notio.* Papinianus eodem titulo. *Legatus Cæsaris, id est Præses vel Corrector prouinciæ, abdicando se, non amittit imperium.* Sextus Victor de Aureliano Augusto. *Hic Tetricum, qui Imperator ab exercitu in Galliis effectus fuerat, Correctorem Lucaniæ prouexit, aspergens hominem elegantis ioco, Sublimius habendum, regere aliquam Italiæ partem, quam trans Alpes regnare.* Trebellius Pollio de eodem. *Pudore tamen victus vir nimium seuerus, eum, quem triumphauerat, Correctorem totius Italiæ fecit, id est Campaniæ, Samniæ, Lucaniæ, Bruttiorum, Apuliæ, Calabriæ, Etruriæ atque Vmbriæ, Piceni & Flaminie, omnisque an-*

M

ELIAS VINETVS

uonarie regionis. Cassiodorus libro tertio variarum, litteras ponit Theodorici ad Venantium Correctorem Lucaniæ & Bruttiorum: eodémque libro sic idem rex scribit ad Faustum quendam. *Iouinum Curialem, quem Corrector Lucaniæ Bruttiorumque, humani nobis suggerit sanguinis effusione pollutum, ob hoc, quod mutua contentionis ardoribus excitatus, rixam verborum vsque ad nefarium collegæ dedaxit interitum, sed conscius facti sui, intra Ecclesia septa refugiens, declinare se credidit præscriptam legibus ultionem, Vulcaniæ insula perpetua relegatione damnamus.* Istorum autem Correctorum quodcunque munus quondam fuerit, habent hodiéque Hispanienses prouinciæ, huius nominis magistratus. * ¶ *Tarraco Hiberna.* Hispaniæ ciuitas Tarraco in carmine octauo de claris viribus, & in epistolarum Ausonij vicesimatertia, quæ ad Paulinum est, & in priore Paulini ad Ausonium: vnde Hispaniæ pars, Tarraconensis cognominata. cui Corrector præfuit, qui hic lugetur Paulinus. ¶ *esse clienta tibi.* parère tibi. regi abs te & corrigi. Femininum est clienta ab eo, quod est cliens, apud Plautum. ¶ *Duodeuiginti.* decem & octo Olympiadas, hoc est, septuaginta duos annos. Metrum autem hoc quum primo loco aut spondæum poscat, aut dactylum, vtrum horum in prima parte verbi *duodeuiginti* inuenias, non video. Anapæstus forsitan fuerit pro dactylo, *Duode*, par syllabis & tempore dactylo pes. vt hexametrum incepit Virgilius primo Georgicón, *Fluuiorum rex Eridannus.* Olympiades autem duodeuiginti functus hic, sicut & in primo carmine de Professoribus, *bis sex quinquennia functus*: & in sextodecimo, *Decies nouenas functus annorum vices.*

129 G

204.
424. 565

Ver. 482

340. 159

130

117.

117

131

110

132

IN CARMEN XXV. PARENTALIVM. De nomine Driadiæ monuimus in carmen duodecimum. Sunt carminis huius metra dactylica. Prius, Alcmanicum tetrametrum acatalectum. Posterius, Archilochium dimetrum hypercatalectum. ¶ *Te quoque Driadia matertera.* In hac Lugdunensium castigatione, vltimam producat Driadia necesse est, sicut & in carmine duodecimo fieri diximus. In exemplari erat, *Tu quoque Driadiam materteram.* ¶ *Germana genitus.* ego filius sororis tuæ, & fere tuus filius.

IN CARMEN XXVI. PARENT. Dicolon & hoc, ex hexametro, heroicoue, & Dactylico dimetro hypercatalecto Archilochæo. ¶ *dæuote que virginitatis.* De matertera Emilia Hilaria carmine sexto. ¶ *Mater vti.* veluti mater mea. ¶ *Commemorata,* Aue. sine synaloepha hoc. ¶ *mæstumque.* mæste, & flebiliter.

IN CARMEN XXVII. PARENTAL. ¶ *properiter.* propere, properiter, properatim, properanter, pro eodém dixisse veteres Latinos, docet Nonius. De morte auté præpropere, repentinæque, properantes, & citos, breuibus natura cunctis prope syllabis, factos versus, si librarij non corrupissent, proceleusmatica metra agnosceres, sic metiens.

Et amita

IN AVSONII PARENTALIA.

Et amita, Veneria, properiter, obiit.

Vel Pyrrhichiaca, ad hunc modum.

Et amita, Veneria, prope, riter, obiit.

Erebum autem dicit Seruius esse proprie partem inferorum, in qua ij morantur, qui bene vixerunt. Eo vero nemo perueniebat inhumatus. Virgilius sexto Æneidos de Palinuro, & aliis. *Mela* vero singulare habent melum in carmine de Ammonio Grammatico.

IN CARMEN XXVIII. PARENTAL. ¶ *Idalia.* Idalium, oppidum, & nemus insulæ Cypri, deæ Veneri sacrum. Vnde ipsa Idalia in extremo quinto Æneidos: sicut & Paphia à Papho eiusdem insulæ vrbe, est dicta, vbi colebatur. Est autem metrum hoc Dactylicum Alcmanicum trimetrum hypercatalectum. ¶ *pæne soror.* Consobrini enim, consobrinx'ue dicuntur, qui, quæ'ue ex duabus sororibus nascuntur: vt definiunt veteres iuriconsulti in Pandectis Iustiniani. Pæne autem pæne prima diphthongo hic scribebat vetus ille codex, & multis aliis in locis. ¶ *Filia amita.* Iuliæ Veneriæ, vt arbitror, de qua est prius carmen.

155
133

IN CARMEN XXIX. PARENTAL. Alia est Melania, & eadem Melana, in Pontij Paulini litteris ad Seuerum. ¶ *Aemilia hos vix nota.* Sic Lugdunenses, quod erat, Emilia m x nota. Silegas, *Aemilia vix nota,* *Aemilia* breuè producet, vt supra Driadia. *Debent* autem habebat exemplar, non *debet.* Elegia namque plurale esse potest: quum etiam τὸ ἐλεγείον dicant Græci, vt in epigrammate nonagesimo secundo. ¶ *Vno consule.* vno anno, quod Romani per suos consules, annuos magistratus, annos designarent. ¶ *Lachesis.* parca. fatum mors. ¶ *properata peregit Tempora.* Hæc prima liberorum Iulij Ausonij, infans, & adhuc lactens, & sic Ausonio vix nota, mortem obiit: vt est in Parris epicedio. ¶ *Premissa.* ante mæ mortua, & ante parentes nostros. ¶ *quique minore venit.* tertia persona venit, in exemplari, hoc sensu. Qui ex parentibus nostris venit tardius ad te, & qui celerius.

134

117

52

358

IN CARMEN XXX. PARENTAL. Pomponia Romanū nomen est. Ceterū Pompania erat hæc in exemplari, a pro o secunda syllaba. ¶ *veterum morum.* epigramma secundum. ¶ *Vrbica.* Ab eo quod est vrbs, fiunt denominatiua vrbanus & vrbicus eiusdem significationis appellatiua: quæ aliquando etiam in propria abierūt. Desletur Vrbicus quidam Grammaticus carmine vicesimo secundo de Professoribus. Vrbica autem alia est, vt puto, quam Burdigalæ ob Priscilliani hæretici Hispani dogma, cuius meminimus in carmen quintum de Professoribus, per seditionem vulgi lapidibus extinctam fuisse refert Prosper Aquitanus in chronicis. ¶ *Censoris.* Seueri Censoris Iuliani, carmine vicesimo secundo desletur. ¶ *Tanaquil.* Prisci Tarquinij Romanorum regis vxor Tanaquil perspicaci fuit, sollertique ingenio, vt Plutarchus de fortuna Romanorum, Liuius

135 A

7

165

149

127

ELIAS VINETVS

libro primo, alijq; scripserūt. quo tamen nomine quū Pontij Paulini vxorem appellasset Aufonius, rescripsit Paulinus.

nec Tanaquil mihi, sed Lucretia coniux

¶ *Pythagorea theano.* Hęc siue vxor Pythagorę fuit, siue discipula tātum vt Diogenes Laërtius incertum tradit, multa scripserat, auctore Suida. ex quibus pauculas epistolas vna cum ipsius Diogenis scriptis, Genuę nuper edidit Henricus Stephanus vir doctissimus, & de litteris optime meritis. Hanc Theano inter illos Censorinus enumerat, qui mulierem septimo mēse parere posse affirmarunt. ¶ *Quaque sine exemplo est in nece functa viri.* Nullum erat verbum in exemplari. Arriam, puto, significat: de qua Martialis tetrastichon libro primo.

*Castra suo gladium quum traderet Arria Pato,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis,
Siqua fides, vulnus, quod feci, non dolet, inquit,
Sed tu quod facies, hoc mihi Pato, dolet.*

Dio libro quinquagesimo octauo, & Plinius libri tertij epistola sextadeima. ¶ *Cum genero.* Gener meus, est meę filię maritus: & filij mei vxor, Nurus mea. Socer vero ego tam mei generi, quam meę nurus: vxorq; mea, Socrus amborum. Hinc Cōsocer, & Consocrus apud Suetonium, Aufonium, & Theophilum: Consoceri que dicti, quorum alterius filiam filius alterius duxit: ac similiter Consocrus. Vt exempli gratia, Aufonij poëtę, & Attusię Sabinę filio, filia Iuliani Censoris, & Pomponię Urbicę nupserit. Aufonius & Iulianus sunt consoceri, ambo soceri, Aufonius filię Iuliani, Iulianus filij Aufonij socer. Itaque eorum coniuges inter se cōsocrus, Urbicę filij Aufonij, Sabinę filię Iuliani socrus. Rursusque consocer Aufonius Urbicę, Urbicęque Aufonij Cōsocerus. ac denique Iulianus Sabinę consocer, Consocrusque Sabinę Iuliani. Vtrius autem gener hic fuerit, Aufonij ne an Urbicę, non comperi. quanquam Urbicę suspicor, Hesperium Aufonij filium.

135 C

AVSONII POETÆ

- 106.160. Auus maternus, — Cæcilius Argicius Arborius, *carmine quarto Parentalium, & septimodecimo de Professorib.*
109. Auia materna, — Aemilia Corinthia Maura, *carmine quinto Parentalium.*
- 101.354. Pater, — Iulius Aufonius medicus, *carmine primo Parental. & Edyllio tricesimo.*
103. Mater, — Aemilia Aonia, *carmine secundo Parentalium.*
111. Patruj, — } Claudius Contentus, &
} Iulius Calippio, *carmine septimo Parental.*
- 131.132. Amicę, — } Iulia Cataphronia, *car. vicesimo sexto Parental.*
} Iulia Veneria, *car. vicesimo septimo Parent.*

IN AVSONII PARENTA.

- Avunculus — Amilius Magnus Arborius, *car. tertio Parental. 104.160*
& *septimodecimo de Profess.*
Aemilia Hilaria, *car. sexto Parentalium. 110.130*
- Materterę — } Aemilia Driadia, *car. vicesimo quinto Parental.*
- Frater, — } Au tianus, *car. tertio decimo Parental. 18*
} Iulia Driadia, *car. duodecimo Parentalium.*
- Sorores, — } Aemilia Melania, *car. vicesimo tertio Parental. 117.134*
- Consobrinus, — } Lucanus Talisius, *car. vicesimo Parental. 115*
- Consobrina, — } Iulia Idalia, *car. vicesimo octauo Parental. 133*
- Socer — Attusius Lucanus Talisius, *car. octauo Parental. 112*
- Vxor, — Attusia Lucana Sabina, *car. nono Parentalium. 113*
- Vxoris soror, — } Namia Pedentiila, *car. vndeicesimo Parental. 124*
} Aufonius, *car. decimo Parental.*
- Filij, — } Hesperius, *car. undecimo Parental. 115.116*
} ex Hesperio filio, Pastor & duo alij, *car. undecimo Parent.*
- Nepotes } ex filia, Aufonius, *in Protreptico & Genethliaco. 116.362*
} Arborius, *car. sextodecimo Parental. 369*
} ex sororibus — } Pōponius Maximus Herculanus, *120.122*
} *car. septimodecimo Parentalium & 156*
} *duodecimo de Professorib.*
- Neptis ex sorore, Megentira, *car. vicesimo tertio Parental. & Neptis 128.127*
nepotis vxor Veria Liceria, *car. sextodecimo.*
- Gener — Vallatinus Euromius, *car. quartodecimo Parental. 119*

136 IN COMMEMORATIONEM PROFESSORVM BURDIGALENSIVM.

ELIAE VINETI SANTONIS

COMMENTARIVS.

PROFITERI, inter alia significat tractare artem aliquam, in eius studio totum esse, & eam publice docere. Vnde professores appellati, magistri, & doctores disciplinarum. Cicero in Lucium Pisonem. Philosophia, virtutis continet & officij, & bene viuendi disciplinam, quam qui profitetur, grauissimam sibi sustinere personam videtur. In Bruto. Nam Lysiam primo profiteri solitum artem esse dicendi. Quintilianus libro primo de officio Grammatici. Quod opus etiam consummatis professoribus difficile. Suetonius de grammaticis. Clari professores, & de quibus prodi potest aliquid. Idem de Orbilio. professus diu in patria, quinquagesimo demum anno Romam Consule Cicerone transijt. docuitque maiore fama, quam emolumento. ac paullo post. Librum etiam edidit continentem querelas de iniurijs, quas professores negligenter ab ambitione parentum acciperent. Et de Rhetoribus. Quare magno studio hominibus iniecto, magna etiam professorum ac doctorum profluxit copia. & post pauca. Illustres professores, & quorum memoria aliqua extet. Et de Lucio Otacilio, Deinde rhetoricam professus, Cnaeum Pompeium Magnū docuit. Aufonius itaque quū vniuersae suae genti parētasset, simili pietate vir doctissimus studiosissimūque litterarum, ac professor olim, Burdigalensibus quoque Professoribus sibi duxit parentandum, hoc est illos sibi commemorandum, celebrandumque carminibus mortuos, quos Burdigalae litteras profitentes vidisset, siue ciues illi essent, siue peregrini, & eos etiam ex ciuibus, qui non in patria sed peregre docuissent, quemadmodum ipse meminit in praefatione in Heroum Epitaphia. Morte obita: Ita in Corouide ac alibi, & sic Gellius libro quinctodecimo, Cicerōque pro Sestio. Quos morte obita positos in illo loco videtis, & Virgilius decimo Aeneidos,

172
170
Cap. 20.

Morte obita quales fama est volitare figuras.

61

IN AVSONII PROFESSO.

Fors erit. fors suat in Aufonij epistola ad Probum. ut nostros. meos manes meipsum mortuum afferat suis elegis & vindicet ab obliuione, & mortalitatis iniuria. Olim, hic de futuro tempore.

IN PRIMVM CARMEN DE

PROFESSORIBVS.

Tiberius hic Victor Mineruius Aufonij praceptor, filium habet Alethium Mineruium sexto carmine. Ceterū quum Eusebius in chronicis aut Hieronymus potius Eusebij interpres, Mineruium tantum nominat apud annum à Christo nato, vt putatur, trecētesimum & quinquagesimum nonum, his verbis. Mineruius Burdigalensis Rhetor, Romae florentissime docet, patrem Mineruium accipito ex sexto carmine. Columen decus, & ornamentum. Minerui. a Minerua dea sapientiae tractum nomen videtur. alter Quintiliane. Marco Fabio Quintiliano, cuius extant libri duodecim de Institutione oratoria, par in arte dicendi, & orandis causis. Dixerat autem Martialis in extremo libro secundo.

137
150

Quintiliane vage moderator summe iuuenta.

Gloria Romana Quintiliane toga.

De toga in Ephemeridem, & de Quintiliano plura in Mosellae versum quadringentesimum & quartum. non certans. patria Burdigala, sed facile cedens clarissimis illis, Romae & Constantinopoli, nisi quod patria est Mineruij viri magni. Fabij Calagurris. In Eusebij Latinis chronicis haec leguntur ad annum Christi septuagesimum primum. Marcus Fabius Quintilianus Romam a Galba perducitur. & ad annum nonagesimum. Quintilianus ex Hispania Calagorritanus, primus Romae publicam scholam & salarium è fisco accepit. De Calagurri in Epistolam Aufonij vicesimā quintam. dum. modo. dummodo Mineruius Burdigalensis Calagurritano Quintiliano non cedat. haec. cathedra Burdigalae, & Mineruij Burdigalensis. hoc est, Mineruius ipse rhetor, iuuenes innumerabiles reddidit oratores, & causarum patronos. purpureisque togis. magistratibus. Sed de toga & praetexta in extremam Gratiarum actionem pro consulatu. Me quoque. inter alios multos adiecit. multa est praetexta. multos gessi magistratus. de te. a tuis virtutibus, ingenio, eruditione, & alijs, quae prorsus tua sunt: nō ex eo, quod me discipulū habueris: qui fuerim, Quaestor, Consul, & cetera. panegyricos libros. vt Panathenaicum Isocratis librum dixit Cicero in Catone maiore. quum nihil alioqui interfit inter Panegyricum, & Panathenaicum, nisi quantum inter genus & formam. Laudationes erant in concione vel suasiones. Contendere. committere componere. in Panathenaicis. inter eos quorum extant Panathenaici. Ita Isocrati cum contendit. Fictas lites. falsas lites in epistola ad Axium Paulum Rhetorem. declinationes, quales extant, quae feruntur Quintiliani. torrens. acris, & vehemens, vt sermonem promptum, & Isao torrentiorem dixit Iuuenalis libro primo. Cicero libro secundo de finibus.

93 & 263

463

412

138

445

V. 435

Quum enim fertur quasi torrens oratio, quamuis multa cuiusque modi rapiat, nihil tamen teneas, nihil apprehendas, nusquam orationem rapidam coërceas:

1305 Translatione ab eo, ut canit Virgilius libro secundo Aeneidos, qui

rapidus montano flumine torrens

Sternit agros, sternit sata lata, boùmque labores,

Præcipitque trahit silvas.

¶ *qua tamen aurum.* In plerisque torrentibus fluiuisque, qui delabuntur è montibus, aurum inuenitur, ut de Pactolo, Tago, & alijs memorant.

¶ *Et demosthenicum, quod ter primum te propter,* erat in exemplari. Sed ne sic quidem satis video, quis huius loci sensus sit & ordo, nisi forte hic. Demosthenicum, ò Minerui, quo nomine te ille primū appellauit (quidam scilicet ex eius ætatis oratoribus) qui te Demostheni illi oratorum omnium sæculorum principi conferret. Demosthenicum ergo illud, id est vis, & fulminans eloquentia Demosthenis ad te valuit in te, ut eum ipsum facile vinceret, magnū oratorem, qui hæc de te censeret: * ¶ *me-*

139

mori quam fueris animo. quam excellenti memoria fueris. Est memoria eloquentiæ, rerumque omnium thesaurus: duæque sunt memorię libro tertio Rhetoricorum ad Herennium, vna naturalis, altera artificiosa. Notandum autem *fueris*, vitima longa: qualia obseruarunt nonnulla apud alios poëtas Grammatici. ¶ *Audita ut, vel lecta, aut,* pro *ut*, hic fuit, sed *ut* omnino legendum: quod Lugdunenses restituerunt. Ea fuisti memoria, ut etiam semel audita vel lecta, facillime perciperes, continerēsque. Sed vide memoriarum miracula multa apud Quintilianum, libro vndecimo, Solinū, Plinium, Senecam in procemio cōtrouersiarum, & Ciceronem. ¶ *Vidimus & quondam.* Diceret Aufonium hoc confinxisse de suo Mineruio, ex eo, quod de Publio Mucio Scæuola iuriconsulto refert Quintilianus libro vndecimo, de memoria agens. ¶ *Bolos.* Βόλους. iactus tesserarum. ¶ *Per caua buxa.* Adrianus Turnebus libri vicefimi secūdi capite decimo Aduersariorum conijcit ex hoc Aufonij loco, fritillum, turriculā fuisse cauam, gradus intus excisos habentem. Parum cogniti sunt nobis isti veterum lusus: de quibus mentionem fecerunt Seneca in Apocolocyntosi, Agathias primo anthologię libro εις περιειδων, Sidonius libri quinti epistola septima decima, & octaua duodecima.

140

117

* ¶ *Mensa nitens.* lauta, splendida, sed ita, ut nihil in sūptuarias leges peccaret. Horatius in secunda Satyra libri secundi. De Pisone Frugi in carmen vicefimum secundū Parentaliū. ¶ *Nonnunquā pollens.* Interdū mensa tua exquisitoribus cibus extructa, natali scilicet tuo die, festoque aliquo ¶ *Bis sex quinquennia.* sexaginta annos. ¶ *qui quod periit meminens.* memor vitæ hic antea actæ. *Memorans,* pro *meminens*, qui hic ediderūt, ij fortasse non meminerant hoc a meminē participium legisse apud Priscianum libro vndecimo: quo & Sidonius non semel vsus est post Aufoniū. ¶ *longa otia.* mors, quam somnum, & soporem perpetuū Horatius, alii- que vocant.

IN CAR-

Alcimus & Delphidius rhetores, in Aquitania florentissime docent. Hæc ita in Hieronymi chronicis ad annum Christi trecentimum & sexagesimum de duobus Burdigalensibus rhetoribus. quorum etiam amborum meminit Sidonius Apollinaris in epistola decima, libri quinti: sed solius Alcimi in epistola vndecima libri octaua. vbi patriā fuisse illi scribit Nitiobriges, vel Sonnicos. Qui sunt, Nitiobriges quidem non alij apud Cæsarem, Strabonē, Ptolemæū, quam qui hodie à sua metropoli Aginno, Ptolemæo cognita, Aginnenfes vulgo vocitantur. Sonnici vero mihi incogniti, quicunq; fuerunt Sidonio, non magno interuallo distūcti ab Aginno, ut arbitror. Est autē hoc dicolon, cuiusmodi epigramatum sextumdecimū. ¶ *Munúsque. Minúsque* i pro u reperi in exēplari, hoc sensu & ordine. Nepotes & posteri nostri, ò Alcime, poterūt illi quidē dicere me non satis dignum, qui laudes tanti viri, & memoriā pro merito celebrem, sed hoc dicere nō poterunt, me tui esse oblitū in cōmemoratione Burdigalensium Professorum. ¶ *Palma forensis, & camenarum decus.* bonum oratorem, & poëtam, Græcarum Latinarūque litterarū peritissimū. * ¶ *morésne labor.* Sic fuit in exēplari, & non, *mirérne formā.* ¶ *Dā-da salute.* Vide partē Ephemeridis, quæ Egressio inscribitur. ¶ *Sacrata fama das. Sacra fama dabis,* Goropius, ut monuit Pulmannus. Vltimus versus pes debet iambus esse. * ¶ *Et Iulianum.* quem numerant tricesimum sextum Imperatorum Romanorum. ¶ *fama dabis.* illustrabis, & clarum reddes tuis scriptis. ¶ *quam sceptrum.* Imperium Romanum. ¶ *qua tenuit breui.* Iulianus patrueli suo Imperatori Constantio menses non superuixit plenos nouem Augustus, ut subtilius computauimus in breuiarium Eutropij: occisusque fuit à Persis anno Christi trecentesimo sexagesimo sexto, ætatis tricesimo secundo: ut est apud Eusebium & Eutropium. ¶ *Salustio plus conferent.* Sic fuit in exemplari. Lugdunenses *Angustia* pro *Salustio* scripserant, ne *breui*, sine substatiuo esset, quum vel solum, breue, temporis spatium significet. Fuit quidam Secundus Sallustius (ita liquidam geminant in Sallustiorum nomine vetusta marmora) cuius meminit Ammianus Marcellinus in principio libri vicefimi secundi, ac in principio vicefimi tertij dicit præfectum Galliarum fuisse, ac consulatū gessisse cum Iuliano Cæsare quartum cōsule. Potest igitur Alcimus, quum rerum ab Iuliano gestarū historiam scripsit, ea simul de Secundo Sallustio viro consulari scripsisse, quæ Sallustio plus gloriæ afferrent, quam consulatus cum maximo principe gestus. ¶ *Plus conferent libri tui.* Ita credebat Aufonius doctissimi viri scripta nunquam interitura: quæ omnia interciderunt. Aliorum enim sunt Alcimorum, quæ scripta extant. ¶ *Amoris tui.* quo te prosequor. ¶ *digna te,* & quæ deceant te tantum oratorem, & poëtam.

16

142

93

143

IN CARM. III. DE PROF. ¶ *Rhetora Luciolum cum discipulo.* Quid hic istud cum discipulo? Pro eo *condiscipulum* lego: ut dicat Au-

144

N

sonius Luciolū se habuisse condiscipulū primū, quū ambo eundē audirēt professorē: deinde magistrum & præceptorē, quum grādiōr doctiōr- que Luciolus iam docere cœpisset: ac postremo collegā, quum & Aufo- nius ipse non multo post Luciolū, profiteri cœpisset eruditus & iam grandis, in eadē Burdigalensi schola. ¶ *prosis modis.* prosa, & soluta ora- tione: vt appellabimus in carmen quintū, sed de vocabulo prosa, plu- 142 ra in carmen vicesimumsecundū. ¶ *patrie.* patri vna syllaba minus in 166 exēplari. ¶ *Sexui utroque.* Vtroque pro vtrique, siquid hic video filium & filiam. ¶ *genitor, pœnitet, vt fueris.* Vellem, nihil liberorum genuis- ses: postquam à paternis illi virtutibus ita degenerarunt.

145 A IN CARM. IIII. DE PROFESS. Metra hæc, quæ epi- 16 grammatis sextidēcimi. Patēra autem hic, idēmq̃ vocabulum in sex- 150. 158 to carmine, & quindēdecimo, Pather est in Hieronymi chronieis, vbi notatur annus Christi trecentēsimus & tricesimus nonus. *Pather Rhetor Romæ gloriosissime docet.* quod fortasse purum est hominis Galli vocabu- lum. Quod autem *pater* in titulo dicitur hic Patēra, ATTIVS PATE- RA PATER RHETOR, quia in toto libro aliū non agnosco Patēram, vocem *pater* ex Patēra ab indocto librario repetitam esse suspicor. Hu- ius quidem Patēra filius fuit Delphidius in sequenti carmine celebran- dus: sed illi alia nomina, quam Patēra. ¶ *Viceris.* antecesseris Tiberium Mineruiū, Alcimū, Luciolū, prius dictos. Hic enim o in i mutauisse profiteor: vbi erat *doctos prius.* ¶ *Patēra, fandi nobilis.* insignis orator.

145 B ¶ *Tn Baiocassi.* Sic Petrus Pithoeus restituit illud, *Tnba Gocassi.* Gallicarū prouinciarum nomenclator, non pœnitendæ antiquitatis monumen- tum, quum Lugdunensem Galliam in quattuor prouincias diuidit, se- cundam numerat Lugdunensem, cuius metropolis esset Rotomagus: eiusque prouincię has recēset hoc ordine ciuitates, Baiocassiū, Abrin- cantum, Ebroicorum, Saiorum, Lexouiorum, Constantiensū, *Baiens, Auranches, Eurens, Sees, Liziens, Contance*: vt nunc vulgo vocitantur. Sidonius Apollinaris in epistola duodeuicesima libri quarti, Prædia Baiocassina, ab ipsis Baiocassibus, ac pro Baiocassibus iisdē dixit: eaque etiam in secūda esse Lugdunensi cōmeminit. Antiquiores equidē citare non possum scriptores, apud quos Baiocassiū nomen legerim. Eisdem esse, qui Bellocasses eadē tertiā declinatione apud Pliniū, secunda apud Cæsarem, Bellocassi, Vellocassi, Vellocassi leguntur, nec aio, nec nego: sed Ptolemæus in eodem Gallia tractu Veneliocassios collocat: eorūmq̃ que urbem nominat Rotomagum. * Cuius quidem interpretes istos Veneliocassios, & Cæsaris Velocassios, pro Baiocassibus accepit: Rotoma- gūmq̃ *Baiens* esse scripsit: verum huic homini vidēdum, vt ne omnia temere credamus. Nā vt illi concedamus Baiocasses, & quos diximus legi apud Cæsarem, Pliniū, & Ptolemæum, eandē gentem esse, modo nobis hoc det, eam quondam latius patuisse, quam hodie, certe Roto- magus, quæ à prisca illis tēporibus semper celebris, locum, & prisca nomen

nomen semper retinuit, & illa *Baiens*, semper diuersæ fuerint vrbes, bi- dui fere itinere distat: hæc in Gallia Celtica, procul à Sequana Celti- cam à Belgica disteminante, Rotomagus vero in ipsa Sequana ripa, Belgicæ initiū faciēte, sita. Ista autē Baiocassiū vrbs, quod nomen prius habuerit, quærimus. Baiocasses enim gens & prouincia est. Quorum princeps vrbs, quæ, vt diximus, vulgo *Baiens* à Baiocensium vocabulo vocitatur, non dubito, quin proprium quōdam nomen habuerit, quod nunc non extet. facileque crediderim, quēadmodum Parisiorum, Bitu- rigum, Santonum, Vasatium, aliorūmq̃ multorum principes vr- bes priora sua nomina amiserunt, & à suis populis noua induerunt, vt in carmen vicesimumquartū Parentalium monstrauius, ita quam dicimus *Baiens* Baiocassium, Baiocassas, Baiocassosue, ac Baiocassas potius prima inflexione, aliquando vetustiore abolito nōmine, appel- latam fuisse: ab rectōque isto Baiocassæ, Baiocassis Aufonium hic scripsisse,

Tn Baiocassis, stripe Druidarum satius:

sed cuius obliqui vltimam litteram S, ab insequentis vocis prima s, 145 D fuisse absumptam. * ¶ *stirpe Druidarum satius.* è prisca gente Druidarum ortus. Qui sunt hic Druidæ, prima declinatione, & apud Lucanum libro primo, sicut apud Suidam, Diogenem Laërtium, & Strabonem *Δρυΐδαι*, hi tertia sunt Druides apud Cæsarem, ac apud Ciceronem de Diuinatione. Sic enim ibi legit Nizolius: vbi Druidæ habent alia exem- plaria. Est autem hoc vocabulū inter ea, quę veteres librarij varie cor- ruperunt. Driudæ nanque, & Driadæ sæpius etiam, quam Druidæ, in an- tiquis codicibus reperimus. Suspicius est Plinius, Gallicæ gētis nomen Græcam habere originem: quia quercus Græcis *ἄρδος* dicitur. Quod si sic sit, si ab isto *ἄρδος*, Dryades & Hamadryades, id est Druades & Hama- druades nymphę appellatæ sunt, cur non isti Dryadæ, id est Druadæ po- tius quam Dryidæ siue Druidæ? Sed vereor, vt ne barbaricum vocabu- lum, Græci, dum totum suum videri nimium affectant, aliquantum cor- ruperint. * Erant autem Druidæ in Gallia, qui in Græcia Philosophi, 145 E apud Persas Magi, apud Indos Gymnosophistæ, ac Chaldei apud Assy- rios, vt scribit Diogenes. De quibus nusquam plura, quam in sexto com- mentario Iulij Cæsaris de bello Gallico. Vbi quum eorum hominum, qui aliquo essent numero, & honore in Gallia suis temporibus, ge- nera duo esse dixisset, alterum Druidarum, alterum Equitum, hoc subie- cit de Druidis, nempe quod rebus diuinis intererant. sacrificia publi- ca ac priuata procurabant. religiones interpretabantur: ad hos magnus adolescentum numerus, disciplinæ causa, concurrebat: magnōque hi erant apud eos honore. Nam fere de omnibus controuersijs, publicis, priuatisque constituebant. & si quod admissum esset facinus, si cædes facta, si de hereditate, de finibus controuersia esset, iidem decernebant. præmia pœnasque constituebant. Siquis aut priuatus, aut pu-

blicus eorum decreto non stetisset, sacrificiis interdicebant: quæ poena apud eos erat grauissima. Quibus ita esset interdictum, ij numero impiorum & sceleratorum habebantur. iis omnes decedebant. aditum sermonemque defugiebant: ne quid ex contagione in commodi acciperent: neque iis petentibus ius reddebatur: neque honos vllus communicabatur. * His omnibus Druidis præerat vnus, qui summâ inter eos habebat auctoritatem. Hoc mortuo, si quis ex reliquis excellebat dignitate, succedebat: aut si essent plures pares, suffragio Druidarum allegebatur. nonnunquam etiam armis de principatu contendebant. Addit præterea Cæsar, quod Druidæ certo anni tempore in finibus Carnutum, regione totius Galliæ media, confidebant in loco consecrato. quo omnes vndique qui controuersias habebant, conueniebant: eorumque decretis, iudiciisque parebant. Sunt autem Carnutes, siue, vt alibi scribuntur, Carnotes, gens Galliæ Celticæ, Lugdunensisque quartæ prouinciæ, priscum nomen in sua principe vrbe adhuc retinens, *Chartes*, id est Carnotæ. In quo Carnotensi agro, bidui triduiue itinere à Baiocassis, oppidum est, quod vulgo vocitatur *Dreus* vnica syllaba, diphthōgo. in qua uocula, qui nonnullū nominis Druidarum vestigium agnoscere sibi videntur, locum esse putant, qui Cæsari significetur: quo Druidæ ex vniuersa Gallia conuenire soliti erant. Druidæ, vt inquit deinde Cæsar, à bello abesse consueuerant: neque tributa, vna cum reliquis pendebant. militiæ vacationem, omniumque rerum immunitatem habebant. * Tanti excitationis præmijs, & sua sponte, multi in disciplinam cōueniebant: & à parentibus propinquisque mittebantur. Magnum ibi numerū versuum ediscebant: neque fas esse existimabant ea litteris mādare: quum in reliquis fere rebus, publicis priuatisque rationibus, Græcis litteris vterentur. Vnum ex his, quæ præcipiebant in specu, aut abditis saltibus, vt meminit etiam Pomponius Mela libro tertio. de situ orbis, in vulgus effluxit, videlicet æternas esse animas, easque post certum tempus, quod addit Diodorus Siculus libro quincto, in alia corpora migrare. Quare quū mortuos cremabant, ac defodiebant, aptam viuentibus olim negotiorum rationem, etiam & exactionem crediti, litterasque mittebant ad inferos. erantque, qui se in rogos fuorum, velut vna victuri, libenter immitterent. Multa præterea de sideribus, & eorum motu: de Mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium vi ac potestate disputabant Druidæ, & iuuentuti tradebant: & hinc Diuitiacus ille Aeduus, quum ex Druidis vnus esset, naturæ rationem, quam *φυσιογνωσιαν* Græci appellant, notam esse sibi profitebatur: & partim augurijs, partim coniectura, quæ essent futura, dicebat, vt scribit Cicero. Galli autem omnes quū admodum dediti essent religionibus, qui erant affecti grauioribus morbis, quique in proelijs periculisque versabantur, aut pro victimis homines immolabāt, aut se immolatuos vouebāt: ministrisque ad ea sacrificia Druidibus utebantur. * Quam diræ immanitatis Druidarum re-

145 F

145 G

145 H

ligionem Romanis ciuibus interdixerat Augustus Octavianus: Tiberius & Claudius Cæsares, quod Plinius libro tricesimo ac Suetonius de Claudio, memorię prodiderunt, penitus sustulerunt, nisi quod vestigia feritatis abolitæ hæc aliquandiu manserunt, auctore Pomponio Mela, vt ab vltimis cædibus hominum Galli temperantes, deuotos altaribus ad mouerent, ac delibarent.

Gallise omnes à Dite patre prognatos inferorū deo, Druidis suis auctoribus, prædicabāt: ob eamque causā, vt Cæsar scribit, spatia omnis temporis non numero dierū, sed noctiū, definiēbāt. & dies natales, mēsiūmq; ac annorum initia, sic obseruabant, vt noctem dies subsequeretur. Vnde manasse illud ad nostram vsque ætatem autumo, vt, quod Latini, *hodie, Galloromani anuit*, dicamus, id est, vt mihi quidem videtur, *hac nocte*.

Druidicæ magiæ multis locis historiæ Naturalis meminit Plinius, sed in extremo libro sextodecimo ad hunc modum, vbi de Visco disputat. *Non est omittenda, inquit, in ea re & Galliarū admiratio. Nihil habent Druidæ (ita suos appellant magos) visco, & arbore, in qua gignatur, simodo sit robur, sacratius. Iam per se roborum eligunt lucos, nec vlla sacra sine ea fronde conficiunt, vt inde appellati quoque interpretatione Græca possint Druidæ videri. Enimvero quicquid adnascatur illis, è celo missum putant, signūque esse electæ ab ipso deo arboris. Est autem id rarum admodum inuentu: & reperit vna magna religione pētitur, & ante omnia sexta luna: que principia mensum, annorumque his facit, & sæculi post tricesimum annum: quia iam virium abunde habeat, nec sit sui dimidia. Omnia sanantem appellantes suo vocabulo, sacrificijs epulisque rite sub arbore preparatis, duo ad mouent candidi coloris tauros, quorum cornua tunc primum vinciantur. Sacerdos candida veste cultus, arborem scandit. Falce aurea demetit. Candido id excipitur sago. Tum deinde victimas immolant, precantes, vt suum donum deus prosperum faciat his, quibus dederit. Facunditatem, eo potō, dari cuique animali sterili, arbitrantur, contraque venena omnia esse remedio. Tanta gentium in rebus friuolis plerumque religio.** Hæc Plinius. ex quo loco quidam ex nostris quid aliquando collegerint, referre non pigebit. Mos est in nostra Gallia, ceterum qui iam fere exoleuit, vt quotannis pridie calēdas januaras nonnulli ex singularum curiarum adolescentibus, quini, seni, septeni, octoni, noueni, deniue, cunctos suæ curiæ vicos, villasque, & qui in circumiectis curijs sunt proximi, cum tibicine obeant. Carmine stipem petant. Aliquid laridi, aut panis, quod veribus infixum asportant, aut pecuniæ quippiam, accipiant. Postridie quicquid collectum fuit, in ædem conuenientes, Numini offerant. Id statim auctione vendatur, ea pecuniola, vt deo consecrata, in sacros vsus recondatur. Quod autem canunt carmen incōnditum, quam accipiunt stipem, quo die id faciunt, *την Αγιλαννευς* vocitant. Quod verbū, fuerunt inter doctos, qui quærerēt, quid sibi vellet. Merlinusq; Sanctogelasianus Engolismensis, ad quem extant Christophori Longolij litteræ, *Αγιλαννευς, Αγιλαννευς*, id est, ad viscū τὸν ἀννῦ nouū.

145 I

145 K

esse dicebat: morémque istum ex vetere Druidarum religione ad nos manasse: qui per suos adolescentes ita cunctis viscum suum anni principio, mitterent. quod qui ferrent, ijs aliquod quasi laboris præmium daretur. clamarētq; omnes eo viso, annū esse nouū. Sic de hoc aliquādo Merlinū cōiicientē audiuius, amœno, elegantique virū iugeno: & de hac re quod composuerat vernaculo sermone, decastringon nobis recitauit.

145 L

Quemadmodum autem inter Græcos feminae philosophi, vt Hypatia, Baro, Demo, Theano, cuius facta mentio in vltimo carmine Parentalium, & alia, sic inter Druidas fuerunt feminae, quae eandem cum viris sapientiam profiterentur, quas tertia tantum declinatione Druides appellatas memini. sic Græcus casus est potius, quā Latinus apud Flauium Vopiscum. *Dicebat enim quodam tempore Aurelianus Gallicanas consuluisse Druidas.* Apud eundem enim est de Numeriano. *vt impleret Druidis dictum &, cum Druida quadam muliere rationem conuictus sui quotidiani faceret.* Quorum obliquorum rectus Druis esse deberet: quum tamen ibidem, ac in Alexandro Aelij Lampridij sit Druis. *Mulier Druis eunti exclamauit Gallico sermone.* vnde Druadis, & Druade, & Druades poscat analogia.* ¶ *Beleni.* Idem vocabulum, duabus similiter correptis in carmine decimo huius libri: quare vnico scribendū. Galli ergo, qui, vti scripsit Cæsar, deos Mercurium, Apollinē, Martē, Iouem, & Mineruam habebant, Apollinem suum, Belenum vocitabāt: sed id non soli Galli. Vrbs est inter claras vrbes Ausonio celebratas Aquileia: de qua hæc sunt apud Iuliū Capitolinū de Maximinis. *Quum igitur frustra obsideret Aquileiam Maximinus, legatos in eandem urbem misit. quibus populus pane consenserat, nisi Menophilus cum collega restitisset, dicens etiam deū Belenum per aruspices spopondisse, Maximinū esse vincendū. Vnde etiam postea Maximini milites iactasse dicuntur, Apollinem contra se pugnasse: nec illam Maximini, aut Senatus, sed deorum fuisse victoriam.* Quo loco corruptum nomen Fellenum emendare Baptista Egnatius potuit ex Herodiani Græcis: quae libro octauo Βέλιον dicunt istum Belenum. ¶ *Sic ministros.* Galli, inquit, sic, id est Patēras, appellāt sacerdotes Apollinis. Ita Patēra Gallicū est vocabulum, media syllaba lingua etiam in carmine sexto, & quinto decimo huius libri: quā cum prima corripit Latinū patera.* ¶ *fratri patrique.* Pater & frater Attij Patēre, Phœbicij fuerūt dicti à Phœbo Apolline. Hoc nūc inuenies in carmine decimo: vbi Phœbicius pater litteras quoque Burgigalæ professus esse refertur. Filius vero, Delphidius, ut in sequenti carmine quinto, à Delphis ciuitate Græciæ Apollini sacra, inde Delphico cognominato. ¶ *currūque rotandi & rota.* Lugdunenses, qui sic castigatū voluerunt, quod in exēplari erat, *curfusque rotandi & rota*, nescio quomodo intellexerint metrum suis numeris vtroq; modo minime cōstans. ¶ *Carere cultum pradius.* & hoc, quid sibi vult? Vbi *cultu* pro *cultum* Lugdunenses ediderūt. ¶ *felle nullo perlitus.* minime iracūdis. ¶ *Vini, cibiq; abstemius.* Dicitur abstemius, vt priscē illę Romanę femine apud Valerium

135

145 M

154

203

50. 158

146

154

147

Maxi-

Maximum, & Aulum Gellium, qui abs temeto, hoc est vino semper abstinet: ceterum cum sine vino omnes, absque cibo possit nemo viuere, quando Ausonius Vini, cibi que abstemium fuisse dixit Attium Patēram, videtur tantum hoc dicere voluisse, virum nec bibacem fuisse nec edacem: sed sobrium, & vini cibi que minimi. ¶ *vt Aquila senectus, aut equi.* Aquilæ senecta, Corydi iuuenta, prouerbiū est apud Erasmi, de viuida viridique senecta, quæ præstantior sit aliquorum iuuenta. Equi vero canescunt illi quidem senio, vt homines, vel auctore Plinio: ceterum canities illa deformes non reddit.

IN CAR. V. DE PROFESSO. Et hæc Iābica, trimetra sunt & dimetra. Est autē hic Delphidius, quē scribit Hieronymus Rhetoricā in Aquitania florētissime docuisse ad annū Christi trecentēsimū sexagesimūq; Cuius abūdantiā laudat Sidonius Apollinaris epistola decima libri quinti, & quē Ammianus Marcellinus oratorē acerrimū vocat in principio libri octauo decimo: quū ea refert, quæ Iulianus Cæsar gessit in Gallijs, Eusebio & Hypatio consulibus, anno, vt putatur, a Christo nato, trecentesimo & sexagesimo secundo. Eius apponā verba. *Numerium Narbonensis paullo ante rectorem, accusatum, vt furem, inusitato censorio rigore, pro tribunali, palam, admisis volētibus, audiebat. Qui quum insita ratione, defenderet obiecta, nec posset in quoquam confutari, Delphidius orator acerrimus vehementer eum impugnans, documentorum inopia percitus, exclamauit, Ecquis, florentissime Cæsar, nocens esse poterit unquam, si negare suffecerit? Circa quem Iulianus prudenter motus, ex tempore, Ecquis, ait, innocens esse poterit, si accusasse sufficerit?* Hoc ille de Delphidio. Qui quod Atticus appellatur, quū Patēra pater Attius, nominib; vnica litterula discrepātibus, mēdi aliquid subesse suspicio est.* ¶ *lingua & ingenio celer.* Cōiunctionē addidit Pithœus: quā & sensus, & metrum requirebat. ¶ *Delphidia.* Delphis Apollinis, nomen factū: vt modo fuit dictū. ¶ *Subtextus.* subiunctus. Hoc est, te cōtinuo, post patrē Patēra, cōmemorem. Est autē *θπίνος*, Iuētus & lamētatio, quod verbū etiā in carmine septimo reperies, & alibi. ¶ *Laudi vt subibas æmulus.* qui patri, magno viro nō cedebas doctrina, facundiāq; ¶ *dei.* Beleni, vt monuit Pithœus, de quo Gallico Apolline, in priori carmine. ¶ *Sertum corona præferens olympia.* Quamuis Delphidius, tu, auus tuus Phœbicius, pater Patēra, patruus Phœbicius, vniuersūque adeo genus vestrum Béleno Apollini sacri essetis, tamen Olympicam coronam Pythicæ anteposuisti, Iouē mque vestro Apollini, ita, vt adhuc puer carmen de Iouis, quā de Apollinis laudibus scribere malueris. De Olympijs, Pythijs, alijsq; Græciæ certaminibus sunt aliquot epigrammata post edyllia. ¶ *torrentis freti, cōciti, & rapidi maris.** ¶ *Epos legasti metricū.* Recte Pithœus, *ligasti* pro *legasti*, metro ita poscēte, & sensu. Oratio enim alia est ligata, siue quomodo Quintiliano appellatur libro nono de cōpositione, vineta & cōnexa, vt versus & carmen: alia soluta, quæ & prosa profane, vt diximus in vicesimūsecundū carmen huius libri, ac pedestris, vt Horatius in carmine duodecimo libri secundi, & Quintilianus

147 A

147 B

153

335

147 C

266

libro decimo, ac Aufonius ipse in versu octogesimo iambici epistolæ ad Probū, & Symmachus in epistola ad Aufonium quarta, dixerunt, quam Græci *πρὸς λόγον* vocant. Ἐπος autem verbum est, & sermo, ac λόγος ἑπιμετρος, id est, oratio metrica, metrum scilicet hexametrum siue heroicum, Hephæstione, Victorino, Diomedæque auctoribus. ¶ *Orationes exæquet*. obscura hæc & nimium corrupta. Verbum autem exæquet, quod Lugdunenses reposuerunt, nescio quantum sensui quadret. certe metrum perdit. In exemplari sic erat, *Orationes exeret*. Vtrum scripsit Aufonius, Orationem an orationes? texeret an nexeret? Est autem Nexere, idem, quodnectere, ligare, vincire: de quo verbo Priscianus libro nono.

148 A

* ¶ *Domi. in patria. Cohortis præfulem prætorie*. præfectum prætorio. de cuius officio, caput est vndecimū libri primi digestorum Iustiniani. Cohors autem prætorie, cui præerat præfectus prætorio dictus, erant milites, qui consuli, aut prætori prius, postea Cæsaribus, præsto semper erant quasi que latus eorum cingebant. Budæus plura in annotationibus. ¶ *Coieris, tuendis addictus clientis*. Hoc *clientis, cluentis*, erat in exemplari, pro quo, *clientibus* non dubito, quin legendum sit. Qui enim aliorum causas orant, vt multorum Delphidius apud principes, præfectos prætorio, præfides, & prouinciarum Iudices, hi eius Patroni, Clientes dicuntur. Coieris autem verbū nec metro, nec sensui congruens, Coleris illic fuit: quod nos in Coleres, mutandum censuimus, hoc sensu. Quos principes viros & iudices, tu coleres, ipsis notus & familiaris propter ingenium & multas litteras. ¶ *Fame & salutis faucis*. de quorum fama, existimatione, fortunis, capite, vita agebatur. Famæ autem & salutis faucis hoc loco, sicut *fatigationis hesterna, & animi*, apud Appuleium: sed *amore & cura*

148 B

apud Ciceronem, & Virgilium * ¶ *Felix*. fuisse. ¶ *si maneres*, si manere potuisses in studio, otio, professione litterarum, procul ab ambitione. ¶ *Nec odia*. Dum Narbonensium causam contra rectorem Numerium, aliâsque eiusmodi suscipit Delphidius, multorum potentiorum odia in se concitauit: qui vlti sunt. ¶ *Nec inquieto*. Si nec te attolleres, & eueheres in aula Imperatoria turbata per eos, qui regnum affectabant. Quibus consulibus obiit Delphidius, non legi: sed eius coniugem post ipsum esse mortuam, anno Christi trecentesimo octogesimo octauo, mox audies, paucis post mensibus, quam Maximus interfecto Gratiano, tyrannidem arripuisset. Hieronymus ipsum tradit sub Constantini magni filijs floruisse: qui dū de Imperio inter se contenderent, Magnentius, Vetranio, Decentius, Nepotianus, Siluanus, alijque, tyrannidem occuparunt.

149 A

¶ *dum spem remotam*. Homo nimis ambitiosus vltro se offerentia, certâque contēnens, ad remota, incerta, & ardua semper aspirâs. ¶ *Tuūque manus esse*. Dicebat Titus Vespasianus principatum fato dari. Delphidius sui ingenij plus, quā fati bonitati tribuebat. ¶ *Meritusque*. consecutus principum beneficio. ¶ *quā gerens*. Caninius ille, de quo iocatur Cicero in epistola ad Curium libro septimo, consularum gessisse non videtur: qui postridie, quam consul fuerat creatus, magistratu abiit. nec imperium

Marius

Marius apud Trebellium Pollionem: qui tertio die, quam purpuram sumpserat, occisus fuit. ¶ *Donatus arumnis patris*. condonatum filio, quidquid id criminis fuit, precibus & lachrymis patris Pateræ, optimi, doctissimi que senis. ¶ *nec docendi pertinax*. minime assiduus. ¶ *curam patrum*. qui tibi liberos suos in disciplinam tradiderant: quos ita negligenter instituebas. ¶ *medio quod aui*. Media ætate tua mortuus es, & sic beatus: quod non videris, quæ vxori & liberis acciderunt. * ¶ *deuiantis*. Deuius legitur apud Ciceronem, & alios veteres Latinos, sed non inde verbum deuiare pro deflectere à recta via, quod sciam. De filio autem Delphidij nihil legere memini, sed de filia nomine Procula, quæ cum matre Priscillianum sit sectata. ¶ *Pænâque*. Sic legendum pro pœnæque. Quod non sis læsus, nec doluisti errore filij, nec pœna tuæ vxoris. De filio tamen Delphidij nihil ego comperi, quod iam dixi, sed de filia, & vxore hæc accipe. Erat in Hispania Priscillianus, cuius sectatores Augustinus, & alij, Priscillianistas appellarunt, qui diceret inter alia, Animas eiusdem naturæ, substantiæque esse, cuius est Deus. Eas ad agonem quendam spontaneum in terris exercendum, per septem cælos, & principatus quosdam gradatim descendere. in malignum principem incidere: à quo hic Mundus esset factus: atque ab hoc principe per diuersa carnis corpora seminari. Fatalibus stellis homines colligari: ipsumque corpus humanum secundum duodecim signa Zodiaci esse compositum. Carnes tanquam immundas escas, deuandas esse. Coniuges, viros à volentibus feminis, feminas à volentibus viris disungebat. quippe qui carnis omnis opificium non deo bono & vero, sed malignis angelis tribuebat. * Hæc & eiusmodi alia sua deliramenta quum plerisque Hispanis, ac inter alios, episcopis Instantio, & Saluiano iam persuasisset Priscillianus: eliciuissentque tandem alij episcopi à Gratiano Augusto Aufonij discipulo rescriptum, quo Priscillianus, & eius sectatores excedere non solum Ecclesiis & vrbibus, verum etiam extra omnes terras propelli videbatur, Priscillianus, Instantius, & Saluianus, Romam sui apud Damasum, Urbis, ea tempestate episcopum, purgandi causa, proficisci decreuerunt. Iter per Aquitaniam fecerunt. multis locis magnifice ab imperitis suscepti, perfidiæ suæ semina sparserunt. Burdegala tamen episcopus Delphinus, ad quem extat Paulini episcopi Nolani litteræ, exclusit. Ceterum Euchrotia Burdegalensis matrona, Delphidij poëtæ & rhetoris clarissimi vxor, vidua, Hispanos in agro suo excepit. vbi aliquantisper commorati, nonnullos suis erroribus infecere.

149 B

149 C

149 D

* Cpoetum iter inde ingrediuntur, cum vxoribus & feminis alienis: in quibus erat ipsa Euchrotia, eiusque filia Procula: quam Priscilliani stupro grauidam, partum sibi graminibus abegisse, rumor fuit. In Italiam perueniunt: sed nec Romæ Damasus, nec Mediolani Ambrosius: ille, in conspectum suum venire sustinuerunt. Hac quia non successisset, alia via aggrediendum fuit. Qui gratia & auctoritate plurimum poterant

O

apud Imperatorem, pecunia corrumpuntur: & sic in pristinum statum isti restituuntur. Inuadit interea Maximus imperium. Gratianum apud Parisios vincit. Lugduni capit, & interficit. Augustam Treuerorum venit. Hinc litteris ad Præfectum Galliarum, Hispaniarumque Vicariū, datis, Priscillianum, Priscillianistāsque omnes omnino Burdigalam ad synodum deduci iubet. Primus causā dicit Instantius: & sacerdotio indignus iudicatur. Ita Priscillianus timuit, & ad Imperatorem prouocauit.

149 E

* Sicque omnes, quos ea causa inuoluerat, Treueros deducti sunt. vbi Priscillianus, & aliquot alij cum Euchrotia, gladio perempti fuerunt, vt Sulpicius Seuerus scribit libro posteriore Sacrae historiae, Hieronymusque in extremis viris illustribus, anno Christi trecentesimo & octogesimo octauo, quomodo putatur in Prosperi Aquitani Chronicis. Hoc ergo est vxoris supplicium, quod quia non vidit Delphidius, felicem prædicat Aufonius: & ob quod immanitatis, Maximum accusat Drepanius Pacatus in panegyrico, quem non multo post Theodosio Augusto Romæ dixit. Cuius apponam verba. *De virorū mortibus loquor. quum descensum recorder ad sanguinem feminarū, & in sexum, cui bella parcunt, non parce senitum. Sed nimium graues suberant, inuidiosæq; cause: vt vnco ad pœnam, clari vatis matrona, raperetur. Obiiciebatur enim, atque etiam exprobrabatur mulieri viduæ nimia religio, & diligentius culta diuinitas, &c.*

150 A

IN CARMEN VI. DE PROFESS. Parentalium carminum tituli rectis omnes: Professorum vero partim rectis, partim obliquis casibus. at Epitaphiorum Heroū datuis cuncti positri: quisquis ita scripserit. Hic enim nihil non semper ausi sunt imperiti librarij. Quod autem ad metri genus attinet, scholium fuit in exemplaris margine, *Metrum adonium bypponaicū & tremicinū spō. hi. p. duēcolōp.* Cuius duo prima vocabula sine mendo fuerunt, Adonium metrum audio esse, vnum ex Dactilici generibus, & ex dactylo spondeoque constare, sicut hoc apud Horatium, *Terruit Urbem*, cuiusmodi versiculi sunt hic quidem aliquot, sed inter eos alij nonnulli ex duobus constantes spondéis, alij ex spondeo & anapæsto, ex duobus anapæstis alij, vt anapestica metra non minus esse videantur, quam dactylica. Quod autem in extremo scholio monebatur, vt iuto, de duabus columnis, in iis quo ordine minutos versiculos reperimus descriptos, vide: & indignis modis deprauatos restitue, felicius, si potes aliquando.

<i>Oflosiubenum</i>	<i>Latius patriæ</i>	<i>Puluericimæuo</i>
<i>Spesleta patris</i>	<i>Claracohortis</i>	<i>Deseruisti</i>
<i>Necer tatua</i>	<i>Vexillaregens</i>	<i>Kotatuorum</i>
<i>Dataspatriæ</i>	<i>Cunctaabinisti</i>	<i>Nonmansuris</i>
<i>Rhetoraletibi</i>	<i>Commodafati</i>	<i>Ornatebonis</i>
<i>Maior utroque</i>	<i>Postque petera</i>	<i>Omniaprecox</i>
<i>Tuburdigale</i>	<i>Etpræceptor</i>	<i>Fortunatibi</i>
<i>Letum</i>	<i>Pulue-</i>	<i>Dedit</i>

<i>Dedit & rapuit</i>	<i>Iamgenitori</i>	<i>Etconubio</i>
<i>Solstitialis</i>	<i>Prætextate</i>	<i>Nobilisoceria</i>
<i>Velut herba solet</i>	<i>Conlatuseras</i>	<i>Sinepacepatris</i>
<i>Ostentatus</i>	<i>Illesuperue</i>	<i>Et diuitias</i>
<i>Raptusque simul</i>	<i>Mœnia Roma</i>	<i>Vtriusque domus</i>
<i>Non senemorsu</i>	<i>Fama & merita</i>	<i>Sine herede tuo</i>
<i>Tuprimæuis</i>	<i>Inclitus auxit</i>	<i>Quam fatiloquo</i>
<i>Doctorem annis</i>	<i>Grauis inuidia</i>	<i>Dicte profatu</i>
<i>Tempore quote</i>	<i>Etretoricam</i>	<i>Versus Orati</i>
<i>Discere aditum</i>	<i>Floris adulti</i>	<i>Nihil est ab omni</i>
<i>Non turpe foret</i>	<i>Frugerearentem</i>	<i>Parte beatum</i>

Iam.

Etco.

¶ *Patris*. Tiberij Victorij Mineruij, quomodo puto: qui primus hoc in libro fuit descriptus. ¶ *Rhetor Alcibi*. nomen ab veritate factum, quæ *Althea* Græcis dicitur. ¶ *Postque petera*. Quomodo cumque corruptus sit locus hic & mancus, Patere nomen videor agnoscere, qui quartus inter professores Burdigalenses fuit commemoratus. ¶ *Solstitialis Velut herba solet*. Pseudolus seruus in principio Plautinae Pseudoli.

150 B

Quasi solstitialis herba, paulisper fuit.

Repente exortus sum, repentino occidi.

De qua solstitiali æstiuæque herba, hoc est, quæ æstate nata, mox propter immodicum calorem exarescit, disputant Rhodiginus libri vndericesimi capite quarto lectionum antiquarum, Turnebusque capite tricesimo octauo libri vicesimi quarti aduersariorum. ¶ *conlatuseras*. Collatus eras tuo patri Tiberio Mineruio. *Consul eras tu*, qui scripserunt, nimium misere locum deprauarunt. ¶ *ille pater tuus*, vt dictum fuit in in primum carmen. ¶ *Sine herede tuo*. Herede sine fortasse scripserat Aufonius: sed videtur aliquid deesse. * ¶ *Quam fatiloquo profatu*. Fati loquam à loquendo, dicendoque fata, & futura, Carmentam Euandri matrem dixit Titus Liuius libro primo. Virgilius fatidicam libro octauo, ac Mantō libro decimo, pronæamque Stoicorum Cicero libro primo de Natura deorum. Idemque Cicero libro secundo de legibus, fatidicos, & vates, quorū effata incognita publici sacerdotes interpretantur. F A R I autem est dicere & loqui. Cuius significationis sunt composita effari, & profari, sed quæ de vatibus; & fatidicis plerumque vsurpentur, vt prædicere futura, vaticinarique significare videantur. Quod & veteris iuriconsulti auctoritate de altero probat Budæus in annotationibus. *Si seruus inter fanaticos non semper caput sacret, & aliqua profatus esset*. Hinc profatus dixit Aufonius pro voce fatidici, pro prædictione, vaticinio, oraculo, quo substantiuo quartæ inflexionis ante vsus fuerat, simplici significato, Statius in Epicedio in patrem libro quinto Siluarum. ¶ *Dicte Versus*. Vocationis etiam hic pro nominatiuo videri potest positus. Quod

145

150 C

ver. 340

129

150 D * ¶ *nil est ab omni.* Sic ibi fuit, sed apud Horatium, in ode scilicet sexta decima libri secundi carminum, *Nihil est ab omni Parte beatum.* quomodo etiam Aufonium scripsisse crediderim. Primum enim, quum tãti putet vatis Lyrici oraculum, cur suis omnino verbis, alio etiam metri genere, non extulerit? Deinde carminis huius metra, quum pleraque sint anapæstica, sicut initio monuimus, quocũque genere suus poëta constituerit, cur hemistichium istud metri Sapphici hendecasyllabi, & qui ipsum sequitur, Adonius versus anapæsticus non videantur? Anapæsticum nãque metrum pro suis, hoc est pro anapæstis pedibus spondæos, & dactylos passim admitit. Quare, parte beatum, tam anapæsticum metrum erit quam Dactylicum Adonium: qualia sunt multa in hoc Aufonij carmine metra, ut *Rhetor Alethi, Maior utroque, Doctor in annis.* Hemistichium autem Sapphicum, *Nihil est ab omni,* purum putum esse anapæsticum potest, correpta pænultima syllaba, quæ longa erat. In ea namque voce, o, natura breuem esse cõtendunt, qui eam ab veteribus poëtis correptam fuisse docent. Lucretius libro primo,

Per gentes italias omnium quæ clara clueret.

& tertio,

Quum semel ex omnibus membris ablata recessit.

151 D Terentius in Andriæ actu secundo,
152 D *Sine omni, peri, clo nam hoc, ce haud dubi, um est quin, Chremes,*
metro iambico senario, pedeque anapæsto in prima sede. Idem in Actu secundo Eunucho, metro iambico octonario, & pede dactylo in quarta sede
153 D *Quum in cel, lulã ad, te pa, tris penum o, mmem con, gere, bam clã, culum,*
& in extrema Hecyra, dactylo anapæstoue in principio metri etiã octonarij iambici.

Omnia o, mnês ubi, rescî, scunt, hic, quos par, fuerat, rescî, scere.

154 D IN CARMEN VII. DE PROFESS. Leontiam gentem fuisse Burdigalæ, meminimus in epistolas Aufonij ad Paulinum. Huius autem Leontij frater, Iucundus vocabitur in carmine nono. ¶ *Leonti.* Leontij, apocope. ¶ *Iste lascivus.* Quid *Site* pro *Isse* in exemplari? Lascivus autem, quo nomine vulgo appellabatur Leontius, nec moleste ferebat, in malam partem fere accipitur, & quæ hinc sunt lascivia, & lascivire, pro petulante, procace, molli, libidinoso. ¶ *Litteris tantum.* Parum doctus fuit, & frater etiam Iucundus indoctor. In litteris autem sic et gemirabat antiquus librarius.

155 D IN CARM. VIII. PROFESS. ¶ *Romulum post hos primo,* Hoc Horatij Flacci, ode duodecima libri primi, de Romulo Romano rum primo rege. Corinthus autem vrbs, & Sperchius fluvius Græciæ, unde nescio quomodo sunt dicti hi Grammatici. ceterum diphthongus es. in *Σπερχειος*, sapius in i conuerti solet à Latinis, *Sperchiusque, & virgibus.*

ginibus bacchata, secundo Georgicon Virgilij. ¶ *Atticas.* Græcas. ¶ *Menelei.* Synæresis, & syncopa in es. Est autem disyllabum *Μνηστεύς*, ut Troiani viri nomen libro quinto *Æneidos.*

Mox Italus Mnesihew, gens à quo nomine Memmi.

sed quod adiecto eidem poeta trisyllabum facit libro decimo.

Nec Clytio genitore minor, nec fratre Meneſi heo.

¶ *fructus exilis.* exigui memolumentum eorum doctrinæ. ¶ *tenuisque sermo.* parua fama. ¶ *Vos leuis cæpes.* Ouidius de Tibullo.

Oſſa quæta precor tuta requiescere in urna

Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Sic autem in veteri illo codice Cæpes prima diphthongo. ¶ *mea vocis titulus,* carmen hoc meum.

153 D IN CARMEN IX. DE PROFESSO. Burdigalensis hic homo, frater Leontij cognomine Beati, de quo est carmen septimum, & sic, ut videtur, ex nobili illa Leontiorum familia, non meritis, & virtute, sed fauitoribus, ut loquitur Plautus, grammaticalem in patria cathedrã obtinuit. ¶ *hoc ipso care magis studio.* Quem ob id pluris facio: quod ambueris munus, cui gerẽdo tametsi minime idoneus eras propter exilem eruditionem, tamen quia sic locum inter doctissimos professores tenuisti, inter eos te, sodalis quondam & amicus, commemorandi occasionem nunc habeo.

154 D IN CARMEN X. DE PROFESSO. Carminis huius & infrequentis metra sunt dactylica Archilochia dimetra hypercatalecta, non autem pëtametra, quemadmodum vetus scholiastes annotabat. Ex his enim duobus,

Nunc ut quemque mihi

Flebilis officij, vnum fieri potest,

Nunc ut quemque mihi flebilis officij:

sed non ita cunctis in locis. Hoc vero carmen cum sequente, par afflixi calamitas, atque sextum: quæ sine meliore exemplari, nullo ingenio restitui vnquam poterunt. Apponam autẽ, sicut fuerunt in membranis illis: si quis forte quippiam melius diuinare sit conaturus.

Nunc ut quemque mihi Mutastis elilem Settamen ut placitum

Flebilis officij Vrbe alia cathedram Stirpes atus Driidum

Religiosus honor Necreticæ uos enem Gentis are moritæ

Suggeret expediam Nomen phoebicum Burdigale cathedram

Quinquam uis humili Quibelenia editus Natio per optinuit

Stirpelocobacmerito Introtuleret amen Permaneat series

Ingenij hominum Grammatices studium Religiosum etenim

Burdigala erudibus Sit macrinus in his Commemorare

Vtilis ingenij Hæc me a principio Grammaticum patriæ

Et tu concordi Credit a pueritæ

Qui profugus patria Nil opis indetulit

Muta-

Set

O 3

ELIAS VINETVS

Memoratur itaque hic tres Burdigalenses gramatici, Concordius, Phœbicius, & Macrinus: sed inter quos Macrino primum locum potius assignem quam Concordio, quocumque reponendus sit Phœbicius. De philologi nomine in præfatione epitaphiorum Heroum. ¶ *Nomine Phœbicius*, à Phœbo Apolline, qui Belenus Gallis olim dicebatur. Vide carmen quartum. AEDITVVS autem, non tribus tantum syllabis æditus, vt in veteri codice, is dicebatur, qui ædem tuebatur, & ei præesset. De cuius tamen verbi etymo consule Aulum Gellium libro duodecimo Noctium Atticarum. ¶ *Huic mea*. Ego primum puerulus huic grammatico fui traditus in disciplinam: sed sub quo nihil profeci. ¶ *Credita puerities*. Secundus metri huius pes *pueriti*, proceleusmaticus pro dactylo, à dactylo differens syllabarum numero, non tempore. * ¶ *Gentis Armerica*. qui Druidæ, sunt Armerici. Quod autem est hic quinque syllabarum vocabulum Gallicum, & in versu octogesimo tertio Technopægnij, & tricesimo quinto epistolæ Aufonij ad Paulū de ostreis, ac apud Sidonium Apollinarem in Panegyrico, Auito Augusto, dicto, Pliniumque libro quarto Naturalis historię, id apud Eutropium & Cæsarem tetrasyllabum duntaxat reperitur *Armoricum*. Scribit autem Plinius Armericam olim fuisse dictam eam Aquitanie partem, quæ Garumnam fluium, & Pyrenæum montem interiacet, sed Cæsar commentario septimo ciuitates Gallie oceanum attingentes, Gallorum consuetudine Armericas esse appellatas scribit: in quibus Curiosolites, Redones, Osiffinos, Leonices, & alios nominat: qui sunt in eo Gallie Celticę tractu, qui Baiocasses habet, & oppidum, quod à Druidis nomē adhuc retinuisse diximus in carmen de Attio Patéra. ¶ *Nati opero obtinuit*. Nati opera obtinuit, sicut *decor egregia*, pro *decora egregia*, in Coronide. Filius ergo Patéra, & pater Phœbicius, peregrini homines litteras sunt Burdigalæ professi, sed pater posterior, & iam senex, filij opera studioque accitus. ¶ *Commemorare*. Trochæum versiculus amiserat quem pronomine *mea* suppleuerunt Lugdenenses, qui ediderunt,

*Commemorare mea
Grammaticum patrie.*

155 A IN CARMEN XI. DE PROFESS. Carmē hoc vndecimum, vt nos indicandi gratia, numeros scripsimus, quum nihil numeraret. exemplar, eodem metri genere constat cum superiore: & mirum ni pars eius sit. Habebat tamen proprium titulum, AMMONIO ANASTASIO GRAMMATICO PICTAVIORVM. in eoque sic omnia perdit.

*Quirudibus pueris   Estliuertina   Sobrius & puerorum
Prima elementa dabat   Sucuroprogeniem   Doctrina exiguis
Estliuer-   Sobrius   Mori-*

IN AVSONII PROFESSO.

<i>Moribus in placidis</i>	<i>Pictocineque dedit</i>	<i>Transstulit ambitio.</i>
<i>Proinde veterat meritū</i>	<i>Panteetanasiasio</i>	<i>Pauperibi & tenuem</i>
<i>Famam abuit tenuem</i>	<i>Fleuilemus anselum</i>	<i>Victum abitumq; colēs</i>
<i>Perdidit in senio</i>	<i>Et memorat tenuem</i>	<i>Gloriolam exilem</i>
<i>Sed tamen hunc noſter</i>	<i>Neniagrammaticum</i>	<i>Et patrie & cathedre</i>
<i>Commemortuit honus</i>	<i>Burdigale hunc genitū</i>	<i>Nepartertumulus</i>
<i>Picto.</i>	<i>Transst.</i>	<i>Nomen & osategat</i>

Verus sunt vigintiquinque. Lugdunenses tantum viginti quattuor ediderant: qui de suo etiam vnū addiderunt. * ¶ *Pictoniceque*. Hoc quomodo emendes, a Pictonibus Pictonicum litus dixit idem Aufonius in epistola ad Paulum de nobilibus ostreis: & Pictonica arua Paulinus in epistola ad Aufonium, *Desore*. Sunt autem Pictones, gens, nunc *Poitenuis*: ager & prouincia, *Poitou*, in Gallie Celticę parte, quam Augustus Cæsar Aquitanie annexuit, ad fluuium Ligerim, & oceanum Britannicum. Noti Cæsari, Straboni, Plinio, & alijs veterum multis; inter quos Ptolemæus duo Pictonum oppida memorat Augustoritum & Limonū. quorum ego neutrum nec ex situ, nec è vestigio prisca nominis agnoscere possum: quanquam non dubito, quin alterum sit, quod vulgo *Poitiers*, ab vetere gentis vocabulo vocatur, omnium Aquitanicę, Celticęque Gallie oppidorum maximum. Pictaui tribus syllabis apud Ammianum Marcellinum, Hieronymum, & Socratem historicum, vnde Pictauicus Rhetor in epigrammate quinquagesimo. sed vna plus littera Pictauij in titulo huius carminis. Marnefij Pictauiensibus librarijs auctor fuerat Eguinarius Baro Iuriscōsultus in primis doctus, vt Pictauium pro Pictaui appellarent, sed mihi Pictauios tribus tantum syllabis & plurali numero vocare semper libuit scripseramque Pictaui, vbi Pictaui edidit vitiose Lugdunensis typographus, in quibusdam meis in Suetonium Tranquillum lucubratiunculis. * Cuius ciuitatis, vel solius sui ante annos mille & ducentos episcopi Hilarij nomine clarissimæ, vetustatem testantur tum amphitheatrum ad forum Vetus intra ipsa nunc mœnia olim extra: tum aqueductus, quo ad amphitheatrum & urbem ex agro meridie spectante, aqua perducebatur, insignes reliquiæ. Dicam alias, si vita, & otium suppetet, quam parum sapere illi Pictonum mihi videantur, qui se a Scythijs, & Pictis Agathyrsis profectos iactant: & suis Pictaui a *picta vi* nomen inditum somniant. Ceterum quod quidam grammatici non ita dudum tradiderunt, syllabam secundam in Pictones semper produci: eam in Græcis exemplaribus ego ancipitem reperio: quam corripiunt tantum Aufonius & Paulinus, nec producit Claudianus in quarto carmine de consulatu Honorij, vbi legendū non Pictonum, sed Pictorum.

Incaluit Pictorum sanguine Tulo.

155 B

457
567

155 C

132. ¶ *Fleuilemufamelum. Flebile, Musa, melum.* Μέλον tamen, hoc est melum, cuius plurale est mela in vicesimo septimo carmine Parentalium, non dicunt Græci, quod sciam, sed Μέλος, sicut apud Persium pleraque habent exemplaria, *Pegaseium melos*, carmen & cantilenam. ¶ *Nomen*. memoriam.

156 IN CARMEN XII. *De Professoribus.* Hic est Pomponius Maximus Herculanus: quem septimodecimo carmine Parentalium celebravit Aufonius. Metrum autem est hoc, trochaicum tetrametrum catalecticum. ¶ *gremio de nostro.* quem puerulum auunculus litteras docui. ¶ *spem magis, quam fruendam.* Hic desideratur vna syllaba: quæ fortasse rem fuerat. *Spem magis quam rem fruendam.* Optimam spem conceperat Aufonius de Herculeano puero: qua se frustratū significat. ¶ *Pythagorei tramitis rectam viam.* Virtutis viam cuius meminit Persius satyra tertia. sed vide carmen Virgilio inscriptum de littera Pythagoræ.

165 IN CARMEN XIII. *de Professoribus.* ¶ *Primeue.* qui prima ætate, & admodum iuuenis, profiteri cœpisti. Primeui pueri & infantes in carmine vicesimo secundo. ¶ *Aetas nihil.* Hoc nihil, nil est pronuntiandum metri gratia. ¶ *Sed quicumque tamen.* quisquis fuisti, quia mea ætate Burdigalæ docuisti, cum alijs memoraberis.

157 IN CARMEN XIV. *de professoribus.* Citarius hic videris, Citerius sit necne, in epigrammate de tribus pastoribus. ¶ *Gravior, antiquus.* Graiorum pro grauior emendasse Goropium annotauit Pulmannus. De Aristarcho & Zenodoto in librum de septem sapientibus. ¶ *antiquus si sequeretur bonos.* Si nunc in tanto forent honore grammatici, in quanto Aristarchus & Zenodotus quondam fuerunt. ¶ *Concedit Ceu.* Carmina fecisti meliora, quam Simonides Ceus, poëta Lyricus clarissimus, de quo plura Lilius Ferrariensis in historijs poëtarum ex Cicero, Plinio, Suida, & alijs. Eius scriptorum fragmenta quædam exigua nuper ediderunt Adrianus Turnebus & Henricus Stephanus. Hic autem vtro modo scripserit Aufonius, dubium est, *Cei Simonidei* à recto Simonideus, quem nusquā legere memini, an Κείου Σιμωνίδου Ionice, vnde imperitus librarius Ceu Simonidei fecerit. Est Σιμωνίδης primæ inflexionis apud suos Græcos, Simonides tertiæ apud Ciceronem libro secundo de oratore. Κείος vero scribitur apud Strabonem, Suidam, & alios vna ex insulis Cycladibus, patria Simonidis: inde Κείος, id est, Ceus vel Cius: pro quo multis locis perperam Chius scribitur. Longe nāque aliud est Χίος. ¶ *Urbe sicula.* Syracusis, vnde te Burdigalam contulisti. vbi docuisti, vxorem nobilissimā diuitēque duxisti, & sine liberis mortuus es. Inter claras vrbes Syracusas posuit Aufonius.

205 158 A IN CARMEN XV. *de Professoribus.* Et in huius carminis titulo, Agricio, & in eius secundo versu, Agrici habuit exemplar: pro quibus Agrico, & Agrice scripserunt Lugdunenses. Tetrasyllabum ergo rhetoris huius nomen esto: simulque illi sua restituatur diphthongus œ. A b

œ. Ab eo enim, quod est ἀγρός, id est ager, vt ne putes barbarum esse rhetoris huius nomen, fit ἀγροϊκος, quod significat agrestem, rusticanum, inurbanum, morosum, ferum, & hinc Ἀγροϊκος, hoc Agroecius, vt Græcam diphthongum œ, Latini in suam œ conuertere solent. Extat Agroecij libellus de orthographia, & proprietate sermonis inscriptus: quem ab ipso suo nomine auctor ordiens, A G R O E C I V S, inquit, & cum Latine, scribis, per diphthongum scribendum: non, vt quidam putant, per γ, *Agroecius.* Hæc ille: quem eundem esse rhetorem Agroecium, nec aio, nec nego: sed de rhetore mentionem facit Sidonius Apollinaris libri quinti epistola decima, eius disciplinam laudibus efferens. vbi vetusti codices scribunt alij Agrocio, alij fere Agrecio. * ¶ *Quocumque in numero.* siue inter primos, siue inter vltimos. ¶ *Et ante datus.* non serus, sed tempestiuus, & priore loco datus. ¶ *Tam generis.* Tam genere clarus, & nobilis, quam eloquens. ¶ *Athenai loci.* Ipsarum Athenarum. Ab Athenis enim αἰθνηϊός, id est Atheniensis fit. Regio autem & ager Athenarum, Atthis ab Attica fuit dicta: vnde & Agroecius est Atticus cognominatus. Inter reliquos autem Græciæ populos, eloquentes fuerunt Athenienses. ¶ *Nazario.* Cuius extat Panegyricus de laudibus Constantini magni: & quæ in Eusebij Latinis, Hieronymique chronicis leges, insignem habitum ad annum Christi trecentesimo & vicesimo octauum: annisque post vndecim eius filiam EVNONIAM virginem Christianam, in eloquentia patri patrem, de Patéta carmen quartum. ¶ *Egregie multos excoluit.* Hic aliquid deesse videtur: & fortasse legendum, *Egregie multos qui excoluit iuuenes:* vt de Patéra intelligas.

159 A IN CARMEN XVI. *DE PROFESS.* Metrum est iambicum trimetrum. ¶ *Iuuenali.* iuuenili. Pierius in quintum & octauum Æneidos. ¶ *Medela nostri Nepotiane pectoris.* qui metui, tristitiæ, aliisque mei animi affectionibus, & morbis pulchre medereris. Nepos o producit: vnde si Nepotianus sit deriuatus, sic metrum stare poterit, *Nostri medela Nepo.* ¶ *Amyclas.* quas suo silentio periisse dicemus in epistolam vicesimam quintam Aufonij ad Paulinū. ¶ *melodes virgines.* Sirenes. quarum suauissimum cantū Vlixes quomodo vitarit, lege libro duodecimo Odyssæ Homeri. ¶ *Et disputator ad Cleanthen.* Accusatiuus est primæ inflexionis κλεινός, quales habent quædam nomina quintæ apud Græcos, ex iis, quæ per suam primam contrahuntur. Latinis per suam tertiam nomen hoc flecti solet. Significat autem AD hoc loco comparisonem, similitudinēque, vt apud Terentium, *Nihil ad nostram hanc.* & Ciceronem secundo de Oratore, *nihil ad Persium.* & in carmine huius libri vicesimo primo, *ad Scaurum atque Probum.* Stoici nanque omnes, vt hic Cleanthes, Zeno eius magister, & Chrysippus discipulus, dialectices in primis studiosi fuerunt,

159 E vt ex Ciceronis Academicis, & aliis eius scriptis cognosces: scripsitque de illa librum Cleanthes, auctore Diogene Laërtio. * ¶ *Scaurum Probūmque*. Sic & in carmine vicesimoprimum laudat nobilissimos Grammaticos. De quorum priore nos in epistolam ad Vrsulum grammaticum. De Probo Suetonius. ¶ *Et Pyrrhi Cineæ legato memor magis*. Sic Lugdunenses: quum in exemplari legissent, *Et Epirote Cineæ memor magis*, spondēo pro iambo secunda sede, quod & alibi Aufonius fecit. Plinius autē & Solinus auctores sunt, Cineam Pyrrhi regis Epirotarum legatum, ea fuisse memoria, vt postero die, quam ingressus Romam fuerat, & Equestrem ordinem, & Senatum propriis nominibus salutauerit. ¶ *Parum quod hospes*. leue hoc. plus fuisti, nempe monitor in rebus meis, hortator, consultor. ¶ *Vel altiore conditu textit*. codidit, occultauit, abscondit pectore penitior. Conditus substantium etiam apud Censorinum de æuo, sed alia significatione, à *conditu urbis Romæ*. ¶ *præsdatum*. Hoc à præside, sicut à consule consulatus. Trebellius Pollio in Tetrico seniore. *Victorina tetricum senatorem populi Romani, præsdatum in Gallia regentem, ad Imperium hortata*. & *, eundemque consularem, qui iure præsidali omnes Gallias rexerat, per triumph.* ¶ *Mortem oppetis*. *mortoppetis* fuit in exemplari, hoc est, mort' oppetis, pro mortē oppetis: qualia collegimus non pauca in Coronidem.

170 160 A IN CARMEN XVII. DE PROFESSO.

104 ¶ *Inter cognatos*. carmine parentalium tertio. ¶ *Illud opus pietas*. quod te defleuerim inter cognatos. Definitur pietas in libris de Inventione, & Partitionibus oratoriis Ciceronis, quæ erga patriam, aut parētes, aut alios sanguine coniunctos, officium conseruare moneat. ¶ *Bis meritum*. quod & propinquus, & professor litterarum Burdigalæ. ¶ *parentem*. *Et mihi qui fueris, quod pater, & genitrix*, de hoc dixit Aufonius in Parentalibus. ¶ *Arborio patre*. de quo est carmen quartum Parentalium. De auo Argicio aliud comperimus nihil. tantum de scriptura huius nominis quædam monuimus in idem carmen quartum. ¶ *Stemma tibi patris Aedui*. *Aeduici* legendum: quomodo monuimus in secundum carmen Parentalium. Quorum carmen quintum de ista est Maura Aufonij auia, Tarbella in carmine eodē secūdo. ¶ *Dum Constantini fratres*. Anaballianus cuius filius Dalmatius in sequenti carmine, Constantius, & Constans, tres Constantini Magni fratres apud Aurelium Victorem: sed cur Tolosam sint relegati, quomodo, & quando, alibi non legi. * ¶ *Byzanti*. Byzantij. Vide, quæ de hoc scripsimus in primum carmen de claris vrbibus. ¶ *Thressæq; Propontidis*. Περποντις mare est, Græcis appellatum, quod esset *ἡθὸν πόντου*, id est ante Pontum, & mare Euxinum. In cuius litore, qua parte, Thracia est, Constantinopolim urbem clarissimam Turci nunc tenent. De vocabulo Thressæ, vide, quæ scripsimus in primum epigramma.

¶ do-

¶ *doctōque ibi Casare*. Sub Constantini Augusti Imperio Cæsares multi fuerunt, quattuor eius filij, Crispus, Constantinus, Constantius, Constans, Licinius sororis, Dalmatius fratris Anaballiani filius. ¶ *Principis Augusti*. Constantini, vt arbitror. Sic autem & in patriam apud externos mortui, mox narrabuntur allati Exuperius & Sedatus, contra, quam vult Anaxagoras in prima Tusculana Ciceronis.

161 A IN CARMEN XIX. DE PROFESSO. Exuperio hoc Burdigalensi ciue, Tolosano Narbonensique rhetore, Cæsarium magistro, præside Hispano, apud Cadurcos mortuo, non multo minores natu fuerunt Exuperius presbyter Burdigalensis, & Exuperius Tolosanus episcopus, quorum mentionem fecit Pontius Paulinus Aufonij discipulus, caritateque filius, in extrema secūda ad Amandum Burdigalensem epistola, & in ijs, quæ ex eo citata inuenies apud Gregoriū Turoensem libro secundo rerum Francicarum. ¶ *facunde sine arte*. natura facunde. ¶ *& ad summam*. in summa. vt breuiter dicam. ¶ *Auditū tenuis acceperit*. Mendosum hoc. & in proximo versu *sciris* quid sit, non video. Charta, in qua hæc fuerant, ante interciderat, quam Cuiacius exemplar mihi misisset. Acciperet tamen & scires, legere fortasse poteris. ¶ *Palladiæ*. Carmen tertium Parentalium. ¶ *Narbo*. de quo carmen est inter claras vrbes. ¶ *Dalmatio genitos*. Filios Dalmatij Cæsaris Anaballiano geniti, vt paullo ante diximus, fratre Costantini Magni Imperatoris. sed de ijs aliud non legi. Dalmatius autem hic, quem patruus Constantinus imperij hæredem vna cum filiis esse iusserat, factione Constantij patruelis, & tumultu militari, anno imperij tertio, interemptus fuit, anno post Christum natum trecētesimo & quadragesimo primo. Hieronymus in chronicis. * ¶ *Cæsareum qui mox*. Augusti illi principes, imperatorisque Romani, quos filios suos, seu alienos, in successionem imperij adoptabant, hi Cæsares vocabantur: vt pluribus in Eutropium ostendimus. ¶ *Hispanumque*. Neque cui Hispanicum prouinciæ præfederit Exuperius, alibi legimus. ¶ *Sede Cadurca*. *Kadūpnos* gens & prouincia Aquitanicæ primæ, *Querci*. Cuius metropolis apud Ptolemæum *Δουήνορα*, quæ nunc *Cahours*, à gentis vocabulo. ¶ *patria*. Burdigalæ. Idem infra de Sedato. ¶ *nomen de rhetore*. quod fuit tuum pristinum munus: quo & te celebrandum duximus.

162 IN CARMEN XIX. DE PROFESSO. Marcelli viri illustri, & ex magno officio Theodosij senioris, ad filios liber de Empiricis extat. in cuius præfatione quia Aufonij medici meminit, eumque vnum ex ciuibus maioribusque suis esse ait, qui Aufoniū ibi putant accipiēdū Aufonij poetæ patrē medicum, Marcellū istū Empiricū Burdigalensem fuisse arbitrantur. Quis non fallūtur, Marcellus hæc memoratus, Marcellus Marcelli filius inscriptus, Burdigalensis ciuis, Narbone grammaticā professus, Marcelli illius Empirici filius esse potuit. ¶ *Aspera quem*

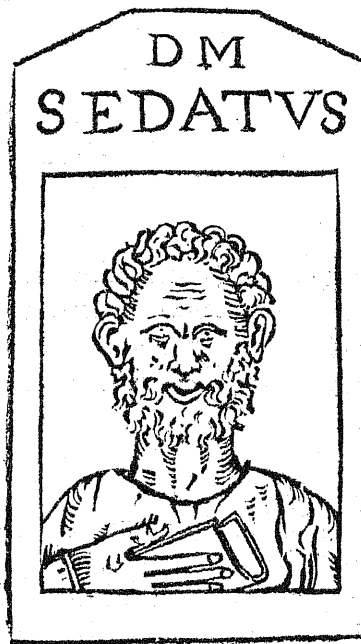
ELIAS VINETVS

genitrix. Nouerca verius, quã mater. ¶ *Amiffam primum.* Ciuitate sua donarant Narbonẽses. ¶ *Hic.* Narbone. ¶ *Hospes tuus.* ¶ *prætextaque pubes* Hoc quid fit, difce ex ijs, quæ scripsimus in uersum quadringentesimũ & tertium Mosellæ. ¶ *ingem.* perpetuum. De fortunæ mutabilitate est epigramma centesimum & tricesimum quartum. ¶ *Verum honoranda.* Non culpare, & vituperare, sed commemorare institui. Lugdunenses autem, qui hîc *honoranda* perperam scripserunt, nescio quomodo inuenierant scriptum: sed veteres honus & honerare aspirasse ostendimus in Protrecticum Aufonij ad Nepotem. ¶ *non tamen & nomen.* Tua ergo omnia tecum perierunt, præter grammatici nomen: quo non admodum dignus fuisti. Idem infra de Victorio.

163 A IN CARMEN XX. PROFESS. ¶ *Relligio est.* nefas, scelus, flagitium. ¶ *tacitum.* indictum, non commemoratum. ¶ *Quamuis docendi.* Iambicus trimeter versus hic, ubi indeptus scripsi pro indepte: & quartus, ac sextus. Octauus pẽtameter. sed in *repetit* si p gemines, Iambicus & hic quoque erit, primo pede spondẽo, *Te pa.* Decimus tam pentameter quam iambicus: quod arbitrium secundam syllabam habeat ancipitem, vt patria primam. Duodecimus pentameter solum, siquidem sine mendo sit, reliquo disticho nimium manco & mutilo. ¶ *Vacantem operam.* ibi vacãdo professioni rhetoricæ. Sed vagantem legit Scaliger, quod vagus hîc per vrbes aliquot docuerit. ¶ *diuise impenderis vrbi.* Tolosa namque à Burdigala abest iter trium dierum. ¶ *Arbitrium de te.* Origo tua, patriæ iura & origo parentum, vt supra dictum de Exuperio, ac propinqui tui, vt arbitriati sunt, censueruntque faciendum, te repetiuerunt mortuum: corpusque tuum Tolosa Burdigalam transtulerunt. * Potentes, & principes viri, semper loca sibi lubentes parauerunt, in quibus mortui conderentur: nec fere quisquam est, qui non in suæ gentis & maiorum suorum sepulchro constitui optet. Sic priscus ille Iosephus ossa sua ex Aegypto in Syriam asportari iussit, ubi patrem sepelierat. Sed & ciues, & propinqui, suorum citium & propinquorum peregre mortuorum ossa & cineres repertiuerunt. Ita de poëta Euripide Atheniensi, apud Macedones defuncto, factum traditur: quanquam nihil hîc impetrare potuerunt Athenienses. Aemilij Magni Arborij rhetoris, Cõstantinopoli mortui, corpus imperator Burdigalam curauit transferendum, quemadmodũ idem scripsit Aufonius de auunculo in carmine septimodecimo huius libri. Vlpianus in titulo duodecimo libri quadragesimi septimi Digestorum Iustiniani, dicit edixisse Seuerum Augustũ, vt mortuorum corpora non detinerentur, aut vexarentur, aut prohiberẽtur per territoria oppidorum transferri. ¶ *Et tuã nunc soboles.* filius tuus, exemplo paterno, Narbone & Romæ magna fama docet. ¶ *morem secuta.* vt metri vitiũ corrigeretur, syllabã *re* hîc addidisse profiteor: quo idẽ Aufonius dixisset in epigramate de Echo, *gemitũ, ressecuta querelũ.* & in extrema

IN AVSONII PROFESSORES.

ma epistola vicesima quinta, — *Echo ressecuta querelas.* Quod si non placet, scribe sectata pro secuta. * ¶ *sed velit nolit fama Burdigalam referet.* Hoc, vno versu a Lugdunensibus edicum, nos in vetere libro non inuenimus. Intercidit enim post illorum editionem charta, in qua erant hæc de Sedato, illaque de Marcello, Aemilio, Staphylo, Crispo, Victorio. Est Burdigalæ locus PODIVM PAVLINI, cuius situm dicemus, quando quaeremus de Pontio Paulino, in epistolam nonãdecimam. ex qua arce quũ ad Medulicam portam recta descenditur, cuius mentionem faciemus in carmen de Burdigala, vbi vetustam Burdigalam describemus, in medio viculo, eiusque latere septemtriones spectante, ianua visitur domus exigue, in cuius supero limine lapis est ab antiquitatis admiratore illuc aliunde

de translatus: in eoque id inscriptum, quod Petrus Appianus & Bartholomæus Amantius ediderunt Ingolstadij, anno Christi millesimo quingentesimo & tricesimo quarto, in magno illo priscarum inscriptionum codice. Quam autem in atrio eiusdem domus esse monuerunt inscriptionem, virique capillo & barba crispa, librum in manu tenentis imaginem, eius lapidis in sinistro pariete extantis figura hæc fere est: quam hîc appingendam duximus, ac modus, & quicquid in eo scriptum sculptumque fuit vnquam. Sedati ergo Rhetoris Burdigalensis, qui memoratur hîc Aufonio, potest id epitaphium simulachrumque adhuc integrum mansisse videri.

164 IN CARM. XXI. DE PROFESS. ¶ *Cines meos,* Burdigalenses ¶ *Te, Staphyli.* Staphylius ergo scribi hic debuit in titulo. Quod nomen quia originẽ Græcam mihi habere videtur, eius secundum syllabam esse debere puto, quæ est secunda in *σταφύλη*, vna: & in *σταφύλος*. quo trium tantum syllabarum nomine vocatus est Liberi filius apud Plutarchum in Thesæo, Sileni apud Plinium libro septimo Naturalis historię, qui primus vinum aqua miscuerit: & Naucratis quidam scriptor in Iohannis Tzetæ historijs. De Nouempopulis scripsimus in carmen tertium Parentalium. ¶ *Tu mihi.* Tu fuisti mihi pro patre Iulio Aufonio, & auunculo Aemilio Magno Arborio. de quibus supra. ¶ *ad Scaurum.* Quod hîc sit *ad*, quis Scaurus, & Probus, difce ex ijs, quæ in carmine sextumdecimum scripta fuerunt. Grammaticè vocatiuus est pro nominatiuo. ¶ *Historiam.* omnem historiam, Latinam & Græcam, nouam & vete-

ELIAS VINETVS

rem. ¶ *Sexcentis. Vt apud Græcos μύρια, ita apud nos sexcenta dicere promultis, visitatum est. Cicero. Sexcenta possum decreta proferre. Hæc antiqui Terentianæ Phormionis interpretis verba in Actum quartum. Marcus autem Terentius Varro, quo nemo vnquam doctior, ne apud Græcos quidem, nedum apud Latinos, vixit, siquid Lactantio Firmiano credimus, dixerat in Hebdomadibus, auctore Aulo Gellio libro tertio, septuaginta hebdomades librorum conscripsisse se, hoc est, quadringentos & nonaginta libros, sed cum iam annum ætatis septuagesimum septimum ingressus esset. ¶ *nec properante sono. Ex hoc, fecit, nec properator erat, is qui in poetam Aufonium voluit epicedium scribere.**

165 A IN CARMEN XXII. DE PROFESS. Metra

hæc sunt anapæstica, dimetra,

Tu quoque in, æuum, Crispe fu, turum,
& trimetra anapæstica,

Mæsti, venies, commemo, ratus, munere, threni,
quomodo Lugdunenses ediderunt: ceterum in istis trimetris dimetra anapæstica, & dactylica Adonia, mihi potius audire videor, hoc pacto.

Mæsti, venies, commemo, ratus,

Munere threni.

¶ *in æuum futurum.* Hoc meo carmine victurus. ¶ *primænos.* primi enim, teneros pueros, & adhuc infantes. ¶ *Elementorum nouorum.* Litterarum, quas haud dum viderant, nouerant. Prima elementa, vt Horatius appellauit primo sermonum. ¶ *Vt Virgilij.* Virgilius temulentiam Bitiæ memorat in extremo libro primo Aeneidos.

— ille impiger hausit

Spumantem pateram: & pleno se proluit auro

Post alij proceres.

165 B Ebricitatem vero Horatius Flaccus laudat in epistola quarta: multisque carminibus ad potandum inuitat in lyricis: quæ vinosum fuisse significant. * ¶ *Latiis posthabite orsis.* Græci sermonis magister, quem melius noueras, quam Latinum. ¶ *Vrbice.* De quo nomine monuimus quædam in carmen vltimum parentali-um. C A M E N Æ autem Musæ vndecunque dicte sint, quæ Camœnæ secunda diphthongo vulgo scribuntur, has Καμίννας inuenies scriptas in femigræca illa ad Axiū Paulū epistola. Itaque malim ego Camenas quam Camœnas dicere. Cuius nominis prima syllaba quia breuis est, vt in Palæmone Virgilij,

Alternis dicetis. amant alterna Camena,

iambus erit Camæ, pro spondeo, aut dactylo, aut anapæsto, nisi forte Aufonius Carmenis Camenæ sive scripserit, vt prius Camenas fuisse dictas Marcus Varro est auctor. Vltima vero, sequētis versus. erit principium, si forte Adonium hinc esse placet.

Vrbice, Graij celebris came

Nis, ἐλεγεῖω,

IN AVSONII PROFESSO.

sicut fecit Horatius ode secunda primi Carminum,

Labitur ripa, Ioue non probante,

Xorius amnis.

& sextadecima secundi,

Grosphæ, non gemmis, neque purpura ue-

Nale nec auro.

In ἘΛΕΓΕΙΣΩ autem si menda non est, futurum videtur verbi ab illo ἐλεγεῖον, quod in epigrammate nonagesimo secundo legitur, facti: siue sit id ἐλεγεῖω, seu ἐλεγεῖω: significabitque, tibi ἐλεγεῖω, te lamentabor, ac celebrabo carmine elegiaco & mæsto. * ¶ *Namque tu.* Creticus, pro anapæsto dactylo, vel spondeo, nisi forte, *Nam tu,* scripserit Aufonius. ¶ *Prosa solebas.* Prorsum rectum veteres dixerunt: vnde limites prorsu, apud Hygenum & Festum, definiuntur, qui in orientem directi essent. Hinc quidam contedere nuper cœperunt, vt Lilius Ferrariensis meminit de dijs gentium, illam partem recte, legitimèque edendi præsidem deam, apud Aulum Gellium libro sextodecimo Noctium Atticarum, & quam Cicero vocat orationem solutam, (orationis genera duo sunt, quæ memorauimus in libri huius carmen quintum) ambas non profas sed profas & scribi, & dici debere. quod & de altera vetustū Terentianæ Eunuchi in pretem sensisse diceret, legendumque apud eū non profa sed profa, quum inquit in actum secundum. *Prorsus recta, id est, omnino.* Nam *Prorsum est parro versum, id est, ante versum.* Hinc & *prosa oratio: quam non inflexit cantilena.* Similitèrque apud Isidorum primo etymologia-rium. * Ceterum vtrocunq; modo efferri debeat nomen, quod apud Ciceronem inueniri negant, id substantiuo *oratio,* apponunt Columella, Plinius, Terentianus, & alij, vt Quintilianus libro vndecimo. Facilius *versus ediscimus, quam profam orationem.* Substantiuo quoque ars idem Terentianus.

Plenius tractatur istud arte prosa rhetorum.

& modis profis dixit Aufonius in carmine tertio huius libri: sed substantiue vulgus vsurpat, licet eodem genere: sicut Gellius libro decimo de Artemisia. *Extat nunc quoque Theodectis tragedia, quæ inscribitur Mausolus in qua eū magis, quàm prosa placuisse Hyginus in exemplis refert.* Aufonius vero hoc in loco substantiue quidem & ipse, sed quo genere? si feminino, ablatiuus sit casus prosa necesse est: primusque sic metri pes, *Prosa s,* palimbacchius erit trium syllabarum, duarum scilicet longarum, & tertiæ breuis pes. sed anapæstico metro familiaris magis hic non est, quam Creticus, totidem plane syllabarum temporumque pes, ex longa & breui & longa constans. Neutro vero genere, & plurali accusatiuo si Prosa accipias, pro eo quod est prosaica, vt sic sit dactylus metri pes primus, certe ex *versu* postea tibi *versa* faciendum fuerit, quod non improbarem vtiq; si aliunde, scirem veteres Latinos, qui prorsos & transuersos limites dicebant, vt profam, ita *versam* *orsam*ue orationem aliquando dixisse. * ¶ *impete eodem.* *Impete eodem* fortasse fuit in charta, quam intercidisse paullo ante sum quæ-

Itu. pro impetu eodem. quanquam Latinum est etiam impete & poeticum.
 ¶ *Priscos & heroas olim*. Constat suis numeris versus, si sic emendes,
Priscos ac heroas olim: vel certe, *Priscos ut & heroas olim*, adiecta particula
 166 C ut propter verbū referres, nisi forte referre malis legere. *Solebas loqui, &*
 163 *solebas referre*. ¶ *ut Plisthenidem*. Menelaum Plisthenis filium, ut dice-
 mus in iambicum ad Probum. vbi cognosces, quæ hic comparantur de
 Menelao, Vlixē, Nestore. ¶ *Torrentis ceu*. in modum torrētis. Dulichiū
 autem infula fuit: vnde Dulichius Vilixes apud Virgiliū & alios. ¶ *fain*.
 410 à verbo fari, notanda vox inuentu rara. ¶ *mythoplasmata*. μῦθος, fabula.
 πλάσμα figmētum, a verbo πλάσσειν, fingere. ¶ *Liberi & ambo genus*. Ali-
 quot memorat Suetonius Tranquillus grammaticos: qui omnes fere ser-
 uifuerūt. ¶ *doceret*. Melius *deceret*. In *Nasci* nulla synalœpha: vel *nascier*
 legendum. *Paribus ingenijs* mendosum est, prima longa in paribus, quæ
 natura corripitur. *Ingenijs paribus* legi posset: sed Scaliger *patribus inge-
 nis* emendat, & pro *Nasci*, *Nancisci* scribit.

167 A IN CARMEN XXIII. DE PROFESS. ¶ *Vi-
 ctorie*. Quia syllaba, *ne*, versus vitare videbatur, eam delendam censui:
 & in titulo *Victorio* scribendum sine n. In quo titulo, *SVBDOCTOR* &
PROSCHOLVS dici videtur, qualis, quem nos vulgo Subprincipalē in no-
 stris scholis vocitamus, qui secundus sit a Principali & Prefecto scholæ,
 eiusque vicē gerat. Videtur autem Proscholus compositū esse ex Latī-
 no & Græco. Græcum nanque est σχολῶν, ut dixit Aufonius in Protrep-
 tico. Πρὸ vero tametsi Græcum quoque est, ante & præ significans, tamē
 Proscholus ea forma dictus videtur, qua Proconsul, Prodictator, Pro-
 prætor. ¶ *ignorantis*. vulgo incognitis. ¶ *operta*. latētia & obscura. ¶ *opicas-
 que*. immundas ac fordidas situ ac puluere. * ¶ *promptis*. expromptis, fa-
 miliaribus facilibusue. ¶ *sacrificij Curibus*. Potes & *Sacrifici* hic lege-
 263 re, ut *cura peculi* quibusdam legitur apud Virgilium. *Cvres* autem pe-
 rantiqua Sabinorum Italicæ gentis ciuitas, Numæ Pompilij patria se-
 cundū Romanorum regis. Titus Liuius libro primo. ¶ *Quod Castor*.
 167 B Quis hic Castor, & quæ Rhodope vxor, non satis comperi. Plinius Ca-
 storē citat de P. peritide & Marrubio, libro vicesimo Naturalis historiæ
 & Stephanus de nomine Bœotia, si sit idem scriptor. Suidas Castorem
 rhetorem memorat Deiotari generum: qui scripsit de arte rhetorica, de
 epichematibus, de Nilo, de Babylone, de chronicis ignorantibus, de
 imperio maris potitis, & alia. quæ cū vxore interfecit focer: quod quedā
 22 de se ad Cæsarem detulisset. ¶ *Quod ius Pontificum*. De quo septem li-
 bros Numæ regis Romani memorant Titus Liuius libro quadragesimo
 Valerius primo, & Plinius tertio decimo. ¶ *Quiritium*. Quiritium, quat-
 tuor syllabis, in prima Ode Lyricorum Horatij. Scita autem Quiritium
 plebiscita: & consulta patrum, senatusconsulta. *DRACO* & *SOLON*, præ-
 fci Atheniensium legiflatores apud Ciceronem, Diogenem, Aelianum
 Plutarchum, Aristotelem. *ZALEVCVS*, Locorum Epizephyrionum, ci-
 uitatis

uitatis Italicæ, apud eosdem Aristotelem, Ciceronem, Plutarchum,
 Aelianum. *MINOS*, Iouis filius, Cretensium, apud Platonem, Aristo-
 telem, Plutarchum, Aelianum. * ¶ *quid Themis ante Iouem*. Θέμις,
 167 C quod nomen genitiuū facit Θέμιδος, & Θέμιτος, & Θέμιτος, sicut docet
 Eustathius in librum primum Iliados, ius, iustitiam, equum, legiti-
 mum, fas, significat. Vnde Themis deam esse putarunt præsci, quæ
 hominibus præciperet id, quod fas esset, ut Festus scripsit. Idem Aufo-
 nius in Technopægnio.

*Sunt & cælicolū monosyllaba. Prima deūm Fas,
 Que Themis est Græcis.*

Fuit autem hæc dea cæli & terræ filia, & sic Saturni soror, ceterum Sa-
 turno natu maior, ut fabulatur Hesiodus in Theogonia. Quare The-
 min ante Iouem Saturni filium hominibus leges, & iura dedisse dicit
 Aufonius. ¶ *Nota tibi potius*. antiquiora illa, quam sint Saturnia tem-
 290 pora & Chaos ipsum. Antiquarios autem istos oderat Augustus Cæ-
 sar, ut scribit Suetonius: eosque castigat Fauorinus apud Aulum Gel-
 lium libro primo. ¶ *Fors*. forsitan, ut in Epigrammate ad Proculum
 de Fastis. ¶ *Lachesis*. parca, fatum, mors. ¶ *Libato tenuiter*. aut te-
 80 nuū legendum, aut tenuis, pro tenuiter. idem fuit dictum de Marcello
 161 supra. ¶ *Atque*. *Ad que* legendum: ut sit, *ad que loca*: vel ad quas, oras
 scilicet Romæ, & Italia, in quam ex Sicilia transferat.

IN CARMEN XXIIII. DE PROFESS. 168

¶ *Hilenda*. vrbs Hispaniæ. de qua in epistolam Aufonij ad Paulinum.
 493 *Quarta tibi*. ¶ *Flauinij*. Flauini, tribus syllabis in exemplari. ¶ *Cura
 elegis*. *Curelegis* in exemplari. De qua figura in Coronidem.

IN CARMEN XXV. DE PROFESSOR. 170
 169 A

*ATILIO GLABRIONI GRAMMATICO IVN.
 BRVDIGALENSI*. Titulus hic est in exemplari ipso. Vbi *Ivn.* pro
Ivniori accipio, quod iuuenis obiit. ¶ *Glabrionem Aquilini*. Quis obli-
 quius *Aquilini*, genitiuus an vocatiuus? Apud Festum idē vocabulum
 est *Aquilus*, *Aquilus*, & *Aquillus*, prænomēq; *Glabrioni* est *Atilius* in
 titulo, cur hic continuo *Aquilinus* fuerit? Ita me *Glabrionum* nomina
 in emendandis historicis exercere non cessant, dum eos, *Acilios*, *Acil-
 ios*, *Aquilios*, *Aquillios*, *Atilios*, *Atulios* scriptos reperio. Diuersæ ta-
 170 men hæ prorsus familiæ. Marcus Regulus, Caius Bulbus, Aulus Cala-
 169 A tinus, & alij reperiuntur *Atilij* in marmoribus Capitolinis, in quibus
 semel incisa vera nomina, quæ ad nos durauerunt, corrumpi non po-
 tuerunt sicut ea, quæ librarij tam frequenter descripserunt. In iisdem,
 Caius Florus cōsul anno ad Vrbe condita quadringētesimo & nonage-
 simo quarto, est *AQUILIUS*. Verum *Glabriones* illic *ACILII*,
 licet idem verbum videri possit, ut Manius Acilius Caij filius, *Glabrionem*
 Consul anno Urbis quingentesimo & sexagesimo secundo: & Manius
 Acilius Manij filius *Glabrionem*, etiam Consul anno eiusdem Urbis quin-

169 B gentesimo & nonagesimonono. * ¶ *Dardana progenies.* Treiana & Romana, postquam Romani ex Troianis se per Æneam ortos iactabant. A quo vero Troiano genus duxerint Acilij siue Aquilij, non comperi, sed Atilios fortasse ab eo se voluerunt ortos, qui Atis & Atys scribitur in versu quingentesimo & sexagesimo octavo quinti Æneidos. In sequenti hexametro erat discipulos pro discipulus: & in pentametro coniunctio, Méque dehinc. ¶ *tam bone dandis consiliis.* Consilia nullus mente tam pura, & reliqua de Nepotiano, carmine sextodecimo.

159 ¶ *Flete diu nobis.* Tu, qui à nobis diu quidem fletus es, sed non fatis tamen vnquam pro merito tuo, & desiderij nostri magnitudine.

170A IN CARMEN XXVI. DE PROFESSO.

¶ *à prima deductos menide libri.* ductos, dictosque, continuatione ac ferie, à principio libri, & Tiberio Victore Mineruio, vsque ad hunc locum, & Aciliū Glabrionē. Menis enim ista, quæ mænis erat, ac pro e in exemplari, hinc vsurpata est hoc loco pro principio initiouæ, quod Iliados Homericæ ipsa sit vox prima.

Μῆνιν ἀειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.

Iram pande mihi Pelide Diua superbi.

DE CORONIDE autem, carminis titulo, Manuel Moschopulus *πρὸς ἐξοδῶν* scribit Coronida, *ἀνεγν* esse, & signum quoddam, per quod Homeri Rhapsodiæ quondam diuidebantur. A cuiusmodi figuris in fine poni solitis, Græci *μέχρι Κορωνίδας* vulgo dicebant, id est vsque ad Coronidem, quum extremum finem rei cuiuspiam significare volebant: quemadmodum scripsit Erasmus. Martialis liber decimus sic ordiens, lectorem alloquitur.

Si nimius videor, serâque coronide longus.

Hinc & coronidem inscripsit carmen hoc Aufonius, quo finiit, & quasi obsignauit librum suum de professoribus Burdigalensibus. Ceterum coronidis figura in calce librorum quæcunque olim fuerit, ea quæ esset in mediis carminibus, disce ex extremo Hephæstionis enchiridio, vetustis que Aristophanis interpretibus. * ¶ *Viuentium inlecebra est laudatio.* Sic in exemplari *viuentium* pro *viuentum*, & *inlecebra* pro *illecebra*. Significat autem hoc, lubenter, & cum voluptate nobis laudari mortuos, quos in vita amauius & coluimus. ¶ *Vocciere.* Vide, quæ de hoc meminimus in præfationem Parentalium.

101 ¶ *Dum decora egregia.* In exemplari erat *decoregria*, hoc est decor'egregiæ pro decora egregiæ: sicut in 154 decimo carmine, *Nati operobtinuit*, id est, *Nati oper'obtinuit*, pro *Nati opera obtinuit*: & in sextodecimo, *mortoppetis*, id est, *mort'oppetis*, pro 159 *mortem appetis*: ac in vicesimo, *curelegis*, hoc est, *cur'elegis*, pro *cura elegis*: & in ludo Sapientum, *noxa quia præstest*, hoc est, *noxa quia præst' est*, pro, *noxa quia præsto est*, per eas, quas grammatici synalœphas & ecthlipfes appellant. Latini nanque non aliter ac Græci, vocalem, quæ dictionem finiret, elidebant pronunciando, quum sequentem vocalis inciperet.

peret. ἢ μῦρία Ἀχαιοῖς ἄλλα ἔθνευ. ἢ μορὶ Ἀχαιοῖς ἄλλ' ἔθνευ.

Conticuer' omnes, in tentiqu' ora tenebant.

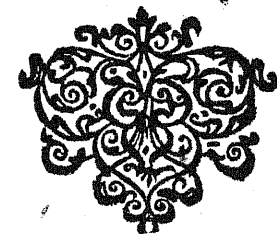
& cum consonans, m, vocabulum finiebat. *Græ' opus agricolis. Quamquã te Marce fil' annum i' audientem Cratipp', idqu' Athenis, abundar' oportet præceptis.*

IN CARMEN XXVII. De Professoribus. ¶ *Medi-*

ca vel artis dogma. Siquis inter vos medicinæ se dedit, vel philosophiæ: vnde clarus extitit. ¶ *superstitum.* viuentium.

¶ *Accipe mestum.* Accipite, legendum. ¶ *iudicis dei,* Christi viuos & mortuos aliquãdo iudicaturi.

¶ *cum diis.* dijs, & diuis. Metra autem hæc sunt iambica trimetra & dimetra.

IN AVSONII EPITAPHIA

HEROVM ELIAE VINETI

COMMENTARIVS.

172A

IN PRAEFATIONEM.

*V*el peregrini Burdigalenses. Locum hunc à libra-
rio mutilatum, sic restitui posse sum arbitratus. qui
vel peregrini Burdigala, vel qui Burdigalenses peregre
docuerunt. Quod autem sequitur, epitaphia subnecte-
rem, scilicet titulos sepulchrales heroum, in eo istud, sci-
licet titulos sepulchrales, videtur esse glossarion verbi
ἐπιτάφια, ab aliquo subiectum, non ab Aufonio.

¶ apud Philologum quendam. Λόγος dicuntur studia & litteræ. vnde φιλο-
λόγος, litterarum studiosus, & doctus, vt grammatici illi Burdigalenses,
Philologi, in titulo carminis. decimi de Professoribus Burdigalensibus.

154

Quæ autem apud suum philologum Aufonius repererat, istorum he-
roum vetusta Græca epitaphia, hæc si non extant omnia, aliqua tamen
extare puto in anthologia Græcorum epigramatō ab Henrico Stephano
nuper edita. ¶ inseruirent ordinis persequendi. Quæ in exemplari erant
primæ personæ singulares inseruirem, cohererem, aberrarem, miror cur in
tertiis plurales mutarunt Lugdunenses, inseruirent, cohererent, aberrarent.
Sic enim mihi nihilo res clarior euadit. Pro isto autem ordinis, si ordini
scriberetur, vt verbum seruire construi solet, hoc existimarem Aufonium
dicere voluisse, se neglexisse ordinem persequendi, id est non esse per-
secutum ista epitaphia, quo ordine fuerant in suo libro exposita, sed ca-
uisse tamen interea, vt in vertendo liberior cohereret conueniretque
cum illis, & non recederet ab eorum sententia.

172 B

IN EPITAPHIVM I. ¶ Rex regum. Græci principes
ob Helenam a Paride Priami regis Troianorum filio raptam, bellum Tro-
ianis intulerunt. Exercitui, in quo multi erant reges cum Agamemno-
ne Mycenarum rege, Atrei filio, Menelaus frater Agamemnonis, &
maritus Helenæ raptæ, Nestor, Achilles, Ulixes, & alij, præerat Aga-
memnon.

IN AVSONII EPITAPHIA

memnon. vnde rex regum dictus, qui multis regibus imperabat. Ci-
cero ad Dolabellam libro nono. Agamemnoni regum regi fuit honestum
habere aliquem in consilijs capiendis Nestorem. ¶ oppetiit. Aga-
memnonem hæc de se loquentem inducebat exemplar: in quo erat
oppetitj, & mea, non suæ. ¶ quum Clytemnestra necet. Hæc Agamem-
nonis regis vxor, maritum vitum Paridis adulterium, domum-
que à bello reuersum, adulteri sui Ægisthi auxilio, occidit. Huius autem
nominis, id est Κλυταιμνήστρης, secundam quod corripiat Aufonius na-
tura longuam, & sic productam Homero Iliados primo, non tam mirum
est ob consonantes m n, quæ liquidæ sunt, quam propter diphthongum.
Cuius altera vocalium reijcienda fuerit, vt legas aut Clytamnestra, aut
Clytemnestra: quæ in veteribus membris erat per e & sine n Cliteme-
stra. Quæ vero Græcorum heroum epitaphia in extrema anthologia
edidit Geneuæ Henricus Stephanus, nullo auctore, sed quæ Aristoteli
asserere conatus est Guilieimus Canterus, in ijs hæc sunt disticha duo
de Agamemnone.

Επι Αγαμέμνονος Κειμένου εν Μυκήναις.
Λεύσσεις Ατρείδεω Αγαμέμνονος, ὠ Ξάνε, τύμβον.
Ὅς θάν' ὑπ' Αἰγίσθου, κ' οὐλομένης ἀλόχου.

Id est,

Agamemnoni iacenti Mycenis.
Vides Atrida Agamemnonis, o hospes, tumulum,
Qui fuit occisus ab Ægistho, & perniciofa vxore.

Ε'πεον.
Μνήμα τόδ' Ατρείδεω Αγαμέμνονος. ὄρα κατίκτα
Δία Κλυταιμνήστη Τήνδαρις. ὄυχ' ὀσίως.

Aliud.
Monumentum hoc Atrida Agamemnonis, quem interfecit
Diva Clytemnestra Tyndari filia non iuste.

IN EPITAPH. II. ¶ Felix, o Menelae. ex hoc disticho 173A
Græco.

Ὁ λβιος, ὠ Μενέλαε, σὺ τ' ἀθάνατος, κ' ἀγήραος,
Εν μακάρον νήσοις γαμβρὲ Διδος μεγάλου. Id est.
Beatus, o Menelaë, tuque morti, & senectuti non obnoxius,
In beatorum insulis gener Iouis magni.

¶ deum cui debita sedes. Proteus Menelao vaticinatur libro quarto Odyf-
sæ Homeri, eum, quia Helenæ maritus esset, & sic Iouis gener, non
moriturum Argis, quorum rex erat, sed deos in Elysiū campum, &
insulas Fortunatas missuros. Isocrates in extremo Helenæ Encomio.
¶ Tyndareo. Vide epigramma quinquagesimum quintum. ¶ Τοναντι.
Ioui.

IN EPITAPH. III. Ajaxes duos habuit bellum Tro-
ianum. quorum minor fuit Ajax Oilei filius, Locrensis. maior, Ajax,
Telamonis filius, Salaminius. Huius est hoc epitaphium, ex his Græcis
Q 3

conuersum:que per Eustathium in versum sexagesimum quartū Bœotizæ, asserta voluit Aristoteli Canterus.

Επι Αΐαντος τοῦ Τελαμωνίου Κειμένου ἐν Τροίῃ.
 Αδ' ἐγὼ αὐτὸν ἀρετὰ πάρα τῶνδε καθήμει.
 Αΐαντος τύμβω, κεκαμένα πλοκάμους,
 Θυμὸν ἄχει μὲν ἄλλω βεβολημένα. ὡς παρ' Αΐχαιοῖς
 Αἰδοῦσθεσθ' ἀπείτα κρείσσον ἐμῶν κέκευται.

Id est,

Aiaci Telamoniio iacenti in Troia.
 Ego misera Virtus apud hunc iaceo
 Aiacis tumulum, tonsa crines,
 Animum dolore magno vulnerata: quod apud Achinos
 Dolosa Fraus prestantior me iudicata est.

Istud tamen, ὡς παρ' Αχαιοῖς, si hoc monitu dignum est, 'δουεκ' Αχαιοῖς libro tertio Anthologiae, capite ἐς ἡεθρας, sicut & in commentarijs Eustathij, ac in epigrammate Mnascalce Sicyonij in eodem commentatore, & apud Athenæum libro quarto. ¶ *pariter tegor.* Quum hic sepultus est Ajax, ego simul sepulta sum. Loquitur virtus, & fortitudo. Ajax autem hic Salaminus, omnium Græcorum post Achillem fortissimus Homero canitur, secundo Iliados, & Odyssæe vndecimo. * ¶ *illabrymans bustis.* irrorans meis lachrymis, Aiacis & meum tumulum. ¶ *Inconstans. Incomptas lacerata comas,* scripsit Canterus. ¶ *prauus Atides.* Mortui funeratique Achillis arma Thetis mater (vt Homerus fabulatur vndecimo Odyssæe, & Quintus Calaber tertio paralipoménon) illi Græcorum offerebat, qui omnium fortissime Troianis restitisset, ne Achillis corpore potirentur. De quo decore quum Ajax & Vlixes contenderent, rémque iudicio Græcorum suorum permitteret: censuit Nestor, vt ne inter amicos, iudices essent, & alterum offenderent: eam controuersiam Troiani potius dirimerent: quos multos haberent captiuos, communes omnium Græcorum hostes. Consilio sapientissimi senis principibus Græcis probato, Troiani captiui arma Achillis Vlixadi iudicarunt. Alij scripserunt, vt meminit Eustathius in vndecimum Odyssæe, Agamemnonem, qui plus Vlixis faueret, Troianos illos interrogauisse, non quis præ ceteris Græcis ab Achillis corpore hostes repulisset, sed vter illorum plus damni toto bello Troianis dedisset. eos Vlixem respondisse: ac ita iudicatum, Vlixem pulcherrimo viri fortissimi clipeo digniorem. Quod iudicium tam indigne passus est Ajax, vt atra bile tandem percitus, se gladio iugularit, quo ab Hectore donatus fuerat. * ¶ *Iam dabo.* Hæc præter Græca Aufonius: quæ Aiaci, non eius virtuti conueniant. De Aiacis autem sanguine in florem mutato purpureum, ac de isto gemitu monuimus in edyllium de Cupidine cruci affixo. ¶ *crimina iudicij.* falsum de me & Vlixæ iudicium Græcorum. Pindarus carmine octa-

273 C

173 D

215

uo

uo Nemeorum, Sophocles in Aiace mastigophoro, & Ouidius tertio decimo Metaphorfeon. Scribit autem Strabo libro tertio decimo & Póponius Mela primo, Aiacis cremati cineres fuisse sepultos in littore Rhoeteo. Quintus Calaber in extremo libro quinto, non procul a littore Rhoeteo. Plinius quinto Naturalis historiæ in Sigéo: sed Rhœtæum & Sigéum agri Troiani oppida, ambo maritima, & exiguo spatio distita. A'ιδντειον autem Græcis vocitatum fuit Aiacis monumentum.

Cap. 30.

IN EPITAPH. IV. Achillis epitaphium quattuor versuum fuerat: sed deletum fere posterius distichó. ¶ *Non vna Aeaciden.* Non vno in loco Achilles Aeaci nepos, totus fuit sepultus, sed ossa & cinis eius in littore Sigéo, cuius modo mentionem fecimus,

174 A

Ακτῆ ἐπὶ προουχούσῃ ἐπὶ πλατῆ ἐλλησπόντῳ,
 vt Homerus vicefimo quarto Odyssæe, Calaber tertio paralipoménon Plutarchus, Arrianus de Alexandro Magno, & Quintus Curtius memoriæ prodiderunt. Αχιλλεῖον, id est Achilléum, oppidum iuxta tumulum Achillis conditum memorant Plinius, & Stephanus. ¶ *crinen Larissa cremauit.* abs qua dictus est Larissæus Achilles Virgilio, sed a vicinitate, vt ait vetus interpres. Phthius enim fuit: sed Thessaliæ ciuitas fuit tam Larissa quam Phthia. De coma autē Achillis hæc tātum legere memini libro vicefimo tertio Iliados: quod quam pater Peleus Sperchio fluuio patrio nutrire iusserat, eam Achilles, qui se videret in patriam nunquam rediturum, Patroclo sodali carissimo, ab Hectore occiso, consecrarit, totonderit, & in mortui manibus vna cremandam, sepeliendamque posuerit. Græca autem epithaphia non admodum habent, quod ad hoc restituendum, intelligendumque iuuat.

Vof. 22.

Li. 5. c. 30

Επὶ Αχιλλέως κειμένου ἐν Τροίῃ, Τιμωμένου δ' ἐκ ἐν
 Λέυκη τῆς νήσῳ.

184 B

Παῖδα θεᾶς Θέτιδος Πηληϊάδην Αχιλλεῖα.
 Η δ' ἱερὰ Προποντὶς ἀμφὶς ἔχει πεδίω.
 Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἕτερον.
 Θεσσαλὸς οὗτος ἀνὴρ Αχιλλεὺς ἐν τῶνδε τέθειπται.
 Τύμβῳ ἐθρήνησαν δ' ἐννέα Πιερίδες.

Id est,

Achilli iacenti in Troia, culto autem in Leuce quoque insula.
 Filium dea Thetidis & Pelei Achillem
 Hac sacra Propontis complectitur in campo.
 Eidem aliud.

Thessalus hic vir Achilles in hoc sepultus fuit
 Tumulo. Luxerunt autem nomen Pierides.

In quibus Græcis, Troia est regio, & ager Troianorum. Hoc enim proprie significat, & inde ipsa interdū gentis metropolim Ilium, vt docuit Seruius in principiū tertij Aeneidos. Λέυκη autē, id est alba, insula, est in Póto, Borysthenis ostio obiecta, parua admodū, Αχιλλεῖα, id est, Achilléa.

Q 4

ELIAS VINETVS

cognominata: quod ibi Achilles situs esset, vt Mela & Plinius scribunt: sed eum ibi coli tantum prioris epitaphij Græci titulus significat: quem modo diximus sepultum fuisse in Sigeo, Hellepontico litore. Pro Helleponto autem Propōtidem dixit Græcus epitaphiographus: quod contigua sint maria. Pierides vero id est Musæ, quod Achillis mortem etiam luxerint, scribit Quinctus Calaber libro tertio.

174 C IN EPITAPH. V. ¶ *Perlege Odyssæam.* Homeri carmen de Vlixæ, qui Græcis dicitur *Ὀδυσσεύς*. Inter Heroica autem illa epitaphia extant hæc duo de Vlixæ, quæ Aufonius non videtur attigisse hoc loco.

Ἐπὶ Ὀδυσσεύος Κειμένου ἐν Τυρρηνία.

Ἀνέρα τὸν πολέμητιν ἐπὶ χθονὶ τῆδε θανόντα

Κλεινότατον θνητῶν τύμβος ἐπέστιασέ.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἕτερον.

Ὅστος Ὀδυσσεύος κείνου τάφου, ὃν διὰ πολλὰ

Ἐλλῶες πολέμῳ Τροικῷ ἐτύχισαν.

Id est, *Vlixæ iacenti in Tyrrenia.*

Virum prudentem, in terra hac mortuum

Clarissimum mortalium tumulus obtexit.

Eidem aliud.

Hoc Vlixæ illius sepulchrum, per quem in multis

Græci bello Troiano felices fuerunt.

Dicitur autem Græcis *Τυρρηνία*, & *Τυρσηνία*, ea Italiæ prouincia, quam Latini Tusciam & Etruriam vocitant. In qua Vlixem exulasse, a procorū, quos occiderat, necessarijs patria pulsū scribit Plutarchus in Græcis quæstionibus. De morte tamen Vlixæ, Vide Tzetzen in versum octingentesimum & quinctum Alexandræ Lycophronis, & Hyginum..

174 D IN EPITAPH. VI ¶ *Conditus hic.* Conditur, & in hoc, & priore epitaphio, exemplar. ¶ *genitore bono.* patre Tydeo. Sic Diomedes libro quartodecimo Iliados gloriatur sibi genus esse *πατρός ἐξ ἀγαθοῦ*, id est, ex forti & strenuo patre. Patrē habuit Tydeus Oeneum Aetolum: matrem Peribœam, qui quum in agro Lycopœum, & Alcahoum, patrueles, vnāque cum illis patruum Melanem patri Oeneo insidiantes, interfecisset, Argos fugit ad Adrastum regem. Eius filiam Deipylam duxit vxorem: ex qua Diomedem genuit. Ad bellum tandem Thebanum profectus, multa ibi præclare gessit, & periit. Diodorus Siculus, Appollodorus Atheniensis, Hyginus, Stadius Papinius, Lycophrō, hæc & plura de Tydeo. Cuius filius Diomedes, secundus nominatur septimo Iliados, inter eos, qui cum Hectore congrediantur. Eius præclaris facinoribus referta est Iiās, qui ipsos etiam deos Martem & Venerem in pugna vulnerauit. ¶ *Crimen ob vxoris.* Diomedes Aetolo patre sed matre Argiua genitus, vti diximus, Adrasto focero mortuo Argiui regni partem tenuit. Vxorem vero habuit nomine *Αἰγιάλαια*, id est, Aegialæam, quam cum a bello Troiano in Græciam reuersus, omnibus se probris & adul-

terijs

IN AVSONII EPITAPHIA.

terijs conspurcasse comperisset, in Italiam secessit. vbi Argyripam, & alias vrbes condidit, insulasque tenuit, in mari Ionio, vbi sepultus fuit, quæ ab eo Diomedæ sunt appellatæ. Lycophron, Strabo, Virgilius, Ouidius, Antoninus liberalis, & alij. * ¶ *Argyrippam.* Lampe dicebatur Dauniæ, Apuliæ ue, in Italia, ad mare Ionium, locus, quem Diomedes muris cum cinxisset, muniuissetque, *Ἄργος Ἰππιον*, nomine ciuitatis Peloponnesiacæ, cuius rex erat, appellauit. Quod vocabulum Argos Hippion (alij fuerunt aliis cognominibus Argi in Græcia) postea vetustate corruptum fuit, & in Argiripam mutatum. Sic Stephanus, & Seruius tradunt. Istud ergo suum *Ἰππιον* videntur Græci in Italicæ vrbs vocabulo agnouisse, qui in eo *π π* geminarunt, tertiāque syllabam producerunt, vt Lycophron versu quingentesimo nonagesimōque secundo Alexandræ.

Ὁδ' Ἀργυρίππαν Δαυνίων παγκληρίαν:

quam ante Aufonium corripuerat Virgilius vndecimo Æneidos.

Ille urbem Argyripam patria cognomine gentis.

sed cur in secunda syllaba u potius, quam i scripserint, non video: nisi forte id ab aliis factum sit, qui aliud eius vrbs nomen, aliudque etymon, prius fuisse existimarunt. Strabo nanque scribit libro sexto, si quid non mendosum in eius exemplaribus offendimus, non *Ἄργος Ἰππιον* sed *Ἀργυρίππον* dictum fuisse initio istud oppidum Italicum, quasi *ἄργυρος*, id est argentum, prius sit compositi nominis pars. vnde Argyripa esse scribenda videatur. Ceterum vnde factum sit hoc vocabulum, id in Arpos etiam postea fuisse contractum, idem Strabo & Seruius sunt auctores: vt idem profus sit Argyripa, & Arpi. Græcum autem epitaphium est.

Ἐπὶ Διομήδους Κειμένου ἐν τῇ Ὀμωνύμῳ νήσῳ.

Αἰνητὸν πάντας ἐπιχθονίοις Διομήδην

Ἡδ' ἰερά κατέχει νῆσος Ὀμωνυμῆν.

Id est, *Diomedæ iacenti in cognomini insula.*

Laudandum cunctis hominibus Diomedem

Hæc sacra tenet insula cognominis.

IN EPITAPH. VII. ¶ *Carus & Atridis.* Plurali numero pro singulari vsus esse potest Aufonius, & solos Agamemnonem & Achillem intellexisse, tamen bello Troiano interfuerunt duo Atridæ, id est Atrei, vt putabantur, filij, Agamemnon & Menelaus: Aëacidæ vero hoc est Æacinepotes, quinque, nimirum, Achilles, Pyrrhus qui & Neoptolemus Achilles filius, Ajax cum Teucro fratre, & Patroclus, sed Pyrrhus ad bellum non venit, nisi mortuo iam patre, post Antilochum. ¶ *Seruato Antilochus.* Ita Pindarus in carmine sexto Pythiorum, & ipsum Græcum epitaphium.

Ἐπὶ Ἀντιλόχου κειμένου ἐν Τροίῃ.

Μνήμ' ἀρετῆς υἱοῦ τοῦ Νέστορος Ἀντιλόχοιο.

R

174 E

ver. 246.

175 A

ELIAS VINETVS

O'ς θάπεν ἐν Τροίῃ βυσσάμανος πατήρα
Id est, Antilocho iacenti in Troia.

Monumentum virtutis filij Nestoris Antilochi.

Qui obiit in Troia cum liberasset patrem.

Antilochum autem occidisse Memnon dicitur Odyssæ quarto. ¶ Non hic ordo fuit. Debuit pater mori ante filium. ¶ perfida Troia. Laomedon rex Troiæ Priami pater, deos de muris suæ vrbis, homines de He- sione filia, fefellit. Paris filius Priami, Helenam violato hospitij iure, rapuit. Vnde Virgilius in extremo primo Georgicôn.

Laomedoniæa limum periuria Troia.

at Horatius carmine quinctodecimo libri primi.

Pastor cum traheret per freta nauibus

Idæis Helenen perfidus hospitam.

175 B

IN EPITAPH. VIII. ¶ quartus iam prodigus aui: Tres ho- minum ætates Nestorem vixisse regem Pyliorum, canit Homerus Iliá- dos primo, & Odyssæ tertio: quæ quot annorū fuerint, quærunt com- mentatores. Ouidius duodecimo Metamorphoseon, centenū scribit. Sic enim ibi Nestorem de se loquentem inducit.

Annos bis centum. Nunc tertia viuitur atas.

Nestorea senecta prouerbiū apud Erasmus. ¶ Consilio clarus. ob id decem sibi optat Nestores Agamemnon, Iliádos secundo. de Nestoris autem eloquentia in carmine vicesimo secundo de Professoribus Bur- digalensibus. ¶ Filius. Antilochus. Vide, quæ modo diximus in ipsius epitaphium. Mortuus est autem Nestor in ea ciuitate Græciæ, cuius rex erat, ibique sepultus. Græcum epitaphium sic habet.

Επι Νέστορος κειμένου ἐν Πύλῳ.

Τὸν βαθύνουν ψυχὴν τε νομήτε θεῖον ἔχοντα.

Ἄνδρ' ἀγαθὸν κατὰ τὸ Νέστορα τὸν Πύλιον.

Ἐτερον.

Νέστορα τῶν Πυλίων ἠγήτορα ἠδὲ θανόντα.

Ἴη κατέχει, βούλη φέρτατον ἡμίδεων.

Id est,

Nestori iacenti Pyli.

Sapientem animūque, mentemque diuinā habentem.

Virum strenuum teneo, Nestorem Pylium.

Aliud.

Nestorem Pyliorum ducem, hac mortuum.

Terra tenet, consilio præstantissimum semideorum.

176 A

IN EPITAPH. IX. ¶ orbe tegor medio. Phocis, vna ex Græciæ prouincijs. In Phocide, Delphi & Πυθῶ ciuitas clarissima propter tem- plum Apollinis, & oraculum. Hunc autem locum, qui in medio fe- re vniuersæ Græciæ esset, orbis terrarum quoque totius medium & um- bilicum dixerunt: quasi in globi extremitate locus omnis non æque pro medio umbilicoque haberi possit. fabulæque, cuius auctorem

citat

IN AVSONII EPITAPH.

citat Pindarum Strabo libro nono, de hac re sunt commenti, Duas scilicet Aquilas, (cygnos, alij dixerunt: vt est apud Plutarchum De de- fectu oraculorum) vnam ab ortu, alteram ab occasu emissas ab Ioue, hoc loco cōcurrisse. Antiquus poëta apud Ciceronē secūdo de diuinatione.

O sancte Apollo, qui umbilicum certum terrarum obsides,

Vnde supersticiosa primum, seu euasit vox fera.

Fabulam attigit etiam Placidus Lactantius, quum quæsit, cur Staius Parnasum cæli medium dixisset versu centesimo & vndeicesimo pri- mi Thebaidos. Pyrrhū autē hunc Achillis filiū fuisse cōstat: sed de matre ambigitur. Iphigeniæ Agamemnonis, an Deidamia Lycomedis filia fuerit. Deidamia genitū plures sūt auctores. * Thetis autē, vt Apollodo- rus, Hyginus inter alios scribunt, quum Achillem filium suum bello Troiano periturum prouideret, Lycomedis, Scyri, vnius ex insulis Cycladibus, regi commendauit. Acceptum Lycomedes inter Virgines filias habitu femineo, mutatōque nomine aliquandiu seruauit. Vbi Achilles Deidamiam compressit. Sic genitus est Pyrrhus. Pyrrhūque ex eo di- ctus, quod Pyrrhæ filius esset, id est Achillis, qui Pyrrha illic, vt femi- nam ore & habitu referebat, vocitabatur. Alij, vt Seruius in secundum Æneidos, Pyrrhus ex eo appellatum tradiderunt, quod esset πύρρος, hoc est flauus, & rufus: sicut à flauis capillis Pyrrha pater ipsius vocatus fue- rat apud Lycomedem. Alterum illi nomen Neoptolemus. Achille namque ab Vluxe apud Lycomedem inueno, ductōque ad Troiam, & ibi occiso, Græci, quibus responsum fuerat, Troiam capi non posse, nisi interesset quispiam de gente Æaci, cuius oraculi etiam meminit idem Seruius in versum tertiumdecimum secundi Æneidos, Pyrrhum ad- modum puerum, Achillis filium, & sic Æaci pronepotem (Achilles enim Pelei, & Peleus Æaci fuit filius) ad bellum euocarūt. Hinc Neo- ptolemi cognomentum. Iuuenem namque nouum, recentem signifi- cat νεός, & πόλεμος bellum. Hic ergo in equo illo fuit.

176 B

vers. 263

Demissum lapsi per finem Athamæque Thoæque

Pelidæque Neoptolemus, primūque Machaon,

inquit Virgilius secundo Æneidos. & Priamum regem.

vers. 262.

altaria ad ipsa trementem

vers. 550.

Traxit, & in multo lapsantem sanguine nati.

Implicuitque comam lena, dextraque corruscum

Extulit, & lateri, capulo tenus abdidit ensem.

* Hermionen autem Menelai ex Helena filiam, sponsam suam quum audiuit Pyrrhus Orestis in coniugium datam, à Menelao ipsam petiit. Menelaus ab Oreste abduxit, & Pyrrho reddidit. Qua iniuria accepta, Orestes à fratribus adiutus, vt scribit Lycophronis interpres, Pyrrhum Delphis in templo Apollinis sacrificantem occidit. Sic Hermionen recuperauit: quæ ad eum scribit apud Ouidium. Delphis ergo sepul- tum fuisse Pyrrhū Achillis filium, dicit epitaphiographus: sed eius ossa

176 C

R 2

ELIAS VINETVS

Hyginus per fines Ambraciæ sparsa, quæ Epiri prouincia est, cuius Epiri rex fuit, vt scribit Iustinus ex Trogo libro septimodecimo, & Plutarchus in vita Pyrrhi Epirotarum regis: qui ex Pyrrhi Neoptolemi, & Æaci genere ortus, bellauit cum Romanis ad annum Urbis quadringentesimum & septuagesimum. ¶ *Virtute paterna.* quam pater Achilles Græcorum omnium fortissimus celebratus. ¶ *Quod puer.* Ego, inquit Pyrrhus, maiora gessi puer, quam vir pater, & ob id me illi antepono. Priamum enim Troianorum regem occidi, & sic opima rettuli: quod nunquam fecit pater meus. Quæ opima sũt spolia, diximus in versum octogesimo tertium Technopægnij. ¶ *Quid mirum?* Nemo debet mirari, inquit, si tam impius fuit Orestes, vt me in templo Apollinis sacrificantem interimere non timuerit. Matrem enim suam Clytæmnestram iam occiderat, & eius furiis exagitabatur.

292

176D IN EPITAPH. X. Græcum est Epithaphium in Anthologia Henrici Stephani.

Ἐπι Σθενέλου καὶ Εὐρυάλου κειμένων ἐν Ἀργεῖ.
 Ἀργεῖος Σθένελος Καπανεῖος ὡς δὲ τελευτῆσαι
 Τύμβῳ καὶ τούτου πλῆσιον Εὐρυάλοιο.

Id est, Sthenelo & Euryalo iacentibus Argis.
 Argius Sthenelus Capaneus hoc sepultus est
 Tumulo, & eum prope Euryalus.

174

Diomedem, de quo est epitaphium sextum, secuti sunt ad bellum Troianum Sthenelus & Euryalus: vt refert Homerus in Bœotia: quos tres agnoscit in equo Troiano Quintus Calaber libro duodecimo: sed solū ex ijs Sthenelum Virgilius secundo Aeneidos. Fuit autem Diomedes, per matrem Deipylā Adraſti Argiuorum regis filiam, Argiuorum rex. Euryalus patrem habuit Mecisteum, Sthenelus Capaneum, vt ibidem scribit idem Homerus. qui fuerunt, Mecisteus, frater eiusdem Adraſti: Capaneus Hipponoi, & Astynomes sororis Adraſti eiusdem, filius. Ita Argiui omnes hi, genūque regium, apud Apollodorum & Hyginum. Alij autem Stheneli, & Euryali apud Homerum, Virgilium, Apollodorum, & alios. ¶ *titulo. epitaphio.* * ¶ *Pleuronia.* Aetolia apud Strabonem, Plinium, Ptolemæum, & alios; est Græciæ prouincia, à Peloponneso, sinu Corinthiaco dirempta. In ea est vrbs Πλευρών: à qua partem Aetoliæ, appellat Pleuroniam Strabo libro decimo. Est in Peloponneso quoque ciuitas Aetolia, auctore Stephano. in cuius agro nescio, an fuerit aliqua alia quondam Pleuron, sed olim quendam Peloponnesi regem fuisse Pleuronem, Ledæ, quæ Castoris, Pollucis, & Helenes mater fuit, proauum, auctorem habeo Pausaniam: qui memorat eius nobile monumentum, in Laonicis. & Isaacus Tzetzes, urbem fuisse Pleuronem scribit: vnde Lycophron Helenam vocet Pleuroniam, quam Homerus Ἀργεῖαν, hoc est, Arginam appellarat. Ego de ista Pleurone aliud non noui, ceterum siue ab illa, siue à

177E

mater-

IN AVSONII EPITAPHIA

materno abauo Helenam dixerit Πλευρονίαν Lycophron in versu centesimo & quadregesimo tertio Cassandra, Euryalus hoc loco vel domum & gentem, vnde genus duxit, Pleuroniam dixerit, hoc est Argiuam, & Argolicam: vel substantiue Pleuroniam, locum ipsum, in quo regnauit cum Diomede, & Sthenelo, Argos, & Argolidem. ¶ *hoc regnum.* Argiuorum. Fuit autem Ἀργος multorum oppidorum nomen Stephano, & Seruio auctōribus. quorum clarissimum, Peloponnesi Argos: cuius reges hi fuerunt. Neutrum nomen & singulare Argos apud suos, sicut & apud Horatium in Carmine septimo libri primi.

Apertum dicit equis Argos; ditæque Mycenæ.

sed hi Argi etiam apud Latinos, vel Marco Terentio Varrone teste, & frequentius.

IN EPITAPH. XI. Græcum hoc extat epitaphium 176F in Anthologia Henrici Stephani.

Ἐπὶ Γουνέως
 Σῆμα τὸ μὲν Γουνῆος ὄρας. Ψυχὴ δὲ θανόντος
 Ἀἴρ' ὑγρὸν ἕβη. σῶμα δὲ πόντος ἔχει.

Id est,

De Guneo.
 Monumentum hoc quidem Guneæ videt. Anima autem mortui
 Aerem in liquidum abiit. corpus vero pontus habet.

Gounéa, id est Guneum (Cinea habebat exemplar) ad Troiam viginti duas naues duxisse, scribit Homerus in Eœotia. Ceterum quo in mari perierit, & vbi illi extructum fuerit monumentum, non satis noui. quem in Africam post captum Ilium venisse scribit Lycophron, versu octingentesimo nonagesimo septimo Alexandræ.

IN EPITAPH. XII. ¶ *Fatale.* Idem in epigrammate vndeicesimo. Achiuis fuit responsum, inquit Hyginus, qui primus litora Troianorum attigisset, periturum. Quum Achiui classes applicuissent, ceteris cunctantibus, Iolaus Iphicli & Diomedæ (Astyoche apud Eustathium) filius, primus è naui profuit. qui ab Hectore confestim est interfectus. quem cuncti appellarunt Πρωτεσίλαον: quoniam primus ex omnibus perierat. Sic Hyginus post mortem, Ausonius ante mortem, ab incunabulis scilicet, nomen Protefilai huic impositum fuisse scribit Hyginus, quod sic, id est primus Græcorum periisset: Ausonius, quod in fatis esset, vt sic periret. Est autem πρῶτος primus, & πρῶτος primus sum, & primas teneo: & λαός populus: vnde hoc vocabulum confictum esse scribit Eustathius. Homerus de Protefilao in Bœotia.

177A
18

τὸν ἔκτανε Δάρδανος ἀνὴρ
 Νῆας ἀποθρόνοντα πολυπρόσιτον Ἀχαιῶν.

Id est, quem interfecit Dardanius vir.
 Naue exilientem multo primum Achiuorum.

Non dicit à quo Dardano, & Troiano sit occisus. Quem enim dicit Hectorem Hyginus, alij Aeneam, Achatem Aeneæ amicum alij dixerunt.

ELIAS VINETVS

Hyginus, Mela, Plinius, Philostratus in Heroicis plura de Protefilao. ¶ *Sigeia* Σιγία Abeo nāque quod est Σίγιον, promuntorium & vrbs agri Troiani, duo sunt denominatiua Σίγιος, & Σιγίος. Prius est in quarto epitaphio. ¶ *pellacis*. per blanditias decipientis, inquit Seruius in secundi Aeneidos versum nonagesimum. Pellicere enim est blandiendo elicere. ¶ *Lertiadae*. pro Laertiadae, Vlixis Laertæ filij. ¶ *ipse super proprium*. Sic fatum sefellit homo scilicet callidus: qui è nauì in agrum Troianum descendurus, clipeum suum in litus abiecit primum: deinde in ipsum desiluit: in eoque stetit, donec multos vidit ex suis in litus iam, nulla cautione, descendisse. Ita pulchre cavit, ne Græcorum primus terram Troianam pedibus contingeret. ¶ *Tale mihi nomen*. Hoc risit Aufonius in epigrammate nonodecimo.

18
177 B IN EPITAP. XIII. Deiphobus vnus ex quinquagenis, pluribusque Priami regis Troiani liberis, Helenam, Paride mortuo, vxorem duxerat. Hæc, qua nocte fuit captum Ilium, Menelao fores aperuit. qui dormientem Deiphobum in lecto occidit. Sic Virgilius sexto Aeneidos, & Hyginus. At Quintus Calaber libro tertio decimo, Menelao effractis foribus in Deiphobi thalamum ingresso, Helenam celeriter è thoro, vbi cum viro dormiebat, desiluisse, fugisse in intimas edes, ac ibi se occultasse. quam occiso Deiphobo, quæsitam inuētāque Menelaus etiam iugulasset, nisi obstitisset frater rex Agamemnon. ¶ *scelerata fraude* Lacænæ. Deiphobus apud Virgilium, ex quo ipsius epitaphium effinxit Aufonius.

*Sed me fata mea, & scelus exitiale Lacæne,
His miserè malis.* ——— Est autem Lacon, Lacedæmonius vir & Spartanus. Lacæna, Lacedæmonia mulier, & Spartana. quod verbum Lacænæ fuit & in epigrammate vicesimo quarto. Patrem autem Helenes Tyndareum, Lacedæmoniorum regem fuisse diximus in epigramma quinquagesimum quintum. ¶ *& deformato corpore*. Virgilius Maro de Aenea apud inferos, sexto Aeneidos.

20
33
Ver. 494
*Atque hic Priamiden laniatum corpore toto
Deiphobum vidit, lacerum crudeliter ora,
Ora, manusque ambas, populatæque tempora, raptis
Auribus, & truncas in honesto vulnere nares.*
¶ Non habeo tumulum. Aenæas ad eundem Deiphobum.

*mibi fama suprema
Nocte, tulit festum vasta de cade Pelasgum
Procubuisse super confusa stragis aceruum.
Tunc egomet tumulum Rhæteo in littore inanem
Constitui. & magna manes ter voce vocaui.
Nomen & arma locum seruant.*

Scribit autem Eustathius in duodecimum Iliados, fabulatos esse veteres, ex abiecto Deiphobi corpore insepulto enatam fuisse herbam nomine

IN AVSONII EPITAPH.

mine ἀνέφαλον: quæ ad lucernam lecta, & cum aqua, data, splene- 178 A
ticis proficit.

IN EPITAP. XIII. Hoc Hectoris epitaphium in antiquis quoque codicibus inuenerat Accursius Mariægelus in Italia. Egregiam autem continet Hectoris viri fortissimi laudem, quum eo stante, steterit Troiam patriam, & tali ciue intereunte, illam simul interijisse dicit. Eadem repetit Priamus in suis epitaphijs. Occisum autem ab Achille Hectorem, a suis redemptum fuisse, & in patria sepultum, canit Homerus, in extrema Iliade. Vnde postea eius ossa Græci Thebas in Bœotiam transtulerunt: vt apud Pausaniam legimus, & Lycophronis interpretem, ac in Anthologia Græcorum epigrammatum ab Henrico 178 B
Stephano nuper edita.

IN EPITAPH. XV. Astyanax, Hectoris ex Andromacha coniuge filius, in extremo vicesimo secundo libro Iliados. ¶ *Flos Asia*. Quo non erat pulchrior in tota Asia in qua fuit Phrygia & Troia ¶ *tata de gente*. Troiana & Priami. Priamo nāque vtriusque sexus liberos quinquagenos quaternos fuisse tradunt: in quo vario pœnarum genere, seruitio, exilio, morte, Græci sæuierunt. ¶ *de patre*. Hectore. Timere potuerunt Græci, ne illos patri similis, aliquando male multarem: patrem, auum, patruos, gentem vniuersam ne olim vlciscerer. ¶ *Scæis deiectus ab* 178 C
altis. Eodem numero hanc Ilij portam appellauit Homerus Iliados ter- 35
tio, & alibi, Σκαϊὰς πύλας. Virgilius vtroque, Scæas portas secundo, Scæā portam tertio Aeneidos. Quum Achiui, inquit Hyginus, Troia capta, prolem Priami extirpare vellent, Astyanax & Hectoris & Andromachæ filium de muro deiecerunt. ¶ *Iliaci Neptunia*. Muros oppidi Ilij, à dijs Neptuno & Apolline ædificatos fabulati sunt antiqui. ¶ *aliquid crudelius*. Homero Iliados vicesimo secundo immane videtur, quod Achilles occisi Hectoris pedes perforarit: lorum bubulum immiserit, ad currum suum alligavit, & sic viri fortissimi cadauer ad suas naues traxerit. sed crudelius videtur, quod Græci puerulum Astyanactem innocentem, è summis murorum pinnis, vel ex edita turri, è medijs matris vlnis auulsum, ca-
pto Iliodeiecerint: vt scribit Calaber libro tertio decimo

IN EPITAPHIUM XVI. Sarpédon, Sarpédonis penultima breui, & Sarpédon Sarpedontis, eadem per positionem longa vel Seruio in primum Aeneidos, & Eustathio in quintum Iliados auctoribus. Sarpedon autem non vnus fuit. Memorat Apollodorus, & Scholiastes Argonauticorum Apollonij, Sarpédonem Neptuni filium, Thraciæ regem, ab Hercule interfectum. abs quo Sarpédon Thraciæ vrbs apud Stephanum, Σαρπηδονία πέτρι, apud Apollonium primo. Alij fuerunt duo Sarpédone, auctore etiam Eustathio, in secundum Iliados, quos vnum solum fuisse putat Apollodorus tertio de Deorum origine: Sarpédon Iouis & Europæ filius, qui Creta pulsus à fratre Minoë, in Lycia regnauit: & Sarpédon Iouis

& Laodamiæ Bellerophontis filiæ filius, vt idem Homerus scribit Iliados sexto, qui Troianis contra Græcos auxilium tulit, & à Patroclo fuit occisus. Incertum autem, vter horum Lyciæ regum sit accipiendus, cuius regnum promuntorio Sarpedone aliquando finitum esse scribit Pōponius Mela libro primo. ¶ *Sanguineis fletus lachrymis*. Iupiter Iliados sextodecimo, quum se vidit Sarpēdonem filium carissimum seruare non posse (tantā esse vim fati & soror & coniux Iuno docuerat) αἱματόεσσις Πριάδασα κατέχευεν ἑράζε, id est sanguineas guttas effundebat humi.

179 A

IN EPITAPH. XVII, *Nastes & Amphimachus Nomionis*. Sic emiserunt Lugdunenses: sed Nomionis prima breuis est in extrema Boeotia, quam sic produxerunt: & exemplar Amphimachusque, habebat, vt cunque corruptum erat illic versus principiū. Ausonium itaque scripsisse existimo,

Nastes Amphimachusque Nomionis inclyta proles:

& sic ad verbum, eodemque verborum ordine, esse interpretatum illud Homerj.

Nastes Αμφίμαχόσε Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα.

Frater hi erant, & Cares ad Troiam pro Troianis duxerunt. quorum alterum, Amphimachum, scribit poeta Achille fuisse occisum. Aliū habuit Amphimachum hominem Græcum, Troianum, bellum quem Hector interemit, Iliados tertiodecimo.

IN EPITAPH. XVIII. Virgilius libro primo Aeneidos de pictura rerum Troianarum.

*Parte alia fugiens amissis Troilus armis,
Infelix puer atque impar congressus Achilli,
Fertur equis. curruque haeret resupinus inani,
Lora tenens tamen. huic ceruixque comeaque trahuntur
Per terram: & versa puluis inscribitur hasta.*

Hecubam autem, quæ Priami vxor fuit, matrem quidem habuit Troilus, sed patrem, incertum, Priamūne, an Apollinem. Apollodorus libro tertio, Hyginus, Lycophronis interpres. ¶ *Congressus perij*. Nullum fuit verbū in exemplari, sed sola o littera inter cōgressus & Troilus. legi posset, *sauro*. ¶ *Frateris*. Hectoris. Similiter occisus, & tractus ab Achille. Vide quæ scripsimus in epitaphium quintumdecimum.

178

179 B

IN EPITAPH. XIX. ¶ *Cede procul tumulo, myrtum fuge nescius hospes*. Sic Lugdunenses, quod erat, si quid legere potuimus, *Cede procul, myrtumque istam fuge*. Effinxit autem Ausonius hoc epitaphiū ex ijs, quæ de Polydoro fabulatur Virgilius in principio tertij Aeneidos ex ijsque ipsis est intelligendum. ¶ *Telorum seges est*. Hæc cornea, inquit Polydorus, virgulta, & *densis hastilibus horrida myrtus*, tela ipsa sunt, quibus me confodit crudelis tyrannus Thraciæ: quæ vita ex sanguine & corpusculo meo sumpta, in hanc sylvam adoleuerunt. ¶ *Condor bis*. In tumulo litori imminente, telis & terra fui primum obrutus a tyranno, & conditus. deinde Aeneas, quum hac tranfret, & me forte reperisset, in-

Vers. 22:

stauravit mihi funus, sepulchrum extruxit, & cetera quæ sunt apud Virgilium. ¶ *& tu, rex impie*. scis. *Αποστροφή* ad Polymestorem, vt hic Thraciæ rex appellatur in Hecuba Euripidis, & tertio Metamorphoseon Quidij. Cuius hæc insignis impietas quod quum ei Priamus Troiæ rex, vt amico, Polydorum filium auri cum pondere magno furtim mādasset alendum,

Quum iam diffideret armis

*Dardania, cingique urbem obsidione videret,
Ille vt opes fractæ Teucrum, & fortuna recessit,
Res Agamemnonias, victriciæque arma secutus,
Fas omne abruptit. Polydorum obruncat, & auro
Vi potitur.*

¶ *Thracia pæna*. qua fui affectus ab rege Thracio. Adiectiuum hoc loco Thracia. ¶ *Troiæque cura tegit*. Crediderim Ausonium sine coniungendi particula scripsisse, Troiæ cura tegit: vt est in Didonis epitaphio.

184

Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.

Troiæ enim hoc loco adiectiuum sit, necesse est. qua significatione, trisyllabum sit Virgilio, & dactylus. vt libro primo Aeneidos.

VER. 123.

Arma virum, tabuleque, & Troiæ gaza per undas.

& in Epitaphio insequenti, *Troiæ tellus*. Troiæ autem curam dixit Aeneæ Troiæ: qui, vt diximus, Polydoro parentauit, tumulumque struxit.

180

IN EPITAPH. XX. Ciconum gentis Thraciæ regem Euphemum Troianis cōtra Græcos auxiliū tulisse scribit Homerus in extremo libro secundo Iliados: sed de sepulto quæ hinc referuntur, alibi non legi.

IN EPITAPH. XXI. Hippothoum & Pylæum facit fratres Homerus in eodem extremo secundo Iliados: qui Pelasgos Larissæos in Troianorum auxilium adduxerint. Hippothoumque ab Aiace Telamonio fuisse occisum, scribit libro septimodecimo: verum de sepultura illorum quæ memorat Ausonius, alibi non memini legere.

181

IN EPITAPH. XXII. Hi sunt *Εννομος*, & *Χρόμιος* in eodem extremo secundo Iliados. sed Chromis etiam *Χρόμιος*, id est Chromius, tribus syllabis, libro septimodecimo. ¶ *Quis*. quibus. Mysias ponunt duas in Europa geographi, & in Asia totidem. sed Asiæ Mysiam accipit Eustathius: in qua regnarūt Ennomus & Chromi, Troianorū socij.

IN EPITAPH. XXIII. Pyrrhus, cognomento Neoptolemus, cuius epitaphium, locum tenet nonum inter hæc heroica, Priamum regem, qua nocte captum est Ilium, interfecit: ei que caput amputauit: vt Virgilius secundo Aeneidos, & Calaber tertiodecimo Paraliomenon scripserunt. ¶ *quum lacerum sine nomine funus*. Dixerat Virgilius de hoc.

*Iacet ingens litore truncus,
Anulsumque humeris caput, & sine nomine corpus.*

S

¶ *ad cineres.* ad tumulum Hectoris. ¶ *Illic & natus.* Idem habuit Hectoris epitaphium.

IN EPITAPH. XXI. ¶ *Ille meus.* Filij mei Hectoris tumulus, meus est tumulus, & sepulchrum.

IN EPIT. XXV. ¶ *nata Dymante.* Hecubæ, quæ Græcis ἐκείνη dicitur, pater est Dymas Iliados sextodecimo, Cisseus in Hecuba Euripidis, Sangarius libro tertio bibliothecæ Apollodori. ¶ *Sed rabie.* Sic fuit in exemplari, non rabies rectus casus. Fabulam autem hæc tibi totam narrabit Ouidius tertio Metamorphoseon. ¶ *Σῆμα κυνός.* sepulchrum canis. Sic in exemplari, & non σῆμα κενόν, sepulchrum inane. Strabo tertio. καὶ ὁ ἐν χερρόνησῳ τὸ κυνός σῆμα ἐστίν. ὁ φασι ἐκείνης εἶναι τάφον. Pomponius Mela secundo, de eadem Thraciæ Cherrhoneso. *Est Cynofsema, tumulus Hecubæ, siue ex figura canis, in quam conuersa traditur, siue ex fortuna, in quam deciderat, humili nomine accepto.*

IN EPITAP. XXVI. ¶ *Troas.* Τροάς. Troiana. Priami regis & Hecubæ filia fuit Polyxena: quam Græci, capto Ilio, ad Achillis sepulchrum immolauerunt. Quintus Calaber quartodecimo, Hyginus, Virgilius tertio Aeneidos.

IN EPITAP. XXVII. In Græcorum epigrammatum anthologia, varia inuenies epigrammata in casum, formam, imaginem Niobes filiaë Tantali regis Phrygiæ, & vxoris Amphionis regis Thebarum ciuitatis Bœotiæ, in Græcia. ¶ *Sipyleia cautes.* Cautis in exemplari. Σίπυλος autem, id est Sipulus, vrbs fuit, & mons Phrygiæ. Vnde Sipyleium marmor dixit Aufonius: in quod mutata fuit Niobe, Sipyleia genitrix ipsa etiam appellata Statio versu tricesimo tertio libri quinti Syluarum. ¶ *læsa numine.* Læsi numina in exemplari.

Thebarum regina fui, Sipyleia cautes

Quæ modò sum: Læsi numina Latoidum...

Latoidas autem siue Letoidas appellauit Aufonius Apollinem & Dianam Latonæ filios: quæ Græcis Ἀντὼ dicitur, quo nomine patronymico quia vir & femina intelliguntur, masculini generis fuerit potius, quam feminini, ac ita Latoidum pro Latoidarum, à Λατοῖδης, non Latoidum id est Λατοῖδων à Λατοῖς. Latoidæ itaque, hoc est Latonæ & Iouis filij Apollo & Diana, Amphionis & Niobes liberos sagittis confoderunt: quorum numero & pulchritudine eâ se Latonæ anteponeret. ¶ *Bis septem.* septem mares, & feminas totidem. Idem numerus quattuordecim apud Hyginum & Ouidium sexto metamorphoseon, sed duodecim apud Homerum Iliados vltimo: quos duodeuiginti numerauit Sappho: Bacchylides, Pindarus, & Hesiodus viginti: Herodotus tantum quinque. Vide Apollodorum libro tertio, & Aulum Gellium vltimo, & Aelianum duodecimo Variæ historiæ. ¶ *Duro circumdata saxo.* Ouidius sexto Metamorphoseon de Niobe.

illa refedit

illa refedit

*Exanimis inter natos, natâsque, virumque:
Dirigitque malis, nullos mouet aura capillos.
In vultu color est sine sanguine, lumina mestis
Stant immota genis, nihil est in imagine viuum.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat: & vena desistunt posse moueri.
Non flecti ceruix, nec brachia reddere gestus,
Nec pes ire potest, intra quoque viscera saxum est.
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti,
In patriam rapta est, ubi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrimis etiam nunc marmora manant.*

¶ *Tantane animis calestibus iræ?* ex versu quinctodecimo primi Aeneidos.

IN EPITAPH. XXVIII. Libro quarto epigrammatum Græcorum legitur hoc distichon, incerti auctoris.

*Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τρυζαν λίθον, ἐκ δὲ λίθοιο
Ζωὴν Περαξίτης ἔμπαλιν ἐιργάσατο.*

Id est,

*Ex viua me dii fecerunt lapidem, ex lapide vero
Viua Praxiteles denuo fecit.*

Praxitelis autem insignis statuarij opera clariora recenset Plinius in naturali historia. In epigrammate quinquagesimo sexto laudatur Venus Praxitelis.

IN EPITAP. XXIX. Carmen hoc est Iambicum trimetrum, cui simile est illud libro tertio anthologiæ.

*Ὁ τύμβος οὗτος ἐνδὸν ὄνκ' ἔχει νεκρόν.
Ὁ νεκρός οὗτος ἐκτὸς ὄνκ' ἔχει τάφον.
Ἄλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρὸς ἐστὶ καὶ τάφος.*

Id est,

*Tumulus hic intus non habet mortuum:
Mortuus hic foris non habet tumulum:
Sed ipse suus mortuus est, & tumulus.*

IN EPITAP. XXX. ¶ *Hoc periunte.* Sichæo. Didoni nique maritus fuit Sicharbas, siue, vt Virgilius appellat, Sichæus *ditissimus agri Phenicum.* frater, Pygmalion, Tyri ciuitatis Phœniciæ rex, scelere ante alios immanior omnes, qui quum Sichæum *impius ante aras,* atque auri cæcus amore, clam incautum occidisset, & sibi ab eo Dido timeret, hæc nauibus opes suas clam imposuit, & cum amicis in Africam fugit. Virgilius primo Aeneidos, Iustinus, Seruius, & alij. ¶ *hoc fugiente.* Aeneas. Sed hoc esse commentum Virgilij, ipsa dixit Dido centesimo vndecimoque epigrammatum.

IN EPITAP. XXXI. In Diogenem philosophum Cynicum duo sunt inter epigrammata, quinquagesimū secundū, & quinquagesimum

tertium.eiusdemque & Cynismi mētio in epigrammate vicesimo sexto. Inter multa autem,quæ in hunc Diogenem luserunt. poëte.Græci,hoc extat libro tertio Anthologias.

Εἰπέ κύνος,τίνοϛ ἀνδρός ἐφέτωϛ σῆμα φυλάσσεις;
 Τοῦ κυνόϛ. Α'λλὰ τίϛ ἦν οὗτοϛ ἀνὴρ ὀκίων;
 Διογένηϛ.Γένος εἶπέ.Σινωπέυϛ.ὁ πῖθον ὤκει;
 Καὶ μάλα. νῦν δ' ἐ θανῶν ἀστέραιϛ οἶκον ἔχει.

Id est,

Dic canis.Cuius viri præfectus tumultum custodis?
 Canis.Sed quis fuit hic vir canis?
 Diogenes.Genus dic.Sinopenfis.Qui dolium habitat?
 Maxime.nunc vero mortuus stellas domum habet.

¶ *Dic canis.* Scribit Diogenes Laërtius Diogenem philosophum Cynicum iuxta Corinthi portam sepultum fuisse,quæ in Isthmum ferebat. cippum super eum statutum, & super ipsum canem ex pario marmore.

184 D

Hunc ergo canem interrogat hospes quispiam. ¶ *Cui pera penus.* Dicitur penus orname sculentum & potulentum,vt est apud Aulum Gelliū: sed hic vsurpat Aufonius penum pro loco, & cella penuaria. Meminit & Laërtius istius peræ: in qua ferebat,quibus se alebat Diogenes. Sed

32.

& eiusdem facta mentio in epigrammate quinquagesimo secundo. ¶ *Cui dolia sedes.* Dolium pro domo habuisse Diogenem Cynicum, idē scribit Diogenes Laërtius. ¶ *manes.* mortuos.inferos. ¶ *Cerberus ire ve-*

78

rat. Cerberus enim canis inferorum, non ferret Diogenem, alterum canem apud inferos. Memoratur & in carmine de laboribus Herculis Cerberus hic triceps. ¶ *stella Leonis.* Zodiaci circuli quintum est signū Leo.in quo cū sol fuerit, Iulij & Augusti mensis parte,vehemētiores sūt calores. ¶ *Iuste.* quinimo ipsa iustitia credita est. ¶ *Canis.* ardens Sirius, in Edyllio de Signis cælestibus.de quo sidere, Hyginus, Plinius, & alij. ¶ *Erigona.* Quæ virgo est sextum Zodiaci signum.de qua & eius cane satis multa Hyginus.

316.

185 A

IN EPITAP. XXXI I. ¶ *Ante quater plenum lustrum.*

Lustrum esse quinquennium, in ijs ostendimus,quæ in Censorinum scripsimus. Pro quadriennio tamen quidam accipiunt: & in vetusto Lugdunensi codice titulus huic fuit epitaphio. IN TVMMVLVM SEDE CENNIS MATRONAE. ¶ *infans lactavit.* Lactare, pro lactère.

¶ *Quis mortem accuset? compleuit munia vite.*
Iam meritis anus est, & adhuc ætate puella.

Vetus codex,

¶ *Quis mortem accuset quis non accuset insta*
Ætatis meritis anus est ætate puella

185 B

IN EPITAP. XXXII I. ¶ *Æta. bis octono. sub consu-*
le. anno. ætatis sextodecimo. Statius librum Siluarum quartum fuerat orsus.

Lata bis octonis accedit purpura fastis.

¶ *Cinyreus.* Cinyræ filius Adonis, & nepos ex matre Myrrha: vt fabulatur Ouidius decimo Metamorphoseon. Habuit autem Adonis amatrices duas deas, Venerem apud superos, & dum viuere: Περσεφόνην, id est Proserpinam, apud inferos, & mortuus. Orpheus in hymnis, & Aufonius ipse in Idyllio de Cupidine cruci affixo, & in epistola ad Theonem. ¶ *Iouis Elysij.* Plutonis Inferni regis catamitus eris, sicut est superi Iouis catamitus Ganymedes. Qui viri cum viris libidinem exercent, quæ fuit memorata in epigrammate sexagesimo nono & septuagesimo Pedicones dicuntur: de cuius nominis orthographia alibi diximus: qui vero istis sunt in delicijs, & muliebria patiuntur, hi vocantur catamiti.

235.432

39.40
64 C

IN EPITAPH. XXXIII I. Est hoc ἀδελφότητον. libro tertio Anthologias, capite εις γυναίκας.

186 A

Εἰκοσι Καλλικράτεια καὶ ἐννέα τέκνα τεκούσα,
 Οὐδένϛ, οὐδέμῃϛ ἐδρακόμην θάνατον.
 Α'λλ' ἑκατόν καὶ πάντε διηυσσίμην ἐνιαυτοῦϛ,
 Σνήπτωνι τεραμερῶν οὐκ ἐπιθεῖσα χρεα.
Viginti Callicratea, & nouem filios enixa,
Nullus maris, nullus feminae vidi mortem.
Sed centum & quinque peregi annos,
Scipioni tremula non apposita manu.

Id est,

IN EPITAP. XXXV. ¶ *Prosphere.* Titulus hic fuit, 186 B

IVSSV AVGVSTI EQVO ADMIRABILI. ceterum quisquis hic fuerit Augustu, vt a Caio Iulio Cæsare Octauiano Augusto omnes principes Romani appellati fuerunt Augusti, scribit Plinius octauo Naturalis historias, Augustum illum primum equo cuiusdam suo tumultum fecisse, & carmen de illo Germanicum Cæsarem. Sed nec de equi nomine quicquã comperi. Librarius cum *Pospere* scripsisset, supra quispiam, & fortasse idem ipse, litteras r & h addidit: vnde Lugdunenses *Prosphere* ediderunt. Græcicum itaque videtur vocabulum siue φωσφάρες ei nomen fuerit, hoc est Lucifer, siue *Prosphoros*, aptus, conueniens, vtilis. ¶ *clamor.* Vbi clamaret populus, hinnirent equi, streperent curuum rotæ. Seneca ad Lucilium libro duodecimo. *Ecce Circensium obstrepat clamor. subita aliqua & immensa voce feriuntur aures meae.* Erāt autem theatra, Amphitheatra, Circi, loca, in quibus Romani aliaque gentes ludos & certamina faciebant, sed Circi proprie, in quibus pugilum, Elephantorum, Leonum, Vrforum, maximè que Equorum ludicra edebantur, vnde & ἵπποδρομοὶ ab equorum cursu Græcis dicti sunt, vt Dionysio Halicarnassensi libro tertio. Quorum formas tibi dabunt Torellus de Verona, Marlianus de Roma, Philander & Barbarus in Vitruuium. De circo etiam vide, quæ monuimus in epistolam secundam Aufonij. ¶ *Spatiosa per aquora.* per amplam planitiem areamque Circi. Sic ediderunt Lugdunenses, quum in exemplari esset *panosa per aq.* &

Cap. 42

epist. 1

417

186C supra *panofa*; alia manu scriptum, *panofa*, n pro v. * Emendo *pannofa*: intelligoque *pannofa* Circi æquora, & *pannosum* ipsum Circum, a pannis diuerſorum colorum, quibus utebantur factiones in istis Circensibus ludis: qui colores sunt Præſinus, Roſeus, Albus, Venetus apud Caſſiodorum tertio Variarum, & Sidonium Apollinarem in hendecasyllabo ad Consentium.

Epist. 51

Car. 23
Verſ. 24

Albus, vel Venetus, rubens, virēſque.

Suetonius de Domitiano. *Duas Circensibus gregum factiones aurati purpureeque panni ad quattuor pristinas addidit.* ¶ *Septenas solitus.* quum certamen septeno metarum perageretur circumitu: vnde & Circus dictus. Idem Sidonius & Caſſiodorus. ¶ *Improperanter.* non properanter, sed lente currens in principio. Properanter veteres Latinos dixiſſe, monuimus in carmen vicesimum septimum Parentalium: improperanter alibi non meminimus legere, sed improperata vestigia in extremo nono Aeneidos Virgilij. * ¶ *a carcerc.* a carceribus. Seruius in versum centesimum & quadragesimum quintum quinti Aeneidos. Erāt autem Carceres, vnde cursuri emittebantur: Metæ, ad quas currebant, & a quibus superatis obitisque ad Carceres per alteram Circi partem recurrebant. ¶ *prægreſſus.* qui te prætereiiſſent. ¶ *Promptum.* P non habebat medium vetus codex, sed *promptum*, vt scribit, Victorinus. Facile tibi erat alios equos præuertere, qui te in principio præcucuriſſent. ¶ *Elyſios alipedes* iam pridem mortuos celeres equos alios. ¶ *leuus Arion.* Sic fuit in exemplari, idemque memoratur equus in extrema Gratiarum actione pro Consulatu. Aethon hoc est *ἄθων*, vnus ex immortalibus Solis equis, disyllabum nomen est, vt apud Ouidium secundo Metamorphoseon, quum hic trisyllabo sit opus. Quod autē sequitur in editione Lugdunensi, *Funis & ad quartum*, hoc sine, t, fuit in exemplari, *Funis e ad quart.* emendandumque, & totum locum sic legendum arbitror.

132

186D

411

Pegasus hinc dexter currat tibi, leuus Arion

Funalis. quartum det tibi Castor equum.

Ita nanque funales appellarunt equos Statius & Suetonius. ille sexto Thebaeos,

Nominibusque cient, Pholoem Admetus, & Irin,

Funalemque Thoem.

hic vero de Tiberio Cæsare: *

186E *Dehinc pubescens Actiaco triumpho currum Augusti comitatus est sinisteriore funali equo, quum Marcellus Octaviae filius dexteriore veheretur:* quicquid sit apud eos funalis equus. Quidam enim apud Suetonium, quod scribit Alexāder libri quinti capite vicesimo Genialium dierum, funales equos dici existi-mauerunt, in quibus infiderent, qui funalia, hoc est, faces & cereos ex funibus factos præferrent: sed Beroaldus, Sabellicus, Erasmus, Turnebus, funales illic equos intelligunt, qui non iugales essent, vt Virgilius septimo Aeneidos vocat, quos Græci

Verſ. 280 Ζυγίους,

Absenti

Absenti Aeneæ currum, geminosque iugales,
qui iūcti & ὑπὸ τῷ ζυγῷ, hoc est, sub iugo, vt luti boues, currū traherēt, sed qui extra iugum, fune alligati vna cum iugalibus traherent, non vno nomine Græcis dicti, *παρήγοροι, παρὰ σουργοί, σειραίοι, σειραφόροι.* Sic nobilium equorum quadrigæ fuerint hæ apud inferos, ac in ijs iugales Professorus & Cyllarus Castoris equus in eadem Gratiarum actione cum Pegaso & Arione memoratus: at funale, *ἑκατέρωθεν*, vt ait Pollux, hoc est vtrinque, dextera & sinistra, Pegasus & Arion.

IN EPITAPH. XXXVI. ¶ *Sparge mero cineres.* δ 187 A
hospes, inquit beatus hic mortuus è tumulo suo in quo carmen hoc fuit insculptum, sparge vino meos cineres. vt Miseni, *Reliquias, vino, & bibulam lauere fauillam* Troiani libro sexto Aeneidos. ¶ *& odoro perluc nardo.* vers. 26.
Vetus codex, *beneolente & unguine nardi.* 63
Aeneas quinto Aeneidos in tumulum patris Anchisæ purpureos iacit flores. quibus hic admisceri balsama iubet. quorū etiam facta mentio in epigrammate centesimo & septimodecimo. ¶ *illachrimabilis urna.* 64
In qua sunt cineres, & ossa mea mortui nimium felicitis, & sic nemini defendi. ¶ *Felix, seu memini, siue nihil memini.* Hic pentameter erat in Lugdunensi vetere illo codice, *Seu meminisse putes omnia, siue nihil.*

IN EPITAPH. XXXVII. Carus nomen etiam proprium aliquando fuit: Carorumque clarissimus, Narbonensis ille: quem inter suos Imperatores Augustos Romani tricesimum secundum numerant: & filium habuit Imperij hæredem Carinum, ad annum a Christo nato ducentessimum octogesimum quintum. Ceterum Aufonianus hic Carus (sic fuit in exemplari, *Carus*, non *Caurus*) fictum nomen esse potest. Quod enim hic Caro, id Androtioni attribuitur capite sexto tertij libri anthologiae Græcorum epigrammatum, siue Latina hæc ex Græcis illis incerti auctoris efficta sint, seu contra Græca ex Latinis. loquitur autem tumulus.

Αὐτῶ, καὶ τελέεσσι, γυναικί τε, τὺμβόν ἐδειμεν

Ἀνδροτίων. ὑπὸ πῶδ' ὀνδένος ἐίμι τέφος.

Ὅττω καὶ μίμαιμι πολὺν χρόνον. εἰδ' ἄρα καὶ δεῖ;

Δεξάμεν ἐν ἐμοὶ τοὺς προτέρους, προτέρους.

Id est,

Sibi, & liberis, & uxori tumulum struxit

Androtion. nondum autem ullius sum sepulchrum.

Sic quoque maneam multo tempore. Si autem forte etiam oportet,

Excipiam in me priores. priores.

¶ *Me sibi.* Sepulchrum ipsum loquitur. ¶ *monumenta vacant.* vacuum & inane sepulchrum. in quo haudum quisquam tanto tempore fuit conditus. ¶ *Sit, quæso, querela longior.*

¶ *Tantumdem.* id est, quatuordecim. ¶ *Consul sed defuit vnus.* id est vnus annus, vt sint anni tantum tredecim imperij huius. Pro *defuit* autem, quidam libri habent *deficit.* ¶ *Tertia vos Latio.* Galba septem, Otho tres, Vitellius octo menses regnasse traditur. sed siquid de turbulentis ijs temporibus compertum habuimus, id nostra in Eutropij breuiarium commentaria pluribus tibi explicabunt. ¶ *Fatalem decadem.* decennium. Vide nostra in Eutropium. Est autem *denarius* numerus. ¶ *Ter d. dominante Tito.* Tertio imperij anno obiit Titus. ¶ *Quindecies senis.* Ordo & sensus huius loci est, Noua laurea cingit ter Ianum, dum dominatur Titus Vespasianus: & noua laurea cingit quindecies eundem Ianum, dum frater Titi Domitianus crudelis tyrannus imperat. Hic quindecim anni significatur, illic tres. Ianus, tēporis, anni, & æui deus creditus est. Ab eo Ianuarius nomē inuenit, primus anni mēsis a Numa institutus: cuius mēsis Calendæ, id est dies primus, Iano deo sacre erant. Vide librū primum Faistorum Ouidij, & preces Aufonij consulis.

371. 374
190

¶ *grassante senatu.* Conspirarunt in eum quidam ex Senatoribus, & interfecerunt: in quibus Brutus & Cassius. Titulus autem hic fuit, DE OBITU SINGULORVM MONOSTICHA, ¶ *Addidit Augustum Diuis.* Morte cōmuni obiit, inquit Eutropius, anno ætatis septuagesimo sexto. Consecrabantur autem principes Romani post mortem, Diuisque appellabantur, quomodo leges apud Dionem, libro quinquagesimo sexto, de Augusto, & apud Herodianum libro quarto de Seuero principe. ¶ *Capreis exul Nero.* Qui relicta Roma secesserat in Capreas insulam Italiae Tiberius Nero. ¶ *Exegit pœnas. Expetiit pœnas,* Tiliij codex. ¶ *Matricide.* Vnicum fuit impressum exemplar, quod ita haberet. Reliqua sine *que* Matricida, quomodo fuit & in scriptis libris, & legitur apud Sidonium in versu ducentesimo nonagesimo carminis quinti. Particulam *que* adiecit quispiam: ne foret scilicet syllaba illa secunda breuis inter duas longas. sed debebat ille cogitare Aufonium & Sidonium in ijs non solere esse nimium religiosos. Sic etiam *parricida* positum in tetrasticho Seueri inuenies. Idem porro antiqui libri, habebant, *proprij vim pertulit ensis:* alij, *proprio se perculit ense.* In proximo versu, *Othoni, & Othone* legitur.

389

191

¶ *ab Dino.* a Caio Iulio Cæsare, qui & horum primus fuit, & primus in cælum receptus fuisse creditus est ex stella crinita, quæ post eius mortem per septem continuos dies fulsit, vt refert Suetonius. *Ab Dino* autem etiam codex vetustus hic scribebat. ¶ *Octavius.* Caius Octavius Cæpia, filius Caij Octauij & Attiæ filiæ sororis Iulij Cæsaris. qui pro Octauio, Octavianus dictus est, postquam adoptatus ab eodem Iulio Cæsare, in Cæsarem familiam transijt. Monuimus ex Dionis libro quadragesimo sexto, in ijs, quæ in Eutropium scripsimus. * ¶ *seno ingenio.* Tiberij, & Tiberio ipso. ¶ *Qui superauit auum.* Tiberium Augu-

193

Augu-

Augustum. Caius enim Caligula, patrem habuit naturalem Cæsarem Germanicum, ad quem scribit Ouidius libros faistorum. qui Cæsar Germanicus filius fuit Tiberij Augusti ex adoptione, patri sui. Ita ostendimus in Eutropij librum septimum. ¶ *Claudius irrisus priuata in tempore vitæ.* Legitur &, *Claudius irrisus priuata in tempore vitæ,* vt *priuata in tempore* habet tertius versus de Vespasiano. Lege præter Suetonium & historicos alios, librum Senecæ de hoc principe. * ¶ *ex Tranquillo.* Suetonio Tranquillo. * ¶ *non tibi. nos tibi credidimus,* veteres membranæ. * ¶ *Proximus extincto.* Titulus tetrastichi huius fuit in vetusto codice, N E R V A T E T R A R C H A. sed quæ ista Neruæ principis Tetrarchia? Tetrasticha hæc sunt, id est quaternum versuum carmina: esseque natam istam Tetrarchiam credo ex notato ad hunc modum T E T R A. tetrastichi vocabulo. In quarto autem versu *iuuat &, iuuet* legitur. ¶ *Cetera patris.* ex adoptione, patris Neruæ. ¶ *Asciiti quantum.* Externi adoptati meliores filijs nostris. * ¶ *sociatque virum documenta daturum.* vetus liber, *cui iunctus erit documenta daturus.* ¶ *vocatu consultique.* nomine, & consilio, seu re, pius. Consultus autem substantiuum quartæ inflexionis, hic notandum, nisi forte consultis legas, vt in antiquo fuit codice scriptum. ¶ *Qui scita Platonis.* Ille enim *tum denique fore beatas Respublicas putauit, si aut docti & sapientes homines* (talem fuisse Marcum Antoninum testantur historici) eas regere *cœpissent: aut qui regerent, omne suum studium in doctrina & sapientia collocassent.* Cicero epistola prima ad Quintum fratrem. Scribit autem de Marco Antonino Iulius Capitolinus in hunc modum. *Sententia Platonis semper in ore illius fuit, Flore re ciuitates, si aut Philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur.* Sententia autem ea est in quinto de Republica vel Iusto. *Flexit* autem hic vetus codex: alij *Fecit.* ¶ *Quod genuit.* Plerique tamen crediderunt Commodum alterius quam Antonini Imperatoris filium ex adulterio Faustinae Augustæ: quod & mox Aufonius dicit * ¶ *Threicio. Thraio.* legitur & *Threicidico.* ¶ Helui. H E L I V I V S quidem hic erat in vetere libro, sed in antiquis marmoribus & nummis est H E L V I V S, tribus tantum syllabis. ¶ *Quod doluit. Quod docuit,* alij libri. ¶ *Quod spoliis,* Quædam exemplaria, *Quod sceptris.* * ¶ *Fgelido.* Gelido, frigidus Histro, vt quæ orbis terrarum partes ad polos Mundi pertinent. De eo flumine in epigramma nonum. ¶ *Parricida.* Modo monuimus Matricida, parricida, vt similia composita, omnipotens, armiger, i corripere, quod est in fine prioris partis, sed Aufonium contra aliorum morem produxisse. ¶ *Punica.* Africana: ex Lepti oppido. Eutropius. ¶ *Cuius adoptiuo nomine.* Marci Aurelij Antoninij. Spartianus. ¶ *Caracala.* Sic quædam exemplaria scribunt. alia gemino LL. Caracalla,

193

194

195

196

197.

198.

19.

190.

ELIAS VINETVS

sicut apud Dionem *Καρακάλλος*, id est, Caracallus apud Spartianum. Genus vestimenti fuit Caracalla, vnde risus est hinc tyrannus. *Irrisu* autē, *In risu*, & *Inrisu*, pro *Irrisu*, hinc scriptum offendimus. ¶ *Tunc etiam*. legitur & , *Tūne etiam*. Sed hæc hæc hactenus. Ampliorem enim hic commentarium non desiderabit, puto, qui diligenter legerit Suetonij Tranquilli, Cornelij Taciti, Dionis, Herodiani, Ælij Lampridij, Iulij Capitolini, Aelij Spartiani, Eutropij, Aurelij Victoris, Sexti Rufi, Bedę, & aliorum libros de Romanis principibus.

IN AVSONII BURDIGALENSIS LIBRVM DE CLARIS VRBIBVS, ELIAE VINETI SANTONIS COMMENTARIVS.

196A

In carmen primum de Roma, Constantinopoli, & Carthagine.

PRIMA vrbes inter: Prima, & caput urbium omnium est Roma, diuorum principum, & Imperatorum domicilium, & Regia. Huius autem libelli titulus est in antiquo Lugdunensi codice, *ORDO VRBIUM NOBILIVM*. ¶ *Aurea*. pulchra, sicut accipiunt veteres grammatici, quum auream Phœben, auream Pallada, auream Venerem, aurea Capitolia dixit Virgilius. ¶ *Constantinopoli*. quæ est vrbs Thraciæ nobilissima, sicut Carthago olim Africae. ¶ *Priori*. quæ post Romam, secundum sibi vendicat locum, vt Carthago tertia habeatur. ¶ *Vetus hanc*. Carthaginem Africae, vt dixi. Aliæ namque fuerunt in Hispania Carthagine duæ, Vetus, & Noua cognominatæ. ¶ *Hanc fortuna recēs*. Cōstantinopolim extulit Romani pars imperij eo translata sub Ausonij tempora: vbi hodiæ quoq; Turcorum principis regia. ¶ *Fuit hac*. vt — *Fuit Ilium, & ingens*.

Gloria Dardanidum. — Carthaginem cepit Scipio, & euertit tertio bello Punico, anno vrbis Romæ sexcentesimo & octauo: annisq; duobus & viginti post reparata est, ac eo deducti ciues Romani, sicut scribit Eutropius libro quarto. ¶ *Subit ista*. succedit Constantinopolis, nascitur, succrescit, vt primo Georgicon — *Ne subeant herbæ.* *vers.* 180
¶ *Veterem honorem*. Carthaginis, ¶ *Perstringit*. obscurat, minuitq; Hic nescio vtro modo scripserit Ausonius, *perstringit*, an præstringit: ceterum vetus codex *prestringit* habebat. Ita hæc apud Ciceronem & alios contaminata fere fuerunt: quæ & præstringere esse debere interdum videantur. ¶ *Et Constantino*. Imperatori: abs quo dicta Cōstantinopolis. 196 B
¶ *Elisam*. Didonem, quæ Carthaginem dicitur condidisse. ¶ *Romam vix passa priorem*. Carthago, inquit Pomponius Mela, *nunc populi Romani colonia, olim imperij eius pertinax æmula*. Velleius Paterculus libro priore. ¶ *Componat vestros*. ἀποστρεφὼν ad Constantinopolim & Carthaginem
¶ *Tu mores*. Fastus, superbiam. ¶ *Fortuna antiqua*. prisca & prima vestra

fortuna & cōditio. ¶ *Angustas*. tenues & modicas. Paruula primū oppida Cōstantinopolis, & Carthago, diuitiarū, viriūq; nullarū. ¶ *Byzantina Lygos*. Cōstantinus Imperator, qui magnus est nuncupatus, quū Byzantiū antiquissimū Thraciē oppidū, quod descripsit Dio in Seuero principe, ampliasset, maximo cinxisset muro, multis magnificis ornasset molibus, ipsiq; rerū domine Romę tandem adęquasset, non solū Cōstantinopolim nominauit, sed secundā & nouam Romā etiā appellari iussit, anno Christi tricētissimo trecesimo quarto. Auctores Stephanus, Socrates libro primo historię Ecclesiasticę, & Hieronymus in Chronicis. Chrysoceas autē promūtorium eo oppido nobile antea Lygos dictū fuit, vt Plinius, Solinus & alij memorię prodiderūt. ¶ *tu Punica*. Phoenicū, Tyriorū, qui Didone regina, & duce, eam urbē in Africa condiderunt. ¶ *Byrsa*. Virgilius libro primo Aeneidos de profuga Didone cum suis Tyrijs,

¶ *erf.*
360.

*Deuenerē locos, ubi nunc ingentia cernes
Mœnia, surgentēque nouę Carthaginis arcem.
Mercatique solum facti de nomine Byrsam,
Taurino quantum possent circundare tergo.*

Nomen autem Byrsę, arx Carthaginis retinuit. Lucius Seneca libro secundo breuiarij rerum Romanarum.

200.A

IN II. DE ANTIOCHIA & Alexandria. ¶ *Tertia*. Primum locū inter vrbes tenet Roma, secundū Cōstantinopolis, & Carthago: vt eas honore pares esse iussit. Tertia vero esset Antiochia, si Alexandria illi cedere nō recusaret. ¶ *Phœbæ lauri domus*. Lauro abundans, arbore sacra Phœbo Apollini. Dicitur autē laurus Græce δάφνη: vnde Daphnen dixerunt oppidū ab Antiochia quinq; millibus passuum distās, quod amœnū & ambitiosum Antiochię suburbanū vocat Ammianus libro vndeicesimo. Lucus illic fuit amœnissimus, decē millia passuū ambitu colligēs, lauro cupressōq; perpetuo virens: cuius meminit Iustinianus Imperator extremo libro vndecimo sui codicis, Eusebius Chronicus; seu eius interpres ad annū primū olympiadis centesimę septuagesimę octauę, Eutropius libro sexto, & Strabo sextodecimo: qui in eius medio templum Apollinis, & Dianę fuisse ait. quod amplissimum Daphnæi Apollinis Fanum, ab Antiocho Epiphane conditum, Ammianus Marcellinus libro vicesimo secundo scribit subita vi flammarum exultum fuisse, quum Iulianus Imperator esset Antiochię, Mamertino & Neuita consulibus, quum esset annus à Christo nato trecentessimus & sexagesimus sextus. ¶ *Antiochia*. Cuius luxus memoratur in Gratiarum actione. Scribit autem Stephanus, & Eustathius. in Dionysij Geographiā, Antiochias quatuordecim fuisse: quarum hæc clarissima, Syrię, in qua sita est, Antiochię nomen dedit. Mela libro primo & Plinius, quinto. Scribitur autē Græcis hoc nomē, penultima diphthongo *ei*, quę diphthōgus modo in *i* longum, modo in *e* mutatur. Ita fit

¶ *Titul.*
vltimo.

388.

A' *νπόχεια*, Antiochia & Antiochię: sic A' *λεξάνδρεια*, Alexandria & Alexandrię, auctore Prisciano libro secundo. * ¶ *Vellet Alexandri*. Hęc Alexandria colonia, est Alexandria, Ægypti vrbs clarissima. Alexandrias decem & octo numerant Stephanus, & Eustathius. ¶ *Ambarum locus vnus*. Tertius, de quo contendunt ¶ *amentis populi malefana tumultu*. In magnis frequentibusque urbibus, crebas esse solere seditiones significat Virgilius, quum dicit primo Aeneidos.

200B

Ac veluti magno in populo quum saepe coorta est

Seditio. — & Alexandria cum maior potentiōque foret, quā Antiochia, auctore Strabone libro sextodecimo, in ea frequentiores tumultus ac seditiones fuisse inuenies in historijs etiā Ecclesiasticis. Ceterum de Antiochenis prauis moribus multa Iulianus in Misopogone. Ammianus Marcellinus libro vicesimo secundo de Alexandria, quę ciuitas *suapte motu*, inquit, ¶ *ubi causa non suppetunt, seditionibus crebris agitatur, & turbulentis*. ¶ *Hęc Nilo*. Alexandria Ægypti, in littore maris, ad vnum ex ostijs Nili sita est. De qua lege Strabonem libro septimodecimo, Curtium quarto, Arrianum tertio, Plinium quinto, & Ammianum vicesimo secundo. ¶ *penitūsq; repostis*. dixerat Virgilius sexto Aeneidos,

¶ *erf.* 152.

¶ *erf.* 59.

penitūsq; repostas

Massylum gentes — ¶ *Fecunda sitūque*. Vetus cōdex *fecunda, & tuta superbit*, melius. ¶ *IIa*. Antiochia superbit. Antiochię Romani tenebant præsidia contra Perfarum incursionēs. * ¶ *Et vos ite pares*. Tertio loco ambæ, sicut Carthago & Constantinopolis secundo pares ire iussæ. Istarum ergo urbium hæc fuerit dignitas Valentiano, Theodosio, & filijs principibus, circiter annum Christi quadringentesimum: quo tēpore hæc de claris Urbibus iam senior canebat Aufonius. Flavius Iosephus, qui sub Vespasianis sua fere scripsit, ad annum Christi octogesimum, Ægypti Alexandria secundum inter Romani imperij vrbes, & Antiochię urbium Syriacarum matri tertium locum deputat in principio libri tertij, & fine quarti Captiuitatis Iudaicę. ¶ *Macetumque attollite nomen*. Sic antiquus ille liber Macetum per *t*: noui omnes Macedum per *d*. Quæ vulgo Macedonia nominatur, patria magni illius Alexandri, qui Alexandriam, & Seleuci, qui Antiochiā condidit, hæc *Maneria* quoque, id est Macetia, dicta fuit, auctore Hesychio, & Eustathio Dionisij Afri interprete. Hinc *Maneris* vir Macedo, siue Macedonicus, apud Stephanum, & *Maneris* femina Macedonica apud eundem Stephanum & Suidam, eademque *Μάνερα* & *Μάνερα* per duo *η* & per vnum, eodem auctore Stephano. Poëtę Euripidis, in Macedonia mortui sepultique epitaphium quoddam extat linguæ Doricę libro tertio Anthologię, quod incipit *Μανερης σε κένεθε παρου νόνης*. Erit ergo genitiuus casus Macetū pro Macetarum a recto Macetes siue Maceta, quemadmodū Gètes & Geta, Scythes & Scytha, alięque eiusmodi

200C

gentilia nomina Latinis efferuntur, per primam declinationem potius quam per tertiam. Macedum vero pro Macedonum, quod frequens occurrit apud Lucanum, Statium, & alios poetas, dura nimis & insolente syncopa, id ubique Macetum esse debere suspitio est, Macedum per d scribunt omnia, quotquot inspeximus vnquam vetera nouaque exemplaria in versu quindecimo libri decimi Pharsaliae Lucani, sed duorum, quae habemus, vetustorum alterum in eodem libro habet Macedum per d, alterum Macetum per t.

Vers. 27.

Esse viro. Macetum fines latebraeque suorum.

At contra libro secundo, id, quod decimo Macetum scribit, Macedum habet: & quod ibi Macedum, hic Macetum.

vers. 48.

Graiorum, Macetumque nouas acquirite vires.

200D

* ¶ *illa Seleucum. Mater Seleuci Laodice, quum nupta esset Antiocho claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis, concepit, & grauidamque factam minus concubitus anulum a deo accepisse: in cuius gemma, anchora sculpta esset: iussaque id donum filio, quae peperisset, dare. Admirabilem fecit hunc visum & anulus, qui postera die, eiusdem sculpturae, in lecto inuentus est: & figura anchorae, quae in femore Seleuci nata cum ipso paruulo fuit. Quamobrem Laodice anulum Seleuco eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam, edocto de origine sua dedit: qui post mortem Alexandri occupato regno Orientis, urbem condidit: ibique geminae originis memoriam consecrauit. Nam & urbem ex Antiochi patris nomine (ex Antiochi filij nomine vult Iulianus) Antiochia vocauit. & campos vicinos urbi Apollini dicauit. Originis eius argumentum etiam posteris mansit. Siquidem filij nepotesque eius anchoram in femore, veluti notam generis naturalem, habuere. Sic Iustinus libro quindecimo. Sed de his Alexandriae & Antiochiae historijs lege Strabonem, Arrianum, Plutarchum, Eusebium, Stephanum, Plinium Curtium. ¶ *Ingenitus neuus.* Sic legit Baptista Pius in commentarijs in Plautum. *Ingenitis cuius,* Andreas Alciatus libro nono *παρέρχων. Ingeneratus quus,* omnia exemplaria impressa, praeter vnum: quod habet, *Ingenium neuum fuit anchora signum.* Lugdunensis vero codex membraneus, *Ingenium cuius fuit anchora signum.* Anchora igitur illa ingenium, innatum, & naturale signum fuit ac certa nota, vnde Seleuci genus cognosceretur: quales esse solent notae illae: quae feruorum, bouum, equorum, ouium frontibus vel armis, uel clunibus, candenti ferro inuruntur, imprimunturque: vt cognoscantur hi, cuius sint domini.*

201A

IN III. DE TREVERIS. Carmen hoc de Treueris non solum mendosum, verum etiam mancum, & mutilum videtur. ¶ *gestis.* cupis, legitur autem & *gestit.* ¶ *Treuericiaeque urbis,* Hic scribitur e in prima & secunda syllaba, licet Treuiros saepius quam Treueros, Triuerosque & Triuiros legeris. Tot enim modis hoc nomen in Latinis, Graecisque auctoribus scriptum reperitur. Cuius esse singulare Treuir tradit Priscianus libro quinto. Sunt autem Treuiri, populus Galliae Belgicae quo nomine vrbs quoque eorum appellatur apud auctores quosdam ex anti-

ex antiquis, nunc *Trier,* & *Treues:* quam Pomponius, & Ptolemaeus Augustam nominant. De Treuiris multa in commentarijs Caesaris, & apud Cornelium Tacitum. de quibus etiam Beatus Renanus quaerit libro tertio rerum Germanicarum. Extat ad Treuiros Romani senatus epistola in vita Floriani, apud Vopiscum: Constantinique Augusti, Iuliani. Valentiniani, Valentis, Gratiani, Valentiniani Iunioris, Theodosij, Arcadij, rescripta Treuiris data: vt mirum non sit, cur Treuiros clarum principum domiciliū appellet Ammianus libro quindecimo ¶ *pralabitur amne.* Sic pralabitur verbum cum praeseruiente ablatiuo casui praepositione compositum, & non perlabitur, vt typographi corruerunt, & hic, & in carmine de Tolosa. In Symmachi quarta ad Aufonium epistola, pralabitur, & praeterlabitur. ¶ *Mofella.* de quo flumine est eiusdem Aufonij edyllium.

206.550

242

201B

IN IIII DE MEDIOLANO. *Μεδιόλανα* & *Μεδιολανιον*, & *Μεδιόλανον*, id est Mediolanum, non vnicum legitur. Vnius quidem solummodo meminit Stephanus, Aquitanici, quod Strabo, & Ptolemaeus Santonum oppidum dicunt: sed apud eundem Ptolemaem est Mediolanum in Gallia Lugdunensi aliud, aliud in Britannia, in Germania aliud. legeris alia quoque alibi Mediolana. Mediolanum autem, de quo hoc carmen, omnium clarissimum est. antiquissimum affirmare non ausim. nunc *Milan,* & *Milano,* in Gallia Cisalpina, a Transalpinis Gallis conditum. qui per Taurinos, saltusque Iuliae Alpium quum transcendissent, *fusisq; acie Tuscis, haud procul Ticino flumine, quum in quo consederant, agrum, Insubrium appellari audissent cognominem Insubribus pago AE duorum, ibi omen sequentes loci, condidere urbem. Mediolanum appellarunt.* Titus Liuius libro quinto. Idem puto, voluit Strabo, Plinius, Iustinus. Factum hoc tradunt Chronici ad annum ante Christum natum trecentimum & octagesimum. Nomen autem Mediolani, quod Gallicum prorsus fuit, quonia ad medium & lanam videretur alludere, finxerunt veteres Latini quidam fati inepite, ita appellatam urbem, quod molitibus sedem Gallis illis, in fundamentis suis repertus esset: cuius corporis dimidium lana, vt ovis, tegetetur. Claudianus in nuptijs Honorij & Mariae.

Iam Ligurum terris spumantia pectora Triton

Appulerat: lassosque fretis extenderat orbis.

Continuo sublime volans, ad maenia Gallis

Condita, lanigeri suis ostentantia pellem

Peruenit. — sic enim legendum pro, — maenia Gallis

Condita, lanigeris ovis ostentantia pellem.

& Apollinaris Sidonius libro septimo epistolarum,

Rura paludicolae temnis populosa Rauenne,

Et quae lanigero de suo nomen habet.

* Sed Cato tamē in Originibus, a Medo quodam Insubrium principe dictum Mediolanum tradidit. Porro hic relatu non indignum, quod apud Suidam legimus. Mediolanum, inquit ille, Italiae urbem *πολυάνθηρον* (sic ante appellat Plutarchus in vita Marcelli) quum cepisset Attila: ibique reperisset picturam, in qua ante pedes Romanorum principum in aureis folijs sedentium, occisi Scy

201C

the iacebant, acciuit statim pictorem, & se quidē in solio sedentē, Romanos vero principes sauculos humeris gestātes, & ante suos pedes aurum spargētes, pingere iussit. ¶ *antiqui mores.* Vide, quē scripsimus in epigrāma secūndū. Pro hoc tamē, *Ingenia, antiqui mores*, quēdā exēplaria cū Lugdunēsi legūt, *Ingenia, & mores lati.* ¶ *Circus.* qualis Romē fuit, & Theatrū, & Capitoliū, & Palatiū, & Moneta, & Thermæ Herculeæ. Dubiū tamē esse potest Herculei, ab Hercule illo heroē mōstrorū demitore legēdū sit, an Herculij ab Herculo Maximiano: quē inter alia, quē de illo scripta sūt, tradiderūt Eutropius, & Eusebius, seu Hieronymus, Imperij insignia deposuisse Mediolāni anno christi trecentesimo & septimo. ¶ *moles cuneata theatri.* Cuneata theatri immanitas, in Ludo Sapientū: & cuneatū theatrū, in edyllio Est et nō, cuneos habēs, graduū ordines, veluti in scalis, vbi sedebat vulgus. ¶ *opulēsq; moneta.* Nō opulēs nec egens, in epicedio. Moneta autē dea, tēplū deę, vt in carmine Sulpicię, & locus, vbi nūmi percutiebātur. Turnebus secūdo capite quarti Aduersariorū. ¶ *peristyla.* Apud Vitruuiū sēpti peristylia quattuor syllabis. Est autē *περιστυλιον*, siue *περιστυλιον*, locus columnis circumdatus, & clausus: cuiusmodi est Burdigalę, quod Palatiū Tutelę vulgo appellatur. ¶ *limbo.* labro quēdā exemplaria pro limbo, vt & in margine vetusti exemplaris annotatum reperimus.

202

IN V. DE CAPVA. Capuam Cāpanię vrbē, regionis Italię clarissimā, a Capye duce, vel a Cāpestri agro potius appellatā esse, placet Tito Liuiō libro quarto. ¶ *priore.* antiqua: sicut sēculū prius dixit Terētius in Eunucho. ¶ *vnōq; suorū Cōsule.* Romā legatos missos a Cāpanis, in quibusdam annalibus inuenio, postulatē, vt alter cōsulū Cāpanus fieret, si rē Romanā adiuuari vellēt. Idē Liui⁹ vbi, quid post Cānēfē cladē gestū sit, narrat. ¶ *rerū dominā.* Romā. Romanos rerū dominos, gētēq; togatā. ¶ *togatis.* Italis, Cāpanis, ciuib⁹ suis, sed externis, vt Annibale Afro. ¶ *hostis.* Annibalis. ¶ *demēs.* ipsa malefana Cāpania. ¶ *in occasū.* interitū, exitiū. ¶ *Corruerēt Panni.* Cāpanię opibus, delicijs, luxu, Annibalē & suos, perditos esse, scribūt cuncti. ¶ *Roma altera.* Sic Mago apud Liuiū libro vicesimo tertio dicit Capuā nō Cāpanię modo, sed Italię caput, post afflictarē Romanā Cānēfē pugna. ¶ *Comere qua.* Quē potuit Romē par esse, & eodē gradu cōsistere. Lucius Annęus Seneca libro primo breuiarij rerū Romanarū scribit, Capuā quōdā inter tres maximas vrbes, Romā, Carthaginēmq; fuisse numeratam. ¶ *pone.* Post Romā primā, vix octauo loco digna Capua. Postponit itaq; Aufonius Capuā his septem vrbibus, Romę, Carthagini, Cōstātinopoli, Alexādrię, Antiochię, Augustę Treuirorū, & Mediolano.

203

IN VI. DE AQUILEIA ¶ *Nō erat iste locus.* Nonā te nō celebrassē, nisi accessisset meritū ex vltione cędis Gratiani Augusti, discipuli mei. AQUILEIAM Plinius libro tertio, Venetię attribuit, decimę regioni Italię, a mari Adriatico duodecim millia passūū distātē. Strabo vero libro quinto extra Venetię fines ponit: ad quā aduerso flumine nauibus onerarijs per fluuiū Natisonē ab Adriatico mari nauigetur. ¶ *Itala ad Illyricos.* Supra hāc Venetię & Adriatici maris partē, sunt Illyrij populus. Deducta

cap. 18.

autē fuit Aquileia colonia Latina ad annū ab Vrbe cōdita quingētesimū septuagesimū tertiu, vt ex Tito Liuiō libro tricesimo nono, & quadragésimo, cognosces, & ex Paterculo Velleio. ¶ *extremo sub tēpore.* Vitæ suæ sceleratę te elegit. ¶ *cui.* Aquileię. Duplex autē hīc lectio, *cui iusta piacula bello, & cui sera peiacula lustro.* LVSTRVM, quinquēniū est. Tyrānidis autē suę anno quinto Maxim⁹, auctore Prospero, pœnas sui sceleris luit, tertio ab Aquileia lapide, captus, indumētis regijs spoliatus, & capite dānatus. ¶ *Maximus.* Clemēs Maxim⁹ in Sulpicij Seueri Aquitani chronicis. ¶ *Aufonio.* Romano. * ¶ *Rutupiniū.* Britāniū: vt Rutupina littora, Britānica li

203 B

Verl. 67.

111. 123

bro sexto Pharfalię Lucani, & tellus Rutupina in septimo Carmine Parē taliū, ac Rutupinus ager in duodeuicesimo, a Rutupijs Cātorū Britānię insulę gētis ciuitate: cuius meminit Ptolemęus libro secūdo Geographię & Ammianus Marcellinus aliquot locis. Huius subijciam verba ex libro vicesimo. *Dux ante dictus Bononiā venit. quæstisq; nauigijs, & omni imposto milite, obseruato flatu secūdo vētorū, ad Rutupias sitas ex aduerso, desertur: petitq; Lundiniū.* ¶ *latronē.* Maximū. Hic quū in Britānia tyrānidē arripuisset, & in Galliā cū ingētibus trāsijisset copijs, Gratianū Imperatorē, Aufonij discipulū, Merobaudis magistri militū pditione, apud Parisios superauit: & in Italiā fugiētē, Lugduni cepit, anno Christi trecentesimo octogésimo septimo. Postea quū se Aquileiā recepisset, a Valētiniano, & Theodosio Imperatorib⁹ illic extinctus est, anno Christi trecentesimo, & nonagesimo primo. Aurelius Victor, Sulpicius Seuerus in vita Martini Turonēsis episcopi, Prosper, Beda, Paulus diaconus, Drepanius Pacatus in Panegyrico, quē Theodosio Augusto Romę post sūptas de latrone pœnas, dixit. Annos autē vix sexaginta postea stetit Aquileia, quā hęc de illa cecinisset Aufonius. Munitissimū enim oppidū tres annos obsedit, cepit, deleuitque Attila ille immanis Hunnus, anno Christi quadringentesimo & quinquagesimo quarto: nec ex eo est a quoquam reparatum.

204 A

IN VII. DE ARELATE. Varie nomē huius vrbis efferri inuenio. Est hic casus vocādi Arelate a recto Arelatus. Est & Arelas rectus, vt pietas. Arelate nominandi casu singulari legitur apud Melā, & Pliniū, & Suetoniū in Tiberio, sed pro Arelatę plurali, vt arbitror. Arelatę plurali, apud Srabonē, apud Ptolomeū *Αρελάτων*. Est Arelato ablatiu⁹ in quodā Imperatorū Leonis, & Maioriani rescripto ex ea vrbe dato, & genitiuus *Αρελάτου* in vita Fauorini Sophistę Galli Arelatēsis apud Philostratū: in quo loco legitur, *ἦν μὲν γὰρ τῶν ἐσπερίων Γαλατῶν οὗτος, Ἀρελάτου πόλεως. ἢ ἐπὶ Ἐριδανῶ ποταμῶ φησιν.* vbi *Ἐριδανῶ* pro *Ῥοδανῶ* scriptū fuit. Theodorichi regis Italię litterę sunt apud Cassiodorū libro tertio, de reparatione murorū, & turriū vetustarū huius vrbis. Cęsar in Cōmentarijs belli Ciuilis, Ammian⁹, & alij Historici, Arelatē celebrarūt: quā & a proprijs colonis cōditā esse scribit Isidor⁹. *Arles*, galli hodie appellam⁹ plurali voce. ¶ *Gallula Roma Arelas.* colonia romana in gallia à tiberio nerone patre tiberij augusti deducta, vt suetonius memorię pdidit, arelas, parua qdā Roma videbatur. Lepidū autē diminutiū *Gallula* ab eo, quod est gall⁹. * ¶ *Alpinis*

204 B

204B opulenta Vienna colonis. ——— *quaque potentes**Aedues. Alpino, quaque Vienna, iugo,*106
484

dixit in carmine quarto Parentaliū, qui & in epistola vicefima tertia Alpinam appellauit Viennam. Hæc est Allobrogum metropolis, Pomponio, Plinio, Straboni, super Rhodanū sita, iuris quondā Italici, inquit Paulus libro quinquagesimo digestorum, titulo de Censibus. Vetus nomen adhuc retinuit. Cæsar, Marcellinus, Diaconus, ac ex recentioribus alij multi, hanc celebrarunt Viennam. Porro non Vienna, sed Viana Plinio, & Ptolemæo appellatur illa vrbs Austriæ ad Danubium. quo nomine est etiā in Lusitania vrbs, in ostio fluuij Limiæ sita. ¶ *Præcipitis Rodani.* Rodanus seu, vt Græci proferunt, Rhodanus, fluuius ex Alpibus non longe a Dannubij, Renique fontibus surgens, per Lemanium lacum, Allobroges, & Narbonensē prouinciā, secundum Lugdunū, Viennam, Auenionem, Arelatem, & alia celebria oppida, in mare internū citus fertur

273.484

¶ *intercisa fluentis.* Inde dicta est Arelas duplex etiam eidem Aufonio in extremo Mosella, & in versu octogesimo primo vicefimæ tertiæ epistolarum. Ita quondam Arelas. nunc simplex est, & longe alia facie, tota in ripa Rodani, quæ Italiam respicit, posita. Alteram partem facile crediderim a Gothis fuisse excisam. Legē epistolam duodecimam libri septimi epistolarum Sidonij Apollinaris. * ¶ *nauali ponte.* Lintribus in geminis constratus, ponto sit, anpons, quæritur in Tegnopægnio. Athalarichus Italiæ rex, qui Theodorico successit circiter annum Christi quingentesimum, & vicefimum tertium, sic meminit huius pontis in litteris ad Senatū Vr- bis apud Cassiodorū libro octauo. *Arelate est ciuitas supra undas Rodani constituta: que in Orientis prospectum, tabulatum pontem, per nuncupati fluminis dorso, transmittit. Hunc & hostibus capere, & nostris defendere necessarium fuit.* ¶ *Romani orbis.* Galliæ Cisalpinæ & Italiæ. ¶ *& mænia.* alias vrbes.

204C

¶ *Gallia* Galli proprie apud Cæsarē, qui habitabant inter fluuios Garumnā, Mætronā, Sequanam: sed Gallia postea dicta, quā Renuis fluuius, Alpes montes, mare internum, Pyrenæi mōtes, & Oceanus pontus amplectuntur. Aquitaniam vero iisdem Pyrenæis, & Garumna terminauit idem Cæsar: quam postea ad fluuium Ligerim vsq; protendi voluit Imperator Octavianus, auctore Strabone. ¶ *Lato.* fertili. *lato* tamen pro *lato* vetus exemplar: & *Aquitanica*, pro *Aquitania*.

204D

IN VIII. DE EMERITA Octauī carminis de claris vr- bus, ritulus est, *De Emerita*, in codicibus impressis. in vetusto Lugdunēsi, *De Hispali*: qui & in olo carminis secūdo versu, Hispalis scribebat, vbi alij Emerita. Vrbs prius amplissima Emerita, oppidulū est hodie *Merida* ad fluuiū Anā: qui Lusitanā Hispaniæ partē a Bætica Hispania desternat. Aurelius Prudentius homo Hispanus, Aufonio non multo iunior, in dactylico de Virgine Eualalia Christi martyre.

*Nunc locus Emerita est tumulo**Clara colonia Vettonia.**Quam memorabilis amnis Anas**Præterit: & viridante rapax**Gurgite mænia pulchra lauat.*

Dio scribit libro quinquagesimo tertio, & Isidorus quinctodecimo etymologiarum, Augustum Cæsarē, Cántabris, Asturibus, Lusitanisque subactis, veteranos in Hispania dimisisse: qui hanc urbē in Lusitania condiderint: quæ ab Augusti principis, Emeritorūmq; illorū nominibus Augusta Emerita sit nuncupata. Coccum Emeritense commendat Plinius libro nono: & Emeritenses iuris fuisse Italici auctor est Paulus iurisconsultus libro quinquagesimo Digestorum Iustiniani, capite de Censibus. *Hispalis* vero est, quæ nūc *Sevilia* vocitatur, vna ex opulētissimis, amplissimiq; Hispaniæ vr-ibus, ad fluuiū Bætīm sita, quæ quos habuerit cōditores & quibus tēporibus, nescio: sed Iulij Cæsarī opus esse negant Hispanensī illi Isodoro, quæ de illa legūtur in eiusdē Cæsarī ciuilibus Cōmentarijs. Colonia ille fortasse deduxerit ex suis veteranis Hispalī nāq; clarā Romanorū coloniā fuisse dicit Strabo libro tertio: eamq; Plinius coloniā Romulēsem cognominat. ¶ *Iure.* quæ mereris octauum locum inter nobiles nostras vrbes. Veteres tamen illæ membranæ Cara pro Iure scribebāt, fortasse quod Aufonius in ea se Hispaniæ ciuitate aliquādo oblectasset, & ex eo semper habuisset carā, ac dilexisset. ¶ *Nomen Iberū.* Hiberū aspirabat vetus liber, vt præcipit Vibius. *Iβnpes* autē dicuntur Græcis, hoc est Iberes, sed Latinis Hiberi, Hispani a fluuio, cui *Iβnp* & Hiberus nomē. qui apud Cántabros ortus, in mare exit mediterraneū. Nomen autem si propria sua significatione hīc accipias, Hispali carmen conueniet magis, quam Emeritæ. Est enim non Hispanum sed Latinum vocabulum Emerita: & Hispalim, quam a palis in solo palustri suffixis cognominatam suus diuinat Isidorus, purum credo Hiberum Hispanumq; nomen, quod legitur apud Silium tertio, Hispal, siue Ispal.

204E

Et celebre oceano, atque alternis æstibus Hispal.

204F

sed exemplar idem vetus u, pro o scribebat, numen pro nomen: vt conueniat cum eo, quod sequitur,

Summittit cui tota suos Hispania fasces.

Quam urbem cunctarum Hispaniæ ciuitatum principē, pro numine habeat vniuersa Hispania, colat, obseruet, & ipsi cedat. Hoc enim est summittere fasces, vt docet Budęus in annotationibus in Pádectas. ¶ *AEquoreus* quam præterlabitur amnis. Et hoc de Hispali verius, quā de Emerita. Namq; Bætis & Anas tametsi magni sunt, & in æquor vterq; exeunt, in Oceanum nimirum Gaditanum: & quū ob alia, tum ob æstum, æquorei recte dici possunt, sicut Garumnā suam dixit Aufonius æquoream in extremo Mosella, appellatione tamē æquorei magis est dignus Bætis ad Hispalim, quā Anas ad Emeritam. Stadia nāq; minus quingenta, quæ sunt milla passuū fere sexaginta duo, & leucæ Hispaniæ quindecim, a mari per fluuiū abest Hispalis, auctore Strabone libro tertio; quo spatium magna tollerat nauigia Bætis. at Emerita duplo triploū abest: nec in suo amne præter mænia sua videt æstum, sicut Hispalis in suo. ¶ *Cor-*

204G

273

ELIAS VINETVS

duba nom. Vna ex Beticę Hispaniæ clarissimis vrbibus est Corduba Pomponio Melæ, & Ptolemęo. Cęsar prouincię caput appellat. Strabo Marcelli opus. Plinius patriciã coloniã. Martialis libri primi epigrãmate vndetricesimo, duorũ Senecarũ, & vnius Lucani patriam. *Cordona* suis hodie vocatur. De Tarracone iã supra monuimus, in carmẽ vicefimũ quartum Parentaliũ. ¶ *Queque sinu.* O quã dudũ seges est, vbi Troia fuit. Euerterũt & hãc cum Emerita barbari. *Braga* hodie Portugallis nuncupatur, parua vrbs, in magnę illius Bracarę suburbio extructa. ad cuius partem, eã, quę orientẽ respicit, effodiuntur subinde veteris vrbis insignes ruine. Fuit autẽ etiam hęc *Augusta* cognominata, vt locupletissimi testes sunt Strabo, & Ptolemęus, & antique aliquot inscriptiones, quę Bracarę adhuc extiterũt. In Tarraconensi est Hispania, si Durius fluuius Tarraconẽsem a Lusitania disternarit, haud tamẽ longe à Durio. Dubito autẽ, an recte à Bracara legãtur apud Ptolemæũ *Βρακαριοι*, adiecto i primę syllabę, quos Appianus in hispanicis *Βρακαριους*, Plinius Bracaros appellat. Qui tertio Naturalis historię, vbi vniuersã citeriorẽ Hispaniã diuisit in cõuentus septẽ, Carthaginensẽ, Tarraconensẽ, Cęsaraugustanũ, Cluniensẽ, Asturũ, Lucẽsem, Bracarum, Bracari conuentus, ciuitates viginti quatuor, & ducenta septuaginta quinq; millia capitum liberorũ fuisse scribit: *ex quibus præter ipsos Bracanos, inquit, Fibali, Celerini, Galleci, Aquesilici, Querquerni, citra fastidium nominentur.* Vt vetustissimas duas inscriptiones, ex ijs, quas Bracarę Augustę ipsi vidimus hęc subijciemus, quę & vrbis antiquitatem claritudinẽmq; testentur, & illum Plinij locum veluti confirment, & illustrent. Vna est in edicula Laurentij cuiusdam Bracarensis Archiepiscopi, quę sic habet.

ISIDI AVG. SACRVM. LVCRETIA FIDA SACERD. PERP. ROM. ET AVG. CONVENTVVS BRACAR. AVG. D.

204H Altera est extra vrbem in pariete ediculæ, in ea loca ob antiquitatis memoriam aliunde translatis lapidibus.

C. CAESARI AVG. F. PONTIF. AVGVRI CALLAECIA.

Adde, quod ex illorum fide, qui antiquam, & Germanam retinuerunt orthographiã, disci potest, Braccara, Bracharãq; vulgo in nostris libris, pro Bracara: & Gallecos apud Pliniũ, cũ sua Gallecia apud Siliũ Italicũ, Iustinũ, & alios passim, pro Callæcis & Callæcia perperam scribi. In his enim secũda syllaba diphthogus esse debet æ: quę est *ai* apud Strabonẽ, Dionem, & Ptolemæum: quam tamen vbiq; dissoluunt, qui aliud esse *Καλλαιον* & aliud *Καλλαιον* ignorant. Fit autem Callaicus a Callæco, sicut *Αχαιος*, ob eo quod est *Αχαιος*, & Iudaicus a Iudæus. Et quemadmodum qui Achæos debellauit, Achaicus dictus est Lucius Mummius, ita Brutus à subiugatis Callęcis Callaicus cognominatus: vt cũ Strabone testatur Ouidius sexto Fastorũ. Hinc sunt apud Martialẽ aliquot locis Callaicum metallũ, & Callaicus oceanus. Quantũ vero ad primã

IN AVSONII VRBES

litteram attinet, ea in Callaico quidem semper seruata eadem, in alijs vero mutata in G ex vulgi errore, quando Callæcia, *Galizia* & *Galiza*: & Callęci, *Galleci* Hispanis dici cœpti sunt. In priori autem inscriptione, miratus sum, quid sibi vellet illud CONVENTVVS, dubiũ enim, an fabrile erratum sit, an de industria geminata vocalis, quod veteres Latinos fecisse Quintilianus auctor est, quando syllaba longa esset. In eadem non fuit integrum Bracarę nomen, neque in multis alijs, sed in columellis (quattuordecim sunt hæ) quas ex antiquæ Bracarę reliquijs collectas Bracarensis Archiepiscopus quidã (ita audiuimus) antiquitatis studiosus circum eandem ædiculam erigendas curauit, sic scriptum offendimus, inter cetera, quę legi nequibant, BRACARA AVG. Quo autem sinu Oceani se iactitare diuitem Bracarã intelligit Aufonius, ea ab illo abest amplius sedecim millia passuum: nec flumine alluitur tanto, vt eo vehi merces possint: sed Bracarorum tunc ager ad sinum vsque porrigebatur in cuius litore portum habuerunt. Et quoniam sita est Bracara inter amnes Durium & Minium, qua regione nullam in sua Hispaniæ parte fertiliorem Portugalli vulgo iactant, ea altera diuitiarũ causa esse potuit. Est in edicula, quã diximus extra vrbẽ, lapis inscriptus: cuius inscriptionis hęc solum postremam partẽ excerptimus, quum totam legere nequiremus.

CIVES ROMANI QUI NEGOTIANTVR BRACAR AVGVST.

IN IX. DE ATHENIS. Athenas recenset senas Stephanus: sed de quibus hęc agitur, sunt veteres illę Athenæ clariore, quã vt à nobis indicari egeant. Euerisæ fuerunt tandem à barbaris. Nam hodie pauculos tantum Græculos in vrbis clarissimæ, cunctarũque, vt dicit Isocrates in laudatione Helenæ, Græcarum vrbium quondam amplissimæ ruinis habitantes inuenias. ¶ *Terrigenis patribus.* Conditoribus terrę filijs. Cecrops enim Vulcani & Terrę filius auctore Hygino, oppidum Cecropiam condidit: quæ Athenarum tandem arx tantum fuit, vt scribit Plinius libro septimo. Hic tamen adeo variant auctores, vt affirmare non dubitem, eos profus ignorasse, quinam primi Athenarũ conditores fuerint. Terrę item ex Vulcani femine filiũ fuit, qui Virgilio Erichthonius, nonnullis Erichtheus, Erachtheus Homero Iliãdos secũdo: quod nomẽ vnde factũ fuerit, varie tradũt Homeri, Lycophronis, & aliorũ poetarũ interpretes. Hic quũ rex Atheniẽsiũ esset an vrbẽ aliqua muierit mole, ornarit, ampliarit, (templũ Mineruę primũ in arce Atheniẽsi extruxisse aiũt) ipsi quęsierint Gręci, qui res suas posteris memorię tradivouerunt. Particulã autẽ, *et*, quę vocem terrigenis præcedit: quidã in *ex* mutãt: alij, *e*, primũ fuisse putãt, quę præpositio, *e*, sibi de insequẽtis verbi principio, *t*, adiunxerit. * ¶ *Pallads & Consi.* Mineruę & Neptuni. Fabula autem sic habet. Conditis Athenis, quum Neptunus & Minerva, quæ Græcis Pallàs, vnde Palladiæ Athenæ in edyllio de vita humana, & *Αθήνη* appellatur, de illarum nomine contenderent, placuit Dijs, vt eius nomine ciuitas appellaretur, qui munus melius mortalibus obtulisset.

205A

Cap. 56.

205B

304

ELIAS VINETVS

Tunc Neptunus percusso litore, equū, animal bellis aptum produxit: Minerva iacta hasta, oliuā creauit: que res est melior cōprobata, ut pacis insigne. Ita Seruius in librū primū Georgicon . Hyginus paulo aliter, & Aurelius Augustinus octauodecimo de ciuitate Dei. A Minerua itaq; dictę Athenæ. Oliuam autem fuisse sacram Mineruę, & primum visam in Atthide Herodotus, Plinius, Hyginus, ac alij multi tradūt. De Cōso in epigrāma sexagesimum octauū. ¶ *Attica facunda*. Inter reliquos Græcię populos, facundia, lepos quidam, & festiuitas quasi vernacula, ac peculiaris adest Atticis. In Attica autē seu Atthide sunt Athenæ. Vide in Erasmi Chiliadibus prouerbia Attic^o lepos, Attica eloquētia, Attica Musa. ¶ *Vnde per Ionie populos*. Ion & Achęus, a quibus Iones & Achæi populi dicti, & inde Ionia & Achia regiones, patrem habuerunt Xuthum: matrem, vnā ex filiabus Erechthei, regis Athenarum . Quo pacto autem Iones & Achæi coloniæ sint Atheniensium, quas insulas occuparint, vrbēque condiderint, docebunt cum Herodotus & Marcellinus, tum Strabo in extremo libro octauo, Velleius Paterculus libro primo, & Pausanias in principio Achaicorum, alijsque in locis. ¶ *Versaque*. Valde metuo, ne quid huic loco acciderit. Habent per pauca exemplaria particulam que: quam si deleueris, sa poterit etiā produci propter sequentem mutā cum liquida, sicut est, *Libra, Scorpius* in carmine de signis cælestibus, vbi etiam que adiecerunt imperiti, *Libraque, Scorpius: &, populea frons* in versu cętesimo & sexagesimo Technopęgnii: & *Iane noue primo*, in distichis de mensibus. ¶ *centum se effudit in vrbes*. Ex quibus colonijs sunt Ephesus, Miletus, Colophon, Priene, Clazomenæ, in Asia.

205 C IN X. DE CATINA ET SYRACVSIS. Sicilię insulæ vrbes CATINA ET SYRACVSÆ adhuc clarę extant: quas, Romulo regnante conditas voluit Eusebius, seu Hieronymus, & Cassiodorus. Catinam autem Græcos Catanam dicere, monuit Hermolaus in Plinium. ¶ *quadruplices Syracusas*. In Syracusis alij syllabam secundam producunt. Cicero autem actione sexta in Verrem auctor est, Syracusas constitisse ex quattuor vrbibus maximis: quarum vna, Insula diceretur, in qua fons Arethusa; Altera, Achradina: tertia, Tyche: quarta, Neapolis. Florus seu Annæus Seneca libro secundo, triplicem murum Syracusis tribuit. De ea vrbe Liuius non pauca, vt libro tricesimo quinto: vbi eam cepit Marcellus. ¶ *Hanc*. Catinam. Scribit autem Solinus, inter Catinam & Syracusas certamen esse de horum fratrum memoria: quorum, inquit, nomina sibi diuersæ partes adoptant. Si Catinenses audiamus, Anapias fuit, & Amphinomus: si, quod malunt Syracusæ, A Emathiam putabimus, & Critonem. Catinensis tamen regio causam dedit factō: in quam se quum incendia Atnæ protulissent, iuuenes duo sublatis parentes enexerunt inter flāmas illi ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, vt sepulchri locus nominaretur Campus piorum.* Hęc ille. Refertur miraculum hoc in eo libro, qui Aristoteli inscribitur περὶ θαυμαστων ἀκουσμάτων, & in libro sexto

205 A

38

315

297
310

205 C

205 D

IN AVSONII VRBES.

sexto Geographiæ Strabonis . Est quoque Claudiani hac de re elegia, cui titulus, De pijs fratribus. ¶ *illam*. Syracusas. Hoc miraculum Geographorum nemo non rettulit: notique sunt ex poëtis Arethusæ & Alphéi amores. Nam in Syracusarum Insula, vt modo dictum est, fons est Arethusa: in quo visuntur iacta in Alphéum amnem Peloponnesiaco litori infusū: vnde ille creditur non se consociare pelago, sed subter maria, terrāsque depressus, in Siciliam agere alueum: atque illic se rursus extollere: vbi Arethusę nomen accipit. Ausonius autem, si forte & hoc sit hęc monendum, inter Burdigalenses professores celebrat Citarium quendam patria Syracusanum, grammaticum & poëtam Gręce doctissimum.

IN X. DE TOLOSA. TOLOSAM Tectofagorum urbem, inter Cemmenum & Pyrenæum, Gallię Narbonensi attribuunt Cæsar, Pomponius Mela, Marcellinus, & alij. Antiquissima clarissimāque vrbs, nomen priscum adhuc retinuit. Opulentam appellat idem Ausonius in carmine septimo decimo libri de professoribus Burdigalēsisibus. Aurum Tolosanum prouerbio celebratū apud veteres, vt ex Aulo Gellio, & alijs docet Erasmus. Plurima de Tolosa tradiderunt Strabo libro quarto, & Iustinus tricesimo secundo: quorum hodie paucissima agnoscas. ¶ *altricem nostri*. quæ me aluit, instituitque. Vide, quæ scripsimus in tertium carmen Parentalium de Aemilio Arborio. ¶ *Coctilibus muris*. ex cocto latere factis, quales Babylonię Ouidio libro quarto metamorphōseon, & Diodoro Siculo, lapidum silicūmque inopia. ¶ *ambitus ingens*. Et nunc ille ingens. Paucas enim habent nostrę Gallię vrbes Tolosa maiores: attamen quoniam ipsa cum alias, tum Albigenensis dogmatis tempestate, multa & grauiā tulit, non est mihi dubium, quin longe maior, & opulentior fuerit, quo tempore hęc scribebat Ausonius: qui & eam ipsam quincuplicem appellat in epistola ad Paulinum, quasi quæ ex quinque vrbibus constaret: qua ratione Syracusas esse quadruplices dictas, modo ostendimus.* ¶ *Ninguida Pyrenes. Ninguida Pyrenæi*, in epistola vicesima tertia ad Paulinum. Nam Pyrene, vnde est genitiuus Gręcus Pyrenes, & Pyrenæus, & Pyrenæi, inueniuntur pro eodem apud Titum Liuium, & alios Latinos: sed vt Pyrenæus frequenter, ita Pyrenæi raro sine adiectione. Cæsar commentario primo belli Gallici. *Aquitania à Garumna flumine, ad Pyrenæos montes*. Pomponius Mela libro secundo, *Pyrenæus primo hinc in Britannicum procurrit Oceanum*. Pyrenæa iuga, & Pyrenęus saltus pro eodē leguntur. Mons est, qui Hispaniā Galliāque determinat, promūtorijs in duo diuersa maria proiectis, id est, oceanū, & mediterraneū, quod & internū Latinis appellatur. Pyrenes nomen quia ab igne, qui Gręcis πῦρ dicitur, factū videri potest, memorię prodiderunt, vt Diodorus Siculus sexto libro, igne à pastoribus forte iniecto, totam eā regionē mōtanā, vbi plurimæ siluæ, continuis aliquot annis deflagrasse, & inde montē Pyrenæū cognominatū. Alijs placet ἀπὸ τοῦ πυρός quidē nomē factū, sed alia ratione. aut enim, quod tēpestatū tēpore,

157

206 A

160

104

484

206 B

483

quæ illic frequētes, cælestibus illis ignibus totus mons diu ardere videatur aut quoddam montis innumera iuga in flammæ formam cælum versus altissima ferantur. Nonnulli item (ex his est Silius poeta Hispanus libro tertio) montem nominatum à Pyrenæo volunt, Bebycis cuiusdam filia, qui horum locorum rex fuit: ad quem diuertit Hercules, quum Hispaniam peteret: & Pyrenem compressit. Quæ cum post Herculis discessum, serpentem peperisset, patrias exhorruit iras, & confestim sola profugit in saltum. Vbi reuersus Hercules diu quæsitam, quam erat ducturus, à feris laniatam inuenit, deslet, sepelit: nomenque inde monti. At hæc fabulosa Plinius iudicauit tertio Naturalis historiarum. Habet autem hoc nomen primam syllabam cõmunem. ¶ *Et Pineæ*. vbi multæ pinus, arbores notæ.

206C * ¶ *Cebennarum*. Pauca sunt montium nomina, quæ non utroque numero usurpata reperiantur. Vnus enim mons, quum in multa iuga assurgit, & in multa quasi mēbra diffunditur, multi montes esse videntur. Gebenna ergo & Gebenæ idem. Quod nomen quia C pro G habebat in vetusto Lugdunensium codice, & Cemmenum, id est, *Κεμμενον*, Strabonis, Ptolemæi, & aliorum Græca appellant, librariorum nostros corrupisse facile crediderim: & Cebennam, Cebennas, Cebenicósque mōtes apud Cæsarem, Melam, Lucanum, Plinium, & alios scribi debere. Ad hæc quum in hoc spōdaico versu prima Cebennarum syllaba producat, quæ in carmine de Narbone, & apud Lucanum corripitur, hæc quoque obseruasse in eodem codice nõ tabebimus, hoc loco, vbi ea longa est, diphthongorum primam esse æ, sequenti vero carmine, vbi breuis est, solam subiunctiuam e vocalē. ¶ *Inter Aquitanas*. Inter Cebenicós mōtes, & Pyrenæos, interque Aquitaniam & Hispaniam. ¶ *Quæ modo quadruplices*. Quæ sint hæc quattuor Tolosatiū coloniarum, nemini nunc cõpertum esse arbitror. Sed nec satis video, quæ sit quincuplex Tolosa, in versu octogesimo tertio epistolæ Ausonij vicefimæ tertiæ. Hæc enim vrbs, quæ nostris temporibus vna est ex maximis Galliæ ciuitatibus, multo amplior quondam fuit. Et ut in vniuersis Syracusis quattuor quondam fuerunt magnæ vrbes, ut modo ostēdimus, vnde Ausonius quadruplices Syracusas appellauit, sic vna Tolosa quinque vrbes esse potest cõplexa: quare Ausonius quincuplicem appellauit.

207A

IN XII. DE NARBONE. ¶ *Nec tu Martie Narbo*. Ita quedam vrbiū nomina o terminata apud Latinos, & ων apud Græcos, genere masculino usurpata inueniuntur. Polybius libro tertio: *μέλαξυ τούτε ταναΐδος ποταμού, η̄ τού Νάρβωνος*. Dio tricesimo octauo. *τὴν δὲ δὴ οὐσιοντίωνα τὴν τῶν Σηκουανῶν πόλιν*. Sic Ouidio patria sua Sulmo *gelidis uberrimus undis* dicitur. Sic *Ἰππων βασιλικός* & *Ἰππων δία ῥῶτος* Ptolemæi & aliorum Græcorum, sunt Hippo regius, & Hippo diarrhytus, Tito Liuio, Põponio Mele, & alijs Latinis. Martialis tamē in epigramate septuagesimo primo libri octauo, Narbonē etiā feminino genere protulit. Dicitur est autē hic Narbo, Narbona quoque quoddam, inflexione prima, & genere feminino, ut apud Suetonium, Eutropium, Marcellinum, legimus. Dicitur & *Νάρβων*, *Ναρβονία*: quoque

quoque Græcis, vel Stephano auctore. Quem dicit Isidorus libro quindodecimo etymologiarum à proprijs colonis conditum fuisse. Narbonem Pomponius Mela vocat Atacinorum Decumanorumque coloniam: quos Atacinos gentem Gallicam accipio ab Atace dictam: seu Atax ille fluuius sit, qui ex saltu Pyrenæo ortus, per ipsum Narbonem in mare internum exit: seu sit Atax, vicus Galliæ Narbonensis, vnde Varronem illum Atacinum dictum, Hieronymus Eusebij, puto, Chronicis adiecit, ad annum tertium Olympiadis centesimæ & septuagesimæ quartæ. Decumanos vero decimæ legionis veteranos esse accipiendos, dubitauerit nemo. * Diceret autem, ut reor, Titus Liuus, si quis haberet, quæ hic requirimus, ut quæ causa Narbonem coloniam deducendi Romanis fuerit, & cur ex Atacinis ac Decumanis: quod primum nomen antiquissima vrbs habuerit: atque vnde illud Martij cognomentum. Narbonem non semel coloniam à Romanis deductam fuisse, comperimus. Deduxit primus post domitos à Longinis, Domitij, & Fabij Gallos Transalpinos Lucius Licinius Crassus orator, quum adhuc esset adolescens, ut meminit Cicero in libro de Claris oratoribus, Lucio Porcio Catone, Quinto Marcio Rege consulibus, quemadmodum Paterculus & Eutropius scribunt: quem putamus annum sexcentimum & tricesimum sextum ab Roma condita, & centesimum & quintumdecimum ante Christum natum. Abs qua prima deductione, non dubito, quin Narbo sit Martius cognominatus: quamuis id cognomentum vnde inuenerit, compertum non habeam. A Marcio nanque illo Rege cõsule qui putant scriptorum Ciceronis commentores, toto errare cælo mihi videntur. Primum enim cur a consule, & non ab eo, qui deduxit? & a consule si debuit, quare à Marcio Rege potius, quam a collega Porcio Catone? Deinde Marcia gens quartam habet in suo nomine litteram c, non t, in omnibus Græcis codicibus, vetustisque Latinis inscriptionibus: & quotquot vnquam vidimus vetusta monumenta membranea, marmoreaque Martium per T, Narbonem scribunt. * Adde, quod idē Cicero, & Pomponius Mela, quum Narbonis mentionē faciunt, quæ de illo scribunt, à præside belli Martie, à bellicis rebus, & fortitudine ciuitatis, cognominatum significant. Ciceronis verba sunt in oratione pro Fonteio. *Est in eadem prouincia Narbo Martius, colonia nostrorum ciuium, specula populi Romani, ac propugnaculum istis ipsis nationibus oppositum & obiectum*. Melæ vero hæc libro secundo trium de situ orbis terræ. *Sed antestat omnes Atacinarum, Decumanorumque colonia: vnde olim ijs teris auxiliū, nunc & nomē & decus est, Martius Narbo*. Sidenius Apollinaris carmine quingentesimum minimū versum scripsit de Narbone, annis circiter quingētis & quinquaginta post mortuū Ciceronē: in quo tãto quum nullam prorsus cognominis istius mentionem faciat, in literis ad Pontium Leontium scriptis de Burgo, facit his verbis *Dum apud Narbonem, quondam Martium dictum sed nuper factum, moras neco*. quibus mihi videtur innuere, Narbonem non Marcium, sed omnino Martium, esse veteribus cognominatum, hoc sensu, Narbonem

207B

207C

quidem quondam fuisse appellatum Martium: sed quod Martij nomine significabatur, hoc nuper, proximis annis, & temporibus ipsius Sidonij, esse effectum: id est, Narbonensem ciuitatem fuisse Martiam, egregiam bello, ferocem, & strenuam, quando obsidentes oppugnantēsq; Gothos ipsa diu fortissime sustinuit. Sic à Martia legione Martium Narbonem, appellatum potius existimauerim. Primū enim, idem Cicero in Philippicis, eam legionem a deo Marte nomen hoc traxisse dicit, vt in omnibus exemplaribus per T, Martia, recte scribi reperiatur. * Deinde, quæ Martia fuit dicta, eadem à numero quoq; quo legiones suas Romani fere nominabant, appellata est. Valeriani Principis verba sunt de Claudio, apud Trebelliū Pollionē: *Claudiu Illyricianæ gentis virum, Tribunū Martia quintæ legioni dedimus.* Quare quæ decima numerabatur inter Romanas legiones, Martia etiam fortasse cognominata quondam fuerit: ex cuius veteranis, & Narbonensibus ciuibus composita colonia, Narbo Martius fit dictus. Deducā vero iterū Narbonā coloniam Caio Iulio Cæsare Dictatore, Suetonius Tranquillus in rebus Tiberij Augusti scribit: deduxisse que patrē ipsius Tiberij Tiberium Claudium Nerone. Quod fuit ante Christum natum non plus quadraginta tribus annis. Postque tempora inuenio non tantum Martiū, verum etiam coloniam Iuliam Paternam, Narbonem esse nuncupatum. Anno nanque à Christo nato millesimo quingentesimo & sexagesimo sexto in eodem ipso Narbone effossum est marmor: in quo hæc insculpta erant.

207 D

Tito Statilio Tauro, Lucio Cassio Longino consulibus, decimo Calendas Octobres, numini Augusti votum susceptum a plebe Narbonensium in perpetuum.

Quod bonum, faustum, felixque sit Imperatori Cæsari Diui filio, Augusto, Patri patriæ, Pontifici Maximo, Tribunicia potestate tricesimum quartum, coniungi, liberis, gentique eius, Senatui, populoque Romano, & colonis, incolisque colonie Iulie Paternæ Narbonis Martij, qui se numini eius in perpetuum colendo obligauerunt, plebs Narbonensium aram Narbone in foro posuit: ad quam quotannis nono Calendas Octobres, qua die eum seculi felicitas orbis terrarum reforem edidit, tres equites Romani a plebe, & tres libertini, hostias singulas immolent: & colonis, & incolis, ad supplicandum numini eius, thus, & vinū de suo, ea die præsentent. Et octauo Calendas Octobres, thus, vinum, colonis, & incolis item præsentent. Calendis quoque Ianuarijs thus & vinum colonis & incolis præsentent. Septimo quoque Idus Ianuarias, qua die, primum, imperium orbis terrarū auspiciatus est, thure, vino supplicent. & hostias singulas immolent. & colonis incolisque, thus, vinum ea die præsentent. Et pridie Calendas Iu-

nias,

nias, quod ea die Tito Statilio Tauro, Marco Aemilio Lepido Consulibus, iudicia plebis decurioribus coniunxit, hostias singulas immolent: & thus & vinū ad supplicandū numini eius colonis & incolis præstent. Exque ijs tribus equitibus, Romanis . . . . . libertinis vnu . . . . .

Ita hinc paucula quædam verba effractum marmor amiserat: sed in eius dextera facie hæc fuerunt. 207 F

Plebs Narbonensis aram numinis Augusti dedicauit legibus ijs, quæ infra scriptæ sunt.

Numē Cæsaris Augusti, patris patriæ, quādo tibi hodie hanc arā dabo, dedicabōque, his legibus, hisque regionibus dabo dedicabōque: quas hinc hodie palam dixero. Vti infimum solū huiusque aræ, titulumque est, si quis tergere, ornare, reficere volet, quod beneficij causa fiat, ius, fasque esto. Siue quis hostia sacrum faxit, qui magmentum nec protollat, id circo tamen probe factum esto. Si quis huic aræ donum dare, augereque volet, liceto. eademque lex ei dono esto, quæ aræ est. Ceteræ leges huic aræ, titulisque eadem sunt, quæ sunt aræ Diane, in Auētino. Hisce legibus, hisque regionibus, sic, vti dixi, hæc tibi arā pro Imperatore Cæsare Augusto, patre patriæ, Pōtifice Maximo, Tribunicia potestate tricesimū quintū, cōiunge, liberis, gētēque eius, Senatu, populoque Romano, colonis, incolisque colonie Iulie Paternæ Narbonis Martij, qui se numini eius in perpetuū colendo obligauerūt, dōque, dedicōque: vti sis volēs propitiū.

Ita ergo Narbo ille Martius, Atacinatorum Decimanorūq; colonia prius vocitata, Iulia quoq; colonia postea fuit nuncupata, quum iussu Caij Iulij Cæsaris Dictatoris iterū deducta fuisset. & Paterna, quod is deduxisset Iulius pater, & non Iulius filius. Octavianus nanq; Augustus filia Iulie sororis Caij illius Iulij Cæsaris Dictatoris filius, & ab eodē Iulio adoptatus, Caius Iulius Cæsar etiā appellatus est: multaq; in antiquis monumentis reperias, quæ ab eo gesta, ipsi sub Iulij Cæsaris nomine sunt ascripta. Lex enim Iulia de adulterijs, Lex Iulia de maritandis ordinibus, Lex Iulia de iudicijs, Lex Iulia de ambitu, à Caio Iulio Cæsare Octauiano Augusto latae fuerunt, & appellatæ. Sic Plinio, & alijs multæ nemonantur Iulie colonie: quæ ab eodē Iulio filio deductæ fuerunt, ac nuncupatæ. ¶ nomine cuius. Prouinciā, & Gallie partē, à Narbone veteribus Narbonensem dictā fuisse, nemo ignorat. ¶ Insinuant qua se Sequanis. Ita hinc legēdum Sequanis, nisi malis Secanis, quomodo in vetusto Lugdunensi codice, & in antiquis Lucij Annæj exemplaribus, per c pro qu, hoc nomē scriptum reperimus. Quod si obijcias, Sequanos istos, & eorum fluuiū Sequanā, primā sic corripere syllabā, quæ apud Lucanum, Martialem, & alios producitur: hoc primum scito, Aufoniū in his paullo libe-

lem, & alios producitur: hoc primum scito Aufonium in his paullo liberiore esse solere: quippe qui in Phidia primā, in Scatinia, & trigono & te-
 31. 49.
 31. 314.
 190.
 207H
 207I.
 207K
 lem, & alios producitur: hoc primum scito Aufonium in his paullo liberiore esse solere: quippe qui in Phidia primā, in Scatinia, & trigono & te-
 tragono secundas natura longas corripuerit: at contra in matricida secundā
 natura breuē produxit in libro de Cæsarib⁹, nisi forte Matricida scrip-
 ferit pro Matricida. Deinde cōsiderato, homini Gallo, Gallici nominis
 tonū, melius cognitū esse potuisse, quā Italīs, aut Hispanīs. Scribit porro
 Cæsar in primo rerū Gallicarū cōmentario, Allobroges à Sequanis, flu-
 mine Rhodano quondā diuisos fuisse. ¶ *Allobroges*. Ita Latinis dicuntur.
 Græcis vero *Αλλόβρογες*, *Αλλόβριγες*, & *Αλλόβρογες*, auctore Stephano,
 qui illos gentē Gallicā appellat potentissimā: Titus Liuius gentē iam in
 de nulla Gallica gente opibus, aut fama inferiorē, quū per ea loca Anni-
 bal Italiā peteret: qui tum inter duos principes fratres de Allobrogū re-
 gno ambigentes, arbiter factus, imperiū maiori natu Brāco asseruit. Fa-
 bius Maximus Paulli nepos, de Allobrogibus triūphauit, & Allobrogi-
 cus est cognominatus, quomodo Lucius Annæus, Paternulus, ac alij me-
 moriæ prodiderunt. Strabo libro quarto, & Caius Cæsar in Cōmenta-
 rijs Gallici belli, Dio libro tricesimo septimo, Salustius, Plutarchus, &
 alij multa scribunt de Allobrogibus. Veteris Allobrogum nominis ve-
 stigium nullum in cuiusq̃am Gallicæ gentis lingua relictum est, quod
 quidem audierim, vnde possis cognoscere, quam illi quondam Gal-
 liæ partem incoluerint: quare ad antiquorum scriptorum descrip-
 tiones est hic recurrendum. Idem Liuius libro tricesimo primo, post-
 quam, vbi Arar & Rodanus diuersis ex montibus decurrentes, agri
 aliquantulum amplexi, confluunt in vnum, medijs campis Insulæ no-
 men inditum fuisse rettulit, *Accolunt*, inquit, *prōpe Allobroges*.
 * Ptolemæus vero libro secundo Geographiæ, vbi narrauit Volcas &
 Aricomios, quorum vrbes Vindomagus, & Nemausus, ad fluuium Ro-
 danum pertinere, postea ait. Ab orientali Rodani parte, maxime sunt
 septentrionales Allobriges sub Medullis. Idem illic, & Pomponius, Pli-
 nius, Strabo, Viennam Allobrogum metropolim nuncupant: & Cæsar
 libro primo Commentariorum Gallicorum extremam Allobrogum,
 proximamque Helueticorum finibus Geneuam dicit, urbem hodie
 quoque nobilem. Ex quibus satis liquere arbitror, Allobroges, quas
 olim partes illarum tenuerint regionum, quas nunc Subaudiam, &
 Delphinatum nominamus. ¶ *Excluduntque Italos*. Sic Galli hodie
 appellamus Italiam, quicquid est nobis vltra Alpes: vbi tamen Gallia
 illa, quam Togatam & Cisalpinam veteres Romani dixerunt. ¶ *Al-
 pina cacumina*. ipse mons. Alpes enim Galliam & Germaniam
 ab Italia separant. ¶ *Qua Pyrenæis niuib⁹*. ipso monte Pyrene.
 Pyrenæicis tamen pro Pyrenæis liber antiquus. ¶ *Hiberi*. Hispani, vt
 est dictū. * ¶ *Genitore Lemano*. Hic est, qui nunc vulgo, alijs Geneuæ,
 alijs Lozanæ lacus appellatur. In quo nomine quidam *n*, geminant, vt &
 vetustissima quæque exemplaria. Ptolemæus in Gallia Narbonensis
 descriptio-

descriptione *Λιμένω λιμένην* vocat, id est lacum siue paludem Limenen.
 Ex Alpibus, quæ supra lacum sunt Lemanium, ortus Rodanus, per mediū
 ipsum lacum quam celerrime Lugdunum contendit. Ita Rodanum non
 generat Lemanus: quem & in Rodanum influere dixit Cæsar in primo
 commentario belli Gallici, & eidem paludi se ingurgitare Ammianus
 Marcellinus libro quindodecimo. nisi forte a lacu gigni fluuium intel-
 ligas, qui lacum egrediens, aliquantam eius aquarum vim cum suis au-
 ferat, & sic plenior, tum diōrque exeat, quam sit ingressus. ¶ *Interiūsque
 premunt*. Montes Cebennæ Galliam Narbonensem ab Aquitania di-
 stermittentes, ipsā intrant Aquitaniam: multique in his populi, qui Aqi-
 taniæ attribuntur, in quibus Aruerni præcipui. Hic autem Aquitaniæ se-
 cundam syllabam corripit Aufonius, quam modo producebat. ¶ *Usque
 in Teutosagos*. Ita omnia Aufoniana exemplaria scribere obseruauimus:
 quos, omnes Geographi, Teutosagos, C pro V scribunt, alique auctores.
 Ceterum nomen hoc varie declinatum inuenies * *Pluralis nominatiuus* 207 L
 Teutosagi est apud Plinium libro tertio, & Iustinum tricesimo secundo,
 & Liuium tricesimo octauo: ac reliqui huius declinationis casus plurales
 omnes apud eosdem Liuium & Iustinum. sed huius pluralis singularem
 numerum nusquam legere memini. Teutosages vero pluralem nomina-
 tiuum per tertiam declinationem leges apud eundem Plinium libro
 quinto, & genitiuum apud Pomponium Melam libro secundo: sed da- 206
 tiuum casum hinc puto vix inuenias. Singularem autem huius pluralis
 rectum dat Stephanus *Τεῦτοσαξ*, qui *Τεῦτοσαγῆς* quoque inueniri ait
 per primam declinationem, vt Anchises: vnde sit Teutosagæ pluralis re-
 ctus. TECTOSAGES populi fuerunt in Asia, Pannonia, & Germania,
 è Gallia profecti omnes. Galli hi, auctore Plinio, tenuerant eam Galliæ
 partem, quæ est inter Pyrenæum & Cemmenum, quem Cebennam
 Latinis appellari ostendimus. Pomponius principem Teutosagum urbem,
 Tolosam appellat, & Iustinus antiquam Teutosagorum patriam. De hu-
 ius gentis antiqua virtute, præclarisque rebus gestis, si quis plura velit, le-
 gat Liuij & Iustini loca, quæ modo indicauimus, ad hæc Cæsarem Cō-
 mentariorum Gallicorum sexto, & Strabonem libro quarto, & Lucium
 Annæum libro secundo rerum Romanarum, & postremo Beatum Rhe-
 nanum libro Germanicarum rerum. * ¶ *primo nomine Belgas*. Sic quæ- 207 M
 dam exemplaria. alia, *paga que nomina Belgas*: alia, *paganaque nomina Bel-
 gas*: vbi legendum censuit Beatus Rhenatus libro primo rerum Germa-
 nicarum, Germanaque nomina Belgas: quod Cæsar in secundo belli Gal-
 lici cōmentario, se à Remis edoctū fuisse scribat, plerosq; Belgas a Ger-
 manis ortos esse, Renūque antiquitus traductos, qui fluuius Galliā Bel-
 gicā a Germania diuidit, vt Matrōna, & Sequana a reliquis Gallijs propter
 loci fertilitatē ibidē confedisse: Gallōsque, qui ea loca incolerent, expul-
 sisse: sed quid hoc ad Teutosages, & Narbonensis Galliæ terminos? Vtro-
 cunque autem modo legas priore loco, siue *paganaque nomina*, vt etiam

in vetusto codice fuit, quod hæc gens in pagos diuisa fuerit, vt Heluetij in primo Commentario Cæsaris de Bello Gallico: siue *primæno nomine* pro primo nomine, certe membraneus codex, pro Belgas, Belcas habebat, c, pro g. Quæ Gallica vox nescio, quantum mendosa sit: & Aufonius homo ipse Gallus, an ex genuina ciuium pronuntiatione aliter scripserit, quam Græci & Latini, homines exteri: sed BELCAB procul dubio sūt hīc, quos apud Cæsarem, Liuium, Strabonem, Trogum, Melam, Plinium, Siliū, Ptolemæum, Οὐόληας & Volcas scriptos inuenio, Galliae Narbonensis gentē: maiorū Trogi Pópeij patriam, sicut ipse ait in extremo libro quadragesimo tertio: qui nunc fere *Langodochi* appellantur, inter Rodanum & Pyrenæum. In vtraque quidem Rodani ripa constituit Volcas Titus Liuius libro vicefimo primo, sed alij omnes, quātum equidem memini, in aliera tantum, ea scilicet, quæ Pyrenæum & Hispaniam spectat. * Quos in duo genera distribuūt, in Tectosagos & Arecomicos. Sic enim apud Cæsarem, Strabonem, & Ptolemæum illi distinguntur: vt in epti sint Ptolemæi interpretes, qui Volcæ & Tectosagi, Volcæ & Arecomici interiecta copula scripserunt pro, Volcæ Tectosagi, Volcæ Arecomici, sine coniunctione: vt ipsa Græca recte habent, *Tenent*, inquit Ptolemæus, *partes Galliae Narbonensis ad Occidentem maxime spectantes, Volcæ Tectosages. quorum vrbes mediterranea sunt, Iliberis, Ruscino, Tolosa colonia, Cessero, Carcaso, Batira, Narbo Colonia. Post hos autem vsque ad Rodanum fluiuium, Volcæ Aricomij* (sic enim sunt apud Ptolemæum Volcæ Αεικόμοιοι, qui apud Cæsarem Arecomici, & Strabonem Αεικόμισιοι) *quorum vrbes mediterranea, Vindomagus, Nemausus colonia.* Hæc Ptolemæus, ijsque non dissimilia Strabo de Volcis vtrisque. quorum prisca nomina in ore vulgi hodie non agnosco, nisi forte Volcarum, si eisdem esse Belcas mihi fatearis. Ea nanque pars Galliae Narbonensis, cuius princeps est Nemausus, de qua ciuitate etiam quædam memorabuntur in carmen de Burdigala, vrbisq̄e exigua in proxima Rodani ripa, *Belcaria* vulgo appellatur. Narbonensis itaque Galliae fuerint hi termini Aufonio, mare internum, Alpes, lacus Lemanus, Rodanus, Sequani, Cebennæ siue Cēmenus, Belcæ Tectosages, & Pyrenæus saltus. * ¶ *Tu Gallia prima.* Quæ in Gallia Trāalpina, Romanorum prima fuiti prouincia. Hæc & ἀπὸ ὠνομασιῶς PROVINCIA nuncupata est: quod nomen adhuc seruauit eius pars, in qua Massilia & Aquæ Sextiæ: at vbi Narbo & Bæteræ, vocatur *Languedoc*: vbi Vienna, & Gratianopolis, *Delphinatus*. Imbertus Delphinus quidam ad annum Christi Millesimum trecentefimum & quadragesimum, primogenito Francorum regum filio dedit: quem & Delphinum inde Franci appellāt. vbi vero Centrones, & Garoceli, & Octodurus, *Sabaudia*. ¶ *Togati*. Romani. ¶ *Latia Proconsule*. Latino, Romano Proconsule. Prouinciarum aliæ consulares fuerunt: aliæ Proconsulares, aliæ Prætoriæ, vt docet Budæus in annotationibus. Narbonensem vero prouinciam à Cæsare Augusto Prætoriam factam, Strabo est auctor in extre-

207 N

210

207 O

extremo libro septimodecimo. ¶ *Portusque tuos.* Habet Gallia Narbonensis multos quidem, & nobiles portus, sed Narbo ipse, nunc nullum, aut si quem habet, is tam antiquæ vrbis claritudine indignus est. A mari autem per lacum, Rubresum Pomponio Melæ appellatum, & Aracem, qui in eum lacum influit, ascendunt minora nauigia vsque Narbonē: qui ab eodem mari non plus septem millia passum abesse putatur. ¶ *vario.* legitur & Paro. - *Paro quōdā de marmore tēplū.* Suo nāq; marmore maxime nobilitata Paros insula. * ¶ *Tarquinius, Getulus item postremus.* Sic nostri impressi habuerūt libri. Quinctianus tamē vbi Aufonij auctoritate conatur ostendere, Getulus duas priores syllabas etiā corripere, dicit vidisse se antiquū librū, in quo erat scriptum, *Getulusque iterum postremus*: quomodo in antiquo etiam Lugdunensi codice scriptum offendimus. Quæ mendosa scriptura, ad intelligendum, restituendumque corruptum carmen me non parum adiuuit. Est nanque legendum,

*Tarquinius, Catulusque iterum postremus, & ille,
Aurea qui statuit Capitolij culmina Cæsar.*

Atque rem hanc totam paucis accipe. Tarquinius Priscus quintus Romanorum rex, Capitolium inchoauit. Tarquinius Superbus, septimus absoluit. dedicauit Marcus Horatius Puluillus. Syllana autem Marianaque ciuilia bella, annis post quadringentis & viginti quattuor, Scipione & Narbono Consulibus, illud primum incenderunt. Instaurare statim Dictator Sylla aggressus est: sed eo morte intercepto absolutum dedicauit Quinctus Catulus, Quincto Metello, & Quincto Hortensio Consulibus. Incensum fuit iterum annis post centū & triginta sex, anno a Christo nato, sicut in Eusebij Chronicis putatur, septuagesimo secundo, à Vitellio Tyranno. quod restituere orsus Vespasianus, nescio, an ipse absolutum viderit: sed arsit rursus sub Titi mortem refecitque, ac consecrauit Domitianus Imperator Titi frater, ad annum Christi nonagesimum. Horum præter Eusebium, & Hieronymum, auctores mihi sunt, Plutarchus in Publicola, Suetonius, Tacitus, Dio, Eutropius. * Narbonensis autem illius Capitolij, (Tolosæ, Capuz, Beneuenti, alijsque in ciuitatibus fuisse etiam, quæ Capitolia dicerentur, ostendimus in Cōmentarijs in Sidonium Apollinarem) & si quod vnquam Narbone fuit aliud opus egregium, nullum extat vestigium: siue illa omnia vetustas cōsumpserit, seu diruerint Gothi, Mauri, quos Saracenos vocitamus, & alij Barbari, vt meminit Sidonius, meminimus & nos eius interpretes. ¶ *Aurea Capitolij culmina.* Quæ aurea Capitolia dixerat Virgilius octauo Aeneidos, de Romano Capitolio. Aureum autem quid hīc sit, disce ex ijs, quæ scripsimus in carmen de Roma. ¶ *Eoi.* Orientalis. ¶ *Hiberica.* Hispana, & occidentalia maria. ¶ *Libyci.* Africæ. ¶ *Siculi.* à Sicilia insula. ¶ *profundi maris.* ¶ *Κατάπλους.* In vetere libro Cataplus. Interpretantur ad nauigationem. Volunt Græci esse *Κατάπλους, τὴν εἰς τὸν λιμένα ἔλευσιν*, id est, accessum seu reditum in portum. Hoc duobus locis apud Sidonium le-

207 P

207 Q

vers. 347

199

E L I A S V I N E T V S

gi verbum, in epistola octava libri sexti, & in septima septimi. Strabo autem libro quarto Narbonē sic laudat, ut eum dicat esse non solum Volcarum suorum, verum etiam aliorum Gallorum portum, & mercatum.

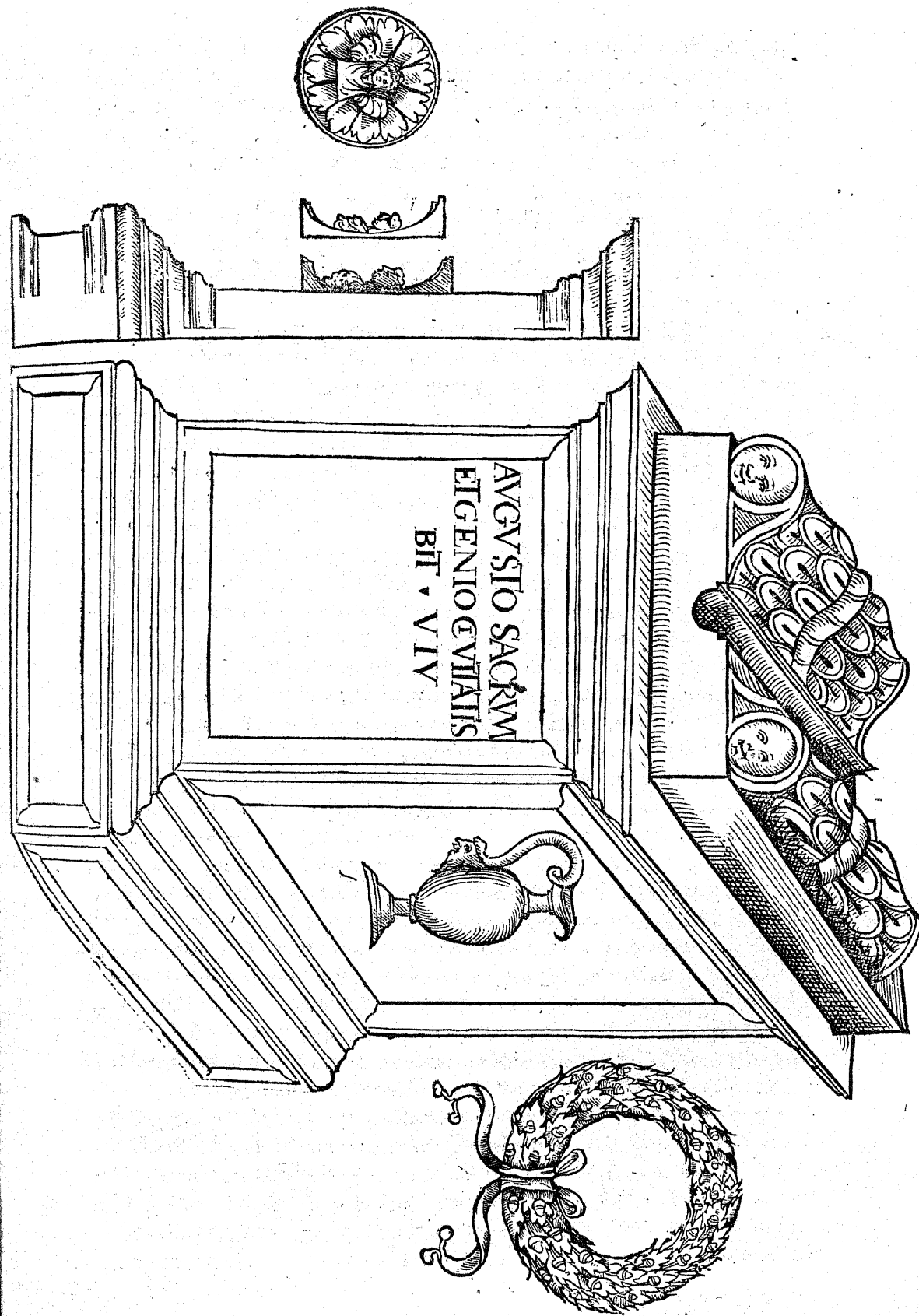
208A

IN XIII. DE BURDIGALA. ¶ *Impia iam dudum.* Impius, inquit, essem in patriam, si tacerem eius laudes. BURDIGALÆ nomen genere feminino, & singulari numero, Latini usurpant, nos vero Galli, & Strabo, plurali numero, & genere neutro, si quod habent genus Galli, præter masculinum & femininum. Huius autem nominis secundam syllabam nostra variant exemplaria. Quædam enim per tertiam vocalem Latinam scribunt, quemadmodum apud Græcos legitur Βουρδιγαλα: at apud Ammianum, Eutropium, & alios recentiores, Burdegala, secundam habet vocalem, sicut & nostrum Bourdeaus. Suidas Κελπογαλαίας solum; id est, Gallia urbem dicit Burdigalam. Strabo libro quarto, & Ammianus quindecimo certius, Aquitania. Sita est enim in Garumnæ ripa ad Pyrenæum pertinente: quo fluvio & monte Aquitaniam Cæsar definit primo Commentariorum Gallicorum. Gentem autem, quæ in ea Aquitania Burdigalam condidit, vocant Strabo, & Ptolemæus Βιτουριγας, id est, Bituriges: sicque faciunt duplices in Gallia Bituriges. Alios enim ad Ligerim fluviū ponunt, ubi nunc Berri & Βουρηές dicimus. Distinguebanturque hæc duo genera cognominibus. Nam Ligerianos Bituriges, appellant illi Κουβους, id est, Cubos, sicut & Plinius: Garumnanos Bituriges, Strabo Ιοσκούς, id est, Iofcos: Plinius, Vbiscos: Ptolemæus Ουιβισκούς, id est, Vibiscos, siue Viuiscos, u consonante in prima & secunda syllaba, sicut Prisæ inscriptiones in ipsa media Burdigala adhuc retinuerunt. * Angulorum ipsius ad Garumnam inferior Τερυπείτα vulgo dicitur. Ibi castellum est, & in eo marmor, in cuius vna planitia hæc inscriptio est. AVGVSTO SACRVM ET GENIO CIVITATIS BIT. VIV quisquis hic Augustus sit, ac quocumque in loco positum, & cuiusvis usus hoc monumentum quondam fuerit. In dextera, vasis extat forma ansati, ore, pedæque imo, fere paribus, sed ventre latiore, ac oui figura, quocumque veteres nomine hoc genus vocauerunt. In sinistra quod est incisum, lanx esse videtur & Νικος, vas escarium, quod inter sacrificialia tertium nominavit Aufonius in versu centesimo & quarto Technopægnij. Ibi rosam agnoscere mihi videor expassã. In cuius medio capitulum eminet humanum, quasi quibusdam alis ab utroque humero expassis, subiectoque, quod marmoreo globatum mappaue videatur. In postica, corona est querna, lemniscata. Simum vero marmor iacetes duo exornat cylindri, squamis quibusdam obducti, humanisque vultibus, qualē solemus plenam Lunam pingere, in basibus insigniti, canale disparati tam alto, ut ibi quodam fuisse aliquid erectum suspicio sit, quod ornatum foret monumento. Illud igitur BIT. VIV, pro Biturigum Viuiscorum vocabulo, accipio: ex eaq; peratiqua inscriptione, apud vetustos scriptores

208B

Latinos

294

E L I A S V I N E T V S

Latinos Græcōsque librarijs corruptum gentis perquam claræ nomen emēdo. * Effossū fuit nuper ē fundamētis antiquorū mōeniū Burdigalæ, lapis: in quo sic fuisse scriptū Architectus, qui vidit mihi asseuerabat.

I V L L V P V S C
B I T V R I X R
D E A N N XXX
E I L E I V S P C

Sed ibi ego post verbum Biturix, alterum veterū Eurdigalensiu nomen, aut eius saltē vocabuli principiū, omnino contendebā fuisse scriptum: si quis oculatioꝛ in eū lapidē ante incidisset, quā scelerati quadratarij scripturā deleuissent. Verū altero illo Burdigalensiu vocabulo etiā Aufoni^o Burdigalensis se appellarat in extremo Mosella, vbi nos reposuimus.

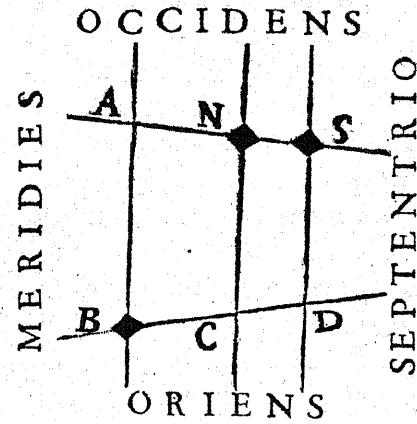
VIVISCA, pro Viuifica, mēdo so verbo: quod in ōnibus nostris exēplarib^o. Bituriges autē *VIVISCOS*, hoc est, Burdigalenses, Biturigum Cuborum fuisse coloniā Strabo his verbis mihi innuere videtur. *Εκαλλει δ' ὁ μὲν Ταρόνας Τρισὶ ποταμοῖς ἀσχηθεῖς, ἐς τὸ μεταξὺ Βίτουρίγων τε τῶν Ἰοσκῶν ἐπιγαλιέμων καὶ Σαντόνων, ἀμφοτέρων Γαλιτικῶν ἔθνων. Μόνον γὰρ δὴ τὰ τῶν Βίτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ακουϊτανοῖς ἀλλόφυλον, καὶ οὐ συνέλει αὐτοῖς.* Id est, exit autem Garumna tribus amnibus aduentus, inter Bituriges cognomento Viuiscos, & Santones, utrosque Gallicas gentes. Sola namque horū Biturigum gens inter Aquitanos aduena sedet, & tributum, ut illi, non cōfert.

Hoc enim loco Strabio sic Aquitaniam & Galliam accipit; quomodo descriperat Cæsar in primo Commentariorum Gallicorum: Aquitaniā a montibus Pyreneis ad fluiuium vsque Garumnam. Galliam ab eodem Garūna id ames Mutronā, & Séquanā. In qua Gallia fere medea, Liger & Bituriges Cubi. Illud autē, καὶ οὐ σκοπέλει ἀπὸ τοῖς, id est, & cū Aquitanis v Burgalis nō est, hoc, puto, significat, quod est apud Pliniū libro quarto Naturalis historię, quē locū Geienius corruptit, Bituriges cognomine Viuiscos, fuisse liberos, hoc est, quū dōmuerūt Romani Aquitanos, Octavianiano nisi fallor, Augusto Imperatore, liberi, & vtidē Plini^o addit libro sexto de Sēleucia, liberi & sui iuris manserunt Bituriges Burdigalenses, quęcunque libertatis istius causa fuerit. quā fortassis ex extremo libro septimodecimo Geographicorum eiusdē Strabonis conijciās.

* Quod vero apud Strabonē sequitur de gēte Viuisca: *Ἐχει δ' ἐμπορίων Βουρδίγαλα, ἐπιπέλαμον λιμνοῦ ἐκλάπτην, ἢν ποιεῖσιν αἱ ἐκβολεῖ τοῦ ποταμοῦ,* nunquā, puto, magis celebre, & frequēs emporiū fuit Burdigala, quā nunc est: sed ista palus, & estuaria, purgamētis vrbis, harena, silice, alijsq; quibus saburrari naues solēt, iniectis siccata sūt: locūsq; sensim tā multorū sculorū curriculo, altior fact^o, quā Garūnē est^o ipsū superare queat.

I N A V S O N I I V R B E S.

BURDIGALA autem non fuit vnica veterum istorum Biturigum Viuiscorum vrbs. Aliā enim Ptolemæus Geographus Strabone ānis nō plus centum posterior, memorat, quā NOVIOMAGVM appellat, facitq; occidentalē magis & septentrionalem Burdigala, sub eodē meridiano sitam, cum Santonum vrbe, & eque ad occasum vergentem, sed australē magis quam illam, vnus partis dimidio. Vnde colligas, ver-

B, Burdigala. N, Nouiomagus. S, Santonum Mediolanum. A, S, Meridianus Nouiomagi & Mediolani Santonici. B, D, Meridianus Burdigalæ: qui Meridiani, parte vna & duobus tribus inter se distant. A, B, parallelus Burdigalæ. N, C, parallelus Nouiomagi, a Burdegalensi distans tribus quadrantibus. S, D, parallelus Mediolani Santonica, Nouiomagensi distans, semisse, septentrionique propior.

sus ostium Garumnae sitam fuisse hanc Nouiomagum: circa quē locum est SOLACVS vicus nobilis infra Burdigalā ad octoginta minimum passuum millia. Verum eius vrbs vestigia, si qua extant, haud dum vlla agnouimus. Quin eam Nouiomagum (sunt aliæ in Gallia eiusdē nominis vrbes) aliquando fuisse profus nesciremus, nisi memorasset Ptolemæus. Quod enim circumfertur Lucij & Sardicę vetus, ut inscribitur, Epitaphium Solaci repertum, Nouiomagi istius mentionē habens, hoc nuper à quodam effectum fuit, & in vulgus commissum. * Siue terræ motu aliquo conciderit: siue ipsa se cōdens terra illam deuorauerit, ut de alijs neminit Plinius. Est in eo Medulorum tractulacus, in quo referunt se accollæ, vrbs vestigia cernere, si quando per æstatē paullulum decreuerit vnda. Siue bellum aliquod deleuerit, siue submerferit Oceanus aut Garumna. Desideratur etiam circa hęc loca Antros Pomponij Melæ, insula. Siue deniq; harena ipsam obruerit cuius: magna vis in eo Medulorum angulo, vt non tacuit Aufonius ipse in epistola ad Theonē, cum aliq; qui multis Pyrenes, aut Alpium iugis magnitudine nihil cedant. Est ex aduerso huius loci litus Santonicum: quod cum iustraremus annos ab hinc triginta, mirati sumus apparere in istis harenaceis montibus apud Aruertinos summa quædam ædificia longo disperata interuallo, secundum eam oram, quæ quamuis responderet, qui nos ducebat, sacras ædes esse, quas longius volans harena retegeret, tamen miraculum id propius noscere visum est. Conscendimus itaque, ad illarūque vnam peruenimus, quam equitibus etiam ingredi per summum parietem licuit. In litus namque saxi nullis vallatum, atque ita facile cedens, fluctus ex imo barathro haren-

208F

Lib. 2. c. 94.

436.

nam égerunt : quæ vbi siccata est, eam à mari flantes venti facile in interiorem agrum agitant : illaque, quicquid obuium est, obtegunt. Sic Aruerting etiam siluæ non modica pars obruta est : sicque illius plagæ Medulicæ, vt vnde digressi fumus, redeamus, villæ & vici quidam obruti nuper fuerunt : pinósque altissimas, quibus abundat ea regio, memorant incolæ vidisse se pauculis annis totas ita tumulari.

208G

Quod autem ad Burdigalæ etymon pertinet, BURDIGALVS pro Burdigalensi legitur in epigrammate tricesimo tertio libri noni Martialis, in quem locum sic scribit Domitius. *Burdigalus nomen diuitis, fletum à Burdigala oppido Aquitania. Inde sumpsit nomen, quoniam Burdigali dicuntur, quasi Bardigali, id est, stulti Galli. Vult enim non modo diuitem significare, sed stultum. Gallus hoc loco syllabam in compositione mutauit.* Ita Domitius : qui hoc vellem etiam explicuisset, Crassus, quid hîc nominis sit, propriumne, an, quomodo grammatici appellant, appellatiuum. Sed vellem & hoc adiecisset gloriosulus ille, nimium sui admitator, & cetera omnia, quæ in eius describendis moribus, commemorat Angelus Politianus in capite nono Miscellaneorum, vndenam didicerit, quam tradidit præclaram Burdigalæ etymologiam : nisi si forte ex eorum scriptorum genere Domitius Calderinus cum Alexandro ab Alexandro, & aliquot alijs, quibus licet quælibet sine auctore, sine ratione tradere, & præcipere, mera plerumque somnia. Meminisse debebat Marcum illum Terentium Varronem à suis aliquando risum esse, quod verbis Græcis origines daret Latinas. Sic nunquam puto, Gallicæ voci Latinam, Græcæque quæsisset etymologiam. Quasi vero prisca illi Galli, si quod Mediolanum, siquam Burdigalam condidissent, non haberent, quomodo ipsi sua lingua vocarent : aut Latinos Græcosque tanti facerent, vt non nisi eorum vocabulis suas ciuitates nominari fernerent. * Quod si BARDVS, id est *βάρδος*, tardum, hebetem, stultum significat, BARDI etiam Gallice cantores sunt appellati, teste Festo, qui virorum fortium laudes canerent, à gente Bardorum : de qua Lucanus libro primo :

Plurima securi fudistis carmina Bardis.

A quibus Bardis Gallis, Burdigalos suos tutius pronunciaffet cognominatos. Aut Isidoro illi Hispano potius credidisset commentator Domitius, de Gallici, propèque Hispanici nominis etymo : & Burdigalam Biturigalâ quandâ esse, à Biturigibus Gallis cõditoribus, accepisset. Isidori nanque verba sunt libro quindodecimo etymologiarum. BURDEGALVM appellatam ferunt : quod Burgos Gallos primum colonos habuerit, quibus ante cultoribus adimpleta est. Ita habent omnia, quæ mihi videre contigit, calamo, formisque exarata exemplaria, Burdegalum secunda inflexione : quod à Gallo eius declinationis nomine factû vrbis vocabulû existimârunt Isidorus : vnde cunq; quâ ex Strabone, comperisset, Bituriges

riges Viuifcos Aquitanicam gentem, à Biturigibus Cubis Gallica gente profectos fuisse. Quos etiam non Bituriges siue Biturigos appellârunt sed per contractionem Burgos, sicut hodie eorum metropolim, quam Sidonius in epistolis Biturigas vocauit, omnes Francolatini vulgo Burgas siue Burgos appellamus, hoc est *Βουργές*, vt ante diximus.

208

208 I

Burdigalæ, Burdigalensiumque rerum exigua mentio in antiquis monumentis. Qui ex veteribus scriptoribus præter Aufonium Burdigalensem, ante Caroli Magni tēpora meminerunt, hi fere sunt, Strabo, Ptolemæus, Eutropius, Ammianus Marcellinus, Paulini Burdigaléses, Sulpicius Severus, Hieronymus, Prosper Aquitanus, Sidonius Apollinaris, Suidas. Horum antiquissimus Strabo ille Amasiensis viuebat, geographicæque illa commentaria componebat, Octauiano Augusto Principe, per quæ tempora IESVS CHRISVS natus est. Hîc ergo quæ pauca de Burdigalensi ciuitate memoriæ prodidit, supra scripsimus. De ea pauciora etiam Ptolemæus, & Ammianus. Alij non multo plura : inter quos scribit Eutropius, Tetricum quendam Senatorem Romanum qui sub Gallieno Imperatore, Aquitaniam honore Præsidis administrabat, a militibus suis Imperatorem electum, Burdigalæ purpuram sumpsisse. Quod gestum fuit circiter annum a Christo nato ducentesium & septuagesimum. * Sulpicius Severus, Hieronymus, Prosper, quæ de Burdigalensibus rebus memorarunt, ea fere indicauimus, quum librum de Professoribus Burdigalensibus exponeremus, de Mineruio utroque, de Alcimo, Attio Patéra, Delphidio. Paulinus, cuius ad Aufonium scriptæ aliquot extant epistolæ, is, si quid memini, Burdigalam non alibi memorat, quam in epistola ad Amanandum quincta, Amanandum, vti reor, non alium, quam quem suum Amanandum episcopum inter Diuos retrulit hæc ciuitas : & ei diem duodeuicesimum Iunij consecrauit. Alter Paulinus in Eucharistico, Burdigalæ, a Gothis direptæ, meminit. Sidonius Aruernus in epistola sexta libri primi Burdigalensem episcopum ab Arianis Gothis occisum fuisse, conqueritur. In epistola nona libri octauij scribit se Burdigalam ad Theodoricum Gothorum regem venisse : siue hic sit Theodoricus, qui ab Attila occisus fuit Anno Christi, vt putat Sigebertus, quadragesimo & quinquagesimo tertio : siue eius Theodoricus Theodoricus filius : & illic multorum regum, gentiumque variarum legatos vidisse. In vndecima, duodecimæque eiusdem libri, & tertiadecima noni, Leonis poëtæ, Sancti & Gallicini episcoporum aliorumque amicorum suorum Burdigalensium meminit, & in ijs, Lampridij oratorijs, & poëtæ egregij, viri vtraque lingua docti : quem sui serui noctu domi strangularunt. * Suidas autem quum dixisset Burdigalam Gallia ciuitatem esse, hoc tantum

208 D

208 K

137

208 L

Y 4

ELIAS VINETVS

de illa subiecit: *ἔνθα Βελισάριος Διαφόρους πολέμους διένεγκε*. De quibus rebus à Belisario in Aquitania gestis, haudum quicquam alibi legisse memini. Post quæ Iustiniani Augusti tempora, Turonensis ille, Eginartus, & alij, quæ de Burdigala memorarunt, hæc non satis antiqua videntur: & hîc repetere, nullum fuerit operæpretium. ¶ *Προcerύτηκε*

12. 113.
120.

senatu. Burdigalensis senatus & Curie mentionem facit Aufonius etiam alibi, vt in octauo, nono & quinctodecimo cærmine Parentalium : & Consulem se Burdigalensem fuisse dicit in extremo hoc carmine. ¶ *Ἰν-
σηνὴν Βακχῶ*. vino, cuius etiam in epistola tertiadecima ad Axium Paulum meminit. sed vino, fluuijs, & reliquis, quæ hîc enumerat Aufonius, ad

450

Bidwe

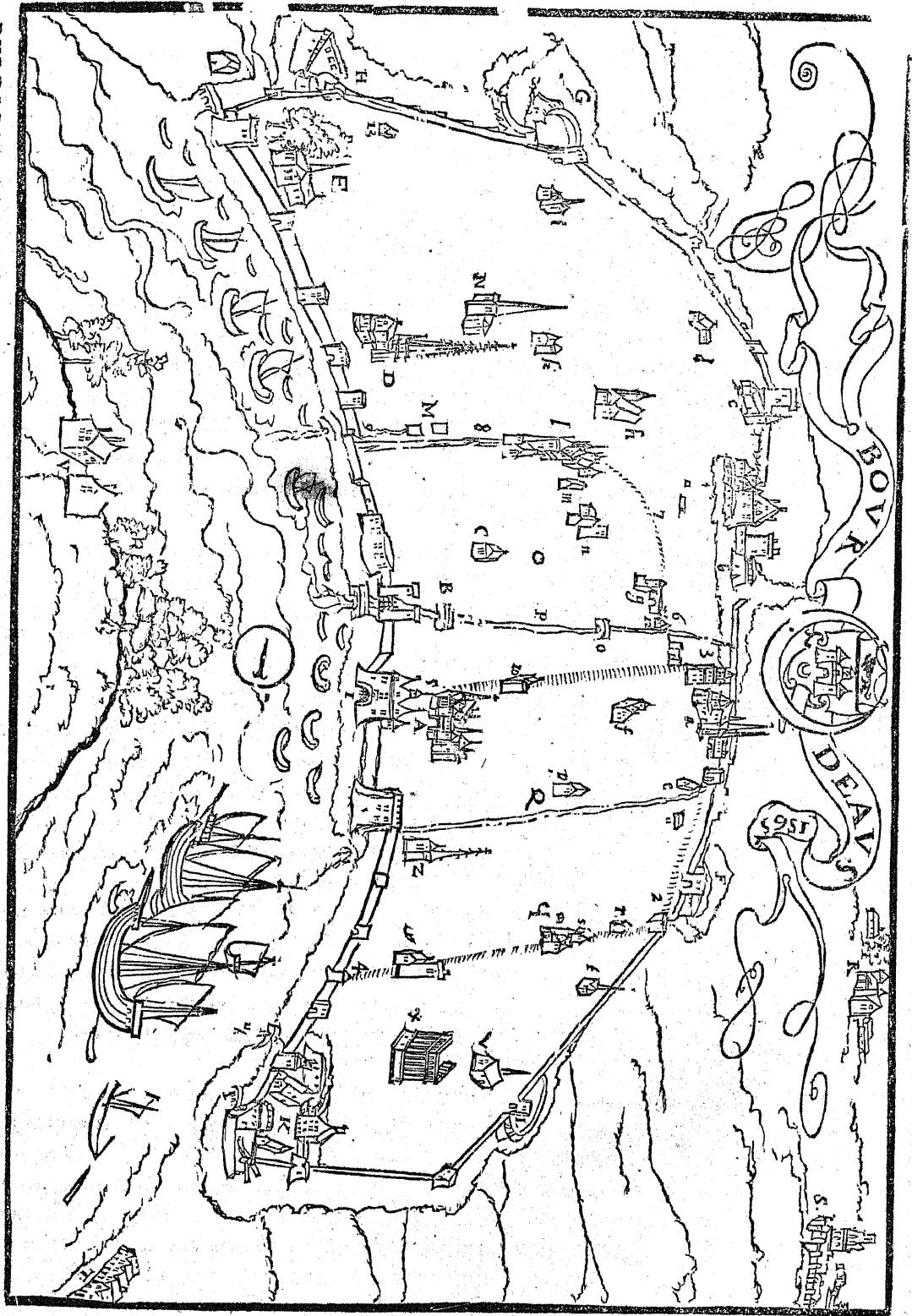
huc maxime nobilis Burdigala. Genus est vitis Biturica apud Columellam, & Plinium: quam à Biturigibus Viuisceis, quos nunc esse Burdigalenses supra diximus, appellatam existimabat, vetustiorisque nominis vestigia inter Burdigalenses agricolas agnoscere se dicitabat Lucas Frenellus Picto, vnus ex Burdigalensibus iuris professoribus: qui anno Christi millesimo quingentesimo & sexagesimo secundo, quû estate solus vesperare rus exiret, quod ex Briandi Valeæ regij Consiliarij liberalitate non procul vrbe habebat, à grassatoribus media via vulneribus multis confectus est. In cuius hominis immatura morte, quod hîc non tacuerimus, hanc fecerunt iacturam litteræ, quod quum ad rus illud suû diligenter colendum, antiquos scriptores in consilium adhiberet, eamque agri colendi rationem attentius expenderet, quam Hesiodus, Cato, Varro Virgilius, & alij veteres monstrarent, tantum eo studio profecerat, vt se-
lus illos auctores intelligere multis videretur. Quare sæpe hortatus eum fueram, vt eorû obscuriora, nobis exponeret. quod & susceperat tandem: atque à Catone iam pridem orsus, luculenti commentarij partem paucis ante mortem diebus nobis ostenderat. * ¶ *quasi cōscius vrbis Exigua*. Parua certe vrbs Burdigala tempore Aufonij: quod hodiè que ex ipsis anti-

208M

quis moenibus cognosci potest. Ea non plus centum & quattuor iugera colligebat, quæ multis partibus postea fuit amplificata, ceterum longe alia figura, & mensura difficiliore. Quare hanc hauddû mihi vacauit diligentius dimetiri. Tantum nûc de amplitudine eius tradam, quod ex eorû ichnographia deprehendi, qui munidæ præfeti fuerunt anno Christi millesimo quingentesimo & quinquagesimo septimo, nostræ scilicet ætatis Burdigalam quadringenta & quinquaginta minimum iugera obtinere soli. ¶ *Non pudor hinc nobis*. Quamuis exigua sit Burdigala nostra, tamen ea habet permulta, propter quæ inter alias celebrare non pudeat. ¶ *nec enim mihi barbara Rheni*. Sic vetus ille codex, non vt ediderunt Lugdunenses. ORA autem Rheni barbara, incertum vtrum femininum nomen sit, vt fluuij Rheni, qui Galliam à Germania determinat, tractû, & Germaniam significet, an vero neutrum, vt linguam & sermone accipias. Burdigalenses enim, sicut & vniuersi Aquitani, ac pleræque aliæ Gallicæ gentes, Latine hodiè que fere loquuntur. * ¶ *nec Arctoo*. Sep-

208N

BURDIGALA, vrbs quadringentorû & quinquaginta iugerum in qua Aufonij Burdigala quadua & parua, centum & quattuor iugerum, est, 3, 2, 4, 5. In ea media fontani fluminis aluceus e Q. Diutice nomine qui insitit in Garumman, inter Sancti Petri, & proximam turrim. Vbi natale vrbs Aufonij constituit. Podium Paulini 9. Primum Burdigale incrementum a Meridie, 6, 7, 8, 9. Deinde subsecuta alia duo, Vnum a Meridie, a Septentrione alterum. In hoc est Palatium Tutelæ x. opus antiquum. Anticissimam antiquitatem extra vrbeam Amphitheatrum S. Eliusius vero Burdigalam aluceus, est GARVMNA. Cuius latitudo passus quadringentos patet ad E. superiorem vrbs parua ad K. vero inferiori, multo est latior.

E L I A S V I N E T V S

tentrionali, Boreali que. *A' πέλους* enim dicunt Græci, id est, Vrfas, quos Latini Septentriones: vnde *ἀπὸ τῶος*. HÆ M V M autem minime aspirant Græci, qui mons est Thraciæ, regionis Septentrionalis & frigidiæ. ¶ *brumæque breues*. hiemes non longæ, & minime acres. est autē B R V M A proprie apud veteres Latinos, quod vulgo Solstitium hiemale dicitur, mediæ hiemis punctum, à breuitate dierum dicta, auctore Festo, & Macrobio, id est, *βραχὺ ἡμῶρ*. ¶ *ingrafrondea subsunt*. Burdigala sita est in Garumnæ ripa ad Occidentem spectante: qui tractus satis æquus & planus est. Aduersa vero ripa collibus surgit amoenissimis, vario quidem arborum genere confitis, sed in primis vite. Qui sunt, vt puto, quæ iugafrondea hoc loco dixerit Aufonius. In ijs collibus cliuus est, in urbem & meridiem obuersus, peruetusto cupressino luco in primis visendus. Cupressus enim arbor in Gallia satis rara est. Quamobrem hoc suo se cypresse to valde iactant Burdigalenses. * Quin iam inde antiquitus durauit hic mos vsque ad nostra tempora, vt quicumque Burdigala vinum asportaturi sunt, soluere ante non liceat, quam cupressinum ramum à magistratu acceperint: pro quo pendit quælibet nauis drachmam vnam & drachmæ duas septimas partes, siquidem veterum drachma id valeat apud nos, quod Gulielmus Budæus existimauit. S V B S V N T autem hîc pro superiora sunt, super eminent, & se magis attollunt, positum videtur. Sub nanque præpositio, quæ proprie subter & infra significat, interdum contrariam habere significationem reperitur, vt in Subnixo, apud Gellium libro septimodecimo: & in Gallo Virgilij:

Quantum vere nouo viridis se subijcit alnus. vbi subijcit, exponit vetus commentator, sursum jacit, & superjacit. * At in Tityro:

Hic alta sub rupe canet frondator ad auras. & libro sexto *AEneidos*:
Monte sub aërio, qui nunc Misenus ab illo.

Quidnam enim fuerit ibi aliud sub rupe, & sub monte, quàm super rupem & montem? vt sub hîc sup quædam pro super esse debere videatur. quanquam locus hic Aufonij corruptus fuit, vbi pro, *breues. ingrafrondea subsunt*, Lugdunenſe exemplar habet, *nouo cum sole tepentes*. subiungitque versum, qui in alijs nec reperitur, nec legi debet.

AEstisuique amnes, quorum ingra vitea subter.

¶ *Feruent aquoreos*. Garumna, qui Burdigalam alluit, bis cotidie in modum Oceani, in quem se exonerat, refluit: sentitque maris æstum plus quinquaginta millia passuum supra Burdigalam. * ¶ *Quadræ murorum species*. Non plane quadrata, vt Geometræ quadratam formam accipiunt; sed oblonga, id est, *ἑτερομήκης*. Nam latus septentrionale, & meridianum alijs paullo maiora, ex ipsis deprehendi reliquis murorum, quæ sic habent. Latus, quod ad meridiem spectat, ab Andreæ Apostoli ad Garumnam per Lanfacianas ædes ducitur, secundum riuulum, cui P E V G A nomen. Occiduum latus ex Archiepif-

I N A V S O N I I V R B E S.

chiepiscopi Burdigalensis ædibus exiens, quæ eidem ædi adhærent, septentrionésque versus porrectum, septentrionali muro coniungitur in turri: vnde ille incipiens, per Paulinianas, seu Candalinas ædes, & Medulicam portam, & Remigij fanum, ad Garumnam descendit. Quarti vero lateris, quod Garumna alluebatur, vestigia adhuc etiam extant, sed in ijs tantum ædibus, quæ intra noua sunt mœnia, ijsque proximæ. Iam vero horum murorum materia est, in fundamentis quidem magna quadrata saxa, in reliqua parte, lapides forma quadrata, semipede non altiores: quorum exactos ordines, alij per totam muri altitudinem quaterni, quini, plurésue interiacent cocti lateris ordines: vnde opus multo venustius elucet. qualis est & Amphitheatri Burdigalensis structuræ ratio. qualis etiam veterum murorum Eboræ in Lusitania, & in eadem Aquitania, Baionæ, Aquarum Augustarum, Santonorum, Turonorum, Amphitheatri Pictauiensis, & eius magnifici ædificij Lutetiæ, quod alij Cluniaci, alij Iuliani Augusti ædes, & Thermas vocant. ¶ *turribus altis Ardua*. Quæ adhuc ex ijs agnoscuntur multæ, omnes truncæ sunt & mutilæ. Muri vero illi pedes circiter triginta alti fuerunt: lati duodecim. * ¶ *Distincte interne vias mirere domorum*. Hic quomodo legendum sit, non satis video. Constaret tamen suis numeris versus si, *Distinctas*, pro *Distincte* scriberes. Nam interne potest vocatius esse pro nominatio internus, hoc sensu: quum fueris intra ipsam urbem. Qua figura vsus est Aufonius multis locis, vt indicauimus in carmen vnde uicesimum Parentalium. ¶ *Dispositu*. dispositione. Vfus hoc verbo ante Aufoniū Cornelius Tacitus. Dispositū tamen pro dispositu habebat vetus codex, coniunctioneque subiiciebat, & *latus nom.* quæ lectio si probior est, huius loci sensus hic esse poterit, urbē Burdigalā ita fuisse constitutā, vt si in ea media sis, nō possis nō mirari pulchrā eius vicorū distributionem, ædiū dispositionē, & platearū eam latitudinē, vt vere sint, quod vocabulum sonat. Est enim *πλατῶος* latitudo, & *πλατῶος* latus: vnde *πλατῶος* platea dicta est: quod lata sit: siue plateæ vici sint & viæ urbis latiores, siue areæ: vt Barbarus, Budæus, & alij docti homines quæsierunt de huius nominis significatione. Plateas autem congrege vulgo nomen amittere idem dicet Aufonius in Epistola ad Paulum. ¶ *Tum respondentes directa*. Hoc sicut quod modo dixit de plateis, nunc longe aliter habet: ex quibus Burdigalam aliquando incensam dirutamque fuisse conijcias. * Saracenorum enim ab Austro, quos Caro

2080

4. f. 6. d.

cap. 2

208P

verf. 234

208Q

209A

125.

447

209B

E L I A S V I N E T V S

vna à Garumna, est ad olitorium forum. Altera ab æde supradicta Andree Apostoli est, vbi coriarj, prope scholas Iurifconsultorum. Tertia est inter illas media, atque ei per macellum, quod ad Proiecti est, aduersi muri porta respondit, Medulorum dicta: qua ab eo macello ad Dominicales recta itur. In occiduo autem muro, duæ fuisse videntur: quarum altera extat propè ædes Archiepiscopi, haud procul ptochodochio. altera prorsus diruta est, Dij Iouis porta nuncupata. Quod nomē remāsit illi, quæ in altero muro è regione facta fuit. Hæc tamen iam Sancti Severini porta appellari cœpit, quod illi Diuo ad eam vrbis partem, extra moenia fanum sit, propè Amphitheatrum. * ¶ *Per mediumque vrbis fontani fluminis alueum.* In alueum est Synalcepha, vt in alueo & aluearia apud Virgilium. Porro in Occidentali Burdigalensis agri parte, fontes sunt non pauci: ex quibus aqua quum ad vrbem confluxit, eius pars per fossam, secundum muros, in Garumnam fertur. pars vero ipsam influit vrbem, idque duobus locis, inter Episcopi ædes castellumque cognomēto Fari, vbi Peuga nominatur, quem modo memorauimus: & post aduersā earundem Episcopi ædium partem, D I V I T I A B nomine. Exit hæc subterrano riuo, & per Cloacam, in Garumnam, pone Petri Apostoli. Hunc igitur intelligo dici *fontani fluminis alueum* per medium vrbis: in quo tum nauale fuisse, satis indicant, quæ subduntur, *Quem pater Oceanus.* Cuius naualis etiam meminit Paulinus in Eucharistico, quum ait.

209 C

*Tandem autem exacto longarum sine viarum,
Maiores in patriam, rectisque aduectus anitis,
Burdigalam veni: cuius speciosa Garumna
Manibus Oceani resluas maris innuebit undas
Nauigeram per portam: que portum spatiosum
Nunc etiam muris speciosa includit in vrbe.*

Cuius tamen naualis nullum nūc agnoscitur vestigium: sed alterius, quo ampliata vrbe, Burdigalenses vsi sunt in Peuga supradicto, extra ipsam Aufoni Burdigalam. Huius clara extant vestigia cum alia, tum duæ turres: quæ ex vtraque parte ostij eius adhuc stant, præalte: ex quibus catena quondam per machinas traducebatur. Nunc nullum nauigij genus Burdigalam ingreditur: sed omnibus portus, & nauale tutissimum, amplissimumque est totus Garumna: quem ante superiorem vrbis partem, qua angustissimus est, latum duō milia pedum aliquando deprehendimus, qui sunt passus quadringinti: ante inferiora vero moenia, & Cartusianorum cellam, multo latior est. * *Quem pater Oceanus.* In alueum illum, Oceani æstu repulsus Garumna, tumidus intrabat, nauigiæque inuehebat. ¶ *Adlabi totum.* Dixerat Virgilius libro decimo Æneidos, ——— donec versas ad litora puppes.

209 D

vers.
368.

Respiciunt, totumque allabi classibus æquor.

I N A V S O N I I V R B E S .

¶ *Paro.* pretioso marmore: quale, quod ex Paro est insula. de quo Plinius ¶ *fontem.* Tanti fontis nulla extant vestigia in vrbe. ¶ *Euripi feruere fert.* Est *ἑυριππος* angustum fretum Eubeam insulam à Bœotia abscindens, rapidum mare & periculosum: quod septies spatio viginti quatuor horarum æquinoctialium, cursum mutare Strabo scribit libro nono: septies die, ac septies nocte Pomponius Mela libro secundo, alterno cursu fluctibus in vicem versis, adeo immodice fluere, vt ventos etiam, ac plenis velis nauigia frustretur. * Titus Liuius 209 E vero libro vicesimo octauo, ne septies quidem die, sicut fama fert, temporibus statis reciprocare, sed temere in modum venti nunc huc, nunc illuc verso mari, velut monte præcipiti deuolutum torrentem rapi. Hinc Euripi propter similitudinem quandam angustiarum, feroris, exundationisque, dictæ aquæ fontium, fluuiorumque per fossas, fistulas, tubos, ductæ. Cicero in principio secundi de Legibus. *Ductus vero aquarum, quos isti Nilos & Euripos vocant.* Plinius libro octauo. *Quinque Crocodilos Roma, Aeditatis suæ ludis, Marcus Scaurus temporario Euripo ostendit.* Suetonius de spectaculis Iulij Cæsaris. *Circensibus, spatio Circi ab vtraque parte producto, & in gyrum Euripo addito, quadrigas, bigasque, & reliqua.* Georgius ergo Agricola libro tertio de eorum natura, quæ effluunt ex terra, non video cur his putet, Aufonio fontem illum Burdigalensem significari, pariter cum æstu augeri, minuique. ¶ *Quanta vnda.* 209 F *quanta vmbra,* vetus liber. ¶ *in omne tumor.* ob aquæ copiam. ¶ *quanto agmine.* quam magna copia, siue, quàm rapido impetu: quomodo Seruius agmen accipit, quando dicit Virgilius primo Georgicorum.

Sæpe etiam immensum celo venit agmen aquarum.

vers. 322.

¶ *Marginè contenti bis sena per ostia cursus.* *Marginis extenti,* pro *marginè contenti:* & *cursu* ablatiuo casu, pro *cursus,* alij legunt. Bis sena autem ostia, accipio duodecim loca, per quæ aquam fons ille emittebat. ¶ *Rex Mede.* Xerxes rex Medorum & Persarum: cuius tantus fuit exercitus, quum Græciam bello peteret, vt proditum sit, fluuios & lacus ab eo siccatos fuisse: inter quos Melas & Scamander, Asiæ: Onochonus Thessaliæ, & Hissus Atticæ fluuius numerantur. Iuuenalis libro quarto.

Supositumque rotis solidum mare credimus: altos

vers. 176.

Defecisse amnes, epotæque flumina Medo

Prudente. ——— Herodotus libro septimo, Iustinus secundo, Æmilius Probus in vita Themistoclis. ¶ *portare Choaspem.* *Χοασπης* fluuius ita dulcis est, vt Persici reges, quandiu intra Persidis ripas fuit, solis sibi ex eo pocula vendicarint: & quum eundem foret peregre, aquas eius secum vectitarint. Solinus, Plinius, Ælianus, Athenæus, Herodotus. ¶ *Salue fons igne ortu.* Quo terrestri iti-

ELIAS VINETVS

nere Vafatas, & Tholosam Burdigala exitur, est haud procul porta Iuliana fabuletum (*Sablomatium* Burdigalenses appellant) & ultra eum locum riuulus viam secans, atque ibi molendinum, nisi malis cum Budæo moletrinam dicere: quod *Molendinum Arcuum* vulgo nominatur. Paullum supra hanc vallem, secundum viam, ad dexteram pars vetusti aquæ ductus effossa fuit anno Christi millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo: vbi multa tuborum fictilium fragmenta vidimus: atque ex ijs vnum sesquipedali fere longitudine abstulimus, diametro semipedali, corio nusquam tam crasso, quam præcipit Vitruuius libro octauo. Ultra eum locum, ad quintum & plus eo etiam milliarium ab vrbe, inueniuntur supra & infra terram signa certa atque vestigia aquæ ductus. Quin id, quod diximus, *Molendinum Arcuum*, non dubitamus, quin inde nomen inuenirit, quod infima vallis arcuatione traiceretur. * Aqua enim si paulo longius perducenda erat, quibus rationibus prudentissime antiqui aquas ducendas censuerunt, ea partim riuo subterraneo, partim opere supra terram ducebatur: opusque illud supra terram, aut substructio erat, aut opus arcuatum. Talem habent Eborenses Lusitani aquæ ductum: quem Ioannes tertius Portugalorum Rex, seu vetustate, seu Maurorum, aliorumue barbarorum immanitate quassatum, reficiendum curauit, princeps optimus. Talem habuerunt Santoni: cuius subterraneum riuum corruptum, & apertum vidimus in Duetano Valeæ nostri: arcuatique operis multis vallibus, inter eum locum & urbem ipsam Santonos, nobiles reliquias. Talem etiam Pictaui: ex cuius arcuato opere & substructione, quod restat in colle flumini Clano imminente, id somniat imperitum vulgus, aliquod Anglorum opus esse, quando ij Pictauios ab ea parte (*Trancheam* vocant) obsiderent. Nos autem aliquando cum Marnefijs nostris Pictauiensibus Typographis, antiquissimi aquæ ductus vestigium agnouimus, non paruam partem riuui, & canalis structilis adhuc integram, in summa substructione alterius cliui, qualem etiam Conimbricæ in Lusitania videre meminimus. * Ductus enim aquæ fiunt, vt ait Palladius, aut riuus per canales structiles, aut fistulis plumbeis, aut canalibus ligneis, aut tubis fictilibus. Sed vt ad Burdigalensem aquæ ductum demonstrandum redeamus, inter eandem moletrinam & Sabuletum, cliuus est vitibus confitus: vbi aliquid veteris parietis adhuc albere ex ipsa via prospicitur. Denique anno Christi millesimo, quingentesimo quadragesimo quarto quum Burdigalenses propugnaculum ad Eulalianam portam extructuri, iaciendis fundamentis locum foderent, reppererunt ad exeuntis sinistram, canalem structilem affabre factum, antiquoque artificio, quadrangula forma

210 A

210 B

210 C

IN AVSONII VRBES.

forma: qui ex ijs, quæ indicauimus, locis, in superiorem urbem pertinere videbatur. Hic, nisi fallor, fons est, quem tantis laudibus effert Aufonius: quemque ideo ignotum ortu dicit, quod raro opere supra terram, sed subterraneo fere, præsertim a capite, ea aqua in urbem perducebatur: sicque videbat nemo, vnde conciperetur. Crediderim præterea duorum plurimumue fontium aquam fuisse, sicut habebat quondam Romæ Claudia. & nunc quoque, cuius modo meminimus, Eboracensis, ex eadem regione, locis non multum inter se distantibus, conceptam, ad eundem riuum statim à capite adductam: quo influxerit in urbem. * ¶ *urbis genius.* 210 D Deus, numen, magnum urbis bonum. ¶ *medico potabilis hauritu.* De fontium mira vi & ingenio, multa Plinius. Iulius Frontinus de aquis urbis Romæ. *Fontium memoria cum sanctitate adhuc extat, & colitur. Salubritatem enim agris corporibus afferre creduntur, sicut Catus Amaranus Apollinaris meminit.* Horatius in epistola sextadecima de fonte in fundo suo.

Infirmo capiti fluit utilis, utilis aluo.

¶ *Diuona.* Diuona legendum, pro isto Diuona. Est Burdigalæ prope Amphitheatrum fons: cuius aqua ad lauandas vestes & perficienda coriantur vtuntur, ODEIA nomine. Hunc propter nescio quam nominis similitudinem cum Diuona, vidi qui cõtenderent eum esse, quæ sic celebret Aufonius. Verum Aufonianus ille fons in media erat vrbe: quum Odeia semper extra urbem fuerit. Deinde à Diuis suum fontem appellatum esse, videtur innuere Aufonius. Quare Diuona potius quomodo habuit vetus codex Lugdunensis, quam Diuona, legendum. * ¶ *Celtarum lingua.* 210 E Habuerunt initio Celtæ & Galli suam linguam à Latina longe diuersam: sed postea à Romanis edomiti, eorum sermonem Latinum didicerunt: quo & hodie fere vtuntur, Romanum appellantes. Ita non dubito, quin Celtarum linguam vocet Aufonius, qua suis temporibus, puriore, quam nostris, Celtæ vtabantur, hoc est Romanam & Latinam: ac ita DIVONAM Celtici, Gallicæ fontis nomen esse deriuatum à Diuis & Dijs Latino vocabulo. ¶ *fons ad dite Diuis.* Virgilius libro octauo Æneidos, ad Herculem.

Salue vera Ionis proles, decus addite Diuis.

¶ *Non Aponus.* Fons est in agro Patauino, & fluuius: cuius aquæ calidæ meminit Lucanus libro septimo. Aurelius Cassiodorus Aloisio architecto libro secundo Variarum, Cælius Rhodiginus libri tricesimi capite sexto decimo, & Petrus Bembo in Ætna, plura de Apono. ¶ *Nemausus.* 207 *Νεμαυσος*, & Nemausus, & Nemausum Galliæ Narbonensis vrbs, vt in carmen de Narbone meminimus. *Ιταλίας* pro *Γαλλίας* scriptum habet Stephanus. *Nimes.* vbi qui vulgo fons appellatur, sed qui lacus sit potius, quam fons, dubito an sit, quem hîc celebret Aufonius. Alium fuisse suspicor, qui ex proximis collibus in urbem ducebatur: sed cui acciderit, quod Burdigalensi. * ¶ *Timanus.* Fons & fluuius in mare Adriaticum exiens: de quo Strabo, Plinius, Seruius in Virgilium, & Vadianus in Pom-

210 D

210 E

Vers: 303

207

210

210 F ponium Melam. ¶ *utque caput Mundi.* Numeri pro Mundi, vetus codex Lugdunensis: vt numerum, carmen hoc dicat de claris vrbibus. Cuius libri caput & principium est de Roma. ¶ *capite isto.* Roma. *Quique caput rerum Romam,* & c, in Mosella. ¶ *incipiti.* nutanti. infirmo. Romæ veluti numine & viribus vult, vt Burdigala consistat, ¶ *Hæc patria est.* Burdigalæ natus est Aufonius poëta, patre Iulio Aufonio Vafatenfi medico, quemadmodum alibi dictum est. ¶ *Superuenit.* præstat & præferatur cunctis patrijs. ¶ *colo.* honoro & veneror. ¶ *ciuis in illa.* Burdigala. Vetus codex, *ciuis in hac sum.* ¶ *Consul in ambabus.* Qui Consul fuit Romæ, Consul quoque Burdigalæ simul fuit, si Burdigala Romano parebat imperio. Sed potest Burdigalensis ciuitas (Burdigalensem Senatam laudauit in principio huius carminis; & alibi, vt illic meminim^o) similiter ac Roma fuisse constituta, aliqua saltem ex parte: Consulatumque annuum magistratum etiam habuisse. Consules & Cossos hodièque vocitant ciuitates Galliæ Narbonensis, & Aquitaniæ nonnullæ, quos binos, ternos, quaternos, senos, populus ad rempublicam administrandam, quotannis magistratus creat, quodcunque sit hoc antiquitatis vestigium. Burdigalæ verò, hi Iurati appellantur, viceni quaterni quondam, deinde duodeni, postremòque seni. ¶ *cuna hic.* Burdigalæ. ¶ *ibi.* Romæ. ¶ *sella curulis.* cuius & in extremo Protreptico mentio, & in extrema Gratiarum actione, in Iambico epistolæ ad Probum, & in epistolarum vicesima, & vicesimaquincta, ac in priore Paulini ad Aufonium epistola. Qua sella Curuli, Consules & maiores magistratus in curru vehabantur. A curru ergo nomen factum, non geminat, & primam syllabam corripit. Atque hæc sūt quæ de patria vrbe scripsit Aufonius. In quibus Gallieni & Tutelæ palatia ideo non memorat, quod ea erant vulgaria temporibus illis, & vt arbitror, plerisque in locis pulchriora.

210 G P A L A T I V M G A L L I E N I, quod vocant, seu Galienæ, de quo antiquitatis ignarum vulgus egregiam fabulam commentatum est: quam & Rodericum quendam Toletanum referre non puduit libro quarto Hispanicorum, id videtur potius a Gallieno Augusto conditore nomen accepisse: quo imperatore Tetricus quidam Aquitaniæ præfectus, Burdigalæ fuit Imperator factus, quemadmodum ante meminimus. Est autem Amphitheatrum, siue potius pulchri quondam Amphitheatri tenues reliquiæ. Id circumdabant parietes sex: eratque extimi, qui reliquos altitudine superabat, & intimi, omniū humillimi interuallum octoginta sex pedes, quantum quidem semiruta, & iacencia vetustissima monumenta nobis eo pede metiri licuit, quem Glareanus Heluetius à Budæo Parisiensi accepisse se dictitabat. Mediæ areæ longitudo, quam excipiebāt vtrinque portæ singulæ, ducentos & vnginti quattuor, latitudo, centum & quadraginta pedes patebat: vt hæc oui figura constructui mos erat. Extra urbē semper fuit: distabátque à proximo mœnium Aufonianæ Burdigalæ angulo passus minimum quadringentos.

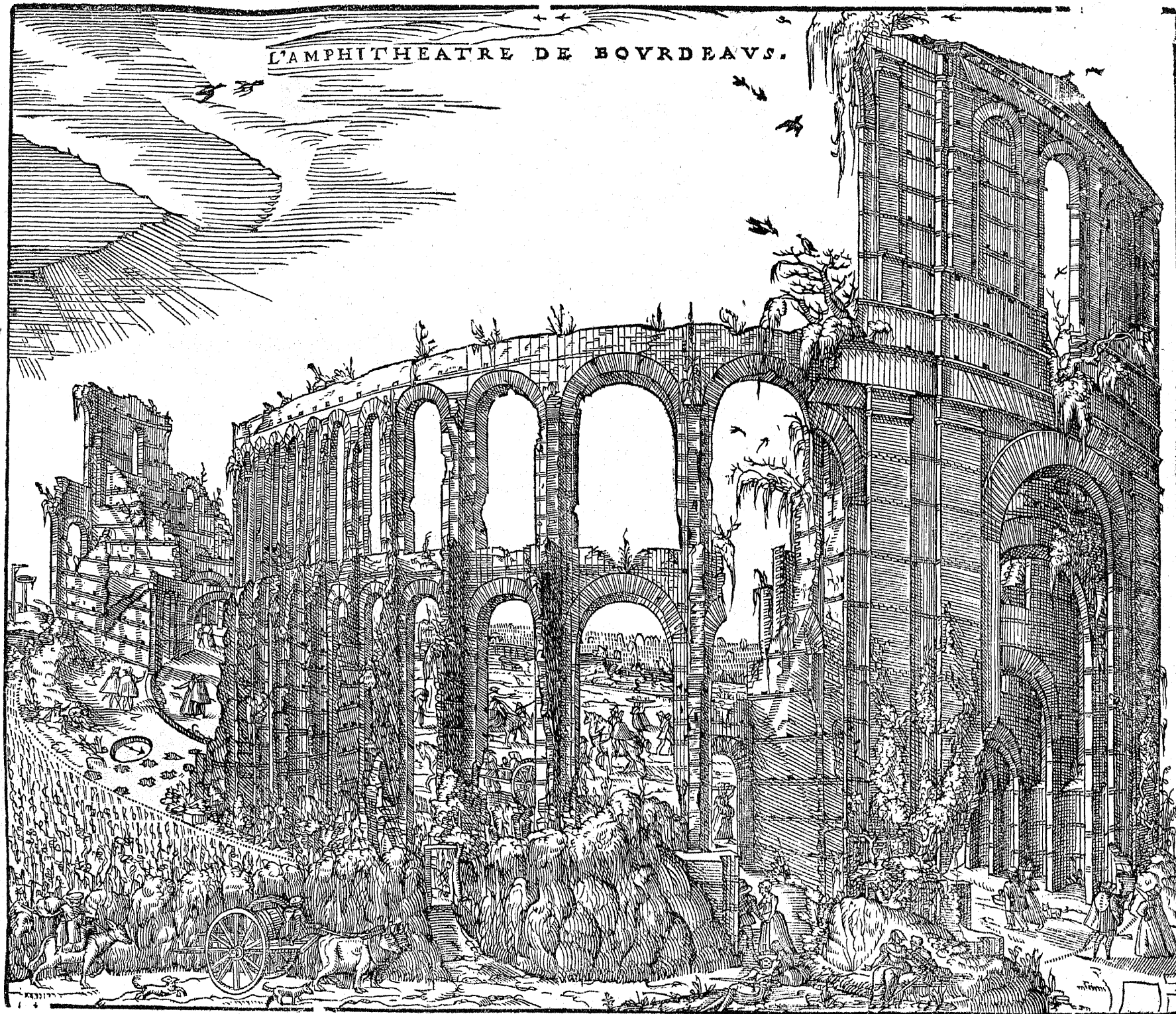
TVTELA

368
412.424
469494
567.

cap. II.

208 I

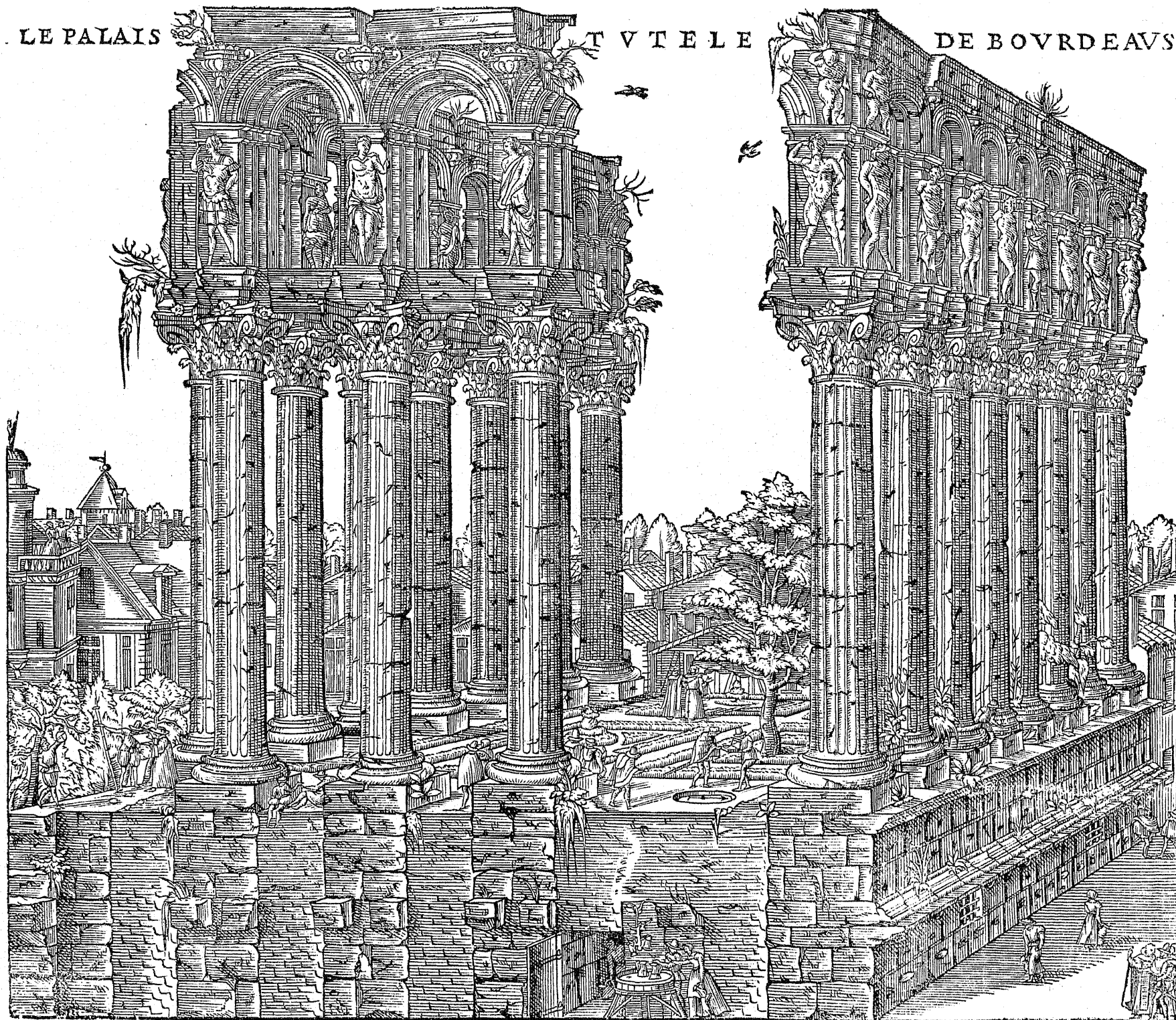
L'AMPHITHEATRE DE BOVRDEAVS.

LE PALAIS

T V T E L E

DE BOVRDEAVS.

IN AVSONII VRBES.

TUTELA ET PALATIVM TUTELÆ 210H

quod appellatur, hoc etiam extra urbem erat, sed propius Garumnam, & iuxta fossam, qua latus urbis septentriones spectans, munitur: verum in ipsa tandem inclusum est urbe, quum illa ad eam partem ampliata fuit. Peristylum est quadrangulum orthogoniū, longum pedes octoginta septem, latum sexaginta tres. Pilis (sic etiam vulgus vocat) siue columnis assurgebat striatis octo in longitudine, & sex in latitudine: quæ fiebant in toto ambitu columnæ quattuor & viginti. Earum adhuc steterunt decem & octo. Subest vero camera antiquo artificio: in qua vinum conditur. Templum fuisse patens quidam suspicantur, & ex ipso nominis vestigio, Dei Tutelaris sanum. Habebant enim antiqui Deos, in quorū Tutela suas esse ciuitates volebant. fuit quoque apud eos eiusdem originis tutelanus Deus, cuius meminerunt Nonius Marcellus, & Aurelius Augustinus libro quarto de ciuitate Dei. Fuit & Tutilina Dca, quam frumentis collectis atque reconditis, vt tuto seruarentur, præposuerunt. Ceterum id quicquid fuerit, similis operis, sed non ita magni, reliquias vidimus Eboræ in Lusitania anno Christi millesimo quingentesimo & quadragesimo nono.

Nostrarum autem in Ausonij carmen de Burdigala cōmentationum 210 I coronis esto epitaphium, quod ab hinc annos triginta quinque, quum adhuc satis facile legi posset, ex suo Pyrenaico marmore excerpimus. Quod saxum ex eo loco, vbi sepulta fuerat matrona, in mediam inferiorem ædem Apostoli Andreae translatum, & ab ijs, qui parum sciebant, quid cultus & reuerentiæ debeat antiquitati, illic substratum, vbi sexcentis quotidie pedibus, quorum magna pars etiam ferrata sit, conculcatur, ita sensim exesum fuit, vt paucas tantum litterulas ibi possem agnoscere, quum hæc scriberem. Sic autem legebamus.

ΔΕΙΨΑΝΑ ΛΟΥΚΙΑΛΗC ΔΙΑΤΜΑΤΟΚΟΥ ΕΝΘΑ ΔΕ ΚΕΙΤΕ Sic
 ΗC ΜΕΜΕΡΙCΤΟ ΒΡΕΦΗ ΖΩΟΝ ΠΑΤΡΙ ΘΑΤΕΡΟΝ ΑΥΤΗ KEI-
 TE

Distichum est hexametrum: quod nos sic ad verbum, obseruata tamen metri lege, Latinum fecimus.

*Ossa gemelliparae Lucille hic sunt sita. cuius
 Secta fuit proles, viuens patri, & altera matri.*

Multi vero fuerunt nostris temporibus, qui pulchrius vertere conati sunt: inter quos sic primus fecit Petrus Amicus, ad quem extat Budæi litteræ.

*Que peperit geminos, Lucilla hic ossa quiescunt.
 Vir viuum, extinctum hæc retinet. Sic pignora secta.*

Sic Antonius Goueanus Iurisconsultus, quum sub fratre Andrea Ludimagistro, litteras in schola Burdigalensi doceret.

*Hoc tumulo Lucilla iaces, enixa gemellos.
 Illa patri superest: est comes ille tuus.*

pro
 KEI-
 TAI,
 fuit in
 cisum.

ELIAS VINETVS

Ioannes Riuarius Burdigalensis, Consiliarius regius.

*Hic enixa duos tegitur Lucilla. Gemelli
Diuisi. vinus patris est, matri adiacet alter.*

Martialis Monerius Lemouix. I. C.

*Hic enixa duos parens gemellos
Pró, Lucilla tegor. Duobus hoc ius
Quod commune fuit mihi patrique,
Diuisum est. obiit gemellus vnus,
Qui mecum iacet. alter, ille vinit
Solamen misero patri duorum.*

Stephanus Manialdus. Cleracius, medicus Burdigalensis.

*Hic Lucilla iacet geminorum mater. at eius
Diuisa est soboles, viuens patri, & altera matri.*

Ioannes Guijonius Augustodunensis, quum litteras profiteretur in eadem Burdigalensi schola.

*Hic Lucilla iacet diuisis. facta gemellis.
Alter enim viuens patris fuit, illius alter.*

Ioannes Riuasso Sarlatensis.

*Casti gemellipara Lucilla hic ossa quiescunt.
Pignora cui diuisa, patri vinum, alterum & ipsi.*

IN LV D V M S E P T E M

S A P I E N T V M

REPANIUS PACATVS, cui mittitur hic 211A
liber, & Technopægniū, & Vita humana, cōpertum 236.30r
non habeo, an sit, nec ne, Drepanius, cuius feruntur
Psalmi, hymnique aliquot, ac alia carmina, & in ijs
epistola Elegiaca ad Augustodunensem episcopum,
in qua se Florum vocat: ceterum non dubito, quin sit
Drepanius Pacatus, tertio nomine Latinus, cuius ex-
tat Theodosio Augusto, qui ad Ausoniū scripsit, Panegyricus Romę tum 1,2.
dictus, quum ille Maximo Aquileiæ interfecto Romam triumphans re-
diisset, ad annum Christi trecentesimo, & nonagesimo primo, se-
cundum Haloandri rationes, circiterque Calēdas Septembres, vt Mar-
cellinus Comes memorię prodidit. In qua præclara oratione de The-
odosij laudibus, quia se Gallum dicit Transalpinum, & ex vltimo Gal-
liarum recessu, qua litus Oceani cadentem excipit solem, ac deficien-
tibus terris sociale miscetur elementum, ex qua sua patria Romam ad
contuendum adorandumque tantum principem & tam felicem pro-
perasset: & in quam reuersus, esset dispensaturus, magno omnium Gal-
lorum stupore, quanta vidisset miracula, Aquitaniam sibi patriam face-
re mihi videtur: ex eoque, & Ausonij cum illo familiaritate, Burdigalen-
sem fuisse conijcio. * Nam quem Sidonius Apollinaris in libri octauī
epistola vndecima memorat Drepanium, hic, incertum est, an sit Pane-
gyristes ille Drepanius Pacatus. Deinde si forte is sit, non satis aperte di-
cit eum Aginnensem ciuem fuisse, sed tantum apud Nitobriges
litteras esse professum innuit. Quod autem ad Drepanij proconsulatum
attinet, de illo non memini legere aliud, quam quod in titulo est huius
epistolę, *Ausonius Consul Drepanio Proconsuli*: & in de Technopægnio, 284. v
Ausonius Pacato Proconsuli: ceterum Theodosius princeps benignus,
& doctorum admirator fautorque hominum, vt ipse de se scribit,
potest Drepanium poetam eximium, oratorēmq; vt temporibus illis,
egregium, honore aliquo non vulgari ob laudes suas illustri oratione
celebratas, cohonestasse. * ¶ *Ignoscēda, nō cognoscēda.* Paronomasia autē 211C
& παρίσσω, ludit Ausonius in his ignoscēda, cognoscēda: sicut & in illis

E L I A S V I N E T V S

secundo disticho, legenda, tegenda, & ultimo pentametro placeam, taceam. ¶ *Aequanimus. flam te Iudice.* Aequo animo feram, Drepani, & æqui bonique consulam, quidquid statueris de hoc meo scripto. Idem verbum Aequanimus in villula. ¶ *Nam primum.* Primum est hoc in negotio, ut librū meū probes. quē probatū postea contra maleuolos & iniuidos defendes. ¶ *Mæonio.* Mæonidēs, Mæonis filio Homero. ¶ *qualem cultum.* Sic excole, expoli, recognosce, castiga hoc meū carmen, ut olim poemata Homeri Zenodotus, & Aristarchus. * ¶ *Censor Aristarchus.* Hic Grammaticus fuit: cuius veteres tanti fecerunt iudicium, ut quem non probaret, Homeri versum non crederēt. Ita Cicero, Suidas, Erasmus in prouerbis, Stellis signare, Obelo notare. Samothrax fuit. Alexandriæ vero docuit cum alios, tum Regis Ptolemæi sexti, id est, Philometoris filium, circiter ea tempora, quibus decessisse Tertium in Eusebij Chronicis legimus. Zenodotus vero Ephesius poëta, & Grammaticus, Philetæ discipulus, Ptolemæi primi tempestate floruit. Hic primus Homeri scripta recognouit. Præfuit Bibliothecis, quæ in vrbe Alexandria erant, & Ptolemæi filios erudiuit. Sic Suidas. Meminit & in carmen quartumdecimum de professoribus Burdigalensibus horum Grammaticorum Ausonius, & in epistola ad Vrsulū. ¶ *Spuriorum stigmata vatium.* Στίγματα, signa notas (de hoc nomine in Epigramma quintumdecimum) vatium Spuriorum, id est ipsorum carminum non legitimorum & non bonorum. Sic νόθους appellarūt. ὀβελός, hoc est nota, quæ veru referret (est enim ὀβελός, veru. vnde ὀβελίσκος veruculū: quo nomine diminutiuo solet ea quoque nota & signum apellari) ab Aristarcho notatos versus in Homeri Rhapsodis, quos ille Homeri esse non putaret. Appositio est, obelos, stigmata. ¶ *Palmas non culpas.* pro magno honore id habeo. Culpas autem eodem modo vsurpasse leges in carmine ad Theodosium Augustum. ¶ *Si minus ut taceam, si minus ut lateam,* vetus codex. ¶ *Septem sapientes.* De quibus & eorū sententijs legendus Diogenes Laërtius, ac, si videbitur, Philippi Beroaldi Heptalogus septem Sapientum libellus non indoctus. Metrum autem hoc est Iambicum trimetrum. ¶ *nec secuta.* Plinius libro secundo Naturalis historiæ de ventis. *Veteres quattuor omnino seruare: secuta etas octo addidit* ¶ *Hodieque in hortis Palliati.* Codex ille Lugdunensis, *Hodieque in orchestra.* *Hodie in orchestra* legendum censuit Petrus Pythocus libro secundo Aduersariorum. De orchestra nos quædam postea. Pallium Græcorum erat, quales illi septem, ut Toga Romanorum propria. Vnde Togatæ & Palliatæ fabulæ. Annotauimus in Epigramma septuagesimum. ¶ *Romule.* Romane. ¶ *Scenam quod introibunt.* Hoc inquit, an erubescis, quod tam graues, tam celebres viri sint in scenam prodituri, ut histriones aliqui? * ¶ *Nobis pudendum.* Romano pudendum, Græcis non item. Romano nanque Iure infames habebantur

I N A V S O N I I S A P I E N T E S.

bebantur, qui artis ludicræ, pronuntiandiue causa in Scenam prodissent, ut Digestis de his, qui notantur infamia, lege, Prætoris verba. Athenis vero vnus erat locus, vbi fierent ludi, agerenturq; fabulæ: & in quem conueniebant Magistratus & populus consultaturi de ijs, quæ ad Reipublicæ administrationem pertinerent, nempe Theatrum, quod ludorum agendarumq; fabularum gratia proprie factum videtur. Vide Valerium libro secundo de legatis a senatu Tarentum missis, & quæ Diodorus Siculus extremo libro sextodecimo Athenis refert gesta, cum Elateam Philippus Alexandri magni pater cepisset, anno vrbis Romæ quadringetesimo & tertio decimo. Verba vero Emiliij Probi hominis Romani de eadem re ex præfatione in vitas excellentium imperatorum, subscribam. *Magnis in laudibus in tota fuit Græcia, victorem Olympic citari. In Scenam vero prodire, & populo esse spectaculo nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini. quæ omnia apud nos partim infamia, partim humilia, atque ab honestate remota ponuntur.* Versus autem hic in vetere libro sic mancus fuit.

Nobis pudendum hoc & Atticis quoque.

¶ *Quibus Theatrum.* Athenis theatrum pro curia. Θεάματα video, & spectro significat. vnde θεατῶν, spectaculorum locus: quod Visorium interpretatur Cassiodorus quarto & quinto varianum, hemisphæriūmq; nominat: cui hemisphærio (Græcū est quoq; ἡμισφαιριον, dimidium sphaeræ & globi significans) oppositum par hemisphærium, complebat, quod amphitheatron idem Græci vocabant. ¶ *Campus.* Campus Martius, in quo habebant Romani comitia, creabantq; cōsules & alios magistratus, extra Urbē erat: Curia, Forum, Rostra, in ipsa vrbe. ¶ *Vt conscriptis.* Patribus solis, Senatoribusue. ¶ *Separatis.* priuatis, omnibus alijs ciuibus. *Ciuibus* autem & *ciuium* hic scribitur. * ¶ *Vna est.* theatrum ipsum. ¶ *Quam sedem,* hoc est theatrum. Anno vrbis Romæ quingentesimo & nonagesimo nono, ut in veteribus fastis Romanis notatum extat, Censores fuerunt Marcus Valerius Messalla, & Caius Cassius Longinus. qui quum theatrum in Vrbe inchoassent, Publius Cornelius Scipio Nasica prioris anni Consul, auctor fuit, ut id destrueretur tanquam inutile, & publicis moribus nociturum. Titus Liuius libro quadragesimo octauo, Valerius secundo de spectaculis, Velleius, Appianus. ¶ *Aedilis olim.* Aediles inter cetera, ludos sollemnes procurabant: in quibus & fabulæ agebantur. ¶ *Scenam tabulatam.* ex tabulis & ligno solo, nimirum ante, quam ex saxo esset extructū Theatrum Romæ. Cornelius Tacitus libro quartodecimo. *Quippe erant, qui Cnaum quoque Pompeium incusatum a senioribus ferrent, quod mansuram Theatri sedem posuisset. Nam antea subitarijs gradibus, & scena in tempus structa edi solitos, & reliq.* Scena autem id est, σκηνή, quæ & in vetusto codice, & marmoribus antiquis SCENÆ est, vmbaculum, tentorium, tabernaculū proprie significat, ἀπὸ τῆς σκιάς id est, ab umbra, ut tradit Seruius in centesimum & sexagesimum

ELIAS VINETVS

213B mum octauum primi Aeneidos. In sequenti autem versu, *excitata, & excitatam*, scribunt nostra exemplaria. * ¶ *Murena sic & Gallius*. scenam tabulatam dederunt. Aediles ludos sollempnes, ut diximus, Romæ procurabant. alijs vero alios facere licebat: quod solebant, ad populi vulgique sibi concilianda studia. Hinc Lucij Murenæ in prætorali ludi, quos memorat Cicero in oratione pro Murena, & Plinius libro tricesimo tertio: ubi de pegmate a Murena in Circo ducto, in quo fuerunt argenti pondus centum viginti quatuor. Aedilitatis autem, & ludorum Quincti Gallij, quem reum ambitus aliquando defendit Cicero, meminit Asconius Pedianus in Commentariis in orationem Ciceronis contra Antonium & Catilinam. ¶ *Constructa moles. molis* pro moles vetus liber. ¶ *Cuneata immanitas*. Carmen de Mediolano. ¶ *Popeius hanc*. Popeius ille magnus cognominatus, omnium primus, ac post illum Cornelius Balbus, & Augustus Cæsar Octavianus, theatra Romæ extruxerunt magna. Dio libro tricesimonono & quinquagesimo quarto, Plutarchus, Plinius, Suetonius. * ¶ *primas partes. priuas partes* veteres membræ: sed supra u, quispiam scripserat. ¶ *Dijque laudatos*. ut Apollini. Vide, que mox narrabit Soló. dis autem vetus codex pro dijs. ¶ *Progredere. Prægrederer* Badius, & liber antiquus. Posset autem suis numeris constare versus: si sic legeretur. *Progredere agere, quidnam vellent hi sibi*. ¶ *Providentium*. Prudentium, Sapientum illorum septem. ¶ *Anteuertit*. primus inuenit, protulerit. ¶ *Sed si memoria rebus vetustis cludit*. claudit etiam Vetus codex: ut multis in locis claudere, cludere, legitur: vnde composita, concludere, includere, recludere, & alia. Est autem notissima illa verbi claudere cludoue significatio, qua illi opponitur aperio: ut quum dicimus claudere & aperire ostia, oculos & alia eiusmodi: sed claudere pro cludere esse, & claudicare, veteribus quoque fuisse usurpatum legitimus. Terentius in actu primo. Eunuchi. ——— *Nuncubi meam*

Scena 2. *Benignitatem sensisti in te claudier.*

Aut. 2. In que locum, & in hec Chæree, *illum liquet mihi deierare*, Salustium adducit, vetus commentator, qui sic duobus locis claudere usurparit. Hoc ergo dicit Aufonius, sicui claudit, claudicat, & labat memoria, & tam vetera non meminerit, suggeret mox Ludius, ¶ *Ludius*. hystrio. Valerius Maximus libro secundo de institutis antiquis. ¶ *Edisserator*. Serare ab obdita sera fecisse Latinos, vel Priscianus auctor est libro decimo. vnde obserare compositum esse monuit Terentij interpretis in illud Eunuchi, ostium obsera: cui contraria sunt adijcienda, referare, & differare, pro aperire, patefacere, explanare: quorum illud apud Latinos frequens: differare vero apud solū Terentianū, quod equidem meminerim, in capite de literis, mihi lectū: vnde edisserare nusquam legerim, sed ab eo hoc solum Aufonij edisserator, verbale pro interprete, & explicatore. Pro quo tamen Lugdunense exemplar *Edisserator* habebat, vocabulum versus quidem minus aptum, sed eiusdem tamen significationis, ab edisserando, frequentatiuo verbi edissero tertia conjugationis. Arnobius

Aa. 4. Sc. 6. 214A

IN AVSONII SAPIENTES

libro secundo, & septimo aduersus gentes. *Edisserate nobis, & dicite, qua sit causa. Edisserate, inquam, & dicite, quid sit quod grandinam torquat.*

¶ *Delphis Solonem*. Siquid hic sit obscurum, in ipsorum sapientum personis tibi declarabitur. Scripsit autem, & dixit, pro scripsisse & dixisse. ¶ *Multi hoc Laconis*. Inter quos Plinius septimo Naturalis historiae. sed Phemoneos, Antisthenes apud Laertium in vita Thaletis. aliorum multorum, Clemens primo & secundo Stromatum. ¶ *Multi hoc Solonem*. In quibus Aristoteles, ut post dicemus. ¶ *Γίγνωσκε καιρόν. Tempus ut noris iubet*. Sic fuit in vetusto codice, in alijs non tam pulchre, *καιρόν γνῶθι. quod tempus*. Et hanc sententiam Pittaco attribuit Diogenes, sed *Nequid nimis* poeta Græcus. ¶ *Τέλος ὄραν*. Finem videre. Vetus codex, *ορατελος*. * ¶ *Bias Prieneus dixit, οἱ πλείστοι κακοί*. Mendosa altera lectio, quæ omni addebat. *Bias Prieneus dixit omni οἱ πλείους κακοί*. Significat autem *πλείους*, plures: & *πλείστοι* plurimi. quorum vtruncunque scripserit Aufonius plures ipse ubique dixit, hoc est *πλείους*, tam hic, quam infra in Biante. Sic comparatiuo usus est poeta Græcus in octasticho, quod subiiciemus de iisdem sapientibus: sed superlatiuo Diogenes Laertius, quemadmodum fuit & in Lugdunensibus membranæ Latine scriptum, *οεπλιστοεκαοε*. Prieneus autem, hoc est Priensis, à Priene Ionum in Asia ciuitate, trisyllabum est *Πριηνεύς*, sicut *Ὀρφεύς* disyllabum *ὄρφεός*. ¶ *Thales Ἐγγύα. πάρα δ' ἄτα*, protulit. Ita Græca hæc in Charmide Platonis Laertijque Chilone, & sic in Iodoci Badij editione, quum in alijs fere *ἄτη* pro *ἄτα*. * Est autem *ἔγγυα* imperatiuus modus, pro *ἔγγυαι*, ab *ἔγγυαιώ*, spondeo. *Πάρα* pro *παρὰ*, adest. *Ἄτη*, siue *ἄτα* Dorice, noxa, calamitas, damnum. Ceterum si versus hunc sic emisit Aufonius, quia trochæum non admittit metrum Iambicum, in *ἔγγυα* penultimam syllabam produxerit: sicut in *ἔγγυον* Græcus poeta fecit, ac ita spondeus erit pro iambo in secunda sede, ut sæpe inuenitur posuisse Aufonius: ob eademque causam primam in *πάρα*, quæ passim corripitur reperitur, productam esse voluerit. Quod & Homerum interdum fecisse, Eustathius Homeri & Dionisij commentator ostendit. Sed pro *ἔγγυα*, Lugdunense illud exemplar, scribebat *εγγυα*: quod suspiceris *ἔγγυαι* esse debere: & sic Aufonium scripsisse non *ἔγγυα*, sed *ἔγγυαι*, sine contractione, ut metri secundus pes sit dactylus vel spondeus pro iambo, & tertius iambus: verum idem vetus codex Engia etiam pro *ἔγγυα* scribebat in Thalete. 214B

¶ *Engia παραάτα εοε diximus*. vbi nulla fuerit synalcepha. * At vero quoniam ambigitur etiam de huius sententiæ auctore. Diogenes nanque Chiloni attribuit, quam Aufonius & Octastichi Græci poeta Thaleti. Patriam autem habuit Laconiam Chilo. Laconia, quæ & Lacedæmonia, in Peloponneso erat. Peloponnesenses Dorice loquebantur, ut scribit Strabo libro octavo, & veteres Grammatici Græci, 216A

qui de Dialectis præcipiunt. Dores *η* in *α* mutabant. Vnde est illud Lacænae matris in commentario in epigramma vicesimum quartū. *ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τὰν*, pro, *ἢ τὴν, ἢ ἐπὶ τὴν*. & Laconum illud senatusconsultum mendis scatens apud Seuerinum Boëthium in principio Musicorum. *Ἐπεὶ δὲ Τιμόθεος, ὁ Μιλασιόρ ἐλθὼν ἐρ τὰν ἀμετέραν πόλιν, τὰν παλαιὰν μολπὰν ἀπίμασθε, &c.* contra, Iones *α* in *η* vertebant: & Ion erat Thales, ex Mileto Ioniae ciuitate in Asia. Aufonium itaque qui Thaleti ascripsit hanc sententiam, verisimile est scripsisse, *Ἐγγύα παρὰ δ' ἄτη*. eos vero qui Chilonis esse crediderunt, *Ἐγγύα παρὰ δ' ἄτη*. Ceterum de hac sententia, lege Erasmus in extrema centuria sexta primæ Chiliadis Adagiorum. *¶ *Noxa quod præsto est, vetat*. Antiquus liber, *noxa qui præstet*. vbi *præstet* pro *præstet*. Quales erant Synalcephæ multæ in illo, vt annotauimus in carmen vicesimum sextum de Professoribus. ¶ *Fæneratis*. fœnore obligatis.

216 D
170

217 A

¶ *Sed Fama*. Fama plerumque falsa est, *Tam ficti, prauique tenax, quam nunciaveri*, vt ait Virgilius quarto Æneidos. ¶ *Aequalitas quod ordinē nescit pati*. Primus, secundus, tertius vocabula sūt ordinis. Qui autē sunt inter se æquales, in ijs nec primus est vllus, nec secundus, nec tertius. ¶ *Neque me esse primū, vestrum vnū existimo*. Sic versus hic in omnibus nostris exemplaribus, qui plenus reddetur, si pronomen verbo esse postponere ausis: sed istud vestrum mihi non placet. quippe quod nec ad sapientum coetū nec ad spectantium turbam quomodo referatur, video. pro quo verum substituebat vetus codex. sicque habere potest versus non male.

Neque esse me primum, verum vnū existimo. vt nolit Thales

fibi vendicare primum locum inter septem Sapientes, sed se dicat vnum duntaxat esse ex illis. *¶ *Delphicus lusit deus*. Apollo. Mendose autem vetus liber, ait pro *lusit*. ¶ *Vt in orbe tereti*: Iussit Delphicus Apollo, inquit, vt ille ineptus sciscitator nomina septem Sapientum incideret in orbe rotundo (incidere in ære & in es dixit Cicero) in circulo & in globo, vbi nec principium est, nec finis: & sic innuit, nullum inter eos habendum primum, nec secundum, nec imum, id est vltimum: quum omnes sapientia pares essent. Quod autem sequebatur in omnibus nostris codicibus *nomen incertum & nomen insertum*, hoc puto erat in Lugdunēsi *nominum serum*. nomina eorum legi debere arbitror. ¶ *Grace coactum est, τέλος ὁρᾶν μακροῦ βίου*. Finē videre longæ vitæ. In vetere libro est, *ἄρα*, vide, vt & in Ludio, sed perperam *δεα τέλος*. ¶ *si Latine edisseras*. si Latine dixeras vetus liber: quod esse posset, *si Latine dixeris*. *¶ *Spectare vitæ*.

217 C

Ouidius de Cadmo, tertio Metamorphoseon.

*Sed scilicet vltima semper
Expectanda dies homini, dicitque beatus
Ante obitum nemo supremæque funera debet.*

De qua Solonis sententia, vide, quid sentiat Aristoteles primo libro Ethicon Nicomacheorum.

¶ *Euent*

¶ *Euenta quod sunt*. Dicitur et hic euentus per quartam, sic Virgilius, Silius, alijque, varios & incertos rerum euentus dixerunt. sed vide proverbum, *Nescis, quid vesper serus vehat*, in Centuria septima primæ Chiliadis Erasmi. Habebat autem *E vita* pro *Euenta* vetus liber. *Euita quod sunt semp*. ¶ *Is beatus*, Vetus codex, *His in beatus*. Emendo, *His in beatis*. Croesus ille, siue regem Lydorum, seu tyrannum dicere vobis, spectatores, libuerit, is in beatis, & in numero beatorum habitus, diues homo supra modū, qui lateribus aureis, & multo alio auro templum Apollinis Delphici exornauit (Herodotus libro primo) is, inquam, Croesus me aliquando ad se euocauit. Ditissimus hic dictus fuit in epigrammate quinquagesimo tertio: abs quo & proverbum, *Croeso ditior, de homine ditissimo*. ¶ *Telena*. à nominatiuo Telen. alij Telana: Tellum, & Tello-nem alij apellant. Annotauit Mariangelus ex Herodoto & alijs. ¶ *Inueni Aglaum*. Lucianus aliter in dialogo, qui inscribitur Charon, *ἡ ἔπι σκοποῦντας*, & Plutarchus in vita Solonis, & Herodotus libro primo, & Ioannes Tzetzes primo capite. ¶ *Nunquam excefferat*. Verba sunt Valerij Maximi, libro septimo, capite de felicitate. Meminit Solinus quoque felicitatis Aglai. Consimilis & Claudiani fenex Veronensis. ¶ *Bel-lum ille*. Lege Pædian Xenophontis, & Plutarchi Solonem. ¶ *Profectus victus. vincitus. regi deditus*. Ita fuit in membraneo codice. Inter hunc autem versum, & sequentem, *At ille captus*, qui nec ipse sine mendo est, defunt versus multi. ¶ *Qua flamma*. Altera lectio, *Quin flamma*. *¶ *Per ministrorum*. Ne sit hic trochæus, Pulmannus legeret,

32

219

220

Per administrum ducitur lectam manum.
Posset etiam legi.

Ministrorum per lectam ducitur manum.
¶ *que in Solonem. quem Solonem*, vetus lectio.

¶ *Manendo Solonem, quoad se se recipiat*. verbi manendo syllaba vltima breuis sit, necesse est, quo secundus metri iambici pes sit anapæstus, do Solo. quæ apud Plautum in extremis Menæchmis anceps est.

221

Lumbi sedendo, oculique spectando dolent,
Manendo medicum, dum se ex opere recipiat.

nisi forte malis corripi, vt, *do medi*, sit tribrachus: qui pes melius conuenit cum iambo, quam vel anapæstus, vel dactylus, vel spondeus. In quoad autem nulla synalcepha est, sed quo producitur. ¶ *Quam pauca quam diu*. Sic omnia alia exemplaria. Lugdunense.

Huicquam pauca diu loquuntur Attici. Vbi hui admirantis interiectio pro hui legi potest, pede metri primo iambo, & secundo, spondæo: quod rarius fieri solet. ¶ *trecentis versibus*. non omnino trecentis, vti puto, sed pluribus, quam velit Lacon. ¶ *Breuitate nota*. Λακωνισμός, & Laconica breui loquentia, in proverbum abiit. Cuius etiam mentio fit in Gratiarum actione, & in versu tricesimo sexto epistolæ vicesimæ quintæ Aufonij, & in Symmachi ad Aufonium epistola quarta, & in no-

382.
432. 550

Bb

20 stro cōmentario in epigrāma vicesimū quartū, & alibi. Sunt autē Laco-
 nes, Spartani, Lacedæmonij, idē. ¶ Delphica. Delphis in tēplo Apollinis.
 C 47. 31 Plinius septimo naturalis historiarū. ¶ *Fruētū*. vtilitatis. Idē genitiuus apud
 Terentiū, vt Carisius monuit. ¶ *In hoc*. in noscēdo seipsum. ¶ *& illa*.
 Quia pulchre me nossem, gloriā semper contempsī: qui & plausum ve-
 strum, o spectatores, nihīl facio.

222 A ¶ *Parua ciuis insule*. Rhodi insulæ parua vrbs fuit Lindus Cleobuli pa-
 tria. Stephanus meminit, Pōponius Mela, & Strabo ex Homero. ¶ *Qua*
cluo. Legitur, & *quam cluo*, & *quam eleuo*. Cluo autem tertia inflexione, &
 cluēō secunda antiquiores Latini vsurparunt. Lucretius libro primo.

Detulit ex Helicone perenni fronde coronam.

Per gentes Italas, omnium quæ clara clueret.

& libro tertio

Vtilis inuenietur, & opportuna cluebit.

Sunt porro, qui Græcum verbum esse existimant, cluo id est κλύω, quod
 audio valet: quamuis varia significet, doceantque Grammatici agendi,
 patiendi, & neutra significatione vsurpari. Nonius Marcellus cluere pro
 nominari, Lucilium, Pacuuium, Ennium, Varronem dixisse probat. Her-
 molaus Barbarus cluere duo significare scripsit, esse & pugnare. sed Ba-
 ptista Pius, Plauti & Lucretij interpres, cluere pro esse accipiendū negat:
 de cluere pro pugnare Hermolao subseribit: citatque Plinij duo loca:
 Lib. 35 vnum, illum, vbi de Clypei etymo Grammaticos reprehēdit Plinius, qui
 C. 3 a cluendo dictum trahebant: sed quo cluendi significatu non satis mihi
 Cap. 29 exprimit Plinius. Alterū, hunc ex libro quintodecimo. Quippe ita tradi-
 tur, Myrtea verbena Romanos Sabinosque cū propter raptas virgines dimicare
 voluissent, depositis armis pacificatos in eo loco, qui nunc signa Veneris Cluacina
 habet. Cluere enim antiqui pugnare dicebāt. Sic legit etiā Lilius Ferrariēsis
 sed habet tamē codex me^o purgatos pro pacificatos, & purgare pro pug-
 nare. Illud vero Lucretij clueret, idē Pius appareret, & fulgeret, interpre-
 tatur: sed quid si clara clueret, illic fit, res præclare gestas hominū laudaret
 prædicaret, celebraret? Si itaque legas hic, *qua cluo*, id erit, qua scētia, seu
 per quā sententiā ego clarus sum, & memoror. qua significatione cluet
 accipiendū fuerit in versu vicesimo primo Iābici epistolæ Aufonij ad Pro-
 bū: si vero *quam cluo*, hoc significabit, quā sententiam effero & celebros.

222 B ¶ *Qui orchestre proximus*. ὀρχήστρα cuius supra mentio facta, pars theatri
 212 fuit locus chori, & saltatiū apud Græcos auctore Polluce, dicta quasi sal-
 tatoriū, inquit Budęus in annotationibus. ὀρχήστρις enim salto & gesticu-
 lor significat, vnde nomē habet. Apud Romanos vero in orchestra sedes
 Cap. 6 habebāt Senatores, teste Vitruuio libro quinto: Equites vero, qui secū-
 dū erat ordo a Senatorib^o, in gradib^o, quos appellat Aufonius, spectabāt
 quatuordēcim numero, vt hic scribitur, & in Afinj Pollionis epistola ad
 Ciceronē decimo. Sed præter furta, & rapinas, & virgis castos socios, hec quo-
 q; fecit (de Balbo Questore loquitur) vt ipse gloriari solet, eadē quæ Caius Cæ-
 sar. Ludis quos Gadibus fecit, Herenniū Gallū histrionē, sūmo ludorum die, annu-
 lo aureo donatū, in quatuordēcim seßū deduxit. Tot enim fecerat ordines Eques-

stris loci. Et in Suetonij Caio Iulio Cæsare. Ludis Decimus Laberius Eques
 Romanus mimū suū egit, donatūque quingentis sestertijs, & anulo aureo, seßū
 in quatuordēcim ex scena per orchestrā transijt. Et in libro quinto Anna-
 liū Taciti. Qui censuerat, vt Pretoriani, actis stipendijs, ius apisceretur in qua-
 tuordēcim ordinibus sedendi. Pro proximus autē legitur & maximus: quod
 quicquid sit, potest Aufonianus hic Cleobulus, Equitibus istis Romanis
 illud μέτρον ἀριστον ideo occinuisse, quod ex eo ordine essēt publicani, ge-
 nus auarū, & in exigēdis vectigalibus plerūq; immane. Cicero pro Plā-
 cio. Adiuuā, si vis, id, quod tu etiā huic obesse putas, patrē Publicanū. qui ordo
 quanto adiuuēto sit in honore, quis nescit? Flos enim Equitū Romanorū, ornāmē-
 tū ciuitatis, firmamētū Reipublicæ, Publicanorū ordine cōtinetur. ¶ Per ordinē.
 Dixisse ex isto loco. Imperfectū metrū, nisi sine synalœpha metiaris, sylla-
 bā iam, adiecta complebat vetus Lugdunensis codex.

Per ordinē iam dixisse ex isto loco.

¶ *Afer poëta videtur, vt nequid nimis*. Sic idē vetus particulā, vt, addebat:
 q̄ ab alijs aberat, sed min^o recte vester pro videtur notabat. Ex isto itaq; lo-
 co, inquit Cleobul^o, & scētia nostra μέτρον ἀριστον videtur Afer & Cartha-
 ginēsis poëta Terētius dixisse illud in Andriæ principio. — Nā id arbitror

222 C

Apprime in vitā esse vitile, vt nequid nimis.

¶ *Et noster quidam*. Sic idē vetus. Alij vitiose. Et vt videtur. Noster autē,
 hoc est Græcus, postquā Græcus erat, qui loquitur hæc: sed quis hic poëta
 Græcus? In Theognidis elegiacis scētētijs est versus trecētesim^o & trice-
 simus quintus.

Μὴ δὲν ἀγαν σπεύδειν. Πάντων μέσῳ ἀριστῶν

Nequid nimis properare. Omnium media optima — & quadringētesimus prim^o.

Μὴ δὲν ἀγαν σπεύδειν. Καὶ πρὸς δὲ ἐπι πάντων ἀριστῶν

Nequid nimis properare. Tempus autem in omnibus optimum.

Reperitur apud Euripidē quoq; & alios veteres poëtas istud Μὴ δὲν ἀγαν,
 vt docebit Erasmus in Adagijs: quod Soloni, Chiloni, Stratodemo cui-
 dam Tegeatę attributū scribit Clemēs Stromatū primo. ¶ *Italus seu do-*
ricus. seu Latinus, seu Græcus. Italus autē primā syllabā variat: quę hic sit
 lōga. Pro Doricus legitur & Dorius, sicut & in Iābico epistolæ vicesi-
 mę secūde. ¶ *Fandi tacēdique & cibi & somni modus*. Ita Badiana editio &
 alię. Quid vero hoc, in vetusto codice ad hūc modū? *Fandi tacēdi somni*
vicinus modus. ¶ *Pausæ*. quietis, cessationis. vt in ipso medio cessetur, resi-
 statur, nec prætereatur. Horatius primo sermonum,

476.

Est modus in rebus: sunt certi denique fines:

Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

¶ *Dixi. recedā*. Sic & in ludio censuit legendū Scaliger pro *dixere*
quidā. * ¶ *Milesius*. Μίλητος, vrbs Asię, patria Thaletis. Strabo, Dio-
 genes, Stephanus. ¶ *Vt vates Pindarus*. qui incipit olympia. ἀριστον μὲν
 ὑδ' ἄρ'. Plutarchus libro primo de placitis Philosophorum, Cicero,
 Laërtius, Seneca, Augustinus, Lactantius. ¶ *Extractum mari*.
 tripodem aureum, puto, dixerat in eo, quod hic desideratur.
 Ceterum vide hanc historiam apud Laertiū de Thalete. ¶ *Delio*. Apol-
 223.

line, Phæbo. ¶ *Quod ille munus hoc Sapiienti miserat.* sic vetus exemplar. alia, *Cuique munus hoc sapienti miserant.* ¶ *ad me deferunt.* referunt vetus codex. alij omnes deferunt. Referre autē hac significatione primam syllabā solet corrūpere: quæ hoc loco producenda foret. * ¶ *Is igitur ego.* Idem vetus. alij, *Is qui ego* mendose. ¶ *quæ duobus.* Tres sunt in omnibus nostris exemplaribus, Solon, Chilon, Cleobulus. Possunt improbi librarij Thaletem ex tertio loco in quartū transtulisse. ¶ *Latium id est, Sponde noxa præsto tibi est.* Sic omnes nostri libri, nisi pronomen ab veteri abfuisset. Trochæus autem noxa, spondeus esse potest, sicut versa in carmine de Athenis. potest & illuc transferri verbum est, quod metrum finit. De hac sententia supra in Ludium monita sunt alia. ¶ *Prædes vadēsque.* sponsores, & fideiussores. Versus centesimus Technopægnij. ¶ *Pænitudinis reos.* pænituisse. De hoc nomine, vide, quæ in epigramma duodecimū monuimus. ¶ *quantis.* quot, & quā multis, vt in Eutropiū obseruauimus. ¶ *ambobus.* tā prædibus, quā vadibus me gratū facere reor, inquit Solon, qui moneo, vt ne posthac pro quoquam spondeant. ¶ *Pars plaudite.* pars spectatorū, qui meam sententiā probatis, plaudite hilares: pars vero offēsi mea sentētia, foenerati, vt dixit Ludius, pro quibus veto quenquam spondere, explodite me, & turpiter eijcite hinc, si lubet.

224

205

216E

13 D

294

225.

Scen. 1.

226,

23.

13.

Scen. 5.

¶ *Bias Prieneus dixi, δι πλείσοι κακός.* Ita nostra omnia exemplaria: & Prieneus si trisyllabū est hoc loco, sicut ante in Ludio, absque synalœpha scandendus versus erit. ¶ *Veritas odium parit.* Terentius in principio Andriæ. ¶ *fuat. sit,* vt diximus in epistolam Aufonij tertiam.

¶ *Mitylena Oriundus.* ortus pro *oriundus* vetus liber. *Μιτυλήνη* vrbs est insule Lesbii, in epigrammare tricesimo primo memorate, Pittaci solū natale. quare *oriundus* hîc ab ortus non differt, si metro quadret. Pro *dixi* autem, *docui,* idē vetus. ¶ *Sed iste καίος.* De quo duodecimū epigramma.

¶ *Romana sic est vox.* sic Latini loquūtur. Terētius in quarto actu Andriæ. *In quibus sic illudatis. Veni in tempore.*

Ibique in tēpore, opportune, exponunt vetusti cōmētatores. Elidit autem i vocalē finalē verbi *Veni,* Terentianū metrū. sed in Aufoniano nulla synalœpha, vbi nec *venit* pro *venit* scribēdū: quoniam nec Pyrrhichius, nec Trochæus Iābico cōueniūt. In secūdo autē actu *ἐαυτὸν πικρῶ εἰρημένου* nō seruus Dromo, sed Syrus sic loquitur.

In tempore ad eam veni, quod rerum omnium est

Primum

¶ *ne molestus.* subaudi sim. ¶ *Ephira.* Corintho. Stephanus. ¶ *Μελέτη τὸ πᾶν Μελέται τὸ πᾶν* apud Stobeu capite tertio, siue verbū sit *μελέται* pro *μελέταις*, seu nomen pro *μελέτη*, Dorica dialecto. Alia vero sentētia Periādō assignatur, in Carmine Græco. ¶ *Comicus Terētius.* In principio secūdi acti Phormionis. Atque sic Aufoniani illi sapiētes Terētiū iā ter citauerint, Græci Latinū hominē, & quadringētis annis, aut plus eo, natu minorē: quod nō video quātū in re ficta, & ludicra sit indecorū. ¶ *Nā segniores omnes.* subaudi sumus: vel sūt homines. ¶ *fors.* fortuna. casus. legitur &, *fors.* ¶ *Meditati.* Meditami vetus liber.

227.

IN EORVNDEM SEPTEM SAPI-

ENTVM SENTENTIAS SEPTENIS

VERSIBVS EXPLICATAS,

ELIAS VINETVS.

NBIBLIOTHECA sodalium Dominica-

rium Burdigalæ, antiquum membraneum librum reperi, in quo erat bona pars scriptorum vtriusque Senecæ, ac inter alia sententiæ illæ, seu prouerbia, vt dicebātur, Annæi Senecæ, Mimi scilicet illi, quos Desiderius Erasmus est interpretatus: quibus ascripta & hæc heptasticha Aufonij erant, tacito auctoris nomine, adeo, vt,

228

fiquis illa aliunde non nouisset, Senecæ opus esse credidisset. Ex eo itaque codice, loca aliquot huius opusculi restituumus. quod idē Erasmus, & Brucherius quidam Trece sis sunt interpretati: siquid in eo tibi occurrerit minus perspicuum. Est autē Aufonius vario metri genere hic vsus: atque ab hexametro, seu heroico cœpit. ¶ *Qui nihil cupiet.* *Cupiat,* vetus exemplar. ¶ *matronis.* *matrona,* rectius vetus codex: quia mox subditur, *Quæ casta?* ¶ *Quid stulti prop.* Vetus codex, *Quod,* vt subintelligas opus: quod verbum est in præcedenti versu.

¶ *Loqui ignorabit.* Carmen Iambicum trimetrum. ¶ *quisquis legem.* Parisinus, & vetus codex, quisque scribunt, quod metro melius conuenire videtur: & pro quisquis seu quicumque multos auctores vsurpasse annotauimus in Sidonium. ¶ *Compares.* sic legit Erasmus, & in sequenti versu probes. Nos vero ex vetusto codice, *compara,* & *proba. proba* etiam habet Parisiensis.

¶ *Quanto plus.* Asclepiadeum metrum. ¶ *Prodere vult bonos.* Recte Erasmus suspicatus est, esse hîc legendum, *perdere vult malos.* Ita enim habet vetus codex.

229

¶ *Nunquam discrepat.* Carmen Phalæcium hendecasyllabum. ¶ *Faxis.* liber antiquus, fac sis.

¶ *Dico tunc beatam.* Carmen Trochaicum tetrametrum catalecticum. Hunc autem versum, *Dico tunc beatam vitam cum peracta fata sunt,* Erasmus & vetus exemplar legunt,

209C

Dico tunc vitam beatam, fata cum peracta sint.

289 ¶ *Iugato*. vetus codex addit, *Iugator*, idque rectius. Vide versum tricesimum secundum Technopægnij. ¶ *quicquid impar dis*. sic vetus codex. nam illud *quod impar est, disidet, metri ratio ferre non potest.* ¶ quem palam. Erasmus & vetus exemplar, sed palam.

¶ *Nolo minor*. Carmen est Sapphicum Choriâbicum: cuius tres primi pedes Choriambi sunt: quartus siue vltimus, quia cuiusq; versus syllaba vltima, est anceps, aut Amphibrachus, aut Bacchiûs erit. ¶ *Vti sis memor & salutis*. vetus codex hoc sic habet, *Vive memor mortis item vive memor salutis.* ¶ *Quæ benefacta accipias perpetuo memento*. Desiderabatur hoc loco quinto versus hic: sicut & in sequentis heptastichi sexto, hic.

Quum falso laudas tunc & amice noces.

Responsimus autem ex illo antiquo Burdigalensi libro & Mariangeli diatribis. ¶ *Illâ inuenta est grauior*. Hoc modo ex veteri codice malo legere, quam, *Illâ inuentus grauior.*

231 A ¶ *Turpe quid aufurus*. Metrum pentametrum. ¶ *dicere distuleris*. Sic vetus liber. alij, *dicere sustuleris*. Inimice autem hic, & amice, Vocius pro nominatiuo, sicut in carmen vicefimum parentalium monuimus: dicunturq; amici & inimici, hoc loco, qui tales esse videntur.

152. ¶ *Septenis patriam sap.* Latina hæc, quæ inter Virgiliana, Aufoniana, Sidonianaq; carmina reperiuntur, cuiuscunque sint auctoris, ex Græcis facta putantur, quæ leguntur libro primo epigrammatum Græcorum huiusmodi.

Ἐπὶ τῶν σοφῶν ἐρέω κατ' ἕπος πόλιν, οὐνομα, φωνίω.

Μέτρον μὲν Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος εἶπεν ἀριστον.

Χείλων δ' ἐν κοιλῇ Λακεδαιμονίᾳ, Γνώθι σεαυτὸν.

Ὅς δ' ἐκ Κορινθοῦ ἔναιε, Χόλου Κρατῆριν Περιανδροῦς.

Πιττακὸς, ὁ δ' ἐν ἄγαν, ὃς ἐν γένος ἐκ Μιτυλήνης.

Τέρμα δ' ὄρνᾳ βίοτοιο, Σόλων ἰσχυρὸς ἐν Ἀθήναις.

Τοὺς πλεονακτοὺς δ' ἐκ Βίᾳς ἀπέφηνε Πριηνεύς.

Ἐγγύλιω Φεύγειν δ' ἐκ, Ὀυδίας Μιλήσιος ἠύδα.

Id est,

Septem Sapientum dicam versu, civitatem, nomen, vocem.

Modum quidem Cleobulus Lindius dixit optimum.

Chilo vero in caua Lacedæmone, Nosce te ipsum.

Qui vero Corinthum habitat, fram moderari, Periander.

Pittacus, Nihil nimis, qui erat genere ex Mitylena.

Terminum autem videre vitæ, Solon sacris in Athenis.

Plures peiores autem Bias designavit Prienensis.

Sponsionem fugere vero Thales Milesius dicebat.

231 B ¶ *monosticha*. singuli versus. ¶ *Periander trip*. Hoc loco primo, anapestus est pro spondeo aut dactylo. Aufonius autem in Ludo eorundem septem sapientum aliam sententiam attribuit Periandro. De iisdem extant & hæc: quæ in antiquis libris post Sidonij Apollinaris carmina reperimus,

cuiuscuius veterum poetarum sint.

Te Solo præcipue laudavit Græcia, vosque Pittace, Chilo, Thales, Cleobule, Bia, Periander.

Pittacus ex Lesbo satus, ex Lacedemone Chilo. Miletonatus Thales, & Lindo Cleobulus.

Prieneque Bias tulit, ast Ephyre Periandrum.

Atticus Aetolicum Solo septimus est sapientum.

Hic iubet attente meditari ultima vitæ.

Ille nihil rerum fieri probat immeditatum.

Esse malos plures tandem deprehenderat alter.

Alter habere modum perhibet moderamina rerum.

Quintus opes vitæ communes præcipit esse.

Sextus, ut ipsum se curet cognoscere quisque.

Primus temporibus dat res, & tempora rebus.

DES. ERASMVS ROTERADAMVS.

Dicta sapientum ex Aufonio, carmine: atque in his extrema sententia fere semper est gemina, & disticho comprehenditur.

PERIANDRI, carmine Phalæcio

¶ *Nunquam dis*. Id est, nihil vile quod non honestum. ¶ *Plus est*. id est, quo quisque ditior, hoc magis sollicitus vivit. ¶ *Mortem opt*. Miser est, qui tædio vitæ mortem optat, sed miserior, qui semper timet mortem. ¶ *Faxis, vt*. Quod necesse est facere, fac vt libenter facias. ¶ *Multis ter*. Quæ multi timet, is multos timeat necesse est. ¶ *Si Fort*. Ne extollaris fortunæ proferitate. in rebus aduersis ne frangaris animo.

BIANTIS, Heroico carmine.

¶ *Quânâ sum*. id est, Quid optimû: Animus bene sibi cōsciûs. ¶ *Pernicies homini*. id est, Hominū maxima perniciēs est ab homine. ¶ *Quis dives*? Dives est, nō qui multa possidet, sed qui sua sorte contentus est. Avarus omnis, pauper est, qui quod habet, nō habet. ¶ *Quæ dos*. Mulier etiâ indotata satis dotata est, si casta est. ¶ *Quæ cast*. Casta nō est, de qua fama turpiter loquitur. ¶ *Quod prud*. Proprium prudētis est, etiâ cum possit, nolle tamen vlcisci. Malus etiam quum non possit, optat tamen lædere.

PITTA C I carmine Iambico trimetro.

¶ *Loqui ignor*. Eiusdē est artis, recte tacere & recte loqui. ¶ *Bono prob*. Nō refert, quā multi laudēt, sed quales. Nā ab improbis laudari, vituperari est. ¶ *Demēs sup*. Stultitię est, cruciari felicitate malorū, quasi in vulgarib⁹ bonis sita felicitas. ¶ *Demēs dol*. Aequū stultū est gaudere calamitate malorū, quasi nō & ante fuerint infelices. ¶ *Pareto legi*. Quod aījs præscriperis, ipse seruato. ¶ *Plures amic*. Prospera fortuna conciliat multos amicos: At refrante fortuna pauci manent, sed sinceri.

ELIAS VINETVS
CLEOBVLI, carmine Ascpiadéo.

¶ *Quanto plus.* Quo potentior es, hoc magis caue, ne quid pecces: & quo plus tibi permittunt homines ob principatum, hoc ipse minus permittas tibi. ¶ *Fortuna inuid.* Cum bonis male est, fortunæ imputatur, cum ea sæpe magnatum sit culpa. ¶ *Felix crim.* Felicitas malo parta: non est diuturna. ¶ *Ignoscas alijs.* In alios lenis esto, in teipsum seuerus. ¶ *Parcit quisque.* Qui bonos uiros tradit in manus bonorum, is seruat, nō perdit, quos prodit. Quamquam suspicor legendum.

Parcit quisque bonis, perdere vult malos.

Vt sit sensus, qui malos, ac nocētes afficit suplicio, is miseretur bonorū & innocentium, quod ab horum violentia liberat. Et quisque, durius positū est, pro quisquis. ¶ *Maiorum mer.* Laus parentum non tribuitur posteris. At probra parentum sæpe obiciuntur liberis.

CHILONIS, carmine choriambico ex choriambis tribus, & amphibrachy. Videtur Sotadicum.

¶ *Nolo min.* Sic est moderāda vitæ ratio, vt nec inferioribus sis formidini, quod est tyranni cū, nec superioribus contemptui, quod est abiectę fortunæ. ¶ *Vine mem.* Sic fuge turpia quasi hodie moriturus. Sic cura honesta studia, quasi semper victurus. Quando hic versus deprouatus est, suspicor ita legendum,

Vine memor mortis, vt sis memor & salutis. aut sic,

Vine memor mortis, ne sis immemor & salutis.

¶ *Tristia cuncta.* In rebus aduersis, aut amici consuetudine falle moerorem, aut animo te sustine. ¶ *Tu bene.* Benefacta tua prædicent alij. ¶ *Grata senect.* Florida senectus, simillima est adolescentiæ. Morosa iuuentus, simillima est senectuti.

SOLONIS, carmine trochaico.

¶ *Dico tunc.* Nemo beatus, nisi qui feliciter obierit diem. ¶ *Par pari.* Firmissima est amicitia, quę inter pares coiit. ¶ *Non erunt.* Honos verus, virtutis est præmium non munus fortunæ. ¶ *Clam coarg.* Amicum laudato palā, sed erantē occulte corripe. ¶ *Pulchrius multo.* Clarior est, nobilitas, quā ipse tuis virtutibus tibi pararis, quā quæ ex maiorū imaginibus contingit. ¶ *Certa si.* Si fatum vitari non potest, quid prodest præscisse? sin incertum, stultum est timere, quod an euenturum sit, nescias.

THALETIS, versu pentametro.

¶ *Turpe quid.* Quod apud alium pudet te facere, ne solus quidem ausis facere, veluti te ipso teste. ¶ *Vita perit.* Etiam post mortem viuit gloria benefactorum. ¶ *Quod fact.* Sile, siquid est in animo facere, ne quis impediatur. ¶ *Cruis est.* auget sibi molestiam, qui timet, quod vitari potest. ¶ *Cum vero.* Præstat vere carpī ab inimico, quam falso laudari ab amico. ¶ *Nil nimium.* Nequid nimis. Nā modus omnibus in rebus est optimus.

IN AV-

IN AVSONII BURDI.

GALENSIS EDYLLIA,

ELIÆ VINETI SANTONIS

COMMENTARIVS.

IN DOMINICAM RESVRRE-

CTIONEM, EDVLLIVM

PRIMUM.

SANCTA salutiferi. Carminis huius titulus in Parisiensi editione, & alijs quibusdam, est, VERSVS IN DOMINICAM RESVRRECTIONEM. in Lugdunensibus mēbranis, VERSVS PASCHALES PROCODICTI. Vbi quid verbi sit PROCODICTI, non intelligo. Participium quidem DICTI videri potest, vt versus Paschales dictos accipiamus, sed quid reliquum PROCO? An viri hoc proprium? De Proconsulatu Ausonij nihil comperimus, & hoc ante consulatū ipsius fuisse scriptum liquet. Quod carmen, & quæ sequuntur, Amor cruci affixus, Mosella, & aliquot alia, hæc non ante Edyllia fuisse inscripta arbitror, quam Ausonij scripta, quæ veteres libri cōfundebant, typographi sic nuper distinxisset, vt nunc edis solēt, in Epigrammata, Edyllia, Epistolas, & alia. Edyllia auctor ipse nunquam vocauit, nisi forte edyllia malis legere quam, epyllia in litteris ad Symmachū de Gripho Ternarij numeri. Significat autem *εἰδος* formam & speciem, eamque speciem, quæ generi subijcitur: sed Pindarus poëta Lyricus quum suorum certaminum victores celebrat, *εἰδος* etiam vocat, quod de vnoquoque carmē canit. Hinc factū constat *εἰδος* diminutiū vocabulū, parū *εἰδος* significans, breuēque aliquod poëma, vt ostēdemus in præfationem Cupidinis cruci affixi. ¶ *Deuota ieiunia.* Quadagesimæ ¶ *mysta.* sacerdotes, clerus, qui apellatur. ¶ *caduce anime.* huius vitæ, quæ cito cadit, & perit. ¶ *implicuit.* hoc narratur in Genesi. ¶ *Hoc addidit vnum.* quod sequitur de baptismo. * ¶ *Vt super aquoreas.* Idē in Rhopalica precatione. Alludit autem ad illud, quod scribitur in principio Geneseos: *Et spiritus Dei ferebatur super aquas: Spiritumque illum*

232

277

234 B

233

352

Cc

E L I A S V I N E T V S

intelligit Sanctum Dei Spiritum, non flatum, ventum, aerem, vt quidam. ¶ *Trina fides*. est Pater, Filius, & Spiritus sanctus. ¶ *autore vno*. Deo patre. ¶ *amplectendi. amplectenti* rectius liber vetus. Est spes certa salutis amplectenti hunc numerum, id est credenti in Trinitate m, iunctis virtutibus, hoc est bona faciendo opera: ne fidem otiosam, vt appellant, intelligas, & vacantem charitate. Est autem versus spondaicus. ¶ *Talem terrenis speciem*. & vetus, & Aldinum exemplar, *Tale e't terrenis specimen spectatur*. Sic specimen in carmine vicesimo tertio Parentalium. ¶ *Augustus genitor*. Valentinianus Imperator. ¶ *geminum*. id est duorum Augustorum fater, & procreator, Valentis fratris, Gratianique filij sui: de quibus lege qua scripta sunt in epigramma quartum. ¶ *Numine partitur*. Nomine vetus codex.

I N C V P I D I N E M C R V C I A F F L I X V M, E D V L L I V M I I.

234A ¶ *AN vnquam vidisti nebulam pictam in pariete?* Idem Ausonius ad Symmachum quarta epistola. *me velut aërius bractea fucus, aut picta nebula, non longius qua, dum videtur, oblectat*. Illic an recte nebula scribatur, non fatis mihi liquet, sed hic pro nebulam non dubito, quin tabulam legisset Erasmus, si eorum in mentem venisset, quae ex Plauti Menæchmis adducit Mariangelus. sunt autem haec.

*Dic mihi, nunquid vidisti vnquam tabulam pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut vbi Venus Adoneum?*

Sic è prouerbiorum albo eradendum illud, Nebulam in pariete, nisi alibi legerit Erasmus, quo rem nihili & somnio simillimam significari existimauit. ¶ *Treuiri*. Treuris Tilianus codex, de quibus in claris vrbibus.

201 ¶ *AEoli*. Parisiensis liber, Zoili, & vetus Tilij codex. ¶ *in lugentibus campis*. Virgilius sexto Aeneidos.

*Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnia
Eugentes campi. Sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti calant calles, & myrtea circum
Silua tegit. cura non ipsa in morte relinquunt.*

234B * ¶ *Denique mirandi. Deinde mirandi*, codex Tilianus. ¶ *poëtadi*. vox gerundi a deponente Poëtor: quo vsos veteres Latinos probat Priscianus libro octauo. ¶ *lemma*. argumentum. λήμμα. idem verbum in praefatione Parentalium, & in Iambico ad Probum. ¶ *nauos nostros & cicatrices amamus*. Hoc adagio significatur, turpitudinem nostram, vitia, ineptias nostras, nobis placere. Neuum autem, non nauum scripsit, puto, Erasmus in prouerbio, E neuo cognoscere. ¶ *Hinc ecloga patrocimor*. defendo hanc meam eclogam. Est ecloga Graecum ἐκλογή. quod exponit electionem vetus glossarium: sed quae poemata Theocriti ἑιδύλλια (de quo verbo iam supra quæsiuimus) βούκολικα que vulgo inscribuntur, ac

100 426 Virgilij

I N A V S O N I I E D V L L I A

Virgilij Bucolica, haec antiqui grammatici Eclogas quoque vocant, veluti Seruius in tertium, septimum, nonum, eorum Virgilij carminum. Eclogas etiam Porphyrio vetus Horatij commentator, Horatij nuncupat epistolae & Satyras, in epistola septimam libri primi, & in Satyræ tertiam, quintam, vltimam secundi Sermonum, ac Ausonius odas in praefatione Grīphi. Hinc Eclogarium in titulo dodecastichi de diebus septimanae. ¶ *Vale*. Addunt quidam libri, *ac dilige parentem*. Ceterum de hoc Ausonii poëte filio Gregorio, quae pro Gregorio Georgiū Iodoci Badij exemplaria nuncupant, legere licebit, quod monuimus in nonum carmen Parætalium.

¶ *Aëris in campis*. Elysios inferorum campos sic appellat in extremo sexto Aeneidos Virgilius. ¶ *Myrteus lucus*. Silua myrtea in ijs, quae modo ascripsimus ex Virgilij sexto Aeneidos. Est Myrtus arbor sacra Veneri. Virgilius in Melibæo.

*Populus Alcide gratissima, vitis Iaccho,
Formosa myrtus Veneri, sua laurea Phæbo.*

Hic autem est, quae παρίσωσις appellatur. Eustathio, παρίσιον & ὁμοιοτέλευτον Rutilio, Quintiliano, Aquilæ. Sunt enim παρίσιον, siue ὁμοιοτέλευτα, vel ὁμοιοκατάληκτα cæpis & Maronis, amētes & amantes: qualia reperies multa passim. Ceterum priores etiam Poëtae eadem figura libenter vsi reperiuntur. Homerus in prima Odyssæ rhapsodia.

Ἐκ γὰρ ὁ ῥέσιον τίσις ἐστὶναι Ἀτρείδαο

Virgilius id secunda Ecloga *Dixit Dametas, inuidit stultus Amyntas.*

Ouidius primo Factorum *Ora vides Hecates in tres vergentia partes.*

¶ *Heroides*. quas in epistola heroicas appellauit mulieres. ¶ *Mirator Narcissus*. de quo Epigrāma quintum & sextum supra nonagesimum. * ¶ *Oebalides Hyacinthus*. Oebali filius, Regis Laconiae, quae & Oebalia ab illo apud Virgiliū, & Oebaliae hinc Amyclae in epistola vicesimae quinctae versus vicesimo sexto. Hyacinthus autem Phœbi Apollinis amores. in versus sexagesimo nono Technopagnij, mutatur in florē libro decimo Metamorphosē Ouidij, & Crocus quarto. Adonidis vero cruor eodē decimo, & Aiæcis tertio decimo. ¶ *Tragico genitu. àl àl*, id est, heu heu, gemētis, quærētis, dolētis vox: quales in quibusuis Tragedijs frequētes, non solum in illis de Aiæce. Qui autem Latinis Aiæx, Graecis Αἰάξ, τοῦ Αἰάντος, vnde hinc Aeas: quod nomen ex tragica illa voce àl àl geminata factum videtur: quam Hyacintho flori (in eum puer Hyarcinthus primus, deinde Aiæcis cruor conuersus fuit) inscripsit Apollo, dicente Ouidio.

*Non satis hoc Phæbo est. is enim fuit auctor honoris.
Ipse suos gemitus folijs inscripsit: & àl àl
Flos habet inscriptum: funesta que littera ducta est.*

Inter heroū Epitaphia est Aiæcis tertium. Salamis autem est in sula maris interni, patria Aiæcis: vnde Salaminius. * ¶ *Fulmineos Semele*. Hæc Fuit filia Cadmi & Harmoniae, auctore Hesiodo in Theogonia. Quomodo autem Iouis adulteri ignibus illa Baccho grauida arserit, & vt,

ELIAS VINETVS

*Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioque tener, si credere dignum est,
Insuitur femori: maternaque tempora complet,*

Ouidius narrat tertio metamorphoseon. ¶ *Latera per inania.* Inania latera, ignauum ignem, simularum fulgur, mare sine fluctibus, faces sine igni, speciem gladii inanem, & alia, eadem dixit figura. Nam apud mortuos verarum rerum sunt tantum umbræ, & effigies. Vereor tamen, ut ne hæc latera pro alio aliquo verbo sit suppositum. ¶ *in antiquam.* in feminam. Virgilius sexto Æneidos. ——— *& iuuenis quondam, nunc femina Cæneus.*

ver. 449

Rursus & in veterem fato reuoluta figuram.

38

Vide Epigramma sexagesimum οβαυ. ¶ *vulnera siccat adhuc Procris.* Hanc in frutetis latentem pro fera Cephalus maritus interfecit. Fabulam narrant Ouidius, Hygnius, Seruius in sextum Æneidos. * ¶ *fert fumida testa.* Puella Ero, cui patria fuit Sestos vrbs Helleporti in Asia, & que se in mare precipitavit ex summa turri, postquam vidit Leandrum suum ex Abydo aduersus litoris oppido summersum, hæc manu gestat simulachrum fumantis facis, & ignium, illorum quos noctu ad se natant, Leandri cursus dirigendi gratia solebat ex ea sua turri ostendere. ΤΕΤΡΑΣ dici vasa terrea annotauimus in Epigramma septuagesimum primum. Testam hoc loco vocat Ausonius, quem λυχνον, Musæus. Fulgentius in Mythologicis id Latine Lucernam dixit: & Marcus Varro libro quarto de lingua Latina Lucernam esse scribit, quod vocant Græci λυχνον. Vetus etiam interpretis Græcorum Euangelionum lychnon Lucernam vertit, ac antiquum glossarium. Hoc vas, ex quacunque materia veteres fecerint (nos hodie ferreis, æreis, stanneis, vulgo utimur) in id oleum infundebatur: & in oleum immergebatur illud, quod in lychno quia esset, id est, ἐν λυχνῷ, Græci ἐλλύχνιον, appellarunt, ut Herodotus libro secundo de lucernis Aegyptiorum. pro quo Latinum non habeo, quod dem. Funalium id quidem exponit vetus glossarium, sed hoc vocabulum alibi non legi, & nescio, quam probum sit. * Funale fortassis ibi legendum. quamquam funale proprie dici video, apud Ciceronem & Valerium de Duilio, id genus facis, quod ex fune cera circumlito fit. Ellychnion ergo Græci vocant, quod ardet in lychno. Græcorumque pro suo non timuit frequenter ut Plinius Naturalis historiae auctor, veluti libro vicesimo tertio. *Ellychnia ex vua sunt claritatis precipua.* & vicesimo octauo. *optime Ellychnio papyraceo, oleoque sesamino.* Lucernarum lumen interdum vertens, ut libro vicesimo primo de iunco herba. *Et sus adnassas marinas, vitilium elegantiam, lucernarum lumina precipua medulla.* & vicesimo quinto de verbasco alia herba. *Tertia, Lychnitis vocatur, ab alijs thryallis, folijs ternis, aut plurimum quaternis, crassis, pinguibusque, ad Lucernarum lumina aptis, quum hæc Dioscoridis Græca interpretaretur. και τρίτη φλομεις, η καλουμένη λυχνίτις, ὑπὸ δὲ τινῶν θρυαλλίς, φύλλα τρία, η τέσσαρα, η καὶ πλείονα ἔχουσα, παχέα, λιπαρά, διασέα, εἰς ἐλλύχνια χρῆσιμον.* Ex quibus Plinij locis & alijs, cognosces ex multis rebus sepe fieri solita, sed quæ nos hodie ex gossipina illa lanugine fere faciamus. Dicebantur autem lychni δίμυξοι, qui

Cap. 4
Cap. 11
Cap. 18

Cap. 10

duas,

IN AVSONII EDVLLIA.

duas, τρίμυξοι qui tres, πολύμυξοι qui plures myxas haberent. Sic enim myxas pro myxos suspicor legendum apud Valerium Martialem in Aphoretis, ubi lucerna πολύμυξος hoc modo loquens inducitur.

Illustrem quum tota meis conuiuia flammis,

Totque geram myxos, vna lucerna vocor.

Μύξος nanque non inuenio apud Græcos in ea significatione, sed μύξα, 236 ^Β ut apud Suidam mentio fit lucernæ viginti myxarum. Est autem μύξα, mucus, humor è cerebro per nares defluens. Dicuntur & μύξαι, nares ipsæ, ut Pollux & Hesychius docent: vnde per similitudinem quandam myxæ lucernarum sunt appellatæ, prominentes lucernarum partes, Ellychnium sustinentes, vel ipsa adeo ellychnia ex ijs naribus, mucis instar, emergentia. A lychno vero, quod λύχνιον, & λυχνίαν, fecerunt ijdem Græci, Latini candelabrum verterunt. Est à candela, quam sustineret dictum hoc, Varrone etiam auctore, sed candelabrum quoque appellatum, cui superponebatur lucerna, ut in Evangelio Lucæ. *Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut subter lectum ponit, sed super candelabrum ponit: ut intrantes videant lumen.* ex his Græcis, οὐδεὶς δὲ λύχνιον ἀΐσας, καλύπτει αὐτὸν σπέυει, ἢ ὑποκρίτω κλίνης πίθισιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθισιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. Sed erant & lucernæ pensiles, ut primo Æneidos.

———— *Dependent lychni laquearibus aureis*

Incensi: & noctem flammis funalia vincunt.

Lampades autem illæ Euangelicarum virginum, quibus oleo quoque opus erat, tibi disquirendum relinquo, quam diuersum genus erat à lucernis. Græcum est æque λαμπάδας, atque λύχνος, seu λύχνον: verum eo perlibenter vsi sunt Latini omnes scriptores pro suo, & facem exponit antiquum glossarium. * ¶ *Leucate.* leucates per tertiam declinationem, & leucata per primam, rupes, saxum, promuntorium: vnde in mare desilijisse Sappho dicta in epigramma nonagesimum. Virgilius tertio Æneidos.

Mox & Leucate nimbosa cacumina montis.

Leucas etiam, ut Pallas, in eodem Epigrammate, & in versu ducentesimo quarto decimo Mosellæ, idem promuntorium, & vrbs. ¶ *Mascula.* ita appellata Horatio in libri primi epistola penultima. Non enim solum viros illa, sed etiam ut mas quispiam, feminas femina exarsit. Alias affert rationes ex Strabone & Horatij interpretibus Gregorius Ferrariensis de poetis. ¶ *Lesbiacis sagittis.* amore Phaonis. Ad eum scribit apud Ouidium: qui vel Plinio teste, etiam è Lesbo insula erat. ¶ *Harmonie cultus Eriphyle mæsta recusat.* Ita legendum, pro,

Hermione cultus Eriphyles. mæsta recusat.

Sic apud Hesiodum in Theogonia, Diodorum Siculum libro quarto, & alios Græcos, Harmonia hæc, & Harmonie, Martis & Veneris filia ex adulterio: quam Latina exemplaria in Hermionen fere corruerunt. Cultus autem, segmenta, & monile: quod eodem fuisse fato fortunæque

Cc. 3.

ELIAS VINETVS

cum equo Seiano, & auro Tolofano, memoriae proditum est. Quisquis enim illud habuit, posseditque, nouo ac miserando exitio ipse cum sua familia perijt. Tale namque Veneris maritus Vulcanus,

— *Vt prisca fides, Mauortia longa*
Furta dolens, capto postquam nihil obstat amori
Pœna, nec vltices castigauere catena,
Harmonies dotale decus, sub luce ingali,
Struxerat. — * Eius itaq; fatū, quę prima illud collo induit,

236 F

prima probauit ipsa Harmonia in serpentē cū viro Cadmo mutata, mox Semele, Iocasta, & alię. Vide Statiū poētā secūdo Thebaidos, Athenęū sexto, Rhodiginū libri duodecimi capite tertiodecimo. ¶ *Eriphyle mœsta.* mœstāque Eriphylē. dixerat Virgilius sexto Æneidos illud *στρυγέην* *Εριφύλην*, Homeri Odyssę vndecimi interpretās. ¶ *recusat.* sed iā fero: quia eo fato & ipsa perierat. Fabula sic habet. Amphiarus vates sciebat, si ad bellū Thebanū proficisceretur, se illic periturū. occultauit itaq; se cōscia Eriphyle vxore. Adrastus autē rex Argiuorū, quū generū Polynicen, de quo & fratre est Epigrāma centesimū & tricesimū, in eo negotio adiuuare vellet, acceptū ab eo monile illud, forori Eriphyle obtulit, vt indicaret maritū, quod lubēs illa accepit, & vt ait Sulpicius Lupercus in Elegia de auaritia, *latebras viri patefecit sui.* Proficiscēs ergo ille ad id bellū, filio suo Alcmeoni mādauit, vt post suā mortē suppliciū de matre fumeret: quod fecit ille sedulo. ¶ *Infelix nato.* Alcmeone. à quo interfecta fuit ob prōditū Amphiarau: & qui postea furijs exagitat⁹ fuit, quo modo Orestes. ¶ *nec fortunata marito.* Amphiarao, quā apud Thebas absorbit terra. ¶ *Minoia fabula.* quę ad Minoem regē Cretę insule aerię & altę, pertinet: vt quę sit de Pasiphaë vxore, & filiabus Aridane & Phędra. ¶ *P. siphæe niuei.* Ex Sileno Virgilij. Vide epigrāma quinquagesimum, & sexagesimum quintum. ¶ *Licia.* filia Andrageo filij mortē Minos vlturus, bellum intulit Atheniensibus, & vicit. Victis hęc stauit poenā, vt vno quoq; anno septenos liberos suos Minotauro (monstrū hoc ex Pasiphaë & Tauro natum fuerat) edēdos mitterēt. Theseus Atheniēsis patrię vicē dolēs, in Cretā venit: cuius amore capta Ariadne, Minois filia, docuit, quomodo *caca regens filo vestigia*, labyrinthum ingressus, Minotaurum interficeret. quod quum esset factum, Adriadne eiūsq; sore Phędra raptis, victor Athenas redijt. Ariadnen tamen in Naxo, quę & Dia, insula, dormientē reliquit: vnde est illa apud Ouidium Ariadnes ad Theseum epistola. Fabulā narrāt Hyginus, & Seruius in sextum, Æneidos. ¶ *Phędra.* Fabula narrata in epigrāma vndeuicesimum. ¶ *Abiectas tabellas.* litteras, ni fallor, nō quas ipsa, sed quas eius nomine scripserat Ouidius. ¶ *desperans.* potiri amore Hippolyti priuigni sui. ¶ *Hęc laqueum.* Phędra. ¶ *Hęc vana.* Ariadne, quā à Theseo in Dia relictam Liber duxit vxorē: eique hęc dedit coronā, quę postea inter sidera collocata est. Hyginus secundo astronomicōn de Corona, & Philostrati *ἐκόνες*, ¶ *Pudet hanc*

vers. 14.
18.

IN AVSONII EDVLLIA

hanc. Pasiphaën, ¶ *Laodamia.* Acasti Theffalię regis filia. * ¶ *Duas noctes.* Scilicet vnā viui mariti Protefilai, quādo cum alijs ille Gręcis in Phrygiā nauigauit, vbi omnium primus est interfectus, sicut habet eius epitaphium inter Heroica duodecimum: & alterā functi mortuique viri, quando Laodamia quum audiisset ipsum perijisse, petijt a dijs, vt diem vnum (sic scribit Lucianus in dialogis mortuorum) vel tres horas (ita Hyginus) reuiuisceret, quo videre, & colloqui sibi liceret. quod impetrauit. reliqua, & quo pacto ipsa se combufferit, ex Hygino cognosces. ¶ *Thisbe.* Thisbe Babilonia, propter Pyramū, quę amabat, qui se interfecerat, & se ipsa interfecit. Fabula est quarto Metamorphoseon. ¶ *Canace.* Epigrāma octogesimum tertium. ¶ *Sidonis.* Sidonia, patronymicum. Epigrāma nonagesimum, & centesimum vndecimumq;. ¶ *Coniugis hac.* Pyrami, Thisbe. ¶ *Hęc patris.* Canace, Aeoli, ¶ *Hęc hospitis.* Dido, Aeneę. ex quarto Æneidos. ¶ *Latmia saxa.* Latmus, mōs Carię Ciceroni in Tusculana prima, Endymionis a Luna, vt ferunt, quondam adamati fabula nobilis. Nam Endymionem illic à Luna consopitum putant, vt dormientem oscularetur. Meminit Lucianus fabulę cum alibi, tum in dialogo quodam Veneris & Lunę, Erasmus in prouerbio Endymionis somnus, Hyginus, Fulgentius, Scholia vetusta in quartum Argonauticōn Apollonij, & Ausonius ipse rursus in Ephemeride. * ¶ *Cruciauerat illic Spreta olim.* & hoc fingit poēta. Vide quę de hac fabula attigimus in epigramma vicesimum nonum. ¶ *Huius.* in huius myrti alto stipite. * ¶ *Transferat vt proprias.* legitur & *Trāsferet & proprias.* ¶ *Tolerati insignia leti.* gladios, laqueos, & alia, quibus se ipsę interfecerant. ¶ *Expediunt.* hęc depromunt, & afferunt in medium. ¶ *Myrrha.* mater Adonidis, decimo Metamorphoseon in sui nominis arborem mutata: quę humorē succūmue exsudat, vt pinus. Vide Dioscoridē, Pliniū, Ruellium. * ¶ *Ancipites furias.* Amori infensas heroides, sed adhuc tamē dubitātes, an debeant vlcisci. ¶ *mariti.* Vulcani. Fabulā rettulimus in versum vicesimū septimum Griphi. ¶ *Hellepontiaci.* Priapus fuit de Lampsaco ciuitate Helleponti, inquit Seruius in Georgica, *de qua pulsus propter virilis membri magnitudinem, post in numerum deorum receptus, meruit nomen esse hortorum.* Alij hunc Mercurij, alij Liberi, & Veneris filiū. ¶ *Eryx.* Veneris & Butę filius. Hyginus, Seruius, Diodorus. ¶ *quod semiuir.* Epigramma sexagesimum octauum. * ¶ *Olli.* illi, Amori. ¶ *Sutiles rosa.* sero ex rosis facto, cōfuto, intexto. ¶ *Inde.* viso cruore. ¶ *Heroides.* Dido, Phędra, & alia. ¶ *Crudeli malunt ascribere fato.* quam puero Amori. ¶ *pia mater.* Venus, mater Cupidinis. ¶ *Portaque euadit eburna.* Hemistichiū Virgilianum, ex fine sexti Æneidos. Virgilij enim imitatione, omnia, quę hic rettulit, ficta & falsa esse intelligi vult. Homerus autem Odyssę T, & ab eo idem Virgilius, duas fecit somniorum portās: quas nominauit etiam idem Ausonius in extrema Ephemeride, Corneam & Eburneam.

237 B

177

51.61

83

238

23

239

240

279 D

In lib. 4

Vers. 118

241

98

242 A

IN AVSONII MOSELLAM, EDYLLIVM III.

ELIAS VINETVS

IN GENIO eruditioneque eximia fuisse Aufonium vel hoc solū carmē probare potest. De quo Symmachus quid senserit, ex quartis ad eum ipsū scriptis Aufoniū litteris cognosces. Peruenit autē id ad nos non leuius deprauatū ab veteribus librarijs, quā alia eiusdē auctoris, aliorūq; antiquorū scripta. Vetusioribus egebat codicibus, vnde restitueretur: sed ego Aldinis, Ascensianisq; antiquiores nancisci haud dū potui. Est autē de laudibus MOSELLÆ ex aquæ limpitudine, ex nauigādi facilitate, ex piscib^o, ex villis & atrijs, quib^o vtraq; ripa decoratur: ex alijs in ipsū decurrentibus fluminibus, ex pratis, & alijs, quęcunq; in flumine vllō nō tā inuenias, quam cōminiscatur ingeniosus poëta. Qui Gallię fluuius ex monte Vogeso ortus, non longe ab Araris fōtib^o (Mosellā nanque & Ararim factā inter vtrunque fossā connectere, Imperatore Domitio Nerone, Lucius Vetus est aggressus: vt copiæ ex Italia per mare, dein Rhodano & Arare subuectę per eā fossā, mox fluuiō Mosella in Renum, ex in Oceanū decurerēt: sublatisq; itinerū difficultibus, nauigabilia inter se Occidētis Septētrionisq; littora fierēt, vt scribit Cornelius Tacitus libro tertiodecimo) per Mediomatrices, Theodonis villā, Treueros, & consentiā, in Renū Gallos a Germanis determinantē, defluit. Obrincā vocat Ptolemæus, vnde cunq; Græci veteres id sint vocabulum expiscatis: sed Latini, quorum antiquissimus, quod sciam, Cornelius Tacitus, Mosellam, quomodo hodięque nos, cuncti appellauerunt, nisi forte Clementianus Fortunatus Mosellam, u, pro o, annis post Aufonium centum circiter & quinquaginta, vocarit, sicut in eius carminibus aliquando scriptum obseruauimus. * ¶ *Transferam celerem.* Naua Galliæ fluuius est, in Renum ad Bingium oppidum, infra Mogontiacum influens. Memorat Cornelius Tacitus. *Nab* accolis hodie dicitur. Ex Italia autem fortasse ad Valentinianum Augustum, qui in ea Gallia tum contra Germanos bellum gerebat, veniebat Aufonius, quum Nauam sic transijt: verum vnde unde veniret, a Naua ad Mosellam & in Belgicam Galliam veniebat. ¶ *Nebuloso flumine.* nebuloso lumine in Cupidinis cruci affixi versu octauo. ¶ *Addita miratus.* De hoc vico, muris, Aufonij temporibus, circumdato, nil plane habeo, quod doceam: nisi forte sit agri Argentoratensis vrbs *Sauerma*, quas Tres Tabernas Romani conditores primum apellauerunt. Hoc enim munimentum, vt appellat Ammianus Marcellinus libro sexto decimo, ab Alemannis subuersum, Iulianus Cæsar reparauit: ibique eosdem Alemannos, vt idem Ammianus, & Sextus victor referunt, debellauit, eorum rege capto, quum ageretur annus Christi trecentessimus & sexagesimus primus, vt in Hieronymi Chronicis notatur, annis non plus septem ante Valentiniani principatum, cuius liberos litteras Aufonius docuit. * Quam pugnam in Gallia factā potest Aufonius ei æquiparauisse, qua deuicit Romanos Annibal ad Cannas vicum Apuliæ in Italia ignobilem. Potest & illac transisse, eūque locum ob rei ibi præclare gestæ magnitudinem, in transcurso celebrare voluisse. Nec male huic

242 B

35

242 C

IN AVSONII EDVLLIA

le huic sensui quadrabit, puto, participium præteriti temporis miratus, vt sit Transferam fluuium Nauam, quum iam ante per Tres Tabernas iter faciens, admiratus essem Iuliani Cæsaris opus: in eoque agro clarissimi proelii monumentum, ossa occisorum inhumata, insepultaque plurima. ¶ *Dummissum.* Nomen hoc alibi legere non memini. ¶ *Tabernas.* non quas modo memorauimus Tres Tabernas Argentoratenses (Argentoratus & Argentoratum appellatur Ptolemæo & Ammiano Marcellino, quæ quibusdam Argērina, sed vulgo *Straßburgus*, in Gallica Reni ripa, haud procul Heluetijs vrbs sita) sed alias inter Nauam & Mosellam positas mihi non satis cognitatas. de quibus lege Beatum Renanum in patriæ suę descriptione, libro tertio rerū Germanicarum. * ¶ *Sauromatium.* Sauromatarū. Nescio, an Francorum: quod vult Andreas Alciatus libri secūdi capite vicesimo Dispunctionum. Idem autem Sauromatæ & Sarmatæ. duplexque Sarmatia apud Melam, Ptolemæum, & alios, in Asia, altera, altera in Europa, confinis Germaniæ, vbi nunc Polonia. Cum his Sarmatis bellum habuerunt hi Romani principes inter alios Aufonij temporibus, Constantius, Valentinianus, & Gratianus. Auctores sunt Ammianus Marcellinus, & Aufonius hoc loco, & in primo epigramate, & in precatione Consulibus designati, & in Gratianorum actione. ¶ *Et tandem primis Belgarum.* Renus fluuius Galliam a Germania diuidit. Ceterū Germani quū aliquando Renum transgressi, Galliæ Belgicæ (ita appellatur Galliæ pars, quam Renus alluit) partem sibi proximam occupassent, ea Gallia etiā Germania fuit cognominata. Quā & in duō, Mosella fluuiō, diuiserūt in Superiorē, in qua Ptolemæo & Ammiano Marcellino recensentur, Mogontiacus, Vangiones, Nemetes, Argētoratus: Inferiorē, in qua Colonia Agippina, Bonna, Tungri, & aliæ claræ ciuitates. Ita deminuta fuit Belgica, et à Reno semota: eiusque pars reliqua, quę Belgicę nomē retinuit, bipertito quoq; secta, in Primā & Secundā Belgicā. Sic enim ex vetere prouinciarū nomē clatore, & eodē Marcellino didicimus: qui in prima Belgica ponunt Treueros, Mediomatricos, Leucos, Veredonēses: in secūda, Remos, Suefsiones, Catalaunos, Veromāduos, Atrabates, Camaracēses, Tornacēses, Siluanectēses, Bellouacos, Ambianos, Morinos, Bononiēses. ex iisdēque locū hunc Aufonij intelligo, qui à Germania superiore initiū Belgicę Mosellā facit. * ¶ *Niuomagū.* Appositionem appellat, Niuomagū Castra, quod oppidū fuit olim castra Constantini Augusti: quo in loco castra habuerit, quādo in ea Gallia cū Frācis & Alemānis belligerabat: vt meminerūt, Eutropius, & Hieronymus. In carmē de Treueris monuimus, Cōstantini huius extare rescripta ex ea Belgica data. Conditoris autem sui nomē non sumpsit hoc oppidum, vt in Africa Castra Lælia, & Castra Cornelia, fortasse quod vicus ante fuisset eo nomine non ignobilis: quem Constantinus muris cinxit. Compositum est vocabulum, vt Rotomagus, Breucomagus, Borbetomagus, Iuliomagus, Cæsaromagus, Vindomagus: cuius posteriorem partē Magum,

242 D

372
378

242 E

201

domum, prisorum Gallorum lingua, significasse putat Beatus Renanus tertio rerum Germanicarum: ceterum de priore nihil habeo, quod afferam, nisi quod varie corruptam offendi. Nouomagum enim, & Niuomagum, & Nuiomagum hic scribunt nostra exemplaria. Est ad Vahalem, qui Holandiam insulam a meridie præterfluit, eiusdem nominis vrbs *Nimegen*. quam & tribus illis modis, & præterea Nouiomagū appellabant, quas aliquando emendare sum aggressus, Pipini, Caroli Magni, &

242F
208 Ludouici Pij. historias. * Fuit etiam alia in Aquitania ciuitas eiusdem nominis, de qua meminimus in carmen de Burdigala, sed hanc solus celebravit Ptolemæus: in cuius Græcis, quorum vnicum exemplar habemus, est *Νοιόμαγος* solum, id est Nouiomagus: quum Lexobiorum, Vadicassiorum, Nemetum, Tricastenorum illic sint non Nouiomagi, sed *Νοιόμαγοι*, id est Noëomagi. Niuomagi autē Cōstantinianorū castrorū, neminē habeo inter veteres, qui mentionem fecerit præter Aufonium: quod esse suspicor oppidum *Nijmegen* ad Mosellam situm inter Treueros & Renum. ¶ *Nec iam confertis*. Hic iam nullæ siluæ. * ¶ *In speciem*. In agro Burdigalensi patria mea esse tum mihi visus sum. Ita omnia erant similia, villæ, vineta, fluuius, & cetera. ¶ *edita ripis*. faxis pro ripis in vetusto libro scriptum inuenisse adnotavit Theodorus Pulmānus.

243 ¶ *Dignata Imperio*. Hoc de Niuomago, & eius muris ab Imperatore Constantino conditis acciperem potius quam de Treuerorum Augusta. ¶ *Nauiger vt pelagus*. qui naues feras in modum maris, mari, fluuio, tacui, riuo, fonti, vnus his omnibus plane par. Quid hinc autem verbum *nauiget*, in cunctis codicibus? ¶ *Deuexas*. decliues & deorsum fluentes. * ¶ *biuio munimine*. Quod hic dicatur maris munimentum non satis video. Sed biuium dici puto propter geminum maris motum, quando accedit & recedit. ¶ *Prolapsus*. Sic vetustissima nostrorum exemplaria, alia *prolapsus*. ¶ *Nec occulti*. In medijs fluminibus, præsertim in ijs, quæ inter montes decurrunt, ingentia plerumque saxa iacent, siue ibi nata sint, siue ex proximis rupibus delapsa, sub aqua latentia plane alia, alia supra extantia. cum quibus luctans aqua, & ad ea se frangens, cum murmure sonansque deuoluitur: & quæ saxa vbi frequentiora occurrunt, fluuios solent innauigabiles reddere.

244A ¶ *non superante vado*. Superare actiuum neutrumque verbum, multa significare docet Nonius Marcellus. Superans vadum hoc loco est, emergens, exurgens, ascendens in summam aquam. Quæ autem sic breui sunt vado flumina, ea magis sunt rapida & innauigabilia. ¶ *extantes medio*. emergentes & sublimes terras, insulasque in media tua planitia, & alueo. ¶ *Interceptus*. diuisus. ¶ *Iusti ne demat*. Non satis, ô Mosella, dignus esses nomine & honore fluuij, si qua tuum amnem insula diuideret minueretque. ¶ *exclusum*. reiectum, prohibitum, ne iusta sua defluat amplitudine. * ¶ *Tu*

244B *duplices sorte vias*. cuius nauigandi ratio est duplex, secundo & aduerso fluuio.

fluuio, id est cum aqua & contra aquam, vt exponit Seruius in versum quadringentesimum & nonagesimū quintum septimi Æneidos. ¶ *vada concita*. Vadum est tam in mari quam in fluuio, terra aquæ subjacens. hinc pro ipsa aqua sumitur, per metonymiam. Concita autem, id est celeria vada, quæ celeriter a remigibus prætereantur, non quæ se moueant, Hypallage, vt cum dicit Virgilius vndecimo Æneidos.

Fer. 628

Littis que vado labente, relinquit.

¶ *Et quum per ripas*. Naues non solum secunda aqua, verum etiam vento, remis, contis, remulco, aguntur. Ventus tamen non semper est secundus, nec remi semper viles, præsertim quando aduersa aqua nauigatur. Conti locum habent duntaxat in vadosis angustisque fluminibus. De quarto cognosce, quid sit. Dixit Cæsar secundo commentario de bello ciuili. Nauem remulco abstrahere. In tertio, summerfam nauim, remulco, multis colligatis funibus, abducere. Hirtius siue Oppius de bello Alexandrino, Onerarias naues remulco, victricibus nauibus deducere. Titus Liuius libro vicesimo quinto, & tricesimo secundo, & tricesimo septimo, Naues nauibus remulco trahere. Iulius Hyginus apud Carisium de genitiuo iteris pro itineris, Nauem remulco traducere. Pontius Paulinus in epistola ad Macarium, Piscatores nauiculis & lembulis suis, nauem ad portum remulco præeunte ducere. Aufonius ipse in carmine ad filium, celeris remulci cursum: ceterum de istorum ego obliquorum recto remulcus ceu remulcum, nihil dum comperi. * Græcum origine putatur esse vocabulum. Quod enim Latinos homines remulco trahere dixisse ostendimus, id vno verbo, sed eo composito, *ρῆμουλκῆν*, Græci ante dixerant: vt docuit Polybij Megalopolitani auctoritate Baifus in libro de re nauali. Sed mirum vocalem, *v*, quomodo Latini in *e*, mutarunt. Est autem *ρῆμουλκῆν*, id est remulco trahere siue remulcare, siquidem apud Festum & Nonium legi debet hoc verbum, nauem fune trahere: vt quando in mari, aliquo die fluuio, nauis sit, quæ nec vela habeat, nec remos, quibus agatur: & ad eam vnus pluresue funes ex aliqua alia naue alligentur: et sic ea velis, remisque, ac viribus huius, quolibet trahatur. hoc certe est *ρῆμουλκῆν*, & rhemulco trahere, ac ducere, apud auctores, quos citauit in hoc Aufonij loco, & in epistola illa patris ad filium, Remulco tractio, vt ita dicā, est, quæ fit nō nauis alterius, sed hominū iumentorumue viribus. In fluminibus nāque quando velo remoue non est locus (conto lentius & maiore cum labore nauigia propelluntur) si forte per ripas iri possit, in eas descendunt nauē: & fune ad summum malum alligato, nauigium ij ipsi trahunt: aut iumenta adhibent, quæ pro illis hoc faciant: vt mulam scribit Horatius sermone quinto libri prioris. ¶ *recursus*. Ouidius in epistola Oenones ad Paridem.

244C

443

*Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.**Xanthe retro propra, verseque recurrere lymphæ.*

Hoc est recurrere fluium, cum retro, & versus suum fontem currere, & ferri. sed Ausonius hoc loco recursum Mosellæ intelligit, non qui ipse in suum fontem redeat, sed qui nauigia aduerso flumine, remulco tracta, sursum versus vehat, & non lentius vehat, quam si secundo flumine ferrētur

245 A ¶ *Lægitimos*. naturales, deorsum versus. * ¶ *ripam prætexeris*. ripam habes prætextam, oblitam, munitamque herbis palustribus & plane vilibus. Illud autem ripam prætexeris, ei simile est, quod est, *os, humerósque, deo similis*. — & — *redimitus tempora lauro*. & — *micat auribus, ac tremit artus*. Nescio, quis grammaticarū synedochen primus appellauit, de qua Thomas Linacer libro sexto de emendata structura Latini sermonis. Dixerat autem Virgilius septima Ecloga,

Hic viridis tenera prætexit arundine ripas

392 *Mincius*. — Sed idem prætexendi verbum, eadem significatione in Gratiarū actione. ¶ *Nec piger*. Qui pigre, & lente feruntur amnes, limosi solent esse, & lutosi. ¶ *Litora*. tuas ripas. Litus maris est, & ripa fluuij: sed confundunt interdum Virgilius, Pomponius Mela, & alij. ¶ *Sicca*. Pedibus ficcis vsq; ad primā aluei tui aquam venire licet. * ¶ *I nunc*. Hoc frequens est apud poëtas & absque aduerbio. Virgilius septimo Aeneidos.

245 B ¶ *I nunc*. ingratis offer te irrisse periclis.

Vers. 475

Vers. 481

*Tyrhenas, i, sterne acies.**Quarto,*

I, sequere Italiam ventis. — Ironiam habet concedentis aliquid, quod prohibitum vellet & denegatum. ¶ *& Phrygijs*. Phrygij marmoris. In Phrygia Asiæ prouincia est vrbs Synada, plurale nomen. unde Synadicon marmor apud Plinium. Quarit autem Plinius libro tricesimo sexto, quis primus marmor in crustas secuerit: scribitque, primum Romæ parietes totius domus suæ crusta marmoris operuisse Mamurræ equitem Romanum. Ita hæc crusta de lapide, aut ligno aut gelu: hoc crustum, de pane aut placenta, aut alio edulio dicitur, vt monuit vetus Virgilij commentator in trecentessimum & sexagesimum versum tertij Georgicôn. ¶ *sola leuia*. solum, est proprie, quod pedibus calcamus. Hoc in potentiorum ædibus marmore etiam pauimentari solet. sed quæ hic dicuntur sola leuia, id est leuata, leuigataue, parietes etiam accipi possunt, crustis marmoreis operiti. ¶ *Consere*. consterne, contege, incrusta. * ¶ *Laqueata per atria*. Atrium, genus ædificij dicebatur, ingresso primum occurrens, vt quo loco sunt, quas Cortes appellamus in nostris ædibus, continens mediam aream, inquit Festus, in quam collecta ex omni tecto pluuia descēdat. Atria erāt tecta, & in ijs sūmis quæ lacus, lacunar, lacunarinm, laquear siue laqueare, & laquearium dicebantur, quorum meminit Seruius in hæc extremi libri primi Aeneidos.

245 C

*Fit strepitus tectis, vocemque per ampla volutant**Atria**Atria. dependent lychni laquearibus aureis**Incenti*. — Vitruuius libro sexto de Atriorum forma.

Altitudo eorum, quanta longitudo fuerit, quarta dempta, sub trabes extolatur. reliquum lacunariorum & arca supra trabes ratio habeatur. Appuleius in principio libri quinti. *Iam scies ab introitu primo, dei cuiuspiam luculentum & amœnum videre te diuersorium. Nam summa laquearia citro, & ebore curiose cauata, subeunt aurea columna. Parietes omnes argenteo calamine conteguntur, bestijs & id genus pecudibus occurrentibus obo introentium, & reliq.* Ita erant Atria, & in ijs laquearia: quæ quū in principum ædibus, citro, ebore, auro, aliæue pretiosa materia erant curiose cauata, vt ait Appuleius, & exornata, LAQUEATA atria dicebantur. Sed alia etiam laqueata ædificia. Cicero de Prætura urbana. *Considerat templum, videt undique tectum, pulcherrime laqueatum.* * ¶ *Ast ego despectis*. Atticus apud Ciceronem in principio secundi de legibus, quum Insulæ fluminis Fibreni meminisset, dixissetque se Marcus illo loco libentissime vt solere, siue quid ipse secum cogitaret, siue aliquid scriberet, aut legeret, *Equidem qui nunc potissimum*, inquit, *huc venerim, satiari non queo. magnificasque villas & pauimenta marmorea, & laqueata tecta contemno.* ¶ *non cura nepotum*. Opus naturæ, & quod natura Mosellæ ingenuit, mirabor, prædicabóque, non autem id, vbi, & in quod Nepotes, & luxu perdit homines quicquid habeant pecuniæ, infumunt, & se lubentes pauperant. ¶ *Secreti*. occulti. ¶ *Vtque almus*. Comparatio est. Mosella est tam *διαφανής*, & pellucidus quam aer. ¶ *Demersa*. quæ sub ipsis sunt aquis Mosellæ. ¶ *Procul durante*. Dum longe durat, & continuat aspectus, per intimas aquas. * ¶ *Liquidarum & lapsus aquarum*. Leniter fluente Mosella, aquæ etiam labentes ita sunt perspicuæ, vt prodant, & cernere sinant figuras rerum multarum sub ijs, & herbas trementes. ¶ *Vsque sub ingenis*. Vtque malim, quam vsque, hoc sensu. Et quemadmodum in fontibus nitidis & perennibus, herbas sub ipsis scaturientibus aquis videas exagitari, ibique lucere latentes lapillos, vbi & muscus a glareæ facile internoscitur, haud aliter sub aqua perspicua Mosellæ &c. GLAREA autem dicitur in vijs, fontibus, fluuijs, mari, ac eorum ripis, minuti lapides calculique, & cum ijs harenæ aliquid, quibus solum consternitur. Titus Liuius, in extremo libro quadragesimo primo. *Censores vias sternendas silice in Vrbe, glareæ extra Vrberem substruendas marginandasque primi omnium locarunt.* ¶ *Tota Caledonijs*. Locum hunc, qui sine vitio putant esse, sic distinguunt, — & *Viridem distinguit Glareæ muscum Tota* (*Caledonijs talis pict.* — *imitata monilia cultus*) *Haud aliter placid.* ¶ *Caledonijs talis pictura Britannis*. In mari Britannico similia cernuntur. Herculis temporibus fuit Britannus quidam nomine, auctore Parthenio, vnus ex Galliæ re-

cap. 4.

245 D

246 A

ELIAS VINETVS

gibus, a quo Britannos esse dictos volūt. Gallica enim gens Britanni eōsque Plinius enumerat inter Galliae Belgicae gentes, quae ad occasum habitant, cum Ambianis, Bellouacis, & Morinis. Ex Gallia vero **246 B** transuecti in aduersam insulam putantur. * Sic enim fere Cornelius Tacitus in vita Agricolae. Quae cum Albion antea diceretur, Britannia ab illis transfaminata sit: & vicinae etiam huic, insulae Britannicae cognominatae, quas idem Britanni possederint. Mansit autem illi hoc nomen vsque ad Annū a Christo nato circiter quadragesimum & quinquagesimū. Circa quod tempus Scoti, & Angli Britānos sibi subegerunt, eorūque insulam inde adhuc tenuerunt: quae nunc ab ijs appellatur, pars Scotia, pars Anglia, pro Albione & Britannia. Quae autem in Gallia Celtica ad ipsum Oceanum & Ligerim Britannia nūc appellatur, qua parte Namnetes, Redones, Venetos, Diablintes, Osismios, & alios quosdam populos ponunt Cæsar, Plinius, Ptolemæus, ea & ab iisdem Albionis insulae Britannis nomen inuenit: Maximus enim quem Britannum latronem Aufonius appellauit in carmine de Aquileia, quum in Albione tyrannidem arripuisset, in Galliam cum exercitu transisset, extinxisset Lugduni Gratianum Imperatorem Aufonij discipulum, Britannis hanc Galliae partem dedit, quorum fauore & auxilio tantum facinus ausus fuerat. Hoc scribit Sigebertus factum anno Christi trecentesimo & octogesimo sexto. * Ex eo itaque tempore hanc Galliae Celticae oram Britanni tenuerunt; in eamque multo maior Britannorum vis cum suis episcopis commigravit, quo tempore Angli Albionis iam magnam partem tenentes, reliquum nullo non immanitatis genere, oppugnarent. Sic duae Britanniae ex vna factae quum essent, illam Britanniam maiorem, & Britanniam insulam nominauimus: Celticam vero, Britanniam minorem, & Cismarinam Britanniam: in qua Britanni sermonem suum adhuc retinuerunt, soli ex ceteris illi Albionis parti cognitum, quae Vualia, id est Gallia nominatur. * Hæc enim gens eodem sermone utitur cum Britannis Celticis, quos *Bretones* vulgo appellamus. quæ linguæ communitas, gentium cognationem sine dubio arguit. Reliquæ vero Albionis gentes, Scoti, qui ex Hibernia insula in Albionem venerunt, Hibernice loquuntur: & Angli Germanice, qui Saxones sint genere, vt Saxones pro Anglis eos sua lingua Scoti & Britanni vulgo appellant. Gallorum vero, qui Britānos in Gallia Celtica ambiunt, sermo Romanus est, ab illis Barbaricis longe diuersus.

246 D Quod autem monuimus, in epigramma centesimum & septimum inter Britannum & Britonem nihil esse discriminis, hoc ita habet prorsus. * Aufonius enim in illo epigramate Siluium suum eundem Britannum simul & Britonem appellat. Deinde Sidonius Apollinaris in epistola septima libri primum, scripta anno Christi quadragesimo & septuagesimo secundo, sicut ex Cassiodori Chronicis collegimus,

IN AVSONII EDVLLIA.

Britannos etiam vocat eos, quos quidam solum Britones esse appellatos tradiderunt in extrema Gallia Celtica sitos. Postremo Beda, Anglobritannus ipse, quum Sigebertus scribit obiisse anno Christi septingentesimo & tricesimo primo, Britannos vocat sæpius Britones, quam Britannos. Qui itaque Cæsari solum Britanni dicuntur, Iuuenalis, Martialis, Aufonius, & alij, modo Britannos, modo Britones vocant, Græci *Βρετανός*, id est Bretanos, vnico, n, & e breui pro i, sed eo geminatione consonantis producto. quam etiam Latini geminasse putantur in Brittone, & Britanno, quando primam in ijs Syllabam produxerunt, vt Lucretius libro sexto.

Nam quid Britannis celum differre putamus.

& Iuuenalis libro quinto.

Qua neq; terribiles Cimbrī, nec Brittones vnquam.

Et Martialis libro vndecimo, media etiam producta.

Quam veteres brace Brittonis pauperis.

& Aufonius & alij. Britanni, tamen primam syllabam multi corripuerunt poetæ post Virgilium, cuius versus est in primo Bucolico.

Et penitus toto diuisos orbe Britannos.

sicut Dyonisius vnico τ dixit,

Ωκεανού πέχουτας Ψυχρός ῥόος, ἐνθα Βρετανός.

Quod autem ad CALEDONIOS attinet, eos imperiti sunt qui Calydonios scribunt, tanquam a Calydone seu Calydonia ciuitate Ætoliae dictos. E hic habent omnia etiam Lucani exemplaria membranae, libro sexto Pharfalix.

Vnda Caledonios fallit turbata Britannos.

Eamque syllabam Græci per suam vocalem longam * scribunt. Dio Nicænsis in rebus Seueri Augusti, duo facit maxima Britannorum genera, *Καλιδοπίους*, & *Μαιάτας*; id est Caledonios & Mæatas: ponuntque super Caledonios Plinius & Ptolemæus, filiam Caledoniam, qua parte nunc Scotia est. vnde quidam tradiderant eam Britanniae partem, primam, deinde totam insulam, cognominatam fuisse Caledoniam. Æstus Caledonius, Britannicus, & Britannici maris, infra in Edyllio de libra, & in epistola ad Paulum de ostreis.

¶ algas. 311. 452 Cap. 2
¶ rubra coral. Plinius libro tricesimo secundo scribit, laudatissimum nasci coralium in Gallico sinu, circa Stoechades insulas in mari interno: quo loco quidam Orchades legunt, quæ insulae sunt in Oceano Britannico, quem pro Caledonia Duecaledonium vocat Ptolemæus. * *¶ Nudat. Æstus.* quando recedit mare: *¶ concharum germina baccas.* Nascuntur non vno concharum genere baccæ, auctore Plinio libro nono. Dicuntur autem hic baccæ, vniones, seu quod idem est, Græce margaritæ: vnde baccatum monile libro primo Aeneidos, id est ornatū margaritis, interprete Seruio.

Porro Pomponius Mela sic libro tertio de Britannia insula. *Fert nemora, saltus, ac pregrandia flumina, alternis motibus modo in pelagus, modo retro fluentia, & quedam gemmas margaritâsque generantia.* Et Plinius in eodem loco, vbi de vnionibus. *In Britannia paruos atque decolores nasci certum, quoniam Diuus Iulius thoracem, quem Veneri Genitrici in templo eius dicitur, ex Britannicis margaritis factum voluerit intelligi.* Ammianus quoque meminit in extremo libro vicefimo tertio, & Suetonius in Iulio Cæsare.

247 A * ¶ *haud ille finit.* Neptunus. Tres Saturni filij quando patris regnum inter se diuiserunt, Ioui cælum, Neptuno aqua, Plutoni terra obuénit. ¶ *Tu mihi.* Inuocatio est. de Naidibus in epigramma nonagesimum tertium.

53 ¶ *Squamigeri gregis choros.* multitudinem piscium. ¶ *Capito.* nimis grâde caput pro reliquo corpore huic pisci nomen dedit, sicut suum Cephalum, marinum piscem, Græci ἀπό τῆς κεφαλῆς, id est a capite, vocauerunt. De capitone autem fluuiatili pisce, vt & de ceteris Ausonio hic celebratis, eos consule, qui nostra ætate multi de piscibus scripserunt, in primis Petrum Belonem, & Guilielmum Rondeletum. ¶ *viscere prætennero.* Cuius viscera multis arstis sepiuntur. Quid sint proprie in tritici, & ordeispicis arstæ, & quid in rubis & alijs eiusmodi arboribus, fruticibus, herbis spinæ, nemo ignorat: sed hoc in loco Ausonius, & post triginta tres versus, appellat μεταφορικῶς in piscibus arstas, quas post tres versus & in versu sexagesimo primo epistolæ quintæ, spinas, eadem figura cum veteribus Latinis. Plinius nono Naturalis historię. *Planorum piscium alterum est genus: quod pro spina cartilaginem habet, vt raia, pastinaca.* Hæ autem spinæ, quas & nos Romanogalli *arstas* vulgo cum Ausonio vocitamus, carnem in piscibus, vt in alaufa, carpione, lucio, tinca, fulciunt, sicut ossa faciunt in humanis & aliorum animalium corporibus. * ¶ *Bina trihoria.* sex horas. quod corrumpatur statim & putrescat. Sic de Coruo pisce idem Ausonius in versu sexagesimo secundo epistolæ quintæ.

433 ¶ *Purpureisq; Salar.* Nescio, an salaris ueterum Latinorum quispiam meminerit alius præter Ausonium hoc loco, & Apollinarem Sidonium in epistola secunda libri secundi. Hic autem piscis rursus nominatur in versu centesimo & vicefimo nono: atque de eo queremus in versum centesimum tricesimumque. ¶ *Et nullo spina.* Dixerat Ouidius in Halieutico de Gobio marino,

Lubricus, & spina nocuus non Gouius vlla.

Piscis autē iste Redo, Rhedo, Thedo, Tedo (sic variât hoc nomen multi libri) mihi plane est incognitus: nisi quod Robertus Cenalis nuper ausus est contendere, esse quâ Locham, appellamus, paruum pisciculum, riuulos amantē, spinis pæne nullis, & quæ sine noxa cū toto corpore mādantur.

248 Ceterum de Lochaplura noster Belo. * ¶ *effugiensque.* Vmbra piscē memorant, Varro, Columella, & alij: qui apud Athenæum οὐλαμα, οὐλιθις, οὐλαδως, appellatur, ἀπό τῆς οὐλῆς, id est ab umbra, quam colore refert vt volunt, qui hunc piscem nosse se putant. ¶ *Obliqui.* sinuosi Sarauī. cuius flu-

ius fluuij mentio rursus fiet in versu trecentesimo & sexagesimo septimo. ¶ *fauces.* ora, ostia. ¶ *vexate.* vi & rapiditate aquæ. ¶ *Qua.* qua parte Sarauī, quo loco, vbi. ¶ *bis terna.* sex ora, & ostia, Sarauo in Mosellam exituro occurrunt in medio alueo pilæ & scopuli, qui vnum in sex diuidunt: ibique fremitus ingens & fragor aquæ in illos impingentis. ¶ *Barbe. Barbeau.* de quo lege Guilielmū Rondeletum. Memoratur & in versu centesimo & tricesimo quarto. ¶ *peiore auo.* in senio ¶ *Salmo. Saumon,* Galloromanis, piscis notissimus. memoratur & in versu cētesimo & vicefimo nono ¶ *Dubie cena.* Lautæ, opiparæ. Adagium apud Erasum. * ¶ *Binominis Histri.* Danubius primum, deinde Hister appellatur, vt scripsimus in epigramma nonum. ¶ *Mustella.* Hunc piscem Massarij & Rondeletus nostram *Lampetram* esse affirmant. ¶ *In nostrum fretum.* Mosellam. *Lampetrae* Veris initio è mari in fluuios exeunt, vt ibi pariant oua: postea que se in mare recipiunt. ¶ *Perca.* nobis *Percha.* Græcum est περκα. Rondeletus in libro de piscibus fluuiatilibus. ¶ *Amnigenos.* fluuiatiles. legitur & amnigenas. ¶ *Puriceis.* rubris mullis. * ¶ *Hic etiā Latio.* Prænomē Latium, & Romanū Lucius, vt Lucius Crassus, Lucius Cæsar. sed cur risus, parū video, nisi forte, quod sicuti Cicerones &, Fabij, & Pisones, risui fuere, qui a leguminib⁹ nomē habuerūt, ita risi sint Lucij, Lupi, Merule, qui ab animalibus nominati essent. In Iulij Cæsaris Aquitania nomē Romanū adhuc retinuit hic piscis, sed cōtractū *Lus*, pro illo Lucius. Sātones mei, *Bequet*, vocāt, ab oblōgo ore, puto, quod *Beccū* Galli dicūt, vel Suetonio auctore in extremo Vitellio. Alij Galli etiā, *Brochet*, ¶ *Hic nullos mensarum.* Eadem aquatiliū genera aliubi atque aliubi meliora, inquit Plinius libro nono. Lucius ex multis fluuijs & stagnis Aquitanie nostre, in pretio est. ¶ *Vulgi Solatia Tincas.* Tinca, *Tencha* Aquitanis. ¶ *Alburnos.* Alburnū piscē fluuiatilē mei Sātones *Auburne* appelāt, vbi maximū vidi sesquipedalē. Hoc autē nomen apud solū legi Ausonium. ¶ *Alaufas.* Et nomē Gallicū, Alaufā esse crediderim, quod apud solū Ausoniū inueniatur. Garumne accollis, *Conlac*, reliquis fere Gallis *Alofa*. Por togallis *Saanel*. * ¶ *Fario.* Ita exēplaria omnia nostra, præter Parisiēse, quod

266

249
10A

250

Cap. 54

250 B

cū, piscis nomē sit: quippe quod apud Solū Aufoniū inueniatur, fluminis Gallicani Germanianiq̄e pisces commemorātē & quod *Truta* Forhin Germanice vocitetur, ac *Forel* quoque, vt scripserunt Germani illi, qui nuper Salernitanæ scholę carmen, & eius cōmentariū corrumpere sunt ausi. ¶ *Gobio*. Γοβιον, Galloromanis. Qui piscis, γόβιος Græcis dicitur, C pro G. Habet autem duplicem rectum: hunc *Gobio*, apud Plinium, Iuuenalem libro quarto, & Priscianum libro sexto: & *Gobius* in Martialis Xenijs, & Ouidij *Haliutico*: sed hic etiam *Gouius* pro *Gobius* u, pro b. Versum supra adduximus. ¶ *Geminis sine pollice palmis*. id est, octo digitis. Quem in nostris fluminibus noui *Gobionem*, minor est. Marinum non noui. * ¶ *Silure*. De hoc Aristoteles, Plinius, & eius interpretes Masfarius plura tradunt, quā possis credere. Meminit Iuuenalis libro quinto in eoque agnoscendo multum laborat *Rondeletus* in libro de piscibus fluuiatilibus. ¶ *Acteo Olino*. id est, Attico. Multi tamen libri habent, *Actæa Oliua*. Carmen de Athenis, & septuagesimus primus Versus *Griphi*. ¶ *Atlantico profundo*. mari Oceano, ab Atlante monte Mauritanix. ¶ *mitis balana*. Silurus. * ¶ *Satis*. satis est. ¶ *Gauranum*. *Gauranos* mōtes inter vitiferos enumerat Plinius libro tertio: *Gauranumque* vinum, celebrat Athenæus libro primo. Est autem in campania Italiæ *Gaurus* mons. ¶ *Rhodopen*. mōtem Thraciæ. de cuius vitibus aliud non legi. ¶ *Pangæa*. Idem mons. vnus mons est, & multi montes, vt diximus in carmen de Tolosa, quādo in multos ramos & iuga diuiditur. quare inuenies Πάγκαιον singulari numero, & Πάγκαια plurali eundē mōtē dictū sicut τὸ Δίνδυμος, & τὰ Δίνδυμα, & alia huiusmodi: quę apud Gręcos ideo sunt neutra, quod eorū ὄρεσ, id est mons, neutri sit generis. Latini itaq; à Gręcis illa accipiētes, vario genere vsurparunt, nēpe plurali neutro, Gręcorū more, vt τὰ Pangæa. *Dindyma*: sed singulari masculino, propter sui mōtis genus, *Págeus*, *Dindymus*: & interdū neutro, more Gręcorū, hoc *Pangæon*, *Dindymō*. ¶ *Eyæo*. Bacho. vino. ¶ *Ismarus*. *Ismarus*, vrbs, & mons Thracię, flectiturq; vt qui modo dictus est, *Pangæus*, mons etiam Thracię. ¶ *Leta operū plebes*. *Letus* laborū, *letus* opum, dixerūt Virgilius, Stadius, & alij. *Plebes*, autem pro *plebs* vt & in *Ephemeride*. ¶ *deinge*. de cliui ablatiuo casu, pro *Deiugi*. Hoc autē nomen alibi non legi. * ¶ *Certātes stolidis clamoribus*. Videas, inquit, in ripis *Moselle*, per sūma iuga, & per cliuos, iuuenes inter opus faciendum iocātes inter se, garriētes, confabulantes, clamantes certatim magnis clamoribus & stolidis. ¶ *Riparum subiecta terens*. Iter faciens per ripas istis iugis & cliuis subiectas. ¶ *Probra canunt*. Nautę & viatores prętereuntes conuicia dicunt feris & rardis cultoribus. Quo tēpore vnūquodque opus faciēdū sit, non debent ignorare agricolę. Hieme vites arbutaq; putat *Varro* primo de *Re rustica*, inter *Brumam* & *Fauonium*, hoc est, inter octauum *Calēdas* *Ianuarias*, & sextū *Idus Februarias*. Plinius libro octauodecimo, hoc opus in *Aequinoctium* vsque trahit. *Putationem omnem*, inquit, *Aequinoctio peractam*.

actam habeto. Qui ergo apud priscos illos homines, putationem serius distulerant, & post *Aequinoctium* putantes inueniebantur, ijs sua inertia exprobrabatur per imitationē cantus alitis temporarij, quem *Cuculum* vocant. *Dedecus eniq; habetur, opprobriūque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi*, Vide apud *Erasmum* adagium, *Cuculus*. ¶ *ollis*. illis. De *Echo* epigramma vndecimum. ¶ *scena*. spectaculum. ¶ *Satyros*. 12
Hi & *Panes*, & *Fauni*, *Dij* sunt siluestres & agrestes. *Naiades* fontium, vt dictum est supra, ac fluminum: *Oreides* montium *Nimphæ*. *Proteruia*, 33
lasciuia & *petulantia* significat. Fuit etiā *Dea* apud antiquos, vt ostendit *Lilius Gregorius*. *Panope* vna ex *Najadibus*. ¶ *Glauca tuentes*. an sedes suas in *Glauco* & *cæruleo* flumine seruantes, an vero oculis glaucis aspicientes? ¶ *Paganica numina Faunos*. Eadem appositione paganica lumina tædas in epistola ad *Theonem* quinta. Qui 31
pagos incoherent, *Pagani* dicti sunt, & inde *paganicus*, *agrestis*, *rusticus*. 431
¶ *Vitreasque sorores*. *Naiades*. * ¶ *fouent*. complectuntur. ¶ *Illa fruenda palam species*. Quod sequitur spectare licet maxima cum voluptate. 254
¶ *Seras quum*. Mane & vesperi vmbre iactantur maiores, & sic melius cernuntur in fluuiio. ¶ *natant* videntur natare. ¶ *absens Pampinus*. Quia in summo collis iugo est, qui in aqua esse videtur. * ¶ *caudiceo*. ex caudice libræ arboris facto nauigiolo. ¶ *Hæc quoque*. Aliud, ob quod debet *Mosella* commendari, nempe spectacula *naumachiarum*, pugnarumque *naualium*, quæ super eum amnem eduntur. ¶ *Remipedes Lembi*. nauigia, quibus remi sunt pro pedibus, & ijs ambulant. Idem verbum in epistola *Ausonij* sexta & decima. ¶ *Gestire*. lætos gestibus se ostendere. ¶ *Impubemque manum*. pueros. adolescentulos. ¶ *Dum spectat*. quisnam? aut deest hic aliquid, aut corruptum quippiam. 437 444
¶ *Sua seria ludo Posthabet*. Istos ludos & spectacula suis ferijs rebus anteponit. *Virgilius* *eccloga* septima. ¶ *Excludet*. Mallem præfenti tempore excludit. *Præsentium* spectaculorum oblectatio, obliuionem inducit istis impuberibus, veterū curarum, & rerū feriarū. ¶ *Cumano*. ante *Cumas* urbē *Cāpaniæ*. ¶ *Liber*. *Bacchus*: Is autem illic habitare creditur, vbi multe vites. ¶ *sulfurei*. Tale est fere litus hoc & *Siculū* ex aduerso, vbi *Aetna*, sicut in hoc *Vesuuus*. cuius mōtis incendiū *Caiū* *Plinium* sustulit. *Gauranū* iugum dictū est supra, versū centesimo & quinquagesimo septimo. * ¶ *Vesui*. *Vesuij*, licet diuersū esse velint cōmētaria, quæ *Serui* *Mauro* grammatico antiquissimo doctissimoq; inscripta prostant in versum ducentimum & vicesimū quartum secundi *Georgicōn* *Virgilij*. ¶ *Quum Venus*. a cuius filio *Aenea*, Romanis genus fuisse creditū est: vt *Iulij* gēti ab *Iulo* eiusdē *Aeneę* filio. ¶ *Actiacis*. *Octavianus Cæsar* *Marcum Antonij* nauali prælio apud *Actium* *Epiri* oppidū, vicit, vt cognosces ex *Plutarchi* *Antonio*, & *Suetonij* *Octauiano*, ex *Lucio* *Seneca*, *Eutropio* & alijs. ¶ *Ludere lasciuos*. poëtici hoc & lepidū. ¶ *Amores*. filios suos. ¶ *Qualia*. prælia. ¶ *Niliaca*. a *Nilo* fluuiio *Aegypti*, *Aegyptica* 256A

Antonij & Cleopatrem Regineque Ægypti. ¶ *Latia*. Romanę, Octavianus Cæsaris. ¶ *Apollinea Leucados*. vbi colebatur Apollo. Seruius, in versu duceresimum & septuagesimum quartum tertij Æneidos, & in sexcentesimo & septuagesimo septimum octavi. Leucas etiam memorata in versu vicefimum quartum Edyllij secundi. * *Aut Pompeiani Milasena*. Sic exemplar Parisiense. alia Missena gemino ff, pro illo Milasena. Sextus Pompeius, Magni Pompeij filius, non semel pugnavit contra Octavianum Cæsarem circa Misenum, Mylas, & Messanam, ex quorum locorum aliquo, hæc Milasena, & Missena depravata sunt. Misenum promuntorium est in litore Campanię, quod vnico, S, apud Virgilium, Dionem, & alios scriptum inuenio, prima syllaba tamen longa. Mylæ sunt in Sicilia, vrbs a Peloro eiusdem insulæ promuntorio vigintiquinque millibus passuum distans, auctore Strabone. Messana, quæ Græcis Μεσσην gemino ff, auctore Eustathio, in eiusdem Pelori sinu jacet. abs qua vrbe hęc Messana legendum censet Mariangelus, pro illis Missena & Milasena. ¶ *Euboica*. Cumanę seu Campanæ. Vide Seruium in sexti Æneidos versum secundum,

Et tandem Euboicis Cumarum allabitur oris.

¶ *Per Auerna*. Singulare est Auernus. Lucrinus & Auernus lacus sunt in Baiano sinu. ¶ *Naumachia*, ναυμαχία, naualis pugna. ¶ *Peloro*. Pelorum Sicilię promuntorium, vt dictum est. ¶ *Non aliam*. similem speciem. ¶ *amnis*. Mosellæ. ¶ *Hyperionio*. de Hyperione Hesiodus, Diodorus, Rhodiginus, & alij. Hyperion sol dicitur ὑπὲρ ἡμῶν ἰδών, id est supra nos gradens, ait Eustathius & Suidas. ¶ *nautales*. nauticas. nauticarum figuras. ¶ *Simulamine*. simulachro, imagine. Ouidius hoc verbo vsus. ¶ *Sic vbi*. & aqua pro speculo esse potest. Coridon ille Virgilianus.

Nec sum adeo informis. nuper me in litore vidi,

Quum placidum ventis staret mare. —

¶ *metallo*. speculo. In versu sequenti pro *pratentat*, *pratendit* quidam libri habent: & quod sequitur, *Vibratis ceptat digitis*, est, *Vibratos captat digitis*, in alijs. ¶ *Talis*. isti virgunculæ similis. * ¶ *Populatrix turba*. piscatores plurimi. In proximo versu, *defensus piscis*, & *defensos piscis*, & *piscis*. ¶ *Humensia lina*. pelagōque alius trahit humida lina, Virgilius primo Georgicon. ¶ *Corticis signis*. quæ signa ex suberis cortice fieri solent. quæ arbor quercus est species. ¶ *lenta virga*. quam mox appellabit arundinem. ¶ *Conuexa*. inflexa. ¶ *ricibus*. ore. * ¶ *vdæ rapina*. humentes prædæ, pisces. ¶ *Nec coeunt rictus*. ora manent hiantia, & aperta. Branchiæ autem id est βραχύναι, dicuntur, per quas vt per pulmones, spirant pisces. sed de his plura Rondeletus tertio de piscibus, ex Aristotele Plinio, Galeno. ¶ *Sic vbi fabriles*. Piscium morientium branchiæ, fabrorum folles referunt, dum animam & spiritum atrahunt, & reddunt, ¶ *Lanea fagineis*. Follis, superior, inferiorque pars lignea faginea hic dicitur: quod ex fago fere fiat. In inferiori

ore foramen est, quo introit siue aura, quomodo Virgilio dicitur octavo Æneidos, siue ventus, vt Palladio de Organicis fistulis. huic foramini incumbit tabella, eo fere fungens officio, quo quæ Græce dicitur ἐπιγλωττις, in gutturibus humanis. Quando ventus est intromittendus, cedit illa confestim, vt pateat foramen: sed is cum conatur hac exire, continuo ipsa occurrit, & foramen præcludit suum, vt ille per os follis totus erumpat. Hanc itaq; epiglottidem vocat Ausonius Parmam, a similitudine, quomodo reor, parmæ: quæ brevis leuisq; clipei genus fuit. Sed Laneam, quod, vt mollius ad portam suam accidat, & melius obturet, aliquid villosum, vt leporina pellis, ligneæ affui, subijciq; solent. * ¶ *Sic Anthedonius*. Est Bœotiæ oppidum, Ἀνθηδών, patria Glauci: vnde, Anthedonius dicitur: aut ab Anthedone patre, vt vult Fulgentius libro primo Mythologicōn, & quidam apud Athenæum libro septimo. Est autem Glaucus, numen, vir, piscis, coloris genus. ¶ *Gramina gustata post*. Circe Glaucum amabat. ille pro Circe Scyllam. Hoc Circe ægre ferens, fontem veneno infecit, in quo vna lauari solebant. Letalem vim veneni cum sensisset Glaucus, comesa herba quadam se in mare præcipitavit, vbi Deus est habitus. Piscator enim hic cum aliquando captos pisces super herbam abieccisset. & eos recepisse quam amiserant, vitam, & resiliisse in mare vidisset, eius ille herbæ vires obseruauerat, notaueratq; diligenter. vide Pausaniam in Bœoticis, & Seruium in Virgilium, & Erasmus in prouerbio, Glaucus comesa herba habitat in mari. ¶ *Carpathium subijt*. Vnde Carpathio mari cognomen, insula est Carpathus inter Rhodum & Cretam. ¶ *rete potens*. Rete ablatius est, de quo Priscianus libro septimo. ¶ *Nereos*. maris, a recto νηρός. ¶ *conuerrere*. Quum dixisset Virgilius in versu ducentesimo primo tertij Georgicōn, & in sexagesimo tertio primi Æneidos: Ventos maria verrere, verrere exposuit trahere Seruius, a rete, quod verriculum dicitur. Thetys autem hęc pro mari. ¶ *prædæ*. prædari & capere pisces solitus Glaucus. ¶ *per carula*. per anem cæruleum, Mosellam. * ¶ *prætoria*. magna & sumptuosa ædificia. ¶ *Sestiacum*. In versu vicefimo tertio edyllij secundi. ¶ *Nepheleidos Helles Sequor*. id est, Hellepontum: quod mare Seston & Abydon intersluit, nomen habens ab ea Helle, quæ in illud decidit, vt docebit Hyginus. Nepheleis autem dicitur a matre, cui Nephele nomen. Lege veteris grammatici præfationem in Apollonij Argonautica. ¶ *Abydeni ephebi*. Leandri. in eodem edyllio secundo. ¶ *Chalcedonio*. Est Chalcedon oppidum Bithyniæ in ipsis Bospori Thracij faucibus, qui Europā ab Asia disternat quinq; stadijs, auctore Pōponio Mela libro primo. ¶ *Regis opus magnum. magni, malle*. Darius Persarum rex Xerxis pater, cōstrato in nauibus ponte, exercitum in Europā hac trajecit. Hoc scribit Plinius libro quarto. *opus autem hoc magnum ait*, vt mirum atq; ingens facinus, quum propter peruicaciam maris ingenium, tum ob pontis magnitudinem. Bospori enim huius latitudo est Plinio passuum quingentorum. ¶ *euripus*. fretum.

¶ *¶ V'etat concurrere.* Hic aliquando fuit connexa Europæ Asia. Sic enim Plinius libro secundo. *Perrupit mare Leucada, Antirrhium, Hellspon-tum, Bosporos duos.* ¶ *¶ Non hic.* in Mosella. ¶ *¶ Prælia caurorum.* Ventorum. Caurum autem opponit Gellius Aquiloni. quibus ventis ea maris interi-pars multum exposita est. ¶ *¶ Et voces & pene manus.* Ex Statij Ti-bure, libro primo siluarum. ¶ *¶ Quspotis.* quis posset. Hinc Mosellam lau-dare incipit a villis & alijs ædificijs, quibus eius ripæ exornantur. ¶ *¶ tectō-nicas.* τέντων, faber, quiuis artifex. tectonicus fabrilis. * ¶ *¶ Gortynius aligere.* Dædalus Cretēsis, qui volasse fingitur. Gortys enim vel Gortyn, est Cre-tæ oppidum. ¶ *¶ adis conditor Euboica.* id est templi Apollinis Cumani conditor Dædalus. Seruius in sextū Aeneidos. ¶ *¶ Philo Cecropius.* Atheni-ensis Philo. Hic architectus insignis, laudatur armamentario, quod Athe-nis fecit, capax mille nauium. Memorat Cicero libro primo de oratore, & Plinius in historia Naturali, & Vitruuius libro septimo. ¶ *¶ Non qui lau-datus ab hoste.* Grande & Archimedi Geometrica ac machinalis scientia testimonium, Marci Marcelli contigit interdīto, quum Syracuse caperentur, ne violaretur vnus, nisi fessellisset imperium militaris imprudentia. Plinius li-bro septimo. Vide Titum Lium, & caput tricesimum quintū historia-rum Tzetze. ¶ *¶ Decimo celebrata volumine Margei Hebdomas.* Ego de isto Margeo, seu Mergeo, vt aliter scribitur, nihil comperi, neque de eius Hebdomade, & septimana. Marci pro Margei legendum esse, sunt quidam suspicati, et Marcum Terentium Varronem accipiendum, qui libros fecit, quos inscripsit ἑβδομάδας, vel de Imaginibus, ab Aulo Gellio citatos libro Noctium Atticarum tertio, a Nonio Marcello & alijs: sed reprehendit Iosephus Scaliger & putat quendē fuisse Margeū scriptorē Græcū: qui decimo sui operis libro, hebdomadē operū mirabilū celebra-rit hoc est septem orbis miracula, quę sūt apud Strabonē, Pliniū, & alios, Diane in Epheso templum, Sepulchrum Mausoli, solis colossus Rhodi, statua Iouis Olympici, Domus Cyri regis in Ecbatanis, Muri vrbis Baby-lonis, & Pyramides Aegypti. Alijs nescio quid venit in mentē de Marco Vitruuio: cuius extant libri decem de Architectura: sed quid ad Vitruuij libros, hebdomas ista. ¶ *¶ Hic clari vighere Menecratis artes.* Neque de hoc Menecrate mihi quicquam comperti. Menecrates non est medicus Sy-racusius, qui se Iouē appellabat: cuius meminerūt Plutarchus, Aelianus, Suidas, & alijs: nec vt opinor, Menecrates, Comic^o poëta, quē nouerāt A-thenens^{is} & Suidas: quifquis sit Menecrates, cuius distichō Suidas adduxit de Senectute. neq; Menecrates Xāthius, ex cuius Lyciācis quandā repe-rit fabulā de Latona Antonius Liberalis: & qui apud Dionysiū Halicar-nassensē libro primo, Æneā dicit patriā suā Græcis ꝓdidisse, soluta oratio ne nō viacta, vt Lilius Gregorius dormitauit. Alius vero fuit Menecrates Ephesius, quē Varro in principio primi triū de re Rustica librorū, refert de re rustica versibus scripsisse, sicut fecit Hesiodus. hic fortasse fuerit Me-necrates, quē celebrat Aufonius: qui in suo poëmate de rusticis ædificijs scrip-

scripserat, quomodo in suis prorsis Cato, Varro, Columella, Palladius fe-
cerunt. ¶ *¶ Atque Ephesi spectata manus.* Templum Dianæ Ephesi in Asia modo inter septem orbis Miracula recensuimus. Plinius libro trice-
simo sexto Naturalis historiæ. *Magnificentie vera admiratio, extat
templum Ephesia Dianæ ducentis viginti annis factum a tota Asia.* Operi autē
illi præfuit Ctesiphon nobilis architectus eodem auctore Plinio & Vi-
truuius libro decimo, pro quo est Chersiphron apud Strabonē. Annotauit
Mariāgelus. * ¶ *¶ Ictinus magico.* Huius egregij architecti opera aliquot
& scripta memorāt Vitruuius libro septimo, Strabo nono, & Plutarchus
in Pericle: sed de noctua ab eo in arce Atheniēsi & tēplo Mineruę posita.
Athenarū enim præcipuū numē fuit Minerua, vt diximus in carmen de
Athenis: & ei dexæ veteres fabulæ noctuā consecrarunt, quarū auiū ma-
gnā copiā in Attica esse leges apud Erasimū in adagijs Noctua volat, &
Vlulas Athenas. De noctua ergo, quā scribitur Athenis fecisse Ictinus,
apud alios auctores nihil legi, neq; dicere habeo, quis iste sit fucus ma-
gicus, quo ipsa illita alias ad se aues inuitaret, & obtutu suo necaret, cete-rū
noctuā nouimus omnes noctu tantū volare, canerēq; solitā, *conspētū
lucēmq;* fugere, vt scribit Ouidius secundo Metamorphoseon, ac ab alijs
auiibus omnibus expelli *æthere toto* cūctis, præter ancipitrem, si nō fallit
Plinius. ¶ *¶ Ptolemaidis aula.* Ab eo Ptolemēo Lagi filio, qui post Alexātri
Magni mortē, ex præfecto Aegypti, rex factus est, vsque ad Octavianū
Augustū, Aegypti reges ōnes Ptolemēi appellati sūt, annis fere trecētis.
Tanto tempore hi in Ægypto multa condiderunt, multæq; ab ijs vrbes
nomen inuenerunt Ptolemaidis: quare non satis mihi liquet, quę hic sit
accipiēda Ptolemais aula. Multi Alexandria ipsā esse putāt, Aegypti no-
bilissimā vrbē, quam inter claras vrbes Aufonius posuit, Ptolemēorū do-
miciliū. Dinocharē vero, Architectū illum, qui Alexandro Magno Alex-
andriā metatus, apud Vitruuiū, Valerium, Plinium Solinum Ammianū,
Dinocrates vocatur, & Democrates: apud alios Chirocrates, sicut Χειρο-
κράτους recte legere Hermolaus videtur, pro illo Χειρομοκράτους apud
Strabonē libro quartodecimo: at quod continuo subdit Aufonius de Ar-
sinoē, id mihi innuere videtur, non aliud esse eam Ptolemaidem aulam
quā Ptolemēi Philadelphī aulam, siue alius quispiam, seu idē ille Alexā-
driæ metator, Ptolemēo huic architectatus sit. * ¶ *¶ Quadro cui in flastigia
cono.* Hęc sine synalœpha si pronūcies, poterit metrū consistere: sed locū
sensit esse deprauatū & monuit Mariāgelus. *C o n v s* autem hic signifi-
cat, quod cacumē in Obeliscis & Pyramidibus appellat Plinius. Sed *κώ-
νος* quid proprie sit, hic libet quærere. Diōscorides libro primo *περι τῆς
ἰατρικῆς*, & Galenus septimo de simplicij medicamentorū facultatibus,
conū vocare mihi videntur, nucem pini & piceę. *Πίσυδέες δὲ κελοῦνται ὁ
καρπὸς τῶν πιτύων καὶ πῆς πεύκης, ὃ εὐρισκόμενος ἐν τοῖς κόνουσι.* Julius Pollux
Pityidē ipsā etiam κόνον libro sexto de panis generibus. Virgilius in ex-
tremo tertio Aeneidos Cyparissos appellat coniferas: & Columella li-

Cap. 14

262 C

205

Ver. 595
Lib. 10 C
17

209

262 D

Lib. 16 C
12.

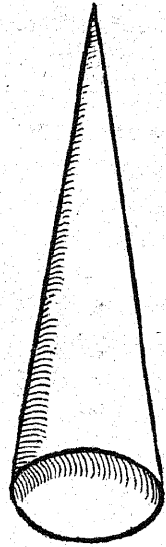
ELIAS VINETVS

bro sexto, Cupressinas conos nuce cupressi (cupressus, cypressus, *κωνοειδής*, eadem arbor) scribitq; Virgilij interpres conū esse fructū cypressi, ac ipsā arborē esse *κωνοειδής*, id est cono similē figura.

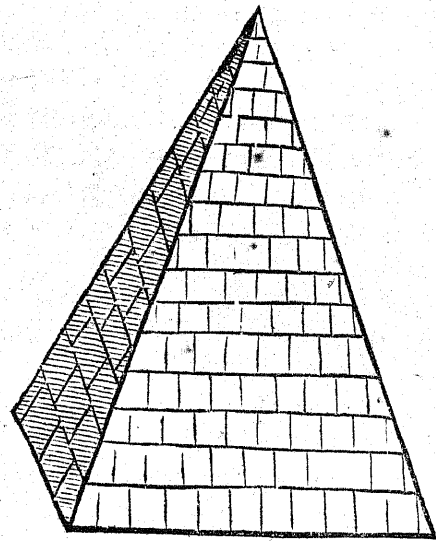
Per. 458

Et conum insignis galeae, cristasque comantes Arma Neoptolemi, dixit Virgilius tertio Aeneidos: in quem locum scribit Seruius, conū, esse curuaturam, quæ in galea prominet: super quam cristæ sunt. Apud Geometras conus, est orthogonij trianguli circumactus, & ad idē reditio, immobili manente vno ex lateribus, quæ apud rectum sunt angulum. Conos denique recte appellauerit seu Conellos, quibus nouenis in formam quadratā erectis ludim⁹, globo immisso deijciētes, quas nos vulgo Quilias. * ¶ & ipsa suas consumit Pyramis umbras. Pyramidem definiunt ijdē Geometræ, figuram solidā planitijs comprehensā, ab vna planitia ad vnū punctum exurgentē. Quū autem figuræ planæ innumera sint genera, veluti triangula, quadrāgula, quinquangula, sexāgula, Pyramidū variæ erūt formæ, quū coni sit vnica, ea, quā descripsimus. Coni enim pes, quā *Βόσων* Græci dicunt, circulus est, figura quidē illa plana, sed ea in illo sola extremitas plana, à qua in summū cacumen scandēs, paulatimque gracilescēs, altera ābitur conus figura & extremitate, quæ plana minime est. Pyramidis vero basis haudquaquā rotunda est, sed aut triangula, aut quadrangula, aut alia deinceps, vti diximus: atq; à sua basi nomē accepit Pyramis. Pyramides enim triāgulæ dicuntur, quādo bases sunt triū laterū, quemadmodū quadrangulæ & quadratæ quādo bases quaternos habēt angulos & latera (reliquæ Pyramidis planitiæ à basi in omnibus sunt Pyramidibus triāgulæ, & tot numero, quot basis latera habuerit) quales ex Plinio didicimus fuisse Aegyptias illas, & plerosque obeliscos. Qui obelisci, Pyramides erant ex vnico lapide factæ, quum quæ propriæ dictæ sunt Pyramides, eæ ex multis lapidibus quadratis compactæ essent.

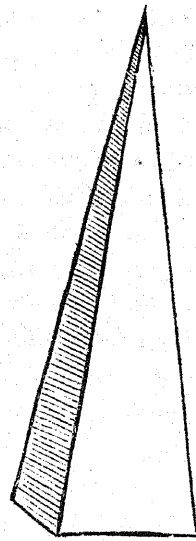
262E

Conus.

Pyramis quadrangula

Obeliscus.

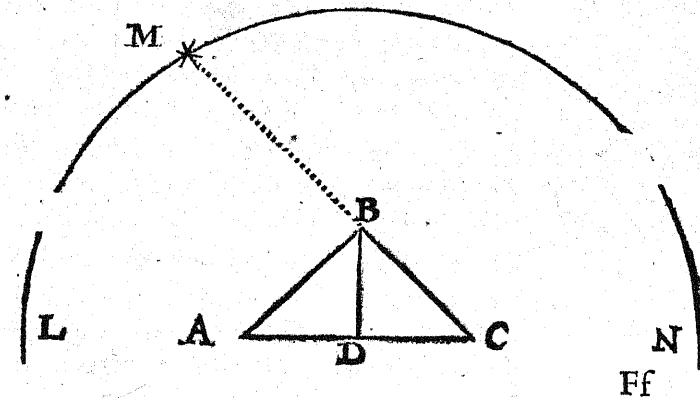
IN AVSONII EDVLLIA

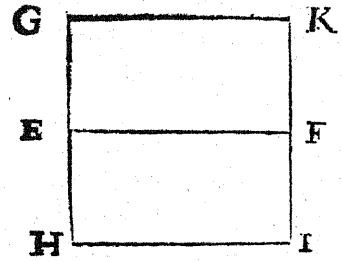
Quam autem Aufonius Pyramidem hīc significet umbras suas consumentem, compertum non habeo. Meminit Plinius libro tricesimo sexto obelisci octo & quadraginta cubitorum, a Ptolemæo Philadelpho in cōiugis suæ eiudēmq; sororis, Arsinoes gratiam Alexādrīæ statuti, sed nullam umbræ eius mentionem facit. Illud ergo iamdudum querimus, quod genus hoc Pyramidis fueris, quod umbrā suam consumeret, & umbram non haberet. Lapidēs enim ex quibus hæ Pyramides factæ adhuc visuntur, non sunt huiusmodi, vt expositi radianti soli, umbrā non iactent. quin idem Plinius & Diogenes Laërtius auctores sunt, Pyramidas illas & umbras habuisse, & mensurā altitudinis pyramidū deprehendere inuenisse Thaletē Milesiū, umbram metiendo, qua hora par esse corpori solet. At non solus tamen Aufonius Pyramidū, umbras suas cōsumentiū, meminit. Sic enim de ijs Lucianus in dialogo, cui titulus *Ἡρώδης. Ἡ νόσος γὰρ ταύτης ἐπιλαθὲς οὖσας, μὴ παρέχουσαι σκίαν.* Et Solinus. *Pyramides turres sunt in Aegypto fastigata ultra excelsitatē omnē, quæ fieri manu possit. Itaque mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras.* * Ita Solinus, sed qui mihi videatur cōminisci nescio quid portentosum etiam magis, quam ipsæ sint Pyramides. Quis enim hoc illi credat, molem faxeam terræ inhærentem, adeo exurgere, vt umbrā ob id non habeat? Ammianus itaque aliquanto peritius, & Cassiodorus. Sic enim ille scribit libro vicesimo secundo. *Pyramidas ad Miracula septem prouecta. quarum diuturnas surgendi difficultates scriptor Herodotus docet, ultra omnem omnino altitudinem, quæ humanis confici potest, erectæ sunt, turres (Solini videntur esse hæc) ab imo latissima, in summitates acutissimas desinentes: quæ figura apud Geometras ideo sic appellatur, quod ad ignis speciem τοῦ πυρός, vt nos dicimus, extenuatur in conū. quarum magnitudo quoniam in celsitudinem nimiam scandēs, gracilescit paulatim, umbras quoque mechanica ratione consumit.* Cassiodorus vero formula quindécima libri septimi variarum, *Pyramidis in Aegypto, inquit, quarum in suo statu se umbra consumens, ultra cōstructionis spatia nulla parte conspicitur.* Ad hunc sane modum explicant Ammianus & Cassiodorus quod dubium esse potest, an intellexerit Solinus de consumente se umbra. * Sed esto Pyramis A B C, quadrata basi, quales Aegyptiæ fuisse perhibentur. eiúsque altitudo ad perpendicularum exacta B D, par lineæ D C: & D C

262 F
Cap. 9

262 G

262 H

par lineæ D A. D C autē & D A duę sint lineę in basi: quę a centro Pyramidis ad media, ac ea aduersa eiusdē basis latera ductę, rectā lineam cōstituant, quomodo habeat E F in quadrato G H I K. A B vero & C B duę sint lineę rectę, quę ab iisdē medijs lateribus, & punctis A & C per medias aduersas planitias in verticē pyramidis cōcurrāt. Erunt itaq; A B D, ac B D C

duo triangula ἰσοσκελῆ. quorū quia anguli A D B, & B D C recti sunt, dimidium recti anguli erit tam angulus A quam angulus C: & angulus A B C omnino rectus. quare maior fuerit linea A C non solum quam D B, sed etiam quam B C, & quā A B. Dimidium autē recti anguli quoniam circuli octauā partē cōprehendit, si lineæ A C & C B dimidiū recti anguli cōplectentes, ad cælum vsque producantur, ambitus cæli partem octauam L M; cōplectentur, quę sunt partes, seu, vt vulgus appellat, gradus quadraginta quinque ex trecentis sexaginta totius orbis. * Quando igitur orietur Sol ex L, & occidet in N, qui fieri potest, vt huius pyramidis, sicut montiū, arborū, corporū nostrorū vmbra non sit immensa: at eo sensim ascēdente ad Meridiem, cōtrahetur paulatim quidē vmbra, donec ad M peruenerit, quo tempore radius solis feretur, vt linea recta M C, per planitiam pyramidis soli auersam: sicque ex eo nulla fuerit Pyramidis vmbra planitijs omnibus radijs Solis circūfusus: atq; ad hunc modū pyramis sine vmbra durabit, quādiu Sol sublunior fuerit puncto M. Quod si altitudo D B minor ponatur quā D C, seu quā D A, anguli C, et A acutiores facti, & minores dimidio recti, pauciores circuli partes amplectētur: quare potuit Alexādrī fieri Pyramis seu obeliscus, cuius vmbra cōsumeretur diei etiā hiberni magnā partē: quoniā in Ægypto, Meridianus Sol nunquā humilior erat triginta quinque partibus. ¶ Iustus ob incestu. Incestū secunda declinatione, & incestus quarta dicitur, quādo quis cū ea cōcubuit, eū qua leges, vel mores vetāt. Quod flagitiū, stuprūmq; qui cōmisit, is etiā incestus dicitur adiectiue, vt incesta virgo Vestalis, incestū matrimoniū, inestē nuptię. Sororē antē suā in matrimonio habere, apud Romanos quidē nefas erat, sed nō itē apud omnes alias gētes. Persis nāq; & Asyrijs sorores suas fas erat vxores ducere, vt refert Lucianus in sermone de Sacrificijs. Et nō solus hic Philadelphus (significat hoc vocabulū amatorē sororis) Ptolemęorū Ægypti regū secūdus, sororē suā Arsinoē in matrimonio habuit, verū etiā eius filius Ptolemęorū tertius, suā, Beronicē: cuius comā Conō Mathematicus, & Callimachus poēta, inter sidera collocarūt. * ¶ Pharij. Ægyptij, Alexādrini tēpli, quodcūque hoc fuerit. Plinij verba sūt libro tricesimo septimo de lapide Topazio. *Inde factā statuā Arsinoę Ptolemęi Philadelphū vxori quatuor cubitorū, sacratā in delubro, quod aureū cognominatur.* ¶ *suspēdit in aere.* Aufonius opus perficit, quod inchoatū fuisse relictū scribit Plinius libro tricesimo quarto, quum de lapide Magnete differit. Eodem, inquit, lapide *Dinocrates architectus,*

262 I

263 A
Cap. 8

Cap. 14

lexādrīe Arsinoes tēplū cōcamerare inchoauerat, vt in eo simulachrū eius ē ferro pēdere in aere videretur. Intercessit mors & ipsius & Ptolemęi, qui id forori suę iusserat fieri. Hęc ille. Habuit vero eadē Alexādrīa, Serapidis numinis Ægyptiaci tēplū: in quo medio, Solis signū eodē artificio sustinebatur, vt refert Rufinus libro vndecimo Ecclesiasticę historię. De quo vult Ludouicus Viues Augustinū dixisse hæc potius, quā de simulachro Arsinoes. *Quamobrē si tot, & tāta, tāmq; mirifica, quę μηχρήματα appllat, dei creatura vitētib; humanis artibus fiunt, vt ea qui nesciunt, opinētur esse diuina, vnde factū est, vt in quodam tēplo, lapidibus Magnetibus in solo & in camera, proportionē magnitudinis positīs simulachrū ferrēū aëris illius medio, inter vtrunq; lapidē, ignorātib; quid sursum esset ac deorsū, quasi numinis potestate pēderet, & reliqua, libro vicesimo primo, De ciuitatē Dei.* * ¶ *corus achates, Afflatāmq;.* Ita hic Afflatam in libris duobus antiquis reperisse se scriptū, monuit Pulmānus, quū nostri noui Affictā, & Affictā haberēt. In duobus autē prioribus verbis si nihil est vitij, achatē Aufonius pro magnete posuit, speciē videlicet pro specie. Achates enim quod in modum magnetis ad se ferrū attrahat, nusquā legi. Et Plinius magnetē appellat, non achatē, quo lapide templū illud concamerarūt. Ceterum quis hac in re coro locus fuerit, nescio. Venti nāque non meminit Plinius in hac historia, sed solus Aufonius: nisi forte de illo aliquid cōiicere possimus ex coma Berenices Catulli. Ibi enim eiusdē Arsinoēs fit mentio, eaque Chloris cognominatur. *Obtulit Arsinoēs Chloridōs ales equus.*

Cap. 6

263 B

Verf. 54

Ver. 200

Chloris autem & Flora, eadem nympa apud Ouidiū quinto Fastorū, *Χλωρίς eram, quę Flora vocor. corrupta Latino*
Nominis est nostrī littera Græca sono,
quā amauit Zephyrus, rapuit, cōpressit, pro cōiuge habuit. est autē Zephyrus, vnde Zephyritis in eodē carmine Catulli, ipsa Arsinoē, auctore etiā Stephano, ventus ab occasu spirans equinoctiali: Corus vero, quē & caurū & chorū, & chaurū in Virgilianis exēplaribus scriptū reperit Pierius, ab occasu solstitiali * Potest ergo architectus in eo templo ventum finxisse spirantem, afflantemq; illud Arsinoes simulachrū, & flatu suo, quasi Cæciam alium ventum nubes, id ad se attrahentem. Qui ventus quia ex lapide esset factus achate, hoc est ex magnete, Corus achates sit Aufonio dictus. Verum quam incertæ periculosæque sunt coniecturæ. Pulmanno potius visum est, hæc sic distinguere.

263 C

Spirat enim tecti testudine Corus, Achates
Afflatāmq; trahit ferrato crine puellam.

Est autem Achates nomen non solum lapidis, sed etiam viri & fluuij; quibus cunctis significationibus masculini generis est tam apud suos Græcos, Orpheum, & alios, quam apud Latinos: nisi quod Plinius feminini facit, quādo gemmam respicit. Declinant vero Græci, quomodo *χρύσος, & Αγγύλος, & virgilius vt Anchises: apud quē tamē Achaten & Achatē inuenio, ac apud solinū Achate & Achatis eodē casu in diuersis exēplarib;.* Sed vide, quid tradat de flexione huiusmodi Græcorū in es nomi

num Priscianus libro sexto. ¶ *ferrato crine*. Quomocunque Plinius illud suum è ferro acceperit, poterat reliquū corpus simulachri esse ex alia materia, vt ex topazio, dū modo coma è ferro, per quā traheretur, tene-returq; stans à magnete. Aliam memorat eiusdem Arfinoes statuam in Bœoticis Pausanias : quæ in Helicone esset, & passeri marino insideret. ¶ *Hos ergo*. Architectos, quos commemoravi. ¶ *sceras domorum*. Domos. ¶ *Hæc*. domus vna, aliqua. ¶ *Humili pede*. loco plano, humili, non alto. * ¶ *Pharos vt Memphis*. Insula est in litore maris Ægyptiaci Pharos: in qua est eiusedē quoque nominis turris alta, ex qua facibus accensis no-cturna dirigitur nauigatio. Méphis vero est Ægypti clarissima vrbs. De ijs Ammianus, Plinius, Solinus, & alij. ¶ *ad sita pratis*. Scribitur & assita, pro eo quod est apposita pratis, & sita iuxta prata. Sic pro *nutantia* legi-tur & *nitentia* in versu sequenti. ¶ *sulfurca crepidine*. sub rupe & saxo abrupto altóq; vt Seruius exponit in sexcentesimo & quinquagesimo tertium decimi Æneidos, ex cuius venis sulfureis aqua exit calida. Vide Plinium de aquis calidis, & balneis, libro tricesimo primo, & Vitruuium quinto. ¶ *Mulciber*. Vulcanus, ignis, calor. ¶ *aperto*. Substantiue, meatu tecto. * ¶ *Baias*, vbi sunt Thermæ in Cumano agro in Campania. Locus est amenissimus. ¶ *Dignandumque*. conferendum. parum. ¶ *ad-ducta*. Parisiensis codex adiuta. Vsurpat Ausonius multa fluuiorum nomi-na genere feminino, vt sub finem huius eclogæ admonerimus. ¶ *Pronæa*. Quidam libri Pronææ scribunt, media diphthongo. fluuius est, & Nemesis in Suram delabentes mihi prorsus incogniti. ¶ *Suratnas*. Ger-maniam veteres appellarunt non solum, quæ ultra Renum fluuium esset, verum etiam quæ citra prope Renum in Gallia: vti diximus ad versum decimum. Sura itaque nomen priscum adhuc retinens, Germaniæ infe-rioris fluuius est, nisi me fallunt, qui has regiones nuper descriperunt, inter Treueros & Mediomatrices, sed propius Treueros in Mosellam exiens. Meminit Clemétianus Fortunatus in Moselle nauigatione libro decimo. ¶ *quamsi*. quam si ipsa Sura in oceanum exiret, patrem & au-ctorem omnium fluuiorum, vt scripsit Hesiodus in Theogonia. ¶ *Te-rapidus Gelbis*. præceps & celer fluuius. Ponunt iidem geographi in eadem Germania Inferiore fluuium Mosellæ se immiscentē, infra Treue-ros, quem K il & K ijl vocant. Hunc esse puto, qui Gelbis hoc locoappel-latur: sunt enim mutæ litteræ G, & K, siue C, satis cognatæ inter se. Qui se-quitur fluuius, marmor ferens, is in nostris exemplaribus Erubris est, & Erubrus: eumque scripsit Iosephus Scaliger esse, qui hodie Rouer voci-tatur: & ad vicum Rouer in Mosellam intrat. * ¶ *Nobilibus Celcis*. Quid hic istud celsis? legendum prorsus, vt ante, Gelbis, nisi forte malis cum Scaligero nostro Celbis, hoc est Kelbis: quod accolæ non G, sed K, hie hodie pronuntient: quæ & in Celsis prima fuit littera, vt etiam Celbis Ausonium scripsisse hinc suspiceris. ¶ *ille Erubus*. ¶ *Præcipiti rotatu*. celeri

lib. 34
C. 14

264

265

242

¶ vers.
237.

66A

versatione. ¶ *torquens*. versans. ¶ *Cerealia saxa*. molas, quibus frumēta fran-guntur, deæ Cereris inuentum. Significat autem Ausonius in eo flumi-ne esse, quas molas aquarias Palladius in extremo libro primo, nos vulgo *Molendina*. sed Moletinas ex Nonio Budæus. ¶ *Striden-tisque trahens*. Vitruuius libro secundo. *In Campania ruber & niger* ca. 7
rosus. in Umbria, & Piceno, & Venetia, albus. qui etiam serra dentata
vt lignum secatur. Plinius libro tricesimo sexto Naturalis historię. In 22.
Belgica prouincia candidum lapidem serra, qua lignum, faciliusque etiam, se-
cant, ad regularum & imbricam vicem: vel si libeat, ad quæ vocant Pauonacea
regendi genera. Maiores nostri, vt scribit Seruius in versum primi Ænei-
dos centesimum & octogesimum tertium, frumenta torrebant, & ea
in pilas missa pinsebant, vnde Pistoris dicti, & Pistrinum locus, in
quo pinsebant. * Molæ postea, quibus frumenta frangerentur, in- 266B
uentæ fuerunt, Manuariæ primum, & Trusatiles dictæ, quæ manu
& viribus hominis truderentur versarenturque. deinde Asinariæ,
quas Asinus ante, quam equus, aut iumentum aliud, circum agere
coepit. Inuentæ postremo Aquaticæ molæ, quarum meminit Vitruuius,
libro decimo, & Palladius extremo primo: quæ omnium comodissimæ
ad molendum, & maxime in vsu sunt, vbicunque est aquæ copia. Sed &
ad alias res multas aqua vtimur, & ijs, quæ vulgo Barbaricæ *Molendina*,
vocitantur, velut ad cudenda metallâ, ad corticem in coria, & linteola
in chartam, conferenda: ad materiam denique, ac ad lapides serra secan-
dos, vt hic meminit Ausonius. ¶ *Exilem Lesuram*. paruum fluuium *Leser*.
Qui sequitur, quem Draconum & Draconum nostri libri vocabant, an-
tiquus: Pulmanni Draconum appellabat sine c, sed media syllaba aspi-
rata, is hodie *Dracon*. vel *Dron* dicitur vulgo, & Salmona, *Salm*: vt scripsit
Scaliger. ¶ *Nauiger*. nauigia ferens, omnium maximus in Mosellam
exeuntium. ¶ *Vndisoma mole*. magna vi aquæ vndantis, & sonantis,
quum præceps fertur in occurrentes scopulos & saxa. * ¶ *mole Sarauus*. 266C
Annotauit Pulmannus, Comitē Nuenariū, locum hunc sic emendasse,
quum omnia exemplaria haberent, mollis Arauus. Est autē hic Sarauus,
qui & versu nonagesimo primo memoratus fuit, fluuius Germaniæ su-
periaris in Belgica, *Sarra* vulgo dictus. Alius est Sura in inferiore
Germania, in eundem Mosellam influens contra ipsum fere Sarram.
¶ *Tota veste vocat*. Verbum tota, quod in quibusdam codicibus etiam
Torta fuit & *Tetra*, totū Virgilij est. in cuius extremo octauo Æneidos sūt
hæc de Cleopatra fugiente cū Antonio in Ægyptū ex proelio Actiaco.
Contra autem, magno marentem carpere Nilum
Pendentemque sinus, & tota veste vocantem
Ceruleum in gremium, latebrosa que flumina, Victos.
¶ *Longum qui distulit amnem*. Poterat spatio longe breuiori, & sic mino-
ri labore, longius à mcenibus Augustæ Treuitorum, de qua est carmen
inter claras vrbes, Mosellæ se iungere Sarauus, sed sub ipsis muris

ELIAS VINETVS

urbis nobilissimæ, id maluit facere. Aliquanto tamen interuallo supra Augustam Treuirorum in Mosellam exit Sarauus. ¶ *Alifontia*. Hic fluuius putatur esse, qui Lucemburgensibus, *Elz*, dicitur, per quos in Mosellam delabitur. * ¶ *Smyrna*. vrbs est Ionię, patria Homeri, vt Mantua Virgilij. tamen

267

Ἐπὶ τὰ πόλεις διερίζουσι πρὸς ῥίζαν Ὀμήρου,
Σμύρνα, Ρόδος, Κολοφῶν, Σαλαμῖν, Ἴος, Ἄργος, Ἀθήναι.

¶ *Simois*. fluuius Phrygię, in qua fuit vrbs Ilion: quem inter ceteros Homerus & Virgilius celebrarunt. ¶ *Latia Nemesis non cognita lingua*. De hoc monuimus in epigramma vicesimū. Cuius *Dex, Romę simulachrum in capitolio est* (Plinij verba de Nemese libro vicesimo octauo) *quamuis Latinum non sit.* ¶ *Te clari proceres*. Ad Treueros hæc pertinent ¶ *Aristides*. Huius vitam scripserunt, Plutarchus & Aemilius Probus. * ¶ *conde Musa Chelys*. O Musa Calliope, iam satis est cantarum de Mosella. Finis imponatur nostro Carmini. Plura, quę nunc vellem de rebus nostrę Gallię, differantur in senium nostrum, quum me scilicet in patriam recepero, ibique otio abundauero. ¶ *Dabitur nostris*. fiam Consul. ¶ *legumque catos*. Iuris legumque peritos. ¶ *Fandi que potentes Præsidium*. Rhetores, seu oratores, qui reos defendunt in Iudicijs. ¶ *quos curia*. qui in ciuitatibus, quę municipia dicebantur, prima loca tenuerunt, & proprium illic habuerunt senatum. Sed qui proprie fuerint municipes, docet Aulus Gellius libro sextodecimo. ¶ *Quos pretextati*. Quę pretexta fuerit diximus in extremam Gratiarum actionem. qua toga pueri Romę nobiles quando primum vsi sint, docet Macrobius libro primo Saturnaliorum. Inde pretextati ipsi pueri dicti, & pretextatus hoc loco ludus litterarius, ludus, in quo pretextati pueri litteras discerent. Suetonius de Augusto Cæsare. *Maritis è plebe proprios ordines assignauit. pretextatis cunem suum, & proximum pædagogis*. Idem de Quinto Cæcilio Epirota Grammatico. *Post deinde damnationem mortemque Galli, scholam aperuit, sed ita, vt paucis & tantum adolescentibus præciperet, pretextato nemini, nisi sicuius parenti hoc officium negare non posset.*

19.

cap. 17

268 A

Cap. 13.

413.

268 B

* ¶ *Ad veteris preconię Quintilianij*. Fuit Marcus Fabius Quintilianus, homo Hispanus, Calagorritanus, Aufonio, Hyeronimo, & Cassiodoro auctoribus, qui oratoriarum institutionum libros, qui extant, duodecim conscripsit, & Consulatum sub Domitiano gessisse idem scribit Aufonius in Gratiarum actione. Fuit & ante hunc alius Quintilianus, pater, nisi fallor, cuius meminit filius libro nono istarum institutionum, in capite de figuris, & his verbis Seneca libro decimo declamationum. *quomodo Lucius Asprenas, aut Quintilianus senex declamauerit, transio, & reliqua*. Huius putantur esse, quę extant Quintilianij declamationes, quas Tre-

IN AVSONII EDVLLIA

Trebellius Pollio memorat in Postumio Iuniore, his verbis. *Ita in declamationibus disertus, vt eius controuersia Quintiliano dicantur inserta: quem declamatorem Romani generis acutissimum vnus capitis lectio, prima statim fronte demonstrat.* * ¶ *& innocuas innocentes securas*. quibus in neminem sit iniuste animaduersum. De Romanorum apparitoribus, securibus virgis, Liius, Dionysius, & alij. ¶ *Aut Italum*. Itolorum, Italię ipsius. Memorabo etiam eos, qui uel Italię præfecti fuerunt, vel Britannię, ad Aquilonem Septentrionemque pertinenti insulę. de qua plura in versum huius edyllij Sexagesimum octauum diximus. Aufonius autem, quem ipsum Italię Gallięque Præfectum prætorio aliquando fuisse scripsimus in versum quadragesimum secundum Epicedij in Aufonium patrem, si forte pro quibuslibet prouincijs Italiam & Britanniam non nominauerit, Gallos potest per Britannos intellexisse. In commentarijs nanque illis dignitatum Imperij Romani, ponitur Britannia sub dispositione Præfecti prætorio Galliarum. Ceterum secundus iste titulus præfecturarum quis fuerit? An quod inter has præfecturas primum tenuerit locum Italia, secundum Gallię? Sed aliud sensisse videtur Andreas Alciatus in annotationibus in Cornelium Tacitum, in capite quarto tertij Dispunctionum, & in centesimam legem sextidecimi capitis libri quinquagesimi digestorum Iustiniani: qui sic scribit. *Sunt Præfecture dicta munia præfectorum. Aufonius, Præfecturarum titulus. Sunt enim quatuor dignitatum in iure civili ordines, Illustres, Spectabiles, Clarissimi, Perfectissimi. Ex his Præfecti, sunt spectabiles: vt merito dictum sit, secundum his titulum dari.* Sic Alciatus sed quod tradit dubito, an sit perpetuo verum. Præfectos nanque etiam Illustres, Illustrissimosque appellari inuenio. ¶ *Caput rerum Romam*. Sic Romam, rerum caput dixit Titus Liius libro primo de Seruio Tullio, & eodem libro de Romulo, Romam caput orbis terrarum. Quam caput mundi, pleraque exemplaria, in extremo carmine de Burdigala. ¶ *Iam tum non primo*. Commemorabo etiam illos, qui Romam, senatum populumque Romanum rexerunt, primis illis nulla re dispares nisi solo illo nomine primo. Illi nanque septem primi, vocati sunt Reges: hi vero quum regis numen à Tarquinijs esset Romanis inuisum, Consules sunt appellati pro regibus. Titus Liius in principio secundi. ¶ *Errorum fortuna sum*. Errorum fortunę dicit, quod exacti sint Reges, & Consules in eorū locum successi: sed ipsam iā posteris redditurā sublatam honorem, id est, Augustis suis, extincto Cōsulari Imperio. Ita Valentiniano & reliquis suis principibus adulatur Aufonius. ¶ *dilata in tempus, quod dixi*. ¶ *cerulos nunc Rene*. Vbi confluunt Renus & Mosella, est inde dictum oppidum Confluentes. ¶ *hyaloque. υαλος*, vitrum. *Hyali saturo fucata colore*, quum dixisset Virgilius versu trecentesimo tricesimo quinto quarti Georgicon, Seruius vitreo, viridi, & nymphis apto exposuit. * ¶ *Augusta urbis Treuirorum*. ¶ *nati que patrisque*. Gratiani, & eius patris Valentiniani. ¶ *Nicrum super*. ultra Nicrum, inquit Rhenanus libro primo rerum Ger-

269

246

358

210

ELIAS VINETVS

manicarum, & tertio. Vbi scribit hunc oriri non procul fontibus Danubii in Germania, & *Necer* hodie vulgo dici, circa quem Alemannos ceciderint Valentinianus & Gratianus: de Victoriâque illa in quarto & nono epigrammate memorata, Augustæ Treuirorum triumphauerit. 210 Vopiscus in Probo & Ammianus Marcellinus libro vicesimo octauo Nicri meminerunt. ¶ *Lupodunum*. Lupodunum & Lupondum apud Rhenanum, qui se id nosse existimat, *Lupff* appellat, arcem olim munitissimam, sed solo æquatam, anno Christi millesimo quadringentesimo, & sextodecimo, iussu Sigismundi Cæsaris & concilij Constantiensis. ¶ *Fontem Latij ignotum*. Epigramma nonum. ¶ *alias laureas, & victorias*. ¶ *perenni nomine*. Commistus Reno Mosella nomen amittit. Renus vero ab Alpibus ad oceanum vsque perpetuo Renus est. ¶ *Diuersa per ostia*. Reni ostia duo facit Pomponius, Mela, Plinius tria: sed lege ad hunc locum quæ de Reno scribit Cornelius Tacitus libro secundo. ¶ *accedent vires*. à Romanis. ¶ *Quas Francia*. Franci & Chamaues, qui & Chamau apud Tacitum & Ammianum leguntur, quæ Germaniæ olim gentes fuerint, Beatus Rhenanus in Germanicis quæsiit. Et quod ad *FRANCOS* attinet, persuasit mihi Diuus Hieronymus auctor grauissimus, qui quum Germaniam Galliâque totam perlustrauerit, hanc gentem suis in sedibus vidisse potest, Francos esse, quos Latinæ Græcæque historiæ, Germanos prius appellarunt. Eius apponam verba de quodam Franco in vita Hilarionis monachi. *Inter Saxones quippe & Alemannos gens eius non tam lata, quam valida, apud Historicos Germania, nunc vero Francia vocatur.* 271 Hæc Hieronymus. Pomponius Mela scribit libro primo, quod Ampeliasiam Græci dicerent promuntorium Africæ, id Afris ipsis alio nomine nuncupatum fuisse. Sic Americam, Hispaniolam, Isabellam, nuper Hispani nominarunt, quas aliter incolas appellasse certum est. Romanis ergo quum res fuit primum cum Trāsrenanis gentibus, quas non satis nouerant, Germanos nominarunt, veluti Cicero, Cæsar, Liuius, Tacitus: siue ea sit ratio nominis, quam suspicatus est Strabo libro septimo, seu aliqua alia: sed postea quam propius cognitam habuerunt Germaniam, & quibus incoleretur gentibus, *FRANCOS* cœperunt vocare vero nomine, quos Germanos ante dicebant. Quanquam scio in vna Germania multos fuisse nominum variorum populos, at Francos istos omnium validissimos, clarissimosque: qui vicinas gentes, quotiens vellent, excirent, sociasque haberent, quotienscunque bellandum videretur. Hæc igitur est Francia id est, Francorum patria, ea, quæ nunc Franconia dicitur, Germaniæ illius pars, metropolim habens celeberrimam Frācofurtum, ad Mænum fluuium, qui in Renum influit ante Mogontiacum Galliæ urbem. Qui Franci Germani Galliam tandem occuparunt, Romanis, Gothis, Burgundionibus, & alijs gentibus ex ea pulsus: quæ Francia ab illis etiam nuncupata, & nunc quoque dicitur: sed Francia occidentalis, quum illa orientalis esset. Francorum autem prima & vetustissima memoria, quæ quidem

IN AVSONII EDVLLIA.

quidē teneamus, est ex Trebellio Pollione in Gallieni patris vita. Cuius Gallieni Imperium putatur cœpisse anno Urbis millesimo & tertio decimo, Christi ducentesimo & sexagesimo octauo. Est Valerij Martialis epigramma ad Renum libro decimo.

*Nympharum pater, amniūque Rene,
Quicunque Odrysiæ bibunt pruinas,
Sic semper liquidis fruaris undis.
Nec te barbara contumeliosi
Calcatum rota conterat bubulci.
Sic & cornibus aureis receptis,
Et Romanus eas utraq; ripa.
Trajanum populis suis & urbi
Tibris te dominus rogat, remittas.*

in quo *contumeliosum bubulcum* & rotam eius barbaram, non quemlibet bubulcum, vt apud Ouidium elegia decima tertij Tristium, sed regem Francorum intelligo, qui nondum suo Francorū nomine noti erant Romanis, sed Germani vocabantur, idque Eginarto auctore, qui in rebus Caroli Magni, cuius ex amicis fuit, scribit, Priscorum Francorū morem hunc fuisse, vt eorum rex, quocunq; eundum foret, carpento iret, quod bubus iunctis, & bubulco rustico more agēte traheretur. Et Armenium illum Germanum, qui Augusto & Tiberio tantū exhibuit negotij, Francum nihil dubitauit asserere Ioannes Marius Belga. * ¶ *tunc verus hab.* 271 Quando non audebunt Franci & reliqui Germani te, ô Rene, transire: qui Germaniam a Gallia disternas. Fuit hoc annotatum in epigramma quartum. ¶ *tanto ab amne*. à Mosella. ¶ *dicere bicornis*. Virgilius in extremo octauo *Aeneidos*.

Extremique hominum Morini, Renisq; bicornis.

¶ *Nomen Latium*. In Iambico epistolæ, ad Probum, *Aufonius nomen Italum*. Aufones fuerunt gens Italia: vnde Aufonius. Auctor autem hic licet Aufonius diceretur, non erat tamen Aufonius ex Italia, sed Gallus Aquitanus, & Biturix Viuiscus, vt diximus in carmē de Burdigala. ¶ *Gallorum extremos*. Inter Garumnam fluuium, & montes Pyrenæos. Galli enim qui & Celtæ, sunt proprie, quos a Belgis Séquana & Mâtrona amnes, ab Aquitanis Garumna diuidit, auctore Cæsare. ¶ *Perstrinxisse*. leuiter & paucis dixisse, attigisseque. ¶ *Aonidum*. *A'oves*, gens Bœotiæ, vbi Musarum habitatio, Aganippe & alij fontes, & loca Musis sacra Aonidibus inde dictis. Epigramma tricesimum primum. * ¶ *Augustus pater & natus*. Valentinianus & eius filius Gratianus, discipulus meus. Scripsit ergo Aufonius carmen hoc ante mortem Valentiniani Augusti, qui anno Christi trecentesimo & septuagesimo nono, Imperij vero sui duodecimo decessit, Sexto Aurelio & Hieronymo auctoribus. Quare Ioannes Tritemhemius, qui Aufonium inter suos scriptores Ecclesiasticos recensuit, si locum hunc Aufoniani Mosellæ legisset, cuius nec satis memine-

ELIAS VINETVS

rat Lilius Gregorius, quū de Aufonio scriberet, eum carmen hoc composuisse Maximo principe, concilij tempore, Treueris, nunquā dixisset. Maximus enim hic, cuius meminimus in carmen de professoribus Burdigalensibus. & Rutupinum latronem appellauit Aufonius in carmine de Aquileia, Martinum illum Turonēsem & alios episcopos Treueros non ante vocauit, quā annus Christi ageretur trecentismus & octogesimus octauus, siquid hic certi habent Prosperi Aquitani rationes, qui ea vidit tempora, & scripsit. ¶ *Fascibus Aufonis*. Romano Consulatu. ¶ *Arctoi*. ad *Αρctους*, id est septentriones pertinentis Mosella. ¶ *Hominumque bonumque labores*. Hoc hemistichium, versus centesimus & duodeuicesimus libri primi Georgicon Virgilij habet quidē, sed proximus versus est eiusdem poētæ totus, sexagesimus tertius octauī Æneidos. * ¶ *Non tibi se Liger*. Hodie *Loire*, & *Leire*. Ex Cebennis siue Aruernis montibus oritur, & per Namnetes exit in Oceanum, vnus ex clarissimis Galliae fluiijs & maximis. ¶ *Axona*. vulgo, *Aine*, Belgarum fluuius in extremis Remorum finibus, vt ex Cæsare cognosces. Axones, huius fluuij. accolae dixisse Lucanum volunt libro primo, sed longa penultima. ¶ *Matrona non*. sensus est, Mátroνα non anteferet se tibi, ô Mosella. Hodie *Marna*, quo flumine, & Sequana, Cæsar & Geographi omnes volunt, a Belgis determinari Celtas. Vide, quod scripsimus in versum quadragesimum & quadragesimum primum. Porro Mátroνα fluuius penultima breui profertur, quam matrôνα femina producit. ¶ *Santonico refluus*. Quædã exemplaria profluus scribunt pro refluus, & hoc vno exēplo probat Ioannes Despaüterius pro præpositionē in profluus corripit, sicut in profugio, proficiscor, profanus, profestus. De Santonibus quæremus in epistolam Aufonij vndecimam. ¶ *Carantonus*. Vulgo *Charente*, fontem habet in Pictonibus: & per Engolismenses & Santones in Oceanum exit Santonicum. Oppidorum, quæ præterfluit, clarissima sunt, Engolisma, Coniacus, Santonum Mediolanum. Canételus est apud Ptolemæū. ¶ *Durani de monte volutus Amnis*. qui fluuius. hodie Aquitanis, sicut & priscis Monachis, in rebus Caroli magni, *Dordonia* dicitur: qui Garumnæ commiscetur infra Burdigalam ad triginta passuum millia, illi tum demum, nec aluei, nec æstus magnitudine, quicquam cedens. Eius tamen veterum scriptorū meminit nullus præter Aufonium & Apollinarē Sidoniū in Burgo Leontij. Ceterū quia Durani hîc ablatiui genitiuū casus sit, ne esse est, quod apud Sidoniū sine dubitatione est vocatiui, vt restituimus.

Exis curuata, Durani muscosæ, saburra,

quis erit rectus, Durani sine an Duranus, an Duranius? Porro quū sit mons Aufonio, qui Apollinari est fluuius, hoc satis arguere videtur, montis nomen fluuiio inde orto inditum fuisse. Est autem mons ille, vnum ex Cebennicis iugis. * ¶ *Tarnim*. Legitur & Tarnem tam hîc quam in iambico epistolæ Aufonij vicefimæ secundæ. Est Tarne ablatiuus casus, apud Plinium libro quarto. *Tarnēque amne discreti a Tolosanæ Petrocori*. Nomen

IN AVSONII EDVLLIA

men priscū adhuc retinuit, *le Tarn*. qui ex iisdem Cebennis ortus, per Montalbanum in Garumnam defluit, supra Aginum. ¶ *Tarbellius ibis Aturrus*. Tarbellicus, pro Tarbellius, quidã codices. De Tarbellis gente in carmen secundum Parentalium. *Aturrus* oritur ex saltu Pyrenæo, & per Aquas Augustas, & Baionam in Oceanum exit. Accolis, *A'obū* nunc appellatur. Apud Sidonium Apollinarē libri octauī epistola duodecima, scribitur, vt hic duobus rr, Apud Ptolemæū vero, & Vibiū Sequestrum, vnico r, *Arroues*, & Atyr dicitur: at apud Lucanum primo, Satyrus.

tunc rura Nemetis

Qui tenet, & ripas Satyr: qua litore curuo

Molliter admissum claudu Tarbellicus equor.

* Ita hic imprimatur Satyrus, qui Saturus est in libris antiquis pro Aturus, siue Atyrus. Sic in eodem libro primo geminata S littera legitur, leues Saxones, pro leues Axones, vt volunt. ¶ *Corniger*. Cornigerū quum Tiberim appellasset Virgilius in principio octauī Æneidos, conati sunt veteres grammatici, causam reddere, cur flumina cum cornibus pingentur. Huius autem Apostrophes hic sensus est. Mosella, qui dignus es, qui celebrere, non solum in tua Gallia, verum etiam apud exteras gētes, ibis in ora hominū, & decātaberis. ¶ *vbi fonte supremo*. vbi óreris. in Vogeso mōte. ¶ *Exeris*. emittis. sustollis. * ¶ *Taurine frontis honorē*. cornua: quæ frōti animalis sūt ornamēto. Dixerat autē Virgili' quarto Geogicō,

Et gemina auratus taurino cornua vultu

Eridanus.

Cornua ergo per similitudinem duobus modis in fluminibus considerantur, nempe vel quum maioribus aquis propinqua, quas ingradientur, se in plures alueos scindunt: vel quū ab ipsa sua origine amnes aliquot in vnum confluentes, excipiunt. sed de fluuiorū imaginibus caput est apud Ælianū libro secundo de varia historia. ¶ *Germanis sub portibus*. apud Confluentiam, vt supra diximus. ¶ *Te Druna*. Est huius nominis paruus fluuius ex agro Lemouicensi, per Engolismensem & Petrogoricum, in Lilam veniens, amnē se Duranio coniungentē ante Liburniā urbem a Burdigala quinque Leucis distantem: sed Iosephus Scaliger, mauult accipere, qui vulgo *Droma* hodie dicitur, maiorem fluuium, ex Alpibus descendentem, Rodanóque se miscentē infra Valentiā. * ¶ *incerta Druentia*. Hodie *Durancia*. Galliae Narbonensis fluuius Rodano se confundens infra Auenionē. Titus Liuius libro vicefimo primo de Annibale. *Ad Druentiam flumen peruenit. Is & ipse Alpinus amnis longe omnium Gallie fluminū difficillimus transitu est. Nam quum aque vim vehat ingentem, non tamen nauū patiens est: quia nullis coërcitis ripis, pluribus simul, neque iisdē alueis fluēs, noua sēper vada, nouosq; gurgites facit* (& ob eadē pediti quoque incerta via est) *ad hec saxa glareosa voluēs, nihil stabilis, nec tuti, ingrediēti præbet.* ¶ *Duplicēq; per urbē*. Arelatē, de qua in libro de claris urbibus. ¶ *& dextra Rodanus dat nomina ripæ*. Dextra ripa Rodani a Lugduno in mare decurrentis, est qua

parte sunt Narbo, Tolosa, Hispania: de cuius ripæ nomine altero, siquid hic significatur, nihil comperi. ¶ *Magnam*. valde, aduerbium. * ¶ *æquoreæ te commendabo Garumna*. Garumnam non solum Geographi omnes, sed etiam poëtæ, & historici celebrauerunt: inter quos duos nominabo antiquissimos Tibullum & Cæsarem. Quare autem appellat æquoream, facile intelliges, si legeris, quæ de eo flumine scribit Mela libro tertio: quem in Garumna aliquando iactatum fuisse asseuerare ausim, adeo scite eius depingit ingenium. Claudiani hoc vnum de illo adscribam.

*retro pernicios unda Garumna,
Oceanis pleno quotiens impellitur aestu.*

Alia de Garumna in carmen de Burdigala Galli, autem, apud quos duo sunt tantum genera, masculinum & femininum, quod & sermonis Punici proprium fuisse scribit Priscianus libro quinto & sexto, fluuiorum nomina, partim masculino efferunt genere, vt *le Rein*, *le Rouc*, *ὁ Ρῆνος*, *ὁ Ροδανός*: partim feminino, vt, *la Garonne*, *la Moselle*, *la Durance*, id est, *ἡ Garumna*, *ἡ Mosella*, *ἡ Durantia*. Latini vero, qui neutro addito, tria habent genera, fluuios omni quidem genere extulisse leguntur: sed masculino tamen frequentius, quam neutro, & feminino vix vnquam, siquid Grammaticis credimus, nisi figurate. Ouidius enim cum dixit Albulam, poeta deo libro quarto fastorum, Albulam volunt accipi non fluuium, sed aquam eius. Non placet ergo Grammaticis cuidam, quod Aufonius dixit Matronam interstitam, dominam Mosellam, incertam Druentiam, æquoream Garumnam, pro interstito, domino, incerto, æquoreo, sicut dixit Tibullus, in elegia septima libri primi.

Testis Arar, Rodanusque celer, magnusque Garumna.

In quibus si Aufonius patrium, & eius etiam terminationis proprium genus secutus est, nihil ille miretur: sed legat auctores diligentius, & inueniet antiquioribus Latinis eo quoque, id est, feminino genere, non pauca fluuiorum nomina fuisse prolata, vt *Aliam*, *Sagram*, *Crataëidem*. De *Alia* enim Lucani versus est libro septimo,

Et damnata diu Romanis Alia factis.

De *Sagra*, Strabonis hæc sunt verba libro sexto. *Μετὰ δὲ Λοπέως Σάγρας. ὃν θηλυκῶς ὀνομαζούσι.* De *Crataëidis* genere nemo, puto, dubitare debet, postquam Plinius, & Solinus post Homerum, matrem *Scyllæ* id flumen fuisse fabulantur.

INGRIPHVM, EDYLLIVM VI.

Franciscus Siluius Ambianus eruditam in Aufonij Griphum enodationem, vt appellauit, Lutetiæ edidit me admodum puerulo, quæ paulo pleniorē cōmentarium is adire poterit, cui noster breuior visus fuerit. Est autē *γρίφος*, ac neutro genere *γρίφον*, sagena, rete piscatorium, quod & aspirata littera in tenuem mutata *γρίπος*, dicitur, id est Griphus in antiquis duobus libris, quibus vsus sum, vt *γρίπος*, retia. confluentem, & pesca-

piscatorem significat. *Γρίφον*, etiam per metaphoram appellatur *enigma*, obscuram, intellectu solutūque difficilem quæstionem, inter componendum propositam, Hesychio, Suida, & Eustathio auctoribus. Veteres enim illi Græci in symposijs suis sic faciebant. Quærebat quispiam non vulgare aliquid, plena vino patera, in medio posita: quod qui soluisset, pateram epotabat. Si vero non potuisset soluere, tum is, qui proposuerat, exhauriebat poculum. Sic certe Eustathius in vicesimum secundum *Odyssææ*. at Hesychius victo eam multam irrogari solitam, vt siue merum, siue aqua esset, quod in patera haberetur, id totum ipse biberet. Hoc itaque est Griphus siue Griphum. Et quod Plutarchus appellat *ἀίνιγμα*, a piscatoribus Homero in Iensi litore propositum,

vers. 278

Ὅσσ' ἐλομεν λιπόμιστα. ἄδ' οὐχ' ἐλομεν, φερέμιστα, id est,

Quæ cepimus, reliquimus, quæ autem non cepimus, ferimus, Hoc vocat Griphum Archias in epigrammate, quod extat libro tertio Anthologiæ, capite *εἰς ὄρνις*.

*Εἰ δ' ἐάλως, συγνοιῶν. ἐπέλ και κίχαινος ἱμνων
Μαιονίδαις, γειφοῖς ἰχθυβόλων ἔθανεν.*

¶ *Libellus ignobilis*. hic de Ternario numero. Symmachus autem ad quem mittuntur hæc, quis sit, fortasse cognosces ex ijs, quæ com-
gestimus in quartam epistolarum Aufonij ad Symmachum scriptam. ¶ *neq; indicio suo*. neque se ipse indicasset, & prodidisset. Sorex suo indicio perijt, explicat Erasmus, quid sit, adagium apud Terentium in actu quinto Eunuchi. ¶ *Velut gallinaceus Euclionis*. Gallus Gallinacius in Plauti Aulularia: qui locū, vbi Euclio ollā auri plenā defoderat, oc-
cæperat scalpurire vngulis circum circa. ¶ *Non illud Catullianum*. Præfatio ad Drepanium in Edyllium de Ambiguitate vitæ. ¶ *Sed ἀμουσόταρον*. Græci ἀμουσον, cuius est hoc comparatum etiam in Symmachi quarta ad Aufonium epistola, dicunt, quod est indoctum, inelegans, a Musis alienum, vt pluribus differit Erasmus in adagiorum opere. Contrarium est *μουσικόν*, in Aufonij epistolarum quartadecima. Vetus autem Lugdunensis codex hic multa prætermittebat, sic habens. Sed *ἀμουσότερον*. diu quæsiui. In alijs verbum Græcum varie corruptum. ¶ *friuola gerris S. culis vaniora*. hoc est vanissima. Adagium exponit Erasmus. Idem autem vetus liber hæc addebat. *hæc friuola*. * ¶ *Vt Aesculapius*. Esculapius in veteri libro, Apollinis filius, qui Hippolytum in epigramate vndeicesimo memoratū, ab equis discerptum, reuocauit in vitam. vnde pro Hippolyto Virbius fuit dictus: quemadmodum etiam in præfatione in centonem meminerit Aufonius. ¶ *aut vt Plato*. Hic enim in adolescentia scripserat amatoria, & alia poemata: qui cum tragœdia certaturus esset, ante Dionysiacum theatrum, Socrate audito, combussit poemata, dicens,

274B

427.
scen. 6.

301

433.

275A

19.

340.

Ἢ φαιε, πρόμολ' ἔδ'ε. Πλάτων ἢ τι σέιο χατίζει. id est.

Vulcanæ. ades huc. Plato sane nonnihil te eget.

Diogenes Laërtius in vita Platonis. Vulcanus autem deus ignis & ignis ipse. * ¶ *in expeditione*. Quum iretur ad bellum, sub Valentiniano.

275B

Augusto, in Gallia Belgica, vti puto. ¶ *de Rubrij conuiuio.* Diu nos torfit locus hic, qui ludibrij pro Rubrij habebat. Primū Auarico Biturigū, vbi ius profitebatur, me monuit de germana scriptura vir doctissimus Iacobus Cuiacius: deinde librum ipsum vetustum misit, in quo Rubrij fuit, p ludibrij. Hic autem Rubrius ille, de quo hæc inter alia Ciceronis verba sūt in oratione in Verrē, quæ de Prætura vrbana in scribitur. *Tū Rubrius istius comites inuitat. eos omnes Verres certiores facit, quid opus esset. Mature veniūt. discūbitur. fit sermo inter eos, inuitatio, ut Græco more biberetur. Ho spes hornatur. poscunt maioribus poculis. Celebratur omnium sermone latitiāq; conuiuium.* Vide Alconium, & pergræcari, Philotesius crater, in Erasmi Adagij. ¶ *de Flaccie ecloga.* Horatij ode nonadecima libri tertij. Quid autē ecloga, diximus in Cupidinen cruci affixū. ¶ *impinguas spongiā.* Alludit ad historiā de pictore, quā refert Valerius Maximus libri octaui capite vndecimo. qui cum pingeret equū, & hēreret, quomodo eius naribus spumas pulchre adijceret, indignatus, spongiā omnibus imbutam coloribus forte iuxta se positā apprehēdit: & veluti corrupturus opus suū, tabulā illisit: casūq; effecit, quod arte nō poterat. * ¶ *dum bibo.* inter prandendū, & paulo antequā cenarē. ¶ *Sit ergo examen.* In iudicādo de meo carmine, habere rationē materiæ, & tēporis. ¶ *acutis naribus.* Apud Erasmi prouerbja, Naso suspendere, & Frontē contrahere. ¶ *eruis.* inuentis, & excogitatis. * ¶ *tempora.* tria Præsens, Præteritum & Futurū. Si enim plura fuerint, ex ijs componuntur. Ceterum *neglego* pro *neglexi* fuit in vetusto codice. ¶ *genera.* Et hæc tantum tria masculinum, femininum, neutrum. ¶ *gradus.* Hi sunt tres, positiuus, comparatiuus, superlatiuus dicti grammaticis. ¶ *nouem naturalia.* id est principalia, originalia, & primiformia, vt appellāt. Illa tamen alij plura faciunt, alij pauciora. de quibus lege Terentianū, Victorinū, Diomedē, Seruiū. ¶ *librosque medicinos.* libros *medicina;* vetus ille codex Lugdunensis. Tilianus *medicinos.* ¶ *ter maximum.* *Τριμέγιστος ἑρμῆν.* *Trimaximum Hermen,* Lugdunēsis liber. Hermes, Ægyptius sapiēs fuit ante Pharaonem, *τριμέγιστος,* inquit Suidas, id est ter maximus cognominatus, quod de trinitate locutus sit, in ea vnam esse deitatem asserens. Alij Ter maximum dictum volunt, quod maximus sapiens, & rex, & sacerdos esset. Hunc Cicero tertio de natura deorum, quintum inter Mercurios numerat, & Lactantius ex Cicerone primo Institutionum: qui in libro de ira Dei, Platone, Pythagora, septemque illis Sapientibus longe antiquiorē facit. Nescio, an eius sint, quæ Mercurij Trismegisti nomine, Philosophica circumferuntur. * ¶ *amatores primum Philosophie.* Primum omnium Philosophum se ipse appellauit Pythagoras. alij ante illum se σοφους, id est sapientes, & doctos, Græci nuncupabant. Diogenes & alij. ¶ *Varronisque numeros.* Interciderunt, quæ de numeris scripserat Marcus Terentius Varro. Meminerunt Macrobius & Aulus Gellius. ¶ *eiusmodi edyllia.* epyllia libri membranei. Ita & post Centonem ad Paulum

274.b.

276

277 A

277 B

359

Paulum edyllia & epyllia. Quid edyllum, iam diximus in primum edyllum. *Επύλλιον* diminutiuum & ipsum, ab *ἔπος*, quod versum & carmen significat. ¶ *Nihil futura.* Fortasse nihili futura. parui factum iri. ¶ *vt sine nodo.* sine difficultate & obscuritate. Prouerbiū explicatur ab Erasmo Nodum in scirpo quæris. ¶ *cui nihil neque non lectum est.* Sic veteres codices. alij *cui nihil neque neglectū est.* ¶ *me vt requiras.* me orū interpretē. ¶ *me desideres.* verba Phēdriæ ad Thaidē, in primo actu Terētianæ Eunuchi.

¶ *Ter bibe.* Quot sunt Gratiæ. ¶ *totiens ternos.* Ter terna uouem: quot sunt Musæ. Gellius noctium Atticarum libro decimotertio, & Erasmus in primo prouerbio centuriæ tertiæ, chiliadis secundæ. ¶ *Cubum.* *Κύβος* Latinis tessera. Cubus numerus appellatur numerus productus ex multiplicatione sui in se primum deinde in productum ex ea multiplicatione numerum: vt hic terna, fiunt nouem: & ter nouena, viginti septem. hic numerus viginti septem appellatur cubus. *Cubum* autem pro *cubum* reperit scriptum Mariangelus, quem admodum & nos. De qua scriptura nos plura in epistolam nonam. ¶ *Omnia in istis.* tribus & nouem, ¶ *Forma hominis cæpti.* Hippocrates in libro de natura fœtus siue pueri, auctor est, in matris vtero marem diebus triginta (hic tres decades) formari: mense vero tertio moueri incipere. *cæpit* autem pro *cæpti* vetus liber, sic per diphthongum. ¶ *Plenique exactio partus.* nono mense. Vide tamen, quæ de partu, eiusque tempore Hippocrates & Galenus tradiderunt. * ¶ *Quique nouem nouies.* vt vitæ humanæ curriculum sit vnus & octoginta anni. Censorinus de annis climactericis. ¶ *Tres Ope progeniti.* Rheæ quæ Latinis Ops, & Saturni, tres filij fuerunt, Iupiter, Neptunus, Pluto. ¶ *tres ordine Parca.* Lachesis, Clotho, Atropos apud Fulgentium, Seruium, Hesiodum, tres sorores in litteris ad Axium Paulum semi-græcis. Græcam autem ei diphthongum quum modo in e longum, modo in i Latini vertere soleant, *τρεῖς* non solum tres dicere potuerunt, sed etiam tris, sicut scribebat vetus exemplar passim, non solum quum Accusatiuus casus, sed etiam cum nominatiuus esset. ¶ *Vesta, Ceres, & Iuno.* has tres sorores filias Saturni ex Ope, eodem prorsus ordine & modo, nominauit Hesiodus in Theogonia,

Ἰστίν, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοτέδιλον,

Sed Aufonij versum emendatores indocti corruerunt. Antiquissima Parisiensis editio habet cum exemplari vetusto Lugdunensi, *Vesta, Ceres, & Iuno, decus muliebres.* Siluius inuenit in Veneta, *Vesta, Ceres, Iuno sexus muliebres.* nec prorsus reiicit, quia Nonius Marcellus, & Priscianus libro quinto, per Plautum, Sisennam, Sallustium probent, *Sexus* non tantum masculini generis esse, verum etiam neutri, & dici, Hoc *sexus*, huius sexi, sicut hoc vulgus, huius vulgi. Censuit vero Mariangelus in Solinum non *sexus*, nec *decus*, sed *fecus*, ipsius *sexus*

278 A

cap. 11.

443.

728 B

458.

278 C

significatione, pro ijs prorsus legendū esse. Sic monuit Scholiastes Pulmannus: nec nunc Diatribarum Mariangeli nobis copia est, vt quibus rationibus suam fulciat emendationem, inspiciamus. Ceterum quem locum Carisij citare audio, *Secus neutri generis nomen. vnde & Sallustius virile secus dixit, hoc est virilis sexus. quod per omnes casus integra forma declinatur. Fit secus & aduerbium, &c.* miror, quod *secus* legisse videatur Carisius, vbi *sexus* Nonius Marcellus. De eodem verbo quædam rursus monebuntur, in versum nonagesimum tertium Technopægnij. ¶ *Inde trifulca*. trifida, vt appellauit Paulinus in priore ad Aufonium epistola, tres acies habentia. Plinius libro secundo, fulminum tria ponit genera Siccum, humidum, clarum. Seruius in secundum Æneidos tria, quod afflat, quod findit, quod incendit. Plura de ijs Cælius Rhodignus. ¶ *Cerberus inde*. Cur sit dictus Cerberus Triceps, ostendere conantur Fulgentius in Mythologicis, Beroaldus in Appuleium, Seruius in Virgilium. ¶ *Inde Tridens*. Neptuni sceptrū à tribus dentibus. ¶ *triplexque Helenes*. De hoc monuimus in epigramma quinquagesimum quinctum. ¶ *Ter noua Nestoreos*. Annotatum & hoc in epigramma duodeuicesimum. Parcas autem fingunt nere vitam nostram poetæ. ¶ *Et totiens trino*. id est, ter terno. Nouem hominis ætates cornix viuere tradita Hesiodo. Vide carmen de ætatibus animalium, Plinium, & Erasmus in prouerbio Cornice viuacior. ¶ *Vincunt aripedes*. Edyllium de Ætatibus animalium. 279 * ¶ *Phœbeius Oscen*. Coruus, quem ex albo nigrum fecit Apollo secundo Metamorphoseon Ouidij, & apud Hyginum. ¶ *Gangeticus ales*. Phœnix ad Gangem fluuium Indiæ. ¶ *Cinnamæo*. Cinnamum arboris genus. Solinus Phœnicem auem cinnamis rogos suos, Plinius casia thurisque furculis nidum construere, replere odoribus, & superemori, tradit. ¶ *radiatus tempora*. Hoc illud est, quod Plinius ait, *auri fulgore circa colla*, De Phœnice lege edyllium de ætatibus animalium. ¶ *Tergemina est Hecate*. ex quarto Æneidos. Cælius Rhodignus de hac multa. ¶ *Tres charites*. Epigramma centesimum & quartum decimum. ¶ *tria fata*. Quæ septimo versu fuerunt numeratæ tres Parcæ, Fata etiam appellantur Fulgentio in Mythologicis. ¶ *triplex vox*. acuta, grauis, media, vt triplex accentus apud Grammaticos. ¶ *trina elementa*. Alij libri, *terna elementa*. Quæ autem elementa vulgo appellantur. hæc quattuor esse, confirmat Aristoteles in libris de cælo, Terram, Aquam, Aërem, Ignem. Quidam tria tantum agnoscunt. Ignem sustulerunt, in quibus est Laurentius Vala primo de Dialectica. * ¶ *tres in trinacria Sirenes*. Parthenope, Ligia, Leucosia, tres Sirenes in mari Siciliæ, quæ Trinacria. Ioannes Tzetzes historia quartadecima. ¶ *omnia trina*. Nam Sirenes sunt tres volucres, quæ partem inferiorem Gallinaceam habebant, inquit Hyginus, et alas, vt vult Ouidius quincto Metamorphoseon. Sunt etiam tres Semideæ, & tres semipuellæ, & in earum fabula ad ternarium numerum alia spectantia. Vetustamen codex habebat, *omina terna*: & ita se Siluius in quibus-

293
358

Cap. 51
Ver. 649

33
17

309

279

Ver. 311
61

quibusdam exemplaribus reperisse quoque monuit: sed mendū esse putauit, quod sic a præcedentibus sequētia disiūgerentur, cum totos hic versus atque tres insequentes de iisdem sint Sirenibus. Verū quid verbi est Siredones, quod pro Sirenes hoc modo habuit idem exemplar?

Tres In Trinacria Siredones ominaturna.

¶ *Ter tribus carmenis*. Cum nouem Musis Sirenas dicunt a Iunone persuasas, cantu certauisse, Musasque quū vicissent, Sirenibus euulsisse alas, & ex eis sibi coronas fecisse. Auctor Pausanias in Bœoticis, & Stephanus in verbo *Αἴτηλα*. ¶ *Ore, voce, manu, fide, flatu, buxo*. Terna hæc sic conferenda, id est, ore, fidibus, tibijs. Vide, quæ scripsimus in versum septuagesimum septimum huius edyllij. * ¶ *Tres Sophiæ partes*. Philosophia diuiditur in Moralem, Naturalem, & Logicam, Diogeni Laërtio in præfatione, & Senecæ in principio libri quartidecimi epistolarum ad Lucilium. ¶ *tria Punica bella*. primum, secundum, tertium, apud Titum Liuium, & alios memorantur, & in Vita humana. ¶ *trimestres*. Ternorum mensium. De his carmen est hexastichum infra. ¶ *Calique vices*. mutationes. ¶ *noctisque per umbram Tergemini vigilēs*. Nox in duodecim horas, sicut & dies, veteribus diuidebatur: cuius in quattuor diuisæ, partes ternarum horarum, quattuor erant vigiliæ in castris. In istis autem vigilijs, qui tergemini hoc est terni vigilēs? An quod unicuique vigiliæ deputati tres milites, non simul omnes illi vigilarent totum id tempus, sed per vices horum quisque suam horam? ¶ *Ter clara instantis eoi signa canit*. Galli aues quum à media nocte canere incipiunt, Gallicinium appellari tempus id, & quum cōticuere Conticinium, scribit Censorinus. Canunt autem, vt nos ad curas & laborem reuocent, quarta castrensi vigilia, vt ait Plinius libro decimo, hoc est, instante eoo tempore (*ἠώς*, aurora est & diluculum. vnde *ἠώς* matutinus: & *ἠώον* ipsum mane) ac appropinquante luce. Sed negat Mariangelus eos tunc ter canere: ideóque locum hunc de gallo intelligi posse non putat. Verum quid, si Aufonius ita aliquando visus est sibi audire, aut non satis meminerat, quod de terno cantu Gallorum scripserat Plinius? quum ait, *Norunt sidera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu*. * ¶ *serus depresso Marte*. Quū gallus olim ferus & tardus fuit ad excitandum Martem cum Venere dormientem. Ita Siluius hoc intellexit ex fabula, quā narrat Lucianus in Somnio seu Gallo. Quidam quondam fuit Marti deo belli in delicijs adolescens formosus *Αἰκτρύων*. Sic gallum gallinaceū vocat Græci. Mars quotiens ad Venerem deam Vulcani coniugē noctu veniebat, quia timebat Solē, ne se deprehenderet cū ea, & Vulcano nunciaret, Alectryonē secū adducebat. Eū foris ad hostiū iubebat obseruare, quū Sol emergeret. Ceterum quadā nocte somnus Alectryonē oppressit: nec aduētantē Solē sēsit, qui Martem cum Venere dormientē deprehendit. Rem Vulcano statim renunciauit: qui accurrit cōtinuo. retibus adulteros implicuit: & sic vincōs, ceteris dijs ad id spectaculum conuocatis, ostendit: *qui risere diuque*.

H h

279 C

303
318

Cap. 21

279 D

Ver. 189.

Hac fuit in toto notissima fabula celo,
 vt scribit Ouidius quarto Metamorphóseon. Suo itaque satelliti, excubi-
 torique Mars grauiter ob istum veterum iratus, ex hominē fecit auem
 cum galea & crista sua, ceterisque, quibus tum excubabat, armis. Ex eó-
 que Martiales aues, miseri scilicet illius Alcetryonis genus, auito pericu-
 lo & pœna sapientes, vigilantiores fuerunt, diligentioresque ad Solis ad-
 uentum dijs omnibus, hominibusque prænunciandū diu ante, quā exori-
 atur. Hic autem *depresso Marte*, sicut in cupidine cruci affixo, *Depresso*
Mauorte, quum in vetusto Lugdunensi libro esset, depenso sine r. ¶ *Et*
qui conceptus. Hercules. ¶ *Vespere*. tempore, tenebris vnus noctis tam
 longæ quam sint tres alię. De fabula hac est Plauti Amphitruo. ¶ *Iussa*,
 ab Eurytho. De quater ternis, id est duodecim laboribus Herculis, est
 epigramma vltimum. *Opima* quæ sint, diximus in versum octogesimum
 tertium Technopœgnij: ceterum hîc pro *suspendit opima, adfixit pigma*, ve-
 rus exemplar, ac tropæis sine spiritu scribebat, sicut suum Græci τέρπι-
 ον * ¶ *Et Lyrici*. nouem, in epigrammate tricesimo primo, & totidem
 Musæ, quæ Mnemosynę dicuntur hoc loco, quum Μνημοσύνη, id est me-
 moria, Musarū mater vocetur in extrema Theogonia Hesiodi, & in epi-
 stola Ausonij quinta & quindecima. ¶ *Tris solas*, Duo simulachra
 Apollinis memorat Macrobius primo Saturnaliorum, quorum neutrum
 Musas, sed alterum tres Charites manu dextera, arcum sinistra cum sa-
 gittis gestaret. ¶ *Sed Cithæron totiens ternas ex are sacravit*. Sic Parisien-
 se nouū, & Lugdunese vetus exemplar. Sed Cithæron sic corripit secun-
 dam syllabā, quę naturaliter lōga est, vt apud Virgiliū, tertio Georgicōn,

¶ ar. 43.

Rumpe moras. vocat ingenti clamore Cithæron.

Scribitur enim suis Græcis Κίθαρον, id est Cithæron. Aldus Manutius,
 quod Siluius monuit, edidit,

Sacravit totiens ternas ex are Cithæron.

& Lilius Gregorius in priore Syntagmate de Musis castigabat,

Sed Sicyon totiens ternas ex are sacravit.

Verum potest Ausonius ex diphthongo vocalium alteram sustulisse hoc
 loco, sicut fecit in *solecismus* in epigrammate centesimo & vicesimo no-
 no, syllabæ corripandæ gratia: & *Cithæron*, quomodo liber antiquus ha-
 bebat, pro Cithæron, scripsisse. * Est autem mons & Saltus Bœotiæ Ci-
 thæron: & in Bœotia, multa sunt loca Musis & Baccho sacra: quare Ci-
 thæronem fortasse posuerit Ausonius pro aliqua Bœotię ciuitate. scribit
 Pausanias, in ea Græciæ prouincia fuisse ternas trium insigniū artificium
 statuas Musarū. ¶ *qui sex spreuisse*. Quū Iodocus Badius pro *sex spreuisse, se*
spreuisse edidisset, michael humelbergi^o *sex perisse* emēdādū putauit. Sed
 Lugdunensis vetus codex sex prebuisse habebat: quod ad illud, sex spre-
 uisse propius accedit. Quod autē hîc significatur de triplicato Musarū
 numero, id Ausoniū legisse puto apud Marcū Varronē: ex cuius libris,
 qui interciderūt, sic repetit Augustinus libro secundo de doctrina Chri-
 stiana. *Non audiendi sunt errores gentiliū superstitionū, qui nouē Musas Iouis*
 & Me-

morie filias esse finxerunt. Refellit Varro, quo, nescio, vtrum apud eos quisquam
 talium rerum doctior vel curiosior esse possit. Dicit enim ciuitatem nescio quam
 (nec enim recolo nomē) locasse apud tres artifices terna simulachra Musarum,
 quæ in templo Apollinis domo poneret: vt quisque artificum pulchriora for-
 masset, ab illo potissimū emeret. Itaque contigisse, vt opera sua illi artifices æque
 pulchra explicarēt: & placuisse ciuitati omnes nouem: atque omnes emptas esse,
 vt in Apollinis templo dedicarentur: quibus postea dicit Hesiodum poētā im-
 posuisse vocabula. * Non ergo Iuppiter nouem musas genuit, sed fabri tres, ter
 ternas fecerunt. Tres autem propterea ciuitas illa locauerat, non quia in somnis
 ea viderat, aut tot se cuiusquam illorum oculis demonstrauerant, sed quia facile
 erat animadvertere, omnem sonum, qui materies cantilenarum est, triformem
 esse naturā. Aut enim editur voce, sicut est eorum, qui faucibus sine instrumen-
 to canunt: aut flatu, sicut tubarum, & tibarum: aut pulsu, sicut citharis & tym-
 panis, & quibusdam alijs, quæ percutiendo sonora sunt. Hæc Augustinus. Lo-
 cauerant igitur illi nouem faciendas Musas, sed ex quibus tres solū, quas
 pulcherrimas iudicassent, eligere dedicarēque constituerant. Ceterum
 ter ternas illas, tres illi artifices quum æque pulchras reddidissent, ex ijs
 tres tantum dedicare, & sex reliquas spernere, religio fuit. Consecrarunt
 itaque illas omnes nouem: atque inde origo nouē musarum pro tribus.
 ¶ *Trina Tarentino*. Sic veteres nostri codices, & Zosimus, auctor Græc^o.
 alij libri fere *Terentino*. Ita locus ille, Terentus & Tarentus, siue Tere-
 num & Tarentum in Valerij, Cenforini, Festi, & aliorum exemplaribus
 variatur, vnde dicti fuerunt ludi Tarentini. Idem sunt Sæculares ludi, qui
 confecto sæculo, id est, centesimo quoque anno referebantur. Fiebant au-
 tē ter in anno, noctū, & tribus noctibus cōtinuatis. De ijs est caput quin-
 quagesimum octauum Miscellaneorum Politiani, & liber nuper editus
 ab Onuphrio Veronenfi. ¶ *bis genito*. ex femelle primum, deinde ex fe-
 more Iouis. * ¶ *Thebis*. in Bœotia. ¶ *Trieterica*. triennialia. Liberi enim
 sacra tertio quoque anno innouabantur. quæ & noctū fiebant, vnde
 Nyctelia sunt dicta ἀπὸ τῆς νυκτός, id est a nocte: & ipse Bacchus Νυκτί-
 λος. Seruius in quartum Æncidos. Lilius Gregorius de dijs gen-
 tium. ¶ *Thris primas Thracum*. Trax & Mirmillo gladitores in versu
 centesimo & secundo Technopœgnij. Mendosum puto, quod Phe-
 acum pro Thracum scriberit vetus codex, duabus syllabis correptis,
 quæ natura longæ sunt, vt, in versu centesimo & septimo e-
 iusdem edyllij, ac apud omnes alios poētas, vel nescio qua necessitate
 in vnā cōtractis. ¶ *tribus ordine sellis*. Idem exemplar bellis pro sellis. * ¶ *Iu-
 niade patri inferias misere sepulchro*. idem liber. alij, *Iuliade patri inferias
 misere sepulchro*: sed qui fuerint isti Iuliadæ? Iuniadæ vero sunt filij Iunij Bru-
 ti, non illius primi Consulis, sed alterius ad annum ab Vrbe condita qua-
 dringentesimum & nonagesimum. Sic enim Valerius Maximus libro se-
 cundo de institutis antiquis. *Gladiatorum munus primum Rome datum est in*

280 c

280 D

vers.
302.

294.

280 E

foro Boario, Appio claudio, Quinto Fulvio Consulibus. dederant Marcus & Decimus filij Bruti, funebri memoria, patris cineres honorando. Hęc ille. Rē narrauerat Titus Liuius libro sextodecimo, q̄ si extaret totus, nō effethic diuinā dum, quę sint tres illę pugne, & felle. Vide hūc Aufonij locum libri primi capite vicesimo secūdo Παρίργων Alciati, & quę præterea annotauimus de istis muneribus gladiatorijs in extremū carnē de Ferijs Romanis. ¶ Illa etiā. Sphinx Orthi canis, & Chimęre filia est, in Hesiodi Theogonia. cui monstro portētōue tricorpori, vt appellatur in versu Technopęgnij nonagesimo secundo, caput manus, vocē virginis: alas auis, caudā serpētis, vugues leonis, reliquum corpus canis multi appingūt. * Hoc autem proponebat Sphinx enigma, Quod animal & bipes, & tripes, & quadrupes idē esset. Soluētī premiū erat Iocastę Thebanorū reginę cōnubiū. Soluit Oedipus, hominē illud esse animal, quod infans, quattuor pedibus ingrederetur: auctus etate, duobus: & senio iam cōfectus, tribus, baculo, scilicet innitēs. Duxit itaque ille vxorē reginā Iocastā matrem nimirum suam, vt diximus in epigramma centesimū & tricesimū. In hac tamen fabula Suidas paullo aliter, quam Diodorus, Hyginus, Tzetzes, in octauū versum Cassandrę Lycophronis. Mirantur autē noui Grammatici, cur Aufonius syllabā pes in bipes & tripes corripiat, quam Virgilius, & alij producant. ¶ *Omiam*. Bœotiam, cuius metropolis Thebæ. * ¶ *Trina in Tarpeio*. Hic mons, Varrone auctore libro quarto de lingua Latina, primū a Saturno Saturni^o dictus fuit. deinde Tarpeius à Tarpeia Virgine illic a Sabinis necata armis, & sepulta. postremocapitoliiū acapite hominis ibi inuento, quum fundamēta foderentur tēpli Iouis (Capitoliiū & hoc appellatum cum tota arce) quod vouerat in proelio Tarquinius Priscus. cōdidit Tarquinius Superbus, & exactis regibus dedicauit Horatius Puluillus. Rē narrat Liuius libro primo & secundo. In Capitolio quoque erant facella Iouis, Iunonis, Minerę, atque illius in harum medio. His adde, quę de hoc annotauimus in Narbonē. ¶ *Tergenus artes*. hoc, vt cetera id gen^o, dictū est, pro triū generū. ¶ *Parietibus qui saxa locat*. Latomus. Proceleumatic^o pro dactylo, vt apud virgiliū. ¶ *qui culmina*. vulgo carpētarius, faber lignarius. * ¶ *Et qui fucat tectoria*. ipse tector dictus, qui que tectorio albariōue opere domū exornat. ¶ *Bromij*. Bachi. Vini, ¶ *quadrantal*. Genus est vasis, à forma quadrata dictū, quod pedis esset quadrati, cubo seu tessere simile. De illo Budæus in libris de Assē, & de eo, quod sequitur. ¶ *Sicana medimna*. An neutro plurali? Medimnus enim & medimnū legi, sed nō medimna singulari numero. Fuit autem medimnū Siccanum, id est Siculū & Atticū, & Romanū, vt ex Budęo, & Agricola cognosces. ¶ *Hoc tribus*. Volusij Męciani Iuriscōsulti verba sunt de Romanorū mensuris. *Mensure liquoris, atque grani expeditior & forma, & appellatio est. Nā quadrantal, quod nunc pleriq; Amphorā vocāt, habet urnas duas, modios tres, semodios sex, cōgios octo.* ¶ *Et hoc geminis tribus*. Medimnū senos modios capiebat, & p̄inde bina quadrātal. ¶ *In phisicis*. Ad rerū naturalium

334 B

293

280 F

280 G

207 P

281 A

uam

um generationem (φύσις naturam significat, vnde φυσικός) tria necessaria, Deus, primus rerū omnium auctor. Mundus, vnde materia. Forma, quę materiā informat, θεός, ὕλη, ἰδέα, apud Plutarchum primo de placitis philosophorum. ¶ *Tergenus omnigenum*. Omne quod gignitur, est triū generum. In omni generatione tria inueniuntur, vt in hominū genere, Pater, mater, filius. * ¶ *Per trinas species trigonorum linea currit*. Membraneus liber, regula pro linea. Ceterum Aufonius tam hęc quam in edyllio duodecimo, & Marcianus Capella, cur in trigono terragonoque sine necessitate syllabam natura longam corripuerint, miror. Non semel productam Manilio viderant, vt libro secundo.

31431

Et quęcunq; tamen dicuntur signa trigona.

Sunt autem τριγώνων, id est triangulorum, genera tria quę, & in præfatione in Centonē, ex elementis geometricis, appellantur ἰσόπλευρον, quod equilaterum vertit Aufonius, alij æquilaterū. ἰσοσκελές, crure pari, Aufonio dictum, alij quibusdam æquicrurium. & σπυλιγόνον, quod trium est disparium laterum. Qui deinceps sequuntur nouem versus de numeris, tenebrę mihi sunt plane Cimmeriæ. ¶ *Cum grege ter trino*. Vetus liber, *Congreget & terno*. lego, congrege ter terno, vt in epistolę duodecimę ad Paulum versu vicesimo primo, *congrege vulgo*. Si ergo numerum perfectum, vt puto, hęc appellet Aufonius, numerum ternarium, huius loci sensus esse poterit, ex ter ternis fieri nouem, & nouem in ter terna resolui. ¶ *Tris primus*. legitur &, tres primus. ¶ *Qui medius quinque & septem*. Vetus exemplar. *Vt tris sic quinque & septem.* ¶ *Cubo pereunte*. Cæbo & hic pro cubo, editio Ascensiana, & vetus liber: & præterea *pergente* pro *pereunte* idem vetus * ¶ *tabule ter quaterne*. id est duodecim. vnde leges duodecim tabularum dictę. de quibus Titus Liuius libro tertio, & Pomponius Iuriconsultus in Iustiniani pandectis. ¶ *Populi commune*. publicum. Alij aliter ius diuidunt, vt Vlpianus libro primo institutionum, in duo membra, in ius publicum & priuatum. Publicum, quod vtilitatem reipublicę spectat: & in sacris, in sacerdotibus, in magistratibus consistit Priuatum vero, quod ad vtilitatem singulorum pertinet. Quod & dicit tripartitum esse, nempe collectum ex naturalibus præceptis, aut gentium, aut ciuilibus. ¶ *Interdictorum*. Præter Siluium, est hunc locum interpretatus Andreas Alciatus libri decimi capite septimo Parergon. Sunt autem illa Interdictorum genera, Recuperandę possessionis, Retinendę, & Adipiscendę. ¶ *vnde repulsus V i fuero*. Interdictum Recuperandę possessionis, Vnde vi. ¶ *aut utrobi*. Retinendę possessionis, Vtrobi (alij Vtrobi legunt) id est, vtro in loco res, de qua agitur, maiore parte anni fuit. ¶ *quorumue bonorum*. Interdictum Adipiscendę possessionis. Est titulus de Interdictis libro quarto Institutionum, & libro quadragesimo tertio digestorum, & libro octauo codicis Iustiniani. * ¶ *Triplex libertas*. Liberi fiunt aut Censu, aut Vindicta, aut Testamento, vt auctor est

447.

ff de orig. Iuris. ff de Iuris & Lure

282 B

Marcus Tullius in Topicis. Alia est libertatis diuisio in capite quinto libri primi institutionum eiusdem Iustiniani. ¶ Capitisque minutio. Capitis diminutio est prioris status mutatio. Ea triplex, appellatur Maxima, Minor quam quidam mediam vocant, & Minima. Tria enim sunt quæ habemus, inquit Paulus libro secundo ad Sabinum, Libertatem, Ciuitatem, Familiam. Igitur cum hæc omnia amittimus, Maxima: quum vero amittimus ciuitatem, at libertatem retinemus, Media: quum autem & libertas & ciuitas retinetur, familia tantum mutatur, Minima est capitis diminutio. Institutionum Iustitiani libri primi caput sextum decimum, & libri quarti pandectarum titulus quintus est de Capitis diminutione. ¶ trinum dicendi genus. Quos χαρᾶκτῆρας, Græci vocant, Vberem, Gracilem, Mediocre. Quintilianus libro duodecimo, & Aulus Gellius libro septimo. ¶ Quæ logos. Fortasse rectius Cui logos, vti & Siluius etiam existimat. λόγος, ratio. μέθοδος, via breuis. ἐμπειρία, experientia vnde tria medicorum genera, Logici qui & Dogmatici, Methodici, & Empirici. De ijs Galenus in libris de sectis, & alijs multis in locis. * ¶ Tres oratorum cultus. Tria oratorum genera apud Ciceronem in Bruto & Quintilianum libro duodecimo, Attici, pressi, & integri. Asiani, inflati & redundantes. Rhodij, medij, & velut ex alijs misti. ¶ regnata Colosso. Aliquem aliquando in insula Rhodo regnasse colossi nomine, legere non memini, sed illic fuisse multas prodigiosæ magnitudinis statuas æreas, quæ colossi dicerentur, Plinius, Lucianus, & alij sunt auctores. Quorum Colossorum maximum pleriquæ Solis, alij Iouis, fuisse simulachrum, dixerunt: cuius altitudo est septuaginta cubitorum apud Plinium libro tricesimo quarto: ideoque veteres inter orbis terræ miracula septimum numerarunt. Pro quibus septuaginta cubitis, octoginta quidem sunt in Simonidæ iambico, capite sexto libri quarti Græcorum epigrammatum,

Τὸν ἐν Ρόδῳ Κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα
λάχνης ἐποίησεν Πιχέων ὁ Λίνδιος.

282 D * Sed ἐπτάκις pro ὀκτάκις, vt & χάρης pro λάχνης, idem carmen habet apud Strabonem libro quartodecimo: & Festus centum & quinque pedes altum fuisse scribit, qui sunt septuaginta illi cubiti. Rhodios autem nescio vbi viderit Siluius ab illo suo colosso Colossenses appellari, ceterum Latinus epistolarum Diui Pauli interpres, quos dixit Paulus Colossenses, hos à ciuitate sua Colossis ita nuncupatos scribit, quas Κολοσσαίς idem Paulus in extremis suis litteris, ac Strabo libro duodecimo, in Asia constituunt non procul a Laodicæa, Hierápoli, Apamæa. ¶ Αἰθῆα. Atticæ vellitorales. Seruius in vicesimum quartum versum secundi Bucolici

282 c
Cap. 10.

cap. 7.

lici Virgilij. Acta Litus, in versu tricesimo nono epistolarum Aufonij tertiadecimæ. ¶ Et quem. cultum, genus oratorum Asiianum. 452
¶ de scenis. Vbi fabulæ agebantur. ¶ tetrica ad subsellia. ad iudicialia, forensiaque subsellia, in fora & curias. ¶ Prosa Asia. non sola hæc, sed Attica etiam & Rhodia. Quid sit prosa, diximus in carmen vicesimum secundum de Professoribus. ¶ in causis. in agendis orandisque causis. Demosthenis, Ciceronis, & aliorum oratorum oratio dicitur Prosa, Solutaque: Homeri, Virgilij, & aliorum Poëtarum, Ligata, Vincita, Connexa. Soluta tamen illa non est prorsus soluta nec libera. Cicero tertio de Oratore. Versus enim, veteres illi, in hac soluta oratione propemodum, hoc est, numeros quosdam nobis esse adhibendos putauerunt. Sed idem Cicero plura de hoc in Oratore & Bruto, ac Quintilianus libro nono de Compositione. * ¶ Orpheus in tripodes. quia sunt tria Terra, Aqua, Flamma. Sic reperit scriptum Siluius: itaque habent omnia quæ vidimus, noua exemplaria, Sed vetus Lugdunense, hinc pro in: & flamma, nisi fallor, pro flammæ. Vix enim potuit legi huius verbi finis. Orpheus autem ego in genitium Orphæos mutarem, ac sic legerem, 266

Orphæos hinc tripodes, quia sunt tria, Terra, Aqua, Flamma. tripodisque pro τριπόδης acciperem. quemadmodum, τριπόδης ἐπιτάπδης, ὀκταπόδης inueniuntur in operibus & diebus Hesiodi, pro τρίπους, ἐπιτάπους, ὀκταπίπους, vt tria hæc terra, aqua ignis non plures sint tripodes, sed tripus duntaxat vnus. Τεῖπους autem quum sit idem, quod tripes: & tripus ille Apollinis apud Delphos, alijque tripodes, siue mensa fuit, siue vas, siue aliquid aliud, quod tribus pedibus sustineretur, non satis video, quem vocet Aufonius Orphei poëte vetustissimi tripodem, ideone tantum per metaphoram quandam illa rerum principia, Orpheo posita, numero tria, quot in tripode pedes fuerunt: an vero carmen aliquod Orphei de tribus illis principijs, vel etiam de ternario numero. Non enim primus fuit inter veteres Aufonius, qui de ternario numero luserit: & miror, si τριασμὸς Ionis Chij poëte & philosophi, multis sæculis antiquioris, non legerat, aut si legerat, quo modo non meminerit: quos fuerunt qui Orpheo illi Thraci attribuerent, vt ex Harpocrate, & alijs ostendit Lilius Gregorius in Dialogis de poëtis. Interciderunt autem Orphei scripta in quibus differebatur de rerum principijs: ceterum quam memorat Aufonius aquam inter illa, hæc nulla est apud Suidam, sed nox quædam atque Chaos. * ¶ Triplex sideribus positus. Gripus hic non minus mihi obscurus, quam prior. Positus, positio positura, situs, idem apud Lucretium, Ciceronem, Propertium, Ouidium, & alios Latinos: verum distantia stellarum siquid ad situm pertinet, quomodo forma & modus ad eundem? Adiectiuum tamen triplex ad distantiam, formam, & modum æque referendū putē.

282 c

282 D

SALVNIA SVITE

atq; ad positum, vt quattuor illa, singula sint triplicia. Primum enim fide-
ra sic a p o s i t i v diuidunt, vt alia in zodiaco sita dicant, alia citra, alia
vltzodiaco, Sic enim Proculus in extremo cōmentariolo de Sphæ-
ra. Deinde *distantiam* in illis faciunt triplicem, Lōgitudinem, a principio
Arietis secundum circulum eclipticum: Latitudinem, ab eodem eclipti-
co: Declinationem ab æquinoctiali circulo vltro citrōque. Ita Ptolemæ-
us & alij. Quod autem ad *formam* attinet, Stoici stellas afferunt esse glo-
bosas, sicut Mundum, & solem, & lunam. Cleanthes, κωνοειδής; hoc est
turbinales, vt Budæus hoc vertit. Anaximenes, clauorū in modum Cry-
stallaceo quodē suffixas. Addit quidem Plutarchus secundo de Placitis
Philosophorum, formam quartam, quod existimauerint quidam Stellas
quasi quasdam esse bracteas ignitas, sed istos clauos & bracteas, pro eo-
dem potest accipisse Ausonius. Modi denique, qui τρόποι τόνοςq; Græcis
nominantur, tametsi septem pluresque numerantur in Cassiodori, Seue-
rini, Ptolemæi, Plutarchi, Euclidis, Aristoxeni, Musicis: tamen scribit Pto-
lemæus secundo Harmonicorum, tres inter illos fuisse antiquissimos, pri-
mōsque omnium obseruatos, Dorium, Phrygium, Lydium. Alij sunt ab
his facti, Hypodorius, Hypophrygius, Hypolydius, Mixolydius, quos in
sua cælesti musica constituebat Pythagoras, sicut scribit Plinius libro se-
cundo. * ¶ *Et genitrix modulorum.* Musica Cassiodoro definitur, bene
modulandi, numerorūque scientia. distribuiturque tripartito, in Har-
monicam, Rhythmicam, Crusmaticam: quam Seuerinus Boethius libro
primo Musicorum, in Mundanam diuidit, & Humanam, & in eam que in
quibusdam consistit instrumentis. ¶ *Mista libris.* de qua scripti librisi hoc
inter genera Musicæ referri debeat. ¶ *Secreta astris.* Mundana Seuerino
nuncupata: & quam Pythagoras in cælestibus spheris audiebat harmo-
niam, de qua plura Aurelius Macrobius in somnium Scipionis. ¶ *Vul-
gata theatris.* qua per theatra in ludis & fabulis, ac alibi, vtuntur artifices:
& quam in quibusdam instrumentis consistere dixit Seuerinus. Quorum
instrumentorū tria sunt quoq; genera apud Cassiodorū, Pulsatilia, Tensili-
a, Inflatilia. Vide versum vicefimum tertium, * ¶ *Martia Roma.* Quā
condidit filius Martis Romulus. ¶ *triplex.* tres illic ordines, Senatorius,
Equester, Plebeius. ¶ *Hoc numero Tribus.* Tres Tribus, tres Equitum tur-
mæ, tres Centuriæ, sunt Rhamnenses, Tatienses, Luceres, apud Titum Li-
uium primo. ¶ *Sacro de monte Tribuni.* Quum plebs Romana a patribus
*secessisset, anno fere septimodecimo post reges exactos, Tribunos sibi in monte sa-
cro creauit: qui essent Plebeij magistratus. Dicti tribuni, quod olim in tres partes
diuisus populus erat: & ex singulis singuli creabantur, vel quia tribunum suffragio
creabantur.* Pōponius Iurifconsultus libro primo digestorū Iustiniani, ti-
tulo de origine Iuris. Porro mons ille Festo Pōpeio, & Tito Liuiio libro
secundo, auctōribus, fuit trans Anienem, fluium, sacer cognominatus,
quod eum plebs, quæ eo a patribus secesserat, creatis Tribunis plebis,
qui sibi essent auxilio, descēdens, Ioui consecrauit. ¶ *Tres equitum turma.*
Versus

Cap. 22
183 A

283 B

IN AVSONII EDVLLIA.

Versus quingentesimus & sexagesimus quincti Æneidos Virgilij est,

Tres equitum numero turma, ternique vagantur

Ductores.

— Vide antiquum eius interpretem.

¶ *Tria nomina nobiliorum.* Vt Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Cæsar. Vide Politiani Miscellaneorum caput tricesimum primum. * ¶ *nomina sunt chordis tria.* ὀπίστη, μέση, ὑψίτη, id est, grauis, media, & acuta, apud eos, qui de Musica scripserunt. ¶ *Tria nomina mensi.* Calendæ, Nongæ, Idus. ¶ *Geryones triplex.* Geryones triplices, antiqui libri duo, & prima Parisiensis editio. In vno nanque Geryone tricorpore, tribembri, tripicite, tres singulari concordia, & eodem nomine fratres intelligunt veterum fabularū interpretes. Græci quidem, qui nobis ista primi tradiderunt cōmenta de Geryone & eius bobus, Γνερόνς per primam tantum declinationem inflectunt, Herodotus libro quarto, Dionysius primo, Strabo tertio, Plutarchus in Politicis, omnes denique, quantū memini, veteres nouique, præter poëtas: qui, vt etiam monuit Priscianus libro sexto, *ης* in *ους* interdum cōmutant, veluti Hesiodus in Theogonia: sed Latini Geryones non solum per primam more Græcorum, verum etiam per tertiam suam declinant, quod Sallustij auctōritate probat Seruius in versum sexcētesimum & sexagesimum secundum septimi Æneidos: quemadmodum veteres Orontæ, & Orontis ab recto Orontes: Herodæ, & Herodis, ab Herodes: Orestæ & Orestis, ab Orestes, dixisse scribit Priscianus eodem sexto. Genitiuum ego Geryonis legi apud Silium versu quadringentesimo & vicefimo secundo libri tertij. Est & versu ducētesimo secundo octauij Æneidos. sed & hic legit Geryonæ Seruius, & quæ habeo peratiquum librum membraneum, scribit,

Tergemini nece Geryona, spoliisque superbus.

* Quod autē ad rectum Geryon attinet, quo vulgus vtitur pro Geryones, hunc in Græcis auctōribus non obseruauit, sed solum in ijs Latinis, qui nec satis Latini sunt, nec satis antiqui. Geryonis autem rursus meminit Ausonius in vltimo epigrammatum & in secunda septimāque epistolarum. ¶ *triplex compago Chimæra.* Huius monstri tria fuerunt capita. Draconis, Leonis, Capræ. Fingunt Homerus Iliados sexto, Hesiodus in Theogonia, & Ouidius sexto Metamorphoseon. Sed alia de Chimæra in iambicum epistolæ vicefimæ primæ, & in versum septuagesimum secundum epistolæ vicefimæ quinctæ. ¶ *Scylla triplex.* Scyllam Typhonis filiam scribunt superiore corporis parte mulierem, inferiore piscem fuisse, & sex canes natos circa inguina habuisse. Fabula est decimoquarto Metamorphoseō Ouidij, apud Hyginū, Seruiū in Virgiliū, & Tzetzen in Lycophonē. ¶ *Gorgones.* Tres sunt Medusa, Euryale, Stheno, apud eosdē auctōres, & Fulgentiū. ¶ *Harpyia.* Tres & hæ auctōribus iisdem, Ocypete, Aello, Celeno. ¶ *Erynnies.* quæ & Furiæ, Tres sunt, Megæra, Alecto, Tisiphone. * ¶ *Et trifatidica.* Quū sic trocheū hic pro Spōdeo, aut dactylo, Siluius reperisset, Atque pro & reposuit: sed vetus Lugdu-

283 C

283 D

78.
417
439

473
4 9 C

283 E

nensis liber emendatius habebat, *Et tris fatidica*. Græcum nanque τρεῖς veteres Latini tam tris quam tres dicere potuerunt, vt diximus in verbum septimum. Inter scriptores autem non constat de numero Sybillarū. Lactantius Firmianus, & Suidas, decem quidem recensent ex Varrone, Eusebio, & alijs. sed omnes istas decem Martianus Capella libro secundo, duas tantum fuisse asserit. Solinus & quidam Græci scriptores, quemadmodum scribit Lilius Gregorius de poëtis, tres solum nouerunt. Ælianus duodecimo variæ historiæ, quattuor duntaxat primum numerat: sed ijs postea sex addit, vt illæ decem fiant. His etiam plures inuenies in commentarijs Ludouici Viuis in duodeuicesimum Augustini de ciuitate Dei.

283 F * ¶ *nomen commune Sibylla. Marcus Varro, quo nemo unquam doctior, ne apud Græcos, quidem, necdum apud Latinos vixit, in libris rerum diuinarū, quos ad Caium Cæsarem Pontificem Maximum scripsit, quum de quindecim uiris loqueretur, Sibyllinos libros ait non fuisse vnius Sibyllæ, sed appellari vno nomine, Sibyllinos, quod omnes femine vates Sibyllæ sunt a veteribus nuncupata.* Hæc Lactantij verba sunt libro primo diuinarum institutionum. ¶ *Quarum.* Sic libri nostri omnes. Et Sibyllæ, nomen commune, per Appositionem quam vulgo appellant, fatidicæ femine, tres etiam sunt. quarum tres libri, &c. Sed numerum mutandum censuit Siluius, pluralcm in singularem, quarum in cuius: qui priore versu vnicam trifatidicā Sibyllam significari arbitratus est. ¶ *Tergemini.* tres libri Sibyllini. Habet totidem Gellius. Plinius vnum solum, alij nouem. Vide Lactantium. ¶ *Fatalia Carmina.*

283 G ¶ *Quibus fata imperij Romani cōtinerentur.* Quos ter quinquorum, quindecim. Ad eos libros quasi ad oraculum, Quindecim uiri adeunt, quum dii immortales publice consulendi sunt.* Aulus Gellus libro primo. ¶ *Tris numerus super omnia.* Ternarius numerus est super omnia, cuncta continet, præstatque. Vetus exemplar, quod in versu octogesimo quinto, tris, hoc est τρεῖς, tres hoc loco scribebat. ¶ *Ter deus vnus.* Istud ter hoc loco mihi semper displicuit. Idem vetus codex scribebat tris, pro tres, vt ante multis locis. Tres sunt vnus deus. *Deus pater, deus filius, deus & spiritus sanctus,* inquit Athanasius, *ceterum non tres dii sed vnus deus.* ¶ *inertu inani & otioso, alio quam ternario, de quo est hic Gripus.* ¶ *decies ternos.* Versus triginta. Sũntque ter triceni, seu decies noueni, nonaginta. Liber, cui titulus Θεολογόμενα τρισάριθμηταις, alia dabit de ternario numero, & Cælius Rhodiginus libri vicesimifecundi capite nono Lectio-num antiquarum.

I N T E C H N O P Æ G N I O N . Edyl. V

284 A ¶ *Scio mihi.* Hanc epistolam primus in suis Diatribis Accursius Mariangelus edidit. quæ & in vetusto Lugdunensi libro fuit, hoc titulo. P R Æ F A T I O T E C H N O P Æ G N I I . De Pacato autem, ad quem mittitur, monuimus in Ludum Sapientum. ¶ *Vt ait Afranius.* De quo poëta in epigramma septuagesimum. ¶ *in Thaidem.* in Thaido videtur legendum.

gendum. Est enim Comœdiæ nomen. quam & absque præpositione citat Nonius Marcellus. *Restrictim,* inquit, *pro restricte. Afranius Thaide.*

— ea, qua ferme sedere melius consultoribus, Quam restrictim cogitata, atq; omnibus rationibus.

Metra sunt hæc Trochaica. Quod autem subiicit Aufonius, Maiorem laudem, quam laborem inuenio, ex Afranij versu solutum est. *Precedere* in antiquo libro mendosum fuit. Vide *procedere stipendium* in extrema præfatione in Centonem. ¶ *Monosyllaba sunt.* Μονοσύλλαβα dicuntur nomina, quæ vnica constant syllaba, vt as, æs, os, stirps, rex, dux, cuiusmodi vocabula, sunt instar puncti sua breuitate. Sed Monosyllabos etiam appellat versus hoc loco Aufonius, qui monosyllabis vocabulis terminentur. * ¶ *Sophistica.* rhetorica. Σοφιστική nanque dicebantur insignes illi rhetores, Protagoras, Gorgias, Iococrates, & ijs similes. Poëtica & Sophistica dicit in epistola proxima. De Propositione autem Quintilianus libro tercio. de Redditiōe, quæ Græcis ἀνταπόδοσις, octauo. de Conclusionē seu de Peroratione sexto. ¶ *Qua in imo versu esse non possunt.* imo multis egent versibus, & lōgiore oratione. ¶ *Sed coherentia.* Monosyllaba hæc sicut circuli, ex quibus catenæ componuntur. Sic autem habuit Lugdunense Exemplar: Mariangeli, *sed coherent ita.* ¶ *Sed in tenui labor.* re tenui, vt dicit in epistola quartadecima ad Paulum. in exili & leui materia, gloria inest non tenuis, ex propositione quarti Georgicōn Virgilij. *In tenui labor, at tenuis non gloria: si quem*

Numina leua sinunt, auditque vocatur Apollo.

¶ *Sine te.* si non probaueris. sine tuo numine, monosyllaba manebunt, aut siquid sit aliud etiam minus, quam monosyllabum & punctum: hoc est, nihil profus. ¶ *Technopægnij nomen.* Τέχνη, ars, παιγνιον, lus, & oblectamentum puerile. Παις nāque puer est: παιγνίων puerulus, & deliciæ. Lilius primo de poëtis. *Est Technopægnio apud Aufonium Gallum, ludicrum quiddam poema, verū multa arte compositum.*

¶ *Misi ad te.* Neq; in Lugdunensium, neq; in Mariangeli vetusto libro fuerunt hæc litteræ. Quas ad Paulinum scripsit Aufonius, quū ei mitteret non totū Technopægnion suū, sed priorem tantum partem, eam quæ ab ijs inciperet vocibus, i quas & desineret. Potest autē hic Paulinus, is esse, ad quæ sunt alię Aufonij epistolę, & ipsius ad Aufoniū. ¶ *modo.* solummodo. ¶ *scrupæa.* ἀνιγμωτάδης. Aulus Gellius libro duodecimo. *Quæ Græci dicunt enigmata, hoc genus quidam ex veteribus nostris scrupos appellauerunt.* ¶ *ô pæna.* pœna hîc more nostro Romanogallo, laborem & molestiã significare videtur. Sed locus hic vereor, vt nō sit integer in nostris codicibus: quorū alij habent, *ô pænarem vanã, quippe cura exigua est. & fast.* alij, *rem vanã quippe curant: exigua est & fastid.* ¶ *aut dialecticon.* quod de aliquo differeret & disputaret. nisi forte δῖδασκῖνον malis legere, id est quod doceat. ¶ *paucis litteris additis: l.e.a.*

¶ *Fors.* fortuna. Epigramma centesimum & tricesimum quartum.

342

284B

454

285

465.

572.

cap. 6.

286

73.

¹ 79
³²⁸
¶ *Spes nullo finita aeo.* Huius edyllij versus quinquagesimus sextus: & Tibullus in extremo libro secundo. ¶ *Nox obitura vicem.* Alij libri, *Nox sortita vices.* ¶ *furto Veneris.* adulterio. Fabulam attigimus in versum vice-
cesimum septimum prioris edyllij. Addebat autem præpositionem co-
dex antiquus, *furto in Veneris.* ¶ *Mars nullo de patre.* Mars deus belli, Iu-
nonius in edyllio, cui titulus est, de tribus menstruis mensum, Iunonis fi-
lius, sine patre, quinto Fastrorum Ouidij: magnum Thraciæ gentiū nu-
men, vt dictum fuit in primum epigramma: quæ illi homines pro victimis
feriunt, ait Pomponius Mela libro secundo. ¶ *cor vegetum.* vide versum
vicecesimum sextum. ¶ *instar.* figuram. Mundus est rotundus, & cor fere
rotundum. ¶ *hic.* hoc in meo carmine. ¶ *verum est iocus.* tantum pro,
verum, vetus codex. Aduerte autem, quæ vocula hos monosyllabos in-
cepit, vltimum hunc eadem terminari.

287 A
¶ *Vt in vetere verbo est, Sequitur ver hiemem. Vbi iam similitum nugarum
subtecto nequitiam, & hi versiculi monosyl.* Ita libri omnes nostri impressi,
& quibus vsus est Desiderius Erasmus, qui monuit Aufonium ada-
gio, *sequitur ver hiemem,* abusum esse. Significat enim hoc, quod
vulgo dicitur, post pluuiam ferentitas. At calamo exaratus, sic prorsus
habet. *Vt in vetere prouerbio est, Sequitur vara bibiam. Similitum
nugarum subtecto nequitiam.* Imperiti homines & audaces, qui nec
vara nec bibia quid esset melius nouerant quam nos, *vara in ver* muta-
uerant primum: deinde subiecta voce *hiemem* ex vulgari prouerbio,
bibiam, vbi iam, fecerant. *Vbi iam similitum.* Prouerbiū ergo fuit
nondum mihi alibi lectum, *Sequitur vara bibiam,* de rebus inter se simili-
bus & inter se consequentibus, vel quarum vna sine altera nõ consistit. Sic
puto licet colligere ex ipsis Aufonij verbis: sed interim quid fuerint va-
ra, & bibia, nobis incognitum est. Vari dicuntur proprie, qui cru-
ra introrsus habent incurua: quibus contrarij dicuntur, Valgi &
Vatij, vt ex Festo & alijs annotat Budæus, qui scilicet extrorsus
obtorta crura habent in modum cancrorum & lacertarum. Va-
ras manus, incuruas dixit Ouidius in principio noni Metamorphoseon:
& varū pedem, varum genium, distortū, dissimilem Persius *μεταφορικῶς,*
vt arbitror: ceterum si varus, vir appellatur, cur non & mulier Vara?
Qua significatione, nescio an sit Vara in prouerbio accipienda. Varas
Ioannes Iucundus, Guilielmus Philander, Daniel Barbarus, Adrianus
Turnebus, legerunt apud Vitruuium libro decimo de Ariete machina
bellica. *Cetras Chialcedonius de materia primum basim subiectis rotis fecit:
supràque compegit arreñarijs & iugis varas, & in his suspendit arietem.*
* Quem locū, nescio quomodo intellexerint viri doctissimi, sed vetus
meus codex pro varas varijs habet, arreñarijs & iugis varijs. Lucanus
⁴³⁹ quarto Pharsaliæ quum dicit de ceruorum venatione,
Ant. dum dispositis attollat retia varis.

Venator

Venator, leuis ora tenet clamosa molossi,
obliquum varis ab eodem recto varæ trahit idem Philander, sed anti-
quus cōmentator Lucani, cuius meminimus in ijs, quæ in Sacrobosciani
sphærica annotauimus, a masculino Vari declinat. Sic enim habet. *Vari
sunt furcula, quæ casses sustētant.* Vara, inquā, quid sit, nescio in prouerbio
vara bibiā sequitur, neq; bibia: quæ & viuia, & vibia & biuia esse potest: quā
do quidē veteres illę mēbranę frequenter b, p u, & contra u, p b, vsurpa-
bant, salbe, nobe, parbulus, fleuilis, pro salue, noue, paruulus, flebilis, & e-
iusmodi alia multa scribētes. ¶ *vt quantum posset videri apud.* Vetus scri-
ptura, *vt quantum eius possent apud aures:* & paulo post, *ineptapro inamæna,*
hiulca codex Tilianus pro *hiulcula.* ¶ *aspera lenitatem.* Itāne hic lenitatem
per n, an vero leuitatē, u pro n, ab eo, quod est leuis priore lōga? vt certe
scribebat Ioānis Tilij vetus codex. De quo nomine in epigramma certe-
simū & vice simū tertiu. ¶ *Sed vt quod per adagioñ cepimus.* Vetus codex, ^{68.}
Sed, nõ habebat. Hęc adagio apud Varronē de lingua Latina: *quæ,* vt in-
quit, *Græcis παροιμία.* Ita parœmia, adagio, adagium, prouerbiū, vetus ver-
bū, idē. * ¶ *Mutuū muli scabāt, scalpant* pro *scabant,* antiquus liber, qui ^{287 C}
etiā & præponebat, & *mutuū muli scalpant.* Huic autē parœmię scribit esse
locum Erasmus, vbi improbi & illaudati se vicissim mirantur & prædi-
cant. Qua Symmachus quoq; vsus est in epistola ad Aufoniū tertia. Hu- ^{547.}
ius autem prorsæ fuit titulus in eodem libro, I T E M P R A E F A T I O
MONOSYLLABARVM TANTVM IN FINE POSITARVM.
in alijs P R A E F A T I O Q V A N T V M A D H A B C monosyllaborum
genera. Neutrius auctor Aufonius. ¶ *Aemula dijs,* vide epigramma fe-
xa gesimum tertium. Artem a natura profectam esse scribit Cicero libro
tertio de oratore. at quarto de Finibus, artem ducem esse certiorē, quam
naturam Homines arte superare naturam dicit Antiphon poëta in Me-
chanicis Aristotelis. Hos autem quinq; versus monebat vetus codex præ-
fationem esse in eisdem monosyllabos versus. ¶ *Omniparens.* nihil non
pariens & efficiens. ¶ *Labor hic meus, esto operi dux.* vetus liber, *ludus meus
est operi dux.* Operi autem huic Technopægnio inscripto, dux est ars, id
est *τέχνη,* vnde factum Technopægnij vocabulum monuimus. Diceres ^{284.}
hoc fuisse Technopægnij ad Drepanium Pacatum scripti principium.

¶ *Indicat in pueris.* Hippocrates in libro de septimestri partu, ac alibi: & ²⁸⁸
Aulus Gellius libro tertio, tradunt primos hominis dentes cadere annis ^{cap. 10.}
septimis, & alios nasci. ¶ *Pubentes annos.* anno ætatis quartodecimo. Cen-
forinus. ¶ *cum viscere.* carne. ¶ *Os.* Hoc os ossis, quod & hoc ossum aliquādo
dictum. Gellius apud Priscianum libro septimo. *Caluaris que eius ipsum
ossum expurgauerunt, inaurauerunt que.* ¶ *Palpitat.* supra, versu quin-
decimo.

¶ *Sæpe in coniugijs.* Vetus liber, alij, *in coniugibus.* Iuuenalis li- ²⁸⁹
bro secundo.

Intolerabilis: nihil est, quam femina diues.

Est & in sententijs Sapientum,

vovf.
459.
230.

Par pari iugator coniux. Quicquid impar distinet.

Sed lege in hanc sententiam epigramma duodecimum libri octavi Martialis. Miror autem, quod in eodem vetere, vox esset pro *dos*. ¶ *Qui recte faciet*. Horatij epistola prima. ¶ *Incipe*. Epigramma octagesimum. ¶ *Urbibus in tutis*. Arx ab arcendo, inquit Marcus Varro: quod is locus munitissimus urbis, à quo facillime possit hostis prohiberi. Castellum vulgo dicimus, nisi forte latius pateat Castellum appellatio. Loca nanque edita, quia accessu difficiliora sunt, ideo constituebantur in altioribus urbium locis, quas appellabant arces. Solinus, qui arces ab Arcadibus dictas putat, sic scribit de Roma. *Quam Arcades quoniam in excelsa parte montis habitassent, derivatum deinceps, ut tutissima urbium, Arces vocarentur*. ¶ *auri pretium*. Aes pecuniam significat: quia ex ære metalli genere primum facta. Vide Plinium. ¶ *Qua caret*. Æthiopia, quæ in media est Africa, & Zona torrida, hæc temperie quidem caret, quum perpetuo æstu infestetur: sed non propterea nocte caret. Vehementior enim calor, noctem non admittit, sed Solis præsentia. Ioannem Stœflerum in loquacissimis illis in Proculi sphaeram commentarijs, locus hic Ausonij frustra exercuit. Pro *nitet* autem, *manet* erat in vetusto codice.

290 A

167.

28.

¶ *Prima deum*. Prima deorum, dearumque, monosyllaba nomina habentium. De qua dea vide, quæ scripsimus in carmen vicesimum tertium de professoribus Burdegalensibus. ¶ *post hanc Rhea*. Pē'α, & Pē'ia, in Hesiodi Theogonia. ¶ *Tum Iouis & Consi germanus*. Dis, qui Græcis Πλούτων, rex Tartari & inferorum, germanus frater fuit Iouis, & Consi, id est Neptuni, vt. in epigrammate sexagesimo octavo. Sed confors pro Consi habuit liber vetus Lugdunensis: vt monuit Iacobus Cuiacius in capite decimo libri quinti Emendationum ¶ *Et soror*. Iunonem, quæ & soror & vxor Iouis, deorumque regina passim dicitur, deorum Vim etiam appellauit Virgilius, vt post vetustos interpretes, Accursius Mariangelus, & Nicolaus Erythæus monuerunt, ac Iram deorum, in versu quadringentesimo & tricesimo secundo septimi Æneidos,

Celestum vis magna iubet. — & octavo primi:

Vi superum, seu memorem Iunonis ob iram:

& septingentesimo sexto quinti,

Hæc responsa dabat, vel quæ portenderet ira

Magna deum. — Vis alioqui violentiæque, est Stygis filia in

290 B

Hesiodi Theogonia. ¶ *quadrijugo curru*. quem equi trahunt quatuor, apud Ouidium secundo Metamorphoseon. ¶ *Quique truces*. trucidis liber antiquus: quod duorum est casuum. * ¶ *Manalide*. vocatiuus patronymici primæ declinationis. Mons est Μάναλον, at Μάναλος, urbs Arcadiæ apud Stephanum, Strabonem, & alios: vbi imprimis colebatur Pan pastorum deus. ¶ *Larunda*. Lares dicti sunt dii familiares &

domestici. Lactantius primo institutionum. *Quis quum audit deam. Mutam tenere risum queat? Hanc esse dicunt: ex qua sunt nati Lares, & ipsam Larã nominant, vel Larundam.* ¶ *sulfureus Nar*. Sulfurea Nar albus aqua, — se-
ptimo Æneidos. ¶ *Nocticolor Styx*. Inferorum apud quos perpetua nox & tenebræ, palus Styx,

Verf. 517

Dij cuius iurare timent & fallere numen.

Hesiodus in Theogonia, & Seruius in Virgilium. Fontes autem, fluuios, lacus, aquas omnes perpetuas, pro dijs veteres habuerunt. Noctifer, noctifugus, noctilucus, noctipugus, noctiuagus, & alia sunt a nocte composita apud antiquiores Ausonio scriptores, sed non nocticolor, quod sciam. ¶ *Veliuolique maris*. quod velis volatur, vt exponit vetus commentator in ducentesimum & vicesimum octauum versum primi Æneidos. Sed qua significatione sternedi, ventus costrator maris nauigerit? ¶ *Leuconotus Libs*. Venti quondam pro dijs etiam habitati fuerunt. ceterum lege, quæ Aristoteles libro secundo Meteorologicôn, Vitruuius primo Architectonicôn, Strabo primo Geographicôn. Seneca extremo quinto Naturalium quæstionum, Plinius secundo Naturalis historiae, Gellius secundo noctium Atticarum, Vegetius quarto de Remilitari, de ventis scripserunt: & cognosces inter antiquos homines neque de appellationibus ventorum, neque de finibus, neque de numero conuenisse. Libya Græcis est dicta, quæ Latinis Africa: & Λίβυς illis, qui his Afer, Africanus, Africanus. Ex quo Libus, si forte contractum tibi videatur Libs, Λίβυς Græci dixerunt ventum ab occiduis, vt ait Strabo libro duodecimo, partibus Libyæ spirantem, quem Latini Africum. cui Aristoteles, idem Strabo, & Seneca, Occidentem hibernum assignant. Notos qui Græcis vocitatur, hic Latinis Auster est, ventus ab ipso Meridiei cardine, poloque antartico flans: & λευκόν album significat. Hinc λευκόνωτος Græcis dictus ventus, Horatio in ode septima, Albus notus interpretatus,

Albus vt obscuro detergit nubila celo

Sæpe notus, neque parturit imbres

Perpetuos, sic tu sapiens finire memento

Tristitiam, vitæque labores,

& Vegetio. Qui Leuconotum scribit a dextera Noti spirare, sed a sinistra potius Strabo ex Posidonio: siquid habet integri meus codex. Auster autem, quum ab humiditate, nomen Noti sit sortitus apud Græcos, Leuconotos dictus est circa Notum flans vetus, qui paucas nubes creet, vt inquit Strabo, & vt Horatius, qui detergat nubila celo, & non seper pluat, sed serenum potius faciat, quemadmodum scribit vetus Horatij interpres: quare maris, quod a velorum volatu, & celeri cursu, veliuolum verustiores poetæ dixerunt, vt docet Macrobius, costrator est, nouo mihi verbali dixerit Ausonius, quod eo flante, se alto comitere non timeant nauis, & mare costernerent nauibus & contegere. Ventus autem ille Libs, id est Africanus, si furibundus est, & ruës, vt scribit Seneca, Leuconotum Libem dixerit Ausonius,

non qui sit idem cum Libe, sed qui ab Libya & Africa spiret. ¶ *Et nunquam*. Spem pro dea coluerunt antiqui, vt ex Tito Liuiio & alijs ostendit Lilius Gregorius in deorum historia Ceterum de Spe fuit huius edyllij

291 A versus secundus. * ¶ *æquoreum*. ex falsa æquoris & maris aqua factum sal. Cap. 7 Sunt fontes & putei salsi ex quibus fit: & ex nonnullis terris montibusq; effoditur. Plinius libro tricesimo primo. *Æquoreus* autem in Tilij libro ¶ *Olim communis*. Ceres frumenta dicitur inuenisse, quum antea glande vefcerentur homines Virgilius primo Georgicon, Plinius, Solinus. ¶ *Spicea frux*. quæ spicis innascitur. Priscianus in extremo libro sexto. ¶ *mox ador*. Hoc ador, huius ador, ac ador adoris & adôris, vt docet Priscianus libro sexto, farris & frumenti genus Festo, Nonio, Seruio, far adoreum apud Plinium. de quo plura Ruelius libro secundo de natura stirpium. ¶ *Pultificum far*. ex polline & farina adoris, pultem faciens. Pultificum autem quis ante Aufonium composuerit veterum scriptorum habeo neminem. ¶ *Instruxit mensas*. Plinius duodeuicesimo naturalis historiæ. *Pulte autem non pane vixisse longo tempore Romanos manifestum: quoniam inde & pulmentaria hodiè que vocatur*. Romulidum autem pro Romulidarū

291 B & Romanorum a recto patronymici Romulides. * ¶ *Hinc cibus*. Ex adore, panis: ex eodémque, potus, quum pulti iam dilutiori, plus aquæ addebatur. Lucius Seneca libro secundo breuiarij Romani, & Plinius in extremo libro vicesimo secundo, potionis ex frumento fieri solitæ meminerunt, quam Hispani Celiam vocabant. ¶ *Gith*. Hanc herbam alij sine spiritu scribunt: de qua vide Ruellium ex Plinio, & alijs. *Æquiparans autem est æquiperans* in Tiliario codice, Parisiensique editione. sic & quidem malunt æquiperò quā æquiparo, sicut fuit scriptum in carmine duodecimo

117 Parentalium. ¶ *Et Pelusiaco*. Pelusium oppidum, & vnum ex septem Nilii ostijs. In qua Ægypti parte lens optima nascitur, celebrata libro primo Georgicon. ¶ *quinquegenus nux*. Plura etiam quam quinque nucum genera apud Plinium quinctodecimo Naturalis historiæ, & Macrobiū tertio Saturnaliorum. ¶ *& potu*. Fit ex aqua & melle hydromeli: ex aceto & melle, oximeli: de quibus & Melitite, Plinius, Dioscorides, Galenus & alij. ¶ *Placitum*. Placitum est, & placuit. ¶ *Cui summa natat fax*. Cur fax in imo subsidat omnium, nisi mellis, disputatur septimo Saturnaliorum Macrobij. * ¶ *Oebalius flos*. Hyacinthus, vt monuimus in versum decimum edyllij secundi. De Narcisso epigramma nonagesimum quinctū ¶ *Cædis Adoneæ*. Adonidem Veneris delicias, aper interfecit, in extremo decimo Metamorphoseon Ouidij. Eiusdem mentio in epistola ad Theonem & alibi. ¶ *Periurum Lapitham*. Cur perfidum Ixionem appellarit Horatius de arte poëtica, ex Acronis disce commentarijs. Lapithæ autem & Centauri, qui & Hippocentauri, diuersæ gentes Thessaliæ fuerunt: & Céaurorum pater Ixion: qui sic hoc loco Lapitha pro Centauro dictus fuerit. ¶ *Iunonia nubs*. Concubuisse Ixionem cum nube fabulantur, Iunonem esse quum putaret: & ex eo congressu natos esse Cétauros

tauros, quos Ouidius appellat Nubigenas duodecimo Metamorphoseon. Virgilius autem quum versum decimi Aeneidos sexcentesium & tricesimum sextum coepisset, *Tum dea nube caua, Nube caua*, inquit Seruius, *erit nominatiuus hæc nubes. Nam Nubs non dicimus: quod ait Liuius Andronicus: qui primus edidit fabulam Latinam apud nos.* ¶ *Æaciden*. Pyrrhum, *genus armipotentis Achilli*. cuius Achillis auus fuit Aeacus Iouis filius. * ¶ *Delphicela*. Apollinis Delphici, hoc est Delphis per sancte culti, & oraculum habentis, vrbe in Parnaso monte sita. Sors autem illa & ambiguum responsum fuit,

Aio te Æacida Romanos vincere posse.

Ennij versus apud Quinctilianū, libro septimo de Amphibolia, & apud Ciceronem secundo de diuinatione cum hoc eiusdem poëtæ,

stolidum genus Æacidarum.

Bellipotentis sunt magis quam sapientipotentis.

¶ *Et furiosa cæstro tranat mare Cimmerium Bos*. verus liber,

Threicium Libyæm freta Cimmeriumque secat Bos.

Io mutata in vaccā ab Ioue, libro primo Metamorphoseon Ouidij, apud Hyginū, Lycophronē, & alios, asilo, (siue tabanuū dici placet, ait Plinius, quod insecti genus *δισκορ*, id est cæstrum, *Graj vertère vocantes*, inquit Virgilius tertio Georgicō) cōcitata, ex Europa in Asiam per Bosporū Thracium, vel vt alij scribunt, per Cimmerium Bosporum, quæ duo freta ex Pomponio Mela, Plinio, Strabone, cognosces, vbi sint, transijt. indè que tranato mari, quod Asiam Africamque, quam Graij Libyen vocant, interluit, in Aegyptū peruenit: vbi dea Isis habita est. * ¶ *non sine Hamadryadū fato*. *ἄμυρα* simul est: & *δρῦς* quercus, arbor. vnde dictæ Hamadryades, nymphæ vita longissima, vt in edyllio de ætatibus animalium. quæ arboribus præesse creditæ sunt, & simul cum suis arboribus & nasci et perire. Seruius in Gallum Virgilij. In *arborea* autem, vltimam natura breuē producunt duæ priores consonantes monosyllabi Trabs. ¶ *Quo generata Venus*. Epigramma tricesimum secundum. ¶ *Sæua*. In Caucaso monte Scythiæ Asiaticæ, obligati Promethei renascens subinde iecur exedit aquila. Hesiodus, Aeschylus, Hyginus, Lucianus, Seruius, Aufonius de Ambiguitate vitæ. Pro *sæua* aurem *sicca* scribebant veteres membranæ: quod si rectius est, quum dixit Virgilius quincto Aeneidos — *siccæ que in rupe resedit*, aridam & sine humore rupem exposuit Nonius Marcellus. ¶ *& dira aconita*. Alia de Aconito fabula apud Ouidium septimo Metamorphoseon. Sed lege Plinium de Aconito herba præsentis veneni. Cos autem, & Cautes, idem lapis durissimus. ¶ *Ibycus*. Hunc inter poëtæ Lyricos recensuimus in epigramma tricesimum primum. Qui a latronibus in media solitudine iugulandus, eis prædixit grues suæ cædis testes vlticis que aliquando fore. Illi ergo quum in media vrbe essent, & superuolantibus forte gruibus, susurrarent per iocum inter se in aurem, *Ἰδὲ αἱ Ἰβύκου ἐνδοχοί*, id est, Ecce Ibyci vltices, quidā ex circūstantibus

Id forte audiuit, ad magistratum detulit. capti latrones, & tormentis subiecti, facinus confessi sunt, & poenas luerunt. Ita grus fuit vindex mortis Ibyci. Fuit etiam index: vt index pro vindex habuit vetus codex, sed *vindex* malim ex Greco. Plura de hoc poeta apud Liliu Ferrariense, & Erasmi in prouerbio Ibyci grues. * ¶ Verbum autem *altiuiolans*, primus non finxit Aufonius. Ennius apud Ciceronem primo de diuinatione.

Querit Auentino. seruat genus altiuiolantum.

292D

137 ¶ *AEacide.* Achillis, vt in quarto epitaphioru heroicoru. Ad sepulchrum ergo Achillis immolata fuit a Graecis, capto Ilio, Polyxena, glos Andromache, id est, soror mariti Andromache, Hectoris. Fabula est in Hecuba Euripidis, apud Higinum, & Seruiu in tertium Aeneidos. ¶ *Carcere in Argiuo.* Apud Titum Liuium, Plutarchum, Pausaniam, Iustinu tricesimo secundo, Philopoemen, id est Φιλοποίμην, vnde accusatiuus Φιλοπόιμενα, nobilis Acheorum imperator, quu graue iam vulnus in capite accepisset in trasitu fosse equo precipitatus, a Messenijs Graeca gete captus fuit: ab ijsque in carcere & vinculis veneno sublatus. ¶ *Tertia opima.* Opima spolia, & opima solū, vt in epitaphio Pyrrhi, dicta sunt, quae dux populi Romani duci hostiu detraxit: vt definit Festus. quoru prima fuerunt Romuli regis de Acrone rege Caeninensium. Secunda Cornelij Cossi tribuni militum de Tolumnio Veientiū rege. Tertia Marci Marcelli Consulis de Viridomaro duce Galloru: que Larte Aremoricu Aufonius appellat.

& Aremoricum quidem, id est Gallu: quia Aremorici gens Gallie fuit, vt docuimus in carme decimu de professoribus Burdigalensibus. Larte vero, quia Tolumnius ille Veies, de quo retulit opima spolia Cossus, ita vocaretur, Lartis nomine, regē, ducēque, etia forsitan significāte. Nā Porfena Etrurie regē, Larte quoque appellant Liuius & Dionysius Halicarnassensis. Ceteru que hic habet libri omnes rectu LARS, & apud Titu Liuiu in extremo libro quarto legere meminimus, miror, quod is Lar sit sine, S, apud Carisiu, vbi sic legitur, *Lar si familiaris erit, genitiuo Laris: si Tolumnij, vel Porfene, Lartis.* Idē & apud Priscianu legitur libro quinto, sed nō suo id loco precipitur: & omnia veteru Latinoru Grammatica quaefede cōtaminata corruptaque sint, scio. In principio nonē Philipicae Ciceronis nec Lar, nec Lars, sed Lartes Tolumnius sepe legi. Et quod ad auctores Greco attinet, rectus est Λαρεος ποροσηνός apud Halicarnassensem libro quinto, sed obliqu casus Κλαρεων ποροσηνών in Plutarchi Publicola.

154B ¶ *Sera venenato.* Annibal Carthaginensis, patria pulsus, in Bithynia, ne viuis in Romanoru manus veniret, venenu quod secū sepe habere cofueuerat, sumpsit anno aetatis septuagesimo, vt scribit Aemilius Probus. ¶ *vlrix.* Nauplius Palamedis pater, quu Ilio reuertentes Greco tepefate laborare videret, is, vt filij mortē vlisceretur (*illum falsa sub proditione Pelasgi Demiserāt neci*) Caphareu Euboeae promuntoriu ascendit, & face ardete eo loco elata, vbi saxa acuta, & locus periculosissimus erat, signu dedit vicini portus: qua re decepti illi, acerbissimas poenas naufragio dederūt. Hyginus & Seruius in vndecimu Aeneidos. ¶ *Stat Iouis.* Gany-

293A

Aen. 2
8;

ver. 2. 60

medes pocillator Iouis, fuit filius Trois (Dardania & Troia eadē regio dicta a regibus suis Dardano & Troe) vt etia scribit Seruius in tertiu Georgicon. Alij alium tribuunt patrem Ganymedi. de quo Hygnius, Lucianus, & Seruius satis multa. ¶ *homo Cres.* Cretensis Dedalus, de quo in epigramma quinquagesimu nonum. ¶ *Intulit.* Versus tertius decimus epistolae vicesimae quartae Aufonij. ¶ *Barbarus.* Est Lydus paedagogus in Plauti Bacchidibus: qui quum Pistoclerum adolescentem obiurgans, rogasset, an deus esset vllus, suaui suaviatio, statim audijs,

An non putasti esse unquam? o Lyde, es barbarus.

Quem ego sapere nimio censui plusquam Thalem,

Idem stultior es barbaro Potitio,

Qui tantus natu, deorum nescis nomina.

¶ *Seruus Geta.* peltax Geta, vetus exemplar. Est autem peltax, qui inducit, & per blanditas, inquit Seruius, elicit ac decipit: vt seruus Geta in Phormione Terentij, & alij serui in alijs comoedijs. Vnde autē Serui Athenis Dau, Getae, Lydi, Syri, dicerentur, tradere voluit Strabo Geographus libro septimo. ¶ *Femineus Phryx.* Aeneam Phrygē cu suo comitatu, semiuirum appellat Hiarbas quarto Aeneidos, & eius gentis mollitiē quis veteru scriptoru nōnotauit? ¶ *Res Asia.* Virgilius tertiu Aeneidos exorsus,

Postquam res Asia, Priamique euertere gentem

Immeritam visum superis, quum notissima illa de Sinone, & equo ligneo fabulatus esset secundo. Pro hoc autem,

Res Asia quantas leto dedit immeritas fraus,

habebat vetus codex, *Fallaces Ligures Nullo situs in pretio Car.*

Sic Ligures, quorum Liguria metropolis Genua in Italia, fallaces dixerat Virgilius vndecimo Aeneidos, & Marcus Cato secundo originu. De Caribus (Asia prouincia est Caria) lege Erasmi in adagio, In Care periculū. ¶ *Nota in portentis.* De Sphinge in versum duodequadagesimum Griphi. * ¶ *Nota & paruoru cunis muliebre scelus Strix.* Strix auis, que noctu in cunis vbera labris infantium immulgere credita est, atque ita vitali exhausto humore enecare paruulos: quod tamen fabulosum arbitratur Plinius. Inde appellantur striges, mulieres, que visu, spiritu, contactu, lactis muneruque oblatione, pueros fascinare putabatur. Vide Sextu Pōpeium, & fabulam sexto Fastoru Ouidij. Ceteru vetus liber habebat.

Nota Caledonijs nuribus muliebre decus strix: vbi Iosephus Scaliger legeret fecus pro dec vel scelus, sicut in epigramate sexagesimo nono, & in versu octauo Griphi. Ceterum de Caledonijs istis ac Britannicis strigibus nihil legere memini. ¶ *Cum floriparum.* flores pariens ver. Verbū autē tam nouū mihi hic floriparus, quā ouiparus in versu ceteresimo & tricesimo tertio Moselle. ¶ *Et fusura.* Et passura, alij libri. ¶ *Libani.* In Syria est hic mons. Meminerūt Geographi. celebrarūt etia sacre Hebraoru litterae. Thuris est feracissimus, vnde nomē habet. Nā Greco λιβανος est thus, arbor, cuius thus quoque lachryma, λιβανωτός. ¶ *Iam pelago volitat. mercator vestifluus Ser.* In vetere. *Vellera depeffit memoralia vestifluus Ser.*

Ceterū nō hoc loco, sed post versū *Fallaces Ligures*. Vernā cōmēdat nauigationē Hesiodus. Sūt autē Seres gēs Asiē a quibus quod Sericū appellatur & Sericæ vestes. De ijs plurima Plinius, Mela, Solinus. Nouum autem mihi verbum vestifuus.

394 A ¶ *Quis subit*. Vadis & prædis differentiam continent hi duo versus: de quibus verbis Budæus in annotationibus. *Prædes vadēsque pœnitudinīs reos*, dixit Thales in Ludo Sapientum. ¶ *Quis cum lis*. Vetus exemplar Lugdunense, *Quid si lis*. ¶ *Quis Mirmilom*. Gladiatorum, quorum fit mētio in extremo carmine de Ferijs Romanis, & in tricesimo sexto versu Griphi, vnus Mirmillo, alter Thrax appellatur: aliōque hic nomine Retiarius, Mirmillo vero Secutor. Festus, Suetonius, Dio in Cōmodo, Baptista Pius in annotationibus. Mirmillo in armis subsidens, in præfatione in Centonem. *Aequimanos* autē dixit Ausonius Gladiatores, vt centimanum Horatius Briareū in libri tertij carmine quarto, qui æqua manu; paribus armis & viribus, singulari certamine pugnarēt. ¶ *nomē Mercurio? fur*. Egregia vero virtus. Boues ille furatur libro secundo Metamorphoseon Ouidij. Lege Horatij libri primi oden decimā, & Luciani de pidissimum de illo Apollinis & Vulcani dialogum. ¶ *Thuribula*. Thuribulo, patera, & lance vtebantur veteres in sacrificijs. Titus Liuius vicesimo nono de matre Ideā. *thuribulis ante ianuas positis, qua præferebatur, atque accenso thure, precantibus, vt volens propitiāque urbem Romam iniret*. Virgilius Georgicon secundo.

Hic tibi præualidas olim multōque fluentes
Sufficiet Baccho vites. hic fertilis vuae,
Hic laticis, qualem pateris libamus & auro,
Inflavit quū pinguis ebur Thyrrhen^o ad aras,
Lancibus & pandis fumantia reddimus exta. *Æneidos duodecimo,*
Tum rite sacratas In flammā ingulāt pecudes, & viscera vinis
Eripiunt: cumulantque oneratis lancibus aras.

264 B * Thuribuli, autē, cui a thure, quod in eo vase adoleretur, nomen est, quæ forma fuit, nescio: sed patera patēs & lata fuisse traditur, cuiusmodi habemus quas vulgo *tassas* appellamus, & qualem Dido *regina grauem, gemmis auroque poposcit, impleuitque mero,*

Primāque libato summotenus attigit ore,
& postea *Bitia dedit increpitans*: quā ille *impiger hausit spumantem*, & se pleno, pluit auro, postq; alij procerēs, ait Virgili^o in extremo primo *Æneidos*. De lance autē vide quæ monuimus in carmine de Burdigala, & in epistolā Symmachi ad Ausoniū sextā. ¶ *cinēta mari tellus*. insula. Hippocratis medicorū principis patria, cos, insula maris Interni. ¶ *Minoīda*. Vxorem Minois Pasiphaën, Epigrāma quinquagesimum nonū, & sexagesimū quinctū, & Virgilij Silenus. ¶ *Quid præter*. Phæacia insula, postea Corcyra. Phæacū naues, vt fabulatur Homerus *Odisseæ octauo*, gubernatores nō habebāt, vt alię naues, neq; opus erat: quoniā hominū cōsilia & mentes nouerant. omniū vrbes, & agri hominū, vbi essent, sciebāt. in-

208. b.

554. d.

35137.

credibili celeritate per mare ferebantur, aëre & nube tectæ. Illa autem, quæ Vlixem in Ithacam patriam vexit, quum in Phæaciam rediret, haud procul Phalacro insulæ promuntorio in scopulum mutata est. Homerus tertio decimo *Odyssææ*, & Plinius, & Solinus de Phalacro. Ausonius istius metamorphosis nō meminit in periocha. * ¶ *Dic, cessante cibo*. 294c
Principium Ephemēridis. ¶ *Tergora Dic*. Dic mihi, quænam illa est, & quomodo appellatur, qua tergora & coria clipeis accomodantur, aptantur, applicantur, vt septem illa tergora, vnde *ἐπταβόειον* & septem clicē Aiacis clipeum poētē dixere. Est glut, respondet ille. Ita cuncti codices nostri impressi *glut*. quam vocem nemo non statim sentit esse positam pro eo, quod est gluten, seu glutinum. Quod vtrumq; quum neutri sit generis, & in t terminata, neutra & ea quoque quomodo conueniet, istud *que glut?* vetus vero Lugdunensis codex non glut, sed *glux*, x pro t, scribebat: quæ vox monosyllaba tam insolens est quam glut. *Glus* malim ex Tiliano exemplari nomē femininum: quod apud Flauium Carisium legitur Grammaticum Prisciano antiquiorem. *Feminini generis hæc, arx εἰρόπολις, ars Τέχνη, calx, cos cotis, crux, dos, fax λαμπάς, fax, falsx, frōs frōtis, fraus, glans, gens, glos ἀνδραγαθία γλῶσσις, glus glutinis. Alij hoc gluten dixerunt. lanx, lex, lens.* * ¶ *Sponde*. Hic ablatiuus, & genitiuus spondis, quo vfos obseruauimus Aulum Gellium, Columellam, Cornelium Celsum, Marcum Varronem, ab inuitato sunt nominatiuo spondis. Cuius etiam meminit Flauius Sospater. ¶ *Quadrupes*. Oscines aues sunt dictæ, quæ apud augurem ore auspiciū facerent, ait Varro quinto de lingua Latina. Plinij verba sūt in extremo libro nono. *Soricū occentu dirimī auspicia, annales refertos habemus*. De auspicijs caput est apud Valeriū Maximū libro primo. qui auctor primo capite libri primi memoriæ prodidit, *Occentu soricis auditū, Fabio Maximo dictaturā, Caio Flaminio Magisterium equitū, deponendi causam præbuisse*. Inter prodigia habitū apud Titum Liuiū libro vicesimo septimo, & tricesimo, quod Mures in æde Iouis aurū & coronam aureā arrosissent. Plinius extremo libro octauo *Naturalis historię*. *Mures haud spernendū in ostentis etiam publicis animal.* *Arrosio Laninij clipeis argenteis portendere bellum. Carboni imperatori apud Clusium fascijs, quibus in calceatu vtebatur, exitium*. Vide & Mariangelū in hunc locū. ¶ *Quid fluitat*. Macrobius legendus septimo Saturnalium, de natura aquæ salis, & dulcis. ¶ *Bissenas partes*. duodecim in partes diuiditur as, quæ vniciæ appellantur. ¶ *Tertia defuerit*. Bes valet octo vniciæ, id est assē, dempra tertia parte, hoc est, quattuor vnicijs.

¶ *Dux elementorū*. Hęc vt erant, quo loco, & titulo, in Lugdunensi libro, ita edēda censuimus. Sunt autē litterarū Latinarū nomina Monosyllaba cuncta, at Græcorū pars tantū: ex quib^o monosyllabicis appellationibus versus hi viginti septē effecti fuerūt. ¶ *Et suprema*. A, dux est, & prima litterarū Latinarū, & o, vltima Græcarū, sed o quod μέγα, & longū appellant, & sic pingūt ω, in modū scilicet duplicis, o. ¶ *Η τα*. Vocales sunt cunctę ancipites apud Latinos. vt in verbo *amare*, A primo loco corripit-

294c
28.

294D

cap. 57.

295A

170. tur, secūdo producitur. sic fuit & apud Græcos initio: sed postea illi suarū litterarū numerū auxerunt: excogitarūntq; vocaliū e & o binas figuras. quarū vna vocalē producte, altera correpte pronuntiantā significaret. Breue itaq; e sic pinxerūt ε, & εψιδον, hoc est e tenue appellarūt. Lōgū vero e, sic n: quod ητᾱ, dixerūt, id est, eta, nō ita: vt nos barbari pucros imperite docuerūt appellare. In obscuris vero his mēdosifq; monosyllabicy, siquid videmus, quoniā veteres librarij vocales, quas sŷnaloepha elideret, interdū pretermittebāt, vt monuimus in carmē vicesimū sextū de professoribus Burdigalēsis, quodque pro quōdque e, ac *Latiare* pro *Latiare* e, in ātiquis Mariāgeli & Lugdunensium libris fuisse suspicor, metro istud quodq; aliter nō ferēte. Adhęc, vocalis e, quia est anceps, vti dixim⁹: & sic nō potest plene u, reddere, Ausoniū suo e notā adiecisse crediderim qua syllabas antiqui lōgas designare cōsueuerāt, quæ est recta linea à sinistra in dexteram equaliter ducta, vt docuerūt Diomedes & Priscianus, vocalibus superponi solita: vt sic legendus versus videatur.

ητᾱ, quod *Aelidum*, quodquē e vales, hoc *Latiar* ē Aeoles autem gens Græcanica, vnde *Αιολιδης* patronimicum, & *Latiare*, denominatiuū, ab eo quod est *Latiū*, vel auctore Prisciano libro quarto, pro Latino & Latinorū hominū. *¶ *Præsto*. præsto est, adest e *Latiū*, id est Latinum, quod sēper corripitur: & *Dores*, Græci, εψιδον appellāt, id est, e tenue, vti diximus. Quod miror cur produxerit Ausonius, quū sit breue. ¶ *Hoc terceti argutōq; sono legat*. Sic edidit Mariangelus. ceterū vetus codex Lugdunensī pro *legat egat* habuit: vnde Scaliger *negat* legendū censuit: & in fine versus & pro o. Est autē ε, ou, nō. ¶ *Ω quod ε y Græcū*. Sic Mariangelī exemplar. Lugdunēse, *Ω quod eo y Græcū*. quod Iosephus Scaliger emēdat, *Ω quod ε ou Græcū*: & allusum putat ad hęc Nigidij Figuli apud Aulum Gelliū in extremo libro vnde uicesimo. *Græcos non tāte inscitie arcesso, qui ou ex o ε u scripserūt, quantū qui ei ex e ε s*. ¶ *Littera sum Iota similis*. Quartę Græcorū vocalis, & tercię Latinorū eadē est figura. Quę nō solū apud Latinos est littera, & syllaba, verū etiā diētio, modi imperatiui. Quę autē litterarum suarū nomina Græci non declināt, declinauit hoc loco Ausonius, per primā inflexionem Latinorum, Iota Iote, & Beta Bete, & Delta Dete: vocalēmq; I in Iota, consonantē fecit. Est enim trisyllabum *ιωτᾱ* apud Græcos, qui consonantē i non habēt, vt Latini, sed vocalē tantum.

¶ *Fox plena*. Imperatiui modi verbū ab eo, is. ¶ *Cecropijs*. Græcis. V littera prorsus Latina est. cui Græci parē nunquā habuerunt. Est autē duplex vocalis & cōsonans. *¶ *ferale sonūs*. Sic lego ex Lugdunēsi, nō furiale. V Vocalis, diphthongi ou Græcæ, id est nostrę Gallicæ ou, sonum habet, vt scribit Priscianus libro primo. Quæ bubonis vox est, aus nullo cantu vocalis, sed gemitu, vt ait Plinius decimo Naturalis historię: & quam sic feralem, tristem, lugubrem, diram appellat Virgilius quarto *Æneidos*.

Solæque culminibus ferali carmine bubo

Visa queri. — ¶ *Pythagoræ binium.*

Per-

Perfius satyra tertia.

*Et tibi, quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstravit limite calle.*

Inter minora Virgilij carmina extat, quod incipit,

Littera Pythagoræ discrimine scētā bicorni.

Littera autē γ non ideo Pythagoræ dicitur, quod philosophi Pythagorę sit inuētum. Palamedes enim inuenit, vt paullo post dicitur: sed ea sic vocitata est, quod magnus ille vir, qui per allegorias, symbola, & signa, suā fere doctrinam tradebat in eius litteræ figura duas se cernere vias dicitaret, Vnam virtutis, alteram voluptatis: ibique multa de vtraque differere solitus esset. ¶ *Vocibus in Graijs*. Nullum vocabum Græcum definit in μ: quę cōsonans est m. ¶ *Zητα iacens*. Siquidē hęc litteræ pingatur maiusculæ, & initiales, capitalēsue, ac versales, vt vulgo appellantur, Z, N. Littera autem N, vt hoc loco Græce appelletur, & non Latine, hoc est Nu, & non En, poscit versus, syllabæ pænultimæ producendæ gratia.

¶ *Mæandrum*. fluuium Asiæ, sinuosū flexuosūque. Erasmus in Adagijs. Pro *vagor* autem, *vocor* legendum censuit Turnebus. ¶ *Diuiduum*. Dimidium fortasse. Consonantium litterarum prima, Græcis dicitur Beta nomine disyllabo. Latinis autem Be, monosyllaba voce priore tantū syllaba illius disyllabi Græci. ¶ *Non formam, at vocem*. Ita hic at scripsi, pro aut. Delta littera Græca, & D Romana, Latinæ differunt figura, Δ, D, sed non voce & sono. ¶ *Hostilis quæ*. Titus Liuius tertio. *Tribus hastis iugum fit, humi fixis duabus, superque eas transuersa vna deligata. Sub hoc iugo dictator Aequos misit.* ¶ *Ausonium si P*. Littera Latina, P, hoc est Pe, vt in vetere libro scribebatur, & Cecropia ac Græca, P, id est P' ē sunt eiusdem figuræ. ¶ *Malus vt*. Littera T, malum refert: cui summo antemna per transuersum alligatur, virga velum sustinens. ¶ *Spiritus hic flatu*. flatu liber Lugdunensī. Quæ vulgo cū Prisciano aspiratio dicitur littera H, viuificat, firmat, roborat, & vocem intendit. Vide Aulum Gellium secundo Noctium Atticarum. Qui autē hoc loco *uiuificans, viuificator* dixit in oratione rhopalica. ¶ *Hac tribus in Latio tantū addit nominibus, K*. Hęc de litteris K, C, G, Q, an sint fati emēdata, nescio, sed, ea quid sibi velint, nō fati intelligo. Quintilianus libro primo. *K quidem in nullis verbis utendum puto, nisi quæ significat, etiam vt sola ponatur. Hoc eo non omisi, quod quidem eam, quotiens A sequatur, necessariam credunt, quum sit C littera, quæ ad omnes vocales vim suam perferat.* Terentianus,

K similiter otiosa ceteris sermonibus,

Tunc in vsu est, quum Kalendas annotamus, aut Kaput.

Sape K asones notabant hac vetustī littera.

Capella libro tertio. *K veronūc nota putatur esse, nūc littera. Nā eius effectus C integrare non dubium est. absque his, Kapita, Kalenda, Kalūnia.* Quod autē ad C & ad Γάμμα, hoc est G pertinet, fuit, cū C Latini pro G ponētes, Cabino pro Gabino dicerēt, Lece pro lege, Acna pro agna, vt

Kk 4

170.

295B

295C

Cap. 12

Vt. 462

296A

Cap. 3

35r

Cap 7

296 B scribit Marius Victorin^o in capite de Orthographia. * ¶ *Atque aliū pro se titulo replicata dedit C. Q.* pro C hic scripsit Adrianus Turnebus vndetresimo capite vicesimi tertij aduersariorū: nec id cur fecerit, exposuit. Atque, Adque erat in membranis, ceterum quid fuerit *aliū*, & quid rettulerit? *Pro se, pro se* non video cur esse debeat: verum, supra o in titulo aliquid aliquando scriptum fuerat, posteaque sculptum. Ibi fortasse quispiā titulum pro titulo existimauerat legendū. Quod si replicare, retrorsum

Cap. 8

lib. 1. c7

65

296 c

Ann. 2

Cap. 56

¶ 713

hoistoria, *Menachmi Vitulus genu premitur, replicata ceruice*, 3 pro C scribendum videri posset ex his Quintilianī. *Caius C littera notatur: qua in uersa 3 mulierem declarat: quia tam Caias esse vocitatas. quam Caios, etiam ex nuptialibus sacris apparet.* ¶ *An si cinēta.* *Ansis cinēta*, legit Turnebus: quod littera θ ita media per tranuersam Lineam fecetur (vnde scetilis dicta in epigrammate centesimo & vicesimo) vt infra supraque quasi anfas exhibere uideatur. Vereor autem, vt ne sit hic vitij quippiam. Finitur enim versus non monosyllabo sed disyllabo: nisi forte Thet Ausonius pronunciarit Hebraeorum Phoenicūm more, qui primi litteras in Græciam intulisse feruntur: aut certe nomen Theta sic diuidas, vt prior eius pars suum versus finiat, altera sequente m incipiat per synalæphen. ¶ *In Latio.* Apud Latinos X, numerum decem significabat, littera prorsus Græca, vt Priscianus & alij docuerunt: sed quam illi XI, Latini IX pronuntient. * ¶ *Hæc gruis effigies.* Lugdunenses mēbranę crucis pro gruis: sed gruis malim cum Mariangelo. Palamedem,

quem falsa sub prodicione Pelasgi

Demisereneci, — has quattuor litteras Θ, Ξ, Φ, Χ, Troiano bello

inuenisse scribit Plinius septimo Naturalis historiae. Philostratus in Heroicis tres tantum, Γ, Φ, Χ. De quo suo inuento quū aliquando inter principes Græcos gloriaretur Palamedes, Vlixes de Γ gloriam deberi non ipsi sed gruibus dixit, quæ eam litteram ipsę inuenissent, non Palamedes: & volando illam facientes hominibus monstrassent. Lucanus libro quinto.

Strymona sic gelidum bruma pellente, relinquunt

Potura te, Nile, grues: primoque volatib

Effingunt varias, casu monstrante, figuras.

Mox ubi percussit densas notus altior alas,

Confusos temere immistæ glomerantur in orbis:

Et turbata perit dispersis littera pennis.

Inde non solum Palamedis littera est nuncapata: Γ, verum etiam ipsæ grues, quæ Γ suo agmine referunt, Palamedis aues fuerunt appellatæ. Valerius Martialis libro tertiodécimo de Gruibus.

Turbabis versus nec littera tota volabit,

¶ nam perdidideris si Palamedis auem.

¶ vero inuentum etiam Palamedis, vt dictum est, non agmine progredientes

dientes grues refert, sed solam gruē. ¶ *Κάππα* fuit. Litteram K, Latini a Bœotis & Græcis acceperunt, & Ka pro Cappa appellarunt. ¶ *Furca tricorniger a specie.* Furca instrumentū est rusticū, satis notum. Furcarum autem a liæ sunt duūm quasi cornuum, quas bicornes appellat Virgilius primo Georgicōn.

Exacuunt alij vallos, furcāsque bicornes.

vers. 264

Aliæ plurium. quarum quæ ternūm fuerint, tricornes dici possunt: vt Plinius octauo Naturalis historiae, boues Indicos, unicornes & tricornes dixit: sed pro tricorni tricornigerum dixit Ausonius. Littera ergo Φ, furcetricorni similis est: & locum pænultimū inter Græcas litteras obtinet.

Cap. 21

¶ *Et logodædolia.* E præpositio pro coniunctione *Et*, in vetere libro: qui & hæc reliqua monosyllaba a ceteris seiungens, titulum præfigebat, GRAMMATICOMASTIX Est autem *μάστιξ* flagrum flagellūmque, vnde *ὄμηρος μάστιξ* vocitatus, qui Homerum, poëtarum, omnium seculorum facile principem, insequeretur, Zoilus Amphipolita. Ita grammaticomastix, qui grammaticis negotium facesseret: veluti qui quærit, quid

297A

Tau, quid Cæl, Sil, Min, & alia, quæ hic sunt Grāmatica. Est autē *λογος*, oratio, sermo, ratio: *δαιδαλος* peritus, ingeniosus. vnde *dædala Iris* in edylilio vicesimo. Logodædali poliendæ orationis artifices, verborū funditatores inaniū, & qui venustatē verborū, nō sensuum acumen cōsecuntur.

322

Inde *λογοδαιδάλια* in Ausonij etiā epistola septimadecima, ipsum illud artificiiū. Budæus in annotationibus, Erasmus in prouerbio, *Dædali opera.* Stridoris autē, fragoris, asperitatēque causa est in voce trux, canina illa littera, r, consequente c in x. ¶ *Friuola condēnas nequā.* Turnebus libri vicesimi tertij capite vicesimo nono legeret, Friuola condēnas? nequam quq. Friuola dicuntur, quę sūt fragilia, vana, leuia, parui, nulliūsue momenti. Malæ autē merces interdū magno vëduntur. ¶ *Ennius,* Hic antiquus poëta ubi *gau* dixerit pro eo quod est gaudiū, alibi nō legi. In Lugdunēsi autē libro *repleat* fuit pro replet. * ¶ *Dic, quid.* Quæ inter minora Publij

461

Virgilij Maronis carmina, catalecta inscribuntur, hæc vnde sic sint dicta, non cōuenit. Baptista Pius in capite quadragesimo tertio annotationum posteriorū, a mensu syllabico appellata scribit: quod, vt arbitror, *κατάληκτι-κᾶ* Græci vocēt, quorū pedi vltimo, aliquid syllabæ deest: verū Iosephus Scaliger, qui nuper Appendicē, quā inscripsit, Virgilianam emēdauit, & interpretatus est, eruditione, iudicio, & diligentia multo præstātior, non *κατάληκτι-κᾶ* a desinendo, hoc est, *πᾶρ τὸ κατάληκτοῦσθαι*, verum *κατάλεκτα* ab verbo *κατάλεγοῦσθαι*, id est a deligendo: quod ea carmina ex Virgilianis essent collecta, dicta putat. In ijs ergo catalectis fuerunt Al, & Tau, & Min (ita, vt ex hoc Ausonij loco restituit Scaliger) pro Alliū, & Taurus, & Minium, vt putat: quas voces, vt & alias Latinas, Celtæ Galli, Germani, Britanni, & alij Barbari sic truncare decurtarēque adhuc sint soliti.

297B

Adrianus Turnebus capite vicesimo nono vicesimi tertij Aduersariorū. ¶ *Imperium litem, venerem, cur una notet res.* Vnum vocabulum res, hæc

E L I A S V I N E T V S

tria significat. Imperium, vt in principio tertij Aeneidos,
Postquam res Asiae Priamisque euertere gentem
Immeritam visum superis. Litem, veluti in
 nono prioris Sermonum Horatij, auctore etiam Porphirione.

Dubius sum, quid faciam, inquit,
T'ene relinquam, an, rem. Venerem denique, quo-

modo in Eunuchi Terentianæ actu primo loquitur meretrix,
Ego cum illo, quo cum tum uno rem habebam hospite,

Abij huc Vetus autem Lugdunensis codex,
 297 c *sape*, habebat pro, *vna.* ¶ *Sit ne. Est ne,* vetus liber. Hoc fil huius filis,
 terræ vel pigmenti genus: cuius meminerunt Vitruuius & Plinius. Vide
 Hermolai Barbari castigationes. ¶ *Lintribus in geminis.* Pons quis dica-
 tur, nemo non nouit. Ponto vero vocatur, quum duæ pluresue, pro la-
 titudine fluminis, lintres, quæ sunt minora nauigia, quales quas *gabarras*
 vocitamus, iunctæ, colligatæque, ac asseribus confratæ, pontem faciunt.
 ¶ *Bucolico sepes dixit Maro.* Virgilius in Tityro, sed vbi Cicero *seps* pro
sepes, & quis hic Cicero? *Sapes & seps* vetus codex. ¶ *Vox solita.* Quod
 hoc lac hodie dicimus, id & hoc lacte olim dictum, Carisio, Prisciano, &
 alijs auctoribus. Lactis ergo, lacti, & lacte, obliqui ab isto lacte recto fa-
 cti videntur. ¶ *An Libya.* Seps serpentis genus est: cuiusmodi feracissima
 est Libya Africæque vniuersa. Græca vox *σῆψ* a verbo *σῆψω*, quod est pu-
 trefacio. Lucanus nono,

Osaque dissoluens cum corpore tabificus seps.
 Nicander, Dioscorides, Plinius, Solinus, & Philippus Beroaldus in anno-
 tationibus. ¶ *Diues opum.* Dis, diues: & dis, de quo est quadragesimus
 sextus versus huius edyllij, Iuppiter Stygius Infernusque, Pluto Iouis su-
 perni & cælestis frater.* *Vnde Rudinus.* Rudius sine n, apud Ciceronem
 pro Archia. Rudia plurale nomen apud Melam, vtriuscunque sit nume-
 ri Rudia apud Plinium, vrbs Apuliæ, Ennij patria. Meminit Strabo libro
 sexto. Poëta autem antiquissimus, ingenio plurimus, arte rudis, cuius scri-
 pta, quæ plurima fuerunt, interciderunt omnia, dixerat alicubi *cael* pro
 cælū, apocope paullo insolentiore. Altisonum autem cælum vel ex de-
 creto Pythagorico: de quo in Scipionis Somnio apud Ciceronē, apud
 Pliniū liber secūdo, & alios, pro vel ob tonitrua, quæ in cælo, id est in aëre
 fiunt. ¶ *Et cuius.* Pro, quod *astruit*, liber membraneus habebat, quod
addidit. Do autem, pro domum dixit idem Ennius, vt præter Aufonium
 meminerunt Grammatici, Diomedes, Victorinus, Carisius, Homerum
 scilicet imitatus: qui *δῶ*, id est domum, pro *δῶμα* dixerat. Sed multas
 eiusmodi apocopas apud Homerum, Hesiodum, & alios poëtas Græ-
 cos legerat Ennius: quarum magnam turbam recenset Aristoteles in
 Poëtica, & Strabo libro octauo. *Endo* pro, *in*, idem Ennius, alijque ve-
 teres, ac in ijs Lucretius, frequenter dixerunt. Vnde sunt apud Festum,
Endoitium, Endoplorato, Endo procinctu, pro, initium, implorato, in-

297 d

I N A V S O N I I E D V L L I A

procinctu: Marius Victorinus de apocope in versu fieri solita. *Endo suado*, 297 E
id est, in sua domo. ¶ *Aut de fronde. Populea*, populi arboris frons, a,
 quæ breuis est natura, per duas insequentes consonantes, fr, producta, vt
 in carmem de Athenis monuimus. Pro *frons* autem *fruns* legeret Marian-
 gelus: sed *frus* absque n scribebat codex Ioannis Tiliij, sicut legitur apud
 Carisium. *Frus, huius frundis. quod sic ab Ennio est declinatum Annalium li-*
bro septimo. Rurescant frundes. non frondes. ¶ *Sed quo.* quis finis, & quæ
 finis, hic scribitur. Calcem autem pro fine *μεταφορικῶς* etiam accipi,
 nemo est, qui ignoret. ¶ *Indulge Pacate.* Sic Pacate hic legendum vt
 habet vetus codex, non Pauline: postquam hoc edyllium initio est Dre-
 panio Pacato dedicatum. Indulgere autē hoc loco non video, quid aliud
 sit, quam ignoscere, & veniam dare. quam significationem in hoc verbo
 non satis probabat Laurētijus Valla. Iulius Capitolinus de Antonio Pio.
His quos Adrianus domnarat, in senatu indulgentias petijt. Eodem verbo 406
 vsus, eadem fere significatione Aufonius, in Gratiarum actione. ¶ *To-*
tum opus hoc. Technopægnium hoc meum, sparsum est & passum, vt co-
 ma Antiphilæ. Syri Terentiani verba sunt in Heautontimorūmeno de
 Antiphila.

Capillus passus, prolixus, circum caput
Reiectus neglegenter, pax. Est autem Græcum aduerbium
 pax auctore Prisciano libro quinctodecimo: qui tantum modo significa-
 re dicit. Legitur in Hesychij lexico. sed non satis intelligo quid sibi velint
 illa. *Παξ, ὑπόδημα ἔυπόδητον. ἢ τέλος ἔχειν.* Vfus est rursus ea vocula Te-
 rentius in eadem fabula per eundem Syrum.

Vnus est dies, dum argentum eripio, pax, nihil amplius.
 sed pluribus locis Plautus, vt in Milite, Pœnulo, Rudente, Trinummo.

I N R O S A S E D Y L L I V M V I .

Hoc edyllium, & quæ Vir bonus, *Ναὶ καὶ οὐ*, Ætates animalium, Musaf- 298 A
 rum inuenta, & Herculis labores inscribuntur, Virgilij Maronis esse
 diu credita sunt, quod reperta inter eius quæ feruntur poëmatia, cum ijs
 primum excussa sint, verum Hieronymus Aleander, & Mariangelus
 Accursius, Aufonio asseruerunt, quum ea reperissent inter Aufonij scri-
 pta, quem referrent auctorem potius, quam Virgilium. In eorum autē
 carminum amissione, quod fecerat damnatum Aufonius, pulchre pensa-
 tum voluit Baptista Pius, quum sic scripsit in litteras Ciceronis ad Dola-
 bellam, quæ extant inter epistolas ad Articum libro quartodecimo. *Quo*
trahunt aliqui illud Aufonij Burdigalensis, falso Catoni adscriptum.

Si deus est animus nobis, vt Carmina dicunt.
 Qui cōmētator, nescio, quōtū locū tenere debeat inter Aristarchos, qui
 sine iudicio Aufonij carmē credidit, quod in vetere quopiā libro inter Au-
 soniana, vel etiā alibi, falso titulo, forte repererat. Marcellus medicus, uir
 meminimus in carmē vnde uicessimū de Professoribus Burdigalēsis, 161.

E L I A S V I N E T V S

aliquot epistolas priorū medicorū suā in Empirica præfationi subiecit: quarum vna Vindiciano cuidā, Comiti Archiatrorū, ad Valentinianum Imperatorē inscribitur, in qua hæc sunt. *Quod quum pati cœpisset infirmus, flens, & gemens, illud Catonis sæpe dicebat,*

Corporis auxilium medico committe fideli.

Quæ ex quo primū legi, dubitare desij de nomine auctoris istorū Moralium distichorū, quisquis sit hic Cato: quem video vixisse inter Neronis & Valētinianij senioris principat°. Lucani nāq; poētę meminit libro secundo,

Lucanum quæras, qui Martis prælia dicet,

298B *Quē Nero interfecit, anno Christi sexagesimo sexto, vt in latinis Eusebij Chronicis cōputatū legimus: & marcellus, qui Vindiciani epistolā ad Valētinianū Imperatorē in sua transcripsit, hunc ibi titulū habet, *vir inluster, ex magno officio Theodosij Senioris*, quare Valentinianus hic non videtur alius fuisse, quam Valentinianorum Imperatorū primus: qui decessit anno Christi trecētesimo septuagesimo nono. Hoc ergo Valētiniano Augusto prior ònino fuit iste Cato distichographus: sub quo Imperatore floruit, qui citat, Vindicianus medicus, simulque Burdigalensis Ausonius: qui Valentiniani eiusdem filium Gratianum litteras docuit, vt sexcentis iam locis meminimus. Itaque non sunt ista disticha Moralia, opus Ausonij Burdigalensis, sed Catonis cuiusdam, vt omnium librorū tituli præferunt, qui Ausoniū etate præcesserit. Quod carmē quæ profaica eiusdē argumenti antecedit in vulgatis editionibus, hæc cuiuscunq; alterius auctoris sint, nobis Simo Bosius codicem visendæ antiquitatis aliquando ostendit, in quo sola erant, & Dionysio Catoni ad filium inscribebantur.

298C ¶ *Blando sensu*. morsu pro sensu alij libri. ¶ *Spirabat*. efflabat frigora. ¶ *reuecta*. Curru scilicet, quo vehifabulantur. ¶ *Strictior eos*. Lenis quædam aura, vnde Aurora dicta putatur, & ventus frigidulus, qualis in aurora flare solet, antecesserat orientes equos Solis (quorum nomina cum curru apud Ouidium libro secundo Metamorphoseon) id est, terras ante ortum solem inspirabat, atque inuitabat exire ad eam captandam ante diei æstum. ¶ *Riguis in hortis*. Vt in quibus sunt fontes, aut alicūde aqua inducitur, qua irrigentur, aut certe rore noctis riguis. ¶ *Per quadrua compita*. quadrata seu quadrangula, veluti cum ambulationes quæ, quasi viæ duæ, inter se secant in medio horto. ¶ *Maturo diē*. tempestiuo, opportuno, & commodo ad eam rem tempore. ¶ *me vegetare*. reddere, & tueri vegetum: reficere, recreare. *Vegetum*, incolume est Nonio Marcello. ¶ *Concretas pruinas*. pruina, πᾶχυν, est ros frigore concretus: quod nos *gelu* vulgadicimus. Budæus in Annotationibus. ¶ *caulibus & patulis*. Caulis etiam brassica Latinis dicta est. *Teretes* autem rotundas & globosos. ¶ *Cælestis aqua*. roris pondere, qui noctu è cælo & aëre decidit. ¶ *Vidi Pæstano*. Πᾶιστος, id Pæstus in extremo libro quinto Geographiæ Strabonis: Πᾶιστον, vero, apud Ptolemæum, id

est

I N A V S O N I I E D V L L I A .

est, pæstum apud Latinos auctores omnes, si quid memini, oppidum Calabriae Seruio, alijs Lucaniæ: vbi in anno bis produci rosæ dicuntur, magna copia. *Biferique rosaria Pæsti*, dixit Virgilius quarti Georgicōn versu centesimo & decimo & nono, De lucifero in epigramma centesimum tricesimumque quintum. ¶ *rara gemma*. Guttulæ frigore, vt dictum est, concretæ, albescabant raræ, nec frequentes. ¶ *ad primi radios*. quum primum sol oriretur, quod est diei principium. *Die* itaque hic pro diei, vt libro primo Georgicon,

273. A

Ver. 208

Libra diē, somnique pares vbi fecerit horas.

Dij in edyllio de ratione Libræ. Aulus Gellius libro nono, & Priscianus in extremo libro septimo. *¶ *orta diēs*. Aurora, & quod lucis, appropinquante Sole, in hemisphærio superiori cernitur, antequam Solis orbis emergere incipiat. Sic vulgus etiam diei attribuit, quod lucis, occasus Sol supra terram aliquandiu relinquit, quum dies proprie sit, quod inter ortum & occasum solē, temporis est: reliquū, nox. ¶ *duorum*. rosę & Luciferi, seu Aurorę ipsius, cum qua Lucifer oritur. ¶ *Sideris & floris*. Fulgētius libro secundo mythologi cōn rationē reddere conatur, cur in Veneris tutela atiqui rosas posuerunt. Eas Aurorę cōsecrarūt, quā ἐξ ὀδοδ' ἀντυλον Homerus, id est roseis digitis (ῥόδον rosa, & δ' ἀντυλος digitus est) & eius quadrigas roseas Virgilius, eiusdēq; atria, rosarum plena Ouidius secundo Metamorphoseon. ¶ *forſan & vnus odor*. est illorum. ¶ *celſior ille*. odor sideris dispergitur in aëre, & ad nos non peruenit. ¶ *Proximus iste*. odor rosæ. ¶ *Communis*. Paphia Venus, dea stellæ illius, & simul dea rosę. ¶ *vnus muricis*. eiusdem coloris, purpurei. Quod genus piscis murex, discit ex Plinio. Quæ autē rosa prius alba erat, quomodo purpurea & rubra facta sit vel Aphthonij progymnasmata fabulātur. ¶ *Momentum*. breuissimum tēporis spatium. ¶ *galero*. tegumento. ¶ *obelisci*. Quid obeliscus diximus ad versum trecentesimum & tertium decimum Mosellæ. Obelisco autem & metæ similis est rosa, vbi nata est, priusquam tota aperiatur. ¶ *Mucronem absoluens*. fastigiū, verticem, & quasi cuspidem soluens, laxans, aperiens. ¶ *exsinuabat*. quasi sinus faciebat, & explicabat, expādebat. *¶ *folijs se numerare*. sua folia ostendere, & explicare, vt iam ea numerare facile possis. ¶ *ridenti calathi*. Læti, iucundi, exhilarantis contemplantem calicis. Rosæ enim se pendentis calicem videtur dixisse Plinius, quem hic poëta calathum, eodēmq; tropo. Est autem Græcum κάλαθος: quod quasillum Latini dicebant, Festo, & Seruio auctoribus. Hoc vasis genus, pro vario usu, non dubito, quin ex varia fieret materia: sed in quibus lanam, pensum, fusos, glomera, & reliqua ad opus suum pertinentia mulieres reponebant, ex vimine fiebant, vt & in quibus comites Proserpinæ, flores colligunt quarto factorum Ouidij.

311.

cap. 14.

299

162:

300 A

Hæc implet lento calathos de vimine nexos.

Quæ vero calathi figura fuerit, ex his cognosci posse video. Primum, quod hoc loco Ausonius rosam, quum primum tantum se aperuerit,

Ll. 3.

ELIAS VINETVS

vt quod in ima croceum, est, videri possit, Dioscorides scammonia, & lilij florē Plinius, calathio similem esse dicunt. *Candor eius eximius* (inquit Plinius libro vicesimo primo de lilij flore loquens) *folijs foris striatis, & ab angustijs in latitudinem paulatim sese laxantibus, effigie calathi.* Deinde calathi figura ex vmbra Terrae, figura percipi posse videtur, quae Græcis, vt Cleomedi libro secundo, *καλαθοειδής* appellatur, quæ est, quam Plinius libro secundo, turbini recto, & inuersae metæ similem dicit, vt sit imum eius angustum. * Est qualus siue qualum, aliud vasis vocabulum, quod etiam *è vimine* facit Virgilius secundo Georgicorum,

cap. 5.

cap. 11.

300 B

vers. 241

— *Tu spisso vimine qualos
Colaque pralorum fumosis deripe tectis.*

Columella vero ex salice, vt mox videbitur. Hoc qualum Acro pro supra dicto muliebri calathio accipit, & *μεταφορικῶς* pro lanificio, quum dicit Horatius in carmine duodecimo libri tertij.

*Tibi qualum Cytheræ puer ales:
Tibi telas, operosæq; Mineræ
Studium aufert Neobule Liparæ initor Hebri.*

Idem facit & vetus alter Horatij interpres, hoc etiam addens, mulieres per diminutionem hoc genus vsurpare solitas, quas illud dicentes. Columella denique huius vasis sic meminit libro nono. *Salignens qualus, vel tenui vimine rarius contextus saccus, inuersa meta similis, qualis est, quo vinum liquatur.* Hæc puto, satis probant, Quali non fuisse aliam figuram, quam calathi & quasilli: de qua, non video, quid Hermolao Barbaro obstrepât Marcellus Virgilius in librum quartum Dioscoridis. Ceterum quod ad Quali orthographiam attinet, nos id qualum & quallum scriptum reperimus: scimusque esse quosdam, qui gemino I scribendum ideo existimant, quod syllabam producat, quam quasillum corripit, sed ita tamen vt scribatur, nihil necesse esse video. Primum enim, non omnia deriuata, primitiuorum tenorem seruant. deinde in his vocibus, syllabam, qua, non eadem sequitur consonans.

cap. 15.

300 C

cap. 4.

* *¶ Prodens inclusi.* Plinius libro vicesimo primo de rosa. *pauulatim rubescens dehiscit, ac sese pandit, in calicis medio sui stantis complexa luteos apices.* *¶ Coma punica.* punicea, purpurea, rubra. *¶ Variosque nouatus.* Varias & nouas mutationes ac formas. Verbum satis nouum nouatus verbale quartæ inflexionis. *¶ cōquerimur natura.* O natura, nos conquerimur, quod florum pulchritudo est breuis, & momentanea. Est in libro primo anthologiae epigrammatum Græcorum caput *ἐν χόρον*: vbi distichon in eandem fere sententiam inuenies. *¶ eous.* id est lucifer, apud Virgilium primo Georgicò, Seruio auctore.

vers. 288

Aut cum sole nouo terras irrorat Eous.

Loqui-

IN AVSONII EDVLLIA

Loquitur autem secundum vulgi opinionem Aufonius, qui quam cernunt stellam ortum Solis antecedere, eandem esse putant, quæ ipsum occasum modico interuallo subsequitur. Fieri autem hoc non potest, vt eadē stella eodē die Solē mane anteat, Vesperī ipsum sequatur: sed Cernam maiorem, Iouem, & si quod siderum ijs magnitudine accedit, pro Veneris astro accipiunt imperiti. Epigramma centesimum & tricesimum quintum de hac stella. *¶ vidit anum senem, vetulam. ¶ Sed bene, quod.* Sed bene habet, & plæclare actum cum rosa, quod eius vita & ætas, quæ breuissima est, multarum rosarum successione producitur. Ceterum de rosæ laudibus quædam inuenies apud Achillem Statium in principio libri secundi de Leucipe & Clitophonte.

70

IN EDVLLIVM VII

¶ Cui dono lep. Carmen hoc hendecasyllabum Phalæcium, eo loco edendū censui, quem constituebat antiquus Lugdunensis codex: in quo solo adhuc fuit repertum. Tunc autem ab Aufonio scriptum fuisse liquet, cum ad Drepanium Pacatum aliquot suū mittebat poëma. Quod illud esse potest, quod ipsum sequebatur. *De vita humana: & hoc si solum non erat, quæ ipsum sequebantur, Vir bonus, Est & non, Aetates animalium, Ratio libra, Ratio puerperij maturi,* & quædam alia. In titulo autem, AVSONIVS DREPANIO FILIO, filium appellauerit Aufonius, siquidem talem ipse potius, quam librariorum quisquam, titulum fecerit, Drepaniū, quem non minus diligeret, quam proprium filium parens, sicut Symmachum in epistola quarta, & Paulinum in vicesima prima, ac alibi, filios vocat. De Drepanio si quid comperti habuimus, exposuimus in ijs, quæ in Ludum Sapientum scripsimus, qui ad illum missus fuit. *¶ Veronensis poëta.* Caius Valerius Catullus poëta, ex Verona Italiae ciuitate. * *¶ Inuentio-* que. Catulus poëta librum suum emissurus, quærit cui dare, & dedicare possit, his hendecasyllabis.

301 A

428.470

211

301 B

*Cui dono lepidum nouum libellum
Arida modo pumice expolitur?*

& quasi statim inuenerit, cui donet, continuo subiicit,
*Corneli, tibi. Namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas.*

Est autem, qui Catullo Cornelius, Aufonio Nepos nuncupatur, Cornelius Nepos, scriptor Latinus: qui, vt scribit Aulus Gellius in extremo libro quindodecimo Noctium Atticarum, *Marci Ciceronis, ut qui maxime amicus familiarisque fuit.* Cui à Cicerone scriptas litteras vidisse se testatur Ammianus Marcellinus in principio libri vicesimi sexti, quæ hodie non extant. Plurima scripserat hic homo, ex quibus sola extat Pomponij Attici vita, inter Ciceronis epistolas

Cap. 28

Ll 4.

ELIAS VINETVS

ad huc seruata. Interciderunt illius libri aliquot de vita eiusdem Cicero-
nis, quorum ibi meminit Gellius. Item eius libellus, quo distinguebat lit-
teratum ab erudito, Suetonio citatus in libro de claris Grammaticis. Ad-
hæc, chronica: quorum citat primum librum Gellius in extremo libro se-
ptimodecimo: & quæ Probo præfecto prætorio misisse se scribit Aufoni-
epistola tertia: & quæ breue opus, sed doctum, & laboriosum dicit Ca-
tullus. * Item libri de viris illustribus: quorum quintum decimum, &
sextum decimum Carisio citatos inuenio, de ablatiuo patruele, & de ge-
nitiuo *partum* pro *parium*, agenti, ex quibus esse potest excerpta vita illa
Attici. Liber de viris illustribus, qui a Proca incipiens in Pompeium ma-
gnum desinit, Nepotisne sit Cornelij an Plinij, dubitari video: nec audet
quisquam asserere quippiam de Daretis Phrygij versionibus scriptoris
Homero antiquioris, Aeliano memorati in principio vndecimi variæ hi-
storie. De patria Cornelij Nepotis nihil comperi. Catullus Italum face-
re videtur, quum sic alloquitur,

ausus es vnus Italarum

Omne anuum tribus explicare chartis Doctis Iuppiter, & laboriosis.

Aufonius Gallum facit in versu nono huius carminis. Quod vtrunque
potest esse, nimirum si, vt ipse Catullus, ex aliqua Galliæ Cisalpinæ ciui-
tate fuit Nepos. In Latinis Eusebij chronicis reperies, Corneliū Nepo-
tem scriptorem historicum floruisse annis ante natum Christum triginta
sex: quem tradit Plinius nono Naturalis historie, Augusti Octauiani pri-
cipatu obiisse. * ¶ *At nos illepidum.* Sic & in præfatione in Griphum.
Ego vero Aufonius poëta Catullo non comparandus, cui dabo non le-
pidum, sed illepidum, & rudem libellum? burras? quisquilias? ineptias?
B V R R A autem, quid proprie sit nescio, nomen alibi mihi non lectum,
quod hoc loco rem minimi vel potius nullius pretij significat. Quæsiuit
Pithoeus de illo primi aduersariorum capite sextodecimo, sed QVIS-
QVILIAE, vt scribunt Festus, & Seruius, sunt quicquid ex arboribus,
furculorum, filiorumque, cadit, stipulæ, aliaque terrarum purgamenta.

¶ *gremio cui.* Vel adiectiuo & substantiuo oratio, *cui gremio*, & cui finui: vel
homini subaudiendum. *cui* homini foueatur in *gremio*. Sic fuit in exem-
plari: & metrum vitiarunt, qui *cuius* pro *cui* scripserunt. ¶ *Inueni trepide
silete nugæ.* Quod querebam, inquit, inueni, nempe cui mittam, & credã
meum libellum. Quiescite iam, & sollicitudinem omitte, ò trepidæ nu-
gæ meæ. Ita hæc vocabula per æ in exemplari, & nugæ non natæ, vt
ediderunt Lugdunenses. Sic hæc sua edyllia quisquilias, ineptiasque iam
appellauit Aufonius. * ¶ *nouem sorores.* Musæ nouem. Epigramma cente-
simum & tricesimum octauum. Recte Lugdunenses plurimis quod fuit
in suo exemplari, in pluris contraxerunt. Musæ Drepanium Pacatum
poëtam omnibus præferunt vno excepto Virgilio Marone. *Demto* autē
sine p fuit in exemplari. ¶ *Pacatum haud dubie poëta dicis.* Drepanium
Pacatum procul dubio dicis, ò poëta Aufoni. Hoc, nugarum est illarū.

quibus

IN AVSONII EDVLLIA

quibus respondet Aufonius. Certe ipse est. Recte diuinastis. Et iam pro
nugis illis, versus suos alloquitur: quod idem valet. Poëta autem recte
fuit in exemplari, & non poëtam, vt ediderunt Lugdunenses. ¶ *Et nu-
dum in gremio fouete tuto.* ὑπαλλαγή, si nihil est vitij, pro ipse vos foueat
in sinu suo intimo, & cōplectatur: sicut duodecimo Aeneidos, — *annue-
rit nobis victoria martem*, pro, annuerit nobis victoriam Mars. ¶ *Ignof-
cenda teget.* Eadem inuenies *πέρισα* in præfatione in Ludum Sapien-
tum ad eundem Drepanium Pacatum.

¶ *Quod vita.* In vetusto Lugdunensi libro titulum habuit hæc eclo-
ga, EX GRAECO PYTAGORICON DE AMBIGVITATE ELI-
GENDAE VITAE. In quam sententiã non memini scriptū quicquam
ab veteribus Pythagoreis legere, sed in capite tertiodecimo libri primi
Anthologiae, ac in sermone nonagesimo sexto Stobæi, hoc de castichon
extat, quod imitatus esse potest Aufonius, siue Posidippi cuiusdam car-
men sit, seu Cratætis philosophi Cynici, vt dubitat titulus.

Πόιν τις βίοτοιο τάμοι τρίβον; ἐν ἀγορῇ μὲν
Νεῖυσα, ἢ χαλεπαὶ πρήξεις, ἐν δὲ δόμοις
Φροντίδες, ἐν δ' ἀγωγῆς καμμάτων ἄλις. ἐν δὲ θαλάσσει
Τάρβος. ἐπὶ ξείνης δ', ἣν μὲν ἔχης πῖ, δεός.
Ἢν δ', ἀπορίας, ἀνιμῶν. Ἐχέεις γάμον; οὐκ ἀμέριμος
Ἔσσεαι. οὐ γὰρ μέεις; Ζῆς ἔτ' ἐρημότερον.
Τέσσα, πόνοι. πῶς ἔροισι, ἀπαίς βίος. αἱ νεότητες
Ἄφρονες. αἱ πολῖαι δ' ἐμπαλιν ἀδρανεές.
Ἢν ἄρα τοῖν δυν' ἐνός ἀίρεσις, ἢ τὸ γενέσθαι
Μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα πικτόμενον.

Id est,

*Quam quis vita seget semitam? in foro quidem
Lites, & molesta actiones. In adibus vero
Cura. in agris, laborum satis. in mari
Terror: in peregrinatione autem, siquidem habeas aliquid, timor.
Si geas, graue est. Habes uxorem? non sine sollicitudine
Eris. non ducis? vinis etiam desolatus.
Liberi, labores. trunca est, orba liberis vita. Iuuenta
Insipientes: canities è contrario imbecilles.
Erat itaque duorum vnus electio, aut natum fuisse
Nunquam, aut decepsisse statim nascentem.*

* ¶ *Si peregrinos.* qui sunt peregre, vt fere mercatores. ¶ *catenatisque
labores.* Legerat Aufonius in epigrammate septuagesimo secundo libr.
primi Martialis.

Expectant curaq;, catenatisque labores.

* ¶ *Mutandos.* Multandos, vetus liber. ¶ *Quo vitam.* versus est octin-
gentesimus & septuagesimus nonus duodecimi Aeneidos. Iuternam
Turni sororem Iuppiter immortalitate erepta pro virginitate, donarat:

M m

Cap. 21
419
301 C

Cap. 39.
301 D

301 E
77

777

vers. 187

11

302 A

302 B

303

quæ mortem optauit, quum fratrem suum ab Aenea cæsum iri vidit. ¶ *Sic Caucaſea.* De hac fabula in verſum ſeptuagesimum ſeptimum Technopægnij. Inter alia autem, quæ apud Aëſchylum Prometheus de Ioue Saturni filio & malis ſuis queritur, hæc ſunt ad Io, quæ dixerat, Mori ſtatim fatius eſſe, quam cunctis vitæ diebus πλοχιν κακῶς,

Ἦ δὲ Δυσπετώσ ἀπὸ τῶν ἐμῶν ὀθλοῦς φέροις,
Ὅτ' ὅταν θανεῖν μὲν ἐστὶν οὐ πεπερασμένον.
Ἀὐτὴ γάρ ἦν ἀπὸ πημάτων ἀπαλλαγῆ.
Νῦν δ' οὐδέ μιν ἐστὶ τέρμα μοι προκείμενον
Μόχθων, πρὶν ἀπὸ Ζεὺς ἐκπέσει τυραννίδας.

Id eſt,

*Certe vix meas arumnas ferres,
Cui mori non licet per fatum.
Hæc nanque foret malorum liberatio.
Nunc autem nullus eſt ſinis mihi propoſitus
Laborum, priuſquam Iuppiter pulſus ſit regno.*

Ceterum ſex hi verſus, Spernimus, & quinque ſequentes de Iuturna & Prometheus, non fuerunt in Lugdunenſibus membranis, ſed in omnibus alijs noſtris exemplaribus. ¶ *Sic nempe pudicum.* Epigramma vndecimum.

¶ *Tereos.* Terei. ὁ Τηρέως, τοῦ Τηρέως. hic Tereus, huius Terei. Verſus tertius decimus epiſtolæ viceſimæ quartæ Aufonij. ¶ *vel mollis.* Sardana-palus fuit vltimus Aſſyriorum rex, vir muliere corruptior. Herodotus, Diodorus, Iuſtinus. ¶ *Perfidiam.* Tribus bellis, de Carthaginenſium & Pœnorum perfidia ſupplicium ſumpſere Romani, eorūque vltimo deleta Carthago. Griphi. verſus viceſimus quartus. ¶ *Sed prohibet.* Initio ſecundi belli punici ab Annibale deleta fuit Saguntus Hiſpaniæ ciuitas opulentiffima, fideique erga Romanos magnum quidem, ſed triſte monumentum: vt Lucius Seneca, Liuius, & alij rettulerunt. Vnde Saguntina fames adagium in iambico epiſtolæ viceſimæ ſecundæ. Quæſiuimus autem de Sagunti genere, terminatione, ſcriptura, in ijs, quæ ſcripſimus in Eutropium. ¶ *Pythagoreorum.* Πυθαγόρειοι, & Πυθαγορευτικοὶ dicti ſunt Pythagoræ philoſophi affectatores, vt Theano in vltimo carmine Parentalium. De quorum amicitia lege apud Eraſmum Chiliadis primæ prima prouerbia. Memoria autem proditum eſt, a Crotoniatis domum Mylonis, in quam Pythagoras cum amicis & diſcipulis conueniebat, in cenſam fuiſſe: egreſſumque ac fugientem illum captum, & interfectum: ficque ex ſodalibus, qui tum ibi fuerant ad quadraginta, multos periſſe. Diogenes Laërtius, Iuſtinus libro viceſimo, Arnobius primo aduerſus gentes.

¶ *Timon.* Τιμόωνος, id eſt, oſor hominum, cognominatus, de quo Suidas, Lucianus, Plutarchus in Alcibiade, & Antonio, & alibi. Palladiæ autem cur dictæ ſint Athenæ, cognoſce ex ijs, quæ ſcripſimus in carmen de Athenis. ¶ *Pernox.* continua & perpetua cura, cogitatio, meditatio. Quinçtilianus in extremo libro ſeptimo. Nemo expectet,

¶ *Ille.* vir bonus, & ſapiens, totam diem noctemque, quantuncunq;

¶ *Ille.* vt alieno tantum labore ſit diſertus. Vigilandum ducat, iterum enitendum, pallendum. ¶ *Sed rudis.* qui fuerit iners, ignarus, imperitus, eius vita obſcura, inhonorata, ingloria. ¶ *Et captatoris.* Egenus hæredis, id eſt, qui filios non habet, is præda eſt captatoris, qui teſtamenta & hæreditates captat. Beatus Renanus hunc Aufonij locū adduxit in librum Cornelij Taciti de Germanis: quum dixiſſet Tacitus nulla orbitatis eſſe pretia apud Germanos. Sed de captatoribus lepidi extant apud Lucianum, Platonis & Mercurij, Zenophantæ & Callidemidæ, Cnemonis & Damnippi, Cratætis & Diogenis, dialogi. ¶ *optima Graiorum ſententia.* Contra quam diſputat Epicurus apud Diogenem, & Lactantius Firmianus tertio Diuinarum inſtitutionum. Sed vide inter Eraſmi adagia, optimum non naſci.

IN VIRVN BONVM, EDYLLIVM VIII.

Et huic carmini titulus erat in eodem vetuſto codice, DE VIRO 305 A BONO ΠΡΟΒΑΤΟΡΙΚΗ ΑΚΡΟΑΣΙΣ. Eſt autem ἀνεβῆαις, auſcultatio, diſciplina, doctрина, id quod a viua magiſtri voce accipitur.

¶ *Vir bonus.*

Vir bonus eſt quis?

*Qui conſulta patrum, qui leges, iuraque ſeruat,
Quo multa, magnaſque ſecantur iudice lites, &c.*

Horatius epiſtola ſextadecima libri prioris. ¶ *repperit vnum. vllum* pro vnum quidam libri. ¶ *conſultus Apollo.* Thales in ludo ſeptem Sapientum. ¶ *Ad vnguem.* diligentiffime, accuratiſſime, ad amiſſum, quod eſt aliud prouerbum apud Eraſmum. ¶ *vanique ferat.* Neſcio, quid ſibi vult, quod in vetere libro erat, *lues pro ferat.* leuis fortaiſſe fuit.

¶ *Securus.* ſine cura, non curans, non inquirens anxie, quid agant potentes, quid inopes: quid principes, quid vulgus. ¶ *Mundi inſtar habens.* qui vir bonus & ſapiens habet inſtar, id eſt ſimilitudinem mundi & mundo eſt equiperabilis, quippe qui ſit perfectæ rotunditatis, vt Mûdus, nullos habens angulos, nullos recessus, lacunas nullas, in quibus ſordes hæreant, probra, vitia: ſed plane mundus ipſe eſt, *integer vita, ſclerisſque purus.* ¶ *Externa.* extrinſecus aduenientis labis. ¶ *per leuia.* vt in leui, & perpolitoglobi ſummitate, quam etiam extremitatem Cicero vocat. De hoc leui, in epigramma centeſimum viceſimum tertium. ¶ *Siddat.* ſedeat, hæreat, moretur. Imitatus ergo hîc Aufonius Horatium, qui in ſermone ſeptimo libri ſecundi ſic ſcripſerat.

Quisnam igitur liber? Sapiens, ſibi qui imperioſus:

Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:

Reſponſare cupidinibus, contemnere honores

Fortis: & in ſe ipſo totus teres, atque rotundus,

Externi ne quid valeat per leue morari:

In quem manca ruit ſemper fortuna.

¶ *Ille.* vir bonus, & ſapiens, totam diem noctemque, quantuncunq;

306C longa sit, nihil aliud quam cogitat, & se examinat, &c. ¶ *Sub sidere cancri.* Quum sol est in principio signi Cancrī, dies est totius anni longissima. ¶ *tropico se porrigit.* Extendit se nox. Sol quum est in principio signi Capricorni, dies est breuissima, nox longissima. est ibi τριπλή id est reuerfio. Sed de istis tropis & tropicis, plura in edyllium de ratione dierum anni vertentis. ¶ *trutina se examine.* Cornutus vetus Perfij interpres, examen definit, linguam, vel lignum, quod mediam hastam ad pondera adæquanda tenet: trutinam, vero, foramen, intra quod est lingula illa, de qua examinatio est. ¶ *Protuberet.* Tumeat, emineat. Solinus de Bucephalo. ¶ *angulus equis Partibus ut coëat.* In his perpetuo est metaphota, & ea interdum obscurior. Angulus æqualibus partibus hīc quid sit aliud, non video, quam qui Geometris rectus angulus appellatur, medius inter acutum & obtusum: vt vir bonus & sapiens omnia recta cogitare & tractare significetur. ¶ *Vt coëat.* vt coniungatur, cōueniat, constet. ¶ *nihil vt deliret amussis.* De verbo delirare, ad epistolam duodecimam. 316
46
AMVSSIS autem, vnde prouerbium, ad amussin, est filum, seu funiculus, quo fabri materiarij siue carpentarij vtuntur, oblito rubrica, aut atramēto, aut aliquo alio colore. Budæus in annotationibus. ¶ *nec inania subtus.* subtus & subter, hoc differre quidam dixerunt, quod subter præpositio & aduerbium inueniatur, subtus aduerbium duntaxat. Vidi alios, qui putarent subtus esse prorsus barbarum, & id a vetustis librarijs corruptum ex subter. Certe vetus liber hoc loco subter habebat. * ¶ *digitis pellen-*
306A *tibus.* percutientibus, ferientibus. Si quod corpus pulsaueris, percussiffine, ictus fere indicat, vtrum id solidum sit ac plenum, an vero cauum, inane, fractum. Hoc sensu videtur hic legendum pellantibus, non palantibus, quod probauit Badius. Alludere videtur Aufonius ad illud Perfij, satyra quinta ad Cornutum,

— Pulsa, dignoscere cantus,

Quid solidum crepet. — ¶ *Non prius in dulcem.* expressa hæc ex Pithagoreorum versibus aureis.

Μήδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι ποροδέξασθαι,

Πρὶν τῶν ἠμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκασον ἐπελθεῖν.

Πῆ παρέβην; τίδ' ἐρεξαστί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθης;

Ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου, ἐπέξιβι. καὶ μετέπειτα

Δεῖλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπικλήσασο. Χρῆσά δ' ἐ, τέρπον.

Id est, ad verbum.

Neque somnum teneris in oculis accipe.

Prius, quam diurnorum factorum tertium quodque commemoraueris.

Qua sum transgressus? Quid feci? Quid mihi, quod oportuit, non factum est?

Orsus autem a primo recole & postea

Malala quidem si feceris, dōle: bona vero, gaude.

306B Declinat autem, declinans in antiquo libro. * ¶ *Qua prætergressus.*

Qua

su. Qua, quo, & qua hīc habent nōstra exemplaria, pro Græco πῆ. Est autem hoc, apud se sub noctem reputantis, quid toto die gesserit. Seneca libro tertio de Ira. *Faciebat hoc Sextius, vt consummato die, quum se ad nocturnā quietem recepisset, interrogaret animum suum, Quod hodie malum tuum sanasti? Cui vitio obstitisti? Qua parte melior es?* ¶ *in tempore.* Pittacus in ludo Sapientum ¶ *Sedit.* placuit, probata est. ¶ *Cur aliquem fracta.* 226
Aegre opem tuli, non libenter, vt debui. *Fracta ergo mente,* molli, non forti animo. ¶ *Perstrictus quisquam.* subaudi, a me. Num est aliquis a me læsus, & offensus aut verbo, aut etiam vultu? *Vultu* autem, vnde & voluntas cognoscitur, qualis vultus fere est inuidētium, & iratorum. *Quicquam* tamen pro *quisquam* hic scriptum inuenerat Badius. ¶ *Cur me natura.* quæ mala & corrupta est. ¶ *quam Disciplina.* doctrina & institutio sancta. ¶ *per omnia.* Hypermetros appellant Grammatici versus, postrema syllaba abundantes, quæ in m, aut in vocalem desinens, cum vocali eliditur, quæ insequentem versū incipit. Talis est versus septimus edyllij de diebus anni vertentis. ¶ *oriòque à vespere.* post occasum solis, & ortum Vesperi: de qua stella ad epigramma cētesimū tricesimum quinquē. 316.
73.

IN EDYLLIUM IX.

Est huic Edyllio titulus EST ET NON inter Virgiliana carmina: sed in antiquo libro Lugdunensium & Mariangeli, *Ναὶ καὶ οὐ Πυθαγορικόν.* In quo *ναὶ* & *οὐ* aduerbia sunt, hoc negantis, illud aientis affirmantisque in Platonis, aliorumque Græcorum dialogis: quæ, Latina, Etiam, & Non, valent. Cicero in Lucullo. *Sequens probabilitatem, vbi cumque hæc aut occurrat, aut deficiat, aut Etiam, aut Non, respondere possit.* Ceterum istud *Ναὶ καὶ οὐ*, cuius & iam mentio ad versum quadragesimum primum epistolæ Aufonij vicesimæ quinquæ, cur Pythagoricæ sectæ potius, quam Academicæ vel aliarum: nisi forte id sit, quod solum eloqui fas erat Pythagoræ discipulis, toto silentij quinquennis tēpore. cuius *ἐχεμυθίας* meminit Plutarchus de Curiositate, & Gellius libro primo. ¶ *sive negoti.* negotij & otij veteres membranæ. ¶ *Alterutro.* Hoc, si Est, & Non refert, positū pro utroque videbitur: si vero ad otium & negotium, turbam & quietem propriam suam significationem retinebit. * ¶ *Sæpe seorsis Obsistunt studiis* 497.
Studijs hic malim legere, quam *dubijs*. *Seorsis* autem nomen est adiectiuū ab aduerbio seorsus siue seorsum, pro separatis diuisis, diuersis dissidentibus, quo nomine non habeo antiquiorem Terentiano qui sit vsus.

Elementa rudes quæ pueros docent magistri,

Vocalia quædam memorant, Consona quædam:

Hæc reddere vocem quoniam valent seorsis,

Nullūque sine illis potis est coire Verbum.

Sed duæ fiunt seorsis syllabæ, per se breues.

Et idem rursus,

ELIAS VINETVS

Nec dabit per se. seorsam ac residuam nominis
Atque diphtongo coactam promer.

¶ *Vel faciles. facilis & difficilis*, vetus liber. ¶ *Hinc fora*, siue rerum venalium fora sint, siue causarum agendarum. ¶ *Furiosi Circi*. In quo qui inter se depugnant, & mutuis se conficunt vulneribus, tum qui cum leonibus & alijs feris bestijs audent congregari, ij porcus furunt. Ceterum de Circo plura nos in epistolam secundam. ¶ *Cuneati theatri*. Carmen de Mediolano. Theatri autem seditionem appellat strepitum, clamoremque eorum, qui in teatro

Tumultuantur, clamant, pungnant de loco,
vt est in prologo Hecyræ Terentij. Cuiusmodi seditio est læta, sed tristes & perniciosæ, quas Decemviri Romæ, & Gracchi concitauerunt.

308 ¶ *tales agitatur quoque curia lites*. vt cum patres de rebus consultant. ¶ *Cōiugia*. Coniuges, viri, & vxores. ¶ *Salua pietate*. vt quam debent filij parentibus. ¶ *placitis Schola consona discip*. eiusdem sectæ homines. ¶ *Dogmaticas agit*. Græcorum philosophorum *δόγματα*, Cicero decreta interpretatur in Academicis, eadēque a Latinis placita etiam dici probat Budæus, in annotationibus: vnde placitas disciplinas hęc dixit Aufonius, seu quisquis sit huius carminis auctor. *Placitis* nanque per quam recte habuit Mariangeli codex pro *placidis*, quod in alijs legeramus ex plaribus. ¶ *Dialectica turba sophorum*. ipsi dialectici, philosophorum pars. ¶ *Est lux: est ne dies ergo?* Si lux est, dies est. atqui accensis funalibus noctu, lux est. igitur noctu dies est. Sophisticus syllogismus captio-nem, inquit, in verbo lux habet. Lux enim non solum dici est, sed etiam aliarum rerum, vt accensæ facis, & fulgetri. ¶ *Est & Non igitur*. Est lux: non est propterea dies. ¶ *taliam commeditantes Murmure conclusio*. Persius habet in satyra tertia.

*Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atque ex porrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantur somnia.*

¶ *Duo quam monosyllaba versant*. quam vitam humanam duæ voculæ Νε, δν: Etiam, Non: Est, Non, ita, vt dictum est, versant, & agitant.

IN AETATES ANIMALIUM EDYL. X.

309A DE AETATIBVS. HESIODION. Hic fuit titulus in membraneo codice. Hesiodion autem *ἠσιόδειον*, hoc est Hesiodium siue Hesiodium, ab Hesiodo poetâ clarissimo, qui de animalium ætatibus hæc luserat aliquo suo in carmine, quod intercidit. Ex eo quinque tantum hos versus hexametros legere memini in Plutarchi libro, de Oraculorum defectu.

*Ἐννέα τοι ζωὴ γενεὰς λακέρυζα Κορώνη
Ἄνδρῶν ἡβώντων. Ἐλάφος δ' ἔτε τετρακόρωνος.*

IN AVSONII EDVLLIA.

*Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ μετρώσεται. ἀντάρ ὁ Φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας. δέκα δ' ὑμεῖς τοὺς Φοῖνιγας
Νύμφαι ἑυπλόημαί κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.*

Id est,

*Novem quidem vivit secula garrula cornix
Vironum pubescentium. Cervus vero quattuor cornicum est.
Tres vero Cervos Corvus senescit. at Phœnix
Novem Corvos. decem vero vos phœnicas
Nympha crinibus formosæ, filia Iovis agidigeri.*

¶ *Ter binos deciesque novem*. nonaginta sex annos. Alij vitæ humanæ modum centum annis definiuerunt, vt meminit Plinius libro vndecimo, & Caius Iurisconsultus libro septimo digestorum. alij centum & octo, vt mememorat Demetrius in eodem Plutarchi libro: sed vide Censorinum. ¶ *Iusta senescentum*. Hic interpret in Hesiodo legerat, *Ἄνδρῶν γηρόντων*, id est virorum senescentium, non *ἀνδρῶν ἡβώντων*, hoc est, virorum adolescentium, seu pubescentium. Vtroque enim modo hic legi, Demetrius apud Plutarchum meminit. * ¶ *hos novies*. Cornix vivit novem hominis secula, id est, novies nonagenosenos annos, qui fiunt

cap. 17
Tit. 1.
leg. 56

309B *octingenti & sexaginta quattuor anni*. Idem in Gripho. ¶ *quater egreditur*. Quater octingenti & sexageniquaterni anni, fiunt tria millia quadringenti & quinquaginta sex anni. ¶ *Alipedem ceruum*. Cervus vivit ter terna millia quadringenos & quinquagenos senos annos, id est, decē millia & trecentos & sexaginta octo annos. Alipedem Ceruum hic dicit, quem æripedem pro æripede, in carmine de laboribus Hercules, & in Gripho, quasi alatis & ærijs pedibus propter velocitatem.

278

¶ *illum multiplicat*. Hoc significat Phœnicem vivere nonaginta tria millia & trecentos & duodecim annos, qui sunt tantum mille in epistola Aufonij vicesima. Pro &, at habent quædam exemplaria. ¶ *reparabilis ales*. Quomodo reparatur, & ex se nascatur Phœnix, Lactatius, Claudianus, Solinus, Plinius, Ovidius libro quindodecimo Metamorphoseon, & alij memorarunt. Cornelius Tacitus libro quinto, in Ægypto eā volucrem aliquādo cōspici non ambigit, sed de illa tradi multa fabulosa putat. ¶ *Quam vos*. Decies nonagena terna millia & treceni & duodeni anni, summa immensa. Plinius Hesiodo hic non credit, cuius ascribam verba ex libro septimo Naturalis historię. *De spatio atque longinquitate vita hominum, non locorum modo situs, verum exempla, ac sua cuique fors nascendi, incertum fecere. Hesiodus, qui primus aliqua de hoc prodidit, fabulose, vt reor, multa de hominum ævo referens, Cornici novem nostras attribuit ætates: quadruplum eius, Cervis: ad triplicatum, Corvis: & reliqua fabulosus in Phœnice, ac Nymphis*. Sic Plinius illa Hesiodi accepit. Cleombrotus vero in eodem Plutarchi libro, *γενεὰν* hominis non esse aliud apud Hesiodum, quam annum vnum probare conatur, vt Cornicis vita fiat annorum novem tantum: Cervi, triginta sex: Corvi, cētum & octo: Phœnicis non-

Cap. 48

gentorum septuaginta duorum: Nympharum vero nouem millium & septingentorum, & viginti annorum. * ¶ *Nympha Hamadriades*. versu septuagesimo quinto Technopægnij memoratæ. Erit autem Nymphæ Ha, dactylus, correpta diphthongo ante vocalem, & nulla synalcepha.

309 c

292

¶ *Hæc cohibet finis*. legitur &, *Hi cohibent fines*. ¶ *Tempora, qua*. Hi septem versus in Lugdunensibus membranis erant, qui non legebantur in codicibus impressis ante editas Mariangeli diatribas. ¶ *qua Stilbon*. *στῖλβω*, luceo, corusco: vnde participium *στῖλβων*, præsentis temporis: & stella Mercurij, vna ex septem errantibus, anno fere vertente Zodiacum iustrans, vt scribit Cicero. ¶ *qua secula Phaëthon*. *Τεισύλλαβον* quidem Phaëthon in *Διούλλαβον* Phaëthon, per *συνεφερόνησιν συνείρεσιν συναλωπίλω*, cogi posse scio, sicut fecit Varro Publius apud Quintilianum libro primo, & Victorinum,

Quum te flagranti deiectum fulmine Phaëthon,

sed *Φαίθων* apud Aristotelem de Mundo, & Ciceronem secundo de natura deorum, & Plutarchum secundo de Placitis philosophorum, stella Iouis est, quam cur hoc loco bis nominaret Aufonius? Phaëthon itaque pro Phaëthon omnium veterum nouorumque codicum, legi debet tum hic, tum in epistola septima Aufonij, qui *Φαίνων* (est & hoc participium à *Φαίνω*, luceo, & splendo) Saturni stella est apud eosdem Aristotelem,

419

Ciceronem, Plutarchum, Cleomedem, cursum suum triginta fere annis conficiens. * ¶ *Quos Pyrois*. *Πύρ* est ignis, vnde *ὁ Πυρόεις, τοῦ Πυρόεντος*, Mars, rutilum & horribile terris fides apud eundem Ciceronem, ac Hercules in Aristotelis libro *περὶ Κόσμου*, tertio Saturnaliorum Macrobij, & secundo Naturalis historiae Plinij, annis fere duobus orbem signiferum

309 D

Cap. 12.

Cap. 8

conficiens. ¶ *Quos Iuppiter igne benigno*. Cicero in somnio Scipionis hunc planetam dicit prosperum & salutarem hominum generi: at secundo de Natura deorum, & Plinius duodecim signorum orbem annis duodecim conficere. *recurfu*. cursu. vel *recurfu*, regressu. Nam planetæ non tantum progrediuntur, verum etiam retro gradiuntur. Veneris autem stella cursum suum anno fere conficit. ¶ *Phæben*. Lunam, sororem Phœbi Apollinis, Solis, qui & Titan, vt & ipsa Titania in carmine de nominibus dierum. Zodiacum autem circulum Sol conficit trecentis & sexaginta quinque diebus, & quarta diei parte: Luna vero viginti septem diebus & tertia diei parte, vt est apud Plinium, libro secundo. Nominantur vero rursus idem planetæ septem in carmine de diebus

317

Cap. 8. 9

Septimanæ. ¶ *Donec consumpto*. Cicero libro secundo de Natura, de vagis stellis differens, *Quarum ex disparibus motionibus*, inquit, *magnum animum mathematici nominauerunt, qui tum efficiatur: quum Solis & Luna, & quinque errantium ad eandem inter se comparationem, confectis omnium spatijs, est facta conuersio, qua quam longa sit, magna questio est. esse vero certam, & definitam necesse est*. Ita illic Cicero & in Scipionis somnio definiuit Magnum anuum. Quem putauerunt quidam esse eorum, quos vulgo

vocamu

vocamus annorum, mille quadringentorum & sexaginta vnus. alij quinque millium, alij decem, alij centum, alij plurium etiam millium annorum, sicut in idem Scipionis somnium ex Tacito, Solino, Censorino, Firmico, Macrobio scripsimus.

IN EDYLLIVM DE RATIONE LIBRÆ XI.

310 A

Libra est proprie, instrumentum, quo res ponderantur, veluti quum legis apud Gellium libro quinto decimo Noctium Atticarum, ac in tertio commentario Seuerini Boëthij in Aristotelis Topica, libram æneam in mâcipatione veteres Romanos adhibere solitos, & apud Ciceronem Tusculana quinta. *Quero, quam vim habeat libra illa Critolai, qui quum in alteram lancem animi bona imponat, in alteram, corporis, & externa, tantum propendere illum boni læcem putet, vt terram, & maria deprimat*. Hinc libra certum pondus, quod libra illa examinauerit: vt quum butyri libram dicimus, & auri, & argenti, & aliarum rerum libras. Inde etiam libra, libellæque, instrumentum, quo exploramus, arcæ, faxa, traves in ædificijs, aliæque, in aliquam partem propendeant, necne. Libra denique per metaphoram, certa lex, modus, regula, temperamentum, rectum & equum. Ex quibus varijs libræ significationibus, huius eclogæ constat argumentum. ¶ *manere*. eodem perpetuo statu, & nihil labefactari, neque corrumpi. ¶ *ingentia Mundi Corpora*. Quæ elementa grandia dixit Ouidius Metamorphoseon primo.

Cap. 27

Vers. 29

Densior his tellus. elementaque grandia traxit.

terram ipsam magnam, densam, & grauem. ¶ *gyro*. Circulo, orbe, ambitu. Græcum est *γύρος*: quo Cicero, Virgilius, & alij Latini non illibenter vsi sunt, goërus in carmine imperfecto de quattuor anni temporibus. ¶ *Accipe*. Tu, quisquis es, qui miraris terram ita consistere, disce ex me, quod magis sit mirabile, de terræ & rerum omnium principijs. ¶ *Tenuissima principia*. *Τέμνω*, seco, diuido. *τομή*, segmen, segmentum, sectio, diuisio. *ἄτομον* indiuiduum, indiuisum, infecatum, infecabile. & genere feminino *ἄτομος* ac *ἄτομοι*, corpuscula Ciceroni, & corpora indiuidua: Quæ ntiliano vero libro tertio de partibus Rhetoricæ, infecabilia corpora: quæ Epicurus post Leucippum & Democritum, rerum omnium esse principia dixerit. Cicero, Lactantius Firmianus, Plutarchus primo de placitis philosophorum, & Laërtius de Leucippo, Democrito, & Epicuro. ¶ *tantis*. istis ingentibus Mundi corporibus. ¶ *nostros non admittentia visus*. quæ nobis cerni nequeunt ob tenuitatem, paruitatemque, & quod colorem nullum habeant, vt dicebant. ¶ *connexa*. compacta, conglobata. ¶ *solidum*. soliditas est in istis corpusculis infecabilibus. ¶ *Vnde vires virgæque manent*. Hoc sic quidam emendabat, *Vnde viri virgæque*: sed malim, *Vnde vigor virêque*, hoc sensu. ex eo, quod hæc minuta corpuscula, sunt solida, & indiuidua, vigor illis inest & vis. ¶ *atèrnæque rerum Mobilitas*. Atomorum auctores dicunt apud

330

N n

Laetantium in libro de Ira dei, eas per inane, irrequietis motibus volitare, & huc atque illuc ferri, sicut pulueris minutias videmus in sole, quū per fenestram radios, ac lumen immiserit. ¶ *Diuinis humana.* magnis parua. ¶ *Sic est As solidus.* As, solidum, libra, pondo, idem. de quo plura Volusius Mæcianus, & Guilielmus Budæus. ¶ *bis sex de partibus aequis.* As, vt & libra, in duodecim æquales partes diuiditur: quas appellant Vncias.

311 A ¶ *numero.* duodenario, assem & libram constituyente. * ¶ *Si defuit vncia.* As, siue libra, qui ex duodecim constans vncijs, si vel vnā amiserit vnciolam, vt atomon quandam, nullus amplius erit As. As autē, vt solidum, totum, & integrum, quomodo vulgo appellatur, si e medio sit sublatus, certe partes eius vnā cum eo interierint, Deunx, dextās, dodrans, & alię. Significat autem Deunx, vndecim vncias. Dextans decem: Dodrans, nouē: Bes, octo: Septunx, septem: Semis, sex, dimidium assis: Quincunx, quinque: Triens, quatuor: Quadrans, tres: Sextans, duas. ¶ *nomēque deunx iam cassus.* Perierit, quasi cassus lumine apud Virgilium Palamedes, ipse deunx, solo relicto inani nomine. ¶ *si prima.* si demes septem priores vncias: quæ cum quinuince assem constituunt. ¶ *Pars septima.* septem partes, quæ dicuntur vnciæ. ¶ *totum si nulla in parte vacillet.* Si totius nulla desit pars. ¶ *Et aquarum Libra.* libram aquariam appellat Vitruuius libro octauo, qua librabant illi, cognoscebantque, quas perducebant ad habitationes moeniæque aquas, quantum fastigij haberent. ¶ *nec est modulus.* Omnem modum in rebus, mensuram, numerum, ordinem, legem, regulam, poteris μεταφορικῶς libræ nomine significare. ¶ *Telluris medio.* Ouidius primo Metamorphoseon.

Aen. 2
85

Verf. 11

circumfuso pendebat in aëre tellus

Ponderibus librata suis.

¶ *Et Solis Lunæq.* Sol, Luna, ceterique planetæ viam in cælo habent libratam, certam, definitam, Zodiacum. ¶ *Libra dij.* Sic habuerunt veteres membra: nā, dij pro diej, hoc loco, sed in ijs Rosæ non fuerunt, in quarum versu quartodecimo, die legimus: quum in versibus Quinti Ciceronis, ac in illorum secundo, diei, ipsæ scriberent: at in edyllio de diebus anni Vertentis, ytrunque dij, & diei.

298.

587

316

311 B

246.

* ¶ *Libra Caledonios.* Caledonius, id est Britannus, sicut in Moselle versu sexagesimo octauo, æstus maris ita libratuſ tēperatūſque est, vt quantuis suo litore sit altior, id tamen non egrediatuſ nec exundet, sed sua se sponte intra suos fines cōtineat. Hunc esse sensum loci huius puto: quamquam non video, quid sibi sic velit Aufonius. Hoc de Physicis semper audiuiſmus, Quæcunque grauiasunt, ea in Mundi medium infimūſque, quod Centron Mūdi Græci vocant, suo pte nutu & suo pondere ferri. Terram omnium elementorum grauiſſimūſ esse, ideoque ab ea centrum illud occupatum fuisse. Tum aquam secundum inter grauiſſima locum tenere, quare non potuisse longius a medio illo abire, sed Telluri initio superfusam, eam obruisse vniuersam. Vbi dum centrum & ipsa expetit, quod Telluri quasi inuidet, quicquid potuit rimarum cuniculorūſque reperire,

reperire, in ea se, vt tenuioris est naturæ, & penetrantis, penitus immisisset. prætereaque, quando grauis est minus Aqua quam Terra, & sic motioni aptior, illa dum a se ipsa, ab astris, ab ventis, modo in hanc, modo in illam partem agitur, perpetuoque affricu terra in atterit, si quo pacto queat ad ipsum tota deuenire centrum, in quo Telluri adempto quiescere & ipsa tandem vicissim valeat, nihil sentientis sed friabilis terræ latera adeo exedisse, tot & tam vastas in ijs fossas cauernasque effecisse, vt tota illis facile capi potuerit. Sic aquis detecta Terra, manenteque arida, Aqua, Mare, *Θάλασσα*, Pelagus iam ante Plinij tempora, stadia minimum quindecim in Terræ viscera penetrauerat. * Ex quo tempore, non cessauit Terram altius fodere, & quicquid potuit, quasi qui fossas purgant, ex imo barathro eggerere in littora, vt non sit dubium, quin nunc Mare Centro sit aliquanto propius, quam quum Fabianus eius altitudinem metiretur. Aperuit ergo sibi loca Mare in Terra, & quasi Crateras fecit, in quibus totum continetur, nec eorum summa labra superat vnquā, sicque Telluri hæret acaptum est, vt duo hæc elementa, Terra & Aqua globum vnum constituent, non qui ad tornum sit factus, sed in cuius extremitatibus inæquabilitas sensum fugiat quemadmodum Strabo dicit libro secundo. Maris igitur summitas non superat extremitatem Terræ: quod si faceret eam continuo inundaret, obrueretque vniuersam, sicut primum fecisse diximus. Quid ergo est, quod hic dicitur, Mare Britannicūſ, litore non egerere, quo intra suos fines contineatur? An illud Plinij libro secundo Naturalis historiæ sic intellexerat Aufonius? *Octogenis cubitis supra Britanniam intumescere æstus, Pytheas Massiliensis auctor est.* Pythæ Græca hominis Galli, nescio an legerat Aufonius, in quorum amissione magnam iacturam fecerunt litteræ Geographicæ. ceterum in Plinij oratione illud *supra Britanniam.* nihil necesse est, vt significet mare altius sublimiusque illic esse aliquando suo litore, & terra ipsa Britannia insula, sicut dixit Cicero secundo de natura deorum, Mare supra terram esse situm: sed *supra* hic accipi potest pro vltra, quomodo in ijs Cæsaris sexto Commentario de bello Gallico. *His constitutis rebus paullum supra eum locum, quo ante exercitum traduxerat, facere pontem instituit.*

lib. 2
Cap. 102
311 C

Cap. 97

IN EDYLLIVM XII. DE PVER-
PERIO HVMANO.

312

Ante omnia igitur dicunt actam, vitamque nostram, stellis tam vagis, quam stantibus esse subiectam: earūſque vario multiplicique cursu genus humanum gubernari. Censorinus de die Natali, vnde hæc Chaldaica de partus tempore descripta videntur. ¶ *terrenaque tantum.* Corpora humana è terra sunt. mentes, animi, & quicquid hominibus contingit siue boni, siue mali, ex astris. Sic Chal-

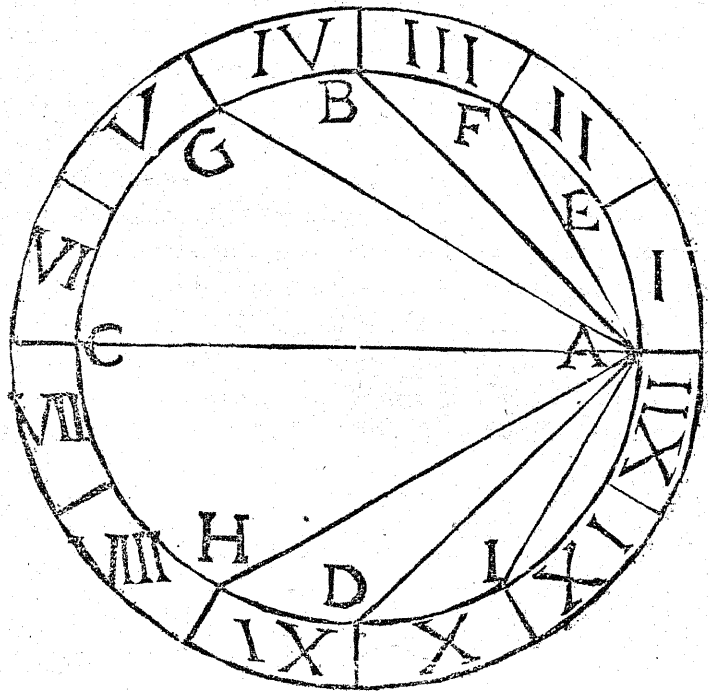
Nn 2

ELIAS VINETVS

cap. 4
cap. 7
313 A

dæi sentiebant, Christianialiter. ¶ *Septeno.* septem planetarum. ¶ *Sed presidet ollis.* Sic vetus liber ollis pro illis. ¶ *at hœ. ætheris.* Macrobius sexto Saturnaliorum. ¶ *Nec Sol.* Non solū dum sumus in vita, sed etiam antequam nascamur, affra in nobis dominantur, vt illi dicebant. Hinc Achinapolus apud Vitruuium libro nono, non ē nascētia, sed ex conceptione, genethliologiæ rationes explicat. ¶ *Occultosque satos.* Satus pro sato legendum. Cicero primo de Diuinatio. *Quadam etiam ex hominum pecudūmue conceptu & sato.* ¶ *Et nondum exorata.* Hoc exorata, exorta debet esse. Vita autem nondum exorta & incepta, quum homo, nondum sit natus. ¶ *Nanque ubi conceptus.* Substantiuum nomen est conceptus. ¶ *cuicunque.* alicui signo, quodcūq; sit ex duodecim signis Zodiaci. Censorinus, quo tēpore partus concipitur, Sol in aliquo signo sit, necesse est. ¶ *Qui quum vicini.* Censorinus. Sol ergo quum in proximum signum transcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo videt conspectu, aut etiam nec conspici. ortus autem exemplar habebat, vbi artus scripserant Lugdunenses. * ¶ *habenis.* quia Soli dant currū pœtæ, qui ab equis quattuor trahatur. Fuit autem habenis sine h in antiquo libro. ¶ *tertia sidera.* signum Zodiaci, tertiū ab eo, in quo erat sol tempore ortus, satus, conceptus, cōceptionis. Censorinus. *At quum in tertio est signo, hoc est, vno medio interposito, tum primū illum locū, vnde profectus est, videre dicitur, sed valde obliquo, & inualido lumine.* Hęc ille. Qui Græcis Zodiac°, Latinis signifer appellatur, circulus, via Solis, Lunæ, & aliorū planetarū, in duodecim partes diuidi solitus æquales, quæ *Zōdia* & signa dicuntur, esto ABCD: ac in eo primū istorum signorum A E. secundum, E F. tertium, F B, & alia deinceps.

IN AVSONII EDVLLIA.

ponamusq; Solem fuisse in A primi signi principio, quo tempore quis conceptus sit: quoniā Sol totū Circulū peragrat vno anno, ex duodecim mensibus constante, & sic in vnoquoque signo vnum mēse moratur, post duos exactos menses erit in tertio signo F B, inter cuius, & primi signi principiū, quia sexta zodiaci pars interrest, sextilem aspectum appellant. Signa enim, &, qui in ijs sunt, planetas, inter se aspicere dicunt genethliaci: ac ex ijs aspectibus, quos Censorinus conspectus & visus, vocat, multa se prænoſcere futura profitentur. Quum ergo sexta Zodiaci pars interiaceret, Aspectum Sextilem, vt dixi, vocant, & Græce etiam ἕξάρωνον. quum vero quarta, Quadratum, & τετραγώνον. quum tertia Trinum, & τρίγωνον. quum dimidia διζήμερον Iulius Firmicus, vulgus oppositionem. Et ad istos designandos in circulo conspectus, lineas ducunt rectas: quales AF, AB, AG, AC, AH, AD, AI. * ¶ *tennes per inertia.* in eo quod in vtero formari cœptum est. Scribit Plinius libro septimo, marem in vtero moueri incipere quadragesimo die a conceptu, feminam nonagesimo. Hippocrates vero de natura foetus, de cuius libri auctore dubitat Galenus de foetus formatione, marem tertio mense, feminam quarto, & interdum citius. ¶ *Quarta in sede.* in quarto signo. ¶ *Fulgor tetragono.* Sic Lugdunenses, quum esset in exemplari Fulgore trigono, sed nullo modo legi potest trigono: quia in quarto signo aspectus fit τετραγώνος, & quadratus, non τρίγωνος. Quinimo in priore quoque versu mendum fuisse arbitror. Quid enim ibi infusus? *Infusus* legerem: vt sit infusus Sol, aut fulgor Solis: quomodo & hic aspectu pro aspectus. ¶ *Vitale corruscat.* Vitale pro vitaliter, vt in versu sequenti clarum & lenne pro clare & leniter. Vel *vitale corruscat*, vitam sua luce & conspectu præbet, & ostendit, sicut Virgilius decimo Aeneidos. etiam actiue dixit de Turno, — *frictūmque corruscat Mucronem,* — ¶ *Quintique.* In exemplari fuit q̄ pro que. sed breuis hæc particula: quum hoc loco longam syllabam versus postulet. Præpositionem in, potest librarius prætermisisse. *Quintique in cardine signi:* aut q̄ pro q, id est, qui, scripsisse. Est autem trigonus hic conspectus. ¶ *attonitam parentem.* matrem grauidam. Ita fuit legendum in exemplari non attonitum. Censorinus. *Que dua visiones τετραγώνος καὶ τρίγωνος, per quam efficaes, in clementum partus multum adminiculant.* ¶ *Nam sexto loco.* sexto signo. ¶ *tuendi.* intuendi, aspiciendi. * ¶ *Aequati lateris.* Censorinus. *Ceterum à loco sexto conspectus omni caret efficientia. Eius enim linea, nullius polygonia efficit latus.* Hęc ille. Zodiacus in duodecim, duodenarius numerus in sex, quattuor, tres partes æquales diuiditur: ac ita in Zodiaco describi possunt figuræ laterum angulorumque sex, quattuor, trium, æqualium: quæ dicuntur hexagoniæ, quadrangulæ, triangulæ figuræ. Hexagoniarum latera, vt AF, vna signa continent: quadrangularum, vt AB, terna: triangularum, vt AG, quaterna. Nulla vero eiusmodi figura illic fingi potest, cuius lateribus signa comprehendan-

313 B

Vers. 62

313 C

Cap. 12

tur sena. ¶ *Ast ubi signifer media in regione.* Sic fuit in exemplari: sed signiferi scriberem pro signifer, hoc sensu. Postquam vere in media regione signiferi Zodiacique circuli, confectis scilicet iam sex signis & sex mensibus, quæ Zodiaci pars est dimidia, septimus limes & septimum a conceptionis loco signum acceperit Solem: cuius igne locus ille septimus collucet, vt castra ignibus, quos noctu crebros accendunt milites. ¶ *recto situ.* per diamerrum. ¶ *turgentis fœdera partus.* ipsum foetum in matris utero turgentem, grandem iam, & pæne perfectum sol conspicit plena luce, qualis Luna cernitur in plenilunio: ipsumque fouet toto igne & fulgore coronæ ac orbis sui. * ¶ *Hinc illud.* Ex potenti hoc conspectu euenit, vt septimo mense maturos foetus feminæ pariant. ¶ *legitimos.* qui sunt nouem mensium. *Lucina.* autem, dea in lucem produceas, vt ait vetus Terentij interpres, siue Iuno sit, siue Diana, & Luna. Cicero secundo de Natura deorum. *Luna à lucendo nominata sit. eadem est enim Lucina.* & Paulo post. *Diana dicta quia noctu quasi diem efficeret.* Adhibetur autem ad partus quod ij maturescunt, aut septem nonnunquam aut, vt plerunque nouem: *Luna cursibus.* Qui quia mensa spatia conficiunt, menses nominantur. ¶ *Impulerit.* Sol. Si tardius, quam septimo mense, partus edatur. ¶ *Posterior nequeat, possit prior.* Hic aliquid fortasse intelligerem, si poscit pro possit scriberetur, hoc sensu. Poscit & postulat prior aspectus, vt posterior nihil efficere queat. Sunt sex, septem, octo mensium partus. quorum medius Septimestris, infantes maturos edere potest, sed nec qui præcedit semestris, nec qui sequitur octo mensium partus, potest. Censorinus quum de septimestri partu deseruisset, *At si intra hoc spatium, inquit, maturescere uterus non poterit, octauo mense non editur. Ab octauo enim signo, vt à sexto, inefficax visus.* ¶ *Nescit compariles.* Sicut de sexto signo diximus, Nulla in Zodiaco describi potest figura æqualium laterum & angulorum: cuius latera, signa octona contineant. Ceterum plura de hoc & alijs partuum generibus, Hippocrates, & Galenus. ¶ *trigono viris sociante sequenti.* viris pro vires. Ita fuit in vetusto libro. Trigona autem, terragona, hexagona sunt duplicia, alia ante, alia post signum, vnde inchoes: quæ dextra & sinistra vocat Firmicus in extremo libro secundo. Sinistra, vt, A F, A B, A G. Dextra, A I, A D, A H, in nostro diagrammate. Censorinus. *Sol enim à nono Zodio, particulam conceptionis rursum conspicit xatà τριγωνον, & à decimo xatà τετραγωνον.* qui conspectus, vt supra iam dictum est, perquam efficaces sunt. ¶ *At si difficilis trahit ilia sidere rursum Tetragono absol.* Sic ediderunt Lugdunenses: sed post verbum trahit, aliud fuisse videtur in suo libro, *hilt hifidera rursum.*

314

Siderum alia in Zodiaco sūt, alia citra, alia ultra Zodiacū. Quæ citra sunt, Septentrionalia appellantur: quæ ultra, Australia. De caminis autem huius auctore, facit, vt dubitemus, primum, quod nos id inter aliorum multorum scripta sine Aufonij nomine reperimus. Deinde, quod nos monuit aliquando Franciscus Daniel, in vetere Higinio reperisse se, hoc titulo, EPITOME PHENOMENON PRISCIANI GRAMMATICI. Sed & Iosephus Scaliger scripsit legisse se in veteribus quibusdam schedis doctissimi viri Iacobi Cuiaci, vbi pars maioris carminis de sideribus esset, sine auctoris nomine, ceterum cuius vnum versiculum citet Hieronymus in commentarijs in Ezechielem: vt Prisciani nostri opus videri non possit. ¶ *Arcti.* Vrsæ duæ. Pro iungantur, vetus quoddam exemplar habebat *vertuntur.* ¶ *Genūque prolapsus.* ἐν γόνατι Græcis, nix^o genibus Ciceroni ex Arato nixus in genibus, geniculat^o, Ingeniculatus, Vitruuius libro nono, Ingeniculus Iulio Firmico, libro octauo. Nixus genu, Nixa genu & genibus species, Ouidio, Manilio, & alijs poëtis. PROLAPSUS autem antiquum exemplar scribebat *prolapsus,* b pro p. ¶ *Cassio peia.* Κασσιπέα, id est, Cassiopæa, apud Aratum, Ptolemæum, Proculum, & alios Græcos. ¶ *Pegasus, & Delphinus, Telum, Aquila.* Vetus exemplar, *Pegasus & Delphin, telumque, Aquila.* *Anguitenensque.* ὀφιοῦχος. Serpentarius. * ¶ *Signifer.* Circulus qui Græcis ζώδιας appellatur: quorum ζώδια, Latini signa vocant. ¶ *bis sex.* bis sena, duodecim signa complent Zodiacum. *Complens* tamen habebat vetus exemplar, participium. ¶ *Libra, Scorpius.* Ita exemplaria omnia: neque debuit quidam addere coniunctionem post *libra, libraque.* quoniam syllaba illa natura brevis produci potest propter sequentes duas consonantes, vt in carmen de Athenis annotauimus. ¶ *Arcitenens.* Τοξότης, Sagittarius. Poëticum enim verbum est *arcitenens,* & vetus, vt probat Macrobius sexto Saturnaliorum. ¶ *Vrnam qui tenet.* Aquarius, in versu centesimo secundo epistolæ vicesimæ tertiæ. ¶ *ardens Sirius.* Canis. ¶ *Chiron.* Κένταυρος. ¶ *Thuribulum.* θυραθήριον. Ara. ¶ *Piscis.* hic ὠρέος, hoc est, australis nominatur piscis. Si quis plura de his volet, legat Aratum, Manilium, Hyginum. ¶ *Sed vaga.* Septem planeta. Hos quattuor versus de planetis in vno tantum meminimus reperisse exemplari. ¶ *Super omnia sidera.* post Solem, Lunam, & Venerem. ¶ *Celsior his.* Saturnus planetarum in æthere altissimus est, sicut & in carmine de septem diebus dicitur lentissimèque mouetur, triginta annis orbem conficiens, quem sol vno anno, Luna viginti septem prope diebus.

315

315 B

205 B

cap. 5

485

Annus vertens est natura, dum sol percurrrens duodecim signa, eodem, vnde profectus est, redit. Cenforinus. ¶ ac medium. dimidium vnus diei vertentis. ¶ a tropico in tropicum. Dum sol a Tropico Brumali, ad Æstiuum tropicum graditur, eam Zodiaci partem quartam, quæ est inter principia Arietis & Cæcri, peragrat nonaginta quattuor diebus, & semisse. Sic docet Ptolemæus libro tertio Magnæ Syntaxeos. Octipodem autem Can-

Vers 323

Cap. 31 329

crum, signum cæleste, dixit Ouidius primo de Fastis: quod Cancris animalibus marinis pedes octoni sint, omnes in obliquum flexi, vt scribit Plinius nono Naturalis historię. Phryxius vero etiam in carmine de Mensium signis, id est ορξείος, Aries Phryxi, dictus: quem inter astra relatum dicunt. Fabula est apud Hyginum. Illud autem Phryxío ab Ariete, sine synalcepha pronunciare oportebit, o breui ante vocalem a. eritque proceleusmaticus, pes ex quattuor syllabis breuibus constans Ariete, sicut apud Virgilium versu centesimo & septuagesimo quinto septimi Aeneidos, & alibi. ¶ pulsusque. Infra, in Trochaico de quattuor anni cardinibus, & in precatone Calendarum Ianuariarum. ¶ Semidiem. Dimidiū diei, & nonaginta duos dies. Dictus autem semidies, etiā

310. 374

316 B

infra in eodem Trochaico, sicut semihora, semihomo, semipes. * ¶ in chelas. vsque ad principium signi Scorpij. Est χηλή, bouis, ouis, capræ, vngula. Sunt & chelæ, quibus animalia, Scorpij, & cæcri, quid apprehendunt, tenent, incidunt. Virgilius quum in principio Georgicon ad Cæsare,

Qua locus Erigonen inter Chelâsque sequentes,
Panditur ipse tibi iam brachia contrahit ardens
Scorpius, — chelas definiunt Scorpij brachia, vetusti commen-

tatores. In chelas ergo significat vsque ad Scorpionem. Quarta autem Zodiaci pars ab astri Cancri principio cœpta, quum in signi Libræ principii desinat, q̄ libera in duodecim signorū numero solet inter Erigonen Virginem, & Scorpionem constitui, quid sit, quod hic dicatur, in Chelasid est in Scorpionem, pro, in libra, paucis accipe. Scorpius propter magnitudinem membrorum, vt ait Hyginus, tantum spatij in longitudine Zodiaci occupat quantum duo alia signa: vnde & ἐξακοντόμοισιν, esse dicit antiquus Arati interpres, hoc est sexaginta partium, graduūque, vt nūc vulgus loquitur: quum alia omnia tricenum sint. Itaque porrigitur a Virgine ad Sagittarium vsque, ac prior eius pars, Virgini que propior, Chelæ sunt. Verum quia Zodiacum propter numeri cōmoditatem, in duodecim potius, quam in vndecim signa partiendum mathematici censuissēt, in eo que Scorpij principio Libram tandem obseruassent, Libram esse iusserunt priorem Scorpij triginta graduum partem. Atque sic in Chelas hoc loco accipiendum pro in Libram.* ¶ aquata tempora noctis, At-

316 C

que dij.

que dij. In principio libræ fit, quod dicitur Aequinoctium Autumnale: VERNUM in Arietis principio. Est autem appositio, Chelas tempora noctis diēi equatę. ac dij hoc loco pro diēi sicut in edyllio de Libra. ¶ Cur- su altero. In altera & secunda Zodiaci quarta parte. Est autem versus hic hypermeter, vt vicefimus quartus Viri boni. ¶ octo dies. Hos octoginta octo dies, & diēi quartam partē, nescio, vnde habeat Ausonius. ¶ Quin- to anno. quarto potius. Quattuor quadrantes diēi, id est quater senæ horæ æquinoctiales quaternūm annorum, dies vnus: qui quarto quoque anno intercalatur, id est interferitur, extremo Februario, sexto calendis Martias. Vnde B I S S E X T V M fuit vocatum. Ianuarius autem & Februarius, Numæ regis Romani menses dicuntur: qui eos ad annum Romuli adiecit. ¶ embolimæi. ἐμβόλιμος & ἐμβολιμαίος, inter calaris, interstiticius dies: & ἐμβολισμός intercalatio. Solinus, Macrobius, Budęus.

311

306

¶ Agenores Tauri. Vt in dodecasticho de mensū signis. Europam puellam Iuppiter in Taurum versus rapuit, & è Phœnicia in Cretam transportauit. Hunc Taurum, inter signa Zodiaci postea relatum fuisse, fabulati sunt. & Agenorem dixerunt a patre Europæ Agenore. ¶ Lanigeri. Arietis. ¶ Tropicum Astrum. Quod Latini Solstitium dicunt, quum sol est in principio Cancri: & Brumam, quum in principio Capricorni, Græci δὲ τρέπω verro, τροπῆς nominant: quas Cicero secundo de Natura deorum, Reuersiones interpretatur. Et modo accedens (de Sole loquitur) tum autem recedens, binas in singulis annis reuersiones ab extremo contrarias facit.* Ab istis ergo tropis dicti sunt τροπικοί, circuli per principia Cancri & Capricorni (Capricornus hinc tropicus fuit dictus in Viro bono) transeuntes, æquinoctiali circulo paralleli. tum signa astræque tropica in precatone Ausonij Consulibus designati, & in secundo & decimo versu huius carminis, Cancer, & Capricornus: in quibus tropæ fiunt. Hoc vero loco quod etiam tropicum astrum dicatur Aries, pro Aequinoctiali (sunt enim in ariete, & libra æquinoctia) id quo auctore dictum sit, nescio, nisi quod Proculum in libello de Sphæra, quattuor puncta, per quæ duo Coluri Zodiacum secant, tam æquinoctialia quam tropica, τροπικῶν σημείων dicere memini. ¶ Tercentum. Nonaginta quattuor dies cum semisse, & nonaginta duo cum semisse, & octoginta octo cum quadrante, & nonaginta denique dies, fiunt trecenti

329

316 D

305

373

& sexaginta quinque dies & quarta diēi pars, vt in decasticho de diebus singulorū mensium: qui quadrans sex horę sunt æquinoctiales. Tantum esse annū vertentem, qui vulgo sine vlla adiectione annus vocitatur, putauit

$$\begin{array}{r} 94\frac{1}{2} \\ 92\frac{1}{2} \\ 88\frac{1}{2} \\ 90\frac{1}{4} \\ \hline 365\frac{1}{4} \end{array}$$

326

Calippus, & quidam etiam paullo maiorem apud Ptolemæum: tantūmque, nos ab Iulij Cæsaris constitutione adhuc obseruauimus: qui quarto quoque anno ex istis quadrantibus diem Februario intercalamus: sed Ptolemæus Astronomiæ auctor diligentissimus, maximūque, minorem

deprehendit. Quadranti nanque illi scrupula horæ prope quinque detraxit: vt pro sex horis sint tantum quinque horæ cum scrupulis non plenis quinquaginta sex. Minorẽ etiã quidã se Arabes post Ptolemẽũ obseruasse scripserũt. Adeo anni, Solisque motus ratio, est prope in explicabilis.

IN EDYLLIVM XV.

317 A

¶ *Nomina que septem.* Huic dodecasticho titulũ præfixit Lugdunensis typographus. De septem diebus: quum in exẽplari esse, INCIPIT EGLOGARVM DENOMINIBVS SEPTEM DIERVVM. In quo istud EGLOGARVM, Eclogarium esse debere arbitrator, vt sit τὸ ἐκλογαίον parua ecloga, sicut τὸ γλωσσάειον paruam glossam & linguam, τὸ κυνάειον paruam canem, Græci dicunt. Est enim ecloga, quam imperiti eglogam & æglogam scripserunt, vocabulum Græcum, sicuti diximus in Cupidinem cruci affixum. ¶ *Vertentibus apta diebus.* Sicut ANNVS VERTENS dicitur, vt in priore edyllio, id tẽporis spatium, quod peragitur, dum Sol ad id Zodiaci signum se denuo vertit, & redit, ex quo digressus est: & MENSIS id tempus, quod inter duos Lunæ cum Sole coitus intercedit, vt in Somnium Scipionis docuimus, ita hęc Dies Septimanæ Vertentes dicuntur, quod subinde reuertantur, & sæpius etiam quam annus, & mensis. Sol autem cum anni Vertentis auctor sit, & Luna Vertentis mensis, isti septem dies Vertentes quẽm habeant auctorem, quæritur. Dies omnes æque, ac annum Vertentem, Sol facit: in quibus quid Planetæ, à quibus cognominantur, efficiant, equidem non video sed huius ἑβδομάδος, quam Galli, Itali, Hispani, SEPTIMANAM vulgo appellamus, quod vocabulum Latinum, etiam apud Priscianum in libello de Nummis & Numeris legitur, auctores non comperi alios, quam Hebræos, quos & Iudæos vocamus. * Hanc enim Syriæ gentem, sua ostendunt antiquissima scripta, ab ipso rerum principio septenarium dierum numerum semper obseruasse. Quorum Septimum, qui festus erat, SABBATHVM: reliquos, qui profesti, primum Sabbathi, secundum, tertium, quartum, quintum, sextum Sabbathi, quemadmodum Hieronymus, Augustinus, & alij veteres sacrorum librorum interpretes docuerunt. Significat autem SABBATHVM requiẽ, cessationem, ferias: ac ita apparet, eos homines ab astris suos dies non nominasse, nec eam septimanam, in honorẽ planetarũ, quos nondum fortasse cunctos nouerant, sic constituisse. Sed Sabbathum istud ideo persancte colebãt, quod à Deo fuisset institutum: qui diebus sex cælũ, terrã, mare, & omnia, quæ in eis sunt, fecisset: & die septimo requieuisset: vt habet Moesæ lex in exhodo. Possunt vero vicinæ nationes hoc Iudæorũ institutum probasse tãdẽ, esseq; cõsecutę: sed Chaldęi, & qui Chaldaicã disciplinã, quẽ de motu, positũque stellarũ, vt Gellij verbis vtat, dicere posse futura profitemur, primi sectati sunt: nec dubito, quin hanc Septimanã propter septenarij numeri quas prædicãt virtutes, potestatesue multas, ac varias, &

317 B

317 B

lib. 14

& propter planetas eo numero cõprehensos, vnice probauerint, & dies ab ijs, quos etiã singulis horis imperiũ variare volũt, nũcupauerint potius quã quomodo Iudęi vocitabãt. Ceterũ quibus tẽporibus id fieri cõceptũ sit, ignoratur. Nulla extat in cuiusquã vetustiorũ hominũ Latinorũ Græcorumque mẽtio dierũ planetariorum. * Angelus Politianus, qui de hac quoque re ante nos quæsiit capite octauo Miscellaneorum, Tibullum meminisse dixit, in elegia, ni fallor, tertia libri primi.

317 C

*Aut ego sum causatus, Aues dant omnia dira,
Saturni sacram me tenuisse diem.*

qui poëta, sub Cæsare Octauiano Augusto floruit cum Ouidio, Propertio, & alijs. Iulius Frontinus, qui in libro de aquæ ductibus Urbis, sub Nerua Augusto vixisse se testatur, quando sic scribit capite primo secundi *στρατηγματικῶν*, *Diuis Augustus Vespasianus Iudæos Saturni die, quo eis nefas est quicquam seriare agere, adortus, superauit*, Saturni diem vocat, quem Iudæi diem Sabbathi. Idem cum Frontino facit & Dio scriptor Græcus libro tricesimo septimo rerum Romanarum: ibique tradit ista diebus nomina a planetis Aegyptos imposuisse, vnde unde id ipse comperisset: ceterum non multo ante sua tempora eam rem in omnes homines fuisse vulgatam: qui consul iterum fuit cum Alexandro Augusto, annis circiter ab excessu Octauiani Cæsaris ducẽtis & viginti. ¶ *totidem*. septem, Luna, Mercurius, Venus, Sol, Mars, Iuppiter, Saturnus. Idem autem errantes, & planetæ. Est enim *πλανήτης* errare, & vagari, vnde *πλάνης*: vt lebes, ac *πλανήτης*, vt Anchefes. Quos ergo Græci *πλανήτας*, Nigidius Figulus Errones appellat apud Aulum Gellium, alij erraticas stellas, Cicero errantes, vagantes & vagas stellas. qui secundo de Natura deorum ita falso esse vocatas te docebit. ¶ *Mundus*. cælum. ¶ *Signorum obliqua*. in Zodiaco, & signifero circulo obliquo.

Obliquus qua se signorum verteret ordo,

Dixit Virgilius primo Georgicõn. Sed de hoc orbe, & vagis stellis plura Plinius secundo Naturalis historiẽ. * ¶ *Primum supremum*. Primum septimanę diem illi appellarunt a Solẽ, mediõ, & præstantissimo inter septem planetas. Sed cur supremus idem dies? an quod Sol, vt diximus, summus sit inter omnia sidera? quomodo summum vocat Masinissa in Somnio Scipionis apud Ciceronem. *Grates*, inquit, *tibi ago summe Sol*. ac reliquis omnibus præstet: an vero supremus, vltimus: vt qui septimanam incipit, eam finire videatur, quum diei septimo succedit octauus? ¶ *radiatus*. radians, radios habens, & circumfundens: Cicero in Lucullo. *Solis autem magnitudo, ipse enim hic radiatus me intueri videtur, admonet, vt crebro faciam mentionẽ sui*. ¶ *fraterne corona*. Zone, orbite, vt de alijs mox dicit, circumtuiti: aut regno, & dominatui fratris sui Solis. Apollo & Diana patrem habuerunt Iouem, & matrẽ Latonam. Idem autem Apollo cum Sole, & Diana cum Luna, apud Macrobiũ, & alios. ¶ *Tiuvia*

Ver. 239

317 D

ELIAS VINETVS

309 *lumina*. Lunæ diem. TITAN, Sol, passim, vt & in ætatibus animalium. Diana, quæ & Luna, vt modo diximus. Solis soror, Titania, versu centesimo & septuagesimo tertio libri tertij Metamorphoseon Ouidij, Titanis in commentarijs Seruio inscriptis in decimi Aeneidos Versum ducentimum & septimū decimum. MAVORS autem, Mars deus belli: qui magna vertat. Cicero secundo & tertio de Natura deorum. ¶ *Salutigerum*. salutarem & prosperum terris Iouem, vt dicitur in Somnio Scipionis.* ¶ *cuncta supergrediens*. Lucem & diem Saturni omnia supergredientem dicit, quod ipsa Saturnia stella omnium septem sit errantium altissima, quemadmodum & in extremo est edyllio de signis cælestibus. Saturni autem diem septimanæ vltimum, & diem solis, primum, Sabbathum, & Dominicum diem, vocitare tandem malimus, & Sabbathum quidem, propter antiquissimum illud memoratissimūque Iudæorum Sabbathum: Dominicum vero diem, quod Dominus Iesus Christus eo die fuisset à mortuis suscitatus. Soli sunt certe ex ijs, quas noui, gentibus, Britones & Germani, qui in his duobus diebus priorem appellationem ad huc retinuisse mihi videantur.

317E

315

<i>Iudæorum septimana.</i>	<i>Latine Ecclesiæ septimana.</i>	<i>Portogallorum septimana.</i>	<i>Hispanorū Castellæ septimana.</i>
<i>Prima-Sabbati,</i>	<i>Dominica-dies</i>	<i>Domingo,</i>	<i>Domingo,</i>
<i>Secunda-Sabbati,</i>	<i>Secunda-Feria,</i>	<i>Secunda-Feira,</i>	<i>Lunes,</i>
<i>Tertia-Sabbati,</i>	<i>Tertia-Feria,</i>	<i>Terca-Feira,</i>	<i>Martes,</i>
<i>Quarta-Sabbati,</i>	<i>Quarta-Feria,</i>	<i>Quarta-Feira,</i>	<i>Miercoles,</i>
<i>Quinta-Sabbati,</i>	<i>Quinta-Feria,</i>	<i>Quinta-Feira,</i>	<i>Iueves,</i>
<i>Sexta-Sabbati,</i>	<i>Sexta-Feria,</i>	<i>Sexta-Feira,</i>	<i>Viernes,</i>
<i>Sabbatum.</i>	<i>Sabbatum.</i>	<i>Sabado.</i>	<i>Sabado,</i>
<i>Galloromanorum septimana.</i>	<i>Italorum septimana.</i>	<i>Germanorum septimana.</i>	<i>Britonum septimana.</i>
<i>Dimanche,</i>	<i>Domenica,</i>	<i>Son-dach,</i>	<i>Dei-Sunb,</i>
<i>Lun-di,</i>	<i>Lune-di,</i>	<i>Maen-dach,</i>	<i>Dei-Lunb,</i>
<i>Mar-di,</i>	<i>Marte-di,</i>	<i>Dings-dach,</i>	<i>Dei-Meurb,</i>
<i>Mercre-di,</i>	<i>Mercor-di,</i>	<i>Goeds-dach,</i>	<i>Dei-Mergher,</i>
<i>Ieu-di,</i>	<i>Gione-di,</i>	<i>Donners-dach,</i>	<i>Dei-Hion,</i>
<i>Vendre-di,</i>	<i>Venerdi-di,</i>	<i>Ffri-dach,</i>	<i>Dei-Guener,</i>
<i>Same-di.</i>	<i>Sabato.</i>	<i>Satters-dach.</i>	<i>Dei-Sadorn.</i>

IN EDYLLIVM XVI.

318

¶ AVTVMNVS, totòque. Autumat totòque, vetus codex Ioan-

IN AVSONII EDYLLIA

nis Tiliij. ¶ *Brumales*. hiemis menses. Brumam veteres Latinos dixisse, quod vulgo Solstitium hiemale vocitatur, monuimus in edyllium nonumdecimum.

322

IN MONOSTICHA DE MENSIBVS, EDYLLIVM XVII.

In his de mensibus breuiores erimus. in quibus si quid tibi sit obscurum, explicabunt Ouidius de Fastis, Solinus, Censorinus, & Macrobius. ¶ *Romanas Calendas*. Ausonias. Ouidius primo Fastorum. Græci Calendas non habuerunt. Vide Adagium, Ad Calendas Græcas, apud Erasum. ¶ *Februa*. quæ & Febroa, o pro u, in vetustis interdum libris, purgamenta, expiationes. Vnde Februarius dictus mensis, quem cum Ianuario Pompilius Numa, rex secundus Romanorum, anno adiecit. Idē vocabulū in alijs multis carminibus de mensibus, quæ sequuntur. ¶ *Martius*. Romulus, primus Romanorum rex, annum ex decem tantum mensibus constituit, in eoque primum Martium esse voluit, a Deo Marte, quo se genitum credi volebat. Ianuarius autem & Februarius postquam adiecti fuerunt, anni, principium Ianuarius fuit. ¶ *Feriferum*. Floriferum, alij libri. ¶ *Iunius*. a Iunioribus. ¶ *Augustus*. prius Sextilis appellatus. ¶ *Pomona*. pomorum dea, vt in versu centesimo primo epistolæ vicesimæ tertiæ Ausonij. Quod tamen fuit in Lugdu- 485. nensi *Pomona tuum*, id in alio vetere libro legi, *pomisque suum*. ¶ *Triticeo*. Octobri mense fit sementis. ¶ *Sidera precipitas*. Idem in distichis de mensibus. ¶ *pelago*. in mare & occasum. ¶ *intempeste*. sub finem anni 321. veniens. ¶ *Tu geniale mensem*. genialia festa, in distichis de mensibus, 321. & in versu vndeicesimo Orationis consulis Ausonij. 372.

IN EDYLLIVM XVIII.

319A

¶ *Dira patet*. Ab Iano dictus fuit Ianuarius mensis. Cui deo sacrificabatur Calendis Ianuarijs. Ouidius ad ipsum primo Fastorum.

*Dexter ades patribusque tuis, populòque Quirini.
Et refera nutu candida templa tuo.*

Prospera lux oritur.—— Fuit autem Romæ Iani templum ad infimum Argiletum, vt scribit Titus Liuius libro primo, quod apertum, in armis esse ciuitatem: clausum, pacatos circa omnes populos significaret. ¶ *Incipe Mars*. O Mars Martij mensis ductor, fata, per appositionem, anni felicia, incipe reduci, & redire. nisi malis legere, quomodo nuper edidit Iosephus Scaliger in secundo Catalectorum veterum poetarum.

ELIAS VINETVS

Incipe Mars. Anni felicia fata reduce.

¶ *lutea.* lutei, & crocei coloris feta & flores. Abundat autem floribus omnis generis Aprilis, idæ Veneri sacer mensis, quum Arietis signum Sol peragrat. ¶ *Dulcia, Maii.* Πλειάδες, quæ Latinis Vergiliæ, septem stellæ in dorso signi Tauti, oriuntur ἠλιακῶς Nonis Maijs, in eo etiam libello, qui Ptolemæo inscribitur de significationibus siderum inerrantium. Earum vna est Maia mater Mercurij: vnde Maium mensē quidam dictum existimarunt, vt est in proximss distichis de mensibus. * ¶ *Arce poli.* Gemini & Cancer, inter quæ est Solstitij punctum, signorum Zodiaci altissima nobis videtur, qui partem terræ septentrionalem incolimus. ¶ *Iulius ardenti.* Iulio mense sol Cancrum ingreditur in cuius signi principio est Solstitium & Reuersionum altera, vt meminimus in edyllium quartum decimum. ¶ *Leone.* mense Augusto. ¶ *Poma legit.* Septembrem significat. Sol enim, qui Virginem nuc subit ad tertiumdecimum mensis Augusti diem, ad vicesimum olim intrabat, vt ex Columella, Ptolemæo, & alijs veteribus cognosces. ac ita maiorem Virginis partem mense Septembri conficiebat. Sic de alijs signis & mensibus aliter quondam fuisse, atque nunc est, intellige. ¶ *Fumdit & October.* Mensē Octobri maturæ sunt vux, & fit vindemia. Vide tetrastichon de hoc mense infra. Falernus, mons est Campaniæ Italiæ: vnde vinum Falernum apud Virgilium, Plinium, & alios. Quod autem ad obliquum Lacis attinet, Priscianus in extremo libro septimo L A C V S recenset inter ea nomina quartæ declinationis, quæ faciunt datiuos & ablatiuos plurales in vbus, vt apud Ouidium in extremo quarto Fastorum,

Premia de lacubus proxima musta tuis.

nec idem nomen secundo etiam ordine declinari meminît. Lacus, vnde Lacuna Festo dicta videtur, ac in vetere Glossario ὑδρίον, & λάκκος interpretatur, varia significat. Mæorim, quam, λίμνην, Herodotus, Strabo, Dionysius, & alij Græci vocant, Pomponius Mela lacum & paludem appellat: & qui Latinis Lacus dicuntur, Lemarus, Benacus, Larius, λίμνας, vocat Ptolemæus cum alijs: vultque Vlpianus quadragesimo tertio Digestorum, hoc inter Lacum & Stagnum interesse, quod Lacus perpetuam habeat aquam, Stagnum temporalem, ibidem stagnantem, hieme plerumque coactam. * Lacus hinc in vrbibus dicti, vt apud Vitruuium & Frontinum de Aquæductibus, qui publica oppleti aqua iumentis adaquandis, lauandis vestibus, & alijs rebus vsui sunt. Lacus etiam dicunt Vinitores, ampla vasa, quibus mustum & vinum nouum excipiunt, quorum alios appellat Vinarios Columella libro duodecimo, alios vero Torcularios, hoc

est

IN AVSONII ED VLLIA

est λινοῦς. Hinc quoque Lacus dictus, vt apud Vitruuium libro septimo, in quo maceratur calx: & Lacus in granarijs appellati, de quibus sic Columella libro primo. *Sed & lacubus distinguntur granaria, vt separatim quæque legumina ponantur.* Lacus denique nuncupati in ædificijs, spatia inter trabes, vnde Lacunar & laquear deriuat Seruius in extremum librum primum Aeneidos. Aliam quidem habet lacus significationem in Daniele, quum illic dicitur, *Danielem miserunt in lacum Leonum*, sed eam ego significationem alibi non obseruavi: & fortasse Hieronymus Græci interpretis verbum λάκκον & hic & in psalmo, *similis ero τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον*, pro Latino vsurpauit: Laccumque scripsit & non Lacu: ac per secundam declinationem inflexit, vt solent Græca declinari, quorum os in us à Latinis vertuntur. Sic enim ibi legitur. *allatusque est lapis vnus & positus super os lacu.* Et paullo post, *& non peruenerunt vsque ad pavimentū lacu.* quanquā & lacui datiuo, & lacu ablatiuo ibidē leguntur. Verū enim vero, vt hæc habeant, de Lacci significatione hoc solum comperi, quod habet vetus scholion in Aristophanis Comœdiam *Εκκλησιαζούσας*, Athenienses, & alios Græcos, scrobes sub terra spatiosos, & rotundos, & quadratos, facere solitos esse, quos dealbarent: vinum & oleū in eos conderent: & λάκκους ipsi vocarent. * ¶ *Aret.* quum frigus omnia adurit, & folia cadunt. ¶ *Nepai.* Sic Quinctus, & Marcus frater ex Arato.

Atque oculos vrget pedibus pectūsque Nepai,
pro Nepæ, vt aulai, Materiai, ac alia apud Lucretium & Virgilium. Festus. *Nepa Afrorum lingua, sidus, quod Cancer appellatur, vel vt quidam volunt, Scorpius.* Illud vero, *vi dura*, quod *Nepai*, præcedit, quid sit non video: & mendosum arbitror. Sic staret versus,

Aret tota soli species. Vis dura Nepai.

Hoc autem carmen, & quæ sequuntur tetrasticha, in Lugdunensi quidem non fuerunt. Ceterum quoniam in alio antiquissimo libro inter illa, quæ Lugdunensis ille Ausonio inscribebat, reperi, visum est, cum Ausonianis, propter argumenti similitudinem vulgare, cuiuscuius veterum poëtarum sint.

I N D I S T I C H A D E M E N S I - B V S E D Y L L I V M X I X .

¶ *Iane noue.* Ita fuit in vetusto libro. In noue autem posterior syllaba natura breuis, produci videri potest ob insequentē mutā cū liquida, vt monuimus in carmē de Athenis. A Iano ergo deo bistrōte, & vtrāque partē simul spectante, appellatus est Ianuarius, mensis noui anni primus. ¶ *Post superūm cultus.* Dijs superis alij menses, inferis Februarius. Est autem appositio, februa inferias. ¶ *Aphrodita.* Αφροδίτη, dea Venus, vt diximus in

Oo 4

Cap. 6

Ver. 730

Psal. 143

319 D
585

2. De
Natura
deor.

320

205 B

E L I A S V I N E T V S

8 B epigramma sexagesimum octauum. Aprilis itaque quibusdam dictus visus est, quasi Aphrilis ab Aphrodita. Alijs quasi Aperilis, quod se aperiat terra eo tempore. De Martis autē & Veneris amoribus in epigramma quinquagesimum sextum. ¶ *an maior atas.* Romulum quidam perhibuerunt, quum populum in maiores & in minores diuisisset, a maioribus Martium, a minoribus Iunium mensē appellasse. * ¶ *Dionæo astro.* Διώνη, dea Venus, vt in epigrammate septuagesimo nono. Æneas Troianus, vnde se genus ducere Romani prædicabant, Veneris filius fuit. quamobrem Aeneadarum, id est, Romanorum matrem, Venerem, Lucretius, Aufonius, & alij appellarunt. Aeneæ autem filius fuit Iulus, qui & Ascanius. quem suę originis auctorem Iulia gens iactabat. Hinc Dionæus est Iulius Cæsar vocatus Virgilio in nono Bucolico.

Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum.

Et hic Dionæum, id est Cæsarum astrum, stella, quæ eius funebribus ludis Romæ medio die apparuit, mense Quinctili: qui ex eo Iulius transf-nominatus est. ¶ *Augustus.* qui mensis dicebatur Sextilis, Augustus fuit dictus postea, a Cæsare Octauiano Augusto, filio Attiæ, Iulia Iulij Cæsaris sorore genitæ, & quem Iulius Cæsar adoptauit. ¶ *numerūque ex ordine.* September dictus fuit in anno Romuli, qui septimus esset a Martio: October, qui Octauus: Nouember, qui nonus: December, qui decimus. Sic Sextilis Augustus, qui sextus foret: & Iulius, qui quinctus, Quinctilis. ¶ *Salō.* mari & pelago, vt in Monostichis de mensibus.

318, 319 ¶ *Sollemnia.* anniuersaria, & quotannis recurrentia signa, noctu spectabilia. ¶ *mox reditura.* Quia dies sunt breues, illa diu non latent. ¶ *Concludens numerum.* complens, & conficiens numerum denarium. December decimus & vltimus anni Romulei. ¶ *genialia festa.* Genialis hiems dicta est in edyllio decimosextimo, & decimo octauo, quemadmodum & primo Georgicōn,

Vcr. 302

Inuitat genialis hiems, curasque resouit:

quam exposuit conuiualem, & voluptuosam uetus commentator. Ita hic & in edyllio tricessimoprimo, genialia festa fuerint, quibus agitantur conuiuia, & genio indulgetur, vt dicit Persius qualia fuerunt Saturnalia, quæ mense Decēbri septē diebus Romæ celebrabātur: & quæ se scribit Gellius libro duodeuicesimo noctium Atticarum, Athenis hilare aliquando agitauisse. Sed plura Macrobius, & Lucianus de Saturnaliorum temulentia. * ¶ *vt a bruma.* post brumam statim incipiat Ianuarius, noui anni principium. Brumam, vti diximus in carmen de Burdigala & alibi, est, quod vulgo solstitium hiemale vocatur, quum Sol primam partem signi Capricorni ingreditur. Hoc fit nostris temporibus duodecimo die mensis Decembris: olim tardius. Eudoxus tamen, & Meto, veteresque alij astrologi, si Columellæ hic credimus, Equinoctia, Solstitiaque non primis sed octauis partibus signorum confici voluerunt. quorum auctoritati cum plus tribuerent Columella, & Plinius, quam Hipparchi, Brumam ad

318

Cap. 2

321 B

208 N

318

I N A V S O N I I E D V L L I A .

nam ad octauum calendas Ianuarias, hoc est ad vicesimum quinctum diem Decembris ascripserunt. Extant autem alia veteris poetæ similia de mensibus disticha: quæ hic apponere aliquod fortasse operæpretium fuerit.

*Fulget honorificos indutus mensis amictus
Signans Romuleis tempora Consulibus.
Rustica Bacchigenis intentans arma popellis,
Hic meruit Februi nomen habere dei.
Martius in campo ludens simulachra duelli,
Ducit Cinyphy lactea dona gregis.
Sacra Dionæe referens sollemnia matri
Lasciuus crotalis plaudit Aprilis ouans.
Marius Atlantidos gnata dignatus honore,
Expoliat pulchris florea ferta rosis.
Ornat sanguineis astatis prandia moris
Iunius. Huic nomen fausta iuuenta dedit.
Quinctilis mensis Cereali germine gaudens,
Iulius, a magno Cæsare nomen habet.
Augustum penitus torret Phaëthontius ardor,
Quem recreat fessum, gillo * saula melo.
Aequales Libra September digerit horas,
Cum botruis captum rete ferens leporum.
Conterit October lasciuus calcibus vnas:
Et spumant pleno dulcia musta lacu.
Arua Nouember arans, fecundo numine Vesta,
Conterit. & sentit pinguis oliua molas.
Pigra suum cunctis commendat Bruma Decembrem,
Quum sollers famulis tessera iungit heros.*

I N T E T R A S T I C H A D E M E N S I B V S , E D Y L L I V M X X .

322

¶ *caput. initium.* ¶ *natalis honorum.* Mense Ianuario quasi nasci videbantur honores, quum eius calendis, Consules, & alij, nouos magistratus inibant. ¶ *Purpureos proceres.* Consules. Vide, quæ annotauimus in carmen Ausonij de suis Fastis. ¶ *Paludicolam auem.* anates. ¶ *Dadala.* ingeniosa, mira arte naturæ composita. de quo verbo Græco, etiam quædam monuimus in versum centesimum & quadragesimum secundum Technopægnij. Iris autem est arcus cælestis,

79 B

297

Mille trabens varios aduerso Sole colores,

vt ait Virgilius in extremo quarto Aeneidos. Vnde hic iris dicta, non ab similis colorum varietas, quæ cernitur in anatum, columborū, pauonum plumis. Cuius miminit Cicero in Lucullo, & Seneca primo quæstionum naturalium, & idem rursus Ausonius in epistola ad Hesperium decima.

E L I A S V I N E T V S

¶ *Romuleo.* Romano. Ouidius secundo Fastorum. ¶ *Pelle lupa.* An propter lupam, quæ Romulum & Remum lactauit Marte genitos? ¶ *mensis.* Martium. ¶ *Mars olli nomen.* Ita olli pro illi vetus liber. Illi ergo mensi Martio, Mars belli deus nomen Martij dedit, & lupinam pellem. Lupum Marti consecratum voluit antiquitas: vnde Virgilius nono Aeneidos Martium lupum dixisse putatur.

Verf. 66

Martius à stabulis rapuit lupus. ——— Videtur Martis pikturam apud Albricum de deorum imaginibus. ¶ *Tempus ver.* Quatuor anni tempora, & eorū terni menses in edyllio sexto decimo. ¶ *hædus petulans.* Hædos petulcos Virgilio dictos versu decimo quarti Georgicōn, lasciuos, & exultantes exponit vetus commentator. ¶ *Et garula hirundo.* Veris prænuncia in extremo secundo Fastorum Ouidij. Vna hirundo non facit ver, adagium apud Erasum, ¶ *Et sinus lactis.* Genus est vasis Sinus priore producta vel Seruio auctore in Octauum Virgilij bucolicum,

318

Sinum lactis, & hæc te liba, Priape, quotannis.
Quum vero hominis sinus dicitur, & togæ, veli, fluuij, maris, prior illa corripitur. Vere autem lactis copia est, à capris, & ouibus. * ¶ *Myrto.* Arbor est Veneri sacra myrtus. Ouidius quarto Fastorum. ¶ *Lumen iuris.* Pro iuris, turis lego, si Ceres pro Thetis scribes. Cerealia nanque, Cereris, frugum deæ, festum, celebrabant Romani nono die Aprilis: ei que ture sacrificabant. Ouidius quarto Fastorum.

323

*Pace Ceres leta est, & vos orate, coloni,
Perpetuam pacem, pacificumque ducem.
Farræ deæ, micaq; licet salientis honorem
Detis, & in veteres turea grana focos:
Et si tura aberunt, vnctas accendere tadas.
Parua bonæ Cereræ, sint modo casta, placent.*

64

Balsama autem memorata in epigrammate centesimo & septimodecimo. ¶ *queis.* quibus. Sic queis in vetusto codice fuit. ¶ *Laniger.* Liniger in Scaligeri nostri editione. ¶ *Atlantigena.* Atlantis filia. ¶ *Quæ merito multum diligit Krana.* Iosephus Scaliger hunc versu sic edidit: qui in meo codice ad hunc modum mendosus mutilusque erat. *Quæ merito multum diligitur.* ¶ *ac Phæbum.* Solstitium est mense Iunio, & Reuersio æstiuæ. ¶ *Floralisque fugas.* flores fugere, & desinere. Scribit Plinius libro sextodecimo, deflorescere omnia intra octauum idus Iulias. ¶ *Lilia fusa.* quum liliū flores amiserit: illique iam humi iaceant aridi. * ¶ *Morus.* Arbor, de qua consule Plinium. ¶ *sanguineos racemos.* fructus, & mora sua sanguinei coloris. ¶ *Fontanos latices.* aquam fontanam. ¶ *Æterno nomine.* Imperatoris Augusti. de ista æterni appellatione in Aufonij epigrammata, quæ de suis Fastis fecit. ¶ *Hecaten.* in *gen.* Luna, Diana, eadem dea, Iouis & Latonæ filia, ac Phœbi Apollinis soror. ¶ *nobile ludit opus.* mobile in libro Scaligeri, in pro n. sed de hoc ludicro alibi nihil legere memini.

Cap. 25

324

79

¶ Pin-

I N A V S O N I I E D V L L I A .

* ¶ *Pinguis.* pingues aues. ¶ *Ambrosios.* *Tã bromios,* Scaliger: & *sonare,* quo loco noster codex *manare* habebat. sed manare primam syllabam producit. Bromius autem vnū ex Bacchi conogminibus. ¶ *Carbasseo.* lineo amictu. E lino nanque carbasa, & vela fieri solent: que madmodum etiam Plinius meminit vndecimo Naturalis historię. Hic autem significatur, vti puto, Isidis sacra, quorum & in edyllio vicesimo sexto fit mentio, mense Nouembri Romæ fieri solita esse: quocumque sua illa celebret tempore Apuleius vndecimo *Metamorphoseos.* Cuius deæ Aegyptiæ sacerdotes, & turbæ sacris eius initiatæ, viri, feminæque, vt & vniuersa Aegyptus, auctore Herodoto, libro secundo, lineam ferebant vestimenta. Vnde illi passim poëtis Linigeri, & dea quoque ipsa, Linigera dicta, vt Ouidio in primo carmine de Ponto.

325 A

Cap. 1

338

*Vidi ego Linigeræ numen violasse fatentem
Isidis, Isiacos ante sedere focos.*

¶ *ab antiquis.* temporibus scilicet, vt apud eundem poetam secundo Fastorum, *Termine, siue lapis, siue es defossus in agro
Stipes, ab antiquis tu quoque numen habes.*

* ¶ *avidus anser.* vtriusque generis anseres frugibus, quum erumpunt, sunt infestis: sed agrestes intellexit Seruius, quum dixit Virgilius primo Georgicōn de satis,

Ver. 119

————— *nihil improbus anser
Strimonieque grues, & amaris intuba fibris
Officiunt:* ——— improbūque insatiabilem exposuit Plinius libro decimo Naturalis historię de anseribus.

Pullis eorum, vrtica contactu mortifera est: nec minus audivitas, nunc satietate nimia, nunc suamet vi: quando apprehensa radice, morsu sepe conantes auellere, ante colla sua abrumpunt. Isiacorum autem sacrorum, simulque anseris, quia hic mentio facta fit, si quis ex eo suspicetur ad Isidem aliquid pertinere anserem, de hoc ego nihil comperi. Inter portenta, quæ demens, vt Iuuenali appellatur, Aegyptus colebat, aues, quadrupedes, & alia, haud dum anserem agnoui, tantum memini legere apud Herodotum libro secundo, Aegyptijs sacerdotibus quotidie singulis cibos sacros coctos præsto fuisse, carnis bubulæ, anserinæque satis abundæque. ¶ *sistro compefcitur.* sistri sono fugatur. Virgilius primo Georgicōn.

Cap. 59

Lib. 5.

Cor. 582

*Quod nisi & assiduis terraminsectabere rastris,
Aut sonitu terrebis aues.*

Ver. 155

Idem de Apibus libro quarto.

Tinnitusque cie, & Matris quate cymbala circum.

Verf. 64

& de iisdem Columella nono. *Crepitaculis æreis, aut testarum plerumque vulgo iacentium sonitu, terreatur fugiens inuentus.* Qui autem sacrorum Isidis meminerat, sistrum ad terrendas aues ideo adhibuisse videri potest, quod Isidis sacerdotes, eiusque sacris initiati, quam dixit sistratam turbam Martialis in epigrammate vndericesimo libri duodecimi,

ELIAS VINETVS

*Limigeri fugiunt calui, sistratâque turba,**Inter adorantes cum stetit Hermogenes,*

sistris vterentur: sistrumque deæ ipsius simulachrum dextra ferret, vt scribit Appuleius libro vndecimo, & Seruius in illud extremi octaui Aeneidos Virgilij de Cleopatra Aegypti regina:

Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.

225 c * Erat autem sistrum, *ereum crepitaculum: cuius per angustam laminam in modum balthæi recuruatam, traiecta mediæ pauca virgulæ, crispante brachio ter geminos iactus, reddebant argutum sonorem.* Sic describitur Appuleio de cuius figura quedã etiam attingit Plutarchus in libro de Ifide, & Ofiride: ibique docet τὸ σίστρον ἐστὶν, esse dictum ἀπὸ τῆς σείεσθαι, id est a mouendo.

491 Mareotica sistra in versu vicefimo secundo epistolæ Aufonij vicefimæ quintæ. ¶ *Deuotusque satis.* Dedicatus, idoneusque ferendis frugibus Nouember. At quæ ista monstrosa eius vbera & mammæ in humeris? An quod agricolæ quando satum exeunt, femina in faccis soleant super humeros portare, quæ res vbera quodammodo referat? Sed potest esse allusio ad ea, quæ de Ifide leges apud Macrobiũ primo Saturnaliorum, eius scilicet deæ corpus omne continuatis vberibus antiquos illos densasse, quum eam vel pro terra, vel pro natura rerum acciperent: cuius vel terræ, vel rerum naturæ aliter nutriatur vniuersitas. ¶ *Aurea.* Annuæ, aliud exemplar. Sub Saturno fuisse aureum sæculum Hesiodus, Virgilius, Ouidius canunt. Cuius festa Saturnalia mense Decembri agitabantur in quibus ferui (est verna, feruus domi nostræ natus) cum suis dominis, cibum fumebant, iudebant, & cetera, quæ leges apud Macrobiũ & Lucianũ.

IN EDYLLIUM XXI.

326

¶ *Et cum septembre.* Sic coegit metrum, pro septembri. ¶ *Vnus.* Solus Februarius habet viginti octo dies. ¶ *Sic ter centenis.* Edyllium quartum decimum.

IN EDYLLIUM XXII.

¶ *Lucina.* Iuno. Ouidius primo Fastorum.

*Vendicat Aufonias Iunonis Cura Calendas.**Idibus alba Iowi grandior agna cadit.**Nonarum tutela deo caret.* — Macrobius primo Saturnaliorum.

473 Sed de Idibus quædam in Genethliaco. ¶ *Nonarumque diem, faciunt infra octo secundi.* Hic nihil prorsus video. Sunt autem in duodenis anni mensibus duodenæ, Nonæ, quatenæ Calendæ, aut idus. ¶ *Romano mensi.* Græci suorum mensium dies aliter appellarunt. ¶ *Cetera per numeros.* Dicunt enim pridie, tertium, quartum, quintum Calendas, Idus, Nonas. ¶ *Pars mensum.* pro mensium. vt quinto Fastorum Ouidij.

IN AVSONII EDYLLIA.

Nec tu dux mensum, lane bisformis, eras.

¶ *Expleto mense vocantur.* Mancum in suo exemplari versus Lugdunenses his duobus verbis, *expleto mense*, compleuerunt. Idem *oblatis* legerunt, vbi *oblatis* erat, pro *optati*, nisi fallor. ¶ *Ter senis, vnoque die.* decem & nouem diebus. Sunt autem hi dies Calendarum Ianuariarum, a quartodecimo scilicet die Decembris vsque ad ipsum primum Ianuarij. Sic enim Calendarum primus dies, mensis eius primus est dies, ex quo mense Calendæ appellantur: ac reliqui earum dies, in mense prior. Ita in ijs, sicut & in Nonis, ac Idibus numerandi ordo inuersus: quum a maiore numero ad minorem deuentum, vt a decimo ad nonum, a quarto ad tertium. Genalia autem festa, & Fruma quæ sint, diximus in edyllium nonum decimum. ¶ *arcessat.* accersat, aduocet Ianuarius. ¶ *Hoc numero.* decem & nouem Februarius, & September. ¶ *die tardius vno.* Sunt decem & octo pro decem & nouem. ¶ *Inde dies redeunt.* Quocumque modo hic scripsit poeta, hoc voluit significare, quattuor hos menses Augustum, Iunium, Aprilem, Nouembræmque penultimum anni mensium, dies Calendarum habere septenos denos. ¶ *Ter quibus vnoque.* sedecim. Mauors autem id est Mars, vnde Martius mensis appellatus, Iunonis filius fuit sine patre, vt diximus in versus octauum Tochnopægnij. ¶ *exordia prima.* A mense Martio annum auspicatus est Romulus. De anno Vertente edyllium quartum decimum. ¶ *Quem autem versus Lugdunenses ediderunt,*

Integer hoc numero ad plenum reparabitur annus,
is erat in exemplari,*Hoc numero ad plenum vertens reparabitur annus.*

IN EDYLLIUM XXIII.

329

¶ *Principium Iani.* Hæc non ita accipienda, quasi primis ipsis mensium diebus in signa illa Sol intret, sed Solem tunc in illis esse signis, quæ nominantur, in quæ fit ingressus aliquot ante diebus mensis prioris. De Tropici in edyllium de diebus anni Vertentis. Hoc autem dodecastichon memini inuenisse sine titulo inter carmina, & alia scripta Fortunati Episcopi Pictauiensis. ¶ *Solidi stat.* Sol distat, etiam legitur. ¶ *Phryxæ.* Et Phryxæ Ariès, & Agenoreus Taurus in Edyllio de diebus anni Vertentis. ¶ *Lacônas.* Geminos, Castorem & Pollucem Lacedæmonios. ¶ *Scorpius.* & Scorpios, & Scorpion hic legitur, & Nouember, & Nouembrem.

IN EDYLLIUM XXIV.

330

¶ *Sol profectus.* Carmen est trochaicum tetrametrum catalecticum, mendosum, sicut & cetera, mutilumque. ¶ *à teposo.* à teporo, legendum: vt fiat à tepore teporus, sicut honorus ab honore, Canorus à Ca-

IN AVSONII EDVLLIA

nore, Odorus ab odore. Teporo ergo, tepido, & moderati coloris. ¶ *Ve-
ris æquinoctio.* Anni tempora sunt quattuor, Ver, Aestas, Autumnus, Hi-
ems. In ijs duo Aequinoctia, in Vere alterum, & alterum in Autumnno.
Sollitium vnum, in Aestate: & Bruma vna, in Hieme. Sol ergo ab Arie-
tis principio, & Aequinoctio Verno profectus, post dies nonaginta quat-
tuor & semidiem, Cancrum assequitur, & Sollitij locum: posteaque
conficit æstatem, quam & in edyllio quartodecimo pulsum æstium ap-
pellavit. ¶ *Inde Autumnus.* Aestati succedit Autumnus: in quo est
alterum æquinoctium, & duodenæ rursus diei noctisque horæ. Quod
tempus Autumni ex octoginta octo diebus & quadrante, id est, sex ho-
ris constituebat Ausonius in edyllio quartodecimo: qui hoc loco pro
sex, tres tantum horas numeravit hoc est trihorium, nisi forte in princi-
pio sequentis versus, qui desideratur, trihorium duplicauerit. ¶ *Octo &
octoginta.* Octoginta octo diebus, & insuper tribus horis, vti diximus.
Istud autem *goeris*, & quod in extremo carmine est *goeres*, *gœris*, & *gœ-*
ros binis syllabis esse debere ostendimus in epistolam nonam, à Græ-
co γῶρος, quod gyros est apud Ciceronem, Virgilium, & alios Latinos,
hoc est gurus, orbem, circulum, spiram, circumitum significans, vt
& in ludo Sapientum. Quod autem scribit Seruius in versum octo-
gesimum quintum quinti Æneidos, nomen se gyros legisse, ver-
bum exinde non inuenisse, est frequens gyrare in Biblijs ab Hiero-
nymo Latinis factis: vt in Genesi. *Gyra omnes greges tuos.* Legitur & gy-
ratus apud Plinium quinto Naturalis historiae de Alexandria Ægy-
pti. *ad effigiem Macedonice chlamydis, orbe gyrato lacinosam.* siue nomen
hoc sit, seu participium. ¶ *Inde floridum.* Mirum, ni quid hîc deest de
Hieme & Bruma: à qua Bruma in vernum Aequinoctium dies nona-
ginta numerantur in edyllio quartodecimo. Pro reflexit autem, reflexis
legit Canterus, sicut annotavit Pulmannus. Oreas vero scri-
bit Festus, frænos esse dictos, quod ori inferantur. ¶ *Additis ad hos
prios geros.* Ad octoginta octo illos gyros, orbis, dies in versu quin-
cto memoratos, geminis orbibus, hoc est duobus diebus additis, sient
nonaginta dies, quos modo diximus.

IN EDYLLIUM XXV.

¶ *Quattuor antiquos.* Hoc tetrastichon heroicum, ex elegiaco vi-
detur conuersum: quod Archiæ inscribitur, in principio anthologiae.

Τέσσαρες εἰσιν ἀγῶνες ἂν Ἑλλάδα, τέσσαρες ἱροί,
οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο Ἀθανάτων,
Ζηνὸς, Ἀπολλείδαο, Παλαίμονος, Ἀρχεμόροιο.
Ἀθλα δὲ τῶν πότινος, μῆλα, σέλινα, πίτυς.

Id est, ad verbum.

IN AVSONII EDVLLIA

*Quattuor sunt certamina in Græcia. quattuor sacra,
Duo quidem mortalium, duo vero immortalium,
Iouis, Apollinis, Palæmonis, Archemori.
Præmia autem eorum oleaster, mali, apia, pinus.*

De his autem agonibus, certaminibus, ludis, festis, Achaïæ & Græciæ,
plura tibi tradent, Hyginus, Strabo, Plutarchus, Pollux, Pausanias, Phle-
gon, Censorinus, veteres Pindari, Virgilij, Horatii interpretes, Rhodigi-
nus, & alij ¶ *Serta.* coronæ, victoriæ præmia. Quattuor ergo diceban-
tur ista sacra Græcarum gentium certamina, Olympia, Pythia, Nemea,
Isthmia. Fiebantque Olympia in dei Iouis, Pythia in dei Phœbi Apolli-
nis, Nemea in Archemori hominis, Isthmia in Melicertæ hominis, ho-
norem. Olympia æstate, Olympiæ in Archadia, parte Peloponnesi. Py-
thia in vrbe Pythone Delphorum, ad montem Parnasum. Nemea hieme,
in Nemea Peloponnesi regione, quæ in extrema gratiarum actione me-
moratur, inter Argos & Corinthum, vbi & leoné Hercules interfecit.
Isthmia in Isthmo iuxta Corinthum. Coronabantur victores in Olym-
pijs Oleastro, quæ arbor est oliua siluestris. In Pythijs lauro Delphica
cognominata, maximis baccis, atque e viridi rubentibus, vt scribit Pli-
nius in extremo libro quintodecimo. In Nemeis apio herba. In Isthmij
pinu arbore, & aliquando eodem apio: vt scribit Plutarchus in capite
tertio quinti Symposiacion. * ¶ *malus, oliua.* Μῆλον, omnem arborē, om-
nisque arboris fructū dici scribit Hesychius Malū ex eo Græco dixerunt
Latini: sed hoc nō tam genus apud eos, quam species, vt μῆλον pomus sit
& pomum potius, quam malus & malum. Μῆλα ergo quæ dixerat Ar-
chias, malus hic versa est: ceterum quæ μῆλα ille intellexit, & quam ma-
lum interpres? & silaurus fuit interpres laurum non dixit, quum posset
commode. Sed vereor, vt ne Lucianus in dialogo de Gym-
nasijs, ista Pythiorum μῆλα fructum potius quam arborem acce-
perit, cuiuscunque arboris mala fuerint. ¶ *Olympia Pise.*
Olympia neutro plurali, agones & certamina. Olympia femi-
nino singulari & Pise ciuitas ad Olympum montem Peloponne-
si, qua parte Alphæus exit in mare. ¶ *Clario Phæbo.* Claros
mons, & vrbs in Asia. vbi Apollinis fuit oraculum, vt Delphis.
Virgilius, Strabo, Mela, & alij. ¶ *Portunus.* Sic vnica n, hoc
vocabulum, & ea littera geminata Portunus, ac m pro n Portun-
nus, scriptum reperio apud Ciceronem, Virgilium, Hyginum,
Lactantium, Festum, & alios, sed sæpius Portunus vnico n. Hic
ille est Palæmon, qui quum in viujs Melicerta diceretur, post mor-
tem a Neptuno deus factus, & Παλαίμων, & Portunus est no-
minatus. Ouidius quarto Metamorphoseon, Hyginus, Seruius,
Apollodorus. * ¶ *bimaris dicata Corinthos.* Ita bimarem appellavit Co-

ELIAS VINETVS

stimum Horatius in carmine septimo primi libri. Quæ vrbs in Isthmo sita, Ægæum mare ab Ionio quinque millium passuum spatio summo- uente, auctore Pomponio Mela, arcem habebat Acrocorinthum, ex qua summa, duo illa diuersa maria prospectabantur. Quod autem huic ma- tro vitium accidit, id vtro modo correctum velis, videris, *dicata Corinthos, dicat alta Corinthos* (rectus est casus Κόρινθος) an, *dicat Acrocorinthos*. Est autem dicare, dedicare consecrare, facere in honorem & edere. ¶ *Nemeæa*. Numerus claudus esset, si Nemeæ legeres. Ab illo autem Nemea supra memorato sit tam *Nemeios*, quam *Nemeos*, vt merninit Stephanus hoc est, Nemeæus, & Nemeus adiectiuum. ¶ *Funebria Theba*. Ophel- tæ infanti, Lycurgi Nemeæ regis filio a serpente occiso, Adrastus, Am- phiaraus, & alij Græci principes quum Thebas Bœotiae urbem oppu- gnatum irent, ludos funebres instituerunt, quæ dicta sunt Nemea, Arche morumque transnominarunt. Apollodorus, & Hyginus. ¶ *Primus olym- piacæ*. Ludos Olympicos alij Iouem instituisse, alij Herculem, alij alios. Vide Pausaniam in Eléis. ¶ *Stadia ad longissima Circi*. Qui Romæ Cir- ci, in Græcia stadij, & stadia dicebantur. & quemadmodum quos in suis Circis Romani faciebant ludos, Circenses sunt dicti, ita quos in suis Græ- ci stadijs, Circenses dixit vetus primi carminis Horatiani interpres. Sta- dia ergo cum multa essent in terris Græciæ, pedes sexcentos longa omnia, omnium erat longissimum Olympicum: quod pedibus suis me- ratas esset Hercules, omnium mortalium per ea tempora corpore ma- xime excelsus. Vide primum caput noctium Atticarum Auli Gellij.

22. ¶ *Proximus Alcides*. Hercules Alcæi nepos, vt diximus in epigramma vicesimum sextum, quum in Nemea illa Argiuorum silua Leonem in- terfecisset, ludos ibi in Iouis honorem instituit Nemea. Alij volunt in ho- norem Archemori, cuius iam facta est mentio, primum fuisse institutos, sed aliquandiu intermissos, Herculem instaurasse. Vide Pausaniam, & ve- 331 D tustos Pindari interpretes. * ¶ *Hæc quoque*. Isthmia & Pythia. Quam- quam per Olympia sua omnium celeberrima, potius quam per alia de- signarunt Græci sua tempora. ¶ *quinquennia sacra*. Olympia semper fuisse quinquennalia puto. Isthmia Plinio libro quarto Naturalis histo- 331 D riae de Achaia, quinquennalia quoque sunt, sed ea puto triennalia Pinda- ro, ode sexta Nemeorum, & Statio in extremo quarto Thebaidos. Py- thia nouennalia primum, deinde etiam quinquennalia: verum Nemea triennalia faciunt vetusta etiam in Pindarum scholia. Dicta autem quin- quennalia, quæ tribus intermissis annis, quinto quoque instaurarentur: & sic Olympia Græcis dicta quaternum, quomodo Latinis lustrum qui- num annorum tempus: vt in Censorinum docuimus. ¶ *Isthmia Neptu- no*. Alij Sisyphum, alij Teleum Neptuni filium, alij alios Isthmia instituif- se ferunt, Phœbus autem Apollo

*Instituit sacros celebri certamine ludos
Pythia per domita serpentis nomine dictos,*

apud

IN AVSONII EDVLLIA

apud Ouidium primo Metamorphóseon: sed alij ab alijs institutos vo- lunt in honorem Apollinis. ¶ *Ancipiti cultu*. Vide, quæ de Palæmone dicta sunt. ¶ *Tantalida*. Hyginus, Solinus & alij, scribunt, certamē Olym- picum ab Hercule in honorē attau matris Pelopis, filij Tantalii, fuisse editum. ¶ *dicat Elis*. In exemplari erat, *dicaehelis*. Elis autem Arcadiæ regio est in qua Olympia & Pisa supra memoratæ. ¶ *Theba*. vrbs Bœtiæ. Staius in extremo libro quarto Thebaidos. ¶ *Draconi*. Serpenti Py- thoni interfecto ab Apolline. Ouidius primo Metamorphóseon, Teren- tianus de metris, & Athenæus in extremo libro quindecimo.

IN EDYLLIVM XXVI

332

¶ *Nunc & Apollineos*. Postquam Græca illa certamina, ludi, festa, fe- riæ, commemorata fuerunt, de Romanis deinceps dicendum videtur. ¶ *Apollineos*. Apollinares ludos, qui die incerta primum, deinde ad ter- tium nonas Quintiles facti sunt, vt scribit Titus Liuius libro vicesimo septimo. ¶ *Tiberina per ostia*. Ostia fluuiorum dicta, quibus in mare exi- rent. & hinc Ostia vrbs condita ab Anco rege, sextodecimo millario ab vrbe Roma, ad ipsa fluuij Tiberis, qui Romam interfuit, ostia. Ad quem vsque locum an Roma Apollinaribus ludis exiretur, legere non memini: sed Megalensibus id fieri potuit. ¶ *Et Magalesiæ matris*. Magnæ ma- tris, & Matris deum Cybeles, Rheæ, Opis, apud Macrobiū & alios, quæ operta, arcanaque sacra fiebant nonis Aprilibus, auctore Ouidio libro quarto Fastorum. Megalesia autem vnde sint dicta, tradit Varro quinto de Lingua Latina. Quod vocabulum plurale neutrum, vt Saturnalia, & alia festorum ludorumque vocabula, an etiam Megalensia, n, adiecto, di- xerint veteres, nescio: sed eius datiuus ablatiuusque Magalensibus eam habet consonantem in titulis fabularum Terentij, ac apud Ciceronem de Aruspicum responsis. ¶ *Vulcanique dies*. Vulcanalia, & o pro u Vol- canalia, dei ignis Vulcani festa, apud Varronem, mense Augusto cele- brari solita, auctore Columella libro vndecimo. ¶ *Quinquatrusque*. De hoc nos vocabulo plura in Censorinum ex Varrone, Cicerone, Ouidio, Gellio, Carisio, & alijs. Deæ Mineruæ festa erant in anno bina, mense Martio priora potioraque, altera Iunio, Majores Quinquatrus dictæ, & Minores. ¶ *Et medias idus*. Quæ circa medios sunt menses, Ouidius quin- cto Fastorum de Mayo, sic Mercurium alloquitur.

*Templa tibi posuere patres spectantia Circum
Idibus. ex illo est hæc tibi sacra dies.*

De Dianæ sacris Augusti idibus, aliud legere non memini. ¶ *Matronæ, que sacra*. Matronalia in Romulo Plutarchi, quæ calendis Martijs fieri so- lita scribit Ouidius tertio Fastorum. ¶ *Festa Caprotinis*. Nonis mensis Iu- lij, dies festus fuit ancillarum: nonæque illæ Caprotinæ sunt dictæ: quo die liberæ pariter & ancillæ sacrificabant Iunoni Caprotinæ sub arbore caprifico. Varro de lingua Latina quinto, Macrobius Saturnaliorū pri- mo. ¶ *& luces nocte diæque pares*. Aequinoctia, de quibus & Solstitijs, vide

Q9

ELIAS VINETVS

333A

Plinium, & Columellam.* ¶ *Nec regifugium.* Ouidius secundo Faſtorum de Februario.

Nunc mihi dicenda eſt regis fuga. Traxit ab illa

Sextus ab extremo nomina mense dies.

Vltima Tarquinius Romana gentis habebat

Regna, vir iniuſtus, &c.

Regifugium iterum viceſimoquarto die Maij, in extremo quinto eorundam Faſtorum. ¶ *Viſ & Opale ſacrum.* Erat in exemplari, *Viſneopeſanteſacrum.* Reſtituendum arbitror, Viſne Opis ante ſacrum, hoc ſenſu.

278

290

Viſne, vt vel Saturnalia, vel Conſualia dicam, & celebrant ante Opalia? Fuerunt OPALIA, Opis deæ, vxoris Saturni, in Griſo & Technopægnio memoratæ, feſta: quæ mense Decembri cum Saturnalibus agitantur. Varro quinto de Lingua Latina, & Macrobius primo Saturnaliorum. ¶ *Feſtæque ſeruorum.* Saturnalibus, domini ſuis ſeruis, Nonis Caprotinis matrone ancillis, famulabantur. ¶ *Et nunquam certis.* Compitalia, quæ in compitis peragebantur, vt ſcribit Feſtus, inter ferias recenſet Macrobius Conceptiuas, hoc eſt, quæ quotannis vel à magiſtratribus, vel à ſacerdotibus concipiebantur in dies certos, vel etiam incertos.* ¶ *Aut duplicem cultum.* geminos ludos, Neptunalia, & Conſualia. Neptunalia a Neptuno deo maris: cuius dei feriat erant, ait Varro de lingua Latina.

333B

CONSVALIA a Conſo: quiſquis hic fuerit deus. De quo monuimus in epigramma ſexageſimum octauum. Titus Liuius libro primo ſcribit, Conſualia, ludos Neptuno equeſtri ſollènes fuiſſe. Lactantius libro ſexto, ludos Circenſes primitus Neptuno fuiſſe attributos. Seruius in octauum Aeneidos, Conſualia eoſdem ludos cum Circenſibus eſſe, & Romulum mense Martio celebraſſe, ſed octauodecimo die Auguſti Plutarchus in Romulo. In veteri vero Calendario Romano quinto decimus dies mense Decembris Conſualibus assignatur, ſeptimodecimus Saturnalibus, nonodecimus Opalibus. ¶ *Feſta hæc nauigijs.* In iſtis ludis varia edebantur ſpectacula. inter quæ ſunt proelia naualia, & curulia certamina apud Suetonium, & alios. Certamen Curule deſcribit Sidonius Apollinaris in Narbone. Sed de Circenſibus lege Caſſiodori ad Fauſtum epistolam libro tertio Variarum. ¶ *Iungunt Romanos.* Conſualibus ſuis Romulus virgines, quæ Romam ex vicinis ciuitatibus ad ſpectaculū venerant, rapuit. Hinc bellum ortum. Cuius duces foedere tandem percuffo, non pacem modo, ſed ciuitatem vnā ex multis Romam fecerunt. Liuius, Dionyſius Halicarnāſſenſis, Lucius Seneca, & alij.* ¶ *Peregrinæque ſacra.* exterarū gētiū, vt Græcorū, & Aegyptiorū. ¶ *Natalē Herculeū.* Hercules Græcanicū numē, quo die nat⁹ ſit, ſicubi legi, nō meminim; ſed illi edes Romæ, aras, ſacra fuiſſe, Varro, Virgili⁹, Ouidius, Solinus, Plutarchus, Macrobius & alij ſunt auctores. ¶ *Vel ratis Iſaca.* Ita ratis, nō bouis. Preter illa autē, quæ in edylliū viceſimum diximus de Iſide, Aegyptiaco numine, ſcribit Appuleius libro vñdecimo Metamorphoſeos, quod ea dea cymbiū ſiniſtra

38

333C

strateneret. Genus vaſis eſt *κύμβιον*, vt apud Virgilium tertio Aeneidos, *Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte.* & quinto, *Cymbiæque argento perfectæ, ac aſpera ſignis.* In quæ loca ſcribit antiquus cōmētator, Cymbia, eſſe pocula in modum cymbæ nauis facta. idēque vt putatur, Seruius in extremū librū Aeneidos octauū, cymbiū ſitulā interpretatur. Ceterū quicquid ſit id nominis, a cymba deminuti, quæ de Iſide ad hūc locū ſpectātia legere meminimus in extremis Iulij Hygini fabulis, adſcribā. *Reliquia primū inuenit Iſis. Nam dū querit Harpocratē filiū ſuū, ratis velificauit.* Hæc ita ibi de inuētoribus rerū. In Dialogo autē quodā apud Lucianū, iubet Iuppiter Mercurium vaccā Io per mare in Aegyptū abducere: vbi Iſis pro Io fiat, & pro dea illic colatur. Nilum attollat, vētos immittat, prætereaque nauigātes ſeruet. Sacra vero Iſidis, quod ea Romę peregrina fuerint, teſtatur Lucanus, cum ſic Aegyptum alloquitur in extremo libro octauo.

325

Nos in templa tuam Romana accepimus Iſim, Semicanesque deos, & ſiſtra inuentia luctus.
* ¶ *nec non laſcini.* Quæ fuerit Flora, vnde cognominata Floralia, & quæ obſcœni iſti ludi, quos Cato ſpectare noluit, vt ſcribit Valerius in vltimo capite libri ſecundi, diſce ex Arnobio, Lactantio Firmiano, & Auguſtino. Agitabātur autē Floralia mense Aprili & Maio. Ouidius quinto Faſtorū.
Incipis Aprilē. tranſis in tempora Maij.
Alter te fugiens, quum venit alter, habet.
¶ *Nunc etiam veteres.* Varro. *Equiria ab equorum curſu. Eo enim die currunt equi in campo Martio.* Feſtus vero. *Equiria ludi, quos Romulus Marti inſtituit per equorum curſum: qui in campo Martio exercebantur.* Idemque Feſtus. *Martialis campus in Calio monte dicitur, quod in eo Equiria ſolebāt fieri, ſi quādo aquæ Tyberis, campum Martium occupaffent.* Sunt autem Equiria bina apud Ouidium ſecundo & tertio Faſtorum. quorum priora celebrat viceſimo ſeptimo die Februarij: altera quartodecimo Martij. ¶ *Et Dionyſiacos.* In epigramma viceſimum octauum, & viceſimum nonum docuimus, qui Græcis Dionyſius & Bacchus dicitur vini deus, eum Latinis Liberum dici. Huius ergo Liberi feſta, quæ Græcis Dionyſia, vel Feſto auctore, Liberalia ſunt Latinis appellata, vt Varro etiam meminit quinto de Lingua Latina. quod verbū, in carmen elegiacū propter ſyllabā inter duas longas breuē, ingredi nō potefſt. Fiebāntque Romę mense Martio, vt canit Ouidius tertio Faſtorum. ¶ *Aediles.* Aediles duplices apud Liuium & Dionyſiū Halicarnāſſenſē, Curules, & Plebeij. qui ludos procurabant, vt in Ludo ſeptem Sapientū dixit Auſonius. De Sigillariorū appellatione quedā monuimus in Centonē: quæ Feſta mense Decēbri, tertio poſt Saturnalia die celebrabātur, auctore Marco Varro, quinto de Lingua Latina. Sed de Sigillaribus plura Macrobius. ¶ *Et gladatores.* qui gladijs & enſibus depugnabāt, gladatores fuerūt dicti: quorū alter (bini nāq; depugnabāt) mirmillo, Thrax alter appellatur in Techno

Verf. 66

Ver. 696

Ver. 269

334A

22.

213.
339.

Q q 2

280 nopægnij versu centesimo secundo. Hinc gladiatoria munera nuncupata, quæ quasi munera & dona in gratiam populi spectacula, ludique celebrabantur.* ¶ *notum.* Omnibus hoc notum est. Gliatoriū munus primū Romæ in foro Boario à Brutis, funebri memoria, patris cineres honorantibus, esse datū, docuimus in versum tricesimū sextū Griphi. Titus Liuius libro tricesimo primo scribit, ludos funebres, mortis Valerij Læuini causa factos esse a filijs, & munus gliatoriū in foro datū. in quo paria quinque & viginti pugnaverint. Scribit & Plinius tricesimo quinto Naturalis historiæ, Caium Terentium Lucanū gliatoriū munus auo suo, a quo fuerat adoptatus, dedisse in foro. vbi triginta paria per triduum depugnarint: sed ista fora quæ fuerint ex multis trantæ vrbis, non addunt Liuius & Plinius, nec Suetonius, quo foro depugauerit Furius Leptinus in munere Caij Iulij Cæsaris. In feraliū autem spectaculorū immanitatem inuehitur Lactātius Firmianus Libro sexto Institutiorū, & Prudentius primo in Symmachum. ¶ *nunc.* hisne, Aufonij scilicet temporibus, an sub fine Decembris? *Harena* hic quemadmodum & in extrema Ephemeride, ac in tetraſticho de Cæsare Commodo, pro loco sumitur, in quo pugnantium spectacula edebantur: quod harena solerent sterni eiusmodi loca: vnde in harenam descendere pro certamen inire: & harena cedere pro desistere a certamine, & victoriam concedere, adagia ab Erasmo exposita. ¶ *suos.* gladiatores. *Suos* autem, qui in Saturni, & non, vt primi illi, in cuiusquam Bruti, vel Terentij, vel alterius demortui honorem pugnent. De istis autem gladiatorijs extremi Decembris muneribus nihil alibi legere memini: verum scribit Macrobius, bellum Saturnalibus sumere nefas habitum: penaque a nocente iisdem diebus exigere, piaculare fuisse. ¶ *Falciferum.* Falciferum, Ouidius & alij, ab ea falce, cuius meminimus in epigramma tricesimum secundum. Sed de hoc querit Lilius Gregorius de dijs. Saturnum autem Cælo genitum fuisse diximus in idem secundum & tricesimum epigramma.

335 IN AVSONII BISSVLAM,
EDYLLIVM XXVII.

339.445. ¶ *Aufonius Paulo.* Idem Paulus esse potest, ad quē mittit Aufonius hoc & proximum edyllum, epistolamque vndecimam, et sex in sequentes, Axius Paulus in illa vndecima, & quindecima epistola, orator & poëta, rhetorices professor, ludi magister, in eadem vndecima, duodecima quartadecima, septimadecima epistola: patria Begerritanus, vt significare videtur Aufonius in hendecasyllabis epistolæ quartadecimæ. ¶ *non profanus.* non alienus a Musis, poëta & tu. ¶ *Horatius.* Ode prima libri tertij carminum. ¶ *Nec idem Cereri.* Vt, Cereri maſtabatur porca, Baccho hircus. Sed de his plura Lilius Gregorius in syntagmate de sacrificijs. ¶ *ne certe.* Næ scriberet. Laurentius Valla, ex Græco *vai*, sed ne Carisus, Diomedes, Priscianus, & alij veteres grammatici.

¶ *in alammam meam.* Bissulam. ¶ *Fatalis iugi.* Sic in versu quadragesimo octauo epistolæ vicesimæ tertiæ. Vehiculum appellat Quintus Curtius libro tertio, & *ἄμαξαν* Plutarchus in Alexandro. Illud erat Gordij (oppidum Phrygiæ Gordium, olim Midæ regia) in Iouis templo. affirmabant autem incolæ, totius Asiæ imperium illi fati portendi, qui & inexplicabile vinculum soluisset. ¶ *Lora.* ex corni arboris libro erant, auctore Plutarcho. ¶ *Et Pythia specum.* Phæbadis, sacerdotis Apollinis Delphici, qui Pythius ipse dictus, à Pythone serpente interfecto libro primo Metamorphoseon Ouidij. Locum autem illum describit Iustinus ex Trogo libro vicesimo quarto. Plutarchus vero rem ita narrat in Alexandri vita. Quum vellet Alexander deum consulere de Asiæ expeditione, Delphos venit: quod forte in eos incidit dies, quibus Apollinem excitare nefas putaretur. Primum itaque Alexander, vatem rogauit, vt iret: sed quum illa obstinate recusaret, legemque proferret, vi ille tandem vsus, templum ascendit, inuitamque eo traxit vatem. quæ vt eo Alexandri studio & pertinacia victa, *ἀνώνυτος εἷς*, inquit, *ὁ πατήρ*: id est, Inuictus es o fili. Notandum autem hinc *specum*, quod, vt Priscianus libro sexto monuit, *specum*, vt templum, etiam veteres protulisse. Delphica specus in Iambico Paulini ad Aufonium. ¶ *patere.* Ita legit etiam Erasmus in Adagijs, Gordius nodus, & Herculeus nodus: sed petere pro patere alij libri: vt est apud Virgilium sexto Æneidos.

— *horrendeque procul secreta Sibylle*

Antrum immane petit. — ¶ *tua.* poëmata. * ¶ *Vt voluisti.*

Metrum est Trochaicum tetrametrum catalecticum. ¶ *Sueua.* Germanæ. De Sueuis in epigramma quartum. ¶ *Tibi quod intristi.* Ex Terentianæ Phormionis actu secundo prouerbium apud Erasmus. ¶ *Compedes, quas.* Et hoc prouerbium octogesimum sextum centuriæ primæ apud Erasmus.

¶ *Carminis incompti.* Tale carmen est septimum libri quarti Horatij. Qui autem sic præfari coepit in Priapæa,

Carminis incompti lusus lecture procaces,

Conueniens Latio pone supercilium,

is vel hunc locum Aufonij legerat, vel Aufonius eius illud carmen. sed legerat sine dubitatione Aufonius epigramma quintum libri primi Martialis, quando hoc scripsit. Pro *incompti* autem legitur & *inculti*. ¶ *Thymelen sequimur.* Saltatrix mimæque fuit quædam *Θυμέλη*, & theatri pars. De qua Budæus, Rhodiginusque libri octauo octauo capite. vnde thymelici dicti tibicines, citharædi, & similes. ¶ *in hoc schedio.* libello, & malo poëmata. Budæi annotationes. ¶ *aut Erasinus.* Erasinum, fluuium Peloponnesi Ouidius quindecimo metamorphoseon, Mela, Plinius, & alij celebrant: sed quis hic Erasinus? nisi forte mimus quispian; histrio, & derisor: quales Thymele & Latinus in illo Martialis epigrammate.

337

¶ *Trans gelidum Rhenum.* idest, in Germania. ¶ *Conscia nascentis Danubij.* Cuius patria est, vbi fons Danubij apud Alemannos Sueuos dictos. De ortu Danubij in epigramma nonum. ¶ *capta manu.* Hinc mancipium dictum. ¶ *missa manu.* manu missa, & libertate donata. ¶ *Herai.* heræ, vt aulai, pictai, materiai, pro aulae pictæ, materiæ, apud Lucretium, & Virgilium. Qui autem sequitur versus,

Imperium domina vult domina esse manu,

hic solum habet primum verbum in prioribus impressioibus: nec scio quam pridem, nec à quo sit primum completus. ceterum potest ita de industria Ausonius iocans imperfectum edidisse, exemplo scilicet Virgilij, magni poetæ: in cuius Aeneide multi tales reperiuntur. vt libro primo,

vers. 563.

*Talibus Ilioneus. Cuncti simul ore fremebant
Dardanide.*

¶ *Oculos cerula, flava comas.* Cornelius Tacitus de moribus Germanorum, *Omnibus,* inquit, *truces, & cerulei oculi, rutila comæ, magna corpora.* Horatius, Strabo, Plinius, Iuuenalis, tales illos depingunt. ¶ *Hæc Reno.* forma. ¶ *Hæc Latio.* Lingua, quam didicit.

338

* ¶ *Delicium.* Metrum Saphicum choriambicum trimetrum.

¶ *Cecropias apes.* Atticas. Atticæ enim rex fuit Cecrops: quæ regio abundat apibus. & mel commendat Atticum Plinius, & Seruius in quartum Georgicôn. Sunt autem apes plurimum flauæ: & talis Biffula, vt etiam ante dixit.

339

IN CENTONEM NVPTIALEM
EDYLLIVM XXVIII.

¶ *Perlege hoc etiam.* Ad hunc Paulum fuit missum edyllium Biffula. ¶ *Si operæ est.* Quum dixit Ennius apud Persium,
Lunai portum est operæ cognoscere ciues,

operæ est, operæ pretium est, exposuit vetus commentator. ¶ *qui primi.* Centones, qui Græcis Κέντρονες addita ρ littera, dicuntur, ex Homero & Virgilio, haud dum vidi antiquiores, quam qui de rebus Christianis Eudociæ, & Probæ Falconiæ inscribuntur sub Theodosio iuniore conscripti, vt Bergomensis Augustinianus, Tritthenemius Abbas, & Lilius Ferrariensis audierant, & sic post defunctum Ausonium. ¶ *Sola.* soltus.

cap. 40.

Nam nomina illa, quæ secundam pronominum declinationem à Grammaticis nostris inflecti dicuntur, veteres plerosque per primam & secundam nominum inflexionem declinasse, docet multis exemplis Priscianus libro sexto. ¶ *si per Sigillaria.* Sigillaria a sigillis hoc est paruis signis dicta festa memorat idem Ausonius in Edyllio de Ferijs Romanis. Sigillaria etiã locus fuit Romæ. Aulus Gellius libro quinto. *Apud Sigillaria forte in libria ego & Iulius Paulus poeta, vir memoria nostra doctissimus, cõsederam*

334.

cap. 40.

ramus

ramus. ¶ *neque Afranius Nauci.* De poeta Afranio in epigramma septuagesimum. Nauci, putamen nucis, & rem nihili significat, vt docet Erasmus in Adagijs ex Festo Pompeio: vnde quædam in Comœdia Afranij, Nauci proprio nomine dictus, qui nihili esset. ¶ *Nec Stichum.* ex quo serui nomine Stichus est inscripta, quæ extat Marci Plauti fabula.

40

¶ *Quodque est potentissimum.* Macrobius secundo Saturnaliorum de Laberio. *Potestas non solum si inuitet sed etiam si supplicet,* cogit. ¶ *Imperator*

340

Valentinianus. pater Gratiani. de quo in epigramma quartum. * ¶ *Inter*

443

literatorios meos. Et in titulo epistolæ nonæ Ausonij, eadem significatione literatorij: quod vocabulum, nescio, quantum sit antiquum, sed eas chartas significat, in quibus primum scribimus, quiquid sit orationis, quod componimus, a multis lituris, quibus ea in re vti solemus, quemadmodum in extremo carmine ad Theodosium idem meminit Ausonius.

3

¶ *aut Thyonianum mireris, aut Virbium.* Hippolytum ab inferis & morte ad vitam reintegratum, Virbium fuisse appellatum, dixit Ausonius in præfatione in Grippum. Quod ad Dionysium siue Bacchum attinet de cuius nominibus epigrammata vicesimum octauum, & vicesimum nonum, hic etiã Thyoneus, id est Θυωνεύς, cognominatur Horatio, Ouidio, & alijs Latinis æque, atque Græcis poetis: sed quod idem etiã Thyonianus pro Thyoneo sit nuncupatus, hoc vero nomen apud solum Ausonium legere memini, & Catullum in epigrammate ad suum puerum, siquidem ibi recte Thyonianus legit Lilius Gregorius octauo syntagmate de dijs,

275

22

Migrate, hic merus est Thyonianus,

vbi meus liber habet Thyoneus. Sed nec Phornutus, qui Dionysium a Gigantibus disceptum, & ab Rhea restitutum fuisse meminit, nouum nomen in altera vita accepisse refert. * ¶ *Cento quid sit.* Metaphorica hæc significatio. Nam Κέντρον & Cento, quem miror, veteres Latini si non Cëtronem dixerint, est proprie, vt apud Macrobius de Tremelio Scrofa, crassum, vilæque stragulum, & vestis ex panniculis varijs confecta. Eustathius in Iljados, Erasmus in adagio Farcire centones, & Lilius Gregorius dialogo primo de poetis. ¶ *in vnum versum.* & vnus versus ex duobus confiat, ex principio scilicet vnus, & fine alterius. veluti,

341 A

Ambo florentes, genus insuperabile bello.

¶ *aut vnus & sequens.* Inter duos integros versus ex eodem loco desumptos, vt sit medius, versus vnus aliquis aliunde sumptus. ¶ *nam duos in eum locare ineptum est.* Quod tamen aliquot. locis fecisse videris, vt in Cena nuptiali,

344

*Nec non Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.*

& in epithalamio.

346

*Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.*

347 & in ingressu in cubiculum.

*Succidimus non lingua valet. non corpore nota**Sufficiunt vires, nec vox aut verba sequuntur.*

341 B ¶ *Diffunditur*. legitur, & diffunditur. * ¶ *per caesuras*. quas & incisiones, & sectiones, & mansiones, & τομῆς, & κόμματα, aliterque vocant Terentianus, Victorinus, Diomedes, Priscianus. ¶ *aut penthemimeres*. Πέντε quinque, ἡμισυ dimidium, μέρος pars. Ex his tribus fit ὁ καὶ ἢ πενθημιμερῆς, & τὸ πενθημιμερῆς: sicut ex ἐπὶ α̅ septem, & ipsdem ἡμισυ ac μέρος, ὁ καὶ ἢ ἐφθημιμερῆς, & τὸ ἐφθημιμερῆς. Haec & eiusmodi alia α̅ μέρος similiter composita, sic reperiuntur vsurpata, adiectiue scilicet, quomodo ἀληθῆς, & eadem declinatione. Penthemimeris vero & hepthemimeris, hoc est πενθημιμερῆς & ἐφθημιμερῆς nec apud Hephæstionem reperiuntur, nec apud quenquam aliorum Græcorum, quæ suspicatur Aldus Manutius quarto Grammaticorum, tunc esse nata, quum ἢ eodem sono cum ἰ perperam pronunciari cœpit. Iodocus Badius quando Diomedis grammatica primū edidit, penthemimeris & hepthemimeris Latine scripsit: quæ vocabula Græce postea expressit πενθημιμερῆς, & ἐφθημιμερῆς. Pro penthemimeris ergo scribo hoc loco πενθημιμερῆς, aut certe Latine penthemimeres: nec id sine auctore facio. In antiquo illo Lugdunensi libro desiderabatur hoc edullium, sed is in phalæcio ad Theonem penthemimeres per e, & non per i penthemimeris scribebat: in eodemque carmine penthemimeren, vbi omnes noui penthemimerim vel penthemimerin. Idem Aldus quo loco pro hepthemimerin, ἐφθημιμερῆς legendum censuit apud Terentianum, ibi noster codex ἐφθημιμερῆς habet, quisquis sic ibi scripserit, id est hepthemimeren.

435

Haec ἐφθημιμερῆς, numeri de parte, vocarunt.

341 C * In prima nanque illa contractorum nominum Græcorum declinatione, cuius est ἀληθῆς, quædam sunt, quæ accusatiuum singularem faciunt non solum in ἢ, verum etiam in ἢν, in quibus, nescio an παχυμερῆς, ὁμοιομερῆς, πενθημιμερῆς, & horū cognata repererint Terentianus & Ausonius. Interpretatur autem Diomedi & Prisciano Cæsura penthemimeres, semiquinaria quæ est, quum post duos primos pedes versus, remanet syllaba dictionem finiens, vt tertio huius edyllij versu, *Ambo florentes*, ex septimo Virgilij bucolico, *Ambo florem*, duo sunt spondei: quos sequitur syllaba tes, vltima participij florentes. ¶ *cum reliquo anapesto*. vt quod in eodem versu tertio cæsura sequitur, *insuperabile bello*, ex quarto Aeneidos sumptum, hoc metrum est anapesticum trimetrum hypercatalectum, vt Diomedes metitur. ¶ *aut trochaice cum posteriore segmento*. vt in hoc primi bucolici, *Ille meas errare boues*, post duos pedes, dactylum, *Ille me*, & spondium *as er*, duæ syllabæ rare verbum finientes, trochæus est. Vnde τροχαϊκὴ, Trochaica dicta est hæc cæsura. ¶ *aut septem semipedes cum anapestico chorico*. Semipes, pedis dimidium. Dimidium pedis spondei, vna syllaba longa: dactyli, vna similiter longa, aut duæ breues. Septem semipe-

semipedes, tres pedes cum semisse. Abs quo septem semipedum numero, ἐφθημιμερῆς, hoc est semiseptenaria, vt Diomedes & Priscianus interpretantur, tome dicta, Cæsura, quum post tres pedes remanet syllaba dictionē terminans. Vt in versu Cætonis secundo, *Ambo ani|mis am|bo in|si|gnes*. Et in quinto, *Auspici|is mani|festa fi|des*, ex tertio Aeneidos. Vnde quod remanet, *quo iu|stior al|ter*, ex primo Aeneidos, id facit metrum, quod anapesticū choricū monometrū hypercatalectū vocat Seruius in Centimetro. Cuiusmodi est & hoc in octauo versu, *me a maxima cura*: & in quindodecimo — *onerantq; canistris*. * ¶ *aut post dactylum atque semipedem*. vt in Centonis versu quarto, *Tūque prior*. & in vicesimo quarto, *Sacra canunt*. ¶ *Simile vt dicas ludicro, quod Græci stomachion vocauerunt*. Hunc locū Iodocus Badius quum sic edidisset, existimauit Humelbergius mendū esse in verbo Græco: & ὄστομαχίαν, non ὄστομαχίον legendū: sed homo ille vellē, suæ emédationis rationē pluribus redidisset: si quid forte nouisset de isto ludicro mihi plane incognito: & simul quod sequitur, *oscula ea sunt ad summā quattuordecim figuras geometricas habent*, sic à typographo nulla distinctione excusū, docuisset, qui distinguendum foret: an quomodo postea Morelius à nobis emendatū emisit, *oscula ea sunt. ad summā*. an aliter. Vbi & Gryphius Lugdunensis sane scripsit pro sum: vt vnica videretur oratio nulla indigēs distinctione huiusmodi. Iam OSSICVLVM, diminutiui est ab osse apud Pliniū & alios: ossiumque pugnā significare videtur ὄστομαχία, vt hæc vocabula inter se consentire, & huic loco pulchre conuenire videantur: sed Brodæū Turonensē, qui sic fenserat libro quarto Miscellaneorum, reprehendit Iosephus Scaliger: & pro ὄστομαχίον, σωμαχίον (stomachion certe habebat Tilianū exemplar) ac pro oscula, oscilla legendum censet: quod in vetere Glossario legerit, oscilliū σωμαχίον esse: *oscilla que ista accipit personas illas & larvas veterū: de quibus quærit Lilius Gregorius de dijs, ex Virgilio, Seruio, Festo, Macrobio, Hygino, & alijs*. * ¶ *Sunt enim æquilatera, vel triquetra extentis lineis, aut rectis angulis vel obliquis*. ἰσοσκελῆ ἴψη vel ἰσόπλευρα vocant, ὀρθογώνια quoque & σιγαλνῆ. Sic habet locus hic in cunctis nostris codicibus: itaque plena videtur oratio, vt nec deesse quicquā, nec redundare videatur: ceterū hæc non mihi minus sunt obscura, quam illa alia, quæ suo Grypho insperfit Ausonius, geometrica. Ibi appellauit triangulū æquilatus, quod Græci dicunt ἰσόπλευρον, cuius omnia latera sunt inter se æqualia: hic æquilatus dicit, quod latera tantū duo habet æqualia, & ἰσοσκελῆς Græci vocant. Quæ nanque subicit Græca, ἰσοσκελῆ ἴψη vel ἰσόπλευρα &c. an non ijs exposita voluit, quæ præmiserat Latina? Ita triquetrum, ἰσόπλευρον accipit: sed quis nostrū eā triquetri significationē vnquā esse credidit? Quod ad me attinet, Triquetrum, Triangulum, Τρίγωνον idem valere, semper autumavi: & Siciliam Britanniamque esse triquetras dictas à triangula specie, vt inquit Plinius tertio Naturalis historiae, non quod earum latera forent inter se æqualia, vt certe non sunt. Illud exten-

341 D

341 E

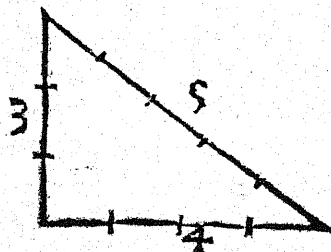
281

Cap. 8

E L I A S V I N E T V S

tis lineis, pro rectis lineis accipio. Euclides enim quæ in primo elemento definiti triangula, hæc ὀρθόγραμμα vocat, hoc est, rectilinea, vt nostri homines iam pridem dicere cœperunt: sed quæ in sphæra sunt triangula, vt quum inter se secantes coluros æquinocctialis circulus medios secat, hæc rectilinea nō sunt. & quod sequitur, *aut rectis angulis*, hoc interpretatio verbi Græci ὀρθογώνιον, quod rectangulum vulgo dicimus: sed quod subiungitur, *vel obliquis*, id qui conueniat cum scalenis? Angulorū alij recti appellantur, alij non recti, siue, vt hic dicuntur, obliqui. Recti anguli, quos & Normales nuncupauit Quintilianus in extremo libro vndecimo, sunt, quos præstat, qui Græcis γνόμων, Latinis Norma vocitatur. Obliqui vero, qui rectis illis vel maiores sunt vel minores: quos obtusos & acutos nominât. Σκαληνὸν autem triangulum definitur Euclidi, quod tria habet inæqualia latera, non quod rectos habeat vel obliquos angulos: recipitque triangulum scalenum cuncta genera angulorum. Et triangulum illud Pythagoricū Vitruuio descriptum libro nono, scalenum est, & tamen idem etiam orthogonium, & rectangulum triangulum.

342 * ¶ Harum verticularū. Verticulas quū dixit Lucilius vet^o poetā, articulos intelligi voluit Fest^o, quidquid hoc loco sint. ¶ & *mirmillo*. Versu cetero secundo Technopægnij. ¶ & *turris*. Etiam *turturis* pro *turris* scriptū inuenit Mariangelus: & possunt antiqui *turturis* pro *tur tur* dixisse, quemadmodū *vulturis* pro *vultur* est in versu Ennij apud Priscianum libro sexto:

Vulturis in siluis miserum mandebat hominem.

¶ & *cantharus*. Quid hic Κάνθαρος, vas, an piscis, an Scarabæus insecti genus? ¶ *variegant*. Hoc verbum pro variare, & varie exornare nescio quantum vetus sit: quo vtuntur primi bibliorum interpretes. ¶ *sub imperatore meo*. Valentiniano Augusto, vt supra dixit. ¶ *merui*. militauimus. ¶ *procedere stipendium*. Titus Liuius vicesimo quinto. *Tribuniplēbis ad populum ferrent, vt qui minores septem & decem annis, sacramento dixissent, ijs perinde stipendia procederent, ac si septem & viginii annorum, aut maiores, milites facti essent.* Libro vero quinto. *placere autem omnibus ijs, voluntariam extra ordinem professis militiam, era procedere.* Et equiti certus numerus æris est assignatus. ¶ *ere dirutum facies*. Quos *quasatos* nunc dicimus, inquit Budæus in annotationibus, antiqui Latini *ere dirutos* vocabant. Festus. *Ære dirutum militem dicebant, quod as diruebatur in fiscum, non in militis sacculum.* Sed vide caput sextum libri duodeuicesimi de honesta disciplina Petri Criniti. Procedere ergo militi stipendium, & militē ære dirutū esse, hæc inter se cōtraria. ¶ *redēant versus*, ad suū poetā Virgiliū.

343 ¶ *Accipite hæc animis*. Ad Valentinianum & Valentē fratres Cæsares hæc. ¶ *Tūque prior*. o Valentiniane. ¶ *puerq; tuus mea maxima cura*. filius tuus Gratianus: quem mihi in disciplinam tradidisti. ¶ *Nomine*

I N A V S O N I I E D V L L I A

autem referens. Auus Gratiani Augusti, Gratianus, vt diximus in epigramma quartum. ¶ *Non iniussa*. Iusserat Imperator Valentinianus, vt dixit ad Paulum. * ¶ *aurique eborisque*. *eborisque aurique talenta*, versu trecentesimo tricesimo tertio vndecimi Aeneidos. * ¶ *aique repente*. ille repente, versu trecentesimo octogesimo octauo octaui Aeneidos. ¶ *mea sola & sera*. *mea sera & sola voluptas*, etiam legitur versu quingentesimo & octogesimo primo octaui Aeneidos. ¶ *Proueniunt*. *Eueniunt*, versu septingentesimo & septuagesimo octauo secundi Aeneidos: sed *proveniunt* alibi, vt versu quadringentesimo & vicesimo octauo duodecimi. ¶ *Hanc tu, oro*. *At tu, oro*, versu ducentesimo nonagesimo noni Aeneidos.

¶ *Parebas*. *παρεχβασε*, egressus, vel egressio Quintiliano libro quarto. *παρεχβασε* est, inquit, *aliene rei, sed ad utilitatem cause pertinentis, extra ordinem excurrens tractatio*. Quid Fescennini infra dicetur.

¶ *Imminutio*. Imminuere est deminuere, siue diminuere. Imminutio, deminutio, seu diminutio. Imminuere autem pudicitiam in primo Plautinae Cistellariae actu, — *Sed tu, an unquam cum quiquam viro Consueuisti? Sil. nisi quidem cum Alcetimarcho, nemine, Neque pudicitiam meam mihi alius imminuit quisquam*, pro auferre dictū videtur. Vnde Hadrianus Turnebus scripsit tertij aduersariorū capite vndeicesimo, Aufoniu(m) Imminutionē hic vsurpassē, pro primocōgressu cū vxore, quod tū virginitas imminuatur. ¶ *tenuis quo*. Legitur &, qua, versu quingentesimo & vicesimo quarto vndecimi Aeneidos. ¶ *sub ipsam sinē*, sub ipsū quoque genere masculino, versu trecentesimo & vicesimo septimo quincti Aeneidos.

¶ *Contentus*. Carmen iambicum dimetrum. ¶ *Ridere nil extra*. præter risū, nihil expeto. *Lasciuia, o Paule, pagina*, Tilij vetus codex. ¶ *qui vt Iuuenalis ait*. versu cetero & septuagesimo quarto libri primi. Manij Curij vitā integerrimā ōnes cōmendāt Romanæ litteræ. Bacchanalia, Bacchi festa, & sacra, temulēta, & spurca. ¶ *ne fortasse*. Sic omnia nostra exēplaria: sed *istud fortasse*, pro *forte* scripsisse potest imperitus & negligēs librarius. ego enim sicut, *si forte*, ita &, *Ne forte*, tā frequēter apud bonos auctores inuenio, veluti apud Virgiliū in tertio Bucolico, *Ne forte recuses*, & Ciceronē in secūda ad Quinctū fratrem epistola. *ne forte me in Græcos tam ambitiosū factū esse mirere*, vt vbicunq; *si fortasse*, & *ne fortasse* in illis reperio, mendū esse suspicer. ¶ *vt Plinius dicit*. Quē Plinio attribuit Aufonius versiculū, hūc in quinto libri primi epigrammate Valerij Martialis inuenies, siue memoria lapsus sit Aufonius, quod hūc nō puto, siue ab amico fuerat Martialis mutuatus. Sed vide caput septimūdecimū libri tertijdecimi Noctiū Atticarū Auli Gellij. Caius autē Plinius, cuius extāt epistolarū libri nouē, & panegyric^o Traiano Augusto dictus, carmina etiā dididisse se multis locis cōmeminit vt ī epistola quarta libri septimi q̄ post aufoniū intercidisse possūt. quorū petulantiā lasciuiaq; excusat ī libri quarti epistola quartadecima, & ī quincti tertia, sicut & suorū Catullus in hēde-

syllabo in Aurelium & Furium, ac suorum Ouidius Naso in prima elegia secundi de Tristibus. *Credo mihi, distant mores à carmine nostro.*

Vita verecanda est, Musa iocosa mea.

349B * ¶ *pyrivate*. lasciuum & libidinosum esse. SVPICIOS duos celebrat poëtas Lilius Gregorius in libris de poëtis: quorum carmina ad nos non peruenerunt. In Gratiarum actione pro consulatu memorauit Aufonius alium Sulpicium. ¶ *nec frontem caperare*. seuerum, graue, castum non esse. ¶ *esse Appuleium*. hic est Lucius Appuleius Madaurensis, philosophus Platonicus. cuius extat Afinus aureus, & alia pauca ex multis, quæ scripserat. Interciderunt inter alia, ista eius amatoria: quorum ipse meminit in priore Magiæ apologia. ¶ *Platonis Symposium*. Συμπόσιον, conuiuium. Vnus ex Platonis dialogis, symposiū vel de amore. Sed de Platonis amoribus in epigramma centesimū & tricesimū quintum. Quid sit autē ἐφηβος diximus in epigramma nonagesimū quartum. ¶ *epyllia*. De hoc verbo iam ante in præfatione in Griphum, monuimus. ¶ *Anniani Fescenninos*. Fescennini versus, inquit Festus, qui canebantur in nuptijs. Nominati fuerunt & in Parecbasi fescennini. Interciderunt autem isti Anniani Fescennini. qui poëta, fuit æqualis Auli Gellij, vt cognosces ex libro nono, & vicesimo Noctium Atticarum. * ¶ *Liuij Erotopægnia* libros. Εἰρωπαιγνίων. Εἰρωπαιγνίων, id quod diximus in edyllium quintum. Erotopægnia poemata amoris ludicra, vt etiā definit Lilius Grægorius de poëtis. Sunt tamen qui hic Εἰρωπαιγνίων malint legere, ἐπὶ τοῦ κρότου, id est à plausu: sed prius puto melius. Pro Liuij vero, quum Lennij & Lemnij esset scriptum, censuerunt esse legendum Lelij Maria Catanæus in epistola septimadecimam libri quinti Plinij, & Iacobus Constantius Fanensis capite quinquagesimo nono Collectaneorum atque ad suæ sententiæ confirmationem Aulum Gellium, & Lucium Appuleium adduxerunt. quod apud illum libro secundo, poëtam Lelij Erotopægnia citentur: apud Appuleium vero in priore apologia, sine Erotopægnion mentione, solo Lelij poëte nomine, Iābici Dimetri versus sex inueniatur. Verū illi si hęc Liuij inuenisset, pro Lennij, quomodo habuit Ascensiana editio, & quedā alię, nō facile quicquā, puto, mutādū cęsuisset, præsertim quū Priscianus alicubi Liuij Erotopægnia citet, vt eorū librum quintū sextūque libro decimo de præteritis verborū in T. Atq; ego, si de hoc quid sentia, pronunciē, primū illis & Lilio Gregorio hoc negauro, Leliū poëtam vnquā fuisse vllū, nisi aliūde firmioribus cōtradican argumentis. deinde si non placuerit Liuij-pro Lelij, aut Lennij in hoc Aufonij loco, Lennij legam, quomodo habebat Tilij liber, quod idem sit cum illo Liuij, hoc argumento: quod quum in Prisciano non Liuij, sed Leuij inuenerim scriptum, etiam libro vndecimo, vbi meminens à memini participio vsū fuisse poëtam illum tradit libro quarto Erotopægnion, scia auctore Quintiliano libro primo, veteres Romanos e pro i sonasse & dixisse Meneruam, lebrum, magistrum. Ita suspicari licet ex Lennij quod

in:

quod in hac Aufonij epistola scriptum fuerat, illud Lennij factum esse ab imperitis scribis. Leuium autem hunc, Liuiūque, accipiendum Liuium Andronicum: quem merito poëtam antiquissimum appellet Aufonius: quum arte natum Ennium fabulam Romę docuerit omnium primus, vt Cicero, Gellius, & alij sunt auctores. * ¶ *Quid Euenum*. Euenos duos elegiarum scriptores, & vtrumq; Parium fuisse, auctor est Suidas. Horum versus aliquot habent Athenęus, Strobæus, epigrammatum Græcorum libri, & alij veteres. ¶ *Menander*. Celeberrimus ille poëta Græcus comicus, quem amabilem appellauit in versu quadragesimo septimo Protreplici Aufonius. ¶ *Leta materia*. vt amores fere iuuenum. ¶ *Partheniam*. παρθένος, virgo, puella. Vide Virgilij vitam per Donatum. Hinc ἀγρόν, id est castum, appellat, puto, Virgilium Græcus poëta in epitaphio Didonis, quod commentario nostro inseruimus. ¶ *qui cętao Aeneid*. Eius sunt versus.

Optatos dedit amplexus, placidūque petiuit

Coniugis infusus gremio, per membra soporem.

Aulus Gellius libro nono. ¶ *γλισχροσμενίαν*. Γλίσχρος, lubricus, lasciuus. cap. 10. σέμενος, pudicus, grauis, honestus. Mariangelus tamen ἀισχροσμενίαν mauult, id est turpem pudicitia. ¶ *aliter hæc sacra non constant*. Hoc adagio licebit vti, si quando fatebimur culpam, sed quæ rei, locoque conueniat, inquit Erasmus, adagio octogesimo octauo Cęturia quartæ Chiliadis secundę.

IN ORATIONEM CONSVLIS
AVSONII, VERSIBVS ROPALICIS,
EDYLLIVM XXIX.

In solo Lugdunensi membraneo codice adhuc repertum fuit carmen hoc, in eorū hunc habuit titulum. *Incipit Oratio Consulis Aufonij Versibus Ropalicis*. vbi quid verbi sit ropalicus, quæritur. Versus quidem omnes sunt hexametri, & verbis quinque. primo, monosyllabo: secundo, duarum: tertio, trium: quarto, quattuor: quinto, quinque: syllabarū: sed cur ropalicus? Ρόπαλον, duabus prioribus syllabis breuibus, vt nona Odyssę rhapsœdia,

Κύκλωπος γὰρ ἔκειτο μέγα ρόπαλον παρὰ σπηῶ

est claua: & quā Virgilius, Ouidius, alij, clauam dicūt, Herculis arma, Græci ρόπαλον appellāt: vt Diodorus Siculus duodecimo de Milone Crotonienſi: *διεσκευασμένος εἰς Ἡρακλέους σκευὴν, λεοντὴν, καὶ ρόπαλον*, & Athenęus duodecimo de Alexandro Magno. *τὸν πέτασον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ κηρύκειον ἐν τῇ χειρὶ, πολλάκις δὲ καὶ λεοντὴν, καὶ ρόπαλον, ὡς περὶ ὁ Ἡρακλῆς*. Vnde si versus id genus cognominati sunt, quod rhópallo & clauæ sint quodāmodo similes, Rhopalici Græca consuetudine, scribendi venient: quos & clauales non inepte possis Latine appellare. Eiusmodi versuum meminit Seruius Maurus in extremo Centimetro, sed Eurypalicos appellat: & sic definit. E V R Y P A L I C V S *versus est: quum verba pro-*
ut prosequuntur, syllabis crescant. ut est hic.

Rem tibi concessi doctissime dulcisonoram.

251 B * Quos Eurypalicos, quia ex definitione & exemplo constat eosdē esse cum Ropaliciis, & voces Ropalicus, & Eurypalicus sunt nimium similes, mirum, nisi Latini librarij hīc aliquid pro more corruerint. Quod si tentes emendare, quoniam vtriusq; nominis Græca, sine dubio, est origo, Græco vetere grammatico opus est, si quis extet, qui meminerit. Diomedes Prisciano antiquior Grammaticus, quos appellat versus FISTVLA RES, & sic definit, *Fistulares sunt, qui paulatim accrescente partis orationis numero, ab unica syllaba, plures adusque, ducuntur,* eosdē esse cum Rhopaliciis diceret, nisi adductus in exemplum Homeri versus, primus Ἰλιάδου, duo verba haberet pro vno, quinta & sexta fede.

ὡς ἐπιπὼν, πυλέων ἐξέσσυτο φαίδιμος Ἐκτώρ.

Quod si idem plane sunt Fisturales & Rhopalici: sed qui Diomedis grammatica nuper emendavit, quum Homeri versum in suis exemplaribus non inueniret, ab imperitis librarijs prætermisum (desiderabatur certe ille, ut & pleraque alia Græca, in prima Parisiensi editione) istum huic loco conuenire existimavit, & sic reposuit: alios, puto inuenisset apud eundem poetam, plane Rhopalicos, si quæsiuisset, ut hunc Ἰλιάδου γ.

ὦ μάκαρ Ἀτρείδην, μοιρηγενὲς ὀλβιόδαιμον.

352 ¶ *Da Christe specimen.* Tertia huius versus syllaba potest ideo producta videri, quod ipsam duæ consonantes sequantur. ¶ *altissima ingenerato.* Nulla hic synalopha. ¶ *Jordanis.* fluuius. libro quarto regū. ¶ *Quis digne Domine.* Potest digne aduerbium esse, & sic produci, sed in domine 253 Cætura id efficit. ¶ *Stephano.* In actis Apostolorum. ¶ *Cathedrali inchoatori.* Petro, principi Apostolorum: qui Antiochiæ primum, deinde Romæ cathedralem tenuit sedem, ut scribit Hieronymus. Ceterum nouum istud verbale, *inchoator,* tertiam syllabam natura longam corripiet, nisi in media dictione fiat synalopha: quæ nulla est in principio. ¶ *Paulum infestum.* Christianis, primum. Quod sequitur verbum, non potest plurimum esse syllabarum, quam quattuor: ut ne copulaueris scribas. In eo ris contra naturam producitur. *Adglomeratu* autem, & *adglomeratis* scripserrat vetus librarius. ¶ *Vi latro confessor.* In extremo Lucæ Evangelio. Recte autem hoc loco usurpatur confessor pro eo, qui peccata sua agnoscit, & exponit: quum vulgus pro eo perperam accipiat, qui confidentes audit, & interrogat. Verbum tamen non satis antiquum Confessor, sicut & alia multa in hoc eodem carmine, ut *uiuificator,* versus quinto a viuificando, cuius participium viuificans habet versus ceterisimus tertius Technopægnij. *Vigilatus* nono, & *Recreatus* sextodecimo, substantiua quartæ declinationis. *Iustificare* eodem sextodecimo. *Sanctificare,* vnde uicesimo. *Auxiliatrix,* vicesimo primo. *Immaculatus* vicesimo quinto. *Mercificare,* vicesimo sexto. *Cathedralis & inchoator,* tricesimo secundo. *Adglomeratus* substantiuum quartæ tricesimo tertio. *Constimulator* tricesimo quarto. *Glorificare* quadragesimo. Quæ effinxit Aufonius, dum animi

animi gratia experiretur, quid ipse posset in Rhopalico genere, difficili magis & laborioso carmine, quam vtili.

IN EPICEDIUM, EDYLLIVM XXX.

354

¶ *Post Deum, semper patrem.* Præfatio est in Epicedium. Cuius hic erat titulus in exemplari. INCIPIIT EPICEDVM IN PATRE PRÆFATIO IN PROSA. pro quo Lugdunenses scripserunt, Aufonius lectori suo. S. D. ¶ *Secundamque reuerentiam.* Plato, Cicero, & alij, parentibus præponunt patriam, communem omnium parentem. ¶ *Epicedium patris.* Est ἐπιπέδιον, nenia, & carmen, quod mortuo canitur ante, quam sepeliatur. ἐπιπέδιον, quod post sepulturam dicitur. Sic tradit Seruius in duodecimum versus Daphnidis. Est enim τὸ κήδος, cura, exequiæ, funus. ὁ τάφος, sepulchrum & tumulus, cum quibus præpositio ἐπι composita, ad, super, in, & alia significat. ¶ *Seu pater.* siue pater quispiam, filios habens. ¶ *Hos relegisse.* hoc non hos, in exemplari.

¶ *Nomine ego Aufonius.* Nomen pro nomine veteres libri, & *infirmus* pro 355 A vltimus, Tilianus. Eundem autem suum patrem Iulium Aufonium celebravit primum in Parentalibus Aufonius. quod carmen cum hoc conferes. ¶ *Arte medendi.* de qua etiam scripsisse monuimus in carmen illud 102 primum Parentalium. ¶ *vicinas vrbes.* Vasatas & Burdigalam. inter quas iter est vnus tantum diei. Aufonio itaque medico patria fuit Vasates, vbi natus fuerat: sed patriæ Burdigalam prætulit urbem longe clariorem, celebrioremque: in quam commigravit. De Vasatis autē, & Vasatis plura in carmen vicesimum quartum Parentalium inuenies. ¶ *sedlare. domo.* 129 C ¶ *Curia me duplex.* Romana & Burdigalensis, an Burdigalensis, & Vasatensis? Curiam Burdigalensem nominat Aufonius in carmine Parentalium quinctodecimo, & Senatū in octauo & nono. Qui autē præfectura Illyrici fuit honoratus, ut versus quinquagesimo primo iactabit, nō est dubium quin imperatorū beneficio ciuitate Romana donatus, in curiā receptus, in Senatū allectus fuerit, quum isti Cæsares, peregrinos quoslibet, & semibarbaros, ut ait Suetonius, quamuis ob causam sibi caros, huiusmodi honoribus euehere non cessarent. Extremum carmen de Burdigala. ¶ *Muneribus exsortem.* Id est, solo & inani nomine Senator fui. Andreas Alciatus libri quarti capite tertio Dispunctionum. ¶ *Non locuples.* veteres libri *Non opulens.* Opu- 201 lens Moneta in carmine de Mediolano. ¶ *semper eosdem habui.* Vetus liber, *eadem* pro *eosdem.* ¶ *Sermone impromptus Latio.* Græce 355 doctior, quam Latine. Quibus temporibus Romæ regnabat Tarquinius Priscus, olympiade quadragesima quinta, ut in Eusebij Chronicis notatum est, annis ante natum Christum sexcētis, Phocæenses, Græci ex Ionia Asiæ prouincia venerunt in Italiam & Galliā, multas

ELIAS VINETVS

vrbes in litore maris interni condiderunt . in ijs Massiliam. Quæ nune Narbonensis Galliaë ciuitas cumprimis munita , olim mercatus fuit bonarum artium disciplinarámque celeberrimus, tanquam altera Athenæ. Quo Romani, Galli, Hispani, omnes, quibus licebat, se conferebant philolophaturi. Hæc Pythiaë illius fuit patria, quem tam immerito Strabo geographus infectatur: cuius & aliorum Massiliensium scripta Græca intercederunt, vt & Fauorini Arelatenfis, cuius meminimus, quum explicaremus carmen de Arelatis: quem verisimile est Massiliaë & ipsum philosophiã didicisse , ciuitate vicina. Massilia Gallos ita Φιλέλληνες reddidit, id est Græcorum amatores & studiosos , ὡς ἐν πλείτοις συμβόλαια ἑλληνιστοῦ γράφειν, vt in omnibus rebus, publicis priuatisque rationibus, Græcis litteris vterentur, ait Strabo, libro quarto. Inde tabulæ illæ in castris Heluetiorum repertæ, Græcis litteris confectæ, ad Cæsarem perlata. Inde plurimus in nostro Galloromano sermone hellenismus: ac inde etiam, nisi fallor , vt Iulius Aufonius Græcam linguam melius nouerit, quam Latinam: seu in media ipsa Massilia sermonem Græcum cum Physica didicerit: seu domi in patria Massiliensem habuerit aliquem , qui docuerit: quemadmodum scribit idem Strabo , reliquas Galliaë ciuitates ab hac solere σοφιστὰς ὑποδέχεσθαι, sicut & medicos. * Sic Burdigalæ litteris Græcis primum institus fuit puer Paulinus Eucharistici auctor, Graijs etiã famulis adhibitis, qui cū puerulo Græce colloquerétur. Adde, quod homini Physices & rei medicæ studioso facilius fuit Græcam linguam apprime cognoscere ex magistris ipsis mutis, qui multo plures erant Græci & meliores, quam Latini. Extabant enim tunc scripta Græca Empedoclis, Democriti, Hippocratis, Chrysippi, Erasistrati, Aretæi, Ruffi, Sorani, Galeni, & aliorum innumerabilium, quũ vix vnum aut alterum haberent in hoc genere scriptorẽ Latini, quem nominare ausim, ex quo Iulius Aufonius rem medicam didicisset. Sic doctrina omnis , omnes disciplinæ flourerunt in Græcia , atque in biblioteceis Græcis infinita multitudo Græcorũ librorum erat, propter multitudinem eorum, qui scripserãt, quemadmodum meminit Cicero in Tusculana secunda. ¶ *artis inempta*. Non venditavi artem meam vt auari solent medici, sed exercui sine mercede, ac docui, Hippocratis medici exemplo. Vide eius iusiurandum , & epistolam, quæ fertur ad Abderitas. * ¶ *Iudicium de me prestare*. Iudicio & opinioni bonorũ virorum de me satisfacere & respondere. ¶ *Officia in multos*. Hoc distichon in solo inueni Lugdunensi codice, aliãque fuerunt in eo , quæ in alijs non videramus , Aristarchi obelo non minus digna. ¶ *Iudice me nullus*. Iudice me nullus, liber antiquus. ¶ *felicem sciri*. sciri a scisco: vnde scita Platonis in libro de Cæsaribus . Sic ego statui, & decreui. hoc meum scitum & sententia , felicem esse habendum illum, non qui habet, quod vult, sed qui non cupit, quod non habet. *Ciuem autem pro sciri non debent Lugdunenses edere*. * ¶ *Non occurfator*. Qui alijs occurrere salutandi gratia, sciscitãdi, audiendique de rebus , non so-

204

355 C

356

296

357

lerem

IN AVSONII EDVLLIA

serem. Occurfatio est apud Ciceronem. ¶ *Obuia cernens*. ea tantum videns, aspiciens, obseruans, quæ se mihi vltro offerebant , non rimans curiosose, quæ quoquo modo clausa, velata, tecta videbantur . ¶ *Vera & si qua fuit, tacui*. Vetus liber, & *veram si scierim, tacui*. ¶ *eiurati*. odio habitũ, & euitati. ¶ *Deliquisse nihil nunquam*. Duæ negationes pro vna. Fuit hoc in Lugdunensi vetusto exemplari: sed non quod sequitur distichon, *Trasçi promptus*. * ¶ *Lustra nouem*. Annos quadraginta quinque, vt puto. ¶ *Natos tres numero genui*. Antiqua lectio, *natos quattuor edidimus*. Recte. vide tabulam de genere Aufonij in extremo in Parentalia cõmentario. ¶ *Prima obiit lactens*. Prima liberorum meorũ Aemilia Melania infans adhuc & lactens, mortem obiit. De hac est carmen vndetriciesimum Parentalium. ¶ *At qui fuit vltimus aui*. Quartus, vltimus & minimus natus meorum liberorum Auitianus. De quo carmen tertiumdecimum Parentalium. ¶ *Maximus*. Aufonius poëta, maximus natus meorum liberorum, vt Aemilia Melania filiola, eo maior vno anno , non numeretur: quæ in cunis Obijt. Lilius Gregorius Maximum, hîc putauit proprium nomen esse fratris Aufonii , sed sic plures fuissent Iulio Aufonio liberi, quã numeret pater. ¶ *Praefectus Gallis, & Libye & Latio*. Praefectus à præficio verbo passiuo, adiectiue vsurpatur & substãtiue: & modo cū genitiuo constructur, modo cū datiuo. Dicitur enim præfectus vigiliũ, classis, ærarij, vrbis: & præfectus moribus, vrbi, prætorio , ac sæpius præfectus verbi & prætorio, quã vrbis & prætorij. Fuit ergo præfectus Gallie: ac sicut etiã loquebãtur, Praefectus prætorio Gallie Aufonius poëta, & Libye & Latio, hoc est Africæ & Italia. Quæ ne tres tibi videãtur præfecturæ, quũ duas tantũ ipse cõputet in versu nonagesimo secũdo Protreptici ad nepotẽ, scito, tẽporibus Aufonij Africã sub dispositione Praefecti prætorio Italiae fuisse, vt ex antiquis dignitatũ administrationũq; Imperij romani cõmẽtarijs didicim: quã, profligatis Vãdalis, annis post cõsulatũ Aufonij centũ fere & quinquaginta, Iustinianus Augustus propria iussit habere præfecturã, quemadmodũ ipse scribit in suo codice, titulo de officio præfecti prætorio Africæ. Vtrã autẽ suarũ præfecturarũ adeptus sit priorẽ Aufonius, nõ habeo cõpertũ: ceterũ cū fuit creatus cõsul, eo tẽpore, Galliarũ se prætorio fuisse præfectũ, ipse dixit nõ semel in gratiarũ actione pro cõsulatu. De istis autẽ Praefectis prætorio, & eorũ præfecturis, quẽdã quod dicta sũt in versũ Mosellæ quadringetesimũ & septimũ, & in epistolã Aufonij ad Probũ Praefectũ prætorio. ¶ *Trãquillus clemēs, oculis, voce, ore serenus*. In primis formarũ editionibus quũ desideraretur hic versus, ausus est tãdẽ quispiã in eius locũ supponere, *Alter erat vates, augustorum que magister*: quasi hæc iã de Aufonio poëta Gratiani Augusti magistro sint intelligẽda, superiora illa de alio quodã ipsius fratre. Ita solët audaculi homines bonos auctores improbe corrũpere. In solo autẽ illo Lugdunensi vetusto codice adhuc repertus versus hic, *Trãquillus, &c.* * ¶ *In genitore suo*. In me suũ patrẽ. In habet ablatiuũ pro accusatiuo interdum hoc

358 A

108

134

118

368

391

412

269

419

258B

S f

ELIAS VINETVS

significatu apud poetas. Ovidius libri quinti Tristium, elegia secunda.

Sape suo victor lenis in hoste fuit.

¶ *Cuius*. Aufonij poetæ, filij mei. *Huius*, exemplar vetus. Quot Aufonio poetæ filij fuerint, diximus in epigrammata de fastis, & in nonũ carmen Parentalium. **¶** *Et generum*. de quo lege carmen quartumdecimum Parentalium. **¶** *Proconsule*. Proconsules. Licet enim vtroque modo dicere, Hesperius Proconsul, & Hesperius Procòsule. Filius & gener Proconsules, filius & gener Proconsule. Marcianus Capella libro tertio de nominibus finit in L. **¶** *Consul ut ipse foret*. Consul fuit Aufonius poetæ, Olibrio Hermogeniano collega, anno Christi trecentesimo octogesimo secundo, & sic patre Aufonio iam mortuo. **¶** *Matronale decus possedit filia*. quippe quæ matrona fuit, & in matrimonium cum viro conuenit: vt Matronam definit Gellius libro octauodecimo noctium Atticarum. Est autem hæc Iulia Driadia: quam carmine duodecimo Parentalium desleuit Aufonius frater. **¶** *progeneri*. sui. hoc est, eius, qui uxorem habuit filiam filij, filiaue ipsius Iuliæ Driadie: vt definiunt prognerum Festus & Modestinus de gradibus cognationis. **¶** *simul omnium*. Illorum, nati, generi, progneri. Omnium autem contrahi debet (synalæpham vocant Grammatici, & Synæresin) vt fiat Spondæus, sicut apud Lucretium libro quinto quidam legunt. *Imbecillorum esse æquum misererier omnium*.

Sic apud eundem Lucretium libro primo Baptista *omnum pro omnium* legisse se scribit. *Per gentes Italas omnium que clara clueret.*

* **¶** *Præfectus nuncupor*. solo nomine præfectus, vt supra dixit, *Muneris exortem se, nomine participem*. Huiusmodi præfecturæ titulũ & honorem ab Imperatoribus suis Aufonium filium Gratiani Cæsaris magistrũ patri suo obtinuissẽ verisimile. nisi malis Aufonium ipsum patrem, propter artis suæ peritiam, impetrauisse. De Illyrico autem in epigrãma quartum. **¶** *Non aspernabere fari*. Quisquis es, inquit, qui hæc de me leges, vbi hanc vitæ meę summam habueris, non pudebit dicere, o Aufoni medice, talis fuit tibi vita, qualem mihi optem.

IN AVSONII VILLVLAM EDYLL. XXXI.

¶ *Quum de palatio*. Hoc ita fuit in Lugdunensi codice, sed præfixo hoc titulo. INCIPIIT DE PRÆDIOLO PRÆFATIO IN PROSA. Appellatur autem hic Palatium, Romani principis aula, & comitatus, quisquis is princeps fuerit post Aufonij Consulatum: sed quid Lucianus stilius? Luciliano pro Luciano stilo legendum censet Iosephus Scaliger, qui & eodem errore, Luciano schedio pro Luciliano se dicit reperisse apud Petronium Arbitrum. quæ emendatio si vera est, & in his eiusdem Arbitri Lucilianæ pro Lucianæ scriptũ videbitur. *Sed ne me putes improbasse studiũ Lucianæ improbitatis, quod sentio & ipse, carmine effingã*. Ceterũ ne sic quidẽ intelligo, quẽ accipiat stilũ Lucilianũ Aufonius. Fuit Lucilius, antiquus satyrarum poetæ: quæ interciderunt. Cõmentariũ nostrũ in epistolã octauã decimã. **¶** *Salue herediolum*. Heredium, vt prædiũ antiquũ

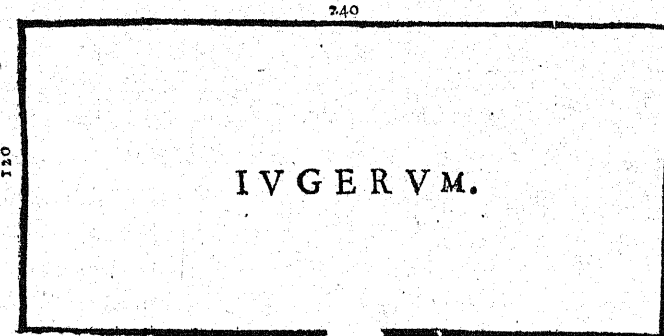
IN AVSONII EDVLLIA

dixerũt, & inde herediolũ, vt prædiolũ, factũ. Herediũ autẽ, nisi mẽdũ sit, Festus Põpeius, prædiũ paruulũ definit. Varro libro primo de re Rustica, *As*, inquit, *Antiquò noster ante bellũ punicũ, p̄debat bina iugera*: quòd herede se quẽretur, herediũ appellarũt. Columella libro primo de Quincio Cincinnato, *Imperator ad eosdẽ iuuenos, & quattuor iugerũ auitum herediolũ redierit*. **¶** *Patri succedere*. filiũ scilicet. Pro succedere autẽ, *succesere* scriptũ inuenerat Accursius Mariágelus: qui primus hoc carmẽ Aufonij edidit nobis in diatribis. **¶** *Nũc labor & cura*. de colèdo agro. **¶** *ante*. viuo patre. **¶** *AEquanimis*. Hoc verbũ fuit in carmine ad Drepaniũ Pacatũ de ludo Sapietũ, ex quo & equanimitatẽ dixit Teretius in prologo Adelphoru & Phormionis. * **¶** *unanims*. ijs, qui vno sunt animo, cõcordes & amici. Est hoc nomẽ terciæ inflexionis in octauo versũ quarti Aeneidos Virgilij, ac in carmine de Aemilio Magno Arborio in Paretalibus. Hinc est Vnanimitas apud Plautũ Liviũ, & Paulinũ in litteris ad Gestidiũ. **¶** *Cuncta cupit Cræsus*. De quo & Diogene lege epigrãmata quinquagesimũ secundum & quinquagesimũ tertium. **¶** *Spargit Aristippus medijs in Syrtibus*. Aristippus philosophus Cyrenæus fuit. Cyrenæ vrbs est Africæ. De quo Diogenes Laertius hoc ex Bionis diatribis memorẽ prodidit, Quum eius famulus in itinere pecuniã gestans, onere grauaretur, iussisse Aristippũ vt abijceret, quod nimium esset, & quantum posset, ferret. Idẽ Aristippus quũ aliquando nauigans esse se in piratica naue sensisset, aurũ, quod habebat, deprõpsit, & numeravit: deinde in mare abiecit, & ingemuit tanquã ei imprudẽti forte excidisset. Sũt vero qui referant illum, inquit Diogenes, & hoc subiunxisse, fatius esse illa per Aristippũ perire, qua Aristippũ per illa. Horatius in tertio sermone libri secundũ.

Græcus Aristippus? qui seruos proijcere aurum

In media iussit Libya, quia tardius irent, Propter onus segnes.

Videtur ergo Horatiũ imitatũ Aufonij, & p media Libya medias Syrtẽs dixisse. quẽ sũt duo sinũs Africę, de quibz lege sallustiũ in Iugurthino bello & Melã. **¶** *Aurea nõ satis*. midas phrygię rex, a Baccho petijt, vt quicquid trãgeret, aurũ fieret, apud Ovidiũ vndecimo metamorphosẽ. **¶** *Γνῶθι σεαυτὸν*. chilonis sc̄etia in Ludo Sapietũ. **¶** *Silua supra duplũ*. Agri seu arui ducẽta iugera, vineę cẽtũ iugera, prati quinquaginta iugera, sũnt trecẽta et quinquaginta iugera. cui sumẽ duplũ est silua septingẽtorũ iugerũ. Iugerum autẽ modus arę fuit cẽtũ et viginti pedes in latitudinem patens: ducentos & quadraginta, in, longitudinem

gintaiugera, cui sumẽ duplũ est silua septingẽtorũ iugerũ. Iugerum autẽ modus arę fuit cẽtũ et viginti pedes in latitudinem patens: ducentos & quadraginta, in, longitudinem

79. 113

119.

Cap. 6

117

359

355

2

360A

462

211.

360 B

104A

582.

32.

361

211.

ELIAS VINETVS

apud Varronem, Columellam & alios. ¶ Fons propter. fons est prope, & puteus non nimis altus. ¶ Hac. villa. ¶ ad urbem. iuxta urbem. ¶ Ne patiar turbas. Amici qui se ipsi eo subinde inuitant, alique urbani, solent esse agris molesti, qui mœnibus propiores sunt. ¶ Vtique bonis potiar. Nam si longius abesset ab vrbe rus meum, non possem sepius id inuisere, & eo me oblectare. Παιεμια autē diceret hæc Donatus, potiar, patiar. Qualia multa sunt apud Aufonium. ¶ Et quotiens mutare locum.

Ex meo propinquare, hoc capio commodi:

Neque agri, neque urbis odium me unquam percipit.

Vbi satias cepit fieri, commuto locum.

Sic secum senex ille Simo in extrema Terentij Eunucho. Hæc autem Aufonij villa vbi fuerit sita, incompertum habeo. Nam nec in Vasatensi, nec in Burdigalensi, nec in Santonensi agro, vlla extat Aufoniani nominis memoria. Quod nanque Iosephi Cassiani Aufonianum vulgo vocitatur in Burdigalensi, hoc ipse suo prædio in Aufonij poëtæ, cuius scriptorum studiosus erat, memoriam nomen imposuit admodum nuper: vt diximus in primam Paulini epistolam. Patrem tamen & auum Aufonij quia Vasatenses fuisse constat, a quibus hoc filio hæredium obuenit, in Vasatensi fuisse verissimile est, & iuxta fluuium Garumnam.

566

362

IN PROTREPTICON AD NEPOTEM EDYLLIVM XXXII

¶ ad nepotulum meum. Aufonium nomine, vt & in ipso Protreptico, & in extremo Genethliaco, auus ipse appellauit. De Hesperio & alijs Aufonij poëtæ liberis, quesiuimus in epigrammata de Fastis, & in decimum carmen Parentalium. In Lugdunensi autem membræo codice titulus huius edyllij fuit, INCIPIT LIBER PROTREPTICVS AD NEPOTEM. ¶ Sororis tue filiæque meæ. Huius nomen nusquã legere meminimus, nec de eius marito quicquam comperimus. Vide, quæ scripsimus de generis Aufonij in quartum decimum carmen Parentalium. ¶ instar protreptici. Προτρεπτικοί, exhortor, suadeo, incito. Προτρεπτικὸν, quod hortatur, impellit, instruit: Προτρεπτικὴν εἰσαίς, exhortatiuus status Quintiliano libro tertio. Trebellius Pollio in Salonino Gallieno. nec ignota esse arbitror, quæ dixit Marcus Tullius in Hortensio: quem ad exemplum protreptici scripsit. ¶ nostri verecundia. me, patrem, absentem, non vereberis. ¶ Magis. potius. ¶ quam forticula. fortia & valida. Hoc diminutiuo ab eo quod est fortis, vsus Cicero secunda Tusculana de Epicuro. Quauis idem, forticulum se in torminibus & in stranguria sua prebeat. ¶ quas matres. ex actus secundi Terentianæ Eunuchi. ¶ foris. apud alios, & externos. ¶ illius. nepotis, pueri, quam meis, senis.

370.

73. 115.

139.

foen. 3.

IN AVSONII EDVLLIA

fenis. ¶ Δις παῖδες οἱ γέροντες. Bis pueri senes. Extrema senectute repuerascunt homines, & desipiunt, vt pueri. Prouerbiū explicat Erasimus. Hoc autem loco quidam, qui Græcas literas non noverant, dicas pro dis scripserūt. Sic enim editio Parisiensis prima habet, aut fortasse & meis dicas παῖδες οἱ γέροντες. * ¶ Graio. Quidam Græco, alij grato legunt. σχολὴ est otium: & cessatio. ¶ Certus. es subaudi. certo scis. ¶ fatiscit. fatiscere est aperiri. rursum deficere inquit Nonius. Qui & profestos dies esse scribit, qui sint a festiuitate vacui. * ¶ trementes. membris, & toto corpore, senio debilitatis. ¶ Seru nepotes. Virgilius secundi Georgicon versu quinquagesimo octauo. Est autem appositio Nepotes cura noua. ¶ Peliden. filium Pelei Achillem. sed erat Peliaden in Lugdunensi libro. Est accusatiuus Græcus Achillea à recto Αχιλλεύς. Hemistichium autem, quod in omnibus alijs erat ex emplaribus, terrebat Achillea Chiron, hoc in antiquo illo fuit, terrebat Chiron Achillem. Ceterum pædagogus ille Achillis per ω longum Græcis suis scribitur, χελών. De quo Plinius, Hyginus, Philostratus vterque, ac alij, ¶ Thessalico, Non tantum Chironi magistro, sed etiam Achilli discipulo, patria fuit Thessalia. ¶ pernissus equo. id est Hippocentaurus. Saturnus cum Phillyra, in equum versus, concubuit. vnde fertur natus hic Chiron, monstrum, cuius corporis superior ab umbilico pars, virum: inferior reliqua equū referret. Centaurorū tamen (ijdem sunt Hippocentori) aliam originem Seruius in libro tertio Georgicon Virgilij affert. * ¶ Nec pinifer Atlas. Fuit Atlas astrologus peritissimus, vt pluribus ostendit Diodorus Siculo libro quarto, & Plinius aliquot locis. Pinifer vero dicitur, id est pinos ferens, quod vir ille in sui nominis montem altissimum in Mauritania, mutatus fertur. Fabula quarto Metamorphoseon Quidij. & apud Hyginū. ¶ Aphitryoniaden puerum. Herculem Iouis & Alcmenæ vxoris Amphitryonis filium. Illum enim Astrologiam Atlas docuit, vt ex libro quarto Diodori Siculi cognosces. ¶ Sed blandus. Sed balbus, quidã libri. ¶ De generes animos timor arguit. Ex libro quarto Aeneidos hoc hemistichium. ¶ Quod sceptrū. Martialis in epigrammate ad ludimagistrū libro decimo.

363

364

vers. 115.

364 B

vers. 13.

Epig. 62

Scuticaque loris horridis Scythæ pellis,

Qua vapulauit Marsyas Celæus,

Feruleque tristes, sceptrâ pædagogorum.

Domitius Marsus apud Suetonium de Orbilio Grammatico Horatij poëtæ magistro,

Si quos Orbilius ferula scuticaque cecidit.

Ex ferula itaque arbore fiebant olim præceptorum virgæ, sicut ex Betula, Magistratum, auctore Plinio: vnde ferulæ tristes dicitur Martiali, & minaces Columellæ in versu, quem adduximus in epigramma centesimum & sextum decimum. Scutica vero, quam è Græco σκῦτος, quod corium significat, appellatam volunt Grammatici, quale flagellum fuerit, parum comperi, nisi forte cuiusmodi meminimus in Hispania vidisse.

Fustis est sexquipedali longitudine, pollice aliquando crassior, præsertim qua parte perforatus, lora admittit. Alteri parti, quæ exilior est, additur orbiculus, digitum vnum crassus, & diametro palmum vnum fere longa: quo quia puerorum palmas barbari cædunt, *Palmarioriam*, id genus appellauerunt. Lora terna esse solent, quibus ad nates vtuntur, ex corio paullo crassiore facta, eaque digito auriculari non exiliora nisi si qui paullo humaniores, molli aluta (vt ait Ausonius ad nepotulum) tenellis parcant. Sed neque ALVTAM, satis compertum habemus, quam proprie antiqui dixerint. Ex qua tamen non dubitamus, quin nostrum *Luda* facta sit. *Ludam* autem nos appellamus, id est, alutam, molliores pelles & albas, vt ex quibus chirothecæ vulgo fiunt. Iuuenalis tamen alutam nigrâ dixit libro tertio.

vrf. 191.

Appositam nigrae lunam subterit alute.

365

* ¶ nomen aui. meum, Ausonius appellatur etiam in Genethliaco. ¶ *Prime nepos.* Fuit hic Ausonij poëtæ nepotum primus. ¶ *porge, porrige, syncopa. da. præbe.* ¶ *et olim. de futuro hic olim.* ¶ *Proconsul genitor, Prefectus auunculus instans.* Tilianus codex, *Prefectus genitor, Proconsul auunculus.* In Epicedij versu quadragesimo quinto Procôsul dicitur tam gener Ausonij, quàm filius Hesperius istius Nepotis auunculus, quæcunq; illa præfectura fuerit ¶ *instans.* exemplo sunt. ¶ *perlege, quodcunque est memorabile. prima monebo.* Sic versus hic in omnibus exemplaribus: sed in sequentem, *Perlege, quodcunque est memorabile, & vt tibi prosit,* nec in veruſto suo Mariangelus, nec in suo Lugdunenses inuenerunt. ¶ *Conditor Iliados.* Homerus ita appellatus Iuuenali libro quarto. Iliados autem vltima brevis est: quæ hic producitur, Cæsura penthemimere. ¶ *Orsa. opéra, scripta, Comœdiæ Menandri poëtæ Græci.* Nondum enim tum interciderant. * ¶ *Innumeros numeros.* Hic discrepant interpretes. Quidam innumeros, innumerabiles & infinitos numeros ac versus accipiunt. Turnebus capite duodecimo decimi aduersariorum distinguit, Innumeros, numeros: & numeros, versus intelligit, innumeros vero orationem solutam & profam, ex Plauti epitaphio, quod extat apud Aulum Gellium libro primo.

cap. 24.

Postquam est morte captus Plautus, Comœdia luget.

Scena est deserta, dein risus, ludus, iocusque,

Et numeri, innumeri, simul omnes conlachrumarunt.

Iosephus Scaliger contra Turnebum, nihil distinguendum censet: & numeros innumeros intelligit tam hoc loco quam in epigrammate Plauti, versus comicorum, qui numeri sunt, sed innumeri, hoc est non numeri, & solutæ orationi similes, quam vinctæ. ¶ *Affectusque impone.* Vt, si precantibus

tis oratio sit, si flentis, si minantis, si alterius. De his Quintilianus libro tertio ac vndecimo, de orationis distinctione, in capite de pronuntiatione. ¶ & *ignavis.* Tardos vel paullulum interiectæ pauſæ multum iuuat. * ¶ *Quando oblita.* Nunc oblita mihi tot carmina, in nono Virgilij Bucolico. ¶ *Connexa historia.* historias. ¶ *Soccos.* comœdias. ¶ *Aulaæque regum.* tragœdias. ¶ *Et Melicos lyricisque.* Melicus & lyricus poëta, idem, qualis Horatius, vt vult Beroaldus in annotationibus in Aulum Gellium. ¶ *Præfando.* legendo, recitando mihi. Nam litterarum studiosi, quibus labor, & senium, oculorum obtudit aciem, lectoris fere pueri opera vtuntur. ¶ *Nouabis.* renouabis seni mihi sensus. ¶ *Te præeunte.* præfante, vt modo dixit, & legente mihi. ¶ *Flacci.* Horatij. ¶ *lecto.* delecto, in primis scito, & eleganti sermone. ¶ *Comis.* ornas, vt primo in epigrammate. ¶ & *astrieto socco.* oratione vincta, non soluta, nec libera. Cicero libro primo de oratore. *Est finitimus oratoripoëta numeris astrieti paullo.* & tertio. *Isoocrates instituisse fertur, vt inconditam antiquorum dicendi consuetudinem, numeris astringeret.* s o e c v s autem, genus calceamenti, quo vtentur comœdi, pro comœdis ipsi, comœdiisque vsurpant solet. * ¶ *percurris pulpita.* Theatrum, quid sit in Ludum Sapientum diximus. In eo inter cetera, erant hæc, Scena, Pulpitum, Orchestra. Scena, erat frons theatri alta, & tecta. * Ante Scenam, quem locum *ἄρουρ* Græci dicunt, Pulpitum. Ante Pulpitum, in medio theatro, loco infimo, Orchestra. In Orchestra sedebant spectaturi senatores. In Pulpito agebantur fabulæ. In Scenam se actores recipiebant. Hæc Pulpito altior erat: Pulpitum Orchestra. *In Orchestra,* inquit Vitruuius libro quinto, *senatorum sunt sedibus loca designata: & eius Pulpiti altitudo sit ne plus pedum quinque: uti qui in Orchestra sederint, spectare possint omnium agentium gestus.* Sed de Scena & Orchestra nos alia in Ludicrum Sapientum iam monuimus. ¶ *Ad noua diuerbia.* ad comœdias, quæ obliuioſo seni nouæ videbuntur. *Membra comœdiarum tria sunt,* inquit Diomedes Grammaticus libro tertio, *Diuerbium Canticum, Chorus.* *Diuerbia sunt partes Comœdiarum, in quibus diuersorum persona versantur.* *Persona autem Diuerbiorum, aut due, aut tres: raro autem quattuor esse debent. ultra augere numerum non licet.* *In canticis autem vna tantum debet esse persona: aut si due fuerint, & reliq.* *Latina vero Comœdia Chorum non habent: sed duobus tantum membris consistant, Diuerbio & Cantico.* ¶ *Iam facinus.* ex Sallustio. ¶ *Lepidique tumultum.* De quo ciuili bello Linius libro nonagesimo, Lucius Annæus tertio. ¶ *Ab Lepido & Catulo.* id est, post historiam illam de Lepidi tumultu, quem Catulus oppressit. ¶ *Bissenos.* per duodecim annos. sed ex quo auctore? ¶ *Hibero.* Hispano. Hoc bellum hostile sit an ciuile, dubitat Lucius Annæus: quippe quod Lusitani Celtiberique, Sertorio duce Romano ciue, cōtra Romanos gesserūt. * ¶ *Lactentibus.* Lactantibus

366A

366B

Cap. 6

212

367

¶ verbo primæ coniugationis omnia exemplaria. ¶ *Et murmura soluens.* docens loqui. ¶ *Carpuri dulcem fructum radicis amara.* Isocratis sententia est in progymnasmatibus Aphthonij. Ἰσοκράτης, τῆς παιδείας τὴν πικρὰν πικρὰν ἐφίη, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρποὺς. Id est Isocrates doctrinæ radicem, amaram dicebat, dulces autem fructus. vel ut vertit Priscianus in præexercitamentis, Isocrates dicebat stirpem quidem doctrinæ, esse amaram, fructum vero dulcem. Hieronymus in principio commentariorum in Ieremiam. *Vetus illa sententia est, Litterarum radices amara, fructus dulces.* Idem ad Rusticum monachum de vita instituenda. *Et gratias ago Domino, quod de amaro semine litterarum, dulces fructus carpo.* ¶ *Vesticipes.* iuvenes, quorum genæ iam pilis vestiri incipiunt. ¶ *fandique vigorem.* eloquentiam. rem oratoriam. ¶ *Lupatis.* frenis asperrimis. Seruius ita interpretatur in tertium Georgicôn. ¶ *Ad Augusta.* ad docendum Gratianum Cæsarem. ¶ *Aurea quum parère.* Fuit præfectus prætorio Aufonius primum, mox quæstor, postremo consul: sed inanes hi fere honores sub Cæsaribus.* ¶ *Absistat Nemesis.* de qua dea in epigramma vicesimum. ¶ *Præfedi imperio.* præcepi, & ipsi imperavi Imperatori Gratiano prætextato & puero magister. De his prætextatis in versu Mosellæ quadringentesimum tertium. Scripsimus autem in epigramma quartum Gratianum, à patre Valentiniano Imperatorem fuisse factum, annos nondum octo natum. ¶ *inostro,* Purpura. sceptrum, folium, regum sunt, & Imperatorum. ¶ *Quæstor.* Cuius suæ quæsturæ meminit in Epistola ad Vrsulum, quæ est secunda inter Aufonij epistolas, & in extrema Gratiarum actione. ¶ *patri natoque.* Valentiniano & Gratiano. de quibus in epigramma quartum. ¶ *ut præfecturam duplicem.* Filium dixit in epicedio Aufonius medicus, præfectum Gallis, & Libyæ, & Latio fuisse. In extrema gratiarum actione idem filius se præfectum prætorio Gratiani Augusti prædicat. De sella curuli in extremum carmen de Burdigala. De Trabea & toga picta, in extremam Gratiarum actionem. ¶ *Fastisque meis prælatus.* Collega Aufonij fuit Hermogenianus Olybrius, sed prælatus illi Aufoni^o in fastis, ubi nomina Consulû. De hoc in gratiarum actione pro consulatu. ¶ *patriso.* patris, Vallatini, ut suspicor. de quo est carmen quartumdecimum Parentalium. ¶ *posses ornatus, posses oneratus.* Ludit paronomasia *ornatus & oneratus, honor & onus.* sicut Deianira ad Herculem, apud Ovidium.

Non honor est, sed onus, species lesura ferentem.

Quibus locis pulchrius fortasse aspiraretur honus, & inde honeratus, quemadmodum vterque fecisse Gellius memoriæ prodidit libro secundo. Cap. 3. Seruius tamen in librum primum Æneidos onus & onerare, sine spiritu scribi ait, sed honustus cum spiritu, tanquam ab eo sit, quod est honos. 385. Eadem figura fastorum, & fastidiorum in gratiarum actione, ac in Andria Terentij amentium, amantium.

IN GENETHLIACON ADEVNDEM AVSONIVM NEPOTEM,
EDYLLIVM XXXIII. 369

¶ *Carmina prima.* Carminis huius titulus fuit in codice vetusto, AVSONIVS. AVVS AVSONIO NEPOTI Est autem γενεθλιῆ genus, generatio, proles, origo. vnde γενεθλιακόν, natale, natalicium, in diem natalem dictum factumue. ¶ *novas.* teneras. Auris autem & dulcis, acufatiui casus. ¶ *ad fine.* Fortasse legendum ab fine: sed puto hinc aliquid deesse. Vetus codex habebat, *Et gratias ani.* alij, *Qui gratias.** ¶ *Sexta trieteris.* sextum triennium. Sexies autem terni anni fiunt anni duodevinginti. ¶ *genijs quoque culta deorum.*

Idibus alba Ioni grandior agna cadit.

Ovidius primo Fastorum, & Macrobius libro primo Saturnaliorum. Est autem Martialis carmen libro duodecimo in Virgilij Idus.

Maie Mercurium creastis Idus.

Augustis redit Idibus Diana.

Octobres Maro consecrauit Idus.

Idus sepe colas & has, & illas,

Qui magni celebras Maronis Idus.

¶ *Bis senis.* duodenis mensibus anni. ¶ *Aufonij mei.* nepotis mei. ¶ *Vale, nepos dulcissime.* Hoc, si lubet, metrum erit iambicum dimetrum: sed filij pro nepos erat in Lugdunensibus membranis. Nepotes enim nostri, filij quoque nostri habentur.

Epig. 68

Tt

IN AVSONII BURDIGALENSIS CONSVLATVM, ELIÆ VINETI COMMENTARIVS.

371 A

AVSONIUS poeta, Consul fuit, collega Hermogeniano Olybrio, anno ab Vrbe cōdita millesimo centesimo & tricesimo secundo, vt alibi diximus, a Christo nato trecētesimo & octogesimo secundo, quemadmodū quidam putant. Precationes, quas fecit duas ob Consularum, alteram pridie Calendas Ianuarias, & alteram ipsis Calendis, vna cum gratiarum actione pro Consulatu, coniunctim edendas curauit, & Aufonij Consulatum inscripsi. Huius verotitulus fuit, in vetusto suo Lugdunēsi codice, *Precatio Consolis Designati pridie kal. Ian. Fascibus sumtis.* In quo non satis video, quid sit, quod dicatur, Aufonium pridie Calendas Ianuarias Fasces fassisse. Erant *FASCES*, virgarū fasciculi, intra quas virgas securis oblonga, erat, ita vt ferrum in summo fasce extaret, vt in antiquis picturis obseruasse se ait Eudæus. Habebat senos fasces Consulis quos ferebant ante eum, qui *LICTORES* dicebantur. Fuerunt autem Romæ aliquando Idus Martiæ follēnes ineundis magistratibus, fuerunt Maiæ, fuerunt & alia tēpora, auctore Liuiō. ceterum Calēdis Ianuarijs iniri tandē coeperunt. Fortasse igitur Cōsul, qui pridie Calēdas Ianuarias magistratu abibat, eo ipso die sub noctē fascēs mittebat illi, qui Calēdis ipsis successurus erat, designatus, creatus, & vt vulgo loquimur, electus Cōsul, mēsis aliquot ante eū diē. Probat enim Gruchius noster in libro de Comitijs, tēporibus Ciceronis, Cōsules & alios magistratus, mēse Iulio creari solitos esse, qui Calendis Iāuarijs magistratum post inirēt. Quod tamē sub Cæsaribus nescio, an obseruatum sit, qui creabāt ipsi, & nō populus, quos vellēt Cōsules, vt in Gratiarum actione ipse meminit Aufonius, nō in totum annū, vt annuus erat Cōsul magistratus initio, sed in paucos tātū menses & dies interdū, quemadmodū in epistolā Aufonij diximus vicesimā ad Paulinū. ¶ *Iane veni.* A Iano Romanorū numine dictum esse mēse Ianuariū, Ouidius primo fastorum, & alij sunt auctores: vsurpatūq; frequēter Ianus pro Ianuario poetis. * ¶ *nonus anne.* Nominatum

373

469

371 B

IN AVSONII CONSVLAT.

natiuum pro vocatiuo sæpe poni ostendimus in carmē vicefimū Parētalium. Quo autē tēpore Romanorū annus decē tātū mēsiū fuit: & inter eos mēses Martius primus, à Martio suū annū Romani inceperunt. Vbi vero additi duo mēses Ianuarius, & Februarius anno fuerūt, anni vertētis mēse primū esse Ianuariū voluerūt: annūq; Iulij Cæsar quū cōstituiisset, ex die Calendarum Ianuarij, anni etiā sui principiū fecit. Sic scribunt Cēsarinus & Macrobius. ¶ *Latia Curule.* Latinā & Romanā Curulē. Extremū carmen de Burdigala. ¶ *Quirini.* Romuli regis. ¶ *Et toga prætexta.* De qua scripsimus in Gratiarū actionē Aufonij. ¶ *senati.* senatus & senatus. Carissus. ¶ *Hoc capite.* principio Ianuarij. ¶ *eternis.* perpetuis fastis. Quid hi fasti sint, dictum est in carmina de fastis Aufonij. ¶ *animas.* flatus. ¶ *dā roscida cancro.* In cancro esse Solstitium, dictum est in edylliū quartūdecimū. Alludit autē ad illa primi Georgicōn,

Humida Solstitia atque hiemes orate Serenas

Agricola. — vide Festum in verbo Flaminius Camillus,

& Macrobius quinto Saturnaliorum. ¶ *si Bruma.* hiems. ¶ *Dū pater.* Annū Romani a Martio mēse incipiebāt, vt diximus, quū denūm mēsiū erat eorū annus. * ¶ *Sirius.* Canis sidus, abs quo dies caniculares. ¶ *Pomona.* pomorū dea. ¶ *Mitiget.* Autumnus tēperet fruges, quas ætas torruerit, & maturauerit. ¶ *Gradine.* o Mars planeta horribilis terris: vt dicebat ille ad Scipionē Aemilianū apud Ciceronē. ¶ *Cynthia Luna.* ¶ *non celer arcus.* Lunæ motus est omnium celerrimus: cuiusque orbis vltimus cælo, infimus, & terris citimus. ¶ *supremo vltime circuitu.* Septem planetarum est summus & altissimus Saturnus. ¶ *a Pyraente.* a Marte, qui sphæram quintam occupat. Eadem eius appellatio in Edyllio decimo. ¶ *Vos cominus.* coniuncti ite, ¶ *Stella salutiferi Iouis.* Quæ prosperum & salutarem Scipio dixit. ¶ *Et Cythereie vesper.* stella Veneris, quæ Venus Κυθέρην dicitur, secunda syllaba longa: & eadem breui Κυθέρεια, vt in tetrasticho, quod in epigramma quadagesimum primū adduximus. Vnde Κυθέρηος, Cythereius, & Venerius. Hos autē duos erroneos Chaldæi ἀγαθοποιούς, id est beneficos: Saturnum & Martem κακοποιούς, hoc est maleficos, appellant. Hæc sidera memorantur in edyllio decimo. ¶ *Nonnunquam.* Sic Lugdunenses: sed in exēplari erat *non unquā*. Mercurium autem volunt ijdem Chaldæi, bonum esse, si cū bonis planetis sit iunctus: sin cum malis, malū.

Iane veni. Seruius in octauā eclogam Virgilij, Inter calares scribit appellari vers⁹, qui sic frequēter post aliquot vers⁹ interponūtur. ¶ *Que Frācia.* De Francis in Mosellā: De Sueuis in epigramma quartū. ¶ *Qua vaga Sauromates.* Græcus est nominati⁹ primæ declinationis Σαυρομάτης, Latinus Sauromata, & Sarmata. De qua gēte fit etiam mētio in versū nono Mosellæ, & in Gratiarū actione. De Chunis vero in epigramma primo. Ceterū pro *Chunis Chuni* ōnino legēdū, pro eo quod est, Chunorū gētis. ¶ *quæ Getis.* Et hic *Getes* lege, hoc est *Tēmes*, vt Σαυρομάτης, pro *Geta*: vel pro *Alanis Alanus*. A *Getis*, Getic⁹ Mars in primo epigrammate. Alanos fuisse

Scythiæ gentem cognosces ex Iornande, Procopio, Plino, & aliis: quos
 97 & in Ephemeride memorauit Aufonius. ¶ *Præpetibus alis.* præpes ipsa
 5 victoria in secundo versu epigrammatis primi, ¶ *Iam venit Augustus,*
 Gratianus Imperator è Thracia Treueros in Galliam, vbi erat Aufonius.
 410, 411 Vide finem Gratiarum actionis. ¶ *quos participare cupisset.* Aufonij in
 373 Consulatu collega fuit Olybrius: sed cur non fuisset Gratianus, si voluisset?
 19 ¶ *Quintam prætextam.* Aufonio præceptori suo quintum consul
 successit Gratianus Imperator, Prospero, Marcellino Comite, & Cassio-
 doro auctoribus. ¶ *Nemesis.* de qua dea in epigramma vicesimum
 ¶ *Nostros fasces.* meum Consulatum. ¶ *Coge.* vrge, fac properent men-
 ses per duodecim sua signa. Sequens versus.

Tu tropicum Soli da cedere. rursus & illum, erat in exemplari,
Vt tropicum solido da cedere ruris & illum:

sed Lugdunenses *Tu* fecerunt ex *vt,* & *Solis* ex *Solido,* quum *Soli* satis esset,
 vt istud vnum *solido* ex duobus, *Soli* & *da* conflatum fuerat. & *ruris* corruptum
 vocabulû in *rursus* mutarunt. ¶ *vt duplex tropico varietur ab astro.*
 316 C Sidera tropica Cancer & Capricornus sunt, vt diximus in Edyllium vi-
 cesimum de ratione dierum anni vertentis. Est igitur sensus huius loci
 & ordo, ô Iane, ô anne, da & facito, vt Sol tropicum circulum facile su-
 peret: & rursus idem Sol illum, alterum scilicet tropicum celeriter per-
 trāseat: quo duplex ab astro tropico varietur, hoc est, in duobus tropicis
 signis, alius atque alius nobis sentiat, acrior in Cancro, lenior in Ca-
 pricornio. & sic properando fiant in Zodiaco mutationes. ¶ *Et quater ac*
ternis properet vindemia signis. In exemplari erat *hac* pro *ac,* & *mutatia* pro
 ista *vindemia:* vnde *mutatio* potius fieri debuit. sunt autē in anno quattuor
 mutationes & quattuor diuersa tempora, Ver, Æstas, Autumnus, Hiems:
 quæ ternis signis & mensibus conficiuntur. ¶ *Térque quatérque beatus.*
 plene, & nimium felix. Hemistichium Virgilianum, de quo Macrobius
 priore cōmentario in somnium Scipionis. ¶ *Tunc tangam vertice cælû.*
Sublimi feriam sidera vertice, Horatius ode prima.

IN EIVSDEM PRECATIONEM CALEN- DIS IANVARIIS.

¶ *raptare.* fertor. Sic fuit in exemplari *raptare,* non *raptare,* & *rotabis* pe-
 multimo versu, non *notabis.* ¶ *Menstrua terdecies.* Sol & Luna cum ce-
 teris planetis per Zodiacum circulum, cælû circumeunt: orbemque istû
 peragunt, Luna viginti septē fere diebus ciuilibus, Sol trecētis sexaginta
 quinque. Annum appellant Latini, & Vertentē annû, tempus illud, quo
 Sol Zodiacum peragit: Mensē vero tempus, quo eundem circulum
 Luna conficit. Hoc enim proprie est mensis, Lunæ scilicet annus, sed
 multo certe minor, quam Solis annus. Sunt namque in hoc, id est, in tre-
 centis sexagintaquinque diebus, menses, & Lunares anni tredecim, hoc
 est terdecies viceni septem dies, & quattuordecim insuper dies.

IN AV-

IN AVSONII GRATIARVM AC- TIONEM PRO CONSVLATV

375 A

AD GRATIANVM AVGVSTVM.

GRATIANVS IMPERATOR AVSONIVM præceptorem suum
 discipulus haud quaquā ingratus, Cōsulem quū fecisset, egit Aufonius
 hac oratione gratias de tãto honore. Nostri autē putāt chronici & Cōsu-
 latû Aufonij & Probinij Hermogenianij in annû a nato Christo trecētesimû
 & octogesimû secundum incidisse. Cuius Consulatus mentio fit in Pro-
 spero, Cassiodori, & Marcellini Comitibus chronicis, & libro vndecimo
 Codicis Iustiniani, titulo sexagesimo nono. ¶ *Sed nec tua fortuna.* In
 bonis fortunæ sūt diuitiæ, regna, imperia, magistratus, honores. Mamerti-
 nus Cōsul fuit cū Neuita anno Christi trecētesimo sexagesimo quinto,
 pro quo honore egit & is quoq; gratias Iuliano Augusto, quæ oratio ex-
 tat: in qua extrema sūt hæc. *Absit, Auguste, & istud sancta diuinitas omen a-*
uertat, vt tu a quoquā mortalium expectes vicē beneficij. verūtamen quod solû
vel accipere potest ista fortuna, vel a nobis quibus tuis tribui, immortalitatem
munerum tuorû colâ officijs sempiternis. ¶ *Priuatorum ista copia est.* Hoc pos-
 sunt homines priuati. Priuati autē sunt hoc loco, quibus opponuntur pu-
 blici. Cæsar sexto cōmentario de Druidibus. *Siquis aut priuatus aut publi-*
cus eorû decreto non steterit, sacrificijs interdicitur. Drepanius Pacatus in Pa-
 negyrico. *Honestior priuatus quā publicus,* de Maximo tyrāno loquēs. ¶ *fie-*
ri amat. Appuleius in principio tertij Floridorû. *Quiq; iam tertio actû,*
quod genus in comœdia fieri amat, iucundiores affectus mouerat. Sic amat im-
 personale pro solet, vt *οἰλεῖ* apud Græcos. * ¶ *non in sacrario modo.* nō mo-
 do, non solû in sacrario tuo principali. *Sacrarium proprie,* inquit Seruius in
 versu centesimû & nonagesimû nonum duodecimi Æneidos, *locus est in*
tēplo, in quo sacra reponuntur: sicut donariû est, vbi ponuntur oblata. Vlpianus.
Illud notandû est, aliud esse sacrû locum, aliud sacrariû. sacer locus est, locus con-
secratus. Sacrariû est locus in quo sacra reponuntur. quod etiã in edificio priuato
esse potest. Hæc ille in extremo titulo octauo primi Digestorû Iustiniani.
 Quū dixit Virgilius, *diri sacraria Diis,* & Cicero pro Milone, de Clau-
 dio, *vt ante ipsû sacrariû Bona dea, quod est in fundo Titi Sexti Galli, impi-*
mis honesti, & ornati adolescentis, ante ipsâ, inquâ, Bonam deã, quum præliû cõ-
mississet, sacrariû pro tēplis, & edibus sacris vsurpasse videtur. Quū vero i-
 dem Aufonius dicit puero suo in paræbasi Ephemeridis, *Pateatque sac-*
sacrariû, & Cicero in Verré de signis, *Erat apud Heium, sacrariû cū magna*
dignitate, in adibus a maioribus traditû peratiquum. in quo signa pulcherrima
quattuor sūmo artificio, summa nobilitate, secūda inuectiuarû in Catilinam.
quæ aquilâ illâ argenteam, cui ille etiã sacrarium scelerum domi sua fecerat,
scire esse promissâ, videtur his locis sacrariû accipiendû pro eo, quod defi-
 nit Vlpianus. sed quid sacrariû in secūda libri retri decimi epistolarû, quæ
 vulgo familiares inscribuntur? Caio Auiano Enãdro, qui habitat in tuo sacrario;

384

375 B

84

Tt 3

patrono ei^o. Aufonius autē sacrariū, cōsistorium postea appellabit, vt sit hīc sacrariū Imperialis oraculi, locus quasi sacer, s̄act^o & august^o: vbi Imperator tribunal habebat, ius dicebat, negotia decidebat. ¶ *Gratulationis*. actionis gratiarū. Gratulari nāq; & gaudere, & gratias agere significat: vt Nonius & Valla probant. ¶ *O inertiam. o inertia*, Tilij vetus codex. * ¶ *Quod quum terribile acceperis*. Valentinianum Gratiani patrem, Aurelius Victor, Hieronymus, et alij, seueriorē fuisse tradūt. *Palatiū* autem nomen collis fuit, ī quo suā urbē Romul^o primū posuit. Hinc palatia dicta principū & regū dom^o: ac per synecdochē eorū familia, cōstitutioq; regni, ac administratio. ¶ *non forū et basilica*. *Basilica prius vocabātur regū habitacula: vnde & nomē habēt. Nā βασιλεὺς rex, & βασιλικὰς regie habitationes. Nūc autē ideo diuina tēpla, basilica nominātur, quia ibi regi omnīū deo cultus, & sacrificia offeruntur*. Isidori hęc sunt ex libro quīntodecimo etymologiarū. sed quas foris basilicas cōiungit Vitruuius quīnto, loca potius fuisse vidētur, vbi ius diceretur, et negotia varia tractarētur, quomodo de Basilica Porcia scribit Plutarchus ī catone minore, quā regie & sacre ēdes. Suetonius de Iulio sic basilicarū Romanarū meminit. *Aedilis præter comitiū, ac forū, basilicāsq; etiā capitolīū ornavit porticibus*. & de Augusto *Quædā etiā opera sub nomine alieno, nepotū scilicet, & uxoris, sororisq; fecit, vt porticū basilicāmq; Lucij & Caij*. At Lāpridius de Alexādro seuro. *Basilicā Alexādrinā instituerat inter capum Martiū, & septa Agrippiana in latū pedū cētum, in longū pedū mille, ita vt tota colūnis penderet. quā efficere nō potuit, morte præuētus*. ¶ *Votis, votisq; pro tua salute. votis pro tua sal.* Tilian^o codex. ¶ *nō publicū*. vbi popul^o versatur, & populi frequētia est, extra ēdes, foris, ī vijs: ex qua publici significatione, dicim^o abstinere, & carere publico: egredi, & p̄dire ī publicū. ¶ *Sānus abolitor omnīū*. Quē dixit mortis esse fratrem homer^o Iliados quartodecimo. * ¶ *Ades enim*. Te mihi offers. mihi videre te videor. ¶ *qui omnia deo plena*. Vt arat^o in Phēnōmenis, et *Iouis omnia plena*, Virgili^o ī palēmone. ¶ *Diuum instar. diuinū istar*, quidā libri ac infra Tilian^o, & *nihil poterit, p̄, sed nihil poterit*. ¶ *Danubij*, de his lege, quę scripsimus, ī primū epigrāma & quartū. ¶ *Indulgētissimo*. Indulgētius, indulgere, indulgētia, eadē significatione infra. ¶ *cōsultissimo*. prudētissimo. ¶ *p̄issimo*. hęc infra repetentur. ¶ *pater*: Valētinianus, a filio iter diuos relatus est post mortē, vt Iulius Cęsar, Augustus, & alij multi. ¶ *frater*. Valētinianus Iunior. Scribit autem Victor, hūc adhuc quadriennē ad Imperiū esse accitū. ¶ *a contumelia belli*. Gratianus patruo Valente a Gothis occiso, Theodosiū in cōsortium assumpsit imperij, ei que Orientē, ipse sibi Occidentem reseruans, commisit. *Qui Theodosius mortem Valentis vltus est, & Gothos ē Thracia pepulit*. ¶ *filius cum patre*. Aufonius filius cum patre Iulio Aufonio. ¶ *Præceptor*. ipse Aufonius Gratiani præceptor. * ¶ *Voca*, Gratianum vocet aliquis Germanicum, Alemanicum, Sarmaticum: qui sunt victoriarum tituli. De ista autē Germanorum deditioe nihil comperimus: qui Romanis multum negotij exhibuerunt in Gallia, vti diximus in carmē de Treueris, ac alibi. & quos gētiles, hoc est ἐθνικὸς appellet, qui falsos deos

576

cap. 4.

377

5. s. 7.

378.

406. 407

378. B

378 A

deos colerēt: quēadmodū adhuc faciebant annos post Gratianū Augustū plus quadringētos, Carolo magno Frācorū rege. ALEMANNI vero Alamānie, vnde Frācogalli Germaniā, Alemāniā vulgō vocitamus, qui quondam fuerint docet Beatus Rhenanus in Germaniē antiquitatibus. Quorum triginta millia Gratianus strauit apud Argētarium Galliē oppidū, vt Sextus Victor, Hieronymus, Ammianus Marcellinus libro vltimo, Orosius septimo, scribūt, nō procul eo, quod Argētoratū & Strasburgū hodie appellamus, quemadmodū idem Rhenanus tradit tertio rerum Germanicarum, verum captos quo traduxerit, nescio, ni forte trans Renum, vnde venerāt. SARMATÆ Sauromatę, qui hodie Poloni fere sunt, quū Pannonias vastauissent, vt iisdem Ammianus, Hieronymus, & Orosius prodiderunt, ad eos vlciscendos ē Gallia Valentinianus Imperator magnis itineribus contēderat: sed præuenit mors. Gratianus vero eos debellauit, vt dicit Aufonius hoc loco, & ignouit. * ¶ *quum placuerit*. Idem mox rursus facturū se promittit, & post aliquot paginas. ¶ *aliquāto detrimēto magnitudinis*. Tabula nō potest dari tā magna, quā terrę sūmitas est, & quæ vulgō superficies dicitur. ¶ *quod diei huius propriū*. Quo die Aufonius has egerit gratias, incertū esse postea mōstrabimus. ¶ *tot gradus*. procurrūt & offerunt se. ¶ *nomine comitis*. Comes qui cū alio it, & ipsū sequitur tanquā maiore: vt Achates Aneę, Achemenides comes infelicis Vlisii, apud Virgiliū. Comitū autem, cū diuersa essēt munera apud principes Romanos, eorū etiā diuersa genera, & nomina fuerūt. Inuenies namq; in codice Iustiniani, apud Ammianū, Cassiodorū, & alios scriptores, cōmemoratos Comitēs palatij, Comites stabuli, Comites scrinij, largitionū, rerū priuatarū, oriētis, & alia genera. Dicit ergo Aufonius multis istis se Comitibus honoratū esse apud Valētinianū Augustū, propter discipulū suū Gratianū: cui gratias egit. ¶ *te ac patre*. Huius quęsture mentio in versu nonagesimo primo Protreptici. ¶ *& tui tāū beneficij*. Et præfectura Galliarū procurrit: ad cuius collegiū filiū cū patre cōiunxisti, sicut supra dictū fuit: & qua tu me & patrē meū solus honorasti, Valētiniano patre tuo mortuo. ¶ *vice simplici*. quia duo sumus. ¶ *neuter desiderat separatū*. Ea nostra est cōcordia, in communi præfectura. ¶ *vt paullo ante promisi*. quū dixit supra, *sed alia est ista materia, & suo parata secreto*. * ¶ *Obnoxia tibi vni*. vt tibi soli debeatur mea dignitas, quē prætulisti. ¶ *Quod*. quā rē, gradus & cordo a te seruatus in nūcupatione, sibi cōparauit. De quo plura post aliquot paginas. ¶ *cū clarissimo viro collega meo*. Anicio Hermogeniano Olybrio, in vetustis inscriptionib^o: quos in cōmentariū Iābici epistolę Aufonij tertię trāscripsimus. Habēt autē quidā libri in eo, pro meo. vt sit in eo honore. ¶ *Cōsul ego, Imperator Auguste, munere tuo*. Eodē modo Mamertiū Iuliano Imperatori adulatū legerat Aufon^o. Quū staret Romana respublica, ante Cæsares istos & Augustos, populus Romanus eligebat, quos dignos existimabat magistratu. quam potestatem tyranni illi Imperatores, rerum domini, totam populo ademptam, sibi vendicarunt: vt nullus crearetur Romę magistratus, nisi ab Imperatore. ¶ *non passus Septa*. Cui Septis opus non fuit. nec campo Martio, nec ceteris.

378 B

400

368

377

379 A

392. 397

422 B

Hęc autē Septa, quæ & mox Ouilia dicentur, loca erant in Cāpo Martio cancellis vndiq; clausi: in quę populi centurię ingrediebantur, magistrū electurę. Sed de ijs, quę ad hunc intelligendum locum pertinent, consule Nicolaum Gruchium: quem præclari illius operis de Comitij fundamenta iacere vidimus in clarissimo Burdigalensi gymnasio, quum age retur annus a Christo nato millesimus & quingentesimus & quadragesimus quartus. * ¶ *non suffragia, non puncta.* Suffragium, est sententia, & vt vulgo loquimur, vox eius, qui eligit. Ferebantur autem suffragia voce, vel scripto. Voce, cum clare nominabatur, qui eligebatur magistratus. Scripto vero, quum nomen eius in tabella scribebatur. Qua posteriore ferendi suffragij forma sic utebantur in Cōsularibus comitijs: vt de hoc genere hic agitur. Ingrediendi in septa illa ad eligendum populo, tabulas dabat, qui Diribitor mox appellabitur, tot cuique, quot candidati, & cōpetitores erāt. In ijs candidatorum omnium nomina scripta ante fuerāt. Eligebat quisque, quam vellet vnam, & in cistam conijciebat. Omnes ita vbi coniecissent singulas, educebat alius e cista cunctas: & inspiciebat, quod nomen vnaquęque scriptum habebat. Hęc suffragia erant, & voces eligentium, quę in alia tabula, in educendo, punctis numerabantur, & quorum punctorum numerus maior, magistratum obtinebat.

¶ *non loculos.* vt qui largitionibus populum corrumpebant, suffragia & magistratus coementes. ¶ *qui non prensauerim manus.* Candidati, sic illi appellabantur, qui magistratum petebant: quod candida veste, eo tempore vterentur. Candidati ergo, eorum manus, quos rogabant, prehendebant. vnde prehensare, & prensare frequentatiua forma frequenter prendere, & sic ambire magistratum. ¶ *nec cum salutantium confusus occursum.* Confundi, commisceri significat: vt in extremo tertio Aeneidos Virgilij de fluuio Alpheo.

— qui nunc
Ore Arethusa tuo Siculis confunditur vndis.

379 c * Sed confundi etiam Καταισχύνεσθαι exponit vetus glossarium, quod est pudeferi, & erubescere. Aufonijque temporibus qui Græca Diui Pauli Latina faciebant, καταισχύνεσθαι confundi conuertebant, vt in epistola ad Romanos. ἡ γὰρ ἐλπίς οὐ καταισχύνει. Spes enim non confundit. Ac in psalmo nonagesimo septimo, dixerunt, confundantur omnes qui adorant sculptilia: quod Græcus interpres dixerat, Αισχυθήπρασαν πάντες οἱ προσκυνῶντες τοῖς γλυπτοῖς. Aufonius itaque confundi hoc loco videtur ea erubescendi significatione accipere, sed quid fuerit istud, confusus cum occursum salutantium? quomodo habent omnes nostri codices: verum vbi legendum suspicer consalutantium, pro, cum salutantium, vt appellet Aufonius consalutantes, candidatos multos eiusdem magistratus: qui frequenter inter se occurrebant, quum suffragatores salutatum ibant, & prensatum. ¶ *aut sua amicis.* Qui sint amici hac in re, tibi definiet Quintus Cicero in libro de Petitione Cōsularis ad Marcū fratrem. Magistratus autē petitores, eos, quos salutabāt pręfabantq; suo per se nomine appellabāt. quod Caiū Antoniū facere posse Quintus ibi negat, fratris competitorē. Erat

enim id difficillimum in tanta turba, vt plerumque amicos nullis nominibus appellare posset candidatus, & sæpe alienis appellaret. * ¶ *Centurias non adulaui.* Quintus Cicero. *Opus est magnopere blanditia: que etiam si vitiosa est, & turpis in cetera vita, tamen in Petitione necessaria. Tibi enim quum deteriore aliquem, assentando facit, improba est: quū amiciorē non tam vituperāda, petitori vero necessaria est. Cuius & frons, & vultus, & sermo, ad eorū, quoscuque cōuenit, sensum & voluntatē, cōmutāndus est.* Scribit autem Nonius Marcellus, ADVLATIONEM esse proprie canū: & ἀπό τοῦ δόλου, hoc est a feruo, tractū putat vocabulum Laurentius Valla. Adducit vero Nonius Accij versū ex tragoedia Prometheo, quē & apud Ciceronem in Tusculana secunda inuenies, & Lucretij aliū ex libro quinto, vbi veteres illi adulare pro adulari dixerunt. quos hoc loco est Aufonius imitatus. De istis autē tribus, cēturijs, clāssib; lege Gruchiū. * ¶ *nō intremui.* ne ferrē repulsā. ¶ *cū Sequestre.* apud sequestre. Erāt, qui magistratus emebant, populū pecunia corrūpētes: quā pecuniā deponebant apud certos homines, quos sequestres appellabāt. ¶ *Cū diribitore nihil pepigi.* Diribitores dicebātur, qui populo in septa ingrediēti tabellas, vt paullo ante diximus, diribebāt, distribuebāt, ministrabāt. Qui & ipsi poterāt pacta promissāque pecunia, corrūpi. nā quū, quot cādidiati eiusdem magistratus erāt, tot tabellas singulis suffragatoribus daret Diribitor, poterat hic in amici gratiā supprimere aliquā ex tabellis, & pauciores diribere, quā essēt cōpetitores. vide, quid in causa Clodij accidisse referat Cicero in nona epistolarū ad Atticū. ¶ *vnus mihi omnia Gratianus.* Ita sibi nō videtur tyrānidi satis adulari posse Pīnius, Mamertinus, Aufonius in agēdo gratias pro suis cōsularibus. Regibus Cēsariū, Augustorū, Imperatorūmq; nominibus, in urbē receptis, cœperūt statim otiose tribus esse, vt cū Ammiano dicā libro quartodecimo, *pacatę cēturie: & nulla suffragiorū certamina remāserūt.* Iulij enim Cēsar, horū prim; Imperatorū, bellis ciuilib; toto orbe cōpositis, statim vbi Romā redijt, cœpit honores ex sua voluntate prestare: qui ad populū antea referebātur. Hinc Modestini Iuriscōsultus, maximi Augusti doctor, ad legē Iuliā de ambitu, *Hęc, inquit, lex in urbe hodie cessat: quia ad curā Principis, magistratū creatio pertinet, non ad populi fauorem.* * ¶ *Secretū.* separatū. aliter venisse ad cōsulatū, quā alios. ¶ *qui assiduitate exprimunt.* Quintus Cicero. *Prodest quidē vehementer, nusquā deesse, sed tamen hic fructus est assiduitatis non solū esse Romę atque in foro, sed assidue petere, sæpe eosdem appellare.* ¶ *Qui offeruntur occasione.* vt Publius Cornelius Scipio Aemilianus: qui quum Quęstorijs comitijs suffragator Quinti Fabij Maximi fratris filij, in cāpū Martiū, descēdisset, Cōsul iterum à populo reductus est. Valerius libri octauī capite vltimo. Erat autē Aufonius in Gallia, Gratianus in Pānonia, vt dicet infra. ¶ *obstat tēporū disciplina.* Nemo his tēporibus largitione & pecunia Cōsularis emere potest, vt quōdā factū Romę. ¶ *nō habui.* Desuerunt mihi facultates, vnde possē cōparare Cōsulatū, si forte vēdi potuisset, vt olim. ¶ *Vnū prę-*

381 stare tentari. vt Consulatum mererer, & eo dignus essem * ¶ Sed non & causa pari. qui non præceptores tuos. ¶ ita dignitatis plerumque. Quos ob restecum militiæ præclaras gestas, Consulatus exornas: & in his tuos facis collegas, vt Probum, Equitium, Merobodem iam inter alios eue-xisti. ¶ dantur enim multa nominibus. Siqui restant Fabij, Scipiones, Me-telli, & alij ex antiquis illis claris familijs, ac siqui Romæ sint nati, hi cete-ris præferuntur. ¶ viros fide. Qui singulari extiterunt in te fide & officio: in quo tertio genere me pono. ¶ quod ad honoris viam pertinet. qui alteri tribuis, quod tuū est. Eruditio nāque tua, quā mihi acceptam fers, & pro-pter quā ita me honoras, tuæ profus naturæ est, & ingenij tui. ¶ Quar-tum hunc gradum. Consulatum. ¶ rectius. pulchrius. venustius. Illud au-tem, quod in Tiliانو fuit codice, ad alterius efficaciam gratius retorq. pro, ad alterius gratiam rectius retorq. quid sit, non intelligo. * ¶ Homericæ oratores. quorum facta mentio etiam in Iambicum epistolæ tertiæ. ¶ du-ctor Ithacensis. Ithacæ insule rex Ulixes. Gentile nomen Ithacensis, hoc est Ἰθακήσιος. pro quo Ithacensis Latine dicas, quomodo libri etiam quidam habent. ¶ Sed neque ille. Menelaus Lacon. sed de Laconica breuitate monuimus in Ludum sapientum. ¶ neque ille contortius. Ulixes. * ¶ ista. Consulatum. ¶ Quid me oneras. Hæc Aufonius respondet ei, qui ista subijciebat. Sciscitator, qui sciscitatur, verbale apud alios haudum mihi lectum, quod obseruari. ¶ & qui Deo proximus. Imperator. Quinimo Domitianus, & isti Romani Imperatores, dii dici, & pro dijs haberi, colique voluerunt. ¶ miraculum. Miramur, cuius rei causam non cernimus. ¶ pertinet. patet. ¶ concepta sponsionis. quia ita sponderas: & quasi concepto voto, promiseras, te aliquando tuum præceptorem Consulatu cohonestaturū. Vel quoniam pater tuus Va-lentinianus sic mandauerat, vt faceres. * ¶ Lege Syngrapham. συγγραφὴν. quam vulgo scedulam vocitamus. ¶ accepti & expensi tabula. vt libri, in quibus scriptum sit, quicquid sit acceptum, & quicquid expensum. Budæi Annotationes. ¶ priuata appellatione. Ita paulo post, quum do-ctissimum appellarit, laudem esse priuatam dicet. Priuatam autem & publicam quid sit, supra diximus. ¶ matura iam etate subiectum. iam se-nex. * ¶ vt & sex Valerij Cornini. Sic omnia nostra exemplaria Cor-nini: quum Cornum vna syllaba breuius, hunc vetusta Romana mar-mora vocent. Est, quem cornus auis cum Gallo pugnantem, tribu-num militum, adulescentem, iuuisse fertur. vnde illi hoc cognomen. Fuit autem infrequenti anno, quam istum Gallum sic vicit, & obtrun-cavit, Consul primum creatus, tres & viginti solum natus annos, ab Vrbe condita, quadringentesimo & sexto. Quem Cicero de senectute, & Plinius libro septimo Naturalis historiæ, auctores sunt, centum annos impleuisse, & inter eius primum ac sextum consula-tum, quadraginta sex annos interfuisse. ¶ & septem Caij Marij. Hic septuagenarius obiit, quum septimum Consul primus omnium fuisset,

fuisset, vt scribit Cicero tertio de Natura deorum, & Plutarchus in eius vita. ¶ & cognominis tui. Augusti Octauiani Cæsaris, qui obiit quartodecimo Calendas Septembris, hora diei nona, septuagesimo sexto ætatis suæ anno, diebus quinque & triginta minus. Vide Suetonium de tredecim eius consulatibus. ¶ Tibi plures potest etas. Hæc quum ab Aufonio Consule optarentur, natus erat Gratianus Imperator annos non plus vndeuginti: & annis post quinque fuit interfectus, vt Hieronymus, & Prosper sua tempora computarunt. ¶ Septem ac decem Domitiani. Suetonius de hoc tyranno. Consulatus, ait, septem & decem cepit: quot ante eum nemo. ex quibus septem medios continuauit. Omnes autem pane titulo tenuis gessit. Nec quenquam ultra Calendas Maij, plures ad Idus vsque Ianuarias. Alios autem scribebat Tilianū exemplar, alia al-teros. inuidia alteros proueh. Idem habebat, vt hæc eum pag. alia, vt hoc eum pagin. ¶ fastorum suorum, imo fastidiorum. Huius paronomasiæ, facta mentio in versum nonagesimum octauum Protreptici. Quid fasti sint, dictum fuit in Aufonij epigrammata de Fastis suis. * ¶ & que vo-catur, aurea.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleto
Sordibus tecti: caret inuidenda.
Sobrius aula.

Horatius decimo carmine libri secundi. ¶ subito es necopinus ingenio. Quemadmodum inopinatus, ita necopinatus dixerūt antiqui Latini. Sic enim legunt quidam, locis aliquot apud Ciceronem, vt secundo de offi-cijs. si perspicunt necopinata quadam bona. Vnde aduerbia sunt apud Titum Liuium obseruata, necopinato & exnecopinato, pro, de improviso, & inopi-nanter. Necopinus vero, sicut inopinus, quod dixit multis locis, vt in ex-tremo quinto Æneidos, Virgilius,

Vix primos inopina quies laxauerat artus,
ante Aufonium dixisse Ouidium memini primo Metamorphóseon,
Nocte grauem somno, necopina perdere morte,
Me parat. ——— ¶ quod optatur. a quo & quod nondum.

Sic Mariangelus in antiquo libro quum alij haberent, quod optatur ab aliquo, & quod nondum. * ¶ Constantini temporum taxare collegas. Qui vt ego litteras docebant Cōstantino Imperatore. Regnavit hic Cō-stantinus Magnus annos triginta: & imperare cœpit anno Christi trecēte simo & duodecimo, annis ante consulatū Aufonij septuaginta. ¶ Cæsares docebantur. Cæsares hic appellantur, qui Imperatoris erant filij, siue natura seu adoptione. Constantinum Augustum bonas artes plurimi fecisse præcipue studia litterarum, scribit Aurelius Victor. Eius filius ex Mineruina concubina, fuit Crispus. quem Lactantius Firmi-anus, Latinis litteris erudijt, vir omnium suo tempore eloquentissimus,

sed adeo in hac vita pauper, ut plerumque etiam necessarijs indignetur, nedū delicijs. Sic Hieronymus Eusebij interpret. Idem princeps Dalmatium fratris filium, Cæsarem fecit, iussitque cum filijs imperare: cuius Dalmatij liberos litteras docuit Exuperius Rhetor: quem inter professores Burdigalenses duodeuicesimo carmine celebrat Aufonius. ¶ *superiora.* quæ supra & ante Constantinum fuerunt, contingam, & narrabo, non quæ ipse vidi. Sic *contingam* Mariangelus ex vetusto codice, pro *extingā.* ¶ *Di-*

116

387B

nes Seneca. Lucium Annæum Senecam philosophum, cuius scripta multa extāt, Imperator Nero discipulus crudelissimus, ad mortē cōpulit, ut nar- rāt Suetonius & Cornelius Tacitus. Apud hunc Suillius dicit Senecam intra quadriennium, amicitia discipuli Imperatoris, ter millies scfertium parauisse. quid existimemus, inquit, Budæus, eum habuisse octauo eiusdem imperij anno? quādo illam ad Neronem habuit orationem, quæ est apud eundem Tacitum libro quartodecimo. Vult autem idem Budæus libro quinto de asse, ter millies scfertium, valerere septuagies quinquies centena millia aureorum, hoc est, ut Galli loquimur, septem *milliones*, & quingenta millia aureorum *scntatorum.* ¶ *nec tamen Consul.* Quis ergo est Annæus Seneca, quo Consule, & Trebelliano Maximo, temporibus Neronis, senatusconsultum Trebellianum octauo Calendas Septembris esse factum scribit Vlpianus libro trecesimo sexto Digestorum Iustiniani, & repetit ipse Iustinianus secundo suarum institutionum. Sed Consul non fuit hic Seneca ordinarius: quem nec in Cæssiodori, nec in alterius cuiusquam fastis inuenies. Suffectus fuit alteri in partem anni. quod genus, Consules veretur Aufonius appellare, ut de Cornelio Frontone mox cognosces. ¶ *Sed arma se seuitiam.* Clementem quidem discipulum suum Neronem Cæsarem videri volebat

387c

468.

Seneca: id eodem de clementia ad eum scripsit, sed nihil profecit. ¶ *Quintilianus Cōsularia.* Marcus Fabius Quintilianus Hispanus, ut scripsimus in versu quadringentesimum quartum Moselle, auctor institutionum oratoriarum, sub Domitiano Imperatore floruit, ut ipse testatur in præmio quarti illorum duodecim librorum, qui Domitianus imperare cepisse putatur anno Christi octogesimo tertio. & regnasse annos quindecim. Sub eodem principe fuerunt Clementes duo, Marcus Arricinius Clemēs & Titus Flavius Clemens patruelis eius: qui multum quidem aliquandiu apud eum valuerunt auctoritate & gratia, sed quos tandem cōsulares interemit, ut Suetonius scripsit. Vter horum Quintiliano cōsulatum obtinuerit, nescio: qui de hoc eius honore alibi nihil legi. Quæ quoniā agnoscere nō possū inter eos, qui in Fastis poni solebāt, Consulē ordinariū fuisse nō puto, sed suffectum alteri in partē anni. Duo nāq; Consulū genera fuerūt, ut ostēdimus in epistolā Aufonij vicesimā. ¶ *quomodo Titianus magister.* Cuspinianus et Onuphryus, videndū, an recte cēsuerint, hūc cēsore, & ludimagistrū Titianū, Fabiū Titianū esse, quæ post Aufoniū cū Aurelio Symmacho cōsul fuit. Primū enim vnde norūt Fabiū illū Titianum, litterarū professorē fuisse, et principū liberos docuisse? Deinde, an nō prius dixit Au-

469.

sonius.

sonius, exempla se prolaturū nō suorum, sed superiorum temporum? Postremo, si Aufonius quo anno Consulaturū gessit, has egit discipulo gratias, quomodo in ijs potuit eius Consulaturū meminisse, qui haud dū cōsul fuerat? Adde, quod hæc Aufonij verba de Titiano, *non etate sed vilitate cōseruit*, de alio nō videtur intelligi posse, quā de mortuo quopiā Titiano. Fuerit itaq; potius hic Titianus Visontiēsis Lugdunēsisq; ludimagister, Iulius ille Titianus Maximini Iunioris præceptor, ut scripsimus in Iambicū epistolæ tertiæ. quæ suus discipulus Cæsar, & pater Augustus, breuis imperij vterq; ad cōsulatum euexerunt, sed qualem gestum fuisse Quintiliano modo docuimus. ¶ *sed gloriosus ille municipalē Scholā.* Scholam publicam, in quā totius municipij & ciuitatis pueri conueniebāt. *Visontio* autem nomen masculinū, ut Sulmo, Hippo, Narbo, alibi diximus, *Ουισοντίων*, apud Ptolemæū: Bizantij apud Ammianū Marcellinū libro quindecimo, siue ita scripsit iste homo Græcus, siue quod scripsit, corruerūt librarij, est vesuntio e, pro i, in primo Cæsaris cōmentario Gallico, et *Ουεσοντίων*, apud Dionē libro tricesimo octauo. Hodie *Bezanson*, Maximę Sequanorū metropolis i vetusto prouinciarū nomē clatore. Sed de Visontione plura Beatus Renanus libro primo Germanicorū. *Lugdunum* clarius est, quā ut a nobis indicari egeat, vnde Lugdunensis Gallia appellata. Rectus est Lugdunū apud Senecam, & Pliniū, τὸ Λούγδουνον, apud Strabonē, & Ptolemæū geographū, sed Lugdunus apud Ammianū Marcellinū libro quindecimo, & Hieronymū, Λούγδουνος, ut arbitror, in libro Plutharchi de Fluminibus & Mōtibus, quo loco de Arare agit. Alterius Lugduni in Aquitania meminerunt Strabo et Ptolemæus. Pro *gloriosus*, autē habet codex Ioānis Tilij, *gloriosus.* ¶ *Frōtonis imitatio.* Frontones multos fuisse ostēdunt, Catanus in epistolas Plinij, & Egnatius in Capitolini Antoninū philosophū. Hic Cornelius Frōto sūm^o orator, Augustorū Antoninorū marci Philosophi, & Veri præceptor fuit. Cui marcus tātum detulit, inquit Iulius Capitolinus, ut ei statuā in senatu petierit. Eum vidisse & audiuisse se, scribit Aulus Gellius tertio decimo & vnde uicesimo noctium atticarum. Meminit & Sidonius Apollinaris. ¶ *ut præ-*

387D

425. A

388 A

ap. 17.

ccap. 810

469.

388 B

294.

371.

ELIAS VINETVS

staret Romana respública, Romæ creabantur Cōsules & alij magistratus, & Romæ Cōsulatus inibantur. at postquam ea extincta, Cæsares, & Augusti rerum potiti sunt, designabantur ab ipsis solis magistratus, vbicunq; terrarum essent: designatique, quibuscunq; in ciuitatibus esse contingeret, Calendis Ianuarijs ibi magistratum inibant. Sic Iouianus Augustus cū filio Consulatum inijt in Galatia, vt scribit Ammianus in extremo libro vicesimo quinto: & Aufonius in Gallia, Treueris, & non Romæ: vt hic ipse refert. eūque diem ineundis magistratibus destinatum, non solum ea ciuitas, vbi tunc erat nouus Consul, verum etiam aliæ vrbes per orbem Romanum celebrabant, vt hoc loco dicit Aufonius. ¶ *Constantinopolis de imitatione.* Romam imitans, cuius etiam nomen sumfit: vt ostendimus in primum carmen de claris vrbibus. ¶ *Antiochia pro luxu.* De Antiochensiu delictijs & luxuria, plura tibi narrabit Iuliani Augusti Misopogon. Sed Syriæ metropolis est Antiochia, vti scripsimus in carmen secundum de claris vrbibus: & tota Syria omnibus voluptatum illecebris abundat, vt meminit Ammianus libro vicesimo secundo, & Athenæus quinto. * ¶ *Carthago discincta.* Dixerat Virgilius in extremo octauo Æneidos. *Hic Nomadum genus, & discinctos Mulciber Afros.* & Afrorum est Carthago, condita scilicet a Phœnicibus, vrbs in Africa, vt fuit dictum in carmen primum de claris vrbibus. Ambigit vetus commentator, cur Virgilius Afros dixerit discinctos. *Vel habitum eorum ostēdit, inquit, qui vsque in talos fluebat: quod Plautus ridet in Pœnulo dicens, Qua est illa auis? quum Afrum vidisset vestem demissam trahentem. aut discinctos dixit, inhabiles militia. Omnes enim, qui militant, cincti sunt. Aut certe in efficares, vt contra præcinctos, strenuos dicimus.* ¶ *domus fulminis Alexandria.* & de Alexandria carmen secundum de claris vrbibus. Habent autem libri nostri, alij *domus*, *domum* alij, alij, *fulminis*, *fluminis* alij: & ad vnum ex Nili ostijs sita est hæc Ægypti Alexandria: sed vni ex Ptolemæis eius ciuitatis regibus cognomen fuit *νεγυδος*, id est fulmen: quem scribit Eusebius annum secundum Olympiadis centesimæ & vicesimæ quartæ regnasse. ¶ *Sed Treuir.* Ciuitas vero Galliæ Treuir, celebrant istos dies ex principis Gratiani beneficio, ipseque adeo beneficij auctor, qui Aufonium fecit Consulē, hominem Gallum, & Galliæ præfectum. Treuiris ergo erat Gratianus, & Consulatum Aufonius Treuiris inijt. de quibus est carmen tertium in libro de claris vrbibus. ¶ *Loca.* quæ nominata sunt Roma, Byzantium, Alexandria, & alia: quæ hos dies sollempnes celebrant. * ¶ *Augustus Sanctitate.* Ouidius primo Fastorum. *Sancta vocant Augusta patres. angusta vocantur Tempa, Sacerdotum rite dicata manu.* *Huius & Augurium dependet origine verbi, Et quodcunque sua Iuppiter auget ope.* ¶ *Pontifex religione.* in primis religiosus & pius. Ceterum principes isti Pontificatum Maximū sibi quoque vendicabant. qui & inter Gratiani Augusti titulos adhuc Romæ extātes in vetustis marmoribus, legitur.

198.

388c

199.

200.

201.

IN AVSONII CONSVLAT.

FLAVIVS GRATIANVS, PIVS, FELIX MAXIMVS, VICTOR, AC TRIVM-FATOR SEMPER AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, GERMANICVS MAXIMVS, ALEMANNICVS MAXIMVS, FRANCICVS MAXIMVS, GOTHICVS MAXIMVS, TRIBVNICIAE POTESTATIS TERTIVM. ¶ *indulgentia pater.* tam iadulgens & lenis in subditos, quam pater in filios suos. indulgentissimum iam supra appellauit. ¶ *etate filius.* Nondum attigerat annum ætatis vicesimum Gratianus. ¶ *pietate vtrumque.* & pater & filius pietate. Pius ita dicitur pater in filium, & filius in patrem pius. Lacunam autem quum hic haberent vetustissimæ impressiones, vt Badiana anni millesimi quingentesimi & undecimi a Christo nato, eam quispiam verbo *superat* replendam censuit, satis inepte. quo loco si quid deest, oratio potius deest, quam vna dictio. * ¶ *apud Sallustium.* in Iugurthino. sed illic *ostentare* pro *ostendere*. ¶ *ad deorum stemma.* vt gens Iulia se a dea Venere ortam prædicabat. *Στέμμα* autem quid sit, diximus in iambicum epistolæ tertiæ. ¶ *sub regnis.* per regna, & in varijs prouincijs, vt Probus, ad quem scripta fuit, quam inter Aufonij epistolas tertiā numerauimus. de quo lege, quæ in eam sumus præfati ex Ammiano. ¶ *quæ predicare.* quum hoc sit iactare & efferre verbis. ¶ *patriam non obscuram.* Burdigalam. ¶ *non penitentiam.* non contempnam. de qua lege Parentalia, & edyllium tricesimum. ¶ *innocentiam nō coactam.* Est *innocentia affectio talis animi, quæ noceat nemini:* vt definit Cicero Tusculana tertia. Multis autem quia nocendi non deest animus sed facultas, eam innocentiam Aufonius coactam vocat. ¶ *libris & liberis.* Paronomasia est. significatque Aufonius tum patris, & suis, & aliorum suorum litteris & eruditione, tum sua, fratrum, & filiorum suorum, virtute, & honoribus, claram euasisse suam familiam. ¶ *non splendida.* qualia principum. ¶ *veterebus illis Consulibus.* qui florente republica a populo creabantur. * ¶ *ambitione.* si quis ambiuerit, & quæsierit sibi pulchrum aliquod nomen. de Metello Pio, & Sylla Felice, Plinius, Plutarchus, Nepos de viris illustribus, Lucius Seneca, & alij. ¶ *Qui felicior ante, quam vocaretur.* Sylla cognominatus Felix post confecta bella ciuilia: quæ ipsum reddebant infelicem. Vide Plinium libro septimo naturalis historiae. ¶ *Hoc nomen.* Gratianus, & Pius Metelli, & Syllæ felix. ¶ *Grate agendi.* Gratianus ergo, qui gratus sit, & grate agat. Sed ab auo Gratiano Funario Gratianus hic Aufonij discipulus appellatus est. Vide tabulam de hac familia in commentario epigrammatis quarti. ¶ *Pietas.* vnde piissimum supra vocauit. * ¶ *Quarum præfecto.* mihi. ¶ *Hanc honorificentiam.* hunc honorem. Honorificus, magnificus, beneficus, maleficus, sunt apud Ciceronem: ac magnificentia, & beneficentia, sed non, quod sciam, honorificentia & maleficentia. ¶ *ultra progredior.* Hoc amplius addo. Quicquid habes litterarū, & eruditionis, quia id meum est, vt prædicas, qui docui, vox ista tua, & lingua, quæ mea est, agat ea quoque tibi pro me gratias, vt disertissima est.

377

389B

422

419

100.355

390

Cap. 43

3 D

391

390 quæ optime autem, & quam optime hic legitur. ¶ *ut supra dictum.* et paullo ante dixi. ¶ *Perstrinxi.* attigi. commemoravi. ¶ *infantissimus.* qui nihil fari sciat. valde indifertus. ¶ *audaciam, quam.* malo temerarius dici, quam ingratus.* ¶ *Quibus Danubij ora prætexitur.* De Danubio flumine lege epigramma quartum, & nonum. Iam pridem autem censuit in libro de Re Vestiarum Lazarus Baifius prætexitur hic legendum, & non protexitur. Idem verbum in versu quadragesimo quinto Mosellæ. ¶ *Tributa ista.* COMITIVM, locus erat in foro Romano, quo coibant, inquit Varro, *comitijs curiatis, & litium causa.* Comitiam vero plurali numero dicebant Romani conuentus, cum populus in vnum locum conueneret, suffragij causa ferendi de re aliqua. Horum multa erant genera, vt tributa, curiata, centuriata, & alia apud Aulum Gellium libro tertio decimo, & quindecimo Noctium Atticarum. de quibus omnibus plura noster Gruchius, in libris de Comitij. In comitijs ergo istis creabat magistratus populus Romanus: quæ populo potestatem Cæsares cum ademissent, soli ipsi magistratus creabant, vt supra meminimus. Ad quem priscum morem Romanum Aufonius respiciens, querit quibus comitijs ipse esset Consul à Gratiano factus, qui nullis esset. Tributa autem comitia nomen a tribubus habuerunt, quia tributim, in tribus triginta quinque diuisus populus Romanus, suffragium ferret: & quia, quod plures tribus ex eo numero iussissent, vel vetassent, hoc spectaretur. Ceterum si Consules erant ex maioribus magistratibus, & maiores magistratus Centuriatis comitijs fiebant, & non Tributis, veluti scribit ex Marco Messalla Gellius libro tertio decimo, quomodo vocat Aufonius. Tributa comitia, quibus Consul fit designatus.* ¶ *in vrbe Sirmio.* quæ vrbs pro Roma fit. Probat autem Gruchius Tributa comitia tam extra Romæ pomerium, quam intra, haberi solita. Oppidum Pannoniæ Sirmium, vt scripsimus in Iambicū epistolæ tertiæ. ¶ *quod in procinctu.* Procinctas classes dicit Gellius libro primo, quum in hostes, instructa acie, progredi coeptum est. Et Festus procinctos milites, quasi præcinctos & expeditos exponit. Romanis mos fuit, sicut scribit Plutarchus in Caio Marcio Coriolano, vt pugnaturi priusquam clipeos sumerent, togam præcingerent, quum saga non haberent. Hinc PROCINCTVS verbale substantiuum, & inde in procinctu dictū, quum ex castris in procelium exitum est, vt testamentum in procinctu, apud Gellium libro quindecimo, quū viri ad procelium faciendum in aciem vocabantur: quod vno vocabulo procinctum testamentum appellat Iustinianus libro secundo institutionum, quod sine scripto fiebat, sed tribus aut quattuor audiētibus, quem vellet hæredem miles nominabat: vt ibidem scribit Plutarchus. In procinctu ergo de suo cōsulatu gesta comitia dicit Aufonius, quod Sirmij cum magnis copijs erat Gratianus cum Sarmatis & alijs Barbaris belligerans. Centuriatis autem comitijs non tantum consules creabantur, sicut modo diximus, verum etiā exercitus imperabantur, ac bella indicebantur, quomodo Gruchius docet.

docet. Quæ sic sunt appellata, quod in ijs centuriatim, in classes & centurias diuisus populus Romanus, suffragiū ferret.* ¶ *an vt quondam, Pontificalia.* Comitiam hæc non veniunt dicenda, ad quæ populus non conueniebat. scribit autem Dionysius Halicarnassensis libro secundo, quod vno ex Pontificibus mortuo, sufficiebatur in eius locū alius, non à populo, sed ab ipsis Pontificibus designatus. verum Cnæus Domitius Ahenobarbus Domitij Neronis Imperatoris Attauus Tribunus plebis anno ab Vrbe condita sexcentesimo & quinquagesimo primo, infensior Pontificibus, quod alium, quam se, in patris sui locum cooptassent, legē tulit, vt sacerdotes, quos antea collegē sufficiebāt, populus crearet. Ita Velleius Paterculus, & Suetonius Trāquillus memoria prodiderunt. ¶ *talia Commisisci.* quod sis deo participatus. De Pontificatu Gratiani paulo ante facta mentio.* ¶ *Valete modo classes.* quarum iam nullus est vsus. ¶ *Urbanarum Tribuum prærogatiua.* urbanas tribus per antonomasiam Romanas dixisse potest Aufonius. Tribuum triginta quinque quattuor quidem Urbanas, & ceteras appellat Rusticas libro duodeuicesimo, cum Asconio Pediano, Plinius, sed urbanarum siqua fuerit prærogatiua supra alias, non memini legere: quum prærogatiuam forte fieri solitā doceat Gruchius. Prærogatiuæ autem vocabulum substantiue & adiectiue vsurpatur, vt annotauit Budæus. ¶ *Centuriæ iure-vocatæ.* Iure-vocatæ centuriæ & tribus, quæ sint, ex ijs Asconij Pediani cognosci posse arbitror. *Prærogatiuæ sunt tribus, quæ prima suffragium ferunt ante iure-vocatas.* Mos enim fuerat, quo facilius in comitijs concordia populi firmaretur, bina omnino de iisdem candidatis comitia fieri. Quorum tribus prima, Prærogatiuæ dicebantur: quod prima rogarentur, quos vellet Consules fieri. secunda, iure-vocatæ: quod in his, sequente populo, vt sepe contigit, prærogatiuarum voluntatem, iure omnia completerentur.* ¶ *Consiliatore.* consilij datorem. Plinius in epistola septimadecima libri quarti, hoc verbali sic vsus est ante Aufonium, *ille meus in petendis honoribus suffragator & testis, ille in inchoandis deductor & comes, ille in gerendis consiliator, & rector.* à deponente consiliari, facto ab eo, quod est consilium: sicut ab auxiliium auxiliari: ab otium & negotium otari, & negotiari: a subsidiū subsidiari, deductū. Significat autē cōsiliari, cōsultare, habere, inire, dare cōsiliū, verbum frequentius in Hieronymi Latinis è Græco, Hebraicōque factis, quæ apud scriptores Hieronymo antiquiores. Vnū indicasse locū nobis satis fuerit, in Psalmo tricesimo, vel vt alij numerant, tricesimo primo. *In eodē conuenirēt simul aduersum me, accipere animā meā cōsiliati sunt.* Ante Hieronymū vero, illo verbo fuerat vsus Horatius in versu ceteresimo & nonagesimo sexto libri de arte pœtica.

Ille bonis faueatque, & consilietur amice.

Sic enim ibi legit Lucretius Vtinensis: & consilietur, consilia afferat, exposuit: vbi ante legebamus concilietur per c, nescio quo sensu. Et eius participio præsentis in ode tertia tertij carminum.

Gratum elocuta consiliantibus

392 C

389 A

393 A

cap. 3

393 B

Iunone diuis.

394 At eiusdem gerundio Cicero, libro epistolarum ad Atticum quirtodecimo. *Tu quid egeris tua, cum, iristi, tum etiam difficili ad consiliandum legatione, vehementer expecto. Est enim inexplicabilis.* ¶ *ut in consecrando patre.* Hæc iam sæpius repetita. ¶ *ego tam propria.* Ego tuus præceptor verba comitialia tam propria, & tam Latina ignorabam. Consulatus erat annuus magistratus: ideoque quotannis exitu fere anni creandis Consulibus comitia Romæ habebantur: Ibi qui a populo creati renunciabantur, designati Consules dicebantur, anni insequentis initio insignia magistratus cum imperio sumpturi, Consulatumque suum inituri. * ¶ *unde de plano legi possint.* Ex quibus locis pendebunt tuæ litteræ, vel in quibus erunt affixæ (Sic nos hodie dicimus, quum bitumine, vel cera, vel clavis ad pilas, parietes, aut valuas, edicta nostra, aut siquid est aliud eiusmodi, quod omnibus innotescere cupimus, affigimus,) ea loca non erunt altiora, quam ut illas inde cuncti facile legere possint de plano, hoc est, ab humo, & ex ipso solo plano, & æquo, sine scalis, grallis, suggestu vllõ: Ex antiquis autem formulis fuit hoc, *Vnde de plano legi possint.* Cui aduerbium, recte, addit antiquissimum illud monumentum, quod ex ahenea tabula descriptum, mihi nuper Lutetia misit Franciscus Guilioteria. EX. EA. DIE. QVA. TRIBVTVS. FACTVS. ERIT. APVD. FORVM. PALAM. VBEI. DE. PLANO. RECTE. LEGI. POSSITVR. PROSCRI.... & Vlpianus Iuriconsultus apud Iustinianum, de Institoria actione, libro quartodecimo Digestorum. *De quo palam proscriptum fuerit, necum eo contrahatur, is præpositi loco non habetur. Proscribere palam, sic accipimus, claris litteris, unde de plano recte legi possit, ante tabernam scilicet, vel ante eum locum, in quo negotiatio exercetur, nam in loco remoto, sed in euidenti.* ¶ *tot statuis honorabor.* Hæc litteræ mihi erunt loco statuarum, quæ hominibus aliqua illustri causa perpetuitatem merentibus, poni solent. ¶ *ad blandiora.* quibus te erga me blandiorem, humaniorem, liberalioremque ostendisti. ¶ *supra Consulatum.* vltra Consulatum, quo me honorasti, hoc fuit, quod etiam sollicitus fuisti de trabea mea. ¶ In 396 *Illyrico.* de quo in epigramma quartum. * ¶ *in qua diuus Constantius.* Ita Constantius, & non Constantinus, legendum hie. Constantius enim Constantini Magni filius, Augustus, è vita abiit, anno Christi trecentesimo & sexagesimo quarto, vxore Faustina prægnante relicta. *unde edita Postuma,* ait Ammianus libro vicefimo primo, *eiusque nomine appellata Constantia quum adbleuisset, matrimonio iure copulata est Gratiano.* ¶ *hæc est picta, ut dicitur.* Sicut appellatur, vere picta. Palmata, Trabea, Picta, vestes sunt Consulares, de quibus aliquid amplius fortasse dicemus ad finem orationis. ¶ *in argumeto.*

Tit. 3.
Leg. 11

gumento. indice, tituloque arguente, indicantèque, cuius fuisset ea quondam vestis. * ¶ *quem præsentem.* Erat ergo Sirmij in comitatu Gratiani Hermogenianus Olybrius, quum Aufonius procul in Gallia, præfectura sua. * ¶ *Scisti aliud.* Qui me collegæ meo prætulisti, non ob aliam causam, quam quod tuus fui præceptor. ¶ *Prior renunciatus.* Prior nuncupatus. ¶ *meritorum.* vter nostrum mereatur priorem locum. ¶ *Pratorem me.* Ciceronis de se verba sunt in præmio orationis pro lege Manilia. *Propter dilationem comitiorum, ter Prætor primus centurijs cunctis renuntiatus sum.* In oratione vero in Lucium Pisonem. *Me quum Quæstorem in primis, Aedilem priorem. Prætorem primum, cunctis suffragijs populus Romanus faciebat.* & post pauculos versus. *Me cuncta Italia, me omnes ordines, me vniuersa ciuitas, non prius tabella, quam voce priorem Consulem declarauit.* Prætor autem fuit Marcus Tullius Cicero, Marco Lepido, Lucio Volcatio Consulibus: auctore Asconio Pediano in orationem pro Cornelio, anno Urbis, vt putamus sexcentesimo octogesimo octauo: & tribus post annis Consul, collega Caius Antonio. De quo Consulatu nemo plura compertioraque, quam Sallustius Crispus in Catilinario, Ciceronis coæuus. ¶ *vni quam pluribus.* Consules quia bini solum quotannis creabantur, Prætores plures, singuli quidem primum, sed postea bini, & tandem etiam ipsius Ciceronis temporibus, deni, duodeni, senideni, vt noster Gruchius ostendit, Cicero in Consulatu fuit vni soli, sed in Prætura pluribus suis collegis præpositus. * ¶ *Illos Homericos versus.* Ἰλιάδος η.

Zeῦ πάτερ, ἢ Ἀἰώντα λαχέιν, ἢ Τυδείος υἱὸν
ἢ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρούσιοι Μυκῆνης

* ¶ *tenuiore filo.* humiliore oratione, non grandiloqua. Adagium explicat Erasmus. ¶ *Quamquam me istam dixerim.* non procula principio orationis. ¶ *contingam.* perstringam. ¶ *que intus prædicanda sunt.* domestica: & quæ nemo potest nosse melius quam præceptor, & qui semper tecum ab incunabulis cõuixit. Hæc ipse postea. * ¶ *Nullum te vnquam.* Nullo te vnquam die egisti & mouisti. Ab eo, quod in homine primum & præcipuū lucere debet, religione & pietate laudare exorditur. ¶ *reus voti.* Voti reus, debitor inquit Seruius in versum ducentesimo & tricesimo septimo Aeneidos. *Vnde vota soluentes, dicimus absolutos.* ¶ *immaculabili.* Immaculata dicunt alij, & ipse Aufonius in Oratione Rhopalica, sed neutrum apud vetustiores Latinos legere memini. ¶ *Nemo abductius.* Vide, quæ de hoc scripsimus in epigramma tertium. Istud autem *abductius*, pro quo erat *adductius* in Tiliano codice, alibi legere nō memini, nec positiuū abducte, neq; verbū abducere in significatione ad loci huius sensum quicquam pertinente: sed Virgilio adducere pro intorquere, rotare, producere, vsurpatū esse probat Nonius Marcellus: & quū dixit quinto Aeneidos. *Post acer Mnestheus adducto constitit arcu,*

397

398

399

400

378

401

7.

Alta petens: pariterque oculos, telumque tetendit.

figuram agnoscit hypallagen Seruius. *Nam adducitur telum, inquit, & arcus intenditur.* ¶ *Poëtam.* Virgilium quarto Aeneidos.

Verf. 41

Et Numida infreni cingunt, & inhospita Syrtis.

Quos autem Aufonius infrenos (infrenes etiã scribũt nõnnulla exẽplaria per tertiam declinationem) hic accipit Numidas, qui equis sine freno vterentur: alij indomitos, & sæuos accipiunt, vt etiam commentator monuit, sed Strabo libro vltimo meminit de equis Massæfyllorũ, Numidarum, & aliorum Afrorũ, paruis, celeribus, ac ita obtemperantibus, vt sola virgula regerentur, & sine habenis sequerentur, vt canes. Valerius Martialis libro nono ad Pastorem.

Epig. 23

Et Massylẽum virga gubernet equum.

Silius Italicus primo Punicorum.

Verf. 215

Hic passim exultant Numida gens inscia freni.

Quis inter geminas per ludum mobilis aures

Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis.

¶ *& alterum.* Quemnam alterum poëtam? ¶ *verbera & precepta.* equos incitari & retineri verberibus. * ¶ *ara vestalis.* De Vestalibus virginibus quædam diximus in epistolam septimam. sed de ijs, & Pontificibus, & Flaminiibus, Iouis, Martis, Quirini & aliorum sacerdotibus, plura Lilius Gregorius in libris de dijs gentium, ex Liuiio, Plutarcho, & alijs Latinis Græcisque scriptoribus. * ¶ *ut ex more loquimur, Consistorij.* Nescio quã nouum voluerit esse vocabulum Nicolaus Perottus consistorium. quod hodie quidem pro loco sumitur, in quo Pontifex Romanus cum suis purpuratis, consultandi causa cõsistit: sed apud Sidonium Apollinarem, Ammianũ Marcellinum, Aufoniũ, Capellã, Imperatoris est, & non Pontificis, Cõsistorium. vnde Cõsistorianos appellauit Ammianus libro quintodecimo, & tricesimo primo, qui titulo decimo libri duodecimi codicis Iustiniani, Comites Cõsistorij, & comites Cõsisteriani vocãtur. Quorũ opera & cõsilio princeps in Imperij, administratione utebatur. Aufonius autẽ putat, quod vulgo suis tẽporibus dicebatur Consistorium, id prius sacrariũ fuisse appellatum. de quo verbo supra quẽsiuimus. ¶ *mibi gratificari.* qui te docui. ¶ *Non enim Sulpicius acrior.* Sulpicium poëtam memorauit Aufonius in Cẽtonis peroratione: hic est orator ille eximi^o Publius Sulpici^o apud Ciceronẽ tertio de oratore: qui tribunus plebis legẽtulit Sulpiciã: & bello ciuili marij & sylle perijt, vt scribitur in Liui^o libro septuagesimo septimo. ¶ *nec maioris Gracchi.* Duo fuerũt Gracchi, riberi^o & Cai^o, homines seditiosi & eloquẽtes. ¶ *nec patris tui grauior auẽboritas.* Sextus Victor de Valẽtiniano Gratiani patre. *Fuit vultu decens, sollers ingenio, animo grauis, sermone cultissimus. quanquam enim ad loquendum parcus, seuerus, vehemens,* & reliqua. ¶ *Non qualis esset.* Hoc dicit Cicero in prima epistola ad Quinctum fratrem, Cyrum illum regem Perfarum a Xenophonte Atheniensi non ad historię fidem fuisse scriptum, sed ad effigiem iusti imperij. ¶ *Celebre fuit.* Hoc referunt Eutropius. &

375. B.
349.

Aurelius Victor post Suetonium. * ¶ *omnia quasi punctus.* Tilianum 404
exemplar, *omnia que punctis.* ¶ *superiora.* potiora. * ¶ *POENITENDAM NON FACERE.* pigenda pro pœnitenda, melius, Tilianus codex, & Parisiensis editio. * ¶ *Sed indulgentias seculares.* largitates, muni- 406
ficientias, condonationes, tantas singulis horarum momentis, quantas vix quisquam credat vno sæculo præstari posse. ¶ *de condonatis residuis tributorum.* Residuum substantiuum, quod residet, restat, reliquum est, ex adiectiuo residuus. Residua pecuniæ apud Ciceronem. *Quæ ergo tributa & pecuniæ publicæ sub Valentiniano, & superioribus etiam Imperatoribus, non fuerant soluta, & debebantur, Gratianus condonauit debitoribus.* ¶ *Fecerat & Traianus* Maria Catanæus in exponendo Panegyrico, quem Traiano Augusto pro Consulatu Plinius dixit, huius loci meminit. Anno ab Vrbe condita septingentesimo & quinquagesimo nono, Marco Aemilio Lepido, Lucio Arruntio Consulibus, Cæsar Augustus, quum non suppeteret pecunia ad alendos suos viginti tres exercitus, constituit, quasi Iulius Cæsar ita scriptum in commentarijs reliquisset, vt hæredes, & quibus aliquid mortis causa donaretur, hæreditatis donationisque vicesimam partem penderent: τὴν εἰκοστὴν τῶν τε κλήρων, καὶ ὀρεῶν, ἀλλ' ἀν' οἱ τελευτῶντες τισὶ, πλὴν τῶν πένυ συγγενῶν, ἢ καὶ πένυτων, καταλείπωσι, ait Dion libro quinquagesimo quinto. In hac autem vicesima quid Nerua ab Augusto duodecimus, & quid Neruæ successor Traianus emendarit, mitigaritque, leges in Plinij Panegyrico: quam Aufonius suum Gratianum prorsus extinxisse scribit. Sed de isto tributo plura Andreas Alciatus in capite sexto libri tertij disputationum. ¶ *& Antoninus indulserat. Leges etiam addidit de vicesima hereditatum.* His tantum pauculis Iulius Capitolinus vicesimæ meminit in vita Marci Antonini Philosophi: cuius filius & successor Commodus Antoninus tyrannus foedissimus fuit, qui de vicesima, & eius residuis quæ statuerit, alibi non legi. ¶ *Tu argumenta omnia.* Hoc potest fecisse videri Gratianus aui sui Constantini Augusti exemplo: qui sic scribit ad Prouiciales in Principio decimi Codicis Iustiniani. *Iustas etiam, & quæ locum habent, filij actionis precipimus concremari, ob hoc solum, quod suis temporibus prolata non sunt, ut iam calumnia priuatorum eo saltem arceantur exemplo, quo iustas filij lites silere precipimus.* * ¶ *Stirpes.* causæ, feminaria. habet 407
attamen semina Tilianus codex. ¶ *Iam nubibus.* Fumus ardentium librorum iam in summum aërem peruenerat, inuolueratque, implicuerat, confuderat se nubibus, ipsaque adeo nubes superauerat. ¶ *obnoxij.* debitores residuorum. ¶ *paginis.* chartis, tabulis, documentis. ¶ *ductus apicum.* figuras litterarum. Apices, litteræ, & epistolæ frequenter apud Sidonium Apollinarem. ¶ *& sestertiorum.* Sestertius, nummus duarum semissis librarum per duas ll, & s, ex qua incipit semis, perscriptas notabatur. Priscianus de nũmis & pōderibus. Quod autẽ sequitur, *cu' inuuantia de ratione,* hoc quid sit, non video: nec placet, quod est deinceps in Badiana editione, quod me-

minerant legi posse & veteres. Aliquid deesse videtur: & quod adest, id, mendosum puto. Anterioribus est opus codicibus. ¶ Hac provincialibus. Hęc tua sunt beneficia meritq; in prouincias imperij Romani, & externos, de vicesima prorsus abolita. ¶ nostro ordini. Senatorio. ¶ Quid illa militibus. Scribit Capitolinus Romanos exercitus, cognita aduersa valetudine Marci Antonini Philosophi, vehementer doluisse, quia illum vnicę amabant. Scribit & hoc, Marcum Antoninum, Germanorum auxilia contra Germanos aliquando emisse. * ¶ agrotantes. Idem de Traiano Eutropius. sed Dion, Spartianus, Lampridius etiam de Hadriano, & Alexandro Augusto. ¶ reualescentibus. Ouidianum hoc potius, & poëticum, quam Ciceronianum. Conualescentibus, puto, Cicero dixisset, vt pro Sylla, conualescere aliquando, & sanari ciuitas possit. ¶ In quor vias. Multiplex est, & late patet Gratiani humanitas. ¶ Satin salue. Ita Romani solebant interrogare, vbi quid mali accidisset, aut accidisse suspicio esset, auentes cognoscere, quo in statu res essent. Verum hic ambigitur, vtrum Salue illi, an Salue dicerent. Variant enim exemplaria nostra. In Ausonianis quidem cunctis Salue solum reperi: sed hoc ita pro salua veteres librarij dedisse nobis possunt: qui in diphthongis æ, & œ præpositiuas vocales fere omiserunt Apud Titum Liuum salua tantum, vt libro primo de Lucretia, Quærentique viro, satin salua? Minime, inquit. Quid enim salui est mulieri, amissa pudicitia? Et decimo de Consulibus Appio & Volumnio, satin salua inquit, Lucij Volumni? vt sese in Samnio res habent? Quæ te causa, vt prouincia tua excederes, induxit? & quadragesimo de rebus Macedonicis, Postero die Perseus, quum primum conueniendi potestas patris fuit, regiam ingressus, perturbato vultu, in conspectu patris, tacitus procul constitit. Cui cum pater, satin salua, & quanam ea mestitia esset, interrogaret eum. Apud Terentium vero in actu quinto Eunuchi, salua, & salua. in omnibus quidem calamo exaratis codicibus, quotquot inspexi, salua.

Quid est, quod trepidas? satin salua? Dic mihi.

408B * Ceterum librarij veteres, vti diximus, quia diphthongos æ & œ non satis nouerant, ibi mendum esse putauerunt, & salua scripserunt illi, quibus nomen substantiuum res, cum substantiuo verbo subaudiendum visum est. Nam si numero singulari, salua res est, dicitur, vt in actu quarto Adelphorum Terentij, Erubuit. salua res est, — & in actu secundo Eunuchi

Scen. 5.
Scen. 2.

———— Salua res est. nimirum hic homines frigent:

quod & prouerbum esse monet antiquus commentator: sicut est in illo quoque, salua res est. saltat senex. cur non etiam plurali, salua res sunt? At apud Terentium, vt quidam salua retinuerint, in causa fuisse

fuisse suspicor, quod antiquus commentator affueret, salua hoc loco aduerbium esse, quęmadmodum & in quodā Sallustij loco, quem adducit. Quod glossema, si Donati esse liqueret, quęmodo huic vetusta illa commentaria inscribuntur, quę plurimum sunt veterum grammaticorum: vel si Cornuti foret, vel Aspri, vel alicuius alterius antiquorum Terentij doctorum interpretum, Satin salua apud omnes auctores scribendum existimarem: sed erudita Asconij, Donati, Seruij, Placidij, & aliorum veterum commentaria, imperiti ineptis suis additamentis foede corrumpunt: vt alibi iam pridem questi sumus. * ¶ Nanque illa. gratia, gratus meus in te animus. ¶ non transmeabili. Huius simplex est apud Plinium in principio libri sexti, bubus meabili transitu. ¶ nec a te procul. quia deo non procul absis. * ¶ qui templa tibi. Paulus in epistola priore ad Corinthios. ¶ nostri. mei amoris. Inolesti autem pro moleuisti, ab inoleo, quod non tam vsitatum, quam inoleo, hęc habet significationem actiuam, pro imposuisti, indidisti: quum inolefcere neutram habeat, pro concrefcere, & augeri apud Virgilium & alios. ¶ & relictis. mei, quem reliquerat in Gallia, quum in Pannoniam proficisceretur. ¶ per locorum interualla. Gratianus erat Sirmij in Pannonia, vt supra dictum fuit, quando Consulem designauit Ausonium, Ausonius vero in Gallia. Inter quę loca sunt plus mille & quingenta milliaria, & sic plus septuaginta quinque dierum iter, si quis vicena milliaria in singulos dies dinumeret, vt prætorum Romanum fecisse diximus in epistolam sextam Ausonij. Quod iter, nescio quot diebus confecerit Gratianus, quando ita celeriter, vt hoc loco dicit Ausonius, in Galliam recurrit: vt initium Consulatus præceptoris sui, præsentia sua honoraret: sed Calendis illis Ianuarijs si Treueris fuit, vbi Ausonius Consulatum suum inijt, miror, quod post quartodecimo calendis Februarij, id est nonodecimo die eiusdem Ianuarij, Sirmij esse potuerit: vbi eo die Theodosium creauisse Imperatorem scribit Marcellinus Comes. * ¶ beneficijsne deesset officium. vt officium non deesset beneficijs. Vt beneficia sua, & in quam collata sūt, officiose studiosęque coleret, ac honoraret. ¶ Quę enim, memoria, memoria, inquam. Αναδιπλωσις Græci vocant repetitionem, replicationemque eiusdem verbi continuam, rarum apud oratores figurę genus, inquit Aquila, frequentius apud poëtas. Memoria autem hoc loco, antiquitas, litterę, historia vetus, scriptores ipsi, qui res antiquas memorarunt. ¶ vel in audacibus. etiam in audacibus fabulis Græcorum.

———— & quicquid Græcia mendam

Audet in historia, — ait Iuuenalis libro quarto. ¶ Pegasus volucer. equus alatus. de quo, & Bellerophonte scripsimus in epistolam vicesimam primam, & vicesimam quintam. Inter Lyciam & Ciliciã sita est Pamphylia (prouincię sunt Asię ad mare internũ)

409

410A

436

410B

Ver. 174

472, 474

fed ex vltima Africa in Græciam volarat Pegafus, & inde in Lyciam.

411A *¶ *Cyllarus atque Arion.* $\alpha\upsilon\lambda\lambda\alpha\epsilon\gamma\varsigma$ viri proprium, apud Nonnū & alios, sed hic & apud Statiū sexto Thebaidos, & Valeriū Flaccū primo Argonauticō, Claudianum in Panegyrico de quarto Cōſulatu Honorij, Caſtoris equus est: quem Virgilius tertio Georgicō quū, Polluci attribuit, fratrē pro fratre poſuit licentia poetica, vt ſcribit Seruius. *aut certe*, ait idem cō, mentator, *Pollucem pro Caſtore poſuit, quia ambo licenter & Polluces & Caſtores vocantur.* Viri proprium quoque $\Lambda\upsilon\sigma\tau\omicron\nu$, ſed in epitaphio Proſphori, & hoc loco, equi: cuius & Cyllari ſimul, mentio in Panegyrico, quem quidam quondam Imperatori Constantino dixit in Gallia, & in eodem Claudiani Panegyrico: ſed quem cognoſces ex Homeri Iliados libro viceſimo tertio, Statij quarto ſextoꞑue Thebaidos, & Apollodori bibliotheces tertio, Neptuno in equum transformato, & Erynni, genitum: à Neptuno Lepreo regi Haliarti, quę est Bœotie vrbs, donatum: a Lepreo, Herculi, ab Hercule, Adraſto Argiuorū regi. De Argis & Nemea, lege, quę meminimus in edyllium viceſimum quinctum. ¶ *Ipsi Caſtorum equi.* Cōfirmat in parte locus hic, quod Seruium de Caſtoris & Pollucis appellationibus tradidiſſe, modo monuimus. * Caſtor & Pollux, Iouis filij, quomodo habet epigramma quinquageſimum & quinctum, Græcis $\Delta\iota\sigma\tau\omicron\nu\epsilon\gamma\iota$ id est Iouis puelli ſunt vno nomine vocitati. Hos Latini vt vno & ipſi quoque nomine ambos nuncuparāt, pro Dioſcuris, modo, Polluces, modo Caſtores vocauerunt, vt ſcripſit Seruius. Auſonius itaque illos Caſtores appellat hoc loco: ſicut Plinius ſepimo Naturalis hiftorię. *Nā Cymbrica victoria, Caſtoresque Romani, qui Perſicam victoriam nūcianere.* & triceſimo quarto, *ante adem Caſtorum.* & triceſimo quincto, *idem Caſtores ac victoriam poſuit.* & Arnobius primo aduerſus gentes *Tyndaridæ Caſtores, equos vnus domitare conſuetus, alter pugillator bonus, & crudo inexuperabilis caſu, ignes, & fulgures marini, & onorū progenies dij.* & vetus interpres, *in nauī Alexandrina, cui erat inſigne Caſtorum.* ex his Græcis, quę ſunt in extremis Apoſtolorum Actis. $\epsilon\nu\ \mu\acute{\alpha}\lambda\iota\sigma\tau\omicron\nu\ \Lambda\lambda\epsilon\gamma\alpha\upsilon\delta\epsilon\iota\upsilon\ \mu\alpha\epsilon\alpha\sigma\eta\mu\omega\ \Delta\iota\sigma\tau\omicron\nu\epsilon\gamma\iota\varsigma.$ Quod autem de Caſtorum equis hic Auſonius attingit, & de longiſſimo itinere, quod ipſi mutatis veſtoribus, conficiunt, hoc non ſatis intelligo, quid ſit: de quo nihil alibi legere memini. Cyllarum, vt diximus, quod omnes auctores ſolus cōſcendit Caſtor Iſidorus octauodecimo ethymologiarum, quum ludos Circenſes Caſtori, & Polluci, deputatos tradit, *quibus equos a Mercurio diſtribui ſcitos hiftorię*, vt ait, *docent*, de iſta veſtorum mentione nullam facit mentionem. Et qui victorias nunciare candidis equis ſolebant Caſtor, & Pollux, vt bello Latino, & Macedonico, & alijs feciſſe feruntur, ij nihil quicquam in longis ſuis itineribus muſaſſe leguntur. * ¶ *tu Gratiane.* Gratianum dicit celeritate peregrinationēq; ones Pegafes, Cyllaros, Ariones viſiſſe. ¶ *ab uſque Thracia.* vbi Gothi Valentem Imperatorem occiderant, vltra Illyricum, Pannoniam, & alias prouincias. Sed de Thracia quędam in primū carmen

carmen de claris vrbibus. ¶ *per totum locum Illyrici,* per totum Illyricum. 199 Hoc Illyricum, & $\eta\ \iota\lambda\lambda\upsilon\upsilon\epsilon\iota\varsigma$, prouincia est anguſta apud Ptolemæum, inter mare Adriaticum, Hiſtriam, Pannonias, & Myſiam: ſed ſpatioſior, vt reor, Auſonio, cum Ammiano Marcellino: qui libro viceſimo ſepimo Illyricum Thracię confine facit. Venetiam Cato ad eundem ſinum Adriaticū conſtituebat, inter Hiſtriam & Padi oſtia. Cuius est hodie metropolis clariffima, Venetię. L I G V R I A mari Tuſco ſiue Tyrrheno alluitur, principem vrbem hodie habēs Genuam. In eodem fere Italię tractu ſuit Gallia, Romanis Ciſalpina cognominata: quam Auſonius veterem, Galliam vocat, quod veteres Galli tranſitis Alpibus, eam bello quæſierint, poſſederintque, quemadmodum narrat Titus Liuius libro quincto. ¶ *Infuperabilia Rætię.* In medijs Alpibus ſita est Rætia, ad Reni fontes, vt Beatus Rhenanus, Ioachimus Vadianus, & Aegidius Tſchudus ſcripſerunt. G R I S O N E S, hoc est canos, hodie Rætos vocitamus. * ¶ *Sequanorum inuia.* Sequani ſunt dicti, ex quibus oriretur fluuius Sequana, metropolim habētes Veſontionem, vt ante ſcripſimus. Est autem montuſa hæc regio, & ſiluofa. ¶ *porrecta Germania.* Germania est proprie, quam a Gallia Renuſ diſterminat: ſed Germania etiam dicta fuit ea Gallię pars, quam ſecundum Renum Germani Gallis primum ademerunt: eamque Ptolemæus diuiſit in Superiorem & Inferiorem Germaniam: Inferiorem, quę ab Oceano ad Moſellam fluuium eſſet, appellās: Superiorem, alteram. Hęc est, ſuperior, inquam, Germania, illa Gallię pars, a Sequanis, ad Moſellā: in cuius ripa ſiti ſunt Treuiri, quo venit Gratianus quā porrectā, patentiorem, planioremque ſuperioribus eius Gallię partibus Auſonius dicit. ¶ *quam est properatio noſtri ſermonis.* Hyperbole eſt. Tu minore tēporis ſpatio tantum iter confeceſti, quā ego hæc dixi properans. ¶ *ne ſomni quidem, aut cibi munere liberali.* vt aliquo properantes, ſolent ſomno ciboque vti parciori. ¶ *ut Conſulē tuum.* me, quem feciſti Conſulē, præuenias, anteuertas, ad ſis prius, quā Cōſulatū ineam. ¶ *facias tardiorem.* Famā præuertas, antecedas. In Gallia fuiſti ante, quā rumor vllus de tuo aduentu fuiſſet obortus. Fama autē nihil eſſe velocius canit Hefiodus in libro $\epsilon\pi\rho\upsilon\mu\ \eta\ \eta\ \mu\alpha\epsilon\sigma\theta\upsilon$, & Virgilius quarto Aeneidos. * ¶ *frequentē ornabis.* frequenter Cōſul ipſe futurus, vt Octavianus Auſtugus tredecies, Domitianus ſeptieſdecies, Diocletianus decies. Qui tamē ante Auſoniū Gratianus quater iam conſul fuerat, poſt ſemel tantū fuit. Annis nanque poſt Conſulatū Auſonij quinque a Maximo Tyrāno fuit occiſus. De ſella curuli vide, quę annoſauimus in extremū carmen de Burdigala. De prætexta & trabea etiā ſupra. ¶ *purpura tua luce ſucata.* quā Cōſularē prætextā, purpura tua multo lucidior ſucauerit, infeceſcit, tinxerit, illuſtrauerit. Dicta eſt autē T O G A P R Æ T E X T A, cui purpura eſſet prætexta, vt Budęus, Baiſiuſq; docuerūt. C H L A M Y S vero purpurea, Imperatorū geſtamen erat, et regię dignitatis inſigne, vt ſcribit Laſtantius Firmianus, quarto diuinarū inſtitutionū, & Eutropius

411D
387

verſ. 759
verſ. 154

412 A

203
210
396

Cap. 7

nono de Diocletiano. ¶ & trabeam non magis auro suo. Toga dicta, quod velamento suo, corpus tegat atque operiat. Est autem pallium purum, forma rotunda, & fusiore atque inundante sinu. & sub dextro veniens, super humerum sinistram ponitur. cuius similitudinem in operimentis simulachrorum, vel picturarum aspiciamus: easque statuas togatas vocamus. Hæc Isidori sunt, puto libro etymologiarum vndeicesimo, quæ ad verbum in commentaria Cornuto in Persium inscripta, quispiam transcripsit. * Gestamen erat proprium insignèque civium Romanorum: sicut pallium Græcorum, mensuramque iustæ togæ fuisse, si sex vlnas haberet, scribit Isidorus, & vetusti interpretes Horatij in oden quartam Epodon, & in epistolâ octauamdecimam (vlna & cubitus, seu cubitum, idem, pes cum dimidio) sed majores minorésque togas pro opibus cuiusque fieri solitas. Taxat enim Cicero in secunda Inuentuarum, quosdam ex Catilinæ amicis, qui tam laxis, fufisque togis vterentur, ut velis amicti viderentur, non togis. Communis habitus fuit & marium, & feminarum, ait Asconius in Verrinas: togæque sola vfi sunt aliquando Romani, sed postea tunicam illi subiecerunt, ut idem Asconius auctor est in orationem pro Marco Scauro. Togarum multa fuerunt genera, Prætexta, Pura, Virilis, Picta, Palmata, Trabea. P R Æ T E X T A M, E T P R Æ T E X T A M T O G A M dixerunt, togam, cui purpura esset prætexta, id est, cuius togæ, oræ, & circuitus purpura esset prætextus, & quæ toga limbo purpureo esset circumdata. P V R P V R A, piscis est, cuius sanguine tingebantur lanæ, & fiebat pannus, qui & purpura dicebatur, res quondam magni pretij, ut te docebit Plinius in naturali historia, sed cuius hodie nullus sit vsus. Toga ergo prætexta, id erat, quod diximus: sed quæ non erat prætexta, nec limbum illum, & ut Baifus Gallico nostro verbo dixit, *bordum* purpureum habebat, hæc toga, pura dicebatur: sicut hastam puram appellabant, quæ sine ferro esset. * T O G A autem cum foret omnium, uti diximus, prætexta potentiorum honestiorumque duntaxat erat, eodem auctore Asconio & Macrobio: eamque gestabant pueri, qui ab ea P R Æ T E X T A T I sunt vocati: ludusque illorum prætextatus in versu quadringentesimo tertio Mosellæ. Gestabant consules, ut hoc loco, & supra, & alijs in locis ostendit Aufonius. gestabant & alij, ut hæc Lucij Valerij Tribuniplebis probant apud Titum Livium libro tricesimo quarto. *Purpura viri utemur, prætextati in magistratibus, in sacerdotijs. liberi nostri prætextis purpura togis utentur.* magistratibus in colonijs, municipijs, hic Romæ infimo genere magistris vicorum, toga prætexta habenda ius permittemus: nec id ut vini solum habeant tantum insigne, sed etiam ut cum eo crementur mortui: & quæ sequuntur. V I R I L I S T O G A, cuius meminit Cicero in principio libri de Amicitia, dicebatur, quam adolefcentes anno ætatis septimodecimo pro prætexta sumebant. P I C T A M T O G A M, & palmatam, & trabeam, pro eadem veste consulari vsurpasse Aufonium putavit Baifus, quum supra sic diceret. *Parum est, si qualis ad me trabea mittatur, interroges. te coram promi iubes. Nec satis habes, ut*

cap. 24
412 B

412 C

268

396

largitionum ministri, ex more fungantur. eligis ipse de multis: & quum elegeris, munera tua, verborum honore, prosequeris. * Palmatam, inquis, tibi misi: in qua diuus Constantius parens noster, intextus est. Me beatum! cuius insignibus, talis cura præstetur. Hæc plane, hæc est picta, ut dicitur, vestis, non magis auro suo quam tuis verbis. Hoc, inquam, loco eadem videtur toga picta, palmata & trabea. Et certe Isidorus togam palmatam, & togam pictam, eandem fuisse scribit, hoc deus addens, cum Seruio in versum trecentesimum & tricesimum quartum vndeicesimo Aeneidos, Palmatam esse appellatam, quam meriti essent illi, qui victoriam de hostibus reportassent, & sic a palma, hoc est, victoria, Palmatæ nomen inuenisse. quod & innuit Sidonius Apollinaris: quum dixit in Majorani Panegyrico. — *meritisque laborum.* Verf. 4
Post palmam, palmata venit. — Habebant veteres illi Romani tunicæ genus, quam palmatam quoque vocitabant: sed hanc ob latitudinem clauorum, non à Palma, victoria, nuncupatam esse, tradit Festus Pópeius. Verum de togis hic querimus. * Pictam vero togam, quod victorias cum Palmis intextas haberet, dictam esse tradit idem Isidorus. Quæ palmatæ & pictæ togæ etymologia ratioque: si vera est, Publios Scipiones, Paulos Æmilios, Cæcilios Metellos, Consules, ornamentum huiusmodi decuerit potius, quàm Aufonium, & Quinctilianum. Ceterum de picta toga hoc amplius tradit idem Festus, eam antea purpuream fuisse vocitatam, quum sine pictura esset. Et Budæus in annotationibus, publicam fuisse vestem, sumique magistratibus: quod Capitolini & Lâpridij auctoritate probat. Huius verba sunt de Alexandro Seuero Imperatore. *Prætextam & pictam togam nunquam nisi cõsul accipit: & eam quidam, quam de Iouis templo sumptam, alij quoque accipiebant aut Prætores, aut Consules. Accipit prætextam etiam, quum sacra faceret, sed loco Põificis Maximi, nõ Imperatoris.* Capitolini vero de Gordiano. primo *Palmatam tunicam, & togam pictam, primus Romanorum priuatus suam propriam habuit: quum ante Imperatores etiam de Capitolio acciperent, vel de Palatio.* TRABEA autem, de qua etiam in extremo edyllio tricesimo secundo, & de toga Picta, mentionem fecit Aufonius, alia togæ species, quàm habet etymologiam apud Isidorum, eandem habet & verbis totidem, in istis Cornuti commentarijs in Persium. * *Trabea autem dicta, quod in maiori gloria hominem transbearet, hoc est ultra & in posterum ampliori dignitate honoris, beatum faceret.* Ceterum Trabeam Virgilius meminit vndeicesimo Aeneidos. *Et sellam regni, trabeamque insignia nostri.* quum Romanorum principum iusigne fuisse sellam Curulem & Trabeam dicere voluit. Meminit & septimo libro.

Ipse Quirinali lituo, paruaque sedebat.

Succinctus Trabea, — de Pico Latij rege. at de Cõsule bellum indigente, Ipse Quirinali trabea, cinctumque Gabino Verf. 187 Ver. 612

Insignis, referat stridentia limina Consul.

In quæ locum adducit Suetonium Seruius: qui tria trabearum genera esse dixerit in libro de vestibus, qui nõ extat. Vnum dijs sacrum, quod esset tantum de purpura. Aliud, regum: quod esset purpureum quoque, haberet nomen alibi aliquid. Tertium, Augurale, de purpura & cocco. * Regibus autem

412 G

368

412 F

Verf. 334

Verf. 4

412 E

412 D

ELIAS VINETVS

quia Romæ Consules successerunt, secundi generis Trabeæ, Consulium fuisse videri possunt. Verum Aufonius hoc loco, Trabeæ Consulari aurum apponit, quomocunque foret id ad purpuram attextum: & Paulinus in versu centesimo quinquagesimo primo epistolæ primæ ad Aufonium: & Claudianus in Panegyrico Probo & filijs dicto,

Iam parat auratas trabeas, currusque micantes.

& Sidonius Apollinaris in panegyrico Anthemij,

Auspicio, & numero, fasces, Auguste, secundo

Erige: & effulgens trabealis mole metalli,

Annus pande nouum, Consul vetus. — ac in Epithalamio.

Hic igitur proani trabeas imitata rigentes

Palmatam parat ipsa patri. qua Consul & idem

Agricultam contingat auum. — * Quo in loco videtur

etiam Sidonius, Trabeam, & Palmatā idem togæ genus appellare, quemadmodum fecit Aufonius: & vtrique aurum addere. Rigentes enim quum dicit, auro rigentes accipiendum puto: sicut dixerat Virgilius primo Æneidos,

— *pallam signis auroque rigentem.*

& vndecimo,

Tum geminas vestes, ostraque auroque rigentes,

Postquam ex alijs auctoribus constat, in his togis aurum fuisse. Atqui aurum in Picta quoque supra posuit Aufonius. Picta ergo toga, & Palmata, & Trabea, aurum omnes habuerunt: vnde facilius credas idem togæ genus fuisse, diuersis nominibus. ¶ *quæ. sellam Curulem, Prætextam, & Trabeam meam.* ¶ *ab Illyrico.* Vbi me creasti Consulem, & vnde illa ad me scripsisti. ¶ *illustriora prestares.* per præsentiam tuam. ¶ *Augustæ dignationis officijs.* quibus tu Augustus & Imperator dignū me existimasti.

IN

IN EPISTOLAS AVSONII COMMENTARIUS ELIÆ VINE.

413

TI SANTONIS.

IN PRIMAM EPISTOLAM.

Redideram. Meus in te amor, o pater, tantus erat, vt nunquam credidissim maiorem posse fieri: verum postquam filiolo auctus fui, auctus & ille est multis partibus. ¶ *diligere. amaris a me.* ¶ *Accessit gratis super his mediisque nepoti.* Sic puto, fuit in exemplari, sed Lugdunenses mediūque neposque scripserunt, pro mediisque nepoti. Versus aliquot deesse suspicor. ¶ *Bina inga. bina paria.* Vt tu pater & auus sis: ego filius & pater: ille filius & nepos ¶ *nos sumus ambo patres.* tu meus, ego illius. Vel ambo patres eiusdem mei filij. Nam patris nomine, auus quoque intelligitur, ait Iulianus lege ducentesima prima tituli de verborum significatione, libro quinquagesimo Digestorum Iustiniani. ¶ *pietas mea.* in te patrem. ¶ *gemini genitoris.* qui mihi, & filio meo, pater sis. ¶ *tua quo reuerentia crescat.* quo nepotis, & filij titulo, nominēque, tu magis ameris, colaris, & obserueris. ¶ *Quo doceam natum.* discat ex me filius, quid sit amare patrem. Ita videtur hic legendum, quid, non quod. ¶ *Quia paruulus iste.* Isto fortasse legendum hoc sensu. Paruulus meus filius isto patris nomine honorat etiam me: vt iam non soli tibi id competat. ¶ *Nam atas.* Sic puto fuit in exemplari: nisi quod prima versus littera B pro N. *Suppar.* autem, quod & *subpar* illic erat, integra præpositione, dispar, & inæquale significat, sed tamen parū dispar. Minuit enim hæc præpositio interdū in cōpositione, vt in *subtristis, subiratus, subridere.* ¶ *& possum fratris habere vice. vicem* pro isto *vice* vetus codex. Possum haberi tibi pro fratre, & frater tuus videri, o pater. In eodem tamen exemplari erat *abare* pro habere, siquid hoc forte aliud quam habere esse debeat. * ¶ *Vidi ego natales fratrum.*

414

cap. 18.

Yy 3

tibus fuerunt fratres duo, Catonis Censorij filij. ¶ *Quot nostros*. quot sunt anni intertuum, o pater, & meum natalem. ¶ *Aeuum nomina non onerant*. Nomen patris non facit, vt patris ætas sit multo grauior, deteriorque, quam filij. ¶ *vt auum*. quæ præterijt ætas iuuenilis adhuc in te manere videtur: & quæ nunc est ætas senilis, tantum incipere.

415 ¶ *utraque*. Huius vocis, secundam syllabam ita produxit Aufonius in epigrammate nonagesimo. * ¶ *Totque putare tuos*. Ita habuit exemplar, hoc priore loco *tuos*, in fine versus *meos*. ¶ *Nesciait hoc natus*.

416 ¶ *Filius meus ignoret*, quot annis nati sumus. eos non numeret, nec ante diem patrios inquirat in annos, vt ætate ferrea fieri solere scribit Ouidius primo Metamorphoseon. ¶ *primæuo*. prima & iuuenili ætate. * ¶ *Debeo*. Duobus nominibus tibi debeo: quod pater meus sis, & quod filij mei auus. ¶ *Exiguum, quod auus*. Parum est, quod sis auus, Faxnit dii, vt de nepote tuo, filio meo nascatur, qui auum faciat pro auum. ¶ *Pronepos* appellatur nepotis filius. ¶ *Largius*. Potes diutius viuere, & ex pronepote videre abnepotem abauus: sed mea vota moderata sunt.

417A IN EPISTOLAM II. AVSONII

AD VRSVLVM.

205, ¶ *Ad Vrsulum grammaticum Treuirorum cui strenas Calendis Ianuarijs ab imperatore non datas reddi fecit*. Hunc habuit titulum hæc epistola in vetusto codice. De Treuiris est carmen tertium inter claras vrbes. ¶ *Auguste manus*. Imperatoris ipsius Valentiniani, vel Gratiani. ¶ *Proximus gradus*. Secundus honor a primo longe distans, quanto scilicet me maior Augustus. ¶ *Ex longo* autem, eadem significatione in epistolæ decimæ tertie versu vicesimo tertio. ¶ *Questoris amici*. Aufonij. Is enim Valentiniani se & Gratiani quæstorem fuisse dixit in Protreplici versu nonagesimo primo. Hæc autem prima erat Senatoris administratio in Republica Romana, inquit Asconius in Diuinationem, *Questorem fieri, & in provincia curam gerere pecunia publica, in usus diuersos eroganda*. Sed erant Quæstorees vrbanj, inquit idem Asconius in orationem de Prætura Urbana, qui ærarium curabant, eiusque pecunia *expensas & acceptas, in tabulas publicas referre consueuerant*. *Strenarum* autem appellatio adhuc mansit in nostra Gallia: mansit & usus, sed non quantus inter præcos fuit Romanos. Suetonius de Augusto. *Omnes ordines in lacum Curtij quotannis ex voto, pro salute eius, stipem*

iaciebant. item Calendis Ianuarijs strenam in capitolio etiam absenti. De Tiberio. *Quotidiana oscula prohibuit edicto item strenarum commercium, ne ultra Calendas Ianuarias exerceatur*. De Caligula. *Edixit & Strenas ineunte anno se recepturum. Stetitque in vestibulo adium, calendis Ianuarijs, ad captandas stipes: quas plenis ante eum manibus ac sinu omnis generis turba fundebat*. Strenam vocari scribit Festus, quæ datur die religioso, omnis boni gratia, a numero, quo significetur alterum, tertiumque venturum similis commodi, veluti ternam, præposita, s littera, vt in loco, & lite faciebant antiqui. Nonius Marcellus a strenuitate dictam esse tradit, & Symmachus in epistolarum quartadecima. *Ab exortu*, inquit hic, *pene Urbis Martie, Strenarum usus adoleuit, auctoritate Tatij regis: qui verbenas felicitis arboris ex luco Strenia, anni noui auspices, primus accepit, diui Imperatores*. Nomen indicio est, viris strenuis hæc conuenire ob virtutem: atque ideo vobis huiusmodi insigne deberi: quorum diuinus animus magis testimonium vigilantie, quam omen expectat. Sumite igitur, defensores publica salutis, sollempniter auro ducta munuscula. Qui & epistolam sextam sic incipit. *Calendas anni auspices, quibus mensium recursus aperitur, impertiendis strenis dicauit antiquitas, diui Imperatores Theodosi & Arcadii*. ¶ *excubuisse, vigilasse*. ¶ *Ergo interceptos*. De hoc monuimus ad uersum epistolæ sextæ vnde uicesimum. ¶ *Quod duo Geryones*. Sex scilicet. Geryones triplex in versu octogesimo secundo Griphi. Hic autem in senario numero similiter ludit Aufonius, atque in nonagenario, & tricenario, epistola sexta & septima. ¶ *terni bijuges*. Sex. ¶ *demptoque triente*. Musæ nouem sunt in epigrammate centesimo & tricesimo octauo: & eius numeri pars tertia si dematur, sex erunt reliquæ. ¶ *Quotque supra terram*. Sidera id est, signa Zodiaci numerantur duodecim in edyllio tertriodecimo. Signum autem intelligitur cuiusuis circuli sphaeræ pars duodecima. Sex signa, dimidium circuli. Zodiaci autem, sicut & aliorum ab horizonte, Sphaeræ circulorum, quos maiores vocant, sena signa, id est dimidium vnum supra terram: dimidium alterum, id est, altera sena signa, infra terram esse necesse est. * ¶ *Quot commissa viris*. & hoc est sex: nimirum tribus Horatij Romanis, & tribus Curatij Albanis. Titus Liuius primo. ¶ *Quotque doces horis, quotque domi resides*. Diem, qui est ab ortu solis, ad occasum, illius sæculi horologia in duodecim horas quouis anni tempore, diuidebant, & noctem similiter. quare Vrsulus hic, ludimagister, sex illius diei horis docebat, & sex reliquis cessabat. ¶ *Ostia quot pro parte aperit stridentia Circus*. sex. Circi facta mentio in epitaphio equi, in carmine de Mediolano, & in edyllio Est & non. Erant autem Romæ Circi multi: quorum qui maximus & erat, & cognominabatur, eius

ELIAS VINETVS

cap. 33 longitudinem, stadiorum trium : latitudinem vnus fuisse scribit Plinius libro tricesimo sexto: qui secundo dixerat *σπείδιον*, cētum vigintiquinque passus Romanos efficere, & Passum quinque pedes. Ita non solum theatra, amphitheatrāque, verum etiam Circi, oblonga erant ac oui figura. Alij autem Circi quot portas habuerint, nescio, sed Circi maximi, duodecim numerantur apud Sextum de Regionibus Vr- bis, & Cassiodorum libro tertio Variarum, in litteris Fausto Præposito missis. Quæ ostia sic existimo per ambitum Circi fuisse constituta, vt in

417 D vtroque illius dimidio sena essent. * ¶ *Excepto medium*. Est proprie *ὁ σπείδιος*, siue τὸ σπείδιον, mensuræ genus, quod modo diximus, sed sumitur quoque stadium pro curriculo, & spatio ad stadium dimenso, Circóque, in quo certaretur, cursu, lucta, aut simili quopiam. Illius itaque stadij & Circi Romani, si portas, quas fuisse senas in vtraque dimidia parte arbitramur, orsus numerare ab ea, quæ ad ipsū erat mediū siue, mediū eius secundū latitudinē accipias, siue secundū longitudinē, vt ab ipsis oui cacuminibus, pergeres numerando vsque ad portā aduersam, septem reperires: quæ sex solum sunt, aduersa hac ad alteram dimidiam Circi partem spectante. ¶ *Quot pedibus*. id est senis. Sunt enim illis vtrique terni. Plinius vndecimo. ¶ *¶ versus Homeri*. Is quum sit heroicus, constat pedibus sex, vnde illi Hexametri nomen. ¶ *Quotque horis pelagus*. senis horis æquinoctialibus, inquit Plinius secundo: qui quis addit aliquot horæ scrupula Philippus interpres Iobi. * ¶ *dramata Fabellarum*. Extant sex illæ Terentij comœdiæ: quem poëtam in Arcadia obijisse memoriæ proditū est. Est autem hoc metrum spondiacōn. ¶ *¶ Vel quot innecturas*. id est sex quoque. Apum, Vesparum, Crabronum, cellas sexangulas Plinius appellat vndecimo Naturalis historiæ: quæ ex senis æqualibus planis constant, ad eos angulos coagmentatis, quos in sexangula plana figura pariū laterum, & angulorum, Geometræ agnoscunt. Est autem sŷnaloepha, siue sŷnæresis in Geometrica, syllaba, ge breui & o longa, in vnam longam coalescentibus, sicut & in *γεωμέτρης* apud Iuuenalē libro primo. ¶ *Quot telios*. Τέλειος Nicomacho, reliquisque Græcis, & perfectus Boëthio, est numerus par: qui vt definit Euclides, suis ipsius partibus est æqualis. Tales sunt admodum pauci: quorum primus est senarius, cuius partes sunt, dimidia, tertia sexta. III, II, I, quæ compositæ, ipsū reddunt numerum sex. Secundus, vigintiocto: qui numerus partem habet dimidiam, quartā,

318 B

3	14
2	7
6	4
1	2
6	1
	28

septimam, quartamdecimam, vicesimam octauā, ipsi toti pares. * ¶ *Quot par*. Quot partibus probatur, & cōstat numerorum perfectorum primus, sex, & solus: quando alij sunt multis partibus maiores. & quot partibus idem perfectus sex, æquiparat (scribitur & æquiperat, e pro a) & exæquat par atque impar (neutri generis hæc duo) hoc est, duo primū numerorum parium, & tria primum imparium, ex quorum

IN AVSONII EPISTOLAS

quorum inter se multiplicatione efficitur senarius. Nam bis terni, siue ter bini, sunt sex. ¶ *¶ Quis solus*. Si geminetur senarius, duodecim fient. & qui numeri sunt subter & supra ipsū numerū sex, quinque scilicet & septem, Hyadum & Plejadum numeri, hi si coniungantur inter se, & componantur, duodecim quoque fient. Sunt autem Hyades quinque apud Hesiodum..

Φαιούλη, ἡδὲ Κορωνίς, Εὐστέφανόστει Κλέεια,
 Φαιώθ' ἡμερόεσσα, καὶ Εὐδώρα πάνυπεπλοῦς,

Hos versus citat Theon Arati interpres ἐκ τῆς ἀστρικῆς βίβλου Hesiodi. Plejades vero septem in Phænomenis Arati.

Ἀλκυόνη, Μερόπητι, Κελαινῶτ' ἡλεκτρῆτι,
 Καὶ Στερόπη, καὶ Ταύγέτη, καὶ πότνια Μαίᾱ.

Non tamen omnes in his numeris conueniunt auctores, vt Hyginus docebit. * ¶ *¶ Vrsule collega*. Ita duos habebat litterarum professores scho- 418 c

læ Treuerensis, Vrsulum, & Harmonium. ¶ *¶ Quem Claranus*. Clarani Grammatici, & non iurisconsulti, vt scripsit patrum nostrorū memoria, qui Modestum a Modestino secernere non nouerat, meminit Martialis in libri decimi epigrammate vicesimo primo: idemque potest esse Claranus, de quo plura Seneca in epistola sexagesima septima ad Lucilium.

¶ *¶ quem Scaurus*. Duos fuisse Scaurus Grammaticos ex Vero Iulij Capitolini didicimus: Patrem nimirum, & filium. Pater Hadriani Cæsaris, filius Antonini Veri præceptor fuit. Quæ illi scripserunt grammatica (citantur ab Aulo Gellio, Diomede, & alijs) & commentaria in Horatium, Virgilium, & Terentium, nusquam extare puto. Tantum vidimus Quinto Terentio Scauro quædam inscripta de Orthographia. Alij fuerunt Scauri doctrina, & eloquentia nobiles, qui nihil ad hunc locum. Asprum autem Grammaticum memorant Macrobius, Priscianus, Carisius: commentariāque audimus illum in Virgilium scripsisse. * ¶ *¶ Var-* 418 D

ro prior q̄ Crates. Varro in opere de analogia hunc Cratetem commemorat. Malotes fuit, & Aristarchi cœuus. studiūque Grammatices in vrbem Romam primus intulit. Suetonius de Grammaticis. De Zenodoto autem & Aristarcho, qui deinceps significantur, vide, quæ scripsimus in præfationem in ludum sapientum. ¶ *¶ Cecropiæ*. Atticæ, Græcæ: 211 D

& Latie, Latinæ Musæ, doctrinæ, linguæ. De Cecrope in carmen de Athenis. ¶ *¶ Solus, qui Chium*. Chios insula Græciæ. Vinum Chium commendant Athenæus & Plinius: & ex Chio, quod Aruifium appel- 205

latur vinum. ¶ *¶ Amineum*. Hoc verbum Grammaticis plurimum faceffit negotij. Vitis Amineæ, & Aminei vini memorarunt Virgilius, Columella, Plinius auunculus, Vopiscus, Macrobius, Aristoteles, Galenus, & alij. Vopiscus, in Floriano Imperatore. *Vitis, quæ vuas amineas albas ferebat, eo anno, quo ille imperium meruit, purpurascere plurima purpura cœpit*. Sic Seruius, vinum Aminæum album esse scribit, & dictum quasi sine minio. Refragatur Ioannes Pierius: nigrūque esse potius o-

stendit ex Plinio, & alijs. * Aristoteles in Politicis, & Macrobius tertio Saturnaliorum, aminæam vitæ a regione cognominatam volunt: Ille, quod in Italiam aduecta sit ex Aminæorum patria, qui Theffaliæ populi fuerunt: hic, quod Aminæi populi fuerunt in Italia, vbi Falernum. Verum Galenus non tantum, quæ in Falerno, Italiæ, sed etiam quæ in Asia nascuntur vina, Aminæa appellat. Sic enim in quinto περὶ ὑγιεινῶν, vbi de vario Vinorum disputat ingenio. Adrianum, inquit, & Sabinum, & Albanum, & Gauranum, & Trifolinum, quotquotque Aminæa (vnicom, & per diphthongum scribitur illic hoc verbum, quod apud Aufonium inuenio per duom, scriptum, & sine diphthongo) per Italiam generantur, circâque Neapolim, & per Etruriam. Et paulo post, Τοιοῦτοι δ' εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῆς Βιθυνίας Ἀμυνάοι. id est, Talia vero sunt Bithyniæ Aminæa. Quod si à regione hoc inditum nomen est, vt illi voluerunt, ex his Galeni colligemus, necesse esse, quod nulla regio fuerit, quæ peregrinis illis vitibus caruerit. Aufonium autem hoc loco Aminæum vinum Italiæ attribuit: qui per Chium, Græcas litteras: per Amminæum Latinas intellexit: vt Aristotelem per Rhodium, & Lesbium vinum, Menedemum Rhodium, & Theophrastum Lesbium designasse scribit Aulus Gellius tertio decimo noctium Atticarum.

cap. 5

419 A IN III. EPISTOLAM AVSONII AD PROBVM

PRÆFECTVM PRÆTORIO.

PRÆTOREM .appellarunt veteres, inquit Aufonius, omnē magistratum, cui pareret exercitus. Vnde & prætorium, tabernaculum eius, & domus Imperatoris, ac principis: & prætoria cohors, quæ prætori & principi præsto semper erat, qualisque latus eius cingebat, ait Budæus. Hinc PRÆFECTVS PRÆTORIO, qui isti cohorti, & domui principis præstiebat. Qui vnus fuit sub primis illis Imperatoribus Augustis, vt scribit Arcadius capite vndecimo primi Digestorum Iustiniani: sed creati tandem postea multi, qui prouincijs præerant, a quibus longe aberat Imperator. Extant mendosissima notitiæ Imperij Romani, dignitatum, administrationumque eius cõmentaria: in quibus commemorantur Præfectus prætorio Orientis, Præfectus prætorio Illyrici, de quorum duorum officio titulus est primo Codicis Iustiniani: Præfectus prætorio Italiæ, Præfectus Prætorio Galliarum. Sed de istis Præfectis quædam etiam annotauimus in versum quadragesimum secundum epicedij in Aufonium patrē. Hic autem Sextus Petronius Probus, vt in vetustis marmoribus appellatur, vxorem habuit Probam nomine, & filios Olybrium, & Probinum. In quorum consulatum extat Claudiani poëtæ panegyris, vbi non pauca de Probo patre, sicut & in proximo Aufonij

cap. 5

sonij Iambico. Ceterum quem Aufonius, & Claudianus magnis efferunt laudibus, hunc adulatione Valentiniani Augusti, permulta suo genere indigna fecisse arguit Ammianus Marcellinus libro tricesimo: quum vicefimo septimo iam dixisset, Vulcatio Rufino abfoluto vltia, *ad regendam præfecturam prætorianam ab Vrbe Probus accitus, claritudine generis, & potentia & opum amplitudine, cognitus orbi Romano, per quem vniuersum pene, patrimonia sparsa possedit, iuste, an secus, non iudicium est nostrum.* & reliqua.

* ¶ *oblata per antiquarios mora.* Quoniam antiquarij nimium morati sunt in describendo, quæ tibi promiseram. Antiquarij apud Iuuenalē, & Suetonium, vt docet Budæus, dicuntur antiquarum litterarum studiosi: qualem describit Victorium grāmaticum Aufonius, carmine vicefimo tertio de Professoribus Burdigalensibus. Hoc autem loco dicuntur antiquarij, librarij. Isidorus sexto Etymologiarum. *Librarij autem ijdem & antiquarij vocantur: sed Librarij sunt, qui & noua & vetera scribunt: Antiquarij, qui tantummodo vetera: vnde & nomen sumpserunt.* Iunilius homo Afer in epistola ad Primasium. *Et ne aliqua confusio per antiquariorum, vt asolet, negligentiam proueniret, Magistro M. Græcam litteram, Discipulis vero Δ præposui, vt ex peregrinis characteribus, & quibus Latina scriptura non vititur, error omnis penitus auferatur.* Sidonius Apollinaris, in epistola vltima libri noni. *Raptim, coactimque translator festinus exscripsi, tempore hiberno. nihil retardatus, quin actutum iussa completem: licet antiquarium moraretur inficcabilis gelu pagina, & calamo durior gutta.* * ¶ *expectatione consumptam.* quia mora, & fames

419 B

167

419 C

bilem in nasum conciuunt, vt vetus est adagium. ¶ *In secundis.* rebus. Bene actum mecū puto, quod te non fefellerim. ¶ *Apologos ἀπολόγους, μυθους,* fabulas: de quibus in versum septuagesimum octauum insequentis Iambici & de Nepote in edyllium septimum. ¶ *ad nobilitatem tuam.* ad te virum nobilem. Turpis & barbara adulatio quam multa huiusmodi protulit! ¶ *epodos. ἐπώδους* De quo verbo monuimus in epistolam duodecimam. ¶ *tuorum.* liberorum. ¶ *nimum multos.* qui mali sunt. ¶ *Nam quis hoc.* hos rectius Tilianus codex. ¶ *per se probabunt.* de se probabunt, in epistola vicefima prima. ¶ *Fors fuat.* Fors & nomen est & aduerbium Donato, Carisio, Prisciano, & alijs auctoribus. A suo inusitato verbo, vsitatissima sunt, præteritum verbum fui, & participium futurus à futum supino factum inusitato. Ab eodem suo in frequenti vsu quondam fuerunt fuam, fuas, fuat, pro sim, sis, fit, (ita fuat, fit significat, in Ludo Sapientum) vel fiam, fias, fiat, vt exponit hæc Nonius Marcellus: aut pro fuero fueris, fuerit: vt vetus commentator in hoc decimi Aeneidos, Tros, Rutulûsue fuat. Erit ergo illud in epigrammate de Fastis, & in præfatione de professionibus, Fors erit, fortasse con-

425.
301.

448.

470.

225.

E L I A S V I N E T V S

tinget, & fiet: vel, fortuna volet: sicut in tetraſticho de faſtis dixit, *ſi fors volet*. At, *Fors lectio longa dedisset*, fortasse dedisset, in vicesimo tertio carmine de Professoribus. *Fors fua* vero in Terentianæ Hecyræ actu quarto, exponitur vetusto interpreti, *fortuna faueat*: cui fors pro bona fortuna accipi debere videtur.* ¶ *vesaniam* Choerili. Suidas, Athenæus, Plutarchus, multos nouerunt Choerilos. De hoc Horatius in epistola prima libri primi,

*Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Chærilus, incultis qui versibus, & male natis,
Rettulit acceptos regale numisma philippos.*

Hic Alexandri Macedonis gesta scribenda susceperat: pactusque cum eo fuerat Alexander, vt pro vno quoque bono versu philippicum nummum aureum, & pro malo colaphum, alapâmue acciperet. ¶ *ignoscas magnanimitate Alexandri*. Tradunt alij, Choerilo veniam non datam, sed alapis occisum: tam multos versus malos fecerat. ¶ *vt Plautus ait*. Fuit, quum crederem istud antilogium in ijs, quæ extant, Plauti fabulis non inueniri, quod postea in tertio decimo versu prologi Menæchmorum mihi visus sum agnoscere. Parisiësis editio, qua utebar, non habebat versus: sed quum in Venetam forte incidissem, plus triginta annis antiquiorem, Vallæ, & Sarraceni commentaria habentem: istaque commentaria visum esset percurrere, versus, qui a meo codice aberat, reperi,

Huic argumento elogium hoc fuit.

419 E * Hoc elogium probabant commentatores, exponebantque testificationem alicuius rei, honoris vel vituperij gratia: id tamen, in quo videbam eius, quod quærebam, partem alteram contineri, nescio quid iam suspicandi de antilogio meo, causam dedit. Annis quinque post Stephanum Parisiësem, Basiliensis Hernagius Plauti comœdias expresserat. Cuius etiam editio, quum in meas manus post multos annos forte peruenisset, & locum illum statim inspexissem, sic ibi scriptum offendi.

Huic argumento ante elogium quidem hoc fuit.

Hoc itaque loco, Si Plautus antilogium non dixit, aut fortasse etiam ante logium,

Huic argumento antelogium quidem fuit,
id apud eum amplius non quæro. Qui videtur facete verbum ex Latino *ante*, & Græco λόγος, composuisse: vt antelogium sit idem quod πρόλογος (πρό nanque & ante, idem valent: & λόγος est verbum, sermo, oratio) & προλόγιον. quod Festus auctor est, Pacuuium poetam tragicum vsurpasse, pro principio & proloquio. Plautus ergo quem admodum appellarat antilogium, antelogiumue, paucula quædam, quæ ante argumenti expositionem fuerat præfatus, ita Aufonius

I N A V S O N I I E P I S T O L A S

antilogium fabularum Titiani dicit Iambicum carmen, quod ipsis fabulis prætexuit, ac vt dixit, antetulit.

¶ *Perge ô libelle*. Metrum Iambicum dimetrum. *Sirmium*, autem, vbi tunc erat Probus, Σίρμιον, apud Stephanum, & alios Græcos, vrbis est Pannoniæ. Cuius frequens mentio apud Ammianum, Victorem, & eorum temporum historicos: Ciuitas Sirmiensis apud Flauium Vopiscum in vita Probi Imperatoris. ¶ *quæ diuulat*. delectat. ¶ *absolute*. vno verbo. ¶ *Minorem Atridem* Atridæ duo apud Homerum, Menelaus, & Agamæuon, fratres, filij Atrei regis Peloponnesi. Horum minor Menelaus. qui, vt refert Antenor, Iliados tertio.

— ἐπιτροχάδην ἀγόρευε,

Πᾶρα μὲν, ἐλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολὺ μῦθος,

¶ *Oud' ἀφ' αμαρτόπειης*. — Quæ Græca Aufonius ipse interpretatus est in gratiarum actione. Alij tamen Agameninonem & Menelaum Πλεισθένους cuiusdam, cuius meminerunt, Seruius in primo Aeneidos, & Apollodorus de deorum origine, filios fuisse scripserunt. Vnde patronymico nomine Πλεισθενίδης Menelaus in carmine vicesimo secundo de professoribus.* ¶ *Qui grandines Vlixæi*. In eodem Iliados libro verba Vlixæi *νιφάδεσσιν εἰκότα χειμερίσιν*, id est, niuibus similia hibernis, dicitur. Vlixæi autem pro Vlixis, vt apud Horatium in Ode sexta, metro Asclepiadéo,

Nec cursus duplicis per mare Vlixæi,

a recto Vlixæus pro Vlixes. Qui obliquus Vlixæi, in Vlixæi contrahitur, versus centesimo & septimo epistolæ vicesimæ tertiæ. Sic Achilles, Achillis: & Achilleus, Achillei, ac pro Achillei, Achili, vt in eadem epistola vicesima tertia, & in periocha primi Iliados. De quibus genitiuis multa Nicolaus Erythræus in Virgilium, ex Carisio, Seruio, Prisciano, ac alijs veteribus grammaticis. ¶ *Mellisluentem Nestora*. melleo delibutum eloquio, in eadem gratiarum actione.

Τοῦ ἢ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέειν αὐδῆ.

Iliados α. * ¶ *Concinnatorem*. Concinnatorem hîc pro concinnatore non prius legeres, quam concinnatum apud Sidonium in carmine extremo decimo sexto ad Faustum Reiensem: tamen concinnare est apte componere, ornare, pingere, infucare: vnde concinnatorem capillorum dixit Columella in præfatione libri primi, & Casarum Vlpianus, quas concinnare egregius artifex erat Marcus Tullius Cicero. Vlpianus primo Digestorum Iustiniani, lege nona tituli sextidecimi. *Circa aduocatos patientem esse proconsulem oportet, sed cum ingenio, ne contemptibilis videatur: nec adeo dissimulare, si quos casarum, concinnatores, vel redemptores deprehendat*. Alexander ab Alexandro capite quinctodecimo quarti Genialium. ¶ *exceptis tribus heris*. Valentiano Augusto, Valente fratre, & Gratiano filio. Ita scripserit hæc Aufonius ante consulatum suum, &

ELIAS VINETVS

annum Christi trecentesimum & septuagesimum nonum: quo Valentinianum Gratiani, Valentinianique patrem, mortem obiisse tradit Hieronymus. *¶ *Prætorioque maximus.* præfectus prætorio Valentini-
 42 I B
 419 A. ni, vt ante fuit dictum, ¶ *senatus præfulem.* senati in codice Tiliانو. præ-
 fidem, & principem Senatus Romani, eundem præfectum vrbi Romæ. De cuius magistratus officio, vt & de officio præfecti prætorio, capita sunt duo, vndecimum & duodecimum primi digestorum Iustitiani. ¶ *Cluet.* nominabitur, & celebrabitur. Nonius Marcellus. Sed cur æternum! an quod suos annos, & tempora Romani per singulorum annorum consules designabant? ¶ *Collegam Augusti Consulis.* Gratiani. vt dicitur etiam ad versum nonagesimum septimum. ¶ *Columnen.* decus. De sella curuli, in extremum carmen de Burdigala. *Romula* autem est Romanæ. ¶ *Primum in secundis fascibus.* Secundos fasces, & honores appellat, qui consulum erāt: vt primi sint Augustorum principum. *Principi* autem, pro a principe. ¶ *Ascreum senem.* Hesiodum ita appellauit Virgilius in Sileno, à patria Ascrea vico Bœotia. Fecit autem Hesiodus in libello *ἔργων καὶ ἡμερῶν*, quinque hominum genera, quas ætates postea quattuor Ouidius primo metamorphóseon: quorum quintum esse hoc nostrum dicit, quod ferreum est. *¶ *Stirpis Annia.* Vnde parentes Anniadæ, nomine patronymico, apud Claudianum in Olybrij & Probini panegyrico. Annios multos consulares, & prætorios celebrant, Capitolinus in Antonino philosopho, Liuius, Cicero, & alij. quæ familia quum aliquandiu nihil clari edidisset, eam nouasse Probum, & in pristinam claritudinem reuocasse, scribit Aufonius. ¶ *Comit.* ornat, vt in primo epigrammate. *Insula* vero hoc loco, splendor, decus, & ornamentum. ¶ *Aniciorum Stemma-
 5. ta.* *στῆμα* coronare est. vnde verbale *στῆμα*, quod & in Gratiarum actione inuenies, corona, coaonamentum, ornamentum, descriptio generis alicuius. de Seruio Galba Suetonius. *Imperator vero etiam stemma in atrio proposuerit: quo paternam originem ad Iouem, maternam ad Pasiphaën Minois uxorem referret.* Sed de quo verbo plura tibi Persij, & Iuuenalis interpretes ex Plinio, & alijs. Aniciorum ego primos, clarissimosque ex Tito Liuius, & Fastis capitulinis noui Lucium Anicium Gallum Lucij filium, Marci nepotem: qui de Illurijs & eorum rege Gentio triumphauit Pro-
 389. prætor, anno Urbis quingentesimo & octogesimo quinto: & Lucium Anicium Gallum, Lucij filium, Lucij nepotem, qui consul fuit collega Cornelio Cethego, anno ab Vrbe condita quingentesimo & nonagesimo tertio: quo anno fabula Terentii Adelphi acta fuisse inscribitur. Inter veteres Romanas inscriptiones sunt hæ: vnde cognoscas hanc gentem non per T, sed per C scribendam esse.

422 B

IN AVSONII EPISTOLAS

SEXTO. PETRONIO. PROBO
 ANICIANAE. DOMVS
 CVLMINI. PROCONSVLI
 AFRICAE. PRAEFECTO
 PRAETORIO. QVATER
 ITALIAE. ILLYRICI. AFRI
 CAE. GALLIARVM. CON
 SVLI. ORDINARIO. CON
 SVLVM PATRI. ANICIVS
 HERMOGENIANVS
 OLYBRIVS. V. C. CONSVL
 ORDINARIVS. ET. ANI
 CIA. IVLIANA. C. F. EIVS
 DEVOTISSIMI. FILII
 DEDICAVERVNT.

ANICIAE. FALTONIAE
 PROBÆ. FIDEI. NOBILITA
 TIS. ANTIQVAE. ORNA
 MENTO. ANICIANAE
 FAMILIAE. SERVANDAE. AC
 DOCENDAE. CASTITATIS
 EXEMPLO. CONSVLVM
 PROLI. CONSVLVM. MA
 TRI. ANICIVS. HERMOGE
 NIANVS. OLYBRIVS. V. C
 CONSVL. ORDINARIVS
 ET. ANICIA. IVLIANA. C. F.
 EIVS. DEVOTISSIMI. FILII
 DEDICAVERVNT.

¶ *Qui non prius laudauerit.* Probum. Alludit ad significationem nominis probi. Cicero in oratione pro Fonteio de Pifone Frugi. 422 C
Quem quum in concionem Gracchus vocari iuberet: & viator quereret, quem Pisonem, quod erant plures, cogis me, inquit, dicere inimicum meum, Frugi. Is igitur vir, quem ne inimicus quidem satis in appellando significare poterat, nisi ante laudasset: qui vno cognomine declarabatur, non modo quis esset, sed etiam qualis, & c. ¶ *intermina.* sine termino, & sine, verbum mihi, apud Sidonium, & alios, sed Aufonio minime antiquiores, lectum, vt in Symmachi ad Imperatores Valentinianum, Theodosium, & Arcadium litteris, *Honorem clementia vestra, interminus annorum recursus instauret.* Cicero immensa, & interminatâ regionū magnitudinē dixit

rat, primo de natura deorum. ¶ *utrumque mores.* Hunc Probum, quantumcunque aduletur Aufonius, improbum hominem fuisse dixit Ammianus: quod iam ante monuimus. Confer autem in hunc locum, si lubet, quod habet de istis nominibus aliquid significantibus, epigramma vnde uicesimum. * ¶ *dignabunt.* dignabuntur. Vtrumque Latinum probat Marcellus Nonius. *Cora* autē, & non *chorea* hīc esse legendum iam pridem docuit Iacobus Constantius capite tertio decimo collacteneorum. Est autem Cora Græcum *Κόρη*, quod significat oculi τὸ ἐν μέσῳ μέλαν, ut definit Iulius Pollux, id est nigrum illud, quod est in medio oculi. Latini pupillam nominant. * ¶ *ut quem.* De curuli sella consulum, iam monuimus. Gratianus Augustus Valentiniani Augusti filius, consul iterum fuit anno Urbis millesimo centesimo & vicesimo quinto, qui putatur annus Christi trecentessimus septuagesimus quartus. eoque in consulatu collegam habuit hunc Probum. Quo anno hæc Aufonium scripsisse indicat illud, *curulis proxima.* ¶ *Augustus prior.* Valentinianus Augustus, Augusto Gratiano prior, maior, & pater. ¶ *Suis perennet fascibus.* sibi in consulatu collegam faciat. suo collegio in perpetuū honoret. * ¶ *Ab usque Reni limite.* è Gallia Belgica: ubi tum Valentinianus cum Gratiano filio, quem litteras docebat Aufonius. ¶ *Aufonius nomen Italum.* Aufonius nomen Latium, versu quadringentesimo & quadragesimo Moselle, Litteram autem, s, hic dicerem vim litteræ amittere, ut Aufonius ultimam syllabam corripit. sed in Iambicis spondæum pro Iambo ponit interdum secunda sede hic homo, ut in quindecimo, & vicesimo secundo, & octogesimo quarto versu huius carminis. ¶ *Augusti tui.* Gratiani. ¶ *Aesopiam trimetriam.* quos in epistola dixit apologos Titiani, Aesopi Phrygij fabulatoris apologos versibus Iambicis Trimetris a quopiam veterum poetarum Græce conscriptos, sed quos oratione, pedestri & soluta (quæ sit pedestris oratio docuimus in quintum carmen de Professoribus Burdigalensibus) Latinos fecisset Titianus. Extat Gabriæ, Græci hominis, nobis alioquin incogniti, tetrasticha trimetra de istis Fabellis Aesopéis: inter quas vicesima tertia est ea, quam narrat Horatius in epistolarum decima. ¶ *Fandi Titianus artifex.* Rhetor, & orator Titianus. Qui & a pro i Tatianus reperitur scriptus apud Iulium Capitolinum de Maximino iuniore. Vbi duo memorantur Titiani pater & filius. Filius Maximini Cæsaris in arte oratoria præceptor fuit iam senior. qui princeps cum patre interfectus fuit anno Christi ducentesimo & quadragesimo. * Hunc scribit Capitolinus simiam sui temporis vocitatum esse: quod cuncta esset imitatus. Apollinaris vero Sidonius oratorum simiam. Vide causam in epistola prima, ubi Iulium Titianum inuenies appellatum. Addit Capitolinus, hunc provinciarum libros pulcherrimos scripsisse: & Sidonius epistolas sub nominibus illustrium feminarum, parum Ciceronianas, si locum illum Apollinaris satis intelleximus. Transtulit idem Græcos Aesopi apologos, ut hoc loco tradit Aufonius

sonius. Ceterum istius hominis nullum extat scriptum. Qui si forte est, quod suspicamur, Titianus, quem Aufonius scribit in Gratiarum actione, municipalem scholam apud Visuntionem, Lugdunūque, variando, non ætate, sed vilitate consenuisse, consularem virum, Titianus certe non fuerit, quem appellat virum eloquentem, & præfecturam prætorij apud Gallias administrasse scribit Hieronymus in chronicis ad annum Christi trecentessimum & quadragesimum septimum. Putat autem Baptista Egnatius Titianos istos omnes genere Gallos fuisse. ¶ *Ut hic aui, ac patris decus:* Mirum, nisi hic aliquid deest. De quo autem loquitur Aufonius Probi filio, Olybrius esse potest: qui matrem habet Aniciam in veteri illa supra posita inscriptione. ¶ *Siluios Iulij.* Ex hoc *Siluios*, in metiendo versum, fac spondæum per synalœphen. In *Iulij* vero prima littera non consonans, sed vocalis erit: & in reliquis duabus syllabis eadem figura. Verum Iulis fortasse legere mallueris, quam Iulij. Notus est Virgilianus versus,

Iulius a magno demissum nomen Iulo.

vers. 292

Fuit Aenæ ex Creusa filius Ascanius: cui post cognomen Iulus. Is patre mortuo, urbem in Italia Albā Longā cōdidit. sui regni Albani moriens hæredem reliquit Postumū fratrem ex Aenea & Lauinia, quod in silua natus esset, Siluiū appellatum. Titus Liuius, Messalla Coruinus, Seruius, & alij. * ¶ *Nutricis inter lemmata.* Singulare est lemma in præfatione in edyllium secundum, & in Parentalia, verbale à λαμβάνω, quod sumo significat: vnde λήμματα, acceptum exponit vetus glossariorum: & λήμματα dialecticorum, sumptiones Cicero secundo de diuinatione. Aufonius autem hoc loco lemmata videtur appellare, carmina, & fabellas, quibus infantes suos nutrices oblectant. ¶ *Lallique somniferos modos.* Sic vnum ex nostris exemplaribus, Tilianum, lali vnico l. lili, & lilij alia, ut verbum corruptum reperit Mariangelus. Est autem hoc vocabulum, & quod dixit Persius in Satyra tertia lallare,

426
234. 100

Et iratus mamma lallare recusas,

effectum ex voce nutricum *lalla*, seu *lala*: qua sæpius repetita solent vagientes infantulos, & iratos placare, iisque somnum conciliare. Obliqui autem istius Lalli, videris rectiusne sit Lallus, an lallum: quem nusquam legere memini. ¶ *peritis fabulis.* istis Aesopi, quas mittit Aufonius, quales non sunt aniles & nutricum fabulæ. Quintilianus etiam libro primo Aesopi fabulas pueris esse vtilis dicit. ¶ *Simul joculari & ludere.* Pro *ludere*, *discere* quidam libri, alij *dicere*. ¶ *Ut genitor.* Quemadmodum Imperator Valentinianus filio suo Gratiano collegam in consulatu dedit Probum ita Gratianus filium gignat cui det in consulatu collegam, hunc Probi, filium, nunc puerulum. Ita optabat Aufonius, sed quod non euenit. Anicius Olybrius tamen, & Anicius Probinus (de hoc facta mentio in epigrammate centesimo & quindecimo) fratres, Probi filij, simul fuerunt Consules annis post hoc scriptum carmen viginti quatuor,

cap. 2

29

anno scilicet Christi, trecentesimo & nonagesimo septimo, ante, genas dulces quam flos iuuenilis inumbraret, oraque rident lanugine vestiret ætas, vt canit Claudianus in panegyrico. Qui autem annis ante quindécim, Aufonij consulis collega fuit Olybrius, hunc facile crederem eundem esse Olybrium, nisi Aufonius in Gratiarum actione collegam suum, virum appellaret: quum Olybrius Probi filius, eo tempore admodum puerulus fuerit. Nam Cæsares isti, & Imperatores Augusti, qui omnem sibi potestatem vendicabant, populo ius suffragiorum adimebant: magistratus, quos vellent, creabant: ad dignitatem consularem etiam infantes prouehant, vt Iuuianus Varronianum filium apud Ammianum in extremo vicesimo quinto libro. ¶ *Iulius*. Iulius Titianus, Aesopi interpres. ¶ *Volucripes*. In Iambico epistolæ vicesimæ primæ, ¶ *Aueque dicto*. Postquam dixeris, Aue, o Probe.

472

427 A

IN IV. EPISTOLAM AVSONII AD SYMMACHVM.

INTER multos, quos antiqui scriptores celebrant Symmachos, clarissimi sunt, Symmachus, Seuerini Boethij philosophi doctissimi socer, qui cum genero Cōsul postremum fuit anno Christi, vt funtrationes Haloandri, quingentesimo & vigesimo quarto, ac non multo post à Theoderico Italię rege interfectus. & Symmachus, cui Griphum suum misit Aufonius: & cuius extant ad Aufonium, ad Valentinianum, Theodosium, Arcadium Imperatores, & ad alios, epistolæ: qui præfectus Vrbi fuit ijs imperatoribus ad quos scribit: & quem plerique credunt chronologi esse Symmachum, qui cōsulatum gessisse iisdem Imperatoribus, ad annum Christi trecentimum & nonagesimum quartum, apud Prosperum, & Cassiodorum legitur: & contra quæ Christianis parum æquum hominem, duas ad Valentinianum Augustum epistolas scripsit Ambrosius ille Mediolanensis Episcopus, & duorum librorum carmen Aurelius Prudentius. Huic vxor fuit Rusticiana: cuius meminit Sidonius Apollinaris in libri secundi epistola decima. Sed & eam ipse quoque nominat in epistolarum suarum tricesima tertia, vt nostri codices numerant, & Socerum suum, clarissimæ memoriæ virum, Orsitum. Hunc, sunt, qui putant Aurelium Symmachum esse, qui Saturnalia apud Macrobius inter alios celebrat. Sic memini censuisse Iulium Marcianum, qui Boethij scripta nuper recognouit. Sidonius Apollinaris quum eius rotunditatem in epistolis scribendis, epistola prima, commendat, Quintum Symmachum vocat: Sed Lucium pro Quinto vetus marmor, ex quo hæc excerpta nuper ab antiquarijs, & vulgata feruntur.

427 B

LVCIO AVRELIO AVIANO SYMMACHO VIRO CLARISSIMO, PRAEFECTO VRBI, CONSULI, PRO PRAEFECTIS PRAETORIO IN VRBE ROMA FINITIMISQUE PROVINCIIS, PRAEFECTO

PECTO ANNO NAE VRBIS ROMAE, PONTIFICI MAIORI, QVINDECIMVIRO SACRIS FACIENDIS, MULTIS LEGATIONIBUS PRO AMPLISSIMI ORDINIS DESIDERIIS APVD DIVOS PRINCIPES FVNCTO. QUI PRIMVS IN SENATV SENTENTIAM ROGARI SOLITVS, AVCTORITATE, PRVDENTIA, ATQVE ELOQVENTIA PRODIGNITATE TANTI ORDINIS, MAGNITVDINEM LOCIBVS IMPLERIT. AVRO ILLVSTREM STATVAM, QVAM A DOMINIS AVGVSTVS QVE NOSTRIS, SENATVS AMPLISSIMVS DECRETIS FREQUENTIBVS IMPETRAVIT, IIDEM TRIUMPHATORES PRINCIPES NOSTRI CONSTITVI, APPOSITA ORATIONE IVSSERVNT, QVAE MERITORVM EIVS ORDINEM AC SERIEM CONTINERET. QVORVM PERENNE IVDICIUM TANTO NVMERI HOC QVOQVE ADDIDIT, VT ALTERAM STATVAM PARI SPLENDORE ETIAM APVD CONSTANTINOPOLIM COLLOCARET. nisi forte alius hic fuerit Symmachus iisdem temporibus. Symmachi autem ad Aufonium, quæ extant epistolæ, eas Aufonij scriptis subiiciendas curauimus. quarum secundæ respondet hæc Aufonij. ¶ *quam delenifica*. Legerat Aufonius in milite glorioso Plauti, non procul ab ipso principio falsiloquum mulierum animum, falsificum, falsuirium, & delenifica facta legerat, & in Nummularia Lucretij, *Nescio quorsum mihi eueniant tua verba tam delenifica*. Ex quo poeta Comico Delenificus adducit Fulgentius Placiades, & blandiloquus exponit in libello de abstrusis sermonibus. SVAD A autem Ennio, poetæ veteri dicta est apud Ciceronem, Græcorum Νεβω, persuasio & persuadens dea. ¶ *humana non esset*. sed diuina. hic malim legere ex vetusto libro, quæ ex alijs plerisque, *inhumana*. In ipso tamen epistolarum Symmachi volumine est, *Persuasti mihi, epistola mea apud Capuam tibi reddita, concinnationem inhumanam non esse*. ¶ *Tum absinthium meum respicio*. respit pro respicio vetus idem liber. Absinthij herbæ amarissimæ mentio facta est a Paulino ad Aufonium. Si quid autem amari propinant medici, melle labra poculorum circumilindendo, fallunt. ¶ *inlicior*, illicior. ¶ *ille floridus tui sermonis adflatus*. Sic in vetusto codice adflatus pro afflatus, spiritus, aura. Afflatus a lii libri. ¶ *Aerius fucus*. inanis pictura. De nebula picta monuimus ad præfationem in edyllium secundum. De Chamæleonte vide Plinium, & Erasmus in adagio, Chamæleonte mutabilior. * ¶ *ad Aesopj venustatem*. Quis hic Aesopus? Phrix ille fabulator, de quo in superiore iambico, an aliquis alius? Alij fuerunt Aesopi: & in ijs histrio ille Tragicus, cuius Cicero sui familiaris, Valerius, Plinius, Quintilianus, Macrobius, meminerunt. ¶ *ad sophisticas*. Sophistolum dicti Græcis, oratores, quales Isocrates, Gorgias, & alij in oratore Ciceronis. *Evδijmua* oratorum quid sit Cicero in Topicis tradidit.

427 C

579

234

428

ELIAS VINETVS

Quintilianus libro quinto. *Optimum autem videtur est hymematis genus, quum proposito dissimili, vel contrario, ratio subiungitur: quale est Demosthenis. Non enim si quid unquam contra leges factum, &c.* De Tullio Cicerone Quintilianus libro duodecimo. *Fere sic docti iudicauerunt, plurimum in eo virtutum, nonnihil fuisse vitiorum. & se ipse multa ex illa iuuenili abundantia coercuisse testatur.* & post aliquot chartas, *Quem tamen & suorum homines temporum incescere audebant, ut tumidiorem, & Asianum & redundantem, & in repetitionibus nimium.* Et Macrobiani illi conuiuæ, quum genera dicendi numerassent Copiosum, Breue, Siccum, Pingue, & Floridum, in copioso Ciceronem dominari dixerunt. Iidemque postea quum de verbo Vexare disputarent, Virgilij Maronis in deligendis verbis anxiam diligentiam prædicarunt. ¶ *Hæc domine mi, fili Symmache.* Ita & Paulinus Aufoniũ vocat dominũ in versu ceterisimo tricesimo sexto prioris ad Aufoniũ epistolę. Symmachũ autẽ appellat Aufonius filiũ, non quod filius esset, nec, ut scripsit Cuspinianus, frater: sed quod major natu esset, & eum pro filio carissimo haberet. Sic cõtra, qui minores natu erant, patres eos vocitabant, qui maiores, ut scribit Valerius de Institutis antiquis, & Gellius secundo Noctium Atticarum: sicut Aufonium Symmachus in quinta, & septima epistola ad Aufonium. ¶ *nedum me peregre.* Vetus codex pro *peregre peregrum* habebat: quod nomen pro peregrino, & peregrinante alibi non legi. ¶ *in comitatu.* in castris, & aula Valentiniani Cæsaris. ¶ *mentes tegit.* legit pro tegit vetus codex: sed *mentes tegit* etiã apud Ciceronem pro Plancio. *Etenim si populo grata est tabella, qua frontes aperit hominum, mentes tegit.* ¶ *ad illam Sofia.* In Andria Terentij. * ¶ *didascalicum.* Διδάσκω, doceo. διδάσκαλος, doctor, & præceptor. διδασκαλιος, præceptorius, & arte docendi valens. & διδασκαλιον, aliquid, quod præcipiat, moneat, doceat. Quid *πρωπεριων*, diximus in Protrepticum Aufonij. Qua autẽ, & quanta, hic habent nostri libri. ¶ *& Musas.* quum cantuũ & carminũ sint deę. ¶ *cõpendij faciam.* Legitur, & cõpendio. quemadmodum & in Afraniã Plauti, *compendi, compendij, compendio.*

Verbis velitationem fieri compendio volo. ¶ *allego.* mitto.

430A IN V. EPISTOLAM AD THEONEM.

¶ *Aufonius cuius ferulam.* præceptor hoc tempore Gratiani Cæsaris, & sic non quiuis è populo. Vide, quæ de hoc scripsimus in epigramma quartum, & in Protrepticum de ferula. ¶ *Paganum.* Rusticannum hominem & obscurum. ¶ *ẽ medulis.* Medulensem. Nulla fuit præpositio in vetere libro. Quod agri est infra Burdigalam inter Oceanum & Garumnã in eum influentem, & *Μεδον* hodie vocitatur, Medulos appellauit Aufonius. Vbi prisorum Biturigum Viuisorum urbem Nouiomagũ desiderari ostendimus in carmẽ de Burdigala. Hinc Medulinus in versu vicefimo octauo in sequẽtis epistolę. ¶ *inbeo saluere.* salutem dico.

IN AVSONII EPISTOLAS

dico Theoni. Sic Fuscum Aristum Horatius salutauerat priore epistolarum libro.

*Urbs amatorem Fuscum saluere iubemus
Ruris amatores.*

Cicero Attico libro quarto. *Dionysium iube saluere.* Nẽ quis autem forte statim, priusquam scilicet omnes Aufonij ad Theonem epistolas perlegerit, salutationis huius insolentia offendatur, sic scito, Theonem istum Medulensem, non prorsus illitteratum, quippe qui versus facere, si forte Choerilẽis de Alexandro magno non meliores, illis saltem, uti puto, non deteriores, quibus à poëta quodam donatus fuit Lucius Sylla, ut Cicero meminit in oratione pro Archia, facetum alioqui, & iucundum, & bene curata cute hominem, Aufonio familiarissimum, carissimũque fuisse. ad quem quicquid scribit Aufonius, ioci sunt, & litteræ tali homine, & amico dignissimæ, conuicis non abstinens, quæ tantam familiaritatem non dedecant, ac versus plerumque tales, quales à satis malo versificatore accipiat, & in ijs etiam forsitan de industria peiores. * ¶ *Quid geris.* agis, facis, tractas, meditaris. ¶ *extremis telluris in oris.* Meduli, uti diximus, ad oceanum sunt, qui ab occidenteterram definit & terminat. ¶ *Cultor arenarum.* De Medulorum arenis meminimus in carmen de Burdigala. ¶ *Cui litus arandum.* Est, vel simile aliquod aliud verbum subaudiendum. De Didone, cui condendæ vbi locum in litore maris Libyci vendiderat, quum dixisset Hiabas,

Cui litus arandum,

Cuique loci leges dedimus, — scripsit Seruius litus terram esse mari vicinã, & simul Hiabam hic terram sterilem velle ostendere. Idem facit Aufonius hoc loco. Sed vide apud Erasmum adagium, *Arare litus.* ¶ *Oceani finem.* Versus est quadringentesimus octogesimũsq; eiusdem quarti Aeneidos. ¶ *Vilis arundineis.* Annotauit Budæus, pergulam dici partem domus exprorectam, & propendentem, ut in qua Appellem perfecta sua opera transeuntibus solitum proponere scribit Plinius. Abundant autem arundine æstuarã, paludẽque Medulorum, de qua solent pauperes sibi facere casulas, quas hic appellat Pergulas Aufonius. ¶ *Quem.* vatem Theonem. * ¶ *Et tingit.* & quem Theonem poëtam tingit, inficit, fuscãt, denigrãt, piceus fumus in suis tugurijs. Meduli, quemadmodum & Boij, gens confinã, abundant arboribus, quæ picem, & resinã ferunt, multũque fumi edunt, quum vruntur. ¶ *lachry mesa.* Fumus lædit oculos: & hinc lachrymæ. *Colonia,* genus est ciuitatis: & colonia, quæ hinc Colonica, adiecta c littera appellatur, villã significat, agricolationis locum, ut ait Budæus, aratoris officinã, & domicilium. ¶ *Quid rerum.* Quid carminis meditaris? condis? Musæ & Apollo poëtarum sunt numina, carmina poëtis, qui inuocant, inspirare cre-

cap. 10

Cap. 1
cap. 15
553. 556

429

362

430B

208.F.

430C

3364.

208.E

dita. ¶ *Musa non Helicone fata.* Nō Heliconides Musæ ab Helicone monte Bœotia: nec Hippocrenides ab Hippocrene, quem Cabalinum fontem appellauit Perlius, cognominata, quæ Hesiodum Καλὴν αἰοιδὴν docuerunt, sed Clementinides. Fuit enim Clémentinus bonus poëta, & eruditus: cuius carmen aliquod, Theon poëta, malus & semidoctus sibi attribuerat. ¶ *secundo.* Legitur & facundo. ¶ *inspirant.* quasi spiritu, & flatu docent indoctos poëtas vt Theonem. ¶ *aliena mente.* cogitationibus & præclaris aliorum inuentis, Clémentini. ¶ *dici.* haberi, ferri sua, quæ tua. * ¶ *Procindere risu.* deridere furem poëtam. ¶ *Hac quoque.* Hæc etiam, quæ ad te minus accurate ex aula & castris Valentiniani Augusti scribo, ne mihi pudori sint, vt me indigna Aufonio poëta celebri, & Augustorum magistro, & ipse, o Theo, recita: & non mea, sed tua statim ex barbarica tua pronuntiatione, videri poterunt, Martialis est distichum libro primo in Fidentinum furem suum.

430 D

Epig. 95.

Quem recitas, meus est, ô Fidentine, libellus:

Sed male cum recitas, incipit esse tuus.

455. Aufonij vero verba hæc in extrema epistola quarta decima de carmine, quod ad Paulum miserat. *ac nisi hæc à nobis missa ipse lecturus esses, etiam de pronuntiatione rideres.* Seneca tradidit, inquit Donatus de Virgilio, *Iulium Montanum poëtam, solitum dicere, ablaturum se quadam Virgilio, si & vocem posset, & os, & hypocrisim. Eisdem enim versus, eo pronuntiante, bene sonare: sine illo, inarescere quasi mutos.* Sed quanta vis & potestas Pronuntiationis, discite, ex Quintiliano, libro vndecimo Oratoriarum institutionum.

cap. II.

431 A

* ¶ *leniore nomine.* minore pecunia. ¶ *Insanis.* magnis. ¶ *Albensis seu globulos.* Non tanta seu copia est apud Medulos, quanta ceræ. Abundat enim apibus ea regio: & pecora muta in saltibus suis & palustribus si alit, ea non sibi, sed Burdigalensibus, aliisque vicinis gentibus alit. ¶ *Naryciamque picem.* Non Naryciam, sed Medulicam Boijcâmque picem.

verf. 437

Et inuat undantem buxo spectare Cytorum,

Naryciaque picis lucet. — Est vero Νάρκη. Naryce, Naryciû, auctore Stephano, vrbs Locrorum, ¶ *scissamque papyrus.* peregrinam mercem, vt arbitror, non quæ apud Medulos nasceretur. Est hæc papyrus, frutex in Nilli, Euftratis, & aliorum quorundam fluuiorum palustribus, ex quo præparatur charta, diuiso acu in pertenues, sed quam latissimas phyluras. Plinius tertio decimo Naturalis historię. ¶ *Fumantisque.* Tæda, genus est arboris resinam ferentis, vt cognosces ex sextodecimo Naturalis historię Plinij. vbi arbores enumerat picem, resinamque gignentis. quas ardere facile, fulginemque immodicam, ac fumum emittere omnem præter laricem scribit. Hinc tædæ faces factæ, dictæque. Meduli aurem ac Boij, finitimæque gentes aliquot in eadem Aquitania, quæ pino, pinastróque abundant, tædam arborem an etiam habeant, mihi non est compertum, sed hoc scio, illos

cap. II.

cap. 10.

illos tædas vocare (hoc ipso vocabulo Latino vulgus vitur) quas faciunt ex arboribus resinam, picemque ferentibus. Fissæ namque ardent propter ingenitum illum succum, tamquam faces candelæque: quas ex canabino filo, cera seu óque obducto, facere solemus. * ¶ *olidum.* 431 B cap. 17. olidè. graui odore ab olendo. Sic Columella libro duodecimo, olida dixit, vasa picata, hoc est pice illita. ¶ *paganica.* pagorum rusticana. Est autem appositio, *tædas lumina.* ¶ *An maiora.* quam mercatus. ¶ *Postrema.* vltimum supplicium. ¶ *In partem.* te sui furti, & prædæ participant: quo illis condones supplicium. ¶ *Sanguinis humani.* cædis; & mortis. ¶ *Iabaetis bubus.* ijs qui boues abegerint, abigeis inde dictis. Vlpianus quadragesimo septimo digestorum. Titul. 14. *De abigeis puniendis ita Diuus Adrianus rescripsit. Abigei cum durissimè Puniantur: ad gladium damnari solent. &c.* Bobus autem cur hic scripserint, qui Bubus in antiquis codicibus repererant, nescio, nisi forte existimauerint, bobus priorem producere, bubus omnino corripere, vt in epigramate sexagesimo primo. ¶ *de iudice.* Aliquem gessisse magistratum apud suos Medulos Theonè, hæc mihi significare videntur. ¶ *maculis retibus.* ¶ *pinnae pennæ.* Cælius Rhodiginus libri sextidecimi capite vndecimo, ex hoc Aufonij loco, & alijs aliorum auctorum non paucis probat ceruos rubræ pennæ aspectu terreri. ¶ *Subsidisque fero.* demissus, inclinatusque insidiariis apro. De qua subsidendi significatione, Seruius in versum ducentessimum sexagesimum octauum vndecimi Eneidos. ¶ *Fulmineo hosti.* apro. Sic Ouidius, & alij poëta. * ¶ *Reducta.* reuincta puto in antiquo libro. ¶ *Taurinus.* Sic antiqui libri, alij Tarrinus, r pro u. De quo nihil cõperi, neque de Gedippa, Vrsino, Iouino hominibus Medulicis. ¶ *Qualis in olenio.* Ωλενος, & Καλυδών vrbes Aetoliæ, patria Meleagri, qui in ea regione immanem aprum interfecit. Ouidius octauo Metamorphóseon, Hyginus, & alij. ¶ *Aut Erymanthéo.* Alium ego aprum ex Erymantho non noui, quam qui ab Hercule occisus fuisse dictus est in carmine de laboribus Herculis. ¶ *Carmina.* discrimina, & pericula sylvarum, ab apris, & ceruis. Alias non alunt Meduli feras, quas venator Theon timere debuerit. ¶ *Cinyreia proles.* Adonis. Vide epitaphiû Glauciæ. ¶ *Veneri plorandus.* Adonin ab apro interfectum. Lamentatur Venus eleganti edyllio apud Theocritum. ¶ *Sic certe crinen flauus.* Ita Theon Adonidi illi formosissimo pulchritudine non cedis. Ironica hæc. ¶ *plana sic iuucens aluo.* Contra, obesus Theon, vt in extrema epistola videbitur proxima. ¶ *feminum.* Sic antiqui libri, & ex impressis nonnulli, alij *femorum.* ¶ *talos a vertice.* ex secunda libri secundi epistola Horatij * ¶ *Deoïda Δηώ,* Ceres, vnde πατρονυμικός Δηώϊς filia Cereris Proserpina. quam Orcus sitie Pluto rapuit, in Aetna monte Siciliae flores legentem. Ouidius quinto Metamorphóseon, Hyginus, & Claudianus in poemate de hac re facti. ¶ *venatus venationes.* *Dummitomi.* Sic antiqui

431 B

cap. 17.

Titul. 14

36

432

78

185

433 A

Lugdunense exemplar hoc loco: ubi alia Dumnotini, o secunda syllaba, & i tertia. sed Dumnotoni, Domnotoni, Domnitoni, & aliter corruptum reperitur hoc vocabulum in epistola sextæ versu quinto decimo, & tricesimo primo, & septimæ sexagesimo. Est apud Medulos, paullum supra Blauiam, in ipsa ferè Garumnæ ripa, paruus vicus, *Donnissan*: qui fortasse locus erit, qui hic memoratur, poetæ Theonis habitatio. ¶ *tales gazas*. tales opes, & instrumenta, qualia sunt retia, iacula, fundæ, & reliqua. ¶ *Nodosas vestes*. retia, in quibus nodi sunt innumerabiles, & maculæ. ¶ *animantium nerinorum*. piscium marinorum. Nereus, hoc est *Nereus*, vnum est ex maris numinibus. Vnde Nerinen Galatheam dixit Virgilius in septimo bucolico, nomine patronymico. Est autem hic in quinta sede spondeus pro dactylo, sicut & ante in versu decimo huius epistolæ. * ¶ *Eriacula*. Iaculum teli genus, quod iacitur, & emititur manu: vt quod primus in hostem emisit Turnus nono Æneidos: & iaculum retis genus: quod rete iaculum Plauto in principio Asinariæ, & in Truculento, appellatū tradit Turnebus in capite vicefimo sexto libri duodeuicesimi aduersa: iorū. ¶ *fundas*. A vulgari fundæ significatione, fundæ retis genus est primo Georgicōn Virgilij.

433 B

Vers. 141

Atque aliis latum funda iam verberat amnem

Alta petens pelagōque aliis trahit humida lina.

¶ *nomina bellicani*. Sic omnia exemplaria, præter vetus Lugdunense: quod cum *vilicalini* habere audisset Hadrianus Turnebus, pro illo *bellicani*, nomina *vilicalini* emendandum censuit. sed nec sic hoc ego, quid sibi velit, satis video: quamuis villica, paganica, rusticanaque esse possint: & hic significari putē, quæ humida lina dixit Virgilius, retis genus: quod appellari euerriculum scribit vetus poetæ interpretēs. ¶ *Collaque*. Cola, vnica liquida, in vetere libro. sed non video, quid hic sint colla, neque cola, vasa, quæ sic memorat Virgilius secundo Georgicōn,

Ver. 242

Tu spisso vimine calos

Collaque prælorum fumosis diripe tectis.

433 C

¶ *tumes?* superbis istis hamis, & retibus? *Confisse* autem pro confisus. ¶ *omnis*. tota. ¶ *litoreis spolijs*. piscibus in litore captis. * ¶ *Carroco*. Legitur & Corroco, o pro a & media syllaba, Græcorū more aspirata, Carrhoco, & Corrhoco. Piscis Medulici corruptū fuit vocabulū: quod nec apud alios vetustos scriptores inuenio, nec ipsius vllū vestigiū in ore Aquitanorū agnosco, nisi forte sit, quod dicā. Quem Romanogalli Esturionem, i consonante, nuncupant, piscē nobilissimū, Romani vero veteres, vt quidā putant. Acipenserem dixerunt, hic Burdigalensibus, Medulis, Boijs, & alijs eiusdem Aquitanicæ populis, *Creac* appellatur. Idem rursus Burdigalenses *Creac* quoque vocitant, sed cum adiectione, *Creac de Buch*, id est, creacum siue creaconem Boiensem, qui ipsis alio nomine *Martram* dicitur, scriptoribus Græcis *plvn*, Latinis Squatina, Rondeletio descriptus capite vicefimo primo libri duodecimi. Vilem ergo piscem, qui in Medulensi,

Medulensi, Boiensique mari multus capitur, potest Ausonius Carroconem, aut nescio quo alio pacto appellasse, patrio vocabulo in Latinā faciem transformato: quod librarij postea pro more deprauarint. * ¶ *Letalisq; trygon*. Est *Τρυγών*, turtur auis, & trygon piscis, sed vetustioribus Latinis Pastinaca, herbæ nomine, auctore Cornelio Celso, libro sexto, de dentium dolore, & Plinio nono Naturalis historię. Huius piscis plani, raie non multum dissimilis, duo genera nouit Rondeletius. quæ Burdigalensibus, & Aquitanis *Tare ronde*, & *Tare franke*, dicit appellari: sed ego ista vocabula haud dum vsquam audiui. Burdigalenses & Boienses cum Medulensibus *Pastenagas* tantum, quod obseruauerim, nominant, a Latino pastinaca, i in e, & c in g mutantēs. Habet autem vtrumque genus caudam longissimam, in qua mediā est aculeus, quem appellat Radium Plinius nono: qui non solum homines, verum etiam *arbores, infixus radici, necat. arma, vt telum, perforat vi ferri & veneni malo*. Producit autem priorem syllabam *Τρυγών* apud Nicandrum, & Oppianum. quare sine coniunctione, que, vt quædam exemplaria habent, *Letalis trygon*, Ausonium scripsisse suspicor. ¶ *mollēque plateas*. Plateas, vnico s in vetusto codice. Mihi autem dubium non est, quin sint, quas *platussas* u pro e, Burdigalenses, Meduli, Boij, appellant: alij Galli *plezas*, & *plias*. Piscis est planus, vt Rhombus, & solea, ex passerum genere (Sunt enim passerēs, merulæ, turtures, corui, milui non solum aues verum etiam pisces) *ἀπὸ τοῦ πλατύς*, vnde & plateas esse dictas meminimus in carmen de Burdigala, appellatus, vt mihi quidem videtur, & carne prorsus molli, satisque insipida. ¶ *Vrentes thynni*. Tinni in vetere libro: sed quid id nominis sit? *θύνος* autem id est thunnus, quicumque piscis fuerit apud veteres Græcos & Latinos, ego hoc loco suspicor Ausonio thunnū esse dictum, qui Burdigalæ, ac apud Medulos, Boiōsque, *Τὸν* vocitatur, piscis oblongus, & fere teres: coloris, maiore ex parte, cineracij, ac vnde vrentes dixerit thynnos Ausonius, cute aspera. * ¶ *male tecti spina elegati*. Legitur &, *elegatri*, & in vetusto libro *Ligari*. Fert Garumna, Burdigalā, & Medulos præterfluens, pisces, quos *Gatos* & *Gatas* vocitant, magna copia sub veris finē capi solitos, viles, spinosissimos, alosis, & ijs, quos *arangos* vulgo vocitamus, non dissimiles, nisi maximi horum illis minores forent, squamis tectos vt sunt alosæ, sed tenuioribus, rarioribusque: quā ob rem male tectos, dixerit Ausonius, siquidem hic eum piscem intellexerit. ¶ *Nec duraturi post bina trihoria corui*. Idem de fluuiatili capitone, versu octagesimo septimo Mosellæ. Hic autem piscis marinus a nigricate dorso Græcis *Κόραξ*, Latinis coruus appellatus, Guilielmo Rondeletio descriptus capite septimo libri decimi de piscibus, Burdigalæ *Perlō*, Baionæ *Pirlō* vocatur: nec ibi est majore in pretio, quā alij hic memorati pisces. Ita Ausonius dū cū piscatore suo Theone jocatur, eū nō alios capere quā pessimos quosque pisces, scribit. ¶ *Carminibus*. tuis malis. Canoras autē hinc habuit vetus liber: alij camenas. ¶ *aut tris aut octo*. Tres primū, deinde nouē

433 D

cap. 42
48

209 A

433 E

247

280
fuisse Musas, Iouis & Mnemosynes, hoc est memorię, filias dixit Aufonius in Gripho. Quidam quattuor numerarunt, ut meminit Tzetzes Hesiodi commentator. alij, quinque: alij, septem. Crates etiam octo apud Arnobium libro tertio aduersus gentes. Corripitur autem posterior syllaba in nomine octo etiam apud Martialem libro quartodecimo,

epig. 87
434 A
Octo capit. Veniat quisquis amicus erit:
quę naturaliter longa est in suo Gręco *ὀκτώ*. * ¶ *deprendere*. intelligere. cognoscere. Scribitur autem & deprehendere, ac in vetusto codice sine deprehendere. ¶ *charis*. libris. ¶ *Scillito decies si corpus geris aceto*. In solo illo Lugdunensi vetusto libro versu hunc inuenimus. In quo istud *corpus geris*, *cor purgeris* restitui debere arbitramur: ut eadem dictum sit figura, *purgeris cor*, qua illud in extremo primo Aeneidos Virgilij, *Expleri mentem nequit Dido*. & libro quartodecimo punicatorum Siliij, *Lilæus trūcatur, mēbra bipenni*. Primum autem versus vocabulum Scillito (Scillitico esse audierat Turnebus) haud scio, an sit incolume. *Σκίλλα* herbe genus est, & quasi cępa agrestis, unde vinum & acetum veteres Gręci medici fecerunt. Vinum ipsius *σκιλλιτης* dictum fuit, ut *ψιπήςτης, μυρήςτης, νεκταέλης, δειρανής*, genere masculino quod eorum vinum id est *δίνος*, huius sit generis. Cui tamen nomini masculino Latini neutrum etiam suum iungunt vinum, ut Palladius in extremo libro octauo de Iulio mense. *Hoc mēse vinum scillitē sic facimus*. *ῥξος* vero id est acetum, quia neutrum nomen est, neutro genere acetum est radice scille factum, appellat *σκιλλινόν ῥξος*, Dioscorides, Galenus, & alij medici Gręci: sed scillinum Plinius libro vicesimo tertio. *Acetum scillinum inueteratum magis probatur*. quo de nominatiuo ipsum quoque vinum appellauit Quinctus Serenus de hydrope.

cap. 2
434 B.
cap. 8
cap. 10
Sæpe ex scillino pelluntur noxia Baccho.
* Idemque rursus acetum idem Plinius, scillitē etiam masculino vini nomine, ut libro vicesimo quarto de pilulis Platani. *Tuse autem cum aceto acri, magis scillite*. & tricesimo secundo. *Vrtica marina trita ex aceto scillite*. Scillitum autem id acetum dixit Aufonius, si nihil hic mendii. Possent enim legi scillite ex Plinio, postquam illa in *ῥξος*, pænultimam producunt, & sunt primę declinationis. Possent & Scillino, ut apud Serenum. Sed pro scillito, nec scilletico scripseris, quia e illud natura longum est, nec squillitico, quo verbo nostrorum medicorum officinæ vtuntur, pro scilletico. quod hoc, ex scilletico corruptum fuit, ut paraclitus, & Agapitus vulgo audiuntur, pro paracletus, & Agapetus. Vbi Palladius, rerum rusticarum scriptor, rationem faciendi huius acetii tradit, in titulo habent omnes formis excussis codices, De aceto scillitico: sed noster vetus calamo exaratus, De aceto scilletico. Acetum autem scilleticum ad plurima prodesse scribunt. Odorem oris tollit, gingiuas astringit, dentes firmat, tarditatem aurium gargarizatione purgat, & transitum auditus aperit. oculorum aciem obiter exacuit. comitialibus, melancholicis, vertiginosis, percussis aut præcipitatis, & ob id sanguine conglobato, neruis

uis infirmis, renum vitijs perquam utilis. ¶ *Anticyramque bibas*. — *Anticyras melior sorbere meracas*, dixit Persius per metonymiam, pro elleboro in ijs Gręcię ciuitatibus nascente: quod Veratrum Latini vocant. Quę herba vim purgandi habet: scribitque Plinius libro vicesimo quinto, & Aulus Gellius septimodecimo, quod & transcripsit Erasmus in explicationem adagij, Bibe elleborum, plerisque quondam studiorum gratia, ad peruidenda acrius, quę commentabantur, elleborum sæpius sumptitasse. Carneadem id fecisse, philosophum Academicum, Zenonis Stoici libris responsurum. Ceterum pro *Anticyramque bibas*, quod omnes noui codices habent, erat, *Anticipesque vinum*, in Lugdunensi illo vetere. Quod quid sit, non video. Verbi *vinum*, priorem syllabam, acutissimo calamo quispiam perscripserat: & prope *Anticipesque tuum* scripserat. ¶ *Samij Lucumonis acumen*. unde ille alebat acuebatque ingenium. Samius, qui est ex Samo insula, ut vasa Samia in epigrammate octauo. *Lucumones*, sicut *Lucomones* in antiquis codicibus, etiam Liuianis, scribitur: & *Λυκόμων* in Gręcis Dionysij Halicarnassensis, *quidam homines ob insaniam dicti*, inquit Festus, *quod loca, ad que venissent, infesta facerent*. Scribit vetus interpres Virgilij in decimi Aeneidos versum ducentesimum & secundum, Tusciam diuisam fuisse in duodecim partes (prouincia est Italię, quę & Etruria) quibus singulis Lucomones, id est reges singuli imperitabant: & ex ijs vnus omnibus præerat. Tarquinij autem eiusdem Etrurię oppidum fuit. Vbi pater Tarquinij Prisci quincti Romanorum regis Corintho ob seditionem profugus, confedit, & Lucumo dictus est: idemque nomen Tarquinio ipsi Prisco fuit. Floruerunt autem apud Etruscos litterę quondam, & vaticinandi diuinandique disciplina: quare dubium non sit, quin hoc loco *ἀντιγματοδός* Aufonius vocet aliquem magnū in secretioribus disciplinis, quisquis ille sit. Extat inter Claudij Galeni scripta, opus incerti auctoris de paratu facilibus. vbi celebratur Pythagoras Samius, qui acetii scilletici vsu vitam ad annum centesimum & decimum & septimum produxerit, & sic alius à priore illo Pythagora, quem scribunt annis non maiorem nonaginta, fuisse occisum, medicus forsitam ille Pythagoras, eidem Diogeni memoratus in extrema vita Pythagorę illius primi philosophi appellati.

* ¶ *Aut adsit*. Vel si tu sis, quę tibi proponam, explicaturus, eius adhibe auxilium, hominis multo eruditioris: qui ænigmata mea cognouit, & tibi aliquando exposuit, quas in quodam ad te carmine dicerem Cadmi nigras filias, Melonis albam paginam, & cet. Sunt autem hęc vndecim versus iambici dimetri. ¶ *Cadmi nigellas filias*. Cadmi filiolas atricolores in extrema epistola septima. Litteras atramento pictas: quas Cadmus Phœnix in Gręciam in tulisse tradi-

434 E

441

tur Plinio, & alijs. ¶ *Melonis albam paginam*. papyrus, & chartam. Politianus capite vnde quadragesimo Miscellaneorum ostendit Pompeij Festi, & Seruij Mauri auctoritate, Nilum fluuiū Ægypti, Melonem prius dictum fuisse: in quo nascitur papyrus. De quo frutice vide quæ scripsimus in versum vicesimum huius epistolæ. In eo vero opusculo, quod de fluminibus, & montibus Plutarchi nomine, nuper Basileæ formis fuit editum, legitur Nilus primum dictus fuisse, non Melo, sed Melas, a Melane Neptuni filio. deinde Ægyptus, ab Ægypto, Vulcani & Leucippes. postremo Nilus a Nilo quodam in eo flumine submerso. ¶ *Notasque furue sepia*. litteras nigri coloris. Furuum, nigrum, vel atrum exponit Festus vnde sint dicta, furnus, furia, funus, fuligo, fulgus, fumus. *Σπρία* autem piscis è mollium genere nomen priscum Græcum Burdigalæ retinēs, atramentum pro sanguine habet, vt scribit Plinius nono Naturalis historię. Vnde sepiam pro atramento, quo litteras pingere solemus, vsurpauit Persius in satyra tertia. * ¶ *Cnidios nodos*. arundines, & calamos: quibus multis locis scribitur, non auium pinnis. Diximus autem in epigramma quinquagesimum sextum, quod *Κνιδος* est promuntorium, & oppidum maritimæ Cariæ in Asia: vbi probatissimos nasci calamos scribit Plinius. sextodecimo Naturalis historię. Nodos vero dixit, quos nodos calamos Persius satyra tertia.

Inque manus charta, nodosaque venit arundo.

430C ¶ *prodidit*. explicauit. interpretatus est. Clementinus ille fortasse, cuius paulo ante commendauit secundum pectus. ¶ *Promptius*. antiquus liber protinus. ¶ *Quod militantes scribimus*. Militiæ in expeditione, in castris, non suppetit otium ad cogitandum: quare solent ea leuiora esse, & vulgaria, quæ illic scribuntur. Itaque tuus ille interpretes poterit illico tibi explicare, quæ hoc tempore tibi scribo. * ¶ *Notos fringo tibi*. Carmen hendecasyllabum, atque id carmen, quod Theoni nullo modo intellectum iri dixit Ausonius. ¶ *hendecasyllabos*. *ἑνδεκά* vndecim significat. ¶ *modulis tribus*. tribus modis & numeris. Ponit autem primum, Phalæcium secundum, tetrametrum catalecticum: tertium, Sapphicum. ¶ *Istos*. hos, quos hîc facio. qui Phalæcij appellantur (& Phalæcum pro Phalæcium dixit Sulpicia) a Phalæco poëta Græco: cuius meminerunt Athenæus, & vetusti scholiastæ Pindari, & qui de carminum generibus scripserunt veteres Grammatici, Terentianus, Victorinus, Diomedes: & pedibus constant quinque, spondæo, dactylo, & tribus trochæis, nisi quod interdum pro spondæo iambum, & trochæum admittunt. ¶ *Qui penthemimeren habent priorem*. qui versus hendecasyllabi Phalæcij, prima sui parte habent penthemimeren. De hoc accuratius monuimus in epistolam Centoni præpositam. ¶ *Et post semipedem duos iambos*. Hic versus in solo lectus vetusto Lugdunenſi libro. Cuius est sensus. In versibus hendecasyllabis phalæcij vt in his

his prope omnibus, primo loco est cæsura penthemimeres, hoc est, duo sunt pedes, spondeus & dactylus, ac insuper syllaba longa: quæ est semipes, id est, pedis dimidium, spondei, & dactyli. * Tempora nanque sic metiuntur in metris grammaticis, vt syllabæ breui vnum tempus attribuant, longæ duo. Ita quaternum fuerint temporum spondeus & dactylus: ac ita syllaba longa duum scilicet illa temporum, semipes tam spondæi, quam dactyli. Quam syllabam, semipedem, sequuntur duo iambi, vt in hoc ipso versu, *Et post*. spondæus est: *semipe*, dactylus. quos duos pedes sequitur in cæsura, longa syllaba, *dem*: & hanc duo iambi, *duos iam*, sed sola sic syllaba *bos* vltima versus relicta. ¶ *Sunt, quos*. Sunt alij versus hendecasyllabi: qui ex hexametris truncatis, & corruptis fiunt. Huiusmodi erit,

At regina graui faucia cura,
ex hoc hexametro,

At regina graui iam dudum faucia cura.

Et hic hendecasyllabus,

Inspiciens diues temnit egenos, &
hexameter plenus erit, si sex ei tempora addideris,

Inspiciens diues miseros contemnit egenos.

Hoc genere constat carmen secundum libri primi Seuerini Boethij de consolatione philosophiæ. Recipitque hoc metrum prima sede spondæum, si secunda dactylum habeat: aut contra, dactylum prima, si secunda spondæum. tum semipedem, hoc est syllabam longam, spondæi vel dactyli dimidium. ac tertio loco dactylum, & quarto spondæum. ¶ *Vt penthemimeris*. *πενθημιμερης* legeret Aldus, vt diximus. ¶ *bucolice tome*. *Τομη*, cæsura, et incisio, vt in Centone Centronéue. Bucolica cæsura, & tetrapodia, quum versus hexametri pes quartus est dactylus, dictionem terminans, vt in hoc Virgilij.

Sæpe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus. &
Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua.

post quem dactylum, quia reliqui sunt duo pedes, quando dicit Ausonius, vt penthemimeres prior ponatur, significat istius hendecasyllabi versus partem priorem duos habere pedes, & syllabam longam. vt,

Inspi|ens di|ues. — & quod subiicit, *Tum quod bucolice tome reliquit*, hoc significat, post syllabam illam solam, & cæsuram *πενθημιμερη*, dactylum, & spondeum esse reliquos. — *temnit egenos* * ¶ *Sunt &*

quos. Versum hendecasyllabum Sapphicum, dictum a Sappho poëtria, grammatici nostri quinque pedibus metiuntur, primo, Trochæo: secundo, spondeo: tertio, dactylo: quarto, quintoque, trochæo.

Iam sa|tis ter|ris niuis| atque| diræ.

Ausonius vero pro quinque illis, eundem versum tribus tantum, sed longioribus pedibus, metitur, *ἰππείω, χοειδύβω, & ἀντιβαρχέω*. Hippus valet trochæum, & spondeum, primum & secundum versus pedem. Cho-

riambus dactylum, tertium, & primam syllabam Trochæi quarti pedis. Antibacchius autem posteriorem syllabam eiusdem Trochæi, quæ breuis est, & spondæum, postremum versus pedem pro trochæo, quod vltima syllaba versus cuiusque habeatur anceps. Primum itaq; Sapphicū libri primi Odarum Horatij ita Theoni Aufonius metitur, vt sit Hippus, *Iam satis ter*. Choriambus, *ris niuis at*. Antibacchius, *que dira*.

Iam satis ter | ris niuis at | que dira.

Miror autem, quod quum grammatici Hippium & Molossum eundem dictum pedem tribus longis syllabis definiant, hinc Aufonius Hippium secundum appellet, quem illi epitritum secundum vocant, ex quattuor
 435 E syllabis constantem: quarum sola secunda breuis est, vt verberari. * Quod vero ad Antibacchium attinet (detraxit vnam syllabam etiam Terentianus, & ex ant. baccho imperiti statim antibrachum fecerunt) eum solum intelligimus pedem, qui bacchio fuerit contrarius, adeo vt si bacchium velis esse ex breui & duabus longis, vt est exemplum apud Quinctilianum duorum bacchiorum, *venenum timeres*, antibacchius sit ex duabus longis & breui, vt, Marcellus. Si vero contra, bacchium dicas ex duabus longis & breui, antibacchius sit vicissim ex breui, & duabus longis, vt hic. Terentianus in hunc modum de illis pedibus. ¶ *Sed iam non potes, o Stolo, doceri*. fortasse propter prouectiorem ætatem. Stolo autem quid hoc loco sit, parum compertum, Theonisne cognomentum aliquod, an aliquid aliud. Marcus Varro primo de re rustica, & Plinius septimo decimo Naturalis historię scribunt; stolones (stulo est hoc in vetere glossario, & παραπυλός interpretatur) esse dictos, qui ex radicibus arborum nascerentur, fruticationem inutilem. Adrianus Turnebus putat apud Aufonium Stolonem significare stolidum, & stultum. Ceterum hic versus erat in Badiana editione & prioribus, *Sed iam non potes, o Stolo, doceri*: in veteri vero codice, *Sed iam non poteris, Theo, doceri*. * ¶ *regio magistro*. Gratiani Augusti. ¶ *plebeiam pulpam*. Theonem plebeium hominem, & ignobilem, carnulentum, & pinguem. Pulpas, σάρπας interpretatur vetus glossarium. Antiqui Terentij, & Persij commentatores pulpam, carnem sine pinguedine dicunt esse. ¶ *numeros*, rem metricam. ¶ *opica*. epigramma centesimum, & vicesimum. ¶ *Totam Vacunam*. Vacunam esse quidam dixerunt deam, quæ vacantibus & otiosis præesset. alij Mineruam, alij Dianam, alij Cererem, alij Bellonam esse dixerunt, vt scribunt veteres grammatici in epistolam Horatij decimam. Varro vero victoriam: qua maxime ij gaudent, qui sapientia vincunt. Lilius de dijs, & Turnebus in aduersarijs, hunc Aufonij locum explicare tentauerunt. sed miror, membranæ illæ, lugdunenses

ses, quod habebant, *Totam* pro *totam*: &, *simuletagnam* pro *simulvacunam*. ¶ *Lauerna*. Dea fuit Lauerna, furibus præsidere olim existimata, qui & inde sint Lauerniones dicti, auctore Festo: sed *taberna* pro *Lauerna* erat in eodem vetusto exemplari. Theon autem aliquando sibi ascripserat Clementini poetæ præstantis aliquod carmen, vt ad versus huius epistolæ decimum, dixit Aufonius.

IN VI. EPISTOLAM AVSONII AD THEONEM.

436 A

De Aufonij & Theonis familiaritate monuimus in prioris epistolæ versus secundū. Aufonius autem cū Lucaniaci esset, Theon apud suos Medulos se iam tres menses tenuisset, scribit Aufonius, & rogat, vt se inuisat tandem: cuius desiderium diutius ferre non possit. ¶ *Versibus expectans quod volo quodque queror*. Experiens erat in vetusto codice, & *quero pro queror*. ¶ *Tertia fissipedes*. Iam tres sunt menses, quum ad me non venisti. Fissipedes autem dixit iuuenas, quibus vngulæ sunt in duo fissæ, & diuisæ. quod genus animalium bisulca appellat Plinius vndecimo naturalis historię. Lunæ vero currum cur bubus trahi sit fictum, vt hoc loco, & in epistola vndeicesima, quærit Cælius Rhodiginus capite sexto libri vicesimi. quos tamen equos dicit Ouidius in principio quinti Fastorum. * ¶ *Bis nouies denos*. Bis aduerbij primam litteram in V mutauit, sicque aduerbium verbum factum volui, quum viderem bis nouies denos esse centum & octoginta dies: qui debent esse decies noueni solum, hoc est nonaginta, quarta scilicet anni vertentis pars, id est, tres menses. ¶ *Sexaginta horas*. Idem dicit, sed per horas. Quoniam dies ciuiles, qui & vertentes in edyllio quartodecimo appellati fuerunt, in horas vicensquaternas diuidere solemus, in nonaginta huiusmodi diebus sunt duo millia centum & sexaginta tales horæ. ¶ *Quo sine sine te*. ¶ *millia*. Millia passuum, quæ & miliaria, bis nongenta, hoc est mille & octingenta. Caput vndecimum libri secundi Digestorum Iustiniani Augusti hunc habet titulum. Si quis cautionibus, in iudicio sistendi causa, factis, non obtemperauit. ibique hæc Caij iuriconsulti verba. *Vicens millia passuum in singulos dies dinumerari prator iubet, prætereum diem, quo cautum promittitur, & in quem sistere in iudicium oportet*. Sed Iacobus Cuiacius, & Petrus Pithoëus in aduersarijs hunc ante nos locum Aufonij explicuerunt. ¶ *per tot dies*. nonaginta. * ¶ *Iam potui Romam*. vsque ab vltima Aquitania, & Gallia. Qui Burdigala (in agro Burdigalensi scripta fuit hæc epistola) Romam, sacerdotiorum a pontifice Ro-

cap. 37

436 B

316

436 C

mano petendorū gratia frequenter currunt, trecentas leucas interesse putant iterque hoc per equos dispositos diebus fere septem conficitur. sed incertus nimium istarum leucarum modus hodie, cum millenūm & quingentenūm passuum apud priscos Gallos essent: vt scribunt Ammianus Marcellinus libro quinctodecimo, & sextodecimo, Iornandésque in Gothicis. ¶ *millia pauca*. Inter Condatem portum, & Pauliacum iumentantur leucæ duodecim: quæ sunt passuum millia fere quadraginta in hac Aquirania. *Mibi autem pro a me.* ¶ *Scirpea habitatio*. Vt arundinea tecta dixit in prioris epistolæ versu sexto. Est scirpus iunci species, leuis, & sine nodo, vt definit antiquus Terentij commentator. * ¶ *Pauliacus*.

436 D

Quod sic Latinum erat in suo archetypō, cur Lugdunenses Παυλιανός ediderunt? an quod timebant, vt ne syllaba penultima aliter corripī non posset in Aquitanico vocabulo? Vicus est, nomen adhuc retinens *Pauliac*, apud eosdem Medulos in ipsa Garumnæ ripa, infra Domnotonos & Blauiam, Domnotonis longe maior, & nobilior. ¶ *An quia per tabulam*. Quod me non inuisis, ὁ Θεόν, tā frequens, quā solebas, an hæc causa est, quod mihi pecuniam debes, vt ex tabula, & syngrapha constat: & eam times, ne repetam abs te, si venias huc? Quod autem sequitur. *medica pugna notata*, quum mendosum vidissent Lugdunenses, nec intelligerent *medico pugnantem notatam*, reposuerunt: medicumque istum Turnebus vnū ex digitis postea accepit: quod syngraphas digitis repugnantibus inuitaque manu, scribere soleamus. Ceterum mihi quoque si quid hinc somnare liceret, scriberem potius, *Medi qua pugna notata*: signūque syngraphæ intelligerē ex anulo, & gēma, in qua sculpra alicuius Medorū gētis Asiaticæ, regis, vt Astyagis cum Persis, vel Darij cum Atheniensibus, in campo Marathone, pugna fuerat: quemadmodum syngraphas, epistolas, edicta, Augustum Cæsarem sphinge: Mæcenatem rana: Syllam Dictatorem traditione Iugurthæ: Intercatiensem, cuius patrem Scipio Æmilianus ex prouocatione interfecerat, pugnae eius effigie signasse, scribit Plinius in principio tricesimi septimi de Naturali historia. * ¶ *Bis septem Philippos*. quattuordecim nummos aureos. Idem rursus Aufonius in epistola secunda,

437 A

417 B

Ergo interceptos regale nomisma Philippos,
ex Horatij epistola ad Augustum,

Rettulit acceptos regale nomisma Philippos.

Qui sic Philippos, pro Philippeis dixit, nūmos, Philippi regis Macedoniae vultu signatos. ¶ *perdere malo*. Malo ego, o Theon, perdere, quam mihi debes pecuniam, & eam tibi condonare, quam eius causa, tuo conspectu, iucundissimāque consuetudine in perpetuum priuari. ¶ *interne*. Vocatiuus esse videtur *interne* pro nominatiuo in carmine de Burdigala. hic si non placet pro accusatiuo esse positum, aduerbium sit, per me licebit, vltima vocali correpta, quamuis hoc rarius sit in aduerbijs, quæ fiant a nominibus adiectiuis secundæ declinationis. ¶ *nostris medullis*.
est mollis

209

— *est mollis flamma medullas*, inquit Virgilius de Didonis amore. & octauo Aeneidos de alio amore,

lib. 4
vers. 66
vers. 390

notisque medullas

Intrauit calor: & labefacta per ossa cucurrit.

* ¶ *predictos Darios*. Iam Darios appellat, quos prius *Philippos*. Fuit 437 B
Δαρείος rex Persarum: a quo facti, et dicti *Δαρείοι*, hoc est Darici stateres, & nummi aurei. De quibus Budæus de asse ex Suida, & alijs. Adrianus Turnebus antiquum librum non viderat: sed eum sefellit, qui Charinos pro Darios hic se legisse scripsit. ¶ *rescribe*. redde. renumera. Terentij veteres commentatores in Actum Quintum Phormionis. ¶ *redime*. & fac, te liberes isto ære alieno, vt postea possis liberius domituae desiderare: & vt nemo te suspicetur, propter istam pecuniam, tandiu apud Medulos latere. ¶ *Aut alios à me totidem dabo*. Locum quidem hunc restituit Petrus Pithoëus capite tertiodecimo primi aduersariorū: ceterum quis eius sensus? an Aufoniū libenter alios quattuordecim Philippeos Theoni donaturum, si aliter impetrare ab eo non possit, vt ad se veniat, & eius conspectu fruatur? ¶ *pauperis vsque*. perpetuo pauperis.

Scen. 8

* ¶ *Medullini noti*. venti a Medulis spirantis, non veri noti, sed venti, qui 437 C
propius accedat ad zephyrum. In Medullinus autem non video, cur coactus fuerit, secundam syllabam producere Aufonius, quam in primitiuo Meduli semper corripuit, vt in secundo, & sextodecimo versu epistolæ prioris, in primo carminis epistolæ septimæ subiuncti, in duodeuicesimo epistolæ tertiadecimæ. ¶ *Expositum subter paradas*. In nauigijs fluuiatilibus, quæ tecta non sunt, solem, frigus, imbrem, oculos hominum, qui vitare volunt, sic media contegere vidimus. Circulos cuparios sumunt aliquot pro sui nauigij longitudine. Eos aperiant: & si forte longiores inueniantur, quam opus sit, partem amputant: vel circuli tales si desunt, aut minor sumptus si placet, perticis, & flexibilibus arborum ramis hic vtuntur. Clauis ad vtrumque nauigij latus affiguntur. Huic fornici peripetasmata supersternuntur. Hæ sunt nisi fallor, Aufonij paradæ, vel simile quidpiam. Quod verbum scribit Turnebus reperisse se in veteri lexico, sed aliter, vti suspicor, expositum, quicquid hoc sit nominis. Ego vero idem eadem significatione vsurpatum legere memini apud Sidonium Apollinarem, in libri octaui epistola duodecima: qua rogat quoque amicum Sidonius, vt ad se Burdigalam nauiget. Eius hæc verba sunt. *Hic ne tibi pendulum tingat volubilis sentina vestigium, pandi carinarum ventres, abiegnarum trabium textu pulpita buntur. Hic superflexa crate paradarum, sereni brumalis infida vitabis.* * ¶ *Corporis vt tanti*. Nescio, quam procero corpore fuit Theon, 437 D
sed obeso fuisse cognosces ex versu vicesimo primo carminis epistolæ septimæ. ¶ *Vna a Domnotoni*. De hoc loci nomine monuimus in versum quinquagesimum quartum epistolæ quinctæ. Quod autem ad metrum attinet, tametsi peterat Aufonius scribere, vnus Domnotoni te a li-

40

ELIAS VINETVS

fore, tamen dum perpetuo iocatur cum suo Theone, maluit, *Vnus a Domnotoni*, veterum more. S namque apud priscos, sicut & M, vim suam plerumque amittebat, vt Quintilianus, Priscianus, & alij multi docuerunt. Spondeus ergo hic erit, *Vna*. ¶ *æstus*. motus maris oceani, vt definire videtur Pomponius Mela libro tertio. Qui duplex est. Aut enim se a litoribus mare colligit in medium: aut ex medio in litora effundit, tanta vi, vt vasta etiam flumina retro agat. ¶ *Condatem ad portum*. Obliqui Condatem, quis rectus erit? Condas? **CONDATVM** alij secunda declinatione hunc locum appellarunt, vt ostendemus. **LILA** à Lemouicibus & Petrogoris delabens, in **DORDONIAM**, Duranium dictum Aufonio in versu quadringentesimo & sexagesimo quarto Mosellæ, influit supra Burdigalâ Leucis quinque, vt vulgus hoc iter metitur, ortum æstiuum versus. Ad confluentes est **LIBVRNIA**, vrbs noua, vt mihi quidem videtur. Eius enim qui mentionem fecerit, auctorem non habeo Froessardo antiquiorem. quo rerum Frâcicarum scriptore, & ijs, quæ narrat, vetustiora de illa mox audies. * Paullum supra hanc urbem, secundum Dordoniam, paludes sunt, & pascua, Condati nomine. quo loco portus olim fuit, & habitatio. De portu testatur hîc Aufonius. De habitatione, vicum appellat Paulinus in epistolæ ad Aufonium primæ versu centesimo & quinquagesimo sexto.

In Condatino dicêris degere vico.

Et post Aufonij Pauliniquæ tempora annis plus nongentis, Edouardus, huius nominis primus in annalibus Aquitanicis computatus, Angliæ rex, Aquitanix dux, Condati morabatur. Eius extant duorum diplomatum exempla: in quorum priore est, *Datum & actum apud Condatum prope Liburniam, anno millesimo ducentesimo octogesimo nono*. In altero, *Datum apud Condat prope Liburniam, secunda die Iunij, anno regni nostri decimosextimo*. Quo principe crediderim, moenium *Liburniæ* fundamenta primum iaci cœpta: qui eam ciuitatem sic instituit in alio diplomate, *vilam*, hoc est urbem, oppidumque nostro Galloromano sermone, & portum vocans. * *Sciatis nos dedisse, & concedisse, in hac presenti charta confirmasse dilectis, & fidelibus nostris Burdigalæ, & villæ nostræ portus de Libornia, presentibus, & futuris: quod ipsi cõmuniam habeant in dicta villa portus de Liburnia, faciant anno quolibet duodecim Iuratos, & dicti duodecim Iurati possint eligere duos Probos homines de cõmunia sua in Maiorè, & in crastinũ sanctæ Mariæ Magdalenes, presentent dictos duos Porbihomines in castro Burdigalæ, Seneschallo Vasconie, vel eius locum tenenti, vel Cõstabulario Burdigalæ, qui eligat, quæ voluerint de predictis &c.* Muris itaque portui Liburniensi circumdatis, possunt Cõdatenses in nouũ oppidũ cũ alijs ex proximis agris cõmigrasse. quas habebat ædes Cõdati diruisse. materiã secũ asportasse. sic portũ vicũmq; suũ desolasse: cuius nunc solæ sunt reliquiæ, priscarũ fossarũ vestigiũ. * ¶ *Si modo deproperes*. Valde certe properare oportet, si quis hoc duodecim leucarum iter vno velit æstu conficere: velisq;

IN AVSONII EPISTOLAS

velisque, vt aiunt, ac remis, opus est. ¶ *tua flamina*. ventus Medulinus. Vel quos flatus Theon homo obesus, emitteret è pectore tantos, vt vela etiam implerent, & naues impellerent. ¶ *Inuenies*. Condati. Pectoritum autem vox nostras Gallica, vehiculi genus quattuor rotarum in epistola etiam vndecima, & septimadecima. Festus, & Aulus Gellius extremo libro quinto decimo noctium Atticarum. ¶ *Villa Lucani*. Villa Lucaniaco mox potieris. Mox eris Lucaniaci, vbi nunc ago. Quã autem hîc corripit Aufonius Lucaniaci penultimam, eam producit in iambico vicefima secundæ ad Pontium Paulinum epistolæ,

Lucaniacum liberet. sicut & in epigrammate. de libero patre, *Lucaniacus Pantheum*.

Pyrrhichium enim, vti puto, pro iambo noluit ibi positum. * Paulinus vero ipse, vt nec hæc, nec præcedens syllaba, breuis forsitan inter duas longas, suo hexametro molestiæ quicquam exhiberet, contraxit, & Lucaniacum, Lucanum dixit versu centesimo quinquagesimo tertio epistolæ ad Aufonium primæ. Vbi Aufonium dicit habere præclaras ædes Lucaniaci. eum locum Condatino vico præferens, quicquid tunc fuit Lucaniacus supra Liburniam & Condatum, non procul flumine Duranio, locus hodie nobis incognitus, nisi forte sit oppidulũ, quod abolito prisco nomine, Sanctus-Aemilianus vocitatur. quemadmodum Sanctus-Ioannes hodie vulgo nuncupatur Santonũ oppidũ, quod prius Angeriacum appellatũ legimus in veteribus mēbranis, sicut & in eo de capite Ioannis Baptiste, quod vna cũ Cypriani scriptis edi solet. ¶ *Resciso disce*. Syllaba naturaliter breuis pro lōga, post duos pedes, cæsura penthemimere.

* ¶ *Lucilij vatis*. Tribus syllabis pronunciandus obliquus *Lucilij*, vt *peculij* in Tytiro Virgilij. Producit enim secundã syllabã Lucilius apud Horatiũ, & Persiũ. Fuit autẽ vnus ex antiquis poëtis: cuius carmina interciderunt: vt nunc scire nõ possimus, quibus sit vsus tmesibus. Est autẽ τμησις, quæ & *διαιρησις*, vel Diomede auctore, dissectio, figura, quũ vnũ vocabulũ diuiditur, vt tertio Georgicõn. — *Septẽ subiecta trioni*, pro, Septétrioni subiecta. & nono Aeneidos, *in q̃ salutatã linquo*, pro insalutatã linquo. Et prima Horatij epistola, *quo me cunque rapit*, pro quocunque me rapit tēpestas. Et Martialis pænultimo epigrammate libri primi. *Arginẽpe soles subire letũ*: quũ vnũ sit nomẽ loci, Argiletũ. Quæ sectio tolerabilis est in verbo cõposito, quemadmodũ scribit vetus Virgilij interpres in versum quadringentesimũ & sextũdecimũ primi Aeneidos: ceterũ in simplici, nimis est aspera. qualis illa veteris poëtæ, — *Saxo cere cõminuit brum*: & quẽ ludens fecit Aufonius, — *Lucani mox potieris aco*. quum eam non probaret: sed non sine auctore tamen fecisset.

IN SEPTIMAM. EPISTOLAM AD EVNDEM THEONEM.

¶ *Quæ dudum*. priore epistola. ¶ *munus reciproci fastidisti*. rescribere es

44 3
460

478

23

437 H

567

437 I

verf. 381

ver. 288

438 A

272

437 E

567

437 F

437 G

ELIAS VINETVS

dedignatus. ¶ *inter tmeas*. neglecta, situ & puluere obducta. Epigram-
 ma tricesimum tertium. ¶ *retractans*. recognoui. ¶ *Satyrica*. mordax.
 24
 439 A ¶ *Ostrea Bajanis*. Vide epistolam tertiamdecimam ad Paulum. ¶ *Ac-*
 449 *cepi*. Sic fuit in exemplari, & esse debuit. Accepi te, o Theon. ¶ *sub-*
iecta monastica. Singularij versus, qui sequuntur. ¶ *Quot ter*. Beda de
 computando per digitos, & vtramque manum, in libro de temporum
 ratione, scribit, quod antiqui illi qui decē significare volebant, vnguem
 indicis sinistrae manus in mediū artum pollicis, figebant. Ter autē dena,
 triginta sunt ostrea, quae acceperat. ¶ *Geryones quot erant*. Geryones tri-
 plex, & Geryones triplices, in versu octogesimo primo Griphi. ¶ *Phry-*
gij belli. Troianum bellum (in Phrygia est Troia) annos decem durauit.
 283
 439 B * ¶ *Aut ter vt Aeolidi mensis tenet ignicomus Sol*. Si locus hic vacat men-
 do, & mensis si accusandi casus est, Aeolis Aeoli v̄torū regis filia Canace
 videri poterit: quae sic ad Macareū fratrem epistolā orditur apud Ouidium.

Aeolis Aeolidae, quam non habet ipsa salutem,
Mittit. ——— in qua scribit.

Iam nouies erat orta soror pulcherrima Phæbi,
Denaque luciferos Luna vehebat equos.

Sunt autem ter denae Lunae, ter deni menses, id est triginta menses, legi-
 timi partus: quos Aufonius solis menses appellat, qui Lunae sunt. Ignico-
 mum uero & ignicomantem poëta solem dixerunt, qui comam, capillos,
 crines, radios, in omnem partem igneos, & ardentis, fundat. ¶ *corni-*
bus a primis. Quum primū apparere incipit a coitu, Luna, a Cyntho mō-
 te dicta Cynthia, vt eadem cum Diana, vaga, & errantium stellarum sep-
 tima, triginta noctibus & diebus totidem, orbē suū & mensem peragens.

* ¶ *Singula percurrit*. Quot diebus sol percurrit singula signa. Vult dice-
 439 C re tricenis diebus vnumquodque signum à sole peragrari. quae tamē non
 315 est subtilis computatio. Nam sic anni vertentis, qui in edyllio quartode-
 cimo fuit descriptus, dies essent tantum trecenti & sexaginta. Signa nan-
 que sunt Zodiaci, & Solis circuli, duodecim: quae tricies multiplicanda.

¶ *Quotque annis*. Annis triginta Zodiacum peragit Saturni fidus, vt dixi-
 315 mus in edyllium tertium decimum. qui *Φαίρων* Graecis dicitur: vt docui-
 309 mus in edyllium decimum. ¶ *Quot numero*. Virgines deae Vestae sacrae
 annis decem primis discebant, totidem ministrabant, decem reliquis do-
 cebant, & post triginta annos nubendi potestatem habebant. Dionysius
 Halicarnassensis libro secundo. ¶ *Dardanius nepos*. Dardanus rex Tro-
 ianorum fuit: vnde Dardani, & Dardanidae Troiani: sed quis hic eius ne-
 pos, qui annos triginta regno protulit? Nisi forte Ascanius ex octauo Ae-
 neidos. ¶ *Priamide quot erant*. Priami Troianorum regis ex multis vxoribus,
 & concubinis, filios, filiasque fuisse quinquaginta vult Aufonius. Ex
 quo numero si bis deni, id est viginti, subducantur, reliqui fient triginta.
 Higinus quinquaginta quattuor nouerat. ¶ *Bisque viros numeres*. Hi
 erant quindecim, terquini in extremo Gripho. Bis autem quina

dena,
 289

IN AVSONII EPISTOLAS

dena, triginta fiunt. ¶ *Fata Amphrysia*. libros Sibyllinos. Ser-
 uius in versum trecentimum & nonagesimum octauum sexti Aenei-
 dos. * ¶ *Quot genuit*. triginta in principio octauae Aeneidos. ¶ *Et quot*
 439 D *sunt asses*. Quia triens est tertia pars assis, nonaginta trientes fiunt trigin-
 ta asses. ¶ *vel quot habet*. Redam currus vehiculique Gallici Gallicum
 esse vocabulum, Fabius Quintilianus, & Nonius Marcellus sunt aucto-
 res. Cicero libro quinto ad Atticum. *Hanc epistolam dictam sedens in re-*
da, quum in castra proficiscerer. sexto. Hic Vedius venit mihi obviam cum duo-
bus essedis, & reda equis iuncta, & lectica, & familia magna. Pro Milone. *cum*
uxore veheretur in reda penulatus. Vasa tica vero videtur a Vasatibus di-
 cta, de quibus in carmen vicesimum quartū Parentaliū: ceterum in agro
 129 syrtico, vt appellat Sidonius in epistola duodecima octauae libri, & ha-
 renoso, cui trahendae, vehendaeque rei fuerit olim vsui triginta equo-
 rum reda?

* ¶ *Quod si figuras*. Hi quinque versus sunt iambici trimetri, sed pri-
 440 mus scazon, reliqui recti. ¶ *Ignorat alto*. Theonem obeso corpore
 fuisse, iam aliquot locis monuimus, vt in versum tricesimum episto-
 lae prioris. Vide autem apud Rhodiginum libri quinti capite duo-
 decimo, ac apud Erasmus adagium, Pinguis venter non gignit sen-
 sum subtilem.

¶ *Ter denas*. Phalacia metra duodecim. Mutauit autem genus,
 hoc loco, Aufonius, vt & in versu vicesimo secundo epistolae tertiae
 450 decimae, neutrum in femininum, quia quod *τὸ ὄσπερον* Graeci, Latini modo
 ostreum eodem genere, modo ostrea feminino, dicunt. ¶ *Bina*
terdecies. Vnum vocabulum, aduerbium terdecies a nomine tre-
 decim, pro ttedecies. Binæ autem terdecies ostreae, viginti sex
 fiunt, quibus si semel quaternae addantur, triginta erunt.

* ¶ *Iunctus limicolis*. Versus Asclepiadei: ex quo genere est prima
 441 A ode Horatij. Ostreas autem dicit *limicolis*, quae limo gaudeant, &
 ex eo proueniant putrescente, vt ait Plinius libro nono. *M V S C V L V S*
 Cap. 51 (musculos iam nominauit in epistolae huius initio) diminutiuum
 nomen est a mure animali ex quadrupedum genere satis noto. Ex
 cuius similitudine quadam, musculus etiam dictus in nostris corpori-
 bus, motus voluntarij instrumentum, ex fibris neruorum, ligamento-
 rumque, ex carne simplici his circumiecta, vena, arteriaque, constans,
 Graece *μῦς*, hoc est mus: de cuiusmodi murium, musculorumue motu
 libros duos scripsit Claudius Galenus. Musculus etiam piscis quidam
 marinus dicitur: quem & Balenam inter exempla amicitiae ponunt an-
 tiqui scriptores: quando is, praegravi superciliorum pondere obrutis
 balenae oculis, infestantia magnitudinem ipsius vada praenatans de-
 monstrat, oculorumque vice fungitur. Alius est etiam musculus, sed
 tam fluuiatilis piscis quam marinus, ex eorum genere, qui testa conti-
 nentur. *Mysclae* genere feminino Burdigalenses appellant: *Μουσαλας*

ELIAS VINETVS

mei Santones. Parisij Μουλάς. Hi autem sunt muscoli, quos a Theone acceperat Aufonius ex oceano, aut ostio Garumnæ. * ¶ Sed primore vado. in ipso primo litore postquam refugit mare, & litora late nudauit. ¶ concolor. eiusdem coloris cum litore. ¶ lacteoli visceris. teneri & mollis potius, quam lactei coloris. Flauescit enim fere Musculorum caro, siue in aqua, siue super prunas coquantur. ¶ Sed damnosa. Cuius damnum, & iacturam facio in his tam multis de Theonis Ostreis, & musculis. ¶ nimis panditur. iam plus satis patet, ac expanditur. quam iam tandem velim, ô Musa, vt complices, & his nugis finem imponas. ¶ arca. planities, æquor charteum, campusque papyrius, vt mox dicet, hoc est ipsa charta, & papyrus. ¶ fissipedis calami. cuius mucro sit in duo fissus. Fissipedes boues dixit in principio epistolæ sextæ. ¶ Grassetur. Gradiatur. De arundine Cnidia in iambicum carmen epistolæ quintæ, & de Cadmi filiolis, id est filiabus, atricoloribus, atrii & nigri coloris. * Quod verbum sic legerat Aufonius compositum apud Plinium secundo Naturalis historię, sicut multicolor, & versicolor, & unicolor, antiqui similiter composuerunt. Laticolor vero, quod secundo post versu reperies, non habeo, qui ante Aufonium dixerit. ¶ Aut cunctis. Vel per datur prorsus, quicquid scripsi, superinducto atramento. ¶ Fuluam. Furuam repono ex iambico epistolæ quintæ. Est enim non fuluum, sed furuum, & atrum, & nigrum, vt puto, atramentum. ¶ Laticolor. lactis coloris spongia. Quas adhuc vidimus spongas, fusca erant, & flauæ. Sed candidas etiam esse, quæ cura & arte tales fiant, Dioscorides, & Plinius sunt auctores. ¶ vitio. & ineptijs magis, quam improbitati Theonis. ¶ Dumnotina domus. De hoc nomine in versum epistolæ quintæ quinquagesimum quartum. ¶ Ne sit charta. Vt ne plus damni faciam in charta, quam lucri in acceptis ostreis, & musculis.

441 B

436

433

441 C

Cap. 7

434

433

442

IN VIII. EPISTOLAM AD THEONEM.

¶ Aufonius Cons. Metrum & hoc hexametrum. ¶ Aurea mala. Aurea mala in Palæmone Virgilij sunt mala aurei coloris. ¶ has species. aurea mala, & plumbea carmina. aurum & plumbum. ¶ Vnum nomen vtriusque. sed est discrimen vtrique. Abundat versus vna syllaba. Vtrumque, vtrisque, vtrique, legi posset, pro vtriusque. Sensus ergo est huius loci. Poma, quæ misisti, & carmina, vtraque sunt mala: sed carmina mala, priore syllaba breui, & nullius pretij: poma vero mala, priore longa, id est, μήλα. A Græcis nanque sunt Latini hoc verbum mutuati: quo significarent pomi genus, quod pomum vulgo dicitur: quum pomum proprie significet omnem arborum fructum molliorem, vt malum, pirum,

IN AVSONII EPISTOLAS

pirum, prunum, cerasum. ¶ nomen a diuis Theon. Est enim θεός deus. Sunt autem iambici trimetri, duo hi versus. ¶ Methodus sed ista. Μέθοδος, viam, rationem, modum quendam in tractandis disciplinis significat: sed hic Metoche pro Methodus censuit legendum vir doctissimus Ioannes Auratus, sicut annotauit Pulmannus: quod Theon, hoc est Θεών, sit μετοχή id est participium à θεώ, quod est curro.

IN IX. EPISTOLAM.

Hoc carmen, siue epistola sit, siue quid aliud, quod inter epistolas Aufonij edidimus, id auctoris nomen nusquam habuit. Stilus tamen, & quod inter Aufoniana, repertum sit, hæc duo, vel sola, vendicare Aufonio Burdigalensi posse videntur. Eius autem fuit hic titulus in antiquo libro.

443 A

INCIPIT PATER AD FILIUM. Quum temporibus tyrannicis ipse Treueris remansisset. & filius ad patrem profectus esset. Hoc inchoatum neque impletum sic de litterarijs scriptum. Aufonij ergo poetæ Burdigalensis carmen esto. quod iusserit ad filiorum aliquem (de quibus quæsiuimus in epigrammata de fastis) Treueris ad Mosellam, in Belgica Gallia, Valentiniani, Gratiani, & aliorum principum Romanorum cum Germanis Renum transire conantibus bellantium domicilio, vt diximus in carmen de Treueris. vbi Aufonius etiã diu cõmoratus est apud Gratianum eundem discipulum suum, eiusque patrem Valentinianum: & carmen scripsit suorū, quæ extant, omnium pulcherrimum, Mosellam. Ad filium ergo scripsit Treueris carmen hoc Aufonij, quibus temporibus, Maximus occupata apud Britannos tyrannide, Gratianum in Gallia vicit, cepit, occidit. vt in carmen de Aquileia dictum fuit. Alia nanque non habeo, quæ hic accipi posse putem tempora tyrannica. Ceterum si carmen est patris ad filium vt certe est, quid illud in medio titulo, & filius ad patrem profectus esset? vbi suspicor legendum a patre pro ad patrem. * Monet vero denique titulus, quisquis ex Aufonij vita functi amicis eius fuit auctor, carmen hoc a suo poeta inchoatum (sic sine spiritu vetus librarius, quod alij inchoatum scribunt, alij inchoatum) relictum fuisse: & ex litterarijs excerptum, sicut ibi erat, ita editum non absolutum.

79

201

242

203

443 B

LITTERARIJ autem qui dicantur, docuimus in præfationem Centonis: quod nomen ce pro u, habuit hoc loco. Diphthongum nanque ce, in v vocalem fuisse aliquando mutatam, ostendunt, Punio à poena, hoc est ποινή, factum, & Punicus à Poenus: sed veteres u sæpius in ce verterunt. Moeris enim promurus dixerunt: moerorumque pro murorum legit Seruius iu versu vicefimo quarto decimi Aeneidos. Vnde Pomerium quia Varro dictum putat, quod post murum erat, Pomœrium quidam scribi pronunciarique debere censuerunt, quum tamen Pomerium scribant etiam vetusta marmora. Sic Cærare pro curare reperitur in antiquis inscriptionibus

340

interdum. Sic *Μωσία*, id est *Musia*, postquam *u* est vocalis *u*, *Moesia* appellatur in plerisque Latinis auctoribus, vt annotauimus in libro quartum historiae Romanae Lucij Annæi Senecæ: nec arbitramur quicquam interesse inter regionem & urbem. * Nam quam impressa commentaria Seruij in libri primi Georgicon centesimum secundum versum scribunt Mysiam prouinciam, sed *Moesiam* ciuitatē, vtramque obseruauimus *Moesiam* in vetustissimo libro scriptā. Sic *cubus*, hoc est, *κύβος*, coebus est in *Gripho* *Ausonij*: ac ita ante nos *Franciscus Siluius* & alij repererunt scriptum in versu tertio & quinquagesimo septimo: quemadmodum vetus quoque *Lugdunensis* codex habebat, sed posteriore loco quoebo pro coebo. Sic *gyrus*, id est *γύρως*, *gurus* & *goerus* aliquando factus. vnde *goeris* & *goeros* pro *goëris* & *goëres*, legi debere putem in edyllio vicesimo quarto. ¶ *Debeo*. Cura, & mea in te *charitas*, o fili, poscit, & me impellit, vt hæc scribam, narrēque, quæ mihi, te descendente, euenerunt. ¶ *sereno*. læto. ¶ *egelidæ*. gelidæ, & frigidæ. *Egelidum* flumen nimium gelidum exponit *Seruius* in octauum *Aeneidos*. ¶ *cætu celebratus amico*. Multi erāt mecum amici, sed sic ego tamen solus, qui te mecum non haberem. ¶ *remulci*. De hoc in versum quadragesimum primum *Mosellæ*. ¶ *Non annus longior ille*. Multa annorum genera apud *Censorinum*: quorum *Metonicus* vnde viginti annos vertentes cōplectitur. *Atheniensis* fuit *Μέτωπ*, medicus, mathematicus, astrologus peritissimus, annis ante natum *Christum* quadringentis & quinquaginta. De quo *Ioannes Tzetzes*, *Suidas*, *Aelianus*, *Plutarchus* in *Alcibiade* & *Nicia*, *Ptolemæus* magnæ constructionis libro tertio, *Columella* nono, & *Diodorus* libro duodecimo. *Latinus* rectus *Meto* legitur apud *Varronem* de lingua Latina, ac apud *Vitruuium* libro nono, vt *Pithoeus* emendat, ¶ *exerceor aris*. Sic erat in exemplari, vt apud *Virgilium* primo *Aeneidos*,

Tris notus abreptas in saxa latentia torquet,

Saxa, vocant Itali medijs qua in fluctibus aras,

Dorsum immane mari summo — vt extantes fluminis ripæ,

aræ hoc loco dici videantur. ¶ *viridisque*. virides vluas. ¶ *vestigia libro*. Ingreddior. ¶ *Sic lux prima*. prima dies. ¶ *geminās tenebras*. duas noctes.

¶ *vertigo*. conuersio celi. ¶ *Suprema*. mortem. funera. Sic solent parentes optare, vt filij sui superstites sibi viuant.

444A

IN X. EPISTOLAM AVSONII AD HESPERIVM.

Ad quem *Hesperium* hoc carmen cum viginti turdis, & anatibus aliquor mittitur, *Hesperium* esse puto *Ausonij* filium, de quo monuimus, si quid compertū

compertum nobis fuit, in epigrammata de *Fastis*. Sunt autem versus hexametri, & iambici dimetri. ¶ *Qualis Picena*. Est *Picenum* Italiae regio ad mare *Adriaticum*, quæ ab *Ancone* vrbe *Marca Anconitana* vulgo dicitur. De oliua, quæ & olea, tam arbor quam eius fructus, vnde fit quod & oliuum & oleum appellatur, quædam scripsimus in carmen de *Athenis*. *Plinius* quinctodecimo naturalis historiae scribit, *Picenas*, & *Sidicinas*, *Italicis* prælatas in cibis. *Martialis* tertiodecimo.

Hæc, quæ Picenis venit subducta trapetis,

Inchoat, atque eadem finit oliua dapes.

¶ *populator*. qui populatur, & deprædatur oliuam *Turdus*: quam turdam etiam prima in flexione dixit *Perfius* satyra sexta, sed abusiue, vt vetus scribit interpret. *Auis* est (est & piscis *Turdus* apud *Pliniū* extremo libro tricesimo secundo *Naturalis* historiae, ac apud *Varronem* de *Lingua Latina*) *merulæ* magnitudine apud nos (tria sunt *κίχλων* genera apud *Athenæum* libro secundo ex *Aristotele*) sed colore vario, nomen retinens *Romanum*, duabus tantum litterulis posterioribus decurtatum, apud *Burdigalenses*, & in *Iulij Cæsaris* *Aquitania*, *Τούρδ*: *Manni* duabus syllabis apud *Santones* meos, & alios *Gallos*, appellata. Quam quidem *Galli* auem, vocitant *Griuan*, *Gupylus* noster *Turdam* esse contendebat: sicque sensit in eo libello, quem *Robertus Stephanus* *Lutetiæ* edidit de *Latinis* Græcisque nominibus arborum, fructuum, herbarum, piscium, & auium: sed aliud genus putant iidem *Aquitani*. * *Turdo* certe maior videtur *Griua*. plus albi interspersi habet, & vocē aliam: ex qua *Tridam* pro *Griua* ipsi appellant, & ciues mei *Triam*. Apparent *Turdi* post *Vindemiam*, quos quidam *Aquitanorum*, *Turdos* *Hispaniensis* (solo *Pyrenæo* ab *Hispania* separatur *Aquitania*) alij: nescio quo nomine quasi à cochlea facti, appellant: quos idem genus esse autumo, sed vt diuersum videatur, maciem ex asperiore victu, & frigore, colorisque, & vocis mutationē ex ætate, & tempore, efficere. De *Turdis*, quum pingues sunt, nemo fere est, qui cū *Valerio Martiale* non sentiat sic scribente, libro tertiodecimo.

Inter aues Turdus, si quis me indice certet,

Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Habueruntque veteres auaria multorum millium capacia: quemadmodum ex *Plinio*, *Columella* libro octauo, *Varrone*, tertio, cognosces. ¶ *Cereas*. molles & pingues. *Martialis* de *ficedula* alia aui, libro tertio decimo. *Cerea*, quæ patulo lucet *ficedula* lumbo.

¶ *lucentes*. maturas, pingues, splendentes, se in sua arbore monstrantes. His itaque duobus præcipue saginare se *Turdos* dicit *Ausonius*, vuis, & oliuis, quum maturæ sunt, autumnali tempore. * ¶ *Pendet nexus retibus*. In nemoribus, aut si quo alio in loco aliquanta sit altarum arborum series, duæ deliguntur inter alias. Hæ si forte non satis proceræ per se videntur, ad eas summas prælongæ annectuntur perticæ. Qui intersunt

Ddd

43

cap. 5

Epig. 36

444B

Epig. 92

Epig. 5

444C

vtriusque rami, refecantur, si qua alia arbor, vel frutex paullum exurgens, volatui officere potest, abraditur *Fenestras* id, vt quas in nostris ædibus habemus, Romanogalli vocitamus. Hic ergo primo diluculo, & vespere, tenditur rete tam amplum, quam alta, latæque sit transfenna: in quod inuolantes capiuntur Turdi, Merulæ, Scolopes, palumbi, & aliæ aues, dum in pascua exeunt, & reuertuntur. ¶ *fluitant*. agitantur, mouentur. ¶ *nebulosa*. vt nebulæ quæpiam, & quæ nebulæ potius, quam retia volucibus eo tempore videantur. ¶ *sub oris. horis, aut auris.* ¶ *hibernis de sepibus.* De sepibus, hiberno tempore. Sic antiquus poëta.

Iuppiter hibernas cana niue conspuit alpes.

Videndum autem, qui debeat hinc intelligi tempus hibernum. Quoniam medijs hiemis frigoribus, quum nec oliuas nec vuas inueniunt, quibus se opiment Turdi, sed tantum laureas, & nescio quas alias baccas, macilentum capiuntur. ¶ *Crepero sub.* sub crepero lucis matutinæ, & primo diluculo. CREPERVM, Varro, Censorinus, Festus, Nonius, incertum, anceps, dubium significare docent. Vnde crepusculum appellatum, tempus, quod noctis sit an diei, incertum est. * ¶ *intulit.* immisit, induxit in rete. ¶ *lacuna.* lacus, stagni, paludis. ¶ *Anates maritas.* maritas, & cõiuges, mare vna cum femina capto. Est anas feminini generis nomen, ex eorum numero vocabulorum, quæ *ἐπινοια*, id est promiscua, dicta, vna voce, & vno articulo vtramque naturam animalis significant. Quare anates maritas dixerit Aufonius, sicut Plinius in principio libri quartidecimi Naturalis historię, arbores populos, maritas vocauit, quibus nubunt vites, maritantur, adiunguntur. Marinas tamen, puto, legi possit. ¶ *Remipedes.* quæ in aqua remorum loco pedibus vtuntur, vt & anferes, & aliæ aues: quas appellat palmipedes Plinius libro decimo & vndecimo. Vide idem verbum in versu ducentesimo primo Mosellæ. ¶ *Carulla.* Hoc vocabulum maria significat, apud Virgilium in extremo octauo Aeneidos. ¶ *punico.* punice coloris, in epigrammate nonagesimo secundo. ¶ *Iricolor.* Iridis colores referens. Tetrastichon de Februariario in edyllio vicesimo. ¶ *Quam spuma.* quas pluma, legendum. ¶ *defraudata.* *Debrudata* in veteri codice, pro *defrudata*, vt puto, quod idem est ac *defraudata*, quemadmodum apud Terentiũ in principio Phormionis, suum defrudans genium. ¶ *Vescente te.* Quod edis, id mihi prodest magis, quam si ipse ederem. Ita carus patri filius.

IN XI. EPISTOLAM AD AXIVM PAVLVM.

445 A Ex Santonenſi ſuo ſcribit Aufonius ad Axium Paulum, de quo monuimus in epiſtolam ad eum ipſum ſcriptam ante edyllium vicesimum ſeptimũ. ¶ *Santoniamque urbem.* Santones & Santonos Græca exemplaria modo per ω, modo per ο ſcribunt: ſed apud Latinos tamen ſecundam illam ſyllabam ſemper breuẽ inuenio. Porro per pauca in veteribus monumentis ſcripta de Santonibus noſtris reperiuntur: nec qui Sãtones com-
433

cõmemorauerit, ſcriptorem Iulio Cefare antiquiorem noui. apud quem hoc nomen varie uſurpatum obſeruauit, nimirum per tertiam declinationem in primo commentariorum Gallicorum, & per ſecundam in tertio: quemadmodum & apud Græcos quoque Σάντωνες, & Σαντόνους interdum, legere meminimus. Significat autem hoc vocabulum vtraque declinatione, & gentem, regionemue, & gentis præcipuam urbem. Strabo libro quarto. Προς δὲ τῶν ὠκεανῶν, Σάντωνίστε, ἢ Πικτόνες. Hinc Santoni de gente, & regione. De vrbe vero, Aufonius in epiſtola quartadecima.

Vinum cum biungo parabo plauſtro

Primo tempore Santonos vehendum.

deinde in epiſtola octauadecima.

Cur me propinquum Santonorum manibus

Declinas, vt lucas boues.

Sed Cornelius Tacitus quinto historiæ Auguſtę, *Tractique ſunt in caſum eundem Iulius Africanus e Santonis Gallica ciuitate: & Sidonius Apollinarius in hoc epiſtolæ ſextæ libro octauo, Subitus à Santonis nunciuſ, incertum eſt, vtrum regionem, an urbem dicere voluerint.* * Santones vero gentem regionemue eſſe ambigere neminem puto: ſed ipſam Santonum urbem, Santones quoque appellare videtur Ammianus Marcellinus libro quindodecimo. *Prima prouincia eſt Aquitanica, amplitudine ciuitatum admodũ culta. omiſſis alijs multis, Burdigala, & Aruerni excellunt, & Santones, & Pictaui.* Nos vero quãdocunq; deſignare hanc urbem volumus, Santonos dicimus cum Aufonio potiusquam cum Ammiano Sãtones: vt Santones nobis ſola ſit gens à recto ſingulari Santo, & Σάντων, ἢ ἀναλογίαν. Santonus vero quid ſit apud Lucanum, quæremus in ijs, quæ ſumus ſcripturi in epiſtolam Aufonij vicesimam quartam. Santones regionem ſuam *Saintonge* vulgò appellant, tanquam a Santonia effictò verbo. Vbi vocalem i poſtquam conſonantem fecerunt, pro ea g ſtatim ſcripſerunt propter cognatum apud eos vtriuſque litteræ ſonum. Santonem hominem *Saintongeois*. Santonos urbem, *Saintes*: quod vernaculum nomen etiam plurale eſt, vt reliqua fere, quæ Galli, ſ, terminant: cuiuſmodi ſunt *Paris, Reins, liures, hommes*: id eſt, Pariſij, Remi, libri, homines.

* Quod autem illi vulgò ſcribunt Xanctonos, Xanctones, Xancto nenſis, & Xainctes, Xainctonge, Xainctongeois, vbi tamen nec X, nec c vnquam audias, erroris huius origo fuit, cognatio ſcripturæ verborum Santones, Xanthus, & Sanctus. Nam cum nominis illi ſui originem inquirerent: & præter Episcopos Eutropiũ, Palladiũ, Leontium, Sulpicium, Goderanũ, Hylonẽ, Leodegarium, Cõcordium, Viuianũ, Traianum, multos obſcuriores homines in diuos relatos haberẽt, quos vulgò Sanctos appellãt, nõ pauci ſe a ſanctorũ multitudine dictos putauerũt. Quasi vero non ante multo fuerit nomẽ Sãtonũ, quã ſanctos illos ſuos cõſecraſſet. Qui vero S in X cõmutãt, nõ adeo imperiti quidẽ illi fuiſſe vidẽtur, ſed ingenio

E L I A S V I N E T V S

prauiore fabulam quandam cōmenti de Troianis, aliorum quorundam Gallorum exemplo, suum genus Troiano à sanguine ducentium, & de Xantho Troianorum flumine, Xantones sc & Xanthones scripserunt & inde etiam Xanthones.

Porro ab eo nomine vnicum innuenio apud Latinos deductum epithetum, quod est Santonicus: vnde est Santonicus Rufus in quadagesimo epigrammate libri noni Martialis. *Oceani litora Santonici* in elegia septima libri primi Tibulli. Santonicum Absinthium apud Plinium, herba Santonica apud Columellam libro sexto, Santonica virga nuncupata Martiali, in epigrāmate nonagesimo sexto libro noni, herba frequens apud maritimos Santones: quam vulgus *Sindenique* corrupto vocabulo appellant: Santonicus cucullus apud Iuuenalem, quem Bardocucullum vocat Martialis quartodécimo.

epig. r. 8

Gallia Santonico vestit te Bardocucullo.

Cercopithecorum panula nuper erat.

verf. 388

Iuuenalis vero carmen est libro tertio.

— *quo, si nocturnus adulter*

Tempora Santonico velas adopena cucullo?

445 D

* Hoc autem genere vestis, nunc rarius Santones, sed Transgarumnanī passim vtuntur.

cap. 19

Santones Plinius quarto Naturalis historiae liberos vocat, de cuiusmodi libertate quædam attigimus, quum de Biturigibus Viuisicis quæreremus in carmen de Burdigala.

208. D

Santones scribit Stephanus gentem esse Aquitaniæ. addit Strabo, Garumnæ accolas, & ad Oceanum spectantes. Qui autem Santones hodie vocantur, hos habent terminos. ab Occidente Oceanum, à septētrione Pictones, ab Oriente Angolismenses & Petrogorios, a meridie Garumnæ fluiuium, quem tum Girundam vulgus nuncupat. Verum enimvero quod ait Cæsar, Santones non longe à Tolosatiū finibus abesse, & illis in magno illo bello contra Cæsare cōsiliū principū Gallorū duodecim millia hominū imperasse, cū octo tantū millia Pictonibus, & Lemouicibus decē millia fuerint imperata, maioribus illis multo nunc gentibus, quā sint Sātones: arguerē hoc mihi videretur, Santonū fines olim latius, longiūque patuisse, quam qui nunc habeantur.

445 E

Sātonū loca hæc memorauit Ptolemæus, Santonū promuntoriū, Santonū portū, Canēтели fluuij ostia, & Mediolanio vrbē. DE MEDIOLANO Santonū (alibi alia esse Medioloria, ostendimus in carmē de Mediolorio Infubrū. quod claris suis vrbibus interseruit Aufonius) non dubito, quin sit Santonum Metropolis, quam nunc Sātonos vocamus, ab olito profus prisco nomine, quemadmodum meminimus in carmē vice-simum quartum Parentalium. Vocabuli nanque Mediolori nullē omnino Santonis reliquiæ de hoc Mediolorio agnoscuntur. Sed quæ abunde testantur loci vetustatem, dignitatēque, quum in toto Santonico nihil huiusmo-

201

119

I N A V S O N I I E P I S T O L A S

huiusmodi aliud ostentetur, hæc sunt. Primum, priscorum mœnium particule aliquot locis non tam inuito tempore, rerum edaci, quam Vandalis, Gothis, Sarracenis, Nortmanis, Anglis, aliisque barbaris, adhuc manentes. quarum meminimus, quum de Burdigala vetere quæreremus deinde extra mœnia, sed non procul, ad occasum, ni fallor, hibernū, amphiteatri Petrogoricensi magis quam Burdigalensi similis, nobiles reliquie. Tum in Carantonio præterfluente, antiqui artificij arcus: in quo hæc leguntur, duobus versiculis.

209 B

CAESARI NEP. DIVI IULLII
PONTIFICI AVGVRI.

At in altera parte, duobus etiam versibus, sed litteris vetustate plerisque exesis.

C. IVLIVS. C. IVLI. OTVANEVNI. F. RVFVS. C. IVLI.

GEDOMONIS. NEPOS. EPOSTEROVIDI. PRON.

SACERDOS. ROMAE. ET. AVGVST... AD. ARAM. QVAE.

EST. AD. CONFLVENTEM. PRAEFECTVS. FABRVM. D.

* Postremo, qua Santonis Angeriacū itur, visuntur non paruae aqueductus reliquiæ: quo quondā in Santonos aqua perducebatur, vt etiā meminimus quū de fonte quæsuimus, quē tantis effert laudibus in sua Burdigala Aufonius. Hoc ergo est, quod agnosco Santonū Mediolanum. Cuius agrum si aliquando inspexisset geographus Strabo, sed ab ortu in occasum quū peregrinaretur, in Sardinia maris interni insula restitisse se, scribit libro secundo, pro arenoso & sterili, præpinguē, frugūmq; omnium feracissimū dixisset: vt de illo Heluetios ante Strabonem sensisse meminit Cæsar commentariorum Gallicorum primo.

346 F

210

CANENTELI vocabulum apud solum legitur Ptolemæum. Multi credunt esse, quem Carantonū nominavit Aufonius in versu quadringentesimo & sexagesimo tertio Moselle, quos sequi non dubitarem, nisi tantum inter Garumnæ & Canenteli ostia poneret interuallum Ptolemæus, partem vnam & quadrantem latitudinis, longitudinis quadrantem, quum intersint vix quindecim millia passuum.

272 D

PORTVS autem Santonum, & PROMVNTORIVM, quæ sint hodie, nescio: sed imperitos tamen probabimus in epistolam duodecimam, qui Blauiam, & Rochellam esse putant. ¶ *vicino agro.* Cuius sui prædij rursus mentionē facit epistola duodecima & quindecima. Sed de hoc nos fortasse plura in versum centesimū & quadagesimū sextum epistolæ primæ Paulini ad Aufonium. ¶ *Proba.* ostende tibi placere, & accurre. ¶ *Cornipedes mula.* vt cornipedes equi, in extremo septimo Aeneidos. ¶ *imposita.* imposita. Quid petoritur, diximus in extremam

445 G

447

447.456

567

ELIAS VINETVS

437 epistolam sextā. ¶ *vel cisto triungi.* Cistum Nonius Marcellus, genus esse vehiculi biroti. Cicero pro Sexto Roscio Amerino. *Decem horis nocturnis, sex & quinquaginta millia passuum cistis peruolauit.* Et apud Nonium. *Delituit in quadam caupona. atque ibi se occultans perpotauit ad vesperum. Inde cisto celeriter ad urbem adductus, domum venit.* Ita ad celeritatem cistis veteres ubi solitos diceret: sed vide rursus idem verbum in epistola septimadecima. Triungum autem, quod tribus iunctis equis trahebatur. ¶ *vel celerem mannum.* Veteres Horatij interpretes in oden vice-
 460 simam septimam libri tertij, & Isidorus capite primo decimi etymologiarum, scribunt mannos esse dictos equos pusillos, *burdos* vulgo, *burricosque* appellatos: qui mansuetudine manuum familiarius sequantur.
 445 H Aufonius nescio, quam paruos illos norit, qui veloces esse iubet. * ¶ *ruptum terga.* labore ac insidentium pondere. Corruptum est apud Festum eorū vocabulū, qui veherent redas, id est ducerent: sed veredos, ut arbitror, ibi legerat Budæus. Isidorus capite primo duodecimi etymologiarum. *Veredos antiqui dixerunt, quod veherent redas, id est ducerent. vel quod vias publicas currant: per quas, & redas ire solitum erat.* Aurelius Cassiodorus libro sexto, in formula Magisterie dignitatis. *Veredorū quinetiam opportunam velocitatē, quorum status semper in cursu est,* & cetera. Ita veredi in titulo quinquagesimo primo duodecimi, Codicis Iustiniani dicuntur equi publico cursui deputati. Vnde veredarij apud Iulium Firmicum & Cassiodorum appellati, cursores, qui equis veredis veherentur. Putat Budæus cursum vehicularem fuisse qui publicus cursus dicitur in codice illo Iustiniani: scribitque quod antiqui non equis singulis & expeditis, ut hodie, sed vehiculis utebantur. Suetonius de Augusto. *Et quo celerius ac sub manum annunciari cognoscique possent, quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes primo modicis intervallis per militares vias, dein vehicula disposuit.* Ceterum hoc loco, & in epistola septimadecima, Aufonius pro equo sine vehiculo videtur accipere veredum, ac Martialis in quattodecimo epigrammate libri duodecimi ad Priscum venatorem.

*Parcius utaris, monco, rapiente veredo
 Prisce: nec in lepores tam violentus eas.
 Sæpe satisfacit prædæ venator, & acri
 Decidit excussus nec rediturus equo.*

445 I * ¶ *reuocant.* quoniam? Burdigalam, vnde dixit initio vix se potuisse diuellere: an Santones, an aliquo alio? ¶ *vel ter iuga.* multa millia, magnum numerum *ἑπὸς ὄν,* aliorumque quorumlibet carminum, ut in epistola proxima. Vetus commentatoris Horatij, qui Epodon librum scripsit, Hephostion, Victorinus, Diomedes, quid sit *ἑπὸς ὄν,* docebunt. ¶ *Vel falsas lites.* declamationes. Artem dicendi profitebatur Paulus, ut diximus. ¶ *Nobiscum inuenies nullas, quia liquimus istic Nugarum veteres cum sale relliquias.* Sic in vetere Lugdunenſi exemplari. in nouis,
 335 *Nobiscū*

IN AVSONII EPISTOLAS

*Nobiscum inuenies nullas, quia liquimus. Eia
 Vale, valere si voles me, vel vola.*

Cuius distichi posterior versus, iambicus senarius, est vna tantum muta-
 464 ta syllaba, in epistola octauadecima ad Tetradium.
Vale. Valere si voles me, peruola.
 sed in extrema septimadecima,
Vale. Valere si voles me, iam veni. 462

IN XII. EPISTOLAM AD
 PAVLVM.

446 A

Hanc vero hexametris & iambicis versibus, qualibus fuit decima, ex ipsis
 mittit Santonis ad eundem Paulum Burdigalam. qua rursus rogat, ut se
 inuisat. ¶ *falsis.* falsidicis, in epigrammate centesimo & vndecimo. 444
 ¶ *Nec plasma.* πλάσμα fingor: vnde πλάσμα figmentum, & commentum, 42 B
 & potionis medicamentiue dulcis genus apud Persium, satyra prima.
 ¶ *Camenarum Castaliarum.* Κασαλία, fons Bœotiae, in Parnaso, Musis,
 quæ & Camenæ, poetarum numinibus sacer; apud Virgiliū tertio Geor-
 gicon, Horatium in quarto carminum libri tertij, & Statium in quinto
 carmine libri quinti Silvarum. Quod nomen & adiectiue sumitur: ut
 cum dixit Castalius latex Lucanus libro quinto. Castalia Musa Aufo- Ver. 125
 nius hoc loco. Castalium carmen Silius libro vndecimo. Hinc pa- Ver. 484
 trononymicum Κασαλις, pro Castalia Musa, ut in panegyrico Sidonij An-
 themio bis Consuli dicto. *Vos quoque Castalides.* — & eiusdem, Ver. 314
 præfatione,

Castalidumque chorus vario modulamine plausit.

Obliquus autem pluralis Castalidis pro Castalijs seu Castalidibus in
 priore Paulini ad Aufonium epistola,
Castalidis supplex auerso numine Musis, 357

a Castalida sit recto singulari primæ declinationis, necesse est: siue adie-
 ctium hoc fuerit trium vocum, & totidem generum, siue substantiuum
 duntaxat femininum, a Castalis, huius Castalidis, quemadmodum hæc
 crepida huius crepidæ, & hæc cassida huius cassidæ, ex Græcis ἡ κρηπίς
 τῆς κρηπίδος, ac ἡ κασσίς τῆς κασσίδος, facta fuisse veteres tradiderunt Græ-
 matici, Probus, Carisius, Seruius, Priscianus, cū Aulo Gellio & alijs. * ¶ *Aluine* 446 B
quondā. qui ab illis alebaris, docebarisque: qui tūc earum quasi filius dul-
 cissimus, nunc vero pater es potius, vel proauus, abauus, atauus, tritauus,
 aut siquid est antiquius, ob singularē eruditionem. ¶ *Tartessus regulus.*
 Ταρτησοδός, vrbs Hispaniæ in Gaditano litore, a fluuio eiusdem nomi-
 nis dicta, de qua mentionem fecerunt, Aristoteles, Strabo, Stepha-

nus, alijque multi, regem habuit Arganthonium nomine. quem poeta Anacreon centum & quinquaginta annos vixisse scripsit, auctore Plinio, sed Cicero de senectute, & Valerius Maximus libro octauo, ex Herodoto, centum & viginti tantum. ¶ *Phœbus iubet verum loqui.* Hoc testantur adagia de maxime veris, ex Apollinis respōso, ex Tripode, ex Adyto. ¶ *Et si Pierias.* Phœbus Apollo poetarum & Musarum præses, quæ & Pieriæ, & Pierides, a Pieria loco cognominantur, tamen suas Musas finit interdum mentiri, & fallere, nunquam tamen ipse mentitur, neque fallit.

LIRAS, & porca, est terra elata, siue terræ longus cumulus, & quasi agger inter sulcos. s v l c v s vero id est, ἀυλαξ, vnde ἀυλαξα accusatiuus, longa illa fossa, quæ aratro fit per terram tracto. Ab ijs lirare, porcare, sulcare, liras, porcas, sulcos facere, & terram aratro proscindere. Ludit autem Aufonius in verbo lirare, ad Græcum ληπειν proxime accedente: quod significat nugari, mentiri, desipere, & delirare: quod delirare, vnde delirium, fuit in Viro bono: estque proprie non recto sulco lirare, sed deflectere. ¶ *remo aut rota.* nauigio, aut vehiculo. ¶ *Aequoris vndosi.* Circa Garumnæ ostium sunt frequentes portus in litore Santonico, Talemondus, Roianus, & alij: in quos appellunt, qui Santonos illac eunt Burdigala. ¶ *Aut iteratarum.* quas vias eundo, redeundoque sæpius ingredimur, & conficimus. Viam autem dicit, qua per Pontes, & Mirambellū Santonis Blauia itur. Burdigalæ agebat Paulus: vbi oportebat nauē conscendere. Blauiam appellere. Blauia equo vehiculoue Santonos contendere. Ita hodie fere faciunt, qui Burdigala Santonos eunt. Nam prior illa ad Garumnæ ostium vsque, via, non solum longior est, verum etiam propter varios æstus incommodior, pecculosiorque, Garumna infra Blauiam diffundente se, ac nauigantes atrocius iactate, vento vel mediocri insanum in modum commoueri solita. Abest autem a Santonis Blauia terrestri itinere, leucas quindecim, vt vulgus metitur. De glareâ in versum sexagesimum septimum Mosellæ. ¶ *Fert.* a Santonis: vnde hæc scribuntur. ¶ *militarem ad Blauiam.* Quæ postea, *Blaina* vulgo, deinde *Blaiâ* fuit dicta. Oppidulum est munitissimum in Garumnæ ripa Santones spectante situm, leucis septem a Burdigala, duodecim ab ostio Garumnæ, à Santonis quindecim, vt modo diximus, vix quadraginta iugera, vt existimo, obtinens soli custodes vigilesque habens perpetuos, qui interdiu & noctu non solum locum illum custodiant diligenter, verum etiam ex ea specula, quid toto late fiat Garumna sursum deorsumque obseruent: & si qua forte hostilis classis prætereire conetur, prohibeant inde illi gnauiter multis tormentis, quantum tamen per fluminis latitudinem liceat: quæ illic est duorum millium & ducentorum passuum. Sic militaris nomine semper esse digna pergit Blauia. De qua subscribam, quæ in Notitia Imperij Romani leguntur.

Sub dis-

Sub dispositione viri spectabilis, ducis tractus
Armorici & Neruicani,

447B

Tribunus cohortis primæ nouæ Armoricæ Grannona in litore Saxonico. Præfectus militum Carronensium Blabia. Præfectus militum Maurorum Venetorum Venetis.

Ita nanque illio Blabia, Blauia scribitur: vt in eo toto opere cuiuscuius auctoris sit, & temporis, plura sunt menda, quam vocabula.

Hoc autem promuntorium, qui nuper, Ptolemæi geographi interpretes, Santonum promuntorium, quod memorat Ptolemæus, esse scripserunt, & Santonum portum Rochellam, vide, ne te fallant isti. quoniam Santonum portum quum faciat Ptolemæus Australem magis, quam promuntorium Santonum, Rochellam illi ponunt vbi Blauia est, & Blauiam vbi Rochella: quemadmodum & alibi pluribus ostendimus. Ego Blauiam qui memorarit, antiquiorem Aufonio non habeo, nec post Aufonium, Gregorio Turonensi, Aimonóque Floriacensi: qui Blauiam istam militarem, castrum vocant, hic in rebus Caroli Martelli principis Franci clarissimi, ille in libro de Confessoribus: inter quos recenset Romanum illum Blauientem, Aufonij poetæ, & Martini Turonensis episcopi coæuum: quem scripsit Sigebertus chronicus mortem obiuisse anno Christi trecentesimo octogesimo quinto: & cuius sepulchrum Blauienti castello contiguum, vt Gregorius loquitur, & Basilicam, in qua sepultum fuisse regem Charibertum Ado Viennensis scribit, ciuilia nostra bella solo nuper æquarunt. * In Itinerario Antonini Blauia Blauutum quidem esse videtur: sed de isto auctore nihil comperi: in cuius libro nullum non vocabulum fæde corruptum. ¶ *Sanctum post pascha.* Quod neutrum nomen prima declinatione inflexit, in priore epistola. Ita Hebraicum vocabulum Christiani scriptores Latini declinarunt, & eo genere, quum nullum habeant nomen neutrum in sua prima declinatione, nisi forte adiectiua quædam, vt alienigena. ¶ *Auemus.* Cupio, & constitui. De Aufonij agro prope Santonos etiam mentio in epistola vndecima, ¶ *compita sordida.* vt sordida rura in Virgilij secundo Bucolico. ¶ *Congrege.* Congregato vulgo. Idem verbum legimus in versu quinquagesimo tertio Griphi, & legendum suspicamur in periocha vltimi libri Odyssæ: siue congrex, eius fuerit rectus, siue congregis & congrege. Aurelius Prudentius poeta Christianus, Aufonio non maior, eodem obliquo congrege, pro consentiente, & concordi, vsus est, libro secundo contra Symmachum.

445

447C

445

445

281

544

Eec

En ades omnipotens, concordibus infuse terris.

Iam mundus te Chryste capit. quem congregenexu

Pax & Roma tenent.

447 D

* Appuleius vero septimo metamorphóseos congregem dixit, sed hoc pro eo, qui sit eiusdem gregis. *Equinis armentis*, inquit de se asino, *nanque me congregem pastor egregius, mandati dominici serus auscultator, aliquando permisit*. Contrariæ significationis est segrege pro segregato separatóque apud eundem Prudentium, qui & segregem dixit in hymno septimo Cathemerinon de Elia.

Fragore ab omni quem remotum, & segregem, Spreuisse tradunt criminum frequentiam.

sed segreges etiam plurale Seneca in Hippolyto, & Sidonius in epistola duodecima quinti, & tertii noni. ¶ *Nomen plateas perdere*. Plateæ, & viæ urbis, quantumcunque sunt *πλατείαι* & lateæ, hæ videntur angustæ, cum non omnes facile capere possunt homines & alia, qui in eas conueniunt: & sic suum nomen amittunt. Huius loci meminimus in carmen de Burdigala. ¶ *Tene, feri*. Verba sunt, & clamores vulgi per plateas & vicos. De Echo est epigramma vndecimū. ¶ *Sus lutulenta*. Horatius secundo epistolarum ad Iulium Florum.

209 A
12

Hæc rabiosa fugit canis, hæc lutulenta ruit sus.

448

Imitatus eum locum Aufonius. ¶ *Cognunt relinqui mœnia*. cedere vrbe, & rus secedere. Iuuenalis libro primo, in satyra, quam tertiam numerant: & Martialis in epigrammate ad Sparsum quinquagesimo septimo libri duodecimi.

¶ *Socci, & Cothurni musicam*. Comœdias, & tragœdias. De epodis in epistolæ prioris versum vndecimum monuimus. De versu dactylico, elegiaco, choriambico, Seruius in Centimetro, Victorinus, Diomedes, Terentianus. ¶ *Catenoplia*. Τα όπλα arma. ένοπλος armatus. sed quæ hæc Aufonio memorata *κατενόπλια*? Apud Suidam legimus catenoplion speciem rhythmici carminis fuisse: ad quod saltabāt veteres, arma quatientes. scribitque Græcus Hephæstionis commentator, *κατενόπλιον* esse vnum ex heroici metri generibus septem: quod haberet duos dactylos, & vnum spondem: hocque adducit exemplum ex primo Iliados.

Ως φάτο δακρυχέων. τῶνδ' έκλυε πότνια μήτηρ.

Cuiusmodi fuerit hoc Virgilianum.

Nos patriam fugimus. tu Tityre lentus in umbra.

& huius epistolæ versus quintus. ¶ *Non Pæna*. non Punica fide. Pœn nanque, qui & Phœnices, quorum Carthago, metropolis in Africa, semper vani, & foedifragi sunt habiti. *Sed Græca*, id est sincera fide, & certa. Græca tamen fides eadem cum Punica in iambico epistolæ vice-simæ secundæ ad Paulinum: sed vide hæc adagia apud Erasimum.

477

IN

I N X I I I . E P I S T O L A M A D
P A V L V M .

449 A

Aufonij censura de diuersarum nationum ostreis ad eundem Axium Paulum. ¶ *nepotum*. Nepos meus, mei filij, filiæue meæ filius. Nepotes, posterij. Nepotes denique, vt est apud Festum, luxuriosæ vitæ homines appellati: quibus non magis curæ sit res sua familiaris, quam ijs, quibus auus, patérque viuunt. Hac postrema significatione hîc accipere oportet nepotes, & apud Plinium libro tricesimo secundo de ostreis. *Nec non inter nos, nepotis cuiusdam nomenclator, reidaxva appellauit, tantæ amplitudinis intelligi cupiens, vt ter mordenda essent.* ¶ *diuersoque maris*. non vno mari. Ostreæ, aliæ, in alto mari demerse, perpetuo latent: aliæ in vadosis, & ijs locis reperiuntur, quæ recedens æstus sicca relinquit. Hæ manu, illæ reti capiuntur. R E F V G A autem vada, non quæ refugiunt, vt refugum mare apud Stratum, duodecimo Thebaidos, sed vnde refúgit mare, & aquis nuda reliquit. V A D V M autē proprie, per quod vadere possis, vt volunt. ¶ *aut scrupea subter Anira*. Scrupeas speluncas dixit Virgilius versu ducétesimo & tricesimo octauo sexti Aeneidos.* ¶ *& muriceis lacunis*. Saxeis antris, & speluncis. Murex enim etiam saxū, saxi acumen, & asperitas. Nonius, & Seruius in versum ducentessimum quintum quinti Aeneidos. ¶ *quæ dedecor alga*. Quam algam appellauit vilem Virgilius in septimo Bucolico, Aufonius viridem eam dixit in versu Mosellæ sexagesimo nono, & hoc loco, dedecorem. Est decor pulchritudo & forma decens, nomen substantiuum, generis masculini, vt humor, calor: vnde adiectiuū deriuatum decôrus, pænultima syllaba longa, vt in decôre, humôre, calôre, pulchrum, formosum, decentem significat. Decus vero eius nomen generis & declinationis, cuius tempus, & corpus, est, vt ait Laurentius Valla quarto elegantiarū, honorificetia illa ex bene gestis rebus orta. cuius contrariū dēdecus. Decor etiā adiectiue aliquādo vsurpatū fuit, pro decôrus: & secundā syllabā vt memor, arbor, marmor, in obliquis corripuit, vt poëtę Neuij auctoritate probat Priscianus libro sexto.

cap. 6

vers. 634

449 B

246

Magnamque domum, decorémque, ditem, vexarant:

& Sallustij ex quarto historiarum, *Equis & armis decoribus cultus*. Hinc duo adiectiua generis communis cōposita, indecor, & dēdecor memorat idem Priscianus libro quinto. A quorum priore, indecorem, & indecores multis locis vsurpauit Virgilius, vt vndecimo Aeneidos,

vers. 845

Non tamen indecorem tua te regina relinquet.

& septimo,

vers. 231

Nō erimus regno indecores. — In quē locū dubitat vetus cōmentator, an sit vllus nominatiuus singularis istorū obliquorū: quū duos inueniamus, indecor apud Priscianū, vt dixi, & indecoris apud Noniū Marcellū. cuius subijciam verba. *Indecoris, pro indecôra. Acoius Athamante.*

E e e 2

Cuius seruita indécoris, mortem fugere turpem haud conuenit.

449 c * Sic enim ibi legit Henricus Stephanus. Dédecor vero nec alibi legere memini, quam apud Aufonium, & Priscianum, nec ab eo quicquam deflexum, præter plurale dedécores in his Salustij a Prisciano adductis, *Dédécores multique terga ab hostibus cedebantur*: in vetusto Latinogræco glossario. vbi substantiuum decor, *πρεπεια* interpretatur: adiectiuum illud simplex plurale decore, *ἐμπρεπεις*: dedecores *ἀπρεπεις*, *ἀνομοι*. Inueniuntur ergo plerumque ostrea sub virenti musco, & sordida, turpique alga latentia. ¶ *Qua testis*. ostreas & conchas silicum duritia integri scribit Plinius nono naturalis historiæ. ¶ *Qua mutata loco*. à suo natali solo, in alium locū translata. Plinius in tricesimo secundo Naturalis historiæ de ostreis. *Gaudent & peregrinatione, transferrique in ignotas aquas, &c.* ¶ *pingui mox condita limo*. Veteres, qui ostrearum viuaria habebant, eā qua fagarētur arte; cognouisse verisimile est. Scribit autē Columella libro octauo, limosam regionē conchylijs, muricibus, & ostreis, maxime idoneam esse. Exemplar autem quia pro *condita* habebat *consta*, cōstita legeret Iosephus Scaliger. ¶ *Secretus*. exhaustus, exsuctusque ab ipsis ostreis humor pinguis limi. *Est vligo* proprie, inquit vetus Virgilij commentator, in illud secundi Georgicōn,

verf. 184 *At quæ pinguis humus, dulcique vligine leta,*
naturalis humor terræ, ex ea nunquam recedens. ¶ *Curam senilem*. Aufonij iam senio confecti. ¶ *dignanda*. digna, quæ scribantur. Vir frugi quis dicatur, docuimus in carmen vicesimum secundum Parentalium. * ¶ *non saliare epulum*. Subaudi est, aut quid simile. Sali erant Romæ Martis sacerdotes. Ab ijs saliares dapes, & saliare epulum de conuiuio opiparo ac magnifico. Vide Erasmi adagia. ¶ *non cena dapalis*. Sic Lugdunenses emendandum putarunt, quod in suo erat exemplari rura dapilis. Primum verbum a voce cena multum abest, sed cenam illi dapalem legerant apud Nonium Marcellum, dictā, quæ amplis dapibus plena esset. ¶ *Qualem Penelope*. Aut Penelopæ hic legendum, declinatione Latina, aut Penelopes Græca, vt apud Horatium epistola secunda.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique,
In cute curanda plus aquo operata iuuentus.

¶ *mensa*. ipsi epulantes, *μετωνυμῶς*, vnguentis delibuti iuuenes, & bene curatæ cuticulæ. ¶ *famam testésque*. ita iudicio alieno potius, quam proprio. ¶ *Sed mihi præ cunctis*. Meduli, vt diximus in epistolam quintam, sunt infra Burdigalam, quasi pænisula inrer Oceanum & Garumnam. Exit autem in id Aquitanicum mare Garumna, quinquaginta fere millibus passuum infra Burdigalam. quod ostium, ostreorum est feracissimum. quæ Burdigalenses, totaque hæc Aquitania, omnibus alijs præferunt; Solacensia vulgo appellantes a Solaco vltimorum Medulorum uico: cuius meminimus in carmen de Burdigala-

digala. Efficere autem videtur aqua dulcis, vt pinguiores, suauiores. 203 L que sint ostreæ ex fluuiorum ostijs, quam ex interiore mari. *Gaudent dulcibus aquis, & vbi plurimi influunt amnes*, ait Plinius eodem tricesimo secundo. ¶ *ad Casarcas*. Cæsaris, Imperatorisque Valentiniani, Gratiani, & aliorum. ¶ *Non laudata minus*. Laudantur hodièque ostrea hæc, Laudatur & vinum Burdigalense in primis, vt scripsimus in carmen de Burdigala. ¶ *Hæc inter cunctas*. Hæc ostrea inter cunctas ostreas, de qua 208 L generis mutatione monuimus in hendecasyllabum epistolæ septimæ. 440 ¶ *ex longo*. Ita in epistola secunda. ex multo interuallo, post tres versus. 417 * ¶ *Quæ Massiliensia*. vocitantur, aut simile verbum subaudiendum. Vna ex clarissimis Galliæ Narbonensis ciuitatibus Massilia, vrbis maritima. de cuius ostreis si quid vsquam vnquam legi, non memini: sed possunt ea esse Massiliensia dicta, quæ memorat Strabo libro quarto in Ródani ostijs reperiri magna copia: quum non longe supra Massiliam in mare internum exeat Ródanus. ¶ *portum Quæ Narbo ad Veneris*. De Narbone, vnde Gallia Narbonensis cognomen inuenit, carmen est duodecimum inter claras vrbes. Duodecim millia passuum ab interno mari distat, auctore Plinio. in quod mare procurrens Pyrenæus, Galliam ad Hispania disterminans, promuntoria aliquot proijcit. Inter quæ *Αφροδίτου*, Venerem Pyrenæam, templum, fanumue Veneris Strabo, Plinius, Ptolemæus memorant, quem portum Veneris appellat Pomponius Mela. Ceterum neque de his ostreis aliud quicquam legere memini. ¶ *Cultique carentia*. Versus hypermeter, dactylicus: qualis ille secundo Georgicōn Virgilij.

Inseritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida

Et steriles Platani. — Quod si carentis legeres, pro carentia, significaretur, Aufonij temporibus dirutum iacuisse oppidum Abydum Leandri illius amantis patriam, in Helleponti littore, maris ibi non plus septem stadia lati. * Ostreosior autem si recte legissem apud Terentianum in his versibus Priapéis,

Hunc lucum tibi dedico, consecroque, Priape,
Qua domus tua Lampfaci sita est, quaque Priape,
Nam te precipue in suis vrbibus hæc colit ora
Hellepontia, ceteris ostreosior oris,

ea intelligerem ostrea, quæ hoc loco voluit Aufonius significare: sed non procul ab Abydo Cyzicus abest eiusdem littoris Asiatici ciuitas: Cuius ostrea memorauit ex Muciano Plinius tricesimo secundo: & quæ inde Cyzicos ostreosa dicitur in quodam hendecasyllabo Phalæcio Priapeorum. Virgilius autem quum dixit primo Georgicōn,

Pontus, & ostriferi fances tentantur Abydi,

tametsi vetus etiam commentator ostriferum exponit, in quo plurimum ostrearum sit, quemadmodū & in versu octogesimonono vicesimæ tertie Aufonij epistolæ accipi posset, tamen quoniam quod mare fert ostreum, idem fert & ostrum, id est purpuram, dubito equidem, ab ostreisme, an a

439 purpuris, ostrifera maria poëtæ dixerint. ¶ *Vel qua Baianis.* Baianorum ostreorum etiam mentio in epistola septima. Vrbs maritima Baiæ in Cāpania Italiæ, locus amoenissimus ob fontes aquarum calidarum, & alia multa, Ciceronis, Virgilij, Horatij, omnium veterum scriptis celebratissimus. Quibus autem palis apud Baias fluitare dicit Aufonius ostrea, hi siue viuariorum fuerint, quæ in Baiano fuisse tradit Plinius libro nono, siue alij, scribit idem Plinius eodē nono de generatione aquatiliū differens, ea, quæ siliceo tegmine operiuntur, vt ostrea, putrescente limo, aut spuma circa nauigia diutius stante, defixosque palos, & lignum, maxime prouenire. * ¶ *Santonico qua recta salo.* Oceanus Santonicus, & Carantoni, aliorūque omnium in ipsum influentium ostia, ostreis abundant. Earum maximæ, & tridacux, (vt ille appellat apud Plinium libro tricesimo secundo, ostreas, quæ ob amplitudinem ter mordendæ essent. *δάλυειν* nunque mordere est) ex ijs locis euerruntur, quæ nunquam aqua detegit: & vocitant Santones ostreas ex *dragua*, a reti, quo eas capiunt, quasi dicas tragulatas. Istud enim Santonicum verbum *dragua* ex Latino tragula, corruptum esse suspicor. ¶ *Quæ nota Genonis.* Quid hoc loci sit, & a quo recto obliquus Genonis, non noui. ¶ *Aut Eborum.* In exemplari erat, *Aut ebore:* vnde *Aut Eboræ*, potius scriberem, quam, *Aut Eborum.* Leguntur autem Eboræ & Eburæ aliquot aquæ veteres Geographos. quarum vna *ἔβορα*, id est Ebura apud Strabonem tertio, sed eadem *ἔβορα*, id est, Eboræ apud Stephanum, πόλις, hoc est ciuitas, apud eosdem, sed castellum apud Melam Pomponium, ad Bætis ostium amnis Hispaniæ in Oceanum Gaditanum, Atlanticūque, influentis. Eius loci ostrea possunt esse, quæ hic celebrat Aufonius. Alioqui nihil apud veteres alios legere memini de Hispaniæ ostreis, nisi quod Plinius tricesimo secundo rufa esse scribit. ¶ *& dulcia farris optima.* Ego istud farris quid hinc sit, non video: & in frugis aut carnis mutarem, nisi vererem, vt ne fuerit olim farris aliud atque obliquus a recto far. Miror enim, quod & far, & farris, recti, reperiantur in vetere glossario. Far, *λεία, σίτος, ὄλυρα.* & post versus aliquot, Farris *λεία, ὄλυρα.* De Aremoricō autem vide quid annotauerimus in decimum, & de Pictonico in vndecimum carmen de professoribus Burdigalensibus. ¶ *Caledonius.* Britannicus, vt cognosces ex ijs, quæ sunt a nobis scripta in versum sexagesimum octauum Mosellæ. Ostrearum autem Britannicarum dulcedinem commendat Mucianus apud Plinium tricesimo secundo Naturalis historiæ: earumque meminit & Iuuenalis libro primo. ¶ *Accedunt.* alia ostrea, nuper celebrari cœpta. * ¶ *Byzantia.* Constantinopolitana. Primum carmen de Claris urbibus. ¶ *insana acta.* in insano litore, & quod feriunt insani fluctus, vt Virgiliano pastori appellantur in nono Bucolico. Acta autem vnde actæ Athenæ in versu septuagesimo primo Griphi, Græcum est *ἀκτῆ.* De quo lege, quid præcipiat vetus commentator in hunc versum quinti

æti Æneidos sexcentessimum decimum tertiumque,

At procul in sola secreta Troades acta.

Προποντις vero ante Pontum Euxinum dicitur mare: in cuius litore situm Byzantium. ¶ *Promoti celebrata ducis.* Promotiana hæc ostrea aliunde non noui: neque scio, quis hic Aufonij temporibus Promotus fuerit, siue hoc viri proprium nomen sit. Prosper enim, & Marcellinus comes, & Cassiodorus, Promotum memorant, Consulem ordinarium sub Valentiniano secundo & Theodosio, siue Promotum ducem vocet Aufonius qui promotorū tribunus fuerit, vt Potentius ille apud Ammianum Marcellinū libro vltimo, interfectus eo proelio, quo victus a Gothis fuit Valens Imperator. ¶ *vt solitum.* vt fieri solet, quum in conuiujs oriuntur sermones de ijs, quæ apponuntur. *Multis* autem pro, a multis. * ¶ *quotingens dextra inuitatio mensæ.* Dexterum sinistro apponitur, & dexterum, felix propitiumque significat. Dexteræ manus fidei amicitiaque consecrata est. Dexteræ mensa an hic sit alia, quam amicorum, nescio. ¶ *Lyeum.* Bacchū, & vinum. ¶ *Aut parasitorum collecta Plautinorum.* Versus spondiacus sensus obscurioris, si quid in eo est integrum. Primum enim quinam fuerint Plautini isti Parasiti? Deinde quid collecta? Plauti puto Comædijs hic opus esset, quæ interciderunt, quamuis collegia pro collecta quidam legendum putent. collectas vero Turnebus tertio aduersariorum. cap. 6 ¶ *Coniugio nuptijs.* ¶ *aut sacra repotia patrum.* Repotia, quæ in secundo libri secundi Sermonum Horatij, pro quibuslibet festis diebus poni vetus commentator scribit, hæc quæ proprie sint, ambigitur. Repotia legim^o apud Festum fuisse, quum postridie nuptias apud nouum maritum cenaretur, & sic quasi reficeretur potatio. In commentarijs Acronis Repotia, vel secundum a nuptijs diem, quo virgo ad muliebrem habitum componeretur: vel septimum, quo soleret noua nupra redire ad parentes suos Repotia etiam ex eodem Grammatico, & ex hoc Aufonij loco, suspicatur Turnebus esse dicta, quæ celebrabatur liberis natis, cōiuuia, quos parentes tollere decreuisset. Sed est aliud, quod de hoc verbo moneā. A repotādo nāque quū deducere videatur Festus: & sic repotia recte scribi nemo nō putet, in vetusto illo Lugdunensi libro *reportia* erāt: reportiāque legit apud Horatium, patrum nostrorum memoria, Christophorus Landinus, ac scripsit a reportando esse dicta. *Sacra* autem, festa, & sollempnia.

IN XIV. EPISTOLAM AD EVNDEM PAVLVM.

¶ *versus meos.* quosnam versus? ¶ *& musicus.* Cuius contrarium *ἀμουσος* in præfatione in Griphum. Musicum promptarium in extremo Iambico Aufonij, epistolæ vicestimæ primæ. ¶ *editioni alienæ prolestat.* Qui alium hortatur, & inuitat ad sua scripta edendum, & emitendum. Lactare per translationem est inducere, inquit Nonius, vel mulcere, vellere, decipere vnde hoc prolestat etiam apud Ciceronem.

Eec 4

ELIAS VINETVS

¶ *nec emerita.* Merere militare est: & merere stipendia facere. Emeriti, milites veterani, & stipendio confecto dimissi. Budæi annotationes.

¶ *Sensit hoc.* quod dico. ¶ *ampliata.* Ampliatio dicebatur in Iudicijs, quum causa esset obscura, & iudicium differebatur in tempus. Budæus in annotationibus ex Asconio Pediano. ¶ *patrem.* Iouem, vt in Virgilij Aeneide. Sed Veneres facit duas Plato in Conuiuio, vnâ filiam Cæli, sine matre, alterâ Iouis & Diones. Cicero quattuor tertio de Natura deorū.

¶ *emulas.* Iunonem & Mineruam. ¶ *qualis emerferat mari.* Epigramma centesimum & quartum. ¶ *aut cum Marte conuenerat.* Martis & Veneris adulterium significat. cuius etiam mentio in versu vicefimo septimo Griphi, & septimo Technopęgnij. ¶ *& consternauit.* obstupefecit sua pulchritudine, & attonitum reddidit formæ iudicem Paridem pastorem.

36
278
286

454 Lucianus in dearum iudicio. * ¶ *Delirus tuus.* Poëmatis nomen a Paulo scripti. ¶ *in re tenui.* Allusio ad Virgilij locū, quē indicauimus in præfationem in Technopęgnium. ¶ *promi.* in lucem emitti. ¶ *ut palmes audacior.* Quæ ante tempus germinare festinant, secuis frigoribus exuruntur. Plinius in principio septimidecimi Naturalis historię. ¶ *Denique dissonum.* Locus hic corruptus est. vbi quæ leguntur colonomon, & tollenomen, *θολούμανον*, id est turbidum, esse debere putat Iacobus Fanensis capite tertiodecimo collectaneorum. Notandum autem accreui actiua significatione, pro auxili. ¶ *ad eundem lapidem bis offenderes.* bis peccares eadē in re. Erasmus prouerbiū exponit, Iterum eundem ad lapidem.

455 A

* ¶ *Vide, mi Paule.* Alterius epistolæ hoc principium est in nonnullis codicibus. ¶ *nec de mimo planipedem.* Modestia nimis affectata, nisi foret apud amicum & familiarem. Hoc ergo dicit, se ad omnia esse ineptissimum, nec id esse, quod sit, & habeatur. *Μιμείωμι*, imitor: *μῖμος*, qui aliorū dicta factaue & gestus imitatur, vt Philistion quondam apud Græcos, Publius & Laberius apud Romanos. Marcus Cicero in Frumentaria. *Hic est Docimus, qui ad istum deduxerat Tertiam Isidorij mimi filiam, vi abductam ab Rhodio tibicine.* Mimus quoque ipsum Mimi carmen, vt infra ad eundem Paulum,

460

Historiam, mimos, carmina, lingue domi.

Cap. 18 Aulus Gellius in extremo libro tertio. *Versum quoque Laberij, quem legimus in mimo, qui Scriptura inscriptus est.* Et libro decimo. *Laberius poëta in mimo, quem inscripsit Rectorem.* Et septimodecimo. *Publius mimos scriptitauit: dignusque habitus est, qui super Laberio indicaretur.* Hinc Pantomimus in Suetonij Augusto, Caligula, Nerone, ac alibi, vocabulum ex duobus Græcis compositum, quo *ὄρχηστὴν*, hoc est saltatorem, Italis appellatum fuisse scribit Lucianus de Saltatione. Sed de mimo pantomimoque Cassiodori verba subscribam, ex vltima libri quarti Variarum. *Pantomimo igitur, cui a multifaria imitatione nomen est, quum primum in scenam plausibus inuitatus aduenerit, assistunt consoni chori, diuersis organis eruditi. Tunc illa sensuum manus, oculis canorum carmen exponit: & per signa composita quasi quibus-*

IN AVSONII EPISTOLAS

si quibusdam litteris edocet intuentis aspectum: in illaque leguntur apices rerum: & non scribendo facit, quod scriptura declarauit. Idem corpus Herculem designat & Venerem: feminam præsentat & marem: regem facit & militem: feminem reddit & iuuenem: vt in vno credas esse multos tam varia imitatione discretos. Mimus etiam, qui nunc tantummodo derisui habetur, tanta Philistionis cautela repertus est, vt eius actus poneretur in litteris, quatenus mundum curis edacibus æstuantē, latissimis sententijs temperaret. Hæc ille. * ¶ *Planipedem* vero & mimum scribit idē esse Diomedes libro tertio. Quartam numerat togatarum fabularum speciem: planipedisque appellationem ex eo esse, quod actores planis pedibus, id est nudis, proscenium introirent, non vt tragici actores, cum cothurnis: neque vt comici, cum soccis. **COMOEDVS** autem, *Κομῳδός*, est actor Comœdiæ & histrio. ¶ *etiam de pronuntiatione rideres.* adeo inepte pronuntiares. Huius loci meminimus in epistolæ Aufonij quintæ versum quintumdecimum.

455 B

430. D

¶ *Vinum cū bijugo.* Versus quinque hendecasyllabi Phalæcij. De Burdigalēsi vino in carmen de Burdigala. De Santonis in epistolam vndecimam. ¶ *Ouum tu quoque.* cura vehendum, ferendum, mittendum. Est autem passer marinus, piscis ē planorum genere: cuius mentio facta ad sexagesimum versum epistolæ quintæ, quæ ad Theonem scribitur. Est & passer marinus, auctore etiam Festo Pompeio, qui Plinio Struthiocamelus. Auis est (*σευθός* passer est, & *κάρμηλος*, animalis quadrupedis genus: vnde vocabulum hoc compositum) auium omnium grandissima, oua gignens, quæ propter amplitudinem pro quibusdam vasis habentur: vt scribit Plinius in principio decimi Naturalis historię. Vnum vidimus, quod digitos septem longum erat, latum quattuor & semissem.

208 I.
445

* Eiusdem passeris meminit Pausanias in Bœoticis, & Aelianus libro quartodecimo de animalibus. In ijs, quæ ex Agatharchide nuper edidit Henricus Stephanus, Aethiopum mentio est *σευθοφάγων*, id est, carnis struthiocamelinis victitantium. quorum etiam meminit Strabo, libro sextodecimo. Promus autem & condus in versu vicefimo Iambici epistolæ vicefimæ secundæ Aufonij. ¶ *In fundo patriæ Begeritana.* In Crebenno, epistola quintadecima & septimadecima commemorato, fundo tuo, in patria tua Begeritana. Sic locum hunc putamus intelligendum. Est in Aquitania ad saltum Pyrenæum, inter Bencharnenses & Conuenas, prouincia cælo soloque aspero, quæ & Begorra vulgo dicitur, & Bigorra. Istos ego Begorros Bigorrosue esse puto, qui scribuntur Bigerri in epistolæ Paulini ad Aufoniū primæ versu centesimo quadagesimo tertio, i in prima syllaba pro e, sed e pro o in secunda, ante geminatā liquidam: vnde Begerritanus Bigerritanusue denominatiuū effinxerit Aufonius hoc loco: cuius alterā r neglexerint librarij, Begeritanę pro, Begerritanę qui scripserūt. Sic enim omnes nostri libri habent, quum Bigerricus aliud denominatiuum a Bigerris in cunctis exemplaribus eam geminet consonantem apud Sidonium Apollinarem, libri octauæ epistola duodecima. **Fff**

455 C

477

566

456

IN XV. EPISTOLAM AD EVNDEM PAVLVM AXIVM.

¶ Ελληνικῆς μετέχων. Carminis huius mutili manciq̄ Græca, quæ potuerimus intelligere, ad verbum conuertemus, pro nostro more: eorūque interpretationē suo loco Latinis miscbimus, ad hunc modum.

*Græca participans Musa, Latineque camena,
Axio Aufonius sermone alludo bilingui.
Musa quid facimus? quid vana in spe frustra
Ludimus stultitia in dies senescentes
Santonis campis? ubi frigus . . . est,*

445 G

De se solo hæc Aufonius, qui apud Sātones prædiū habebat, vt dictum fuit in epistolam vndecimam. In his autem iocis non solum Græca cum Latinis miscuit Aufonius, verum etiam Latina pura in formam Græcam deflexit. Cuiusmodi sunt campus, vinum, bonum, forum, ludus.

*Erramus geli dotremuli, rigidōque poëta.
gelidi pro gelido, & rigidi pro regido quidam libri.
Musarum tenericomaram famuli inertes.
Omnia autem habet glaciēque pedum, & frigus dentium.
Frigere autē dētes solem dicere de illo, qui esurit, & nō habet, quod edat
Calor quia nullus est niuose regioni.
Et duplicant frigus frigida carmina meditantes. mali poëtæ.
Incipiens autem iram mane . . . . .*

Alludēbat hīc, siquid diuino, ad principium Iliados Homeri,

Μῆνιν ἀειδέεσθε

*Primitias Paulo nostra mittam canoras
Mnemofynes vittata gloriosa quedam pignora.*

278

525

Mnemofyne memoria, mater nouem Musarum, vt dictum fuit in versum tricesimum Griphi. Κρήδεμνον quid sit Aufonio, diximus in periocham quinti Odysseæ. Κόμην vero coma est. Hīc autem πολυκλήσια & πολυκλήσια habent nostri libri.

*Nouem verbose, lilijs coronataq̄ puella.
* Vbi & mihi multum . . . . . versus virginalem cantum.*

457

Hīc & pro πολὸ, ποδῆ. & ἐπι, ἐπί
Frontibus vestris alatum praferte libellum.

Ita vetus codex Frontibus. alij Fortibus

*. . . . . versum . . . . .
Paulo accommodetis mixtum . . . . . carmen.
Non enim mihi fas est in hac regione manenti.
Axium ab nostris egentem esse Camenis.*

Quia Græci ablatiuo carent, qui casus datiuo plerumq; similis est apud suos, inuenies in his iocularibus datiuos pro ablatiuis, & cōtra ablatiuos pro datiuis. Καμήνας autē si recte hīc scriptū, camena nō camœna alibi scribendum tibi fuerit. Ille mihi omnium particeps, qui seria nostra,

Qui ioca, omnigena nouit tractare palestra.

EI

Et nunc sepositus solitario in vure Crebennorum.

Est Crebennus in epistola septimadecima. quicquid id sit nominis.

460

Viribus carente in regione, habet argentiem garrulitatem,

*λίσχην vetus. alij λίσχην.
Neque caris sodalibus, nec mensa accommodus ulli.
Quod de inuicundis . . . . . querebatur Musis*

Μέμπετο, & sine τ μέμπετο, nostri libri.

Iam satis, o care Paule, laborum experti sumus,

Inq̄ foro, causissq̄ & ingratis cathedris.

ingραταῖσι καθέδραις hīc feci ex ingrataes κερνάδες, quod fuit in Badij editione.

Rhetoricis ludis: & fuit nulla utilitas.

Aufonius, & Paulus litteras docuerunt, rhetoricam sunt professi, causas egerunt.

** Sed iam ille omnis quidem iuuenalis sudor
Effusus est ex membris. Tremula abstulit visum senectus.
Et minus in sumptum impensas leuis arca ministrat.
Non enim habet ignauus vir . . . . .
Clinicus neque senex . . . . .*

458 A

Κλίην est lectus, vnde Clinicū se dicit Aufonius, quod senex hæc scriberet: & tales lecto soleāt decūbere, quī stare & ingredi nequeāt. Sed Clinici etiam dicuntur medici ab ægrotantium lectis, quos circumfident, vt in disticho Lucillij, quod inuenies in cōmētario epigrāmatis septuagesimi tertij, & apud Martialē primō & nono de Diaulo & Herode. Inde est Clinice, pars medicinæ apud Pliniū in principio libri vicesimi noni.

*Aequanimus siqua fueris, ad omnia canere
Malueris. obliuio sane laboris sequitur, & penuria.
Illud autem omnium pulcherrimum, vt omnibus undique Musis
Cum poculo, & cum ministro Musarum,
Animi tristitia affecti solatia blanda requiras.
Hic erit & fructus Cereris alma.
Vbi tu . . . . . capacia pocula, vbi
Miscere si quidem velis nectar vini boni.*

θέλης & θέλοις, nostra exemplaria: & οὐνοιο cuncta: sed οἰνοιο scribendum crediderim propter metrum.

Ambo igitur nostra mutabimus otia vita,

Ita πιαλλάζομεν, hoc est mutabimus, hīc omnes libri nostri: sed secundam syllabam producit geminata liquida: quam poscit breuem versus. Πιαλέζομεν ergo reponit Iosephus Scaliger, a πιαλέζομεν, quod significat præternavigare & transire.

Dum res, & atas, & sororum

Fila purpurea plicantur.

* Duo sunt Horatij versus in carmine tertio libri secundi,

458 B

Fff 2

ELIAS VINEVS

Dum res, & atas, & sororum

Fila trium patiuntur atra.

278. quorum alterum Aufonius Græcum fecerat, dum epistolâ omni ex parte semigræcam vult dare, sed quid non in his litteris corruptum? *Fila*, ἡματα dixerat. Est enim ἡθω, neo: vnde ἡμα. quod in vetere glossario netum interpretatur. *Trium* omiserat: quod sorores illas, tria fata, & tres parcas in septimo Griphi versu dictas, numerare nihil fuit necesse. *Patiuntur* vero quomodo dixerit, nescio: pro quo πλέκεται habent omnia exemplaria nostra, quum pænultima verbi Græci syllaba corripitur, quæ hoc metri genere longa debet esse, quo loco ponitur πλέκεται, veluti si scribas,

Ἠματα πορφύρεα πλέκεται, aut,

Ἠματα πορφύρεα πλέκονται.

Sed nec istud πλέκεσθαι, quod plicandi, nec tendi, texendi significatio- nē habet, Horatianum *pati* satis exprimere videtur de tribus illis, re, æta- te, Parcibus. Ater priore longa est, & nigrum significat. qua significatio- ne πορφύρεον, hoc est, purpureum vsurpasse putatur Homerus de fluctu & morte: ceterum ex nostris libris alij πορφύρεα, alij πορφυρέω, & quidā sine apice πορφυρεω habebant. Πορφυρέα si legas, vltima, quæ brevis est, pro- ducte fuerit pronuntianda. Si πορφυρέω, datiuus erit, nescio qua syntaxi & sensu. si πορφυρέω, Atticum poterit videri pro πορφύρεα: sed vetustiori- bus libris opus est, qui totum versum emendent.

459 A

IN XVI EPISTOLA M.

Aufonius Paulo.

Romanorum consul, aretalogorumque poeta

et Aufonius Paulo. Festina amicos visere.

Sed ἀρεταλόγων, & ἀρηταλόγων, ποιητής, & ποιητή, hinc scriptum repe- rimus: vtrum minus corruptum? Ἀρήτη, vxor Alcinoi septimo Odyssææ, duas priores syllabas producit: vnde suspiceris istud ἀρεταλόγων, ἀρητα- λόγων esse debere, quemadmodum Adrianus Turnebus monuit: verum verbi ex Areta illa facti (de posteriore parte, nemo dubitat quin sit λό- γος, id est sermo, oratio, & alia) quæ significatio fuerit? Ἀρητή vero, id est virtus, siue ἀρετὸς, placidus, & gratus, ac idem illud λόγος, ex quibus factum a Græcis ἀρεταλόγος comperimus, quo Iuuenalis libro quinto, & Suetonius in rebus Augusti Octauiani, Latina forma sunt vsi, priores syllabas suas corripunt, quare tertium hic hexametri pedem dactylum necesse est faciant tres syllabæ, θος ἀρε, vt est apud Iuuenalem,

Monerat, vt mendax aretalogus in mare nemo,

θος illa, quæ naturaliter brevis, per cæsuram πένθεμιμερή producta, de qua in præfatione Centonis: sed quis tum metri pes quartus? Amphimacrum certe non admittit hoc genus. emendandum ergo censuit Turnebus, ἀρεταλόγος ἢ δὲ ποιητής. id est aretalogus & poeta. Et ποιητή, hoc est poetæ, si magis placet, vt oratio ad Paulum potius, quam ad Aufonium, refera-

Lib. 5
vers. 596
341

IN AVSONII EPISTOLAS

referatur, poteris eodem numero legere ἀρεταλόγῳ, ἢ δὲ ποιητῇ, aretalo- go & poetæ. Sed mihi nescio quomodo hæ non placent emendationes, & hic adhuc nescio quid desidero. Aretalogos autem dictos esse tradunt Grammatici, homines garrulos, qui grata, iucunda, auribus auditorum placentia, loquerentur, & narrarent, qualem fuisse quondam Crispinum illum Horatianum: & ob id aretalogum dictum scribunt vetusti com- mentatores in extremam Satyram primam Horatij.

IN XVII EPISTOLA M A V-
SONII AD EVNDEM
PAVLVM.

459 B

AD EVNDEM PAVLVM. Hanc epistolam quædam exemplaria sic in- scribebant, quæ Græcâ distichon sequebatur: sed alia, nullo Pauli nomine hunc dabant titulum, Ad amicum, vt quam primum ad se veniat. ¶ Aequo- ream Garumnam. Burdigalam, quam Garumna alluit. Vltimo versu Mo- fellæ, sic quoque Garumnam appellauit. De Santonibus in epistolam vn- decimam. ¶ Quantum pote, quantum potis es, vel potes properare. Se- nex autem erat Paulus, & morbo laborauerat. ¶ infaustas habenas. mor- bum, qui te domi continuit. ¶ Pimpleida. Vrbs est Macedoniæ, prius Thraciæ, & mons Musis sacer Pimpla, duabus syllabis apud Stra- bonem decimo, at Πίμπλεια tribus, et diphthongo media, in versu septi- mo hymni Callimachi in Delum, ac in versu ducentesimo & septuagesimo quinto Alexandræ Lycophronis, id est, Pimplæa in carmine quar- to primi Siluarum Statij, & in secundo secundi. * Quod nomen etiam adiectiue vsurpatur, vt quum Horatio in vicesimo sexto Carminum dicitur Musa Pimplæa, & mons Pimplæus Carullo in extremis epigramma- tibus. nisi forte hæc malis a Pimpla deducere, & Pimplæus, Pimplæa, scribere. Hinc sunt patronymica Pimplias, hoc est Πιμπλιάς in carmine decimo, & vicesimo secundo Sidonij Apollinaris: ac Pimpleias, hoc est Πιμπλείας, vt apud Orpheum: & Pimpleis, id est Πιμπληίς, vt in vicesimo quinto versu primi Argonauticôn Apollonij Rhodij. Vnde Pimpleida accusatiuum casum, id est Πιμπλίδα hoc loco vsurpauit Aufonius de fonte: quum de Musa dixisset Martialis in quarto epigrammate libri vndecimi,

273
445

459 C

vers. 17
& 77

Non urbana mea tantum Pimpleide gaudent

Otia. — ¶ Iam vates. Iam poeta & non præceptor. Rei poeti- cæ vacans hoc tempore potius, quam rhetoricæ scholæ: cuius fa- cta mentio in epistola vndecima. Vtuntur autem flagris, verberibus, vir- gis, ferula, scutica, magistri in discipulos contumaces, & tardos, vt etiam idem meminit Aufonius in Protreptico; sicut aurigæ flagellis in equos

445

364

460 * ¶ *Sed cibus*. Aut *Cicifium*, & veredus pro quolibet curru & equo hic ponuntur: aut *cifio* & *veredo* non semper ad celeritatem utebantur veteres. Sed nos de his plura in epistolam vndecimam: & de *reda* curru & verbo Gallico, auctore *Quintiliano* libro primo, quod cur more Græco rheda aspireretur, non video. ¶ *Canteri*. *Canterij*. *Festus*, apud quem aspiratur cantherius, ac apud alios nonnullos, nescio quam ob causam. *Cantherius* hoc distat ab equo, quod *maialis a verre, capus a gallo, veruex ab ariete. Est cantherius, equus, cui testiculi amputantur.* ¶ *Ipsè Metiscus*. tuus ipse tibi auriga. *Turni auriga Metiscus* duodecimo *Æneidos*, ita in omnibus nostris codicibus scriptus: sed quem ab ebrietate *Methyscū* quidam malūt scribere. Vide *Mariangelū*, & *Erythreū*. De mulabus curruum etiā extrema epistola sexta. ¶ *Crebennus*. Fuit *Κρεβέννων* in versu vicefimo tertio epistolæ quinctædecimæ. In quo vocabulo Græce scripto, si nihil mendi est, fuerint *Crebennigens* mihi incognita: vbi *Paulus* fundum habuerit, quem *Crebennum* vocet *Ausonius*, venalem illum quidem, sed qui emptorem reperire non posset. * ¶ *Tot secula condita chartis*. Tam multilibri a maioribus nostris conscripti ¶ *ἑπέων πολυμορ.* id est, *versuum multiformem copiam.*
Grammaticorumque implicationes, & artificium.
 De *logodœdalia* in versum centesimum & quadragesimum secundum *Technopægnij*. ¶ *Δάκτυλον ἡρώον*. Mera *dactylica*, quæ fere constant *dactylis*. vt apud *Ennium*,
Africa terribili tremuit horrida terra tumultu.
 Ver. 503 & apud *Virgilium* nono *Æneidos*,
At tuba terribilem sonitum procul ære canoro.
Heroici vero dactylici exemplum dat Seruius in Centimetro,
Vulnera, bella, tubæ, numero conduntur Homeri.
 Sed de hoc genere versuū, & quid differat a *dactylico* heroū, *Victorinus* secundo *Mettrorum*. ¶ *Καὶ ληνοπόλον χορίαμβον. χορείος, & τροχαῖος*, id est, pes constans ex longa & breui syllaba. *Iambus* vero ex breui & longa. Hinc *Choriambus* pes quattuor syllabarum: quarum prima & vltima longæ, duæ mediæ breues: vt *garrulitas*, sufficiunt. Indèque *Choriambicum* metrum: in quo frequens *Choriambus*. vt apud *Terentianum*,
Nulla meo iam sedeat turba profana luco.
 & apud *Seruium*,
Virgilius, Mantua quem creauit.
 461 B * Sed cur *ληνοπόλον* appellauit *Ausonius* *Choriambū*, siue vt alij libri habēt, *ληνοπόλον*; *ληνός*, lacus Latinis dicitur: in quē recipitur, quod ex vuis exprimitur hinc in dolia condendū, vt in *edyllium* duodeuicesimum diximus: vnde *Lenæus* dictus *Bacchus*. *Πολέω* vero est *verto*. verū de *Choriambico* nihil legere memini, quod ad *vindemias*, & *Bacchū* pertineat. *Λοιδρόπον* autē quid verbi est? pro quo si vnus litteræ mutatione, *χαιροδρόπον*

δορόπον legeres significare hoc posset *lyricum Choriambicū*. quod metro *Choriambico* *Horatius*, & alij *Latini*, *Græcique Lyrici* poëtæ, multa carmina scripserint. *Αοιδός* nanque, & ex eo contractum *ωιδός*, cantorem significat: & *αοιδή, ωιδή*, cantionem & carmen. vnde *αοιδοπόλος*, apud *Hesychium*, *περὶ τὰς ᾠδὰς ερεφόμενος*. ¶ *Σὺν Θαλίμς*. *comœdias*, & *tragœdias*. *Melpomenæ* quidem, & non *Terpsichoræ* attribuitur *Trigœdia* in epigrammate centesimo & tricesimo octauo de *Mufis*. *Σύρμα* vestis est muliebris *Tragica*, vt apud *Martialem* epigrammate nonagesimo quinto duodecimi.

Transsulit ad tragicos se nostra Thalìa cothurnos.

Protinus aptasī tu quoque syrma tibi.

* ¶ *Σωταδικόν τε Κιναιδόν*. *Metri Sotadicū* est vocatū à *Sotade* poëta *Creteſi*, qui eo plurimū vsus est, *φλυάχης* & *κιναιδούς*, *nugacia*, & *ridicula*, *cinédica*, & *obscœna* scribēs carmina. *Strabo*, *Suidas*, *Diomedes*, *Victorinus* *Lilius Gregorius* de poëtis. ¶ *Ἰωνικὸν ἀμφοτέρωθεν*. *Ionicū* vtrinque hoc est, *Ionicum a maiore*, & *Ionicum a minore*. Apud *Suidam* legimus *Sotadem* lingua *Ionica* scripsisse, eiusque scripta esse *Ionica*. vocata. Hinc pes *Ionicus* dictus, quo ille in *Ionici* suis crebro vsus est. *Constat* autem hic quattuor syllabis, duabus, longis & totidē breuibibus: quarum longæ si præcedūt, vt in verbo *precedere*, *Ionicus a maiore* appellatur: si sequūtur, *Ionicus a minore*, vt *religari*. Inde metra nuncupata *Ionicum a maiore*, vt apud *Seruium*,

Fortis iuuenis, sume coronam.

& *Ionicum a minore*, vt hoc *Anacreontium*

Sapientes deus audit. * ¶ *Ῥέθμων*. id est,

Numerorum Pindaricorum legitimam versificationem.

Pindari extant poëmata, ex quibus cognoscas de metris *Pindaricis*. ¶ *Ἐπιλόδον*, hoc est,

Loripedem scazontem, & non scazonta trimetrum.

De his versibus in *Iambicum* epistolæ vicefimæ primæ.

¶ *Οκτώ*. id est,

ὄκτω *Thucididis*, nouem *Herodoti*.

qui libri extant.

Oratorum miranda sapientum præclara genera

Omnia maxime si velis, & plus si forte velis. *

Quæ hic sunt *Græca*, mēdo non vacant. ¶ *ἀσπασικόν*. *salutatorium*, ac vt ita dicā, *inuitatoriū* carmē. Significat *ἀσπάζεσθαι*, *salutare*, *excipere*, *amplecti*. *Aduētoriam* putat *Domitius Martialis* in præfatione libri duodecimi, dictā esse epistolā, quæ venienti amico occurreret. ¶ *Vale*. *Versus*, hic *Iābicus* *senarius*. pro *pétametro*, est *pēnultim⁹* in epistola octauadecima.

IN XVII. EPISTOLAM AVSONII AD TETRADIUM. 462

De hoc *Tetradio* *Ausonij* discipulo, poëta *Satyrico*, nihil, nisi quod hic

legitur, tradere possum. Est autem carmē ex iambicis trimetris & dimetris versibus: ¶ *Opimas*. condis. exornas. ¶ *qui susses*. Suesfæ scribendum, vt Iosephus Scaliger restituit. Significatur enim Lucilius vetus poëta Latinus Satyricus, Aruncę alūnus dictus Iuuenali, versu vicesimo libri primi, quę Arunca, siue vt apud Virgiliū & alios scribitur, Aurunca, prius Suesfa fuit appellata auctore Tito Liuiio libro octauo. Interciderunt autem Lucilij scripta: quem dicit Horatius in sermonum quarto, facetum quidem fuisse, & emunctæ naris, sed durum cōponere versus, & lutulentum fluxisse, in eoque fuisse aliquid, quod tollere possis. Verum aliter de Lucilio sensit Quintilianus decimo Institutionum oratoriarum. ¶ *Aeuoque cedis*. Solo te superat æuo & antiquitate Lucilius. In Eusebij Latinis chronicis reperimus natum esse Lucilium poëtam anno secundo Olympiadis centesimæ & quinquagesimæ octauæ: qui putatur annus ab Vrbe condita quingentesimus & octogessimus sextus. Aufonius vero hæc scripsit post cōsularum, vt ostendit versus tricesimus, quem gessisse anno eiusdem Urbis millesimo centesimo & tricesimo secundo putatur.

463 A
445

* ¶ *Cur me propinquum*. De prædio Aufonij in Santonico, monuimus in versum tertium epistolæ vndecimæ. ¶ *vt Lucas boues*. elephantos. qui quare sint ita dicti, quærit Varro sexto de lingua Latina. Solinus a Lucania Italiae prouincia putat: vbi sint ab Italis primum visi, bello Pyrrhi Epirotarū regis. Quarum belluarum inusitata facie territi Romani, infeliciter primum pugnarunt aduersus Pyrrhum: sed quum tandem assuetudine exoleuisset terror ille, regem fortiter Italia abegerunt. Liuius, Plinius, Annæus Seneca, Plutarchus, Eutropius. ¶ *Quondam docendi munere astrictus graui*. quum Gratianum Valentini principis filium, apud patrem litteras docerem. Ceterum astrictum putat legendum Scaliger.

465 B

Quum te, o Tetradi, teneret Engolisma litteras docentem. * ¶ *Iculisna*. Sic habebat Tilij nostri vetus codex, primo iambici metri pede anapæsto: sicque ab Aufonio scriptum fuit, aut certe Iculisna: non autem Inculisna, vt est in editione Badiana: nec Ichnusa, vt in alijs: eamque esse arbitror, quæ nūc vulgo Engolisma vocitatur. Ichnusa ex Iculisna fecerant librarij, aut fortasse etiam semidoctus quispiam apud librarios: qui de Ichnusa insula Sardinia aliquid audierat. Inculisna vero n secunda nominis littera ante c consistere hoc loco non potest: quia prima syllaba sic produceretur, quā poscit versus breuem, vt sit primus Iambici pes anapæstus. Quin prima littera I, quum primum in E mutari cœpit apud Aquitanum vulgus, non statim subiecta est illi ista n, nec c in g cōtinuo abijt, nec n penultima in m. Nam quam hodie Engolismam, vt dixi, vocamus, hanc memini in plurimis apud Engolismenses veteribus monumentis, Ecolismam & Ecolismam vidisse scriptam: quæ est Etolisna in vetere prouinciarum catalogo, t pro c: & Ecolisna, i præeunte syllabam na in Sigeberti chronicis ab Henrico Stephano formis Lutetiae primum editis, ad quem locum notatur annus Christi quingentesimus &

mus & nonus. * Ex qua voce sic in eo catalogo, & apud Sigebertum scripta, scito me primū esse odoratū, quid in Aufonij versu essent Ichnusa & Inculisna. Auctorem quidem certe Aufonio vetustiorē nō possum proferre, qui hanc ciuitatem memorarit: scripseramque ante annos viginti in cōmentariolo de Engolismę antiquitate, quę Enguilbertus Marnesius Pictauis edidit, extare nihil in tota ea vrbe, quod eius vetustatem probaret: verum Franciscus Corlieus regius Engolismæ procurator, vir comprimis istarum rerum studiosus, de Engulisma sua & Comitibus Engulismensium librum postea edidit, in quo scripsit, in veterum moenium, quæ, quod olim fuit suburbium, ab vrbe diuidebant, fundamentis reperia esse signa certa & vestigia peruetustæ vrbis, quum nuper muniretur Engulisma. ¶ *Deuis ac solo loco*. Engulisma, vrbs Aquitaniæ Celticæ munitissima, in colle flumini Carantono imminente, inter Santones, Pictones, Lemouices, Petrocoros, sita, deuisa est, & solitaria ciuitas. ¶ *opus camerarum*. egregium poëtam Tetradium. * ¶ *nec procul*. non longe à me, & meo Santonensi prædio. sed quis hic locus sit Santonis propinquus, in quo erat Tetradius, & qui clari isti viri, inter quos florebat, non diuino. ¶ *Consulem*. virum consularē. ¶ *alto negligis fastigio*. fastidio magis placet, quod habet Tilij liber. ¶ *Plectendus exemplo tuo*. Poëna ego dignus fuero similiter, ac tu, ni cōstanter in omne æuū amem, quos semel amare cœpi, etiā si qui recusent. ¶ *Vale*. Vltimus fere versus epistolæ septimæ decimę.

464
461IN XIX. EPISTOLAM AD PONTIVM
PAVLINVM.

465 A

Paulino huic alterum nomen est Pontius in versu centesimo & tertio epistolæ vicesimæ tertię. Paulinū Pontium appellat Sidonius eum, quem scribit Burgum in agro Burdigalensi ad fluuium Duranium, oppidulum, moenibus primum cinxisse, qui potest idem videri Paulinus. Idem Sidonius eum, ad quem mittit carmen illud de Burgo, Pontiu Leontiu nominat in titulo: in epistola vero duodecima libri octauo, Leontiu tantum, principē Aquitanorū: sed filium eius, vt arbitror, Paulinū. Inter Burdigalenses Grammaticos memorat Aufonius Leontiu cognomento beatū: & duos Leontios viros in primis nobiles, Burdigalenses episcopos celebrauit epigrammatibus Fortunatus Rauennas, annis post Aufonium centū & quinquaginta: verū quicumque, & quotquot fuerint hi Paulini, Pontij, Leontijque, & quæcunque illorū nomina, siue vna gens, siue plures, credimus Burdigalenses fuisse cunctos. * Ad medium priscae Burdigalæ septentriones spectantem murum, vbi illustrissimus Candaliæ Comes edes habet, locus est, quod Podium Paulini vulgo vocitatur. Paulinæ gentis domicilium ibi olim fuisse creditur, in editissima vrbis parte. vnde Podium appellatum. Sic enim Galloromani tumulum collēmue vocamus. multaque sunt loca in Gallia nostra, quæ ab hac Podij significatione propriam sunt appellationem sortita. Paulinam ergo gentem habuit Burdi-

485

351

465 B

gala, in primis nobilem, & potentem, in eaque clarissimum hunc Paulinum Pontium, virum consularem, eximie doctum, & pium, de quo hæc mihi comperta puto: quæ cum ijs conferri poterunt, quæ de illo Petrus Crinitus, Iodocus Badius, Lilius Gregorius, & Georgius Fabricius ambigentes nuper scripserunt.

- 465 c Pontij Paulini Burdigalensis, ad quem extant Aufonij Burdigalensis, & eius ipsius ad Aufonium litteræ aliquot, huius sunt epistolæ illæ quatuordecim ad Seuerum, quas Iodocus Badius Ascensius Lutetiæ primus formis emisit, anno Christi millesimo quingentesimo decimo & quinto. Barcinonensis nanque secessus sui in illarum sexta, quo Badius edidit ordine, facit mentionem: de quo plura Aufonius in epistolarum vicesima tertia, & duabus sequentibus, ipseque adeo Paulinus in sua prima, qua respondet Aufonio. Seuerus autem hic, est sine dubitatione, presbyter ille Seuerus, cognomento Sulpicius, homo Aquitanus, multorum scriptorum auctor, in quibus quod memorat Gennadius de Beato Martino, id etiam memorat Paulinus in earum ad Seuerum epistolarum quinta, & decima: vt & hoc arguat, quis hic sit Seuerus Paulini amicus. Eiusdem Paulini sunt & quinque ad Delphinum, & sex ad Amandum, epistolæ: de quorum posteriore quædam scripsisse meminimus in carmen de Burdigala. Delphinus vero Burdigalæ pontifexerat, quo tempore Hispanus ille Priscillianus Christianam rem suis deliramentis turbabat, ad annum Christi trecentesium & octogesimum quintum. * Eum enim nominat in istarum barbarum relatione, Seuerus Sulpicius libro posteriore factæ historiae. Eiusdem quoque Paulini sunt duæ ad Victricium epistolæ, in quibus Nolæ, Romæ, Rotomagi, Viennæ mentio fit. tum quæ in editione Badiana sequuntur ad Aprum, Iouiū, & alios. Carmen Iambicum ad Cytherium: vbi Capuæ, & Nolæ suæ meminit. elegia de Celso: in qua extréma Therasiam nominat, quemadmodum & in titulis, secundæ ad Seuerum, secundæ & tertiæ ad Aprum, & in alijs inter Augustini epistolas. decem Natales Felicis Nolani episcopi: quorum meminit in extrema nona ad Seuerum. Sapphicum carmen de Niceta Daco. Ad hæc vita Ambrosij Mediolanensis, quæ putat Sigebertus mortem obiisse anno Christi quadringentesimo & tertio: & quæ inter Augustini epistolas extat litteræ aliquot ad Augustinū. Alia eius scripta memorat Gennadius: quæ haud dū mihi videre cōtigat, nec quod poëma de Regibus in his litteris se ab eo accepisse scribit Aufonius: ceterū quæ recē sui, hæc quin sint eiusdē Paulini Burdigalensis omnia, dubitare nō debuit Petrus Crinitus. * Quem merito reprehendere videtur Badius, quod ex stilo iudicās duos fecerit Paulinos, vñ Burdigalensē eiuē, Nolanū episcopū alterū. Idē nāq; Hortensius magis floruit dicēdo, adolescēs quam senior: & Christiana pietas, grandia ista, sublimia, & fucata, respuit: humilibus, verisq; gaudet magis. Iam quæ de vita & moribus Paulini ex eius ipsius, & Aufonij, Ambrosij, Hieronymi, Augustini, aliorūque equaliū scriptis cognoui, breuiter perstringam.

stringā. Illi cū Aufonius dixisset in epistolarum Aufonij vicesima quarta. 489

— Ego sum tuus altor, & ille

Præceptor primus, veterum largitor honorum,

Primus in Aomdum qui te collegia duxi,

respondit Iambico carmine Paulinus, 578

Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,

Lingua & fame decus,

Pronectus, altus, institutus, debeo.

ibi que Aufoniū, patronū, præceptorē, patrē appellauit, ac multis alijs in locis. Cōsul Romanus ante Aufoniū fuit, vt cognosces ex epistola vicesima, hoc est ante annū Christi trecētesimū octogesimū secundū, sed extraordinarius, vt dicemus: eūq; magistratū Aufonij opera videtur adeptus. 469

* Vxorē habuit Therasiam, nō minus viro piā & factā. Nescio quoto ætatis anno post cōsulatū religionē Christianā sit professus, sed eū significat primæ ad Delphinū Burdigalensē episcopū titulus epistolæ, ab hoc Delphino fuisse baptizatū: vnde illū in ijs litteris, & in tertiadecima ad Seuerū, dominū & patrē vocat. Religioni autē quū in patria libere vacare non posse se videret, secedēdū cēsuit. Barcinonensis eius secessus (vrbs est, vt dicemus, Hispaniæ Barcino) mētio fit in epistolis Aufonij vicesima hac prima, & vicesimatertia: cuius & ipse meminit Aufonio respōdēs epistola prima, & in extrema ad Seuerū sexta. Italici vero, & Cāpani, & Nolani, (prouincia est Italiæ, Cāpania, & Cāpaniæ vrbs Nola) pluribus locis mentionē fecit Paulinus, vt in epistola prima ad Seuerū: vbi se dicit panē Cāpanū de cellula sua Seuero misisse, quæ rogat, vt ad se in Cāpaniā è Gallia, vinū vetus peruehēdū curet: quod Narbone adhuc nos, inquit, habere credimus. Ex quibus verbis illū apparet ante Narbone aliquādiu, relicta patria, degisse, quā in Cāpaniā se cōtulisset. in decima ad eūdē Seuerū, in secūda ad Delphinū, in secūda ad Victriciū. * Et litteras illas ad Seuerū Sulpiciū, si, quo Badius edidit ordine, eodē scirē fuisse scriptas, dicere Paulinū è patria sua in Italiā primū secessisse: inde in Hispaniā venisse, ac rursus in Italiā cōcessisse: qui & in epistola illa sexta hoc mihi significare videtur, quū sic scribit ad Seuerū Sulpiciū, qui tunc erat Elufone Aquitaniæ ciuitate, vnde Elufanā plebē dixit idē Seuerus in historia de Priscilliano heretico, & Elosates o pro u vetus prouinciarū nomēclator in recēfendis Populaniæ ciuitatibus. Nos modo in Barcinonēsi, vt ante scripserā, ciuitate cōsistimus, post illas litteras, quibus rescripsisti, die Domini, quo nasci carne dignatus est, repentina, vt ipse testis est, vi multitudinis sed, credo, ipsius ordinatione, correptus. & presbyteratu initiatus sū, fateor, inuitus, nō fastidio loci. nā, testor ipsū, quia & ab editui nomine, & officio, optauī sacrā incipere seruitutē. sed vt alio destinatus, alibi, vt scis, mente compositus, & fixus, nouum, in speratumque placitum diuine voluntatis exaui. & paulo post. Nam ea conditio de in Barcinonēsi ecclesia consecrari adductus sum, vt ipsi ecclesia non alligarer, in sacerdotium tantum Domini, non etiam in locum ecclesia dedicatus. 465 F

483 B

557

465 G

Ggg 2

465 G

465 G

465 G

465 G

465 G

465 G

Ceterū hæc vt vt habeāt, dubitet interim nemo, Aquitanus ille Paulinus, quem Nolane vr̄bis secretum delegisse scribit Diuus Ambrosius, quin sit noster hic Burdigalensis Paulinus, postquam Burdigala ex clarissimis Aquitanie ciuitatibus semper fuit. Tanti auctoris verba sunt in litteris ad Sabinum episcopum libro sexto epistolarum. *Paulinum splendore generis in partibus Aquitanie nulli secundum, venditis facultatibus tam suis quam coningalibus, in hos se induisse cultus ad fidem comperi, vt ea in pauperes coniferat, quæ rededit in pecuniam. Et ipse pauper ex diuite factus, tanquam deoneratus graui sarcina, domui patriæ, cognationi quoque vale dicat, quo impensus deo seruiat. Elegisse autem secretum affirmatur Nolane vr̄bis, vbi tumultum fugitans, eum exigat. Matrona quoque virtuti et studio eius proxime accedit. neque a proposito viri discrepat. Denique transcriptis in aliorum iura suis prædijs, virum sequitur: et exiguo illic coniugis contenta cespite, solatur se religionis, et caritatis diuitijs. Soboles eis nulla, et ideo meritorum posteritas desiderata. Hæc vbi audierint proceres viri, quæ loquentur? Ex illa familia, illa profapia, illa indole, tanta præditi eloquentia, migrasse a Senatu, et quæ sequuntur.* Angustini vero illa primo de Ciuitate Dei, de quo alio Paulino accipias? Vnde Paulinus noster Nolensis episcopus ex opulentissimo diuite, voluntate pauperrimus, et copiosissime sanctus, quando et ipsam Nolam barbari vastauerunt, quum ab eis teneretur, sic in corde suo, vt ab eo postea cognouimus, precabatur. *Domine, non excrucier propter aurum, et argentum. Vbi enim sint omnia mea, tu scis. Ibi enim habebat omnia sua, vbi eum condere, et thesaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo vêtura prædixerat.* Ita multis locis Ambrosius, Hieronymus, Augustinus Paulini nostri genus, eruditionem pietatem, commédauerunt. Qui vbi sit mortuus, nescio, nisi forte Nolæ suæ, vnde Romam translatum corpus eius, et in æde Barptolomæi collocatum, scribat Raphaël Volaterranus: neque quoto ætatis anno, neque quibus consulibus Romam in chronicis legimus captam fuisse à Gothis anno Christi quadringentesimo et duodecimo, ac annis post quadraginta quattuor, hoc est anno Christi quadringentesimo quinquagesimo sexto, ab Vandalis: qui ex Africa, quam tenebant, in Italiam traiecerant. Scriferunt ergo quidam, sed qui post tempora hæc fuerunt, Nolam ea tempestate captam quoque fuisse, et direptam, eiusque episcopum Paulinum, quicquid habebat pecuniæ, in redimendos captiuos insumpsisse: et quum deficeret pecunia, viduæ pauperis, cuius filius in Africam captiuus asportatus fuerat, lachrymas miseratum, in Africam cum ea trajecisse: et sua captiuitate ibi captiuum redemisse. ipsum tamen postea, ob eximiam perspectam pietatem, à barbaris liberatum, Nolamque cum suis omnibus remissum. * De quo dubitari video, an sit idem Paulinus: quum hanc Nolæ vastationem ab illa, de qua mentionem fecit Augustinus, diuersam esse, liqueat. Mortem nanque obiit Augustinus, anno Christi, vt sunt Prosperatio-

cap. 10

465 I

465 K

ri rationes, quadringentesimo et tricesimo tertio, et sic annis viginti tribus ante Vandalicam tempestatē. Quare priorem illam cladem Nolanam Ludouicus Viues censet Gothis attribuendam, quibus temporibus hi Romam primum ceperunt. De Paulino ergo, qui Vandalis Italiã populantibus, Nolanorum fuit pontifex, quæritur, sit ne Burdigalensis Paulinus, quem Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Nolæ viderunt episcopum, an aliquis alius Paulinus, qui Burdigalensi illic successerit. Burdigalensis nanque Paulinus ante Aufonium consul fuit, hoc est ante nati Christi annum trecentessimum et octogesimum secundum, vt ante diximus. inter quem annum, et annum direptæ a Vandalis Nolane ciuitatis, interfunt anni minimum septuaginta quattuor non exiguus annorum humanæ vitæ numerus. At illum plus eo vixisse necesse est, post quã ante Aufonium consul fuit. sed de cuius longa ætate nihil quicquam legere meminimus. * Scripsit Prosper Hieronymum, qui ad hunc Paulinum scripsit de institutione monachi, vbi eum appellat Symmysten, et sodalem, et amicū, ac, vt arbitror, præfationem illam in sacros libros, nonaginta vnum annum vixisse. ad quem annum potest noster Paulinus in eodem vitæ genere peruenisse: et sic natus fuisse annos minimum decem et septem, quum fuit consul Aufonius: eaque ætate consulatum gefisse: postquam isti Cæsares pro libidine ad hunc magistratum solebant quosque euehere, infantes etiam, et equos suos, vt Iouianus Varronianū filium suum paruulum, et Caligula Incitatum, equum suum. Sed possunt hæc de viduæ filio aliquo ante tempore contigisse. Gregorius qui hanc pluribus refert historiam in principio tertij libri dialogorum, quæ et in quibusdam Pauli diaconi Aquileiensis exemplaribus inuenitur, ijs Vandalorum temporibus plus centum et quinquaginta annos posterior fuit: et miror, quod antiquiorem se eius rei auctorem non citet. Burdigalenses autem Paulini, nemini dubium esse puto, quin ab Roma oriundi fuerint. Plinius in principio Naturalis historiæ, Suetonium Paulinum vidisse se consulem dicit: qui primus Romanorum ducum Atlantem montē sit transgressus. Memorat Plinius iunior in epistola nona libri quarti, et alibi, Valeriū Paulinū, atque Lolliã Paulinã Caligulæ coniugem Suetonius. Quod nomen inuenitur in antiquis inscriptionibus gemino ille sæpius, quam simplici sculptum: sicut et suum primitiuum PAVLLVS frequentius, quam PAVLVVS vt Ioannes Pierius iam pridem monuit in castigationibus Virgilianis. * ¶ *Condiderat iam Solis equos.* 465 M Iam Sol occiderat, et nox erat. Calpe, altera est ex Columnis Herculis, mons scilicet Hispaniæ ad fretum Gaditanum, et oceanum occiduum. Ταρτησος, eiusdem occidui Hispaniæ vr̄bs, apud Herodotum, Melam, et alios. Huius autem epistolæ titulus erat in Tiliano codice, Badiana editione, et alijs quibusdam, AVSONIVS Pontio Paulino, quum ille misisset poematonis versibus plurimis de regibus ex Tranquillo collectis. ¶ *Stridebātque.* Cleomedes libro secundo de Mundo, ridet Epicurum,

465 L

465 M

ELIAS VINETVS

& illos, qui dixerint solem, reliquosque sempiternos illos ignes in Hispano, & occiduo mari, extinguere: vt qui facile credidisset, quod Hispani rettulissent, audire se, quum sol occideret, talem sonitum, qualis cadente ferro in aquam merso, editur. ¶ *Iam succedentes.* Soli. vt diem nox sequitur. De Lunæ vaccis in epistolæ sextæ versum tertium. ¶ *fratris.* Solis. Sol est Apollo apud Macrobiū, & Luna, Diana. Apollo autem & Diana, Iouis & Latonæ filij. ¶ *Celebranda ad festa.* Saturnalia. quæ ex edictis Cæsaris, a sextodecimo Calendarum Ianuariarum die cœpta, in quartum decimum desinebant: quo die vno fieri ante consueuerat. Macrobius primo Saturnaliorum. ¶ *tamen suspicor.* Hoc puto me velle dicere, nempe quod erat prima nox. Simile Seneca in eo, quod scripsit de Claudio Cæsare: & Fulgentius in præfatione mythologicorum. * ¶ *in epitomen.* Επιτομή, breuiarum, compendium, summa. Intercidit autem illud Suetonij Tranquilli opus de regibus, vnâque cum eo Paulini epitome. ¶ *breuitas vt obscura.* Breuis esse laboro, obscurus fio, — ait Horatius de poetica. Commendat breuitatem Pythagora victore idem Ausonius, ad versum tricesimum octauum epistolæ vicesimæ quintæ. ¶ *Libyam.* Africam. Sallustius in Iugurthino. *In diuisione orbis terræ, plerique in parte tertia Africam posuere. paucitantummodo Asiam, & Europam esse, sed Africam in Europa.* ¶ *multis regibus, quorum memoria perijt.* ¶ *Numidam.* Numidiæ regem, regionis Africanæ, ¶ *Portūmque Vononem.* Cornelius Tacitus secundo historiæ Augustæ refert, quomodo Vonones sit Parthorum rex factus, regno pulsus, & interfectus. ¶ *Et Caranum.* In Macedonia Europæ prouincia, successisse Caranum Macedoni Deucalionis filio, memoriæ prodidit Solinus. Iustinus vero ex Trogo libro septimo, Caranū hunc tradit primū Macedonia regē fuisse. Idem facit & Titus Liuius libro quadragesimo quinto. Κόρανος est Plutarcho in Alexandri vita Suidæ, & alijs Græcis. * ¶ *Pellea dedit.* Πέλλα, Macedonia metropolis, Philippi, & Alexandri filij patria, vt Strabo, Mela, & alij scribunt. Vnde Pellæus Alexander ille magnus, Iuuenali, Lucano, & alijs dictus: qui ex Carani genere erat, & reliqui Macedonia reges vsque ad Perseū de quo victo, & capto, triumphauit Paulus Æmilius anno Urbis quingentesimo, & octogesimo vt in verustis triumphorū Romanorū tabulis notatū extat. ¶ *Quique.* & qui Nechepsus. Sic malim legere, quā Nechepfi, vt alia habent exemplaria, & legit Petrus Crinitus vltimo capite vnde uicesimi. In quo nomine, hoc amplius inuenio vitij, quod prima syllaba modo e, modo i habet: & secunda modo aspirata, modo sine spiritu. Est enim Nechepsos rectus apud Plinium secundo Naturalis historiæ. Nechepsos & Nichepsos in iisdē Latinis Eusebij chronicis, vtrocūq; modo scripserit Iulius Firmicus, quod in eius Chaldaicis varie corruptum offēdi. Sunt autem aliquot Nichepsi apud Eusebium, Ægypti reges: quorum vnus dicitur magicæ artis peritus fuisse, & scripta medicinalia edidisse, quæ viderat Eusebius. Petrosiridis nomine ad Nicepsum regem circumferti

436

Cap. 10

466 A

492

466 B

Cap. 23

IN AVSONII EPISTOLAS

cumfertur epistola de ratione præsciendi futura ex litteris nominis cuiusque, quibus numeri designari soleant. * ¶ *Et qui regnavit.* Hic eiusdem Ægypti rex, duabus est syllabis Σάσις apud Suidam. Σέσωσις tribus apud Strabonem, & Herodotum libro secundo, ac Lucanū nono. *Venit ad occasum, Mundi que extrema Sesostris, Et Pharios currus regum cernicibus egit.* Valeriumque Flaccum quinto, — *vt prima Sesostris* *Intulerit rex bella Getis.* — Σέσωσις quattuor sine τρ primo bibliothecæ Diodori Siculi, teste etiam Tzetze. Hic Libyam Æthiopicam, Arabiam, Asiam bello domuit, sed quem successorem in regno habuit filium, hunc tanto patre dignum nihil gessisse, Herodotus, & Diodorus dicunt. * ¶ *ac primigenijs vocibus.* nominibus ipsis barbaris. ¶ *Sua fastigia.* vernaculi accentus, & toni. ¶ *Pater sum.* non natura pater, sed institutione, ætate, amore. ¶ *agunt.* Sequentes hi tui versus * ¶ *Andax.* Icarus Dædali filius quando decidit. Dixerat Ouidius elegia prima primi tristium, *Dum petit infirmis nimium sublimia pennis I carus, I carijs nomina fecit aquis.* ¶ *Et qui Chalcidicas.* Dædalus. Virgilius in principio sexti Æneidos, Chalcidicam arcem dixit Cumas urbem italiæ: quo ex Greta fugit Dædalus. Se ergo modeste Icarum appellabat Paulinus, Ausonium Dædalum. ¶ *vesperis illius.* quem significauit, quum dixit, *iam prima nox.* ¶ *Oblectabile.* iucundum. Alibi non memini hoc vocabulum legere. ¶ *te vt eliciam.* prouocem, inuitem ad scribendum.

466 c

Vcr. 275

467

368

469

IN XX. EPISTOLAM AVSONII AD PAULINUM.

469 A

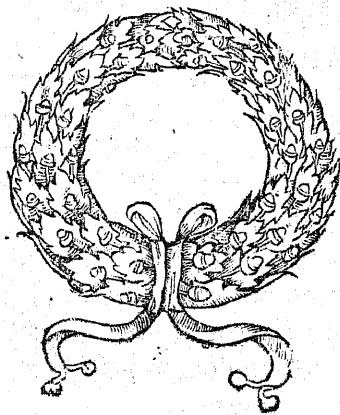
¶ *Paulino Ausonius.* In literarum titulis, scribentis nomen debet præponi, vt Πλάτων Διονυσίου. Αεισητέλης βασιλεὶ Ἀλεξάνδρῳ. Marcus Cicero consulibus, prætoribus, tribunis plebis, senatui, populoque Romano. Caius Plinius Traiano Imperatori salutem dicit. Hæc parasitica sunt nec Græca, nec Latina, Imperatori Domitiano Martialis salutem. Reuerendo episcopo Erasmus S. P. D. ¶ *Quamquam & fastorū.* Quid fasti, & sella curulis eborea, diximus in carmina de fastis, & de Burdigala. Regibus Romæ successerunt consules: qui quotannis creabantur. Tyranni autē illi Cæsares & Augusti quū rempublicā extinxissent, plures quotannis ipsi cōsules faciebant, sed ita tamē, vt bini alijs alij succederēt. Hinc consulū duo illa genera in Læpridij Alexandro Seuero, ac in Ausonij gratiarū actione, Ordinarij, & Suffecti. Ordinarij, qui principio anni, hoc est calēdis Ianuarijs cōsularū inibāt. Suffecti vero, quos & minores, id est ομνηρο- Ggg 4.

77. 210

388

ELIAS VINETVS

reges interdum appellatos fuisse Dio tradit libro quadragesimo octauo, hi erant, qui ordinarijs eodem anno substituebantur, vel ipsis adeo suffectis. Per Ordinarij, & raro per suffectorum consulum nomina, anni, & tempora, quibus res gestę fuerant, significabantur. fueruntque consules ordinarij, qui in Aurelij Cassidori & aliorum quorundam chronicis nominantur. In quorum vilo quia Paulini Pontij nomen non inuenio, consulem non ordinarium sed suffectum fuisse credo. Sic & de Quintiliano censuimus in gratiarum actionem. ¶ *nostrum ebur.* meam sellam curulem (Ex ebore erant curules illę sellę) præcessit tua, hoc est, tu ante me consul fuisti: ideoque me debes anteire. * ¶ *Lemnisco ornata est.* Tu melior poëta, quam ego. Lemniscus, quod vocabulum Hermolaus Barbarus, Philippus Beroaldus, Angelus Politianus monuerunt legi tā apud Athenæum, & alios Gręcos, quam Plinium, Suetonium, & Latinos alios Siculum facit Hesychius. *Λημισκος*, inquit, *τὰς στενὰς Συρακούσῳι ταιρίας.* hoc est, Lemniscos angustas Syracusani fascias. Sed angusto freto Syracusę ab Italia, in qua est Latium, distāt: & Lemnisco Latinam originem Festus Pompeius dedisse videtur a lana, cuius epitome habet. *Lemnisci, id est, fasciolorum coloris dependentes ex coronis, propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum lanearum.* * Ita ibi quędam exemplaria, alia pro coloris, coloris habent: coloris legisse puto Laurentium Vallam, & Nicolaum Perottum: qui scribunt, hic in suo Cornucopia, ille in capite quinquagesimo tertio sexti Elegantiarum, Colorias vestes esse appellatas, quę ex lana non tinctę, sed natiuo colore, alba, nigra, rufę, sint factę. At non vnus generis fuit istarum tēniarum materia. Plinius sextodecimo Naturalis historię de Tilia arbore. *Inter corticem, & lignum tennes tunicas multiplici membrana. ę quibus vincula, Tilia vocantur tenuissima earum Phylurę, coronarum lemniscis celebres antiquorumque honore.* Idem vicesimo primo. *Crassus diues, primus argento auręque folia imitatus, ludis suis coronas dedit. accesseruntque ę lemniscis: quos adijci ipsarum coronarum honos erat, propter Etrusceas, quibus iungi nisi aurei non debebant. Puri diu fuere ij. Calare eos primus instituit Publius Claudius Pulcher: bractęasque etiam phylurę dedit.* Hęc Plinius. * In veterum itaque coronis qui fuerunt isti lemnisci, & quomodo positi, posse cognosci arbitror ex vetusta illa querna corona Burdigalensis marmoris: cuius effigiem supra dedimus. Cuiusmodi coronas, illi lemniscatas appellabant, & significauit Virgilius, auctore Seruio, quum dixit quinto *Æneidos*,
Puniceis ibant eunęti tempora tenijs,
 vt & palmas lemniscatas dixit Cicero in oratione pro Sexto Roscio Amerino, quas lemnisci ornarent, quomodo dicit Aufonius, siue coronę essent palmę, quę in capite gestarentur siue

208

Ver. 269

IN AVSONII EPISTOLAS

tur, siue rami potius, qui in manu victorum. Palma nauque quondam honorabantur, qui aliquo in certamine vicissent. vnde palma pro ipsa victoria frequenter apud scriptores. Titus Liuius in extremo decimo libro. *Eodem anno* (de ijs loquebatur, quę gesta fuerant in consulatu Lucij Papirij, & Spurij Caruilij, anno vrbs quadringētesimo sexagesimo primo) *coronati primum ob res bello bene gestas, ludos Romanos spectauerunt. palmaq; tum primum, translato ę Gręcia more, victoribus data.* * At pluribus in rebus illi suis lemniscis utebantur. Athenęi verba sunt libro quinto de Ptolemaeo Philadelpho. *Εκ τούτου πεισεσθαι, η̄ φάσσαι, και τρυφόνες, καθ' ὅλην ἐξίπταντο πὴν ὁδὸν, λημισκοῖς τοὺς πόδας δεδεμέναι, πρὸς τὸ ραδίως ὑπὸ τῶν θεωμένων ἀρπάζεσθαι.* hoc est. Ex hoc columbi, & palumbes, & turtures, per totam euolabant viam, lemniscis pedes vincitę, vt facile ę spectantibus raperentur. * Apud Cornelium Celsum vero libro septimo de naturaliũ muliebrium interse glutinatis oris, ac apud Paulum Aeginetam sexto, aliud est lemniscus, penicilli nimirum genus, & linamenti. *Intus*, inquit Celsus, *implicitum in longitudinem linamentum* (*λημισκον Gręci vocant*) *in aceto tinctum demittere.* ¶ *Longaue tantum.* Quod multum est, vt Cato de senectute disputat apud Ciceronem, Valerius secundo de priscis institutis, Aulus Gellius secundo Noctium Atticarum. Sic autem se senem, Paulinũ vero iuuenem dicit Aufonius multis alijs locis, vt epistolę vicesimę tertię versu quadragesimo septimo, ac centesimo & vicesimo primo. ¶ *Gargeticus ales.* Phoenix, a Gange fluuio Indię. De cuius & cornicis viuacitate, in ætatibus animalium. De pauone scripsimus quędam in epigramma sexagesimum octauum. Cuius oculatam caudam ex centum Argi oculis factã canit Ouidius primo *Metamorphóseon*. ¶ *Ianos.* Ianuarios, hoc est annos. *Congere autum, consere* mox dicit. ¶ *Quod tuus.* Paulini pater quot annos vixerit, nescio, sed Aufonij pater Iulius Aufonius annos nonaginta exegisse scribitur in epicedio extremo.

469 D

469 E

cap. 19

306

38

319

IN XXI. EPISTOLAM AVSONII

470 A

AD PAVLINVM.

Aufonius vnde has litteras scripserit, nescio, Burdigalęne, an Lucania-co, an aliunde, sed Paulinus Hebromani erat. ¶ *non delata.* Nemo detulit tibi, quod de te quererer, ob tam exiguum munus olei: sed ipse suspicatus es. ¶ *Barcinonensis muria.* Barcino vrbs est Hispanię: quo religionis gratia Paulinum aliquando secessisse diximus in epistolam vnde vicesimam: verum ex eo loco, quomodo in patria muriam habuerit, non diuinamus. Muria autem proprie, aqua salsa, ex sola aqua & sale confecta: vt murię etiam durę faciendę rationem monstrat Columella duodecimo: *G A R V M* vero ex intestinis piscium sale maceratis.

465 D

cap. 6. 25

H hh

sed muriam etiam esse dictam, quæ ex piscibus fieret, sicut garum, auctor est Martialis libro tertio decimo: ubi sic de se muriam loquentem inducit.

*Antipolitani, fateor, sum filia thunni.
Essem si scombrum, non tibi missa forem.*

470B * ¶ *Latinnim in GARI appellatione.* Γαρος, hoc est garus, masculini esse generis scripsit Suidas, & ante Suidam Athenæus libro secundo, qui & Aeschylus auctoritate id probauit: verum Eustathius in Σ Iliados Homeri, τὸ γαρον etiam, id est hoc garum dici monuit: quod non probauit ille, sed memini ipse legere apud Dioscoridem libro secundo, γαρον δὲ πᾶν, τὸ ἐκ ταειχῆ ἡσθῶν ἰχθύων, καὶ κρέων καταπλαττόμενον. ac apud Strabonem tertio de insula Scombroaria, ἦν καλοῦσι Σκομβροαρίαν ἀπὸ τῶν ἀλισκομένων σκόμβρον, ἐξ ὧν τὸ ἀριστον σκευάζεται γαρον. hoc est. quam vocant Scombroariam, à scombris, qui capiuntur. ex quibus optimum paratur garum. Latini autem, nescio, an alio genere id verbum Græcum vsurparint, quam neutro, vt Martialis libro tertio decimo,

*Ebria Baiano veni modo concha Lucrino.
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.*

470C * ¶ *liquor iste.* Ista muria, siue garum, Sociorum vulgo appellatur. Seneca in prima quindecimi epistolarum ad Lucilium. *Quid illud Sociorum garum, pretiosam malorum piscium saniam, non credis vrere sal-
sa tabe præcordia?* Plinius nono Naturalis historię de mullis piscibus. *Marcus Apicius ad omne luxus ingenium mirus, in Sociorum garo (nam eâ quoque res nomen inuenit) necari eos præcellens putauit: atque è iecore eorum, alecem excogitare prouocauit.* Idem tricesimo secundo. *Suntque qui præcipue contra omnia aurium vitia laudent gari excellentis Sociorum cyathum.* & tricesimo primo. *Aliud etiamnum liquoris exquisiti genus, quod garon vocauerunt, intestinis piscium, ceterisque, quæ abijcienda essent, sale maceratis: vt sit illa putrescentium sanies. Hoc olim conficiebatur ex pisce, quem Græci Garon vocabant nunc e Scombro pisce laudatissimum in Carthaginiensis Spartaria cetarijs. Sociorum id appellatur, singulis millibus nummum permutantibus congios pene binos. Nec liquor ullus pene, præter vnguenta, maiore in pretio esse cepit, nobilitatis etiam gentibus.* Ita pluribus locis garum sociorum celebrauit Plinius, sed vndenam istud Græcorum garo, cognomen Sociorum ab Romanis adiectum? de quo, etiam antenos quæsierunt Georgius Merula, & Cornelius Vitellius. suspicatique sunt, quia quum ex Hispania, in qua Barcino est Carthagoque illa Spartaria, & a socijs populi Romani, mitteretur initio Romam garum, garum Sociorum ideo esse appellatum.

470D * ¶ *vt parcior.* quo succo, liquore, garo sociorum, maiores nostri parcius vtebantur ob raritatem, caritatemque. A P A L A R I A
autem

autem quid hinc sit, plane ignoro. Hermolaus Barbarus libro secundo corollariorum in Dioscoridem de garo, pro apalaria, apuarum scriberet ex his Plinij eodem libro tricesimo primo. *Laudantur & Clazome-
na garo, Pompeiique, & Leptis: sicut muria Antipolis, ac Thurij: iam vero & Dalmatia.* Vitium huius est Alex, imperfecta nec colata fax. *Cæpit tamen & priuatim ex inutili pisciculo, minimoque confici.* Apuam nostri, ἀπόνη Græci vocant: quoniam is pisciculus e pluuia nascatur. Adrianus Turnebus apalaria in epularia mutabat primum, capite duodecimo decimi aduersariorum, & vasa escaria intelligebat ista epularia: deinde quia legit postea, oua è garo parari, conditque solita, & oua hapala quædam dicta apud Apicium, apalaria, hapalaria scribendum censuit, ex Græco ἀπαλόν, quod tenerum, molléque significat. Iosephus Scaliger legit applaria: qui in quibusdam glossis, Applare, co-clear expositum inuenit. * ¶ *Sed hæc.* munera, oleum, & muriam, quæ liberalem animum testentur, miserit fortasse aliquis alius: quauis raro id fiat. *Rarius* tamen in editione Badiana est *rarus.* ¶ *De quo opusculo.* illo fortasse, de regibus, vnde uicesima epistola memorato. ¶ *manus summa contigerit.* perfeceris ipse, & omnibus suis partibus id opus absolueris, vt nihil amplius desideretur. Summam manum addere, adagium apud Erasmum. ¶ *ne sine corollario.* Marcus Varro quarto de lingua Latina. *Corollarium, est additum præter, quam quod debitum.* Eius vocabulum fictum a corollis: quod hæc, quum placuerant auctores, in scena dari solita. ¶ *Isti tamen.* pauci mei iambici, non tibi, vt putauit Fanensis. Isti mei versus vna lucubratione compositi fuerunt, neque diutius in ijs poliendis sum moratus. * ¶ *ita te.* te, tam mihi carum, quam proprium filium, & filium meum Hesperium, vos tam habeam saluos, quam hoc verum, quod scribo. Iurantis est hoc. De Hesperio in carmina de fastis. ¶ *Quanquam hoc ipsi de se probabunt.* Quod dico de meis versiculis, hoc ij, vel tacente me, de seipsis. Cicero primo de natura deorum. *Ista enim a vobis quasi dictata redduntur: quæ Epicurus oscitans hallucinatus est, quum quidem gloriaretur, vt videmus, in scriptis se magistrum habuisse nullum: quod & non predicanti tamen facile quidem crederem, sicut mali edificij domino glorianti se architectum non habuisse.* Imperitus quidam pictor, vt refert Putarchus in libro de pueris instituendis, quum Apelli eximio pictori ostendisset imaginem, & dixisset, Hanc modo pinxi, respondit Apelles, Etiam si non diceres, video, quod celeriter picta fuit. Placet autem magis, quod hinc legitur, *de se probabunt,* quam quod in epistola ad Probum, *per se probabunt.* Stadius Papinius ad Stellam. *Nullum enim ex illis biduo longius tractum. quedam & singulis diebus effusa.* *Quannus metuo, ne verum istuc versus quoque ipsi de se probent.* Sidonius Apollinaris in libri septimi epistola nona. *vereor, ne ipsi amplius lectioni, qua hoc de se prebat, quam mihi credas.*

ELIAS VINEVTS

472 A * ¶ *Iambe*. Iambum poëta alloquitur. a quo pede ex duabus syllabis constante, priore breui & altera longa, metrum & carmen iambicum appellarunt. Cuiusmodi est hoc trimetrum. Iambus autem, adeo citus est, & vehemens, ac quod ex eo, carmen, vt eo Archilochus poëta Lycamben ob filiam denegatam ad laqueum compulisse traditus sit. Parthi autem, Asiæ, & Cydones Cretæ insulæ gens, arcu & sagittis vtrique olim præstantissimi. Est hoc in Gallo Virgilij.

Libet Partho torquere Cydonia cornu

Spicula. ¶ *Padi ruentis*. potius, quam fluentis, vt & Rodanus, & alij fluuij ex editioribus locis exeuntes, feruntur præcipites. Pomponius Mela scribit libro secundo, Padum, qui & Eridanus prius dictus fuit, quum in mare Adriaticum exit, tam citum proflire, vt discussis fluctibus, diu qualem emisit vndam, agat: suumque etiam in mari aueum feruet. * ¶ *Persei talaribus*. Perseus Iouis & Danaës filius, multas regiones peruolat, quarto metamorphóseon Ouidij. Talaria autem talorum, pedumque ornamentum alatum, quarto Aeneidos. ¶ D I

472 B T I S A R C A D O S. dei Mercurij, deorum nuncij in Cyllene monte Arcadiæ nati, & nutriti, vt Mela, & Seruius scribunt. vnde illi Cyllenij cognomentum. D I S autem est Pluto deus inferorum in epigrammate septuagesimo quarto: & dis alioqui diues. Πέτασος vero galeus, pileus viatorum. vnde petasatus apud Ciceronem, & Suetonium. ¶ *Si vera fama*. Si verum est, quod tradunt poëtæ, quod cornipes fremens & volans magno impetu equus Pegasus, ex sanguine amputati Medusæ capitis enatus (ita Hesiodus in Theogonia) pedis pulsu, id est, quum in Helicone monte Bœotiæ, vngula saxum ferijffet, fontem fudit, & aperuit, vnde statim magna aquæ vis erupit (fonti illi inde Hippocréne nomen est, ex eo quod est ἵππος, equus, & κρήνη, fons) tu, ô Iambe, creatus es in ipso illo fonte: & primum illic ex te facta, quæ dicta sunt metra Iambica. ibique Musis, quæ ea incolunt loca, carmen concinentibus, concitasti Delium, id est Apollinem deum in Delo insula natum cum sorore Diana, in cædem Draconis Pythonis. de quo est fabula primo metamorphóseon Ouidij. * Terentiani versus sunt de hac fabula.

vers. 139

43

472 C

Hexametros tradit genitos duo prima vetustas.

Herous ille est. hunc vocant Iambicum.

Nam pedibus senis constare videmus utrumque:

Diuersa quanquam lex sit ambobus pedum.

Additur hæc gemino non absona fabula metro,

Seu vera res est. spectet auctorem fides.

Quum puer infestis premeret Pythona sagittis

Apollo, Delphici feruntur incole

Hortantes acuisse animum bellantis, vt illos

Metuo

IN AVSONII EPISTOLAS

*Metus habebat, aut propinqua adoria,
Tendebat geminas pauida exclamatio voces,
In Pavidum. In Pavidum. In Pavidum.*

Spondeis illum primo natum cernis sex.

*Ex parte voces concitas lati dabant,
In Pavidum. In Pavidum. In Pavidum.*

Et hinc pedum tot ortus est Iambicus.

De qua etiam, quæ Athenæus, & Pollux scripserunt, in suæ grammaticæ 426
librum quartum Aldus Manutius transcripsit. ¶ *Volucripes*. vt, Vo- 473
lucripes dimetria, in extremo iambico ad Probum. * ¶ *Hebromanum*. 478 A
De hoc nomine, quæremus in proximam epistolam. ¶ *Stirpis auctorem*
tuæ. Pegasus auctorem fontis Hippocrenes: ex quo fonte natus videris.
¶ *Triplici furentem*. Chimæra mons Lyciæ, flammam, vt Aetna, euomebat, sed tripertito ore, vt monstrum finxerunt. Hanc, ait Hesiodus in Theogonia,

Πήγασος εἶλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.

quod & in epistolam vicesimam quintam nos pluribus narrabimus. Sed 494
memorata fuit etiam in Gripho Chimæra. ¶ *Amicus*. Agnoscit hæc 283 D
omnia Paulinus in extrema epistola secunda ad Ausonium. ¶ *Honoris*
auctor. Hoc ego sic accipio, Ausonium, quæ valebat auctoritate, & gratia
apud Gratianum Cæsarem discipulum suum, ac apud patrem Valentinianum, ab ijs impetrasse quem gessit Paulinus consulatum. * ¶ *Maturus* 474 A
aut. ego senex non tamen imperitus nec adhuc delirans, quid iudicemi, & sentiam de nouis scriptis. *Ita autem maturus Aceses* dictus Virgilio versu septuagesimo tertio quinti Aeneidos. ¶ *essedum*. plaustrum. Vnde essedarius apud Ciceronem ad Trebatium, essedi rector, auriga.
¶ *Cui subiungabo*. Locum hunc explicare conatus est Angelus Politianus capite sexagesimo quarto Miscellaneorum. Metra sunt sunt iambica nūcupata: quæ inter alios pedes nempe spondæos, tribrachos, & dactylos, anapæstos, habent frequentes iambicos. Hæc quia per συζυγίας id est cōiugationes, & διποδίας, hoc est, binos pedes, scanduntur, Dimetri sunt appellati versus, qui quaternis constarent pedibus, vt illi cætum & quinque 420
ad Probum,

Perge, o libelle, Sirmium.

Trimetri vero, qui senis, vt hi quadraginta sex: qui & senarij à pedum numero vocitantur. Quorum trimetrorum senariorumque metrorum duo faciunt genera. quædam nanque postrema, hoc est, sexta sede iambum habent: quæ vocat ὀρθὰ Hephæstion, Victorinus recta, & integra: qualia hæc ad Paulinum. Alia spondæum pro iambo, & hæc σιγῆζοντα, vt in epistola septimadecima, & χωλὰ, & χωλιαμβικά Græcis dicuntur, delumbia, & clauda eidem Victorino: cuiusmodi sunt illa tredecim epigrammatis centesimi & vicesimi, & quatuordecim Auli Persij, 461
69

Hhh 3

474 B

Nec fonte labra prolui caballino. * Putauit ergo Politianus caballos tripedes esse per allegoriam dictos Aufonio, versus trimetros scizontes: qui machinali saxa voluerent pondere, & molas versarent rupti terga verberare, quia grauiores sint rectis iambicis, propter spondeum illum vltimæ sedis pro iambo. Ceterum cur sic Aufonius tres tantum scizontis pedes recensuerit dactylum, spondæum, trochæum, qui sex minimum reperiantur, dactylus, anapæstus, tribrachus, spondæus, iambus, trochæus? Ego de versibus illis potius intelligendum locum censuerim, quorum sibi plenum fore effectum dicit Aufonius, hoc est de heroicis. Hinc namque, vt Terentianus, Victorinus, Diomedes docent, tres hos pedes, dactylum, spondæum, trochæum, & vix vllum alium recipiunt, vt primus ille vndecimi libri Æneidos.

Ocea | num | intere | a sur | gens au | rora re | liquit.

vbi primi sunt duo dactyli. tertius & quartus spondæi. quintus, dactylus & sextus, trochæus. Hoc itaque loco sic cum amico iocari mihi videtur Aufonius, vt dicat, Effedo tot heroicis onusto versibus, trahendo, se subiuncturum equos fortes: quales sint quibus molæ circumagi solent, & grandia saxa machinis volui trahique. Cui ministerio quia plerunque manciantur equi morbofi, vt qui aliquo pede claudicent, ideo tripedes caballos vocet, qui tribus tantum pedibus ingredi videantur, & quorum gradus lentior, multis incitetur verberibus. * ¶ *His vt vehantur.* vt his tripedibus machinarijs equis tres vehantur sodales in metro heroico dactylus, spondeus, trochæus: qui quæ Paulinum scire velim, nuncient. ¶ *Fors & rogabit.* Fortasse te ille rogabit. Epigramma de Fastis ad Proculum. ¶ *Triodem dactylum.* tribus constantem syllabis. ¶ *crucianti canterio.* equo non gradario, sed succutienti torquentique sefforem. Ergasilus in Captiuis Plauti.

*Tum piscatores, qui præbent populo pisces fætidus:
Qui aduehantur quadrupedanti crucianti canterio.*

Est autem canterius in epistola septimadecima, equus castratus. ¶ *lentipes.* lentus, & grauis, quippe qui ex duabus constet longis syllabis. ¶ *Paribus.* In locis paribus, hoc est in secundo, quarto, sexto metri Iambici (impares sunt primus, tertius, quintus) poni debet Iambus. Cuius tamen loco interdum ponitur spondeus: quem ob id dicit Iambus morari, & tardare cursum suum. Habet enim spondeus quatuor tempora, iambus solum tria. siquidem syllabæ breuis est vnum tempus, longæ duo. ¶ *Mihique similis.* Alter dactyli comes, pes, qui *τροχαιος*, & *Χορῆος* dicitur, ex duabus constans syllabis, vt iambus, & tribus temporibus: semper contrarius iambo tamen, quoniam primum iambus ex breui & longa est: trochæus ex longa & breui. deinde iambus trochaicum metrum nunquam ingreditur, nec trochæus iambicum, nec par nec

par nec impar, hoc est, nec paribus locis, nec imparibus. ¶ *musici.* poëti. De promptario in epistolam Theodosij ad Aufonium.

IN XXII. AVSONII AD
PAVLINVM.

475

Philonem quendam suum procuratoré Paulino commendat Aufonius. ¶ *gratia tua.* qua mihi, & meis gratificeris, & commodes, ¶ *apud Hebromanum.* de quo loci nomine, ad insequentis Iambici versum tricessimum quintum, quæremus. ¶ *ab hominibus tuis.* Quos Hebromano tuæ præfecisti. Sic suum hominem appellat quendam Theodosium rex Theodahadus: ad quæ scribit libro decimo Variarum, Cassiodori. ¶ *& naufo.* hoc nauigij genus siue rectus eius sit naufus, siue naufum, aliunde non noui. In iambico idem obliquus. ¶ *aliæ quæ nauis nauis.* Verus exemplar Ioannis Tilij, *aliæ quæ nauis*, non male. ¶ *vsque ad oppidum.* Quodnam hoc oppidum? an Lucaniacum, vnde hæc scribebat Aufonius? Sed villam appellauit in extrema epistola sexta. Aut certe villam nostro Romanogallo more oppidum dixit. ¶ *frugis aliquantulum nostra aduehi possit, Lucaniacus vt inopia liberetur.* Sic omnes nostri codices. Leatio tamen hæc nescio quo pacto mihi non placet. Legerem potius, frugis aliquantulum, nostro aduehi possit Lucaniaco vt inopia liberetur. ¶ *non ad Tullij frumentariæ.* Ita Priscianus, vt libro sexto de nominibus in on, frumentariam appellat, Marci Tullij Ciceronis orationem in Verrem, *Omnes qui alterum iudices,* quam Aufonius de frumento. Curculio autem vernis dicitur, frumentum exedens. unde nomen est parafiti apud Plautum, & inde comædiæ. ¶ *vt Plautus ait.* in prima scena Pseudoli. * ¶ *Philon.* Φίλων, Philo, vt ille Philo Cecropius in trecentesimo & tertio versu Mosellæ. sicut Πλάτων, Ζήνων, Ξένων, Κρίτων, Σίμων, fiunt Latinis, Plato, Zeno, Xenon, Crito, Simo. Sunt autem hæc metra, iambica trimetra, & dimetra. ¶ *epitropos.* ἐπίτροπος procurator, qui res & negotia aliena procurat. ¶ *Graculus.* Potest genere Græcus fuisse Philon: ceterum Graculos diminutiuo nomine, & per contemptum, appellare solemus eos, qui morum & rerum Græcarum affectatores sunt immodici: vt hic, qui in Gallia, & inter Latine loquentes, ἐπίτροπος dici malebat, quam procurator. ¶ *Doricus.* Græcus, vt Cleobulus in Ludo Sapientum. ¶ *Videbis istum.* quum tibi has meas reddet litteras. Sed vbi tum Paulinus? an Hebromani? ¶ *Imago fortune sue.* Infelicis istius nostri procuratoris hæc imago est, & habitus. Canus est, comosus, & cetera. * ¶ *Artubus.* Legitur & artibus: vtrū scripserit Aufonius? Attubus legeret Scaliger ex vetere glossario. vbi Atubus (ita simplici Henricus Stephanus edidit) *μογιλδος* interpretatur, id est balbus. Ceterum Phormio dicitur parafitus apud Terentium,

437

576 A

262

222

476 B

vnde & fabulæ nomen: quem appellat confidentem Geta in secunda scena, vbi eius temerarium narrat consilium: at bonorum extortorem, legum contortorem, in actu secundo: cui Phormioni artibus, technis, moribus potest similis fuisse Aufonianus Philon. Parasiti rursus in noua cœmœdia, vt scribit Pollux libro quarto, nigri erant, & adunco naso: qui color, & membrorum Philonis figura fortasse fuit. At scribit Quintilianus libro sexto de risu, Ciceronem pro Cæcina in testem Sextum Clodium Phormionem dixisse, *Nec minus niger, nec minus confidens, quam ille Terentianus est Phormio.* ¶ *Horrens.* Horatius in ode quinta Epodi.

Horret capillis vt marinus asperis

Echinus aut currens aper.

Est ἔχινος duplex, terrestris, & fluuiatilis, marinusue, spinis vterque obductus. Erinaceum Plinius illum vocat: qui & multa de vtroque tradit, & Athenæus, Budeus in annotationibus, Erasmus in prouerbio Echino asperior. ¶ *Aut versus mei.* horrentes sunt & asperi. * ¶ *vagrantibus.* Sic puto, scribit hoc vocabulum Aulus Gellius libro quinto Noctium Atticarum vbi dicit particulam væ in hac compositione tum intensiorem, tum minutionem, significare. Ouidius tertio Fastorum.

476 c

Vægrandia farra coloni,

Cap. 12

Quæ male creuerunt, vefcæque parua vocant.

Ita Festus vægrandæ, male grande significare ait, & vægrandem fabam minutam. Sed & vægrande, valde grande esse apud Lucilium ostendit Nonius Marcellus. ¶ *Præcoqua.* præmatura & ante tempus facta. Sic præcoquus apud Martialem libri tertijdecimi epigrammate quadragesimo sexto, sed præcox apud Columellam, & Quintilianum. ¶ *Siderali in scitia.* Siderum scientiam agricolis esse necessariam, Hesiodus, Virgilius, Columella, Plinius, docuerunt: vt sciant ex astris quando ferendum sit, cuius quum imperitus esset Philon, nunquam suo tempore sementem faciebat. * ¶ *Gnarus est.* Sic aliæ. Parisiensis Ascensiana editio, gnaruris pro gnarus est, quod verbum quum mēdosum existimaret Michael Humelberigus, gnarus is, vel gnarus est, legēdum cēsuit. Sed gnaruris etiam in antiquo libro inuenerat Mariangelus, & annotauit veteres grammaticos, scripsisse, gnaruris nominatiuo casu esse idem, quod gnarus, & sciens. ¶ *Promusque.* Promus magis, quam condus. Qui quæ sita promere, infumere, prodigere nouit melius, quam quærere, condere, seruare. Adagium apud Erasmum. ¶ *Mercatur . . . quoquo foro venalium.* Deest hic vna syllaba. Iodocus Badius inter Paulini scripta addidit, *rem,*

477 A

Mercatur rem quoquo foro venalium.

sed si vocolam istam scirem de suo sic interiecisse, quæ nec sēsui, nec iambico satis quadrat, in, malle quam rem. *Mercatur in quoquo foro venalium.* ¶ *Mutuatur.* In hoc medio verbo finalœphe fit, necesse est, vt fiat spōdeus ex tribus syllabis, quarum prima & vltima sunt longæ. De Græca sic

ea fide monuimus in extremam epistolam duodecimam. ¶ *Octauus* 448
accebit sophos. Σοφῶς, hoc est sapientes Græciæ septem supra fuerunt numerati, quibus per ironiam annumeratur octauus, si quis ineptus se quipiam sapere putet. Adagium est apud Erasmum, & Tertius è cælo cecidit Cato. * ¶ *Caseo triticum, & sale.* Caseus, & triticum primas suas producunt syllabas: vt in primo Virgilij Bucolico,

477 B

Pinguis, & ingrata premeretur caseus urbi:

& in primo libro Georgicōn,

vers. 29

Triticeam in messem, robustaque farra:

quare in hoc scandendo metro, caseo necesse est disyllabum fiat per eam, quam modo diximus figuram in *mutuatur*. Caseum ergo potuit habere Philo ab Aruernis, & Cæbennis, ac sale a Santonibus & Medulis maritimis: vnde triticum apud mediterraneos Santones compararet. E M P O R V S autem, id est ἔμπορος, mercatorem significat, sed eum proprie mercatorem, qui mari, & naue aliena, negotiatur, vt Hesychius, & Eustathius tradunt. ¶ *Soli, & sali com.* terra, & mari. Eadem paronomasia in epigrammate tricesimo secundo. Quæ sint autem nauigia ὁ ἀνατος 23
ὁ φάσηδος, hic vel hæc linter, hæc ratis, docebit Baifius: sed STLATAM scribit Festus nauigij genus esse latum magis quam altum, à latitudine sic appellatum, qua consuetudine veteres locum & litem, stlocum & stlitem dixisse scribit Quintilianus libro primo de grammatica. ¶ *Tar-*

23

nim & Garumnæ. quolibet fluuios. De Tarne in versum quadringentesimum & sexagesimum quintum Mosellæ. * ¶ *Hebromanum tuam.* Sic in omnibus nostris codicibus per a tuam inueni. Itaque pro feminino nomine habeo Hebromanus. quod & Hebromagus g pro n, scriptum reperi, & sine spiritu tam Ebromagus, quam Ebromanus in iisdem Aufonianis scriptis, in Paulini vero extrema epistola quinta ad Seuerum Sulpicium, etiam Ebromagnus, g n post pænultimam vocalem, sed hoc perperam, postquam Aufonius eam corripit. Hic autem locus quis sit, defessus sum quærere. de quo vide, siquid comperi. Aufonius Lucaniaci agebat, & Lucaniaco has dedit litteras, vt iam ante monuimus. Lucaniacus autem erat paullum supra Liburniam, confluentemque Duranij, & Lillæ, vt extrema epistola sexta nos docuit. Duranius Lila adau-

273

478 A

ctus, Garumnæ commiscetur septem, vt putatur, leucis infra Liburniam: per quos fluuios Philonem negotiari modo dixit Aufonius. Hebromani dominus erat Paulinus, vt hoc probat, *Is nunc adusque vectus Ebromanum tuam,* & illud supra. *Qui apud Ebromanum conditis mercibus, quas per* 475
agros diuersos cœmit, concesso ab hominibus tuis usus hospitio, & reliqua. 478 B

* Supra Liburniam Paulinum aliquod habuisse prædium, nusquam legi: nec ibi vnquam quodquam loci nomen audisse memini, quod Ebromani vestigium aliquod retineat. Infra vero est Burgus, paruula vrbs. quam condidisse Paulinos, possedisseque in epistolam vndeicesimam ostendimus. Infra Burgum, & in eadem ripa, est Blauia, cuius fecit Au-

437

475

478 B

465 A

sonius mentionem in epistola duodecima. ac infra Blauiam, in eadem ripa, *Embrau*, siue vt alij appllant, *Brau*, primam syllabam truncantes, quam putant esse præpositionem. Hunc vicum esse suspicor, quam Ebro-manum, Ebromagumue Aufonius & Paulinus appellarunt, quattuor tantum leucis a Burgo distantē: & quam dicebat Seuerus Sulpicius, Paulinum, vnius hortuli causa, quo se in solitudine oblectabat, reliquisse.

478 c ¶ *Adusque portus oppidi. Portas* pro *portus* fortasse legas. sed quod hoc oppidum? * ¶ *Iam iam Perusina & Saguntina fame.* Perusia feminino genere, & Perusium neutro, ciuitas est Tusciæ. Quæ quanta laborarit fame, quum in ea Lucius Antonius Marci frater ab Augusto diutius obsideretur, cognosces ex Appiani quinto ciuiliū, Liuiō, Paterculo, Suetonio. Abijt ergo in prouerbium Perusina fames similiter atque Saguntina, cuius fuit mentio facta in edyllio de Vita humana. Ceterum miror, si sic hoc loco Perusina consistere possit, pyrrhichio pede pro iambo in secūda sede metri iābici. Hoc enim nomē duas primas syllabas apud omnes alios poetas corripit, vt in extremo libro primo elegiarū Propertij.

Si Perusina tibi patriæ sunt nota sepulchra.

& quadragesimo primo versu Pharsaliæ Lucani,

His Casar Perusina fames, Mutinæq; labores.

vers. 156 ac decimo libro Punicorum Silij,

Interdum insists Perusinus membra ferebat.

Putauit quidem Ioannes Despaunterius secundam Perusię syllabam produci apud Martialem ad Lucium hominem Hispanum, sed nec ibi sic habent nostra hodie exemplaria, neque si sic legas, Italiæ est hæc Perusia, sed Hispaniæ ciuitas ignobilis: quum quæ Perusina dixerunt Propertius, Lucanus, & Silius, ab Italica sint Perusia. Aufonium itaque hęc potius crediderim scripsisse,

Iam iam peresam vel Saguntina fame,

478 d vt quidam codices habent. * ¶ *Prior colere.* Præferēs deæ Cereri, quæ inuenisse dicitur fruges, & tradidisse mortalibus: quum prius glan-de vescerentur. Virgilius, Ouidius quarto fastorum, Hyginus, Plinius.

¶ *Triptolemon.* Τριπτόλεμον. Inuenris a Cerere frugibus, Triptolemus curru draconibus iuncto vectus, orbem terrarum obseuit. Idem Hyginus, Seruius, & alij. ¶ *sive Medem.* Sic quidam ex nostris libris. alij a-pro m-Meden, alij o pro e, Medon. quicquid sit id nominis mihi incogniti.

¶ *Aut Tullianum Buzugen.* Βουζύγης hic suis est, & etiam Eustathio in Σ, Ιλιάδης, hoc est, Buzuges apud Varronem secundo de re rustica. vbi dicitur a peccore bubulo Athenis Buzuges nobilitatus fuisse. Plinij vero sunt verba hæc septimo Naturalis historiæ de rerum inuentoribus. *Bouem, & aratrum, Buzuges Atheniensis.* vt alij, *Triptolemus.* Nomen ergo a bubus iugandis huic fuit. nam βούς, bos est: & ζυγός, iugum. Tullianum autem Atticum hominem, vnde appellarit Aufonius, nescio: sed est Σούγιον, Atticæ tribus, & promuntorium: vnde

potuit

IN AVSONII EPISTOLAS
potuit Sumianum nuncupare. ¶ *Nam munus hoc fiet tuum.* quo fuerit a fame Lucaniacus liberata.

IN XXIII. EPISTOLAM AVSONII

479 A

AD PAVLINVM.

¶ *Discutimus Pauline.* Pontium Paulinum, quem diuus ille Martinus Turonensis, singulare fidei, virtutisque documentum omnibus sequendum immitandumque clamabat apud Seuerum Sulpicium, diximus in epistolam nonamdecimam, omnibus suis possessionibus, quas in Aquitania ingentes habebat, diuēditis, in Italiam, & Hispaniam secessisse. In Hispania ergo quum esset, multas ei scripsit Aufonius epistolas: ex quibus est hæc, & duæ sequentes, de isto perquam molesto secessu: quo suam queritur labefactari amicitiam, & dissolui. ¶ *quod nota.* Legitur &, certa pro nota hoc loco, ac in versu sequenti, *venerabile* pro *tolerabile*. Alludere autem videtur Aufonius ad illud, Par iugum: quod inter adagia exponit Erasmus. ¶ *iunctis.* nobis eo iugo amicitia coniunctis. ¶ *Fabula non vnquam, nunquam querimonia mouit.* Hic versus quintus, fuit in sola scriptorum Paulini Ascensiana editione. quem Aristarchus obelisco suo, vt reor, confodere non dubitaret. * ¶ *Nec, quæ compositis.* In adolescentium amoribus suspiciones. inter alia vitia recenset Terentianus Parmeno: at Caius Lælius quum apud Ciceronem dixisset, *Amicitiam nisi inter bonos esse non posse*, boni viri & sapientis esse dixit hæc duo tenere, in amicitia. *Primum, nequid fictum sit, néue simulatum.* deinde non solum ab aliquo allatas criminationes repellere, sed ne ipsum quidem esse suspiciosum, semper aliquid existimantem ab amico esse violatum. Huius itaque loci sensus est, & verborum ordo. Neque suspicio vlla nostram læsit amicitiam. quæ suspicio, & suspiciosus homo, solet concinnare, apteque componere, ac committere verisimiles (verisimilis est accusatiui casus) amicorum culpas, & delicta: dum temere credit causis & criminibus ab eo confictis: qui suadet, & vult inter amicos, diffidium & simultatem. Est autem S V A D A, suadela, suasio, persuasio, persuadendi dea, apud Quintilianum, & Ciceronem. Cuius nominis genitiuum casum hic habuit Lugdunēse verus exemplar, vbi alia verbum *suadet*: idēque *causis*, vbi alia *canis*, nullo sensu. * ¶ *Suspicio.* Nomen hoc, sic puto, scriptum reperio in cunctis exemplaribus vetustis, eodem prorsus modo, cum ipso verbo suspicio, non suspitio, nec suspectio. Est suspicere proprie, sursum specere, & sursum intueri: sed significat etiam hoc verbum, de alicuius fide dubitare, & timere. vt apud Sallustium in Iugurthino. *Per idem tempus Bomilcar suspectus regi, & ipse eum suspiciens.* vnde suspectio nomen poscat analogia, sicut a lego lectio fit, & ab oro

465 G H

479 B

479 C

oratio: sed suspicio tamen reperitur vbique, quomodo dixi, secunda etiam syllaba vbique longa, sicut esset in suspectio, quemadmodum mouit quoque Erasmus in ijs, quæ scripsit de metris Terentianis. vt hoc loco, & in Paulini epistola ad Ausonium,

579

Duceret in sanctum suspicio falsa parentem.

479 D

* & apud Martialem in epigramate quadragesimo sexto libri vndecimi,

Oblinitur minima siqua est suspicio rima:

ac in principio Eunuchi Terentij, metro Iambico senario, primoque pede spondeo, secundo iambo,

Suspiciones, inimicitia, indutia.

Similiterque apud Plautum & alios: quum ea corripitur in suspicio verbo. vt in bucolico nono Virgilij.

Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?

¶ *Et mansit.* amicitia iugum, quod nobis imposuerunt nostri parentes, mansit quandiu iucunde, fideliter, accurate, & tamen sine labore, & molestia, officio inter nos sumus functi. ¶ *incastoditum.* nullo labore obseruatum. *Continuantia* autem, quem cursum & progressum, fides, &

480 A

cura continuarent. * ¶ *Martis equi.* Δείμος, & Φόβος Seruio in hunc nonagesimum primum versum tertij Georgicon,

Martis equi bijuges, & magni currus Achilles.

sed quum dixisset Homerus Iliados O, de deo Marte,

Ὡς φέτο. καὶ ῥίππους κέλετο Δείμοντα, Φόβοντα

Ζευγόμεναι.

id est,

Sic ait. & equos iussit Dimumque Phobumque

Iungere,

scripsit Eustathius eos errare, qui Δεί-

μον, & Φόβον hoc est Metum, & Terrorem, esse putant eorum, quum sint filiorum satellitumue Martis nomina. quomodo sensisse videtur, Statius, quum dixit tertio Thebaidos,

Fræna ministrat equis Pauor armiger.

Quinctus Calaber vero Marti equos attribuit quattuor octauo pretermissorum ab Homero, Borea, & Erinny genitos, ignem naribus efflâtes.

480 B

quorum sunt nomina, Αἰθων, Φλόγος, Κόμβος, Φόβος. * ¶ *feri Diomedis.* immanis & crudelis tyranni. de quo in epigrammate centesimo & tricesimo nono. *Abacti* autem equi ab Hercule. ¶ *Et qui iugales.* equi.

78

Pyrois, Eous, & Aethon,

vers. 153.

— *Solis equi, quartusque Phlegon.*

secundo Metamorphoseon Ouidij. ¶ *mutatis habenis.* rectore currus mutato, & auriga. ¶ *ignoti.* Et quo patre natus esset Phaëthon, Solene, dubitabat in extremo primo Metamorphoseon: & ambitiosus iuuenis, regendum patris Solis cursum petiuit: quum nec id sciret, nec si sciat, posset. ¶ *Fulmineum.* fulminatam, & ab Ioue, fulmine è summo cælo deiectum in Padū Italiae fluiuiū. ¶ *Consorte.* socio, & particeps laboris in ferendo cōmuni iugo. ¶ *nec tã propiū.* nec tã leue est, & facile. ¶ *relieto.* ei, qui ex duobus remansit sub

iugo.

iugo ¶ *Obruar vsque.* Hi septē versus, spurij videntur: quos solus Paulini liber habuit. Ista autē amicorū paria celebrat Pirithoum & Theseum Virgilius, Hyginus, Seruius. Euryalum, & Nisum Virgilius. Pyladem, & Orestem Hyginus, Ouidius. Damonem & Phintiam Cicero tertio de officijs, Valerius libro quarto de amicitia, & Plurarchus περί πολυφιλίας.

¶ *Inserere antiquis.* Omnes iam Ausonium & Paulinum numerabant inter clara amicorum paria. * ¶ *Nos documenta magis felicia.* exempla

482

feliciora, quam quæ Græca sunt prolata. Thesei nanque Pirithoi que amores Valerio Maximo non satis placent. ¶ *Scipio.* Publius Cornelius Scipio, & Caius Lælius. Cicero de amicitia. ¶ *dispare in æuo.* Ausonius maior natu erat. Vide epistolam vicesimam. ¶ *ingi fatalis.* vt in epistola

469

ad Paulum ante edyllium vicesimum septimum. Pellæus autem dux, Alexander magnus, ex Pella Macedonia ciuitate. ¶ *Grande aliquod.* Timet, vt quum ita magnis efferret laudibus suam amicitiam, nequid iactantius arrogantiūque dictum Nemese videatur: quod castigari debeat.

335

de qua dea plura diximus in epigramma vicesimum. A R S A C I D A E autem vnde sint dicti Persarum, Parthorum, Medorumque reges doc-

29

bunt, Iustinus quadragesimo primo Ammianus vicesimo tertio, Strabo, Suidas, Seruius. ¶ *Cecropidum.* Cecropidarum, Atheniensium a suo rege Cecrope. ¶ *Nemesis Attica.* Rhamnusia versu quinquagesimo secundo & centesimo nono. Est Rhamnus, Atticæ vicus. * ¶ *Qua tibi Ro-*

483 A

mulidas. Αἴπος εἶρη ad istam deam. Romulidas autem homines Romanos, vt Ausonium, & Paulinum. ¶ *In Medos.* vnde Medicam appellauit,

quæ Medos puniuit, & ex eorum marmore facta est. Medi autem, Parthi, & Persæ, tametsi diuersæ sunt gentes Asiaticæ, tamen, quia eidem aliquando regiparuerunt, pro eadem sæpe ponuntur. Sed Arabes etiam sub eiusdem gentis imperio tum fuerunt. De chao, rerum omnium confusione, & initio, multa Hesiodi, & Ouidij interpretes, sed plura Augustinus

Eugubinus in Genesin. ¶ *Romana procul.* Versus trecentesimus septuagesimus nonus Mosellæ. ¶ *ferrugineum.* nigrum. ¶ *inimicat.* inimica facit. Horatius in ode vltima libri quarti. ¶ *viros, quos sacra.* Romanos, & Consulares viros. Quirinus autem dictus Romulus Romanorum rex primus: sed sumitur & pro Romano homine. ¶ *peregrina.* non Romanæ deæ. Plinius vicesimo octauo Naturalis historię, *alij Græcam Nemese inuocantes?* Cuius ob id Romæ simulachrum in capitolio est. quamuis Latinum

nomen non sit. * ¶ *Quid queror.* In Orientem inuehi non deberem, qui me nihil læsit, sed in Occidentem, Hispaniam scilicet regionem occiduam: quæ mihi meum abstulit Paulinum. ¶ *Eoi monstri.* vlticis deæ, monstrosæ & terribilis: quam Græcia & Oriens, ante coluit, quam Romani & Hespericæ gentes. ἠώς aurora est, vnde ἠώος. ¶ *Occidus.* Tagus Hispaniæ fluiuius in oceanum exit occiduus per Lusitaniam. B A R C I N O vero Tarraconensis Hispaniæ ciuitas est, in littore maris interni sita. Hæc *Barcelona* hodie vulgo dicitur. Amoenam appellat Paulinus

Cap. 2

483 B

linus

linus versu centesimo & vicesimo nono prima epistolarum ad Aufoniu:
 qualem hodie prædicant, qui inspexerunt: sed quod Punicam vocet Au-
 fonius, hoc, puto, significat, a Carthaginiensibus, qui Poeni sunt, Hispa-
 483 C niam aliquando tenentibus, conditam fuisse. * Barce nãque Africæ vrbs
 fuit, sed Barcam fuisse cognominatū Amilcarem Annibalis illius clarif-
 simi patrem, Plutarchus in Catonis Maioris vita, & Appian⁹ in Anniba-
 liaco, sunt auctores. inueniōque apud Liuium in principio vicesimi pri-
 mi, & alibi, familiam, ex qua fuit Amilcar, Barcinam cognominatam, ac
 etiam cum spiritu Barchinam: vt vrbs Barcino, in Aufonij litteris ac apud
 Plinium, Βαρκίνων quoque in geographicis Ptolemæi, Barchino etiam as-
 pirata reperitur in epistola sexta Paulini ad Seuerum Sulpicium. Potest
 ergo Βάρκινος ille, vel eius Barcinorum quispiam, quam condidisset Hispa-
 niæ rector ciuitatem, a se Barcinonem nuncupauisse. Agebat autem Pau-
 483 D linus Barcinoni, quū hæc scriberet Aufonius, vt iam ante diximus. * ¶ me
 bimar̄is. Pyrenæus Gallias Hispaniasque distermians, promūtoria in duo
 diuersa maria proijcit, Oceanum & Internum. Iuga autem ninguida Pyre-
 nei (versus est spondiacus) quæ dixit ninguida Pyrenæi Hospitia, versu quin-
 493 quagesimo primo epistolæ vicesimæ quinquæ: ninguida Pyrenes in carmi-
 206.207 ne de Tolosa: & Pyrenæas niues, de Narbone. ¶ Mæribus e patrijs. le-
 gitur, & è patrio, & è patrio, pro è patrijs: quod quid sibi velit, non video,
 nec toti hitres versus. Παρεμβεβλημένους suspicor: vt post Barcino, me, cō-
 tinuo sequatur, Et quod terrarum. ¶ Et quod terrarum. Lædunt etiam me
 terra & cælum, quæ sunt inter Emeritam & Burdigalam: quanto inter-
 205 uallo a me meus disungitur Paulinus. De Emerita carmen est octauum
 484 A in libro declaris vrbibus. * ¶ medijs verbis. crebris litteris. ¶ Santonus vt
 445 sibi. Qui sint Santones, dictum fuit supra in epistolam vndecimam. San-
 455.462 tonus vero hic videtur dici, qui Sātōni in epistola quartadecima & octa-
 uadecima, Santonum metropolis. Mediolanum: sed apud Lucanum pri-
 ver. 422 mo, ——— gaudet que amoto Santonus hoste, incertum, Santonus vtrū gē-
 tem significet, an vrbem. Numerantur autem leucæ duæ & viginti inter
 Santonos vrbem, & Burdigalam: inter Burdigalam, & A G I N V M
 duodeuiginti. Paruum hoc oppidum est in altera Garumnæ ripa situm.
 Agenum vulgo, sed Α γιννον apud Ptolemæum, vt Aginnum in hac Au-
 fonij epistola, i secunda nominis vocali, non e. De Arelatē, Vienna, Nar-
 bone, Tolosa, carmen septimum, vndecimum, duodecimum, clararū vr-
 bium. Ceterum quod hoc loco dixit Aufonius, Arelatem a Narbone, &
 Vienna, pari abesse interuallo, hæc itinera non est subtiliter dimensus.
 Absit a Narbone tridui fere itinere, sed ab Vienna aliquanto plus. Nar-
 484 B bo vero a Tolosa fere quadridui. * ¶ Hoc mihi spatium. Si non maiore
 disungeremur interuallo, quam quod est inter illa Gallie nostræ loca
 tunc te possem facile inuisere, conuenire, cōplecti. sed in Hispania degis
 hoc tēpore, procul a me, & a patria. ¶ trans Alpes. Alpes vulgo appellā-
 tur montes, qui Galliam & Germaniam ab Italia separant. Sed Aufonius
 hoc loco Alpes vocauit, montes vulgo Pyrenæos dictos, Hispaniam &:
 Galliam

Galliam distermiantes, idque veterum Gallorum more: quorum lingua
 Alpium nomen quolibet altos montes significabat, auctore Seruio in
 versum quadringētesimum quadagesimum secundum quarti Æneidos.
 Alpinum iugum, ijdem Pyrenæi, in extrema epistola vicesima quinta.
 ¶ Et marmoream Pyrenen. versus spondiacus. Est autem ἐπεξήγησις, trans
 Alpes, hoc est, trans Pyrenæos montes. ¶ Cæsarea Augusta domus est. Cæ-
 saraugusta quinque syllabis apud Strabonem, Melam, Plinium: Cæsarea
 Augusta duabus integris vocibus apud Ptolemæum, Aufonium hoc lo-
 565 co, & Paulinum in epistola priore ad Aufonium. Salduba dicta prius, quā
 a Cæsare Augusto trāsnominaretur, hodie Sarragoza, Hispaniæ Tarraco-
 nensis ciuitas, sicut & Tarraco, & Barcino. Agebat autem hoc tempore
 Barcinoni Paulinus, non Cæsaraugustæ, vel Tarraconi, sed Cæsaraugu-
 stæ, Tarraconem, & Barcinonem, hoc loco nominauit Aufonius pro qua-
 libet Hispaniæ Tarraconensis ciuitate, in qua Paulinus ageret, dum vult
 significare, in qua Hispaniæ prouincia, trans montes Pyrenæos, procul
 Burdigala ageret. * ¶ Tyrrhenica propter Tarraco. Tarraco in carmine vi-
 484 C cesimo quarto Parentalium etiā memorata, est prope Cæsaraugustam.
 119 Numerant autem Hispani leucās, quas ex quaternis fere millibus passuū
 faciunt, a Cæsaraugusta ad Tarraconem, triginta: ad Barcinonē, quadra-
 ginta: a Barcinone vero ad Tarraconem duodecim. quæ sunt ambæ ma-
 ritimæ, Cæsaraugusta, mediterranea ad fluuiū Hiberum. Sed Hispanum
 mare & Balearicum, Paulinus etiā Tyrrhenū nuncupat versu centesimo
 tricesimo tertio epistolæ Paulini ad Aufoniu prioris. quū Tyrrhenū pro-
 566 prie dicatur Græcis, quod Latinis Tuscum, Tusciā, Etruriāue alluens ma-
 re. Hinc arbitror Tarraconē esse Tyrrhenicam nuncupatā potius, quam
 quod a Tyrrhenis hoc est ab Italis hominibus sit condita. Eā nanq; bel-
 ligerantes in Hispania Scipiones cōdidisse, Plinius & Solinus sunt aucto-
 res. ¶ Et ostrifero ponto. ut ostriferum mare Abydenū dixit Virgilius pri-
 451 mo Georgicōn: quod monuimus in versū vicesimum nonū epistolæ ter-
 485 A triædecimæ. * ¶ Teriuga Burdigala. Sic fortasse meliūs, quā quomodo alij
 habēt libri, Me iuga. Nā iuga Burdigalæ q̄ dicere possit, nō video: sed ter-
 iugū dixisse potest, vt tergeminiū Virgilius, & tergenus idē ipse Aufoni⁹
 in Gripho. vt sit huius loci sc̄sus, & ordo. Teriuga, hoc est tria flumina sūt
 inter me & populū Burdigalensem. Hic nullæ turbæ, rixæ nullæ populi
 280 Vide epistolā duodecimā ad versū quinquēdecimū. ¶ Vber. vbertas, fer-
 447 tilitas. Virgilius versu ducētesimo sexagesimo secūdo septimi Æneidos.
 ¶ tū prata. sūt sub audiēdū, vel simile quippiā. ¶ Celebrisq; frequēs ecclesia
 vico. Siquis Lelio de amicitia apud Ciceronē disputātū credat, auferrī fru-
 ctū voluptatū omniū, solitudine: & sic solitariū hominē, & qui in agro vi-
 tā agat, parū sar̄e mētis putet, is sc̄ito, inquit Aufonius, agrū meū in vico
 sitū esse, qui quod parociei curiæque caput sit, nō sol⁹, sed frequēs sit, & ce-
 leber. Ecclesia autē, hoc est ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ ἐκκαλεῖσθαι, id est ab euo-
 cando, conuocādōque, quū populi, ciuūque quorumlibet conuentū,
 conciliū, concionem significaret, ac præterea locū, sicut senatus & con-

ELIAS VINETVS

cio apud Aulum Gellium, Christiani homines quasi hoc vocabulum ip-
 si sibi nouum effinxissent, Ecclesiam Græci primum, deinde Latini di-
 xerunt, coetum congregari assistentisque populi sui, & locum, in quem
 478 B conueniret. * ¶ *Totque mea in Nouero.* Et tam multa mea prædia, agri,
 prata, vineæ, filuæ, inter se propinqua, in pago Nouero, temperato sunt
 cælo, sed sine te nihil mihi iucundum esse potest. Istud autem Nouero, in
 quibusdam codicibus est Nouaro, a pro e, ac in Lugdunensibus mem-
 branis, Nabaro a in prima & secunda syllaba pro o & e, atque b pro u
 consonante: quicquid id loci sit apud Transcarantonanos Santones. Ibi
 enim ut querendum putem pagum hunc facit, quod qui dixit in epistola
 vndecima, duodecima, quartadecima, quindecima, septimadecima,
 octauadecima, se prope urbem Santonos rus habere, hic se scribit in suo
 rure esse, quod tribus fluminibus a patria Burdigala separetur: quos tres
 fluuios non video, quosnam potius intelligam, quam Garumnam, qui, qua
 parte sunt Santones, Burdigalam præterfluit. Duranium, qui quinque
 leucis infra Burdigalã, Garumnæ coniungitur. Carantonum, qui
 Santonorum moenia alluit, decem & septem leucis a Garumnæ & Du-
 ranij confluente. Ultra hunc Carantonum, est propius Angeriacum
 quã Santonos vicus *Les Nouliers*, qui Noualarij & Ecclesia Sancti Petri
 de Noualarijs, in Romani pontificis & Santonensis diplomatibus Lati-
 nis appellatur: siquis forte velit hunc Nouerum, Nouarum, Nabarum,
 Aufonij pagum esse. * ¶ *canis æstifer.* canicula, æstatis adaugens æstus
 & calores suo exortu, ut fertur. ardens Sirius in edyllio tertiodecimo.
 315
 318 ¶ *Pomona.* Pomorum dea, ut in edyllio septimodecimo. ¶ *Aquarius.*
 vnum ex fideribus duodecim Zodiaci in edyllio tertiodecimo. Virgilius
 Ver. 304 tertio Georgicôn. ————— *quum frigidus olim*

Iam cadit, extremoque irrorat Aquarius anno.

¶ *Agnosce tue tuam.* Non video, cur alterius epistolæ principium hoc
 esse debeat, ut in vetusto Lugdunensi codice, sed eo solo, reperimus, cum
 hoc titulo AVSONIVS PAVLINO. De qua re in
 490 epistolam quoque insequentem quæremus. ¶ *Nam mihi certa fides.* Fi-
 dem violare non soleo. Paulinum veterem amicum, te, dum viuam, ut
 cœpi, pergam amare, obseruare, colere. ¶ *Queque meo.* supra, versu de-
 486 A cimo. * ¶ *Si tendi facilis.* Vlixis arcum solus Vlixes tendere potest, vi-
 cesimo primo Odyssæ: & Achilij hasta solus Achilles uti sextodecimo
 & vndeicesimo Iliados. Hoc ergo vult Aufonius dicere suã amicitia dis-
 solutum iri nunquam. ¶ *Ornus Achilli.* Græcis *μελία* dicitur, quæ La-
 tinis fraxinus, quæ arbor fatis omnibus nota, quia semper ad hastas utilif-
 sima habita est, & ex ea fere factæ sunt, Homerus *μελίαι*, hoc est fraxinos
 hastas appellauit: ut secundo Iliados,

Αρχμηται μεμαῶτες ὄρεα τῆσι μελίησι.

Ver. 543

Ver. 143

390

& sextodecimo libro, ac vndeicesimo,

Πηλιάδα μελίη. τὴν πατρὶ φίλων πόρε Χείρων,

de Achil-

IN AVSONII EPISTOLAS

de Achillis hasta loquens, in Pelio monte nata. Plinius sextodecimo Na-
 turalis historiæ de fraxino arbore. *Procera hæc, ac teres, pennata & ipsa fo-*
lio, multumque Homeri præconio, & Achillis hasta nobilitata. Achillis er-
 go hasta fraxinus, hoc est fraxinea, ut ex fraxino factas aliquot, fraxineas
 appellat Ouidius quinto Metamorphoseon, quæritur, ea quando, ornus
 dicta est Aufonio, & ut puto, Valerio Flacco, primo Agonauticôn, ante
 Aufonium, Ver. 408

Nec Peleus fretus foceris, & coninge diua,

Defuit. at prora splendet tua cuspis ab alta,

Aeacide. tantum hæc altis excelssior hastis,

Quantum Pelias in vertice vicerat ornos:

an species pro specie sit posita, an vero idem sit fraxinus & ornus. Pli-
 nius fraxini facit duo genera Campestem & Montanam, si forte eorum
 alterum sit ornus, ut sensisse videtur Ruellius. * Ceterum vetus glossa-
 rium ornus vno verbo Græco non nominat, sed *ἀγελαν πῖτον*, hoc est
 agrestem pinum exponit. Vlixis autem & Achilli, genitiui casus sunt: ut
 monuimus in versum tertiumdecimũ iambici epistolæ tertiæ. ¶ *Rham-*
nussa. Nemesis, supra, versu quinquagesimo secundo. ¶ *Et non in melio-*
ra. Meliora sperare deberẽ, inquit, de amico. Notandum autem P R O-
 P I N Q V O cum accusatiuo, ut verbum actiuum: quomodo vsurpasse
 videtur Virgilius versu ducentesimo quinquagesimo quarto decimi Ae-
 neidos, ————— *Turite propinques*

Augurium

¶ *Sigenitor.* si deus pater, & Christus filius

nos exaudiãt. ¶ *Nesparsam.* Paulinum sua, Christum liberius sequen-
 di gratia, vendidisse omnia, in epistolam vndeicesimam ostendimus,
 quod quum fecit, eius vnus amplissimæ possessiones in multorum do-
 465 H minia possunt abijisse. ¶ *veteris Paulini.* huius ipsius, qui vendidit, aut pa-
 tris, aut aui. Sic vetus liber hoc loco, sicut & duodecim ante versibus,
 veteris, melius, quam alij, veteres. ¶ *veterum.* amicorum. * ¶ *Votis,*
ominibusque. Horatius in quinto carmine libri quarti, 487 A

Votis, omnibusque & precibus vocat.

¶ *dum tu iuuenis.* Sic in epistola vicesima. ¶ *dum nostra senectus.* Dum ad
 469 huc cruda mihi viridisque senectus. Dum senectus mihi, in tui, ut vide-
 tur, gratiam, non

Debilitat vires animi, mutatque vigorem.

¶ *Et quando.* Ecquando idem. Est autem optantis hæc oratio. ¶ *Iam*
ninguida. Hiberorum, id est Hispanorum oppida, quæ in Pyrenæis, aut
 sub ipsis sunt Pyrenæis montibus, carere niuibus non possunt. ¶ *Tar-*
bellica iam tenet arua. Pyrenæos montes iam transijt: & est in Aquitania:
 vbi sunt Tarbelli: de qua gente plura in carmen secundum Parentalium,
 ¶ *Hebromani iam tecta subit.* Iam ad ipsam suam olim Hebromanum per-
 uenit. De qua in iambicum epistolæ vicesimæ secundæ. ¶ *Iam prædia*
fratris. De his prædijs Hebromano vicinis, nihil comperi, neque de Pau-
 103
 478

K kk

487B lino Paulini fratre. * ¶ *Iam labitur amne secundo.* — *prora*

Fertur aqua. segnisq; secundo defluit amni.

ver 159 Virgilius octauo Aeneidos. Secundo autem flumine, fluuio, amni, est cum aqua ferri: aduerso autem, contra aquam, vt etiam scribit Seruius in versum quadringentesimum & nonagesimumquartum septimi Aeneidos. Ab Hebrumano itaque, sequidem is locus sit, quem suspicari me in Iambico epistolæ vicesimæ secundæ dixi, nauigabat Paulinus, secundo fluuio Garumna, Oceanum versus: vt fingit Ausonius. ¶ *Iam prora obuertitur amni.* Iam appellit Paulinus. Est autē amni datiuus casus, sicut pelago in tertio versu sexti Aeneidos, *Obuertunt pelago proras* — pro in amnem, & in pelagus. Prora ergo in mare & flumen conuertitur, puppis in terram, quum appellitur. ¶ *Ingressusque.* Paulinus. sed quis fuerit iste portus Paulini, & eius celebra officia? ¶ *Totum occurantis populi.* Paulino, viro, genere, honoribus, potentia, virtutibus clarissimo, carissimo cunctis, & optatissimo, post multos annos in patriam reuerso, frequens populus, magno studio, obuiam procedit, inquit nuncijs: sed ille, dum te, Ausoni, quamprimum videre, magnopere cupit, nusquam commoratur, ne in prædijs quidem suis: & tot salutationes, & oscula nequid eum retineant, occurrentes anteuertit, frustratur, fallit. ¶ *Credimus.* Hoc ne verum, quod dico, an vero falsum, vt amantis desiderantisque somnium? Est hic versus, pænultimus eclogæ Virgilij octauæ.

488A IN XXIV EPISTOLAM AVSONII AD PAULINVM.

¶ *Proxima.* Quotacunque sit Ausonij ad Paulinum querimonia epistolæque, quæ hîc *proxima* numeratur, conqueritur in his litteris, quod nihil respondeat Paulinus. ¶ *Sed tu iuratis.* Mystera prisca dixerunt Græci, Cereris deæ, sacra, à verbo *uwei*, vt est in vetustis in Aristophanem comicū scholijs, quod significat os claudere. quibus mysterijs, initijsque, vt Cicero vocat secundo de legibus, qui initiati fuerant, & deuoti, nefas erat enunciare quicquam de arcano illorum ritu. ¶ *Non licet.* Mihi non licet, inquis, & religio est scribere. Initiatorum hoc fuisse solemne verbum videtur, *Non licet*: quum a curiosis rogati de suorum mysteriorum arcanis, respondebant sibi non esse fas, de ijs quicquam eloqui. ¶ *Anne pudet.* Pudere te debet, nihil scribere amicis paternis: quum ex paterna hæreditate hoc illis officium debeas. Prior epistola ad decimum versum. ¶ *Ignauos.* pigros. ¶ *Et morem.* vt solebamus prius inter nos crebris litteris salutare. * ¶ *Aut quæstoris.* vel si forte times, vt ne intercipientur tuæ litteræ, in quibus sit aliquid arcanæ rei, vel quod alioqui nolis ab omnibus legi, poteris ingeniosè huic malo varia remedia inuenire. Et sic cū amico suauissimo Ausonius lepide iocari pergit. Quæstor autem proprie, qui & quæstor, prætor dicebatur, qui iudicijs publi-

cis:

cis præerat. De quo verbo plura Budæus annotauit ex Virgilio, Ausonio, & alijs. ¶ *Threicij.* Thraciæ rex Tereus Philomelam vxoris suæ Procnes sororē per vim stuprauerat, & illi linguam, ne facinus eloqueretur, absciderat: sed hæc vt — *grande doloris*

Ingenium est, miserisque venit sollertia rebus,

Stamina barbarica suspendit candida tela,

Purpureasque notas filis intexuit albis

Indicium sceleris: perfectaque tradidit vni.

Vt q; ferat domina gestu rogat. illa rogata

Pertulit ad Procnen. nec scit, quid tradat in illis.

Ouidius sexto metamorphoseon. Idem Ausonius in versu octogesimo octauo Technopægnij, & in vicesimo octauo edyllij de Vita humana. verf. 580
293. 303

* ¶ *Et pudibunda.* Cydippe, sed ab amante Acontio falsa. Vide eorum 489 A epistolas inter Ouidianas. ¶ *Depressis scrobibus.* Midæ regis Phrygiæ asininas auriculas prodidit famulus inter arundines in scrobe occultus, vndecimo Metamorphoseon Ouidij ¶ *Lacte incide notas.* Inscribe inter Paulini epistolas, pro isto *incide*. Vel si voles, inquit, litteras tuas fore secretiores, lacte scribito, & finito exarescere, quod scripseris, priusquam cōplices. Aridas illas notas & exsiccatas tenebit charta: sed quia illi sunt concolores, chartam esse puram existimabit, quisquis inspexerit, doli ignarus. ¶ *Semper in auspicijs.* Hoc *auspicijs* erat *aspicijs* in libro vetere. Conspicius a conspiciendo, & perspicuus a perspiciendo, vulgo nota sunt: sed ab aspiciendo *aspicius*, hoc mihi plane insolens. neque video fatis, duæne voces sint, vt scribebat vetus exemplar, *in aspicijs*: an vna, *inaspicijs*. Quid vero fauillæ fuerint *aspiciæ*? quid item *inaspiciæ*? Scribit vetus interpretes Virgilij, FAVILLAM esse desertā igne scintillā. SCINTILLA vero est, qualem venis filici Achates excudit primo Aeneidos, & similes ex ardentibus rebus emicantes: vt fauilla sit cinis ipse sine igni, sed tamen ab igni adhuc calidus: scintilla vero, ignis, qui e prunis, torribus, & quacunque ardente materia exsilit. Virgilius candentem fauillam dixit tertio Aeneidos, Symmachus ardentem, in epistola ad Ausonium tertia, cinerem cum minutis prunis intelligunt, sed proprie accipit fauillam Suetonius, quum dixit de quodā sacrificio in extremo Galba, *Nihil inuenit præter tepidam in ara fauillam.* Ausonius Cinerem & fauillā coniunxit in carmine nono Parentalium. Ceterum quod hoc loco perstringit Ausonius de Lactea scriptura, hoc sic habet. In charta, lacte, sicut atramento fit, quippiam exarato. Id quum fuerit siccum, nulla littera videri poterit: sed expansa super mensam charta, totam scripturam fauilla non modice calida obruito. Paulo post fauillam excutito. Videbis subatram scripturā, quam feceras lacteam. Idem efficietur, pulchrior etiam scriptura, si super prunas, aut flāmas luminum, aliorū ve ignium, modico interuallo, ab ea parte, quæ scripta non est, chartam expandas: sed hîc periculum est ab incendio. verf. 573
548
480B
114

cap. 9 ¶ *Vel Lacedæmoniam.* Quod genus hoc esset secretiorum litterarum, exponet tibi pluribus Aulus Gellius libro septimodecimo Noctium Atticarum, & Ioannes Tzerzes in ducentesima quinquagesima octaua secundarum historiarum, ac Erasmus in adagio, Tristis Scytale. ¶ *Tanaquil tua.* Paulini uxorem appellabamus Therasiam in epistolam nonamdecimam, in litteris ad Augustinum, Sulpicium Seuerum, Aprum, & alibi nominatam, probam in primis feminam, & piam, a mariti proposito nihil discrepantem, vt Diuus Ambrosius memoriæ prodidit. * Hanc Aufonius quum Tanaquilem hinc vocasset, nescio quam ob causam, nisi forte, quod quemadmodum suæ Tanaquilis Tarquinius Priscus Romanorum rex, sic Therasiæ suæ consilio pleraque gereret Paulinus, moleste tulisse videtur Paulinus in epistola ad Aufoniu prima, & secunda: & Lucretiæ illi pudicissimæ matronæ comparari maluit, quam isti Tanaquili, ambitiosæ mulieri, & sagæ. Sidonius libri quinti epistola septima de suo Tetrarcha. *Temperat Lucumonem nostrum Tanaquil sua: & aures mariti, virosa susurronum fece completas, opportunitate falsi sermonis eruderat.* ¶ *parentem.* me, Aufonium, vt in eandem epistolam vndeicesimam fuit monitum. ¶ *primus largitor.* Vetus codex, veterum largitor honorū. ¶ *primus in Aonidum:* Qui te docui, & feci poëtam. Aonides Musæ in epigrammate quoque tricesimo primo.

490 A IN XXV. EPISTOLAM AVSONII
AD PAULINVM.

¶ *Quarta tibi.* Ex tribus, quas ante hanc scripsisse se ad Paulinum in Hispania commorantem hoc loco significat Aufonius, vna interciderit, nisi forte velis, vetusto Lugdunensi codice auctore, vt ante monuimus, primam illarum, Discutimus, in duas diuidere. sed nihil necesse est extare, quæcunque scripsit vnquam Aufonius. Qui pergit his queri litteris, quod nihil rescribat Paulinus: & Hispaniæ, quæ ipsum retinebat, nihil non mali imprecatur. ¶ *notos questus.* solitas querimonias direxit. Vetus tamen ille liber, detexit, pro direxit. ¶ *Fausta salutigeris.* salutiferis in quinto versu epistolæ Paulini ad Aufonium secundæ. Latini suas litteras a salute auspicabantur: quam illi oprabant, ad quem scribebant. ¶ *Hostis ab hoste tamen.* Phædra Hippolyto apud Ouidium.
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
¶ *Salue.* salutatio. Etiam hostes, belli tempore, salutant se inuicem. ¶ *Respondet & Saxa.* vt mirum sit, quod homo nihil respondeat, præsertim amico. ¶ *reboat nemorum. redit & nemorum,* vetus codex. ¶ *vocalis imago.* Lege de Echo epigramma vndecimum. * ¶ *Somniferumque canit sepes depasta susurrum.* Lugdunenses membranæ. *Hyblæis apibus sepes depasta susurrat.* sed vtrocunque modo scripserit Aufonius, dixerat Virgilianus Meli-

Melibœes,

*Hinc tibi, qua semper vicino ab limite sepes,
Hyblæis apibus florem depasta salicti,
Sape leui somnum suadebit inire susurro.*

¶ *Est & arundineis.* Vt arundines, & cannæ sponte solent prouenire in fluuiorum ripis. Virgilius in septima ecloga.

Hic viridis tenera prætexit arundine ripas

Mincius. — quæ arundines vel minimo vento agitantur, & sonum edunt. ¶ *Atque arguta.* Theocriti primum bucolicum incipit.

Αὐτί το΄ Ψιθύρισμα, καὶ αἰπίτος, αἰπόλε, τήνα

Αὐ ποτὶ ταῖς παραῖσι, μελίσθεται.

Id est, interprete Terentiano,

Dulce tibi pinus submurmurat, en tibi, pastor,

Proxima fonticulis. — Habuit autem hinc vetus exemplar

Lugdunense, & Mariangeli, *Cumque suis loquitur tremulum coma. alij, Atque arguta suis loquitur.* Eritque ibi *tremulum*, tremule, & stridule. hinc vero *arguta*, vt in septimo Virgilij bucolico *arguta ilex*, aliud arboris genus, & argutum nemus in octauo, canora, stridula, quomodo Seruius exponit.

* ¶ *folijs acutis.* quæ capillata vocauit Plinius sextodecimo Naturalis historię. ¶ *Dindymaque Ideo.* Item vetus, *Dindyma Gargarico.* Sunt autē Dindymus, Gargarus, & Ida, vnde Idæus, montes Troiæ: quibus in locis dea Cybele, quæ & Rhea, deorum mater cognominata, colebatur. De qua, & iisdem locis sic Claudianus primo de raptu Proserpinæ.

Hic sedes angusta dea, templique colendi

Relligiosa silex, densis quam pinus obumbrat

Fronibus, & nulla lucos agitante procella

Stridula coniferis modulantur carmina ramis.

Terribiles intus thyasi, vesanaque misto

Concentu delubra gemunt, ululatibus Ide

Bacchatur, timidæ inclinant Gargara siluæ.

¶ *Et pecus equoreum.* Apud veteres Græcos Latinosque auctores reperitur prouerbum, Mutus magis, quam piscis, de nimis taciturno, & infante, & qui nihil habet, quod eloquatur, aut si habet, non audet, vel non potest. De quò vide ad hunc locum, si vacat, Erasmus in centuria quinta chiliadis primæ Adagiorum. * ¶ *Cymbala dant flictu sonitum.* Fligere (vnde affligere, confligere, infligere, ac mutata etiam coniugatione, profligare, crebra sunt apud Ciceronem) legerat Nonius Marcellus apud Liuium Andronicum & Attium, ac affligere exposuit: sed verbali quartæ declinationis flictu Virgilius est vsus versu sexcentesimo & sexagesimo septimo noni Aeneidos, pro afflictu, id est icu, quemadmodum vetus commentator exposuit. C Y M B A L A ergo, veluti in matris deum Cybeles sacris, sonum edebant, quãdo fligebantur, quatiēban-

túr que, vt Virgilius idem etiam dixit in quarti Georgicón versu sexagesimo quarto,

Tinnitesque cie, & Matris quate Cymbala circum.

Ver. 111 Erant enim ex ære, & æra idem vocat poëta tertio Æneídos,

Hinc mater cultrix Cybeli, Corybantiáque æra,

Idemque nemus, — & Ouidius quarto metamorphoseon,

caua, hemisphærij, dimidiq; cæli figura, vt describit Seruius, cāpanis nostris, quas in Italiæ Campania primum inuentas, inde nomen sumpsisse quidam volunt, non admodum dissimilia, sed galeis fortasse similia, quas in conflictu quoque sonare sic meminit idem Virgilius nono

ver. 666 Æneídos.

Sternitur omne solum telis, tum scuta, cauaque

Dant sonitum galea fletu, pugna aspera surgit.

491 C * ¶ *Dant pulpita.* Pulpita, tabulas sceni exponit Acro in versum ducentesium, & quinctumdecimum de arte poëtica.

Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem.

Ligno enim sternebantur pulpita. Idem Horatius versu ducentesimo septuagesimo nono eiusdem carminis.

Aeschylus, & modicis instrauit pulpita tignis.

Erat autem proprie in theatro ante scenā pulpitu, locus quinque pedes altus: in quo fabulæ agebantur. Dicitur etiā pulpitu, suggestum, vnde oratio ad populum habetur, & quales doctorum nostrorum cathedræ.

¶ *tentis reboant.* Lucretius secundo de Cybeles sacris.

Tympana tenta tonant palmis, & cymbala circum

Concaua, raucisonoque minantur cornua cantu.

Et Phrygio stimulat numero caua tibia mentis.

& Ouidius de orgijs Bacchi in principio quarti metamorphoseon.

Femineæ voces, impulsâque tympana palmis,

Concauâque æra sonant, longoque foramine buxus.

Catullus de Atye.

Niveis citata cepit manibus leue tympanum,

Tympanum, tubam, Cybele, tua, mater, initia.

Quatensque terga tauri teneris caua digitis,

Canere hoc suis adorta est tremebunda comitibus.

Agite, ite ad alta Galle Cybeles nemora simul.

491 D * Tympanum ergo etiam instrumentum erat musicum, cribro simile, ex ligno & pelle extenta ab altera parte: quod virga percussum resonabat. Sic Hesychius, & Isidorus tympanum definiunt, de cuius etymo, quod bonus hic vir tertio etymologiarum traditum voluit, non hecle intelligo: sed Homeri & Aristophanis interpretes a verbo τυπτεν, quod verbare, percutereue significat, deducunt: vt sit tympanum quasi typanum quoddam, quemadmodum etiam τυμπανον, τυπανον, sine μ prima syllaba breui legitur apud poëtas, vt primo Argonauticon Apollonij.

Ρόμβω

Ρόμβω, καὶ τυπάνω, Ρέειν Φρόγες ἐλάσσονταίς.

& alia quoque significatione in epigrammate Lucillij, libro secundo anthologias, capite εἰς ἀσολόγους.

Ἄξιό ἐισι τυλκείν πάντες ἐνδὸς τυπάνου.

Hic enim typanum idem significat, quod tympanum in Pluto Aristophanis, quum exclamat ille,

ὦ τυμπανα, καὶ κύφωνες, οὐκ ἀρήξετε,

quæ tympana vetus commentator, & Suidas, Βάλλα interpretantur, hoc est bacula, & fustes, quibus homines cædebantur. sed alia etiā sunt significata tympani apud Virgilium, Vitruuium, & alios ad hunc Aufonij locum nihil pertinentia. * Addit autem Isidorus de suo tympano: id esse

491 E

symphonix dimidium: quam sic definit, quum συμφωνία apud suam gentem non sit aliud, quod equidem legere meminerim, quam consonantia, & concentus. *Symphonia vulgo appellatur*, inquit, *lignum cauum, ex utraque parte pelle extenta: quam virgulis hinc & inde musici feriunt. fitque in ea, ex concordia grauis & acuti, suauissimus cantus.* Sic ille, quicquid id illis temporibus instrumenti musici fuerit Symphonia. quæ si *taburino*

nostro, quo in choreis minore, in militia, maiore vtimur, videtur vsu dissimilis fuisse, figura certe similis fuit, vt iā dubitare non possumus, quin tympana sint, quibus Italicæ, Narbonenses, Hispanicæ, aliæ mulierculæ se

oblectant, ad eorum strepitum, quæ digitis potius quam virgulis pulsant, carmina sua accinentes: quomodo etiam olim in Cereris Bacchique sacris feminas putamus factitasse, easque solas, nisi siqui euirati viri, molles, & effeminati, pro feminis hic sint habiti, vt Atys ille Berecynthius apud Catullum.

Cribræ sunt mera, & sic dimidiati *taburini*, si pergamenas pertundis, & crepitacula tollis, laminulâque æreas, quæ maioris strepitus causa ligno solēt addi. Aliud tympani genus abiegnum, quo scribit Suidas, Indos olim vsos esse in prælijs. Aliud rursus æreum, dimidiati globi forma, quos Hispani *Atabalos* vocant. Aliaque apud alias gentes tympana. Huius autē versus primū verbum est *Tacta* in quibusdā exemplaribus: in alijs *Icta*. istudque reboare, Catullus remugire, & recrepare quoque dixit. * ¶ *Mareotica.* Aegyptiaca. *Μάρεια* nāque, & *Μαρεώτις*

491 F

auctore Stephano *περὶ πόλεων*, vrbs est & lacus iuxta Alexandriam Aegypti. Lucanus libri noni versu centesimo & quinquagesimo quarto: decimi centesimo & sextodecimo, & cetero sexagesimoque. De Iside, vnde Isiacus, & de sistro, in extremū edyllium vicesimū & vicesimū quinquē

¶ *Mec Dodonei.* Dodona vrbs Epiri, & nemus Ioui sacrum quondam: vbi oraculum Iouis clarissimum: quod vndique cingebant pelues, vt hic ait Aufonius, vel vt Virgilius, *tebetes, tintinabulæ ærea. quæ vento agitata, vel, vt alijs placet, ab vate sentica, aut radio itidē æreo, percussa* (quidā tradunt vnū pulsari solitū, & reliqua inde cuncta sonare, quod inter se cōtingerēt) longe resonabāt. Hinc adagiū, *Dodoneū es, in hominē impro-*

325 338

bæ, importunæque loquacitatis. Fabulâ referunt Plinius, Suidas, Fanésis capite nonagesimo septimo Collectaneorum, Crinitus, Erasmus. Virgilius autem quum dixit in sexta ecloga,

Tum vero in numerum Fauosque ferâsque videres

Ludere, — illud in numerum, exponit vetus commentator,

492 G ad modum rhythmî & cantilenæ, vel ad certam modulationē. * ¶ *Oebalij*. Laconicis, Lacedæmonij sue, vt monuimus in decimum versum edyllij secundi. A M Y C L A E. fuerunt ex centum Laconia vrbibus: quas Lacedæmonis filius Amyclas condidit, auctore Stephano: sed sunt, qui velint alias Amyclas esse, quas silentium prouerbio perdidisse dicitur, nempe vrbem Italiae, inter Caietam & Tarracinam, ab iisdem tamen Laconibus conditam. Vide Seruium in illud decimi Aeneidos,

Ver. 564 — *tacitis regnavit Amyclis*, & Erasmi adagia. ¶ *Aut tua Sigalion*. Sigaleon scribit Lilius Gregorius, primo syntagmate de dijs, *παρὰ τὸ σιγῶν*, & *λεῶν*, id est a silendo, & populo: quod scilicet populis silentium indiceret. Is est Harpocrates: quem Osiridis & Ifidis numinum suorum filium existimauerunt Aegyptij, ac ita finxerunt, vt digito ori appresso silentium indiceret. qualis apud Romanos dea Angerona. Angelus Politianus capite octogesimo tertio Miscellaneorum. ¶ *tua oscula signet*. os tibi claudat. Diminutiuum ab eo, quod est os, osculum in primitiuo significatu consistere docuit contra Priscianum Quintianus Stoa in Epigraphia. ¶ *obnixum*. obnixè. quantum potes. Sic malim legere, quam *obnixus*. ¶ *agnosco pudorem*. pudet te amplius scribere post longam litterarum intermissionem. ¶ *longa otia*. longa cessatio, & intermissio litterarum, pigris placet. * ¶ *parata. facili*. ¶ *Felicis que notas*. salutis titulos, & verba. ¶ *Non ego longinquos*. Hoc dicit, si forte longas, & multorum versuum litteras scribere non vacat, quamlibet breuibus contentus ero, modo aliquid scribas. ¶ *Vna fuit tantum*. Scribit Plutarchus in vita Lycurgi, quod Lacones liberos docebant, oratione vti, quæ quum venustate amaritudinem haberet, & paucis verbis multum sententia completeretur. Eorum breuiloquentia exemplum est vnum in epigrammate

492 A vicefimo quarto: multa apud Plutarchum, vt hæc duo inter alia, in libro *περὶ ἀδολασχίας*, hoc est de garrulitate. Sic illis epistola minatus fuerat rex Macedoniae Philippus, quum Græciâ armis infestaret, quemadmodum refert Diodorus libro sextodecimo, & Iustinus octauo, ac nono, *Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Λακωνικὴν ἀναστὰτους ὑμῶν ποιήσω*. id est, si cum exercitu in Laconicam ingrediar, euertam vos. Irato regi hoc solum responderunt,

492 B *Ἄμω*, hoc est, Si. * Idem etiam Philippus ijs quum scripsisset, & quæsiuisset, an ipsam vellent recipere in ciuitatem, *εἰς χάρτην ὄν μίγα γεὰ Παντες, ἀπίσειλαν*, id est, in chartam N O N magnum scripserunt, & ei miserunt. Istud *ὄν* Aufonio hic significari putant, Accursius Nariangelus in diatribis, Baptista Egnatius in racemationibus, & Quintianus Stoa in epogoraphia. quam diphthongū, & syllabum, Aufonius litteram dixerit, dum

xerit, dum breuissimū responsum significare vult, quod sic & notari sole- ret, in morē vnicae litterulae. Sed de hoc etiam Aufonij loco quæsierunt Iulius Cæsar Scaliger in primo librorum, quos scripsit de causis linguæ Latinæ, & Theodorus Beza in scholijs de germana sermonis Latini pronun- ciatione. ¶ *Est etenim comis*. Est suavis, & iucunda breuitas, si absit obscuritas, vt dixit in epistola vndeicesima. Sed de breuitate plura Cice- ro, Quintilianus, Plutarchus, Stobæus. De renato Pythagora, epigramma sexagesimum nonum, & de eiusdem Est & non, edyllium nonum. ¶ *re- lidunt*. reprobant, reiiciunt, negant. Cōpositum a *lædō*, mihi alibi minime lectum, quod meminere. ¶ *Nemo silens*. Multa de silentio Plutarchus in libris de garrulitate, de vitiosa verecundia, de capienda ex inimicis vti- litate, de liberis educandis & alibi, ac apud Stobæum. ¶ *multi*. placue- runt sua breuiloquentia. * ¶ *non ambo placemus*. Ego loquacitate displi- ceo, tu immodico silentio, qui nihil scribas. ¶ *iugum quod*. quia mea in te pietas & beneuolentia paterna, prorsus libera, iugū ferre non potest, fer- uire, adulari, verum dissimulare. ¶ *Veristi*. Mutasti tuos mores. Nā prius sæpe scribebas: qui mei iam prorsus oblitus videris. ¶ *Vasconis hoc saltus*.

Morum mutationem facit Vasconum saltus. Vasconia saltus dicit Pauli- nus, quū respondet Aufonio versu centesimo epistolæ primæ. Vasconum autem nomen adhuc retinuerunt in Pyrenæo circa Baionā Tarbellorum urbē, quos *Bascos* vocitamus, lingua & moribus à Gallis & Hispanis dif- crepantes: ceterum quos vetusti scriptores Strabo, Plinius, Ptolemæus, descriperūt Vascones, eorū fines in eodem Pyrenæo, latius patuerunt, vt qui nunc Guipusqui, & Nauarri appellatur, olim Vascones fuisse vide- antur. Idem *Gascones*, vt idem sunt Guilielmus & Vuilielmus apud nos, Galerius & Valerius, Gardo & Vardo, verum qui dicuntur in Aquitania Gascones, hi sic sunt dicti à Pyrenaicis illis Vasconibus: qui saltus suos a- liquando egressi, circiter annum à Christo nato quingentesimū & nona- gesimū, vt ex Gregorij Turonensis libro nono rerū Frâcicarū colligere mihi videor, in media Aquitania cōfederūt: quæ ab ipsis Gasconia est cog- nominata. * ¶ *Et ninguida Pyrenæi*. vt supra in versu sexagesimo nono epi- stolæ vicefime tertie. ¶ *Et nostri*. Burdigalensis, & Aquitanici cæli. Res- pōdet autē huic loco Paulinus versu nonagesimo epistolæ prioris ad Au- sonium. ¶ *Hiberica tellus*. Hispania, ab Hiberno fluuio. ¶ *Te populent Pæni*. vt quondā sub Amilcare, Annibale, & alijs Carthaginensibus regulis & ducibus. ¶ *perfidus Annibal vrat*. vt is rupto foedere Saguntum vssit & euertit: sicut dictum in versum tricesimum edyllij septimi. ¶ *Te belli*. Plu- tarchus, Appianus, Seneca, Eutropius, narrant, quomodo Sertorius, qui Marianarum erat partium, Roma profugus & exul, ob Syllanā proscri- ptionē, bellū cum ciuibus suis per annos octo gessit in Hispania. ¶ *Ergo meum*. Paulinum. Ad hæc respondet Paulinus ad versum centesimum & quadragesimum quartū epistolæ prioris ad Aufonium. *Columnen* autem &

culmen, senatusque, & senati hic legit Mariangelus. ¶ *Bilbilis*. Vrbs Celti-

ELIAS VINETVS

beſorum, gentis Hispanicæ ex Celtis, qui Galli ſunt, & Hiberis, Hiberi
 fluij accolis, compoſitæ, patria poëtæ Valerij Martialis, Βίλβις pro Βίλ-
 βιλίς apud Ptolemæum. Plinius triceſimo quarto Naturalis hiſtoriæ,
 Martialis epigramate ſeptimodecimo, & centeſimo triceſimo quinquæto
 libri primi, duobus decimi, vltimis Epigrammatibus, & duodeuiceſi-
 mo duodecimi, Bilbilis altitudinem, equos, ferrum, aurũ comen-
 493 C dant. * Gerundenſis epiſcopus, qui abhinc annos centum paralipo-
 565 mena ſuæ Hiſpaniæ ſcribebat, Bilbilim inter deletas Hiſpaniæ vrbes re-
 cenſet in extremo libro primo. Aliud eſt oppidum eiſdem Hiſpaniæ Bil-
 bao ad oceanum Cantabricum. ¶ aut heres ſcopulis montana in verſu
 ceteroſimo & viceſimo epiſtolæ Paulini ad Auſonium primæ. Hæc autem
 Calagorris, Calaguris in vetuſto codice, vt varie ſcriptum nomen hoc,
 elatumque inueniri in antiquis ſcriptoribus, annotauimus in Lucium Se-
 necam, Calahorra hodie dicitur, clara ciuitas ad Hiberũ ſita, Vaſconum
 Hiſpanienſium, vt Strabo & Ptolemæus tradunt, & ſic in petris Pyrenai-
 cis. ¶ aut que Ilerda Græcorum, & Vibij Sequeſtri, ſed Hilerda Phocæ,
 nunc Lerida, vrbs eſt citerioris Hiſpaniæ ad ortum vergens magis, quam
 Calagorris, & Bilbilis, apud Ptolemæum. ¶ deiectis ruinis. Ad hunc Au-
 ſonij locum Paulinus quum reſpondet epiſtolæ prioris verſu centeſimo
 viceſimo primo, iacentem Hilerdam dicit. Ceterum à quo diruta fuerat
 493 D hæc ciuitas, dicere non poſſum. * Iulius Cæſar quæ illic geſſit cõtra Pe-
 168 treium & Afranium, narrat primo commentario de bello ciuili, ſed ibi ſe
 non meminit Hilerdæ mœnia attigiſſe. Hilerdæ fit quoque mentio in vi-
 ceſimo quarto carmine de profeſſoribus. ¶ iuga per ſcruposa. per collem,
 in quo eſt Hilerda, ſcrupis, lapidibus, ſaxis plenum. ¶ torrentem. potius
 quam fluuium, nunquam plenum, niſi multo imbri, & ſolutis per mõtes,
 quos interfluit, niuibus. ¶ deſpectat. de orſum ſpectat. ſicut deſpicit, vnde
 fit deſpectat, de orſum aſpicit, vt primo Aeneidos,

verſ. 227

quum Iuppiter, æthere ſummo
 Deſpiciens mare velinolum, terrãſque iacentes.

Lucanus autẽ ſic de Siconi & Hilerdæ ſitu in principio quarti Pharfaliæ.

Colle tumet modico. lenique excreuit in altum
 Pingue ſolum tumulo. Super hunc fundata vetuſta
 Surgit Hilerda manu. Placidis prælabitur vndis
 Heſperios inter Siconis non vltimus amnes.

494 A

* ¶ Hic. in huiuſmodi locis, horridis, incultis, & ſolis, conſeneſcet con-
 ſul Romanus? De trabea & Curuli alibi. ¶ patrioſq. quos in patria tua,
 412 Aquitania geſſiſti. ſed qui honores hi fuerunt? ¶ vt nullos. Quiſquis, Pau-
 line, tibi fuit iſtius tanti ſilentij auctor, homo ſcleratus, is in perpetuum
 ipſe ſileat, nec ei ſua vox vlli vſui vnquam eſſe poſſit. ¶ Ergo pro vtinam
 cen. 6 quomodo in Adelphorum Terentij actu quarto.

Deſeſſus ſum ambulando. vt, Syre, te cum tua
 Monſtratione magnus perdat Iuppiter.

¶ vege-

IN HOMERI PERIOCHAS

¶ vegetent. recreent. oblectent. ¶ non blanda modulatio flexa querela.
 Elegiacum carmen. Horatius de arte poetica.

verſ. 75

Verſibus impariter iunctis, querimonia primum,
 Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.

Quis tamen exiguos elegos, — & quæ ſequuntur. Modulationem
 autem dixit flexam, quod in modulando, canendõque, vox inſectatur:

494 B

* ¶ nemoralibus abditæ lucis. in lucis, nemoribus, ſiluis, latens. Ouidius ter-
 tio metamorphõſeon. ¶ Echo reſecuta querelas. Sic in epigrammate no-
 nageſimo ſeptimo: & melius verbo ſolatur conuenit, querelas, quã, quod

verſ. 392

verſ. 54

habebat vetus codex, loquelas. ¶ Alpini conuexa iugi. Curua montium
 Pyrenæorum iuga. Sed, Alpini conuexa iugis, vetus liber. Alpes autem

484

hic ſunt Pyrenæi montes, vt in verſu octogeſimo ſeptimo epiſtolæ vice-
 ſimæ tertix. ¶ Cen. ſicut dicitur. vt fama eſt. Hipponous, homo Corin-
 thius, Neptuni filius, qui Glauci putabatur, filij Sifyphi, Βελλεροφόντις &

472

409

Βελλεροφών dictus fuit poſt, quam Belleron interfeciſſet, Corinthiorum
 primatẽ virum. qua cæde perpetrata conſenſo Pegaſo equo alato, cuius

560

facta mentio in iambico epiſtolæ viceſimæ primæ, & in Gratiarum actio-
 ne: vnde & Pegafeus eques appellatur Paulino in epiſtolæ prioris ad

Auſonium verſu quinquageſimo ſexto, huic Auſonij loco reſpondente,
 Argos fugit ad Proetum regem. Apud quem quum aliquandiu maneret,

adamatus eſt ab Antæa, quæ & Sthenebcea, regina: quod iuuenis eſſet
 formoſiſſimus. Ille tamen eius concubitũ reſuſcitauit, quam rem illa ægre

ferens, viro mentitur, ſe à Bellerophonte de ſupro fuiſſe compellaram.
 * Credulus rex ſua ipſe quidem manu, facinus vlciſci noluit, ſed cõſcri-

494 C

ptis de ea re litteris, in Lyciam mittit eum ad regem Iobaten, patrem
 Antææ. Illuc Bellerophontes Pegaſo vectus, tabellas, conſilij ignarus,

regi reddidit. Iobates autem talem virum interficere noluit: ſed ardua
 imperauit certamina. De quibus cunctis Bellerophõ ſuo ſemper inſidens

473

Pegaſo, victoriam reportauit. Interfecit enim Chimæram, eodem iambi-
 co memoratam. Solymos, Amazonas, & alias gêtes debellauit: & reuer-
 ſo demum in Lyciam victorij ſuam Iobates filiam Caſſandram in matri-

monium dedit. Homerus Iliados ſexto, Apollodorus ſecundo biblio-
 theces, Hyginus, vetus Ranarum Ariſtophanis interpres, Tzetzes in ver-
 ſum ſeptimum decimum Alexandræ Lycophronis, & Tzetzes alter in

ſecundis hiſtorijs. ¶ hanc vocem. has meas preces audite, Muſæ. ¶ Bæo-
 tie numina. Eſt in Bœotia Græciæ prouincia, regio Aonia, cuius memi-

23 F

nimus in epigramma triceſimum primum: eſt mons Helicon: ſunt &
 alia loca: quæ Muſis, poëtarum deabus, incoli feruntur. ¶ & vatem. Et

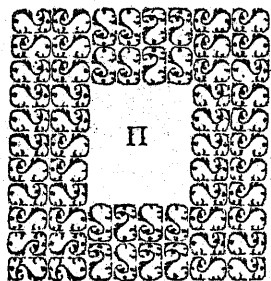
de Bœotix deæ, non Bœotio, nec Græco, ſed Latino hoc carmine Pau-
 linum Pontium, poëtam egregium, huc in patriam ſuam, ab Hiſpania,

reuocate.

495 IN AVSONII PERIOCHAS IN HOMERVM.

cap. 10.

PERIOCHAS est continere, complecti, comprehendere: & hinc περιολη complexio, & comprehensio, breuisque expositio, atque summa eorum, quæ aliquo scripto tractantur, argumentum vulgo Latine dictum. Argumentum nanque appellatur, vel Quintiliano auctore libro quinto, non solum materia orationis vel fabulæ, verum etiam breuior ipsius enarratio. Sic dicuntur, quæ in Plauti comædiis extant, argumenta, siue Plauti hæc sint ipsius, siue alicuius alterius veterum: ac ita, me puero inscribebatur duodenum versuum argumenta in Terentij fabulas, quas postea Sulpicij Apollinaris Periochas Politianus, & Crinitus inscribendas esse docuerunt. Quas itaque scripsit Ausonius Periochas in Iliadem & Odysseam Homeri, argumenta sunt, quid singulis libris contineatur, breuissime exponentia. Qualia quæ extant Græce à Græcis ipsis hominibus facta, & poetæ ipsius Græcis præscripta, hæc non περιολη, sed υποθεσεις inscribuntur. & sic quæ ab antiquis grammaticis in Aristophanis, & aliorum veterum Græcorum scripta fuerunt edita argumenta, hypotheses dici video: vt idem sit hac in re perioche, hypothesis, & argumētū. * ¶ Oeconomia. ordinis, dispositionis, collocationis poetice. Græcū est οικονομια. ¶ Et in epitoma speciem. Græcū etiā επιτομη, breuiarium, cōpendiū, summariū, rei summā significans. quo etiā Cicero libentur vsus inuenitur, pro Latino. ¶ Paridis iudiciū. memoratū in epigrammate quadragesimo primo. ¶ in Europā. Troia, Paridis, qui & Alexāder, patria, in Asia est: Lacedæmō Pelopōnesi ciuitas, vnde rapuit Helenā, in Europa. quas orbis terræ duas cōtinentes dirimit mare, quod Ægæum vocant, maris interni pars. ¶ nonnulli autem. Herodotus libro secundo.

496

In Periocham Iliados I. ¶ nati Pelæos Achilli. Achillis, qui fuit filius Pelei. De hoc genitiuo Achilli, in versum tertiuodecimū Iābici epistolarum Ausonij tertie. Pelæos vero genitiuus est Ionicus Πηλῆος, a recto Πηλεὺς, hoc est Peleus. ¶ vltum iri affectanti. affectans in vetere libro Accursij Mariangeli.

498

In Periochas Iliados II. III. ¶ pertentat milit. prætentat legeret Mariangelus. * ¶ Argiuos, sua quæq. Prolepsis est, Figura lexeos. Acies sequuntur

499

tur

IN HOMERI PERIOCHAS

tur Græcos duces in proelia, vnūquemque sua acies. ¶ & monstratu. Scen. 6
Sic Seneca. monstracione, Terentius in actu quarto Adelporum.
In Periochas Iliados V & VI. ¶ Hic & Tyidem. Tydiden, id est τυδείδης, Tydei filium Diomedem. * ¶ sua cuique exorsa. ex principio decimi Æneidos. 501
In Periochas Iliados VII & IIX. in quo Hector lapide ictus, in suorum se recipit multitudinem. Non in hac monomachia se ad suos lapide percussus recepit Hector, sed in alia copiarum omnium pugna: quam memorat Homerus libro quartodecimo. Ita Ausonium sua fefellit memoria, vel semidoctus quispiam locum corripit suis additamentis: qui sic non male haberet. Ab Aiace Telamomo prælium singulare confertur: in quo Hector lapide ictus. Parseuerante certamine cad. sed hoc etiam monuit Mariangelus, missis hic scriptum esse pro datis. Non enim illi miserunt inuicem munera, sed dederunt ipsi, priusquam discederent e campo. * ¶ Aurora in croceis. Versus est vicesimus sextus libri septimi Aeneidos Virgilij, nisi quod illic est roseis hic croceis. Voluit Ausonius interpretari Græcum Κερόπεπλος. 503
In Periochas Iliados X & XI. ¶ ipsum etiam cum eo obtruncant. equosque eius prem. Mariangeli vetus codex, ipsum cum XII obtruncant. Equos etiam eius premium. Sunt enim apud Homerum duodecim Thraces, qui cū suo rege Rhœso fuerunt a Diomede iugulati dormientes. * ¶ Tithoni croc. Et hoc distichon a Virgilio mutuatus Ausonius. Prior enim versus est primo Georgicōn, quarto & nono Aeneidos. Spargebat lumine terras, iisdem quarto & nono: sed referens opera atque labores, vndecimo Aeneidos. 504
In Periochas XII & XIII. ¶ Actorides Ακτορίδης, nepos Actoris Patroclus. Fuit Patrocli pater Menœtius & Menœtij Actor. * Idē patronymicum in periocha libri septimidecimi. ¶ Iuppiter admonuit Troas. Accusatiuus Græcus Τρώας, corripit as. Potest Ausonius Troes scripsisse, es longa more Latino. 506
In Periocham Iliados XV. ¶ Iuppiter somno expergitus. Zeus ἐγερθείς. Participium est expergitus, penultima breui: vt apud Lucretium in extremo tertio — Nec quisquam expergitus exstat. frequens apud Appuleium, vt secundo Metamorphoseos, Nunc demum Diophanes expergitus sensit imprudentiæ suæ labem. & post pauculas paginas de se ipso. Nec mora cum me somnus profundus in inuambatathrū repente demergit. Sic inanimis & indigens alio custode, pene ibi non eram. Commodum, notis inducias, cantus perstrepebat cristatæ cohortis. Tandem expergitus, & nimio pauore perterritus, cadauēr accurro. ab recto passiuo expergor. Cuius actiuum expergo: quod præteritum habeat expergi, an aliquod aliud, nescio, sed supinum esse expergitum, participium expergitus ostendit. Significat autem expergo, expergefacio, & a somno excito: quomodo per vetustos poetas Accium & Santram probat Nonius 507
ver. 447
585. 460
ver. 584.
459. 185
508
509
511

Marcellus. *Heus vigiles, properate, expergite pectora tarda*
Sopore, exurgite. — Ceterum quod interesse scribit Diome-
 des libro primo inter participia, experrectus ab expergisor, & ex-
 pergitus ab expergor, & ex pergefactus ab expergesio: quod is Ex-
 pergitus dicatur, qui non excitatus somno, sponte vigilet: Experre-
 ctus, a quiete impeditus: Expergefactus, qui per alium sono excitatus
 sit, hoc inuersum legimus apud Festum Pompeium: vt expergitus,
 fit ab alio excitatus, quem soleamus dicere expergefactus: Exper-
 rectus, qui per se vigilare coepit. ¶ *Iunone increpata, & minaciter per*
Iridem conterrita, fratrem iubet. Rectius Mariangeli vetus codex, &
minaciter per Iridem conterrito fratre, iubet auxiliatorem desist.

- 512 In periochas Iliados XVI & XVII. ¶ *Troës, es breui, Græco more.*
Τρῶες & Argolici. ¶ inuicem officientes. Ita Mariangelus emendan-
 dum censuit, quod *efficientes & effugientes* libri omnes habebant. Ef-
 fuse fugientes Troiani, sibi inuicem officiebant, & impedimento erāt,
 super alios alijs præcipantibus, vt dicitur in proxima Periocha,
 513 ¶ *prius ab Euphorbo vulneratus. πρότερον πληγῆς ὑπὸ Εὐφύροβου. * ¶ quum*
diuersi exercitus. quum in diuersa exercitus, Mariangeli uetus codex, &
 arriperēt pro eriperent, ac in sequēte periocha, *exoratus* pro *exhortatus*.
 515 In Periochas Iliados XIX & XX. ¶ *Oceanum.* Hic versus frequens ap-
 pud Virgilium, primus est vndecimi Æneidos. ¶ *sua abolitione.* legi-
 tur & *sub abolitione. * ¶ Millia, que magnis unquam.* versus trecentesi-
 mus tricesimus primus secundi Æneidos.

Millia quot magnis nunquam venere Mycenis.

- 618 In Periochâ Iliados XXII. & *reliatus ad currû, ter circum mœnia Troiana*
raptatur. Veteris Tragicæ distichû est in prima Tusculana Ciceronis.
Vidi, videre quod me passa agerrime,
Hectorem currû quadriungo raptarier.
 vbi Cicero istud raptare, trahere exponit. *Trahit Hectorum ad currum,*
reliatum Achilles, inquit. & *Non igitur Hectora traxisti, sed corpus, quod*
 fuerat Hectoris. ac Ausonius ipse in Epitaphio Aftyanaetis.

— *Iliaci Neptunia mœnia muri*

Viderunt aliquid crudelius Hectora tracto.

Idem quoque verbum in versu ducentesimo septuagesimo secundo
 secundi Æneidos, — *mœstissimus Hector Raptatus bigis* — & qua-
 dringentesimo octogesimo septimo primi,

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros,
 eadem trahendi significatione. Ceterû vnde istâ Hectoris occisi rapta-
 tionem circû muros Troianos acceperit Virgilius? & quem aliû hæc
 fabula auctore habet, quam Homerû? Qui scribit Hectorê, ter quidê
 circum muros Troianos ab Achille actum fuisse, sed adhuc viventê,
 & fugientê Achillê, cui se viribus imparê esse sentiebat. postquâ vero
 victus, & interfectus fuisset, Achillê per pedes ad suas naues recta tra-
 xisse

xisse ab eo loco, vbi illum peremerat. Libro vero vltimo Hectorê ter
 quidê tractum ab Achille fuisse dicit, sed circû Patrocli tumulû, non
 Ilij moenia. Miratur itaque non sine causa Mariâgelus, quod Ausoni^o,
 qui librorû Homeri periochas suscepisset scribêdas, ab illo descuerit
 hoc loco in Virgilij, aut alicuius vetustioris Latini hominis gratiam.
 In Periocham Iliados XXI V. ¶ *fatâque hominû in exanimo hoste vereat-*
tur. Nulla talis sententiâ apud Homerum. *Fatigue* pro *fatâque* habet ve-
 tus Parisiensis editio: & in antiquo libro Mariangelus reperit, *fatigue*
hominû exanimum hostem vereatur: vbi legeret, *fatigue hominum memor*
exanimum hostem vereatur.

In Periocham Odyssæ I. ¶ *Dic mihi.* Horatij sunt hi duo versus de arte
 poëtica. ¶ *Mentorisque Taphiorum regis ducis* Emendauit Marian-
 gelus, *Mentis*que Taphiorû ducis. *Mētyns* enim huic nomen est apud
 Homerû: ibique declinatur, vt Anchises: sed cuiusmodi Græca, Latini
 per tertiâ quoque suam declinationê inflexerunt: vt docet Priscianus li-
 bro sexto. alius est Mêtor libro secundo eiusdê Odyssæ, vnus ex dome-
 sticis Vlixis amicis: in cuius etiâ formam se mutauit Minerua. ¶ *Quê*
Penelope digressa chalcidico. Sic editio Parisiensis: sed rectius *degressa*, quâ
digressa vetus codex Mariâgeli. Est enim degredi ex superiore loco de-
 scendere, vt scribit Victorinus in capite de orthographia: digredi ex
 aliquo loco discedere: & Penelopem superne descendisse, per altas sca-
 las scribit Homerus. CHALCIDICVM, quod ab vrbe Chalcidica
 dictû tradit Festus, quod genus ædificij sit, parum nouimus, Id legerant
 apud Vitruuiû, Festum, Arnobiû, Ausoniû, Mariangelus, Philan-
 der, Daniel Barbarus. Legimus & nos apud Hyginû. *Merope credens eû*
esse filij sui interfectorem, qui dormiebat, in Chalcidicû cum securi venit, in-
scia, vt filiu suum interficeret. quęcunque pars ea fuerit ædiû Polyphan-
 tis, vbi ille dormiret. Ausonius vero hoc loco, & in periocha libri vice-
 simi tertij, Chalcidicû vocat, quod Homerus *ὑπερῶν*, locû in superio-
 re ædium parte, vbi femine solerent cômorari. Idem vocabulû legitur
 in Actis Apostolorû de Tabitha, cenaculûmq; vertit vetus interpres.
 CENACVLVM nanq; appellarunt initio Latini, vt scripsit Varro li-
 bro quarto de lingua Latina, locû, vbi cenabât: sed posteaquâ in supe-
 riore parte cenitare coeperunt, superioris domus vniuersa, cenacula fue-
 runt dicta. Cenaculû quoq; dixit idê interpres quod in Matthei Euan-
 gelistę Græcis erat *ἀνώγειον*. Quod vocabulû esse idem, atq; *ὑπερῶν* vi-
 detur. Est enim *ὑπερ* super: & *ῶα*, domicilia: vnde illud *ὑπερῶν*, aucto-
 re Eustathio. *ἀνω* vero, supra, & sursum: ac *γῆα*, & *γῆ* terra, ex quibus fit
 hoc *ἀνώγειον*.

In Periochas Odyssæ II. III. IV. V. ¶ *Oceano.* Monet Mariâgelus,
 eundê versû primû libri secundi, octauj, & septimidecimi ab Ausonio tri-
 b^o modis esse variatû. * ¶ *nec mora factô cōsilio. nec mora facta cōsilio,* vet^o
 liber Mariâgeli. * ¶ *Circa Asteriâ.* Quę Homero *Ἀστερίας*, hæc *Ἀστερία* quoq;

dicta fuit auctore Strabone libro primo, Stephano & Eustachio. ¶ *ab Inone*. Liber antiquus Mariangeli ab Ino, sed Sappho, Dido, Calypso, Io, Ino, & huiusmodi alia feminina Græca, per us Græce, & per onis Latine fuerunt declinata, vt docet Priscianus libro sexto. Eadem autem dea marina Ino, Leucothea, Matuta, quod Vlixi naturo dedit pectori pro subere supponendum, Κρήδεμνον Homero appellatum, hoc Ausonius interpres Homeri vtraque lingua doctissimus, quia CALANTICAM vertit, non vt quidam nuper tabulam, nec vt Hyginus balteū, nō dubito, quin idem prorsus sit hac in re credemū & calantica. Quæ definerunt Nonius & Eustathius, ille Calanticam, tegmen muliebre, quod capiti innectitur: hic in quartumdecimum Iliados librum, Credemnum, capitis tegmen, humeros vsque demissum. κρηδέμνης κάλυμμα, παρέμμενον μέχει τῶν ὤμων. In Odysseæ libro primo, Penelope quum è cubiculo quod chalcidicum vocauit Ausonius, degressa ad Phegium Citharcedum, de tristi eius carmine queritur, malas credemno velatas habet,

Ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρηδέμνα.

456

Et Ausonius ipse in epistola ad Axium Paulum semigræca ex eodem credemno & coma, Κρήδεμνόκομον Mnemōsynem Musarum matrem dixit: vt Credemnum esse videatur & Calantica, qualibus vtuntur Parisienses matronæ, & *Caras* vocitant, reliquo capitis sui ornamento superponentes. Ceterum quam debeat habere secundam Syllabam Calantica, ambigitur. Philippus Beroaldus, Mariangelus, Alexander ab Alexandro, Perottus, Baius, Nizolius, alijque multi viri docti, Calanticam per n liquidam legerunt apud Appuleium, Ausonium, Nonium Marcellum, & Iustinianum: sed Calauticam, u pro n scribit exemplar illud Florentinum in his Vlpiani, titulo secundo libri tricesimi quarti Digestorum. *Ornamentorum hæc, vittæ, mitra, femimitræ, calautica, acus cum margarita, quam mulieres habere solent.* Legitur in vetere Glossario Cacautica, u etiam quinta nominis littera, sed c pro l tertia, quod eandem Florentinam calauticam esse diceret. Exponitur quidem εἶδος ζώνης, hoc est species cinguli, sed Inonis calanticam Hyginus balteum etiam appellauit, quod balteum cinguli quoque species est. In commentarijs vero Seruij nec n inueni, nec u. Sic enim habent in versum noni Aeneidos sexcentesimo & sextum decimum,

Et tunice manicas, & habent redimicula mitræ,

Pileæ virorum sunt, mitra feminarum, quas calaticas dicunt.

526 In Periochas Odysseæ VI & VII. ¶ *in acta*. in littore. Græcum est ἀκτή. quo Virgilius vsus pro Latino in versu sexcentesimo & tertio decimo quinti Aeneidos, & Paulinus in octogesimo epistolæ ad Ausonium primæ. Homerus tamen non ἀκτὴν, sed θῆνα dixerat, in versu nonagesimo quarto. ¶ *quum supplex ad genua*. Dicit Homerus, Vlixem

Vlixem apud se consultasse, an ita faceret: ceterum quia nudus erat, non ausum propius accedere. Virginem procū fuisse allocutum. Annotauit Mariangelus, ¶ *Minerua instructu. instinctu pro instructu*, alij libri. ¶ *impositusque Carpentu*. Hoc carpentum, ἀπίυν est apud Homerum, & ἀμαξία. Qui non dicit Vlixem fuisse carpento impositum, sed Nausicaam, quæ sola carpentum conscendit, iussisse sequi carpentū et mulos, cum ancillis. * ¶ *in puella speciem mutata*. Mariangeli codex, *Minerua puella speciem mutata*. ¶ *Concedi quieti*. Sic & in extrema periocha quartadecima.

527

In Periochas Odysseæ I IX, & IX. ¶ *de Duræo equo*. Equus ille ligneus, quo inclusi Græci, si credere dignum, Ilion ceperunt, δούρειος, δούρατος, δούρατος, id est duræus, durateus, duratæus fuit dictus: quia δούρα & δούρατα, ligna & trabes dicantur. Vide Eustathium. ¶ *vt cuncta ex ordine tolerata differeret, benigne omnia pollicitus*. Hoc sic contrahebat liber Mariangeli. *vt ordine tolerata differeret, benigne pollicitus, adhortatur*. * ¶ *Malæam Laconica promuntorium circumegerit*. Μαλέα & Μάλαια, pluraliterque Μαλέαι ac Μάλαιαι, idem promuntorium Stephano & Eustathio auctoribus: sed Μάλαιαν, id est Maleam hic appellat Homerus, quam Málæam Virgilius quinto Aeneidos.

528

Ioniōque mari, Maleaque sequacibus vndis.

529

& Lucanus nono Pharsaliæ,

Dorida tunc Maleam, & apertum Tanaron umbris.

Ver. 193

Verf. 36

qui libro sexto mediam illam syllabam, vt Homerus, produxerat.

Verf. 58

Aut ratibus longe flexus donare Malæa.

Quæ autem Græcis dicitur ἡ Λακωνικὴ τῆς Λακωνικῆς, Laconum ac Lacedæmoniorum terra, in Peloponneso, hæc Laconica, huius Laconicæ Ausonio declinata videtur. Verbum vero circumago quum non aliud legere meminerim, quam actiuum, circumegerit, quod hic scribunt omnes nostri libri, mendosū esse suspicor, pro circumierit. ¶ *ac deinde Lotophagos venerit*. Sic potest scripsisse Ausonius, vt habent libri omnes nostri. Dixit enim Cicero sine præpositione venit Asiā & Sardiniam: ac Virgilius, Italiam Lauināque litora: & idem ipse sequente Periocha Ausonius, *Æoliā, Antiphatem, Lastrygonāque delatus*.

In Periocham Odysseæ X. ¶ *in lora inesse*. δᾶσκης vtrem significat, vas ex corio fere caprino, in quo vinū, oleū, aut similis quispiā liquor ponitur. Homerus autem ἀσκήν appellat, & ex corio bubulo facit, in quo Æolus ventos incluserat: & socij Vlixis quum isti vasis vincula dissoluerunt, ipsum non aliter quam ἀσκήν vocat. Ausonius vero interpres, miror, quod eum ascum duobus vocabulis appellarit, vtrem & lorā si nihil vitij sit in isto lora nobis pro vtrem haudum alibi lecto. Mariangelus pro lora, sora etiam scriptum repererat, & scorto, sed hoc in codice, vti dicit, non multæ fidei: putauitque scribendum lura: quod le-

530

ELIAS VINETVS

gisset apud Festū Pompeium non apud Marcellū, Luram os culei vel vtris significare. Ego hīc calamo exaratos libros non habeo: sed quod in vetustissimis Lutetiæ impressis reperi, id intactum relinquam. Nam non omnia, puto, vocabula, quibus olim Græci Latinique homines vsi sunt, in ijs extāt libris, qui ad nos durauerunt: & multa scimus esse, quæ in vno solo reperiuntur scriptore. Lora genus vini dicebatur Latinis, quod maceratis aqua vinaceis fiebat, & inter vina operaria numerabatur, quorum tria sunt genera apud Plinium libro quartodecimo Naturalis historiæ: quis scit, an non inde illi dixerint etiam vtrē, loram, vbi vinum poneretur? Deinde Lorum dicunt vinculum funemque ex corio, & corrigiā. & quibus loris cædebantur olim homines, vt hodiēque pueri in scholis apud Hispanos, ex corio erant bubulo: quos Litanus seruus in Afinaria Plauti mortuos boues vocat, qui viuos homines incurfarent. vt loram suspicari liceat vtrē quondam dictum, qui ex bubulo corio esset: quali suos conclusisse ventos Aeolum fabulatur poëta. ¶ *Eurylochus, & præmissi cum eo.* Eurylochum excipit Homerus: qui renunciare posset Vlixī, quid alijs accidisset. ¶ *in ferarum ora.* in suis Homerus.

Cap. 10

- 531 In Periochas Odyssæ XI, & XIII, & XIV. ¶ *Auernum.* sic appellat Virgilius, qui Lycophroni, Straboni, & alijs Græcis, *A'opros* dicitur, non Homero. * ¶ *Trinacriam.* Siciliam. quam Homerus *Θρινάκίαν* appellauit, hoc est Thrinaciam, quomodo potest Aufonius scripsisse. Strabo, Stephanus, Eustathius. * ¶ *Somno expergiscitus.* Expergitus legendum hīc puto, vt in periocha libri quintidecimi Iliados. Hæc autem vsque ad illa de seruo Eumæo, quum narret Homerus in Rhapsodia tertiadecima, quamuis versus, *Egreditur portu,* sit ex Græco primi quartædecimæ, contaminatas ab veteribus librarijs duas has periochas, vt ostendit Mariangelus, restituendas, sic Antuerpienses edere non sunt veriti. * ¶ *Cressium.* Cretem, Cretensem, ex Creta insula. ¶ *Nauigantem Troiam.* In ipso est Homero, istum Cressium, postquā ab Ilio capto, in Cretam suam rediisset, in Aegyptum sponte nauigasse. sed nec quæ sequitur in hac Periocha Græcis satis consentiunt.
- 532
- 533
- 534 In Periochas Odyssæ XV, & XIX, & XX. ¶ *At Lacedæmonias.* Ambigit Mariangelus, It ne, an ad pro at, hic legi debeat. Est in Periocha quarti libri, — *uentum valide ad Lacedæmonis arces.* ¶ *maturōque.* *maturēque* Mariangelus emendat: qui & pro *aduerso, diuerso itinere* suum antiquum librum habere scripsit. * ¶ *in Parnaso.* ἐν Πάρνασσῳ. Homero *Παρνησός* dictus fuit hic Phocidis mons, sed vulgo *Παρνασός*, auctore Eustathio, hoc est Parnasus vnico, s. ¶ *diuinationis ex parte.* Sic codicum nostrorum vetustissimus, pro *diuinationis experta.* idemque Eresippus pro Ctesippus, hoc est *Κτήσιππος.*
- 535
- 539
- 540
- 542 In Periochas Odyssæ XXII, & XXIII. ¶ *nihilominus in Vlixis.* *nihilominus in Vlixis domo,* Mariangelus. Qui & infra, pro, *Medonti vni,* *Medonti præ-*

IN HOMERI PERIOCHAS

ti præconi legendum suspicatus est: quod vt Phemius, Citharcedus, ita Medon præco erat, & ita nominet Homerus, licet videatur Telemachus apud poëtam maiore contentione patrem pro Medonte orare, quam pro Phemio. Illud etiam Mariangelus *ὀβελίζεις*, & *qui cum eo erant*, quod legitur inter verba suffragabatur & Melanthium. * ¶ *In Coitum deinde.* In coetum vetus codex Mariangeli: sed coetus nihil est aliud quam coitus in epigrammate in Polygitonem
 In Periocham Odyssæ XXIV. *iuuenum gregem densitatēque vno agmine comitantem.* Sic vetustissima Parisiensis editio. Mariangelus ex antiquioribus libris reponendum censuit, *iuuenum cum grege densitatem vno agmine comitantem:* sed quid hic istud, *cum grege?* Ego, si certo scirem, in vetustis exemplaribus reperiri præpositionem, ex ea, & illo gregem, congregem facere non dubitarem: & sic legerem, *Mirantique lectorum iuuenum congregem densitatem, vno agmine comitantem.* Hoc enim composito vocabulo locis aliquot vsus est Aufonius, sicut ostendimus in epistolarum duodecimā ad Paulum. ¶ *Cui dispar fuerat in vtraque fortuna.* Vlixī contigit vxor pudica, Penelope: Agamenoni impudica, Clytæmnestra. Vlixes domum reuersus, poenas de procis suæ coniugis sumpsit: Agamenon ab eodem bello Troiano domum reuersus, occisus fuit ab vxore sua, & eius adultero AEgistho. Sic Agamenonni fortuna fuit dispar in vtraque, tam in virtute, quam in pudicitia. ¶ *inopinato & reditu, & rerum gestarum relatu.* Sic meorum exemplariū vetustissimū, quomodo cunque alia. Idē mox habebat, *afficitur ab eo, cognitu, quas exanclasset arumnas.* vbi calamo scriptum Mariangeli, *afficitur ab eo cognitis, exanclasset, arumnis.* Debet autem scribi per t non c verbū exantlo: quod a Græco sit ἐξαντλώ, exhaustio significante. Cicero in Lucullo. *Credōque Clitomacho ita scribenti, Hercules quondam laborem exantlatum a Carneade.* Et secundo de Diuinatione.
Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

543
58
445

447

Mmm 2

IN SYMMACHI EPISTO-

545 LAS AD AVSONIVM, ELIAE VI-
NETI S ANTONIS ANNOTA-

T I O N E S.

INTER amicos Aufonij, ad quos ipse scripsit, & qui ad eum aliquid scripsisse reperiuntur, Symmachus est & Paulinus. Horum multæ ad diuersos extant literæ: ex quibus, quæ ad Aufonium scriptæ fuerunt, & quæ de illo quippiam docent, eas etiam nobis vna cū Aufonij scriptis edere visum, sed posteriore loco & separatim. Hic ergo sunt Symmachi ad Aufonium e-

pistolæ septem. Si plures forte sunt in illius libris, vbi multæ titulum nullum habent, cognoscere non potui: vt omnes huc transcriberem. De hoc autem Symmacho siquid mihi fuit compertum, id dixi in epistolarum Aufonij quartam ad eum ipsum Symmachum scriptam.

In Primam. ¶ *Et peregrinationem tuam*. Cuius & sequenti epistola mentio: vbi cunq; tunc peregrinabatur Aufonius, in Italia, nisi fallor, quum Symmachus esset in Campania.

346 In Symmachi ad Aufonium epistolam II. ¶ *Plene inter nos amicitia*. Aufoni^o in illa sua peregrinatione petierat per litteras nescio quas vestes ab amico: cui quæ petierat, misit Symmachus: & hæc scripsit. ¶ *ad patriam larem*, in patriam tuam redieris.

347 In Symmachi ad Aufonium epistolam III. ¶ *Merum gaudium*. Ad has litteras eam rescripsit Aufonius epistolam, quam inter Aufonij epistolas numerauimus quartam. Quodnam carmen præter Griphum de ternario numero, scripserit ad Symmachum Aufonius, nusquam legi. ¶ *que Capuæ locatus*, quum essem Capuæ. quam celebrat quinto loco inter claras vrbes Aufonius. Ex qua ciuitate & Campania ad alios Symmachum scripsisse inuenies in eius epistolarū libris. ¶ *oblita*, condita. ¶ *Tulliano*, Marci Tullij Ciceronis parentis eloquentiæ.

348 ¶ *mutuum scabere*. Idem prouerbiū in Aufonij præfatione in Technopegnion. ¶ *in gratissimo cuique*. In vetusto codice, *Ingratis scano cuique*

AD AVSONIVM EPISTOLAS

cuique. ¶ *Cassas formidines*, vanos & inanes metus. ¶ *Indulge stilo*, scribe multa. ¶ *didascalicum*, Hoc & protrepticum in epistolarum Aufonij quarta. * ¶ *summam*, egregie, præcipueque. summam & præcipuam gloriam tulerunt. Aliæ significationes huius aduerbij apud Ciceronem & alios. ¶ *scriptores*, poëte, qui comœdias scribebant: qui non agebant ipsi, quas fecissent fabulâs, sed alijs agendas dabant. Sic Lucius Ambuius Turpio Andriam, Eunuchum, & alias Terentij comœdias egit, vt in earum est titulis: & Roscius alias aliorum poëtarum, histrio Marco Ciceroni familiarissimus: qui Roscius librum scripsit, quo eloquentiam cum histrionia comparauit, auctore Macrobio, tertio Saturnaliorum. ¶ *non defuit*, ex actionibus optimarum fabularum.

In Symmachi ad Aufonium epistolam, IV. ¶ *Petis a me*. Respondet litteris Symmachus, quibus Aufonius fuerat questus de quarundam Symmachi litterarum breuitate: simulque exoptulat cum Aufonio de Mosella, quem non misisset, quum iam multi illum haberent. ¶ *sed ego, qui sum paupertini ingenij mei conscius*. Quædam exemplaria *paupertini* pro *paupertinis*: sed alia rectum ipsum pro obliquo; sic, *sed ego quasi paupertinus ingenij mei conscius*. Paupertinum autem pauperem significare, & hoc se vocabulum apud Marcum Varronem legisse, scribit Nonius Marcellus. De Laconica breuitate monuimus in Ludum Sapiantum. ¶ *neque pedestrium*, solutæ, & prorsæ orationis, vt monuimus in quintum carmen Aufonij de Professoribus Bûrdigalensibus.

¶ *prælabitur*, præterlabitur alij libri, vt monuimus in carmen de Treueris. ¶ *Aut ἀμουςότροπος*, Aut *amusus*, alij libri; hoc est, aut *ἀμουςος*. De quo verbo in præfationem in Griphum. * ¶ *Æternorum principum*. Gratiani Augusti, Valentiniani patris, & aliorum etiã fortasse. De isto æternitatis nomine, vide, quæ monuimus in primum epigramma Aufonij de Fastis. ¶ *imparem maximis*, Nilo, Euphrati, Danubio. Sed sunt vel in media Gallia, multi maiores, quam Mosella, Rodanus, Mosa, Sequana, Ligeris, Garumna. ¶ *Ægyptio Nilo*, Hic fluuiorū maxim^o, ex Æthiopia ortus, per Ægyptū exit in mare internū. Epigramma quartū. ¶ *Scythico Tanai*, Tanais fluuius per Scythiam in Mæotim paludem influit. Frigida autem nimium tota illa Septentrionalis regio sed tantum glaciæ Aufonius in suo Mosella non celebrauit, nec eum fecit Nilo maiorem. De Tiberi ver^o & omam interfluente, quid dixerit, lege ad versum trecentessimū & septuagesimū quartum Mosellæ. Sed hoc minime silentio prætereundum, quod pro Scythico Tanai, scriptum inuenimus, *Sarmatico Histro*, in libro epistolarum Symmachi. Est autem idem fluuius Hister & Danubius: quomodo diximus in Aufonij epigrammā nonū. Sarmatæ vero qui & Sautomata, quorum fecit mentionem Aufonius in principio eiusdem Mosellæ, etiam Scythiæ fuerunt dicti: per quos Hister in Euxinum mare

429
549

Cap. 14

550

228

247

203

274

851

79

8

267

10

242

552

fertur. ¶ *de Mosella ortu.* de ortu Mosellæ nihil Aufonius. ¶ *fucasti.* depinxisti, descripsisti. * ¶ *Ita me dii dominis probabilem present.* Sic fuit in ipso libro epistolarum Symmachi. Ethnicus autem erat Symmachus, qui dominos appellat eos Imperatores, qui tum regnabant, quum hæc scriberet, Valentinianū, Gratianū, aut fortasse etiam illos, qui Gratiano successerūt, & ad quos multæ Symmachi extant litteræ.

553

In Symmachi ad Aufoniū epistolam V. ¶ *Aiunt Cochleas.* Ergasilus parafitus in principio captiuorum Plauti.

Quasi quom caletur, cochleæ in occulto latent,

Suo sibi succo viuunt, ros si non cadit.

Item Parasiti, rebus prolatis, latent.

In occulto miseri victant succo suo.

¶ *ne in nos parentis.* rursus Aufonium appellabit patrem Symmachus in epistola septima.

554 A

In Symmachi ad Aufonium epistolam VI. ¶ *Post longum silentium.* Expostulat Symmachus, quod Aufonius post longam litterarum intermissionem, nimium breues scripsisset. ¶ *pagina recens a te.* Pagina significatio nota est, quum Cicero libro sexto decimo sic epistolam incipit ad Tironem. *Varie sum affectus tuis litteris, valde priore pagina perturbatus, paululum altera recreatus.* Et quum sic scribit ad Atticum libro sexto, epistola, *Quum Philogenes. Respondebo primum postrema tue pagina, que mihi magna molestia fuit.* & post versus aliquot, *Quoniam respondi postrema tue pagina prima mea, nunc ad primam tuam reuertar:* sed paginam quoque, ipsam epistolam aliquando dictam fuisse inuenio. Sidonius Apollinaris epistola sextadecima libri quarti. *Accepi per Paterninum paginam uestram, que plus mellis an salis habeat, incertum est.* Et duodecima quinti. *Quod rarius ad vos a nobis pagina meat.* Et duodecima noni. *Veni in nostras a te profecta pagina manus.* Quæ sunt ipsius Symmachi verba. * ¶ *cenæ dapales.* lautas, sumptuosas, opiparas cenas: qualis illa Metelli Pontificis maximi, quam describit Macrobius tertio Saturnaliorum. Scribit Seruius in versum septingentesimum & de

554 B

Cap. 13

circum *præ* Aeneidos, Dapes, regum esse: epulas priuatorum. Tum Nonius Marcellus, Dapes opiparos apparatus, aut religiosos, plerumque significare, vnde Dapalis cena, amplis dapibus plena, dicta sit Titinnio veteri poetæ. Idem vocabulum legendum censuit Perottus in decimo libro naturalis historię Plinij, & tertio de Re rustica Varonis, sed Hermolai & Victorius ibi legerunt aliter. SALII sacerdotes erant, dei Martis. *Salii*: a quibus Saliæ dapes dixit Horatius in carmine tricesimo septimo libri primi. In quem locum scripserunt vetusti commentatores, *Salii* res cenas (sic Saliæ cenas dixit Appuleius quarto Metamorphoseos) esse dictas, quæ opiparæ essent & copiosæ, vetusto prouerbio: quod rettulit Erasmus inter sua adagia: putauitque saliares & pontificales easdem dictas esse cenas. * *Visce-*

554 c

rationem

rationem a visceribus esse appellatam Seruius scripsit in versum ducentessimum & quingentesimum primi Aeneidos, & in ducentessimum & quinquagesimum tertium sexti: quæ viscera dicimus, inquit, nō tantū intestina, sed quicquid sub corio est. Visceratio itaque appellatur, quum quopiam sollempni sacro, & magnatis alicuius funere, caro multorum animalium populo distribuitur. Titus Liuius octauo res narrans in Plautij Proculi & Cornelij Scapulæ Consulatu gestas, anno ab Vrbe quadringentesimo & vicesimo sexto. *Populo visceratio data a Marco Flauio in funere matris.* Et tricesimo nono de reb^o ani Urbis quingentesimi & septuagesimi primi. *Publij Licinij funeris causa, visceratio data, & gladiatores centum viginti pugnaverunt: & ludi funebres per triduum facti, post ludos epulum, in quo quum toto foro strata tricinia essent, tempestas, & cetera.* Cicero secundo de Officijs. *Prodi, qui epulis & viscerationibus & gladiatorum muneribus, ludorum venationumque apparatu, pecunias profundunt.* E P V L Æ nomen femininum, plurale, quid sint, modo diximus ex Seruio: Epulum singulare neutrum, est publicum conuiuium in honorem alicuius exhibitum: vt in eo loco, quem adduximus ex tricesimo nono Titi Liuij. sed quid Dapes, Epulæ, Epulum, Laurentium Vallam quarto Elegantiarum docere memini. * ¶ *mensas secundas.* Cicero ad Atticum libro quartodecimo. *Hac ad te scripsi apposita secunda mensa.* Quum dixisset Horatius in extremo sermone secundo libri secundi, quod poetæ O felli

Cap. 23
554 D
Epist. 6

— pensilis vna secundas

Et nux ornabat mensas cum duplici fica,

scripsit vetus commentator, secundam mensam dici, in qua non edebatur, sed dabatur opera poculis. Et quum dixisset Virgilius in extremo primo Aeneidos,

Post quam prima quies epulis, mensæque remotæ,

Crateras magnos statuunt, & vina coronant,

scripsit Seruius, duas apud Romanos mensas fuisse, vnam epularum, alteram poculorum. sed de secundis antiquorum mensis plura Athenæus libro quartodecimo. ¶ *scitamenta exigua lancis.* Lancium, quas Aufonius tertias inter vasa sacrificalia nominauit in Technopægnio, varia leges genera apud Baesium. quarum minoribus vtimur in secundis mensis, vbi poma scilicet, & nuces, & alia huiusmodi post nobiliores ampliorū lancium cibos, apponuntur. Sed quæ in secundis mensis SCITAMENTA* cuius nominis nec singularem numerum vsquā legere memini, nec ab veteribus grāmaticis de significatione illius quicquam traditum. Scitum puerum Andriæ Terentij vetus cōmentator, elegantē, & pulchrū exponit. a qua sciti significatione, diceres ista scitamēta esse dicta, siue forma id nominis eis dederit siue sapor. Auctores, præter Symmachū, apud quos hoc verbū legimus, sūt Macrobius, Appuleius, & Aulus Gellius. quorū hic antiquissimus metaphoricōs scitamenta vsurpauit, libro octauodecimo Noctium Atticarum: Cap. 3

294

554 E

IN SYMMACHI

sed alij proprie pro bellari, & ijs, quæ Græci *τραχημιστα* dicunt ac *σιμαστα*: nisi si forte bellariorum appellatio latius pateat. Macrobius septimo saturnaliorum. *Quero, cur in aqua simulachra maiora veris videntur. Quod genus apud popinatores pleraque scitamentorum cernimus proposita, ampliora specie, quam corpore.* Appuleius Asinus libro decimo. *Nam vespera, post opiparas cenas, earumque splendidissimos apparatus, multas numero partes in cellulam suam mei solebant reportare domini: ille (coquum hoc refert) porcorum, pullorum, piscium, & eiusmodi pulmentorum largissimas reliquias: hic (pistorem dulciarium hoc) panes, crustula, incunculos, hamos, lacertulos, plura scitamenta mellita.* ¶ *Quid Græca.* Hanc ego sententiam apud suum auctorem legisse non memini. * ¶ *Questor es.* cuius suæ quæsturæ meminit Aufonius in extremo. Protreptico. ¶ *consilij Regalis.* Imperialis, Augustalis, Regij consilij particeps, vnus ex cõsiliarijs Augusti Valentiniani vel Gratiani. ¶ *precum cõditor.* libellis præfectus, vt existimo, & postulationum magister. De quo munere Budæus in annotationibus. ¶ *Nullus indulseris.* Nullus dixeris, non dixeris exponunt veteres grãmatici in Hecyram Terentij. ¶ *in Comico.* Hic versus sic legitur in principio actus quarti Adelporum Terentij.

Vah, quam vellem etiam noctu amicis operam mos esset dari.

¶ *epistola recens.* pagina recens a te profecta, in principio epistola. ¶ In Symmachi ad Aufonium epistolam VII. Generum Aufonij laudat hæ litteræ apud socerum: quæ scriptæ fuerunt post Aufonij Consulatum, vt mox videbitur. ¶ *apud parentes.* Aufonius Symmachi pater etate caritateque: & cõtra Aufonij filius Symmachus. Vide quartã epistolarum Aufonij ad hunc ipsum Symmachum scriptã. ¶ *super viro.* de viro. vt *Multa super Priamo rogans.* Appellant autem Thalassium, Thalassium, Taloesium, exemplaria nostra hunc Aufonij generũ. Talisius vocatur Aufonij socer in carmine octauo Parentalium, & consobrinus in vicesimo, & Talisia in vicesimo primo soror Sabinæ cõiugis: ex qua familia generum hunc fuisse arbitror: & non aliter hîc atque ibi nomen hoc scribendum. Ceterum de generis Aufonij, vide, quæ monuimus in carmen quartumdecimum Parentalium. ¶ *Habes virum dignum te.* Scipionis Aemiliani verba de Iugurtha in litteris ad Micipsam apud Sallustium. *En habes virum dignum te, atque auo suo Massinissã.* ¶ *per te familia Consulari.* Aufonij familia, quæ consulem habuerat Aufonium, per eum consularis erat. ¶ *quem fortuna honoris parti.* Si Talisius hîc Aufonij genere st, quod suspicor, Vallatinus gener Aufonio desletus carmine quartodecimo Parentalium, idẽmque pater Aufonij nepotis, ad quem Aufonius Protreptico scripsit & Genethlicõ, Procõsul appellatur in versu quadragesimo quarto illius Protreptici: Præfectus & Quæstor in eodem lugubri carmine.

IN PONT.

IN PONTII PAVLINI
AD AVSONIVM EPISTOLAS
ELIÆ VINETI SANTONIS

557

ANNOTATIONES.

PONTIVS PAVLINVS, cuius ad Aufonium extant litteræ, quis fuerit, cognosce ex ijs, quæ scripsimus in Aufonij epistolam vndeicesimã. 465
Istæ autem litteræ, quas in quaternas diuidunt cuncta nostra exemplaria, varijs nouis, & falsis titulis, binæ tantum numerari debent: quarum priores sunt, quæ incipiunt, *Defore: alteræ, Quarta redit,* cum iambico & hexametro *Continuata.* ¶ *Defore me patrijs.* Hæc, inquam, est prior epistolarum, quæ extant Paulini ad Aufonium, rescripta ex Hispania, quum iã totam trieteridem (τριετηρίς triennium, vt in monostichis Aufonij de Imperatoribus) a patria abfuisset: ac ab Aufonio ex Aquitania illas tres iam accepisset epistolas, quæ sunt vltimæ inter Aufonij epistolas, ac alias, quæ interciderunt. In nulla nãque earum, quæ extant, mentio fit triennij, cuius hîc meminit Paulinus. Defore autem hoc loco pro deesse siue abesse: sicut & affore pro adesse apud Statiũ primo Thebaidos. Simplex nãque fore significatione præsentis temporis interdum vsurpatum legitur, vt apud Eutropiũ libro secundo. *Quum quæreret Pyrrhus, qualem Romam comperisset, Cineas dixit, Regum se patriam vidisse, scilicet tales illic fore omnes, qualis vnus Pyrrhus apud Epirum, & reliquam Græciam putaretur.* ¶ *vestra tuæ.* ¶ *mota pietate.* tua pietate, caritateque in me, quæ pro filio habes carissimo, mota sanctis querimonijs. ¶ *Vnde dari possit.* a Deo vero, qui solus potest mihi dare reditum, non a Musis numinibus falsis, vt in extrema vicesima quinq̃ta epistola Aufonij. ¶ *Precatas.* preces. Steriles autem inanes & inutiles: quũ in istis Musis nihil sit diuini, nec quicquã possint. ¶ *Castalidis.* Vnde hic pluralis obliquus, pro Castalijs, quæsiuimus in epistolam Aufonij duodecimã. ¶ *Surda vocas.* Ita surdum appellabit Apollinem Musarum præsidem in iambico. ¶ *sine numine nomina.* παρὰ νομῶσα. Musæ istæ cum suo Apolline, sola sunt nomina, nulla numina. * ¶ *illum.* verum deum. ¶ *trifido igne.* Iouis trifulca fulmina in versu no-

189

vers. 495

494

446 A

558

Nnn

278 no Griphi. ¶ *nec inania murmura miscet.* ex versu ducentesimo & de-
 cimo quarti Æneidos. ¶ *satis.* segetibus, vt in versu vicesimo ter-
 tio primi Georgicon Virgilij, vnde hūc suum Paulinus. ¶ *fiat reus auctor.*
 559 vt deus accusetur, qui me, quę facio, facere cōpellit. * ¶ *Stulta Dei.* Quę
 Cap. I sapientes habiti homines, stulta existimabāt. Ex epistola Pauli priore ac
 Corinthios. ¶ *Gratia prima tibi.* O Aufoni, qui me primus in religione
 Christiana instituiti, & bonis disciplinis. Hic autem *Cedit, & Cedit* scribi-
 tur: ac infra. * *fructum & pomum, antris & agris.* ¶ *Pegasum equitem.* Be-
 560 lerophontem, in extrema epistola Aufonij vicesima quinta. ¶ *ania.* de via
 494 loca, & solitudines. ¶ *Clari velut antefophorum.* Multi autem & sunt, & fue-
 runt, inquit Cicero primo de officijs, *qui eam, quam dico tranquillitatem, ex-*
petentes, a negotijs publicis se remouerint, ad otiumque profugerint. in his & no-
bilissimi Philosophi, longęque principes, & quidā homines seueri & graues, &c.
 ¶ *vt nunc quoq;* Sicut illi, qui Gręcis anachoritę, eremitę, monachi, sunt
 562 vocitati. * ¶ *attamē hac sedisse.* sedere hoc loco placere, sicut & in epistō-
 572 lę sequentis versu vndecimo. Sic, inquit, illi senserunt, qui penitus noue-
 runt, quid verum bonumque foret, & quę futurę cum Christo vitę æter-
 nitatis, ac pręsentis huius caducę vanitas. Ita *æternum & inane* pro sub-
 stantijs. ¶ *At mihi.* Hoc dicit. Non sum Paulus ille Ægyptius, nec
 Antonius, nec Hilariō, nec Macharius, nec quisquam ex sanctis illis mo-
 nachis, & tamen vos in ijs me ponitis. Vnde isti de me dissipati rumores?
 ¶ *fides voti par est.* veri pro voti quidam libri, quum neutram voculam
 alij habeant, & sic maneat metrum imperfectum. Paulinus autem hoc
 fortasse dicere voluerat, Quę de illo ex falso rumore crederentur, ea vo-
 to eius conuenire: qui solitariam illam in primis probaret, & optaret:
 quanuis adhuc amœna Hispanię loca incoleret, non vastas aliquas so-
 litudines, vt in quibus Paulum illum mortuum esse solum ferunt, & ab
 Antonio sepultum. ¶ *Et blanda posito.* qui adhuc sim Barcinone, ciuita-
 524 te maritima, opulenta, amœna. ¶ *Acta.* Gręcum est vocabulum ἀκτῆς,
 litus significans, locumque maritimum, vt diximus in periocham libri
 sexti Odyssę. ¶ *tam festinata.* ante scilicet, quam in solitudinem secesser-
 rim. ¶ *iustus.* postquam secessero. ¶ *bis vt male versum.* Dixerat Au-
 493 sonius epistola vicesima quinta.
 ¶ *Vertisti Pauline tuos dulcissime mores.*
 489 ¶ *neque me vel coniuge.* extrema vicesima quarta Aufonij epistola. ¶ *Vel*
 563 *mentis vitio.* Vt versu septuagesimo epistolę vicesimę quintę. * ¶ *Nec*
mihi nunc. Versu quinquagesimo secundo eiusdem vicesimę quintę
 ¶ *Quid tu mihi vastos Vasconia saltus.* Hęc Aufonius ad versum quin-
 493 quagesimum primum epistolarum suarum vltimę. Vasconię vocabu-
 lum antiquiorem Paulino non legi. ¶ *in primo quasi limine.* Aquiraniam
 Aufonij & Paulini patriam ab Hispania determinant montes Pyrenęi:
 quos tenent Vascones. ¶ *summum.* extremum, occiduum, qua parte So-
 lem in Oceanum, magnum mare, se mergere, cum occidit, fabulati sunt
 veteres.

veteres. Mirum autem, quanto ditiozem, quam sit, videri voluerunt His-
 paniam, Pomponius Mela, Trogius Pompeius & quidam alij scriptores
 antiqui. * ¶ *Sed fuerit fortuna.* Ponamus inquit, non habitasse me alibi, 564
 quam in medijs Pyrenęis, cum latronibus, & feris hominibus, non pro-
 pterea mutavi pristinos meos mores. ¶ *neq; leuibus.* Leue hoc loco, vt in
 epigrāmte ceterisimo vicesimo tertio, cui opponitur asperū, scabrū, im-
 68 politū. * ¶ *Mōtanāque mihi Calagorrim.* Versu quinquagesimo septimo
 565 epistolarum Aufonij vltimę. ¶ *has opes.* solas Calagorrim, Bilbilim, Hiler-
 493 dam. ¶ *Bilbilis huic.* Tu tres tātum Hispanię vrbes memoras: abs quarū
 misera conditione totam prouinciā vis vituperatā, quum in ea sint Cę-
 sarea, Tarraco, Barcino, (has etiam memorauit Aufonius in epistola vi-
 cesima tertia) permultęque alię ciuitates clarę, opulentę, amœnę. * ¶ *ge-*
 484 *minum.* mediterraneum, & Oceanum mare. ¶ *Qua Betis.* Bætis & Bætis
 566 A scribi solet fluuius hic, & sic priore longa apud Lucanum, Statiū, Silium,
 483 omnes poetas pręter hunc. Hodie *Guadalquivir*: & *Hiberus*, *Ebro*.
 ¶ *Lataque.* Ordo est. Et Hispania complet lata diuortia, & spatium illud
 amplum, quod duo maria interiacet longe inter se distantia, internum &
 Oceanum (*Ipsa Hispania*, inquit Mela, *nisi qua Gallias tangit, pelago vndi-*
que incingitur) suo ambitu finiens orbem terrę. Nam vltra Hispaniam,
 Occasum versus nihil est pręter vastum mare. ¶ *Domine illustris.* Sueton-
 ionius & Tacitus memorię prodiderunt, Augustum & Tiberium prin-
 cipes. domini appellationem, vt maledictū & opprobrium, exhorruisse:
 sed Domitianus quum procuratorum suorum nomine formalem dictans
 epistolam, sic cōpisset, DOMINVS ET DEVS NOSTER SIC FIERI IV-
 BET, institutum postea, vt ne scripto quidem ac sermone cuiusquam ap-
 pellaretur aliter. Inde in alios Cæsares, atque adeo in omnes tandē, qui
 aliqui viderentur (dominus proprie est, qui seruum habeat) eo vocabulo
 turpiter abusa est adulatorū oratio. Quotiens enim Plinius iunior Trai-
 anum Augustum vocauit Dominum? Sed Aufonius quoque Symmachū
 appellauit Dominum, in epistolarum quarta. Illustrem vero vocat Pau-
 428 linus Aufoniū, qui fuerat Quęstor, Pręfectus prętorio, Cōsul & alia, De
 quo titulo plura poteris cognoscere ex Theodosij & Iustiniani codicibus
 * ¶ *Qua regione habites.* Nec in agro Burdigalensi, nec in tota reliqua A-
 566 B quitania, quicquā extat, quod Aufoniani nominis vestigium retineat vl-
 lum. Hoc mirabatur, & moleste ferebat Iosephus Chassanianus, vnus ex
 senatus principibus Burdigalensis: qui quum Aufonij scriptorū ciuis sui
 esset studiosissimus, quod paucis ante ānis, quā de vita decessisset, emerat
 prædiū ad Garūnā æstuaria, infra Burdigalā, & non procul ab ea, Aufo-
 nianū pro prisco nomine iussit nūcupari. Columnę fragmentū ex vrbe
 909 trāslatū in horto cōstituit, ei quadrangulū cippū superposuit, qui solariū
 sustineret. & circū Cippi basim nomē Aufonij inculpfit. cū numero ne-
 scio quot Olympiadū. In quibus cōputandis quū aliquādo Iacobū Salo-
 monē, de quo alibi mētione fecim⁹, torquere se vidissē, amicū monui, nō

566 c esse id antiquius, quam dico. * ¶ *& piceos malis describere Boios?* quasi dicat, moleste ferres, si id facerem. quare vide, ne sis in me iniquus. Quem comprehendunt angulum Oceanus, & in Oceanum defluens Garumna, 430 Medulos appellari diximus in epistolam Aufonij septimam. Supra hos, secundum eiusdem Aquitanici oceani litus sunt, qui *Buies* vulgo dicuntur, ac eorum ager *Buchs*. Hi, non dubito, quin sint, quos vocet Boios Paulinus, & ideo Piceos, quod maritima hæc Aquitania, harenis obducta, ceteris fere frugibus infœcunda, præterquam secali, & milio, arboribus resinam picemque ferentibus abundat, cuius vtriusque speciei magna vis Burdigalam singulis Veneris diebus carris aduehitur. In hac gente sinum facit Oceanus, in cuius ore, ab Aturro, est, quæ *Testa Boiorum* vulgo dicitur, locus, a similitudine capitis, quam *Testam* Galli vulgo appellamus, vt dictum fuit in epigramma Aufonij septuagesimum primū. Inter hūc 41 sinum & Aturrum, alij hodie nominantur minuti populi: quos omnes Baionam vsque, Boios quondam fuisse appellatos inde conijcio, quod ea 108 vrbs perantiqua, vt in carmen de Burdigala ostendimus, in radice Pyrenæorum, & ripa Aturri Hispaniam spectante, quattuor fere millibus passuum ab Oceano, sedens, vna ex Nouempopulaniæ ciuitatibus, a Boijs nomen habere videatur. * Primum enim, non omnibus Baiona, sed nonnullis Boiona o pro a vocatur: sicque puer a popularibus meis appellari audiebam. Deinde in vetusto prouinciarum nomenclatore incerti quidē illo auctoris, sed non pœnitendæ tamen antiquitatis monumento, vbi sic Veneti Lugdunensēque ediderunt, de Baiona, *Ciuitas Boatum, quod est Bot*, vetus codex clarissimi viri Michaëlis Montani habet, *Ciuitas Boëcium, hoc est Boius*. vbi quis Boiorum nomen non agnoscat? Corruptæ certe voces Boatum, & Boëcium, Boiatum vel Boiatium initio fuit, a recto Boiates: sicut a Vasates, genitiuum Vasatium & Vasatum reperisse me ostendi in carmen vicesimum quartum Parentalium. cui nomini subiectum post fuit interpretamentum, *hoc est Boij*: idque postea librarij varie deprauarunt. Eorundem Boiorum mentio quoque fit in Itineratio prouinciarum, ponunturque inter illa loca, per quæ ab Aquis Tarbellicis Burdigalam iter est, sedecim millium passuum interuallo a Burdigala. Alij quōdam fuerunt Boij in media Gallia. quos Alpes & Renum transgressos, in Italiam Germaniamque colonias deduxisse, Titus Liuius, & alij sunt auctores. a quibus priscis Boijs possunt hi profecti videri, & in Aquitaniam simul cum Biturigibus Burdigalæ conditoribus venisse. * In illum autem quem diximus sinum Boiorum exit L E R I A, fluius in Vasatenfi ortus: qui ponte, Cymba, & nonnunquam vado transitur apud vicum Mōtes: qua via breuissima Baionam Burdigala solet iri. Qui Leria, si non est, quem nuncupat Sigmanem Ptolemæus secundo Geographiæ: & eius ostia constituit inter Aturri Baionam, & Garumnæ Burdigalam præterfluēris ostia, totus ille Sigmas cum suo nomine prorsus interciderit. Nulla nanque est alia aqua, quam Leria, inter Garumna & Aturrum in Oceanum in-

num influentes, quæ fluij nomine digna videatur. Sed nec nobis cognitū magis, quam Sigmas, C V R I A N V M promuntorium, hoc est, Κορυθαὼν ἄκρον, quod memorat idem Ptolemæus: & inter Sigmanis sui & Garumnæ ostia collocat: nec quicquam extat in eo Boiorum Medulorumque litore, quod Curianum illud suspiceris, nisi forte, quod vulgo C O R D A N vocitatur. Scopulus est in Medulico Oceano non procul ostio Garumnæ, ὄρεον sustinens turrim præ altam: vnde nocturno nauium cursui ignis ostenditur, a proximo Medulorum angulo quinque minimum passuum millibus distans, sed cuius olim partē fuisse non dubitem. * Totus nanque Medulicus ager nihil fere est, quam harena. Harenam autem quis nescit vêtis & fluctibus facile cedere, ac quolibet agi? Ita videmus litus illud in dies atteri, & Oceanum Medulos censim obruere, vt mihi dubium non sit, quin Cordanum nostrum Medulis aliquādo adhæserit: ceterum quia saxum erat in medijs harenis non harenacea moles, id fluctus a continente tatum abscidisse, qui disijcere non potuerunt. ¶ *Quumque Maroialicis*. Thermis & aquarum callidarum fontibus scaturit Aquitania secundum Pyrenæorum montium radices: sed quænam sunt Maroialicæ Thermæ, non comperi. Solus veterum scriptorum meminit Paulin⁹: nec de loco illarum quicquam attingit. quinimo vereor, vt nequid sit mendii in vocabulo. Ascensiana nāque epistolarum Paulini editio Maroiaacis habet, vbi aliæ Maroialicis, vetus etiā sine s Maroialici. Prodigis autem & proteris hic habet nostri libri. ¶ *Nigrantes fumo*. *Mapalia* calæ, casule, tuguria. *Testa* autem quidā libri, alij *texta*, x pro c. ¶ *pellitis*. qui pellibus ouium, caprarū, aliarūque bestiarum olim se tegebāt, sicut hodiēque faciunt. Qui sint autem Bigerri diximus in extremā Aufonij epistolam quartamdecimam. * ¶ *tua Roma*. qua ciuitate donatus fuisti primum homo Gallus: deinde Consul eius factus. ¶ *harenosas Vasatas*. de quibus in carmen vicesimum quartum Parentalium. ¶ *Vel quia Pictonicis*. Pictones qui sint, diximus in carmen vndecimum de Professoribus. Apud quos Aufonio prædium fuisse vllum nusquam legi, sed apud Santones Pictonibus confines in epistola vndecima, & alijs ad Paulum, & Tetradium. ¶ *Romanum Aufonias huc deuenisse Curules*. Romanum ciuem & Consulē (vt ante tres versus) Aufonias & Romanas curules (quid sit Curulis sella diximus in extremum carmen de Burdigala) huc deportasse. Respondet ergo Paulinus ad illa epistolæ vicesimæ quintæ Aufonij: *Ergo meū, patriæque decus, columenque senatus*: & hoc fere dicit. Quæris, o parens Aufoni, quod ego vir Consularis, in Hispaniam secesserim: quid tu? an non etiam homo Romanus & Consularis, sicut ego, relicta Roma in extremam Galliam secessisti? vt nisi te mihi æquum præbeas, possim condemnare eodē ego te crimine. * At liber antiquus & Ascensiana editio *Rara vnum* hic habent pro *Romanum, heu pro huc, & deuenisse pro deuenisse*.

Rara vnum Aufonias heu deuenisse curules

IN PONTI PAVLINII

Conquerar. — Quam veterem scripturam non improbarem, si scirem istud *Rara unum* corruptum vocabulum, unde *Romanum* facile potuit fieri, alicuius obscuri loci apud Pictones Santonésue nomen esse. *Rara unum* certe *Rarannum* esse potest: & locus Rauranum, translata in primam syllabam diphthogo, legitur in Itinerario illo Antonini, inter Mediolanum Santonum, & Biturigum Cuborum Argantomagum, quum iter ex Aquitania in Gallias describitur ¶ *trabeam*, vestem consularem, de qua in extremam gratiarum actionem. ¶ *veteri sordescere fano*: Quasi dicat, quæ tua trabea non in quoquam vetere templo apud Pictones, vti Romæ Veianij arma Herculis ad postem fixa, in prima Horatij epistola putrescit, immo Romæ fulget inter ipsas Cæsarum Consulium trabeas. ¶ *Latiaris*. Latium, prouincia est Italiæ ad Tiberim & mare Tuscum sita, in qua Romam Romulus Quirinus condidit. Ab eo Latio dicitur homo, cuius, sermo, Latinus, & pro Latino Latiaris, pro quo Latiaris, qui Latialis quoque dicunt, nescio, quantum sapiant. Primum enim vetustis in codicibus quam raro Latialis per l scriptum inuenitur? Deinde est apud Macrobiū primo Saturnaliorum, Latiar per r Latinarum sollemne, ac apud Ciceronem libro secundo epistolarum ad Quinctum fratrem, sicut ibi legendum putat Lilius Ferrariensis. Tum apud Dionysium Halicarnassensem libro quarto *Aeridipios*, hoc est Latiaris, Iuppiter. Postremo Priscianus libro quarto de denominatiuis, à Latium Latij Latiaris, sicut à peculium peculiaris, fieri dicit. Latialis per l non meminit. ¶ *Cæsareas inter Palmatas*. Tua trabea fulget Romæ inter Cæsarū palmatas (palmam esse eandem vestem cum trabea diximus in extremam gratiarum actionem) eodemque titulo & honore postquam Cæsares illi, Augusti, & Imperatores, Consulari honore etiam gaudentes, in eo sibi magistratu collegas quoslibet ex priuatis alijque asciscabant ¶ *natino*. non simulato, sed naturali auro. de quo trabeæ auro quæsiuimus in extremam eandem Gratiarum actionem ¶ *Lucani fundi*. Lucaniaci in extrema epistola sexta Ausonij ¶ *Materiam*. ad tam superbas ædes construendas. sed quis locus iste prope Liburniam? ¶ *in Condatino*. sic recte scriptum reperimus in libro epistolarum Paulini ab Iodoco Badio Ascensio, anno Christi millesimo quingentesimo & sexto decimo, mendose in alijs omnibus Conlatino, & Collatino. De quo loci vocabulo vide quæ scripsimus in eadem extremam epistolam sextam ¶ *satyræ mordacis aceto*. Dixerat Persius in satyra quinta, *Storcus aurem mordaci lotus aceto*. ¶ *Hoc bona noti*. Legitur & *voti pro noti*. Sed alij mendis non vacat locus hic: totus quæ reddunt ipsum obscuriorem ¶ *mortali*. homini mihi. In priore versu pro *dei*, *sedet* erat in vetusto codice: & in sequenti *id fano*, pro *hoc sancto*. Parentem autem pergit appellare Paulinus Ausonium. ¶ *diuersa sequentibus*. qui meum non sequuntur institutum, qui faciunt aliter, quam ego ¶ *esse*. haberi, existi-

AD AVSONIUM EPISTOLAS

existimari stultus ¶ *arbiter ipse*. ipse iudex homo, bulla, cinis, puluis, alios probans aut damnans ¶ *atque illi suus est comitabilis error*. hominem obeuntem suus comitatur error. Verbum autem nouum mihi comitabilis a comitor * ¶ *Quem diuinum iudicem, Christum ¶ labentibus*. futuris. ¶ *Et metuens studio properante laboro*. Vetus hæc lectio: quam præfero ceteris. Idem autem codex antiquus, & Paulini litteræ ab Ascensio vulgatæ, in *aduentum*, pro, in *aduentu* habent: & id pro *hæc*. *idiam cauta futuri Præmetuens* ¶ *Increpitet tuba*, ex Matthæi Euangelio * ¶ *Per inane*. per aërem ¶ *Commueo*. legitur & *consentio*. Ceterum *atheria* pro *atherea* fuit in vetusto codice. ¶ *proposito*. consilio. ¶ *superstite vita dum uiuo* ¶ *Communique Deo Ventura in secula rebus*. Hoc equidem quid sibi velit, non intelligo, vbi vetus codex habebat *Communes* pro *Communi* ¶ *Si contra est*. Sit tibi non placet hoc meum propositum, fatis mihi fuerit, quod Christo placet.

IN PAVLINI EPISTOLAM

AD AVSONIUM SECVNDAM.

Quum tres illas, quæ ultimo loco inter Ausonij epistolas fuerunt editæ, & alias, quæ non extant, scripsisset ex Aquitania in Hispaniam ad Paulinum Ausonius: quibus querebatur de secessu & taciturnitate Paulini, coepit & ipse quoque filere. Quod silentium miratus tandem Paulinus, hæc ad eum scripsit: quibus exposulat cum eo de intermissione litterarum, simulque refutat, vt in prioribus litteris, quæ de secessu Hispaniensi fuerant obiecta. ¶ *Quarta* redit. anni iam sunt quattuor, quum nihil abs te accepi litterarum, Ausoni, qui prius crebro mittebas. ¶ *salutifero*. salutifero in versu quarto epistolæ vicesimæ quintæ Ausonij ¶ *Dona negata diu*. annos iam quattuor intermissum litterarum officium ¶ *Trina etenim*. Tres ab Ausonio diuersas accepisse se dicit epistolas. Ausonius quartam se scripsisse dicit in principio vicesimæ quintæ suarum: sed ea nondum reddita fuerat ¶ *Quedam subamara*. vt in epistola vicesima tertia, & duabus sequentibus ¶ *Anxia pietas*. sollicita de me pietas tua ¶ *Sed mihi mitte patris*. Asperitas ista paterna (sic Ausonium Paulinus patrem appellare solere ante monuimus) austeritasque, censoria & Catoniana maior, semper mihi mitis videbitur, blanda, & dulcis. *Sederit* ergo pro placuerit. vt & supra in versu septuagesimo quinto prioris epistolæ, & in principio quarti Aeneidos.

Nnn

IN PONTII PAVLINI

Si mihi non animo fixum, immotumque sederet.

¶ *Blandis.* Quæ in me iacis aspera & acerba, pater Aufoni, illa pro blandis & mitibus habeo. Vetus autem lectio mihi non placet, *sedit & e blandis.* ¶ *Ista suo retegenda.* legitur & *referenda* pro *retegenda.* ¶ *Vindictis Heroi.* quo heroico metro me vindicem, diluamque crimina, & refellam, quæ mihi obijcis. ¶ *paucis.* Aduerbiū hoc, vt apud Terentium, *paucis te volo:* & in carmine Sulpiciæ. ¶ *præcurrit.* anteit, & præcedit carmē illud heroicū. Præcurrit autem, quia pes citus est iambus, vt appellauit Horatius de Arte poëtica. Sed de Iambi velocitate plura Aufonius in Iambico epistolæ vicesimæ primæ ad eundem Paulinum. Iambus autem dicitur non solum pes ille ex syllaba longa breui subiecta, verum etiam metrum ipsum & carmen Iambicum. ¶ *Discreto referens.* Non poterat tam commode dicere, quæ volebat Paulinus alio metri genere, quā Iambico. Horatius de arte poëtica.

*Archilocum proprio rabies armauit Iambo.
Hunc Socci cepere pedem, grandæsq; Cothurni
Alternis aptum sermonibus, & populares
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.*

¶ *Nunc elegi saluere iubent.* finem accipiunt versus nostri elegiaci. Salue & Vale synonyma sunt auctore Varrone apud Seruium: quibus vtimur, quū ab aliquo digredimur. sed vide de ijs, quæ indicauimus in Ephemeridē. ¶ *vt fecere alias.* Istis iā pridē vale dixerat Paulinus religioni totus deditus, & seruiens. Huic autem Elegiæ quod subijciebant alia exemplaria, *Vale domine illustrissime,* id non fuit in codice veteri: quod & ex illo Paulini versiculo, *An tibi me, domine illustris, si scribere sit mens,* sumptum suspicor ab ijs, qui scripta hæc confuderunt omnia, foedaruntque nouis ac falsis titulis.

¶ *Quid abdicatas.* Ita elegiam sequebatur carmen hoc iambicum trimetrum, & dimetrum, in vetusto libro, & recte, vt postea ostendemus. ¶ *non ope pari.* quoniam tu, o pater, & præceptor Aufoni, viribus ingenij & eruditione semper filio præstitisti, sed *pari studio:* quia ego æque ac tu poëtices olim fui studiosus. ¶ *Ciere.* vocare, vt in priore epistola, *Surda vocas.* De Phœbi Apollinis specu fecit mentionem Aufonius in epistola ad Paulum de Biffula. ¶ *Dei.* veri dei. ¶ *Petere fonte.* Caballino fonte, Hippocrene, nemoribus & iugis Heliconis, bicipitisque Parnasi. ¶ *nunc alia.* Simo in Andria.

Nunc hic dies aliam vitam affert, alios mores postulat.

¶ *Vacare.* dare operam, & studere. ¶ *Lucem suam veram.* ¶ *Sophorum.* philosophorum. ¶ *nubilent.* Sophistæ, oratores, poëtæ, solent rebus & veritati tenebras offundere. ¶ *Hic.* Christus in principio Euangelij Ioannis. Sed hæc omnia perpulchre concinnauit Paulinus ex Apostolorum scriptis, litterarum sacrarum homo scientissimus. ¶ *Magister hic virtutum.* Sic vetus codex *virtutum,* & sic versus poscit: quamuis ab

virtute

AD AVSONIVM EPISTOLAM

virtute virtutum tantum tradat Priscianus libro septimo de genitio plurali tertiæ declinationis. ¶ *Æterna iungens homines inter & Deum, Vtrūque se cōmercia.* Qui Christus iūxit sēpiterna cōmercia inter Deū & homines. quæ nā cōmercia? seipsū vtrūq; hoc est, qui vtrūq; fuit, & Deus & homo. * ¶ *Totūque.* legitur, & *Totusque,* ac supra, *absterget* pro *abstergis.* ¶ *Æstus.* curas, studia, turbas. Quidam libri *Æstus.* ¶ *Contempta præsens.* humana hæc & terrena, quæ in præsentia, & hac vita, spreueris. vt præsens nomen sit pro aduerbio. Vel vt ipse præsens Christus: quum aliquando de meritis cuiusque cognoscet. ¶ *vel mage.* aut potius, quæ apud ipsū deposueris. * ¶ *Custos.* depositarius. Sic fuit *custos* in antiquo libro. in alijs *iustus.* *Reddit* vero & *reddet* in sequenti versu legitur, sed *reddet* pu to rectius, vt post restituet. ¶ *Ne quaso segnē.* In epistola vicesima quinta Aufonius Paulinū appellat residē, cessatorē, pigrū in scribēdo: in vicesime tertiæ versu tricesimo quarto, impiū. At in eiusdē vicesimæ quintæ versu quinquagesimo, suos mores eū vertisse dicit. * ¶ *Tibi disciplinas.* De hoc in epistolā Aufonij nonamdecimā. ¶ *Veniāle quidquid horū erit.* venia dignum est, & mihi debes ignoscere, quod tam diu in Hispania procul a te & patria, degam, quæcūque harū triū causa sit mihi, vt id faciā, siue quia id expedit, siue quia necesse est, siue quia mihi sic libet. Istud autē verbū *Veniāle,* pro quo & veniabile dixit Sidoni^o, vt in epistola vndecima libri quarti *Hæc apud eū culpa veniabilis erat,* nescio, quāto sit antiquius ipso Paulino. Hoc ergo iābicū, elegiaco subscribebat ver^o codex, vt supra monuim^o: illudq; putamus esse iambicū quod se dicebat in extremis elegis Paulinus heroico præpositurū: vt quod heroicū intelligebat, quo se vindicaret, id sit, quod incipit, *Continuata meæ durare,* ipsi elegiæ subscriptū in nouis exemplaribus. Nam vetus iambico, quod suo loco ponere mihi videbatur, subijciebat precationem illam Paulini, *Omnipotens genitor:* & huic orationi, epigrammaton tricesimum tertium, *Si timeas,* & alia. Vnica itaque fuerit epistola tria hæc carmina, Elegiacum, Iambicum, & Hexametrum *Continuata,* non tres, vt in cunctis distinguntur exemplaribus.

¶ *Continuata.* epistola vicesima quarta & vicesima quinta. ¶ *neglecta.* epistola vicesimatertia. ¶ *iugalem.* vxorem, epistolæ vicesimæ quartæ versu tricesimo primo. ¶ *ceum melli absinthia.* de quibus in epistolā Aufonij quartam. * ¶ *connexa.* connixa fortasse rectius, pro tota mente, toto nisu, & omnibus animi viribus. Habebat autem codex vetus *in Christum colendum.* alij, *in Christo colendo,* sicut in priore versu, *in tuo amore.* ¶ *immunis.* immeritus, innocens. Qui culpa vacat, grauius fert siquid illi falsum obijcitur. Hic autem pro *merito,* vero habebat vetus codex: & in versu sequenti, alij *vulnera tam tenera,* ipse, *vulnere tā tetra.* tum *Culpa,* ceteri: Ascēsiānus, *Culpa,* quidquid id rei sit. * ¶ *Discussisse iugum.* epistola vicesimatertia. ¶ *iugalibus.* equis idem iugum subeuntibus. ¶ *Si Vitulū Tauro.* Dissimilium comparatio. Est *βουρπος,* id est asinus ferus, in Phrygia & Lycaonia: de quo Marcus Varro secundo de Re rustica, & Plinius octauo Naturalis historię. FVLICA, nomen primæ declinationis

Ooo

576

577

490

481

493

578

465

558

557

586

24

579

488.490

479.489

427

580A

479.480

Cap. 6

Cap. 44

IN PONTII PAVLINI

nis apud Virgilium quoque & Plinium, Fulix est tertiæ apud Ciceronē in principio de diuinatione.

*Rauca fulix itidinem fugiens è gurgite Ponti
Nunciat horribiles clamans instare procellas.*

Ver. 362. Auis etiã marina est fulica Virgilio primo Georgicō. — *Quæque marina
In sicco ludunt fulica* — quam putat Perottus quemadmodum

& fuliginem, a furno dictam fuisse: quod nigra sit hæc auis columba non multo maior: vultque illam esse quæ Græcis *λάρος* vocatur: & Larium lacum Galliæ Cisalpinæ Alpibus vicinum, fulicis abundantem, inde nomē

581 inuenisse * Fulica, *λάρος* quidem interpretatur in vetustis glossarijs, ac *Αδρος* fulica & gauia: legimusque apud Suidam, & in antiquis scholijs in Plutum Aristophanis, quod auis eadem dicitur *Κέπρος* & *Αδρος*: sed aues sunt diuersæ apud Aristotelem: cuius doctissimus interpres Theodorus Gaza *Κέπρον* vertit fulicam, & *Αδρον* gauiam quemadmodum etiam monuit Erasmus in adagio Larus in paludibus, vt libro octauo de historia animalium, & alibi. Qui nostra memoria Aratum & Nicandrum Latinos fecerunt, cepphum non aliter quam fulicam verterūt, Theodoro fortassis auctore: meminique, Græcum Nicandri commentatorem dicere nō eandem esse auem Cepphum & Larum, sed Cephum, Laro *παραπλήσιον*, hoc est assimilem. Quæ similitudo potest eos fefellisse, qui eandem auem esse dixerunt. Vidi antiquum commentatorem, qui fulicas exponerat quas dixisset Vlulas Virgilius in ecloga octaua. *Certent & Cygnis vlula*. — *Κύγνος*, hoc est odor, omnibus nota est auis alba anser maior. *Ανδών*, Luscinia apud Plininū libro decimo, auis dulcius canens, quã

581 c Parra. * D E P A R R A nos nihil docuerunt veteres Grammatici,

Cap. 37 Horatij interpretes: sed Plinius libro vndecimo sic eius meminit. *In capite paucis animalium, nec nisi volucris, apices, diuersi quidē generis, Phœnici plumarum sexie, medio eo exeunte: Pauonibus, crinitis arbutulis: Symphalidæ, cirro: Phasianæ, corniculis, præterea Parra: quæ ab illo Galerita appellata quōdā, postea Gallica vocabulo etiam legionis nomen dederat Alaudæ.* Ex quibus Plinij verbis, quæ sit auis Parra, & Galerita, facile possūt ij cognoscere, quibus Alauda (legionis ab aue cognominatæ etiã Cicero & Suetonius mentionē faciūt) hodie cognita est ex *Αλοῖτα*, illustri prisca nominis Gallici vestigio. Glossariū Parram *Κορυδαλόν* interpretatur, ac Galeritā *Κορυδον*: sed idem sunt *Κορυδος* & *Κορυδαλός*, teste Aristophanis quoque vetusto interprete: & quæ auis Aristophani dicta fuit *Κορυδος*, eã Simonides *Κορυδαλόν* ante appellarat in adagione *πάσι σι Κορυδαλοῖσι χρὴ λόφον ἐγγένεσθαι*, id est Omnibus Galeritis oportet cristam inesse. Quanquam alteri Galeritarū generi (duo corydalorū genera facit Aristoteles libro nono *ζώων ἰσορίας*) deest apex ille capitis, minorésque sunt hæc Galeritis, quæ illū *λόφον* ἔχουσιν. Vtriusque tamen generis nomen cōmune, ex eo factū, quod est *Κόρυς*, galea: vt volunt Grammatici: sicut Galeritam eandem auem ab eadem galea & galero Latini nuncuparunt. & Cassitam quoque (apud solum tamen

AD AVSONIVM EPISTOLAS

tamen Gellium libro secundo legitur hoc auiculæ vocabulū, quæ eadē cum Galerita putatur) a casside, galea, eodē capitis ornamento. Itaque si reformidabat Erasmus verbum Gallicum, quo libenter vsus est Theodorus Gaza Aristotelis doctissimus interpres, habebat Latina Parrā, Galeritam, Cassitam, quibus *Κορυδον* vertisset in prouerbij Aquilæ Senectæ, Corydi iuuenta, & Inter indoctos etiam Corydus sonat, & in epigramate incerti auctoris.

*Si Corydus Cygnum queat equiparare canendo,
Noctua concertet si Philomela tibi,
Coccyx si iacet se voce anteire cicadam,
Tunc ego Palladio par potero esse meo.*

Nominat Parram rursus idē Plinius libro duodeuicesimo: dicitque auē Parram oriente Sirio, ipso die non apparere, donec occidat. Meminit vero eius libro decimo, sed Galeritæ nomine, dum vult propius exprimere *Κορυδον Κορυδαλόν* Democriti: quem dicit de auibus mira scripsisse, & augurijs. Parram scribit Festus habitam fuisse in auibus oscinibus & alitibus, hoc est, quæ tam ore, quam volatu ostendere futura viderentur. & Horatius in principio carminis vicesimiseptimi, tertij libri.

*Impios, Parra recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rana decurrens lupa Lanuino,
Fætæque vulpes.*

Quod autē legitur in commentarijs Seruio Mauro attributis in Virgiliū, id nescio, an sit Seruij, sed tamen ita reprehenditur Donatus, qui Parrhasiam Arcadiæ ciuitatem ab aui Parra dictam tradidisset, *quod procedit, inquit, si Parrha nomen est Græcum: si autem Latinum est, stulte sensit. nam Græcum nomen Latinam etymologiam non recipit.* ¶ *Castaneas Corylis aquas.* quū Castanea sit arbor multo maior quam Corylus: & cupressus, quam viburnum. Sic Cupressos & viburna composuit Virgilianus pastor in prima ecloga. De corylis & auelanis Seruius in versum sexagesimum quintum secundi Georgicōn. ¶ *Si iungar amore. si tuus amor cum meo cōparetur, hoc ego tibi non cedo.* ¶ *Quam vester. vester* pro tuus, vt ante idem Paulianus. Dixerat autem Tityrus apud Virgilium,

*Ante leues ergo pascentur in aethere cerui,
Quam nostro illius labatur pectore vultus.*

Ego te per omne. Priora sua iambica resumit Paulinus. ¶ *Perenne.* Nomen pro aduerbio, perenniter. Quæ mens in perpetuum viuit, nunquam moritur, nec obliuiscitur quicquam.

IN PAVLINI EPISTOLAM AD GESTIDIVM

Hauddū reperire potuimus alibi hanc epistolā Paulini ad Gestidium, quam in Lugdunēsi vetere illo codice membraneo. nec Gestidium hūc aliūde nouimus: dubiūque esse potest, an ea sit eiusdem Paulini. Nam

581 D
cap. 49.
cap. 49.

vers. 31.

557

582

583

& si in eodem exemplari fuit cum Paulini ad Aufonium litteris, tamen multis intersitis epigramatibus ab illis dissiſſegebatur: & in Paulinorū Burdigalensi gente nobilissima non vnus fuit Paulinus, qui aliquid scripserit, quod ad nos vsque durauerit. Extat enim Paulini Ephemēris, si Eucharisticon carmen sexcētorum minimum versuum alterius omnino Paulini: qui Pellæ in Macedonia patre Burdigalensi genitus, maiorū suorū patriam Burdigalam a Gothis direptam & incensam vidisse se refert. ¶ *Domino merito suspiciendo.* Paulinus ad Delphinum Burdigalensem episcopū, BEATISSIMO ET MERITO VENERABILI PATRI DELPHINO. Ad Amandū eiusdem ciuitatis episcopum, SANCTO ET MERITO VENERABILI. Ad Aprum & Amandum, SANCTIS MERITO VENERABILIBVS, &c. De Domini appellatione in epistolam Paulini ad Aufonium primam. ¶ *Iniuria est.* Non conuenit, est indecens. Ita notanda est iniurię insolens significatio. ¶ *patrifamilias.* vt mihi. ¶ *maritimis delicijs.* vt piscibus. Erat fortasse Paulinus Ebromani, de quo loco quaesiuimus in epistolarum Aufonij vicesimam secundam ad eundem Paulinum scriptam. ¶ *terrenum aliquid.* vt sunt ficedulæ, non aquaticæ, sed terrestres aues. ¶ *apud vnanimitatem.* De hoc vocabulo quædam monuimus in Aufonij villulam. ¶ *vespere.* quum ex agris domum sub noctem redeunt. Dixerunt autem prisca Latini vespera, vespere, vesperi, auctore Carisio. ¶ *ficedulas misi.*

*Quum me ficus alat, quum pascor dulcibus vnis,
Cur potius nomen non dedit vna mihi?*

Sic Martialis ficedulam de se loquentem inducit in Xenijs. ¶ *plura etiã versiculis.* In paucis versiculis multa nō possūt inesse verba: quare vereor, vt plures quam nouem versus Paulinus huic epistolio subiecerit.

¶ *Quas latitans filicis sub tegmine.* Cuius aucupij hoc loco meminit Paulinus, id hodięque frequens exercetur per Autumnum in agro Burdigalensi. Nota satis est herba filix: cuius vnum genus bina etiam excedere cubita longitudine, scribit Plinius libro vicesimo septimo Naturalis historię. Ex longioribus ergo filicibus aucups fascē sumit. In eū vinculo ab ea parte, qua radices sunt herbarum, compressum, capite immisso, vt totus præter pedes, quos superuolantes aues non facile videant, in filice lateat, ad sepem venit, qua in regione sint vna, mora, baccæ, vel huiusmodi aliud, quo se alunt auiculæ. Prælongam virgam, bifurcam trifurcāmque, viscatam, quā ab altera parte manu tenet, super summos frutices ostendit. Ore susurrum edit non dissimilem cicadarum cantui, nisi crispās esset ac fuscior. Quem vbi acceperunt volucres, aduolant. Et quia locus ibi nō occurrit commodior, vt iudicant, visco circumlitas furculas petūt, residūt, inhærescunt, capiūtur altera manu ab aucupe. Quidam super aliā arundinem non procul ab viscata, noctuam ostentant, eiusque vocem imitantur: ad quam auem solent aliæ naturali odio inuitari, vt diximus in versum Mosellæ trecentessimum nonum. ¶ *Tunc referens.* domum, vel in forum.

in forum vrbis: vbi suam vendat prædā. ¶ *tenuem.* minutarum auicularum. ¶ *munere.* lucro. * ¶ *Digerit aucupium.* Prædam suam & aues captas ita digerit, & componit aucups super tabulas & mensas, vt pinguioribus primum ordinem teneat, & emptori se primas accedenti exhibeant. Verum enimvero qualesquales sint intelligendæ istæ Paulino dictæ ficedularum tabulæ, Burdigalenses aucupes sic hodie faciunt. Assiculum sumunt ex saligna, vel alia aliqua fissili materia, semipede paullo lōgiorem, latum, quantum longa sint auicularum colla. Ipsum ab altera parte diffundunt: sensisque aibus per colla immisissis, ab eadem parte vimine constringunt. Ita prædam suam venditum exeunt: cuius capita omnia suis plumis vestita, vt genus ab emptore cognosci possit, in vno assiculi latere prominent: reliqua corpora in altero plumis nudata: vt de sagina & macie statim emptor cognoscat. Ceterū hoc illi obseruāt in collocando, quo scilicet etiã possint homines decipere. Quæ macræ sunt, in imo cōstituūt, vt illæ ibi quasi lateant, qua tenent ipsi manu assiculum, pinguiſſimas in summo ponunt, vbi accedentibus primæ conspicuæ, emptores inuitent. ¶ *Gratia præuentas.* Istud præuentas quid hic sit, non video. Fortasse præuentans legendum pro præueniens. Nam qui ab aduenio, & conuenio, aduentare & conuentare dixerūt, cur a præuenio præuentare formidauerint? vt sit præuentans gratia, quæ prima ex pinguibus primi ordinis volucris veniat, & oblectet emptoris oculos. Aut certe a in o mutato, præuentos: vt visus præuentos pingui aue accipias.

¶ *Pauperis vt placeat.* Huic dodecasticho titulum præfixit Typographus Lugdunensis, AD EUNDEM, pro barbarico illo vetusti codicis, ITEM ALIA AD QUEM SUPER, quem quis non neget Paulini esse vel Gestidij: Gestidij nanque potius fuerit hoc carmen, quā Paulini. ¶ *formæque direptos.* Quid hic sit istud direptos? & verbi diripio primam syllabam quis vnquam inuenit vsquam correptam? Direptos metrum admitteret, sed quo sensu? Quid fuerit *forma dirimū* nisi forte separari ab alijs, ac ceteris præstare pulchritudine. ¶ *generatur fondilus.* Ego nullum noui piscem fondilum: nec video, quid potius esse debeat hoc *fondilus*, quam sphōdylus, hoc est σφόνδυλος, genus ostrei mihi incogniti, spondylus sine spiritu apud Rondeletum in capite quadagesimo libri prioris de Testaceis. Nomen sortitus traditur hic piscis a vertebris spinæ, quæ & σπόνδυλοι, & σφόνδυλοι dicuntur, auctore Eustathio: ac quatuor syllabis σπονδυλίοι, & σφονδυλίοι, vnde tam sphōdylus quam sphondylus dici posse videatur. Cum spiritu tamen sæpius nomina hæc inueniuntur, & σφόνδυλος verticillum, σφονδυλῆν animal, σφονδυλίων herba, vt apud Homerum in extremo Iliados γ, apud Aristophanem, Aristotelem, Nicandrum, Dioscoridem, Galenum, Athenæum, Hesychium, Columellā libro octauo, Macrobiū tertio Saturnaliorum de vetusta cena pontificia. * ¶ *bis quinque.* & *bis tibi verna testas.* sedecim ostreas, quales triginta Theonem Aufonio aliquando misisse, ex epistolarum Aufonij sep-

IN PONTII PAVLINI

438 tima cognoscēs. Est autem hic Synecdoche, parte pro toto posita. Sunt enim in ostreo, caro & testa: ut ipsum diuidit Plinius libro tricesimo secundo Naturalis historię. ¶ *aquoreo nectare*. aqua marina, salsa. ¶ *viscus predulce*. Caro dulcissima. Ostrea fortassis erant Medulici Oceani, quæ *dulci tenerrima succo* dixit, & cunctis prætulit Aufonius in epistolarum tertiadecima ad Paulum. De spondylis certe non possunt hæc intelligi, si quidem durior est eorum caro, virus olens, insuavis & ingrata, quemadmodum scribit Rodeletus ¶ *bicolore medulla*, eo ipso viscere, & carne ostreorum, medullæ, ossium non dissimili, duos colores habente. Variant ostrea coloribus: scribitque Plinius eodem tricesimo secundo, rufa esse in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Circeis in Italia ¶ *nec vilia*. neque quasi vilia ¶ *parua modo*. mensura & numero parua & pauca ¶ *magno metitus amore*. Vide adagium, Munerum animus optimus, apud Erasmus in chiliadis secundæ centuria septima. Notandum autem metitus pro mensus

586 IN ORATIONEM PAVLINI.

Carminis huius titulus erat, INCIPIT ORATIO SANCTI PAVLINI. Quod quum subiungeret antiquus codex epistolis Paulini ad Aufonium, nescio quid causæ fuerit, cur huc transferent Lugdunenses. ¶ *Omnipotens genitor, rerum cui summa potestas*. Decimi Æneidos versus centesimus est, *Tum pater omnipotens, rerum cui summa potestas*.

¶ *male velle facultas*. Hoc hemistichium cum sequenti versu, inuenies in Aufonianæ Ephemeridis extrema oratione: nisi quod ibi est *posse pro velle* ¶ *funere*. Obitu & morte alicuius: qui moriens aliquid mihi relinquat ex suis bonis ¶ *caraque ex coniuge nati*. Pontio Paulino Burdigalensi, Nolano episcopo, si hæc eius sint, uxorem fuisse Therasiam diximus in nonamdecimam epistolarum Aufonij: sed diui Ambrosij epistolam in commentarium nostrum transcripsimus: in qua nullam illis fuisse sobolē dicit tātus auctor. Quare videris, quid sit, de tota hac re sentiendū ¶ *Cassis*. puris & sanctis.

587 DE CARMINE CICERONIS IN FEMINAS.

Non fuit tetrastichon hoc in vetusto illo Lugdunensi codice, sed in antiquo Simeonis Bosij libro, inter alia quædam Aufonij & aliorum veterū carmina: nec habuit alium titulum quam solum hunc, CICERONIS, quisquis hic fuerit Ciceronum.

IN QVINCTI CICERONIS VERSVS DE SIDERIBVS

In Lugdunensi libro fuerunt hi versus: nec alibi legere memini. Titulum autem habuerunt. QVINCTI CICERONIS MI VERSVS EO PERTINENT, VT QVOD SIGNVM QVO TEMPORE INLYSTRE SIT, NOVERIMVS, QVOD SVPERIVS

AD AVSONIVM EPISTOLAS.

SVPERIVS QVQVE NOSTRIS VERSIBVS EXPEDITVR. Sic fuit pronomē hi ante nouen versus in vetere illo codice, Hoc autem carminis maioris fragmentum, inter edyllia Aufonij, sicut & alia quædam post carmē de ærumnis Herculis repertum, in hunc postremum locum, cum alijs, quæ non sunt Aufonij, transferre nihil sum veritus, quod nec Aufonium ex Cicerone in medium suum librum transcripsisse autumo, nectali titulo præsignasse. Eximium autem illum oratorem Marcum Tullium Ciceronem, cognoueramus ex eius ipsius & aliorum veterum scriptis, multa conscripsisse carmina, quæ interciderunt: de quibus quærit Lilius Gregorius in historię poëtarum, dialogis: eius vero fratrem Quintum Ciceronem, cuius extat liber ad fratrem Marcum de Petitione, non ante audiuius in poëtica quoque versatum esse, quam hos eius versus inter Aufoniana scripta seruatos, Lugdunenses nuper ediderūt. ¶ *Flumina verna*. Pisces, qui duo sunt, partem Zodiaci duodecimam & vltimam, sicut numerare solemus, occupâtes, cient & aduocant flumina, ut pisces fluiijs & aquis gaudent, verna, & veris ipsius. quod tempus incipit, quum a Piscibus in Arietem Sol ingreditur. Sed quod monuit titulus, hæc confer cū ijs, quæ superius scripsit Aufonius de Sideribus, Anno Vertente, eius quattuor Temporibus, & Mensibus. ¶ *obsuro lumine*. Stellæ, quæ istos, Pisces deformant, sunt omnes parue, nulla earum primæ magnitudinis, nec secundæ. Hyginus, Ptolemæus, Alfonso. ¶ *noctisque dique*. Diei erat hic in exemplari, dii rectius in versu tricesimo primo edyllij de Libra, & alibi. ¶ *quem comunt*. Comere est ornare in primo Aufonianorum epigrammatum: sed quid refert quem? Arietem an diem? ¶ *Longa lumina*. dies longissimos. ¶ *languifcus*. langores & morbos apportans Leo mense Iulio & Augusto, ex calore immodico. Alibi hoc verbum legere non memini * ¶ *Post modicum quatiens modicum* quid hic sit non video. Post *modicum tempus* dici non potest, nec post *modicum* vaporem: sed quicquid nominis hîc fuit, ad *quatiens* actiue significationis participium pertinebat. Quæ pro *modicum* conuenire existimarem, sunt *modium* & *spicum*: ut post ad Leonem referatur, quem sequitur Virgo. Virginem nanque illam cælestem, nonnulli Cererem frugum deam esse crediderunt. Et modius, genus est mensuræ, pars tertia quadrantalıs siue amphorę, apud Volusium Mæcianum: vnde modios tritici, & modios salis Marcus Cicero dixit. Eadem Virgo in summa sinistra manu stellam habet claram, quæ *στειχως*, hoc est spica, cognominatur. Spicam autem veteres etiam spicum neutro genere dixisse, Nonius Marcellus scripsit. Marci Ciceronis versus est. ex Arato, libro secundo de Natura Deorum.

Spicum illustre tenens splendenti corpore Virgo.

¶ *vaporem*. calorem. Dieitur proprie Vapor, fumus calidus & humidus, ex aqua, & ijs, que in terra sunt humida, tepefactis, excitatus a Sole. sed pro igni & calore etiam vsurpatum inuenies, ut hîc Cice-

587 B

315, 416
318, 319
320, 322
329

311

587 C

ver. 683 roni, Virgilio in extremo quinto Æneidos, & Columellæ libro
 698 quinto de Re rustica. Hic enim quum de scrobibus serendarum ar-
 borum disputat, sic ait. *Scrobis clibano similis fiat, cuius imum summo paten-*
 Cap. 10 *tius est, ut laxius radices vagetur: ac minus frigoris hieme, minusque estate. va-*
 587 D *poris per augustum os penetret.* * ¶ *flamma Nepai.* ipsa flammans & splē-
 dens suis stellis Nepa: de qua, vide, quod monuimus in altera monosticha
 319 Aufonij de mensibus. ¶ *Sagittipotens.* Τοξότης, Sagittarius, Arcitenes
 315 Aufonio in Edyllio de signis cælestibus. Sagittipotens quoque Marco
 Ciceroni in Arato. ¶ *Bruma gelu glaciens iubar est spirans Capricorni.* Nō
 satis video, quid sibi velit hic versus: quē nec mēdo vacare puto. Quid sit
 Bruma, diximus in hexastichon Aufonij de mensibus & quattuor anni
 318 temporibus. ¶ *Tanta supra circā que vigent humi flumina Mundi.* Sic e-
 diderūt Lugduenses. Ceterū quod diuinarūt *vigent humi*, hoc erat *vigētū-*
mi in suo exemplari: & sequens verbum *flumina* non *flumina*. ¶ *At dex-*
tra. Zodiacus, qui & signifer, cuius duodecim signa recensuit Cicero,
 Circulus est obliquus in Mundo, Solis, Lunæ, & aliorum Planetarum
 via, sic ab Aequinoctiali circulo sectus in duo æqua, ut eius dimidium ad
 Septentriones pertineat, dimidium alterum ad Austrum. Mundi autem
 dexteram partem Septentrionalem: sinistram, Australem plagam facit
 poëta Lucanus tertio Pharfaliæ. Sed quam rem non probat Aristoteles
 libro secundo de Cælo. * ¶ *Squama torta Draconis.* Draco ipse squamo-
 587 E *sus, tortus, conficiensque sinus e corpore flexos, ut ait Marcus Cicero*
 Aratum interpretans. ¶ *Sub æterno conspectu.* qui perpetuo apparet cū
 Vrsis, quas interiacet, in nostra inclinatione. ¶ *hunc inter fulgentes athe-*
ra septem. Hæc, & quæ reliqua sunt,

Magna quatit Stellans, quam seruans serus in alta
Conditor Oceani ripas cum luce Bootis,

sic indignis modis corrupta & manca habuit vetus illud exemplar. Vbi
 Gulielmus Canterus, quemadmodum ex Pulmanni annoratiuncula
 cognouimus, *athere* pro *athera* legeret: *stellas* pro *stellans*: *Conditur* pro
Conditor: *ripa* pro *ripas*: & *Bootes* pro *Bootis*. VRSARVM, inter quas
 Draconem esse collocatum modo diximus, ad polum septentrionalem,
 altera maior est, altera minor. Maior, seu, ut hic appellatur Magna, eadē
 ἀμῶνα quoque dicitur Homero & Arato, id est Plaustrum, ex stellis se-
 ptem constans. Id ergo sidus, cui Vrsæ nomen est, quod aliud sidus iuxta
 eam sedet, ab hoc ipsam seruari custodiri que dixerunt: & ἀρκτοφύλακα
 nuncupauerunt. Vrsam nanque significat ἀρκτος & φύλαξω custodio.
 315 Quod nomen inuenies, in Aufonij carmine de Signis cælestibus. Qui
 vero Plaustrum pro Vrsā, ij & custodis illius nomen mutant: ac Βοώτην,
 hoc est bubulcum appellant.

IN SVL-

SVLPICIA Poëtria iisdem floruit temporibus Romæ,
 quibus Decimus Iunius Iuuenialis, Statius, & Martialis, sub Domitiano
 tyranno, sub Nerua & Traiano: cuius carmina interciderunt omnia ex-
 tra hoc vnum mendosum & mutilum: quod forte inter Aufoniana ad-
 huc seruatum est. Eius autem feminæ suauitatem, ingenium, pudicitiam,
 miris efferunt laudibus Valerius Martialis, & Apollinaris Sidonius. Hic
 in hendecasyllabo ad Felicem,

Car. 9
 Ver. 260

<i>Non Getulicus hic tibi legetur,</i>	<i>Sed tecum pariter simulque visam</i>
<i>Non Marsus, Peto, Silius, Tibullus,</i>	<i>Durus Sulpiciam Phaon amaret.</i>
<i>Non quod Sulpiciae iocus Thalia</i>	<i>Frustra nanque ea nec Tonantis vxor,</i>
<i>Scriptis blandiloquum suo Caleno.</i>	<i>Non Bacchi, nec Apollinis puella,</i>
<i>Martialis vero libri decimi tri-</i>	<i>Erepto sibi viueret Caleno.</i>
<i>cesimo quarto epigrammate.</i>	<i>& tricesimo octauo ad Calenum</i>
<i>Omnes Sulpiciam legant puella:</i>	<i>maritum.</i>
<i>Vni que cupiunt viro placere.</i>	<i>O molles tibi quindecim, Calene,</i>
<i>Omnes Sulpiciam legant mariti,</i>	<i>Quos cum Sulpicia tua ingales</i>
<i>Vni qui cupiunt placere nupta.</i>	<i>Indulsi deus, & peregit annos.</i>
<i>Non hæc Colchidos asserit furorem,</i>	<i>O non omnis & hora que notata est</i>
<i>Diri prandia nec refert Thyestæ.</i>	<i>Caris litoris Indici lapillis.</i>
<i>Scyllam, Biblida nec fuisse credit.</i>	<i>O que praelia, quas utrinque pugnæ</i>
<i>Sed castos docet & pios amores,</i>	<i>Felix lectulus, & lucerna vidit</i>
<i>Lusus, delicias, facetiæque.</i>	<i>Nymbis ebria nicerotianis.</i>
<i>Cuius carmina, qui bene estimarit,</i>	<i>Vixisti tribus, o Calene, lustris,</i>
<i>Nullam dixerit esse sanctiorem.</i>	<i>Ætas hæc tibi tota computatur,</i>
<i>Tales Egeriæ iocos fuisse</i>	<i>Et solos numeras dies mariti.</i>
<i>Vdo crediderim Numa sub antro.</i>	<i>Ex illis tibi, si diu rogatam</i>
<i>Hac condiscipula, vel hac magistra,</i>	<i>Lucem redderet Atropos, vel unam</i>
<i>Esset doctior, & pudica Sappho.</i>	<i>Malles, quam Pyliam quater senectam.</i>

Sed te-

¶ *Musa.* o Calliope. ¶ *quibus numeris.* Heroico seu hexametro versu. 588 B
 ¶ *Phalæco.* phalæcio. De quo in epistolam Aufonij quintam. ¶ *Nec* 435 A
trimetro iambo. Nescio, quo bono auctore, Sulpiciai consonantem fecit
 in iambo trisyllabo. De quo in epistolam Aufonij vicesimam primam. 472
 ¶ *nec qui pede fractus.* Metrum iambicum significat, habens postremo
 loco spondæum pro iābo: quod Græci σπῆζον & χωλόν, Latini claudicans
 & claudum appellant. ¶ *Fortiter irasci.* Clazomenę vrbs est Ionix in 68 C
 Asia uti scripsimus in epigramma Aufonij centesimum & vicesimum
 tertium. vnde Κλαζομένειος, hoc est Clazomenius seu Clazomenus dux

Ppp

& auctor dicitur hoc loco Hipponax poeta: qui quum esset Ephesus (eiusdem provinciae ciuitas Ephesus) propter Athenagorae & Comae tyrannidem, Clazomenas se contulit: & illic habitauit. De illo plura Lilius Gregorius ex Suida & alijs. Ceterum scribit Plinius libro tricesimo sexto, Hipponacti notabilem foeditatem vultus fuisse: quam obrem imaginem eius lasciuia iocorum, quum pictores proposuissent ridentium circulis, indignatus Hipponax, amaritudine carminum distinxit eos in tantum, ut aliquos ex ijs ad laqueum compulisse creditus sit. Vfus ergo in istos carmine iambico scazote & claudo Hipponax, cuiusmodi est illud, *Nec fonte labra prolui Caballino*, quod ab ipso *Ἰππωνάκτειον*, Hipponactium seu Hipponactem fuit cognominatum. Sed & locum hunc enodandum sibi duxit Hadrianus Iunius capite sextodecimo libri primi Animaduersorum. * ¶ *Primaque Romanos. Romanas* legendum putauerim, ut de feminis femina loquatur. De viris certe non potest hoc esse verum. Fuerunt Catullus, Ennius, & innumerabiles alij ante Sulpiciae & Domitiani Caesaris tempora. Fuerunt etiam ante eadem tempora Romae nobiles poetriae, veluti Cornificia illa sub Octauiano Augusto cum Cornificio fratre poeta: cuius insignia epigrammata vidisse se scribit Hieronymus in Chronicis: sed videntur priores illae Romanae, vno aut altero genere carminum contentae fuisse, quum Sulpicia cunctis generibus cum Sapphone, Corinna, & alijs Graecis ausa sit prima contendere. ¶ *Clientis*. meis precibus. Ita cliens communis est generis. ¶ *Pater ille*. Iuppiter, Saturni filius: ¶ *Glandibus*. Primorum hominum cibus glans fuisse perhibetur, & potus aqua. Virgilius in principio primi Georgicon, & Iuuenalis secundi Satyrarum. * ¶ *genus Ausonium Romulique alumnos*. Romanos & Italos. Ausones gens Italiae. Romulus, primus rex Romanorum. Miraberis autem, quod Romulus hoc loco primam syllabam corripiat, quae apud omnes alios poetas producitur. Nam Romulus libro quarto Punicorum Silij,

Tum Romulum, atque olim celeberrima nomina bello,

neque idem est Romulus, neque Romulus, ut arbitror, legi debet, sed Remulus e pro o, ut libro nono Aeneidos, *Perque caput Remuli venit*. — & alibi in eodem poemate. Florentinum autem exemplar hic pro *Romuli Remi* habet. vnde conicias Sulpiciam *Romi* scripsisse, o in prima syllaba, sed antiquitatis litterarumque imperitos *Romi* in *Romuli* produxisse. Scribit enim Seruius in versum ducentimum septuagesimum septimum primi Aeneidos, regem illum, a quo nomen sumpsit Roma, Romum fuisse primum appellatum, quot syllabarum fratri Remo nomen fuit: sed pro Romo Romulum postea esse dictum, blandimenti gratia. Idem, puto, inuenies & apud Festum Pompeium in verbo Romam. Beatissimam autem Romam, amplissimumque imperium Romanum, Augustus Caesar moriens reliquit: sed successorum principum vitijs omnia statim corrumpi ac imminui coepit. ¶ *Sicania*. Siciliae insulae, ut in Ausonij octa-

Cap. 5

588 c

589

Ven. 86

Ven. 633

uo epigrammate. ¶ *agitata domi*. inter ciues, ut inter Syllam & Marium, Pompeium & Caesarem. ¶ *Stadio Acheo*. curriculo Achaico Graecoque. De Graecorum certaminibus est Edyllium inter Ausoniana. ¶ *Sic iude Romana manus*. Sallustius in praefatione de coniuratione Catilinae. Titus Liuius libro quadragesimo nono. Lucius Seneca libro secundo epitomae Liuianae * ¶ *Aut frustra uxori. natae* pro uxori scripsisse Sulpicia arbitror. Illud enim, *Imperium sine fine dedi*, non Iunoni uxori, sed filiae Veneri dixit Iuppiter primo Aeneidos. ¶ *nunc igitur qui res Romanas*. Philosophi Domitiano Imperante, senatus consulto eiectione, atque Vrbe & Italia interdicti sunt. Suetonius de Domitiano, & Aulus Gellius libro quindecimo. ¶ *non Capitolino*. Titus Liuius libro quinto. Seneca primo epitomae Liuianae. ¶ *Ergo Numantinus*. Publius Scipio ab excisa Numantia ciuitate Hispaniae, Numantinus cognominatus: idemque prius Libycus, hoc est Africanus, a subacta Libya, id est Africa. ¶ *Rhodio magistro*. Panætio Philosopho Stoico ex Rhodo insula. quem minorem Panætium appellat Suidas: qui duos memorat Panetios Rhodios. Cicero prima Tulliana & in Lucullo, ac Paterculio libro priore. ¶ *bello secundo. Punico*. * ¶ *diuina*. ¶ *ut Vespis*. Vespas, crabrones, apes, si quis in suis nidis irriter, concurrunt omnes, ut vlciscantur, & propulsent iniuriam. Sic solent ciues facere contra communem hostem. ¶ *arce Moneta*. summo templo deae Monetae. de quo quaerit Marlianus in Topographia Urbis. Alia Moneta in Ausonij carmine de Mediolano. Scribit autem Plinius vndecimo Naturalis historiae, vespas in sublimi, è luto nidos facere, & in ijs ceras. ¶ *Turba regens*. Hoc quum non placeret Turnebo, *Turbat agens*, scripsit libri quarti capite secundo aduersariorū: sed *Turba regens*, maluit Iosephus Scaliger. In versu sequenti redit vltimam producit ante vocalem. ¶ *Romulidarum*. Romanorum. ¶ *Caleno*. Quam foede corrupta haec, & plane perdit: Calenum diximus supra Sulpiciae maritum fuisse. * ¶ *tyranno*. Domitiano. ¶ *Nam laureta Numa*. Lucus erat, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua: quo quia se persape Numa sine arbitris velut ad congressum deae inferebat, Camenis eum Lucum sacrauit: quod earum sibi concilia cum coniuge sua Egeria essent. Titus Liuius libro primo. Ouidius tertio Fastorum. ¶ *Et Romanus Apollo*. Romae etiam templa habuit Apollo, numen Graecanicum.

9

331

590

Ven. 283

Cap. 11

591

201

Cap. 21

588

592 A

IN CITERII EPIGRAMMA
 DE PASTORIBVS

592 B

Hoc ego de pastoribus epigramma, in membraneo codice non inueni: ceterum prima Lugdunensis editio hunc illi titulum dedit, ex vetusto illo, ut arbitror, exemplari. EPIGRAMMA DE PASTORIBVS, A CITERIO SIDONIO ORATORE FACTVM. In quo vocabulum Ppp 2

Citerij qui mendosum putarunt, in Cytherium statim mutandū censue-
runt: quomodo ille scribitur, ad quē extrat Pontij Paulini longū carmen
iambicum de Martiniano: vt sit Græcum plane nomen *Κυθήριος*, verum
Citerius a Citario non multum abest, quem commemorauit Aufonius
quartodecimo loco inter Burdigalenses professores. Quem tamen Grā-
maticum facit, & Siculum Syracusanum, quum hic Citerius, & Sidonius
dicatur, & orator, tamen suum Citarium scribit Aufonius eximium fuisse
poëtam: & in istis lemmatibus possunt pro more quippiā corrupisse ve-
teres librarij. At vero quis nouit, quid nominis Siculi Persiciue sit Cita-
rius, an integrum, vt ad ipsum alia dirigi debeant? ¶ *Almo, Theon, Thyriss.*
Tres sūt pastores, sicut in Hadriani epigrammate, octasticho & ipso, tres
Amazones: de quibus multa, sed omnia terna referuntur, & breuissime:
quod carminis acumen est & lepos. Sunt autem Græca vocabula. Est
enim Almon apud Virgiliū septimo Æneidos, hoc est *Ἀλμων*. vnde Ci-
therius Almo fecit, quod metro commodius esset, quemadmodū Simo,
Plato, zeno, & alia fecerunt Latini ex *Σίμων, Πλάτων, Ζήνων*. PELORVM
promuntorium est Siciliae, in Mosella Aufonij. LAURENTES & SABI-
NI gentes Italiae. LACONES, Peloponnesi. Horū mentio in epigramate
Aufonij vicesimo quarto. ¶ *Cognite*. cognitus, vt in Burdigala Aufonij &
alibi frequēter. Subulcus ergo, & suibus diues Laurēs pater Almonis. La-
con pater Theonis, aruorum cultor, vinearum Sabina. Sed quid sibi vult
istud *Sabina*? Crediderim priore versū, *Sabino* legendum: at hoc *Sabine*
pro Sabinus, vt *cognite* pro cognitus

593

IN ADRIANI EPIGRAMMA DE
AMAZONIBVS.

De Ælio Hadriano Imperatorum Augustorum quinctodecimo tetra-
stichon fecit Aufonius. Is quantus fuerit poëta, disce ex Lilio Gregorio
Ferrariensi: qui multa de illo collegit ex Dione, Spartiano, Aurelio Vi-
ctore. Est autē hoc octastichon eiusdē argumenti cum superiore, vter-
cunque poëtarum prior fuerit. ¶ *Hippolyte*. Hoc nomen apud Virgilium
vndecimo Æneidos. Teuthras decimo, ac in principio sexti Iliados Ho-
meri. *Clonios* non clonos apud eosdē poëtas, nonio Æneidos, & secūdo
Iliados, ac Clonie Amazon primo Paralipomenō Calabri. Oebalus ve-
ro pater Hyacinthi, in cupidine cruci affixo ¶ *Plus puero*. maior puero, a-
dolescens iam grandior Teuthras. sed Clonus *heros*, iuuenis, vt Varro, te-
ste Censorino, iuuenes appellabat, qui essent in tertio gradu ætatis, a tri-
cesimo anno ad quadragesimum quinctum ætatis humanæ. Insolens hæc
herois significatio. *Epicy* & *Deraclis* vocabula sunt corrupta: si quis possit
emendare. *Epicy* & *Deraclis* si scriberes, possent parentū nomina videri.

IN SVL-

IN SVLPICII LUPERCI ODAM 594
SAPPHICAM.

Nihil prorsus habeo, quod doceā de Sulpicio Luperco Sebasto iunio-
cui odam Sapphicā, & elegiam inscribat vetus ille Lugdunensiu codex: quas cum Aufonianis emittere visum est, quibuscum seruatae ad nos
peruenissent. ¶ *labascit*. ruit, corrumpitur, deficit tempore. Ita *Κρόνον* illū
Saturnum, *χρόνον*, hoc est tempus, proprios filios, & quicquid gigneret,
deuorare solitū, mentiti non sunt antiqui poëtae. ¶ *Ammis insueta*. Fluij
quoque suos cursus mutant: vt ille apud Horatium in versu sexagesimo
septimo de Arte poëtica. ¶ *Decidens scabrum*. Ouidius in decima elegia
quarti de ponto.

Gutta cauat lapidem. consumitur anulus vsu.

Et teritur pressa vomer aduncus humo.

IN EIVSDEM ELEGIAM DE CV- 595
PIDITATE.

¶ *Auri dira*. *Auri sacra fames*, tertio Æneidos. ¶ *Sic latebras*. De hoc
scripsimus in versum vicesimum sextum Cupidinis cruci affixi Aufonij. Vers. 57
¶ *Acrisæ puella*. Danae Acrisij filiae. Hyginus. ¶ *paupertas auari*. Ita pau-
per dicitur homo auarus a Biante in Sapientum sententijs septenūm ver-
suum, apud Aufonium. * ¶ *Crescente nummo*. e in i mutari facile poterit,
vt in metro te nihil offendat. ¶ *Cognatorū animas*. ex quorū cæde & mor-
te ditescas. ¶ *affectus*. amorem & caritatem. ¶ *templorum damno*. sacri-
legio. ¶ *Mirum ni pulchras*. Significauerit fortasse locus hic, Sulpicium
hunc Lupercum, hominem fuisse Romanum, & artis oratoriae, iurisue
prudentiæ professorem. Est autem *ἰπὸς νεῖα*. hoc enim vult dicere, non esse
mirum, si iuuentus Romana bonas artes & disciplinas negligat, quando
cum ijs esuriat. ¶ *iurifona*. iura & leges sonantis citantisque. Nouum hoc
mihi verbum. ¶ *Atqui*. sed. at uero * ¶ *Romani sermonis egent*. Latinum
suum sermonem in barbaricum commutarunt. ¶ *Sed tamen exulta*. Hoc
non intelligo, quid sit. Duo esse verba possunt confusa, *ex alia*. 596

IN VERSVM SINE AVCTORE. 598

¶ *Vngues Mercurio*. Versiculi huius hic sensus est, Vngues die Mercurij,
Barbam die Iouis, Crines die Veneris esse præsecandos. Cuius titulū nos
post Lugdunenses vix legere potuimus: sed sic prorsus habebat. H I C

Ppp 3

VERSUS SINE AVCTORE EST QVO DIE QVID DEMI DE
CORPORE OPORTeat. Hæc autem qui refellit, probat, Barbã esse
præsecandam non die Iouis sed Martis: Crines non die Veneris sed Lu-
næ: Vngues non die Mercurij sed Solis & Saturni. ¶ *Mauors imberbes.*

279D

237B

317

Mars adolescentem Gallum amavit, vti scripsimus in versum vice-
simum septimum Griphi Aufoniani: & Luna Endymionem,
vt dixit Aufonius in Cupidine cruci affixo, sed de cuius
caluitio nihil legere meminimus. Dierum autem
appellatio a planetis, quam sit antiqua,
quæsitum fuit in Edyllium Aufonij
de Nominibus septem
dierum.

Supr. 163 C.

SIMON MILLANGIVS, TYPOGRA-
PHVS REGIVS, EXCVDEBAT
BVRDIGALÆ, ANNO CHRISTI

M. D. LXXX.

EMENDANDA IN AVSONII
ET ALIORVM VETERVM SCRIPTIS.

Ad numerum 17, legendis, Scire cui merit. 55 formosa iuuen. 90, Anticipant: pat. 12 c, sensit tu. 122, re-
linquat. 155. Et memora tenuem Nania Grammaticum: Qui tnd Ibidem Sucuro preg. 160, opulẽ-
ta Tolosa. 190, prostratus Othoni. 200, populi mal. 200, fecunda & iura superb. 218, His in beat. 266
mole Sarau. 294, Bis sen. 301, silete nugg. 305, vanique ferat quid. 337, et numeratur in. 382, nec iste dule.
401. Nullum tu vnq. 404, omnia quæ qual. 427, ille floridus tui ser. 441, Cadmi filiol. 444, cæstula
r. stro. 465, Tarrestia Calp.

Epigramma XCIIIX, est hexametrum: nec debuit in modum elegi describi. Epigramma in Faustu-
lum, quod inuenies 593, transtulit inter epigrammata Commentarius, computauitque Epigrã. CXV.
ac sequentium Epigrammatum numeros vno auxit. Edyllium De Lustralibus Agonibus debet præce-
dere Edyllium De Ferijs Romanis: ac ita mutandi numeri, vt est in Commentario. Epistolas Paulini
duas, tantum fecit pro tribus Commentarius. ipsum vide, ut numeros mutes, & accommodes.

IN COMMENTARIIS, Numero 4, morem gerere. 8 c, Valentinianus. 15 D, Sed de ist.
19 A, & alibi insolenter, sceler. 22 C, exuta mortalitate ex. 40 B, accersitus e Lem. 44, Virgilianũ
hemist. 52 A, numine Lib. 74 C, agilitatem, vt. 79 A, cruci aff. 136, Coronide ac. 146, Hoc nomen in-
uen. 149 D, Cœptum it. 158 B, patri parem. 161 B, cui Hispaniarum prouinciæ præsed. 167 A, eiũs-
que vicem gerat. 167 A, facilitis que. 167 B, Locrorũ Epiz. 178 B, in quos var. 187 C, Flaminia teg.
201 A, Treuericæque urb. 207 E, se numini eiu. 208 D, amnibus adauetus, int. 208 D, Garum-
na ad amnes Matron. 208 F, ipsam obruerit: cuius mag. 235 B, Tragico gemitu. 243, fluuiio, lacui,
riu. 246 D, libri primi, script. 269, regis nomen à. 274 B, hoc comparatiuum eti. 279, quum totus
hic vers. 381 A, trigono tetragonoque. 282 D, potest accepisse Auf. 287 A, se consequentibus. 290 A,
Cælestum vis mag. 292 B, siue tabanũ dic. 292 C, sœua autem sic. 293 C, putabantur. 297 E, dam-
narat. 299, pandentis cal. 313 C, nullius pol. 313 C, bina sign. 317 C, AEgyptios imp. 317 D, finire
vid. 318, sit sementis. 319 B, nunc sub. 334 B, tantæ urb. 255 C, institutus fuit. 351 A, rhopalo. & 351 B,
A, urbi & præ. 372 B, epigramma primum, cet. 378 B, Fistulares & Rhop. 311 Comites pal. 387 D, Se-
quanorum metr. 389 F, qualia principum. 408 B, affeueret, sal. 411 C, Pegasus, Cyl. 412 G, tamen
albi aliquid. 417 A, & Gratiani quæst. 417 D, quibus addit. 418 C, fuisse Scauros Gram. 418 D,
vini meminere Virgil. 419 A, absoluto vita, ad. 421 A, Cõcionatorem hic. 421 B, coronamentum,
orn. 423, Collectaneorum. 426, vt Iouianus Var. 427 B, TANTO MVNERI
HOC. 427 C, falsificum, falsiurium. 427 C, Circumlinendo, fallunt. 427 C, adflatus pro afflatus.
430 A, faceret, si fort. 430 D, Proscindere rif. 431 A, Pronũtiationis disc. 431 A, pecora multa in.
431 A, picis lucos. 431 A, fuliginemque. 431 A, omnes præ. 432, Crinẽ flau. 434 A, e radice scil. 435 B,
grammatici, vt. 435 B, egenos, Hexamet. 437 D, Poterat Auf. 437 F, Prohibomines in castr. 439 C,
Singula perc. 439 D, tredices ostr. 441 A, Mysclãs gen. 443 B, liturariis ex. 444 D, Mofelle, & in tri-
cesimo quarto epistolæ sextæ. Cær. 445 A, libri oct. 445 G, veteres vti solitos dicer. & C. Triugum au-
tem. 445 I, Commentatores Horat. 447 A, periculosõr. 447 B, illic Blab. 451 A, ab Hispan. 451 B,
Vel quæ Bã 451 C, tridagnæ ut. 457 & pro. 458 A, sed Vinoio. 458 B, emendent & carmẽ. 465 M,
poëmation vers. 469 C, Cornu Copiæ, ill. 474 C, Trinodem dact. 475, Quos Hebroman. 478 D,
est, vt etiam. 480 B, & Phintiam Cic. 487 B, lambicum epist. 489 A, silicis Achar. 492 A, si forte lög.
511, defistere. 544, cognitis, quas exan. 554 E, bellarijs, & 563, vocabulum apud antiquiorem Pau. 372
soleret, ante mon. 581 C, Gallico vocabul. 583, siue Euchar. 586, trasferrent Lugd. & C.

Græca ex suis auctoribus emendari poterunt.